CONSVETVDINES NEAPOLITANE

CVM GLOSIS EXCELLENTISSIMI DO. NEAPOLITANI SEBASTIANI NEAPOLITANI

Vna cum Decisionibus Sacri Regii Consilii, Regie Camere Sumarie, ac Magne Curie Vicarie: Necnon Excellentum. V. I. D. Do. Antonii de Alexandro, Do. Mattei de Afflicto, & aliorum.

Consilia insuper Do. Diomedis Mariconde, Do. Mattei de Afflicto, & Do. Antonii de Viuaia: cum additionibus iuris cõmunis, ac. V. I. D. Do. Scipionis Ianuarii Neap.

Regis Roberti litera, de qua Do. Neapolitanus in suis glosis meminit que in alijs impressionibus desiderabatur. Que omnia diligenti studio correcta ac emendata in lucem prodeunt cum copiosissimo Repertorio ac concordantijs Constitutionum, Capitulorum, ac Pragmaticarum Regni per ipsummet Do. Scipionem Ianuarium compilatum ac editum

M. CCCCC XXXXVI.

CVM PRIVILEGIO.

NEAPOLI.

Apud Ioannem Paulum Suganappum in platea Armeriorum.

¶REPERTORIVM

omnium Consuetudinũ ⁊ titulorũ infra scriptorũ Editũ per Nobilem U.J.D.Do.Scipionẽ Januariũ Neapolitanũ.

¶Prohemium car. iiij.

Prohemium Carolus car. 4.
§ Nos itaqȝ car. 9.
§ Adiuimus car. 10.
§ Prefatis car. 13.
§ Quarum car. 15.
§ Per quod car. 16.
§ Ita vt siquis car. 17.
§ Pro certiori car. 18.

¶De successionibus ab intestato Rubrica. car. xviij.
Con.si moriatur car. 19.
§ Eas autem car. 21.
§ idem iuris car. 25.
§ Et omnia car. 25.
Con.siquis vel siqua car. 27.
§ Sed si morienti car. 37.
§ quod autem car. 39.

¶De successionibus ex testamento Rubrica. car. xxxx.
Con.si Aliquis moriens car. 40.
§ De bonis car. 40.
§ Ita tamen car. 40.
§ Quod si testator car. 40.
§ Uerum potest car. 40.

¶De success. mori. sine filijs ex testã. Rub. car. xxxxiij.
Con. Et si testator car. 41.
Uer.reliqua autem car. 43.

¶De filijs familias volentibus testari ⁊ de quibus bõis Rubrica. car. xlv.
Con.Filiusfamilias car. 45.

¶De filiafamilias nubente Rubrica. car. xlvi.
Con.sed ⁊ mulier car. 46.

¶De muli. habẽ. fili. qualiter suã dotẽ dis. Ru.car. xlix.
Con.siqua moriens car. 49.
Con. siqua mulier car. 52.

¶De alimentis prestandis Rub. car. liiij.
Con.Si quis habet car. 54.
§ Pater car. 55.
Con.q̃ si aliquis car. 56
§ Uerum si aliquis car. 57.
Con.mulier de dotibus car. 58.
Con.in omnibus car. 59.

¶De iure doti. ⁊ de cõst.ipsarum Rub. car. lix.
Con.si mulier nupta car. 59.
Con.vbi dos car. 61.
Con.viro mortuo car. 62.
§ heredesqȝ car. 64.
§ Ita quod car. 65.

¶De iure quarte car. lxvi.
Con.quartam autem car. 66.
Con.dos ⁊ quatra car. 72.
Con.contra instrumentũ car. 73.

¶De ꝯsensu mulie. ca. lxxv.
Con.si mulier car. 75.
Con. sed si mulier car. 77.

¶De contrac. inter virum ⁊ vxorem. car. lxxvii.
Con. bona stabilia car. 77.
Con. ⁊ si mulier car. 78.
Con. si constante car. 79.

¶De instrumentis confectis per curiales neapo. ⁊ fide eorum Rubrica. car. lxxx.
Con. testamentum car. 81.
Con. instrumentum la.i. car. 82.
Con.instrumentum la.ij. car. 83.
Con.instrumentum la.iij. car. 83.
Con.vbi instrumentum car. 83.
Con.contra instrumenta car. 85.
Con.si instrumentum car. 86.
Con. instrumenta car. 87.

¶In quibus rebus hẽt locũ quarta Rub. ca. lxxxvii.
Con.in bonis car. 88.

¶De iure prime quarte Rubrica. car. lxxxix.
Con.si de bonis car. 89.

¶De patre recipiẽte dotes simul cũ vxore filio qualiter teneatur ad restõnem. car. xc.
Con. filio ducente car. 90.
Con.si pater. car. 90.

¶In quibus casi. licet aucto. ppria pign. Rub. car. xc.
Con. pro pensione. car. 90.
Con. si aliquis car. 91.
Con. pro debito car. 91.
Con. Baiulus car. 92.
Con. non creditur car. 91.

¶De iure ꝯgrui Ru. ca. xcij.
Con. siquis emit car. 92.
Con vbi domus car. 96.
Con. si ecclesia car. 98.
Con.si ex vno car. 98.
Con. siquis habet car. 100.
Con. si domus. car. 100

¶In quo casu stetur dicto coloni partiarii inquilini ⁊ coloni simplicis tenentis terrã ad annuaȝ pensionẽ prestandã in pecunia victualib⁹ vtensilibus Rubrica. car. c.
Con.si est questio car. 101.

¶De testimonio rusticorum Rubrica car. cij.
Con.in causis ciuilibus car. 102.
Con. si rusticus car. 103.
Con. quicunqȝ. car. 103.

¶De seruitutib⁹ Ru. ca. ciij.
Con.siquis habens. car. 103.
Con.siquis habet car. 104.
Con.Et si ex latere car. 104.
Con. sed si recumbat. car. 105.
Con. Et vbicunqȝ car. 105.

¶De aperturis nonfaciendis Rub. car. cvi.
Con.vbi aliquis car. 106.
Con. siquis habet car. 106.
Con. contra habentem car. 106.
Con.siquis habens car. 106.
Con. Et idem car. 107.
Con. quod si noluit car. 107.
Con. vbi reperitur car. 107.
Con. amplius car. 108.
Con. inter seruitutes car. 108.

¶De faciendo centimulo ⁊ paieis nõ tenendis in domo. Rubrica. car. cviij.
Con. si velit quis car. 108.
Con. non licet car. 109
Con. in domo car. 109

¶De collatiõe expensarũ in domo cõi faciẽda Ru. ca. cix.
Con. si domus car. 109.

¶De locato ⁊ conducto rubrica. car. cix.
Con.siquis conduxit car. 109.
Con.non potest car. 110.
Con.Et conuerso car. 110.
Con.quod si infra car. 110.
Con. in quocunqȝ car. 110.
Con. Et si fundum car. 111.
Con. si tamen. car. 111.
Con. conductor car. 111.

¶Qui heredes in locationẽ succedant rubrica. car. cxij.
Con. cum terra. car. 112.

¶De pignorib⁹. rub. ca. cxij.
Con. siquis aliquam car. 112.
Con. si creditor. car. 112.

¶De operis noui nunciatiõe rubrica car. cxiij.
Con.siquis impediatur car. 113.
§.idem est car. 113.

¶Cõmuni diuidundo rubrica. car. cxiij.
Con. si fratres car. 113.
Con.si tamen car. 114.

¶ De glande legenda seu fructibus legẽdis rub. car. cxiiij.
Con. si Arbor. car. 114.
¶ De contrahenda emptiõe & arris dannis. Ru. ca. cxiiij.
Con. venditionis car. 114.
¶ De ripa vel efrico Rubrica. car. cxv.
Con. si duorum car. 115.
¶ De restitutione in integrũ. Rubrica. car. cxv.
Con. pupillus. car. 116.
¶ De iure prothomiseos Rubrica. car. cxvii.
Con. sancimus car. 117.

FINIS.

¶ REPERTORIVM omnium Verborum Consuetudinum Presentiũ in quibus Dominus Neapolitan. scribit p Alphabeti ordinẽ Editũ per Nobilem. V. I. D. ac D. Scipionem Ianuarium Neapolitanum.

A

Absq; discreptiõe car. 52.
Abocator car. 116.
Ab emptore la. i. car. 97.
Ab emptore la. 2. car. 100.
Acquisitis car. 44.
Actionẽ personalẽ car. 75.
Actum car. 104.
Accrescit car. 52.
Ad perpetuam car. 5.
Ad predicta car. 40.
Adequare car. 41.
Ad vsum car. 51.
Ad parietem car. 105.
Ad laborandum car. 112.
Ad menandum car. 91.
Ad dictas dossitas car. 104.
Aduentitijs car. 45.
A domo car. 7.
Agnatis car. 39.
Alij descendentes car. 38.
Alij vero car. 78.
Alijs car. 39.
Alio car. 52.
Alias car. 80.
Ali car. 65.
Aliam causam car. 84.
Alic aperture car. 108.
Aliqua apertura la. i. car. 104.
Aliqua apertura la. 2. car. 105.
Aliquas car. 106.
Aliquo car. 103.
Alicuius car. 94.
Alieno car. 69.
Aliter gestc car. 86.
Alterius la. i. car. 91.
Alterius la. ii. car. 103.
Alteri car. 111.
Alienandi car. 79.
Alienationis car. 77.
Altius extollere car. 106.
A matre car. 34.
A marito la. i. car. 51.
A marito la. ii. car. 61.
Ampliores car. 106.
Amplius car. 108.
Amen car. 116.
Angulos car. 7.
Antistem car. 12.
Antiquos car. 13.
Antecessores car. 103.
Ante car. 83.
Ante quarte car. 69.
Animalia car. 91.
Aperturas car. 106.
Approbatas car. 13.
Apparentis car. 66.
A quondam car. 67.
Archiuo car. 18.
Arra car. 114.
Assumit car. 5.
Assentit car. 12.
Assignare car. 111.
Autenticum car. 80.
Auri car. 65.

B

Aiulus. car. 91.
Bona stabilia la. i. car. 66.
Bona stabilia la. ii. car. 77.
Bona ipsius car. 69.
Bona car. 116.

C

Antonibus car. 105.
Arolus car. 4.
Casalenum car. 106.
Capitibus car. 97.
Causa in citatione car. 113.
Causam car. 11.
Caules car. 111.
Censualia la. i. car. 88.
Certa scientia car. 17.
Certum car. 79.
Ciues car. 101.
Ciuilibus car. 103.
Ciuitatis car. 18.
Ciuitate car. 10.
Cognatis la. i. car. 39.
Cognatis la. ii. car. 49.
Colonos car. 91.
Collateralem car. 96.
Commenta la. i. car. 7.
Commenta la. ii. car. 11.
Communes car. 64.
Computare car. 110.
Completos car. 22.
Concessa la. i. car. 88.
Concedi car. 102.
Conditionis car. 97.
Condemnatur car. 86.
Condemnatio car. 61.
Conductor car. 111.
Consolidatur car. 71.
Compilationis car. 16.
Confectum car. 81.
Congruam car. 10.
Consanguineis la. i. car. 41.
Consanguineis la. ii. car. 55.
Consanguineos car. 38.
Consensu car. 78.
Consensus car. 70.
Consistens car. 7.
Conscripti sunt car. 90.
Constitutam car. 67.
Contra la. i. car. 73.
Contra la. ii. car. 85.
Contra ciuem la. i. car. 98.
Contra ciuem la. ii. car. 98.
Contra ciues. car. 98.
Contra habentem car. 100.
Contrahitur car. 116.
contradicant car. 78.
Contraxerunt car. 59.
Contracti matrimo. car. 88.
Contingit car. 114.
Cotidianis car. 11.
Corrigende car. 15.
Correctum car. 60.
Cuius esse dicit car. 102.
Cuiuscunq; sexus car. 54.
Culturam car. 101.
Cum terra car. 112.
Cum fratres car. 39.
Cum tutoribus car. 116.
Curialiscum car. 83.

D

Ari & solui car. 64.
Ata in dotem car. 65.
Data car. 78.
Datam car. 90.
Datas car. 80.
Datur car. 113.
Decesserit car. 57.
De collateralibus. car. 99.
Declarationem car. 15.
De dotibus car. 58.
Debet la. i. car. 83.
Debet la. ij. car. 107.
Debet la. iij. car. 107.
De bonis la. i. car. 53.
De bonis la. ij. car. 55.
De bonis la. iij. car. 57.
D excadentijs car. 58.
De falso car. 86.
De fructibus la. i. car. 57.
De fructibus la. ij. car. 58.
Deinceps la. i. car. 19.
Deinceps la. ij. car. 38.

De quorum car.82.
De signatione finium car.103.
Debent car.64.
De predicto pignore car.113
De tertio ad tertium car.113.
Dicto car.112.
Dicto creditoris car.113.
Dicat car.113
Differentibus car.22.
Diminuitur car.80.
Directum car.106.
Discretos car.12.
Discesserit car.72.
Discusso car.116.
Disponere car.43.
Districtu car.16.
Distulerint car.65.
Diuersarum personarum car.99.
Diuisionis car.83.
Donatum car.52.
Donatiuo car.58.
Domum la.i. car.93.
Domum la.ij. car.104.
Domum la.iij. car.106.
Domino car.111.
Dominij car.103.
Dominij car.112.
Dos & quarta car.72.
Dotes ipsas car.65.
Dotale car.24.
Ducente car.90.
Duos car.105.
Duodecim car.12.
Dummodo car.53.
Dum tamen car.107.
Dupplicitas car.9.

E

EA parte car.99.
Ecclesie car.97.
Econuerso car.110.
Edificare car.104.
Eidem car.55.
Eis car.39.
Elapsis car.64.
Eligendos car.13.
Emancipationis car.82.
Emat car.98.
Emit car.92.
Eorum car.91.
Eo ipso car.46.
Equalitatem car.80.
Equitatis car.17.
Erroribus car.11.
Esse communis car.105.
Esse tamen car.106.
Et alijs la.i. car.49.
Et alijs la.ij. car.90.
Et alios car.103.
Et amitas car.21.
Et confirmatum car.81.
Et velit car.106.
Et dotem recipiente car.90.
Et decedente car.90.
Et eatenus car.80.
Et hoc nisi car.88.
Et idem la.i. car.100.
Et idem la.ij. car.107.
Et idem la.iij. car.109.
Et instructos car.13.
Et non vltra car.105.
Et masculis car.25.
Et maternorum car.55.
Et penis car.63.
Et reliquas car.57.
Et si ex latere car.104.
Et si fundum car.110.
Et si testator car.43.
Et si mulier car.78.
Et tenentur car.20.
Et vbicunqz car.105.
Et volentibus car.99.
Ex cōi matrimonio car.114.
Exemplari car.84.
Exemplatum car.97.
Exemplum car.85.
Expletum car.110.
Ex parte patris car.30.
Extimationem car.11.

F

FAcultatem car.23.
Facere potest car.62
falsitas car.9.
Familijs car.91.
fictis car.87.
Filius la.i. car.45.
filios car.54.
Filios duos car.55.
filio car.90.
Filijs la.i. car.19.
filijs la.ij. car.57.
filij car.19.
filie car.38.
fratribus car.52.
frequenti car.9.
fructus car.71.
fundum car.94.
fuerit car.95.
finium car.100.

G

GEsta car.81.
Gradibus car.39.

H

HAbet car.71.
Habenti car.96.
Habitatoribus car.116.
Habuisset car.39.
Hanc rubricam car.66.
Hec Rubrica car.18.
Hereditagia car.88.
Heredes car.64.

I

IDem in alijs car.60.
Idem scilicet car.81.
Illis car.15.
Illius car.95.
Immictere car.105.
Impensam petere car.109.
Impedienti car.113.
Imporcare car.110.
In bonis omnibus car.30.
In bonis la.i. car.69.
In bonis la.ij. car.87.
In bonis la.iij. car.89.
In causis car.102.
Incertitudinis car.10
in contractibus car.116.
incontinenti car.69.
In domo car.109.
In euum car.9.
In emphiteosim car.88.
In fratribus car.39.
infra la.i. car.107.
infra la.ij. car.107.
Infra.xv.dies car.110.
In fundis car.103.
in grado car.38.
in infinitum la.i. car.37.
in infinitum la.ij. car.43.
in ipsum car.105.
in omnibus la.i. car.57.
in omnibus la.ij. car.59.
inquilinos car.91.
in quocunqz car.110.
in suo car.108.
insuper car.100.
instrumentum la.i. car.73.
instrumentum la.ij. car.82.
instrumentum la.iij. car.83.
instrumentum la.iiij. car.108.
instrumenta la.i. car.84.
instrumenta la.ij. car.85.
instrumenta la.iij. car.85.
instrumento car.72.
insilio car.15.
in stirpem la.i. car.19.
in stirpem la.ij. car.38.
insolidum car.62.
intestatus car.19.
integram car.99.
inter seruitutes car.108.
introductum car.85
inuentarur car.108.
inuito car.111.
ipso iure car.114.
ipsis successoribus car.21.
ipsi successores car.20.
ipsam car.100.
ipsa mortua car.71.
ita tamen car.52.
ita q car.65.
iter car.104.
iudicium car.91.

Iustam & necessarias	car.78.
Iura communia	car.46.
Iure successionis	car.58.
Iuri communi	car.103.

L

LAcertum	car.105.
Latera	car.56.
Latere la.i.	car.41.
Latere la.ij.	car.95.
Latet	car.7.
Legitimis	car.29.
Liberis la.i.	car.24.
Liberis la.ij.	car.25.
Liberis la.iij.	car.42.
Liberis la.iiij.	car.55.
Liberis omnibus	car.71.
Liberi la.ij.	car.114.
Liberas	car.55.
Libellario iure	car.29.
Liber ille	car.1.
Libre	car.17.
Licitationis locus	car.114.
Linea	car.35.
Locum	car.106.
Longissimi	car.106.
Longissimi	car.108.
Lucem	car.11.

M

MAlignitatis	car.9.
Mariti la.i.	car.64.
Mariti la.ij.	car.88.
Marito disponenti	car.75.
Maternis	car.14.
Materna	car.35.
Matrem	car.50.
Medietatem	car.41.
Mendatium la.i.	car.9.
Mendatium la.ij.	car.102.
Moriatur la.i.	car.19.
Moriatur la.ij.	car.83.
Moriens	car.40.
Mortuo	car.62.
Mulier	car.57.

N

NEcessaria	car.109.
Nec apparet	car.103.
Nepotes la.i.	car.38.
Nepotes la.ij.	car.57.
Nisi la.i.	car.99.
Nisi la.ij.	car.113.
Nisi la.iij.	car.109.
Nisi la.iiij.	car.114.
Nisi tali modo	car.113.
Nisi quatenus	car.109.
Nolit	car.54.
Non creditur	car.52.
Non extantibus	car.2[illegible].
Non fuit	car.106.
Non habet la.i.	car.43.
Non habet la.ij.	car.89.
Non habet la.iij.	car.116.
Non licet	car.109.
Non obstante la.i.	car.62.
Non obstante la.ij.	car.80.
Non potest	car.110.
Nostra neapoli	car.10.
Nouissime	car.108.
Nonum	car.104.
Nubit	car.47.
Nulla	car.74.
Nupta	car.59.

O

OBueniant	car.87.
Oblationem	car.83.
Obrepit	car.9.
Obuenientibus la.i.	car.1.
Obuenientibus la.ij.	car.55
Obuenerunt	car.33.
Odiosum	car.11.
Olim	car.12.
Opinionis	car.12.

P

PAragium	car.22.
Paratum	car.51.
Parentum	car.39.
Partionarios	car.92.
Partis	car.90.
Pars aucta	car.7.
Pater	car.90.
Patrono	car.110.
Perceptionem	car.103.
Perdidisse	car.113.
Periurium	car.102.
Per instrumenta	car.103.
Per literam	car.84.
Permittunt	car.116.
Perplexitas	car.10.
Per quam	car.104.
Personas la.i.	car.9.
Personas la.ij.	car.32.
Pertinax	car.17.
Peruerse	car.11.
Perueniat la.i.	car.44.
Perueniat la.ij.	car.87.
Peteret	car.8[illegible].
Petentibus	car.83.
Petenti	car.96.
Peti	car.72.
Petitione	car.102.
Petuntur	car.84.
Pignorare	car.91.
Placet	car.113.
Plectatur	car.18.
Plusquam	car.56.
Possessores	car.59.
Possessori	car.91.
Possessiones	car.60.
Possessionis	car.102.
Possessionem	car.7.
Possit	car.113.
Possidebat	car.69
Possidet	car.95.
Possint	car.60.
Possunt	car.45.
Post mortem	car.69.
Post annum	car.86.
Potest tamen	car.105.
Postquam	car.107.
Potest	car.110.
Pre omnibus	car.9.
Presentare	car.15.
Prescriptione	car.103.
Preterquam la.i.	car.30.
Preterquam la.ij.	car.74.
Pretoris	car.69.
Primarius la.i.	car.83.
Primarius la.ij.	car.95.
Pristinum	car.108.
Pro alimentis la.i.	car.56.
Pro alimentis la.ij.	car.64.
Probatio	car.74.
Probatur	car.74.
Procax	car.17.
Pro debito	car.91.
Pro aspectu	car.104.
Pro se vnam partem	car.58.
Prohibeatur	car.101.
Pro indiuiso	car.110.
Pro medietate la.i.	car.91.
Pro medietate la.ij.	car.96.
Pronepotibus	car.25.
Pro parte sua	car.59.
Pro pensione	car.50.
Predicto	car.112.
Propriam	car.103.
Pro rata	car.17.
Pro rupto	car.83.
Proximiores la.i.	car.29.
Proximiores la.ij.	car.36.
Proximiores la.iij.	car.44.
Pro vno	car.42.
Prout	car.44.
Psalte	car.85.
Pupillus	car.116.

Q

QUalitercunque	car.75.
Quantum la.i.	car.75.
Quantum la.ij.	car.76.
Quam habet	car.76.
Quarta	car.72.
Quartam	car.66.
Quatenus	car.80.
Questio	car.101.
Questioni	car.102.
Quia scriptum	car.1.
Quibuslibet	car.58.
Quicquam	car.57.
Quicunque	car.103.
Qui non sit	car.97.
Qui vsufructus	car.71.
Quod autem	car.39.
Quod conficit	car.85.
Quod si aliquis	car.56.

Quod si nolit car.107.
Qn. liber ergo car.69.
Quod si infra car.110.

R

Receptione car.105.
Rei empte car.97.
Relinquere la.i. car.42.
Relinquere la.ij. car.49.
Reliquam. car.56.
Reliquam. car.84.
Reliqua bona car.65.
Rem reddi car.86.
Re ipsa car.95.
Reparatione car.109.
Reperitur car.113.
Requisitus car.110.
Reservato car.44.
Resoluta car.86.
Restitutionis car.51.
Restituenda car.66.
Revertantur car.6.
Roborande car.15.
Robur car.16.
Rogati car.81.
Rusticis car.97.
Rusticus la.ij. car.98.
Rusticis car.116.

S

Sciente car.95.
Saluo la.i. car.46.
Saluo la.ij. car.52
Scandalum car.11.
Sed et mulier car.46.
Sed in bonis car.88.
Sed si morienti car.37.
Sed si mulier car.77.
Sed si recumbat car.105.
Sed ubi habet car.70.
Semel car.103
Sensu car.15.
Seu la.i. car.17.
Seu la.ij. car.28.
Seu la.i car.24
Seu conceditur car.112
Seu fundus car.112.
Si alii quis la.i. car.40.
Si aliquis la.ij. car.91.
Si arbor car.114.
Si constante car.79.
Si creditor car.112.
Sicut car.66.
Si de bonis car.89.
Si domus la.i. car.100.
Si domus la.ij. car.109.
Si duorum car.115.
Si ecclesia car.98.
Si est questio car.101.
Si ex uno car.99.
Si fratres car.113.
Signa car.8.
Si instrumentum car.96.
Similis communis car.114.
Si moriatur car.18.
Simplicitatis car.6.
Simulatio car.7.
Si mulier la.i. car.59.
Si mulier la.ij. car.75.
Si nolit car.45.
Si non extant car.60.
Si non habet car.55.
Si pater car.90.
Siquis vel siqua car.20.
Si quis habet la.i. car.55.
Siquis habet la.ij. car.100.
Siquis habet la.iij. car.104.
Siquis habet la.iiij. car.106.
Siquis habens car.106.
Si quis la.i. car.92.
Siquis la.ij. car.103.
Siquis conduxit car.109.
Siquis impediat car.113.
Siqua moriens car.49.
Siqua mulier la.i. car.52.
Si rusticus car.103.
Si tamen la.i. car.117.
Si tamen la.ij. car.114.
Sive la.i. car.51.
Sive la.ij. car.72.
Sive la.iij. car.81.
Sive la.iiij. car 85.
Sive la.v. car.97.
Sive la.vi. car.109.
Si velit car.108.
Solvendo car.90.
Solus la.i. car.13.
Solum la.ij. car.106.
Solutum car.74.
Solvere car.105.
Solo immediate car.100.
Soror car.39.
Stipulatio car.115
Sua propria car.109.
Subsidio la.i. car.40.
Subsidio la.ij. car.52.
Sub modio car.7.
Succedunt la.i. car.19.
Succedunt la.ij. car.24.
Succedunt la.iij. car.52.
Successores car.83.
Successoribus car.61.
Sue car.103.
Suis la.i. car.14.
Suis la.ij. car.40.
Suis la.iij. car.55.
Sui iuris car.49.
Supplantare car.11
Suppeditantis car.109.
Super bonis car.75
Successore car.97.

T

Tabularii car.84.
Tantum la.i. car.46.
Tantum la.ij. car.50.
Tantum la.iij. car.112.
Tarentum vinum car.64.
Tempore car.113.
Tenetur car.41.
Tenetur ipse pater car.6.
Tenorem la.i. car.13.
Tenorem la.ij. car.85.
Tenuit car.103.
Terram ipsam car.112.
Testata car.74.
Testari car.45.
Terram car.94.
Terre car.91.
Testamentum la.i. car.40.
Testamentum la.ij. car.80.
Titulo car.16.
Tot car.106.
Tradita car.115.
Traditionem car.87.
Tunc habentes car.97.

V

Valor autem car.80.
Varietas car.9.
Varietatis car.11.
Ubi aliquis car.106.
Ubi dos car.61.
Ubi domus car.90.
Ubi instrumentum car.83.
Ubi reperitur car.108.
Vel aliam rem car.94.
Velle car.44.
Vel fenum car.109.
Vel lumine car.104.
Vel plurium car.82.
Vel quasi car.103.
Vel si pater car.54.
Vel servitutem car.107.
Venditionis car.114.
Veritas car.5.
Verum si aliquis. car.57.
Verus si velit car.105.
Via publica car.96.
Viam car.104.
Videlicet car.55.
Villanus car.103.
Vim legum car.16.
Viros car.12.
Viro car.62.
Vitulo ipsis car.90.
Vocato car.101.
Voluntatis car.45.
Volunt car.113.
Una car.77.
Universitate car.1[illegible]
Universali car.96.
Uncia car.65.
Unus la.i. car.99.
Unus la.ij. car.113.
Usualia car.16.
Utrinque coniunctio car.53.
Uxore superstite car.63.

FINIS.

Aureum ac singularissimum Repertorium omni lapide precioso tam super consuetudinibus Neapolitanis quam etiam super ipsarum Eminentissimi Cesarei Iuris Professoris ac Militis Domini Neapolitani Sebastiani Neapolitani Glossatoris tam in principalibus quam in incidentibus questionibus Mirabili Alphabeti ordine situatum per nobilem Utriusque Censure Doctorem Dominum Scipionem Januarium Neapolitanum.

A

Abbas an potest adhire hereditatem monacho delatam sine ipsius consensu in ver. primiores nu. 255. car. 36.

Abbas succedit loco monachorum in hereditatem monacho delatam gl. in verbo proximiores nu. 252. c. 36.

Abbates ⁊ alii ecclesiarum prelati an subsunt consuetudini terre in qua contrahunt glo. in ver. tenorem nu. 295. car. 14. ⁊ glo. in ver. si ecclesia nu. 74. car. 98.

Ablatiuus absoluti qñ faciunt cõditionẽ glo. in ver. differentibus nu. 48. car. 22. ⁊ glo. i ver. ducẽte nu. 3. c. 90.

Abnepos excludit auũ gl. in ver. si quis nu. 152. car. 28.

Actio in factum est ciuilis ⁊ pretoria glo. in ver. presentate numero. 324. car. 15.

Actio in factum datur contra iudicẽ male iudicantẽ pp ignorantiam glo. in ver. erroribus nu. 203. car. 11.

Actio exempto est personalis ⁊ durat triginta annis glo. in ver. rem tradi nu. 65. car. 86.

Actio personalis ex stipulatu quã habet uxor in bonis viri ꝯtra quos daf gl. in ver. actionẽ nu. 15. c. 75.

Actio petitionis hereditatis de quo iure sit glosa. in ver. succedunt nu. 92. car. 24.

Actio personalis que sit ꝯtra quã nõ preiudicat consensus ipsius mulieris glo. in. ver. actionẽ nu. 25. c. 75.

Actio personalis an competat antefato glosa. in ver. quantum nu. 21. car. 76.

Actio dotis an sit confusa cum actione ypothecaria quando bona dotalia sunt confusa cũ bonis doti ypothecatis glo. in ver. a matre nu. 235. car. 34.

Actio personalis licet prescribatur non prescribitur ypothecaria seu pignoraticia ad pignus glo. in ver. a matre nu. 235. car. 34.

Actio per confusionem bonorũ debitoris cum creditore an extinguaf glo. in ver. a matre nu. 232. car. 34.

Actio de dote competẽte filio soluto matrimonio dicitur nasci glo. in ver. a matre nu. 233. car. 34.

Actio pro socio soluta societate nascitur glo. in ver. a matre nu. 233. car. 34.

Actio cõpetens primioribus ex linea materna per mortẽ tiõ primioris nõ est cõfusa per adhitionẽ filii ante suã mortẽ glo. in ver. a matre nu. 233. car. 34.

Actio utilis non est danda ubi lex deficit glo. in ver. bona stabilia nu. 2. car. 77.

Actio locati competit contra conductores certa constituta pecunia gl. in ver. pro pensione nu. 1. car. 90.

Actio prescriptis verbis cõpetit contra cõductores i certa ꝯstituta pecunia gl. in ver. p pẽsione nu. 1. c. 90.

Actio mandati competit contra cõductores nulla cõstituta pecunia glo. in ver. pro pensione nu. 1. car. 90.

Actio pro socio datur contra partiarium ad partem terram colentem glo. in ver. terre nu. 2. car. 91.

Actio locati competit toties quoties nullum transfertur dominiũ glo. in ver. terre nu. 2. car. 91.

Actio ex conducto non datur contra partiarium glo. i ver. terre nu. 21. car. 91.

Actio ex conducto conductione soluta non competit glo. in ver. pignorare nu. 22. car. 92.

Actio pro socio vel prescriptis verbis cõpetit pro cõtractu nominato in quo datur animal ad menandum pro certa annua quantitate frumenti glo. in ver. animalia nu. 17. car. 91.

Actio utilis exempto vel prescriptis verbis an daf cõtra permutantem glo. in ver. emit. nu. 4. car. 92.

Actio exempto directa datur contra vendentem pecunia constituta glo. in ver. emit nu. 4. car. 92.

Actio negotiorum gestorum an cõpetat ꝯtra tenentem animal ad menandum nulla societate interueniente glo. in ver. pro medietate nu. 20. car. 91.

Actio prescriptis verbis competit contra tenentẽ animal ad menandum glo. in ver. animalia num. 17. car. 91. ⁊ glo. in ver. pro medietate nu. 20. car. 91.

Actio furti an competit contra tenentem animal ad menandũ gl. in ver. pro medietate nu. 20. car. 91.

Actio petitionis hereditatis an detur contra titulo possidentem glo. in ver. ab emptore nu. 67. car. 97.

Actio cedi non prohibetur glo. in ver. si non extant nume. 19. car. 60.

Actio dotis debita filio contra patrem pro dote materna succedenti filio patri an confunditur glo. in ver. a matre nu. 231. ⁊ nu. 233. ⁊ nu. 235. car. 34.

Actio in verbo iudicio officium continetur glosa. in ver. exemplari nu. 42. car. 86.

Actioni renunciate renunciari non potest glo. in ver. preterq̃ nume. 221. car. 33.

Accessorium sequitur suum principale glo. in verbo dos nume. 97. car. 72.

Acta publica faciunt plenam ⁊ eternam fidem glosa in verbo commenta nu. 218. car. 11. ⁊ glose in verbo qualitercunq; numero. 4. car. 75.

Acta non dicuntur ubi deponunt falsi testes glosa in verbo commenta nume. 217. car. 11.

Actus qd sit glo. in ver. actũ nu. 8. car. 104.

Acquisita per eũ quomodo presumantur statibus aliis bonis predecessorum glosa in verbo acquisitis nume. 38. car. 44.

Acceptilatio quid sit glo. in ver. emit nu. 11. car. 93.

Acceptio personarum quando ⁊ in quibus esse põt glo. in verbo personaa nu. 239. cum seque. car. 9.

Aduocatus pupilli an debet facere inuentariũ glosa in verbo contrahitur nu. 3. car. 126.

Affinitas quid sit in glo. in ver. si quis nu. 250. car. 28.

Affines an succedant ut proximiores glosa in verbo linea nu. 238. car. 35.

Affines non habent lineam glosa in verbo linea nume. 239. car. 35.

Affinitas nullius gradus est glo. in verbo si quis vel si qua nu. 250. ⁊. 251. car. 28.

Affines an hñt successionẽ ⁊ an ꝯsanguinitatẽ ⁊ parẽtelã glo. in ver. si quis vel si qua nu. 251. car. 28.

Agnati an succedant monacho non habenti filios gl. in verbo moriatur nu. 9. car. 19.

Agnatus licet longissimo gradu tn̄ potior cognato p̄ximiori glo.in ver.proximiores nu.164.car.30.
Agnati ⁊ cognati de lege duodecim tabularum sunt proximiores glo.in verbo proximiores numero.165.car.30.glosa in verbo ex parte nu.168.car.30.
Agnatorum legitima successio de lege duodecim tabularū glo.in verbo ex parte nu.170.car.30.
Agnatio ex linea masculina dicitur glosa in verbo proximiores nume.164.car.30.glosa in verbo siquis vel siqua numero.137.car.28.
Agnatio est species cognationis glosa in verbo siqs vel siqua numero.137.car.28.
Agnatio qñ incipit gl.in ver.deinceps nu.14.car.19.
Agnatio quando finit glo.in verbo siquis vel siqua numero.137.car.28.
Agnatio ⁊ cognatio idem est hodie glosa in verbo siquis vel siqua nu.137.car.28.
Agentes ⁊ consentientes pari pena puniuntur glo.in ver.assentit numero.228.⁊ nu.239.car.12.
Ager qd sit glo.in ver.terram nu.24.car.94.
Ager cum edificio fundus dicitur glosa in verbo terram nume.25.car.95.
Allegans consuetudines correptas qua pena puniatur glo.in ver.plectatur nu.350.⁊ nu.352.car.18.
Allegans legem neglectam reiecta n vel correptam consistentem tamen in corpore iuris an puniatur pena falsi glo.in verbo plectatur nume.352.car.18.
Allegans rescriptum contra formam debitam qua pena puniatur glo.in ver.plectatur nu.351.car.18.
Allegans aliquid corā suo iudice debet in illa cōfessione persistere glo.in ver.varietatis nu.199.car.11.
Allectio quid sit gl.in ver.ciuitate nu.177.car.10.
Allectio vnde dicitur gl.in ver.ciuitate nu.177.c.10.
Alimenta an finiantur morte dantis glosa in verbo liberas numero.23.car.55.
Alimenta debita patri an extinguantur eo monacho facto glo.in ver.⁊ maternorum nu.27.car.55.
Alimenta an debeant prestari de bonis feudalibus filijs quando pater non habet alia bona glo.in verb.⁊ maternorum nume.28.car.56.
Alimenta an debeant prestari sic paruulis quemadmodū maioribus glo.in ver.pro rata nu.36.car.57.
Alimenta debent prestari secundum numerum liberorum lege q̄ si aliquis car.56.
Alimenta an extinguantur morte naturali vel ciuili recipientis vel nuptiarum causa sequele.l.q̄ si aliqs verbo verum car.57.
Alimenta quando casu extinguantur cui accrescent glo.in verbo decesserit numero.40.car.57.
Alimenta an prestentur inter collaterales glo.in verbo.mulier nu.55.car.58.
Alimenta de quo iure prestentur glosa in verbo in omnibus numero.76.car.59.
Alimenta legata an cōpitentur in vsumfructus glo.in verbo vxore superstite nume.59.car.63.
Alimenta que per mortē viri debentur vxori an ea mortua trāseant ad heredes vxoris glo.in ver.vxore superstite nu.58.cum sequētibus numeris car.63.
Alimenta an debeant prestari filio super bonis paternis habita dote materna glosa in verbo ⁊ maternorum numero.27.car.55.
Alimenta an debeant a patre sene filio glo.in verbo nolint numero.8.car.54.
Alimenta an sic prestentur filio emancipato quemadmodum filio in potestate glosa in verbo ⁊ maternorum nume.27.car.55.
Alimēta in quāta quātitate p̄stentur filio vnico nolēti habitare cū patre glo.in ver.plusquā nu.31.car.56.
Alimenta in quanta quantitate prestentur filio vnico propter mortem aliorum fratrum nolenti habitare cū patre glo.in ver.plusquam nu.31.car.56.
Alimenta an debentur diuiti habenti proprium glo.in verbo pro alimentis numero.34.car.56.⁊ glosa in verbo quilibet nume.64.car.58.
Alimenta prestentur filio monacho facto in monasterio glo.in ver.decesserit numero.40.car.57.
Alimenta an prestentur filio monacho fratrum minorum glosa in verbo decesserit nu.41.car.57.
Alimenta an prestentur a patre de suis acquisitis ipsi filio glosa in verbo quicq̄ numero.45.carte.67.⁊ glo.in verbo mulier numero.50.car.57.⁊ glosa in verbo suis numero.13.car.55.
Alimenta an potest quis renunciare glosa in verbo decesserit numero.43.car.57.
Alimenta an potest quis vendere glosa in verbo decesserit numero.43.car.57.
Alimenta an prestentur naturalibus vel adoptiuis filijs glo.in verbo quicq̄ nume.47.car.57.
Alimenta an possunt peti in vna domo solum ascendente ad equiualentiam redditus alimentorum glosa in verbo in omnibus nume.68.car.59.
Alimenta an prestentur filio episcopo glosa in verbo quibuslibet nume.66.car.58.
Alimenta an debent prestari filie renuncianti bonis maternis saltē sup illis bonis q̄ obuenerūt post renūciationem glo.in ver.quibuslibet numero.67.car.58.
Alimenta an debent prestari vxori ⁊ filijs mariti cōmuniter genitis tempore dotium restitutione glosa in verbo heredes numero.75.car.64.
Alimenta an debeant prestari vxori ab alijs heredibus q̄ a filijs glo.in ver.mariti nu.86.car.64.
Alimenta an debentur vxori pro dote legata nullo stante introducto glo.in verbo dotes nu.86.car.65.
Alimenta an debeantur vxori monache facte in monasterio glo.in verbo dotes numero.91.car.65.
Alimenta an prestentur a filio interim de bonis patris quando ipsa mater habitat in vna ⁊ eadem domo cum filio glo.in ver.alii nu.94 carte.65.
Alimenta si prestentur vxori ab heredibus mariti idest filijs an possit petere vsumfructum de dote data in pecunia glo.in ver.alii nu.94.car.65.
Alimentorum prestatio an sit idem quando prestatur ex testamento sicut ab intestato glosa in verbo vxore numero.62.car.63.
Alimenta an sit idem quando prestantur simpliciter aut aliquid pro eis glo.in verbo vxore nu.61.63.
Alimenta an debet prestari de dotibus donatiuo ⁊ quarta ⁊ eorum fructibus a matre ipsis filijs lege mulier ⁊ glo.in verbo mulier nume.50.car.58.
Alimenta an prestentur inter parentes paternos ⁊ liberos siue sint in potestate siue non glo.in ver.mulier nu.52.car.58.
Alimenta durant vita durante recipientis glo.i ver.decesserit nume.40.car.57.
Alimenta secundum facultatem bonorū recipiūt modum glo.in ver.quicq̄ numero.46.car.57.
Alimēta q̄ prestant mulieri pgnanti ipsi partui q̄ in ventre est prestantur glo.in ver.preterq̄ nu.184.car.31.

Alimenta an debent prestari a matre vel a patre filys vulgo quesitis glo.in ver.mulier nu.53.car.58.
Alimenta an debent prestari a domino seruis & liberis eorũ glo.in verbo mulier nume.54.car.58.
Alimenta an prestentur a patre filijs de dotibus maternis glo.in verbo de dotibus nume.56.car.58.
Alimenta ex causa ingratitudinis negari possunt lege in oibus & glo.in ver.in omnibus nu.70.car.59.
Alimenta denegantur vxori quando nõ vult habitare cum viro glo.in ver.i omnibus nu.82.car.59.& gl. in verbo cõmunes numero.77.car.64.
Alimenta an debentur matri filio mortuo infra sex menses ipsos in quibus debeãtur alimenta ipsi matri glosa in verbo heredes numero.75.car.64.
Alimenta per triennıũ debentur a matre filijs glosa in verbo cõmunes numero.77.car.64.
Alimenta nõ debentur prestari ab heredibus extraneis infra sex menses vxori cõsanguinei pmortui sed filijs elapsis gl.in ver.elapsis.n.78.c.64.& l.viro.c.62.
Alimenta de bonis viri vel de suis an debeãtur vxori non transeunti ad secunda vota glo.in ver.carentis vmm nume.90.car.64.
Alimenta an prestentur matri relinquenti filium anniculum transeunti ad secunda vota glosa in verbo communes nume.77.car.64.
Alimenta quomodo prestentur a patre filijs glo.in ver.siquis nume.1.car.54.
Alimenta quomodo prestentur a patre milite suis filijs glo.in ver.siquis habet nume.3.car.54.
Alimenta ad hoc vt prestentur duo requiruntur gl. in ver.pro alimentis nu.34.car.56.
Alimenta an prestentur filijs qui laborare possunt gl. in ver.pro alimentis nume.34.car.56.
Alimenta an prestentur tanq̃ ius vsufructus an vero alimẽtationis gl.in ver.de fructibus.nu.35.car.57.
Alimentorum negatio mortis est causa & exheredationis glo.in ver.iustam nume.8.car.78.
Alimenta equius est dare q̃ negare ei qui aliquo casu dominus bonorum futurus est glo.in verbo iustam numero.8.car.78.
Alienata per proximiores patre damnato de hereditate filij premortui an restituantur glosa.in ver.preterq̃ nume.193.car.32.
Alienare prohibitus an & quando potest alienare gl. in ver.disponere nume.9.car.43.
Alienationis titulo quid contineatur glo.in verbo alienationis nume.37.car.77.
Alienatio rerum stabilium minorum requirit decretum glo.in ver.emancipationis nu.26.car.82.
Alienare prohibitus an potest permutare glo.in verbo alienandi nume.18.car.79.
Alienare prohibitus an potest infeudare glo.in ver. alienandi nume.19.car.79.
Alienatio omnem actum transferentẽ dominiũ comprehendit glo.in ver.alienandi nume.18.car.79.
Alienatio fundi dotalis an sit permissa glo.in verbo na stabilia nume.1.& lege bona stabilia car.77.
Alienatio an sit prohibita in fundo dotali ipsi sponso sicut & marito cum consensu vxoris glo.in verbo bona stabilia nume.1.car.77.
Alienatio conditionalis non dicitur vera pendente conditione glosa in verbo emit nume.10.car.93.
Alueus fluminis precedẽtis acquiritur proximo vicino glo.in rubrica de iure congrui nu.1.car.92.
Angulus quid sit glo.in ver.angulos nu.48.car.7.
Angulus vnde dicitur glo.in verbo angulos nume. 47.carte.7.
Angulus quotuplex glo.in ver.angulus nu.49.ca.7.
Angulus quomodo capiatur & quid significat glo. in verbo angulos nume.50.car.7.
Anatolicbus legum interpres glo.in verbo.quia scriptum est nume.4.car.1.
Antistes quid sit gl.in ver.antistitẽ nu.248.car.12.
Antistes vnde dicitur gl.in ver.antistitẽ.n.249.ca.12.
Angelus dicitur sempiternus glo.in verbo ad perpetuam nume.10.car.5.
Anima quibus dilectetur glo.in verbo quia scriptum nume.3.car.1.
Anima dicitur sempiterna glosa in verbo ad perpetuam nume.10.car.5.
Animal absolute predicatur de irrationabili glosa in ver.animalia nume.16.car.91.
Animal qd sit glo.in ver.animalia nume.16.car.91.
Antifemaria vnde dicuntur glo.in verbo hanc Rubrica nume.5.car.66.
Appellatione iuris venit bonum & equum glosa in verbo liber iste nume.28.car.2.
Appellatione consanguineorum qui veniunt glosa in verbo consanguineis nu.20.car.55.
Appellatione ciuilium causarum que cause veniunt glo.in verbo ciuilibus numero.7.car.113.
Appellatione familie quid contineatur glo. in verbo familijs numero.7.&.8.car.91.
Appellatione liberorum an veniant nati ex filijs glo. in verbo liberis nu.98.car.101.& glo.in verbo & omnia nu.102.car.25.
Appellatione filiorum omnes descendentes continentur glo.in verbo liberis nume.100.car.25.
Appellatione sobolis quid contineatur glo.in verbo liberis numero.97.car.25.
Appellatione filiorum an veniãt nepotes glo.in ver. liberis numero.99.car.25.
Appellatione filiorũ an veniãt tã filij qui sunt sui iuris q̃ etiã q sunt alieni tã ex masculino q̃ etiã ex feminino gñre descẽdẽtes glo.in ver.liberis.n.99.c.25
Appellatione liberoꝝ an veniant nati ex filia in penis positis a iure gl.in ver.liberis nu.101.car.25.
Appellatione liberoꝝ an veniãt nati ex filio in excusationibus muneꝝ glo.in ver.liberis nu.101.car.25.
Appellatione liberoꝝ an veniant nati ex filia in dignitatibus glo.in ver.liberis numero.101.car.25.
Appellatione liberorum an veniant nati ex filia in patria potestate glo.in ver.liberis nu 101.car.25.
Appellatione liberorum an veniant nati ex filia in titulo emancipationis glo.in ver.liberis nu.101.ca.25.
Appellatio liberorum largior est q̃ filiorum glo.in ver.liberis nu.160.car.29.
Appellatione probationis absolute an veniant testes & instrumenta glo.in verbo probetur nu.127.car.74.
Appellatione heredis an veniat heres heredis glo. in ver.preterq̃ nume.199.car.32.
Appellatione pertinentiarum que pertinentie intelliguntur glosa.in verbo districtum numero.335.carte.16.
Appellatione liberorum an veniant filij legitimi tantum vel adoptiui tantum glosa in verbo legitimis numero.161.car.29.
Appellatione suoꝝ bonoꝝ que bona cõtinentur glo.

in verbo alicuius nume.27.car.94.& glo.in verbo suis nume.8.car.40.
Appellatione terre rustice & vrbana terra continetur glo.in ver.terram nume.23.car.94.
Appellatione discessionis prima tantum venit in glo. in verbo discesserit nume.91.car.72.
Appellatione viri vel mariti an & quãdo veniat sponsus glosa in verbo mariti nume.76.car.64.
Appellatione vxoris an veniat sponsa glosa.in verbo vxore superstite nume.55.car.63.
Appellatione pecunie continetur oẽs res nisi apponatur clausula numerata glo.in ver.sicut nu.101.ca.56.
Appellatione lane an veniat lana texta glosa in ver.a quondam viro numero.32.car.68.
Appellatione parentis qui parens veniet glo.in verbo eisdem parenti nume.21.car.55.
Appellatione aperture venit apertura cum cantonibus modullaris lege & vbicunqз car.105.
Appellari an potest a legato principis glosa in ver. ex parte nume.172.car.30.
Apertura an sit seruitus lege inter seruitutes & glo. in verbo inter seruitutes numero.41.car.108.
Arra an sit de substantia emptionis rerum stabilium glosa in verbo.arra nume.3.car.114.
Argumentũ a ↄtrario sensu an valet gl.in ver. cõtra eiuẽ nu.71.car.78.& gl.in ver.si mulier nu.2.car.75.
Argumentum ab illusione vocabuli an valet glosa in ver.possessio numero.73.car.87.
Argumentum a quarta ad antefactum an valet glo. in ver.fructus nu.80.car.71.
Argumentũ a donatione ꝓpter nuptias ad quartam an valeat glo.in verbo ante numero.56.car.70.
Argumentum ab indentitate rationis an valet glosa in verbo fructus numero.77.car.71.
Argumentum ex indentitate visus an valet glosa in verbo quarta numero.99.car.72.
Archiuus dicitur conseruator actorum glosa in ver. testamentum numero.7.car.40.
Archiuus qd sit glo.in verbo archiuo nu.354.car.21.
Archiuꝰ vnde dr glo.in ver.archiuo nu.354.car.18.
Archa quid sit glo.in ver.archiuo nu.354.car.18.
Archiuus publicus publicam fidez facit glo.in ver. gesta numero.20.car.82.
Arbiter in re ecclesiastica nõ potest esse secularis gl. in verbo tenorem numero.312.car.14.
Astutia qd sit glo.in ver.malignitas nu.145.car.9.
Astutia vnde dr glo.in ver.malignitas nu.145.car.9.
Astutia quotuplex gl.in v.malignitas nu.142.car.9.
Ascẽdentes per cõtrauersã linee collateralis ascendẽtis preferunt gl.in v.siqs vel siqua nu.154.car.28.
Aspicere qd sit gl.in ver.p aspectu nu.12.car.104.
Aspectus luminis an sit seruitus glosa in verbo vel lumine numero.13.car.104.
Auus an teneatur nepotibus cauere de relinquẽdo medietatem bonorum sibi preuenientium a filio & alis glo.in verbo tenetur nu.27.&.29.car.20.
Auus paternus excludit proauum paternum glo.in verbo siquis vel siqua numero.156.car.28.
Auus paternus quando auus maternus succedit in bonis maternis non stantibus alys bonis debet habere bonorum subsidium glosa in verbo siquis vel siqua numero.158.car.23.
Auus maternus excludit proauum maternum glo. in ver.siquis vel siqua nume.156.car.23.
Auunculus excludit auum magnũ in rebus maternis glo.in ver.siquis vel siqua nume.138.car.28.
Auus vel proauus paternus prefertur auo materno in bonis paternis glo.in verbo siquis vel siqua nume.130.car.32.
Auia vel proauia paterna prefertur auo materno in bonis paternis glo.in verbo siquis vel siqua numero.130.car.27.
Autor cõsuetudinum quis fuit in prohemio Carolus & glosa.in verbo Carolus nu.1.&.2.car.4.
Autor.glose consuetudinum quis fuit glosa in ver. quia scriptum est nu.2.car.1.

B

BArtholomeus de Capua fuit doctor glo.in ver. iuer iste numero.11.car.2.
Bartholomeus de capua fuit miles locothetha & ꝓthonotarius Regni Sicilie i prohemio Carolus versiculo quarum car.15.
Bartholomeus de capua composuit consuetudines Neapolitanas in prohemio Carolus versiculo quaꝛ car.15.& in data car.133.
Baiulus quid sit glo.in verbo baiulus nu.22.car.91.
Baiulus non potest exequi absqз iudicis licentia lege baiulus car.92.
Baiulus in casibus an debet habere licentiam omnium iudicum vt possit exequi glosa.in ver.iudicum nume.23.car.92.
Baiulus aliquando dicitur predicator glosa in ver. baiulus nume.22.car.92.
Baiulus maiorez fidez facit iurando q̃ȝ nuncius glosa in verbo non creditur nume.26.car.92.
Baiulis quare denegatio pignoris nõ credatur sed mãdatis sic in glo.in ver.nõ creditur nu.27.car.92.
Baiulo an credatur de facto suo circa officiũ suum glo.in verbo non creditur nume.26.car.92.
Baiulo singulari an credatur i facto sibi cõmisso gl. in verbo non creditur nume.26.car.92.
Baiulo singulari an vt credetur in facto sibi cõmisso necessario est vt iuret glo.in ver.nõ credit.nu.26.c.92.
Baiulo non creditur dicenti aliquem denegasse sibi pignus nisi id probet leze non creditur car.92.
Baiulis an credatur dicentibus aliquem denegasse sibi pignus sine nulla alia probatione glosa.in verbo non creditur nume.26.car.92.
Bona donata a marito vxori quando matrimonium impeditur qua ratione repetantur glosa in verbo a quondam viro nume.40.car.69.
Bona matrimonÿ sunt quatuor glo.in ver. a quondã viro nume.38.car.69.
Bona cõsistentia in põdere numero & mensura vel in rebus que visu consumuntur soluto matrimonio quomodo restituãtur gl.in ver.pernis nu.67.68.c.63
Bona cadentia que dicantur glo.in verbo de excadentys nume.62.car.58.
Bona parentum eis viuis non dicuntur filiorum gl. in ver.fuis nume.13.car.55.
Bona dicuntur deductis expensis & fructibus perceptis ante moram glosa in verbo perueniat nume.28.&.29.car.44.
Bona dicuntur deducto ere alieno glosa.in ver.perueniat numero.27.car.44.& glosa in verbo in bonis numero.20.car.89.

Bona ecclesiastica an & quando possunt dore in feudum glo.in verbo tenorem nume.299.car.14.
Bona dotalia existentia p actioné dotalē ꝯfusam nō dicuntur cōfusa glo.in ver.a matre nu.231.car.34.
Bona flaurite an dicuntur ecclesiastica glo.in ver.si ecclesia numero.73.car.98.
Bona ecclesiastica dicuntur pauperum glo.in ver.si ecclesia numero.73.car.98.
Bona ex naturali ratione & summa prouidentia est vt propter eos q sperant succedere ne dilapidantur glo.in verbo de fructibus nume.61.car.58.
Bona vacantia que dicantur glo.in verbo de excadentijs numero.62.car.58.
Bona stabilia in doté data restituuntur per conditionem sine causa glo.in ver.restituenda nu.102.car.66.
Bona aui an dicuntur paterna glo.in verb.materna numero.240.car.35.

C

CApitulum si pater de testa.in.vi.qđo intelligitur glo.in ver.possunt nu.8.cum seq.car.45.
Causa que ex pluribus causis venit iudicāda p vnā principalē de illis iudicet vt glo.in ver.vxore superstite numero.61.car.63.
Causa materialis consuetudinum Neapolitanarum que sit glo.in ver.Carolus nume.3.car.5.
Causa formalis consuetudinum Neapolitanarum q sit glo.in ver.Carolus nu.3.car.4.
Causa efficiēs ꝯsuetudinū neapolit.que sit nu.3.c.4.
Causa finalis ꝯsuetudinū neapolita.q sit nu.3.car.4.
Causam esse alicuius rei siue actū illius dicit esse ad cuius esse sequitur effectus glo.in ver.seu nu.338.c.17
Casus est causa agens preter intentionem glosa.in ver.causam nume.226.car.11.
Casus qui non est similis expresso non debet subaudiri glo.in ver.tantum nu.15.car.50.
Casus fortuitus qd sit gl.in ver.nisi tali nu.12.c.113.
Casa quid sit glo.in ver.domū nu.15.carte.93.
Casula quid sit glo.in verbo domū nu.15.car.93.
Casalenū quid sit glo.in ver.casalenū nu.11.car.106.
Casalenū vocabulū nō inuenitur in iure ibidem.
Capita domus que dicantur glosa.in ver.capitibus numero.65.car.97.
Capita terre & similium que dicantur glo.in verbo capitibus numero.65.car.97.
Caput aliquando idem quod capitulum glo.in ver.capitibus numero.65.car.97.
Caput aliquando pro principio ponitur glo.in verbo capitibus nume.65.car.97.
Caput quia capiti omnes sensus dicitur glose in ver.capitibus nu.65.car.97.
Capua ē caput cāpanie gl.in ver.capitib⁹ n.65.c.97.
Capua est nobilior ciuitas campanie glo.in verbo capitibus numero.65.car.97.
Canon qui debetur ex re emphiteotica est onus reale & transit cum re glo.in ver.de bonis nu.23.car.54.
Cātones vnde dicūtur gl.i ver.cātonib⁹ nu.33.c.105.
Cantones de ligno facti an veniant appellatione cantonū glo.in verbo cantonibus nu.34.car.105.
Cantones modulati non calze putuolana solum veniunt appellatione cantonum ibidem.
Cantus canti quid sit ibidem.
Cautela aduocatoꝝ se nō astringēs ad singula & oīa ꝓbāde vñ süpta ē gl.in ver.vxore supstite.n.62.c.63.
Cartularū qd sint glo.in ver.tabularū nu.46.ca.84.
Canicies in homine sapientiam designat glo.in ver.discretos nu.270.car.13.
Censionarius etiā si per quadraginta ānos nō soluerit nō cadit a iure suo gl.in ver.cēsualia nu.8.ca.88.
Censionarius habet vtile directum dominium glosa in verbo censualia nume.8.car.88.
Cessatio cause re integra remouet impedimentum glo.in ver.tantum nume.23.car.5.
Censionarius & emphiteota quid differunt glose in verbo censualia numero.8.car.88.
Censionarius redditꝰ largo sumpta vocabulo pensio dicitur glo.in ver.pro pensione nume.1.car.90.
Censionarius habet ius in re & potest pignorare ipsam rem glo.in ver.possessore nu.10.car.91.
Certius certionari an debet gl.i.v.sciētie.nu.39.c.95.
Celās veritatē an ꝯmictat falsū gl.i v.latet n.51.c.7.
Ciuitas pōt legē facere gl.i ver.liber sit nu.47.c.3.
Ciuitas vnde dicitur gl.in ver.ciuitatis nu.172.c.10.
Ciuitas quid sit ibidem nume.174.car.10.
Ciuitas ab habitatoribus nomen sortitur glo.in ver.ciuitatis nume.175.& nu.179.car.10.
Ciuitas prima ante diluuiū que fuit & quomodo vocat & a quo fuit ꝯdita gl.in ver.i ciuitate nu.178.c.10
Ciuitas prima post diluuium que fuit & a quo fuit cōdita ibi numero.179.
Ciuitas murorum ambitu circundata dicitur glo.in verbo ciuitatis numero.184.car.10.
Ciuitas large an comprehendat saxa ibi nume.182.
Ciuitas quid comprehendat glo.in ver.ciuitate per totū car.10.& in verbo via publica nume.56.car.96.
Ciuitas per electos per eam demonstratur glosa in ver.eligendos nume.290.car.13.
Confirmans dare dicitur in ver.liber nu.77.car.4.
Ciuis quibus modis fit glo.in verbo ciuitate nume.176.car.10.& glo.in ver.ciues nu.4.car.101.
Ciuis vt quis dicatur debet habere suum permanendi recipientium animum glo.in ver.ciuitate numero.182.&.185.&.186.car.10.
Cicero cuiꝰ filiꝰ fuit gl.in ver.discretos nu.277.c.13.
Citatio quando principalis nō inuenitur apud quem fieri debet glo.in ver gesto numero.20.car.82.
Citatio quando nec principalis nec domus nec procurator inuenitur apud quem fieri debet ibidem.
Clericus an ligetur vt ipse consuetudinibus neapolitanis glo.in ver.tenorem numero.293.car.13.& glo.in verbo vniuersitate numero.288.car.13.
Clericus an ligetur cōsuetudinibus neapolitanis in rebꝰ patrimonialibꝰ gl.in ver.antistitē nu.251.c.12.& glo.in ver.tenorē nu.298.303.& nu.304.car.14.& glo.in verbo vocato nume.8.car.101.
Clericus vel ecclesia succedens in dote debet illam instrumēta ꝓbare gl.in ver.tenorē nu.297.car.14.
Clericus an succedat in feudo ibidem nu.300.c.14.
Clericus an possit pro se vti contra laicos cōsuetudinibus neapolitanis gl.in ver.antistitē nu.252.car.12.
Clericus litigans cū clerico est suppositus iuri canonico & nō ciuili glo.in ver.tenorē nu.315.car.14.
Clericus delinquens an subest iurisdictioni seculari glo.in verbo tenorem nume.301.car.14.
Clericus perdit priuilegium facto & non verbo ibidem numero.302.car.14.
Clericus solus cōsecrare pōt ibidem nu.309.ca.14.

Clericus dignior est laico ibidē nu. 318. car. 14.

Clericus litigans corā dño feudi nō ē suppositꝰ iuri cānonico sʒ ciuili ibidē nu. 316. & nu. 317. & 318. ca. 15.

Clericus in agendo sequitur forum rei ibidem nu. 319. & 322. car. 19.

Clericus in cōueniendo passiue sequitur forum clericorum ibidem nu. 320. car. 15.

Clericus in causa reconuentionis potest reconueniri coram iudice laico ibidem nu. 321. car. 15.

Clericus in conueniendo actiue & passiue quando leges cenonice contrarie non sunt est subiectus iuri ciuili ibidem nu. 322. car. 15.

Clericus de rebus patrimonialibus libere testari pōt glo. in ver. materna nu. 240. car. 35.

Clericus volens accusare episcopum de aliquo crimine debet habere expensas ab ecclesia cathedrali glo. in ver. contraxerunt nu. 85. car. 59

Clericus vocatꝰ in ius & nō ɔparēs an & qñ i eiꝰ cōtumaciā ꝓcedi possit glo. i ver vocato nu. 8. car. 101.

Clericus an possit legare aliqd de bōis ecclesie bene merentibꝰ glo. in ver. materna nu. 248. car. 36.

Clerici vxorati an subsunt secularibus glo. in ver. tenorem nu. 312. car. 14.

Clericus quomodo & quando potest coram seculari conueniri ibidem nu. 321. car. 15.

Clerici quare in feudo nō succedūt ibidem nu. 300. car. 14.

Clerici in iure congrui vbi conueniant glo. in ver. si ecclesia nu. 74. car. 98.

Consuetudo quid sit glo. in ver. liber iste nu. 10. 12. 22. 25. 27. car. 2. & glo. in verbo seu nu. 338. fo. 17.

Consuetudo quotuplex ibidē nu. 11. cum seq. car. 2.

Con. qñ sit quota pars populi debet adesse ibidem nu. 14. car. 2.

Consuetudo vt sit perfecta quota pars populi existentis debet consentire nu. 15. ibidē car. 2.

Cōsuetudo vt sit perfecta debet habere maiorē partē populi nō numero sed dignitate ibidē nu. 16. car. 2. & glo. in ver. vniuersitate nu. 282. & 283. car. 13.

Consuetudo qñ sit nō debent adesse in numero mulieres neqʒ minores. xxv. annis glo. in ver. liber iste nu. xvij. car. ij. & gl. in ver. vniuersitate nu. 281 car. 13.

Consuetudo quando sit debet campana pulsari glo. in ver. liber iste nu. 18. car. 2.

Consuetudo neapolitana est lex in ciuitate neapolitana glo. in ver. liber iste nu. xix. & nu. xxi. & nu. 46. car. 3. & in prohemio Carolus car. 4.

Con. mala vitanda ē gl. in ver. liber iste nu. 29. car. 2.

Consuetudo prescripta quid sit glo in ver. liber iste nu. xi. xxv. & nu. xxvij. & nu. 30. car. 2.

Consuetudo quare pscripta dr̄ ibidē nu. xxxi. car. 2.

Consuetudo non scripta corroboratur tacito populi consensu ibidē nu. 32. car. 2.

Con. nō scripta dʒ carere scriptura ibi. nu. 33. car. 2.

Consuetudo quare dicitur diuturnis populi moribꝰ introducta ibidem nu. 34. car. 2.

Consuetudo quanto tempore diuturna efficitur ibidem a nu. xxxiiij. vsqʒ ad nu. 37 car. 2.

Consuetudo seruetur tempore labente si non est contra canones glo. in ver. liber iste nu. xxxxi. car. 3.

Consuetudo frequentia personarū ad minus trium in populo inducitur ibidē nu. 42. car. 3.

Consuetudo an tacito populi consensu causetur ibidem nu. xxxxiij. & 40. car. 3.

Con. dʒ habere principis & populi ɔsensum ibidem nu. 45. car. 3. & glo. in ver. ɔmenta nu. 60. car. 7. & gl. in ver. relinquere nu. xij. car. 49. & glo. in ver. si ecclesia nu. 74. car. 9. ɔsuetudines neapo. an habuerūt principis & populi ɔsensum vide in locis preallegatis.

Cōsuetudo quomodo ꝓbat ɔfirmata populi ɔsensu tacito glo. in ver. liber iste nu. 48. 49. 50. car. 3.

Con. an inducat qñ iudex arbitret i vno casu a lege i arbitrato lōgo tp̄e durāte ibidē nu. 67. 68. 69. car. 4.

Consuetudo an sit quando populus vtit aliqua iure vnanimiter & vniuersaliter ibidē nu. 70. car. 4.

Con. declarata qd sit ibidē nu. 76. 77. 78. car. 4.

Con. titulata qd sit ibidē nu. 71. 72. 73. 74. 75. car. 4.

Con. neapolitane sunt scripte pscripte titulate & declarate glo. in ver. titulo nu. 332. car. 16.

Consuetudines neapolitane sunt cōfirmate a summo pontifice glo. in ver. Carolus nu. 2. car. 4.

Consuetudo q̄ non est scripta in libro isto non debet allegari p cōsuetudine in ꝓhemio Carolus ver. ita vt si quis car. 17. & glo. in ver. idē nu. 16. car. 81.

Consuetudines neapolitane an ligent furiosos pupillos & similes glo. in ver. eligēdos nu. 290. car. xiij. & glo. in ver. dissuluerint nu. 93. car. 65.

Consuetudo secularis an ligat feudū ecclesie glo. in verbo tenorem nu. 317. car. 15.

Consuetudo secularis an ligat feudū seculare donatum ecclesie ibidem nu. 318. car. xv.

Con. neapolitane an extendant extra ciuitatē glo. in ver. districtum nu. 335. car. xvi. & glo. in ver. in bonis nu. 174. car. 30. & glo. in ver. non habet nu. 18. car. 89. & omnino in verbo bona nu. 9. car. 116.

consuetudines neapolitane an ligent casalia glo. in ver. vniuersitate nu. 288. car. xiij.

Cōsuetudines qñ contrarie in vna redant que carū ꝓualet glo. in ver. certa scientia nu. 342. car. 17.

Consuetudo vetus an & quando tollitur per nouam glo. in ver. plectatur nu. 352. car. xviij.

Con. si moriatur de successionibus ab intestato an hʒ locū in foro iudicato glo. in ver. moriat nu. 3. car. 19.

Con. neapolitane non habent locū in rebus feudalibus glo. in ver. in omnibus nu. 176. car. xxx.

Consuetudo vna an corrigat aliam in libro isto glo. in ver. alys nu. 292. car. xxxix.

Consuetudo habet vim pacti glo. in ver. tenetur nu. xxiiij. & xxvi. car. xxxxi. & glo. in ver. relinquere nu. x. car. xxxxix. & glo. in ver. debent nu. 74. car. 64. & glo. in ver. tantum nu. xliij. car. 50.

Consuetudo est altera natura glo. in ver. relinquere nu. x. car. xxxxix.

Consuetudo quod non facit nec pactum facit glo. in ver. tantum nu. xliij. car. 50.

Con. nō corrigit nisi expresse corrigat gl. in ver. non obstante nu. 42. car. 62.

Consuetudo vt in casibus stetur dicto colonorum an habeat locū inter rusticos & villanos casalium ciuitatis neapolis glo. in ver. ciues nu. 3. car. 101.

Cōsuetudo vt stetur dicto colonorum cui debeat respōdere stante tertio impediente fructus collectionē an habeat locū si aliqs vēdidit mihi. grecū talis anni obligādo possessionē &c. pacto adiecto q ego possim percipere pensionē & fructus pro debito glo in ver. perceptionem nu. 6. car. 101.

Consuetudo siquis vel siqua an habeat locū in foro iudicato glo. in verbo materna nu. 244. car. 36.

Consuetudo habet vim actionis glo. in ver. relinque

re nu. 10.car.49.
Cōsuetudo nō recipit additionē ibidē nu. 12.car.49.
Consuetudo aliquando declarat legem veterē glo. in ver.bona stabilia nu.1. car.77.
Consuetudo est optima legum interpres glo.in ver. non habet nu. 18. car.89.
Consuetudo licet non apponatur semper inesse videtur in glo.in ver.debent nu.73.car.64. & glo. in ver. sed vbi nu.71.car.70.
Consuetudo laicorum an ligat clericos glo. in ver. vocato nu.8.car.101.
Consuetudo secularis pōt allegari corā iudice ecclesiastico glo.in ver.si ecclesia nu.74.car. 98.
Con.est stricti iuris glo.in ver.preterq̄ nu.182. car. 30.& glo.in ver.instrumento dotali nu.112.car.73.
Consuetudo non habet interpretari vltra quos in ea continetur glo.in ver. instrumento nu. 112.car.73.
Consuetudo in facto consistit in ver. liber iste nu.21. & in nu.23.car.1.
Consuetudo nō debet esse actio falsitatis gl.in ver. instrumentum nu.119. car.73.
Consuetudo non debet interpretari odiose glo. in ver.preterq̄ nu.182.car.30.
Con.siquis vel siqua an habeat locum in linea descendenti directa glo.in ver.extātib⁹ nu.162.car.29.
Con.ex quibus causis causatur gl.i ver.seu nu.338. car.17.
Con.pia preualet consuetudini non pie glo. in ver. certa scientia nu.342.car.17.
Con.neapolitane quo tēpore & p quē facte fuerunt in data incipiente data neapoli &c.car.117.
Consuetudines dicuntur mores.glo.in verbo Carolus car. 4.
Con.neapolitane prius obseruentur q̄ cōstitutiones regni glo.in ver.siquis nu.2.car. 12.
Con.sunt stricti iuris gl.in ver.dño nu.24.car.111.& glo.in ver.testamentū nu.4.car.40.
Cōsentiens facienti videt̄ ꝯsentire si ꝓhibere potuerit & nō fecit glo.in ver.mi nu.27. car.50.
Consensus & non concubitus facit nuptias gl.in ver. sed & mulier nu.2. car.46.
Consentiens alicui actui sua iura perdit in actu glo. in ver.in bonis nu.19.car.89.
Concessio sine tēpore facta alicui quāto tempore durat glo.in ver.in emphiteosis nu.9.car.88.
Consobrini sunt in quarto gradu glo. in ver. aliis. nu.289.& seq.car.39.
Consensus expressus in quibus casibus requiritur glo.in ver.consensus nu.26.27.28.car.76.
Consensus si veniat in quilibet parte inter error mouetur glo.in ver.liber iste.nu.26. car.2.
Consensus licet tacitus quomodo presumatur expressus.glo.in ver.consensu nu.4.car.78.
Cōtractus cēsionarius transfert directū dominiū i censionariū glo.in ver.libellario nu.15.car.89.
Contractus emphiteoticus transfert vtile alienabile dominium ibi car.89.
Contractus in scriptis factus dicitur gestis interuenientibus fieri glo.in ver.gesta nu.20.car.82.
Contractus in quo dicitur transfero tibi qd quid iuris habeo an sit censionarius an vero emphiteoticarius glo.in ver.censualia nu.8.car.88.
Contractus in quo comes vel baro alienat rem particularē feudi cū ꝯsensu oportuno intra fines feudi existentē nō tū in feudū nec sub nūcupatione feudi nec sub seruitio nec sub annuo redditu nec sub ānuo censu transferens qd quid iuris habet in emptorē vel ei⁹ heredes cū potestate alienādi an sit feudalis an censualis glo.in ver.sed in bonis nu.14.car. 89.
Contractus in quo datur animal ad menādū qs cōtractus dicat̄ glo.in ver.p medietate nu.20. car.91.
Cōtractus in quo dat̄ domus in ꝑpetuū qs ꝯtract⁹ sit glo.in ver.ad laborandū nu.4.car.112.
Cōtractus vēditionis stabiliū ē nullus & stipulatione interueniente nisi sit arra vel possessio data.l.venditionis & glo.in ver.venditionis nu.1.car.114.& qd si loco arre interuenit pignus glo.in ver. arra nu.4. car.114.& quid si neq̄ arra neq̄ pignus sed sacramentū interuenit ibidem nu.5.car.115.
Contractus venditionis si non interuenit arra sed solum possessio scilicet q̄ vendens rem tenebat nomine ementis an valeat glo.in ver.tradita nu.8. car. 115.& quid si precario vendens possidet pro nomine emptoris ibidem nu.9. car.115.
Contractus venditionis stipulatione solum non validatur etiam penalis nu.11.12.in glo.ver.stipulatio & quid si interuenit arra sacramentū & stipulatio penalis ibi nu.13.car.115.
Consuetudo equiperatur priuilegio glo. in ver tenorem nu.309.car.13.
Con.neapolitane ante earū publicationē erant viribus vacuate glo.in ver.roborande nu.326.car.15.
Consuetudo vt sit perfecta que debet habere glo. in ver.corrigende nu.326. car.15.
Con.neapolitane ante principis ꝯsensum carebant robore glo.in ver.roborande nu.326.car.15.
Consuetudines quare approbātur cum varie iudicātur glo.in approbatas nu.291. car.13.
Consuetudo Laicorum quare non ligat ecclesiā gl. in ver.tenorem nu.294. car.13.
Con.Laicoꝝ qñ ligat ecclesia ibi nu.295. car.13.
Consuetudo plus validatur ex tacito populi cōsensu tempore labentur quam ex iudicaturis gl.in ver. liber iste nu.72.car.4.
Con.obscura qbus mediis declarat̄ ibi nu.77.ca.4.
Cōsuetudines neapolitane cui parti philosophie supponantur glo.in ver.Carolus nu.3.car.5.
Con.non debet esse indeterminata nec variabilis i prohemio Carolus in ver.audiuimus car.10.
Consuetudines neapolitane sunt leges in ciuitate ipsa ibi ver.quarum car.15.
Cōsuetudo an inducat̄ ex bina iudicatura populi ꝯsensu labente glo.in verbo liber nu.42.car.3.
Consonus & concors vnde dicitur glo. in verbo congruum nu.329.car.15.
Cōsiliū dr in bene agendo glo.in ver.discretos nu. 266.car.12.& gl.in verbo & instructos nu.279.ca.13.
Concupiscere rem alienam quando est peccatū gl. in rub.de iure congrui.nu.1. car.92.
Concubinam qua cautela licet habere glo. in ver. preterquam nu.186.car.31.
Confusio bonorum an & quando fit glo. in ver.a matre nu.235. car.34.
Coniuges dicuntur socii ibi nu. 233. car. 34.
Con.regni de successionibus comodo intelligitur gl. in verbo ex masculis numero.120. car.26.
Commentū vñ dr gl.in ver.cōmentis nu.55. car. 7.
Commenta quotuplex ibi nu. 57.car.7.
Commenta ꝯmendarii reprobantur auctore reproba-

to ibi nu.61 car.7.
Commentarius quid sit ibi nu.55.car.7.
Cōmentaria que dicantur ibi nu.55.car.7.
Commentaria quando non licet facere gl. in ver. commenta nu.60.car.7.
Comes vel comeatus vñ dicitur nu.56. ibi car.7.
Comes vel baro an pōt petere q sibi subueniatur a vaxallis pro filia maritanda vel monachanda glo. in ver. disponere nu.5.car.43.
Compēsatio an habet locū in re occupata ɔtra quā agitur actione reali glo.in ver. dotes nu.90. car.65.
Consanguinitas dicitur species agnationis glosa in ver.consanguineis nu.12.car.41.
Cognatio ex linea femina dicitur glo.in ver. proximiores nu.164.car.32.
Cognatio an sit ex parte masculina gl.in ver.ex parte nu.169.car.30.
Cognatio est genus glo.in ver.siquis vel siqua nu.137.car.28.
Cognitio cause non requiritur vbi decreto opus nō est glo.in ver.persone nu.9.car.118.
Cognati naturales tantum an sint promissiores glo. in ver.ex parte nu.169.car.30.
Cognati an succedant rei feudali glo. in verbo materna nu.242.car.35.
Cognatio vt genus ɀ species considerari potest gl. in ver.testamentum nu.6.car.40.
Cognatio vsqȝ ad quem gradum datur glo.in ver. liberis nu.101.car.25.
Cognatio quanto tempore durat ibidem ɀ glo.in ver.linea nu.239.car.35.
Cognationis appellatione venit ciuilis naturalis ɀ mista glo.in ver.alys nu.291.car.35.
Cognati de lege duodecim tabularum non succedebant glo.in ver.in stirpem nu.16.car.20.
Coloni ascriptitij qui sint glo.in ver. in quo casu nu. 1.car.100.
Coloni censiti qui dicantur ibidem.
Coloni simplices qui sint ibidem.
Coloni perpetui qui sint ibidem.
Coloni conditionales qui sint ibidem
Coloni originarij qui sint ibidem.
Coloni inquilini qui sint ibidem
Coloni partiarij qui sint ibidem
Coloni extranei qui sint ibidem
Coloni liberi qui sint ibidem
Colonus fundi vel terre dicitur glo.in ver. colonos nu.1.car.91.
Colonus ɀ similes an possunt conueniri a sempronio damnum passo propter periurium vel mendatiū eius glo.in ver.si est questio nu.2.car.101.
Colonus quando in casu statur iuramento suo cui teneatur de fructibus fundi vel terre. respondere ꝑpter impedimentum tercij an debet de impedimento costari glo.in ver.petitione nu.9.car.102.
Colonus dicendo plus q̄ȝ petitur an ɀ qñ admittatur eius dictum glo.in verbo cuius nu.10.car.102.
Colonus quando producitur a parte cum alio colono ab alia parte super iure impedimēti cui ipsorum credatur ɀ quomodo procedatur ibidem nu.10.
Colonus an audiatur dicens se esse inquilinū vel colonum tercij nomine sempronij ibidem nu.11.
Colonus quando vigore instrumenti aliquis possidebat fundum titulo emptionis cui debet respondere an vendenti an ementi glo.in ver.cuius nu.12.ɀ an habeat locum ɔsuetudo si est questio ɀ q licet dicto coloni cui debeat de fructibus ridere ibidem.
Colonus in casu periurans an possit de piurio accusari glo.in verbo piuriū nu.15.car.102.
Colonus an puniatur de mendatio quando dixit se possidere pro nomine prohibentis vel e cōtra re vera contrarium erat ɀ in quo condemnetur gl.in ver. mendatium nu.16.car.102.
Collateralis descendens an ingrediatur locum sui ascendentis glo.in ver.alij nu.273.car.38.
Conductor quicquid fecerit in domo conducta non potest finito tēpore admouere nec a locatore expensas petere lege siquis ɀ glo.in ver. impensam nu.2. car.109.
Conductor qñ ē aliqd faciendi necessarie in domo ɔducta ds dnm ingrere ɀ si infra.15.dies nō fecerit pōt ipse expendere ɔputando eas in pensione futura lege siquis ɔduxit car.109. ɀ qd si pensio fuisset soluta glo.in ver.computare nu.9.car.110.
Conductor an pōt requirere dñm ad reficiendum aliquod nouū opus successiuum refectioni veteris operis glo.in ver.refectione nu.4.car.109.
Conductor quando vult reparationis domus causam locatori nunciare nunciando domui vel amicis an sufficit glo.in ver.requisitus nu.5.car.110.ɀ quid si nescitur vbi habitat vbi denuncietur ibidē nu.6.ɀ quid si locator esset pupillus ɀ ignoratur habitatio cui sufficit denunciasse ibidem nu.7.
Conductor facta refectionis domino locatori requisitiōe debet totū terminū quindecīȝ dierū expectare vt possit ipse reficere licet daretur vnus punctus ad ɔplimētū qndecim dierū impossibilis ad refectionē gl.in ver.infra qndecim dies nu.8.car.110.
Conductor terre nō pōt expelli ante mensem augusti.inrequisito in tempore debito ab ipso locatore lege non pōt glo.in ver.expletum nu.11.car.110.
Conductor terre inrequisi o locatore in termino debito terrā relinquere non pōt ibidem lege exōueriso ɀ glo.in ver.e conuerso nu.110.car.14.
Conductor terre non renunciando in tempore debito locatori q non vult in terra habitare ꝑ sequēti anno tenetur ibi stare lege quod si infra ɀ gl.in ver. q si infra nu.15.ɀ qd si renūciauit sed non soluit vel soluit ɀ non renunciauit glo.in ver.q si infra nu.16. car.110.ɀ quid si locator non erat vere dominus cui renunciatum est glo.in ver patrono nu.17.car.110.
Conductor inuito dño an pōt sublocare lege cōductor ɀ glo.in ver.conductor nu.31.car.111.
Conductor an obligat res suas principali locatori glo.in ver.alteri locare nu.33.car.111.
Conductor terre quocunque casu discedens debet terram arrare ɀ impoxcare lege in quocunqȝ ɀ gl. in ver.in quocunqȝ nu.18.car.110.
Conductor fundi debet in mense maij renunciare domino locati quod ibi noluerit habitare dummodo soluerit pensionem in mense augusti pro dicta lege ɀ si fundū ɀ gl.in ver.ɀ si fundū nu.20.car.110.
Conductor domus in quo tempore debet renunciare domino q non vult habitare glo.in ver.ɀ si fundum nu.21.car.111.
Conductor an liberet assignando fundum procuratori vel alio negociorum gestori glosa in ver.dño nu.24.car.111.

Conductor quomodo debet assignare rem conductam glo. in ver. assignare nu. 25. car. 111.
Conductor an dicatur renonciare dño rem conductã quã tenet in re ꝯducta clavẽ vel aliquas res quas recepit a locatore gl. in verbo assignare nu. 26. ca. 111.
Conductor qui dicit se non conductorẽ sed dicit se alio titulo possidentem an potest conuenire actione ꝯducti glo. in ver. assignare nu. 27. car. 111.
Conductor ex fractis dõmũ vel fundum in mense augusti potest percipere fructus in pergula ⁊ sic vuas vel similes alios fructus lege si tamen ⁊ glo. in ver. si tamen nu. 29. car. 111.
Congruus congrua congruum vnde venit glosa in ver. congruam nu. 329. car. 15.
Congruere quid significat ibidem.
Cotidie fieri quando dicitur glo. in ver. quotidianis nu. 200. car. 11.
Cotidie an implicat omne momentum ibidem.
Codex fuit editus post pretorias leges glo. in ver. in stirpem. nu. 21. car. 20.
Codex in successione quem stilum ponit ibidem.
Condemnatus intelligitur quirite condemnatus est glo. in ver. condemnatio nu. 39. car. 61.
Corredũ ⁊ apparatũ ⁊ bõa stabilia circa restitutionẽ eq̃ iperant glo. in ver. reliqua bona nu. 96. car. 65.
Corredũ quare dr̃ gl. in ver. corredũ nu. 11. car. 60.
Corredum vnde dicitur ibidem nu. 10.
Corredũ datus fuisse an potest ꝓbari per testes ibidem nu. 12. ⁊ glo. in verbo sicut nu. 101. car. 66.
Corredum in quibus rebus consistit glo. in verbo corredum nu. 11. car. 60.
Corredũ qñ extat an restitueł in cõtinenti per casuz restitutionis glo. in ver. si non extant nu. 14. car. 60.
Corredi bona an est necesse ꝙ signanter specificentur sicut dotalia glo. in ver. sicut nu. 93. car. 66.
Corredum datum fuisse an potest probari per vxorem eum dedisse ibidem.
Corredum appreciatum decem ⁊ in instro scriptuz an est necesse ꝓbare que res fuerunt date pro illis decem vel cõputata in ipsis decem ibidem nu. 99.
Corredum an debet redi pro vt apparet qñ de pecunia data ab vxore ipsi viro fuit emptũ nu. 100. ibidẽ.
Corrigere quid implicat glo. in ver. corrigende nu. 325. car. 15.
Corrosus corrosa corrosum quid significat glo. in ver. corredum nu. 10. car. 60.
Coppula carnalis est secuta si virgo erecto sit positõ in vulua licet semen non emittatur glo. in ver. a quondam viro numero. 31. car. 68.
Copula carnalis matrimonialis requiritur honorẽ ⁊ immaculationem ibidem.
Copula carnalis est de coniunctione ⁊ opere nuptiarum ibidem.
Copula carnalis matrimonialis nimis festinata est punienda potius ꝙ̃ premianda ibidem nume. 36.
Compensatio an cadit inter maritum restituentez dotem per mortem vxoris ⁊ debituz apparentibus mulieris viro quibus non compeit restitutio dotiũ glo. in ver. peti. nu. 103. car. 72.
Compensatio est quedam solutio, glosa in verbo solutum numero. 132. car. 74
Cõpensatio presupponit debiti veritatẽ ibidem.
Cor q̃bus delectaŧ gl. in primo ga scriptũ nu. 3. c. 1.
Creditor enim oblatum sibi debitum cogitur accipere glo. in ver. restitutionis nume. 36. car. 61.
Creditor per debitoris hereditatem aditionem an videatur sibi ⁊ debito satisfactum glo. in verbo a matre numero. 230. ⁊. 231. car. 34.
Creditores ꝯditionales dicuntur creditores cõditione etiã pendente glo. in ver. tenetur nu. 28. car. 10.
Creditor quando debitor obtulit decem pro pignore redimendo si dixerit plus sibi debere super pignore non potest nisi vsq3 ad pignoris obligati valorem petere iuramento interueniente lege siquis ⁊ in credito statur iuramento creditoris debitoris ibidem sed non in defectu plene probationis glo. in verbo siquis numero. 2. car. 112.
Creditor ad hoc vt sibi credatur in summa maxima an est necesse inuestigatur cuius qualitatis ⁊ vite sit glosa in verbo dicto numero. 4. ⁊ an consequitur creditum ibidem car. 112.
Creditor vsurarius non habet fidem contra debitorem etiam iurando nam tunc statur potius dicto debitoris ꝙ̃ creditoris ibidem nume. 6. car. 112.
Creditor potest iurare super valore pignoris perditi in defectu plene probationis ⁊ statur dicto ipsius lege si creditor car. 112.
Creditor si in casibus debitis admisit pignus an liberetur ibidem.
Creditor non sufficit ꝙ dicat pignus ammisisse nisi probet glo. in ver. dicat nu. 8. ⁊ glo. in verbo nisi tali numero. 12. car. 113.
Creditor quantum ad illud quod est supra creditum in pignore dicitur debitor glosa in verbo dicto creditoris numero. 11. car. 113.
Creditor quando debitor non vult pignus admissuz inuentum sed solum precium ⁊ valorem ipsius põt contra possessorem agere actione in rem seu rei vendi. glo. in ver. possit numero. 14. car. 113.
Creditor pignore predicto debet reddere extimationem pignoris deducto suo credito glo. in ver. extimationem numero. 15. car. 113.
Curiales tres obtinent vicem nouem personaruz in ciuitate neapo. gl. in ver. testamentũ nu. 12. car. 81.
Curiales habent auctoritatem a principe glosa in verbo siue nu. 14. car. 81.
Curiales potest conficere per discipulum ibidem.
Curiales an potest conficere sine iudice ibidem.
Curiales habet curiam ibidem.
Curiales qui sint glo. in Rubrica de instrumentis cõfectis per curiales numero. 1. car. 80.
Curialis vnde dicitur ibidem.
Curialis qs appellari põt ibidem a nu. 4. vsq3 ad. 11
Curiales vnde venerunt ibidem nu. 10.
Curia quid sit ibidem.
Curia vnde dicitur ibidem.
Curiales erant olim de genere militum glo. in ver siue numero. 14. car. 81.

D

Deus est autor boni gl. in ver ga. scriptũ ⁊. n. 3. c. 1.
Deus disponit prouidentia ⁊ predestinatione gl. in ver. disponere nu. 4. car. 43.
Deus est eternus, glo. in ver. ad ꝑpetuam nu. 10. c. 5.
Deus non habet acceptionem personarum glosa in ver. personas nume. 139. 140. 141. car. 9.
Deus est amator simplicitatis glo. in ver. duplicitas

nu.161.car.9.
Deus est aspernator duplicitatis ibidem.
Dare quod quis debet quando dicitur glo. in ver. datur nu.6.car.114.
Decem anni causant prescriptionem glo. in ver. liber iste nu.53.car.3
Decem homines faciũt turbã ibidem nu.53. car.3.
Delinquentes qñ sunt plures qua pena puniat glo. in verbo assensu nu.240.car.12.
Descendentes qñ ꝛ qui subingrediat personam sui patris in linea descẽdẽti gl.in ver.aliy nu.273.car.38.
Decuriones qui sint glosa in verbo de instrumentis nu.1.car.80.
Decuriones unde dicuntur ibidem.
Decima largo sumpto vocabulo pensio dicitur gl. in verbo pro pensione nu.1.carte.90.
Deportatus quo ad ea que iuris ciuilis sunt habet pro mortuo glo.in verbo preter ꝙ nu.187.car.31.
Deportatus non potest esse testis ibidem.
Deportatio hodie succedit in locum interdictionis aque ꝛ ignis ibidem.
Delegatus a principe an dicatur princeps glo.in ver.ex parte nu.172.car.30.
Denuncians delictum alicuius ꝛ illud nõ ꝓbans puniatur illa penà qua accusat⁹ si fecisset punit⁹ fuisset glo.in verbo non creditur nu.26.car.92.
Debitor condicionalis quantum ad hoc ut caueat de soluendo aduenìente condictione dicit creditor glo. in ver.dari nu.69.car.64.
Debitor debet cauere creditori condictione aduenie te legatum soluere vel possessiõe tradere gl. in ver. tenetur nu.27.car.41.
Debitor deponens proximus est soluenti glo.in ver. proximiores nu.154.car.30.
Debitoris ꝛ si pignoris amissi a creditore solutionem a creditore receperit inueniendo penes ipsum creditorem vel eius heredes vel penes alios vendicare potest.l.si creditor car.112.
Debitor an cogitur accipere pignus perditũ inuentũ ꝛ non precium glo.in verbo possit nu.14 car.113.
Debitum generis an ꝛ quando potest perire glo.in ver.a matre nu.233.car.34.
Decretum ciuilitatis que debet cõtinere gl.in ver. ciuitate nu.179.car.10.
Decretum ciuilitatis quando dicitur ibidem.
Dictio ꝑ de natura ipsius vide in gl.in ver. uxore superstite nu.61.car.63.glo.in ver.sicut.101.car.60.
Dictio ꝛ de sui natura in glo.in verbo seu nu.338. car.17.
Dictio alius an ꝛ quando implicat genus precedentem glo.in ver.alijs nu.291.car.39.
Dictio dummodo de sui natura glo.in verbo dummodo nu.13 car.53.
Dictio dummodo cõponitur ex dummodo ibidem.
Dictio perpetuum de sui natura vide glo.in ver.ad perpetuã nu.9.car.5.
Dictio eternum de sui natura ibidem.
Dictio sempiternum de sui natura ibidem.
Dictio in perpetuum de sui natura ibidem.
Dictio vel de sui natura vide glo.in ver.seu nume.159.car.29.
Dictio siue de sui natura vide glo.in verbo.seu nu.159.car.29.ꝛ glo.in ver.siue nu.40.car.51.ꝛ glo.in verbo.siue nume.93.carte.72.ꝛ glosa in verbo siue numero.61.car.97.
Dictio omne de natura ipsius vide glosa in verbo in omnibus nume.70.car.59.ꝛ glosa in verbo.non potest nu.10.car.110.
Dictio preter de natura ipsius glo.in ver. preter nu.179.car.30.
Dictio in infinitum de natura ipsius glo.in ver.infinitum nu.269.car.37.
Dictio quisquis de natura ipsius glo. in verbo medietatem.nu.20.car.41.
Dictio prout de natura ipsius glo. in ver. prout nu.35.car.41.
Dictio secundum de natura ipsius ibidem.
Dictio celeriter de natura ipsius glo.in ver. eo ipso nu.9.car.46.
Dictio ita tamen de natura ipsius glo. in ver ita tamen nu.6.car.52.
Dictio incontinenti de natura ipsius glo. in ver.incontinenti nu.13.car.60.
Dictio illico de natura ipsius ibidem.
Dictio ipse ipsa ipsum de natura ipsius glo. in ver. dotes nu.85.car.65.
Dictio simul de natura ipsius glo.in ver.una nu.35.car.77.
Dictio una de natura ipsius ibidẽ nu.34.ꝛ.35.
Dictio iuxta de natura ipsius glo. in ver. contractu nu.6.car.88.ꝛ glo.in verbo.prout nu.35.car.45.
Dictio tantum de natura ipsius glo.in ver. tantum nu.13.car.50.
Dictio infra de natura ipsius gl.in ver.infra nu.24.car.107.ꝛ glo.in ver.infra nu.28.car.107.
Dictio seu de natura glo.in ver. seu nu.338.car.17 ꝛ glo.in ver.seu nu.159.car.29.ꝛ glosa in verbo seu nu.43 car.84.
Dictio nisi de natura ipsius glo.in verbo nisi nu.2.carte.113.
Dictio quilibet de sui natura glo. in ver.non potest nu.10.car.150.
Dictio Amen de sui natura glo. in verbo amen nu.13.car.16.
Dictio alleluia de natura ipsius ibidem
Differentia inter colonum inquilinum ꝛ rusticũ que sit glo.in ver.rusticis nu.11.car.116.
Differentia inter habitatores ꝛ habitantes que sit glo.in ver.habitatoribus nu.10.car.116.
Differentia inter olera ꝛ caules que sit glo. in ver. caules nu.30.car.111.
Differentia inter.vetustatem ꝛ prescriptionem que sit glo.in ver.longissimo nu.35.carte.108.
Differentia inter fundum predium ꝛ locum que sit glo.in ver.locum nu.7.car.106.
Differentia inter aream ꝛ agrum que sit ibidem.
Differentia inter marginem ripam ꝛ litum que sit glo.in ver.lacertum nu.31.car.105.
Differentia inter aspectum ꝛ lumen que sit glo. in ver.pro aspectu nu.12.car.104.
Differentia inter villanum ꝛ villicum que sit glo.in ver.villanus nu.10.car.103.
Differentia inter villanum ꝛ rusticum que sit ibidẽ nu.9.car.103.
Differentia inter agrum vineam ꝛ aream que sit gl. in ver.fundum numero.19.car.94.ꝛ glo. in ver.terram nu.25.car.93.
Differentia inter agrum ꝛ fundum que sit glosa

in ver.fundum nu.9.car.94.
Differentia inter censionarium ꝛ emphiteoticum cõtractum que fit glo.in ver.censuaria nu.8.car.88.
Differentia inter vxorem ꝛ sponsam que fit glo. in ver.a quondam viro nu.24.car.67.
Differentia inter sponsum ꝛ virum que fit ibidẽ.
Differentia inter quartã de iure ciui.ꝛ quartam de iure consuetudinario neapolitano que fit gl.in ver. constitutam nu.18.car.67.
Differentia inter legatum ꝛ fideicõ. est sublata hodie glo.in ver.relinquere nu.8.car.49.
Differentia inter curialem ꝛ decurionem que fit gl. in rub.de instrumentis nu.1.car.80.
Differentia inter curam ꝛ sollicitudinẽ q̃ fit ibidẽ.
Differentia inter pactum de non petendo pactũ de non agendo ꝛ iuramentum de non petendo que fit glo.in ver.petere nu.63.car.86.
Differentia inter quartam ꝛ antefatum que fit glo. in rub.de iure quarte nu.9.car.66.
Differentia inter quartam de iure consuetudinario neapolitano ꝛ tertiam de iure longobardorum que fit ibidem nu.8.car.66.
Differentia inter quartam de iure isto consuetudinario neapolitano ꝛ morgicam.i.quartam de iure lõgobardorum que fit ibidẽ nu.7.car.66.
Differentia inter quartam ꝛ dotarium que fit ibidẽ nu.4.5.6.ꝛ car.66.
Differentia inter donationes ꝑpter nuptias ꝛ quartam que fit ibidem nu.1.car.66.
Differentia inter alere ꝛ dare aliquid ꝑ alimentis que fit glo.in ver.pro alimentis nu.79.car.64.
Differentia inter paratum ꝛ ornamentum que fit glo.in ver.paratum nu.39.car.51.
Differentia inter signa ꝛ prodigia que fit glo.in ver. signa nu.83.car.8.
Differentia inter variare ꝛ contradicere que fit gl. in ver.varietas nu.158.ꝛ.159.car.9.
Differentia inter vrbem ciuitatem ꝛ oppidum que fit glo.in ver.ciuitate nu.173.car.10.
Differentia inter incolam ꝛ ciuem que fit ibidem nu.180.181.ꝛ.182.car.10.
Differentia inter virum ꝛ maritum que fit glo. in ver.viros nu.260.ꝛ.261.car.12.ꝛ gl.in ver. a quondã viro nu.21.car.67.ꝛ gl.i ver.marid nu.76.ca.64.
Differentia inter antiquitatem ꝛ perscriptionẽ que fit glo.in ver.antiquitas nu.291.car.13.
Differentia inter guctam ꝛ stillam que fit gl.in ver. stilo nu.330.car.15.
Differentia inter archiuum arcum gramatophilaticum ꝛ gazaphilaticum que fit glosa in verbo archiuo nu.354.car.18.
Differentia inter obire ꝛ mori que fit glo.in ver.moriatur nu.3.car.19.
Differentia inter pensionem ꝛ portionem que fit gl. in ver.terre nu.3.car.91.
Differentia inter obligationem annuo ꝛ annuatim que fit glo.in ver.pignorare nu.11.car.91.
Differentia inter agnationem ꝛ cognationem an detur hodie glo.in ver.in bõis omnibus nu.175.ca.30.
Differentia inter paragium ꝛ portionem iuris nature que fit glo.in ver.paragium nu.51.car.22.
Differentia inter stirpem ꝛ progeniem que fit glo.in ver.ex parte nu.168.car.30.
Differentia inter vsum ꝛ consuetudinem que fit gl. in ver.seu nu.338.car.17.
Differentia inter perpetuum eternũ ꝛ sempiternus que fit glo.in ver.ad perpetuam nu.10.car.5.
Differentia inter consuetudinem titulatam ꝛ declaratam que fi glo.in ver.liber nu.75.car.4.
Differentia inter simulare ꝛ dissimulare que fit gl. in ver.simularis nu.65.car.7.
Differentia inter obligationem ex cõtractu ꝛ quasi contractu que fit glo. in verbo ante quarte nu.52. carte.70.
Diffinitio que debet habere glo.in ver.liber.iste nu. 10.carte.2.
Differre aliquid quando quis dicitur glo. in ver.distulerint nu.92.car.65.
Dies incerta habetur pro conditione glo. in ver.tenetur nu.25.car.41.
Dignitas dicitur caput hominis qua ammissa dicit caput ammissum gl.in verbo capitib⁹ nu.65.car.97.
Districtus qd fit glo.in ver.districtu nu.334.car.16.
Dispositio quotuplex glo.in verbo tenorem numero 307.car.14.
Dispositio que a principio est nulla ex contractu tẽporis non confirmatur etiam si cessat causa in habilitatis glo.in ver.tantum nu.17.car.50.
Diuortium quibus casibus fit glo.in ver.restitutionis nu.26.car.61.
Dicto colonorũ ꝛ similium in quo casu stetur.l.si.est questio car.101.
Dicto rusticorum an ꝛ quando stetur contra ciuem neapolitanum.l.in causis car.102.
Dicto rusticorum an ꝛ qñ stetur in criminalib⁹ cõtra ciuẽ neapolitanũ gl.i ver.in causis nu.2.car.102.
Dicto rusticorum quare potius contra ciuem neapolitanum statur in causis criminalibus q̃ in ciuilibus ibidem nu.3.
Dicto rusticorum an stetur contra alius rusticum in ciuilibus causis ibidem nu.4.
Dicto rusticorum in ciuilibus causis contra ciuem an stetur quando rusticus equaliter ꝛ in ciuitate ꝛ in rure conuersat ibidem nu.6.
Diuidentes concordantes in quantitate quid debẽt facere glo.in ver.datur nu.7.car.114.
Diuidentes quando non concordant in licitatiõe qd debent facere ibidem nu.8.
Diuidere an debeat ille cui plus datur cuꝫ fide iussione vel bona cautione ibi nu.5.car.113.
Diuidere quis fratrum debet gl. in ver.vnus nu.4. car.113.
Diuidere an possit minor cogere maiorem glo.in verbo volunt nu.3.car.113.
Diuidentes quantum tempus ad licitandũ habent gl.in ver.licitationis locus nu.9.carte.114.
Diuidentes si non habent pecuniam licitationis possitionem emendam an possint extraneum inlicitationem admictere ibidem
Diuidere an quis cogitur inuitus alijs volentibus diuidere glo.in verbo volunt nu.2.car.113.
Diuisio inter fratres quomõ fiat.l.si fratres ca.113.
Diuisio inter heredes mariti ꝛ vxores volentẽ quartam quomodo fiat.l.si tamen car.114.
Diuisio an ꝛ quando potest fieri ab heredibus super fundum quem pater tenebat conductum glo.in verbo terram nu.6.ꝛ.l.cũ terra car.112.
Dos est causa pia glo.in ver.iusta nu.12.car.79.

Dos ex parte mulieris an sit titulus lucratiuus gl. in verbo preterquam nu.217.& sequen.car.33.

dos dicitur es alienum glo. in verbo ante nu. 53. car.70

dos data donationem propter nuptias meretur ibidem nu. 53.

Dos debet precedere quartam ibidem nu.54.

Dos quasi do uem interpretatur glo. in ver. de iure dotium nu. 1. car.59.

Dos antiquitus dabatur a marito vxori & ab vxore marito & sic maritus emebat vxorem & econtra ne alter alterius seruus fuisset ibidem

dos repetitur cōstante matrimonio quando vir vxorem sine causa repudiauit glo. in ver. restitutionis nu.32. car.61.

Dos matrimonio non sequuto que actione repetatur glo.in ver.mortuo marito nu. 53. car.62.

Dos ex sola numeratione vel sola confessione sine scriptura sit glosa in ver.data nu.83.car.65.

Dos ex superueniente aliena actione petendi nō desinit esse dos glo.in verbo dotes nu.87. car.65.

Dos viro premoriente redit ad vxorem siue ad eius dotante glo.in rubri.de iure quarte nu.1.carte.66.

Dos debetur de paragio ipsi filie etiam in vita patris glosa in ver.paragium nu. 53.car.22.

Dos qua fratris contemplatione soror dotata ē breui manu presumitur peruenire a fratre in sororem ibidem nu.58.car.23.

Dos in mulieribus illustribus an probetur per instrumentum ibidem nu.62. car.23.

Dos an potest probari per testes quando testator dixit lego dotem sed non expressit quantitatem glo.in ver.dos nu.97. car.72.

Dos & quarta an possit peti pluribus instrumentis glo.in verbo instrumento nu.104.carte.72.

Dos potest suscipi dari & permitti sine scriptis ibidem nu.107.

dos peti non pōt absq3 instrumento dotali confessionis vere receptionis glo.in ver. dotale nu. 122.car.74.& quid de instrumento augmenti dotis ibidem.

Dos materna ꝓpter filie dotationē minuitur in parte qua filie dotauerat glosa in verbo preterq3 nu.125.car.74.& glo.in ver.solutum nu.128.car.74.

Dos soluta minori dissipata an soluto matrimonio per mortem minoris restituatur glo.in verbo soluti nu.136. car.75.

Dos an pōt peti a viro ꝓ oneribus matrimonij q̄n vxor ē minor glo.in ver.a quodā viro nu.41.car.69.

Dos & donatio propter nuptias debent esse in equali ratione & passibus paribus ambulare glo. in ver. post mortem nu.46. car.63.

Dos & quarta peti non potest absq3 instrumento dotali glo.in ver.paragium nu.62.car.23.&.l.dos & quarta nu.94. car.72.

Dos promissa vltra vires patrimōij & facultatis an valeat & an possit exigi gl. in ver. facultatem nu.76. car. 23.

Dos data in rebus extimatis casu restitutionis debito in extimatione redi potest non in rebus datis glo.in ver.a matre nu.233. car.34.

Dos stante probatione in legitimi matrimonij an redatur statim dissoluto matrimonio glo.in ver. nupta nu.3. car.59.

Dos mortuo viro vxore superstite infra quantū tēpus restituat .l. viro & gl.in ver.viro nu.46. car.62.

Dos ab heredibus sponsi an restituat infra eundē tēpus ipsi sponse sicut ab heredibus mariti ipsi vxori glo.in ver.vxore superstite nu.55.car 63.

Dos restituenda per mortē vxoris an restituatur īfra eundem tēpus sicut p mortem viri ibidē nu.56.

Dos an potest peti ante annum glo. in ver.dari nu. 69.car.64.

Dos nullo interueniente restitutionis pacto intelligitur restituenda casu debito gl.in ver. debent nu.72. 73.&.74. car.64.

Dos non est sine matrimonio glosa in ver.a quodam viro nu.39. car.69.

Dos ex parte recipientis non est titulus lucratiuus glosa in verbo preterq3 nu.218.car.33.

Dotariū an lucrifaciat vxor nulla data dote glo.in verbo dos & quarta nu.95. carte.72.

Donatio pro oblatione ponitur glo.in ver.oblationē nu. 7. car.87.

Donatio quibus medijs perficitur glo.in ver.obtinet nu.72.car. 7.

Donatio cā mortis dicitur titulus lucratiuus glo.in verbo obuenerunt nu.227.car.33.

Donatio in dubio an p̄sumatur meritoria ibidem.

Donatio facta ꝓximis an sit ad pias causas ibidem.

Donatio ꝓpter merita an dicitur remuneratio ibidem & glo.in ver.iustam nu.10. car.79.

Donatio propter merita non requirit insinuationem ibidem.

Donatio parafarnaria que sit glosa in verbo diminuitur nu.5.car.80.

Donatio antifernia que sit ibidem.

Donatio parafarnaria vnde dicitur ibidem.

Donatio parafarnaria apud gallos appellatur peculium ibidem.

Donatio vltra quingentos aureos debet habere insinuationis decretum ibidem nu.25.& nu. 28.

Donatio vltra quingentos aureos an possit insinuari coram tribus curialibus glo.in ver. emancipationis nu.26.car.82.gl.in ver.vel plurium nu.28.car.83.

Donatio meritoria an sit necesse q̄ merita allegentur probentur ad hoc vt valeat talis donatio glo. in verbo iustam nu. 10.&.11.car.79.

Donatio facta ambasciatoribus cui acquiratur gl. in verbo donatiuo nu.59.car.58.

Donatio inter virum & vxorem an confirmatur de portatione glosa in verbo preterq3 nu.187.car.31.

Donatio propter nuptias facta post dotem dicitur antifernia glo.in verbo dos nu.96. car.72.

Donatio ꝓpter nuptias vxore premoriente redit ad virū glo.in rubrica de iure quarta nu.1.car.66.

Donatio propter nuptias dicitur titulus conseruatiuus dotium & non lucratiuus ibidem.

Donatio inter virum & vxorem an valet copula nō sequuta glosa in verbo a quondam viro nume. 35. carte.68.

Donatiuum quid sit glosa in verbo donatiuo nu.57. car.58.

Donatiua facta vxori an & quando acquirantur ipsi vxori vel eius viro ibidem nu.58.

Donatio vnde dicitur glosa in verbo donatum numero.44.car.52.

Donatio causa mortis cessante mortis periculo est nulla glo.in verbo tantum numero.21.carte.50.

Donatio inter virũ ⁊ vxorem an valet glosa i ver. a quondã viro nu.23. car.67.
Donatio inter sponsum ⁊ sponsam an valet ibi
Donatio propter nuptias pendet a dote glo. in ver. ante nu.55.carte.70.
Donans ecclesiam alicui iuspatronatus quod hẽt ibi donare vr̃ glo.in ver.sed vbi nu.60.car.70.
dominus in re sua est moderator ⁊ arbiter gl.in verbo disponere nu.6.carte.43.
Dñs an põt compellere seruũ ad adeundũ hereditatem glo.in verbo proximiores nu.253. car.36.
Dominus rei quis dicitur glosa in verbo concessa nu.10.car.88.
Dominus an potest habere vassallum sibi iniustum glo.in ver.conductor nu.31.car.211. an potest ipsos esse iniustis alienare ibi.
Dominium quasi quis dicitur habere gl. in ver.vel quasi nu.14.car.103.
Domus est tutissimum refugium glo. in ver. domũ nu.14.car.93.
Domus vnde dicitur ibi.
Domus quot modis capiatur glosa in ver.a domo nu.92.car.72.
Domus ex qb⁹ ẽ so rmata gl.in ver. domũ nu. 14.⁊ 16.car.94.⁊ glosa in ver.domum nu.6. car.106.
Domus quibus nominibus nuncupatur glo.in ver. domum nu.15. car.94.
Domus an dicat vna vel plures hñs plura solaria glo.in verbo si domus nu.103.car.10.
Domus vna est si vnum aditũ habet si vero plures domus dicuntur ibidem.
Doctores legum dicuntur anthistes gl.in verbo anthistitum nu.249. car.12.
Doctores non dicuntur legere nisi oria congrnis legant glo.in ver.a quondam viro nu.37.car.69.
Dogma que sit glosa in verbo domũ nu.15.car.94.
Dossitia que sit glosa in verbo inter seruitutes nu.62. carte.208.
Duo vices faciunt cõsuetudinẽ in causis criminalibus glo.in ver.liber iste nu.54.car.3.

E

Ecclesia an ligatur ꝯsuetudinibus ciuitatis glo. in ver.tenorẽ nu.293.312.car.14.⁊ gl.in verbo si ecclesia nu.71.car.113.
Ecclesia vidua est cum malo pastore glo.in ver.preter nu.189.car.31.
Ecclesia succedit presbytero morienti siue nullis ab intestato glo.in verbo proximiores nu.56. car.36.
Ecclesia tres ordines habet glo. in ver.a quondam nu.29. car.68.
Ecclesia succedens in dote debet illam instro probare glosa in verbo tenorem nu.297.car.14.
Ecclesia an excludit fideicõmissarium gl.in ver.moriatur nu.6.⁊ nu.21. car.19.
Ecclesia habetur loco filij ibi.
Ecclesia nõ excludit filiũ legitimũ ⁊ naturalẽ ibi.
Ecclesia triumphans que sit gl.in ver.si ecclesia nu.73.car 98.
Ecclesia militans que sit ibi.
Ecclesia muris circundata que sit ibi
Ecclesia vt est ipsa frabrica possidere non potest ibi nu.73.car.98.
Ecclesia exterior manens extra ciuitatem an liget consuetudine ciuitatis iuris congrui glosa in verbo si ecclesia nu.73. car.98.
Edes quid sit ⁊ vnde dicitur glo. in ver. domũ nu.15. car.93.
Edificium quot modis coniungitur glosa in ver. ad parietem nu.28. car.105.
Emptor ⁊ venditor vna ⁊ eadem persona censetur glo.in ver.emit nu.12. car.93.
Emptor dicitur qui precio emit vel permutat ibi nu.4. car.92.
Emptor rei alienate a viro cum vxoris consensu an teneatur actione personali sicut ipsa vxor glo.in ver. actionem nu.15. car.75.
Emptor quantum tempus habet ad rem venditam a venditore accipere.l.si instrumentum ⁊ glo. in ver. si instrumentum car. 86.
Emptor a quo tempore postulet inter esse rei vendite sibi non tradite ibi.
Emptor si venditor infra annum non tradidet rẽ vẽditam potest elapso anno vendicare precium.l. si instrumentum car.86.
Emptor an sit necesse ꝙ anno aduenīente requiret vendentem vt tradat sibi domum vt possit petere p̃cium glo.in ver.post annuz nu.67.car.86.⁊ gl.in ver. petere nu.63. car.85.
Emptor an dicatur periĳsse si ante annum compulsus iuri ad petendũ ibi nu.63.car.85. ⁊ quid si vltima die anni citasset venditorem nu.63.car.85.
Emptor si infra annum non petierit rem venditam sibi tradi an prescribatur ⁊ an noceat sibi impretio repetendo glo.in ver.post annum nu.67.car.86.
Emptor an ⁊ qñ cogitur mõstrare titulũ sue possessionis glo.in ver.ab emptore nu.67. car.97.
Emptor vt possit condicere interesse a venditore debet in vno ⁊ eodem libello petere in quo debitũ petitur vel in alio glo.in ver.condemnat nu.66.car.86.
Emptor an dicat rem sibi venditam sibi ficte traditam possidere glo.in ver.tradita nu.7. carte.132.
Emptor quando venditur sibi res an est necesse habere traditionem rei vendite quando venditor constituit se nomine enrentis possidere glo.in verbo tradita nu.10. carte. 132.
Emptor non dicitur augere patrimoniũ glo. in ver. ante nu.58. car.70.
Emphiteota habet vtile dominiũ i re emphiteotica glosa in verbo in emphiteosim nu.9.car.88.
Emphiteota dño requisito alienare põt rez emphiteoticam glo.in ver.sed in bonis nu.23.car.88.
Emphiteota an possit alienare obligare vel donare rem emphiteosim ibi.
Emphiteota qñ reddit⁹ siue census fuit positus post domuz emptam libere an possit domino inrequisito alienare glo.in ver.libellario nu.25.car.89.
Emphiteota quando post alij emphiteosim concedere ⁊ transferre domino requisito glo.in ver.conductor nu.31. car.121.
Emphiteoticus contractus an debet fieri in scriptis glo.in ver.gesta nu.20. car.82.
Emphiteosis quod dominium in se transfert glo. in ver.in emphiteosim nu.9.car.88.
Emphiteosis quibus modis constituitur ibi.
Emphiteota an ⁊ quando domino inrequisito potest

alienare rem emphiteoticam glo.in verbo libellario numero.14.car.89.
Emphiteoticus contractus ecclesiasticus requirit maiorem sollennitatē quā contractus emphiteoticus secularis ibi.
Emphiteoticus redditus largo sūpto vocabulo pensio dr gl.in ver.pro pensione nume.1.car.90.
Emancipatio similis est quo ad quedam morti glo. in ver.proximiores nu.264.car.37.
Emancipatio an sit causa principalis vt filius efficiatur sui iuris glo.in ver.nubit nu.10.car.47.
Emancipati de iure duodecim tabularum erant incogniti ad succedendum glo.in ver.in stirpem num.17.car.20.
Electio vnde dr gl.in ver.ciuitate nu.177.car.10.
Electus a iudicantibus ad licitationē infra quod tēpus licitabū glo.in verbo licitationis nu.9.car.114.
Electio qd sit glo.in ver.discretos nu.268.car.13.
Electio in alternatiuis contractus vel vltime voluntatis cuius erit glo.in ver.ante nu.55.car.70.
Episcopus suis episcopis vicinis cōmotus et tacens p consentiente hētur gl.in ver.assentit nu.241.car.12.
Episcopus solus potest consuetudinem imponere ecclesiis et clericis glosa.in verbo tenorem nume.299. et.308.car.14.
Episcopus ligatur consuetudine ciuitatis quantum ad bona temporalia nume.306.ibi.
Episcopus in contractibus subest consuetudini ciuitatis vbi cōtrahit glo.in ver.tenorē nu.296.car.14.et glo.in ver.si ecclesia nu.74.car.98.
Episcopus an potest reuocare alienata in quibus ipse dum esset canonicus consensum prestitit glo.in verbo tantum nu.29.car.51.
Episcopus in alienatione bonorum ecclesie an et quādo necesse est q expresse consentiet glo.in verbo consensus numero.29.car.76.
Episcopus donans ecclesiam episcopalis donare videtur glo.in verbo sed vbi haber nu.60.car.70.
Equalitas pacem populo facit glosa in verbo incertitudinis numero.198.car.10.
Eqtas qd sit glo.in.ver.equitatis nu.339.car.17.
Equitas quotuplex sit ibi nu.340.
Error facti in qualibet persona cadit glosa in verbo erroribus numero.201.carte.11.
Error iuris an inducat mendacium ibi nu.202.
Error iuris licet communis non facit ius glo.in verbo concessa numero.11.car.88.
Errare qd sit glo.in ver.erroribus nu.202.car.11.
Errare an dicatur allegans leges per cōsuetudines correctas ibi numero.204.car.11.
Etas adulta quando incipit glosa in verbo vniuersitate numero.286.carte.15.
Etas de substantia matrimonij glo.in verbo quondā viro numero.36.1.39.car.69.
Etas virilis dicitur adulta glosa.in verbo vniuersitate numero.184.car.13.
Etas adulta idest virilis dr virtute plena ibi nu.285.
Etas robusta qñ dr glo.in ver.robur nu.337.car.16.
Etas in dubio intelligitur de naturali et nō de ciuili cōcessa p principē glo.in ver.moriertur nu.3.c.19.
Etas sicut cognatio impedit matrimonium glosa in verbo a quodam viro numero.36.car.69.
Excōmunicatio maior seperat a communione fidelium glo.in ver.preterq̄ nume.188.car.31.
Excommunicatus equiperatur deportato ibi.
Excōmunicat⁹ qñ poterit cōmunicari cū fidelib⁹ ib.
Excommunicatus an absoluatur per ingressum religionis glo.in ver.primiores nu.258.car.36.
Exheredatio an et quando equiperatur morti glosa in verbo preterq̄ nume.188.car.31.
Exheredatio ē odiosa et ipsi⁹ mā debet restrīgi ibi.
Exheredatio similis est morti glosa in ver.proximiores numero.264.car.37.
Extimatio legati cui et quando debetur glo.in verbo concesse numero.10.car.88.
Expēse facte filio pro eius delicto a patre an computentur in eius legitimam glosa in verbo adequare numero.39.car.42.
Expense solariorum plurimoꝝ dñoꝝ quō fiant in quibus solaris non est nisi area.l.si domus car.109.
Expense solariorum reparandorū mutandorum per superiorē dominorum quomodo fiant ibi.
Expense circa solarium que suppeditans fregit quomodo fiant ibi et glo.in ver.suppeditātis nu.3.c.109.
Extimatio parietis pro parte de quo pariete intelligatur lege et vbicunq3 et glosa in verbo et vbicunq3 numero 32.car.10.
Exceptio pcuratoris indebiti cōtra procuratorē indebitū opponitur gl.in ver.preterq̄ nu.221.car 33.
Exceptio prescriptionis fatalium appellationis opponitur contra appellantem ibi.
Exceptio executionis nō fiēde an pōt opponi cōtra sententie gl in ver.pceptionē nu.6.car.101.
Exceptio solutionis an opponitur cōtra instrm dotale qñ dos cōstituit in pecunia vel in bonis stabilib⁹ glo. in ver.solutum nu.131.et nu.128.car.74.
Exceptio compensationis an admictatur contra instrumentum dotale ibi.
Exceptio non numerate dotis an potest opponi quando nulla apparet numeratio sed sola confessio glo.in verbo conscripti nu.8.car.50.et glosa in verbo data numero.83.et.84.car.65.
Exceptio solutionis an potest opponi contra dotem glo.in ver.matrem nu.22.car.80.
Exceptio solutionis vt possit opponi contra dotem duo requirit ibi
Exceptio doli an potest opponi contra repetentes dotem quando bona stabilia seu mobilia in dote data reperiuntur penes repetentes glosa in verbo solutum numero.129.car.74.
Exceptio solutionis facte ex causa seu vigore rei iudicate an potest apponi contra mulierem vel eius heredes repetentes dotes ibi nu.130.car.74.
Exceptio restitutionis an potest opponi contra mulierem vel eius heredes repetentes bona dotalia ex introducto ibi numero.131.
Exceptio confessionis satisfatorie dotis potest opponi contra repetentes glosa in verbo qualitercunq3 numero.4.car.75.
Exceptio solutionis an potest opponi contra repetentes dotem quādo ipsa vxor dotauit filiā de dote sua glosa.in ver.matrem nume.22.car.80.
Exceptio solutionis facte heredibus mortue an possit opponi cōtra repetētes dotes ibi nu.23.car.80.

F

Facultas qd sit glo.in ver.facultatē nu.70.car.23
Facultas et substantia idem ibi.

Facultas ⁊ patrimonium idem ibi nu.81.
Facultas quo capiatur ⁊ quotuplex sit ibi nu.81.
Facultas unde dicitur ibi numero.74.
Falcidia detrahitur secundum valorem bonorum tépore testamenti gl.in ver.fuerit nu.45.car.95.
Facere contra legis dispositionem quando quis dicitur.glo.in verbo contra nu.114.car.73.
Facere pter legis dispositione qñ qs dicitur ibi.
Factú simul dicitur si vnú post aliud fit qñ fit ab vna ⁊ eadé persona glo.in ver.vna nu.35.car.77.
Falsum non dicitur quod iuuatur primordio veritatis glo.in verbo materna nume.240.car.35.
Falsum est genus glo.in ver.falsitas nu.155.car.9.
Falsum quas spés hét ibi nu.155.⁊.156.car.9.
Falsum qñ dicitur glo.in ver.peruerse nu.221.c.11.
Falsum testamentum an dicatur testamentum ibi numero.220.car.11.
Falsum ex vulus errore an committatur glosa in verbo erroribus numero.203.car.11.
Falsitas quid sit glo.in verbo falsitas nu.150.⁊ num.151.car.9.⁊ glosa in verbo peruerse nu.219.car.11.
Falsitas implicat crudelitatem glosa in verbo falsitas numero.154.car.9.
Fedus.o.dum quid significat glo. in verbo opinionis numero.264.car.12.
Feudum ob felloniam ammissum remisso felonia remanet antiquum glo.in ver.tantú nu.22.car.50.
Feudum an potest vendi sine consensu principis gl. in ver.concessa nume.11.car.88.
Feudatarius habet vtile directum dominium in re glo.in ver.sed nu.13.car.98.⁊ glosa in verbo possessori numero.10.car.91.
Feudum desinit esse feudú in parte in qua feudo derogatum est glo.in ver.non habet nu.17.car.89.
Feudum presumitur vetus ⁊ non nouum glo.in verbo acquisitis nu.3.car.44.
Feuda in regno omnia presumuntur hereditaria gl. in verbo disponere nume.8.car.43.
Fere bestie naturaliter filios educant glosa in verbo communes nume.77.car.64.
Femina iuuenis quando permictitur festinanter nubere glo.in ver.a quondam viro nu.37.car.69.
Femina iuuenis magis molestatur calore naturali qꝫ in alia etate ibi.
Femina sola generare non potest glo.in verbo siquis vel siqua nume.132.car.27.
Femine succedunt vt masculi ab intestato secundus formam l.si moriatur car.19.
Felicitas vera in virtute consistit glo.in verbo quia scriptum nu 3.car.1.
Filius qui in vtero est quo ad cómoditaté sui ipsius habetur pro nato glo.in ver.succedút nu.95.car.24.
Filius filiaue dicuntur conseruatores memorie paréntum glo.in ver.liberis nu.98.car.24.
Filius sequitur familiam patris ibi nu.102.
Filius non debet parentibus athesaurizare glo.in verbo preter numero.182.car.30.
Filius legitimatus quo ad filiationem tantum dicitur legitimatus volentibus patribus glosa in verbo ex parte numero.170.car.30.
Filius legitimatus an sit vere agnatus patri ibi.
Filius agnatus patris dicitur glo.in ver.proximiores nu.163.car.29 gl.in ver.⁊ masculis nu.111.car.25.
Filius sororis patris mei succedit in omnibus bonis patris mei glo.in ver.siquis vel siqua nu.147.car.28.
Filius fratris mei succedit mihi sorori prís eius ibi.
Filius legitimatus quare quis dicitur glo.in ver.legitimis nume.161.car.29.
Filius naturalis tantum excluditur a successione paterna ibi.
Filius adoptiuus in hereditate paterna an preferatur ceteris alijs proximioribus ibi.
Filius monstruosus ex qua causa causatur glo.in verbo siquis vel siqua nu.134.car.27.
Filius secundo genitus an preferatur filio primogeniti glo.in ver.ex masculis nu.120.car.26.
Fili⁹ nó debꝫ esse deterioris pdicionis qꝫ nepos ibi.
Filius secundus vel tertius vel quartus genitus maiores etatis an excludat primogenitum existenté minoris etatis filiú fratris eorú primogenitú ibi car.26.
Filius debet esse heres patris glosa in verbo siquis numero.132.car.27.
Filius subingrediens personam patris deficientis nó meretur eius delicti notam glosa in verbo pronepotibus numero 107.car.25.
Filius vel filia ex masculo succedunt cú alijs succedentib⁹ glosa in verbo ex masculis numero.114.cum sequentibus car.26.
Filius emancipatus volens succedere an tenetur conferre glo.in verbo paragium nu.65.car.23.
Filius vt sit legitimus an debet habere instrumentum dotium matris ⁊ matrimonij glo.in verbo instruménto numero.10.car.72.
Filius minor triennio apud matrem ali debet glosa in verbo mulier nume.50.car.57.
Filius maior triennio apud patrem ali debet ibi.
Filius talis qualis pater tam in vitijs quam in virtutibus glo.in ver.disponere nu.13.car.43.
Filius ⁊ proximiores an inter habeant similia iura in successionibus ibi numero.4.
Filiusfa.in casibus testari potest si est pubes glosa in verbo possunt numero.7.car.45.
Filius licet in casu testari potest tamen debet parentibus bonorum subsidium legare quando extraneum heredem sibi ad scripsit glo.in ver.testari nu.14.car.45.⁊ glo.in ver.saluo nu.24.car.46.
Filius seperari durú est gl.in ver.vel si nu.9.car.54.
Filius propter ingressum monasterij calcato pede patrem debet ad crucis vexillum pergere omnibus cóiunctis ⁊ parentibus spretis ibi.
Filius an ⁊ qñ pôt petere supplementú portionis iuris nature glo.in ver.e maternorú nu.27.car.55.
Filiusfamilias seorsum a patre habitans cum quo debet habitare vt possit petere expensas glosa in verbo cuiuscumqꝫ numero.5.car.54.
Filiusfa.seorsum a patre habitás vel expulsus potest petere dotes matris mortue glo.in ver.⁊ maternorú numero.27.car.55.⁊.l.si mulier car.59.
Filiusfa.petendo dotes an expellatur propter patris alimentorum sibi prestationem glosa in verbo maternorum numero.27.car.55.
Filiusfa.dote restituta a patre in rebus non dantib⁹ fructus potest agere ad supplementum fructuum glo. in ver.⁊ maternorum nume.27.car.55.
Filiusfa.monachus effectus an succedat mortuo patre in hereditates cum alijs fratribus an solus in alimentis glo.in ver.decesserit nu.41.car.57.⁊ glosa in verbo quilibet numero.66.car.58.

filiusfa.inops vel impotens quē obsequiū patri egro prestabit glo.in ver.omnibus nu.78.car.59.
filiusfa.ex concubina natus an possit cogere patrem de restituendo bona materna nolens cum patre habitare glo.in ver.nupta nu.3.car.59.
filiusfa.non debet patrem negligere glosa in verbo facere potest nu.44.car.62.
filiusfa.debet patri obedientiā ibi nu.45.car.62.
filius legitimatus prefertur omnibus in hereditate paterna glo.in ver.legitimis nu.161.car.29.& glosa in ver.ex parte patris nu.271.car.35.
filius sororis patris mei est de cognatis glosa in verbo ex parte nu.170.car.30.
filius legitimatus non potest vere dici legitimus sed ficte ibi numero.171.car.30.
filius masculitate sororis non excluditur a successione in bonis paternis stantibus aliis fratribus sue matris glo.in verbo predicta nu.35.car.46.
filius naturalis an sit sub numero agnatorum glo.in ver.consanguineis nume.13.car.41.
filius naturalis an succedat matri naturali cum matris agnatis ibi nu.14.car.41.
filius exheredatus a patre cui pater iure institutionis legitimam relinquit an rumpat testamentum patris glo.in ver.relinquere nu.36.&.37.car.42.
filiusfa.quomodo testetur de bonis suis aduenticiis l.filius car.45.
filius unde dicitur glo.in ver.filius nu.4.car.45.
filius an potest inter viuos disponere glo.in ver.testari nume.16.car.46.
filiusfa.emancipatus an potest testari vt sibi libet gl.in verbo filius nu.5.car.45.
filius segregatus a patre a quo habet alimenta an potest testari de bonis maternis vt sibi libet glosa in verbo testari numero.17.car.46.
filius in aduenticiis maternis an possit patrē preferre primioribus matris glo.in ver.si nolint nu.18.c.46.
filius tenetur magis patri q̄ proximioribus numer.24.carte.46.
filiusfa.an potest in omnibus bonis testari glosa in ver.iura communia nu.27.car.46.
filiusfa.in legitima grauari non potest glosa in ver.adequare nu.39.car.42.
filiusfa.licet heres debet probare feudi inuestituram glosa in verbo ipsi numero.40.car.21.
filiusfa.in bonis maternis habet duplicem bonorum subsidium glo.in ver.saluo nu.46.car.52.
filii ex sorore quam frater distulerit maritare in decimo sexto anno an succedant simul cum aliis non solum in paragium & quid si soror fuit indotata nupta glo.in ver.ex masculis nume.111.car.26.
filii contradicendo alienationi materne debent illam proponere & pbare gl.in ver.ɔtradicāt nu.5.car.78.
filii secundi matrimonii vel tertii ad infinitum quare nō possunt cōtradicere alienationi dotiū matris sicut filii primi matrimonii glo.in ver.alii nu.6.car.78.
filii alii pter primi matrimonii alienationē dotiū matri cōtradicere non possunt.l.bona stabilia car.77.
filii non prestantes reuerentiam & obsequium curāq3 competentem parentibus senis vel infirmis exheredari possunt glo.in ver.iustam nu.8.car.78.
filii naturales an succedant matri illustri cum aliis legitimis glo.in ver.nupta nu.3.car.59.
filii communes heredes quantum ad alimenta prestanda quare sunt deteriores heredibus extraneis glo in ver.heredes numero.75.car.64.
filii adeo dant gl.in ver.a quōdā nu.39.car.69
filii quando ignorabant venditionē factā vel faciendam per matrem an possint post confectas solēnitates cōtradicere glo.in ver.cōtradicant nu.5.car.78.
filii quando volunt contradicere venditioni bonorum dotalium faciende per matrem cui debent cōtradictionis volūtatem manifestare ibi.
filii an possunt testari de proprietate seu quarta quā do mater alienauit vsumfructum glosa in verbo haber numero.89.car.72.
filii an possunt testari de proprietate quarte seu ante fati que vel quod venit consolidanda vel consolidandū per mortē ipsorū filiorum cum vsufructu materno glo.in ver.haber nume.88.car.72.
filii primi mariti mortua matre viuente alio secūdo marito matris quomodo petent restitutionem dotium matris glo.in ver.idem nu.23.car.59.
filii an succedant patri foro iudicato in bonis paternis glo.in ver.moriatur nu 3.car.19.
filii an succedant patri quando bona veniunt publicanda propter crimen paternum ibi nu.4.car.19.
filii an succedāt pri monacho facto voluntario ibi.n.6.
filii an succedant patri monacho facto ex delicto vel eo inuito ibi numero.8.
filii renunciantis mortue ante patrem vel patruum an succedant cum parentibus vel fratribus renūciantis glo.in verbo ipsi nu.59.car.21.
filii patrui mortui an succedant in stirpem vel in capite cum patruis eorum quibus delata est hereditas glo.in ver.siquis nu.141.& seq.car.28.
filii prime vxoris in dote preferuntur filiis secunde vxoris glo.in ver.siquis nume.127.
filii primi viri preferuntur filiis secundi viri in dote eligenda ibi nume.129.car.27.
filii fratris cum fratre patris eorum quomodo succedant qñ eorum pater eos fratri suo pupillariter substituit glo.in ver.medietatem nu.15.car.41.
filii premortui admictuntur ad infinitum cum fratre patris eorum secus cum patre vel auo glo.in verbo siquis vel siqua nume.154.car.28.
filii patrui quomodo admittuntur cum magno patruo ad hereditatem glo.in ver.aliis nu.294.car.39.
filii sororis premortue an succedant cum sororibus matris pmortue in bonis relictis a patre matris sue & eius sorore glo.in ver.parentū nu.303.car.40.
filii ex diuersis maritis matre mortua ab intestato qualiter succedant.l.siqua mulier car.52.& glosa in ver.succedunt numero.5.car.52.
filia licet ex masculo descendens non admictitur vt ipsa sed vt ex masculo descendens glo.in ver.pronepotibus numero.103.c.r.2.
filia habet dotem ex causa lucratiua glo.in ver.preterq̄3 numero.218.car.33.
filia in feudo ad hoc vt succedat debet feudo inuestiri glo.in ver.ex masculis numero.120.car.26.
filiafami nubens efficitur sui iuris glo.in ver.quōdā nu.29.car.68.& glo.in ver.nubit nume.11.carte.47.vel.sed & mulier car.46.
filia propter matrimonium sui iuris effecta an eo dissoluto reuertatur in potestatem patris ibi filia dotata de paragio a patre vel a fratre excluditur a successione glo.in ver.dum tamen nu.15.carte.107.vel.si

moriatur car.19.
filia dotata a patre dote minore paragio renuncians bonis patris & matris non amplius habere ad dicta bona aliquem ingressum cum iuramento an possit petere supplementum dotium minorum paragio glosa in verbo solutam numero.135.car.75
filia preterita an rumpat testamentum patris glo.in ver.tenentur nu.27.car.20.stante fratre masculo instituto glo.in ver.succedūt nu.85.& nu.95.car.24.
filia solum potest petere a fratre dotem de paragio glo.in ver.& tenentur nu.28.car.20.
filia dotata de paragio non potest petere legitimam quia paragium succedit in legitimam ibi.
filia in capillo.i.virgo ornata an excludat maritatam glo.in ver.ipsi numero.31.car.20.
filia maritata renuncians hereditati paterne stante masculo in medio an mortuo eo per filiam in capillo de hereditate paterna excludatur ibi nu.32. car.20.
in versicu.si iurauerit non succedere ibi nu.34.
filia maritata renuncians hereditati paterne an excludatur stante sorore in capillo quādo frater masculus renunciationi super natus est ibi nu.36.car.21.
filia maritata renuncians nō succedere neq3 vt agnata vel vt alia legitima psona an excludat nō stantib9 nullis alijs sed solo fisco ibi nu.37.car.21.
filia an potest petere vt maritetur a patre maritare differente glo.in ver.ipsis nu.43.car.21.& glo.in ver.cuiuscunq3 numero.6.car.54.
filia non admictitur ad successionem vt a patre preterita sed vt a fratre preterita maritari glosa in ver.succedunt nu.92.car.24.
filia postuma an rumpat testamentuz patris filio masculo instituto ibi nu.95.car.24.
filia excluditur a successione materna quādo habuit paragium de bonis maternis & paternis glo.in verbo maternis nu.96.car.24.
filia ex masculo an excludatur quando testator dicit omnis sexus qui mihi heres venturus est heres esto glo.in ver.pronepotibus nu.102.car.25.
filia ex fratre mortuo an admictatur in successionem aui mortui cum suis patruelibus glo.in verbo.siquis vel siqua nu.124.& 126.car.27.
filia primagenita subingrediens personaz patris an succedat in feudo antiquo auo mortuo stante patruo in medio glo.in ver.ex masculis nu.119.car.2.
filie an possint habere paragium de bonis peruenientibus ad alias personas glosa in verbo de bonis numero.13.carte.53.
filie monache an debent habere paragium sicut filie seculares glo.in ver.paragiū nu.66.car.23.
filie volentes caste viuere que vulgariter dicitur la visoca cuius quantitatis habeant paragium ibi numero.67.carte.23.
filie an succedant vt masculi in bonis extra ciuitatez glo.in ver.facultatem nu.83.car.24.
filie an succedant cum fratribus suis mortuo eorum patre.l.si moriatur car.19.
fictio quō ponit glo.in ver.fictis nu.62.car.7.
fistule fiunt de tibijs gruum glosa in verbo congruem numero.319.car.15.
fistule bene concordant in cantibus ibi.
fistule corrumpunt murum glosa in verbo ad parietem numero 30.car.105.
fidea geste propter carentiam archiuorum pereuntur glo.in ver.pro rupto nu.39.car.83.& glo.in verbo testamentum nume.7.car.40.
fines plebatus pleberum vel curiarum non probantur per instrumentum emptionis glo.in verbo designatione numero.18.car.103.
finis presupponit principium glosa in verbo expletum numero.12.car.127.
fideicommissum est titulus lucratiuus glo.in verbo obuenerunt nume.227.car.33.
fideicōmissum inhabile extractu temporis an confirmetur glo.in ver.tantum numero.17.car.50.
fideicommittere est grauare ibi nu.16.& glo.in ver.relinquere numero.10.car.49.
fiscus in bonis vxoris an habet priuilegium quando ipsius vir emit aliquam gabellam glosa in verbo super bonis nume.3.car.75.
fiscus aduersus mulierem non habet aliquod priuilegium ibi.
fiscus seculari moriente sine vllis succedit glo.in verbo proximiores nu.262.car.37.
fiscus clerico moriente sine nullis non succedit sed ecclesia ibi.
Forma dat esse rei glo.in ver.contra nu.114.car.73.
Fornicatio est causa ire dei glo.in ver.a quondam numero.31.car.68.
Frater consanguineus prefertur fratri vterino in hereditate glo.in ver.in bonis nu.175.car.30.
frater quare sororem excludit eam dotando de paragio glo.in ver.ex masculis nu.117.car.26.
Frater an precedat neptem ex alio fratre in hereditaté glo.in ver.pronepotibus nu.108.car.25.
frater de iure longobardorum excludebat sororem sed erat in posse suo eam quando voluerit maritare glo.in ver.differentibus nu.48.car.22.& glosa in verbo succedunt nume.94.car.24.
Frater quando debet maritare sororē que ante mortem sui patris decimum sextum annum iam expleuerat glo.in ver.completos nu.49.car.22.
frater an debet maritare sororem inopem de paragio glo.in ver.paragium nu.54.car.22.
frater seperari a sorore & econtra durum est glosa in ver.si pater nu.9.car.54.
Frater debet sororem maritare secundum valorem bonorum tempore morte patris glo.in verbo de bonis numero.17.car.53.
frater non possidens bona paterna vel materna que peruenerunt ad tertias manus an teneatur dotare sororem ibi nu.18.car.53.
frater debet dotare sororem de bonis paternis & maternis.l.siqua muli r car.52.
frater qua actione pōt cōueniri a sorore que defertur maritari ab eo glo.in ver.vtrinq3 nu.12.car.53.
frater vterinus cum alio fratre vterino & sorores ex vtroq3 coniuncta consequenter quomodo succedant ibi numero.11.car.53.
frater quare in bonis maternis habet duo iura.s.successionis & accrescendi gl.in ver.fratrib9 nu.10.c.52.
frater potest renunciare sorori vt succedat glo in ver.accrescunt numero.8.car.52.
frater excludit ipso iure sororem maritandam in tantum quod bona non resident per aliquod momentū penes sororem ibi nu.7.
frater consobrinus excludit filios sororis consobrine glo.in ver.soror nume.298.car.39.

frater car.

Frater carnalis quomodo succedit cū descē dentibꝰ alterius fratris carnalis glo.in ver.alijs nu.294.c.39
Frater amitinus cū descendentibus alterius fratris amitini quomodo succedat ibi nu.28 .car.39.
Frater consobrinus cū descēdētibus alterius fratris cōsobrini quomodo succedat ibi nu.289.car.39.
Frater patruelis cū descendentibus alterius fratris patruelis quomodo succedant ibi nu.289.car.39.
Frater cōsanguineus an teneatur dotare sororē cōsanguineā de suo glo.in ver.cum fratres nu.234.car.39.
Frater vterinus an teneat dotare sororē vterinā ibi.
Frater vnde dicitur glo.in ver.consanguineos nume.283.carte.38.
Frater ex patre & frater ex matre inter se sunt cognati si diuersibus matribus & patribus nati sunt glosa in ver.materna nu.145.car.36.
Frater ex vno patre & matre natus an excludat fratrem ex patre tantum natū ibi nu.241.car.35.
Frater patruelis qs dicit glo.in ver.siqs nu.144.carte.28.& glo.in ver.consanguineos nu.282.car.38.
Frater cōsobrinus qs dicatur glo.in ver.siqs nu.145.car.28.& glo.in ver.quod autē nu.286.car.39.
Frater amitinus qs dicat gl.in ver.siqs nu.146.car.28.& glo.in ver.quod autē nu.286.car.39.
Frater germanus quis dicatur glo.in ver.cōsanguineos numero.282.car.38.
Frater vterinus prefertur consanguineo in bonis maternis glo.in ver.siquis nu.143.car.28.
Frater consanguineus prefertur vterino in bonis paternis nu.142.&.151.car.29.
Frater consanguineus & vterinus quis dicat glo.in ver.siqs vel siqua nu.134.car.121.& glo.in ver.consanguineos nu.281.car.38.
Frater vterinus quis dicatur ibi.
Frater consanguineus quis dicatur ibi.
Frater consanguineus succedit cum parētibus paternis glo.in ver.siquis nu.131.car.27.
Frater vterinus succedit cū parētibꝰ maternis ibi.
Frater excludit sororem de iure longobardorū glosa in ver.succedunt nu.94.car.24.
Frater an potest solum redotare de paragio sorores vnicam dotatam de omnibus bonis patris & matris antequam nasceretur & ipsam excludat glo.in verbo paragium nume.61.car.23.
Frater an potest petere sibi restitui dotem datam ab ipso cum tutoris auctoritate dum pupillus erat vltra vires patrimonij ibi nu.58.car.23.
Frater an & quando teneatur dotare sororem de paragio ibi nu.51.cum sequentibus car.22.
Frater maritando sororem secundum facultates bonorum tēpore mortis patris prefertur ipsi sorori glo.in ver.dū tamen nu.19.&.20.car.107.
Frater debet sororem maritare quādo pōt gl.in ver.& teneantur nu.30.car.20.& glo.in ver.ipsis nu.42.car.21.& glo.in ver.completos nu.49.car.22.
Frater tenetur dotare sororem in decimosexto anno inclusiue.l.si moriatur de reas aut car.21.& glosa in ver.& tenentur numero.30.car.20.& glo. in verbo cōpletos numero.49.car.22.
Frater vterinus tantum & consanguineus tantū cum fratre vterino & consanguineo quomodo succedāt gl.in ver.materna nume.241.car.35.
Fratres minores ciui & quando sunt capaces bonorum glo.in ver.proximiores nu.260.vsqꝫ ad nu.265.car.37.& glo.in ver.decesserit nu.41.car.57.
Fratrum appellatione omnes fratres cōtinētur glosa in ver.consanguineos nu.283.car.38.
Fratrum appellatione de consuetudine ista non venit soror secus de iure communi glo.in verbo soror nu.293.car.39.& glo in ver.habuisset numero.301.c.39.
Fratrum appellatione large omnis fidelis venit glo.in ver.soror numero.300.car.39.
Fraus alienationis quomodo probatur glo.in verbo disponere nu.12 cum sequentibus car.43.
Frequens quomodo exponitur glosa in verbo frequēti numero.169.car.9.
Frequentia personarum quas personas presupponit glo.in ver.liber iste nu.42.car.3.
Frequentia actuū quot vices presupponit ibi nu.51.car.3.& glo.in ver.frequenti nu.169.car.9.
Fructus qui percipiuntur ex arbore habente in vno loco radices in alio dependentiam quō diuiduntur inter dominos vtriusqꝫ loci.l.si arbor car.114.
Fructus q percipiuntur ex arbore habente radices in vno & ramos in alio & locus vbi plantatus est vel depēdit vnus habet proprietatē alter vero vsumfructū quō diuidantur glo.in ver.si arbor nu.2.car.114.
Fructuarius habet ius in re glosa in verbo possessori numero.9.car.91.
Fumus est signum ignis glosa in verbo rebus numero.137.carte.8.
Fundus quid continet glo.in ver.fundum nume.19.car.94.& glosa in verbo si fundū nu.21.car.111.
Fundus simpliciter prolatus quomodo itelligitur gl.in verbo fundum numero.19 car.94.& glosa in ver.in fundis numero.26.car.103.
Fundus debet appreciari prout inuenitur tēpore emptionis glo.in ver si fuerat nu.45.car.95.
Fundus quomodo sit extimandus ibi nu.45.
Fundus in quo est legatus vsufructus potest alienari cum illo onere glo.in ver.libellario nu.15.car.89.
Fundus dotalis marito mortuo reuertitur ad mulierem glo.in ver.consolidatur nu.83.car.71.
Fundus negligentia cultiuantis deterioratur glo.in verbo fuerit.numero.95.car.95.
Fundus an dicatur rusticum an vrbanum edificium glo.in ver.& fundus nu.22.car.111.

G

Gesta quomodo sit facienda glosa in verbo idem numero.16.car.81.
Gesta detestariorum quomodo fiat glo.in ver.gesta nume.17.car.81.
Gesta publicata & in scriptis redacta quomodo vocatur ibi.
Gesta detestationum qualiter considerari potest glo.in ver.gesta nu.17.car.81.
Gesta sine scriptura publica an possit fieri per tres curiales solos extra iudicium sine mandato iudicis competentis ibi nume.19.
Gesta debēt fieri apud iudicem competentem ibi.
Gesta debēt fieri parte presente vel per contumatiam absente ibi.
Gesta in actore non valet nisi infra annum ibi.
Gesta detestationum an & quando fieri potest parte absente & non vocata ibi.
Gesta in reo quādo valet ante litē contestatam ibi.

Gesta detestationum quare fuit inuenta ibi.
Gesta testificationum cum fit, qualiter est pars requi renda ibi nu.19.car.81.
Gesta testificationum que debet continere ibi.
Gesta aliquando dicitur negociorum ibi numero.21. carte.82.
Gesta detestationum an sit necesse q̃ fiat corã iudice cõpetente glo.in ver.idem numero.16.car.81.
Gesta quid sit glo.in ver.gesta nu.18.car.81.
Gesta an potest fieri auctoritate iudicis per iudicem notarium et testes ibi nu.21.car.82.
Gesta vtrum possit fieri de rebus extra districtum ciuitatis neapolis ibi nu 21.
Gesta dicitur aliquando signum monumentorum ibi numero.19.car.81.
Gesta antiquorum prosunt posteris glosa in verbo quia scriptum numero.4.car.1.
Gestorum quot sunt genera glo.in ver.gesta nume.17.cum sequentibus car.81.
Graue est fidem fallere glo.in ver.preterquam numero.209.carte.32.
Gradus appellatione quis gradus veniat gl.in ver. gradus numero.295.car.39.
Gradus quid sit ibi nume.295.
Genus diffiniri non potest sed species sic glo.in verbo liber iste numero.10.car.2.
Generatio omnis finiri debet glo.in verbo infinitum numero.2.car.42.
Gneus quis fuit glosa in verbo quia scriptum numero.7.carte.1.
Gneus quare effect⁹ tribunus plebis ac senator ibi.

H

HAbitatio ex consensu et permissum habitandi data seu concessa videtur glosa in verbo conscripti numero.8.car.90.
Heres succedendo bonis defuncti sibi coniuncti dolorem mortis compensat glo.in verbo preterquam numero.182.carte.30.
Heres videtur quasi contrahere cum legatarijs ibi numero.188.carte.31.
Heres debet cauere legatarijs conditionalibus glosa in verbo tenetur numero.27.car.42.
Heres efficitur per mediam personam alterius glosa in verbo materna nume.241.car.35.
Heres consentiens legatarijs ante additam hereditatem occupare legata an possit vendicare hereditate addita glo.in ver.tantum nu.18.car.50.
Heres non est verisimile duplici onere a testatore grauari glosa in verbo contracti nume.,.car.58.
Heres an et quando teneatur soluere extimationẽ legati ammissi gl.in ver.de bonis nu.22.car.5.
Heres licet filius sit debet acceptare feudi inuestituram glo.in verbo ipsi nume.40.car.21.
Heres et defunctus presumitur vna et eadem persona glosa in verbo ex masculis nume.116.car.20.
Heres heredis an dicatur heres primi testatoris an secundi glosa in verbo materna nu.210.car.35.
Heredes vxoris defuncte qui sunt post mortem filiorum glo.in verbo preterq̃ nu.198.car.32.
Heredes plures diuersis modis instituti quomodo succedant in hereditate glo.in verbo medietatem numero.19.cum sequentibus car.41.
Heredes qua actione repetant bona dotalia quas alia vice soluerunt vigore introducti per alios heredes quibus dotium restitutio competebat glosa in verbo solutum.numero.132.car.74.
Heredes qua actione et a quo repetant solutum procuratori vel nuncio petenti dotes vigore introducti quando alias vigore ipsius introducti soluerunt ipsas dotes ipsi mulieri representanti ipsum introductũ ibi numero.133.car.75.
Heredes conductoris terram an possint illud ius domino inuito vendere glosa in verbo terram numero.6.carte.112.
Hereditas quomodo potius datur masculis q̃ feminis glo.in ver.pronepotibus nu.102.car.25.
Hereditas quando repudiatur requirit scientiam glo.in verbo certa nu.341.car.17.
Hereditas inquantum fieri potest debet esse masculorum glo.in verbo in stirpem nume.18.car.20.
Hereditas habet duodecim vncias glo.in verbo libie numero.248.car.17.
Hereditas parentum liberis debetur et econtra glosa in ver.preter.q̃ nu.183.car.31.et glosa in verbo in omnibus numero.82.car.59.
Hereditas quare prouisum fuit vt non transeat ad feminas glo.in verbo absq; nume.3.car.52.
Hereditas non dicitur viuente testatore glosa in verbo in suis numero.13.car.55.
Hereditas transmittit secum omnia iura glo.in verbo ex masculis numero.117.car.26.
Hereditas materna ad quas personas transeat.l.siquis carte.27.
Hereditas materna ad quas personas transeat.glo. in verbo siquis nu.223.cum sequentibus car.27.
Homo in dignitate positus raro fallit glosa.in verbo certa scientia nume.343.car.17.
Homo leuis raro veritatem dicit ibi.
Homo tempore Adam quanto tempore viuebat glosa in verbo discretos numero.271.car.13.
Homo nullus dicitur mortuus glosa in verbo preterquam nume.190.car.31.
Homo autenticus quis dicatur glosa in verbo autenticarum numero.51.car.85.
Homo propter fornicationem vitandam habeat suã vxorem glosa in verbo iustam nume.8.car.78.et glosa in ver.a quondam numero.29.car.68.
Homo non producens semẽ sup terrã erat olim maledictus adeo glo.in ver.quodã nu.30.car.68.
Homo industriosus quod habet dicitur habere ex industria sua glo.in ver.aduenticijs nu.12.car.45.
Homo debet potius mortem corporalem pati quam peccatũ tacere glo.in ver.veritas nume.15.car.5.
Homo ex quibus medijs presumitur bone opinionis glo.in verbo opinionis nume.262.car.12.
Homo minor sit suppositus maiori glo.in verbo tenorem numero.195.car.14.
Homo propter dignitatem dicitur renasci glo.in verbo presentate nume.324.car.15.
Homo pestilentialis dissipat ciuitatem glosa in verbo opinionis nu.263.car.12.
Homo seuus idest crudelis vllo pacto debet officiũ in republica habere ibi.
Homo debet pacta inter eos interuẽta seruare glosa in ver.preterq̃ nu.208.cum seq.car.32.
Honor an debeatur prestari ꝯcubine nu.186.car.31.

Hono: magis debetur vxori quã cõcubine ibi.

Humus vnde dicitur glo. in ver.terram nu.21.c.94.

Humus quid sit vel que pars terre dicatur ibi.

I

IMperator dicitur legum pater glo.in ver.quia scriptum nume.6.car.1.

Imperator quare dicitur legum pater ibi.

Imperator habet iura in pectore et non presumitur errare glo.in ver.erroribus nu.205.car.11.

Imperator nescit legem correctã per ↄsuetudinẽ ibi

Imperator dicitur illustrator tenebrarum glosa in verbo lucem nume.222 car.11.

Imperator est amator equalitatis et iusticie ibi numero.223.car.11.

Imperator est amator pietatis ibi nu.224.

Imperator preest omnibus glosa in verbo tenorem numero.304.car.14.

Imperator dicitur augustus certitudine et preposito glo.in ver.via publica nu.55.car.96.

Impuberes animi iudicium non habent glo.in verbo possum nume.7.car.45.

Instrumentum publicum quomodo potest fieri magis publicum glo.in ver.gesta num.20.car.82.

Instrumentum testificationum neapoli dicitur gesta. l.idẽ car.93.de quo vide late in ver.gesta car.82.

Instrumentum geste primo debet fieri et post confectionem opponi ne eius confectio impediatur glo.in verbo personas numero.22.car.82.

Instrumentum si vult exemplari a pluribus et vnum fieri an possit fieri.instrumentum geste glosa in verbo de quorum nume.23.car.82.

Instrumentum dotale que debet continere glosa in verbo dotare numero.122.car.74.

Instrumentum iniustum vel falsum abusiue dicitur instrumentum glosa in verbo solutum nu.

Instrumentum iniustum quomodo dicitur ibi.

Instrumentum donationis oblationis et permutationis an contineat veram possessionem quando venditor profitetur se procuratorio nomine possidere glosa in verbo perueniat nume.76.car.87.

Instrumentum emancipationis in sollemnitate an extendatur ad alia instrumenta glosa in verbo instrumentum nu.24.car.82.

Instrumentum omne robur obtinet confectum per duos curiales cum subscriptione tertij curialis sicut instrumentum confectum per notarium iudices et testes numero oportuno.l.instrumentum et glosa in verbo instrumentum numero.24.car.82.

Instrumentũ eius qui est promouendus inter agẽtes debet habere quindecim testes ibi nu.24.car.82.

Instrumentũ in casu et supra an possit fieri per curialẽ cõplentẽ cũ duorũ aliorũ curialiũ subscriptione ibi.

Instrumentum vnum quomodo conficitur per plures glo.in verbo confectum nume.13.car.81.

Instrũm cõpletũ vel ↄfectũ nõ autẽticatũ corã quo potest autẽticari glo.in ver.seu nume.43.car.84.

Instrumentum an possit argui per testes de simulato quando ille cui factum est instrumentum non est in possessione glosa in verbo contra car.85.

Instrumentum venditionum emptionum donationũ oblationũ et similiũ de quibus in.l.cõtra car.85.quare dicit instrũm ↄfalie glosa in verbo ↄfalie nu.58.c.85.

Instrumentum falsum non aliquod instrumentum dicitur glo.in verbo de falso nume.59.car.86.et glo.in verbo contra numero 115.car.73.

Instrumentum nullum in quibus causis dicitur instrumentum.l.glo.in ver.cõtra nu.115.car 73.

Instrumentum quare potius arguit de falso quã de simulato ibi in.d.ver.de falso nu.60.car 86.

Instrumentum ↄfalie quare dicitur instrumentũ dotale glosa in verbo ↄfalie nume.58.car.85.

Instrumentum ↄfalie dicitur dotale instrumentũ glosa in verbo aliter nume.61.car.86.

Instrumentum ↄfalie dotale an potest argui de falso ac de simulato ibi.

Instrumentum confectum et non completum per mortem tabellionis an facit fidem glosa in verbo pro rupto numero.39.car.84.

Instrumentum confectum et completum sed non subscriptum a testibus an faciet fidem ibi.

Instrumentum caducum per malum incaustum vel aliter quomodo exemplatur ibi nu.41.car.84.

Instrumentum permutationis donationis et oblationis dupliciter dicitur possessionem tradita continere glo.in ver.perueniat nume.76.car 87.

Instrumentum ex quibus causis arguitur de falso et minuitur eius fides in ver.pro rupto nu.39.car.83.

Instrumentũ nõ cõfectũ per mortẽ tabellionis rogati an faciat fidẽ si est positũ in protocollo ibi nu.39.

Instrumentum quod propter partium discordias habetur pro casso et rupto an et quando habeatur pro rupto ibi et.l.ubi car.94.

Instrumentum curialiscum licet nõ cõpletũ per curialẽ sed per eius discipulũ in ↄclusione cũ subscriptiõe curialis obtinet vim sicut omne instrũm glo.in verbo instrumentũ nu.30.car.83.glo.in verbo curialiscum numero.32.car.83.

Instrumentum confectum per tres curiales supplet defectum testium necnon et iudicis tamen per hoc dispositio invalida validari nõ potest nu.28.car.83.

Instrumentum ↄclusionis in forma legis instrumentum an potest fieri a patre inter filios in vltima voluntate numero.31.car.83.

Instrumentum ↄclusionis in forma.l.instrumentum an debeatur obseruari inter singulares successores in verbo successores numero.33.car.83.

Instrumentum curialiscum et non completum potest de voluntate partium per primarium compleri alias non glo.in verbo vbi nu.34.car.83.

Instrumentum dotale que debet continere glosa in verbo instrumento numero.104.car.72.

Instrumentum quod est contra iuris formam non est instrumentum glo.in ver.cõtra nu.115.car.73.

Instrumentum incisum suam fidem amittit et nõ probat pro creditore nisi fieret probatio in contrarium glo.in ver.instrumentum numero.116.car.73.

Instrumentum incisum quando est dotale non differt a sano.116.car.73.

Instrumentum crediti solutione viribus vacuatur glo.in verbo solutum nume.128.car.74.

Instrumentum quietationis super receptione dotis a patre filie licet in parte et non in totum pena et iuramento vallatum an tenet contra introductum glosa in verbo solutum nume.134.car.75.

Instrumentum editum a tabellione et non finitum an possit a discipulo finiri.l.testamentum car.81.

Instrumentum confectum a notario non rogato non tenet glo. in ver. rogati nume. 15. car. 81.

Instrumentum manumissionis a minore. xx. an. possit fieri per curialem & per eum ecpleri cu subscriptione duoru aliorum curialiu gl. i v. emacip. n. 25. & 26. ca. 82.

Instrumentum emancipationis in forma legis.

Instrumentum emancipationis de qua supra an possit fieri extra districtum civitatis neapolis ibi.

Instrumentum emancipationis in forma vt supra an possit fieri inter forenses intra districtum Neapolis ibi numero. 26. car. 82.

Instrumentum in forma vt supra an possit fieri quando excedit libram glosa in verbo vel plurium numero. 27. car. 82.

Instrumentum in forma legis instrumentum vt supra an possit fieri quando summa venit insinuanda ibi numero. 28. car. 83. & glosa in verbo emancipationis numero. 25. car. 82.

Instrumentum divisionis que debet habere quando fit per curialis. l. instrm vero divisionis car. 83.

Instrumentum factum per patrem de divisione bonorum inter filios est testamentum & non noticia glo. in verbo divisionis nume. 31. car. 83.

Instrumentum divisionis neapoli dicitur noticia. l. instrumentum vero divisionis car. 83.

Instrumentum si moriatur conficiens ante coplectionem per quem finitur. l. vbi instrumentum car. 83.

Instrumentum quando in casu debet per primarius finiri quomodo finiatur glo. in ver. ante nume. 37. carte. 83. & c. vide in litera primarius.

Instrumentum an sit necesse quod habeat subscriptionem testium per ipsos manu propria an sufficit q notarius scribat manu sua ibi.

Instrumentum quando primum confectum in forma debita fuit amissum vel exustum quomodo sit faciendum glo. in ver. pro rupto nume. 40. car. 84.

instrumentum exustum vel amissum quomodo probatur ibi nume. 41.

instrumentum finitum caducum quando vult exemplari per quem exempletur. l. instrumentum car. 84.

instrumentum curialiscum quando petitur autenticari coram quibus autenticetur glosa in verbo per literam nume. 45. car. 84.

instrumentum ad hoc vt sit autenticum que debet habere glo. in ver. autenticarum nu. 51. car. 85.

instrumentum non productum in iudicium sed probatum lectum fuisse a curialibus an sit autenticum in casu deditum perditionis glosa in verbo exemplaru numero. 52. carte. 85.

instrumentum quando probetur per testes astare pe nro talem an sufficit restituendum ibi.

instrumentum dotale triginta annis elapsis mortuo notario subscriptum in protocollo an possit fieri in forma publ. a glosa in verbo exemplari numero. 42. carte. 84.

instrumentum donationis permutationis & oblationis est nullum sine possessione. l. instrumenta car. 84.

instrumentum si continet in se possessionem traditam an presumatur propter hoc possessionem rei donate permutate oblate esse tradita ibi.

Instrumentum donationis permutationis sine possessione nullum an valeat si iuramentum intervenerit glo. in verbo obtinet numero. 72. car. 87.

Instrumentum donationis permutationis & oblationis vt sit perfectum quam possessionem debet habere glosa in verbo possessio nume. 74. car. 87.

Instrumentum donationis permutationis & oblationis an habeat veram possessionem quando iud. & notarius & testes dicunt q vera & corporalis possessio tradita est glosa in verbo pervenient nume. 75. car. 87.

Instrumentum donationis permutationis oblationis an dicatur habere veram possessionem quando traditio rei vendite facta est per epistolam ibi numero. 76. carte. 87.

Instrumentum debet habere subscriptionem iudicis secundum constitutionem regni glosa in verbo ante numero. 37. carte. 83.

Instrumentum an sit perfectum quando constat de traditione vera & corporali sed donatarius vel permutator vel cui oblatio facta est invenitur possidere rem donatam permutatam vel oblatam sciente & no contradicente donatore & c. glosa in verbo pertinet numero. 76. car. 87.

Instrumentum quando vult per primarius finiri an sit necesse q petatur a partibus in iudicio glo. in verbo petentibus nume. 38. car. 83.

Instrumentum factum per duum curiales cu subscriptione duoru curialium debet prius subscriptionem testiu habere. l. duorum curialiu anteq conficiatur glo. in ver. ante nume. 37. car. 83.

Instrumentum sine debito sigillo an vitiatur glosa in verbo contra nume. 115. car. 73.

Instrumentum falsum visibiliter quibus medijs dicitur, glo. in ver. instrm nume. 120. car. 73.

Instrumentum an vicietur rasura vel alijs ibi.

Instrm an vicietur quando testes qui intervenerunt ante eorum subscriptione cotra dicunt ibi nume. 120.

Ignorans ius sunt an dicatur illi renunciando vernaculare glo. in ver. preterq nume. 198. car. 32. & gl. in verbo tantum numero. 28. car. 50.

Ignorans tacens dissentiri videtur glosa in ver. consensu numero. 4. car. 78.

Ignorantia facti excusat in damno vitando glosa in ver. contradicant nu. 5. car. 78.

Infames dicuntur abijcientes leges christianorum glo. in ver. tenorem nu. 315. car. 14.

Inequalitas ex quibus medijs causatur glo. in ver. incertitudinis nume. 198. car. 10.

Ignorans ex alieno damno vel vitio an sit puniendus glo. in ver. in stirpem nume. 22. car. 20.

Interdictum vide cognati quibus datur glo. in ver. siquis vel siqua nu. 137. car. 27.

Intula quid sit glo. in ver. domum nu. 15. car. 93.

Intellectus an sit subiectus rationi glo. in ver. si non extant numero. 17. car. 60.

Insidias parens insidiari videtur gl. in verbo a quodam nu. 32. car. 68.

interpretatio in dubio est facienda pro muliere glo. in verbo ante nu. 57. car. 70.

interpretantes debent iuris formam servare glosa in verbo relinquere nume. 34. car. 42.

inquilinus vide dicitur glo. in ver. in quo casu nume. 1. car. 100. & quot sunt genera ibi.

incola quid sit & vnde dicitur & quomodo fiat glo. in ver. civitate nume. 181. car. 10.

intestatus quibus modis quis decedat glosa in verbo intestatus nume. 12. car. 19.

intestatus decedit qui tamen suo testamento non

dat ibi nu.13.car.19.
Ingratitudinis cause que sint glo.in ver. in omnib⁹ nu.70. car.59.
Inchoare, dissipationem bonorum quando quis dicitur glo.in ver.restitutionis nu.79.car.61.
Ingressus aliquem locum quando quis dicitur gl. in ver.discesserit nu.91.car.72.
Ingressus cause multum sunt aduertendi in actib⁹ glo.in ver.discesserit nu.91.car.72.
Inuitus quando quis dicitur in aliquo actu glo. in ver.inuito nu 32. car.11.
Inopia mulierum est timenda glo. in ver. matrem nu.23. ca.80.
Insinuatio an possit fieri coram primario gl.in ver. vel plurium nu.29. car.83.
Insinuare quid sit ibi.
Intellectus loquelle nascit ex intentione loquentis & cõceptione sermonis glo.in ver.siue nu.40.car.51.
Iniuria facta sponse intelligitur facta sponso glo. in ver.a quondam nu.17. car.68.
Ius congrui quare potius datur subteriori q̃ superiori glo.in ver.si domus nu.104.car.100.
Ius congrui quare magis ꝯpetit cõsorti q̃ alijs ibi.
Ius congrui tutius est si denuntiat etiam sciẽti glo.in ver.scientie nu.39. car.95.
Ius congrui an habeat locum in venditione simulata glo.in ver. emit nu.7.&.8. car.93.
Ius congrui cuius scientias inspicit qñ hñs possessionem collateralẽ rei vendite vẽdidit illã possessionem alteri glo.in ver.illius nu.40.car.95.
Ius ꝯgrui an habeat vicinus in balneis & ortis gl. in ver.dommum nu.18.car.94.
Ius congrui an habeat coniunctus terre glo.in ver. alicuius nu.27.car.94.
Ius congrui precessionem vel per non petitionem vnius habentis accrescit alteri habenti glosa in ver. domum nu.18 car.94.
Ius congrui vt competat in statua columna & similibus an est necesse ꝙ vicinus habeat domum solã vel aliam columnam vel statuam similes gl. in ver. vel aliam nu.26. car.94.
Ius congrui an habeat emphiteoticarius gl.in ver. alicuius nu.29. car.95.
Ius congrui quotuplex glo.in ver. de iure congrui nu.1.car.92.
Ius congrui durat anno ibi nu.2 & lege siquis emit carte.92.
Ius cõgrui a quo tempore incipit glo.in ver. scientie nu.39.car.95.&.l. siquis emit car.92.
Ius congrui requirit duo gl.in ver.siquis nunc.3. car 92 & glo.in verbo alicuius nu.2.car.95. & gl.in ver.rusticus nu.67.car.113.
Ius cõgrui ad hoc vt cõpetat regrit ꝙ emptor vel ei⁹ successor sit vniuersalis & ꝙ possideat & ꝙ petẽs sit collateralis seu cõiũt⁹ rei vẽdite i locis ꝓdictis.
Ius congrui an habeat locum in permutatione gl. in ver.emit nu.4.cum seq.nu. car.93.
Ius congrui an habeat locum quando res cui cõpetit datur in solutum & pro soluto ibi nu.6.
Ius congrui an habeat locum quãdo datur possessio alicuius rei cui competit ex causa legati vel ex alia causa ibi nu.7. car.93.
Ius congrui an habeat locum quando res est vendita sub pacto ꝙ post annos redeat ad venditorem & sic cum pacto de retrouendendo ibi nu.8.
Ius cõgrui an habeat vicinus ꝯ venditorẽ reementem domũ suã cũ pacto de de retrouendendo ibi.
Ius congrui an habeat locum quando vendit sub conditione ibi nu. 9.
Ius congrui an habeat locum quando venditur sub modo ibi nu. 10.
Ius congrui an habeat locũ qñ habens ius ꝯgrui dedit potestatem vendendi cui vellet ibi nu. 11.
Ius congrui an currat ignoranti glo.in verbo scientie nu.39.car.95.
Ius congrui cuius temporis scientiam requirit gl. in ver.illius nu.40.ibi.
Ius congrui an habeat locum inter collaterales.l.si quis emit ver.ipsi car.92.
Ius congrui inter duos collaterales quomodo diuidatur ibi.
Ius congrui an habeat locũ in rebus in mobilibus solo coniunctis glo.in ver.vel aliã nu.26.car.94.
Ius congrui an habeat locum in dolys vel granarys solo affixis ibi.
Ius congrui an habeat locum quando venditur res communis glo.in ver.alicuius nu.27.car.94.
Ius cõgrui an habeat dominus rei collateralis vtilis ibi nu.29.
Ius congrui an habeat locum qñ non interuenit pecunia puta quia datur res in emphiteosim sub annocatione siue censu glo.in ver.emit nu.4. car.93.
Ius congrui an habeat dominus putatiuus glo.in ver.alicuius nu.30 car.95.
Ius congrui an habeat fructuarius ibi.
Ius ꝯgrui an hñt emphiteota ecclesie ibi nu.31.
Ius congrui an habeat superficiarius ibi.
Ius congrui an habeat dominus vtilis contra dñm directum ibi nu.33.
Ius congrui an habeat dominus directus cõtra dominum vtilem ibi.
Ius congrui vnde dicitur ibi.
Ius congrui an habeat vicinus contra dominum directum quando emphiteota vult alienare ipsam domum ibi nu.34. car.95.
Ius congrui an habeat vicinus ꝯ censionarius volẽtes cedere suo principali cui soluit census ibi nu.35.
Ius congrui an habeat vectigal ibi nu.36.
Ius congrui an habeat locum quando hodie emit & possidet cras vel postea donat glo.in ver. possidet nu.41.& sequen.car.95.
Ius congrui an habeat locũ quando emptor post litem contestatam alienauerat ibi nu.42.
Ius congrui non debet grauare ementẽ gl. in ver. iuerit nu.45.&.46. car.95.
Ius congrui non facit vt quis vendat carius ibi.
Ius congrui quibus competat gl.in ver. habẽti nu. 47.car.96.
Ius congrui an possit cedi ibi.
Ius congrui an possit vendi ibi.
Ius congrui quando non distinguitur de lateris portione quomodo distinguatur glo. in ver.collaterales nu.45.car.96.
Ius congrui an currat post annũ minori hñti restitutionem in integrũ glo.in ver. petenti nu.50. car.96.
Ius cõgrui an habeat vniuersalis successor nõ possidendo glo.in ver.vniuersali nu.51.car.96.

Jus congrui an habeat singularis successor glo. in ver. universali nu. 51.

Jus congrui an habeat locum quando interuendẽtem & ementem est via publica ecclesia vel terra alicuius. l. vbi domus car. 96.

Jus congrui an habeat locum quando inter vendẽtem & ementem non est via publica ecclesia vel terra alicuius sed latera sunt coniuncta ibi.

Jus congrui an habeat locũ quando res venditur personis non habentibus ius congruum glo. in ver. domus nu. 52. car. 96.

Jus congrui an habeat vicinus contra alium vicinum habentem domum iuxta domum que vendit supra quas domus est via publica sub portica glo. in verbo via publica nu. 57. car. 97.

Jus congrui an currat ignoranti glo. in ver. scientie nu. 39. car. 95.

Jus congrui an currat scienti & bona fide non credenti ibi.

Jus congrui an currat scienti licet impotenti.

Jus congrui an habeat dominus superior dño inferiore glo. in ver. via nu. 57. car. 97.

Jus congrui an possit coram iudice ecclesiastico gl. in ver. ecclesie nu. 59. car. 97. & glo. in ver. si ecclesia nu. 74. car. 98. & ibi dixi.

Jus congrui an habeat rusticus qñ vicinus emit & postea vendit alteri rustico glo. in ver. contra cives nu. 72. car. 98.

Jus cõgrui cessat per latus ecclesie respectu sui nõ autem respectu ementis rem ecclesiasticã gl. in ver. ecclesie nu. 60. car. 97.

Jus congrui an habeat habitator seu incola glosa in ver. qui nu. 62. car. 97.

Jus congrui an habeat possidens nõ habitator ibi.

Jus congrui an habeat vassalli alicuius domini habitantes neapoli ibi.

Jus congrui an habeat civis neapolitanus contra vassallos alicuius domini ibi.

Jus congrui an habeat habitator neapoli libere cõditionis ꝯ cives eiusdem civitatis glo. in ver. conditionis nu. 63. car. 97. l. vbi domus car. 96.

Jus congrui an habeat locum qñ quis emerit post venditionem factam domum a latere domus vendite ꝯ domũ primo venditã gl. in ver. tũc nu. 64. ca. 97.

Jus congrui an habeat locum quando titulum possessionis non vult emens demonstrare glo. in ver. ab emptore nu. 67. car. 97.

Jus congrui ad hoc vt cõpetet an ẽ necesse ꝙ emptor teneat demonstrare titulũ sue possessionis ibi.

Jus congrui an currit quando emptor dicit se possidere titulo non habente ius congrui contra se & an impediat litis contestationem glo. in ver. ab emptore nu. 67. car. 97.

Jus cõgrui an habeat cõtra civem vendẽtem rem alteri rustico glo. in ver. ꝯtra civem nu. 72. car. 98.

Jus congrui non datur ꝯ ecclesia ementem. l. si ecclesia car. 97. & glo. in ver. si ecclesia nu. 73. car. 98.

Jus congrui an habet ecclesia pro domibus suis qñ iuxta domũ suam venditur aliqua domus ibi.

Jus congrui an habeat locũ qñ emitur fundus ꝓ ecclesia facienda glo. in ver. si ecclesie nu. 74. car. 98.

Jus ꝯgrui ꝓ ecclesia vendente vel donante an habeat locum extra territorium neapolitanum ibi.

Jus congrui an habeat locum in bonis staurite ibi numero 74.

Jus congrui an habeat locũ in clericis ementibus active vel passive ibi nu. 75.

Jus congrui an habeat locum qñ emit fundus vel domus de pecunia legata sacerdoti pro missis dicẽdis cum onere domus emende ibi nu. 75.

Jus congrui an habet locum quidam testator iussit quod fiat capella & ipsa sit heres & tamen capella adhuc non est edificata in ipsis possessionibus hereditariis an habet locum ius congrui ibi.

Jus congrui an constringat ementem rem ecclesiasticam glo. in ver. emat nu. 77. car. 98.

Jus congrui quomodo dividatur quando duo habent latera, vnus vero tantam partem quantam duo latera habent. l. si ex vno car. 98.

Jus congrui an habeat vnus de consociis aliis cõsociis nolentibus glo. in ver. vnus nu. 82. car. 114. & glo. in ver. volentibus nu. 89. car. 99.

Jus congrui an habeat locum quando latera vacãt glo. in ver. latere nu. 79. car. 99.

Jus congrui an habeat locum quando interuendentem & ementem ius congrui est rusticus vel ecclesia glo. in ver. diversarũ nu. 80. car. 99.

Jus congrui an habeat locum quando inter vendẽte ementes est possessor rustici vel ecclesie & quomodo dividatur ibi nu. 81.

Jus congrui quando vnus habentium est inhabilis cui acrescat glo. in ver. vnus nu. 82. car. 99.

Jus cõgrui qñ petitur medietas rei cui debetur an requirit ꝙ i libello petatur arbiter dari sicut i iudicio cõmuni dividũdo gl. i ver. integrã nu. 84. ca. 99.

Jus congrui datur contra possessores a possessoribꝰ glo. in ver. possessores nu. 85. car. 99.

Jus ꝯgrui an dat socio ꝓ alio socio i re i qua plures hñt ius congrui gl. in ver. ex parte nu. 86. ca. 99.

Jus congrui an & quando dividatur per concursus partium ibi nu. 86. & 87.

Jus congrui competit magis idoneo qñ emphiteota vult vendere rem emphiteoticam dño nolente emere que res est posita inter duos collaterales gl. in ver. & volentibus nu. 89. car. 99.

Jus congrui an habeat locum in predio vendentis quando vendens remanserit collateralis rei vẽdite s. quando vendens habebat aliud predium contiguum vendito cui erat aliud prediũ tertiũ cõiunctum & cui accrescat predium ibi nu. 90. car. 99.

Jus congrui an habeat locũ qñ tu emisti pdium vẽditũ a me dato collaterale alio pdio meo ibi nu. 91.

Jus congrui an accrescat coniuncto modice portione glo. in ver. nisi nu. 92. car. 99.

Jus ꝯgrui an possit ab oibꝰ collateralibus cedi vni remoto in preiudicium capitũ ibi nu. 93. car. 100.

Jus congrui an accrescat emptori ius ipsum quando est coniunctus ex eodem latere coniuncto eodem latere nolente exercere ibi nu. 94.

Jus congrui accrescit domino superiori vel inferiori quando vnus vendidit etiã stantibus collateralibus. l. si quis habet car. 100.

Jus congrui cessat quando emens habebat cõmunitatẽ pro indiviso in re vendita cum vendente ibi.

Jus congrui cessat etiam cõtra cõmunẽ & indivisum dñm qñ emit ecclesia rusticus vel respublica glo. in ver. potest nu. 97. ca. 100.

Jus congrui an accrescat & cui per concursus duo/

rum communalium rei ibi nu.98.

Ius ꝯgrui cui accrescat ꝑ ꝯcursum qñ res cõmunis ẽ cũ ecclesia vel republica gl.in ver.insuper nu.101. car.100.

Ius congrui an habet locum qñ res non est in solo immediate coniuncta sed est inter inferiorem ⁊ superiorem glo.in verbo solo inmediate nu.96. car.100.

Ius congrui an habeat locũ ꝯ cõmunes vendentes ⁊ ementes rem eis cõmunem qñ sunt diuisi ⁊ ꝑ diuiso possident gl.i ver.pro in diuiso nu.102. car.100.

Ius congrui cui accrescat quando venditur domus vel solarius que vel quod est infra diuersas domos vel solaria.l.si domus car.100.

Ius congrui cui accrescat qñ supra me habentem domum cõmunẽ cũ te est alia domus ⁊ subtus me ⁊ in lateribus mei est alia domus glo. in ver. si domus nu.103.car.100.

Ius prothomiseos vbiq; est.l.sancimus car.157.

Ius prothomiseos habet locum in omni venditione emphiteosi ⁊ locatione ibi.

Ius prothomiseos quibus competat ibi

Ius prothomiseos an competat multis simul ibi.

Ius prothomiseos infra quantum tempus expirat q̃ persone habentes sunt absentes vel minores ibi.

Ius ꝓthomiseos nõ grauat quem ꝗ̃ de carius emendo ibi.

Ius prothomiseos qñ ⁊ q̃bus ꝑsonis denegaf ibi.

Ius protomiseos nõ habet qui impias manus contra venditorem intulit ibi.

Ius protomiseos non habet qui atroces iniurias venditori facit ibi.

Ius ꝓthomiseos non habeat qui tam venditori ꝗ̃ eius familie quam ⁊ eius substantie grauamen aliquod vel aliquam iacturam molitꝰ sunt ibi.

Ius prothomiseos an habeat locum in dote ibi.

Ius promiseos an habeat locum in donatione propter nuptias ibi.

Ius prothomiseos an habeat locum in simplici donatione ibi.

Ius prothomiseos an habeat locum in donatione causa mortis ibi.

Ius prothomiseos an habeat locuz in donatione ex testamento ibi.

Ius prothomiseos an habeat locũ in ꝑmutatiõe ibi.

Ius ꝓthomiseos an habeat locũ in transactiõe ibi.

Ius prothomiseos in casibus de q̃bus in.l. sancimꝰ vero.causa non solũ cessat si dicti casus fiunt a parẽte vel cõiuncta persona verũ est ⁊ ab extranea ibi.

Ius prothomiseos ad hoc vt cõpetet contra ementem potest cogere venditorem emptorem adiurandum quo titulo possideat ibi.

Ius prothomiseos nõ cõpetes propter iuramentum emptoris venditorisq; falsum quã penã patiatur ibi.

Ius prothomiseos an crescat quãdo donatur potentibus personis ibi.

Ius prothomiseos quando venditur res potentioribus quanto tempore finitur. ibi.

Ius prothomiseos manentibus in ipsa ciuitate quãto tempore prescribitur ibi.

Ius prothomiseos absentibus anno elapso an prescribatur ibi.

Ius prothomiseos in tribus partibus prefertur habenti vnam partem ibi.

Ius prothomiseos per castrum prefertur iuri prothomiseos per parietem ibi.

Ius prothomiseos ecclesia non habet ibi.

Ius prothomiseos vias publica non habet ibi.

Ius prothomiseos curia non habet ibi.

Ius duodecim tabularũ quẽ ordinẽ tenet in successionibus glo.in ver.in stirpem nu.16.car.19.

Ius medie iuris prudentie quem ordinem ponit in successionibus ibi nu. 18. car.20.

Ius pretoriũ quẽ ordinẽ in successionibus ibi nu.19.

Ius autenticorum in successionibus quem ordinem tenet ibi nu.20.

Ius codicis quem ordinem tenet in successionibus ibi nu. 21.

Ius institutionum nouissimum est ⁊ quem ordinem in successionibus tenet ibi nu.23.

Ius longobardorum quem ordinez tenet in successionibus ibi nu.24.

Ius constitutionum regni quem ordinem tenet in successionibus ibi nu.25.

Ius consuetudinum neapolitanarum in successionibus quem ordinem iubent nu. 26.

Ius quid sit glo.in ver.liber iste nu.28. car.2.

Ius includit bonum ⁊ equum ibi nu.28.

Ius accrescendi an habeat locũ inter heredes ⁊ inter colegatarios glo.in ver.relinque nu.33.ca.42.

Ius testamentorum ⁊ codicillorum confundi nõ debet glo.in ver.testamentum nu.4.car.40.

Ius publicũ priuatorum pactionibus mutari nõ potest glo.in ver tantum nu.28. car.50.

Ius ex facto oritur glo.in ver.pars annexa numero 68.car.7.

Iura naturalia sunt incõmutabilia ⁊ diuina quadaz prouidentia ferma semper manere glo.in ver.maternorum nu.28.car.56.

Iura non mutata sequi non prohibemur gl.in ver. reuertantur nu.6. car.60.

Iura debent interpetrari ꝓm moderamen iuris naturalis glo.in ver.relinquere nu.34.car.42.

Iura q̃ saluari possunt nõ debẽt corrigi ibi nu.35.

Iura personalia an transeant ad successores glo.in ver.in emphiteosim nu.9.car.89.

Iura consuetudinis licet non exprimantur semper videntur in esse gl.in ver.a matre nu.232.car.34.

Iura reformata an habeant aliquid noui gl.in ver. presentare nu.324.car.15.

Iura an habeant fictione glo. in ver. veritas nu.30. car. 6.

Iura sunt medicamenta negotijs glo. in ver. liber iste nu.9. car. 1.

Iura ꝓpter multitudinẽ cõtentionũ causate sunt ibi

Iudex habet maiorem auctoritatem quam tabellio glo in ver.gesta nu.20. car. 82.

Iudex ordinarius hẽt archiuum publicum ibi.

Iudex debitoribus in soluendo debitũ ꝗ̃tũ tempus debet dare glo.in ver.si non existant nu.17.car.60.

Iudex an potest cohartare tempus appellationi debitum ibi.

Iudex quod tempus cohartare potest ibi.

Iudex debet propria manu decreta scribere glo.in ver.consensu nu.4.car.78.

Iudex non debet partem testium reprobare ⁊ partem approbare glosa in verbo cuius numero. 10. carte. 102.

Iudex secularis nõ ꝑpt est esse in causa ecclesiastica

glo.in ver.tenorem nu.312. car.14.
Iudex in defectum legum ciuilium debet secundū canones iudicare ibi nu.323.car.15.
Iudex in sententiando non dicitur inducere aliquā consuetudinem siue effectum sententie sed bene declarare glo. in verbo liber iste nu.76. car.4.
Iudex dz eē firmus ad gl. i ver.veritas nu.14.ca.5.
Iudex male iudicans per ignorantiam qua actione conueniatur glo.in ver. erroribus nu. 203. car.11.& glo.in ver.plectatur nu.352.car.18.
Iudex in honores dādo an debeat habere acceptionē personaz glo.in ver. personas nu.140.car.9.
Iudex debet dare terminum inquilinis colonis & similibus negantibus de fructibus temere respondere dn̄o qui tactis sacris euangelijs cōfessi fuerint se esse inquilinos vel similes de fructibus eoz dn̄o respondere debeant.l.si est questio car.101.
Iudex in omni casu dubio suo arbitrio terminari potest glo.in verbo datur nu.8. car.114.
Iudex clericorum causam laicorū coram ipso vertente debet secundum leges ciuiles iudicare. glo.in ver.tenorem nu.323.car.15.
Iudex non cognoscit detractu futuri temporis glo. in ver.dari nu.70.car.64.
Iudex an debeat cōpellere virū ad iuramentū seruandū vxori glo.in ver.preterq̄ nu.211.car.32.
Iudex an & quando potest esse minor decem & octo annis glo.in ver.vniuersitate nu.287. car.13.
Iudex mandans ex officio sanguinis effusionē nō ē homicida glo.in ver.assensit nu.236. car.12.
Iudex delictum repertum non puniens illi consentire videntur ibi nu.229.
Iudex cohercens maleficia dei minister dicitur ibi nu. 235.
Iudex si potest deliquentibus obuiare & non faciēs de delicto tenetur ibi nu.230.
Iudex habet iudicare & taxare vbi lex nō taxat gl. in ver.liber iste nu.68. car.4.
Iudicium binum derogat consuetudini glo. in ver. non habet nu.18.car.89.
Iudicium ceptum dicitur lite contestata glo. in ver. petere nu.63. car.86.
Iustitia nullis causis claudi debet glo.in ver. veritas nu.14. car.5.
Iustitia quid sit glo.in ver.consistens nu.54.car.7.
Iudei signa petunt & greci sapientiam querunt glo. in ver.signa nu.82.car.8.
Iudicia non debent claudicare sed equa lance esse glo.in ver. equalitatem nu.71.car.8.
Iustus viuit in eternū gl.in ver.psistēs nu.54 car.7.
Iusticie fundamentum quid sit glo. in ver.paris nu. 70. car.8.
Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis glo.in ver.instrumentum nu.119. car.73.
Iuramentum facit contractum seruare glo. in ver. solutum nu.134. car.75.
Iuramentuz debet seruari sine interitu salutis anime glo.in ver.actionem nu.20. car.76.
Iurās soluere an teneat illas soluere & an posset soluras repetere glo.in ver.solutum nu.132.car.74.
Iuuenis non debet esse minor 25. annis vt habeat locū in republica in ver.discretos per totū car. 12 & glo.in verbo vniuersitate nu.283. 284.car.13.
Iuuenis leges interpretando & aliquid memoria dignum faciendo iniuriam maioribus senioribus facit glo.in ver.quia scriptum est nu.8. car.1.
Iuuenis magis tormentatur feruore carnis quam manens in alia etate glo.in ver.iustā nu. 8.car.78.

K

Karolus secundus cuius filius fuit glo.in ver. Karolus nu.1. car.4.
Karolus secundus habuit hoc regnum a Papa Urbano natione gallico ibi.
Karolus secundus circa temporalia antistem fecit glo.in ver.discretos nu.167.car.12.
Karolus rex secundus antistiti prudentes viros asso ciauit ibi nu. 268.
Karolus in regni administratione sequtus est ordinē dei in veteri testamento ibi.
Karolus secundus quo tēpore fecit ɔsuetudines neapolitanas glo.in ver.Karolus nu.2.car.4.
Karolus vbi consuetudines neapolitanas fecit ibi.
Karolus rex secundus quo tempore fecit consuetudines neapolitanas vbi.
Karolus secundus fuit tempore Pape Martini ibi.
Karolus fuit homo multe sanctitatis fauens ecclesiis iustus & catholicus ibi.
Karolus secundus antē q̄ esset rex fuit princeps Salerni & dominus montis sancti angeli ibi.
Karolus secundus qñ fecit consuetudines neapolitanas erat princeps & non rex ibi.
Karolus primus habuit regnuz contra Manfredū a Papa Urbano natione gallico ibi nu.1.car.4.

L

Lacertus qd sit gl.in ver.lacertū nu.31.car.104.
Lacertosus.a.vm.quid significat ibi.
Latens veritatem falsarius dicitur glo. in ver. latet nu.51. car.7.
Laici an & qñ possunt disponere in reb⁹ ecclesiasticis gl.in ver.tenorē nu.306.cū sequentib⁹ nu.ca. 14.
Lex plebiscita an ligat nobiles seu partes ciuitatis quando sine eorum consensu est facta ibi nu. 314.
Lex obseruat ea que raro fiunt glo.in ver.frequenti nu.170.car.10.
Lex debet esse certa glo. in ver. incertitudinis nu. 198. car.10.
Lex non datur ab initio ad omnia sufficiens glo.in ver.liber iste nu.9. car.1.
Lex ex quibus causis causarum ibi
Lex non debet corrigi nisi expresse corrigatur glo. in ver.succedunt nu.84.& nu.88. car.24.
Lex legi debet concordari ibi nu.84. & glosa in ver. testari nu.14. car.95.
Lex municipalis est facti glo. in ver. succedunt nu. 88.car. 24.
Lex municipalis fit voluntate & consensu ciuium ibi nu.88.
Lex christianorum non debet esse crudelior lege paganorum glo.in ver.preterq̄ nu. 182.car.30.
Lex debet habere naturalem intellectum ibi.
Lex per non vsum an perimitur glo.in ver. non habet nu. 18. car.89.
Lex municipalis ē stricti iuris & extrinsecā interpretationē non recipit glo.in ver.tantū nu. 15.car.50.
Lex an debet tradi ad id in quo deficit glo. in ver. de bonis

de bonis nu.19. car.53.
Lex corrigi est utendū gl.in ver.& in a ternoꝝ nu.28. car.56.& glo.in ver.relinquere nu.34. car.42.
Lex loquēs i emācipatione non extendit ad donationem glo.in ver.vel plurium nu.29. car.83.
Lex noua distinguitur per veterem glo.in verbo cōtectum nu.13.car.81.& glo.in ver.sigu nu.1.car.111. & glo.in ver.pignorare nu.12. car.91.
Lex de possessi debet esse glo.in ver. gesta nu. 20. carte.82.
Lex non distinguens non debet distingui glo.in ver. si non extant nu.17.car.60.
Lex cessat legis ratione cessante ibi.
Lex ex tribus constat ratione obseruatiōe & scriptura seu forma glo.in ver.liber iste nu.20.car.2.
Lex duplici causa dicitur notaria ibi.
Lex dicitur promulgata per ora principum nutu diuino glo.in ver.veritas nu.13.car.5.
Lex antiqua & per distinguit leges que post ipsas sunt glo.in ver.decesserit nu.41.car.57.
Lex sciendum distinguit aucto.offeratur glo.in ver. siquis nu.1.car.112.
Lex fit populo petente & senato respondente glo.in ver.liber.nu.23.car.2.
Lex nō pōt alterari ratione notionis ibi nu.24.
Lex non presupponit ignorantiam ibi.
Lex certū tempus non limitat nu.35.ibi carte.2.
Lex non verbis sed ipsis rebus imponitur glo. in ver.pars annexa nu.69. car.7.
Lex nō dz hēre res fictas sed veras glo.in ver.fictio nu.62.car.7.& glo.in ver.simulatio nu.63.car.7.
Lex non vtendo vel contrario vtendo perempta est glo.in ver.erroribus nu.206. car.11.
Lex ex quibus causis est facta glo.in ver. supplantare nu.225.car.11.
Lex ob triplicem causam facta est glo.in ver. causas nu.226.car.11.
Lex facta est vt malum non remaneat impunitum glo.in ver.assensu nu.236.car.12.
Lex male agere prohibet ibi nu.237.
Lex bene agere non prohibet nu.137.ibi.
Lex ideo punit delinquentē vt eius pena sit timor, alijs ibi nu.238.
Lex an debet exprimi quando ponit lege nō obstāte glo.in ver.certa scientia nu.345.car.17.
Lex duodecim tabularū fuit prima in successionib⁹ & que iubet glo.in ver.in stirpem nu.17. car.20.
Lex duodecim tabularum hodie ē correpta in successionibus ibi nu.17.
Lex medie iuris prudētie minor.l. duodecim tabularum que fit & que iubet in successionib⁹ ibi nu.18.
Lex pretoria que fit & que iubet in successionibus ibi nu.19.
Lex dominorum principum que fit & que iubet in successionibus ibi nu.20.
Lex codicis que fit & que in successionibus iubet nu.21.ibi.
Lex municipalis que fit glo.in verbo succedunt nu. 88.carte.24.
Lex duodecim tabularum vnde habuit originem ibi nu.93.car.24.
Lex debet adaptari ad congruum intellectum glo. in ver.longissimo nu.36.car.108.
Legem facere quibus & quando liceat glosa in ver. commenta nu.59. car.7.
Legem interpretari an liceat & quando glo. in verbo commenta nu.57.cum sequentibus car.7.
Legem condens disponere dicitur glo.in verbo disponere nu.4.car.21.
Legatum contemplatione alicuius factum filius est cuius contemplatione legatum est glo. in ver. paragium nu.58.car.23.
Legatum annuum millia librarum salicis quomodo intelligatur glo.in ver.libre nu.348.car.17.
Legatū factū sic lego medietatem bonoꝝ & reliqua medietas puenlat ad primiores agnatos & cognatos quomō intelligat gl.in ver. stirpē nu. 168.ca.30.
Legatū feudi sine ꝯsensu principis an & qn recipit estimationē glo.in ver.ꝯcessa nu.11.car.88.
Legatum factum mulieri si nupserit an debeatur si nupserit ante duodecimum annū gl. in ver. & quondam nu.40.car.69.
Legatum tollit & preualet pacto glosa in verbo sed nu.60.car.70.
Legatum tollit cōpensationem & retentionem ibi.
Legatum rei illud venit seu consequitur quod ipse per eius heredem consequuturus erat ibi.
Legatum rei communis de parte intelligitur ibi.
Legatum rei non existentis in rerum natura an valet ibi nu.62.
Legatū ñ existēs i reꝝ natura vsufruct⁹ an valet ibi.
Legatum fundi ad vsum an cōtinet proprietatem glo.in ver.ad vsum nu.41. car.51.
Legatum factū vxori de his q̄ causa sui parata sunt quomodo intelligitur ibi nu. 41.
Legatum equorum suorum an contineat equos futuros glo.in ver.suis nu.18. car.55.
Legatum rerum immobilium an continet pecuniā glo.in ver.si non extant nu.19.car.60.
Legatum rei consistentis impondere intelligitur de mediocri glo.in ver.auri nu.82.car.65.
Legatum pluribus relictum cuius partes in sunt abiecte quomodo seruabitur glo.in verbo medietatem nu.13. car.41.
Legatum est titulus lucratiuus glo.in ver. obuenerunt nu.227.car.33.
Legatum conditionale an definat morte legatarij ciuiliter glo.in ver.preterquam nu.187.car.31.
Legatum factum fratribus minoribus in regularibus ad succedendum cui applicetur glo.in ver.protimiłores nu.261.car.37.
Legatum factum simpliciter sed non ad scriptum in testamento sed coram testibus an debeatur legatarijs glo.in ver.testamentum nu.7.car.40.
Legatum transit in legatarium a morte testatoris cōmutabiliter etiam ignoranter gl.in verbo accrescunt nu.8. car.52.
Legatum repudiari potest alegatario ibi.
Legatum dotis idem est quod si dos legata est glo. in ver.vxore nu.60. car.63.
Legatum factum sub aliquo nomine regulatur dispositione illius nominis vt lego tibi dotem glo. in ver. sed vbi nu.66. car. 70.
Legatum quid sit ibi nu.61.
Legatum rei proprie alicui factum quod videatur esse legatum ibi nu. 65.
Legatum factum a debitore creditori an valet ibi numero.67.

Legatum factum ecclesie decem librarū an debeatur de auro vel de argento vel de qua qualitate glosa i ver. libre nu.340. car.18.

Legata sunt exequta fidei commissie glo.in ver. relinquere nu.5.&6. car.49.

Legata designatione testatoris sunt acquisita legatario glo.in ver. materna nu.246. car.36.

Legari a papa super aliquo rescripto virū eo amisso quando constat de eius tenore per testes possint in mandato procedere glo.in verbo instrumento nu.113. car.37.

Legitimi heredes qui dicantur glo.in verbo siquis nu.123. car.27.

Legitime debetur de bonis paternis post eorū mortem filijs & non alijs glo. in ver. paragium nu. 52.& nu.56. car.22.

Leonicus fuit pater anatholici & fuit legū interpres glo.in ver. quia scriptum nu.4. car.1.

libra ponitur pro dominio seu pro dominatione glo. in verbo libre nu.348. car.17.

Libra quot uncias habet ibi nu.348.

Liber ꝯsuetudinū neapolitanaꝝ ex quib⁹ ꝯsuetudinibus fuit ꝯpositus glo.in ver. liber iste nu. 9. car.1.

Libri ꝯponendi debent habere cās quibus mouetꝰ ꝯpositor ad scribendū gl.in ver. carolus nu.6. car.5.

Libellus non admictit ad dissoluendū cōsuetudinē ꝑscripturā glo.in ver. liber iste nu.40.&44. car.3.

Liberalitas ea tam in dante dotem quaꝫ in recipiēte glo.in ver. preterq̄ nu.318. car.13.

Liberalitas in vno alicui ex dilectione ꝑsumitur liberalis & in alio glo.in ver. sed nu.63. car.70.

libertus an & quando potest in rebus sibi donatis disponere in totum & priuare dominuꝫ glo.in ver. disponere nu.8. car.43.

Libertus an possit alienare seu donare bene merito ibi nu.9.

Libellariuꝫ ius quid sit glo.in ver. libellario nu. 15. car. 89.

Liber continens debita & credita vel alia scriptus a tabellione quomodo vocatur glosa in ver. tabularij nu.47. car.54.

Lis nulla inter patrem & filiuꝫ nisi in casibus potest esse glo.in ver. tenetur nu.24. car.41.

Linea quid sit glo.in ver. lineo nu.237. car.34.

Linea in quibus fit ibi nu.237.

Linea transuersalis quotuplex glo.in ver. siquis vel siqua nu.123. car.27.

Locupletari non debet quis cuꝫ alterius iactura gl. in ver. solutum nu.132. car.74.

Locatis debet habere pretiū in pecunia numerata glo.in ver. terre nu.3. car.91.

Locator si denunciauerit ante tempus quod nō vult vt habitet in domo vel terra amplius non tenet de iniuriatio gl.in ver. expletum nu.13. car. 110.

Locator fundi debet conductori denuntiare q̄ non vult q̄ habitet. l. & si fundum & glo.in ver. & si fundū nu.19. car.110.

Locator quomodo petet possessionem rei locate cū per colonum possessionem retineat glosa in ver. assignare nu.28. car.111.

Locator locando non amictit dominium gl.in ver. dominium nu.7. car. 112.

Locator terre vel fundi debet regrere ꝯductorē in tēpore debito vt extraeret fundum. l. & si fundū & gl. in verbo & si fundū nu.20.&21. car.111.

M

Maritus non debet relinquere plus vxori quam vni ex filijs glo.in ver. vti tamen nu.20. car. 107.

Maritus an condemnetur vltra quam facere potest glo.in ver. vbi dos nu.25.& l. vbi dos car. 61.

Maritus an liberetur restituendo dotem constante matrimonio vxori voluntarie recipienti glo. in ver. restitutionis nu.37. car.61.

Maritus in casu dotium restitutiōis an teneatur ad vsuras glo.in ver. in solidum nu.40. car.62.

Maritus an sit obligatus vxori in casu dotium restitutionum salua sua dignitate glo.in verbo facere nu.43. car. 62.

Maritus an teneatur adeo in solidum q̄ non posset opponere ꝯpensationē vel retentionē ibi nu.46.

Maritus an & quando potest ingredi monasterium sine licentia vxoris glo.in ver. mortuo nu.51. car.62. & glo.in ver. proximiores nu.258. car.36.

Maritus an cogatur tradere eūdē reditū heredib⁹ institutis ab vxore ꝑmortuo de dote sicut tenerentur heredes sui prestare quando ipse fuisset mortuus & non vxor glo.in ver. vxore nu.57. car.63

Maritus cognoscens vxorē suam ante duodecimuꝫ annū minorem duodecimo anno an puniat de strupo glo.in ver. a quondā nu.39.& nu.41.&44. car.69.

Maritus non pōt vxorē minorē duodecimo accusare de adulterio vt marit⁹ sed vt spōsus sic ibi nu.42.

Maritus semper presumitur quicquid habet propter dotes vxoris sue habere ex onere matrimonij quia non esset ducturus vxorem absq̄ dote glosa i ver. paragium nu.65. car.23.

Maritus est heres filiorum vxoris quando maritus renunciauit vxori vt succedat filijs ab intestato non habita mētione heredū vxoris & succedit ipsi vxori exclusis vxoris proximioribus glo. in ver. preterq̄ nu.197. car.32.

Maritus renuntias vxori per pactū seu stipulationē succedere filijs ꝯmunib⁹ intestatis decedēnb⁹ sine ꝓle legitima in dotibus maternis soluto matrimonio per mortē vxoris an habeatur exclusus ibi nu. 195.

Maritus non presumitur duxisse vxorem sine dote glo.in ver. paragium nu.65. car.23.

Maritus propter onera matrimonij dicitur dotium quasi creditor glo.in ver. preterquā nu.217. car.31.

Maritus antiquitus dotabat vxorem suae emebat & econtra ne alter alterius seruus esset glo.in ver. iure dotium nu.1. car.59.

Maritus conuentus ex alio contractu q̄ ex dotali an conueniatur vltra quam facere potest glo.in ver. vbi dos nu. 25. car. 61.

Maritus dissipans bona an cogatur statim reddere dotem glo.in verbo restitutionis nu.27. car.61.

Maritus an potest donationem propter nuptias cuꝫ consensu vxoris alienare glo. in ver. de iure quarte nu.1. car. 66.

Maritus & vxor de propria significatione nominis post contractum matrimonium per verba de presenti dicuntur glo.in ver. a quodam nu.24. car.67.

Maritus prima nocte consumati carnalis matrimonij capue lucrifacit dimidiam dotes glosa in verbo. liber iste nu. 38. car.2.

Maritus in iuste facit si vxori dotē sibi dantī quartam vel donationem propter nuptias non constituit

glo.in ver.constitutam nu.16.car.67.

¶Maritus si hʒ filiuʒ triū annorū qñcūqʒ vxor moria tur lucrifacit dotē capue gl.i ver. liber nu.19.car.3.

¶Maritus ducens vxorem minorem non dicitur pro pter fornicationem euitandum duxisse glo. in verbo & quondam nu.35. car.69.

¶Maritus propter onera matrimonij dicit quasi em ptor glo.in ver. obuenerunt nu.228.car.33.

¶Maritari debet primo maior natu deinde minor na tu glo.in ver. in stirpem nu.26.car.20.

¶Margo que sit glo.in ver.incertū nu 31. car. 105.

¶Masculus solus generare non potest glo. in ver. si quis nu.132. car.27.

¶Mater contradicentibus filijs an possit donare do tem suam alicui bene merito glo. in ver. iustam nu. 10. car.79.

¶Mater an possit dotem alienare filijs contradicenti tibus propter filiam dotandam ibi nu.13.

¶Mater an possit alienare dotem filijs contradicen tibus ad pias causas ibi nu.14.

¶Mater an possit alienare dotem contradicentibus fi lijs propter instructionem rerum publicarū ibi nu. 15.&.16.car 79.

¶Mater an potest alienare dotem filijs contradicen tibus causa vite seruande ibi nu.8 car.79.

¶Mater an possit permutare dotem filijs contradicē tibus nulla legitima stante causa gl.in ver. alienan di nu.18. car.79.

¶Mater filijs contradicentibus an possit in feudum dare dotem ibi nu. 19.

¶Mater constante matrimonio dans aliud in dotem filie superueniente dotium restitutione sibi marri faciende defalcatur sibi de dote sua tantum quan tū dedit filie in dotē.l.si cōstante & quid si dos est da ta cōfusa a parentibus & nescitur a quo ibi car. 79.

¶Mater si dedit fundū i dotē extimatū centū & postea eūdē fundū dedit filie i dotē extimatū qnquagīta tē pore dotiū restōnis mrīe valet quatragīta cuiꝰ tēpo ris recipiet dotiū diminutionē gl.i. ver. certū. nu. 20. car.79.

¶Mater si dederit totas dotes suas filie in dotes an preiudicet filijs eiusdem matrimonij glo.in ver. di minuitur nu. 27. car. 80.

¶Mater constante matrimonio an possit alienare do tem contradicentibus filijs prioris matrimonij ibi nu.28. car.80.

¶Mater quare in dubio presumitur dotasse filiam si mul cum patre pro rata quando in instrumento dici tur ꝙ pater & mater dotauerunt talem &c.gl.in ver. & alijs nu.29. car.80.

¶Mater an teneatur soluere vxori filij premortui do tem quando eum consensu suo ipsius filius recepe rat dotem.l.filio & glo.in ver.filio nu.1.car.104.

¶Mater an teneatur vxori filij tradere dotem qñ in instrumēto dicitur ꝙ simul cū filio receperat dotes .l.si pater & glo.in ver.si pater nu.7.car.90.

¶Mater exclusa exclusi sunt sui heredes glo. in ver. pronepotibus nu.105 car.25.

¶Mater de lege duodecim tabularū non succedebat filio glo.in ver.in stirpem nu.16.car.19.

¶Mater dʒ triennio alere filiū glo. in ver. si quis nu. 135.car.28.& glo.in ver.mulier nu.51. car.58.

¶Mater recipit semen in vtero glosa in ver. si quis nu.133.car.27.

¶Mater succedit filio etiam in bonis paternis simul cū fratribus cōsanguineis ibi nu.155. carte.28.

¶Mater excludit proximiores patris in bonis filij ibi & glo.in ver.preterquam nu.183.car. 31.

¶Mater ante partum onerosa in partu dolorosa post partum laboriosa seu fastidiosa gl.in ver. preterquā nu.184.cum sequentibus car.31.

¶Mater naturalis que sit ibi nu.186.

¶Mater naturalis an succedat vna cum alijs filijs & patre in hereditate filij premortui ibi nu. 186.

¶Mater stipulando filio querit vtilem actionem sibi nu.215.car.33.

¶Mater preteriens filium exheredare dicitur gl. in ver.relinquere nu.37.car.42.

¶Mater bis filios de dote & alijs ab agnatis & alijs sibi prouenientibus quomodo disponat.l.si qua mu lier car.51.

¶Mater habens filios de dotibus & alijs quesitis ab alijs quā ab agnatis vel cognatis quomodo dispo net glo.in ver.& alijs nu.3.car.49.

¶Mater an pōt succedere filio qñ de bonis filij ha buit quartam glo.in ver. habet nu. 87.car.71.

¶Mater qua causa necessaria & que sit causa neces saria vt possit dotem alienare glo. in ver.iustam nu. 8.cum sequen. car.78.

¶Mater filium exheredando filio iniuriam facit gl.in ver.relinquere nu.36. car.42.

¶Mater an potest alienare bona dotalia pro sua re demptione ab ostibus filijs contradicentibus glo.in ver.iustam nu.8.& nu.9.car.78.

¶Mater an possit alienare dotem filijs contradicenti bus vt possit soluere iudici vt possit habere sentētiā cito & quid si erat impossessione & timebat depoi ibi numero.8.

¶Mater an possit alienare dotem filijs contradicen tibus quādo vult transire ad 2da vota & si nō alie nauerit dotem non potest ad virum sibi idoneū tran sire ibi nu.8.

¶Mater excludit patrem in hereditate filij premor tui in bonis maternis vel ex linea materna perueniē tibus glo.in ver.si quis vel si qua nu.138.car.28.

¶Mater est cognita filij ibi

¶Mater in gñationem ponit sanguinem ibi nu. 134.

¶Mater si vult filio succedere de cōsuetudine regni debet probare legitimum matrimonium gl. in ver. preterquam nu.186. car.31.

¶Mater quando vult dotem ex causa iusta alienare filijs contradicentibus an est necesse ꝙ interponat decretum & allegetur & probetur causa iusta & ne cessaria glo.in ver.iustam nu.9. car.79.

¶Mater an teneatur dotare filiā ibi nu.13. car.79.

¶Mater qua causa mediante potest dotem alienare ibi nu. 8.car.78.

¶Mater an potest vendere vnaʒ domum de dote fi lijs contradicentibus vt possit alias domos repara re nu.9. car.79.

¶Mater an possit per fideicōmissuʒ de dote vel alijs filijs stantibus vltra de dotem vnam disponere glo. in ver.relinquere nu.5.&.10.car.49.

¶Mater an potest filijs stantibus disponere vltra de dotem per pactum factum secundo viro de dote lu cranda ibi nu.6. car.49.

¶Mater super portione iuris nature disponere non potest stantibus filijs ibi nu.10.

¶Mater an potest postulare a principe vt possit alie-nare dotes sine consensu filiorum glo. in ver. iustam nu. 14. car. 79.
¶Mater mortuis filiis an pôt dispônere de nouē aliis partibus glo. in ver. tantū nu. 15. ⁊ 25. car. 50.
¶Mater adhibens tertium in dotis traditione stipu-lantem a marito eius dotem sibi redi soluto matri-monio per mortem ipsius mulieris in casu non exi-stentium liberorum vel existentiū ⁊ in pupillari eta-te vel ab intestato decedentium ipsis demum dece-dentibus in pupillari etate vel ab intestato an possit de ipsis dotibus testari ibi nu. 32. car. 51.
¶Mater vidua an ⁊ quando possit dotem alienare fi-liis contradicentibus glo. in ver. disponere nu. 4. cum sequentibus car. 43.
¶Mater stantibus filiis quomodo disponat de para-tis suo vel donatione viro sibi facta l. si modicū ver. paratum car. 49.
¶Mater an possit disponere de rebus sibi assignatis a viro ad quotidianum vsum ibi filii stantibus ⁊ gl. in ver. ad vsum nu. 41. car. 51.
¶Mater si dotem sua pulchritudine vel industria ac-quisiuit stantibus filiis quomodo disponat glosa in ver. saluo nu. 50. car. 52.
¶Mater potest de tota donatione vel omnibus rebus per eam acquisitis relinquere vni filiorum ⁊ priua-re alios. l. si qua mulier ver. verum car. 52. ⁊ l. mulier car. 58.
¶Mater an teneatur prestare alimenta filiis mortuo viro glo. in ver. siquis habet nu. 1. car. 54. ⁊ glosa in ver. liberas nu. 23. car. 55. l. siquis car. 54.
¶Mater an cogitur alere filium quando auus vel ꝓ-auus patris alere non potest glo. in verbo mulier nu. 54. car. 58.
¶Matertera excludit filios matertere in bōis matris defuncti glo. in ver. siquis nu. 139. car. 28.
¶Materna iura nemo potest abolere glo. in verbo pre-ter ꝙ nu. 186. car. 31.
¶Masculinum an ⁊ quando concipit femininum glo. in ver. sorori nu. 299. car. 39.
¶Matrimonium an soluatur morte ciuili glosa in ver. mortuo nu. 49. car. 62.
¶Matrimonium sine solemnitatibus an valet glo. in ver. a quondam nu. 26. car. 67. ⁊ an requiruntur ver-ba de substantia an vero de forma glo. in ver. simpli-citer nu. 39 car. 6.
¶Matrimonium que debet habere vt sit perfectū ibi nu. 27. car. 67.
¶Matrimonium quasi mulieris munus ibi numero. 3[illegible]. car. 62.
¶Matrimonium propter carnalem coppulam quid vtilitatis vel perfectionis consequitur ibi nu. 27.
¶Matrimonium propter seruitutem an impediatur vel soluatur glo. in ver. restitutionis nu. 26. car. 61. ⁊ glo. in ver. mortuo nu. 54. car. 62.
¶Matrimonium consensu perficitur glo. in verbo sed mulier nu. 22. car. 46. ⁊ glo. in ver. a quondam nu. 27. car. 67.
¶Matrimonium quid sit ibi nu. 4. car. 46.
¶Matrimonium quibus mediis perficitur gl. in ver. a quondam nu. 26. car. 67.
¶Matrimonium immaturum non est matrimonium ibi numero. 26. ⁊ glosa in verbo testata numero. 126. carte 74.
matrimonium dicitur indiuiduum actitudine glo. i ver. via publica nu. 55. car. 96.
¶Matrimonium fieri interest reipublice glosa in ver. testata nu. 126. car. 4.
¶Maledictus homo qui nō relinquerit semen super terram glo. in ver. a quondam nu. 32. car. 68.
¶Mandans per alium sibi pecuniam credi ipse man-dare videtur glo. in ver. consensus nu. 28.
¶Mendacium vnde dicitur glo. in ver. mendaciū nu. 162. car. 9.
¶Mendacium quid sit ibi nu. 163.
¶Mendacii genera que sint ibi nu. 166.
¶Mendacium aliquando est species falsitatis ibi nu-mero. 167.
¶Mendacium falsitas seu veritas ex malicia ⁊ ini-quitate procedunt glo. in verbo erroribus nu. 201. carte. 11.
¶Mendacium quomodo interpretatur glo. in ver. mē-dacium nu. 165. car. 9.
¶Mendosus vnde venit ⁊ quid sit ibi nu. 167.
¶Mendax idest summe mendax ibi.
¶Mendax an teneatur crimine falsi ibi. nu. 163. ⁊ an dicens falsum mentitur glosa in verbo mendacium nu. 165. car. 9.
¶Mendax est aliquis ad decipiendum alium ibi.
¶Medium non datur inter falsum ⁊ verum glosa in ver. falsitas nu. 152. car. 9.
¶Medietas que debetur agnatis vel aliis ex testa-mento testantis de bonis antiquis debet esse libera ⁊ sine vllis oneribus glosa in ver. perueniat nu. 27. carte. 44.
¶Medietas contingens agnatis vel aliis de bōis an-tiquis testatoris an possit ab agnatis vel aliis ꝓpria auctoritate capi ibi nu. 30.
¶Medietas debita agnatis vel aliis de bonis anti-quis testatoris an transmittatur anteꝙ corporaliter apprendatur ibi nu. 33.
¶Menandum vnde dicitur glo. in ver. menandū nu. 18. carte. 91.
¶Medicus in infirmitate alicuius facit fidem glosa in ver. cuius nu. 10. car. 102.
¶Mens legis potius est attendenda ꝙ verborū glo. in ver. disponere nu. 4. car. 43.
¶Milites nō sunt serui glo. in ver. aliis nu. 29 car. 80.
¶Miles pro patre testatus ⁊ pro intestatus dicere po-test glo. in ver. perueniat nu. 26. car. 44.
¶Miles vnde dicitur glo. in ver. discretos nume. 272. carte. 13.
¶Minor iurans an ⁊ quando potest contra iuramen-tum venire glo. in ver. solutum nu. 134. car. 75.
¶Minor gradatim subiectus sit maiori glo. in ver. ꝓ-ximiores nu. 261. car. 37.
¶Mens loquentis ex precedentibus ⁊ subsequenti-bus cognoscitur glo. in ver. auri nu. 82. car. 65.
¶Monasterium filio ingresso alicuius in eum patre mortuo succedens an teneatur ad alimentorum pre-stationem matri monace glo. in ver. mortuo nu. 54. ⁊ primis sex mensibus sicut filius car. 62.
¶Monasterium succedit monaco facto in tertia par-te glo. in ver. moriatur nu. 8. car. 19.
¶Monasterium an excludat proximiores monaci ibi numero. 9.
¶Monasterium dicitur monacho quasi filius glo. in ver. proximiores nu. 256. car. 36.

¶Monachus habetur pro mortuo quantum ad mundum ibi nu.7.car.19.glo.in ver.moriatur et glosa.in ver.proximiores nu.251.car.36.
¶Monachus an et quando habeatur pro mortuo ibi.
¶Monachus an potest esse testis ibi nu.252.car.36.
¶Monachus quicquid acquirit acquirit abbati et eius monasterio ibi.
¶Monachus an possit per abbatem cōpelli ad adeundum hereditatem ibi nu.254.car.36.
¶Monachus presidens ecclesie quicquid sine intuitu persone sue acquirit acqrit ecclesie ibi nu.255.
¶Monachus an possit testari ibi nu.256.car.36.
¶Monachus p religionis ingressum oia transfert ī monasteriū tā feudū q̄ vsufructū q̄ emphiteosim ibi.
¶Monachus qui ante ingressum patri ingratitudines commisit exheredationem merens an purgetur et patri succedat ibi nu.257.car.36.
¶Monachus ante ingressum irregularis an per ingressum purget ibi nu.258.car.36.
¶Monachus quo ad matrimonium dicitur mortuus glo.in ver.preterq̄ nu.190.car.31.
¶Monachus volens accusare abbatem aliquo crimine debet expensas a monasterio habere ex eo quod nō hēt propriū gl.in ver.ptraterunt nu.83.car.59.
¶Monachus propter religionis ingressum an absoluatur a iuramento glo.in ver.primiores nu.258.ca.36.
¶Monachus an sit subiectus episcopo ibi nu.261.
¶Monachus subiectus est monasterio ibi.
¶Monachi spoliantur omnibus per religionis ingressum ibi numero.258.
¶Monachi retinet agnationē et parētelā ibi nu.250.
¶Monachi an veniant appellatione agnatorum ibi.
¶Monachi priuari non possunt portione naturali eis contingente sicut seculares ibi nu.251.
¶Monachoꝝ agnatio debet eē in cella ibi nu.250.c.36.
¶Monasterij ingressus maior est q̄ impositio penitētie glo.in ver.proximiores nu.258.car.36.
¶Mors ciuilis an equiperatur naturali glo. in verbo moriatur.numero.3.car.19.
¶Mors quotuplex sit gl.in ver.preterq̄ nu.187.car.31.
¶Mors quid sit glo.in ver.mortuo nu.48.car.62.
¶Mors ciuilis per excōmunicationem an equiperet naturali glo.in ver.preterq̄ nu.188.car.31.
¶Mors anime que sit glo.in ver.mortuo nu.48.ca.62.
¶Mors corporalis que sit ibi.
¶Mors interpretatur quasi amara spirit9 oblatio ibi.
¶Mortis appellatiōe q̄ mors veniat ibi nu.48.car.62.
¶Mori cuius sit glo.in ver.moriatur nu.3.car.19.
¶Mortuus quibus modis dicitur glo.in ver.preterq̄ nu.197.car.31.et gl.in ver.moritur nu.36.car.83.
¶Morbus suo opposito curatur glosa in verbo Carolus numero.4.carte.5.
¶Modium quotuplex sit glosa in verbo sub modio numero.52.car.7.
¶Modium dicitur quedam mensura ibi.
¶Modium est neutri et masculini generis ibi.
¶Morgica quid significat glo.in rub.de iure quarte nu.11.car.66.

¶Mons nazaret neapoli versus austrum multos thesauros tenet absconditos glo.in verbo nostra Neapolis numero.193.car.10.
¶Mulier que damnauit saluauit glo.in ver.filio num.327.car.15.et glo.in ver.sed vbi nu.75.car.71.
¶Mulier dotans se an possit stipulari dotē reddi absq̄ soluto matrimonio in casu glosa in verbo preterq̄ numero.219.car.33.
¶Mulier etiam non emancipata per transitum matrimonij efficitur sui iuris.l.sed mulier car.45.
¶Mulier nupta vt efficiatur sui iuris an est necesse q̄ sit apta ad coitum glo.in ver.sed mulier nu.1.car.46.
¶Mulier nupta vt sit sui iuris an est necesse q̄ ducatur ad domum viri ibi nu.2.
¶Mulier ex quibus titulis dicitur habere bona glo.in ver.saluo nume.48.car.52.
¶Mulier quare in bonis dotalibus est refrenata in aliis bonis non ibi nume.49.
¶Mulier caste viuens an possit habere paragium gl. in verbo paragium nu.67.car.23.
¶Mulier ingrediens monasterium an possit habere paragium ibi nume.66.car.23.
¶Mulier non habens filios quomodo testatur glo.in verbo tantum numero.13.car.50.
¶Mulieres sunt fragiles glo.in ver.tantū nu.24.c.50.
¶Mutatio status non nocet ad succedendum glosa in ver.proximiores nu.250.car.36.
¶Mutare dictum quibus modis quis dicitur glosa in verbo falsitas nume.154.car.9.
¶Mutuum quomodo interpretatur glo.in verbo possessio nume.73.car.87.
¶Mutuum in qbus ɔsistit gl.in ver.terre nu.3.car.91.
¶Multitudo intelligitur in maiori parte nobilitatis dignitatis antiquitatis et scientie glosa in verbo liberisse numero.16.car.1.
¶Multitudo an excusat in peccatis a pena corporali et qd in spirituali glo.in ver.veritas nu.18.car.5.

N

Natus ex vico quantum ad iurisdictionem sequitur ciuitatem glo.in ver.ciuis nu.3.car.101.
Naturalis consanguinitas etiam per mortem ciuilē durat glo.in ver.preterq̄ nu.187.car.31.
Neapolitanus Sebastianus fuit legum professor gl. in ver.quia scriptum nu.2.car.1.
Neapolitanus Sebastianus fuit miles ibi
Neapolitanus Sebastianus quare scripsit hoc opus ibi numero.3.
Neapolitanus Sebastianus post filiorum ammissionē composuit ibi numero.3.
Neapolis a quo fuit edificata glosa.in verbo nostra nu.193.car.10.
Neapolis quomodo fuit edificata ibi.
Neapolis quanto tempore fuit vocata parthenopes ibi numero.195.
Neapolis duplex est vna versus somariam alterā vero hic ibi numero.188.et.189.
Neapolis vnde dicitur ibi nume.190.et.191.
Neapolis habet nouem ciuitates subtus se nu.192.
Neapolis extenditur vsq; ad summam ibi.
Neapolis alias pentapolim dicebatur ibi.
Neapolis alias parthenopes ibi nu.194.
Neapolis a quibus fuit habitata ibi glo.in verbo instrumentis ibi nu.11.
Neapolis fuit primo habitata a troianis ibi.
Neapolis fuit post habitata longobardis ibi.
Neapolis fuit habitata a grecis ibi.
Nepos ex filia non dicitur de familia patris filie gl. in ver.in stirpem numero.19.car.20.

Nepos tenetur maritare amitas de paragio l. si moriatur carte. 19.

Nepos non priuatur hereditate aui delicto paterno glo. in ver. pronepotibus nu. 108. car. 25.

Nepos an admictatur equaliter cum fratribus patris sui in hereditate aui ibi nume. 108. & 109.

Nepos emancipatus auo mortuo patre viuo in cuius potestate erat an habeat ius collationis quod emancipato non confertur ibi nu. 109.

Nepos an sit idem quantum ad succedendum qui nascatur post mortem patris vel aui nume. 110.

Nepos an & quando & in quo excludatur exclusis eorum matre glo. in ver. ex masculis nu. 111. car. 25.

Nepos fratris defuncti excludit amitam suam dotando de paragio ibi nu. 114.

Nepos ex filia secundagenita & tanquam masculus an preferatur filie indotate primogenite vel in capillo manente in feudo ibi nume. 120. car. 26.

Nepos patri per feloniam feudum ammisso an succedat mortuo auo & quid si aliquod pactum interuenerit glo. in ver. proximiores nu. 264. & 265. car. 36.

Nepos masculus excludit neptem filiam sororis sue & succedit ipse cum alio fratre defuncti glo. in verbo nepotes nume. 272. car. 38.

Nepos masculus succedit suo patrueli simul cum matre patruelis exclusa nepte femina ibi nu. 272.

Nepos an possit testari stante eorum patre vel auo de bonis aduenticijs glo. in ver. filius nu. 2. car. 45.

Nepos an excludat in totum suum auum etiam in subsidio in hereditate sui patris & filij dicti aui glosa in verbo saluo nume. 23. car. 46.

Nepos testatoris an excludat parentes maternos vel eius proximos ibi numero. 24.

Nepos filij naturalis & legitimi filius vel legitimatum vel naturalis tantum an possit testari suo libito glo. in verbo filius nu. 6. car. 45.

Neptis ex filio in feudo non succedit glo. in ver. pro nepotibus nume. 104. car. 25.

Neptis ex fratre quando excludit amitam vel patruum glo. in ver. ex masculis nume. 115. car. 26.

Nepotes succedunt auo mortuo in stirpem cum eorum patruelibus glosa in verbo solum numero. 15. car. 19. & glosa in verbo pronepotibus numero. 103. car. 25. l. si moriatur car. 19.

Nepotes in quo succedunt patri mortuo in potestate stante eorum auo in medio glo. in ver. moriatur n. 5. c. 19.

Nepotes ex filia de lege duodecim tabularum non succedebant glo. in ver. in stirpem nu. 16. car. 19.

Nepotes descendentes ex filio succedunt auo mortuo eorum ante patrem in stirpem & an teneantur maritare sorores de paragio glo. in ver. & amitas nume. 41. car. 21. & l. si qua in versicu. sed si morienti car. 37.

Nepotes nullis stantibus fratribus an succedant in capite vel in stirpem glo. in ver. in stirpem nu. 276. car. 38.

Nepotes quomodo succedant cum suo auo nullis aui filijs stantibus ibi nu. 277. car. 39.

Nepotes quo succedant cum suo proauo ibi nu. 278.

Nepotes an habeat alimenta ab auo & an in stirpem vel in capite succedant gl. in ver. nepotes nu. 44. c. 57.

Negligentia ex actus in potentia non causatur glosa in prohemio Carolus nume. 16. car. 5.

Notorium celari non potest glo. in ver. instrumentum numero. 121. carte. 74.

Nomen debet quis facere vt sit eternum glo. in verbo quia scriptum nume. 3. car. 1.

Nomen pp operum compositionem sit eternum ibi car. 1.

Nolle quis proprie dicitur glosa in verbo nolint numero. 7. carte. 54.

Non existere quibus modis quis dicitur glo. in verbo preterquam nume. 188. & 190. carte. 31.

Nota notarij an faciat fidem glosa in verbo pro rupto numero. 39. car. 83.

Nouum opus infra quot tempus nunciari debet glo. in verbo tempore numero. 5. car. 113.

Nobilitas ex sola virtutis actione causatur glosa in verbo discretos nume. 275. car. 13.

Numerus qbus medijs est pfectus glo. in ver. duodecim nu. 254. car. 12. cum sequentibus.

Numerus. xij. est perfectus ibi nu. 253.

Nupta vnde dr glo. in ver. sed mulier nu. 1. car. 46.

Nupta quantum ad ius accrescendi equiperatur morte glo. in ver. quod si aliquis nu. 30. car. 56.

Nuptie vnde dicunt gl. in ver. sed & mulier. nu. 2. c. 46.

O

Obligatio in diem die non adiecto intelligit de presenti glo. in ver. pignorare nu. 11. car. 91.

Obligatio annuatim debetur in principio anni ibi.

Obligatio de soluendo decem anno debet in fine anni ibi

Obligatus ad opus faciendum penam adiectam an potest ante tempus ad opus cogi glosa in verbo differentibus nume. 47. car. 22.

Obligatio rei nostre future an valet glo. in ver. preterquam nume. 201. car. 32

Obligatio per confusionem tollitur ope exceptionis glosa in verbo a matre nume. 230. car. 34.

Obligatio debiti per solutionem extinguitur ipso iure ibi nume. 233. & nu. 234. car. 34.

Obligatio quam habet filius in bonis patris pro dote materna per successionem filij in bonis patris an confundatur vel extinguatur ibi nu. 230. car. 34.

Obligatio quelibet pro tractu temporis intelligitur glo. in ver. ante nume. 54. car. 70.

Obligationi cuilibet et naturali sed accedere pot pignus vel fideiussor glo. in ver. a matre nu. 234. car. 34.

Obire quorum sit glo. in ver. moriatur nu. 3. car. 19.

Oblatio moram purgat glosa in verbo oblationum nume. 57. car. 85.

Obedientia licet substracta non prescribitur glosa in verbo liber sit nume. 63. car. 4.

Obedientia filiorum circa parentes que sit glosa in verbo in omnibus nu. 80. car. 59.

Obs quare dicitur gl. in ver. terram nu. 23. car. 94.

Omitti etiam per scandalum non debent que sunt salutis eterne glo. in ver. Carolus nu. 14. & nu. 18. ca. 5. & glosa in verbo scandalum nu. 215. car. 11.

Odia debent restringi gl. in ver. preterquam nu. 182. c. 30.

Onus duplex extrinsecum & intrinsecum est & quando glo. in ver. de bonis nu. 73. car. 62.

Orbis per que distinguatur glosa in verbo districtu numero. 334. car. 16.

Ortus nostri partem patria vendicat partem amici glo. in verbo quia scriptum nu. 7. car. 1.

P

PApa an est suppositus legibus glo.in verbo.tenorem nume.305.car.14.

Papa scribens vt aliquis eligatur ad aliquod officium intelligitur scripsisse sm consuetudinem illius terre seu ecclesie glo.in ver.debent nu.73.car.64.

Papa cardinales vocat fratres glosa in verbo foret nume.300.car.39.

Papa patriarchas archiepiscopos et episcopos vocat fratres ibi.

Papa reges principes et alios ciues cuiuscunq; ordines vocat filios ibi.

Papa vrbanus concessit hoc regnum regi Carolo primo glo.in verbo Carolus nume.1.car.4.

Papa martinus quartus fuit tempore regis Caroli primi ibi nume.2.

Papa honori⁹ fuit successor pape martini quarti ibi

Papa honorius fuit tpore regis Caroli secudi ibi.

Papa honorius confirmauit omnia capitula reges vel consuetudines que vel quas rex Carolus secundus fecerat ibi.

Pater plus diligit filium q̃ se glosa in verbo tantũ nume.26.car.50.

Pater debet alere filios quando nolunt secum habitare lege siquis car.51.

Pater an debet filios naturales solum vel legitimos solum alere glo.in ver.filios nume.4.car.54.

Pater causa necessitatis potest filium vendere glosa in ver.vel nume.11.car.55.et glosa in verbo facere numero.45.carte.44.

Pater in bonis filij an habeat vsufructũ glo.in ver. et maternorũ nu.27.car.55.et glo.in ver.tenetur num.32.et qd in feudalibus nu.33.ibi car.56.

Pater an pot alienare bona que sunt obligata filio pro alimentis glo in ver.tenetur nu.32.et.33.car.56.

Pater non potest exheredare filiam neq; eas alimetis priuare que a patre delusa maritari secundum hoc ius in decimosexto anno secundum communem in vigesimoquinto corpus suum carnali actu violauerit glo.in ver.in omnibus nume.71.car.59.

Pater an teneatur prestare alimenta filio egrotanti committenti causam ingratitudinis glo.in verbo in omnibus nume.77.car.59.

Pater sicut potest filium filiamue cõmictentem causas ingratitudinis exheredari tali sõmiter potest eis alimenta negare lege in omnibus car.59.

Pater lite ingratitudinis pendente an teneatur prestare filijs alimenta glosa in verbo contraxerunt numero.83.car.59.

Pater an cogatur prestare sumptus litis filio ingratitudinis cause contrarium probanti ibi nu.84.

Pater quando bona dotalia sunt occupata sine dolo vel culpa sua ad quid teneatur filijs glosa in verbo possessiones numero.9.car.60.

Pater an cogitur statim soluto matrimonio tradere filio de fructu vel lucro mercib; emptaz ex dote glo.in verbo si non extant nume.13.car.60.

Pater quando est pecuniosus an teneatur statim filijs vxoris vel alijs tradere doté quando nec merces ex illa empte nec pecunia extat ibi nu.17.car.60.

Pater an cogatur filio infra annum dare nomina debitorum in dote ibi nu.19.

Pater quando vxoris voluntate mutuauit dotez alicui an cedẽdo actioné ꝯ debitoré liberetur ibi nu.20.

Pater an cogitur statim soluto matrimonio redere doté filijs qñ pro dote fuit data ãnua pẽsio ibi nu.21.

Pater an cogitur statim filijs redere dotez in bonis stabilibus quando habuit dotem in pecunia et nõ sperat in pecunia posse redere et an cogatur redere de bonis stabilibus ad electionem filiorum vel ad suam voluntatem ibi nume.22.car.60.

Pater debet filiam maritare glo.in ver.ipsi nu.44.car.21.et glo.in ver.paragium nu 56.car.22.

Pater non potest filiam constringere ad monacandũ sed potius filia constringere patrem ad maritandu; glo.in ver.ipsi nu.45.car.21.

Pater debet filiam dotare de paragio glo.in verb. paragium nume.53.car.22.

Pater an preferatur matri in hereditate filij mortui glo.in ver.siquis nume.125.et.132.car.27.

Pater filio dat semen ibi num e 133.

Pater in bonis maternis per mortem filij vacantib⁹ an excludant proximiores ex linea materna gl.in verbo preter q̃ nu.180.et.181.car.30.

Pater restitutus libertati an succedat filio mortuo glo.in ver.preter q̃ nume.192.car.32.

Pater quo tempore debet esse damnatus ut nõ succedat filio ibi nume.191.

Pater restitutus an recuperet bona filij decedentis per proximiores alienata ibi nu.193.

Pater damnatus de heresi restitutus per penitentias vnitati ecclesie an succedet ibi nu.194.car.32.

Pater habens filios quomodo de bonis testatur gl. in ver.l.si aliquis car.40.

Pater habens filios codicillando quomodo dispo/nat glo.in ver.testamentum nu.4.car.40.

Pater succedit vna cum fratribus filij premortui in hereditatem vel cum agnatis et in bonis maternis cum fratre vterino glo.in ver.siquis nu.155.c.28.

Pater excluditur per cognatos ex hereditate filij sine prole post mortem matris quando pactum interuenit q̃ eos non lucretur non stantibus filijs glosa.in verbo preter q̃ nume.182.car.30.

Pater habens a suis predecessoribus bona castrensis vel quasi per lineam descendentem an teneatur relinquere filijs vel alijs illorum bonorum subsidiũ glosa in ver.latere nu.15.car.42.

Pater habens filios quomodo dispenat de bonis p̃ ij sam bonis emptis vel sibi donatis glosa in verbo obuenientibus nume.16.car.41.

Pater an debet relinquere medietatem bonorum sibi obuenientium ab alijs ascendentibus in valore temporis quãdo testatur glo.in ver.medietaté nume.17.car.41.et glo.in ver disponere nu.4.car.43.

Pater sibi et filio potest substituere glo.in verbo medietatem nu.17.car.41.

Pater qua actione debet filijs suis medietatem bonorũ relinquere glo.in ver.teneatur nu.24 car.40.

Pater vel auus an teneatur cauere filijs vel nepotibus relinquere medietaté bonorum suorum ibi numero.27.et.29.car.42.

Pater an potest diminuere medietatem bonorũ contingentem filijs per constitutiones quarte vxoris sue super omnibus bonis ibi nu.30.car.42.

Pater in legitima an possit filium grauare glosa in ver.adequare numero.39.car.42.

Pater non potest omnia bona alienare in legitime

preiudicium glo. in ver. disponere nume. 10. car. 43. ⁊ glo. in ver. tenetur nume. 33. car. 56.

Pater ⁊ filius vna ⁊ eadem persona censetur glosa in ver. possunt nume. 10. car. 45. ⁊ glosa in verbo tantum nume. 36. car. 51.

Pater in bonis filijs etiam maternis habet vsumfructum ibi numero. 13. car. 50.

Pater in dote matris filio non restituta habet vsumfructum glo. in ver. testari nu. 14. car. 45.

Pater quando filius moritur an perdat vsumfructũ quẽ hẽt i dote materna vel in alijs bonis filij ib. n. 15

Pater an excludatur a bonorum filij subsidio quando eius filius testando relinquit omnia bona suis filijs glo in ver. saluo nume. 22. car. 46.

Pater in bonis filij petet vsumfructum non autem bonorum subsidium ibi nu. 25.

Pater in bonis filij maternis an succedat filio morienti ab intestato ibi numero. 26.

Pater propter filiam sui iuris effectam per matrimonium an perdat vsufructum in ipsis bonis glosa in ver. sui iuris nu. 11. car. 49.

Pater an secundum has consuetudines habeat vsũfructum in bonis maternis filiorum ibi nu. 12. ca. 49. ⁊ glo. in ver. testari nu. 13 car. 43.

Pater vel mater an potest rumpere testamentum filij tanquam preteritus vel preteritaue quando filius voluit eos instituere ⁊ ipsi noluerunt glosa in verbo tantum numero. 18. car. 50.

Pater an excludatur a petitione hereditatis filij delata matri qñ habuit aliquid nõ minimum ne vxoris iudicium inquietaret ibi nu. 30. car. 51.

Pater an teneatur soluto matrimonio per mortem filij recipientis dotẽ cũ cõsensu patris ad restitutionem vxori filij glo. in ver. filio nu. 2. ⁊ l. filio car. 90.

Pater quando filius premortuus recepit dotem cum consensu ipsius ⁊ tamen filius vxorem in domum nõ duxit an teneatur numero. 3. car. 90.

Pater an teneatur redere dotem pro filio mortuo cõfessatam solum ⁊ non receptam cum ipsius consensu glo. in ver. ⁊ dotem numero. 4. car. 90.

Pater an teneatur redere dotem pro filio receptam cum ipsius consensu quando matrimoniũ solueretur nõ morte sed casibus glo. in ver. decedẽte nu. 5. ca. 90.

Pater an teneatur tradere dotem vxori filij premortuo qñ in instrumento dotali continetur simul cum filio recepisse dotẽ ⁊ talis conscriptio quomodo debet esse glo. in ver. cõscripti ⁊ l. si pater car. 90.

Pater qui nõ est soluendo redere dotem quã simul cum filio recepit si nõ est soluẽdo nõ tenet vxori filij sed filius tenebitur gl. in ver. soluendo nu. 10. car. 90.

Pater seperari a filio durum est glosa in verbo velit numero. 9. carte. 54.

Pater bonum consilium presumitur dare filio glosa in verbo maternorum nume. 27. car. 55.

Pater an teneatur de bonis acquisitis per eũ prestari filio alimenta glo. in ver. mulier nu. 50. car. 57.

Pater filijs nolentibus secũ habitare certã portionẽ fructuũ dotis matris pstabit. l. qꝫ si aliquis car. 56.

Pater in bonis filij habet vsumfructum bonorũ glosa in verbo facere nume. 41. car. 62.

Pater exheredando filium facit filio iniuriam si sine causa facit glo. in ver. relinquere nu. 36. car. 42.

Pater naturaliter debet filio caritatem glosa in verbo relinquere nume. 37. car. 42.

Pater si non exheredat filium expresse sufficit relinquere quocunqꝫ titulo portionem iuris nature ibi.

Pater an debet sic relinquere portionem iuris nature filio p cuius delicto aliquid expẽdit sit filio p quo nihil expẽdit glo. in ver. adequare nu. 36. car. 59.

Pater vel auus an teneatur liberis ex delicto vel quasi ex contractu vel quasi glo. in ver. medietatem numero. 23. car. 41.

Pater non potest de consuetudine ista priuare liberos medietate bonorũ glo. in ver. liberis nu. 31. c. 42.

Pater quicquid facit presumitur pro filio glosa in verbo alij numero. 6. car. 78.

Pater vt filium exheredet propter offesas debet cõstare post conclusionem qꝫ filius offensam cõtraxerit glo. in ver. contraxerunt nume. 83. car. 59.

Pater quando solum iurauit non venire contra testamentum vxoris stantibus filijs relinquentis vltra numerum debitũ testãdi an preiudicet sibi succedendo filijs mortuis glo. in ver. tantum nu. 31. car. 51.

Pater quicquid habet presumitur pro filio habere glo. in verbo preterqꝫ numero. 182. car. 36.

Pater debet dotare filiam glosa in verbo iustam numero. 12. carte. 79.

Pater debet dotare filium glosa in verbo iustam numero. 12. carte. 79.

Pater quicquid acquirit presumitur acquirere filio glo. in verbo saluo nume. 22. car. 46.

Pater elapso triennio debet filium educare glosa in verbo siquis numero. 196. car. 33.

Pater quando succedit filio glosa in verbo preterqꝫ numero. 1 2. carte. 30.

Pater in bonis paternis vel ex linea paterna peruenientibus excludit matrem per mortem filij sibi delatis glo. in verbo siquis nu. 133. car. 27.

Pater in generatione an ponat vterum ibi nu. 134.

Pater est agnatus nume. 133.

Pater ordine turbato succedit filijs glosa in verbo preterquam nume. 182. car. 30.

Pater an debet thesaurizari filijs ibi.

Pater per prestationem alimentorum filijs an imbrat proprietatẽ. l. qꝫ si aligs versic. in oibus car. 59.

Pater non debet diminuere legitimam filio glosa in verbo dum tamen nume. 20. car. 107.

Parentes quibus medijs non extitere dicuntur glosa in verbo preterqꝫ nu. 157. car. 31.

Parentibus ⁊ reipublice nascimur in prohemio ga scriptum est nu. 6. car. 1.

Parentes quomodo succedant filio habenti bona castrẽsia vel quasi gl. in ver. ꝯmunia nu. 28. car. 46.

Patris appellatione an veniat mater glosa in verbo siquis habet nu. 1. car. 54.

Patrueles sunt in quarto gradu glo. in verbo alijs nume. 290. carte. 39.

Patruus vel amita excludit magnum patruũ vel magnam amitam glosa in ver. siquis nu. 136. car. 28.

Patruus magnus non excludit filium patrui ibi numero. 140. carte. 28.

Patruus in tertio gradu an excludat magnum patruum in quarto gradu vel eius filium ibi numero. 136. ⁊. 138. car. 28.

Patruus an excludat nepotem vel neptem ex fratre mortuo patre comuni fratre glosa in verbo ex masculis numero. 112. car. 26.

Patruus an teneat dotare neptẽ ibi nu. 119. car. 26.

Patronus

Patronus an et quando excludat filios naturales sui liberti glo.in ver.in bonis nu.17?.car.30.
Pactum qd sit glo.in ver.preterquam nu.202.car.32.
Pactum unde dicitur ibi
Pactum quod pater filio succedat et econtra an valeat ibi nu.203.car.32.
Pactum quod pater teneatur relinquere filijs medietatem bonorum suorum an valeat glo.in verbo teneтur numero.27.car.20.
Pactum de futura successione alterius morientis an et quando valeat glo.in ver.tantum nume.32.et.35.cum sequentibus numero car.51.
Pactum adiectum debito an videatur adiectum et ypothece ipsius debiti glosa in verbo dos et quarta nume.97.car.72.
Pactum de dote redenda in casu soluti matrimonij habetur pro non adiecto glosa in verbo uxore nume ro.55.car.63.
pactum contra bonos mores non tenet glo.in verbo insolidum nume.40.car.62.
pactũ est maioris potẽtie quã ꝯsuetudo ibi nu.41.
pactum personale an respiciat heredem glosa in verbo emit nume.12.car.93.
pactum factum venditori prodest emptori ibi
pactum appositum super pignore an trahatur ad debitum glo.in ver.dos nume.97.car.72.
pactum an intelligitur de tacito et non de expresso gl. in verbo preterquam nu.196.car.32.
pactum an et quando presumitur reale et quando personale ibi numero.197.
pactum succedendi an mutat ius glosa in verbo ipsi numero.33.car.20.
paria sunt tacere veritatem et dicere falsitatem glo. in verbo f.l. tas nume.153.car.9.
paria sunt non habere mulierem vel habere et cum peccato et sic inhabilem habere glosa in verbo preterquam numero.189.car.31.
paria sunt habere et non apparere et nõ habere ibi.
paria sunt legare dotem vel aliquid pro dote glo.in verbo pro alimentis nume.34.car.56.et glosa in verbo uxore nume.81.car.63.
paria sunt consentire verbo expresso de presenti vel facto idest carnali coppula deficiente verbo glosa in verbo a quendam nume.?7.car.67.
paria sunt nolle recipere uxorem vel receptam sine causa repudiare ibi nume.32.car.68.
paria sunt quo ad plenaz quartã liberos nõ existere vel decedere sine liberis gl.i ver.liberis nu.85.c.71.
paria sunt dicere ex certa scientia vel lege non obstãte glo.in ver.certa scientia nu.343.car.17.
paragium unde dicitur glosa in verbo paragium nu mero.51.carte.22.
paragium dotis debetur etiam quando legatur dos ab extraneo ibi nume.53.
paragiũ an sit idẽ quod portio iuris nature ibi.n.56.
paragium legari potest ab extraneo glosa in verbo paragium nume.53.car.22.
paragium quando vult peti an sit necessarium arbitrium iudicis ut prestetur secundum facultates bonorum glo.in ver.facultatem nu.71.car.23.
paragium cuius quantitatis debet esse glo.in verbo facultatem per totum car.23.
paragium ut dicatur paragium que debet habere glo.in ver.paragium nu.81.car.23.
paragium succedit loco legitime seu portionis iuris nature glo.in ver.succedunt nu.85 car.14.et glosa in verbo et tenentur nume.29.car.20.
paria sunt causam delicti nõ tollere potendo et delicta fauere in prohemio Carolus versic.ut igitur.c.11
patientia operatur traditionem glo.in ver.consensus numero.28.car.76.
Patientia uxoris quando maritus alienat dotalia ipsa tacente et patiente an preiudicat sibi ibi nu.?9.
Patientia uxoris in alienatione dotalium a viro an et quando habeatur pro consensu ibi.
Parietina quid sit glo.in ver.vel nu.14.car.104.
Parietina quomodo profertur ibi.
Partiarius colonus quid sit glo.in ver.in quo casu numero.1.car.100.
Partiarius an põt cõueniri a sempronio pp eius piuria glo.in ver.si est questio nu.2.car.101.
Partiarius colonus quis sit glo.in ver.partiarios numero.1?.car.91.
Participia quam naturam habent glosa in verbo obuenientibus numero.19.car.5.
Passio similis similis morbi passione curatur glosa in verbo Carolus nume.5.car.5.
Pars aliqua q̃ sit gl.in ver.duodecim nu.255.car.12.
Pars inferior sit subiecta superior glo.in verbo capitibus nume.65.car.97.
Particiarius impropie dicitur conductor glosa in verbo terre nume.3.car.91.
Particiarius socius dicitur ibi.
Parthenopes neapolis unde et usqz ad quod tẽpus dicta fuit glo.in ver.nostra nu.1?4.car.10.
Parthenius natione troyanus neapoli multa thesaura condidit ibi numero.2?3.
Papinianus fuit acutissimi ingenij et ante omnes excellens glo.in ver.discretos nu.275.car.13.
Persona patris debet computari simul cum filijs i hereditate alterius filij vel i usufructu.l.muller.c.58
Persona que scire videtur tanquam dominus tenetur glo.in ver.discretos nu.275.car.13.
Parati appellatione quid veniat glo.in verbo paratum nume.38.car.51.
Persona an cognoscatur per vocem aut vero per tactum glo.in ver.veritas nu.19.et.20.car.56.
Persona melius cognoscit p tactũ quã p auditũ ibi
Persona mutata an mutetur natura seu qualitas bonorum que sumebatur ab ipsa persona glo.in verbo maternia nume.247.car 36.
Persona mutata dominante aliquod an et quando mutetur dominatum ibi nu.240.car.35.
Penitentia facienda per peccatum cõmissum an remictatur per religionis ingressum glo.in verbo proximiores nume.258.car.36.
Permutatio singit rẽ pmutatã semp fuisse in posse p mutantis glo.in ver.obuenerit nu.2?7 car.33.
Pensio intelligitur absolute in pecunia glosa in ver. terre numero.2.car 91.
Pensio in quibus cõtractibus verificetur vel sit gl. in ver.pro pensione nu.1.car.90.
Peregrinus et hospes an veniant appellatione habitatoris glo.in ver.habitatoribus nu.8.car.134.
Perdere aliquid quando quis dicitur glosa in verbo perdidisse nu.?.car.113.
Perditum pignus vel aliud an dicatur quando ex naufragio in mare est deiectum glo.in verbo reperi

tur nu.13 car.13.& qd si repiat an dicat pditu ibi.

Pena facientis contra statuta cui applicetur glosa in verbo equitatis nu.353.car 18.

Pena allegantium cõsuetudines nõ scriptas in libro isto que sit in pheomio Carolus ver.ita vt si quo car.17

Pena violantium pacem que est glo.in ver.opinio nis numero.264.car.12.

Pena lenonum & delicta sollicitantium que sit glosa in ver.assentit nu.240.car.12.

Pena imposita lege non requirit sententiam vbicun qz dicitur in lege ipso iure vel ipso facto glosa in ver bo eo ipso nu.8.car.46.

Pena non debet transgredi suum auctorem glosa in verbo succedunt nu.92.car.24.

Pena danda est in omni actione in rem vel ad rẽ ob negantibus glo.in ver.ab emptore nu.67.car.97.

Petitio hereditatis est ciuilis & pretoria glo.in verb. presentate nu.324.car.15.

Pentapolim nominabatur neapolis & vnde dicitur glo.in ver.nostra nume.192.car.10.

Perplexio que sit glosa in verbo perplexitas nume ro.196.carte.10.

Perplexitas quotuplex ibi nume.196.

Pertinax quid significat glo.in verbo pertinax nu mero.347.carte.17.

Pertinaciter quid significat ibi.

Perticaciter quid significat ibi

Perficaciter quid significat ibi.

Peccatum nascitur ex sola voluntate glosa in verbo causam nume.226.car.11.

Peccator an puniatur pena temporali glosa in verb. veritas numero.17.car.5.

Periuria ne causentur cuius officium sit glo.in ver. preterquam nu.211.car.32.

Peruenire aliquid in posse alterius non dicitur fide glo.in ver.perueniat nu.25.car.44.

Petere aliquid quis quibus modis dicatur glosa in verbo petere nume.69.car.95.

Pignorare licet domino propria auctoritate haben tem terram ad terraticum in casu glosa in verbo ter re numero.3.carte.91.

Pignorare propria auctoritate quando licet domino colonos inquilinos & similes.l.pro pensione car.90.

Pignorare an licet dño vsufructuarij fundi vel do mus in quo vel qua habeat vsumfructum propria au ctoritate glo.in ver.alterius nu.4.car.91.& quid in na ui locata per tota pensione ibi.

Pignorare an licet dño participante ex gabellis vel ex alia pensione ppria auctoritate in casib9 ibi nu.5.

Pignorare an licet propria auctoritate in casu inqui linis & colonis locantibus tertys sicut licet & principa li possessori & quid in censuario fructuario & feudata rio glo.in ver possessore nu.10.car.91.

Pignorare propria auctoritate quando licet domino & pro tempore colonos & similes glosa in verb.pigno rare nume.11.carte.91.

Pignorare an licet dño i casu aratra & ligões ibi.n.11.

Pignorare an licet dño in casu animalia ad menan dum tradita propria auctoritate.l.si aliqs car.91.

Pignorare an licet domino animalia pro medietate data.l.pro debito carte.91.

Pietas est inter patrem & filium glosa in verbo pre terq̃ numero.182.car.30.

Pietas quare dr q̃ ẽ geminata inter patrẽ & filiũ ibi

Pietas facit recedere a iure communi glosa in ver bo aliq numero.6.car.78.

Pistores quid sint glo.in ver.pistrinum nu.8.c.109.

Plebs rustica que dicatur glosa in verbo rusticus numero.27.car.97.

Platea quid comprehendat glosa in verbo via pu blica numero.56.car.96.

Platea quid sit ibi nume.56.glosa in verbo platee numero.5.carte.116.

Possessio vsus sufficit in via publica ibi nu.55.ca.96.

Possessio rerum debitoris creditori habetur loco pi gnoris creditori glo.in ver.tenet nu.28.car.42.

Possessio absolute predicatur de naturali glo.in ver bo possessio nume.74.car.87.

Possessio vnde dr glo.in ver.possessiones nu.7.car. 60.& glo.in ver.possessio nu.74.car.87.

Possessio quid sit glo.in verbo possessio ibi & glo.in verbo alij cuius nu.33.car.95.

Possessio vera quando sit tradita venditor instrumẽ to fatetur possidere precario nomine emptoris glo. in ver.perueniat nume.76.car.87.

Possessio dicitur momentanea actitudine glo.in ver bo via numero.55.car.96.

Possessio an datur in beneficio adlecti canonis glosa in verbo liber iste nu.65.car.4.

Possessio incorporalium an acquiratur sicut corpora lium ibi numero.58.car.3.

Possessio iurium quomodo presumitur nu.66.ibi.c.4.

Possessionis appellatione que res veniunt glosa in verbo possessiones nu.7.car.60.

Possidens sua perpetuo dominus vocatur glosa in ver.in emphiteosim nu.9.car.88.

Possessio que sit que non continetur sub possessione terre vel fundi glo.in ver.alterius nu.4.car.91.

Possidens sua agendi erga rem possidere videtur glo.in verbo possidebat nu.47.car.69.

Possidens quomodo probetur q̃ suo iure sit vsus glo.in ver.liber esse nu.58.& 59.car.3.

Possidens si vult vti interdicto vti possidetis debet esse in bona fidei possessione ibi nu.57.

Possidere et quis dicatur possidere quo actu vel iure debet possidere ibi nu.56.

Possidere quibus medijs quis dicatur glo.in ver. possessio nume 14.car.102.

Potentes persone que dicantur.l.sancimus car.117.

Posteri extimantur per gesta antecessorum predecessorum glo.in ver.quia scriptum nu.4.car.1.

Posterior euentus iormatur ad primordium tituli glo.in ver.alias nu.62.car.99.

Poete an possunt allegari in iure nume.28.car.6.& an gaudent aliquibus priuilegijs ibi nu.26.& nullas habet scientiam veritatis ibi.

Populus an potest legem facere glosa in verbo li ber iste numero.47.car.2.

Portio hereditatis repudiat an accrescat alijs inuî tis glo.in ver.fratribus nu.10.car.52.

Portio que accrescit taliter possidetur per cui accre scit sicut possidebatur per renunciantem glo.in ver vtrinqz nume.12.car.53.

Portio sororis vterine non accrescit fratri vterino re pudiata nec ab eo potest petere paragium glo.in ver bo si qua nume.1.car.52.

Populus duplex clericorum & laicorum glo.in ver bo tenorem nume.315.car.14.

Porta seda quare sic dicta fuit glosa in verbo opinio nis nume.264.car.12.
Porca terra q fit glo.in ver.imporcare nu.19.c.110.
Princeps non debet leges verbis sed rebus imponere glo.in ver.pars nume.19.car.7.
Princeps an et quando debet amictere que causant populo scandalum glo.in verbo assensit nu.247.car.12.et glo.in ver.veritas nume.15.car.5.
Princeps quibus medijs dicitur consuetudines tollere glo.in ver.certa scientia nu.341.car.17.
Princeps qualiter condendo legē alteram cōtrariā tollat glo.in ver.certa scientia nu.341.car.17.
Princeps donando aliquam rem sua quod in re habet donare videtur glo.in ver.se.i.vbi nu.64.ca.101.
Princeps diuinitus dicitur legem facere glo.in ver.ea parte nume.86.car.89.
Princeps non est credendum quod vult leges euertere glo.in ver.relinquere nu.32.car.42.
Princeps legem faciendo an debet expresse vel tacite declarare glo.in ver.concessa nu.11.car.88.
Princeps secularis an et quando potest in ecclesiam statuere glo.in ver.si ecclesia nu.74.car.92.
Priuilegium dotis an transit ad heredes glo.in ver.vxore nume.59.car.63.
Priuilegium quando transit in heredes glo.in ver.ad perpetuam nu.22.car.5.
Priuilegiū cōcessuz mulieri ppter dotē an habeat locū in dote cōfessata glo.in ver.data nu.81.car.65.
Priuilegia necessitatem non imponunt nolentibus glo.in ver.tenorem nu.310.car.14.
Priuilegia non valent nisi confirmata ab ecclesia romana et tunc non valent vt a secularibus cōcessa sed vt ab ecclesia confirmata ibi nu.311.
Primarius quis sit glo.in ver.primarius nu.49.c.85.
Primarius vnde dicitur ibi nu.49.
Primarius an habeat dignitatem ibi.
Primarius.a.um quid significat ibi nu.49.
Primarius est dignior tabellione ibi nu.49.
Primarius habet maiorē auctoritatē quā tabellio ibi.
Primarius non habet officium contentiosum vel voluntarium glo.in ver.vbi nu.34.car.83.
Primarius quare conficit instrumentum nondum finitum glo.in ver.pro rupto nu.39.car.83.
Primarius an potest finire instrumentum qn incipiēs abest glo.in ver.moritur nu.36.car.83.
Primarius an potest instrumentum finire quando incipiens est morte detentus ibi nu.36.
Primarius an potest finire instrumentum quando incipiens est in transitu mortis ibi.
Primarius an potest finire instrumentum quando incipiens mutauit domicilium et nescitur vbi habitet ibi.
Primarius an potest finire instrumentum quando incipiens est vacabundus ibi.
Primarius an finiet instrumentum quando incipiēs est effectus monachus ibi
Primarius an potest finire instrumentum quando incipiens est foro iudicatus ibi nu.36.
Primarius an debet subscribere sua propria manu instrumentū qn ipse finiuit instrumentū ad hoc vt faciat fidē glo.in ver.petētibus nu.38.car.83.
Primicerius quid sit glosa in verbo primarius numero.49.car.85.
Primicerius quomodo interpretatur ibi.
Probatio contra instrumentum venditionum et similium an et quando admictatur l.contra car.85.
Probatio falsitatis an pōt admicti contra instrumentū per testes glo.in ver.de falso nu.60.car.86.
Probatio falsi an et qn admictitur contra instrumentū psalie quod est dotale ibi nu.60.car.86.
Probatio de simulato an pōt dare ɔtra instrumentū dotale per testes glo.in ver.alijs nu.62.car.86.
Probatio incumbit dicenti gl.i ver.dicto nu.3.c.112.
Priuilegium immunitatis que debet habere glo.in ver.iustam nume.11.car.79.
Probatio acquisitionis bonorum testatoris cui incumbit glo.in ver.acquisitis nu.37.car.44.
Probatio aduentitiorum cui incumbit quando filiofamilias legauit aduenticia dño glo.in verbo aduenticijs nu.12.car.45.
Probatio contra instrumentum dotale an et quando admictitur.l.contra car.73.et glo.in ver.ɔtra nu.114.et.115.car.73.et gl.in ver.si ɔstante nu.19.car.79.
Probatio per testes quando admictitur contra instrumentum dotale in dicta glo.contra et glo.in ver. matrem nume.24 car.80.
Probatio ɔtra presumptionē iuris et de iure non admictitur in ɔtrariū glo.in ver.matrē nu.24 car.80.
Probatio in contrariū an admictitur cōtra instrumētum tribus testibus subsignatum glosa in ver.instrumentum nu.118.car.73.
Probatio contra inuentarium factum a tutore an admictatur ibi numero.119.
Probatio pro producente aliquem scripturam rasaz vel defectiuam an admictatur contra allegantem suspectam et nullam scripturam ibi nu.120.
Probatio falsitatis instrumentoruz per que admictatur qn instrumentum est dotale vel non ibi nu.121.et glo.in ver.preterq̄ nu.125.car.33.
Probatio cōtra instrumentū an admictitur quando quis vel probare per testes plura fuisse scripta quaz nō dicta glo.in ver.instrumentum nu.121.car.74.
Probatio contra instrumentum augmenti dotis an et quando admictitur glo.in ver.dotale nu.122.
Probatio cōtra instrumentū dotale licet sit tota veritate perfectū an admictatur qn nupta erat minor duodecimo anno glo.in ver.testata nu.126.car.74.
Probatio cōtra instrumentū dotale an admictitur p testes quādo mulier vult testari de illa parte dotis q̄ testari potest quā habuit ipsam ante q̄ testatur ibi.
Probatio intrinseca cōtra instrumentum dotale an et qn admictatur glo.in ver.probatio nu.123.car.74.
Probatio maior est per tactum quam per auditum glo.in ver.veritas nume.19.car.5.
Professor primus in iure ciuili quis fuit glo.in verbo commenta nume.57.car.7.
Proximus an predicatur de vno an pluribus glosa in ver.proximiores nu.164.car.30.
Proximus quis dicatur ibi nu.165.
Proximus quo tempore consideratur vt testatori succedat ibi numero.166.car.30.
Proximus an intelligatur descensiue tm̄ ibi nu.167.
Proximus an comprehendat agnatos vel cognatos glo.in ver.ex parte nume.168.
Proximiores naturales an succedant in bonis proximiorum ex parte patris ibi nu.170.car.30.
Proximiores an excludant filios naturales defuncti glo.in ver.in omnibus nu.178.car.30.
Proximiores ex parte patris an excludāt primiores

ex parte matris impacto facto inter virum et uxorem quod ipse vel sui heredes succedant in dotibus filys in estate soluto matrimonio morientibus glosa in verbo preterquam nume.205.car.32.
Proximiores ex parte matris uxoris an succedant marito morienti abintestato qui lucravit dotem ex pacto glo.in ver.obvenerunt nume.229.car.33.
Proximiores ex parte matris an succedant mulieri que recepit dotem a matre vel ab aliquo ex linea materna ibi numero.229.
Proximiores ex parte matris an succedant in dote in qua filius succedit ipso mortuo stante patre vel proximioribus paternis glosa in verbo a matre numero.230.carte.34.
Proximiores ex parte matris an et quando possunt recuperare bona alienata per mortuum in cuius bonis ipsi succedunt ibi nume.232.car.34.
Proximiores ex parte matris an et quando possunt recuperare bona consumpta data in dotem ab ipsis matri fily defuncti ibi nume.232.
Proximiores ex parte matris an et quando succedūt bonis mobilibus vel in pecunia datis in dotē ex morte fily ibi numero.235.
Proximiores ex parte matris ex prima uxore an excludant fratrem cōsanguineū ex secunda uxore qñ pater mortuus relinquit duos filios ex prima uxore et unū ex secunda mortuo patre et matre morit unus ex primis utriusque coniunctis succedente sibi alio in bonis etiam maternis cōmunis matris ipsorum postquam moritur alius superstite sibi fratre consanguineo tantum idest ex patre tantum qui fuit ex secunda uxore glosa in verbo materno nume.240.car.35.
proximioris ex parte patris an et qñ excludat proximiores ex parte matris qñ mr hñs duos filios mortuo prius uno filio morit superstite filys heredibus maternis deinde morit alter filius ibi nu.243.ca.36.
proximiores ex parte matris an succedant in hereditatem per defunctum nondum aditam ibi nu.247.
proximiores an et in quibus bonis succedant episcopo vel alys prelatis ibi nu.248.car.36.
proximiores ex parte defuncti an excludāt patrem et matrē defuncti glo.in ver.proximiores nu.34. car.44.
proximiores ex agnatis sui dicuntur glo.in ver.preterquam nume.183.car.31.
proximiores ex parte matris excludunt proximiores ex parte patris in bonis maternis glo.in verbo preterquam numero.179.car.30.
proximiores naturales tantum an succedant glosa in verbo ex parte nu.169.car.30.
proximiores aliquando sumuntur pro cognatis glosa in ver.proximiores nume.164.car.30.
proximiores in gradu potiores in iure ibi.
proximiores dicuntur illi quos nemo antecedit ibi.
proximitas simpliciter dicta cognationē implicat gl. in ver.consanguineis nu.13.car.41.
proximiorum appellatione an veniant monaci glo.in ver.proximiores nume.250.car.36.
proximiorum appellatione an veniant fratres minores ibi nu.259.et.263.
proximiorum appellatione an veniant pater et mater glo.in ver.preterquam nu.182.car.30.
proprietas per consolidationē usufructus consolidat cum usufructu glo.in ver.liberis nu.84.car.71.
proprietas alienata per filios quam habebat in ante fato seu quarta matris consolidanda cum usufructu matris morte filiorum an finiatur morte filiorum vel morte emenrium glo.in ver.habet nu.90.car.72.
procurator in scriptis factus dicitur gestis intervenientibus factus glo.in ver.gesta nu.20.car.82.
pro agnatus quasi procinatus glosa.in verbo decincepa numero.14.car.19.
procacia quid sit glo.in ver.procax.nu.346.car.17.
procatius quid significat ibi
procaciter quid significat ibi
procacissime quid significat ibi
procax unde dicitur ibi
procacita quid sit ibi
provincia distinguitur per religiones glo.in verbo ad districtum nume.334.car.16.
prohemium debet poni in principio libri glosa in verbo a quis nu.1.car.1.
protocollum unde dicitur glosa in verb. tabulary numero.48.car.85.et an faciat fidem per se glosa in verbo pro rupto nume.39.car.83.
prohibere quando quis dicitur glosa in verbo prohibeatur nume.5.car.101.
prohibens necessaria rei ad culturam culturam prohibere videtur ibi numero.5.
prohibitio factum percipiens eorum an sit necesse quod fiat in terra ibi numero.5.
prodigalitas et abusio idem sonant glo.in verbo ad usum nume.41.car.51.
prescriptio tempore decem annorum causatur glosa in verbo liber ille nu.53.car.3.
prescriptio contra ius commune debet habere titulū ibi numero.64.car.4.
prescriptio sine titulo et bona fide causat ibi nu.66.
prescriptio triginta annorum est de iure civili glosa in verbo tenorem nu.323.car.15.
prescriptio quatragita ānorum est de iure canonico ibi.
prescriptio an potest opponi contra instrumentum dotale glo.in ver.nulla nume.124.car.74.
Prescriptio in quibus causis cessat glosa in verbo longissimo nume.36.car.108.
prescriptio nisi tricennalis non nocet ignoranti glosa in ver.scientie nume.39.car.95.
Presumptio est unius actus ad alterum assumptio glo.in ver.pervenerat nu.76.car.87.
Prescribens solutionem salmonis vectigalis an excusetur a solutione gl.in ver.liber nu.65.car.4.
Prelatus non debet esse magister erroris et mali exēpli glo.in ver.veritas nu.18.car.5.
prelatus an potest benemeritis donare bona ecclesie contradicentibus alys glo.in ver.iustam nu.10.carte 79.et glo.in ver.disponere nu.13.car.43.
pretor quilibet dici potest iudex glo.in verbo pretoris nume.45.car.69.
pretor rome solum rome residit ibi.
pretor potest universalem iurisdictionem mandare glo.in ver iustam nu.8.car.78.
pretorium quid sit glo.in ver.pretoris nu.45.car.69.
predicatum sequitur naturam subiecti glosa in verbo et alys nume.3.car.49
predicata subiecta demonstrant glosa in verbo bona numero.1.car.77.
precedentia restringuntur per subsequentiam ibi.
pretium in venditione succedit loco rei ibi.
presens ordinationi male malo consentire videtur et

hoc in delicto sed quid in contractu glosa.in ver.consensus nume.31.car.76.
Presides vt nõ soluat vectigal pro rebus ad vsum suũ vtẽdis debet exprimere res ⁊ quãtitates in epistola manu eorũ scripta glo.in ver.cõsensu nu.4.car.78.
Prerogatiua gradus vel honorum in successionibus sit secundum hoc suo attendẽda gl. in ver. in stirpes nu.25.car.20.⁊ glo. in ver.siquis nu.132.⁊.146.car.28.⁊ glo.in ver.in gradu.nu.270. car.38.
Prerogatiua gradũ vel honorum attenditur de iure cõmuni glo.in ver.siquis nu.132.car.27.
Predium dotale ex pecunia dotali emptum an dicatur restituere vt statim soluto matrimonio redatur glo.in ver.si non extant nu.15.car.60.
Predium quod est emptum ex pecunia dotali an sit doale ibi nu.16.
Pristinum qd sit glo.in ver.pristinũ nu.5.car. 108.
Pristinum ponitur pro furno glo.in ver. fine nu.8. carte. 109.
Pristinary qui dicant gl.i ver. pristinũ nu.6.ca.108.
Pristinary vnde dicuntur ibi.
Psallia psallie vnde dicitur glosa in ver. psallie nu. 58.car.85.
Psallia quomodo profertur ibi.
Psallie quid sit ibi.
Prudentia qd sit glo. in ver.discretos nu. 266.car.12.⁊ glo.in ver.⁊ instructos nu.279.car.13.
Prudentia in quibus consistat gl.in ver.⁊ instructos nu.280. car.13.
Prudens non solũ initium sed etiã finẽ debet perspicere glo.in ver.discretos nu.267. car.12.
Pupillus lesus per tutorem ⁊ aduocatũ habet restitutionem in integrũ ⁊ recurrit contra bona tutoris vel aduocati.l.pupillus car. 116.
Pupillus an potest rem venditaz vendicare a possidente in requisitis tutore ⁊ aduocato vẽdẽtibus ibi.
Pupillus quis dicit gl.in ver.pupillus nu.2.c.116.
Pupillus infans quare habet tutorem ⁊ curatorez ibi nu.3.car.116.
Pupillus ꝯtrafactũ tutoris an possit venire qñ non est lesus glo.in ver.non habet nu.7. carte.116.
Pupillus lesus qui per consuetudinem habet recursum ad bona tutoris vel aduocati an habeat recursum solum ad bona manentia in ciuitate vel etiã extra glo.in ver.bona nu. 8. car.116.
Pupillus apud quem ali debet patre mortuo qñ ẽ diues glo.in ver.mulier nu.52. car.58.
Pupillus pauper an potest cogere auum ad alimẽta sibi prestanda ibi nu.53.
Pupillus improprie dicitur decedere intestatus gl. in ver.intestatus nu.12.car.19.
Pupillus cui facta ẽ substitutio an dicat decedere testat⁹ vel intestat⁹ gl.in ver.medietatẽ nu.21.ca.41.
puelle cultu verecundie sepius suã nõ volũt deponere voluntatẽ gl.in ver.ꝯsensu nu. 29. car.76.
puelle capite annuũt in matrimonio ꝑpter pudorẽ glo.in ver.sed ⁊ mulier nu.5.car.46.
publicum iudiciale sumitur triplici ratione glosa.in ver.gesta nu.20. car. 82.
puer sapiens melior est rege sene ⁊ stulto glosa in ver.discretos nu.270.⁊.271. car.13.

Q

Quatuor tempora considerari debẽt in consuetudine glo.in ver.corrigende nu.325.car.15.
Quarta an constituatur vxori ante matrimonium cõtractum glo.in ver.contracti nu.3.car.88.
Quarta legata vxori an debeatur stante pacto ꝙ liberis existentibus non debeatur quarta glo.in ver. sed nu.60.car.70.
Quarta ꝯstituta vxori de iure lõgobardoꝝ acquiriť ẽt inuito glo.in ver.hanc rubricam nu.7. car.66.
Quarta in oib⁹ cõtractibus siue inter viuos siue inter mortuos ꝯstitui põt gl.in ver.ꝯstitutã nu.15.c.67.
Quarta debetur vxori deducto ⁊ alieno glo. in ver. ante nu.57. car.70.
Quarta quo ad vsumfructum debetur etiam in pecunia glo.in ver.fructus nu.77. car.71.
Quarta antefatum ⁊ donatio propter nuptias an sit idem glo.in verbo quarta nu.99.car.72.⁊ gl.in ver. quantum nu.21. car.76.
Que sumunť ab archiuis publicis publica sunt ⁊ fidem faciunt glo.in ver.archiuo nu.354.car.18.
Questio quid sit glo.in ver.questioni nu.13.car.102.
Questionis appellatione que questio veniat ibi.
Qui carent maioribus debent ⁊ minoribus carere. glo.in ver.nolint nu.8. car.54.
Qui põt reprehendere ⁊ non reprehendit delinquẽtes fauere videtur glo.in ver.assentit nu. 230. cum sequentibus car. 12.
Quis debet omnia pati ꝙ̃ cõtra fidẽ venire glo. in ver.veritas nu.13. car.5.
Quis ardet sic cum socijs quemadmodũ solus glo. in ver.quia scriptum nu.3. car. 1.
Qui tenetur ex fidelitate iubare ⁊ sola conscientia particeps ẽ delicti gl.in ver.assentit nu. 242.car.12.
Qui habet comodum debet habere ⁊ incomoduz glo.in ver.ante nu.59. car.70.
Quicunqz habens terram propriam recipit ad laborandũ in pensione pecunie vel alijs vicinas terre sue debet tantum de fructibus respondere pro quãto ostenderit dans se possidere ⁊ relique partes prescribuntur ipsi accipienti.l.quicunqz car.103.⁊ quid si ambo habentes rem communem receperunt ad laborandum terram collateralem glo.in ver.proprias nu.25.car.103.⁊ quid si nõ habent instrumenta sed probant per fines glo.in ver.per instrumenta nu.25. car. 103.
Qui heredes in locationem succedent.l.cum terraz car. 112.
Quod cõmune est meum est glo.in ver.in suo nu.2. car.108.
Quod per pactũ non derogatur nec per consuetudinem glo.in ver.in solidum nu.41. car.62.
Quod fit a duobus mulieribus raro fit glo.in ver. liber nu.42.⁊.52.car.3.

R

Ratio ciuilis naturalia iura peruertere non põt glo.in ver.filij nu.6.car.45.
Ratio cause non debet redi sed ipsa causa gl. i ver. vna nu.35. car.77.
Ratio ciuilis ciuilia iura peruertere potest glo. in ver.a matre nu.235.car.34.
Rationes sunt edende a capite glo.in ver.capitibus nu.65.car.97.
Rex debet eligere nobiliores ⁊ meliores i republi-

ca gubernanda glo. in ver. discretos nu. 274. car. 13.
¶ Rex si non sunt nobiles in officio digni pōt plebeos eligere ibi nu. 277.
¶ Rex bonus est causa boni g'o. in ver. preomnibus nu. 138. car. 9.
¶ Rex malus est causa mali ibi rex debet esse fugator iniusticie & amator veritatis in proemio carolus ver. nos car. 9.
¶ Rex diuina prouidentia dicitur rex ibi.
¶ Rex debet ducere veritatem in lucem & inimica veritate expellere ibi ver. vt igitur car. 11.
¶ Rex in lege facienda debet antistes habere & duodecim viros ibi.
¶ Rex non tollens delicti cām delictis fauere vr ibi.
¶ Rex legem condens debet illas expertis corrigendas mandare ibi ver. prefatis car. 13.
¶ Res exigua que sit gl. in ver. facultate nu. 69. ca. 23.
¶ Res vilis que sit ibi.
¶ Res tenuis que sit ibi.
¶ Res minima que sit ibi.
¶ Res tantum valet quantum vendi potest gl. in ver. fuerat nu. 45. car. 96.
¶ Res minus valet propter hominem sepultum ibi.
¶ Res empta ex pecunia mea & nomine alterius cui acquiratur glo. in ver. si non extant nu. 15. car. 60.
¶ Res similis non debet censeri duplici iure diuerso glo. in ver. medietatē nu. 23. car. 41.
¶ Res futura an potest obligari glosa in ver. preterq3 201. & an potest restitui ibi car. 32.
¶ Res futura an potest vendi ibi.
¶ Res futura an potest in societatem educi ibi.
¶ Res sacre desinunt esse sacre militū inuasione & an ea remota sint sacre glo in ver. tantū nu. 20. car. 50.
¶ Res cōditionalis nō debet nisi ꝯditiōe adimpleta ibi.
¶ Res que peruenerint ad secundas manus nō possunt ab eis euelli inrequisito principali glo. in ver. de bonis nu. 20. car. 53.
¶ Res ex quibus alimenta debeantur an sint obligata pro alimentis ibi nu. 21.
¶ Res propria que dici potest glo. in ver. alicuius nu. 28. carte. 94.
¶ Res communis mea & sua dicitur ibi nu. 27.
¶ Renuntiatio facta i successiōe ab agnato intelligit solū vt agnat⁹ gl. in ver. emit nu. 12. car. 93.
¶ Renuntiatio iuri mihi adhuc nō competente an tenet ibi.
¶ Renuntiatio facta gñaliter nō trahit nisi ad ꝑsonas specificatā vel expressas gl. in ver. quātū nu. 14. c. 75.
¶ Renuntiatio facta vxori an sit facta & eius heredib⁹ glo. in ver. preterq3 nu. 199. & 200. car. 32.
¶ Renunciatio facta vxori de succedendo filiis communibus ab intestato decedentibus quomodo intelligitur ibi nu. 196.
¶ Renūciatio facta a marito vxori an valet ibi nu. 202
¶ Renuntiatio facta a viro vxori an prosit absentibus ibi nu. 206.
¶ Renuntiatio an pōt fieri absenti ibi nu. 220. car. 33.
¶ Renunciatio decimarum futurarum an potest fieri ibi nu. 202. car. 32.
¶ Regula quod semel placuit &c. quomodo intelligitur glo. in ver. tantum nu. 29. car. 51.
¶ Renuncians non includit seipsum nisi expressum sit nu. 200. car. 32.
¶ Renuncians actioni debiti in illum recurrere amplius non potest ibi nu. 221. car. 33.
¶ Renuncians iuri vno habens plura iura aliis renūciare nō vr glo. in ver. solutū nu. 134. car. 75.
¶ Renunciare an potest appellationi per pactum glo. in ver. in solidum nu. 41. car. 62.
¶ Renunciare an dicitur appellationi quando consuetudo appellandi non extat ibi.
¶ Renunciare iuri ingnorato ibi cōpetere quis non videtur glo. in ver. preterq3 nu. 196. car. 32.
¶ Renunciare facilius qs potest iuri speciali quam rationi glo. in ver. actionem nu. 19. car. 76.
¶ Renunciari an potest quis iuris communi ibi.
¶ Renunciare an potest quis lege prohibente ibi.
¶ Repudiatio absolute intelligitur de expressa glose in ver. preterq3 nu. 195. car. 32.
¶ Repudiatio vt valeat quomō debet fieri ibi n. 195.
¶ Repudiatio hereditaria facta solū a pr̄e an nocet filio & qd si fuerat facta a filio an nocet patri & an noceat ipsi repudianti & non alteri glo. in ver. tantum nu. 28. car. 50.
¶ Repudiatio hereditaria conditionalis ante adimpletam conditionem an preiudicat ibi.
¶ Repudiare bis potest qui sine ipsa habere potest hereditate ibi.
¶ Repudium an mictat nunciis denegans glo. in ver. a quodam nu. 32. car. 68.
¶ Requisitio plurium plura requisita debet habere glo. in ver. vxore nu. 63. car. 63.
¶ Rescriptum pape intelligitur secundum consuetudinem illius ecclesie vel terre cui papa scribit glo. in ver. a matre nu. 233. car. 34.
¶ Restitutio in integrū nō currat aduersus temporalē prescriptionē glo. in ver. petente nu. 50. car. 96.
¶ Reliqui appellatione an & quando veniat totum gl. in ver. reliqua nu. 96. car. 65.
¶ Relatiuū q vel quocunq3 an & qñ faciunt demostrationē glo. in ver. sed vbi nu. 72. cū sequentib⁹ ca. 70.
¶ Relatio quotuplex ibi nu. 75. car. 71.
¶ Relatio in dubio presumitur personalis ibi.
¶ Repetitio an possit fieri eodē die quo facta est solutio glo. in ver. solutum nu. 132. car. 74.
¶ Remuneratio non dicitur donatio glo. in ver. donatū nu. 44. car. 52.
¶ Refectio domus necessaria que sit gl. in ver. necessaria nu. 3. car. 109.
reficere quid sit glo. in ver. refectione nu. 4. car. 109.
¶ Reditus qui percipitur a terra quomodo vocatur glo. in ver. terram nu. 23. car. 94.
¶ Reditus quem habet vxor de dote an sit vsura gl. in ver. tarrenum nu. 80. car. 65.
¶ Regio distinguitur per ciuitates castra territoria & modica loca gl. i ver. districtū nu. 334. car. 16. ripa q̄ ē inter duas terras cuius terre sit. l. si duoꝝ car. 115.
¶ Romulus remulo succedit glo. in verbo discretos nu. 271. car. 13.
¶ Romulus quos eligit in suo consilio & in armis ibi.
¶ Robur quid sit glo. in ver. robur nu. 337. car. 16.
¶ Robur vnde dicitur ibi.
¶ Robustus quid sit ibi.
¶ Rusticus quis dicitur glo. in ver. rusticus nu. 69. car. 97. & glo. in ver. in causis nu. 5. car. 102. & glo. in ver. rusticus nu. 11. car. 116.
¶ Rusticus vñ dr̄ gl. in ver. rusticis nu. 11. car. 116.

Rusticus quando pbatur q antecessores dederunt aliquid de villa vel terra vel fundo domino cui negauit respondere an teneatur respondere.l. si rusticus car. 103.z glo.in ver.rusticus nu.69.car.57.
Rusticus soluens vna vice pensionez fundi diu perscribit sibi z successoribus suis glo.in ver.semel nu.15.car.103.
rusticus soluens vna vice pensionez fundi vel terre cuius quo casu prescribitur ius soluendi an teneatur pro annis preteritis non solutis ibi nu. 16.
Rusticus per cõtractũ locationis an preiudicat sibi in dominio glo.in ver.semel nu. 17. car.103.

S

Sacerdotes non dicunt altari adsistere nisi debitis horis adsistant gl.i ver.a quodã nu.34.ca.68.
Sacramentum continet tria veritatem iustitiam z iudicium glo.in ver.veritas nu.24. car.6.
Scientia presupponit certitudinem glo.in ver.certa nu.343.car.17.
Scientia facti duplex est ibi.
Scientia facti falli potest ibi.
Scientia legum est simplex ibi.
Scientia legum falli non potest ibi.
Scientia vera que sit ibi.
Scientes estimantur tanq̃ domini glo.in ver.discretos nu.275.car. 13.
Scire quot modis quis dicitur glo. in verbo certa scientia nu.343.car.17.
Scientia an parit consensum in delicto glo. in ver. assensu nu.227.car.12.
Scribentes debent opus alicui dedicare glosa in ver.quia scriptum nu.5.car.1.
Scriptura an est de substantia legis glo. in ver. liber iste nu.13.z20.car.2.
Scriptura prima referens ad secundam an sumat effectum a secunda an vero a prima glo.in ver.presentate nu.324. car.15.
Scriptura aliqua an potest delegari ad finiendum glo.in ver.fine nu.14. car.81.
Scripture interpretantur pleniores cõtractus pleni vltime voluntatis plenissime glosa in verbo liber nu.21. car.2.
Scandalũ quid sit glo.in ver.scandalũ nu.210. car.1.
Scandalum vnde causatur ibi nu.209.
Scandalum quomodo interpretatur ibi nu.211.
Scãdalũ dr cũ subito iter aliquos cadit ibi nu.212.
Scandalum quotuplex ibi nu.213.z. 215.
Scandalum propter veritatem z iustitiam non est euitandum ibi nu. 214.
Seruus non succurrens delictum prestanti dño habetur pro ɔsentiente glo.in ver.assensu nu.243.c.12.
Seruus quicquid acquirit dño acquirit glo.in ver. proximiores nu.252. car.36.
Seruus an potest compelli per dominum ad hereditatem adeundum ibi nu. 253.
Seruus cõmunis mortuo vno dñorũ accrescit alteri glo.in ver.accrescit nu.7. car.52.
Seruus legatus non debetur a dño qñ ipse habet patrez z matrem ipsius sed solũ estimationem glo. in ver.vel si pater nu.9. car.54.
Seruus vicarius qcqd acqrit dño acqrit z non adt seruo ordinario gl.in ver.proximiores nu.261. ca.37.
Seruus quibus nominibus nuncupatur gl. in ver. non creduntur nu.25. car.52.
Seruus ɔtrahẽs matrimoniũ dño tacente z sciente an efficiat liber glo.in ver.ɔsensus nu.27.car.76.
Serui ascriptitij alienari non possunt absq3 terra glo.in ver. emit nu. 5. car.93.
Seruitus edificio diruto an remaneat glo. in ver. est tamen nu.15.car.106.
Seruitus aque z vie an dicatur continua gl.in ver. quotidiane nu.208.car.13.
Seruitus nõ stante aliqua cã ppetua seruitutis quãto tẽpore prescribat gl.in ver.liber iste nu.40.car.3.
Sententia lata per falsa z vera instrumenta an valet glo.in ver.vxore nu.61. car.63.
Sentẽtia nunq̃ debet ferri iniqua vel iniusta p dilectione alicuius psone glo.in ver.dari nu.69.ca.64.
Sententia q̃ mandat executioni nulla exceptiõe obstante an possit mandari executiõi si exceptio manifeste probatur glo.in ver.perceptione nu.6.car.101.
Sententia non est ferenda conditionaliter gl.in ver. dari nu.71. car.64.
Sententia lata pro predijs intelligitur in vtilitatem prediorum glo.in ver.proximo nu.38. car.41.
Sed a notarij vt faciat fidẽ an est necesse q recitet quorũ trib9 testib9 gl.i ver.p pupio nu.39.car.84.
Sed a notarij an faciat fidem p iuramentũ rei ibi.
Sed a notarij an faciat fidem per litterarum comparationem ibi.
Senex an preponatur iuueni sapienti z literato gl. in ver.discretos nu.269. car.12.
Senex dicitur quis sapientia non etate ibi nu. 265.
Seueritas legum mollitur fauore dotiũ glo.in ver. a matre nu.21. car.34.
Sermo est subiectus rationi gl.in ver. si non extant nu. 17. z non e contra ibi car. 60.
Simplicitas est amica veritatis glo. in ver. simplicitatis nu.32. car.6.
Simplicitas quomodo interpretatur nu.33. ibi.
Simplicitas quotuplex ibi nu.34.
Simplicitas quomodo capiatur z in quibus consistit z que causat ibi nu.35. vsq3.46.
Simplex si mouetur z compositum mouetur glosa in ver.ex masculis nu.120.car.26.
Similis passio simili medicina curatur glo. in ver. siquis nu.135. car. 28.
Simulatio quid sit glo.in ver.simulatis nu.65.ca.7.
Simulare quotuplex ibi nu.66.car.7.
Simulare quomodo capiatur ibi nu.64.car.7.
Signuz quot modis capiatur gl.in ver.signa nu.72. cum sequentibus car.8.
Signum quid sit ibi nu.74.z.75.z.79.
Signa subiectionis an possunt prescribi glo. in ver. liber iste nu.64.car.4.
Sichen ciuitas vbi sit glo.in ver.nfa nu.189.car.10.
Sichen ciuitas quomodo interpretatur ibi.
Soror an excludat a petitione paragij qñ frater fecit q maritus dotasset eaz nulla dote recepta a fratre glo.in ver.paragiũ nu.58.car.23.
Soror an excludatur a successione fratris solũ facta promissione dotis z non solutione ibi nu.59.
Soror ad hoc vt excludatur an sufficit habere paragium absq3 titulo dotis ibi nu. 61.
Soror quando vult honeste viuere an possit petere paragium ibi nu.63.car.23. z glosa in ver. de bonis

nu.23.car.54.
Soror quando vult succedere an debet conferre paragium ibi nu.64.car.23.
Soror paragio dz ee ptenta & non pot petere aliqd in hereditate pris gl.in ver.succedunt nu.87.car.24.
Soror quã actionem habet contra fratrem elapso decimo sexto anno maritare ibi nu.92.
Soror de psuetudine regni maritare fratre differente non succedit nisi in paragium glo.in ver.materni nu.97.car.24.
Soror dotata excludit per masculos alias secus gl. in ver.ipsi nu.33.car.20.& glosa in verbo ex masculis nu.115.car.26.
Soror quam frater distulit maritare quomodo succedit in bonis fratris mortui stantibus alijs fratrib⁹ glo.in ver.parentum nu.302.car.39.
Soror qñ est nubilis etatis an pot cogere fratres ad dotandum ante decimum sextum annu. glo. in ver. differentibus nu.47.car.22.
Soror decimo sexto ãno expleto & fratre dotare differente ppter absentiã viciosaz an succedat ibi nu.47.
Soror an succedat fratri dotare tractante & interea decimo sexto anno labente ibi nu. 46.
Soror maritata in decimo sexto anno nõ succedit & quare glo.in ver.succedunt nu. 85.car. 24.& glo. in ver.& tenetur nu.28. car.20.
Soror masculata qñ dicit.l.siquis ver. qđ aũt car. 39.glo.in verbo ad predicta nu.203.car.40.
Soror peccans in corpus sum qñ frater distulit eam maritare an excuset glo.in ver.absqz nu.4. car.52.
Soror an possit habere paragiũ q̃ sua pulcritudine dotem acquisiuit gl.in ver.de bonis nu.13.car.54.
Soror que non habuit dotem vel modicam habuit an possit petere paragium ibi.
Soror vterina an debet dotari a fratre vterino de paragio glo.in verbo siqua nu.1.car.52.
Soror an succedat quando frater fuit absens & non potuit eam maritare in debito termino glo. in ver. differentibus nu.47. car.27.
Sorori magis derogat p fratrẽ vtrinqz cõiũctũ quã p fratrem vterinũ glo.in ver.dummodo nu.13.c.53.
Societas an cadat in re futura glo.in ver. preterq̃ nu.201.car.32.
Sollicitudo maior debet eẽ in causis animarũ quã in causis corporis ibi nu.211.
Sollicitudo quid sit glo.in Rubri. de instrumen.nu. 3.car.90.
Solutio facta per vnũ decorreis an liberat alterũ correum glo.in verbo seu nu.159.car.29.
Solemnitates contractus emphiteotici que debent esse glo.in ver. gesta nu.20.car.82.
Sors p que accipit gl.in ver.ea parte nu.86.ca.99.
Socius nõ caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare glosa in ver. assentit nu.233. car.12.
Spiritus sanctus discipline effugiet fictum & auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu glosa in ver.veritas nu.26.car.6.
Sponsus celestis nõ debet eẽ deterior vel difformis sponso carnali gl.in ver.paragiũ nu.66.car.23.
Sponsus & maritus in quibus equiperantur glosa ver.a quondam nu.14.car.67.
Sponsus an põt sponsam de adulterio accusare ibi.
Sponsus dans munera sponse parentib⁹ ppter matrimonium faciendũ matrimonio nõ secuto vt possit ipsa recuperare qđ pbet & quã actione habebit ibi.
Sponsa spõso mortuo an remaneat vidua ibi n. 21.
Species ex gñe nascit gl.in ver.pterq̃ nu.179.c.30.
Species offensionis quot sint glo.in verbo falsitatis nu.148.car.9.
Specialiter genus diffiniri an possit glosa in ver.liber iste nu.9.car.2.
Spernens sibi sua competens deficere dicitur glo. in ver.preterq̃ nu.206. car.32.
Spernens legatũ alteri accrescere facit ibi n. 201.
Spoliat⁹ an debet pbare possessionẽ & spoliationes vt restituetur glo.in verbo liber iste nu.62.car.4.
Stipulatio facta absenti de dote restituenda cuz iuramento a viro pro parte vxoris an valet gl. in ver. preterq̃ nu.207. car.32.
Stipulatio facta absenti iuramento firmato an tenet ibi nu.210.
Stipulatio facta absenti de dote restituenda i casu an valet quando extraneus dotasset mulierem ibi nu.213. & 219.
Stipulatio facta a donante vt restituetur absenti an valet ibi nu.213.
Stipulatio facta absenti quare potius valet in donatione quam in dote ibi nu.216.
Stipulatio facta tertio an valet glo. in ver. seu nu. 159.car.28.
Stipulatio facta persone proprie an valet ibi.
Stipulatio ex sola presentia & patiẽtia an presumat glo.in ver.consensus nu.29. car.76.
Stilus quid sit glo.in ver.in stilo nu.330.car.15.
Stilus vnde dicitur ibi.
Stilla quid sit ibi.
Stipendia dominum vel vectigaliuz largo sumpto vocabulo pensiones dicuntur glo.in ver.pro pensione nu.1. car.90.
Studiosi omne vite fastidium ammictunt gl.in ver. quia scriptum est nu.3.car.1.
Strupum maius peccatum est q̃ fornicatio glo. in ver.a quodam car.68.
Substitutio facta a pre filijs reciproca an excludat mrem stantibus alijs gl.in ver.medietatẽ n.21.c.41.
Substitutio pupillaris an excludat matrez vel eius proximiores in bonis maternis glo.in ver. velle nu. 23.car.44.
substitutio pupillaris an cõtinet sub reciproca inter maiores & minores gl.in ver.medietatẽ nu.23.c.41.
substitutio reciproca an continet vulgarem ibi.
substitutio vulgaris an excludat matrem ibi.
substituti an succedant in virilem portionem qñ testator dixit instituo tres heredes necnon & filiũ meũ pupillum cui substituo quosquis mihi heres erit & tertius heres esto filio meo ibi nu. 19.
substituti pupillor an excludãt proximiores pupillor in bonis prĩmo nec non & in bõis maternis ibi nu.22.
subingressio ad infinitum datur in linea descẽdẽti tam de iure cõmuni quam de iure cõsuetudinis gl. in ver.in infinitũ nu.209.car.37.
subingressio in linea transuersali an habet locum gl. in ver.in stirpem nu.278.car.38.
subingressio in linea descendente an habet locũ glo. in ver.pronepotibus nu.107. car.25.
subingressio an admictatur quando quis decedit superstite patruo & filijs alterius patrui glo. in ver.

siquis nu.137.car.28.
Subingressio in linea collaterali ad quem gradum durat glo.in ver.pronepotibus nu.103.car.25.
Subrogat⁹ i locũ pluriũ locũ vni⁹ habet ibi n.108.
Subrogatus in locum in suitate manentis initatis locum accipit ibi nu.109.
Subrogatus eadem ratione excluditur qua princi/palis glo.in ver.ex masculis nu.111.car.25.
Subrogatus sapit personam in locũ cuius subroga/tur glo.in ver.succedunt nu.85.car.24.& glo.in ver. pronepotibus nu.106.car.25.
Subscriptio dicitur titulus in ɔsuetudine quando dictũ est quod ɔsuetudines cũ allegentur nisi inerint subscripte in verbo liber iste nu.75.car.4.
Subscriptio quotuplex & an & quando potest fieri p alium in instrumento glo.in ver. ɔsensu nu.4.car.78.
Subscriptio prelati an sit necessaria in alienatione ecclesie ibi.
Subsidium qd sit glo.in ver.subsidio nu.9.car.40.
Subsidium quotuplex ibi.
Subsidiũ bonorũ an debeatur de aquisitis per de/functum glo.ver.reseruato nu.10.car.40.
Subiecta gñalia qualiter sunt specialia p̃dicata de monstrant glo.in ver.instrumenta nu.70.car.87.
Substantia instrumenti vel contractus que sit glo. ver.contra nu.114.car.73.
Substantie appellatione non venit solum facculum glo.in ver.facultatem nu.69.car.23.
Sublata re sublatur rei imago glo.nu.240.car.35.
Successor singularis non tenetur nisi ad onus reale glo.in ver.de bonis nu.23.car.54.
Successor singularis an teneat obseruare dispositio nẽ legis instrumenti glo.nu.33.car.83.
Successio triplex datur glo.nu.123.car.27.
Successio inter affines nõ daf ibi nu.150.car.28.
Successio duplex est morienti ab intestato gl.in ver. in stirpem nu.276.car.38.
Successio in stirpem quotuplex ibi.
Successio absolute intelligitur ab intestato glosa in ver.successoribus nu.24.car.61.
Successio in dubio intelligit in vniuersum ius ibi.
Successio legitima vsq; ad quem gradum durat glo.in ver.in stirpem nu.16.car.19.
Successio quã prerogatiuã debet actendere glo.in ver.siquis nu.151.car.28.
Successio duplex datur vno diuerso iure glo.i ver. preterq̃ nu.226.car.33.
Successio vnde cognati in quo gradu extinguitur glo.in ver.linea nu.237.car.35.
Successio in stirpem an habet locũ vltra fratrem & filiũ gl.in ver.in stirpem nu.275.car.38.
Sua bona que dicantur glo.in ver.suis nu.13.c.55.
Suum dicitur triplici ratione ibi.
Suus vsq; ad quam gradum datur glo. in ver. in infinitum nu.269.car.37.
Successorium edictus vnde liberi quibus datur gl. in ver.liberis nu.101.ca.25.
TAbellio scribẽs acta iudicialia obtinet vicẽ duorũ sed extra iudicialia obtinet vicẽ gl.n.2.c.82.
Tabellio h; auctoritatẽ a principe glo.nu.14.c.84.
Tabellio potest conficere per discipulum ibi.
Tabellio habet tabullarium supra se ibi.
Tabellio conficit sine iudice ibi.
Tabellio & curialis an sit idem ibi.
Tabellionis officium vilissimum ibi.
Tabelliones an possunt esse mulieres ibi.
Tabelliones habent primerium magistrum ibi.
Tabelliones habent stationem ibi.
Tabelliones nõ hñt archiuum gl.nu.39.car.83.
Tabelliones vñ dr glo.nu.47.car.84.
Tabularij vnde dicuntur ibi.
Tabularij an habent dignitatem ibi nu.48.
Tabularij qui dicuntur ibi nu.47.
Tabularij sunt supra tabelliones ibi nu.43.47.
Tabularij an debent scire leges ibi.
Tabularius liber quid sit ibi nu.48.
Tabule que sint ibi nu.47.
Testes p̃pter scandalũ an debet dicere falsus nullo stante iacramento glo.nu.24.&.25.car.6.
Testes dicentes corã iudice vnũ an corã eodẽ l alia eã possunt variare glo.nu.199.car.11.
Testes variantes an puniant glo.nu.158.car.9.
Testes vt p̃bent rescriptũ ammissum habent dicere eos legisse & cognouisse tenorẽ literarũ non cancellatũ & non viciatum glo.nu.113.car.73.
Testes inhabiles pro nullis habent gl.in ver.perso/nas nu.22.car.82.
Testes qñ ante causas possunt examinari gl. in ver. gesta nu.19.car.81.
Testes qualiter sunt examinandi ibi.
Testes ɔiuncti an cogantur dicere testimoniũ criminale ɔ̃ cõiunctos gl.nu.269.car.37.
Testes debent de sensu testificare glo.nu.23.car.6.
Testator debet esse presens in testamento corpore & voce glo.in ver.veritas nu.22.car.6.
Testator stante auo materno & paterno quomodo tenetur testetur stante etiã matre glo.nu.158.car.28.
Testator non habens filios quomõ de suis bonis di/sponat.l.& si testator & glo.nu.1.car.43.
Testator p̃hibitus alienare nisi in certa summa non habet locũ inter viuos gl.nu.4.&.6.car.43.
Testator virtute consuetudinis neapolitane an põt decedere pro partes testatus & pro parte intestatus glo.in verbo perueniat nu.16.car.44.
Testator an potest medietatem bonorum debitã proximioribus relinquere ibi nu.32.
Testator an potest omnia bõa permutare & p̃uare proximiores glo.in ver.acquisitis nu.38.car.44.& glo.in ver.obuenerunt nume.227.car.33.
Testator de bonis acquisitis p eũ an possit relinquere in capacibus glo.nu.39.car.45.
Testator an potest exeredare primiores sine cã in medietatem bonorum ab antecessoribus peruenientium eis contigente glo.nu.4.car.63.
Testamentum per religionis ingressum an rumpat glo.in ver.moriatur nu.9.&.10.car.19.& glo. in ver. primiores nu.256.car.36.
Testamentum an sit inofficiosum in quo pater insti/tuit filium & filiam preterijt glo.nu.90.car.24.
Testamentum spiritus exitu vires habet gl. in ver. moriens nu.2.&.3.car.40.
Testamentum quid sit glo.nu.5.car.40.
Testamentum est nullum sine heredis instructiõe gl. in ver.relinquere nu.32.car.42.
Testamentũ inspicit tẽpus quo fit gl.nu.18.car.50.
Testamẽtũ scriptũ p̃uata scriptura põt apud cõpetentem iniudicem publicari gl.nu.20.car.82.
Testm̃ ceci debet habere octos testes gl.nu.24.c.82.
Testm̃ ceci an valet p tres curiales factũ sicut q̃libz testm̃ factũ p octo testes notarium & alios ibi nu.24.
Testamentũ qñ dicitur perfectum glo. in ver. obti/nent nu.72.car.87.
Testamentum est instrumentum glo.in ver. contra/cte nu.5.car.88.

Testamentum dicitur lex priuata ibi nu.6.
Testamentum imperfectum non est testamentum gl. in ver.testamentum nu.6.car.40.
Testamentum consideratur vt genus & species ibi & an ipsius appellatione veniant donatio causa mortis & codicilli ibi nu. 4.5.&.6.
Testamentum cõfectũ per curiales cum subscriptione duorum curialiũ nec non & tertij curialis per ipsum completum & subscriptũ siue per ipsum siue p alium firmatũ fuerit si a testatore rogati fuerũt obtinet robur sicut omne testũ in forma soluta.Lectũ & gl. in testamentum nu.12.car.81.
Tempus collationis beneficij inspicitur glo.in ver. tantum nu.18.car.50.
Tempus longissimum quot annos comprehendat glo.in ver.longissimo nu.35.car.108.
Tempus pupillo ipso iure non currit glo.in ver. de. fuerint nu.93. car.65.
Tempus vbi non est appositum intelligitur in perpetuum glo.in ver.in emphiteosim nu.9.car.88.
Testimonium periti in arte facit fidem glo. in ver.& instructos nu.178. car.13.
Territorium iuris vñ dicitur gl.nu. 335.car.16.
Territorium iuris quid sit ibi.
Territorium loci vnde dicitur ibi.
Territorium quotuplex ibi.
Terra vnde dicitur glo.in ver.terrã nu.21. car.94.
Terra aliqñ põit p pulcra figno villa vel castro ibi.
Terra nemerosa que sit ibi nu.25.
Terra arbustata quomodo vocatur ibi.
Terra quibus nominibus nuncupatur ibi.
Terra arua vnde dicitur ibi.
Tellus vnde dicitur ibi nu.22.
Tellus quare sic dicitur ibi nu. 23.
Tacens an & quando consentire videtur glo.in ver. consensu nu.25.cum sequentibus car.76. & glo. in ver.assensi nu. 240.cũ seq.car.12.
Tertia cũ sit de iure ciuili positiuo quare nominatur portio iuris nature glo.nu.37. car.42.
Titulus an acquiratur per binam iudicaturas in p bemio liber ille nu.71.car.4.
Titulus est potens signum ibi nu.75.
Titulus est causa habilis ad acquirendum dominiũ glo.in ver.liber ille nu.72. car.4.
Titulus pro soluto est prorius a titulo p emptore glo.in ver.emit nu.6. car.93.
Titulus loquens in emptione an trahatur ad alios contractus ibi nu. 7.
Titulus institutionis legatũ & fidei cõmissũ cõprendit ibi glo.in ver.relinquere nu.5.car.49.
Tribus qd significat glo. in ver. pronepotibus nu. 104. car.25.
Traditio duplex est glo.nu.76.car.87.
Traditio an sit de substantia emptionis glo. in ver. a quodam nu.27. car.67.
Titulus institutionis honorabilior est titulo legati glo.in ver.relinquere nu.37.car.42.
Tutela an transferatur ad sm gradum primo gradu deficiente gl.in ver.primiores nu.266.car.37.
Tutores testamento dati dicuntur & illi q in codicillis dati sunt testamento vero ↄfirmati gl.nu.4.c.90.
Tutores prohibentur alienare immobilia gl. i ver. si non extant nu.19. car.59.
Tutores in bonis maternis debent esse de linea materna glo.in ver.materna nu.244.car.36.
Tutores i bõis pr̃is debẽt eẽ d linea pr̃na ibi.244.
Tutores vel pcuratores absentium qñ nolunt emere rem competentem principalibus absentibus iure congrui vel prothomiseos teneantur eoꝝ ppꝛijs pecunijs illoꝝ i comoda resarcire.L.iancim⁹ car. 117.
Tutores vel curatores absentiũ res iure prothomiseos absentibus petentes infra quot tempus debet petere res & an teneatur ad vsuras emptionis ibi.

V

Vasallus an potest alienari domino inuito gl.in ver.conductore nu.31.car.111.
Vacua est dea vacationis & ocij glo.in ver.varietas nu.160.car.9.
Variare qñ quis dicitur glo.in ver.varietate nu.57.
Vasallus litigans corã alio iudice in cã spectãte ad dñm cũ suo cõsensu an piudicat dño glo.in ver. consensus nu.31. car.76.
Vacillas vnde dicitur & quid significat & quomodo debet scribi ibi car.9.
Vbi eadem ratio idem ius glo.in ver.preterq̃ nu. 218.car.33.& glo.in ver.plenius nu.4.car.78.
Verbum moratur participium cuius nature sit gl. in ver.sed si mouerint nu.207.car.37.
Verbũ dupliciter quã naturam habet glo.in ver. obrepsit nu.147.car.9.
Verbum obire quomodo interpretatur & quid significat glo.in ver.obitum nu.208.car.11.
Verbũ obire quorum sit glo.nu.3. car.19.
Verbum mori quod sit ibi.
Verbum obuenire quomodo capiatur glo. in ver. obuenerent nu.22. car.33.
Verbum offerre quid significat glo.in ver.oblationem nu.57.car. 85.
Verbum habere de natura ipsius glosa in ver. habuisset nu.301.c.39.& gl.in ver.habet nu.89. car.72.
Verbum peruenire in vltima voluntate habet vim fideicõmissi glo.in ver.perueniat nu.27.car. 44.
Verbum possessio an & qñ implicat proprietatẽ gl. in ver.alterius nu.4.car.91.
Verbum importare quid significat glosa in verbo importare nu.19. car.11.
Verbum certus quomodo intelligitur glo. in ver. consensus nu.31.car.76.
Verbum contrahere an trahatur ad ius testandi gl. in ver.qualitercunq3 nu.4.car.75.& glo.in ver.relinquere nu.6.car.49.
Verbum posse quomodo intelligitur glo. in verbo possint nu.7. car.45.
Verbum disponere an trahatur ad quamlibet alienationẽ glo.in ver.disponere nu.4.& seq.car.43.
Verbum obuenire an implicat adictiones glosa in ver.materna nu.246.car.36.
verbum petere quid importat glo.in ver. petentibus nu.38.car.83.
Verbum futuri subiunctiui quid habet facere glo. in ver.peruenisset nu.32.car.44.& glo. in ver. obuenit nu.72. car.87.
Verbum eo ipso a iure prolatum an denotat effectum cum hominis ministerio glo.in ver.sed mulier nu.3.car.46.& glo.in ver.eo ipso nu.7.car.46. & glo. in ver.reuertantur nu.6.car.60.
Verbum salua dignitate quomodo exponitur glo. in ver.facere nu.43. car.62.
Verbum debere an importat semper necessitatem glo.in ver.debent nu.72.cum seq.car.64.
verbum habere iunctũ tempore presenti prime persone vel tertie qd denotet glo.nu.86.car.71.
verbũ presens quod denotat gl.nu.72.car.87.
verbum deinceps de natura ipsius glosa in verbo

deinceps nu.227.car.38.
Verbũ relinqre de natura ipsius gl.i ver.relinquere nu.32.&.35.car.42.& glo.nu.37.car.42.
Verbum aufero de natura ipsius ibi nu.34.
Verbũ debeo de natura ipsius glo.nu.35.car.83.
Verbum debere iunctũ tempori presenti pme persone an denotat precisam coactionẽ vel causatiuam glo.in ver.debet nu.29.car.107.
Verba subiunctiui an requirunt hominis ministerium glo.in ver.reuertitur nu.6.car.60.
Verba si possunt debent aliquid operare gl.in ver.sed vbi nu.67.car.70.
Vẽditor necesse ẽ q tradat rẽ vere emptori an sufficit tradere per signum glo.nu.64.car.86.
Venditor an potest rem alias venditam sed nõ traditam propter emptoris negligentiam post annum vendere alteri glo.in ver.post annum nu.67.c.86.
Vẽditor an possit vẽdere alteri rẽ vẽditã qñ emptor nõ soluit pretiũ sed soluere obligauit ibi nu.67.
Vẽditor an pôt cogere ementẽ ad rẽ vẽditã elapso anno recipiendã glo.nu.68.car.86.
Venditor per que verba debet emptori possessionẽ tradere glo.in ver.traditionem nu.76.car.87.
Venditor an & qñ teneatur ementi ad interesse glo.in ver.rem tradi nu.64.car.80.
venditor debet potius suis coniunctis vendere quã alijs glo.in ver.insuper nu.101.car.100.
vendens absolute ius in re quod habet vendere videtur glo.in ver.sed vbi nu.64.car.70.
Venditor an debet expectare tempus postulationis rei vendite ad dandam rem venditam emptori glo.in ver.petere nu.63.car.86.
venditor an elapso anno cogatur tradere rem venditam emptori ipso non petente in tempore sed pretium glo.in ver.resolutam nu.68.car.86.
venditio rei nostre future an valet glosa in ver.preterq̃ nu.201.car.32.
venditio fundi vel feudi in fraudem est vilistante p tio glo.in ver.libellario nu.15.car.89.
venditio quando dicitur perfecta glo.in ver.obtinẽt nu.72.car.87.
venditio debet habere pretium in pecunia glosa in ver.terre nu.3.car.91.
venditor non dicitur diminuere patrimonium gl.in ver.ante nu.58.car.70.
veritas de terra orta est quomodo exponitur glo.in ver.charolus nu.6.car.5.
veritas quotuplex gl.in ver.veritas nu.13.c.5.
veritas p testes vel instrumẽta scit ibi nu.24.car.6.
veritas qd sit ibi nu.31.gl.in ver.signa nu.72.car.8.
veritas est pars annexa iustitie glo.in ver.pars nu.67.&.68.car.7.
veritas adequat signa rebus existẽtibus circa ipsa glo.in ver.signa nu.72.car.8.
veritas peruersa non dicitur veritas glo.in ver.peruerse nu.220.car.14.
veritas est attendenda & non fictio gl.in ver.vel plurium nu.29.car.83.
veritas ẽ amica simplicitatis & emula falsitatis improhemio Carolus car.4.
veritas non potest abscondi ibi.
veritas fictiõe obumbrari non potest gl.i ver.ex parte nu.172.car.30.
veritas adequat signum signato nu.137.car.8.
veritatẽ causarũ concinans non faciens in culpam venit gl.in prohemio qa scriptum nu.7.car.1.
venire non debet quia contra factum suum maxime iuratum glo.in ver.preterq̃ nu.221.car.31.
virgilius vñ dr glo.in ver.villan9 nu.11.car.103.
virgilius in quo vico mantue natus fuit ibi.
vir vñ dr gl.in ver.viros nu.260.car.12.
vir debet esse alienus a rebus paruulis ibi.
vir duplex maledictus est a deo & in cõstans in omnibus glo.in ver.duplicitas nu.261.car.9.
virtus in sene non decressit sed adcressit glo.in ver.discretos nu.269.car.13.
virtus prudentie in quibus cõsistit ibi nu.265.ca.12.
virtute nihil meli9 glo.nu.276.&.277.car.13.
vicus subiectus est ciuitati glo.in ver.vniuersitate nu.289.car.13.
vicus quid sit glo.in ver.via nu.57.car.97.
vicus vñ dicitur ibi.
via quid sit glosa in ver.concedi nu.5.car.104.
via quotuplex gl.in ver.via nu.55.&.56.car.96.
via ad hoc vt publica dicatur que debet habere ibi.
via priuata quotuplex ibi nu.55.
via spinis plena & vepris pôt a q̃libet purgari ibi.
via rupta vel dirupta an potest quocunq3 refici ibi.
via publica licet vepris & spinis plena an dicatur publica ibi.
villanus vñ dr gl.in ver.villanus nu.9.car.103.
villanus an possit esse nobilis ibi nu.11.car.103.
villa an habet nobilitatem ibi nu.12.
vicarius & eius pecunia est in pecunia ordinarij gl.i ver.proximiores nu.163.car.29.
vicinus an potest constringere alium vicinũ vt det transitũ per terram suã quando aliunde in suã terram venire comodius vel vicinio non potest.l.siquis & gl.in ver.siquis nu.1.car.103.
vicinus an potest cõstringere vicinum vt det si viam quãdo fundus est legatus via adempta & an ademptio vie valet gl.in ver.nec apparet nu.3.car.104.
vicinus i casu quo vult viã p agrũ vel fundũ vicini vt possit ire ad terrã suã an d3 soluere ptiũ ibi nu.4.
vicinus debet eligere viã per agrũ vicini vt possit ire in fundum suum vt non faciat vicino maximum detrimentũ gl.in ver.per quam nu.9.carte.104.
vicin9 edificans incursũ supra quã alius vicin9 hẽt fenestras quantũ d3 destare.l.siquis hẽt parietẽ.c.104.
vicinus edificans immictere pôt trabes in murũ vicini considerata tantum potentia ipsius muri glo.in ver.immictere nu.24.car.105.
vicinus an potest prope murum in quo alius vicin9 habet fenestras cum cantonibus pallinare arbores & pastinando per quantum spatiũ cessabit a muro vicini gl.in ver.edificare nu.16.car.104.
vicinus an debet cessare a muro vicini in quo alter vicinus h3 fenestras cum cantonibus qñ edificat cũ lignelis edificya & non cum calce ibi nu.16.
vicinus an pôt cogere aliũ vicinum de pstando sibi viam per terram suã ad terrã suam quando nõ apparet aliqua via sed solũ apparet via destructa impetu aque vel ruine gl.i ver.nec apparet n.2.c.103.
vicinus an debet cessare a muro vicini in casu refectionis glo.in ver.nouum nu.17.car.104.
vicinus quando vult edificare in curti ex latere muri vicini habentis ibi fenestras cum cantonibus per quantum debet distare a fenestris vicini.l.& si glosa in ver.& si nu.19.car.104.
vicinus pôt immictere ligna in muro vicini & qñ ibi
vicinus quando vult facere tectum prope parietes in qua est apertura cum cantonibus ad lumen ingrediendum quantum debet distare a fenestra ibi & glo.in ver.verum nu.25.car.105.

Vicinus qui vult facere aliquid in pariete vicini &
& qui debet soluere partem parietis vicini.l.si ex la
tere ca.104.& gl. in ver.soluto nu.26. car.105.

Vicin⁹ quare qui edificat a latere nõ tñ distat sicut
qui edificat incircumspicio gl.i ver.duos n.21.c.105.

Vicinus an possit edificare prope parietẽ alterius
vicini relictis spacijs manentibus in fenestris & in
lateribus muri quando infra dictas fenestras vult
edificare gl.in ver.& si latere nu.19.car.104.

Vicinus an possit edificare in pariete vicini nolẽte
eo accipere pretiũ gl.in ver.põt nu.22.car.105.

Vicinus non solum põt ponere trabem in muro vi/
cini intus verum etiam & supra dummodo non per
forauerit faciem muri a parte vicini & quid si mi/
cit in parietẽ gl.in ver.ipsum nu.23.car.105.

Vicinus qui tenetur soluere partem muri vicini vi
cino nolente recipere pretiũ an possit edificare gl.
in ver.soluto nu.26.car.105.

Vicinus an cogatur destruere edificium factũ vel
soluere pretiũ quando edificabat vicino non cõtra/
dicente & sciente vel ignorãte ibi nu.26.

Vicinus an potest supra parietem cõmunem edifica/
re glo.in ver.esse nu.27.car.105.

Vicinus quando vult ponere capita tegularum ad
parietem vicini ad quẽ recumbit edificium quid te
netur soluere.l.si sed recubat car.105.

Vicinus an possit facere fistulã piscinã & similia fur
nũ stabulũ & similia in parietẽ vicini prestita cautiõe
damni gl.in ver.ad parietẽ nu.29.&.30.car. 105.

Vicin⁹ p solutionẽ parietis vicini efficit dñs quãtũ
ad partem emptam gl.in ver.& non nu.36. car. 105.

Vicinus edificans iuxta solũ vicini an & qñ possit fe
nestras seu aperturas tectum & similia facere.l. vbi
aliquis & quid si renouauerit edificium vetus glo.
in ver.nõ fuit nu.2.car.106. & quid si iuxta domum
vicini vult edificare gl.in ver.solũ nu.3. car.106.

Vicinus qui non vult facere fenestras edificando iux/
ta solum vicini quantum debet distare a solo vicini
glo.in ver.aperturas nu.4. car.106.

Vicinus potest facere fenestras in alijs astracis
nouis & indirectũ quũ ubius astraca noua sunt vete/
ra habentia fenestras etiam vicinis contradicentibus.l.
siquis habet domũ.supra ca. 106.

Vicinus si facit merqulos coperire an potest supra
merqulos copertos edificando in directum facere
fenestras glo.in ver.altius nu.8.car.106.

Vicinus si facit de vno solario duo vel de vno mẽ/
bro duo an possit facere fenestras in directũ veteris
habentis ibi nu.9.& qd si de duob⁹ mẽbris facit vnũ
an possit tot fenestras facere i vno q̃ erãt i duob⁹ ibi.

Vicinus edificans supra membrum antiquũ habẽ/
tẽ aperturas debet facere in edificio nouo apertu/
ras in directum eiusdem qualitatis & numeri.l.sique
habeat domum supra car.106.

Vicinus proiciendo terram & similia necnon & aper
turas a faciendo in casaleno vicini etiam per lõgum
tempus non prescribit.l.contra habentem casalenũ
& quid si fuerit apertura antequam fuisset casalenũ
glo.in ver.aliquas nu.12.car. 106.

Vicinus quando vult edificare in curti vicini in qua
est partes ipsius vicini sine aperturis aliquibus sed
solum habet stillicidium flumen vel pẽnã tecti quo/
modo edificabit.l.si quis habens curtim car.106.

Vicinus superans astracum vicini potest cogi a con
vicino ad faciendam pectoratã suis expensis vt non
possit videre domum vicini & pectorata debet esse
vnius canne.l.si quis habens curtim & glo.nu. 14.c.
106.& gl.in ver.& velit nu.16.car.106.

Vicinus an & quantum debet distare a muro vicini
edificando in quo muro fuit pennata sed casu ruit
glo.in ver.est tamen numero.15.car.106.

Vicinus quando non edificat iuxta parietem alte/
rius vicini an teneatur facere pectoratam gl.in ver.
& velit nu.17.car. 107.

Vicinus an potest edificare subtus & ex opposito ad
pennam tecti vel astraci vicini gl.in verbo post quã
nu.18.car.107.

Vicinus an teneat facere pectoratã in casu iure ser
uitutis actiue vel iure oneris passiue glo. in verbo
dum tamen nu.21.car.107.

Vicinus quando tenet facere pectoratã in casu per
vnam cannã quomodo mensurabit dicta canna ibi.

Vicin⁹ an teneat facere pectoratã qui edificat subtus
pẽnã tecti p duos vel plures palmos.l.& idẽ.c.107.

Vicinus an debet facere pectoratam qui fecerit in
muro infra ipsum & aliũ vicinũ manente erbarium
glosa in verbo dum tamen.nu.22.car.107.

Vicinus edificans prope tectũ vicini subtus p vnã
cannam an teneatur facere pectoratam glo. in ver.
infra nu.25.car. 107.

Vicinus edificans subtus pennã tectũ vel astraci vi
cini quantum debet distare.l.quod si nolit & glo. in
ver.quod si nolit nu.26. car.107.

Vicinus edificando non abstinens a pariete vicini
in casibus an debet destruere edificium factum gl.
in ver.debet nu.30. car.107.

Vicinus q diuisit rem cõmunẽ cũ alio vicino cum pa
cto de si aperiẽdo vel de apertas claudet fenestras
pscriptio lõgi tẽporis si nocebit.l.vbi reperit ca.107.

Vicin⁹ in diuisiõe vt possit eã diuisionẽ contrius p/
bare quod instrumentũ habuerit an sufficit habere
sententiã iudicis ordinarij vel legati super ipsa di/
uisione glosa in verbo instrumentum nu.32. c.107.

Vicinus si per instrumentum probatur q nõ potest
extollere rem cõmunem an altius possit extollere
glo.in ver.vel seruitutem nu.34.car.108.

Vicinus si in instro diuisionis nõ expresse cõtinet q
alter alteri seruitutẽ debeat ẽt longissimi tpis pscri/
ptionis possessionis vel quasi possidẽdo alteri vici/
no nõ prescribit.l.amplius si in instrumento car.108.

Vicinus pfore an dz claudere fenestra sine cãtonib⁹
sibi i diuisione assignatas gl.nu.39.car.108.

Vicin⁹ pfore i diuidẽdo quũ alius vicin⁹ vult clau/
dere fenestras sibi i diuisiõe assignatas põt oppone
re se si possidere iure seruitutis sed iuf diuisiõis ibi
nu.40.& qd si nõ apparet instrm diuisionis ibi n.40.

Vicin⁹ qui vult facere cimimulũ vel molẽdinũ an põt
inficere trabem in murũ cõmunẽ.l.siquis velit & qd
in domo cõmuni glo.nu.3.car. 108.

Vicinus an potest facere furnũ aderendo muro vi/
cini ibi nu. 4.

Vicinus etiam in domo propria nõ debet tenere pa
leas & similia nisi ad sufficientiã.l.non licet & quid i
lino ibi & glo.in ver.nisi nu.11.car.109.

Vicinus non debet tenere i domo conducta paleas
fenum & similia nisi ad sufficiendam. l. in domo &
quid de lignis & lino glosa in verbo vel fenu nume.
15.car. 109.

Vicinus totium arboris pendẽtis vel in terram vel
in domum suam potest incidere & nõ incidendo par
tem fructum habebit.l.si arbor car. 114.

Vicinus incidendo arbores in illa parte que pẽdet
in cortilium vel in fundum suum cui acquirat ligna
incisa glo.in ver.si arbor nu.3.car.114.

Vicinus qñ vult facere murũ domũ vel sepulcrũ ppe murũ vicini qñtũ debet distare nu.4.car.106.
Vicinus qñ vult foueam vel puteum prope domum vicini facere quantum debet distare ibi.
Vicinus potest arare iuxta ripam terre superioris vicini.l.si duorum terre car.115.
Vicinus impediẽs nouũ opus debet causas impedimenti in libello ponere & si nõ posuerit debet de tertia in tertiã diẽ ad iudicium vocari & per iudices habere tẽpus ad probadũ.l.si quis impediat car.113.
Vicinus impediẽs nouũ opus debet ab edificãte vocari ad pbandũ causas impedimenti nu.3.car.113.
Vicinus edificare phibit⁹ an possit edificare stãte pbibitione & an edificãdo icidat in penã nu.4.ca.113.
Vicinus prohibens alium vicinum de non ambulando per terram suam debet causam prohibitionis probare.l.idem est si quis car.113.
Vinum multa mala causat nume.3.car.1.
Vini qbus sit dandũ ibi rectificat cor hominis ibi.
Vinum an sit bibendum ibi.
Viciũ semp psumitur q comitet viciosũ nu.56.ca.7.
Vicium conuertitur in naturam ibi nu.57.
Viciũ ita sequitur viciosum sicut lepra leprosum ibi
Voluntas testandi largior est masculis quam feminis glo.in ver.si qua moriens nu.1.car.49.
Vox patris est vox filij & ecõtra nu.9.car.45.
Volũtas libera regul.r cũ sua habilitate nu.4.c.44.
Vox est indicatio actus cõceptus cordialis vel mentalis glo.in verbo veritas nume.21.car.6.
Vox vistus vox nullius gl.in ver.cuius nu.10.c.102.
Urbanũ an & qñ trahit ad se rusticũ nu.18.ca.94.
Uncia quotuplex facit libram nu.81.car.65.
Usus quomodo prohibitus nume.61.car.3.
Usus quotidianus an veniat solũ appellatione vsus glo.in ver.ad vsum nume.41.car.51.
Uncia quot karenos habet numero.81.car.65.
Usus quid sit glo.in ver.vsa nu.55.car.96.& glosa.in verbo vsualia nu.331.car.16.
Usus quotuplex ibi. Usus malus reprobãdus in prohemio Carolus ver.audiuimus car.10.
Usualia verba que dicãtur nume.331.car.16.
Usufructus per consolidationem proprietatis consolidatur glo.in ver.preter q nume.185.car.31.
Usufructus quibus modis finitur nu.81.car.71.
Usufructus in quibus cõstituatur nu.32.cũ seq.c.43.
Usufructus an debeatur de agro sterili nu.33.c.68.
Usufructus patris mortuo filio abintestato an finitur & cui accrescat numero.38.car.57.
Usufructus an potest legari quando non est in rerum natura glo.in ver.sed vbi nume.62.car.70.
Usufructus debitus vxori an consolidatur cum proprietate per transitum vxoris ad religionem glosa in ver.quia vsufructus nume.81.car.71.
Usufructus debitus vxori an ea mortua cõsolidatur pluribus filijs diuersarum vxorum nu.83.car.71.
Usufructus debitus viro decedente sine liberis superstite matre & alijs fratribus cui accrescat n.84.c.71.
Usufructuarius an sit dominus rei in qua habet vsufructum glo.in ver.suis nu.14.car.55.
Usucapio sufficit bona fide inchoari nu.26.car.2.
Uterus aliqñ pro censibus ponit nu.134.car.27.
vulneratus moriens censetur viuus nu.36.car.83.
Ulpianus quis & vnde fuit nume.11.car.103.
Uxor solum osculata a viro licet nõ cognita dicitur corrupta glo.in ver.e quondam nume.29.car.68.
Uxor ducta in domũ viri nõ tñ cognita an mortuo viro habebit quartã vel dõationẽ pp nuptias.n.32.c.68
Uxor pp sterilitatẽ nõ amittit quartã ibi nu.33.
Uxor nõdũ cognita se presentãs in domo viri morientis prope mortẽ an habebit quartã ibi nu.24.car.68.
Uxor nupta minor.xij.anno an mortuo viro habebit quartam ibi nu.36.
Uxor nupta minor.xij.anno tamẽ nõ cognita licet viri potens an habebit quartã mortuo viro ibi nu.37.
Uxor minor.xij.anno ducta ad domum viri an habebit quartam vel donationem propter nuptias mortuo marito ibi nume.37.& nu.48.car.69.
Uxor matrimonio constante per verba de presenti & statiz marito moriẽte an habebit quartã seu donationem propter nuptias ibi nume.43.car.69.
Uxor matrimonio contracto per verba de presenti solum protestans q sit parata ad obsequium viri an habebit quartam ipso moriente stante matrimonio solum per verba de presenti contracto ibi.
Uxor an habet quartam seu donationẽ propter nuptias in bonis feudalibus viri nu.44.car.69.
vxor an habet quartã seu donationem pp nuptias in bonis viri occupatis vel subtractis nu.47.car.69.
vxor an habet potestatẽ habende quarte in bonis legatis suo marito nondũ acquisitis ibi nu.48.
vxor an habebit potestatẽ quarte eligẽde in bonis viri captis ab hostib⁹ & post mortẽ vie reuersis ibi.n.49
vxor an & qñ habet electiõnẽ ad quartã in bonis alienatis post quarte cõstitutionẽ ibi numero.49.& glosa in ver.super bonis nume.3.car.75.
vxor quãdo est alienatũ ante quarte constitutionẽ superantẽ totã substantia viri an habebit quartam vel donationem pp nuptias nu.50.car.69.
vxor an habebit quartã in bonis viri vel donationem propter nuptias in quibus bonis fuit debitũ contractũ ante quartã vel donationẽ constitutam.licet adimpletũ post donationẽ vel quartã cõstitutã nu.51.car.69.
vxor an habebit quartã vel donationẽ pp nuptias qñ bona fuerũt obligata ante cõstitutionẽ quarte vel donationis pp nuptias ex quasi cõtractu ibi nu.52.c.70.
vxor debet detrahere quartã post detractionẽ dotis cõfessate ante quarte cõstitutionẽ ibi nume.50.
vxor in quarte vel donationis pp nuptias electione an preferatur cõtractui debiti vno & eodẽ die celebrato cũ quarta vel donatione pp nuptias ibi nu.54.
vxor an habet electionem quarte vel donationis propter nuptias in fundo empto precio non soluto post quarte constitutionem ibi nu.58.car.70.
vxor an habet quartã vel donationẽ pp nuptias pleno iure stãtibus filijs qñ post ipsos natos fuit cõstituta & post cõstitutionẽ legata quarta vel donatio propter nuptias glo.in ver.sed vbi nu.60.car.70.
vxor an possit petere quartã vel donationẽ pp nuptias iure legati vel iure q̃rte vel donationis pp nuptias qñ testator dixit lego vxori mee quartã vel donationem pp nuptias vel quã cõstitui nulla constitutione apparente ibi nume.68.
vxor quãdo quarta seu antefatũ est constituta vel constituta in pecunia an possit petere vsufructum antefati vel quarte glo.in ver.fructus nu.77.car.71.
vxor an possit petere dotẽ quartam vel donationem propter nuptias cum ceda vel protocollo notarij gl. in ver.instrumento nu.104.car.72.
vxor an possit petere dotẽ quarta seu donationes propter nuptias cũ pluribus instrumentis ibi.
vxor an possit petere dotem quartam seu donationes propter nuptias cum instrumento pactorum in quo

pertinet dos data seu cõfessata ibi nu.105.

vxor an possit petere dotẽ seu quartã vel donationem pp nuptias cum instrumento sponsaliorũ ibi nu.106.

vxor an possit petere dotẽ donatione pp nuptias siue quartã cũ instrumento augmenti dotis ibi nu.107.

vxor an potest petere quartam seu donationem propter nuptias viro mortuo ab heredibus ipsius data dotis solum promissione marito etiam suscipiẽte onera matrimonij ibi nume.108.

vxor an potest habere quartã seu donationẽ pp nuptias vel dotẽ introducto pdito stante tñ forme et tenoris introducti probatione ibi nu.112.car.73.

vxor an possit habere dotẽ donationẽ pp nuptias quartã vel antefatũ cũ instr̃o inciso vel vsonu.114.car.73.

vxor consentiendo marito aliquo contractu ypothecãti vel vendenti bona sua an et quando preiudicat heredibus quibus dotium restitutio facienda est.l.si mulier consentiat car.75.

vxor consentiendo venditioni facte per maritum in quibus preiudicat sibi in dote ibi.

vxor cõsentiẽdo marito in quasi ꝯtru an p̃iudicat sibi gl.in ver.qualitercunq; nu.5.car.75.

vxor in consensu prestito in quasi contractu an iuuet velleano ibi nume.6.

vxor an preiudicat sibi prestante consensum marito fideiubente aliquem in iudicio filii ibi nume.7.

vxor prestando consensum viro vt fideiubeat pro aliquo iure aliquo velleano ibi.

vxor an preiudicat si consenserit viro pecuniam mutuo recipiente ibi nu.8.

vxor renuncians velleano siue pro se siue pro marito preiudicat sibi in dotem nu.17.car.76.

vxor renuncians velleano an preiudicat sibi in quarta vel donatione propter nuptias nu.9.car.75.

vxor renuncians velleano an preiudicat sibi in dote ibi nume.10.car.75.

vxor qñ vir eã heredẽ instituit et fundũ dotalẽ ei legauit preiudicat sibi hereditatẽ adeũdo nu.12.car.75.

vxor filij soceris si cõsenserit soceri vel alij ꝯseruanti dotes suas an preiudicat sibi in dotem ibi nu.13.

vxor contrahens cũ viro an preiudicat sibi in dote donatione pp nuptias vel quarta nu.14.car.75.

vxor quam actionẽ habet pro dote seu quarta vel donatione pp nuptias in bonis viri nu.15.car.75.

vxor volens vendicare dotes super fundo alienato manente penes tertium an est necesse ꝙ cõueniat prius maritũ vel eius heredes ibi nu.16.

vxor cõsentiens marito accipiẽti pecuniã cõuersaz in suam vtilitatẽ mutuo an preiudicat sibi in dote et donatione propter nuptias vel quarta ibi nu.18.

vxor an potest petere antefatũ quartã constitutũ seu cõstitutã stantibus filijs nu.78.car.71.

vxor stantibus filijs si voluerit quartã siue antefatũ quo ad ꝓprietatẽ debet prestare cautionẽ filijs vt ea mortua cõsolidetur seu reuertatur ad filios ibi.

vxor de antefato seu quarta manente penes filios debet habere vsumfructum ibi

vxor habet electionẽ ad petendũ quartã seu donationẽ propter nuptias vel eius vsufructũ ibi

vxor qd habebit de quarta siue antefato qñ maritus hẽt nudã ꝓprietatẽ stantibus filijs ibi nu.79.car.71.

vxor quid habebit de quarta siue donatione pp nuptias stantibus filijs post mortẽ viri habentis nudam proprietatẽ ante suam mortẽ ibi nu.80.car.71.

vxor an habebit plenam quartam iure successionis glos.in verbo habet nu.86.car.71.

vxor que fuit in officio cum viro suo extra patriaz an dicatur discedere a domo viri si redierit sola ad patriam glo.in ver.a domo nu.93.car.72.

vxor mortuo viro anteq̃ȝ sit factũ inuẽm quarte vel donationis pp nuptias dotiũ ipsarũ an possit petere ipsaȝ quartã siue donationẽ nu.95.car.72.

vxor qñ maritus dixit lego vxori mee dotẽ an et qñ debet dotẽ per instrumentum probare ibi.96.

vxor quando nõ habet instrumentũ dotale sed testes probantes ꝯfessionẽ dotis obligationẽ mariti l causa dotiũ restitutiõis an potest ageẽ ypothecaria ibi.n.97

vxor volens antefatũ donationem propter nuptias siue quartam an debet probare per instrumentum dotale glo.in ver.quarta nu.99.car.72.

vxor an necesse ꝙ petat dotarium constitutum instrumento dotali ibi nume.99.

vxor baronũ hẽt dotariũ nõ autẽ quartã vel donationẽ propter nuptias in ciuitate neapoli ibi.nu.100.

vxor si habet quartam constitutam an potest petere donationem propter nuptias ibi nu.101.

vxor in bonis feudalibus habet dotarium seu tertiam ibi numero.102.

vxor in burgensaticio viri habet quartam ibi.

vxor in bonis viri habet donationem propter nuptias antiferna dictam ibi

vxor renuncians cõsuetudini neapolitane marito accipiente pecuniam mutuo an preiudicet sibi in dote numero.20.et nu.19.car.76.

vxor si consenserit viro in casibus an preiudicat sibi in dote quarta vel donatione propter nuptias glo.in ver.quantũ ad quartã nu.21.car.76.

vxor matrimonio constante an sit domina quarte vel donationis pp nuptias nu.22.car.76.

vxor quando maritus alienauit bona sua ecclesie an potest super illis petere quartam nu.23.car.76.

vxor quãdo maritus sine cõsensu suo permutauit bona an habebit quartã vel donationẽ pp nuptias in re recepta translate vel in re translata ibi nu.24.

vxor quando vult consentire marito super aliquo cõtractu an est necesse ꝙ consentiat expresse vel tacite glo.in ver.consensu nu.25.car.76.

vxor renũcians velleano an debet esse certiorata de effectu velleani vt teneat renuntiatio nu.26.car.76.

vxor certiorata velleiano presens marito contrahenti et tacens an preiudicat sibi in dote ibi.

vxor qñ dr̃ in venditione facta p virũ ꝙ ipsa presente et cetera an preiudicat sibi in dote ibi nu.29.

vxor quando inuenitur scripta in instrumento venditionis per virum ꝙ ipsa presente et tacente et cetera an preiudicat sibi in dote ibi.

vxor quando se subscripsit alienationi facte per virũ an et qñ sibi preiudicat in dote ibi nu.30.car.76.

vxor quando reperitur in instr̃o vna cũ viro vendidisse aliqua bona an p̃iudicat sibi.l.sed si mulier.ca.77.

vxor quando alienauit rem aliquam vna cum viro seperatim an preiudicat sibi in dote nu.35.car.77.

vxor quando alienauit cum consensu viri precedentis vel subsequentis ibi nu.36.

vxor an potest bona cum consensu viri alienari vel in alium transferre.l.bona stabilia car.77.et glo.in ver.disponere nu.4.car.43.et glo.in verbo de fructibus nume.60.car.58.

vxor cõdicẽtibus filijs primi matrimonij et cũ ꝯsensu viri scdi matrimonij an et qñ põt alienare dotes ibi.

vxor an possit permutari vel vendere cum consensu viri bona promissa et non data in dotem nu.3.car.78.

Vxor filijs contradicentibus primi matrimonij quando est vidua volens transire ad secunda vota cũ non possit aliter virũ idoneũ inuenire an possit dotẽ vendere in stabilibus manentẽ ibi nu.3.

Vxor quando vult alienare bona stabilia data in dotẽ stantibus filijs an est necesse q̃ habeat causam nõ solũ necessariã vez etiã ⁊ iustã an vero vnam solum ex istis num.8.car.78.

Vxor licet renunciando velleiano in fideiussione pro marito non preiudicat sibi tamẽ si fideiussio est facta meritorie an preiudicat meritis probatis an solum meritorie mentione facta ibi nu.9.10.⁊.11.

Vxor si totã suã dotẽ ꝯstãte matrimonio dedit in dotẽ filie nõ tenet vir vel viri heres tradere dotẽ si vero partẽ in illa parte diminutio fit ⁊.l.si ꝯstãte n.22.c.80

Vxor que promisit dare centũ pro filia sua genero suo in dotẽ si maritus nõ vult dare an possit cõpellere virũ suũ ad dandum nu.26.car.80.

Vxor in quibus bonis viri habebit quartam vel donationem propter nuptias.l.in bonis car.88.

Vxor an habebit duas quartas vel donationes propter nuptias vnã cõstitutã aliã vero legatã qñ testator dixit lego vxori mee quartã omnium bonorũ nu.3.⁊ quid si quarta nõ erat constituta ibi nu.4.car.88.

Vxor an habebit quartam iure legati quando testator dixit lego vxori mee quartam ibi nu.5.

Vxor quomodo habebit quartam quando testator dixit lego vxori mee quartam iuxta vsum ⁊ consuetudinem ciuitatis neapolitane ibi nu.6.

Vxor an possit habere quartam seu donationem propter nuptias in rebus in quibus fuit legatus reditus alicui ecclesie ⁊ qd si nõ ꝯstat de reditu n.15.16.c.89

Vxor an possit habere quartã seu donationẽ pp nuptias in bonis positis feudalibus ⁊ similibus extra ciuitatem glo.in ver.non habet nu.18.car.89.

Vxor qñ filio ꝯstituente quarta vxori cõsenserit viro ⁊ consentiente eaz marito an mortuo marito ⁊ filio preferatur nurui in electione quarte.l.si de bonis ca.89.⁊ glo.in ver.in bonis nu.20.car.89.

Vxor an preferatur in electione quarte quando maritus suus cõstituit aliã quartã vxori filij sui cũ ꝯsensu ipsius vxoris sue vel sine nu.21.car.89.

Vxor filij premortui viuẽte socero ꝯstituẽte quartaz sup oĩbus suis bonis an pferatur i electione quarte socero volẽti ducere quartã vxoris sue viue ibi.n.23.

Vxor filij premortui an possit habere dotem ab heredibus patris mariti quando mortuus fuit filius ante quam adijsset portionem hereditatis sibi debitam p mortem ipsorum parentum nu.6.car.90.

Vxor an lucrifaciat ornamenta ⁊ vestes paramentales glo.in ver.ad vsum nu.41.⁊.42.car.51.

Vxor quãdo habet multas vestes quotidianas quas illarum lucrifaciat ibi nu.43.

Vxor de donationibus factis sibi a viro an potest suo libitu disponere nume.49.car.60.

Vxor in successione viri excludit fiscum nu.63.car.58. glo.in ver.infinitum nu.269.car.37.

Vxor volẽs accusare maritũ de adulterio an debet hẽre expensas a marito ⁊ qd si voluerit probare impedimẽtũ matrimonij vel ꝯsanguinitatẽ nu.83.ca.59.

Vxor an ⁊ quando potest exigere dotem constante matrimonio nume.26.car.61.

Vxor an potest petere dotẽ ꝯstante matrimonio quando maritus solũ inchoauit dissipare bona ibi nu.28.

Vxor exclusa seu renunciata a viro an posset petere dotem constante matrimonio ibi nu.32.

Vxor furiosa propter suum furorez expulsa an possit petere dotem constante matrimonio ibi nu.33.

Vxor propter suum furorez expulsa a viro an debet habere solum alimenta constante matrimonio ibi.

Vxor an possit petere dotem constante matrimonio a marito vagabundo ibi nu.34.

Vxor an potest petere dotem a marito verberante ipsam ibi nume.35.

Vxor an potest cogi a marito vt recipiat dotem sine causa ibi nume.36.car.61.

Vxor spõsa solũ an potest petere dotiũ restitutionem in casib⁹ sicut vxor despõsata a suo viro nu.38.ca.61.

Vxor an possit petere dotem a fisco a marito deportato seu fori iudicato nume.53.car.62.

Vxor donando dotes suas eligit an videatur donare ipsas dotes an vero vsufructum ipsarum glosa.in ver.vxore nu.66.car.63.

Vxor ab alijs heredibus ali non debet sed solum habebit pro qualibet vncia tarenum vnum tempore dotium restitutionis pro sex mensibus transactis similiter ⁊ si aduenientes tempore sex mensium distulerunt tradere dotem dabunt tantundez pro vsufructu aliorum mensium.l.viro ver.si fuerint car.64.

Vxor a filijs mariti sui cõiter genitis debet ali ibi.

Vxor si relicto filio inicuo patre mariti mortui ad secunda vota deuolauit an gaudeat priuilegio consuetudinis dictantis matrẽ debere ali a filijs tpe dotiũ restitutionis marito mortuo nu.77.car.64.

Vxor accipiens redditum dotium an committat vsuram glo.in ver.tarenum nu.80.car.64.

Vxor an habeat eundem priuilegiuz in dote cõfessata a viro sicut in tradita dote nu.83.car.65.

Vxor effecta monaca an debet habere alimenta dotium sicut esset in seculo a filijs nu.91.car.65.

Vxor an põt ꝯstringere filiũ pupillũ tutore carentem ad alimẽta sibi danda loco reditus dotis nu.92.c.65.

Vxor mortuo viro suo nõ põt petere aliquẽ vsufructũ p dote data in pecunia quando manet cum suo filio ⁊ filius eam alit numero.94.car.65.

Vxor stante pacto quod decedendo sine liberis succedat dotans an potest testari nu.223.car.33.

Vxor stãte dõatiõe inter viuos an põt testari ibi.n.224

Vxor ea inuita an cogat accipere vsufructũ post tẽpus dotiũ restitutionis.l.viro ver.ita quod car.65.

Vxor adueniente tpe dotiũ an possit propria auctoritate bona ipsa capere ibi ver.quinimo car.65.

Vxor quando in instrumento dicitur dedisse dotem pro corredo an videatur dedisse tantum pecuniam vel corredũ valoris tante pecunie nu.100.car.66.

Vxor dans centum pro corredo an intelligatur dare res ascendentes ad tantam summam an vero pecuniam numeratam ibi nu.101.

Vxor potest constante matrimonio donationem propter nuptias petere viro vergente ad inopiam num.2. car.66.glo.in ver.restitutionis nu.28.car.61.

Vxor constante matrimonio viro vergente ad inopiam an possit petere quartam nu.46.car.69.

Vxor an potest mortuo viro ab eo quartã cõstitutam ppria auctoritate capere.l.quartã autem car.66.

Vxor an debz hẽre quartã deducto pas⁹ ere aliẽo ibi

Vxor stantibus filijs premortui viri an habebit alimenta loco vsufructus ibi

Vxor vt quartam possit sua propria auctoritate capere quando incipit annus ad accipiendum ibi.

Vxor in quarta eligenda preferatur creditori posteriori ⁊ non autem anteriori nume.15.car.67.

Uxor ad hoc ut possit petere quartam an est necesse quod sit constituta ibi

Uxor an habeat quartam non constitutam sed solum promissam ibi nume.16.

Uxor an de iure cōmuni habebit quartam in bonis viri ibi numero.17.

Uxor an habet quartam de iure cōmuni unā & aliam de iure cōsuetudinis an vero unam tantum ibi nu.19.

Uxor nondum reconciliata per expulsionē an possit habere duas quartas ibi nu.20.

Uxor sponsa mortuo sponso an habebit quartam sibi constitutam vel antefatum sibi constitutum a sponso vel eius patre nume.22.car.67.

Uxor sponsa an habebit quartam seu donationē a suo sponso sibi factā qui uno & eodē die fuit sibi sponsus & maritus ibi nu.23.& nu.2.car.88.

Uxor nō cognita carnaliter nec ad domū viri ducta an mortuo viro habebit quartā sibi cōstitutā & similem nume.27.&.28.&.29.car.67.

Uxor iniuste facit si quartā vel donationē propter nuptias vult si nullam dotē dedit nu.16.car.67.

Uxor non cognita carnaliter sed solum osculata an lucretur donationem propter nuptias & si lucretur an totam partem lucretur nume.29.car.68.

Uxor an possit habere quartam in rebus vel donatione propter nuptias in rebus in emphiteosim concessis ab ecclesia nume.10.car.88.

Uxor an possit habere quartam vel quarte extimationem quando maritus dixit lego uxori mee quartam super bonis feudalibus nu.11.car.88.

Uxor propter filios alterius matrimonij non impeditur improprietate quarte nu.12.car.114.

Uxor legitimata per subsequens matrimonium an impediatur habere quartam propter filios procreatos in concubinatu ibi.

Uxor a domo vel fundo a marito imperpetuum locato an possit habere quartam vel donationem propter nuptias.l.cum terra car.112.

Uxor quare habet quartā in bonis viri nu.186.c.32.

Uxor an potest petere dotem quando actio dotis est confusa glo.in ver.a matre nu.251.car.34.

Uxor etiam renuncians velleano non potest fideiubere pro marito nu.11.car.79.

Uxor alienans principaliter simul cum viro an preiudicat sibi in totum quo ad dotem an quoad quartā tantum nume.30.car.76.

Uxor quartā habebit post mortē viri nu.22.car.76.

Uxorē separari a viro & econtra durū est nu.9.ca.54.

Uxor & maritus debent esse una caro & una anima glo.in ver.restitutionis nu.32.car.61.

Uxor & econtra propter nullam causam debet maritum abhorrere ibi nu.56.

Uxor dī socia viri necnō diuine & humane domus ibi

Uxor quousqз est vidua est in primo matrimonio glo.in ver.tarenum nu.80.car.64.

Uxor ex sola constitutione quarte lucratur quartam etiam sine pacto lucrando nu.15.car.67.

Uxor an & quando nuptijs non secutis habebit quartam nume.22.car.67.

Uxor de propria significatione intelligitur post contractum matrimonium ibi nu.24.

Uxor habens filium minorem de nouem partibus testans post mortem filij cum consensu viri an preiudicat ipsi viro mortuo filio nu.26.car.50.

Uxor an lucrifaciat quartam vel donationē propter nuptias per mortē ciuilē viri nu.46.car.69.

Uxor an sit digna maioris mariti quā vir n.67.c.70

Uxor an detrahet primo quartam suam quam nurus suam quando quarta nurui fuit constituta ante quam ipsa uxor esset ducta in domum nu.23.car.90.

Uxor filij est subiecta socero & ei reuerentiam debet numero.9.car.90.

Uxor an dicatur ducta in domum viri quādo vir habitabat in domo uxoris simul nu.2.car.46.

Uxor lucrifacit dotariū dote non data nu.94.c.72.

X

Xp̄s sic amat regē ut seruū & econtra nu.140.car.9.

Xp̄s a terra idest a virgine ortus est nu.6.car.5.& in verbo veritas numero.13.car.5.

Xp̄s habuit omnem veritatem ibi nu.7.

Xp̄s destruxit quatuor vicia in lege iudeorum ibi.

Xp̄s per veritatem fidei destruxit falsitatem iudeorum ibi numero.8.

Xp̄s per veritatem iusticie destruxit falsitates iudeorum ibi & glo.in ver.mendaciū nu.150.car.9.

Xp̄s per veritatem doctrine destruxit duplicitatem phariseorum & aliorum nu.8.car.5.

Xp̄s per veritatē facti destruxit falsitatē testimoniorum ibi

Xp̄s dabit unicuiqз mercedem iuxta opera eorum numero.140.car.9.

Xp̄s figuratur pro agno nu.29.car.6.

Xp̄s quare figuratur pro agno & qd designat ibi.

Xp̄s figuratur leo & quid designat ibi nu.30.

Xp̄s figuratur pro lapide angulari nu.50.car.7.

Xp̄s in duodecim apostolis perfecit fidē glo.in verbo duodecim nu.259 car.12.

Xp̄s in duodecim tribubus perfecit genus humanū ibi.

Xp̄s est caput ecclesie nu.75.car.98.

Xp̄s figuratus in ligno ut sic exprimatur in corde est ecclesia triumphans ibi.

Y

Ymago non remanet effigie rei sublata nu.240.c.35

Yparabolicus sermo quis sit nu.269.car.37.

Yrcc grece latine vero interpretatur studens quatuor annorum numero.331.car.61.

FINIS.

ADDI. Nota q. D. Neapolitanus iste Anno.D.M.CCCC.LX..die.xix.Decēbris tertie indictionis habuit priuatam examinationem publicam autem tex.l.extra territorium.ff.de iurisdic.omnium iudi. habuit Prima die Dominica mensis septembris.M.CCCCLXI.Quarte indictionis. Fuerunt autem in suo publico examine infrascripti videlicet.

Ep̄s Florentinus Cancellarius.

Dñs Laurentius Pudericus Rector studij.

Dñs Sergius de Donnio ersone vice Piombin.

Dñs Matheus de Porta. Dñs Joannes Siripandus. Dñs Petrus de Caua. Dñs Bartholomeus Zaccarellus. Dñs Rogerius Crisp. Dñs Philippus De Fusca de Rauello. Dñs Petrus Piccolus. Dñs Joannes Setarius.

Hec autem inueni scripta in quibusdam recollectis dicte.l.extra territorium scriptis manu propria D. Neapolitani que recitauit coram dictis D. de collegio que recollecte cōseruantur penes D. Matheū de Afflicto. Locus ubi autem D. Neapolitanus exposuit has consuetudines (ut intellexi ab antiquis qui ab alijs antiquis intellexerunt) est Rua Nobilis Mulieris D. Loisie Cosse relicte Pauli de Marchesie (cuius tunc pensio erat et ipse testatur nu.3.ca.1) quod Rua ē in principio itineris.S.Martini. Hec autem hic apposui quia in ij. addi. car.1. omisi.

CONSVETVDINES NEAPOLITANE

Cum Glosis Nobilis Juris Cesarei Professoris ac Militis. D. Neapolitani Sebastiani Neapolitani. Cum Decisionibus Sacri Regii Consilii Neapolitani Regie Camere Summarie ac Magne curie Vicarie. Necnon Et Excellentium Militum Pontificii ac Humani Juris Consultorum Domini Antonii de Alexandro vice Protbonotarii. S. R. Consilii Presidentis. D. Mathei de Afflictis. Et aliorum. Cum Consiliis Excellentium. U. J. Interpretum. D. Diomedis Mariconde Regii Consiliarii. Regie Camere Summarie Presidentis. D. Antonini de Gnara Reginalis audientie Generalis Auditoris. vna cum Addictionibus Juriscomunis: Repertorio: ac Concordantiis Constitutionum: Capitulorum: et Pragmaticarum Regni edito. Diuina corroborante gratia. per Nobilem. U. J. D. ac Militem. D. Scipionem Januarium Neapolitanum: Cum exemplo Originali ipsius. D. Neapolitani Exemplate: Correcte: et Emendate.

✠

Incipit Prologus: seu Prohemium excusationum quidem Dei mei: vero laudiferum virtutum omnium largitoris.

1 Quia scriptum est in lege sepe prohemium. vt in auctē. de consang. et vteri. fratri. in prin. col. vii. preser tim prepositis sacrosanctis eloquiis. vt in auctē. vt defunc. fune. §. illud i fi. col. v. A D D J. Nota quod ex verbis prohemii colligitur mens auctoris vel disponentis. d. Abba. l. c. ex multa de voto. B. l. in l. de here. institu. Bar. et Bal. per tex. ibi in l. regula. ff. de iu. et facti igno. Bar. in l. cum de transac. et in l. ambitiosa de decre. ab ordi. faci. Jmo. in. c. pe. de cl. ri. coniuga. Bar. in consi. 101. incip. quidam fuit institutus. Ancha. in consi. cccxxix. incip. primo circa medium et in consi. cccxxii. incipien. discutiendus est. d. Abba. in. c. aduersus de immu. eccle. et prohemium debet considerari tanquam causa finalis. l. vt liberis et ibi Bal. in. l. no. C de colla.

2 ¶ † Ideo ego Neapolitanus Sebastianus de Neap. Miles Juris Ciuilis professor licet indignus illud a deo scientie et sapientie largitore psalmista cum exoranter implorō. Notam fac mihi viam in qua ambulem quia ad te leuaui animam meam: vt in psalmo. cxlii. qui incipit Domine exaudi orationem meam. A D D J. Nota quod iste Neapolitanus qui exposuit capitula regni iacet sepultus in choro venerabilis Monasterii Sancti Dominici de Neapo. ordinis Predicatorum fuit post istam compositionem doctor obiit Anno. dni. M. ccclxvi. Mense Augusti. Die. xx. Jndi. x. vt colligitur ex dictis marmore sepulture et cuius dictis an est credendum dic per. d. Ja. in. §. penales insti. de actio. cuius anima requiescat in pace.

3 ¶ † Ille enim ex ore infantium et lactentium facit laudem vt in. viii. psalmo. Ipse ad Moysen inquit: antequam fabricatus est mutum et surdum et videntem et cecum: Nonne ego? perge igitur et loquere. Ego ero in ore tuo: et docebo quod loquaris Exodi. iiii. c. Ipse etiam Hieremie quem sanctificauit in vtero matris dicenti postea deo. a. a. a. domine deus puer ego sum et nescio loqui. ait noli dicere quia puer sum: quoniam ad omnia que mittam te ibis: et vniuersa: quecunque mandauero tibi loqueris. Hiere. primo. c. Ipse est in ore loquentium veritatem. nec loquitur nunc qui verba profert: sed spiritus patris qui habitat in eo. Mathei. x. c. Plerumque enim absconditur sapientia a sapientibus: et prudentibus: et paruulis reuelatur. Mathei. xi. c. Spiritualia enim quisque templo apostolus siue sit ille non perficit nisi spiritus Jesu hoc sibi permictat: vt in actibus apostolorum. xvi. c. Spiritus enim dni educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tanquam meridiem: vt in psal. xxxvi. qui incipit. Noli emulari rc. Et Seneca in epistola. iiii. ad Paulum inquit. Solet deo fore innocentum clarius aut eorum qui preuaricari doctrina quidem sua pnt et dabo ei exemplo varicans hominis rusticoli cui cum viri duo apparuissent in agro Reatino: qui Castor et Pollux sunt nominati satis instructus videtur rc. Spiritus igitur sancti gratia inuocata: hunc apparatum composui legittima prole carens: rapta n. mihi repente prole: per furore dei vniuersalis obitus spe: spiritus merore animi dei ei videbatur: nec mederi mihi ciuilia exempla videbat nec quod priscorum habet etas: cum non minus ardent qui cum multis ardent. vii. q. i. multi. in fi. et no. extra de spe or. c. ii. nec mihi viuorum iocunditas competebat remedium: vtique Salomonis prouer. xxxi. c. ibi Nolite vinum dare regibus rc. sed his qui amaro sunt aio rc. cum sit in iocunditate creatum vt sequitur. Eccle. xxxi. Eius n. imoderata gustatio cum sit sobrietati contraria: secretum reuelat: obliuionem inducit: et causas murat pauperis filiorum vt i prouer. xxxi. c. preallegato.

A D D J. Ibi imoderata gustatio rc. vide tex. in c. luxuriam. xxxv. di. et an et quando liceat bibere vinum merum tex. est in. c. et si. xpus de iureiuran. et an ebriositas excuset delinquentem Bal. in. l. omnia opera. C. qui accusa. non possunt. et Bar. in. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pe. et in. l. qui edes de incen. rui. nau. facit tex. in. c. si quis et in. c. sane. et ibi Arch. xxv. q. i. et an clericus ebriosus suspendatur ab officio. d. Abb. in. c. si committerit de accusa. et quod in militie secularis: et an ebrietas sit peccatum. d. Abba. in. c. a crapula de vi. et hone. cle. et an blasfemans propter ebrietatem puniatur pena blasfemantis. d. Abb. in. c.

fi.de male. Hosti.in sum.eo.ti.§.qrit.ꝛ an excuset
a pluris glo.in.l.y.C.de reb.credi.ꝛ an ꝯtract⁹ ce
lebrat⁹ p ebriū valeat.d.Alex.in.l.dolū de dolo.ꝛ
vtrū p sanitatē corporalē ꝯsequēdā liceat inebriari
Scrib.Ange.Boc.in secūda fide.q.ci.ꝛ an ebriosi
tas excusat a pctō.Abb.in.c.qa diuersitatē de cō
pben.vide Feli.in.c.de cetero de homi.ꝛ nota.ꝙ
ebrietas duo mala causat.Primo mētis exiliū.se
cūdo libidinē puocat ob quā vltimā causā olī3 scri
ptes abstinebāt ab vsu carniu3 ꝛ vini.xxxvi.di.c.
ab exordio ūicto.c.ante oia.de suspēsione cū ebrie
tatis vide Feli.in.c.si cognouisset de accusa.ꝛ an i
cidēs in penā legis pme.C.si p.impa.male.ppter
ebrietatē excuset Ange.in.d.l.i.ꝛ an excusat ab
irregularitate Car.in cle.i.de homi.ꝛ not.ꝙ pma
ebrietās fuit i Noe qa ipse primus vineā plātauit
ꝛ vinū bibit.xv.q.i.lebriauerūt.Stafili⁹ vero pmi⁹
fuit q aquā vino immiscuit vt ebrietatē euitaret te
ste Plinio in li.natu.histo.li.vy.c.lvi.ꝛ de ebry mā.
vide per Roma.in.l.i.ff.de verbo.obliga.
4 ¶ †Et licet dicat pūer.xxvij.ꝙ vnguēto ꝛ varijs
odorib⁹ delectat cor.ꝛ bonis amici ꝯsilys aia dul
corat.tū aiaduerti deb3 q licet vinū:ꝛ musica odo
resqꝫ vary letificēt cor.sup vtraqꝫ tū dilectio sapiē
tie.vt Eccle.xl.Cū in virtute sit posita vera felici
tas fm Sene.de beata vita ad Gallionē examina
uit.Qui.n.se ad studia reuocat:oē vite fastidiū fu
git:nec noctē fieri optat tedio lucis:nec sibi grauis
erit.fm eundē Sene.de tranqllitate animi ad sere
nū.vt ergo dolorib⁹ locū darē ccpi.vt potui p sana
tione remediū studiorū:hoc opusculū taliter cōpo
nēdo vt meū ēt nomē in posterꝫ viuificet.iter ciues
Anatholi⁹.n.vir illustris:ꝛ pf ei⁹ Leōci⁹:ac Theo
dosius ci⁹ auus iuris interptes:optimā sui memo
riā in legib⁹ reliqrūt.C.de ver.iur.enuclea.l.tāta
§.q oia ꝯfecta sūt.C.de qstio.l.a diuo marco in fi.
A D D J. An autē qlibet doctor dicit illustris.
d.Alex.in.l.i.ff.de offi.eius col.vi.de mā.doctoru3
ꝛ eoꝝ excellētia vide doc.o.late l.c.de multa:ꝛ ibi
Abb.de pben.ꝛ in.c.clerici de iudi.mihi in priuate
to examine tradit:optīl An.M.D.XVJ. dierix.
Julij etatis mee an.xxi.ꝛ Alex.in.l.i.l addi. Bar.
C.de digni.li.xi.Feli.in.c.a quarta.de pscri.Jac.in
rub.de iusti.ꝛ iure de mā.pscribitis doctoris in ru
bi.de maio.ꝛ obe.Ja.in.l.nemo pōt delcg.l.ꝛ ibi
dicā si deus gratiā prestet.ꝛ in tracta. de doctore.
dixi in fallen.meis in regula nu.xxxij.incip.doctor.
5 ¶ † Nā quod de archano pectoris gignit aucto
ris:sui posteritas veracius extimat:iuxta sentētiā
magni Aurely Cassiodori senatoris in plo.variaꝝ
A D D J. Ibi extimat ꝙ pater ppter filiū ꝛ e
contra extimat vt dicit do.Alex.in.l.in albo.li.xi.
C.de decurio.in addi.Bal.in.l.nemini de aduoc.
6 diuer.iudi. ¶ † Et ppterea Jmpator dr pater le
gū:qa facit interpretare leges vt i auct.de incep.
impil.§.dubitarā col.iij.licet indignū puto hoc in
ter sapientiū scripturas recipi.sed legi.tātu3 a ru
dibus legalis sciētie itellectū nō hētib⁹ pleniorē.
A D D J. An autē Jmpator condēdo legē pos
sit rē meā tollere ꝛ alteri cōcedere fine cā Bar.in
l.si.ff.si cōtra ius pub.Bal.in.l.fi.C.que sent.rescin.
nō possunt.ꝛ in cons.iiy.in antiquis.Ange.in cōsi.
cxxix.Andre.de Iser.in phe.cōstitutionum col.v.
Abba.in.c.que in ecclesiarum de consti.
7 ¶ † Testor tū expresse ex nūc me radicitus reuo
care totū:ꝛ qcquid veritati catholice.aut politice.
vel morali obuiū hic scriptū forsitan reperitur:nō
ergo dicā euge euge anime mee.vt in psal.xxxiiij.
ꝙ incipit. Judica ꝺne nocētes me ꝛc. Sed puer
ꝛ infans quod habeo offero in tabernaculo dei:ac
in tēplo iusticie de quo tēplo loqtur.C.de veteri iu
re.l.i.circa prin.p duas colūnas.ibi tēplu3 iusticie
cōsecratū:ꝛ hoc qdē offero primū deo:deinde pa
trie:ꝛ amicis:morē Justiniani sequtus.C. de vete.
iuris enu.l.tanta.§.admonemus.ibi oipotenti deo
hāc operā ad hominū substētationē pys obtulim⁹
animis ꝛc.ꝛ i auct.vt oēs obe.iu.puin.in fi.col.vi.
Platonis ēt dogma secutus dicētis:Ortus nostri
partē patria vēdicat:partē amici vt refert Tulli⁹
de officys lib.i.ꝛ Catonis quē de caritate patrie
oratoris ornamētis adhibitis dicere solitu3 refert
idē Tullius paradoxa prima cui ꝯcors Sene.de
vita beata dicit.sic viuā quasi alys scio me natum.ꝛ
lex nr̃a ciuilis dicit ꝙ parentibus ꝛ reipublice na
scimur digestis de vent.in possess.mit.l.i.§.y.
A D D J. An autē qs teneat magis patri vel
patrie.vide p Bal.in.l.veluti.ff.de iusti.ꝛ iu. dixi
multa q ibi videbis in tractatu elemosy.in secūda
8 impressione. ¶ † Et qa legit etiā ꝙ Gneus Flaui
us filius libertini scriba Appy Claudy subreptū
librū populo romāo tradidit:ꝛ adeo gratū suu po
pulo:ꝙ tribunus plebis:ac Senator edilis curul⁹
crearet.ff.de orig.iur.l.y.§.postea cū apius.verus
fraterna dilectione cōmoueo ne obtractores sophi
stice linguis veneficis me vt scorpiōes mordeant
aut figmis subdolis detrahāt:aliene laudis callidi
subtractores ꝯtra qs exclamat psalmista dicens.
Qui tribuūt mala p bonis detrahebāt mihi:quo
niā leqbar bonitatē ꝛc.vt in ps.xxx q incipit Do
mine ne in furore Et alibi Induātur q detrahunt
mihi pudore:ꝛ operiāt sicut diploide ꝯfusione vt
in psal.cviy.q incipit De⁹ laudē meā ne tacueris
ꝛc. Nulla eni3 maior irrogat iniuria si minor veri
tatē inuestigare laborat.vt.C.de officio rec.pui.l.
potioris. Nā qui varietatē cāꝝ cōnicium nō facile
in culpā veniēt Si veritatē examināt.in auct.vt de
funeri seu fune.in pn.coll.vi.vt eni3 cōciues meos
ꝛ patriā huius municipalis iuris plurimis dubys
releuarē:eis veritatē examinare curaui:Sequēs
ꝯsiliu3 tullianū de offi.li.i.ibi sed si ꝯtentio quedā
ꝛ comparatio fiat:quibus plurimum tribuendu3
sit officy principes sint patria ꝛ parentes:quorum
beneficys maximis obligati sumus ꝛc.
9 Liber iste consuetudinū ciuitatis Neapolis cō
positus fuit ex ꝯsuetudinibus antiqs nō in for
ma scripture redactis:ꝛ qa multe varie iudicatur
resultabāt ideo fuerūt hic cōpilate additis vel de
tractis aliqbus.Et qa fm sapientissimū Julianu3
nulla lex neqꝫ senatus ꝯsultū in republica roma
noꝝ videt ad oia sufficiēter ab initio platum.vt in
auct.qui.mo.na.effi.le.in pn.col.vi. Quinimmo āti
qnoꝝ vulneꝝ ambiguitates:ꝛ obscuritates ꝛ du
bioꝝ parere vident itēꝝ cicatrices.vt in auct.hec
consti.innouat cōstitutionē q pscrip.centū an.locis
veni.dederat circa prin.col. viy. Multa .n. natura
generās:ꝛ innouans:phet ppterea legislationis oc

cañonē.vt in auctē.de fide instru.§.i.col.vi. Multi
tudo enī ꝯtentionū legē peꝑit eo.ti.§.fi.Imo vna
plerūq; causa seu questio ꝓbet occasionē cōdende
legis generalis.vt in auct.vt cū de appel.cogno.
§.si vnū ver.occ.sionem auctē.coll.viij. Ideo ego
Neapolitanus Sebastianus predict⁹ dei omnipo/
tētis inuocato ꝓsidio duxi hys vulneribus ⁊ cōtē/
tionibus cōmunibus iuris remedio succurrendū.
Quod enī medic.mēta morbis:hoc exhibēt iura
negocijs vt eo.ti.hec cōsti.Inno.in prin.porro pro
huius libelli aliquali declaratione est presciendus
10 qd sit ꝯsuetudo:⁊ quotuplex.† ad primū qd sit cō
suetudo:Multi magni viri tā antiq̄ q̄ȝ moderni
⁊ ēt canoniste multifariā ⁊ varie diffiniūt seu de/
scribūt ꝯsuetudines ī genere:quod salua venia ra
tionabile nō videt.Nā iuxta philosophū gen⁹ dif/
finiri nō pōt sed species de qua genus predicare
debet.Ergo in diffinitione reqritur genus ⁊ speci
es ideo presciēde sunt primo species cōsuetudinis:
⁊ ipsarū quelibet postmodū diffiniēda:seu prescīē
11 da.¶ † Presciendū tamē est ꝙ ſm ius canonicū
vna tantū est ꝯsuetudo.s.ꝓscripta extra de ꝯsu.c.vl
ti.Et nota Jo.prima.di.c.ꝯsuetudo.in glo.quā cō/
suetudinē ⁊c.licet textus indicet ibi duas ꝯsuetu/
dines.s.scriptā:⁊ illa vocatur ius ⁊ prescriptā:⁊ il/
la nō dr̄ ius sed habet in se ius.Sed istoꝝ opinio
ſm Jo.est vera in cōsuetudine:que ē cōtra ius vt
nota.xij.di.ꝯsuetudo.¶ Egregius aūt doctor dñs
Bar.de capua.ponit quatuor species ꝯsuetudinū.
scriptam ꝓscriptā titulatam:⁊ declaratam.
A D D I. Dic ꝙ iste.d.Bartho.obijt An.M.cc
cxxviij.Jacet sepultus in Archiepiscopatu Neapo
litano in Capella que est suptus organū ⁊ fuit Co
mes effect⁹ medi te quadā causa vt refert Bar.
in auct.presbiteros.C.de episc.⁊ cleri.⁊ fuit bō ti/
mēs deū ꝯstruxit nōnullas ecclesias inter quas il/
lā ꝓculdubio a fundamētis sanctā marias montis
virginis in Sedili Nidi ꝓpe palaciū nobilis dñi
dñi Brancazij de Brācazijs mei ducis itinerisq;
aurige olim sibi ierusalemiti largus prector de do
mino autē Bartho.hec sufficit cum multa dicere
esset tempus terrere cuius anima sit in pace.
12 ¶ † Scripta ē ſm eū qñ populus alicuius ciuita
tis:more:⁊ loco solitis:adunatus aliqd statuit ꝙ
sit ꝯsuetudo ⁊ ordinat illud scribi:⁊ ita sunt vsus
feudoꝝ:⁊ de tali ꝯsuetudine intelligit.l.de quibus
in fi.ff.de legi.Sed ꝯtra licet ꝓmū rubri.x.coll.di/
cat incipiūt ꝯsuetudines feudoꝝ.tamē sunt ibi ꝯsti
tutiones ⁊ leges multoꝝ Imperatoꝝ.Itē sunt cō
suetudines Mediolanenses.Veronēses:⁊ aliarum
13 ciuitatū.Unde vr̄ illud rubrū truncatū. † Sed cer
te dñs Martinus exēplificauit:nō diffiniuit.Unde
dico ꝙ ꝯsuetudo scripta est lex municipalis cōmu
niter:⁊ legitime a populo:vel a maiori parte ꝓsen
tiū in scriptis ꝯstituta:hec diffinitio ⁊ eius singula
ꝓbant sic primo vr̄ ꝙ sit lex municipalis.ff.de le/
14 gi.l.de qbus in fine.ff.de iusti.⁊ iure.l.oēs † Scri
ptura ꝓbatur qa est de esse legis:⁊ statim seqtur
cōmuniter ꝓbatur qa debēt ad hec vocari oēs de
populo:sed due partes ad esse.
A D D I. Uide ad hoc per.d.Abb.in c.fi.de cō
sue.Bar.in.l.i.de de.ab ordi.fac.
15 ¶ † Et maior pars illarum partium duarum con/
sentire debet.ff.ꝙ cuiusq; vni no.l.nulli cū.l.seque.
A D D I. Quid aūt si maior pars nō vult ꝯsen
tire an sufficiat minor doc.in.c.i.⁊ fi.de ꝯsue. post.
d.Abba.ibi ⁊ in.c.i.de ꝯsti.p doc. Bar. in.d.l.i. de
decre.ab ordi.fac.⁊ in.l.ꝯsuetudinis.C.q̄ sit long.
cōsu.d.Ja.in.l.de qbus.ff.de legi.⁊ an absentes sūt
vocādi Bar.in.d.l.i.Abba.in.c.i.de his q̄ fi.a ma
16 iori par.capi.Bal.in.l nulli ꝙ vniuer.¶ † In qua
maiori parte debēt esse maiores nobilitate digni
tate:antiquitate:⁊ scientia cum plebibus.
A D D I. Uide Bar.in preal.l. consuetudinis
Ja.post alios i.d.l de qbus Feli.post oēs in.d.c.fi.
17 ¶ † Secūdo dicit lex:⁊ prudētiores:nō aūt mulie
res ⁊ minores.xxv.an.cum tales non habeant ple
num suffragium in republica legitime.
A D D I. Dic ad hoc p Bar.in.d.l.ꝯsuetudinis
Are.in.§.ex nō scripto insti.de iur.na.gen.vel ciui
li.docto.in.d.l.de qbus ⁊ an mulier vtēdo aliqd
ꝯtra ius inducāt ꝯsuetudinē ibi ⁊.d.Abba.in.c.fi.
de cons.col.vi.Roma.in sing.clij.Bar.in.d.l.de q
bus ⁊ qd in electione Archi.in.c.quedā.lij.di.glo.
in cle.fi.de etu.⁊ qualita.docto.i.c.sup ordinata de
18 preben.⁊ digni.¶ † Nā cāpana tuba:vel alio ꝯsue
to signo:loco solito ꝯuenire debȝ.ff.de reg.iur.l.ali
ud.§.refertur.
A D D I. Uide ad hoc p Bar.in.l.i.ff.de decr.
ab ordi.fac.⁊ qd quo ad absentes extra ciuitatem
vbi sonus cāpane audiri nō pōt an sufficit solū so/
nū cāpane Abba.in.c.in causis de electio:⁊ qñ vbi
⁊ ad qd fuit instituta cāpana ⁊ vn̄ dr̄ Abb.in.c.fi.
19 de offi.custo.¶ † Similiter dicim⁹ in ꝯsuetudine
ꝓscripta.vbi reqrit ꝙ sit canonice prescripta ex/
tra de consue.c.fi.lib.vi.Ex premissis patet ꝙ iste
consuetudines sunt leges Neapoli.
A D D I. Uide Are.in.d.§.ex nō scripto.insti.
de iure natu.gen.vel ciui.doc in.c.fi.de ꝯsue.⁊ in.l.
ij.C.que sit long.cōsue.⁊ in.l de qbus.ff. de legi.⁊
an appellatione iuris veniat ꝯsuetudo Abb.in ru
bri.de cōsu:⁊ an ꝯsuetudo vel statutū dicatur idē ꝙ
ius cōe sit ꝯsuetudo statuti vel lex. Barb.⁊ Fely.
in.c.i.de rescrip.⁊ in.c.pastoralis ī prin.de fi.instr.
Alex.post alios in.l.i.ff.ad.leg.fal.⁊ an sublato iu/
re cōi sit sublata ꝯsuetudo illi ꝯformis.d.Abba.in
c.fi.de obser.ieiu.⁊ in.c.i.de ꝯsuetu.Barba.in.d.c.
i.⁊ oīno vide Feli.ibi in.xiiij.col.versi.sublato vbi
ponit regulā cū pluribus limitationibus ⁊ an ꝯsue
tudo vel statutū iuri cōi ꝯforme qñ est necesse ꝙ
edat sufficiat ꝙ edat ipsuȝ ius cōe vel ipsa ꝯsuetu
do:vel statutū vide Feli.in.c.ꝯtingit de fi.instru.⁊
que differētia est inter statutā ⁊ ꝯsuetudines dic p
Andre.de yser.in pro.constitu.regni.Jo.post Bar.
20 in.d.l.de qbus ¶ † Nā in lege sunt tria.s.obserua
tio:ratio:⁊ scriptura seu forma.Primū dat a me/
ra volūtate principis.ff.de ꝯsti.princi.l.i. Secundū
datur a viroꝝ prudētiū ꝯsilio.ff.de legi.l.i.⁊.ij.Ter
tium datur ab vtroq;.C.de legi.l.i. humanum
olim autē a populo:⁊ Senatu.Insti.de iure na.§.
lex.Aliqui tñ dicunt scripturā nō esse necessariā
in lege:quod est falsum cū lex dicatur a legēdo sed
in his ꝯsuetudinibus sunt ꝓdicta tria nā fuerūt an/
tiste:⁊ duodeciȝ viri prudētes loco totius vniuer
21 sitatis quod sufficit vt no.in.d.l.aliud.Itē fuit prin
ceps vt patet ī ꝓhemio.¶ † Itē est scriptura seu

forma: ergo est ex municipalis: et participat cū le/
ge in predictis tribus legis nature .s. obseruatione
rationē: et forma: ꝯpōt ex hoc notari ꝙ iste ꝯsuetudi
nes nō debēt poni: nisi ꝓbaricū sit lex cū litigat ne a
poli. Alij vero dicūt aut eximit: vel tollit ius ipo iu
re et tūc nō oportet allegari: aut tm̄ exceptionē pa
rat: et tūc dz poni et ꝓbari arg. l. generaliter. C. de epi.
et cleri. et ibi sic nota. p Cy. et arg. ff. de excu. tu. l. sci
re. Sed cū sint facti et i facto ꝯsistāt: videt ponēde
22 extra de ꝯsti. c. lz Romanoꝝ. li. vi. † Talis. n. ꝯsuetu
do ex ꝯsti ꝯsensus: ē q̄dā pactio ciuiū vt. C. de decr.
decu. in rub. li. x. Sed certe sm̄ Arch. l. in. d. c. licet
sint facti ꝯsideratis actibus: ex qbus eliciūt: sed post
q̄ꝫ sunt elicite sunt ius: ergo vr̄ sentire ꝙ ꝯscripte
ꝯtinēt factū: ex quo eliciūtur vt in his ꝯsuetudini
bus q̄ fuerūt scripte: et ꝯsentate. et demū apꝓbate.
23 ¶ † Sz statuis lex ēt est facti cū certo mō: et facto
fiebat: vz olī ꝯsensu populi interrogātis: et Senatu
respōdente. ff. de legi. l. de qbus vers. nā cū ipe ho
die vero ꝯsensu principis. ff. de ꝯsti. pn̄. l. i. sm̄ for/
mā. l. humanū. C. de legi. ¶ Sz nō ob. q̄ leges sunt
notorie: duplici notorio. s. iure: q̄ sunt redacte i cor
pore iuris: et notorio facti q̄ sunt diuulgate. tā vi/
delz legibus. ff. in ꝯstitut. ff. quā codicis: vt in. l. ꝯsti.
C. quā auct. vt in fine cuiuslibet tituli i corpore au
24 cte. † Et sic cū sit adeo certe: et note nō possunt alte
rari: vel ēt ignorari. C. de legi. l. leges. Ex his notā/
dū vr̄ ꝙ extrauagātia debet poni: si diuulgata nō
25 sint. ¶ † Prescripta ꝯsuetudo ē ius nō scriptū diu
turnis populi moribus introductū. Insti. de iure na.
gen. et ci. §. ꝯstat. ita describit Azo. in sūma. C. q̄ sit
lō. ꝯsue. Iacob. vero supplet eā i ūbo moribus: sed
26 recte ꝯtinuatis: ne obstet. l. ꝙ nō rōne. ff. de legi. †
Alij dicūt recte inicatis exēplo vsucapionis q̄ suf
ficit recte et bona fide inciari. C. de vsucapio. trās.
l. i. Sz hoc ē falsuz. nā in quacūqz parte siue in me
dio siue i fine interueniat error remouet ꝯsensus.
27 ff. de iurisdic. olus iudi. l. si p errorē. † Alij dicunt
ꝯsuetudo ē ius rectis moribus institutū ꝙ p lege ac
cipitur: cū deficit lex. i. di. ꝯsuetudo. Alij aliter descri
būt ēt idē effectualiter residētes. Ego aūt apꝓbo
opi. Azo. nec ē necessaria aliqua suppletio. nā dicit
28 ꝙ ē ius † Ergo includit bonū et equū: ius. n. ē ars
boni: et eq. ff. de iusti. et iure. l. i. §. ius. Alias. n. nō es/
set ꝯsuetudo: sed vetustas erroris. viij. di. ꝯsuetudo
29 et extra de ꝯsuetudinibus. c. i. lib. vi. et vide ibi † Et
sic vt ꝑniciosa esset vitāda. ea. di. mala ꝯsuetudo et
ff. de legi. l. ꝙ nō ratione. ¶ Itē p hoc icludit eius
auctoritatē eē ꝑcipuā. Nā ꝯsuetudini veritas suf/
fragat nihil ops firmius retineri. viij. di. frustra et
tūc ꝯsuetudinis vsusqz lōgeui nō ē vilis auctoritas
30 C. q̄ sit lōga ꝯsuetu. l. ij. † Sz ꝯsuetudo ꝑscripta nō
vr̄ ius sed tm̄ ꝯsuetudo ꝑscripta. i. di. ꝯsuetudo ad
fi. q̄ lz nō sit ius hēt tñ in se ius. i. bonū: et equū. et ita
sentit Azo. de effectu: potius q̄ꝫ de noīe sicut lex e/
uāgelica nō ē mutabilis: hēt tñ in se aliqd mutabi
le. s. supficiē facti: sic. ij. vi. di. §. his itaqz † Itē dixit
31 nō scriptū ad differentiā iuris cōis scripti. insitu.
de iure natura. §. ex nō scripto et sic de eē ꝯsuetu/
dinis ꝑscripte ē nō eē scriptā: q̄ initur tacito ꝯsen/
su populi. † Ergo est remouēda scriptura q̄ tūc
32 esset expssus ꝯsensus: et sic dixit nō scriptū ad diffe
rentiam scripti: et sic expressi consensus.

A D D I. Vide p. d. Ia. in. l. ij. C. que sit lōga cō
sue. et in. l. de qbus. ff. de legi. cano. in. c. fi. de ꝯsue.
33 ¶ † Et ꝙ ꝑscripta ꝯsuetudo debeat scriptura care
re ē tex. i. di. ꝯsuetudo in pn̄. ibi an rōne ꝯsistat. l. rō
nabili vsu sine scriptura: et meli9. ea. di. §. fi. ad istā.
A D D I. An scriptura sit de substātia legis vel
ꝯsuetudinis vide Io. and. in addic. spec. in rubr. de
ꝯsti. et ibi. d. Abba. Io. andr. in c. fi. de ꝯsue. Bart. et
alij in. d. l. de qbus et in. l. humanū. C. de legi. Are. i
d. §. ex nō scripto et an sit de substātia ꝯctus emphi
teotici. d. Ia. post alios in. l. i. C. de iure emphi. et an
et qn̄ ē de substātia gře ꝯcesse p papā Abba. in. c.
nosti de electio late p Feli. in. d. rub. in fi. et qd in
quolibz ꝯctu. d. Abba. in. c. inotuit de electio. Pau.
de ca. in. l. cū res. C. de ꝓbatio. et qd in citatione la/
te Feli. post alios in. c. i. de iudi. et in qbus casibus
reqratur scriptura gl. in. l. de cen. in. vi. et in. l. gesti.
C. de re. iudi. Abb. in. c. ex tenore in. i. no. de ꝯcessio
ne ꝑbende et an in sinia vel appellatione reqratur
scriptura. Pau. de ca. in. l. i. ff. de his q̄ ut infa. delē
tur et an regius assensus possit ꝓbari p testes dic
ꝙ sic ita fuit decisuz in. S. ꝯsilio vt refert excellēs
doc. do. Matth. de Affli. in decisio. ccclxxxix. in con
34 tingētia facti ⁊c. ¶ † Itē dixit diuturnis populi mo
ribus q̄ tria verba hñt tres freq̄ntias denotare: vi
delz Diuturnis freq̄ntiā tēporis: populi freq̄ntiam
ꝑsonaꝝ: Moribus freq̄ntias actuū: Freq̄ntiā tpis i
ꝯsuetudine ꝑscripta relinquūt qdāz arbitrio iudi
cis: cū lex dicat p ānos plurimos. ff. de legi. l. sed
ea. Et alibi inueterata. n. ꝯsuetudine eo. ti. l. de qb9
§. inueterata. Et alibi vr̄ diuturna eo. ti. l. diuturna
35 cū fi. † Cū ergo lex. certū tps nō limitet: vr̄ arbi
trio iudicis relinq̄ndū. ff. de iure deli. l. i. Alij dicūt
reqri tps decē ānoꝝ inter ꝑsentes: et. xx. inter abse/
tes: vt no. in. d. l. diuturna. Nā dicit ibi glo. decē vel.
xx. an. quasi decē inter ꝑsentes et. xx. inter absentes
Sz hoc vr̄ falsuz cū populus semp sit idē: et vnifor/
mis. ff. de iudi. l. pponebatur. Alij vt Io. dicūt de/
cē ānoꝝ sufficere tps. Nā rubrice. ff. ⁊c. dicūt de lon
ga ꝯsuetudine: sed longū vr̄ decē ānoꝝ insitu. de
vsucapio. in pn̄. ita nota. in. d. §. inueterata: et. C. q̄ sit
longa ꝯsue. in rubr. Alij dicūt. xxx. vel. xxxx. ānnoꝝ.
Nā ista ꝑscriptio tueř male fidei possessorē: ita et
populū facientē aliqd ꝯ legē ex certa sciētia dūmō
sit alias rōnabile vt sentit Caro. in lōgobarda de
36 ꝑscriptione. l. i. † Alij reqrunt. l. an. nā illud tps ꝑ
iudicat mulieribus: militibus: et absentibus. C. de ꝑ/
scriptio. xxx. an. l. sicut et. l. oēs: necnō ꝑiudicat eccle
sie. l. fi. et auct. quas actiones ibi posita. C. de sacro
san. eccle. ergo vr̄ ꝓbabile tps ad ꝯsuetudinē idu
cēdaz ꝯtra. l. dū alias sit rōnabile vt no. Inno. extr.
de ꝯsue. c. cū dilectus: dicit credidimus ꝙ si ꝯsue/
tudo nō ē specialiter ꝯtra aliquā ecclesiā: sed gñal
liter ꝯ oēs tā ꝯtra ecclesiā: q̄ꝫ ꝯtra alios sufficit pre
scriptio. x. āno sicut ꝯtra alios ita contra ecclesiam.
A D D I. Per quantū tps inducat consuetudo
dic p Bar. in. d. l. de qbus: et ibi Ia. docto. in. c. fi. de
ꝯsu. de materia ꝑscriptionis vide late p docto. per
totū de ꝑscrip. extra maxime p Feli. et Barba.
¶ † Alij reqrūt tps cuius nō extat mēoria: vt no.
37 in. d. §. inueterata: et hāc opinionē seqtur dñs Mar
tinus in extra ordinaria et ꝓbat p exemplū. † Nā
38 capue est: siue aliqua cōtradictione obtemptū a tē

pore cuius nõ extat memoria. vt vir prima nocte
ɔsumari carnalis matrimonij lucret mediã dotẽ.
A D D I. An aũt istud statutũ habet locũ ĩ vxo
re nõ ducta in domũ mariti vide per. d. Alex. in. l.
si ante solu. matri. Are. insititu. de actio. in. §. fuerat
col. xxi. d. Ja. in. l. nõ tm. C. de legi. Bal. in ɔsil. cccc/
lxvi. incipiẽ. factũ esse tale ⁊c. in. ij. volu. ⁊ an hẽt
locũ in desponsata p verba de p̃sente dic latius p
Feli. in rubri. desponsa. ⁊ an hẽt locũ qñ ciuitas in
qua est hoc statutũ sit effecta rebellis Bal. in ɔsil.
xcvi. in. ij. vol. ⁊ an hẽt locũ in dote p̃missa. d. Ja. in
rub. solu. matri. ⁊ in. l. si donaturus. §. sigs indebitã
ff. de ɔdictio. ob. cau. da. non secu. Feli. in. c. qm̃ in. i.
col. de ɔstitu. ⁊ an hẽt locũ si ingrediat monasteriũ
B. l. in. l. deo nobis in col. v. vers. vlterius no. C. de
episco. ⁊ cle. ⁊ an hẽt locũ qñ maritus est stipulatus
reddere dotẽ dotantibus. d. Alex. in. l. post dotẽ solu.
matri. ⁊ an hẽt locũ stantibus filijs p̃imi matrimo
nij Bal. in. l. hac edictali p illũ tex. C. de secũ. nup.
⁊ in cõsi. xi. incip. casus talis est ⁊c. ⁊ in ɔsi. cclxxvi.
incip. verba statutoꝝ ⁊c. in. ij. volu. ⁊ an hẽt locũ si
matrimoniũ ẽ momentaneũ vide. d. Ja. in. l. cũctos
populos. C. de sũma trini. ⁊ fide cath. ⁊ an hẽt locũ
qñ maritus nõ substinet onera matrimonij. d. Ja. ĩ
d. l. cũctos populos ⁊ qd si bona dotalia nõ sunt in
loco vbi tale statutũ est Bal. in ɔsi. ccxlviij. incip. do
ctores ⁊c. in. ij. volu. ⁊ qd si in terra vxoris est sta/
tutũ ꝙ vxor lucretur dotẽ vel certã partẽ ipsius ĩ
terra aũt mariti est statutũ ꝙ maritus lucret dotẽ
vel certã partẽ ipsius: ꝙ statutũ attendat. d. Ja. in.
d. l. cũctos populos in. v. col. ⁊ an ad hoc vt habeat
locũ hoc statutũ sit attẽdendus locus vbi ɔtrahit
an vero dissoluit matrimoniũ. d. Ja. in. d. l. cunctos
populos. ⁊ an hẽt locũ qñ vxor nõ esset nubilis eta
tis vide in sũmi. Neapo. infra de iure quar. in glo.
sua in v̄bo quõdã: ⁊ an hẽt locũ qñ maritus sciuit
vxorẽ suã morituram ⁊ duxit eã in domũ suã: ⁊ cogno
uit eã carnaliter: vide quod in simili dr̃ per dictus
Neapo. in. d. glo. sua in dicto verbo a quõdã: ⁊ an
hẽt locũ p̃dictũ statutũ qñ maritus duxit ipsaz vxo
rẽ in domũ suã ⁊ ipsa noluit ɔsentire carnaliter vi/
de in simili p Neap. in. d. glo. in. d. verbo a quondã
⁊ an hẽt locũ p̃dictũ statutũ qñ maritus posuit vir
gã erectã in natura ⁊ semen nõ emisit: dic in simili
p Neapo. in. d. glo. in verbo a quõdã infra de iure
quarte: ⁊ qd si inter maritũ ⁊ vxorẽ ẽ maxima lis
⁊ maritus dimisit dictũ lucrũ vt possit habere pa/
cẽ cũ ea an hẽt locũ dictũ statutũ vide p Roma. ĩ
singu. ccccclxxvi. ⁊ an hẽt locũ dictũ statutũ si mari
tus eã male tractasset: vel expellisset vel ea egro/
ta malũ medicũ adhibuisset: nec per cõuicinas ci
uitates pergrisset: ⁊ qd si eã interficisset: vel vene
no necasset vide late p. d. Ja. post. d. Alex. ⁊ alios ĩ.
l. si ab hostibus. §. si vir p illũ tex. solu. matri. ⁊ qd
si hec mulier hẽt p̃uilegiũ a principe vt possit li/
bere testari an hẽt locũ hoc statutũ dic p Bal. in. l.
si qñ in p̃in. ĩ vers. sed hic q̃ro ⁊c. C. de inoffi. testa.
⁊ qd si ipse maritus nõ habitauit cũ dicta vxore
an hẽat locũ dictũ statutũ Bar. in. l. nubil. ff. re. amo.
Pau. de ca. in cõsi. cxxiiij. incipiẽ. sup p̃imo quesi
to ⁊c. ⁊ an habeat locũ in pupilla quã tutor duxit
in vxorẽ vide tex. in argu. in. l. fi. de lega. i. ⁊ an ha/
beat locũ ĩ matrimonio putatiuo Bal. in. l. i. in. iij.
op. C. de cõdi. ob. cau. d. Alex. in. l. si cũ dotem. §. fi.
solu. matri. ⁊ qd si maritus tenuisset eã adulteram
an habet locũ dictũ statutũ. d. Alex. in. l. cũ mulier
in. i. solu. matri. ⁊ quid si maritus male eã tractas/
set ⁊ postea se emendet an habet locũ dictũ statu/
tũ. d. Alex in dicta. l. si cũ dotẽ. §. sin autẽ solu. ma.
⁊ quid si vxor legat dimidiam dotẽ ij. si viro aũ cõ
pensetur cũ dimidia altera lucrãda vigore dicti
statuti. d. Alex. in dicta. l. si cũ dotez. §. si pater: ⁊ an
habet locũ in augumento dotis do. Abba. in consi.
xlvij. in. i. volu. si quid si vxor ⁊ maritus in mari si
mul moriunt. Fran. de cre. in sing. lij. ⁊ qd si matri
moniũ aliquo impedimẽto dirimitur Bal. in. d. l. i.
post tex. ibi. C. de cõdic. ob cau. ⁊ qd si maritus nõ
habuit dotẽ sed tantũ pignora. d. Ja. in rub. soluto
matri. ⁊ an habet locum stantibus filijs. d. Ja. in. l.
ij. solu. ma. ⁊ quid si filij consentiunt vt nubat Soc.
in fallen. suis in regula. cclxxij. ⁊ quid si mulier est
dotata de bonis alienare p̃hibitis Bal. in auten.
res que. C. cõmu. de lega. ⁊ qd si in loco vbi sunt di
cta bona dotalia est statutũ ꝙ exterus nõ possit ibi
bona habere Barba. in rubr. de reb. eccle. nõ alie.
col. i. ver. statuto grauissimo cauetur ⁊c. ⁊ quid si est
mortua ciuiliter tantum Bal. in. l. deo nobis. C. de
epis. ⁊ cle. ⁊ an dictum statutũ extendatur ad nup/
tam ante statutum mortuam vero post statutũ Fer
li. in. c. fi. in p̃in. de consuetu. ⁊ an istud lucrum non
sequitum transeat ad heredes. d. Alex. in. l. si vir. ff.
ad lege fal. ⁊ an frater volens succedere cũ alijs
fratribus debeat conferre dictum lucruz. d. Alex.
post Bar. in. d. l. si cum dotem. §. transgrediamur
doct. in auctẽ. ex testamẽto ⁊ in. l. fi. C. de colla. ⁊ an
dictum lucrum remaneat penes maritum ex cau/
sa onerosa an vero ex causa lucratiua vide per. d.
Alex. in. l. siquis ff. de condic. ob cau.
39 ¶ † Item si vir habeat filium trium annorum quã
documq3 vxor moriatur vir lucrif. cit dotez. ⁊ hoc
40 obtentum est sine aliqua contradictione populi. †
Et sic dati fuerunt quandoq3 libelli querimonia/
rum ⁊ non fuerunt recepti: vel obtenti: ⁊ ita intelli/
git lex fm̃ ea. ff. de legi. Nam tanto tempore pre/
scribuntur seruitutes: non habentes causaz perpe
tuã. ff. de aqua plu. ar. l. i. in fi. Et hec prescripta cõ
suetudo potest dici ꝙ habet titulũ presumptũ. s. ta
citum cõsensum populi. Nã ex tanto t̃pe presumit
populus cõsentire: ⁊ sic debet poni. Probatur ta/
mẽ ex obseruantia tanti t̃pis arg. ff. de vsuris. l. cũ
de in rem verso: ⁊ de in. l. actioq3 p̃iua. l. apparet. §.
siquis fm̃ Martinũ. Sed certe ɔcedendũ videtur
41 ꝙ. † Tanto tẽpore inducatur cõsuetudo: ⁊ sit ser/
uanda: neq3 sit cõtra canonẽ vel rationabile: extra
de cõsuetu. c. i. li. vi. ⁊ vide per Archidia. qualiter
hec ɔsuetudo probatur: de verbo. signi. c. i. ⁊ p In/
no. de verbo. signi. c. qd per nouale ⁊. c. veniẽs cir/
ca fi. ⁊ hoc puto cũ nõ habet titulus puta iudicatu
re: vel alius alias credo sufficere. x. ãnos: vt in p̃/
missis licet tũc dñs Martinus dicat eã titulatã ꝙ
nõ obstat: nã licet sit titulata: nõ tamẽ remouetur p̃/
scriptio cũ titulus ⁊ p̃scriptio nõ sibi repugnẽt sed
secũ quo adiuuãt ⁊ cõpatiuntur: ⁊ sic est inconue/
niens dicere ꝙ sit prescripta: ⁊ titulata ⁊ sic mixta
42 ¶ † Frequentia autẽ personaꝝ videt esse ad mi/
nus triũ presertim in magno populo: nam quod

a duabus mulieribus fit vel raro fieri:ergo nõ fre
quenter:vt in auct.vt debitores ma.ꝛ cre.§.i.col.vij.
ꝛ sic ad minus tres iudicature inter tres diuersas
ꝑsonas in eodẽ genere causaꝝ requiruntur:sic tres
electiones eiusdẽ ꝑsonaꝝ cũ diuturnitate ipsis indu/
cũt ꝯsuetudinẽ ꝑscriptã eligẽdi extra de cau.pos.ꝛ
ꝓprie.c.cũ ecclesia sutrina in fine.Alij dicũt suffi/
cere bis taliter iudicari etiã inter easdẽ ꝑsonas:pu/
ta in causa ꝑncipali ꝛ appellationis:vel ambabus
ꝑncipalibus:vñ ita se titulus bine iudicature reqrit
ꝓp ꝯsensuz populi:ꝛ bene dicitur sic põt bẽri ꝑ iu/
dicaturas inter easdẽ ꝑsonas sicut inter diuersas
ergo nõ refert:sed vr̃ obstare q̃a quod a duobus
fit raro fit:vt est dictũ:ꝛ lex requirit frequenter fieri in
eodẽ gñre causaꝝ.C.q̃ sit lõga ꝯsuetudo.l.i.C Itez
q̃a textus dicit ꝯsensu ꝯuenientium nõ dicit ꝯuẽtis.xij.di.
diuini.l.Nec obstat sciẽtia ꝛ ꝯsensus populi q̃a tũc
vr̃ potius tollerãtia q̃z ꝯsensus habilis ad ꝯsuetu/
dinẽ inducendã:ꝛ q̃ tollerãtia nõ sufficit:vt nota.l.di.
43 ꝯsuetudo † Sz cũ fm eundẽ Io.nõ ois ꝯsensus ta
citus:ꝛ tollerãtia populi etiã inter decẽ ãnos:ꝛ vices
plurimas est habilis ad ꝯsuetudinem.C Doce me
ergo ponere ꝛ ꝓbare talẽ populi ꝯsensuz tacituz.
Rñdeo q̃ in mera ꝑscriptione.s.cuius nõ extat me
moria ꝓbato tãto tp̃e q̃ põt fieri:vt docet Archi.
in.c.i.de ꝯsuetudine li.vi.Statiz ꝓbatur titulus.i.ta/
citus populi ꝯsensus dũmodo allegetur fm opi.cõẽ
Bar.In ꝑscript.vero.x.ãnoꝝ in qua requirit ꝓba
tio tituli.i.tacitus ꝯsensus populi ponet iudicatur.
44 C † Itẽ q̃ ẽ cõis opinio:ꝛ credulitas ciuiũ:q̃ sit
talis ꝯsuetudo in ciuitate:q̃ cõis credulitas ꝛ opi/
nio ꝓbatur certo mõ:vt no.Inno.extra de v̾bo.sign.
c.ꝯcinẽs:circa mediũ:q̃ credulitas:ꝛ opinio vr̃ aliquã
qualẽ ꝯsensuz hẽre ꝛ sic tacitũ cũ nõ fuerũt dati li
belli q̃rimoniaꝝ:ꝯtra talẽ ꝯsuetudinẽ:sic diucius ob
seruatã ꝛ si fuerũt dati libelli q̃rimoniaꝝ ñ fuerũt
obtenti nec ꝯstat de ꝯrio:sed ꝑ ciuitatẽ:ꝛ populum
45 reputur talis ꝯsuetudo apꝓbata ꝯfirmata. † Et sic
in scriptis redacta pro ꝯsuetudine ciuili:ꝛ ciuitatis
tradita de ꝯsensu ciuiũ:ꝛ populi interueniẽte ꝯsen
su ꝑncipis ꝓ bono reipublice ac trãq̃lla pace ciui
tatis:q̃ se dãdas lites ꝛ pacẽ tuẽdã:ac maliciã re/
secandã:vt sic pacifice viuere possint. † Ac sic ius
46 ciuitatis clareat:ꝛ pro lege habeatur.
A D D I. An ꝛ q̃n ꝯsuetudo tollat legẽ hẽs per
gl.l.rẽ nõ nouã ꝛ ibi Modcr.de iudi.doc.in.l.de q̃
bus.ff.de legi.Bar.in.l.ij.C.q̃ sit lõga ꝯsue.ꝛ nota
q̃ ꝯsuetudo aliq̃n corrigit aliq̃n interp̄tatur aliq̃n
limitat legem.d.Abba.in.c.cleri.ci de iudi.
C † Cum ciuitas ꝛ populus possunt legem con/
47 dere.l.omnes populi.ff.de iusti.ꝛ iu.
A D D I. Utrũ ciuitas põt statuere de tẽporali
iurisdictione inter laycos ꝯtra canonũ statuta vide
Calde.in ꝯsi.xxiij.in ti.de ꝯsti.ꝛ an ꝯtra imperialẽ
cuiusdã idem in cõsi.xx.eo.ti.ꝛ ibi ꝛ populus ꝛc.vide
omnino ꝑ Archi.in.c.ꝯstat.ij.di.C † Itẽ ꝓbatur taci/
48 tus ꝯsensus si tunc vocata vniuersitas in dictis iu/
dicaturis:seu ꝓcessibus si tale q̃d vr̃ ei bonũ vel
equũ ꝛ dixit q̃ fiet:inde si bis:vel ter sic ꝯsensit:ac
decẽ annis circa:sine libellis q̃rimoniaꝝ obtentis:
ꝑsumitur q̃ voluit illud pro ꝯsuetudine seruari †
49 Si vero ꝯsentiẽdo diceret vniuersitas se velle il/
lud ꝓ ꝯsuetudine seruari:tũc esset ꝯsuetudo exp̄ssi

ꝯsensus:nõ taciti:ꝛ hoc vult dicere tex.ff.de legi.l.
de q̃bus ibi q̃d interest an suffragio populus vo/
50 luntatẽ suã declaret:an rebus ipsis ꝛ factis.C † Itẽ
ꝓbatur si ille iudicature deuenirẽt cõmuniter ad
noticiã oĩum:seu maioris partis populi:ꝛ populus
passus sit sine libellis q̃rimoniaꝝ obtẽtis vt.ff.man
da.l.q̃ pati.ff.sol.ma.l.ij.§.voluntatẽ cum simi.Nec
esset tũc tollerãtia simplex ꝓp noticiã sic factam.
51 C † Frequẽtiã vero actuũ ꝯsistit fm Azo.in bino
actu.C.de epi.au.l.ij.sed certe ibi loq̃tur de ꝯsue
tudine spirituali alicuius boni:ꝛ q̃a fm Ja. quod
bis fit vel raro fieri ergo nõ frequẽter in aucte. vt
debi.ma.ꝛ cre.§.i.colla.vij.Sz ibi ideo quod due
mulieres faciunt vel raro fieri ꝓp multitudinẽ mu
A D D I. An aũt actus vnicus (licerũ vt ibi
multi populo notus sufficiat ad ꝯsuetudinẽ indu/
cẽdã.Bar.ꝛ alij in.l.de q̃bus.ff.de legi.ꝛ an ꝛ q̃n
ꝯsuetudo tollat ꝑ vnicũ actũ ꝯriũ Feli.in.c.cũ ac/
cessissent in.xvi.col.in ver.vij.limita ꝛc.de ꝯsti.
52 C † Alij requirunt.x.actus:q̃a sicut in turba ẽ colle
53 ctio hoĩum:ita in ꝯsuetudine ẽ collectio actuuz †
Sed decẽ faciũt turbã.ff.vi.bo.rap.l.prete.§.i.Sic
ꝛ decẽ ãni faciũt ꝑscriptionẽ vt dictũ ẽ.io canon di/
54 cit. † q̃ in criminibus due vices faciũt ꝯsuetudinẽ
55 in alijs vero nõ sufficiũt tres.C † Ita no.l.di.ꝯsue
tudo:ꝛ ita intelligit̃.d.lex.ij.vt no.Ber.de cã pos.ꝛ
ꝓp.c.cũ ecclesia in gl.nõ ergo ꝛc.al.nõ ꝓcedit nisi
legitime sit ꝑscripta lz tueatur aliquẽ in possessione
quousq̃z ꝯstet an debitũ sit:vt l ea.gl.e.parte. Nec
56 sufficit q̃ sit in possessione ipsoꝝ actuũ † Sed opz
q̃ id tñ ꝛ iure suo.l.ꝯsuetudo faciat vt.ff.de ui.actu
q̃z pri.l.si.ꝛ.ff.quẽad.ser.ami.l.si.possit.n. alio mõ
possidere:seu quasi ipsos actus:q̃ alio acq̃rẽdi sibi
ius:ꝛ i dubio ꝑsumitur ius nõ hẽre vt no.Ber.i eo.c.
cũ ecclesia i glo.cãuit etiã dixit ꝛc.ꝛ cũ hoc ꝯcordat
Inno.eo.c.in gl.sua q̃ inci.petẽs restitui ꝛc.ꝛ ibi ip
se allegat.ff.de iti.actuq̃z pri.l.i.§.i.ꝛ vide ibi ple/
57 ne. † Et ibi etiã no.q̃ ad hoc vt q̃s tueatur in possessio
ne:siue ꝯsuetudinis:siue vsus:opz q̃ credat se vti
iure suo:ad hoc vt ꝯpetat sibi interdictũ vti possi.
imo plus dicit ipse in eodẽ.c.in gl.sup v̾bo tertio
ꝛc.Idẽ ẽ si bis eodẽ ti.c.cũ olim immo idẽ si semel
dũmõ crederet vti iure suo.vt.ff.de aq.quo.ꝛ esti.
l.i.§.aristo.ꝛ.§.eq̃stũ si.ff.quẽadmodũ serui.a/
A D D I. Ibi due vices ꝛc.vide Bar. (mit.l.si.
58 ꝛ alios in.l.de q̃bus.ff.de legi.C † Itẽ q̃ño ꝓbetur
q̃ iure suo sit vsus plene nota.Inno.extra de po/
ssu.c.bone el.i.in pri.Et ꝑ.d.Andr.de yser.de ꝓbi/
bi.ali.feu.ꝑ Federicũ.§.firmiter ꝛ q̃ño aũt ꝓbetur
Inno.vero extra de resti.spoli.c.ua litteris in.ij.
colu.sup v̾bo ꝑus.dicit possessio aũt iuriũ incorpora
liũ:ꝛ fere eodẽ mõ acq̃ritur sicut corporaliũ.s.corpo
59 re ꝛ aio.C † Itẽ requiritur q̃ nõ vi nõ clã nec ꝑca/
rio ab aduersario vsus sit iure suo.s.ꝯsuetudo cre/
dẽs se ius hẽre.ff.de iti.actuq̃z priua.l.i.§.q̃rũcunq̃z.
n.q̃s frequenter vtatur nisi iure suo vtatur ꝛ nõ ex alio ca
su vr̃ vsus ea.l.i.§.viulanus iũcto l.fi.§.fi.eodẽ ti.
60 † In via aũt seu loco publico.sufficit q̃ sit in pos/
sessione vsus:vt nota.ff.ne q̃d in loco publico.l.ij.
§.i.i gl.q̃ incip.s.vsuz ꝛc.Nõ.n.põt q̃s vti via pu/
blica iure suo.s.ꝯsuetudis:q̃a tale ius vtẽdi via pu/
blica:ẽ publicũ:nõ suũ vt ea.l.ij.§.i.ver.publici lo
61 ci al.ẽ.§.publici loci. † ꝓbatur aũt vsus nõ vi nõ

clā nō pcario: sed eo ipso ꝙ nō ꝓbaſ ↄ̃rius vt.d.c.
cū ecclesia i fi.i gl.eo ipso ꝙ gete possidet.ff.fi ful
tu.vē.l.figs diuturno: oz tñ ꝓbari aduersariū sci/
uisse: ⁊ sic nō vi:nō clā nō pcario: vt plene tractat
Roff.in ti.vti possidetis: vel aūt aut clā vti ꝗ ꝓhibi
tis vtiſ.ff.de iti.actuqz pri.l.vñ ēt illud: ⁊ vide ple/
ne p dñm And.de pler.x.col.de pace.iura. fir.§.p
terea ducat⁹:i lectura ver.i istis pscriptionib⁹ ⁊ ex
62 tra de electi.c.ꝗrelā: p Ber.⁊ p Inno latius vide
ibidē.¶ † Itē dicit Inno.ꝙ sufficit ꝓbare ꝗ̄si pos/
sessionē: ⁊ nō opz ꝓbare spoliationē: vel subtractio
nē: hec.n.ipso ꝙ subdit⁹ ad nō reqsitus nō exibet
obediētiā ↄ̄stat ꝙ eā subtraxit: ⁊ lō ↄpetit illi inter
dictū vel offiñ iudicis: vel ↄditio: vt no.Inno.extr.
63 de re iudi.c.suborta.† Obediētia aūt subtracta ⁊
ꝑturbatio nūꝗ̃ pscribiſ ex eo ꝙ pstita nō fuerit ex
tra de pscrip.c.accedēs ⁊.c.causāqz ⁊ ibi plene p
Inno.q pscribi ñ possūt.c.cū officy ⁊ vide ibi Ber.
64 ⁊ eo.ti.c.cū nō liceat. † Si aūt pscribaſ aliqd ꝙ
sit ↄtra iura cōe: regriſ titul⁹ de pscrip.c. episcopū
li.vi.⁊ vide extra.eo.ti.fi diligēti.i vlti.gl.⁊ p Jnn.
Io.andr.de offi.ordi.c.ordinary.in glo.sup vbo e/
xibeſ.l.vi.Itē ē possessio subiectionis extr.de iure.
re.c.cū venissent.Cy.vo in.l.ↄperit in pn.de pre.x
xx.vel.xl.an.dixit ꝙ signa subiectōis nō pñt pscri
65 bi.¶ † Itē beneficiū adēpti canonis possideſ.C.de
fū patri.l.fi.circa fi.li.xi.⁊ vide dñm And.de bar.
C.de fū.pa.l.iubem⁹.li.xi.vbi ponit ꝗ̄ reqrūtur ad
pscriptionē canonis: ⁊ alibi dr ꝙ excusaſ a solutio
ne uectigalis: q pscripsit nō soluere: vt nota.ff. de
vecti.l.fi publican⁹.i fi.magne glo.⁊ eo.ti.l.licitatio
66 §.cap. † Aliqñ q sine titulo ⁊ bona fide pscribit
C.de ↄmu.agri.deser.l.q fi agros.li.xi.⁊ alibi octo
lustroꝝ silētio ⁊c.in auct.hec ↄstitutio inouat.in fi.
col.viy.¶ Itē ē ↄsuetudo nō vādi: ⁊ sic quasi posses
sio nō vādi: vt no.p dñm And.q feu.da.pos.in lectu
ra sua i.§.hoc ius ⁊.§.se: ⁊ alibi supplicio possidē/
te dānatus: in auct.de nup.§.ꝙ aūt pri⁹ coll.iiy.psu
miſ aūt clā possidere si aduersarius eius antiqōi
tpe possiderit: nisi iste q postea possiderit ꝓbet ꝙ
sciēte: patiēte aduersario possi.vt no.Inno.de pro
ba.c.lz in gl.qd ad rē.¶ Itē psumiſ clā qñ q ptēn
dit ius acqrere in re alterius: q a oēs res psumiſ
libera: vt no.ipse in.eo.c.i gl.sua ꝗ̄ incip.mal⁹ titul⁹
⁊c.Et hoc nisi ꝓbet se vsū sciēter: ⁊ nō ↄ̃dicēte ad/
uersario: nūc talis paciētia hētur p traditiōe: vt be
ne nota.Ber.de cā possess.⁊ ꝓprie.c.cū ecclesia in
glo.Ista patet ⁊c.Multa.n.alia reqrūtur: que no.
Ber.extra de ↄsue.c.vlt.¶ † Premissa aūt iura lo
67 quūſ de ↄsuetudine alicui⁹ volētis: seu ptendētis
ius aliquod ex ↄsuetudie: seu sua freqntia actuū.
Reuertamur ergo ad ↄsuetudinē vniuersitatis seu
populi vbi circa freqntiā actuū aliq dicūt cū nō sit
certa lege diffinitū arbitrio iudicis relinquaſ.ff.iu
re deli.l.i fi.¶ † Sed tūc ꝗ̄res ꝙ erit hoc arbi/
68 triū Dicūt qdā ꝙ si vna vice fuisset iudicatū pñte
populo: vel maiore parte: ⁊ exinde lapsi sint anni.x.
vt supra vel pluribus tot vicibus pñtibus: ⁊ scien
tibus particularibus psonis ꝙ verisimiliter taci/
tus consensus populi sit.
A D D I. Hic ad hoc p Bar.in.l.de qbus in.v.
col.de legi.⁊ ibi.Bal.post glo.ibi vbi an p sentētiā
inducatur ↄsuetudo ⁊ qd si sentētia nō est manda
ta executioni vide Bal.in.l.nemo.C.de sentē. ⁊ in
rub.C.que sit longa ↄsue.⁊ qd in sententia arbitri
Io.andr.in.c.abbate de verbo.sign.⁊ Bal.in.c.i.de
69 cogni.feu.¶ † Sed quod de vna vice dñi videſ
ↄtra.l.i.C.que sit lon.ↄsue.que exigit frequentiā: ni
si dicas exigi pp habendū ↄsensum: vbi ergo ↄsen
sus pprius appareret: nō reqritur frequētia ar. au/
ctoritate: multo magis licet populus sit pñs vni iu
dicature trāseātqz.x.ānt sine libellis ꝗrimoniarū
obiētis: nō credo ppea induci ↄsuetudinē.Nā vt di
ctū est fm Io.ↄsensus dēt habilis esse ad ↄsu.indu
cēdā: ⁊ nō oīs tollerātia sufficit: vñ Car.in longo/
bar.qualiter iudicare debeāt iudices.l.placuit in
fi.dicit nil referre credo sit inueterata ↄsuetudine
vel nō: sed ad hoc ponit lōgitudo tpis: quasi in lon
go tpe toties emerserat casus: vt videatur ipsa cō
70 suetudo ab oībus recepta. † Nā si populus vna/
nimiter ⁊ vniuersaliter velit aliquo statuto vti ꝓ
ↄsuetudine erit ↄsuetudo dato ꝙ nō sit scripta Sz
certe tūc esset ↄsuetudo declarata: q a de expsso
ↄsensu esset vt infra statim dicā: ⁊ nūc agimus de
71 pscripta. † Titulata nō inueniſ aliqua.l. diffinita.
Sed pdictus dñs Mar.dicit ꝙ ↄsuetudo titulata
ē qñ tanꝗ̃ ex vigore ⁊ rōne ↄsuetudinibus bis in
fra decēniū iudicatū est in eodē genere cause: ⁊ lō
vocat eā titulatā: q a bina iudicatura inducit titulū
ff.de publ.l.sed si in prin.⁊ nō pscriptā q a p solum
tps ēt.xl.ānoꝝ nō inducit obligatio.ff.de ac.⁊ obli.
72 l.obligationū fere.§.placet. † Sed titulus ēt in a/
lys causis est causa habilis acqsitionis.Inst. per
quas p.no.acqui.§.ex his fm Carolū sed certe li/
cet hec sit titulata: est nihilominus pscripta: cū titu
lis: ⁊ pscriptio coadiuuāt: ⁊ ↄpatiuntur sed ad sui
cē ⁊ dato ꝙ ad neruū: vel spiritū ↄsuetudinis plus
operentur ipse iudicature: ꝗ̃ tps cū iudicature p
beāt quasi formā tps vero ↄsensuz psumptū: ⁊ sic
quasi materiā pbet: sicut dicimus in ↄtractibus te
stamētis: ⁊ actionib⁹: in qbus solēnitas succedit vt
forma: ↄsensus aūt vt materia: vñ vr ꝙ tacitus cō/
sensus pductus ex tpe plus spiret spiraculū vite
neruo: ⁊ ligamīni ↄsuetudinis: ꝗ̃ ipse iudicature:
cū ↄsuetudo hēat vim pacti.C.de decre. decu.in.i.
respō: ⁊ sic ab ipsa quasi pactione recipit spiritum
73 † Itē potest dici titulata qñ totū municipiū ↄtēdit
ad hec vt sit ↄsuetudo: ⁊ certa pars municipiū dicit
p ⁊ certa dicit ↄ̃: ⁊ corā iudice ordinario vel arbi/
tro iudicatū ē: ⁊ sic sula ipsa trāsiuit i rē iudicatā:
certe cū talis ↄsuetudo recipiat neruū: ⁊ spiñ vite
ab iudicatura ꝗ̄ parat actionē: ⁊ exceptionē: dicā
74 ipsā titulatā.C.titulo simiā. † Itē pōt dici titulata ↄ
suetudo ꝗ̄ ē bāno diuulgata nā signū impiale dr ti
75 tulus.x.vi.q.vi.ↄsuetudo.† Itē pōt dici titulata a/
lio mō puta si aliqd municip.fecit ↄsuetu. ⁊ p ei⁹
robore fecit eā a suo dño rege comite vel barōe si
gillari titul⁹.n.potētioris dr signū.C.de his ꝗ̄ pote.
no.l.i.⁊ vt nemo priua.l.y.Itē dicit titulata si ē actū
inter mūicipes.ꝙ eoꝝ ↄsuetudines ñ valeāt nisi post
ꝗ̃ fuerit subscripte: ⁊ roborate subscriptionib⁹ vel
signis aliqrū.Illa.n. subscriptio diciſ titulus.C.vt
76 ne.pri.titu.pdi.suis. vel alie.impo.l.y.¶ † Decla
rata aūt ↄsuetudo ē fz dñz Mar.qñ iudex p suaz
sentētiā declarat sic eē cōsuetū puta petebā ex te
stamēto terrā libellariā mihi legatā: quā testator

habuerat ab ecclesia: cõuentus opponit ꝙ nõ est cõsuetũ libellariã posse relinqui: ꝛ iudex cũ de hoc cognosceret, pnunciat sic eẽ cõsuetũ, ꝛ eã obtentã. Ita loquit. ff. de leg. l. cũ de ꝯsu. ꝛ. l. naz Imperator. ꝛ dicit declarata qa ipse p suã sententiã nõ iducit nec intitulat, sed declarat, sicut dicimus i sententia q̃ declarat diñ. ff. de rei vend. l. ex diuerso. §. i. p hoc extra de pscri. l. c. cum in officiis. ꝛ ẽ differẽtia inter siñã ꝛ intitulatã qa in ista vna sententia sufficit sine aliq̃ spa-
76 tio tẽporis. † Itẽ in ista pnunciat directo p cõsuetudine. i. talẽ esse consuetudinẽ. sed pnũtiat i cã principali sin Mar. ti. sed certe hec posset dici ẽt intitulata. p. l. cũ de cõsuetudine. ff. de legi. ibi an ẽt contradictorio iudicio firmata sint: nõ. n. dicit declarata vñ ꝙ cõsuetudo sit a sententia firmata satis patet ꝙ recipit neruuz, ꝛ spiritum, ac formam, ꝛ ipsum titulus ab ipsa sententia, ꝛ pro hoc totũ illud gñale q cõfirmat dat. ꝛ ꝙ cõfirmatio tribuat ius. ff. de adopti. l. adoptio. ff. de reg. iur. l. obuenit. ff. de le. i. l. si qñ. ff. q. mo. vsus. admit. l. i. cũ si. sule, siue bene declarata sic pone exemplũ aliqua cõsuetudo scripta hẽt aliqua verba ambigua vel obscura, ciues fecerũt eã declarari p dominũ iudicẽ, vel viros prudentes, vel p se ipsos,
77 vt dicta. l. nã Imperator. ꝛ e. ti. l. i ambigua. † Hec aũt declaratio fit qñqz p modũ expositiõis. C. de leg. l. fi. qñdoqz p modũ interpretationis, ꝛ tũc in contractib⁹ fiet interpretatio plenã: in vltimis voluntatib⁹ plenior: i scripturis plenissima. ff. de cõsti. prin. l. i. dũmodo vicio careat. vt dicta. l. in ambiguis. vel declarata ẽ qñ populus sine scriptura declarat velle aliqd seruari p cõsuetudine naz tũc cũ nõ sit scripta pscripta nec intitulata seqtur ꝙ sit declarata. ꝛ de hac legitur Car. in lõgobar. qualiter in. de be. ii. l. placuit in fi. vel declarata ẽ gen⁹ hñs tres species. s. Scriptã, Prescriptã: ꝛ Titulatã. Prima. n. declaraf p scripturã. Secũda rebus ipsis: ꝛ tacitis ꝛ sic ꝯsensu tacito: Tertia declaraf alijs signis vt supra dixi.

A D D I. Ibi q cõfirmat dat. An ꝛ qñ ꝯfirmãs dare aliqd cẽ de nouo. dixi in fallẽtijs meis in regula incip. cõfirmare nu. xvi. post Fel. in. c. inter dilectos de fi. instru. ¶ † Ex pmissis pz ꝙ iste ꝯsuetudines sunt Scripte vt pz: ꝛ Prescripte qa ab antiquo fuerũt. vt i pohemio. Titulate subscriptione ꝛ sigillis regalibus. Declarate aliqb⁹ detractis vel additis vt in prohemio.

A D D I. Nota ꝙ in dubio cõsuetudo intelligit de pscripta tex. est singu. in. c. cumana de electio. quẽ p sing. seqt. Bal. i. c. i. de feudi cogni. ꝛ i. l. binos de aduoca. diuer. iudi. Ang. in. l. diuturna. ff. de legi.

a Carolus secundus Dei gratia Rex Hierusalẽ: ꝛ Sicilie Ducat⁹ Apulie: ꝛ Principatus Capue ꝛ Forcalquerii ac Pedimontis Comes.[b] Ad perpetuam rei memoriã Orta de terra [c] veritas falsitatis emula [d] simplicitatis amica: nõ habet [e] angulos: nec latet sub [f] modio: sed i omnisui parte [g] cõsistens: eadẽ variari refugit: alterare repellit ipsa cuius ẽ simplex oratio: fugat duplicitates inuolucrorum: repellit [h] cõmẽta mendacii: i fictis se obiicit ꝛ [k] simulatis per obstaculum contradictiõis obsistit: ꝛ dũ sicut [l] pars anne
78 xa iusticie [m] equalitatẽ quandam in rebus cõstituit: ꝛ adequat [n] signa [o] rebus existentibus. circa ipsam inuenitur magna ꝛ p pre omnibus fortior: q personas non accipit nec differentias introducit: quia filii hominum ꝛ illorũ opera mendaces sunt: nec ẽ in ipsis veritas: quia scriptũ est omnis homo mẽdax: veritas autem manet stabilis
79 inualescit in eternũ: cõstãter obtinet ꝛ viuit in [p] euũ: ipsi⁹ virt⁹ cõis ꝛ ppria nihil inequale recipit: [q] assumit nec vanum aut in eius iudicio: p culus [r] malignitatis astutiã p obripit iniquum.

a Carol⁹ secundus. ¶ † Hic fuit primogenit⁹ Regis Caroli primi: fratris Regis Francie: cui Carolo pmo hoc regnũ ꝯcessum fuit contra Manfredũ ab Vrbano papa natiõe gallice vt refert. Io. in cle. de reli. ꝛ ver. san. c. si diñ. † Qui Rex Caro. prim⁹ magna. rectitudine ꝛ zelo caritatis accensus supplicauit multipliciter Mar. Papa. iiij. de tollẽdis grauaminib⁹ regni q̃ multa grauamina demũ Honorius papa dicti Mar. successor eneruauit ꝛ substulit, ꝯfirmãs capitula q̃ hic Carol⁹ Rex secũd⁹ i planicie scti Martini ediderat, tpe q̃ salerni pnceps, ꝛ honoris mõtis sancti Angeli dñs erat ac i regno vicari⁹ gñalis, dũ dict⁹ ei⁹ pz eẽ i suo burgũdiã pficiscẽs, vt pz i capitulis pape Honorij. ꝛ i capitulis ipsi⁹ Caroli tũc pncipis: vt ẽ dictũ hic fuit valde iustus, catholic⁹ fauẽs ecclesiis: put ex ei⁹ capitulis tam editis i planicie scti Mar. dũ erat regni vicari⁹ q̃z editis neapoli postq̃z extitit Rex i regno clarẽ pz.

A D D I. An papa ꝯfirmãdo istas ꝯsuetudines videat aliqd ꝯfirmare qd ẽ ꝯ ius ꝛ qd dr ꝯfirmare qñ istas ꝯfirmauit Bar. in. l. omnes. §. nec gñale de fal. ꝛ i. l. si ꝯstat de appel. ꝛ i. l. i. de iure de his q sunt sui vel alie iuris Bal. in. c. i. p q̃s fia. inue. feu. ꝛ qd si iurasset Bal. i cõ. lxxix. p statutũ i. ij. lib. ꝛ an pnceps vel papa ꝯfirmãs statuta dicaf ꝯfirmare i iusta Bal. i ꝯs. cccxxvi. in. ij. lib. ꝛ an videaf põtifex ꝙ pp istã ꝯfirmationẽ ꝯfirmare statuta ꝯ libertatẽ ecclesiasticã Fe. i. c. ad nrãm de pba. ꝛ in c. ecclesia. col. i. de ꝯstitu. ꝛ an papa possit ꝯfirmare ea statuta q̃ sunt ꝯ ecclesiã Fe. in. c. ex pte de rescript. ꝛ an sol⁹ papa põt ꝯfirmare legẽ ciuilẽ vel alter iferior vt eps Abba. i. d. c. ecclesia de ꝯstitu. ꝛ an ꝛ qñ ꝯfirmãs dicaf aliqd de nouo ꝯcedere dixi i fallen. meis i regula. xvi. icipi. ꝯfirmãs post Fe. in. c. inter dilectos dilectos de fide instru. ¶ † Eidẽ dũ iã ẽi hui⁹ libri pncipio de hijs q̃ more scribẽtiũ solet q̃rit q̃ sit cã materialis: q̃ formalis: q̃ efficiẽs ꝛ q̃ finalis cui parti philosophie supponaf. Mate-

rialis cā est duplex.s.gnalis vt eqtas.⁊ ius muni
cipale.qđ est equū ⁊ bonū. Specialis vero ē ipsa
negocia.de qbus ipse cōsuetudines loquunt. For
malis vero cā ē scriptura.⁊ robur datū a principe.
Causa quidē efficiens ē vniuersitas petens.⁊ prin
cipes cōfirmans. Finalis aūt cā est vt hēamus cō
suetudines certas non varias.⁊ vacillantes.⁊ ab
iniqtate calumniantiū exemptas. Supponitur aūt
philosophie moralis.seu politice tractat.n.de mori
bus ciuitatis ⁊ ꝯsuetudines.n.mores dicunt.ff.de
vulg.⁊ pupil.l.moribꝰ. ergo ē philosophia mora
lis. ¶ Diuidit aūt hoc pꝛhemiū in.x.ptes. In pma
pōit Rex titulū sue regie dignitatis vsqȝ ibi ad p
petuā ⁊c. In secūda ibi ad ppetuā ⁊c.pmittit exor
diū in q̄ ponit p fundamento veritatē ⁊ eiꝰ pprie
tates p eo q contraria veritati intendit euellere.
vsqȝ ibi nos itaqȝ. In tertia nos itaqȝ ponit sue in
tentiōis ppositū circa falsitates.varietates.dupli
citates.⁊ mēdacia ꝯsuetudinū veteꝝ extirpanda.⁊
vsqȝ ibi audiuimꝰ eqdē. In quarta ibi audiuimꝰ
eqdē.narrat neapolitanū ciuiū clamosam insinua
tionē sibi factā.de varietatibꝰ ꝯsuetudinū antiqua
rū.⁊ incōueniētia q̄ inde sequebantur vsqȝ ibi vt
igit ⁊c. In qnta ibi vt igit ⁊c.ponit modū quē te
nuit ad habendū ꝯsuetudines veras.⁊ meliores i
scriptis ab vniuersitate ⁊ antistite.vsqȝ ibi in pre
fatis aūt ⁊c. In.vi.ibi pfatis aūt.ponit ꝯsuetudines
veras.⁊ meliores fuisse sibi pñtatas in scriptis
corrigēdas.declarādas.⁊ approbandas vsqȝ ibi
quaꝝ ⁊c. In.vij.ibi quaꝝ serie ⁊c.ponit modū quo
fuerūt examinate.approbate.⁊ i scriptis redacte.⁊
vsqȝ ibi p qđ ⁊c. In.viij.ibi p qđ.ponit mandatū
suū de seruādis ipsis ꝯsuetudinibꝰ in ciuitate nea
politana.eiusqȝ districtu alijs annullatis. vsqȝ ibi
ita vt.si qs. In.ix.ponit penā allegātī ꝯsuetudinē i
hoc volumine nō insertā vsqȝ ibi p certiori. In.x.
autē pte ibi p certiori ⁊c. pōit robur sue approba
tiōis vsqȝ ad finē pꝛhemij ipiꝰ. ¶ Casus summa
riꝰ huiꝰ pꝛhemij ē vitia falsitatis.varietatis.dupli
citatis.⁊ mēdacitatis curant p medicinā eis appo
sitā.s.p veritatē.⁊ eius naturā.q̄ habet necessario
vicia pdicta remouere. hoc dicit. casus aūt lōgus
4 p se patet. ¶ † Nota ex hoc pꝛhemio q quilibet
morbꝰ curat p eiꝰ oppositū.sicut dicit.n.hic princeps
falsitates.varietates.duplicitates.⁊ mēdatia.q̄ ex
veteribꝰ cōsuetudinibꝰ resultabāt p eoꝝ opposi
tū.s.p veritatē.sic morbꝰ seruitutis curat p manu
missionē.⁊ morbꝰ naturalitatis curat p legitima
5 tionē. † Ad simil.e.n.passiōes cōsimiles debent
medele succurrere vt in auten.q.mo.na.effi.le.cir
6 ca fi.col.vi. ¶ † Itē no. q ad tollēda pdicta vitia p
misit fundamētū a veritate pmaq̄ de terra orta ē
vt i ps.lxxi.s.a Xp̄o q ē ortꝰ de terra.s.de Uirgine
Maria q̄ fuit d terra.⁊ga d carne humana.⁊ q̄ Xp̄o
fuerūt ⁊ sunt oēs quatuor veritates.s. vite seu fi
dei.iustitie doctrine.⁊ facti.qđ facile ē p diuersas
7 sacras scripturas pbari † Uñ sicut Chꝛistꝰ q est
veritas oēs cōtinens veritates.destruxit quatuor
vitia i lege iudeoꝝ.s.falsitatē.varietatē.duplicitatē
⁊ mēdaciā.ita hic pmisit fundamētū ipsius verita
tis ad destruēdū pmissa quatuor vitia i.i. neapoli
8 tanoꝝ.hoc ē in cōsuetudinibus antiqs. † Xp̄s.n.p
veritatē fidei.destruxit falsitatē deoꝝ.⁊ cū dixit ne
mo bonꝰ nisi vnꝰ Deꝰ. Marci.x.⁊c. falsitatē pphe
taꝝ cū dixit attēdite a falsis pphetis. Mathei.vij.
c.p veritatē iustitie destruxit varietatē sacrificioꝝ.
Sacrificia.n.nō erāt iusta vt i ps.iiij. ibi sacrifica
te sacrificiū iustitie.multa.n.⁊ varia erāt vana sa
crificia iudeoꝝ. Per veritatē doctrine destruxit
duplicitatē pharisēoꝝ.⁊ saduceoꝝ docebat.n.apo
stolos dicēs cauete vobis a fermēto phariseoꝝ ⁊
saduceoꝝ. Mathei.xvi.ipsi.n ibant ad baptismū ⁊
dicebāt pīm habemꝰ Abraā. Mathei iij. Per ve
ritatē facti destruxit falsitatē testimonioꝝ. Mathei.
xix ibi ne falsum testimonium dicas.⁊c.merito ad
tollendū pmissa quatuor vicia.⁊ q̄ ex dictis antiqs
cōsuetudinibꝰ resultabāt.ego pmitēdum fuit ab
ipsa prima veritate.q̄ in se cōtinet omnes verita
tes.⁊ vicia per ꝯñs remouet supradicta.
9 b ¶ Ad ppetuā. ¶ † Hec dictio ppetuū hic ⁊ in
priuilegijs apte significat.vt eti nūc sunt ea.de q
bꝰ agit.ita sint in ppetuū.i.vt eterna sint.i. sempi
10 terna. † Nā eternū dicit qđ semp fuit ⁊ ē ⁊ erit vt
deꝰ.sempiternū q cepit ⁊ nō desinet.vt aīa.⁊ an
gelus.⁊ seruitꝰ oneris ferendi vt no. ff. de seruit.
vr.pre.l.eū debere.verū qñdoqȝ ponit eternū qđ
hēt principiū sine fine.ff.p soci.l.nulla.qñqȝ qđ ha
bet principiū ⁊ finē sicut qñ salutabantur Reges.
11 In eternū fm gl.ff.p socio.l.s. † Sex hēt sensus.
Primo.i.q̄diu viuūt cōtrahētes.vt e.l.i.ibi socie
tas coiri pōt i ppetuū.i.q̄diu viuunt. Secūdo.i.
gñale.C.de edden.l. edita. Tertio.i. gñaliter veꝝ
insti.de satisda.tu.§.i. Quarto.i. vsqȝ ad. xxx. vel
xxxx.annos vt insti.de ppe.⁊ tēp ac.in prin. Quin
to.i.sine iteruallo ꝯtinue.C.de impo.⁊ ali.sub.l. hu
manitatis. Sexto idest sine tēporis pfinitiōe vt.ff.
de exceptio.l.iij.⁊.ff.de libe.ho.⁊ exi.l.iij.i fi. Sep
timo.i.vsqȝ ad vitā alicuiꝰ ⁊ duoꝝ successoꝝ eius
vt i auten.de nō alie.pmu.re.eccle.§.i emphiteo
si.col.ij. Octauo.i.doec qđ soluat.insti.loca.§.adeo.
⁊ i auten.de alie.⁊ emphi.§.licētia col.ix.ff.si ager
vecti.l.i.i prin. Nono.i.vsqȝ ad tertiā gñationē. vt i
rebꝰ ecclesie ꝯstantinopolitane ⁊ ecclesiaꝝ sibi su
biectaꝝ pter monasteria vt.C.de sac.san.ec. auten.
si quas ruinas.⁊ ibi p Cy.i pe.q.⁊ p Spec.i titulo
de locato.versi.vij.qrit ⁊ versi.xliij.qrit. Decimo
.i.icōmutabiliter vt i auten.hoc ius porrectū.C.de
12 sac.san.ecc. † Et not.q pōt dici ppetuū qđ d.e p
sone rōne dignitatis.C.de excusa.mu.l. sordidorum
li.x.⁊ ibi vide qñ priuilegiū transeat ad heredes.
A D D I. De ista dictiōe ppetuū vide p Albe.
in dic.suo in verb.ppetuū ⁊ ibi de dictiōe imper
petuū.in ver.imperpetuū ⁊ Ja.omnino in.l.ij.solu.
ma.⁊ an ⁊ qñ priuilegiū transit ad heredes vide
Ang.post Cy.in.l.fi.de legi. Bar.i.l. qa tale solu.
ma.⁊ ibi Bal.Calde.in ꝯsi.i.in ti.de priui.⁊ an ⁊
qñ transit ad filios Bar.in.l.semper.§.immunita
tis de iure iuran.⁊ an priuilegiū concessum tibi ⁊
tuis posteris cōprehēdat descendentes ex femina
Bar.i.l.i.de iure immu.⁊ an si priuilegiū est con
cessum mihi ⁊ filijs masculis ⁊ femins extendat
ad nuptas Bar.i.l quoties.C.de puilegijs scola. li.
.xi.Fe.i.c.nouit de iudi.⁊ an puilegiū cōcessuȝ ob
numerū liberoꝝ filijs defecētibꝰ deficiat.doc.i.l.ij.
§ nō solū de excusa.tuto.⁊ qñ cognoscat q puile
giū est reale.vel psonale.Bar.in.d.l.qa tale.⁊ in

k apud Julianū.§.siquis alicui.de.leg.i. Alex. in
.l.cū suus.§.si qs de lega.i.⁊ an ɔtract⁹ principis
obligat suū successorē. Ja.in.l.i.ff.de manda. prin/
ci.⁊ nota ꝙ fuit decisiꝫ i.S.ɔsilio ꝙ tenet gr͂a do
nec nō fuerit reuocata ꝑ successorē.d. Mathe. de
Afflic.in deci.cxxvij.fuit dubitatū.⁊ an ⁊ qn̄ suc/
cessor i regno teneat͛ obseruare gr͂as cōcessas ꝑ
suū p̄decessorē.do.in.c.ex literis de ɔsti.⁊ in.c.⁊ si
gratiose de rescrip. ⁊ an iuramētū trāsit ad here
13 des Bal.i preludi feu.
c ¶ Veritas ḡ † Sumpta sunt hec verba ex
psal.84.qui incipit Benedixisti domine. ⁊c. ibi
veritas de terra orta ē ⁊c. Et qa multe sunt veri/
tates.in auté.de fide instru. §. si vero moriat͛. col.
vi.ibi ⁊ per oīa mutatio in rebus fiat ⁊c. glo. i. in
veritatibus ⁊c. Et ꝓꝑea est sciendū ꝙ qntuplex ē
veritas. Prima ē veritas vite.⁊ hec ē ipse Xp̄us
⁊ de⁹ dicet.n.egosum via veritas:⁊ vita vt i euā/
gelio Jo.xij.c.⁊ Mathei.xxiij.⁊ no.in auten. de fi
de instru.in prin.i glo.⁊ sic habes ⁊c.col.vi. Et ali/
bi veritas ꝓ fidelib⁹ suis orat ad p̄rem. ¶ Itē alia
veritas est ore p̄ceti sicut ⁊ pr̄ vester celestis p̄fe/
ct⁹ ē.extra de summa trini.c.ii.§. penul. ⁊ tūc ex/
pōe veritas de terra orta ē.i.ipō de Maria.xxv.
q.i.fraternitatis.⁊ hec ē sup naturalis veritas: ⁊
qn̄doqꝫ latens:vt corp⁹ xp̄i veritas: ⁊ humanitas
xp̄i in hostia.vt in quadaꝫ ōfone sancti Thome ad
hostiā q̄ incipit O latens veritas/⁊c.⁊ hec ꝑꝑ scā/
dalū nō obmittit:immo vtili⁹ scandalū nasci per/
mittit͛ qꝫ talis veritas relinquat͛.extra de regu.iu.
c.q scandalizauerit.⁊ ꝓ hac veritate fidei seu vi/
te debem⁹ pati supliciū.xi.q.iij.nemo periteꝛ.⁊.c.
qsqs vbi nō qn̄ est licitū occultare veritatē.meli⁹
est.n.omnia pati:qꝫ errorē fidei cōsentire.xxiij.q.ij.
primū gen⁹.vt ibi no.⁊.lxxxiij.di.error. ergo talis
veritas ad quemlibet pertinet. ¶ Secūda ē veri/
tas humane iusticie:q̄ similiter de celo ꝓspexit: ⁊
de terra orta ē:cū sit diuino nutu seu metu ꝑ ora
principū ꝓmulgata.c.de p̄scrip.xxx.vel.xl.an.l.vlti/
ma.§.fi.⁊ hec pertinet ad iudicē:⁊ ꝑꝑ scandalum
admitti nō debet nisi multitudo peccantiū sit in cā
⁊ nollēt se ꝑ rōnem:vel auctoritatē defendere: vel
excusare:⁊ sit peccatū dispensabile. vt no. in dicto
.c.q scādalizauerit.licet alia gl. Ber.notat ꝙ nūqꝫ
veritas iusticie deserēda ē.vt no.ipse extra de re/
nūci.c.nisi.§.ꝓ graui.⁊ Jo. dicit ꝙ ꝑꝑ scandalum
dimitti dꝫ:qd' obmitti pōt:salua triplici veritate
.s.fidei.iusticie.⁊ vite.vt plene not.beat⁹ Thomas
in secūda secūde.c.liij.q.argumentū:ad septimum.
14 † Qui subdit ibi.q̄ sunt de necessitate salutis ob/
mitti nō debent ꝑꝑ scandalū:⁊ ꝓ hoc Ecclesiasti.
iiij.c.in fi.ibi ꝓ iusticia agōizare:ꝓ aīa tua vsqꝫ ad
mortē:certa ꝓ iusticia:⁊ deus expugnabit ꝓ te ini
micos tuos.⁊c. Sed certe ibi vsqꝫ intelligo exclu
siue:sic ⁊ Ezechias egrotauit vsqꝫ ad mortē: ⁊ tū
sanat⁹ fuit.Is. xx.xxxviij.debet.n.resistere ɔtradi/
cendo:⁊ allegando de iure.C.de appella.l.qm̄ iu/
dices:⁊ sic verbis nō autē pugnādo de facto: vel
ibi loqt͛ de diuina iusticia:q̄ ptinet ad fidē. ⁊ p̄di/
ctū verbū vsqꝫ:ꝓ vt loqtur de humana iusticia:vel
dic intellige exclusiue:sic ēt ponit in ff.de le.i.l.fi/
lius.§.i.ponit ēt inclusiue.ff.de leg.ij.l.qdam.⁊ de
le.iij.l.patronus.§.i.C.de procura.l.fi. ⁊ de sacro/
sanct.eccle.auten.hoc est⁹ porrectuꝫ ⁊ in auten. vt
ab illustribus.§.i.coll.v.ibi vsqꝫ ad magnificētis/
simos illustres ⁊c. Et vide Caro.i lōgobar.de suc/
cessionib⁹.l.i.⁊ meli⁹ ꝑ Archidi.de p̄scrip.c.si gra
tiose li.vi.i secūda gl. Aliqn̄ ponit͛ defensiue ⁊ in/
clusiue.C.de ꝓcur.l.fi.⁊ de sacrosan.eccle.auten.
hoc ius porrec.⁊ vide.ff.de crimine. pecu.l. sacri/
legij.ij. Responso. Et vide dn̄m Andre. in titulo q
feu.da.pot. Sed videt͛ ꝙ ēt de humana possit in/
telligi:nā Cassiodor⁹ in lib.vi. vari.⁊ vbi agit de
questura dicit op⁹ erit p̄terea firmitas animi. vt a
iusticie tramite nullis muneribus nullis terroribus
auertat͛ ⁊c. Sed de morte certe non exprimit vel
dicit ꝙ ne faciat iniustitiā qs certare dꝫ vsqꝫ ad
15 mortē inclusiue. † Pōt⁹.n.debem⁹ pati mortem
tēporalē corꝑis qꝫ eternā aīe peccādo mortaliter
s̄m Augustinū in lib. Enchiridion. sed vt faciat iu/
sticiā si nō pōt nō debet certare vsqꝫ ad mortē in/
clusiue sed legib⁹/ ⁊ rōnib⁹ iuxta posse vt nota. C.
de appell.l.qm̄.⁊ in auten.iubemus.qd' pre. ab his
16 in prin.coll.i. † Nō.n.dicit͛ negligēs q obmittit qd'
facere nō pōt ēt si teneat͛ ad id vt in. x. cel. q̄ seu.
post cā bene anim.l.i §.itē q dn̄m.alias aūt negli/
17 gētia punit͛ vt notat͛.c.d heredi.l.gessqꝫ i fi. † Ber.
autē dicit ꝙ si aliqs timore facit ɔ iusticiā minus
punit͛ nō aūt debet omnino absolui:Si aūt inuitus
trahitur ad faciendū aliqd ɔtra iusticiam omnino
nō tenetur.extra de homici.volun.vel ca.c.sicut di
18 gnum.in glo.hoc ideo. † Ea.n.q̄ sine peccato mor/
tali obmitti nō possunt nō sunt ꝓpter scandalum
admittenda.extra de ope.no.nunci. ca.ij. Et vide
ibi Andre.de barulo.C.de canoni. largi. tituloꝝ.l.
p̄cepit li.x.⁊.C.de decurio.l.oēs eodē li. Tertia ē
veritas doctrine:vt in p̄lato ⁊ in hoc ꝑꝑ scandalū
potest obmitti si multitudo peccantium sit in cau/
sis volūt defendere malum quod faciunt: Si ve/
ro defendere vellent ratione/ vel auctoritate tūc
non esset parcendum multitudini vt nota. in di/
cto.§.pro graui. Et intellige sane ꝙ veritas do/
ctrine obmittit͛ propter scandalum multitudinis
dupliciter.s.vel renūciando ipsi doctrine vt in di/
cto.§.ꝓ graui:vel tolerādo vt extra de tempo.or/
di.c.ij.nō aūt dando falsam doctrinā:qa p̄lat⁹ non
debet eē magister erroris/vel mali exempli.ex p̄/
missis ergo notat͛.ꝙ multitudo excusat a delictis
s̄m p̄missas ɔsiderationes: ⁊ hoc intellige a pena
tēporali:ab eterna vero nō excusat immo ampli⁹
accusat:⁊ nō min⁹ ardebūt ⁊c.vt notat͛ i dicto.c.ij.
extra de tēpo.ordi. ¶ † Quarta veritas ē veritas
19 facti in re humana:⁊ hec ꝓprie dicit͛ noticia:⁊ tūc
exponit͛ veritas de terra orta ē.i.ɔfessio de homi.e
de pen.di.i.§.qcūqꝫ alias ē capitulū veritas ⁊ hec
ꝑ visum meli⁹ habet͛.vt i autē.de fide instru. in gl.
⁊ sic habes col.vi.post visum vero probatio per ta
ctum facit maiorem fidem/qꝫ per auditū ad co/
gnoscendum personam. Nam cū Isaac voluisset
benedicere Esau filium suum primogenitū.⁊ Ja/
cob asserens se esse Esau accessisset ad eū pro be/
nedictione:ait Isaac accede huc vt tangam te fili
mi ⁊ ꝓbem vtrū tu sis fili⁹ meus Esau vel nō ac/
cessit ille ad patrem ⁊ palpato eo dixit Isaac vox
quidē vox Jacob ē:sed man⁹ sunt man⁹ Esau:⁊ nō
cognouit euꝫ qa pilose manus similitudines ma/

foris filij expresserant bñdicens ergo ille ait tu es
fili⁹ me⁹ Esau. respōdit ego sum ꝛc. Ge. xxvij. li-
cet ergo cognouisset vocē Jacob magis tñ voluit
credere tactui ꝙ auditui. Sed certe licet Jacob
voluit magis credere tactui ꝙ cognitioni vocis: ꝛ
tñ magis fuit decept⁹ i tactu ꝙ i voce. p cognitio
nē .n. vocis cognouit verā psonā quā p tactū igno
rauit. Sic ꝛ alias de nocte puella dixit vox Petri
ē: ꝛ sic cognouit vocē petri ꝛ ipm petrū stantē ad
ostium ianue vt patet actuū. xij. co. vij. rector inter
alia iudicia ꝯ accusatus dicit Paulo post in ipso
maleficio vox illius qui occidebat audita est ꝛc. ꝛ
ēt Deuteronomij. iiij. c. circa pri. dicit loqut⁹ ē do-
min⁹ ad vos de medio ignis. vocē verboꝝ ei⁹ au-
20 distis ꝛ formā penit⁹ nō vidistis ꝛc. ¶ † In ꝯtra-
riū est ꝙ p cognitionē vocis nō habet cognitio p-
sone. Nome auris verba diiudicat, ꝛ fauces co-
21 medētis saporē Job. xij. ꝛ Cre. xxij. q. v. † Dicit
humane aures talia verba iudicant qualia foris
sonant. Sed certe licet auris iudicet verba nō se-
quit qd p verbū non possit iudicare personā: ꝛ seu
peruenire ad notitiā persone vt in pdictis diuinis
22 scripturis. † In testamentis aūt vbi reqrit visus
ꝛ audit⁹ nō sufficit audire solā vocē testatoris vt
.C. de testa. l. si nō speciali ꝛ ibi p doctores. veritas
tñ est ꝙ sm naturas rerū ita pbatio sensuū pre-
23 ualet. † Nam de coloribus vel similib⁹ dat visui
de saporib⁹ gustus: de tangibilib⁹ puta calidis: fri
gidis piloris. vel nō stat tactui: ꝛ sic de alijs vt no
tat. Inno. extra de testi. c. cū cā. ꝛ vide in speculo de
testi. §. i. ver. qd. ergo. ꝛ ver. sed nunqd p sensu aūt
visus vide infi. de gradi §. i. ꝛ philosophū in pri-
mo metaphisices in princi. dicit nō. n. solū vt aga-
mus sed ꝛ nihil agere debētes ipsum videre pre
oib⁹ vt dicā alijs eligimus. Cā aūt ē quia hic ma
xime sensum cognoscere nos facit ꝛ multas reruꝫ
24 drias demonstrat ꝛc. † Scit ēt hic veritas facit p
testes. vel instrumenta vt ibidē vt in autē. de fide
instru. no. in glo. sed quomodo scitur ꝛc. visus aūt
trahitur ad oēs sensus. iij. q. i. testes ꝛ hec veritas
est triplex sm ꝙ triplex sumit verū: videlicet pro
vt opponit fantasie ꝛ pro vt opponit adulteratio-
ni. opponit ēt alijs vt dixi super verbo fictis. ꝛ in
verbo simulatis. ¶ Quo ad primū verū est id qd
est secundū Augusti. nam ꝛ quod falsum est nihil:
est nisi pro vt falsum sumitur p iniusto vt notatur
iusti. et qui. ca. ma. non licet. §. semel. ꝛ pro hoc. ff.
quemadmodū. te. aper. l. ij. §. i. ¶ Quo ad sm ve-
rum est quod habet apparentiam cum debita exi
stentia subiecti. ¶ Quo ad tertiū verū est quod ha-
bet naturalis proprietatis puritatē ita notat. Ar-
chidia. extra de summa tri. c. i. li. vi. ꝛ isto modo su
mit veritas q est in re ipsa C. de dediti liber. l. i. ꝛ
propterea nō dicit veꝝ esse aliquod eo ipso ꝙ sic
videt esse sm naturalē opinionē Sene. sicut in colo
ribus arcus existentis in nube vbi nō ē color sed
argumentū sui coloris: ꝛ in nube rubea ꝛ sic vide
tur color sed nō ē sicut vt lapis in aqua mota videt
moueri. licet stet. sic ꝛ pomū in aqua videt maius
ꝙ sit vt plene tractat Seneca de qōnib⁹ naturali-
bus li. i. vbi agit de arcu celi ꝛ ei⁹ colorib⁹. Simi
liter patet in nubib⁹ currentib⁹ ad occidentē ꝙ lu
na euidenter videt humanis oculis retrogradare

ad orientē qñdoqꝫ: qd veꝝ ē nihil ē. vt qñ qd ē re
moto aliq ente vt ē videre in nocte immediate ꝛ
silētio. pdicta aūt veritas. i. testis ꝛ tabellionis nō dꝫ
pp aliqd scandalū obmitti: ꝯmitteret. n. tūc falsi-
tas ꝛ decū deiurādo negaret i autē. q. mone. effi. le.
§. si. co. vi. Cōtinet tria sacramentū. i. veritatē iusti
ciā iudiciū: quoꝝ si qd de fuerit piur⁹ ē. i. de nup.
25 autē. ꝙ eis. ¶ † Sꝫ qd si sine sacramēto qs vocet
in teste an pp scandalū euitādū possit emittere ve
ritatē dicēdo mēdaciū hāc qōnē vidi ppē i quo
libeto ꝛ vidi varias opiniōes magistroꝝ ꝛ io hic
26 obmitto. † Quinta ē veritas philosophie ꝛ tūc di-
cim⁹ ꝙ vera philosophia ē q non fundat sup simu
latis ꝛ fictis. ff. de iusti. ꝛ iu. l. i. §. i. Sps. n. sanctus
discipline effugiet fictū, ꝛ aufert se a cogitatiōib⁹
q sunt sine intellectu. Sapiētie primo. ꝛ seqt l. vij.
c. qm sine fictione didici. ꝛ propterea dicit lex nra
ciuil. veritatē colimus ꝛ eā tantummodo volum⁹
in nris esse legib⁹ q re ipsa obtinet vt. C. de dedi.
liberta. l. i. veritatem .n. sectamus qd qs fingit. ff.
de castre. pe. l. si forte. pfectione. n. veritas non oc-
cultat non deletur, nec confunditur vt notat. Ar-
chidia: extra de rescri. c. susceptum. in glo. no. ergo
ꝛc. ꝛ all. C. de iure do. l. in reb⁹ in prin. huiusmodi
.n. criminis phibent i iure. vt. C. de vete. iure enu-
cle. l. i. §. ne aūt. p scripturā. ꝛ propterea poete vt
poete non habentes scientiā veritatis nulla inmu
nitatis prerogatiua iuuentur. C. de profes. ꝛ me. l.
27 poete. li. x. † licet poete allegentur in iure preser-
tim Omerus poetarum maximus apud grecos:
ꝛ Virgilius apud latinos vt insti. de iure na. gen.
ꝛ ci. ꝛ quotiens ꝛ de cōtrahen. empe. §. preciū cū
concor. ibi posita in glo. ꝛ. ff. de supel. lega. l. lega-
ta ꝛ. ff. de adulte. l. si vxor. §. i. ff. ꝛ de leg. iij. l. lega-
28 tus seruus. §. pecorib⁹ † Sed certe ꝙ poete alle
gentur in iure est veꝝ quo ad habendū intellectū
aliquorū bonoꝝ moraliū: nō quo ad ipsas poesias
in quantū sunt figure seu representationes nota-
biles: sic, ꝛ i sacra scriptura sumunt tales figure q
ad spiritualē intelligētiā modo bonā, modo malā
29 † nam Christus figuratur agnus ad designandā
eius humilitatem ꝛ patientiam vt ibi agnus dei.
30 ¶ † Itē figurat leo ad designandā eius fortitudi
nē, ꝛ victoriā vt in pphetia. Surgit Christus cuꝫ
tropheo ꝛ ex agno fact⁹ leo solemni victoria ꝛc. Et
tñ leo quandoqꝫ figurat ad notam ferocitatis ꝛ
iniquitatis vt Eccl. iiij. c. in fi. ibi noli esse sicut leo
in domo tua. ꝛ de dyabolo dr vigilate qa hostis vi
detur sicut leo rugiens querens quem deuoret. ꝛ
sic figura inspicit qñdoqꝫ vt representans aliqd
mentaliter qñdoqꝫ vt representata in seipsa ma
terialiter vñ ad Roma. i. c. dicit inuisibilia ꝛc. p ea
que facta sunt intellecta conspiciuntur ꝛc. hoc est
intelligibilia per sensibilia facilius comprehendū
tur. Sed contra immo de fictionibus tractant iura
nra: si quis fecerit testamentū in ciuitate si capiat
ab hostib⁹. ꝛ sic sit seruus effect⁹: aut reuertit ꝛ tūc
iure postliminij fingitur non captus. ꝛ valet testa-
mentū: aut nō reuertitur sed ibi moritur: ꝛ tūc lex
cornelia fingit eum fuisse mortuū preambula ora
captiuitatis vt sic valeat testamētū vt insti. q mo. ē
p mi. fa. te. §. si. cū ꝯcor. ibi posita. Sed certe ille fi
ctiōes nō sunt posite sꝫ sunt qdā legū misteria: seu

virtutes legis ad hoc vt valeant testamenta: sic et
fingitur stipulatio vbi non fuit in fauorem dotis.C.
de rei ux.ac.l.i.in prin.similiter legis virtus: et po
testas fingit maiorem qui est minor.C. de his qui
ve.eta.l.fi. de qua ergo veritate intelligemus phi
losophum.v.metha.dicentem † Veritas e quod ade
31 quatio sensus et intellectus. respo. forte de omni
veritate, si quis vehementer attendat.
A D D I. vbi in nu. xiij. quotuplex est veritas
dic per glo.in.c.nisi de renun. in verbo distinguen
dum. et ibi eo.nu. propter scandalum etc. Nota quod
propter scandalum euitandum multa conceduntur
que alias non concederentur Fely.in capitulo ex
litteris de homicidio et in.c.qualiter el secudo. §.
ad corrigendos colum. vij. ver. septima causa est
etc. de accusa. et melius quam alibi in.c.nihil de prescrip.
vbi ponit plures casus in materia scandali quos
recollegi in tractatu meo elemosynarum in secun
da impressione numero. ccxxxiij. et vide omnino
per Albericum de rosa.in dictionario suo in ver
bo scandalum. et ibi mortem temporalem i nu.xv.
ad hoc vide que dixi impres. tracta. ele. in nu.
ccxxxiiij. et.cxc.post.d.Ab. et alios l.c.sacris de his
que me cau.fi. et ibi rationibus nu.xv.adde an iudex
debet iudicare secundum allegata et probata, an
vero secundum consc.ientiam vide per.d. Alex.l.l.
bonorum.C.qui admit.glo.in.c. iudicet.iiij.q. vij.
latius per Ange.sum. in verbo iudex. et quid si
iudex vidit allegata et probata esse contra veritatem
Alberi.in dictio.suo in verbo iudex per. S. Tho.
in secunda secunde.q.lxvij. et an iudex possit iudi
care per exempla vide tex. et ibi doct.in.l.exemplo de
iudi. et in.l.ingenuum.ff. de sta.homi. et ibi negligen
tia punitur nu.xvi.adde an iudex negligens in fa
ciendo iustitiam puniatur dic late per Excellentem
docto.domi. Paridem de puteo i tractatu de sin
dicatu in verbo Negligentia. In nu. xix. ibi per
cognitionem.vocis adde an testis cecus qui solus
cognouit per vocem quod Titius interfecit Caium
probet.d.Abba.in.c.ex litteris de consue.d.Alex.
in.con.xlv.incipiente in causa predicta.in. v. volu.
Et ibi coloribus nu.xxij.adde Bar.in.l.i.ff. si cer.
pe. et ibi moder.Abba.in prohemio.gregoriano. et
quid si testis dicit quod omnes hoc fecerunt si vnus dat qui
hoc non fecit an dicatur falsarius do.Abb.in.d.prohe
mi.in.§.Rex pacificus vbi ponit an testes concor
des in fine discordes vero in circumstantijs dicantur
singulares an vero plurales: et an examinator te
stium debet ponere in dictis ipsorum testium quod
testis morose, vel repente testificabatur. Ab.in.d.§.
Rex pacificus. Et ibi sine sacramento nu.xxv. vide
.d.Alex.in.l.edita de ede.S.Tho.in secunda secun
de.q.lxx.vbi omnino vide que pulchra ponit i materia
testium et nota quod plurus tria crimina committit de quibus
habetur in.c.i. de fal, Et ibi apud grecos nu. xvij.
adde quod si e factum legatum ecclesie i dubio de qua
ecclesia intelligitur. dixi late i Tractatu meo Elemo
synarum i Secunda impressione in nu.ccxvi.post Do
cto.in.c.indicante de testa. et in.l. i. C. de sacrosan.
Eccle. et in.§.ius aut ci.ciu. de iure natu. gen. vel
ciui. In nu.xxvij.ibi Sed certe poete allegantur in
iure vide omnino per Excellentem Doctorem domi. Fe. i
.c.ex parte in ver. Liber cum ver sequenti de rescrip.

vbi ponit de omnibus auctoritatibus que habent vim
legum et pro lege allegari possunt et vide per An
dre.de Ysler.in prelu.feu.vbi habes an credatur
auctoritatibus istis: cui adde que posuit.d.Ja.in.l.
i.ff.si cer.peta. et an valeat argu.ab istis auctorita
tibus Soc.in.l.cum quid eo.ti. Albe. in dictio. in
verbo argumentum quem omnino videas, cum po
nit latissime de quibus auctoritatibus argumentum
est validum in iure et an et quando auctoritas theo
logorum preferatur canonistarum auctoritati, vel
e contra d.Ja.in.d.l.i.Et nota quod non solum leges
ciuiles allegant poetas et similes: sed etiam iura
canonica leges ciuiles imitantur.vt patet ex mul
tis textibus readunatis per Fely.in.c.Ecclesia san
cte Marie in colum. xvi. versiculo Et hinc est quod
romani pontifices etc.de constitu. et ibi habes me
lius quam alibi per duas, aut tres columnas an et
quando lex ciuilis est obseruanda etiam in foro con
scientie.Et ibi nu.xxxi.quid sit veritas. dic per glo.
in.c.sedes de concess.preben.in extrauagan. Jo. et
per.d.Alex.in.d.l.i.si cer.peta.
32 de Simplicitatis. ¶ †Sumpta sunt hec verba
ex.de iure iu.c.veritatis amica simplicitas.Et ad
uerte quod alias simplex simpliciter dicitur quasi sine
plica, seu inuolutione vt notat Jo.an. in cle.extra
33 de ver.sig.c.sepe.in prin.† Est autem simplicitas
triplex.s.columbina, quam Christus docet aposto
los dicens Estote prudentes, sicut serpentes, et sim
34 plices sicut columbe.vt Mathei.x. c. sic † et Job
fuit vir simplex, rectus: vir timens deum, et rece
dens a malo.vt Job.i.c. et alibi dicitur Jacob autem
vir simplex habitabat in tabernaculis vt Gene.
xxv.in.fi. et in hac simplicitate querendus est deus.
dicitur enim Sapien.i.in prin.Sentite de domino
in bonitate: et in simplicitate cordis querite illum.
et deus ait ad Amibelech qui simplici corde ac
ceperat vxorem Habrae.Et ego scio quod simplici cor
de feceris: et ideo custodiui te ne peccares in me
etc.vt Gene.xx.c.in prin. Simplex enim opponi
tur ad nequam Mathei.vi.c ibi Lucerna corpo
ris tui est oculus tuus.Si occulus tuus fuerit sim
plex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem
oculus tuus fuerit nequam: totum corpus tuum
35 tenebrosum erit.¶ † Item simplicitas opponitur
duplicitati de qua Eccle.ij.c.ibi ve duplici corde
et labijs scelestis. quandoque opponitur malefidei
.ff.de aut. tu. pupillus.§. sane. ibi non mala fide
sed simpliciter etc. et talis simplicitas.s.que oppo
nitur nequicie duplicitati et malefidei auget vitas
vt prouerbio.c.ij.ibi in fi.cum dicit Qui enim re
cti sunt habitabunt in terra et simplices permane
36 bunt in ea ¶ † Item inducit confidentiam pu.c.x.in prin.
37 ibi qui ambulat simpliciter ambulat confidenter.¶ † Item
iustus qui ambulat i simplicitate sua beatos post se
relinquit filios: Prouerbiorum.c. xx. et sequitur in .c.
38 xxviij. Qui ambulat simpliciter saluus erit. ¶ † Item
tribuit fortitudinem dei pu.c.x.in fi.ibi fortitudo sim
plicis via domini. et alibi viri sanguinum oderunt simpli
cem. Justi autem querunt animam eius.prouer.xxix.c. multum
.n.commendatur simplicitas extra de iure iura.c. ve
39 ritatis.¶ † Item est simplicitas diuina nam substantia
essentia ac natura diuina e omnino simplex: licet conti
neat in se plura sicut anima cuius substantia simplex

est omnino ꝛ tamē continet in se tria.s. intellectum
qui pconcipit ratione q deseruit: ꝛ memoria q con
seruat intellectū q pconcipit cōparat patri pmo
operāti. Ratio discernens cōparat filio qui est sa
pientia prīs disponēs oīa in celo ꝛ in terra. Memo
ria pseruās cōparatur spiritui sancto: q oīa bona
corroborat: ꝛ firmat. ꝛ sicut ista tria idē sunt in sub
stātia cū anima: sic Pr: ꝛ Filius ꝛ Spiritus sanctꝰ
tres psone idē sunt in substātia. vt notat extr. de su
ma trinitate ꝛ fide catholica. c. i. Sic ēt est in matri
monio quod est simplex: ꝛ tn̄ hēt psensuz p substan
tia: ꝛ verba hēt p forma: ad exprimendū psensum
deputata vt not. i. Ber. in. c. tua extra de spō. i glo.
40 no. q ad esse ꝛc. in fi. est aūt. ¶ † Itē est simplicitas
siue prudētia: seu sciētia iuris ꝛ hec ē quadruplex
s. militaris. C. de iuris ꝛ fac. ig. l. ij. rusticalis ꝛ hec
est simplicitas idē q segnities rusticitas vel iner
41 tia. ff. de suspect. l. iij. § fi. ¶ † Itē est simplicitas se
42 xus vt in mulieribus. ¶ † Itē est simplicitas etatis
43 vt in minoribus vt seqtur. ¶ † Itē est simplicitas
erroris seu heretica vt in. iiij. li. sentē. xiij. di. i Ru
bri. qd faciat hereticū vel qd sit hereticus ibi extī
terunt plures q tesiū verboꝝ simplicitatē nō veri
tatis ipsius absolutionē susceperūt ꝛc. ꝛ tunc sim
44 plicitas opponitur veritati. ¶ † Itē in mulieribus
ꝛ minoribus. C. ad vel. l. si fine. ꝛ. ff. de mino. l. i. cuz
45 si suis. ¶ † Itē est simplicitas paupertas de quo di
cit Salamon. Melior est paup q ambulat i simpli
citate sua q3 diues in prauis itineribus vt puer. x
46 viij. ¶ † Itē ē simplicitas legis ꝛ hec rel. it vanā
solēnitatē seu difficultatē vt insti. de fidei cōmissis.
hereditati. §. sed q3 stipulationes. Neapolit.
47 e ¶ Angulos grāmatice † angulus dicit ab an
go angis. q3 a parietibꝰ vndiqz angit: vel q3 du
48 os parietes in vnū angit ꝛ pstrīgit. Geometrice †
49 angulus est piunctio duaꝝ line. ꝝ in puncto ꝛ † est
triplex Angulus. s. rectus acutus ꝛ obtusus. Re
ctus est cū vna linea recta cadit sup aliā ꝛ piungū
tur tales sicut clause faciūt duos angulos vt i hac
figura. □ Angulus vero acutus sic figurat. V
Obtusus vero figurat sic. ∧ veritas ergo non hēt
duas lineas cum in qualibet sui parte sit eadē ꝛ si
cut vna effugat duplicitates in volucra vt sequit.
Si vero duas lineas iā piunctas in puncto consi
deramus vt vnā pro vt ista ponuntur in principio
libri noue sphere tūc esset tortuosa: ꝛ sic veritas nō
habet angulos. i. tortuositates ꝛ hoc est quod seq
tur de mēdacijs simulatis: ꝛ fictis. Ueritas ergo
nō duplicitatē nec tortuositatē angl: seu ptinet nec
angitur a quoqz veritas cunctis fortior sit vt ītra
50 dicam. ¶ † Itē theologice angulus pro obscurita
te ponit. Prouerbi. vij. c. ibi q trāsit p plateas iux
ta angulū ꝛc. gradit in obscuro qm̄ angulus non
psideratur fm obscuritatē quā angit: sed fm stūmi
tatem ꝛ eius claritatē in parenti positā vt in psal
mo. 116. qui incipit laudate dn̄m oēs gentes. ibi
Lapidem quē reprobauerunt edificantes hic fa
ctus est in caput anguli ꝛc. q de Iesu xpo qui est
veritas dicitur Mathei. xxi. ꝛ factus est princeps
dominicꝰ: ꝛ apostoloꝝ: qui in ipso tanq3 in angula
ri lapide sunt vniti ita exponit magister historiarū
in actibus apostolorum. iiij. c. in Rubrica q consta
ter responderunt. Neapolitanus.

ADDI. De angulo dic plene per Euclidem.
51 f ¶ Latet † Nam celando veritatē cōmittit fal
sum. l. Paulus. § i. ff. de falsis. Neapolitanus.
ADDI. Ad hoc vide tex. ꝛ ibi d. Abb. omni
no in. c. i. de sal. ꝛ an ferre testimoniū quis teneatur
sub peccato. Doctor Angelicus Lumen xpianita
tis. S. Tho. in secūda secūde. q. lxx. Et nota fm Al
bert. de rosate in suo dictionario in verbo veritas
per Inno. ꝛ Hosti. in. c. qui scādalizauerit. extra de
regu. iu. q triplex ē veritas: vcz veritas vite: veri
tas doctrine: ꝛ veritas iustície Exo. elige ex omni
plebe viros potentes timentes deū in qbus sit ve
ritas: ꝛ q oderūt auaritiā: ꝛ vide multa alia per
ipsuz Albe. in. d. verbo. veritas ꝛ que dicā infra in
verbo pars annexa post Neapolitanum.
g ¶ Sub modio sumpta sunt ex Mathei. v. circa
princi. ꝛ Marci. iiij. c. ibi Nunqd venit lucerna vt
52 sub modio ponatur ꝛc. † Modiū autē sumitur du
pliciter. i. pro mensura. ff. de. vi. tri. ꝛ ole. le. i. quidā
53 heredē. § i. al. incipit labeonis † ꝛ est neutri ꝛ ma
sculini generis: ꝛ tē ponit ibi p ipso vase sub quo
aliqd abscondi potest: ꝛ ita dic. Neapolita.
ADDI. De modio vide per Albe. in dictio
in verbo modius.
h ¶ Cōsitens nunc loquitur de veritate ppria: sū
pta sunt hec verba ex centesimo pmo psalmo. qui
incipit. Domine exaudi orationē meaz in fine ibi.
Tu autē idē ipse es: ꝛ anni tui nō deficient. Inquā
tū vero loqtur de veritate iusticie: sumpta sunt ex
54 lege. ff. de iusti. ꝛ iu. † Iusticia est cōstans: ꝛ perpe
petua voluntas ꝛc. ꝛ alibi dicitur iustus aūt quasi
fundamentū sempiternū prouer. x. c. Neapolita.
55 i ¶ Commenta † Secundum Gul. commentum
omentum dicitur quasi commotio mentis: sed secū
dum Isidorum. vi. ethimol. dicit a cō. ꝛ mēte: idez
cōmenta interpretationes vocat: ꝛ sic commenta
quasi commotio mentis: q si fiat contra mentem
videtur commentum mendacij: ꝛ ita ponitur hic.
ꝛ sic etiam ponitur. ff. de dona. inter. vi. ꝛ vxo. l. si
sponsus. §. circa vend'tionem: ibi cum animus ma
ritus vendendi non habuerit idcirco venditiones
commentus sit ꝛc. ff. de condi. ꝛ demo. l. fideicom
mis. ꝛc. Brito. vero dicit commentum. i. expositio
nem. Inde commentarius dicitur armarium. i. ex
positorius. inde commentariolus dicitur commen
tarius: ꝛ etiam dicitur qui fecit commentum. Itē
cōmentarij dicuntur scripta super aliqs libris fa
cta ad declarationem. vt insti. in prohemio. §. quas
ex omnibus. ibi commentarijs gai nostri ꝛc. de q
bus forte loquitur. ff. de ori. iu. ibi vel commenta. i.
colimenta remota li per sincopam: ꝛ ita forte hic. ꝛ
56 C. de re. alie non alie. l. ij. † Uel dicitur a comeo
inde comes ꝛ comeatus: ꝛ commenta: Nam qui
assuefit in vicio semper secum commitari presu
57 mit lex: † Cum vicium conuertitur in naturam.
ff. ad mace. l. i. ꝛ vicium sequitur viciosum: sicut le
pra leprosum. C. de acqui. posse. l. vicia: ꝛ qui se
mel malus et cetera. ff. de sena. l. c. ssius. Patet er
go ex premissis q duplex est commentum. s. veri
tatis ꝛ mendacij: primum permittitur fieri cum
sit licitum commemorari: seu commemorabilia fa
cere. Sic fecit Tiberius coruncanius primus pro
fessor i iure. ff. de origi. iu. l. ij. §. post hec fuit ꝛc. ibi

cuius nulla scriptura existat sed responsa q̃ plura et
memorabilia eius fuerūt. ¶ † Itē licitū ē interpretari
et declarari scripturas et leges p pandētes ut dicit in
lex q naturaliter euenire solet ut interpretatio desi
deraret pandētū auctoritatē et ppea necessariam
eē disputationē fori. ff. de orig. iur. l. ii. §. his legib⁹
Sed vt contra uā post consumatā cōpilationē. ff. C. et in
sti. nulli iuris peri in posterū audēt cōmentarios fa
cere. C. de vete. iure. enucl. l. i. §. romā aūt. ¶ † Sed
59 certe verū ē q nō est licitū facere cōmentarios ut
fiat leges et in corpore legū seu iuris nō autē pro
hibet exponi ipsas ut ibi dicit glo. et patet in textu
ibi cū subiūgitur et illi applicare et verbositate sua
supradicti codicis cōpendiū confundere etc. Et ita
videt respōdēdū ad dictū Salamonis Eccle. xii.
c. in fi. ibi verba sapiētiū sicut stimuli et quasi cla
ui in altū defixi q̃ p magistrorū cōsiliū data sūt a pa
store vno. Huius amplius fili mi ne requiras faciendi
n. plures libros nullus ē finis q. n. d. huius amplius
ne requiras verū est ut fit lex et seu in vim legū non
aūt phibet leges et scripturas bene interpretari et i
telligere et hoc scribere. ¶ † Quare aūt nō possūt
60 fieri cōmentarii ut fit lex respōdeo q ad hoc ut fit
lex oportet pncipis auctoritatē interuenire et ut co.
ti. l. i. §. iubem⁹. Tria aūt dāt auctoritatē legis. s. pri
ceps ut ibi. Itē cōsuetudo Rome ut ea. l. §. iubem⁹
et §. sed si q leges. Itē iudiciorū freqūtissim⁹ ordo
vt e. §. sed si q leges cōmentarii aūt non hñt legis
auctoritatē necessariā sed pbabilē. possumus etiā
dicere q lex phibens facere cōmentarios nō vtē
do et incōtrariū vtēdo perempta est. et in auc. qui.
mo. na. effi. le. §. fi. col. vii. et in phe. insti. et in. d. §. si
que leges d. q certe leges p desuetudinē absle
rūt videmus. n. cōtrariū in cōsciencia fieri. Nō sm sa
pientissimū Iuliānū nulla lex neqz senatus cōsultū
platū in republica Romana videt ad oia ab ini
cio sufficiēter platū ut i auct. qui. mo. na. effi. le. in. l.
co. b. vii. multas eiusz formas nouas edere natura
desiderat. C. de vete. iu. enucl. l. tāta. §. sed q dog
ma eniz gēliū causaz varietas et antiquis et nouis
legislatorib⁹ legis eodēne dabat occasionē in auct.
de nō elige. s. o. nuben. in pri. col. i. et Sene. de q̃stio.
natura. li. vi. ait mirari nodū sapiētia dē opus suū
impleuit: nondum tota se nequitia protulit etc.
ADDI. Ibi ut fit. l. op3 pncipis auctoritatē in
teruenire vide Bal. in. l. humanū. C. de legi. et in. l.
fi. C. de Iuri. ol. Iud. Bar. in. l. fi. de cōlegiis illici
tis. et an requirat pncipis cōfirmationē Bal. i. l. rece
pticia. C. de cōstitu. pecu. et qd in statutis ecclesie. vi
de doctores in. c. q clericus de foro cōpete. et an i re
uocatione legis: vel statuti requirat auctoritas prin
cipis sicut i cōcessione. Bar. et Bal. in. l. olim. C. de te
stamētis Bal. in. l. ex placito. C. de rerū pmu. imo. l.
lex facto de vulg. et pupi. Bar. in. l. id q maior. ad
municipa. Roma. in con. xvi. d. Abba. in con. xxix. i
ii. lib. et in c. dilecto de pbē. et in. c. cū accessissent de
cōstitu. ¶ † Cōmenta autē mēdacii repbant. C. de
61 deser. l. ii. li. xii. ibi nec suppositis cōmētis epistolis
euadendi habeat etc. et C. de re. ali. no. alie. l. ii. et ali
bi dicitur neqz commento fraudis id vsurpat le
gis illusio. s. illusores legum. C. de agri. et censi. l.
quemadmodū li. xi. Neapolitanus.
ADDI. An et qñ cōmenta mēdacii reprobant
vide tex. et ibi doct. in. c. fraternitatis de heret. vbi
habes plene p Feli. an et qñ dānato notorio de fal
so eius missa valeat et tenear et doc. i. l. Barb. ff. de
i ¶ Fictio † Et ppterea lex dicit re ve (offi. pto.
62 ra. l. nō ficta. C. de donis pmi. l. fi. sup certo facto ut
fingat ut nō fuisset et reuersi dño fuisse captiui et tūc
dicit ēt psumptio ut nō. C. de pba. l. siue possideris
et de dicta materia fictionū lege. l. ol. ferrū. qñqz fi
ctio ponit pro conspiratione. C. de inge. manu. cum
cognatum et. ff. de publ. l. quante et vide supra su
per verbo veritatis. Neapolitanus.
k ¶ Simulatio † Et ppea lex dicit re vera et non
63 simulata. ff. de offi. pref. l. cōgruit in fi. et C. de leg. l.
digna vox. licet qñqz re vera cuius cōtrarium pri
ma facie videtur. ff. ad vel. l. aliqualiter vide. C. de
iure in. l. fi. et. ff. ad vel. l. antiq̃ et de cōtrac. emphi. l.
ii. et. iii. qñqz rei veritate qs dicit facere et habere
q nō circūuentione vel tpe acqrit sibi ut in auct.
de his q ingredi ad appell. §. volumus coll. v. et
alibi hoc aūt cū veritate et nō p calūniā fieri volu
mus veracitati. n. solūmō sumus amatores. in auct.
vt in pri. de. nō fi. d. circa mediū col. v. vide ergo
qbus opponitur verū seu veritas pter illa que po
sui supra in verbo veritatis † Sed simulare qñqz
64 ponit p simplici dicere. C. de epi. et cle. l. psbiteri
qñdoqz simulare p decipere et tūc ē duplex simu
latio. s. bona ad hostē decipiēdū de qua loqtur. xx
ii. q. i. vtilē alia est mala et pniciosa. s. ad decipiēdū
primū. xxii. q. v. cauere. et alibi simulator ore deci
pit amicū suū puerbi. xi. in prin. † Est aūt simula
65 tio qñ qs fingit quod nō est dissimulat autē quod
est. Unde deus dissimulat peccata hominū pp pe
nitētiā ut Sapien. xi. in fine et p hoc Gene. xix. vbi
Loth dissimulabat exire Sodomā vnde eo dissi
mulante angeli apprehēderūt manū eius ac vxo
ris et decē filiaz et traxerūt eos extra ciuitatē. Un
de versus: Quod nō est simulo. dissimulo quoqz q
est. d. ff. de cōcuss. l. i. Alia est ppria. xxii. q. i. vtl
lē. ff. de dolo. l. i. §. i. Alia ē discreta. xxiii. q. iii. qdā
cū bonorū. Alia detestabilis. xxiiii. q. vii. officii et ali
bi dicit q † Simulatio alia ē honesta alia inho
66 nesta. xxvii. di. q interrogasti. et di. c. officii. Neapo.
ADDI. An et qñ simulatio est pmixa do. Alex.
in. l. q totā. ad trebel. et quō pbet cōtractus simula
tus. do. Alex. in. l. iurisgētiū. §. pactorū de pact. per
Barto. cepol. in tracta. suo aureo de simulatione
cōtractus et de simulatione vide omnino multa et
pulchra et ibi an simulare est peccatū p Albert. de
rosa. in dictionario in verbo simulatio et vide Ang.
sus in verbo simulatio vbi habes quotuplex est si
mulatio et plura alia.
l ¶ Pars annexa † No. veritatē esse partē ānexā
67 iusticie. vnde dicit psalmista: pp veritatē et mansue
tudinē et iusticiā deducet te mirabiliter dextera
tua. psalmo. xliiii. qui incipit Eructauit cor meum
etc. et hoc de veritate iuris. ¶ † Item veritas fa
cti similiter est pars iusticie nā ex facto verificato
68 ius oritur. ff. ad le. aqui. l. si ex plagis. §. in clino ubi
in causa ius esse positum etc. Nos enim qui veri
tatez colimus ea tantummodo volumus in no
stris legibus que re ipsa obtinent. C. de dedi. li
ber. l. i. † Nō. n. verbis sed ipsis rebus legem im
69 ponimus Ingt. Iustinianus. C. cōmunia de leg. l. ii.

70 m ſi. † Fũdamẽtũ autẽ iuſticie eſt fides.i. dictorũ
cõuentorũq3 cõſtantia: ⁊ veritas eſt ſm Tulliũ de
offi.li.i.c.i. ⁊ ſeqtur in.ij.c. fundamẽta iuſticie. primũ
ne cui noceat: deinde vt cõmuni vtilitati ſeruetur
⁊c. ſed primũ eſt fundamẽtũ iacti ſecundum vero
eſt fundamentum iuris. Neapolitanus.
A D D J. An veritas preualeat ↄſuetudini: vel
opinioni: dic p Alb. in dictiõario i ṽbo veritas vbi
pulchra de veritate hẽs. Et nota ꝙ veritas a quo
cũq3 plata eſt ꝓferẽda Archi.i.c.ego felix.xi di.
71 m ¶ Equalitatem † Cum non debeant iudicia
claudicare. C.de fru. ⁊ li.ex.l.fi. ⁊ alibi dicit equa-
lance. C.de coll.l.vt liberis. Neapolitanus.
72 n ¶ Signa † Nota ꝙ veritas adequat ſigna re-
bus exiſtẽtibus circa ipſa. Philoſophus vero.vij.
metaphiſice: dicit ꝙ veritas ẽ adequatio ſenſus
⁊ intellectus: ⁊ ſic loco ſumitur hic ſignũ p ſenſu
⁊ intellectu: ſicut ẽt ſumit in vulgari. Signũ autẽ
73 multipliciter inuenio † Nã gramatici dicũt ſignum
eſt nota oſtẽſiua vexillũ: ⁊ ſignare ẽ manifeſtare no
tificare vel exprimere: vnde ſignãter ⁊ euidẽter vt
74 plene ponit Ugo in ṽbo ſignũ: Pap. vero dicit †
Signa dicunt argumẽta: rationes: iudicia: notę: teſti
75 monia: veſtigia: coniecture. † In logica vero poni
tur ſignũ p dictione ſeu ꝓpoſitione: vt cũ dicimus
76 ſignũ vniuerſale: ſignũ particulare. † Philoſophi
autẽ vocãt ſigna ſtellas: q̃ naute eas ſeruãt i gu-
bernãdis nauigijs: ide ponũt gẽtiles ſigna celi.xij.
77 de qbus plene dicit Brito. in ṽbo artur⁹. ¶ † Sed
videt cõtra. Hiere.x. in prin. ibi iuxta vias gentiũ
78 nolite diſcere: ⁊ a ſignis celi nolite metuere ⁊c. q̃
leges populoꝝ vane ſunt. † In ſacra aũt ſcriptu-
ra ſignũ eſt res preter ſpeciẽ quã ingerit ſenſib⁹ ali
79 qd aliud ex ſe faciẽs in cogitatiõe euenire. † Et
ſignoꝝ alia sũt naturalia: vt fumus ſignificãs ignẽ
80 † Alia data ⁊ inſtituta vt ſacramẽta eccleſie. Ita
ponit magiſter ſentẽtiaꝝ in.iiij.li.c.i. ⁊ sũt ṽba Au
81 guſtini in li.ij. de doctrina xpiana. ¶ † Itẽ in ſcrip
tura ſacra inuenio.xx. ſpẽs ſignoꝝ. Inuenio.n. ſignũ
miraculoꝝ. vt Exodi.iiij. ibi ꝙ ſi nec duobus ↄdes
hijs ſignis ⁊c. ⁊.viij.c. ibi cras erit ſignũ iſtud ⁊c.
82 † Et in euãgelio Math.c.xij. qdã de ſcribis ⁊ pha
riſeis dixerũt magiſter volumus a te ſignũ vide-
re: ⁊c. ⁊ primo ad corin.c.i. cũ iudei ſigna petunt ⁊
83 Greci ſapiẽtiã q̃runt ⁊c. † Uerũ ſigna ſunt i ter-
ra deorſuz: ꝓdigia vero in celo ſurſuz vt actuũ.ij.
ibi ⁊ dabo ꝓdigia in celo ſurſuz: ⁊ ſigna in terra
deorſuz: ſanguinẽ ⁊ ignẽ: ⁊ vaporẽ fumi: ſol cõuer
tetur in tenebras: ⁊ luna in ſanguinẽ: ⁊ populo qui
nõ credit ſignis oſtẽdit deus peſtilentiã ⁊ iram
ſuã. vt Numeri.xiiij.c. Generaliter tñ ſumpto vocabulo
ſigna sũt deorſũ ⁊ ſurſũ. vt Yſaie.vij. ibi ⁊ adiecit
dñs loq ad Achã dicẽs pete tibi ſignũ a dño deo
tuo in ꝓfundũ inferni: ſiue in excelſũ ſupra. ⁊ dixit
Achaz nõ petã: ⁊ nõ tẽptabo dñm ⁊c. etiã ſurſũ i ce
lo ſunt vt Hiere.x. in pri. ibi a ſignis celi nolite me
tuere ⁊c. q̃ leges populoꝝ vane ſunt: ſed in pſal.
q incipit Te decet deus: dicitur turbabũtur gen-
tes ⁊ q habitãt terminos terre a ſignis tuis ⁊c. ⁊
84 in euãgelio erũt ſigna in ſole luna ⁊ ſtellis. ¶ † Itẽ
ſignũ ſecuritatis ſeu federis: vt Gene.iiij. vbi cuz
Caym occidiſſet Abel: ⁊ eſſet a dño maledictus: di
xit omnis igit q me inuenit occidet me: cui inqt dñs
minime neq̃q̃ ſic: poſuitq3 dñs in Cayz ſignũ vt nõ
interficeret ⁊ ſeqtur i.ix.c. nequaq̃ vltra interficie
tur oĩs caro ab aqs diluuij: ⁊c. hoc ẽ ſignũ federis
qd do inter me ⁊ vos ⁊c. arcũ meũ ponã i nubibus
85 celi ⁊ erit ſignũ federis ¶ † Itẽ ſignũ ſanctitatis
vnde eccleſiaſti.xlv.c. ibi corona aurea ſup mitras
eius expſſa ſigno ſanctitatis: gloria honoris: ⁊ op⁹
virtutis ⁊c. ⁊ no. Jo. andre. in cle. de iure iura.c.i.
in glo. ſup ṽbo dyadema. ⁊ Grego. in primo li. dia
logoꝝ.c.i. in reſpõſione ſua ad Petrũ ait Mentes
autẽ que a diuino ſpiritu īplentur: habent euidẽtiſſi-
86 me ſigna ſua virtutis. ſ. ⁊ humilitatẽ ⁊c. ¶ † Item
ſunt pfectiõis vt notat magiſter hiſtoriarũ in euan
gelijs: vbi agit de ſignis pfectionis dicẽs ꝙ eſt p-
fectio prelatorũ cuius ſignũ eſt ponere animã ſuaz
87 pro ouibus ſuis. ¶ † Itẽ cõtemplatiuoꝝ cuius ſi
88 gnũ eſt relinquere oĩa. ¶ † Itẽ nõ timentiũ penas
q̃ſibi ſibi cõſcij ſunt: q̃ etiã eſt cõiugatoꝝ: cuius
ſignũ eſt habere mortẽ in deſiderio: ⁊ vitã in paciẽ
89 tia. ¶ † Itẽ eſt etiã clericoꝝ ſacri ordinis cuius ſi
90 gnũ eſt cõtinẽtia hec ille. ¶ † Itẽ eſt ſignũ dignita-
tis Regalis vt coronã ⁊ veſtes ⁊ eccleſia vt mitra
⁊ veſtes vt dic.c.xlv. Eccleſiaſti. ⁊ ſic hoc ſignũ por
91 tat in capite ⁊ i pſona. ¶ † Itẽ eſt ſignũ virginita-
tis: ⁊ hoc apparet in veſte cũ qua mulier cõcubuit
92 cũ viro nudo. Deutero.xxij. ¶ † Itẽ ſignũ apoſto
latus: ſũt ↄuerſi p eũ ad fidẽ.xij. primo ad corinth.
ix.c. in pri. Nõne opus meũ vos eſtis in dño: nã ſi-
93 gnaculũ apoſtolat⁹ mei vos eſtis in dño. ¶ † Item
ſunt virtutes ⁊ ꝓdigia ſecũdo ad corin.xij.c. in fi.
94 ¶ † Itẽ ſignũ pactionis Exodi.xxxi. ibi videte vt
cuſtodiatis ſabbatũ q̃ ſignũ ẽ inter me ⁊ vos i ge
nerationib⁹ veſtris: ⁊ ſubdit pactũ eſt ſempiternũ:
95 ſignũq3 ppetuũ. ¶ † Itẽ ſignũ recordatiõis quod
in manu põitur: Deutero.vi. ibi ⁊ ligabis ea quaſi
ſi ſignũ in manu tua: ⁊ Exodi.xiij. ibi erit quaſi ſi
gnũ in manu tua ⁊ appẽſũ qd ob recordationẽ
⁊c. ⁊ Deutero.vi.c. dicit. Et ligabis ea quaſi ſignũ
i manu tua ⁊c. ⁊ hoc ſignũ man⁹ fit forte p formas
96 anuli de quo dic extra de ↄſu.c.i.p Ber. ¶ † Itez
ſignũ clauſiõis vt Danie.xiiij. ibi claude hoſtiũ ⁊
ſigna anulo ⁊ ſeqtur in.xij. Tu aũt Daniel claude
ſermones ⁊ ſigna librũ vſq3 ad tps ſtatutũ ⁊c. mul
97 tiplex erit ſciẽtia ⁊c. ¶ † Itẽ ſignũ demõſtrationis
ire dei q̃ ira demõſtratur p mortẽ pnũciatã aliqui
b⁹ vt pmo Regũ.ij.c. ibi hoc aũt erit ſignũ qd ven
turũ ẽ duobus filijs eius. ⁊ phinees i die vno mo-
rient ãbo ⁊c. Per ſigna igit pnũciat ira dei vt in
euãgelio. Erũt ſigna i ſole luna ⁊ ſtellis. ⁊ yſaie.xl.
vi. ⁊ ab inſulis maris: ⁊ leuabit ſignũ i natiões ⁊c.
98 ¶ † Itẽ demõſtratiõis future ſanitatis vt yſaie.xx
xviij. i fi. vbi Ezechias egrotat⁹ pecijt yſaiã ꝓphe
tã q ſibi medelã infirmitatis pdixerat: q̃ erit ſignũ
q videt q̃ aſcẽdã i domũ dñi ⁊c. ⁊ alibi pueri mei
q̃s mihi dñs dabit i ſignũ ⁊c. yſaia.xij. Sic ⁊ ſignũ
ſanitatis. Ecce ego reuerti faciã vmbrã linearũ per
quas deſcenderat i horologio achã in ſole retror-
ſum.x. lineas vt yſaie.xxxviij. ¶ † Item ſunt ſigna
99 forinſecus vt Hiere.xxxij.c. circa princ. ibi adhibui
teſtes ⁊c. ⁊ accepi librum poſſeſſionis ſignatum:
ſtipulationes ⁊ rata ⁊ ſigna forinſecus etcetera.
Et de hoc etiam ſigno forinſeco legitur etiam
Yſaie.xxix. ibi ſignatus eſt enim: ⁊ dabitur liber ne

sciend literas diceſqz ei legē: r reſpōdebit neſcio
100 ꝛc.¶ † Itē eſt ſubiectionis: r obedientie.l.cuſtodi
ri ſabbatū: vt Exodi.xxxi.c.r.c.xliij. ibi erit igitur
101 quaſi ſignū in manu tua ꝛc.¶ † Itē ſignū mone
102 te.ff.ad le.iul.pe.l.ſacrilegij.§.i.¶ † Itē ſignū iti
nerio preparati ỹſaie.lxij.in fi.ibi ꝑparate viā po
pulo: planū facite iter: r leuate ſignū ad populos.
103 ¶ † Itē ſignū ſibi lationis yſaie.v.in fi.ibi r ele
uabit ſignū in nationibus ꝓcul: r ſibilabit ad eum
104 de finibus terre ꝛc.¶ † Itē ſignū dilectionis r in
hoc ponitur in corde r in brachio vt Cāticoꝝ.viij.
ibi pone me vt ſignaculū ſuper cor tuū r ſup bra
105 chiū tuū: quia fortis eſt vt mors dilectio.¶ † Itē
ſignū cui r diei feſti eſt luna.Eccle.xliij.ibi luna i
106 oībus in tpe ſuo oſtēſio tēporis ē ſignū eui.¶ † Itē
ſignū cuſtodie Eccle.xlij.ſup mulierē nequā bonuz
107 eſt ſignū.¶ † Itē ſignū leticie vt Sapiē.ij.ibi vbi
qz relinquamus ſigna leticie: quoniā hec ē pars no
108 ſtra hec eſt ſors noſtra.¶ † Itē ſignū ſuperbie qđ
eſt aborēdus.Heſter.xiiij.c.ibi Tu ſcis ꝛc.ꝙ abo
109 minor ſignū ſupbie.¶ † Itē ſignū luminis vt pſal.
iiij.ibi Signatū eſt ſuper nos lumen vultus tui ꝛc.
110 ¶ † Itē ſignū legis vt yſaie.viij.ibi ſigna leges in
diſcipulis meis: r ſeqtur Ecce ego r pueri mei
quos mihi dñs dedit i ſignū r in portentū i yſrael
ꝛc.quod de apoſtolis intelligo ſimplicibus r pue
ris: in qbus poſtmodū inſpiratis r loqntibus ma
gnalia dei: debet ſignari.i.addiſcere legem dei.
111 ¶ † Itē vide in.iij.li.ſemē.in prin.in iure etiā ciui
li inuenio vltra.xx.ſignoꝝ ſpecies.Nam inuenio ſi
gnū pro nota: ſeu pro vna littera figurata vt totam
orationē ſignificet vt in cōſti.ff.§.illud aūt.r hec dī
cūtur ſigna malicioſa.C.de vetere iur.enucl.l.tan
112 ta circa fi.p vnā colu.¶ † Itē ſignū belli vt vexil
lū.ff.de origi.iu.l.ij.§.initiū ibi relictis ducibus ꝓ
rimus ſigna in auentinū montē trāſtulerūt ꝛc.r.C.
de cōeatu.l.i.li.xij.r de deſerto.l.i.li.xij.r.C.de lo.
r cōd.l.fi.in prin.ibi relictis ſtudijs publicis ſignis
113 qz victribus.¶ † Itē ſignū illuminationis ſeu illu
ſtrationis: vt ſubſcriptio principis: q̄ habet ſacros
afflatus cocti muricis r ſtricti cōchilij ardore ſigne
114 tur.C.de diuerſis reſcriptis.l.ſacri afflatus.¶ † Itē
ſignū cōplectionis inſtrumēti: vt ſigna tabellionis
in inſtrumēto: vt in auctē.de fide inſtru.§.ſi vero
115 neqz.col.vi.r ibi in glo.i.¶ † Itē ſigillationis vt.C.
de bo.poſ.ſec.ta.l.ij.ibi ſeptē teſtiū ſignis.i.ſigillis
ſm glo.ibi r ſic.ff.de iure codici.l.diui.§.codicillis
r.ff.de teſti.l.ad teſtiū.r de acqui.re.do.l.mādatio
r.C.de teſtamē.l.noſtram.ff.loca.l.videamus.§.qui
vnū.ff.de legi.cōmiſ.l.fi.ff.de le.ij.l.fi.de verbo.ſi
116 gni.l.ſignatoribus.¶ † Itē ſignū ſubiectionis di
cta.l.diui.§.licet.C.de iure delibe.l.ſācimus.§.ſu
117 biectionē.¶ † Itē ſignū crucis: vt dicto.§.ſubiectio
nē: r de falſi.l.falſis.§.i.Et hoc dicitur ſignū ſalua
118 toris in rubro r in nigro.¶ † Itē ſignū dignitatis
ſunt codicilli.vt in auct.de manda.princi.§.i.in gl.
codicillis.i.dignitatibus q̄ p codicillos demoſtra
119 tur.¶ † Itē ſignū cinguli.i.dignitatis etiā eſt r ip
ſa adminiſtratio collata vt in auct.vt ordinarie pre
fecture in prin.col.v.quod autē cingulū ſit idē ꝙ
dignitas exponit glo.in auct.de inceſtis nup.§.ſic
qz r ita ſumitur in toto titulo de queſtore: r in titu.
120 cōſtitutio que de dignita.col.vi.¶ † Itē ſignū milli
tie: vt ſtigmata que fiebāt militibus in brachijs.ff.
ex qbus cauſis ma.l.fi.r.C.de fabre.l.ſtigmata. r
ibi.per do.Andr.de baru.li.xi.r vide ibi de inſi
121 gnijs pro cōſulatus.¶ † Itē eſt ſignū officij aqua
rij.i.cuſtodes aquarū: r hoc fiebat i vtraqz manu.
C.de aque duc.l.penul.li.xi.ibi aque ductū huius
regie vrbis cuſtodes deputatis vt ſingulis mani
bus eoꝝ felici nomine noſtre pietatis impſſo ſigna
ri decernimus: r hmōi annotatione manifeſti ſint
122 oībus ꝛc.¶ † Itē ſunt ſigna morboꝝ: r vicioꝝ.ff.
123 de edili.edic.l.i.§.ſi intelligatur.¶ † Itē ſignum
amoris: r integritatis inter abſentes: videlicet mit
tere litteras: vel ſignū aliud: ſicut fecit Vlixes qui
in ſignū vite ſue lectū deauratū Penelope vxori
litteras trāſmiſit vt.ff.de ſuppel le.l.legata r i au
124 ctē.de nup.§.nouiſſim⁹ col.iiij.¶ † Itē ſignū amoris
eſt credere alicui: ſm Auguſti.in libro.de encarim
vbi ordinat ſic virtutes theologas: charitas ſeu a
mor: fides: r ſpes: nā qui amat credit: r ſic qui cre
125 dit amat.¶ † Itē ſunt ſigna meritoꝝ: puta cōfela
126 tus: r beneficia.ſꝫ Senecā de benefi.li.i.¶ ✠ Itē
ſignū pulſationis cāpane.xxv.di.perlectis.r vide p
Archi.extra de elec.c.alma.§.adicimus.li.vi.
127 ¶ † Itē eſt ſignū numeri: puta centū: ducenta.r ſi
milia.ff.de heredi.inſtitu.l.quoties.§.ſed r ſiquis
128 ¶ † Itē ſignū quādo littera ponitur ꝓ parte r hoc
ſignū: ſeu abbreuiatio apponit ꝓſertim in teſtamē
tis.C.qui teſta.fa.poſ.auct.ꝙ ſi ſine.¶ † Itē ſumi
129 tur ſignū quandoqz pro quadā demonſtratiōe ſeu
de deſignatione rei: r hoc fit tripliciter vt eadem
auctē.ꝙ ſi ſine.r.ff.ſi certū pcta.l.certū.¶ † Itē ſi
130 gnū pro demonſtratione ꝑſone qñqz eſt indubita
tū: r nūc pene nihil nomine diſtat.ff.de here.inſti.l.
quoties.§.ſiga nomē.ergo nomē eſt ſignū: ſeu de
131 mōſtratio ꝑſone.¶ † Itē ꝓnomen r cognomen.ff.
de lib.r poſth.l.i.r.ij.r de ma.te.l.nominatis.r ex
tra de offi.or.c.ij.quādoqz ſignū ꝓ oblatione.ff.de
iure.imu.l.ſemp.§.cōductores ibi que ſubſignare
132 ſunt fiſco ꝛc.i.obligare.¶ † Itē ſignū guiſſe.C.vt
nemini liceat ſine iudicis authorita.ſigna reb⁹ im
133 ponere quas alius tenet.l.i.¶ † Itē ſignū deputa
tionis: nā quādoqz ſignare.i.deputare vt.C.de ſa
croſan.eccl.l.placet: ibi nulla tranſlationū ſollicitu
134 do ſignetur ꝛc.glo.i.deputet.¶ † Itē ſignū tradi
tionis poſſeſſionis.ff.de pi.r co.rei.uen.l.ꝙ ſi neqz
ibi videri autē trabes traditas quas ēptor ſignaſ
ſet ꝛc.licet ſecus in vinois r ſimilibus vt eo.ti.l.i.§.
135 ſi dolū.¶ † Itē ſignū generationis: nā ſemē patris
eſt ſignū generatiōis in auct.de ꝯſangui.r vte.ſra.
§.cōmunicabāt col.vi.r vide Ber.de conſue.c.ij.
¶ ✠ Itē ē ingenui animi ſignum fame diligere
136 cōmodum: r lucra potius odiſſe cauſarum.ſecun
dus Caſſio.in.i.li.variarū epiſtola.iiij.ad ſenatum.
De iure, vero canonico vide Ber.extra de conſue
c.ij.in fi.¶ Itē ſignū cōſenſus: vt in muro qui per ſi
gnū cōſentit.extra de ſpo.c.cū apud.† Neapolit.
o ¶ Rebus ſcilicet ſignatis: † vt fumus eſt ſi
137 gnū ignis: r veritas adequat ſignū ſignato.Neap.
A D D I. An ſi habens partem domus infe
rioris: facit ignem pro vſu ſuo: poſſit prohibi: r
quando: ab habente partem ſuperiorem: cum fu
mus intrat per feneſtras habentis partem ſupe
riorez.d.Bartho.Cepol.in tracta.de ſer.in tracta.

de seruitut. vrbanorū prediorū in rubr. de fumo.
138 p ¶ Pre omnibus fortior † Sumpta sunt hec verba ⁊ sequentia Esdre .iij. ⁊ .iiij. capitul. ibi o viri non ne fortes sunt mulieres: magna est terra ⁊ excelsum celum: ⁊ velox cursus solis girantis: celum in vna die: nōne magnificus est qui hoc facit ⁊ veritas magna ⁊ fortior pre omnibus: omnis terra veritatem inuocat: celū ēt ipsam benedicit: ⁊ omnia opera mouētur ⁊ tremunt eā: ⁊ nō est cum ea quicq̄ iniquum ⁊c. Iniquus Rex: iniqui mulieres: Iniqui oēs filij hominū: ⁊ iniqua illorū opera. veritas autē manet ⁊ inualescit in eternum: viuit ⁊ obtinet in secula seculorū. Nec est apud eam accipere personas neq; differentias. Neapolitanus.

NOs itaq; qui ad oculi3 Regalis fastigij dexteram diuina prouexit: simplicitatis integre: ac pure veritatis amatores: vias inuestigamus: ac commodas: modos: actos exquirimus: conuenienter trames perscrutamur per quos nostris temporibus pellat fallitas b varietas latear cesset c duplicitas d mendaciū sileat: ⁊c. veritati contraria decrescant.

q ¶ Personas Non Accipit. Hoc est Esdre .iij. in lege veteri .iiij. capitul. vt supra proxime dixi. ⁊ prouerb. .xxiiij. ibi. Hoc quoq; sapientibus cognoscere personam in iudicio bonum non est. ⁊ in lege Deutro. i. dicitur non accipietis cuiusq; per-
139 sonam. ⁊ Paulus ad ephe. vi. † Dicit apud deus nō ē acceptio psonarū: ⁊ regula iuris canonici est q in iudicijs non est acceptio psonarū extra de reg. iuris. c. cū in iudicijs. Sed opponitur Mathei. xxiiij. vbi dicitur duo erūt in lecto vnus assumetur ⁊ vnus relinquetur. Respōdeo q ibi nō est acceptio personarū: sed est fm merita: sicut dicimus q ex duobus literatis vnus assumetur ad magistrū: ⁊ alius vero nō. vel dic aut loqtur de exhibitiōe iusticie: ⁊ tūc nō est acceptio psonarū vt predictis auctoritatibus patet. C. de fruct. ⁊ li. expe. l. fi. aut de exhibitione meriti: ⁊ tūc similiter nō est acceptio psonarū qa meritū ɔsideratur fm cām que merces
140 ois enim similiter diuinā suscipit gratiā ⁊ oēs † In Christo vnā mercedē suscepimus: nec refert si est seruus: vel liber: masculus vel femina vt aūt. de monach. §. hāc nobis. col. vi. aut loqmur de exhibitione honoris ⁊ tūc ēt in iudicijs est acceptio psonarū nā fm dignitatē plus honoratur vnus q̄ alius. C. vbi sena. l. iij. §. sedēdi. ⁊. C. vt dignitatis. or. serue.
141 li. x. † aut loqmur de exhibitione gratie ⁊ tūc est acceptio psonarū vt est in angelis quoꝝ aliqs habet maiorē grāz altero grā enim pēdet ex sola voluntate gratificantis. ⁊ ppea pōt plus suscipere vnū q̄ aliū. vnde Petrus habuit plus mirabile munus gratie. extra de elect. c. fundamenta circa prin. per vnam columnam. Neapolitanus.
ABB. Ibi vt est i angelis ⁊c. vide p beatū Gregoriū in tractatu de natura angelica quē legimus infra. viij. dist. sanctoꝝ ⁊ vide tex. no. in. c. in domo patris mei de peni. di. ij.
r ¶ In Euum. Et in ɔstitutione Digestoꝝ. §. discipuli. of in omni loco euoq; ⁊c. felices ⁊c. Neap.
s ¶ Assumit. Sub audi nihil qd est supra. Neap.
142 t ¶ Malignitatis Asturiam. † Nota q non dicit asturiam simpliciter sed adiecit verbum malignitatis. cum duplex enim est astutia scilicet mali-
ciosa vt hic ⁊. C. de legi. l. iij. ibi notaz infamie subituro eo qui ea vel astute iterpretari voluerit ⁊c.
143 glo. i. maliciose. † Et tūc dicitur ab astu. i. dolo vel malicia in auctē. de testi. §. si vero astu. coll. vij. Itē est asturia virtuosa ⁊ tūc sumitur p bono dolo seu solercia. ff. de dolo. l. i. §. nō fuit. Sic in sacra scriptura est astutia bona ⁊ mala. de bona dicit prouer. in. i. c. in prin. ibi vt detur paruulis astutia: ⁊ adolescenti sciētia ⁊ intellect⁹ ⁊c. ⁊. Job. v. c. dicit Qui apprehendit sapientes in astutia eoꝝ ⁊ consiliū prauorū dissipat. ⁊ Prouer. c. xiij. ibi Astutus omnia aget cū ɔsilio: qui autē fatuus ē aperit stultitiā. Itē omnis astutus agnoscat sapiētiam Eccle. xviij. in fi. Sapiētia autē est viro prudentia Prouer. x. de mala autē astutia ait Apostolus ad Chorinti. ij. c. iiij. in prī. ibi Nō ambulātes i astutia
14 neq; adulterātes verbū dei. † Grāmatice vero dicit astutia ab astu tus tui vel astu indeclinabile: p vt ponit Priscianus in. xvi. Astus autem malos
145 † Et sic astutia ē dolositas seu calliditas: vel dicit ab a quod est sine: ⁊ sto quasi astus nō diu stās in
146 eodē statu: in diuersa enim vultū ⁊ mentē vertit. † Et sic versipellus quasi varias pelles ⁊ facies cōuertens. fm Gui. in verbo verto. Neapolitanus
147 u ¶ † Obrepit. Subaudi aliquid ⁊ expone obrepit. i. latenter intrat fm Guido. in verbo obrepio: sic exponit Jo. Andr. in prohemio pape Joānis super verbo obrepit: ⁊ habetur. ff. de in lus. vo. l. sed si. ac. §. patronū. ⁊ de fal. l. siquis obrepserit. Neap.
148 a NOs itaq; falsitas. ¶ † Nota quatuor species ostēsionis veritatis. s. falsitatē: varietatē: duplicitatem: mendacium: que specifice demonstrantur.
149 † Nam secundum philosophum in. iiij. metaphisices. Falsum dicitur ex eo quod vel videtur esse aliquid: quod nō est: vel nō esse quod est ⁊c. Secūdum vero iura ciuilia falsum est quod caret primordio veritatis vt. ff. de lega. ij. l. cum filius. §. he-
150 res. ¶ † Itē falsitas est dolosa cōmutatio veritatis in auctē. de fide instr. in prin. col. vi. ff. de verbo signi. l. Paulus. ff. ad. l. cor. de fal. l. qd sit falsum. C.
151 eo nec exemplū. ¶ † Itē falsuz est tacere veritatē in casu in quo tenetur exprimere de fal. c. i. C. si cōtra ius. vel vtili. pub. l. ij. ff. de fal. l. i. ⁊. C. de epis. ⁊ cleri. l. presbyteri. licet non p̄ronunl: idem. xxij. q. ij. ne quis arbitretur quandoq; falsum dicitur respectu alicuius ad quod actari nō potest: vnā regula carboniana in quibusdā falsa est. i. actari non potest vt in cōditionalibus legatis. ff. de regu. catho. l. i. vbi. notatur q falsuz dicitur quod solū a fide veri deficit ⁊. C. de iur. ⁊ fac. i. ⁊. l. post diuisionē ⁊ hoc verū est etiā si in vno deficiat. ff. de verbo. significa. l. si qua pena. ⁊ vide per Inno. extra de hereticis. c. fraternitatis. vnde Aristoteles primo ethi. vero quidē omnia consonant existentia: falso autem cito dissonat verum. ⁊ ideo scripture publice debēt summaz veritatē continere. C. de erog. mi.

152 anno.l.excellentia ll.xij.¶ † Item inter falsum ⁊ ve
rum non est dare medium vt patet.xxij.q.ij.c.cum hu
militas in fi.⁊ dicitur.ff.de falsis.l.si qs legati.post
prin.sicut nec inter iure factum ⁊ non iure factum ⁊c.
vt ibi.imo vbi regnat falsitas nec humilitas esse
153 pot.xxij.q.ij.c.cum humilitas in fi.¶ † Item tace
re in casu in quo pars tenetur exprimere ⁊ dicere
falsitatem sunt pari.ff.de fal.l.ij.Itē falsum impli
154 cat crudelitatē.¶ † Et i auten.vt defunc.fune.§.
vlt.col.v.dicit q falsum est mutatio veritatis.muta
tur autē aliquid tripliciter.s.addēdo ac minuēdo.
ff.de testamētis.l.heredes palā.§.siquid post.in se
cunda glo.⁊ de lega.i.l.si me ⁊ te.§.fi.⁊.ff.de fal.l.
lege cornelia in prin.Item in totū nouā formā dā
do vt notatur in dicto.§.si qd post.in glo.magna
circa fi.Lex autē dicitur mutari detractis vel ad
ditis vel permutatis verbis.C.de nouo co.cōfir.
155 §.sed si que.¶ † Et notandū q falsum est genus
cōprehendēs variare vacillare ⁊ aduersari.ff.de
156 fal.l.eos in prin.⁊.§.i. † Itē mentiri vt statiz dicā
de speciebus autem falsitatis vide extra de fal.c.
licet.

157 b ¶ Varietas † variās autē dicitur qui primo di
cit vnū postea dicit eius cōtrariū nullā causam va
riationis assignans.Cōtradicēs vero dicitur qui
duo incompassibilia dicit.et quia primo dixit con
tractum tali die ⁊ loco celebratum:postea interro
158 gatus vbi tali die fuisset dixit se alibi fuisse.† Vacil
lans vero qui dubitanter ⁊ timendo loquitur.Itē
⁊ qui varia loquitur.ff.de falsis.l.eos qui.⁊.ff.de
test.l.qui falsa.Item si diuersa ⁊ contraria dixit.
C.de enien.iusti.codi.in prin.ibi necnō diuersitate
vacillabant ⁊c.⁊ dixit ib.glo.quia multa erāt ibi
contraria ⁊c.horū autez testimoniū non valet imo
puniuntur.C.de testi.l.nullū ⁊ notat.Inno.extra de
testi.co.c.preterea in fi.⁊ prima differētia inter va
riū ⁊ contradicentē sibi nō videtur rationabilis
quia in vtroqz casu primū est contrariū secundo
⁊ ecōtra nō intelliguntur:qui autē dicit contraria
in facto alieno super quo testificat ⁊ tūc dicatur
variare:aut super facto suo ⁊ tūc dicatur cōtradi
159 cere † Sed certe adhuc nō apparet clara diffe
rentia inter variare ⁊ contradicere corrigēdo au
tē dictū suū incontinenti anteqz loquatur cū parti
bus nō dicitur variare ait Host.Ber.⁊ Inno.in.di
cto.c.preterea.Sed aliqui intelligunt hoc esse ve
rū cuz testis nō discedit a presentia iudicis ⁊ cau
te procedat examinator ne faciat testem volentē se
corrigere variare.s.vt apponat verbum imo:vel
aliud sapiens modū correctionis arg.ff.de manu
te.l.stycchus imo pamphilus.† Illud autē nō ob
160 mitto q secundū Huttonem vacillare debet scri
bi per vnū.c.⁊ dicitur a vacuo quasi vacuus sta
bilitatis titubat.inde dicitur vacua dea vacinatio
nis ⁊ ocij.Unde Oratius hec tibi dictabā post fa
nū putre vacunne.

Neapolitanus.

c ¶ Duplicitatem † Nota duplicitatem reproba
161 ri:Deus enim est aspernator duplicitatis ⁊ sim
plicem intentionem considerat.xxij.q.v.qui per
iurare.⁊ Eccle.ij.capitul.in fin.dicitur.Ve dupli
ci corde ⁊ labijs scelestis ⁊ manibus malefacienti
bus ⁊ peccatori terram ingredienti duabus vijs.

Vir enim duplex animo inconstans est in om
nibus vijs suis glorietur autem frater humilis
in exultatione sua ⁊c.Iaco.i.c.⁊ sic duplicitas re
pugnat veritati ⁊ humilitati.quod est verum si du
plicitas est difformis cum ex hoc virtus cōfidne
offendatur secus si est conformis vt in duploma
te dicimus q ad virtutem magis accedit qz ad vi
ciū.ff.de verbo.obli.l.continuus.§.cum ita inter
dum duplum ⁊ quadruplum.ff.de fur.l.inter om
nes.§.quidam dicimus.¶ Item in penis duplici
tas non reprobatur:cum vsqz ad quadruplum pe
na per modum quote potest ascendere.
162 d ¶ Mendaciū † Idest mende actio.mendax.idē
ē q viciū inde mēdosus.i.viciose agere.⁊ ideo e
mēdare.i.extra viciū ponere vt.C.de .emēda.iusti.
co.⁊.C.de eme.seruo.⁊.C.de eme.propi.⁊.C.de iem.
experi.re.l.ij.quādoqz menda.i.damnū.vnde emē
163 da pro satisfactione damni. † Diffinitur autem
sic.mendacium est falsa asseueratio vocis cum in
tentione fallendi.xxij.q.ij.Is autem.non tamē om
nis mendax tenetur crimen falsi vt.ff.de fal.l.qd
fit falsum ⁊ ibi nota.⁊ vide per Cy.C.si contra ius
164 vel vti.pu.l.ij. † Mendacium enim fit ad alium
decipiendum.C.si mi.se ma.dix.l.ij.quod fit ple
rumqz sine voce.s.ipsis operibus.xxij.q.v.caute
165 † Et propter eius ethimologia est mentiri.i.con
tra mentem ire.nec omnis qui mentitur dicit fal
sum:nec omnis qui falsum dicit mentitur.xxij.q.ij.
homines ad finem ⁊.c.beatus in fi.mentitur au
166 tē quis quatuor modis vt dicto.c.homines.† Ge
nera autem mendacij sunt octo e.q.c.primum.ge
nus.Alij dicunt tria tantum scilicet malignitatis
⁊ ociositatis ⁊ benignitatis.e.q.ne quis celare e
nim veritatem sine intentione fallendi non est mē
tiri.xxij.q.i.Queritur cur patriarcha.sed qui ce
lat veritatem cum intentione fallendi videtur di
cere falsitatem.ff.de fal.l.i.⁊ dixi supra in verbo
falsitatis in mistica autem locutione non est men
dacium neqz falsitas.dicitur enim in actibus apo
stolorum.xxiij.c.q Paulus ductus ad ananiam
dixit percutiet te deus paries dealbate.⁊ tu se
dens iudicas me secūdum legem ⁊ contra leges
iubes me percuti:cui dixerunt astantes summum
principem sacerdotum male dicis.quibus respon
dit Paulus nesciebam hunc esse principem sacer
dotum:cum re vera sciebat.quod per aduentum
Christi fuit sublatum omne sacerdotium iudeorū
nec fuit mentitus quia mistice loquebatur ⁊ per
contrarium dixit nesciebam.i.sciebā non esse prin
167 cipem sacerdotum † A mendacia autem dicitur
mendosus.i.mende vsus.Item mendax.i.totus
mende.¶ Item patet ex predictis q mendacium
est species falsitatis quandoqz.

Neapolitanus.

a Assiduimus frequēti.¶ Idest plurima ita ex
ponitur extra de testi.ipoli.c.frequēs.lib.vi.
168 per Archid.l.sic.xliiij.dist.in c.frequens. † Quan
doqz qd bis fit frequenter fieri dicitur in auct.de
feu.clu.i in fi.col.vij. † quandoqz frequens.i.con
169 suetum.ff.de excep.re.iu.l.singulis in fi.Alibi dici
tur quasi assidua frequentia non nullam.i.magnā
prebet infamiam.ff.de iniur.l.apud labeonem.§.
aliud sed certe frequenter arbitrariū est in auct.

vt fine prohibiti.ma.de libris ⁊ cre.§.quia vero
170 col.vg.ibi † Non.n.eo q aliqui seruauerit iusiu/
randum propterea oportet ⁊ eas que exhonerant
eum habere occasionem impietatis in deum.nam
quod raro fit sicut ⁊ vetus sapientia docet non ob
seruant legislatores.Sed quod fit plerumq; ⁊ respi
ciunt ⁊c.⁊ sic raro
dicitur respectu a
plerumq; seu fre/
quentia:⁊ frequē
respectu raro ⁊ sic
videtur arbitrari
um:⁊ pro hoc in cō
silio.ff.§.post eum
vbi rarum ⁊c.re/
spectu continui di
citur. Neapolita.
b ī Ciuitate Ad
intelligentiam ci/
uitatis tria po/
nunt grammatici.
s.deriuationē:cau/
sam.⁊ diffinitionē.
171 † Deriuatur aūt
a ceo quia coeant
vt simul viuāt: vel
a cio cis secundum
Cuic.in verbo co/
is.cio autem idem
est qd congregare
vel adunare vt po
nit ipse in verbo
172 cio. † Etiam notā
dum est quia dici

A Udiuimus equidē
clamosa insinuatio
ne freq̄nti q i b ci
uitate c nostra Neapoli il
le piculosus vsus imo vt
loquamur verius reprobā
dus vsus inualuit:propter
incertam:⁊ indeterminatio
nem consuetudinem varie/
tatem.q̄ dum in emergenti
bus causis allegatur inter/
dum consuetudinis longe/
uitas vsus auctoritas:ad cō
trarium obicitur alia:in eli
sionem pretcise repugnan
tur aduersa:⁊ dum sit ple/
rumq; vtriusq; pbatio ex
cōsequentia necessitatis im
plicite recta veritate sub
modio periurij reatus in/
curritur ⁊ varietatis d pple

tur ciuitas quasi ciuium vnitas secundum Ysido
rum.xv.ethimologiarum ⁊ philosophum.iij. po
liticorum in elba.Et Mathei.v.c.vbi Christus a/
postolis vnitis coram se inquit.vos estis lux mun
di non potest ciuitas abscondi supra montem posi
ta ⁊c.illorum vnitatem ciuitatem appellans.
173 ¶ † Item dicit Guic.in verbo vrinis q oppidum
ad habitatores pertinet ciuitas ad leges:vrbs ad
vtrunq;.Sed lex videtur dicere ciuitatem ad lo
cum ⁊ ad leges pertinere in auct.vt preponatur no.
impera.circa prin.vbi de Roma loquens ait tex/
tus.Reges eam constituerunt Romulus ⁊ Num
ma.Ille quidem ciuitatem edificans:Ille autem
eam legibus ordinans ⁊ exornans ⁊c.
A D D. Quid sit oppidū ⁊ vnde dicitur:quid
vrbs ⁊ vnde:quid Castrum ⁊ vnde:quid villa ⁊
vnde per glo.in.c.si ciuitas.de sent.excō.in.vi.⁊ ibi
qd ē ciuitas Luc.de pen.i.l.i.C.de bon.vacan.li.xi.
174 ¶ † Diffinitur autem sic.ciuitas est concors homi
num multitudo societatis vinculo adunata ⁊ eodē
175 iure viuendi † Et ciuitas non saxa sed habitato/
res dicuntur secundum Hug.in verbo co.is.Phi
losophus vero in.iij.politicorum dicit q ciuis is
est cui potestas in ciuitate cohabitandi in princi/
patu iudicatiuo vel consiliatiuo est. Tullius vero
in.v.paradoxa dicit que enim est ciuitas : omnis
nec conuentus etiam ferorum ⁊ immanium ois eti
am fugitiuorum ac latronum congregata in vnum
176 locum multitudo † Lex aūt ciuilis dicit q ciuem

facit altera de quatuor causis.s.origo:manumis/
177 sio adoptio ⁊ electio.C.de incolis.l.ciues † Que
dam est allectio que dicitur ab allicio allicis qd
est cum dilectatione attrahere sed Brito.in ver/
bo allicio.⁊ Psalmista dicit qui eleuans allisisti
me in psalmo.ci.qui incipit Domine exaudi ora/
tionem meam ⁊c.

178 xitas prolixius intricatur:
ex cuius e incertitudinis ⁊
indeterminationis in volu
cro:illud etiam sequitur ab
surditate notabile:q allega
ta ⁊ obtenta consuetudo in
vno iudicio sine f varieta/
tis prudētia f alterius instā
tia reprobetur:ex quibus vti
q; g quotidianis h erroribus
differūtur iudicia offēdit
veritas:lites crescunt:oriū
tur:⁊ incidunt animorū ⁊
179 corporū q̄tidiana discrimi
na:iā dum silet veritas op
pressa per i obuiū:rācor al
tius radicatur ad k scādalū
⁊ eo ad f(a)lsitatis l comenta
decurritur quoad m puerse
voluntatis itemū facilior
opportunitas inuenitur.

† Prima autem
ciuitas ante dilu/
uium ab homine
condita fuit voca/
ta Enoch.quam fe
cit Cayn postq; oc/
cidit Abel fratrem
⁊ demum suscepit
filium Enoch ⁊ p
preterea imposuit ci
uitati nomen filij
nomen.s.Enoch ⁊
fuit in oriente vt
Gene.iiij.c.⁊ sic
conditio ciuitatum
incepit ab homici/
da. † Prima au/
tem ciuitas post
diluuium vocata
fuit Bebal ⁊ hanc
fecerunt familie
sue descendentes
Noe:qui cum mul
tiplicati essent ⁊ p
ficiscerentur ob o/
riente venerunt in
campum Sanoar

⁊ edificauerunt ibi ciuitatem vt similiter colerent
nomen eorum ⁊ ibi habuerunt lateres pro saxis
⁊ bitumen pro cimento:⁊ quia faciebant turrim
vt pertingerent ad celū ideo deus diuisit linguas
⁊ confudit ibi labium vniuerse terre ⁊ propterea
locus ille vocatus est Bebal.vt Gene.xi.c. ¶ Ex
premissis collige qd debet contineri in decreto ci
uilitatis quando aliquis recipitur in ciuem vide/
licet q admittatur vnitatur seu aggregetur ciuitati
⁊ ciuibus ad eodem iure viuendi ⁊ participandi
in principatu iudicatiuo vel consiliatiuo:⁊ ad mu
nera:⁊ ad honores:⁊ q talis receptio fit cum de/
180 lectatione seu spontanea voluntate ciuium.¶ † Itē
q simul habitet cum alijs sola autem habitatio
quantumcunq; longeua non facit ciuem sed inco
lam.⁊ propterea dicit glo q incola fit solo animo
⁊ facto eius qui se contulit in aliquam ciuitatem
† Dicitur enim incola quasi valde colens ⁊ vene
181 rans terram in quam se contulit. † Sed vt quis
182 fiat ciuis requiritur animus eius ⁊ alterius vt
pulchre notatur.C.de incol.l.ciuis quidam li.x.vi
des ergo quomodo ad intelligentiam ciuitatis ⁊
ciuium concordant grāmaticus:philosophus:theo
logus:⁊ iurista.multa tamen considerantur a iure
preter predicta.Primo predictus Hug.dicit sim/
pliciter q ciuitas non saxa sed habitatores dicun
tur.Lex distinguit secundum naturam rei de qua
agitur:nam si ciuitati relinquatur ad ornatum lo/
cus:⁊ saxa demonstrantur ⁊ non persone seu habi

tatores. Si vero ad honorem tunc habitatores tã
tum seu persone ⁊ non saxa habẽt eandẽ demon/
strare. ff. de le. i. l. ciuitatibus. Cum autem demon
stratur locus ⁊ saxa ⁊ ciuitas continent plateas/
vias/ ⁊ vicos. vt dixi infra de iure congr. in consue
tudine secunda super verbo via publica.
A D D I. Ad hoc de incola. que requirũtur vt
quis sit ciuis alicuius ciuitatis dic per do. Abba. in
prohe. decreta. ⁊ i. c. quod clericis ⁊ in c. ex parte
de foro. compe. Luc. de pen. in l. incola ⁊ in l. ciues
C. de inco. li. xi. d. ino Ang. i con. xxvij. incip. pro de/
cisiõe q̃onis. Hodie vero ad hoc vt quis fiat ciuis
neapolitanus habes pragmaticam quam omnino
vide. ⁊ quid in scolare vide per prealleg. docto. in
183 prealleg. locis. ¶ † Item quandoq̧ large ponitur
nomen ciuitatis vt cum supponitur interdicto ciui
tas. locus ⁊ saxa ac suburbia ⁊ cõtinentia edificia
⁊ habitatores ac si nominati essent cõtinẽtur. licet
184 alias. † Ciuitas murorũ ambitu terminet ⁊ hoc
ne vilipendi valeat sententia interdicti. qđ fieret si
posset in eorum suburbijs licite celebrari vt extra
de senten. exco. c. si ciuitas li. vi. ⁊ ibi de rescrip. ca.
statutũ. §. i. per Jo. andre. ⁊ de pbẽ. c. in lateranẽsi.
185 per Inno. in prin. † Quandoq̧ vero ponitur lar
gius vt cũ tractamus de muneribus subeundis ⁊
iurisdictione exercendamam tunc continentur ẽt
casalia ⁊ vici ⁊ territoriũ ac districtus ⁊ habitato/
res eorũ. vt. C. de anno. ⁊ tribu. l. mediteranee. ff. ad
municip. l. qui ex vico ⁊ l. de iure. omni incolarum
⁊. ff. de iurisdi. omni. iudi. l. extra territorium. ⁊ di/
186 ximus in verbo districtu † Quandoq̧ ponit lar/
gissime vt sic contineat iurisdictionem/ districtuz/
honores/ iura patronatus ⁊ castra seu casalia sibi
subdita ac loca ⁊ saxa ⁊ habitatores ipsorum vt cũ
conceditur ciuitas premissa omnia concedantur si
concedens talia iura habebat in ciuitate ipsa con
cessa sicut dicimus in castro vt notatur. Innoc. ex/
tra de iure patro. c. ex litteris ⁊ Gui. in speculo
de iurisdictione omnium iudi. §. que aũt sunt me
ri imperij ⁊ vide etiã Inno. extra de resti. spo. c. cũ
ad sedem in secunda glo. ⁊ vide. C. de fundi. limi.
187 li. xi. † Quantũ ad significatioñẽ aũt vocabuli
ciuitatis vide. ff. de verbo. signi. l. ij. cuz cõcordan.
suis ⁊. ff. de sta. ho. l. in vrbe ⁊ de excusa. tu. l. itidus
. §. Rome. Neapolitanus.
A D D I. Ibi murorũ ambitu terminetur vide
per glo. in c. statutum in verbo ciuitatibus de re/
scrip. in. vi. Archi. in cle. ne remani. §. sane de ele
cti omnino p ꝗc. in. c. Rodulphus de rescrip. in. fi.
188 c ¶ Nostra Neapoli. S. Italie † Nã ẽ alia Nea
polis grecie de qua fit mentio in actibus apostolo
rum. xvi. c. ibi nauigantes autem a Troade recto
cursu venimus samothratiã ⁊ sequenti die Nea/
189 poli. ¶ † Item in iudea est quedam ciuitas iux/
ta samariam per quatuor miliaria q̃ dicitur si/
chen que interpretatur Neapolis. ⁊ ita expõit ma
gister historiarum in euangelijs in rubricella de
190 morte samaritane † Dicit autẽ Neapolis a nea
quod est nouem. i. ciuitas habens sub se nouem
191 ciuitates vel. † Dicitur a neos quod est nouũ qua
si noua ciuitas secunduz Gui. in verbo nea in fi.
in verbo neos in fi. In interpretationibus autem
dicitur Neapolis mira commotio uel mire com

motio. In cronicis autem antiquis de cõstructione ci
uitatum mundi loquẽtibus inueni hanc regionem
192 nuncupatam fuisse † Pentapolis ne ⁊ nam/que
continebat nouem ciuitates videlicet eretan/ ba/
yas/ orbages/ aurigam. arquiron/ partem oppidi
crimanum. zenopen. campanam ⁊ cumanam. vsq̧
193 summam. † Hermenealus autem princeps au/
rige qui super cunctum occasum ⁊ aquilonem
regnabat pro eo ꝙ Paris filius Regis Priami
troianorum rapuit eius vxorem Helenã ipse cũ.
lxiiij. Regibus troyana litora occupauit ⁊ per
multa bellorũ genera ciuitatem Troianam de/
struxit. ⁊ cum omni nobilium troianorum capti/
uitate redijt pentapoliz. Ex quibus aliquos exu/
lauit alios nequiter trucidauit ac abhominatio
nes ⁊ strages faciebat ex eis in vilipendiũ tro/
yanorum. Postq̃ Enea ueniente aua stitate tro/
yana cum multitudine nauium copiosa ⁊ uentorũ
impetu pentapolana litora feriente eius nauigia
conquassarum ex quo cum ad patriam nequisset
redire ciuitate. construxit ibidem: quam neapo/
lim appellauit Obtinuit ergo postmodum Re/
giones omnium latinorum ⁊ sic Rome q̃ tunc se/
pticollum uocabatur ⁊ ppterea lex dicit si quis. n.
respexerit ad uetustissima ⁊ hominum antiquam
rempublicã. Eneas nobis troyanus Rex reipu/
blice priceps ⁊ nos qui Eneades ab illo uocamur
194 ⁊ subsequẽter Romul'. † Et deinde Numa Põ
pilius regnarunt ille quidem ciuitatez edificans.
Ille autẽ eã legibus ordinans ⁊c. vt in auten. vt
preponã. no. Impera. col. v. Demum consumatis
diebus Enee regnauit in hac regione Parchin'
natione Troianus qui habebat latinos multũ exo
sos eosq̧ omnes fere tributis ⁊ flagellis consum
pserat ⁊ adhuc eorum sanguinez sitiens cũ apud
neap. luxuriosam vitam duceret edixit diez qua.
cl. nobiles latinorum in festo suorum natalitũ de/
berent more pecudum iugulari quod scientes la
tini rebellarunt contra quos Parchinus acies di
rigens existit superatus. ⁊ cum paucis confugit
neapolim vbi congregauerat inextimabiles opes
suas. Ibiq̧ a latinis ⁊ liguris obsessus medietatẽ
thesauri sui fecit abscondi per loca diuersa ciuita
tis aliam vero medietatem extra in penetralibus
capitis montis ciuitatis uazaret que eidem ciui/
tati neapolis versus austrum conuertitur occulta
195 uit. † Postq̃ Paululum occisus est a latinis ⁊
cum opes neapol. requirentur non fuerunt inuen
te. ob quam causam exquisitores vocauerũt ipsaz
ciuitatem partenopea quasi partenc opes. seu par
te non opes que nuncupatio durauit vsquequo lõ
gobardi eam destruxerunt postmodum ꝙ greci
expulsi a campanea postea restaurauerũt ⁊ Nea.
polim nominauerũt. Neapolitanus.
d ¶ Perplexitas. ¶ † Perplexio est quedã inso
196 lubilitas ex hinc inde ꝓpositis vt bene innuit glo
. ff. de testa. tu. l. si nemo. Duplex est enim perple/
xitas. s. inexplicabilis ⁊ tunc nihil valet quod agi/
tur ⁊ ita loquitur. ff. de condi. insti. l. si titius heres
197 erit ⁊ vide ibi. † Itẽ est Perplexitas explicabi/
lis ⁊ tunc valet quod agitur. ff. de verbo. obli. l. si
titius ⁊ vide plene ad perplexitate. xiiij. di. i prin.
198 e ¶ Incertitudinis. ¶ † Lex enim debet eẽ cer,

tis vt administratores quemadmodū possunt rei/
publice subuenire non ignorent vt in aut. de man.
prin. coll. ij. Equalitas enim omnem pacem subie
ctis inducit si neq; lucri neq; passionis alicuius
causa ad aliquā partium declinetur. eo. ti. §. dein/
de. & sic nota. Contra officiales qui nolunt dare co
piam rituum aduocatis. Neapolitanus.
ADDI. An & quando incertitudo viciat actus
Soc. in. l. si quis relegatus de reb. du. Ja. in. l. i. C.
de sacrosan. eccle. doc. in. c. indicante de testa. dixi
late in tracta. meo elemosy. in secunda impressione
in pluribus locis.
199 f ¶ Varietates. ¶ † Et sic dicere cōtraria in di/
uersis iudicijs est variare. circa que dicunt quidā
q aut quia allegat aliquid coram suo iudice & tūc
tenetur in illa confessione persistere. Si vero non
coram suo iudice & tunc si per modum confessiōis
dixit tenetur perseuerare coram suo iudice vt ex/
tra de iudici. c. at si clerici & per Innoc. extra de
elect. per inquisitionem. Alij dicūt q si aliquis co
ram iudice dixit vnum si est etiam coram eodem
iudice in alia tamen causa potest dicere & proba/
re contrarium non obstante confessione prima. C.
de liber. causa. l. interrogatā in glo. non in iudicio
&c. & l. di. c. penitentibus in fine magne glo. Nea/
politanus.
200 g ¶ Quotidiāle. ¶ † Cotidie dicitur fieri quod fit
frequenter. ff. si certum peta. l. eius. §. nummos. Et
sic hoc verbum non implicat omne momentum, sic
& seruitus aque & vie vna est & continua licet na/
tura sui habeat intermissiones. ff. de vsufruc. lege
.l. cum vsufructus. Neapolitanus.
201 h ¶ Erroribus. ¶ † Non videtur loqui de errore
facti nam tunc non esset mendacium varietas seu
falsitas que omnia ex malitia & iniquitate sunt vt
supra dixi. Ac error facti excusabilis etiam peri/
tissimos fallit vt. ff. de iure. & fac. igno. l. in omni tē/
pore. Nisi vellemus dicere q loquitur de errore
facti quodammodo proprij ciuium quia de eorum
modo viuendi: vel hic loquitur de errore iuris. s.
municipalis sed nec hoc videt procedere. ¶ † Nam
errare est vnum pro alio credere. xxxviij. di. quā/
uis & cap. sedulo & xxij. q. ij. in qbus & notat. Azo.
in suma. C. de iuris & fac. igno. in prin. Quomodo
ergo erat mendacium siue falsitas. Respōdeo hij
errores contingebant forte sic q in vno iudicio q/
dam testes producti ad probandum consuetudinē
dixerunt hoc esse de consuetudine & forte sic cre/
debant demum in simili causa alij dixerunt ptra/
rium esse de consuetudine & sic forte credebant
202 ecce error & varietas ciuium. † Si vero hij di/
xissent idē contraria sibi nō fuisset error sed falsi/
tas & mendacium & varietas si scienter dixissent
& sic nota q diuersitas dicitur variare qn discor
dant in dicendo varia. vel dic q non est in conue/
niens q ex errore iuris inducatur mendacium &
falsitas sicut dicimus de errore ydolorum q sic in
uentum fuit acerbo enim luctu dolens patri cito
rapti sibi filij fecit ymaginem & illū qui tūc quasi
homo mortu9 fuerat nunc tanq̄ deum colere ce/
pit & constituit inter seruos suos sacra & sacrificia
deinde interueniente tempore conualescente ini/
qua consuetudine hic error tanq̄ lex custoditus ē
& tirannorum imperio celebrantur figmenta vt
Sapientie. xiiij. Et propterea in ysaya. xxiiij. c. in
203 prin. dicitur vetus error abijt. s. propter aduentum
Christi. ¶ † Item videtur cōmitti falsitas ex erro
re iuris vt cum iurista allegat legem correptam
C. de iusti. co. confir. §. hunc igitur. Sed certe hoc si
scienter nam si ignoranter allegaret legem corre/
ptam ut quia non haberet autenticas tunc non te
netur crimine falsi sed actione in factum ad simi/
litudinem iudicis qui per ignorantiam male iudi
cauit vt insti. de ob. que ex quasi deli. na. in prin.
204 ¶ † Sed quid si aliquis errat in lege per consue/
tudinem reprobatam an dicatur errare an iure.
205 Respondeo non nam ipse. † Imperator qui ha/
bet iura in pectore dicit se nescire leges que per
consuetudines reprobata est in autē. de fideiu. in
206 prin. coll. i. & est ratio quia. † Lex non vtendo & in
contrarium vtendo perempta est. Neapolitanus.
207 i ¶ Obuium. ¶ † Idest oppositum nam. Obire
est contra ire secūdum Aug. in verbo eo is vel ab
obuio obuias, vel expone .i. frequentiam vnde
208 Tullius de amicitia qui solebas dié obire. ✠ vel
expōe. i. offensionem mortiferam & tunc improprie
.i. per insurrectionem aliquarum allegantium ali
quam consuetudinem contra veritatem sicut dici
mus q fons obit. i. insurgit & circūdat. Unde Gri
citimus Fons obit. obitus pro morte boniq; ma/
liq;. Sed pro morte boni sic obuio de ratione.
Neapolitanus.
209 k ¶ Scandalum. ¶ † Secundum Carolum est
verborum offensio ex qua plerumq; prouenitur
ad verba Alij dicunt non committi per sola ver/
ba sed per inchoationem in facto puta si manum le
uauerit quis ad feriendum siue percusserit quis
siue non exceptis tamen plagis & feritis que alias
penam habent vt notat. Car. in lōgobarda de scā
210 dal. l. si quis intra Archi. vero dicit. † Scandalum
est dictum vel factum minus rectum, vel signum
cuius occasione trahitur quis in sensum mortal.
peccanti: vel est alteri prebens occasionem ruine.
211 † Scandalum enim grece latine offensio ruina,
vel rixa vnde qui scādalizauerit. i. offendere, vel
ruere fecerit. xi. q. iij. inter verba ita nota. ipse de
offi. de. leg. c. i. li. vi. & habuit Arch. predicta a Gu
tone super verbo scandalum de verbo ad verbū
212 & nota q † Scandalum dicitur cum subito inter
aliquos scandit. i. oritur dissensio, vel pugna. vnde
scandalizare. i. subito commouere, vel occasionem
ruine dare vt no. Archi. de. pact. c. qui ex eo li. vi.
& plenius vide Beatum Thomam de aquino in
secunda secūde in. xliij. q. articulo septimo vbi po
213 nit etiam q duplex est † Scandalum. s. actiuum
& passiuum. Et aduertendum q hoc scandalum
proueniebat ex predictis quotidianis pdictionib9
& paruis iudicijs. & tunc potest dici ve ei per quē
scandalum venit extra de. oper. no. nun. c. cum ex
iniuncto circa fi. & alibi qui scandalizauerit vnus
de pusillis istis qui in me credunt expedit vt su/
spendatur mola asinaria in collo eius & demerga
tur in profundum maris extra de renun. c. nisi cum
pridē. §. prograui ibi inter scandalum. † Quan/
214 doq; prouenit scandalum ex veris & iustis verbis.
nam cum Christus predicasset pharisei non qd

in os intrat, sed quod ex ore procedit coinquinat hominem apostoli dixerunt Christo scis quia pharisei audito hoc verbo scandalizauerunt. nã reli-gio erat illorum in cibis discernendis vt in dicto .§. pro graui Et tale scandalum non est euitandũ. Quandoqz prouenit scandalum de aliquo ad se ipsuz. nam si esca

a Ut igitur per auctoritatis nostre presidium (cuius est proprium in lucez deducere veritatem: b supplantare diffidia: falsitates euellere: periuria resecare: cum sit fouere crimina ipsorum c causam non tollere: z qui reprobandis excessibus obuiare desinit errantis z deuiis cõsequenter d assentit) expressa prodez nostra iussione descripsimus per venerabilem patrem e olim. p. f antistitem ciuitatis eiusdem. g Et duodecim h viros vite ac i opinionis electe k discretos z l instructos in talibus ab m vniuersitate n eligẽdos eadem. omnes veras o antiquas z p approbatas consuetudines ciuitatis ipsi⁹ quas

scandalizauerit fratrez meuz nõ manducabo carnem in eternum vt dicto. §. pro graui z extra de oper. no. nunc. c. ij. circa fi. z ibi e dicto. §.
215 p graui. ¶ † Nota q duplex est scandalum. s. graue z leue quid autem obmittendum z quid faciẽdum est vt scandalũ euitetur vide p Ber. extra de prescrip. c. ij. z de tempo. ordi. c. ad aures de verbo. signi. c. q scãdalizauerit. z
216 breuiter. † Quicquid ẽ de necessitate salutis non debet obmitti vt bene ponit Sanctus Thomas i secunda secunde. xliiij. q. ar. v. ad. b. z propterea Augustinus in Antiochia seruauit consuetudinez al. non seruandam propter scandaluz euitandum vt nota. in dicto. c. ij. de prescrip. Neapolitanus.
A D D I. De Scandalo dixi supra in verbo ve ritas post hunc.
217 l ¶ Commenta. ¶ † Nota hic q acta vbi depo-nunt testes falsi varij vel mendaces dicuntur cõ-mẽta falsitatis ergo non dicuntur gesta vel acta
218 publica. † quia tunc facerent perpetuam fidem .C. de re. iu. l. gesta cũ materia sua. Neapolitan⁹.
A D D I. An aũt scriptura priuata facit fidem Bar. in. l. nuda. ff. de dona. z que est differentia inter scripturam publicã z priuatam Bar. in probe. ff. z qd i libris mercatoꝝ Bar. in. d. l. nuda z doct. in. l. exẽplo p illũ tex. C. de proba. z in. l. i. de eden. z ibi. d. Ita z an valet cõsuetudo q istis libris credat Ab. in. c. bone memorie el. ij. de postu. prela. z quid in statuto docto. l. cunctos populos. C. de sum. trin. z fide catho. z in. l. comparationes. C. de fide instru. z an z quando scriptura sine causa probet z quid si est geminata plene habes per Fe. in. c. si cautio de fide instru.
219 m ¶ Peruerse. ¶ In iure dicit tex. q † Fal-sitas est peruersio veritatis. z alibi falsum est veritatis mutatio vt dixit supra in glo. nota. q qua-
220 tuor zc. ¶ † Itẽ nota q peruersa veritas nõ est veritas sic z falsum testamentũ abusiue dicit tex-

221 stamentum. ff. quemadmodu3 te ap. l. ij. §. i. † Fal-sum autem non dr quod ẽ inceptũ falsificari nisi sit peruentum ad formam. ff. de fal. l. qui falsam monetam z. C. de falsino. l. pe. Neapolitanus.
222 a ¶ Ut igitur Lucem † Sic z alibi qd est in vmbratũ ab imperiali remedio illuminator vt in prohemio insti. §. in quibus breuiter. ¶ † Itẽ equalitatis z iusticie summ⁹ amatores in autẽ. de nõ elig. §. penul. coll. i. ¶ † Item pietatis que nũcupatio ab Antonio pio ad ceteros Imperatores descendit in autẽ. vt liberti. d cetero. §. facim⁹ col. vi. Et alibi David Regum pijssimus de consecra. di. i. in prin. Neapolitanus.
b ¶ Supplantare. Nota † Causam legis condẽde. z alibi dicit lex vt enim iniquitatem z iniusticiã per omnia repellamus. propterea presentem posuimus legem vt in autẽ. in medio lucere. non fieri. fa. for. §. sancimus col. viij. quandoqz causa legis concedende est dubietate veteris legis discernere z apertius explanare vt in autẽ. de litig. in prin. vij. col. z hee due cause hic sunt. alias autem gratia breuitatis obmitto Finalis autem causa conditte legis est hominum subsicentatio. C. de veteri iure enu. l. tanta. §. admonimus ibi omnipotenti deo hanc operam ad hominum subsiẽtationẽ pije. obtulimus animis zc. Et apostolus ad Galathas. iij. c. dicit propter transgressores lex posita est zc. Quasi dicat vt timoris transgressoribus boni subleuandi remaneant. Neapolitanus.

ex concordia proborum vi-
223 rorum testimonio vel alia probatione legitima ipsi reperiri valerent inserioram scripturaz redigi transcribendas
224 post modum per auctoritatis nostre presidium in ordinato volumine pro futuroruz atqz presentiuz certa memoria z solemnitate perpetua valitura. Ita quidez q oẽs consuetudines ciuitatis ipsi⁹ que intra prefixum terminũ in priori nostra iussione prefata per eosdem. p. antistitẽ ciuitatis eiusdẽ z duodecim
225 in scripturã redacte nõ forẽt haberentur vacue z inanes z nulle: ac in iudiciis z extra iudicia nullius roboris existerent vel momenti.

226 c ¶ Causam † Triplex autem est causa criminis. s. occasionalis. intentionalis. z causalis. de prima. s. occasionali pone exemplum in autẽ. vt iudi. sine quoqz suffr. §. fugiunt col. ij. ibi suffragium quod dant iudicijs est occasio faciendi malum z ideo ibi seuerrime prohibent. z ita hic. nam predicti quotidiani errores erant causa seu occasio periuriorũ z falsitatum. De secunda. s. intentionali loquitur. ff. de furtis. l. verum ibi nec enim factũ querit sed causa faciendi. i. voluntas vt ibi dicit glo. z ita intelligi debet glo. que dicit q i delictis obligatio oritur ex facto. ff. q fal. tu. aut. e. l. danda §. fi. voluit enim demonstrare ibi factum. s. voluntaris nam omne peccatum nascitur ex voluntate. xxxij. questione quinta. Ille autem secutus tamen fa

cro secundum.x.Iob.de penitent. distinctione pri
ma.si quis tam masculus. licet tollat in casib⁹ vbi
sola voluntas punitur quos hic non prosequor : &
de hac cã similiter potest intelligi iste textus. Ter
cia scilicet causalis non facit reatũ incurrere nisi
culpa precessit.ff.ad leg.aquili.lege q occidit. §.i
hac cũ lege se.& ratio quia casus est causa agens
preter intentionẽ secundũ philosophũ secũdo phi
sicorum. Neapolitanus.
227 d ¶ Assentit. † Non videtur bona ratio nam sola
consciencia non facit participem vt not.i.ff.de pa
ricid.verum nisi aliquam opem prestiterit eodem
titu.l.si sciente &.ff.de. fur.l.is qui opem.sed cer
te sciencia & ius imperandi cum potest prohibere
228 fecit participes.ff.de noxa.lege in delictis.† Agẽ
tes.n.& consencientes pari pena eterna puniũtur se
cundũ apostolũ ad Romanos primo capitulo in fi
ne & extra de offi.iu.dele.c.i.& ibi per Bernar.de
quatuor consensibus scilicet negligentie consilij
cooperationis & auctoritatis sm quam ad consi/
229 lium concordãt.ff.de pen.l.aut facta in prin. † Et
alibi iudex qui delictum repertum non vindicat
tegere vt conscius criminosa festinat.C.de cõnier.
230 l.y.in fi. † Delinquentibus enim fauere videt q
cũ possit manifesto facinori desinit obuiare extra
231 de sen.ex.c.quãte.& plenius p Ber.† Et de eo q
accipit simon tacet dicit qd par facin⁹ coinquinat &
equat vtrosqz similis pena ɔmutet.C.de epi.& cle.
232 l.si quẽqz ibi negligere enim † Cũ potuit ɔturba
233 re puersos nihil aliud est qz fauere † Nec caret
scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori
desinit obuiare vt not.i in.x.coll.q iuit prima cau
sa beneficij am.§.itẽ si duas & in tex.extra de ho
mi.c.sicut dignum.Et pro hoc apostolus ad corin/
thi.c.i.ut si.&.ff.ad.l.acqui.l.scientiam & de noxa.l.
ij.&.ff.de tribu.l.i.§. sciẽtiã &.ff. de iure patro.l.
234 adigere in prin.† Alibi dicitur non refert occidat
quis aliquẽ facto cõsilio auctoritate extra de excess.
235 prela.c.ex litteris in fi.per Ber † Et sane intelli/
ge nisi consiliũ & auctoritatẽ prestet ex debito offi
236 cij † Tunc.n.non est effusio sanguinis sed legis
ministeriũ q enim malos coherceat auctoritate le
gis minister dñi est.xxiij.q.v.qui malos & ministe
rium prebet legi eadem causa &.q.c.homicidas.
237 † Nam ad hoc facta sunt iura vt mali puniantur.
238 lij.di.facte sunt leges.† Per leges enĩ nemo be
ne facere cogitur sed male agere ɔhibetur. xxiij.
q.v.ad finem ita ponit Ber.extra de penit.c.ij.
239 ¶ † Itẽ dicit lex puniens delinquẽtes sm nostras
leges vt paulatim supplicũ eoz oẽs faciat saluos
vt in autẽ.de mã.prin.§.q si delinquentes col.ij.
vbi dicit glo.multos tradit exitio q liberat mul
toz exitia cogitantẽ.xxiij.q.iij.c.ẽ iniusta. Nec ob.
ff. de publi.l.si multi publicani in fine ibi Nã in
ter criminis reos & fraudis participes multũ in/
240 teresse constituerunt.† Sed certe vt ibi dicit glo.
ipse textus vult dicere q interest vtrum quis sit
reus solus & tenetur insolidũ an sint plures cri/
minis participes & tenentur pro parte/ & vide qd
nota. extra de regu.iuri.c. qui sẽ & vide extra de
offi.ordi.c.irrefragabili in prima glo.de pena au/
tẽ lenonũ & sollicitantiũ seu tractantiũ aliquod de
lictũ vide plene per olim Andre.in.x.coll.quibus
mo.seu amit.c.i.super verbo & si fidelis cucurbita
241 uerit &c.ita hec in Rege † Sic i episcopo qui cõ
monitus a vicinis episcopis tacens hatur p̃ro cen
242 sentiente.lxv.di.si forte.§. † Itez si ex fidelitate te
netur iuuare nam tunc etiã sola consciencia facit
participem vt in.x.coll.de noua forma fidelit ca.i.
243 † Idẽ in seruo ratiõe dñice potestatis.ff.ad sille.
244 l.i.§.hic autẽ senatus cũ duabus seque.† Quãtũ
tum.n.ad hoc is dicitur scire qui potest vel debet
prohibere sciẽtiam enim eam spectare debem⁹
que q habet voluntatẽ.ff.si famil.fur.feci.di.l.i.§.
245 is autẽ.† Qui autẽ scit & adquiescit et quẽ prohi/
bere non potest forte propter absentiam seu distan
tiã in seruo transfuberum existente.consentire nõ vi
detur vt in dicta.l.in.delictis &.ff.ad sill.l.i.§.excu
246 santur.¶ † Itẽ si ppter timorẽ vel reuerẽtiã vel
verecundiã.ff.de fur.l.si quis cũ fureret.& vide alia
que nota.per Io. Andre.& per Dy. extra de re/
gu.iur.c.is qui tacet li.vi.&.ff.solu.matri.l.ij.§.vo/
247 luntatẽ & ibi valde prolixe dixi de hoc. ¶ † Sed
quid est si sine scandalo populi princeps nequisset
oẽs errores corrigere an debuisset obtinere Re/
spondeo vt dixi supra in verbo veritas Neapoli/
tanus.
e ¶ Olim. Erat forte vita funct⁹ post presentatio/
nẽ. Neapolitanus.
A D D I. De hac dictione olim dic per Bar.
pau.de cast.d.Alex.&.d.Ia.in.l.i.C.vocante de no.
oper.nun.alberi.in dicti.in ver.olim.
f ¶ Antistitẽ. ¶ † Antistes ẽ sacerdos & est ab ãte
248 & sto stas q stat ante populũ.vel quasi ãte stãs sz
Butionẽ † Vel antistes dicitur prelatus quia est
249 primus in ordine ecclesie vt nullũ habeat supra se
& sic stat ante. xxi. di.cleros. C. de epi. & cleri. l.si
quemqz Et ista ratione doctores legũ dicitur an/
tistites.C.de decr.decu.l.i.li.x.† vel antistites dicũ
250 tur quia ante deũ stat pro populo.Omnis.n. potĩ
fex ad offerendũ munera & hostias cõstituit secũ
dũ apostolum ad hebreos.viij. ¶ † Sed per hoc
251 verbũ antistitẽ dicũt aliqui q clerici in bonis eoz
patrimonialib⁹ & ppriis ligantur illis consuetudi
nibus.Sed vide an sit vez quia vidi plures dubi
tari super hoc.¶ † Sed an clericus possit pro se
252 contra laycũ vti istis cõsuetudinibus glo.iuris cã/
nonici extra de foro cõpe.in.c.q clericus videtur
dicere q sic & vide infra in verbo approbatam &
in verbo qui sequitur tenorem.
A D D I. quid autẽ sit antistes & vnde dicitur
dic per glo.in clemen dudum.post tex. ibi in ver
bo antistes.de sepultu. & ibi an clericus gaudeat
priuilegijs sic in bonis patrimonialibus quemad/
modũ in bonis ecclesie dic per glo.in.c. quãqz in
verbo ipsarũ de cen.exacti. & procu.in vi.& in.c.si
clericus laycum de foro cõp. Abba. in.c. ex literis
de vita & hone.cleri.d.anto.l.c.qd' clerici de foro.
compe.d.Ia.in auten.quas actiões.C.de sacrosan
ecclesie omnino Fe.in.c.ecclesia.S.Marie coll.v.
versi.& similiter infert hic.d.Abba.de cõstitu. & ibi
an clericus possit &c.vide ad hoc.per.d. Abba.in
c.quod clericis de foro cõpe.Fe. maxime in.c.eccle
sia.S.Marie in.xxx v.col.ver septimo quero stan/
te dicto statuto q masculi &c.de consti.& no q an/
tistes epũ.dicit.c.i.de transl.epi.q aliqñ dicit Ro

neren.c.generaliter.xvi.q.i.c.tam fml.aliquando
sanctissime ele.plerisqz ⁊ ibi car.in.iiij.no. de ele-
ctio.aliquādo dux.c.si officia.lir.xi.aliquādo Illu
stris.c.si de re iudi.in.vi. aliqñ spectabilis Bal. in
.l.i.§.i.de offi.piefec.pre.aliqñ patres animarū.
c.esto subiectus.xcv.di.aliqñ presul.capitulo.licet
⁊ ibi Io. An.aliquando appellātur persone egre
gie gl.i.l.ad egregias ⁊ ibi doctores de iureiurā.
253 g Duodecim.℄ Qui numerus est pfectus.† Nās
numerus consideratur perfectus quadrupliciter
254 primo ratione cōsūmatiōis.vt senarius † In quo
deus cōsūmauit opera sua vt in prologo.vi.li.de-
cretalium.⁊ Ysidorus li.iij.ethimolo.c.ratio nume
rorum.dicit q senarius numerus suis partibus
perfectus est:⁊ quādā mundi perfectionē sui si-
gnificatione declarat ⁊.xxv.q.iiij.c.i.dicitur q sex
etatib⁹ mundi generatio recollitur. ⁊ iste numer⁹
arismetice est etiā perfectus:⁊ est primus numer⁹
255 perfectorū:⁊ solus in genere monadigorum.† Cō
stat.n.precise ex omnibus suis aliquatis:nam sex
vicib⁹ vnum sunt sex:⁊ ter duo sunt sex/ ⁊ bis tria
sunt sex:Iste.n.modo dicitur numerus perfectus
arismetrice vt dicto prologo.vi.li. plene notatur p
256 Io.Andre. † Secundo dicitur perfectus perfe-
ctione paritatis.quando diuisus p partes pares.
deuēitur ad vnū sine corruptiōe vt in.xvi.⁊.xxxij.
diuide.n.per medium.xxxij.habebis.xvi. diuide.
xvi.⁊ habebis.viij.diuide.viij.⁊ habebis.iiij.diui-
de.iiij.habebis.ij.diuide duo habebis vnū.† Ter
257 tio numerus dicitur perfectus perfectione quoti-
tatis:qui habet simplū:duplum ⁊ triplum sine cor
ruptiōe vt sex:duodecim:⁊ similes. † Quarto nu
258 merus dicitur perfectus perfectione concordie:vt
numerus dispar.vt tres:quinqz:⁊ similes ar.ff.de
arbi l.item si vnus.§.fi.cum.l.se.hic ergo fuerunt
xij.qui est numerus perfectione quotitatis : ⁊ p-
fectione operationis:cum. † Christus in.xij. apo-
259 stolis perfecerit fidem totā:⁊ in.xij.tribubus per
fecit totum humanum genus iudeorū:⁊ Christia
norum. Neapolitanus.
A D D I. Ibi deus consumauit opera sua:pul-
chrum est videre an deus consumauit opera sua:
per sex dies vt legit in Gene.c.ij.an vero in vno
momento: quomodo illud intelligef q deus per
sex dies consumauit opera vide per glo. in.c.sex-
to.xxxv.di.⁊.v.Abba.post glo.in.c.i. de sum. tri.⁊
fide catho.⁊ ibi dicam deo fauente ⁊ quo die fuit
creatus mundus dic.per glo.in.c.qd' dic.lxxv. di.
260 h ℄ Viros. ℄ Dicit. † Vir secundū Brito.a vi-
ret:vel a vi.vel a virtute:vnde Paulus ad corin.
i.c.xiij.quando aūt factus sum vir : euacuaui que
erant paruuli.⁊ dicitur primo regum.iiij.c.cōfor-
tamini ⁊ estote viri philistyni.† dicitur etiam vir
261 ratione sexus. Item ratione coniugij : ⁊ tunc vo-
cat coniugium:nisi ponitus adiectiuis : vt vir talis
mulieris.Sed maritus implicat coniugium : sine
adiectione mulieris:vnde versus Gricismi.An-
ma coniugio sexu probitate vir esto.vir notat era-
rem:sexum notat improbitatem. Neapolitanus.
A D D I. vnde aūt dicitur vir:dic per glo. in.c.
s.de clan.de spon.⁊ qd significat vir : ⁊ quomodo
probatur per Bar.in.l.i.C.de digni.lib.xi. ⁊ Albe
ri.de rosa.in dictī.in verbo vir.

262 i ℄ Opinionis.℄ † Que formaf ex bonis morib⁹
que facultatibus ⁊ dignitatibus preferuntur. ff.q
pe.ru.l.scire oportet.§.eū religs. Itē ex sobrieta
te:⁊ sermonibus.ff.de ru.⁊ cu.de.ab.hys.l.hij qui.
363 † Senatus enim fedum hominem procul a rei-
publica esse volebat:sm Salustiū in catellinarios
homines.n.pestilentes dissipāt ciuitatē.vt puer.
264 xxix.c.in prin.† Fedus:feda:fedum:dicitur hō cru
delis:⁊ sanguis.vnde dicta est porta feda. nam cū
mos erat antiquis q cum fiebat pax inter hostes
publicos sacrifigebatur qdā porta in hunc modū
maior ex vna parte:maior ex alia siue eēt Impe-
rator:siue Rex.siue ali⁹ princeps:tenebat illā por
tā:⁊ pertranseuntes turpiter occidebant quasi sic
occidaf ille qui a pace resiliret. ⁊ inde dictus est
homo fedus:a porta feda cuius mors ei optaba-
tur:quia a pace resilef b3 Guic. in verbo fedo fe-
das ⁊ ei odi.xxiiij.c. dicitur q postq3 legit Moy-
ses volumen federis:populus rīdit oīa q̄ locutus
fuit dñs faciem⁹:⁊ erimus obedientes : ille vero
sumptum sanguinem sacrificiorum respexit in po
pulum:⁊ ait hic ē sanguis federis:qd' pepigit dñs
vobiscum super cunctis sermonibus his ⁊c. ⁊ cō-
cordat leuitici.xij.c. ⁊ apostolus ad hebreos. ix. c.
Gentilium vero mos erat in signum:⁊ robur fede
ris expergere sanguinem:quasi dicit sic expergef
sanguis illius qui violauerit fed⁹:ita habef i histo
rys sup Iosue.hebrei autez aquam effundabant:
maiorem penam iudicantes:quasi dicat non solū
violator federis moriatur:sed tota eius pgenies
ex eo descendens cum eo pereat:⁊ sic nullum ei⁹
vestigium remaneret. omne enim liquamen va-
cuatū ex vase aliquod relinquet vestigium:pter
aqua.⁊ propterea solebant veteres in signum fe-
deris aliquid erigere:vt sub diuturnitate fedus per
petuo in memoriam deduceretur ita ponit Brito.
super verbo fedus.⁊ propter hos varios mores:
lex induxit penam capitis contra violatores pacis.
ff. de re mi.l.fi. Neapolitanus.
k ℄ Discretos. ℄ Nam hij dicuntur vere prudē-
265 tes. † Cum virtus prudentie in discretione consi
stit.Unde Augu.i libro de moribus ecclesie.dicit
266 † Prudētia est amor ea a quibus adiuuatur ab
eis a quibus impeditur sagaciter eligens : ⁊ seq
tur prudentia est cognitio rerum appetendarum:
⁊ fugiendarum.⁊ lex nostra dicit q iuris pruden-
tia est diuinarum/ ac humanarum rerum noticia:
iusti atqz iniusti scientia.ff.de iusti.iure.l.iuris pru
dentia ⁊ propterea dicit.lex iudicantis prudentia
simul/ atqz religionis est vt veracibus credatur
i autē.de fide instrumen.§.fi.vero talis col.vi. Et
propterea tales fuerunt adhibiti pro consilio:cum
consilium consistit in bene eligendo ad finez:⁊ eo q
electio est appetitus proconsiliati sm philosophū.
iij.ethi.vnde Seneca in libro de quattuor virtuti-
267 bus de prudentia loquēs ait. † Prudens cuiusqz
facti causam requirit:⁊ cum initiā inuenit:exitum
cogitat.℄ Item nota q predictus quondam Rex
Carolus secundus in hys que spectant ad poli-
ticum regnum etiam circa temporalia adhibuit
antistites:sicut enim iussit dominus in veteri te-
stamento Deuteronomi.xvij.c.ibi si difficile ⁊ am-
biguum apud te iudicium esse prospexeris inter
sanguinē

ſanguinē ⁊ ſanguinē: cām ⁊ cām: leprā ⁊ non leprā
⁊ iudiciū videris inter portas varia·re: Surge ⁊c.
268 veniesq; ad ſacerdotes leuitici gñis ⁊c. ⁊ † Ites
eligit viros prudentes ſimul cum antiquitate: vt.c.ſe
cū dñs in veteri teſtamento· vt Numeri. xi.c.· vbi
Moyſes dixit ad dominum non poſſum ſuſtinere
omnem hunc populum: ⁊ dixit dominus ad Moy
ſen cōgrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribꝰ
Iſrael: quos tu noſti ꝙ ſenes ſunt populi ac ma
269 giſtri ⁊c. † Senior autem dicitur qui ſapientior ē.
lxxxiij.d. Porro. ⁊ alibi non te pretereat narratio
ſenior. Eccle.viij.c. nam virius corpore ſeneſcente
non deficit: ſed vergente deorſum conditione cor
porea ſpiritus ad ſublimiora conſcendit extra de
renun.c.i. in ſenſu enim ſeniorum verbum.terribi/
270 lis ē in ciuitate ſua eccl·ix.c. in ſi. † Canicies.n. ſa
pientiā deſignat in dubio: de qua ſcriptum eſt ca/
nicies hominum prudentia eſt: quod intellige.ſ. pre
ſumpta. ⁊ ſic vbi eſt vera: ⁊ experta ſapientia: non
271 eſt ſibi proponenda corporea ſenectus. † Melior
.n. eſt puer pauper ⁊ ſapiens Rege ſene ⁊ ſtulto
qui neſcit prouideri i poſterū: eccleſiaſte.iiij. Mul
tos.n. ab Adam vſq; ad Abraā legimus vixiſſe.
xc. annis ⁊ amplius. ⁊ nullus appellatus eſt pſbi/
272 ter.i. ſenior. niſi Abraā. † Et ſic potius attendit
ſenectus mentis ⁊ virtutis: q̄ corporis ⁊ etatis: ⁊
de his ſenibus intellige fuiſſe conſtitutū ſenatū· In
quit enim Papias ꝙ mortuo Remulo: cum Ro/
mulus regnare cepiſſet elegit centum ſenes ꝑ cō
ſilio ⁊ hos vocauit Senatores: ⁊ mille pugnatores
273 ⁊· † hos a millenario numero milites appellarūt:
⁊ tamen.xxv. annorum ſufficit etas ad hoc vt quis
habeat ſuffragiū i republica. ff. de decur.l. ſpurij.
274 §.i. ⁊.l. non tantum in prin. † Oportet nāq; ad re/
gie vrbis inſtar vnamquamq; curiā habere ſena
tum: vt i auten. poſt titulum de conſulibus in con
ſtitutione que incipit q rempublicam ⁊c. col. iiij.
quam quidam non habent ⁊ alij habent ibi. Ru/
bricā Sed videtur ꝙ predictus Rex nobiliores
debuerit adhibere: vt in dicta conſtitutione qui rē
publicam in prin. ibi qui rempublicam nobis di/
ſpoſuerunt extimauerunt oportere ſm Regie vr
bis inſtar adunare in vnaquaq; ciuitate nobiles
viros: ⁊ vnicuiq; ſenatui dare curiam ⁊c. ⁊ in aūt.
de defenſo. ciui. §. interim. col. iij. vbi dicitur ꝙ cū
agitur de creando defenſore ciuitatis: vniuerſi no
biliores ciuitatum habitatores: hoc miniſteriū eis
adimpleant. hoc.n. in prioribus temporibus vo/
275 luiſſe ⁊c. Reſpondet ꝙ. † Qui prudentiores: ſunt
nobiliores ſunt. Nemo enim altero nobilior ē niſi
cui rectius ingenium eſt: ⁊ actibus bonis abun/
dat: ſm Senecam in. iij. de benef. ad Eburnum.
Meritum enim ſcientie nobiliſſimos fecit. C. de po
ſtul.l. prouidendum. Primum enim verbum diligē
ſi ſcientiam· Eccleſia. xxxij. ⁊ Papinianus acutiſ/
ſimi ingenij: ⁊ merito ante alios excellens. C. de fi
dei commiſ. cum acutiſſimi. Vigentes enim intel/
lectu naturaliter dominantur: ſecundum Philoſo
phum. ⁊ Cicero. in. vi. paradoxa. Dicit omnes qui
ſcire videntur. tamq̄ꝫ domini timētur. † Nam vir
276 tus eſt quoddam excelſum: ⁊ regale inuictum: ⁊ in
fatigabile: ſecundum Senecaꝫ. de vita beata. ad
Gallionem in. ſcda carta ⁊ ſequitur poſt tres car

tas. ergo in virtute poſita eſt vera felicitas. virtuti
.n. omnia parent. ſecundū Saluſtium in cathel. cir
277 ca prin. per vnā faciem: ⁊ Sapientie. viij. ⁊c. † vti/
lius virtute nō ē: ⁊ de hac nobilitate intelligunt for
te pdicta iura· nō de originali de qua loquur. ff. de
cenſi. l.i. ⁊. C. de comer. l. nobiliores natalibꝰ ⁊c. vel
dic ꝙ ⁊ tales forte nobiliores debent eligere de/
fenſorem ciuitatis. vt in autē. de defenſo. ciuita. §.
illud. Interim col. iij. cōuenit.n. vnumquenq; nobi
liū ſemper functionē agere ciuitatū eodē ti. in. §. ſi
qua vero: ⁊ hoc niſi plenius aliqs ſapientia: ⁊ ſcie/
tia polleret. tunc.n. eſſet ad regimē publicū eligen/
dus. nam ⁊ Cicero arpinas fabri filiꝰ ꝑ meritū
prudentie: ⁊ ſcientie ſue · conſolatū obtinuit/ q in
oratione ſua in inuectiua coraꝫ Senatū auſus eſt
dicere O fortunatā natam me conſule Romā. vel
dic ꝙ virtutibꝰ paribꝰ pferri nobiliores natalibꝰ i
caſibus electiuis: qui ꝯcurſum non patiunt: ⁊ ita
forte loquunt predicta iura. Neapolitanus.
A B D I. Ibi. xc. annis ⁊c. nu. 271. vide Ge. c. v.
ſed pulchrum ē videre an annus quodlibet ex tot
menſibus: ⁊ menſis ex tot diebus tēpore legis fi/
cut nunc tēpore grē. Vide Gene. vij. ibi ſeptimo/
decimo die menſis. ⁊c. ⁊. viij. c. ibi mēſe ſeptimo vi
geſimo ſeptimo die menſis ⁊c. ⁊ Zachar. i. Ibi i die
xx. ⁊. iiij. vndecimo menſis ⁊c. Et Ezechiel. ibi ⁊ fa/
ctum eſt in. xxx. anno ⁊c. ⁊. viij. ibi in. vi. menſe in. v.
menſis ⁊c. ⁊ Hieremie. c. ſi. ibi duodecimo menſe.
xxv. menſis ⁊c. ex quibus aūt cauſ. ſ nobilitas dic
per ange. in. l. a. C. de digni. libro. xi. in addic. Bar
Abb. in. c. de multa de prebendi. omnino per Po
gi. florentin tr. cta. de nobilita. aliqua per Fe. in. c.
cum adeo de reſcrip. vbi dixit ꝑ Cy. per illū tex.
in. l. prouidendū C. de poſtul. ꝙ vera bonitas ⁊ vir
tus conſiſtit hodie in auro. Cum ul. ui multa intra
cta. elemoſy. in impreſſione ſecūda nu. cclij. ⁊ qñ
⁊ ad quid ⁊ quo modo fuit inuenta nobilitas dic
per chronicas magnas in ſecunda etate fo. xx. i li/
meo. de Papiniāo aut. dic pulchra per Soci. re
pe. l. cum auus. ff. de condi. ⁊ demoſtra.
l ¶ Et inſtructos in talibus. ¶ † Oportet enim
278 attendere peritorum: ⁊ ſeniorum demonſtratio/
nes: ⁊ opiniones: qui experientia vident. ſecun/
dum philoſophum. vi. ethi. ⁊ in hac. ſcꝫ. inſtru/
ctione conſiſtit virtus prudentie. vt in eodem lib.
dicit philoſophus ꝙ † Prudentia eſt recta ratio
279 agibilium. ⁊ eſt virtus conſiliatiua per quam non
ſolum vniuerſalia ſed etiam particularia ſcire
oportet: ⁊ ſic conſilium conſiſtit in beneficiendo. vt
hic. ¶ † Item in bene eligendo vt ſupra pro/
280 xima glo. dixi. ¶ Item nota ꝙ † Prudentia conſi
281 ſtit in diſcretione vt in proxim. glo. dixi. Item conſi
ſtit in inſtructione· vt hic probatum eſt. Neapo/
litanus.
m ¶ Uniuerſitate. ¶ † In qua interuenire dñi
282 maiores nobilitate. vide ꝙ ad hoc vt dicat vniuer
ſitas dꝫ interuenire plebs ſuburbiorum caſaliū: ⁊
vicorum: antiquitate: ⁊ ſcientia maior cū plebibus
ſuburbiorū: caſalium: ⁊ vicorum. ij. dix. ff. ad mu/
ni. l. qui ex vicis. ⁊. l. ſcire oportet ⁊. C. de in col.
.l. non eſt verum lib. x. † Item prudentiores:
283 non autem mulieres: ⁊ minores. xxv. annis: cum
tales non habeant ſuffragium in republica. ff.

284 de mune. ꝛ hono. l. ad rempublicam. † Sed vide
tur ꝙ etas adulta sufficiat nam virilis etas dicit
adulta. ff. de le. ij. l. cum quis decedens. §. codicil/
285 lis ibi, vel ei. in. facto ꝛc. glo. ibi notat. virum de/
mum adultum ꝛc. † Si vir dicitur a virtute: ergo
286 videtur sufficere etas adulta tamē viribus vir/
tute plēa. ¶ † In
cipit autem etas a
adulta post pu/
bertatem: vt be/
ne innuit glo. ff.
de iudic. l. cū pre
tor. §. cum autem
ꝛ terminatur quā/
doqꝫ. xvi. annis q̄
ad mun⁹ siconie
. ff. de vacat. mu.
287 l. sextus decimū. † Quandoqꝫ. i. viij. ad hoc vt pos
sit esse iudex in duobus casibus. s. quādo princeps
fecerit eum ꝛ quando partes scienter acceperūt. ff.
de iudic. l. cū pretor. §. penultimo ꝛ de re. iu. l. qui/
dam consulebant. quandoqꝫ terminantur a. xviij.
vsqꝫ ad. xx. ad hoc vt possit esse iudex ꝛ non com
pellatur vt eisdē. l. quandoqꝫ ad. xxv. vt possit esse
iudex ꝛ compellantur vt eisdem. l. quandoqꝫ ad
xxv. in Antea vt in suffragio reipublice vt su/
pra dixi. ꝛ de tali adulta intelligo ꝙ sufficiat.
288 ¶ † Item an hec consuetudines ligent casalia:
videtur ꝙ non: quia in ista vniuersitate non fuit
vocata plebs casalium: quod est necesse, vt dixi/
sed certe vocari debent ad eos certiorandum de
determinationis: ꝛ factis per ciuitatem: quibus ha/
bent necesse stare. † Nam vicus deseruit ciuitati
289 dicta. l. qui ex vico. ꝛ vt non ignorent, vel dic ꝙ li/
gantur per expressum bene placitum Regis, vt in
fine huius prohemij ibi suiqꝫ districtus. Neapoli/
tanus.
A D D I. De etate dixi in verbo robur. in eodē
prohemio. Carolus. ꝛ ibi ad hoc an ligant casalia
dic per Bar. in. l. cunctos populos. vi. q. C. de sum.
trini. ꝛ fide catho. late per Fe. in. c. proposuisti de fo
ro compe. moder. in. d. cunctos populos vide dic
per Ja. in. §. rursus insti. de actio. nu. xxxx. cōsequē
tibus vbi ponit an ꝛ quando priuilegia concessa a
ciuitatibus trahantur ad castra vel villas.
n ¶ Eligendos. Ut per eosdem tota vniuersitas
interesse videatur. ff. de regu. iur. l. aliud. §. refer/
tur ꝛ. ff. ad municip. l. municipes. ff. quodquod cu/
iusqꝫ vni. no. l. nulli. ¶ † Item ex hoc nota ꝙ hec
290 consuetudines ligant pupillos: ꝛ furiosos: ex qui
quia licet non singuli vocati fuerint: sed certi qui
haberent ipsam vniuersitatē representare. vt hic
ꝛ bene no. Ber. extra de ↄsuetudine. c. ex parte ꝛ
. ff. de administra. tu. l. si fine. §. lucius Neapolitan⁹.
A D D I. An ꝛ quando singulorum de vniuersi
tate est necessarium ꝙ nomina in ponantur in con
tractibus: vel alijs causis dic late per. d. Abba. in
. c. i. de fide: ad quod videbis cautellā quam posui
in cautelis meis nu. xxxxiij. post Abb. ibi ꝛ ad hoc
an ligāt furiosos dic per Andr. de Y ser. in prohe/
mio ↄstitu. i si. col. iij. Car. i cle. i. de restitu. i integ.
Bar. in. l. si fine. §. lucius. ff. de administra. tuto. mo
der. in. l. cunctos populos de sum. tri. ꝛ fide catho.

a Præfatis autem consuetudinibus in scripturā redactis secundum præmissi mandati nostri tenorem ꝛ formā per illud traditam pari voto ꝛ communi consensu vniuersitatis eiusdem: b præsentate sunt nostro conspectui: per nostrum c corrigende ac declarande iudicium. ꝛ per auctoritatem approbationis nostre obnoxius d roborande.

ꝛ post quantū tēpus ligāt Bar. in. l. i. cūctos popu/
ver. quo pncipaliter. ꝛ an ligāt āte publicationes
291 Bal. in. l. ij. de orig. iur. Jo. and. in data. vi. i mercu.
o ¶ Antiquas. ¶ † Innuit fuisse prescriptas has
cōsuetudines ¶ Sed quero cuꝫ varie iudicabatur
ex eis: ergo libelli querimoniarū admissi fuerūt:
ergo non possunt
dici pscripte. Re
spondeo non seq/
tur si sunt antiq
ergo pscripte cū
lege differant an
tiqtas ꝛ pscriptio
nā pscriptio reqꝫ
rit multa vt dixi
supra in ↄsuetudi
ne pscripta. antiq
tas autem ex solo tempore ꝛ vsu producitur. ff. de
legi. l. de quibus. §. inueterata ꝛ. l. vltima. ꝛ. l. sed
292 eaqꝫ longa. Neapolitanus.
p ¶ Approbatas. ¶ † Sed quomodo erant ap/
probate si varie iudicabatur ex eis. re. ꝙ ex istis ve
ris freqntius iudicabatur: licet qñdoqꝫ variebatur ex
eis i allegādo: ꝛ qñdoqꝫ i iudicādo: patet ergo ꝙ
in ↄsuetudinib⁹ pñtatis: fuit duplex approbatio ci
uiū. s. tacita p āntiqtatē ꝛ hec nō erat multū efficax
pp varietatē. Itē fuit approbatio expressa a tēpo/
re pñtationis ꝛ scripture inde secute: ꝛ aduerte ꝙ
ex illo. §. ꝛ isto patet. Neapolitanus.
a Præfatis: tenorem. ¶ Qui tenor est supra ꝛ
nota ꝙ iste ↄsuetudines fuerūt i scriptis re
dacte: approbate: ꝛ pñtate p. xij. viros: ꝛ antistitem
293 ciuitatis neapolis. Et ex hoc igit qro † An hec
ↄsuetudines ligent ecclesias: clericos: ꝛ eoꝝ bōa, ꝛ
videt ꝙ sic qa episcop⁹ pōt facere ↄsuetudinē ec/
clesijs: clericis: ꝛ eoꝝ bonis sue diocesis: cū habeat
iurisdictionē, extra. de ↄsu. c. cū ↄsuetudinis: ꝛ no/
tat. Inno. eo. ti. i Rubrica ergo pōt ↄsentire: seu cō
sentiēdo eos ↄsuetudini submittere. ff. de re. iu. l. cū
qs. Sꝫ hic ↄsenserūt hic pꝫ ergo ligant. Sꝫ rñdeo
ꝙ ibi interuēit ↄsensus epi ꝛ capituli. ¶ Itē ibi eps
tamē caput pncipaliter ↄsuetudinē impōebat qꝛ
pōt: cū habeat iurisdictionē: sed laici nō hñt iurisdi
ctionē i clericos. Ergo nō pōt eos submittere ↄsue
tudini laicorum nō hñtiū iurisdictionē in clericos.
294 ¶ † Itē hic nō ↄsensit vt induceret ↄsuetudinē cle
ricis: sed laycis. Inno. vo in. d. Rubrica dicit ꝙ iō
ↄsuetudo laycoꝝ nō pōt ligare ecclesiā. x. di. c. i. qa
erat grauamen ecclesiaꝝ, vñ sine ↄsensu capituli
nō valet. vt i eo. c. i. ꝛc. Et sic intelligit ipm. c. i. i cō
suetudine laycoꝝ. ꝛ in ibi dr̄ ꝙ si ↄsuetudo ē i gra
uamen ecclesiaꝝ nō valet. Et similiter dicit hosti. i
295 summa de cōsue. §. si. in ver. sed pone. s. ꝙ † ↄsue
tudo clericis onerosa nō valet. alias ergo vale/
ret. ff. d offi. ei⁹ cui mā. ē iurisdic. l. i. §. hui⁹ rei. Sꝫ
certe ipm. c. i. loqtur in consuetudine clericorum.
ADDI. Ad hoc ꝙ eps pōt facere ↄsuetudinē vi
de p Arch. i. c. si sña eo. l. i. de sent. excom. l. vi. Jo.
An. i. c. tuaꝝ d puilegi. Car. i. c. fide vi. ꝛ hon. cleri.
ꝛ i. c. si. de solu. ꝛ i. c. ppēdim⁹ de sen. excō. Abb. i
. c. nobis de sen. excom. Fe. i. c. ad nr̄am de appella.
col. i. vbi pōst an eps pōt statuere: vt null⁹ ordinet
nisi renunciet proprijs: ꝛ noueat castitatem. ꝛ de

consensu ipsoꝝ clericorū an potest statuere vt oēs
clerici ostendant titulū possessionis suorū benefi-
ciorum Fe.in.c.licet de Symo. ⁊ an ⁊ quando po
test statuere de concernentibus eccle.inferiores.ꝑ
Fe.in.c.ꝙ super his de maio.⁊ obedie. ⁊ an valeat
statutum episcopi ꝙ ex pacto nudo agi non possit.
Fe.in.c.i.de pacti.col.iiij.⁊ an potest statuere ꝙ ter
minus prefigatur instantie Fe.in.c.venerabilis.de
iudi.⁊ an pōt statuere ꝙ clericus nō residens pu
niatur Fe.in.c.postulasti.de foro cōpeten. ibi alias
ergo valeret ⁊ in nu.293.vide per Fe.in.c.eccle-
sia.S.Marie de consti.col.xxxv.ver.septimo que-
ro.moder.post Bar.in.l.cunctos populos.C.de sa-
296 cro san. eccle. ¶ † Item eo.ti.c. cū dilectus dicit
idē Inno.credimus ꝙ si cōsuetudo non est specia
liter ꝯ aliquas ecclesiās:sed gñaliter ꝯtra oēs:tam
contra ecclesiās:q̄ȝ cōtra alios / sufficit prescriptio.
x.annorum sicut contra alios:ita contra ecclesiam
Sed ibi videt loqui de cōsuetudine prescripta ꝑ
laycos ⁊ ꝑ clericos.Et sic clerici ex vsu ꝑscripto ⁊
⁊ obseruato.x.annis per eos ligantur. Et laici ex
usu prescripto similiter per eos ligantur : non aūt
ꝙ clerici ex vsu seu prescriptione laicorū ligent.
Alij dicunt ꝙ abbates priores ⁊ clerici circa con
tractus subsunt cōsuetudini terre : nisi sit canoni-
bus inimica:⁊ nisi ecclesia enormiter ledatur. vt
297 notat.Ber.extra de donac.c.ceterum.† Patet er
go ꝙ si clericus.vel ecclesia succedit in dotibus/
vel quarta ꝙ oportet probare per instrumentuȝ/
298 pro vt dicit consuetudo dos ⁊ quarta itra † Alij
volunt dicere ꝙ leges laycorum principum dispo
nere possunt de clericis ratione bonorum tempo-
ralium. Nam dat clericis peculium castrense vel
quasi ꝙ possit disponere relicto bonoruȝ subsidio
cui debet.C.de epi.⁊ cle.aūt presbiteros.Sed cer
te ibi disponitur super clericis : ⁊ eorum bonis ꝑ
per legem humanam approbatam ꝑ canonem:nam
quantum ad peculiuȝ approbatur extra de testa.
.c.quia nos ⁊.c.relatum ver.ceterum.
A D D I. Ibi disponere dic per ro.de pecu.cle.
⁊ no.ꝙ clerici de bonis patrimonialibus libere
possunt testari.d.Abba.in.c.postulasti de rescri.vi-
de tex.⁊ ibi doc.in.c.requisisti de testa. cum mate-
ria sua.⁊ quid de acquisitis tēpore clericatus vide
per Bal.in.l.omnis.C.de episcopis ⁊ cleri. ⁊ quid
de acquisitis suo labore Bal. in auten. licentiam
C.de episcopis ⁊ cleri.⁊ quid si non constat vnde
bona sunt acquisita dicit per Inno. in.c.cum tu ex
literis de restitu.in inte.⁊ an valeat cōsuetudo ꝙ
possint testari de fructibus percipiendis post mor
tem infra annum.Jo.Andr.in regula nemo potest
299 in mercu.de reg iur.in.vi.6 † ¶ Quantum autez
ad subsidium approbatur eo.ti.Raynucius.Et sic
potius a lege canonica confirmante:q̄ȝ a lege hu-
mana confirmata.Et ꝑ hoc facit quod dicit Inno.
extra de iniure.re.c.auditis in prin.Et pro hoc vi
de pulchram glo.in aue. quomodo oportet epi. in
prin.col.ij.in glo.ad qd prodest ⁊c. Et sic respon-
deo ad leges positas in.x.col. que dicunt clericos
posse dare aliqua bona in feudum si eoruȝ fuit cō
suetudo dandi.vt in ti.qui feu.da pos. in prin.⁊ in
ti.qui success.tene.a.c.i.Si vero non fuit consuetu-
do bona ecclesiastica in feudum dare non possunt.

vt sequitur ibi in ti.Episcopū vel abbatem ⁊c. qꝛ
ibi dispenit de clericis:⁊ eorum bonis potius vir-
tute ꝯsuetudinibus clericorū:q̄ȝ censure legis hu
mane.⁊ ita respondeo ad.d.c.clerici in glo. Ber.
hoc fine ⁊c.ibi dicit ꝙ clerici debent se ꝯfirmare
consuetudini regionis in vestibus quia ibi loquit
de consuetudine clericorum.
A D D I. vtrum feudum possit ecclesie legari.
dic per Fe.in.c.ecclesia.S.Marie de consti.⁊ in.c.
in presentia de probatio.d. Ja.post.alios in auten.
ingressi.C.de sacros.ncti.ecclesi.dixi ample. in tra
ctatu elemosy.in nu.xii. in impressione secunda ⁊
vltra rationem allegatam hic per neapo.dic ꝙ ra
tio est quare feudum non potest legari ecclesie re-
gulariter:quia ecclesia ipsa non est habilis ad pu
gnandum vt est tex.clarus in.c.i.ecclesi.mulie. ⁊c.
in vsi.feudo.nam arma clericorum sunt orationes
⁊ lachrime.dicit tex.in.c.conuenior.xxiij.q.viij.
300 ¶ † Scd̄ ar.cōtra ꝙ clerici remouētur a succes-
sione feudorum: virtute mere legis humane vt in
.x.coll.si de feu.contro.fue.c.si clericis.Sed illud
ē rōne directi dominij qd̄ in illo feudo habet dñs
secularis:⁊ sic impeditur lex rebus.seu feudis lay
corum.nō clericorum : cum nunq̄ȝ fuerunt alicui
clerici ⁊ sic respondeo. ad consti. Regni in ti. de
clericis conuenientis pro possessionibus quas te
301 nent non ab ecclesia.⁊.l.† Alij dicunt ꝙ quo ad bo
na temporalia non ecclesiastica clerici sub sunt le-
gi ciuili rōne delicti in consti. Regni in ti.de eccle
siasticis criminaliter conue.l.de personis in fi.vbi
in crimine lese maiestatis quo ad bona iudicatur
i curia seculari:sed forte ibi ē speciale ꝑpter ima
302 nitatē delicti.† Sic ⁊ alias clericus ꝑdit ꝑuilegiū
factorū ꝟbo extra de vita ⁊ hone.cle.c.ex literis.
A D D I. Ibi ratione delicti vide tex. in.c. sup
eo.⁊ in.c.accusatus de here.⁊ an dispositio.l. quis-
quis.C.ad le.Juli.ma.canoni.in.c.si quis vi.q.i.ha
bet locum in filys clericis:ꝙ per pris crimen per
dant beneficia ecclesiastica vide per Fe.in.c. ver-
gentis.de here.Cy.⁊ alij in.d.l.quisquis ⁊ cui ap-
plicet pena clerici delinquētis/ an Fisco layco an
ecclesiastico ⁊ an ecclesia ⁊ que habet fiscum per
Fe.in.c.excōmunicamus.in.i.coll.ver.no.ibi si ve-
303 ro.⁊c.de hereti. ¶ † Itē clerici sub sunt principi
temporali quo ad bona temporalia:que recipiunt
ab eo.vt notat extra de maio.⁊ obe.c. ij. Et forte
etiam circa alia temporalia non ecclesiastica In-
noc.enim extra de senten.exco.c.nouimus:vbi ꝑcuit li
304 bertates ecclesie in temporalibus dicit sic. † In
temporalibus autem generaliter in generali ec-
clesia solus Imperator qui vniuersis:⁊ clericis:⁊
laycis in temporalibus preesse debet priuilegiuȝ
concedere pōt.lxxvi.di.quo ad verum.nisi in his
que ecclesiis ab ipsis Imperatoribus donat.:⁊ in
quibus ipsorum priuilegiorum muniuntur ⁊c.
A D D I. qualiter Imperator est dominus to-
tius mundi.Bar.in.l.i.§.per hanc de rei. vendi.⁊
in.l.hostis de ca.Bal.in consititu.C.⁊ omnino in.c.i.
de pace iura.firma.vbi habes an Rex hispanie ha
beat superiorē:⁊ qd̄ i Rege frācoꝝ ibi:⁊ per An.
de Yser.i.phe.ꝯsti.regni.de Rege Anglie. dic ꝑ
Fe.in.c.cū non licet.de ꝑscrip.in.vi.col.ver.nec pa
pa ⁊ ad istud dñi neapolitani dicunt vide omnino

per Bartolum in extrauaganti ad reprimendum
ver. totius orbis ⁊ ibi an sit dominus rerū singu/
lorum: ⁊ in prima consti. ff. ⁊ an imperium depen/
deat ab ecclesia Bar. in. l. iij. in fine de requi. reis.
⁊ an quilibet Rex dicat Imperator in regno suo
Fe. vbi pulchra ponit. in. c. cum non liceat / ver.
hanc partem firmat. vbi. pōst an Imperij subiectio
pōt prescribi. in ver. vndecimo. ⁊ vltimo. ⁊ ad quē
spectat electio: vel deposit. Imperatoris. ꝑ Bar. i
. l. fi. C. de leg. ⁊ quare imperium fuit translatū de
grecia in germaniā. d. Abba. in. c. venerabiles de
electio. ⁊ an Imperator vel papa sit solutus legi/
bus: vel canōi. Abb. ⁊ alij in. c. i. de con. ⁊ a quo
ꝓcedat imperium vide omnino Barba. in. c. no/
uit de iudi. Ja. in prohemio insti. post Porcū. ibi
ponentem quid designat tres corone in imperato
305 re. ¶ † Itē papā iubet scripture sacre esse subie
ctum legibus. xxv. q. i. satagendum inquit enim
Paulus omnis anima sublimioribus potestatib⁹
subdita sit: extra de censibus. c. omnis anima. dicit
ibi glo. laycis loquitur vel etiam clericis circa ea
que exteriora sunt: vt possessiones: ⁊ pro hoc ē gl.
ff. de mune. ⁊ hono. l. munerum. §. temporalia que
dicit ꝙ pro bonis patrimonialibus qui habentur
secundum legem humanam: ecclesie ⁊ clerici sub
sunt principi ꝓ decimis vero: ⁊ primicijs: que ha/
bentur per legem diuinam subsunt prelatis: ⁊ seu
principibus ecclesiasticis: ⁊ ita intelligo gl. eiusdē
305 accu positam ff. de postu. l. ex ea. vbi nota. † ꝙ epi
scopus ligatur cōsuetudine ciuitatis: quod videt
intelligendum quo ad bona temporalia patrimo/
nialia: non ecclesiastica vt est determinatum supra.
Quidam vero dicunt ꝙ layci possunt dispensare
de rebus ecclesiarum. per ea que habentur. xvi.
q. vij. c. filijs. ⁊. xc. dī. volumus ad quod ipsi respon
307 dent ꝙ rerū ecclesiarum est duplex. † Dispositio:
vna videlicet legis promulgande ⁊ hoc non. cōpe
tit clericis in ecclesijs vel rebus ecclesiasticis. xcvi.
distin. bene quidē: ⁊ extra de consti. c. eccle. sancte
308 Ma. cū si. † Alia vero dispensatio ē exercēde ami/
nistrationis. ⁊ hec est triplex. videlicet auctoritatis
⁊ hec est solius episcopi. ix. q. ij. per totum. x. q. i. de
309 cretum. † Alia est ministerij: ⁊ qui hāc exercet de
bet eē cleric⁹. xvi. q. vij. Inomina. lxxx. vij. d. iudica
tum. ⁊. c. se. Alia ē prudentie: ⁊ sollicitudinis ⁊ hec
competit laycis vt puta patronis ⁊ sic loquuntur
dī. c. filijs ⁊. c. volumus ⁊ hec distinctio ponit. xvi.
q. vij. per Archi. post Jo. An. qui disputauit hanc
materiam. Alij volunt dicere ꝙ lex humana pōt
dispensare super ecclesijs: ⁊ clericis: ⁊ eorum bōis
priuilegia conferendo. x. di. lex. ⁊ de re. eccle. non
alie. c. cum laycis ⁊. C. de sacrosan. eccle. l. placet ⁊
de epi. ⁊ cle. l. i. ⁊ quasi per totum ⁊ vide pulchras
glo. in antē. quomodo oportet epi. in prin. col. i. in
glo. ad quid pro ⁊c. Et eadem ratione posset fieri
consuetudo in fauorem ecclesie / vel clericorū: ⁊ cuz
consuetudo parificetur priuilegio. vt notat extra
de iudi. c. nouit circa prin. sed tunc est in potestate
ecclesie vel clerici si vult vti. vt extra de fo. cōpe. c.
310 si clericus quia ꝙ fauore ⁊c. ¶ † Item quia pri/
uilegia necessitatem nolentibus non imponunt. vt
311 ē in auten. de litigio. §. fi. vij. col. Sed certe. † Pri
uilegia ipsa non valent nisi a romana ꝯfirmarent
ecclesia: ⁊ tunc valent tanꝗ̄ cōfirmata ab ecclesia
non tanꝗ̄ data a lege humana. vt dicit Inno. in. c.
audiuis in prin. extra in inte. resti. vel dicit ꝙ valēt
tanꝗ̄ imposita subditis laycis ipsius principis tē
poralis. i. ꝙ non imperant ecclesijs: vel clericis: vel
eorum bonis: non tanꝗ̄ imposita clericis: vel eorū
bonis: cū eis nulla necessitas imponatur. Uel dic
ꝙ valent vt charitatis non cū in vim imperandi
312 vt in dicto. c. cum laycis innuitur. † Tenent autem
aliqui ꝙ ecclesie: ⁊ clerici: ⁊ eorum bona istis con/
suetudinibus non ligantur Nam statutū Basilij
quantumcunqꝫ in comodum ⁊ fauorem ecclesiaꝝ
ꝯcessum: de non alienandis rebus ecclesiarū fuit
reprobatum: quia non a sede apostolica approba/
tum: cū principi secul. ari obsequendi necessitas: sit
vero auctoritas ecclesijs imperādi. extra de ꝯsue.
. c. ecclesia sancte Marie ⁊. c. que in ecclesiaꝝ. ⁊ ꝙ
ius est in ecclesijs: ⁊ clericis: ⁊ eorū bonis: vt ibi no
tat ⁊ latius de vita ⁊ hone. cle. c. vlti. nisi esset vxo
ratus vt ibi notat neqꝫ cōpromitti in laycuz neqꝫ
iudicari per laycuz pōt de ecclesiasticis rebus vt
notat. e. c. Ecclesie san Ma. Et cum est approbatū
a sede apostolica valet tanꝗ̄ a sede apostolica ap
probatū non tanꝗ̄ a lege humana datum vt in di
cto. c. audiuis in prin. de in inte. re. per Inno. dicit.
idem tenent doctores iuris ciuilis. C. que sit lon.
313 con. in. l. fi. quia † Sunt duo populi: clericoꝝ: ⁊ lai/
corum: quod patet quia duos habēt iudices ergo
non tenentur lege alterius vt. ff. de ass. l. si eadem
prouincia cum nihil habent cōmune cū actib⁹ ple
bis. C. de epi. ⁊ cle. l. placet.
ADDI. Ibi duo populi dic per An. de Yser.
in. c. i. de sta. contra liber. eccle. ⁊ an appellatiōe po
puli veniant clerici: Fe. in. c. ecclesia sancte Marie
col. xxviij. ver. tertio quero de consti. ⁊ an appella/
tione clericorū veniant clerici tam in non dignita/
te: ꝗ̄ in omni dignitate positi. Barba. in. c. non pōt
⁊ ibi abbas ⁊ in rubrica de vita ⁊ honestate cleri/
corum. in. ij. col. ⁊ an appellatione religiosorū ve/
niant clerici. ⁊ quid econtra Fe. omnino in. c. licet
de offi. ordi. in. vi. col. in ver. dum tangitur hic. ⁊ an
veniāt canonici. Abbas in. c. bone memorie. el. pri
314 mo de postu. prela. ⁊ in dicta rubrica. ¶ † Item
quia clerici sunt maiores respectu laycorum. C. de
summa tri. l. ij. ergo non tenetur eoꝝ legibus: sicut
in plebescitis que non ligauerūt patres: seu nobiles
nisi post eorum consensum insti. de iure na. §. plebe
scitum Sed est ar. contra quod no. ff. de post. l. ex ea
causa ⁊ vide per Jo. an. in nouella de foro cōpe. c.
315 postulasti ⁊ ꝑdicta. intelligo cū distinctiōe † Quia
aut clerici litigant inter se coram iudice ecclesia/
stico etiam de re pecuniaria: ⁊ tunc causa est iu
re canonico decidēda ex. de fo. comp. c. ꝙ clericis
nisi cum de est ius canonicum Nam beatus Pe/
trus princeps apostolorum secundum leges secu/
li causas ecclesiasticas iudicabat. vi. q. i. beatus. ⁊
⁊ beatus Gregorius i causis ecclesiasticis ex Ro
manis legibus argumenta sumit. ij. q. i. legum in
fi. maxime que late sunt ab imperatoribus Chri/
stianis. Statuit enim: ecclesia in fames omnes q
Christiane legis normam abiciunt: sicut q statuta
ecclesiastica contemnunt. c. q. vi. infames in princi.
316 † Aut litigant coram iudice seculari puta coram

dño feudi: et de ipso feudo: et tunc causa est iure ci
uili decidenda extra de c. ex transmissa et extra de iu
di. c. ceterum. et hoc duplici ratione: videlicet ex na
tura ipsius cause. vt ibi. et C. de epi. et cle. auté. cle
ricis. et ex natura fori ipsius. ff. de vari. et extraordi
cog. l. i. §. honorarys. Sic etiam in alienationibus
feudorum ecclesiasticorum debet attendi lex domini
feudi. Nam aut laicus tenet feudum ab ecclesia: aut
317 ecclesia tenet a layco † Primo casu princeps se
cularis aut consuetudo secularium potest disponere
super feudo ecclesie: vt extra de re. eccle. nó alie.
c. cum laicus et extra de consti. c. que in ecclesiarum.
318 et c. ecclesie S. Ma. † Secundo vero casu potest
conuenire. vt extra de iudi. c. ceterorum. et vide plene
per dñm. An. de capitulis extradi: Item si clericus cir
ca finem per duas columnas: et in auté. statuimus
x. col. de statutis et consuetudinibus etc. Et vn ipso
hic quod bene no. in capitulis Regis Caroli pri
mi de foro clericorum. c. item statuimus quod cle
rici etc. Archi. vero videt dicere quod clericus nunquam
ratione feudi mutaret forum, vt notat ipse extra
de cleri. conue. c. i. li. vi. super verbo condemnari.
Si vero clericus litigat cum layco coram iudice
319 seculari et de re ciuili seu pecuniaria. † Tunc di
stingue aut clericus agit et tunc sequitur forum rei
extra de foro compe. si clericus et c. cum sit generale. et
tunc iudicatur secundum leges ciuiles et sic secun
320 dum legem rei seu conuenti. † Aut conuenitur cle
ricus et tunc iudicatur secundum ius canonicum:
et sic secundum ius conuenti: et ita notat Beran di
cto. c. quod clericis. et ita tenet etiam Hosti. in distinctio
ne quam fecit de hac materia in summa de testa
mentis. §. item querit. Et ita notat d. An. de V ser.
in x. col. qui feu. da pos. §. qd hoc dicit glo. xxx. an
nis etc. et in ti. de inuestitura inter dñm et vasallum
321 super verbo que omnia etc. ¶ † Sed qualiter pót
conuenire clericus a layco coram iudice seculari.
Respondeo forte coram dño feudi vt est dictum vel
forte per foram reconuentionis, extra de iudi. c. at
si clerici et li. vi. de fo. compe. c. seculares p Archi.
et melius per eundem de clericis coniug. c. i. in gl.
que incipit. xi. q. i. c. etc. circa finem ipsius glo. vel
322 ratione bonorum feudalium vt in eadé glo. † Ubi
autem clericus litigat cum laico coram iudice eccle
siastico siue agat siue conueniatur dicunt quidam
seruari canones si legibus contradicant. vt dicto. c.
quod clericis. Sed Hostien. in distinctio. sua quam fe
cit super ista materia in summa de testamentis. c.
cum quasi dicit quod si clericus agat contra laycum,
pro eo quod sequitur forum rei seruabitur ius ciuile:
sic enim do. And allegat dictum Hostien. in x. col. q
feu. da pos. i sua lectura ver. ieu. §. quod hic dicit gl.
xxx. annis etc. vbi autem layci litigabant inter se
coram iudice ecclesiastico: tunc si causa est eccle
siastica est iure canonico terminanda. x. q. i. Que
stiones sunt autem ecclesie: quas ponit Ber. de fo
323 ro có. c. licet et c. ex tenore. † Si vero layci litigát
inter se coram iudice ecclesiastico de re prophana
seu ciuili tunc debet causa secundum ius ciuile termina
ri. sic enim fecit Papa extra de emp. et vendi. c.
peruenit, vbi in causa donationis propter nupcias
iudicauit secundum prescriptionem. xxx. annorum: que
est de iure ciuili: et non secundum prescriptionem.

xxxx. anno. que est de iure canonico. vt extra de pre
scrip. c. sanctorum patrum et c. de quarta. et c. cum
rem. Et vide extra ordinarie co. ii. c. vltimo. Item
si bene aduertitur glo. que est in dicto. c. peruenit
totam illam sententiam Pape intellig. et referre ad
intelligentiam iuris ciuilis: quod loquitur de ma
teria donationis propter nuptias: et prescriptionis: et e
contra in defectu iuris ciuilis iudicatur secundum
ius canonicum vt not. t. Inno. de sen. ex co. nouit i
prin. Neapolitanus.
A D D I. Nota cautelam quod actor nó sequatur
forum rei quod fiat proclama si quis puttauerit iniustum in
teresse compareat: nam tunc et si clericus compareret
excipies ego non te reum facio: sed si habes aliquid
contra me respondeas coram meo iudice et tenebit respon
dere dixi i cautelis mi. xv. post Soci. i regu. actor.
324 b ¶ Presentate. a † Aduerte et hec consue. presta
te tempore huius presentationis viuebant duobus spi
ritibus: atque nerius spiritu diuturnitatis: quia fue
runt antique: et approbate. vt supra: et spiritu scrip
ture: quia fuerunt per ciues in scriptura reducte:
vt hic. hy tamen spiritus erant hys consuetudi
nibus valde debiles: et infirmi. ut consuetudines fue
runt p ciues corrigende: declarande: et approbande
p principem: ergo videntur ciues interim mortificasse
seu suspendisse spiritus: et vigorem earum, et vo
luisse ipsas assumere nouum spiritum vite a princi
pe in quem transtulerunt corrigendi, et approbandi
potestatem ar. ff. de consti. Prin. l. i. et sic post vt morti
ficate: quam vt viue: et efficaces presentate fuerunt.
Si vero princeps non dedisset eis suam auctori
tatem remansissent viue spiritibus pristinis: habita
presentatione pro superuacua: et non facta ar. C. de
institu. et substitu. l. pe. sed est ar. contra. ff. de here
di. insti. l. asse. vbi prima scriptura referens ad se
cundam sumit effectu a prima: sed ibi prima est
principalior quam secunda: que depédet a prima hic
e contra: et pro hoc intellectu huius tex. facit quia
posteriore reformatione veteres leges vacue eé
dicuntur: cum. n. vetera iura reformantur nouum ali
quid nasci videtur. C. de iusti. co. confi. §. quia. Et
quia aliquibus detractis: additis: vel permutatis
verbis: et ex veteribus legibus: et additis per illos
qui habent potestatem condendi legem: et ex accidé
ti nouum nomen et formam recipiunt: vt sic autho
res originis preualeant. Sicut leges. xii. tabularum
que nunc appellatur. xii. tabule. ff. de orig. iur. l. ii.
§. ii. ac si nata essent nunc iura. xii. tabularum. e. l.
§. deinde. sic ex hys petitio hereditatis et actio in
factum de pauperie dicuntur pretorie per appro
bationem. licet inuentione sint ciuiles. ff. si pars he.
pe. l. i. et de peti. here. l. item veniunt. §. pridie. ff. si
quadru. pau. fe. di. l. i. Sic cum aliquis coronetur
aliqua dignitate tunc nasci videtur ad eam. C. de
serys. l. dica sestos in fi. sic et iste consuetudines ex
nouo: et corona principum ac eius approbatione
innate sunt ipsi ciuitati: et nouo spiritu viuificate vi
dentur. Neapolitanus.
325 c ¶ Corrigéde. ¶ † Transtulérunt ergo potesta
tem tollédi earum etiam et vigoré. ff. de re. iudi. l. Pau
lus. et l. actorum ac orrogandi eas in totum, vt in au
té. de re. eccl. nó alie. §. hoc igitur nos emendátes
coll. ii. vbi Iustinianus dicens se velle emendare: et

corriger leges Anastasij arrogauit eā. Itē corri/gere applicat addere ⁊ diminuere. ff. de adimen. leg. l. nihil prohibet. ¶ Itē implicat bene ⁊ aperte disponere: ⁊ sic mutare dictamen: ⁊ verba. in autē. de testi. §. fi. col. vij. Patet ergo q̄ a tempore pre/sentationis cōsuetudines Neapolis cōsistentes in prima figura: seu forma diuturnita/tis: ⁊ demum re/dactis in secun/dam figuram. s. scriptur vsqz ad tempus publica/tionis istarū fue/runt penitus viri/bus vacuate. Nā cū populus pre/sentasset eas cor/rigendas ⁊ abro/gandas: qd̄ ad vim: ⁊ vigorem. ⁊ verba satis patet q̄ concorditer populus deposuit animū ab obseruatione ipsa nisi quatenus de voluntate principis processisset nam vnumquodqz ⁊c. sunt ergo. iiij. tempora considerā/da circa has consu. primū quo nitebatur solū anti/quitas ⁊ tunc varie iudicabatur ex eis: ⁊ iste sunt penitus reprobate: vt in prin. huius prohemij. Se/cundum tempus est quo fuerunt de mādato prin/cipis in scriptis redacte: ⁊ tunc habuit nouam spe/ciem ⁊ figuram. s. consuetudinis scripte. Tertium fuit tempus presentatiōis vsqz ad tempus publi/catiōis ⁊ tunc ciuitas caruit consue. Quartū tem/pus est a tempore publicationis ⁊ citra ⁊ ex tunc velut quodam nouum sue pulchritudine declara/tum habemus. vt in phemio. ff. l. in secunda pul/chritudine dicti tituli principis ⁊ ordinatione scri/pture vt ibi patet presentate fuerunt ⁊c. Neapoli/tanus.

a Quarum serie dili/genter inspecta: ea/rumqz sensu examinate pro/uiso: quia in b illis inuenimus comunē cōcordiā ciuiū: ⁊ ra/tionis approbande censurā: detractis aliquibus: quibus/dam per c declarationē d cō/gruā additis eas per Bar/
328 tholomeū de capua: militem logotetam: ⁊ prothonotariū Regni Sicilie e in stilo di/ctaminis eorundēz ciuiū: vt magis proprie illarū vsualia
329 verba f remaneāt: in presenti volumie sub g titulo appro/bationis ⁊ compilatiōis no/stre h huiusmodi redigi fecimus.

326 d ¶ † Roborāde. Ergo tanq̄ carētes robore fue/runt presentate: ⁊ sic interim ciuitas caruit consue/tudine sed tu dicis roborande. s. auctoritate princi/pis: erant tamen roborate consensu populi: ex quo ipsas cōcorditer in scriptis redigerunt: ⁊ qa erant antique ⁊ vere: ⁊c. q̄ populus redigit eas in scri/ptis de mandato principis non vt starent in finib⁹ ipsarū: sed vt eas principi presentarent corrigen/das ⁊c. ⁊ sic illa scriptura fuit adhibita potius cā notionis faciende principi: q̄ animo inducendi cō/suetudinē scriptam: non obstat q̄ erant antique ⁊ vere quia ab illo vigore antiquitatis recesserūt p̄ hanc presentationē vt dixi. ¶ Itē nō possunt dici le/gitime ⁊ bene scripte: quia varie iudicabatur ex eis: vt supra dixi de cōsue. prescripta. ¶ Tenendū ergo videtur q̄ tempore presentatiōis nō habuit alias neruū verum ⁊ spiritum viuum cōsuetudo. Neapolitanus.

a Quarum serie sensu: ¶ Sic ff. de legi. scire. Neapolita.

327 b ¶ Illis. ¶ † S. cōsuetudinibus vel. i. serie ⁊ sen/su nāquātum ad seriē tantū: fuit detractū ⁊ additū vt seq. vel i illis. s. reformatis facta detractiōe: ad lectiōe aliqū: ⁊ sic est relatio simplex vt ibi. Mu/lier dampnauit q̄ saluauit. C. de pact. que. l. ex mor/te. ff. de here. insti. l. Iulia. in prin. ⁊ hoc innuit qd̄ sequitur i ver. eas per Bartho. de capu. Neapo. A D D I. Ibi mulier ⁊c. dic idē per Bar. in au/reo ac practicandi modum continente tractatu in/ter virginem ⁊ demonium: in. i. col. versi. iij. quem habemus stilo consilijs ⁊ tractatibus.

e ¶ Declaratio/nē. ¶ † Ergo sūt declarate ⁊ sic ea/dum in quartam speciem consue/tudinū. Neapoli/tanus.

d ¶ Congruam ¶ † Idest conso/nā ⁊ cōcordē. Di/citur. n. a cōgruo/guis. guere: qd̄ est conuenire: qd̄ dicitur a gruib⁹ de quarum tibijs fiunt fistule: que bene concordāt in cantib⁹: secundū Aug. ⁊ Baldo. ⁊ pro hoc. ff. de offi. presi. l. congruit ⁊ in prima cōstitutione. C. per vnam columnam. ibi congruis subdere titulis in/de incongruo: quod est contrauenire. Neapolitan⁹

330 e ¶ In stilo. ¶ † Stilus est solemnis: ⁊ ordinata scriptura: ⁊ tam in vltimis voluntatibus: vt. C. de sa/crosan. eccle. l. si. ⁊ ibi liber si stilus glo. i. dispositio i scriptis. q̄ in iudicijs. C. de bonis prescripto. l. si qs ita in prin. ⁊. l. si quis post in prin. ibi stilus prescri/ptionis incurrat glo. i. sententiam. Et dicitur a sti/lando: vt sicut stillicidium paulatim descēdit ⁊ stil/lat. ff. quemadmodum ser. amit. l. stillicidiū ita etiā ordinata scriptura. Stilla. n. dicitur gutta licet p̄/prie gutta sit dum glutinosa manet i tectis vel ar/boribus: stilla dum cadit secundū. Isidorum. xiij. ethimolo. vbi tagit abysso. Neapolitanus. A D D I. quid sit stilus dic per Cy. in. l. ij. C. que sit longa cōsuetudo Bal. in. l. fi. C. vnde. vi. Bar. in. l. i. C. de sacro sancti eccle. vbi habes quot media capiatur ⁊ ibi omnino per excellentē legū inter/pretem. d. Ja. An aūt stilus curie possit allegari i decisionibus causarum: ⁊ an faciat ius: ⁊ quando: dominus Abba. in. c. ex litteris in. ij. col. de consti/tu. ⁊ in. c. ad hec de senten. excomu. ⁊ in. c. quā gra/ui de crimine fal. ⁊ in. c. bone memorie. el primo. in vi. col. de postul. prela. ⁊ in. c. quod super de fide in/stru. ⁊ rationem vide per doctores allegatos. ⁊ al/legandos ⁊ nota q̄ per stilum curie littere presu/muntur subreptitie: ⁊ q̄ stilus curie est attenden/dus in litteris: alias sunt false. Fe. in. c. ij. in. iij. col. i versiculo stilus de rescrip. p̄ do. Anto. ⁊ do. Ab/ba. in. c. super his de fide instru. vbi dicit p̄ lapum in allegationibus in allegatione trigesima incipiē/de stilo ⁊c. q̄ factum oraculo viue vocis pape va/let qn̄ de hoc constat secundū stilum curie ⁊ mo/uetur lapus per Jo. And. de appella. in. c. constitu/tis ⁊ sequitur Ana. in. c. excōmunicamus. §. quia vero in fi. de here. facit etiā q̄ in tantū stilus de/bet considerari q̄ si iudex vidit libellum formatū stilo debito in libello obseruari nō obseruato pōt ipsum lacerare Feli. in. d. l. versiculo stilus p̄ Ang. in. l. i. ff. de officio. asses. per glo. in. l. de quibus. ff.

de legi. in vers. inueterata ibi. Respondeo si iis &c. facit etiā qd voluit Feli. in. d. ver. stilus per Bal. in rubri. C. de emendan. Iustinia. codi. q nedum in instrumento fit comparatio litterarum. Sed etiam in ipsius stili. per tex. in. c. licet. i. §. penul. ibi in modo dictaminis cum glo. in. c. i. in ver. scripture de crimi. fal. facit etiam quod dixit idem Feli. in. d. versi. stilus per Ange. in. l. fi. C. de cano. largi. tribu. libro x. q si citatus curie stilo nō obseruato puta si solitum erat poni vt compareat sub pena decem ducatorum & fuit dictum sub pena eris & persone nō comparens excusatur cum obstat exceptio stili nō obseruati & ad idem facit quod dixit Imo. in. c. preterea in vers. item si exprimat de dila. q citatio est nulla quando continet aliqua inconsueta & iniqua. Et ad idem facit quod dixit Feli. in. d. vers. stilus per glo. primam in. l. siquis sub conditione q lex septimo. de condic. instit. quā glo. extollit Bal. ibi post Bar. & Ange. Bal. in rubric. de rescrip. in prin. & in. c. tertio loco in vlti. col. de probatio. & in. l. cum de cōsuetudine & in. l. nam ad ea de legi. & in l. etiam in. ii. col. C. de execu. rei. iudi. q clausula insolita inducit presumptionem latentis fraudis & idem dixit Bal. in addic. Spe. in ti. de arbi. in vers. nimia cautela & in. c. i. ad fi. princi. ibi conclude q alter... &c. de feu. d. ca. in. vic. l. commissi. Et Bar. Cepolla in tractatu de simulatione contractus in vers. Nona presumptio & Imo. in. c. ad nostram in. xii. colu. de emptio. & vend. Et facit etiā quod voluit Feli in. d. ver. stilus per Alberi. de rosata in prouerbiis. ff. super rubrica in fi. q si papa scriberet sub nomine proprio nō intitulando se papā littere non facerent fidem & similiter dix. Feli. in. d. ver. stilus per Cardina. in preallega. c. quod super his de fide instru. q presumitur contra litteras nō habentes tractus solitos & no. secundum Feli. in. d. ver stilus in ver. & non est &c. q non sufficit dicere q sic seruat curia nisi hoc a papa per modū declarationis vel constitutionis procedat & ad illud quid est stilus dic per Feli. in. d. vers. stilus. l. versi. dicitur autem &c. vbi habes etiam vnde dicitur stilus & que est differentia inter stilū & ꝯsuetudinē.

331 f ¶ Vsualia † Hec. vsualia lex vocat vulgaria verba. ff. rem ra. ha. l. ii. §. mandato. Pone exemplum de quarta. que etiam quartula nuncupatur vt in consue. dos & quarta & multis aliis queqz. n. antiqua consuetudine comendantur imparabolis intemerata permaneant. C. de iure fisci. l. sup creādis in fi. lib. x. secundum vnam lecturam. ¶ Item quia vsus est arbitrium & norma loquendi. ff. sup pel. leg. l. labeo in glo. fi. consultare de leg. iii. l. librorum & l. legatis seruis. §. fi. & alibi. Sed quia solitum est anni quarti studiosos grecos consuetudo quodam vocabulo prece appellari &c. vt in consti. digestorum. §. sed quia quandoqz vsualia dicunt respectu illorū que non sunt venalicia sed ad vsū deputata. ff. de publica. l. interdum. §. quoties ibi seu venalicia siue vsualia. Neapo.

A D D I. Ibi arbitrium & norma loquendi &c. Nota argumentum validum est in iure a significatione recti sermonis Alberi. de Rosa. in suo dictionario in verbo argumentum vbi ponit latius & ordinatius & melius q̄ per alium a quibus est validum argumentū in iure & allegat tex. in. d. l. labeo & tex. in. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iii. vbi vide per doctores.

332 g ¶ Titulo † Ergo sunt intitulate consuetudines iste. Item sunt declarate vt proxime dixi. Itē scripte cum fuerint compilate in hoc volumine vt sub

dicit. Neapolitanus.

A D D I. Not. q titulus multis modis capitur nam aliquando titulus appellatur ecclesia puta ecclesia. S. petri. Aliquā si dicitur canon. Aliquando dicit tractatus. Aliqn dicitur actio. & aliquādo titulus dicitur dignitas. ita no. glo. in. c. fi in vers. titulos de offi. archipre. & ordinatus in. c. cuduz. el. ii. in vers. intitulatum de electio. & an beneficiatus cogitur ostendere titulum sui beneficii vide plenius per copiosissimum doctorem. d. Fel. Sandeum in. c. licet heli in col. iii. in ver. extra glo. tāgunt &c. ex ipsius. vbi habes ad hoc quinqz cōclusiones suas fallentias limitatas & an notarii possint scribere instrumēta per titulos vide per Speculato. in ti. de instrumentorum edictione in. §. secundo in vers. duodecimo & de titulo vide aliqua per Alberi. de rosata in suo dictionario in verbo titulus.

333 b ¶ Compilationis † Ergo sunt scripte dupliciter. s. a ciuibus vt supra Item a principe per modum compilationis & approbationis : sunt ergo & consuetudines iste scripte declarate & titulate : q autem sunt scripte non audeo dicere. Neapo.

334 a Per districtum † Vulgares est lombardorum & tuscorum & poteti exponi districtus. territorio sicut dicit Gof. extra de proba. c. licet causam sic etiam est vulgare Neapolis cum iste consuetudines sint facte seu dictate secundum verba vulgaria ciuitatis neapolis & vt supra proxime dictum est.

335 a † Territorium dicitur autem vniuersitas agrorum intra fines cuiusqz ciuitatis. ff. de verbo. sig. l. pupillus. §. territorium & dicitur a terra. seu a terro terrionum Terre vniuersalis orbis distinguit per prouincias. Prouincie vero p regiones. Regio per ciuitates & castra & territoria. l. modica loca secundum Gui. in verbo tero. Iuridice vero dicitur tam a terra. seu terro vt dicto. §. territorium l. Responso q̄ a terreo & vt eodem. §. ii. Est igitur pro presenti declaratione territoriū duplex : loci. s. & hoc dicitur a terro. Item est territorium iuris & hoc dicitur a tereo & tunc territorium est idem q iurisdictio. C. de fundo limi. l. ii. li. xi. vbi glosa exponit territorium. l. castrum cum territorio & iurisdictione vel etiam ipsum castrum vel terra in qua residet pro et ergo hic districtus sumitur pro territorio loci seu agrorum patet q iste consuetudines non extenduntur ad bona que sunt extra districtum seu territorium neapolis qd est intelligendum cum distinctione videlicet q aut in eis qui statuunt exprimunt de bonis iaunt nen &c. de quo distinctione dixi infra in consue. pupillus in rubri. de resti. in integ. que est vlt. in libro hoc in verbo bona. In quantum vero sumitur hic districtus pro territorio iuris. l. iurisdictione tunc expresse colligere qui exercitus hic delinquit vel contrahit vel aliter sortiatur domicilium pro vt ponitur. ff. de iudi. l. heres absens. §. at si quis q ligatur istis cōsuetudinibus secundum ea que ponūt. Cy. & alii docto. C. de sum.

tribu. ⁊ ff. carbo. li. ꝑtinentiarum vero nomine I telliguntur que statuto: consuetudine: lege deputata sunt: vt no. Inno. extra de restitu. spol. c. cum ad sedem in prin. ⁊ vide ibi plene ⁊ extra de iure patro. c. ex literis per Inno. Neapolitanus.

ADDI. Quid sit districtus: dic per glo. in c. prouincie. 99. di. in vers. Ciuitatibus. Bal. in c. l. quibus mo. feu. ami. l. vsi. seu glo. insti. de ac tio. in §. rursus in ver. presente ⁊ ibi Ja. ⁊ de districtu plura cumulauit Feli. i. c. Rodulfus in vers. districtus de rescriptis ⁊ in c. licet de proba. ⁊ ad istud Neapolitani di. tum ꝙ districtus est vulgare lombardorum idem dicit Barba. in c. licet de ferijs vbi dicit etiam ꝙ est vulgare Syracusanum. Et de territorio pulchra ⁊ plura cumulauit Feli. post alios i. c. Rodulfus in vers. territorio: que autem possunt fieri extra territorium Abba. in c. nouit de offi. delega. ⁊ an statutum prohibens extrahi vinum extra territorium includat portantem causa gustus Feli. in c. licet de proba. in primo no. ⁊ quid sit territorium ⁊ vnde dicatur habes tex. in l. pupillus. §. territorium de verbo. signi. vide aliqua de territorio per Archi. in c. cum episcopus de offi. ordi. ⁊ quid sit ⁊ vnde dicitur dic etiam per glo. in c. ij. de consti. in vj. ⁊ an exterus ligetur his consuet. Alex. in consil. ci. viso themate ⁊c. in. ij. volu. in. i. col.

PEr quod auctoritatis nostre comprobate iudicio: in dicta ciuitate Neapolis: eiusque [a] districtu: in iudicijs: ⁊ extra iudicia [b] vim legum obtineant: ⁊ [c] robur consuetudinum probatarum ceteris vsibus: [d] seu consuetudinibus alijs non insertis presenti volumine: tanquam minus rationabilibus: ⁊ censuram non habentibus [e] equitatis de [f] certa nostra scientia cassatis: vacuatis: ⁊ annullatis omnino: ac cessis: vacuis: ⁊ nullis penitus declaratis.

336 b Vim. legum † ergo videtur ꝙ non deberet poni ⁊ probari seu produci. Sed hoc intellige quantum ad obseruantiam: nam eius auctoritas non est vilis. C. que sit longa consue. l. i. facti tamen sunt ⁊ in facto consistunt extra de consti. c. i. li. vi. ⁊ propterea subdit ⁊ robur consuetudinum approbatarum ⁊c. ⁊ dic vt dixi supra de consue. scripta. Neap.

ADDI. Quotuplex sit vis habes glo. in c. licet in ver. a vi: de probo. ⁊ ibi scribentes: ⁊ quę differentia est inter vim ⁊ metum habes glo. in c. vnico de his que vi vel metu causa fiunt in verbo vim ⁊ de differentia inter vim ⁊ vim habes glo. in cap. de muliere desponsata: ⁊ quotuplex est vis Abba. in c. sacris ꝙ metus cau. ⁊ in c. cum dilectus de ordi. cogni. adde ꝙ vim vi repellere licet. c. olim el primo de resti. spoli. ⁊ c. significasti el secundo de homi. cum simi. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ istud amplia non solum quando vis inferatur persone: sed etiam rebus nam bona dicuntur secundus sanguis Ita Abba. in c. i. de immunitate eccles. ⁊ d. Ja. in d. l. vt vim: ⁊ an autem dispo. dicte legis vt vim possit cedi dicit ꝙ non glo. est singu. in l. cum fundum in verbo. Postea de vi ⁊ vi arma. quas ad hoc no. pro sing. d. Ja. in l. ij. de iuris. omnium iudi. ⁊ an si pater videt filium in conflictu vel e contra: possit vnus pro altero vim repellere. Feli. in c. afferente de presump. in. i. no. ⁊ an habet locum in clerico pro vel contra. Inno. in d. c. olim ⁊ in d. c. significasti.

337 c Robur † Idest firmitatem ita ponitur. C. qui po. in pi. ha. l. scripturas: ⁊ extra de fi. instr. inde robur genus arbor est aduricia ⁊ fortitudine dictus sic dicitur robustus. i. fortis ⁊ firmus secundum Hugo. inde robusta etas. xxv. anno. quia tunc est seu incipit bene virescere ⁊ fortitudine. ff. de adul. l. si maritus. §. lex iulia. N.

ADD. Quid importent hec verba ⁊ similia puta robore suo duratura ⁊ eis tribuant nouum robur Ange. in l. i. cos. C. de pscrip. xxx. an. ⁊ allegat hanc legem ferit plures hic alleg. ⁊ in l. fi. C. de tempo. appella. Bal. ⁊ Barba. in c. cum accessissent in ver. sua robore de constitu. Barba. in c. intelleximus de iudi. ⁊ in c. i. de pac. Et ibi robusta etas ⁊c. notabis pulchra ⁊ primo ꝙ primo etas est in septennio: que infantia appellatur que incipit a die natiuitatis vsque septennium ⁊ hec sufficit ad contrahenda sponsalia. l. in sponsalibus de spon. ⁊ per totum de spon. in pu. extra alia dicitur pupillaris ⁊ in masculo durat vsque ad. xiiij. an in femina vsque ad. xij. annum ⁊ hec sufficit in matrimonijs insti. de nup. in prin. ⁊ per totum de spon. Item sufficit ad testamenta. l. qua etate. ff. de testa. licet de consuetudine requiruntur. xv. anni. d. l. qua etate. Item quo ad testimonium ferendum de testi. l. ij. §. lege iulia Item ad contractum cum iuramento firmandum. C. si aduersus vendi. autem sacra. puberum Alia dicitur etas proxima pubertati quo ad delicta punienda. ff. de fur. l. in puberes insti. de actio ex deli. §. fi. ⁊ qui mortu. fi. §. i. ⁊ extra de deli. puero. que autem sit ista etas proxima pubertati dic per l. pupillus de reg. iu. ⁊ glo. in §. pupillus insti. de inuti. stipu. Archi. in c. illud. xvij. q. i. Offredus in l. si curatorem. C. de in integ. resti. ⁊ no. in c. continebatur de despo. in pu. Alia etas est. xvij. annorum ⁊ hec ad postulandum de postu. l. i. §. pueritia ⁊ hoc quantum ad negotia: secus autem ad iudicia: quia tunc requiritur etas. xxv. anni. casus est in c. quia generaliter. §. licet de procur. in vi. ⁊ hec etas xvij. anni sufficit ad libertatem dandam seruo insti. ex quibus cau. manu. no. licet. §. i. ⁊ fi. Alia est etas in masculo xviij. ⁊ in femina. xiiij. annorum ⁊ sufficit quo ad consequenda alimenta relicta vsque ad pubertatem. ff. de ali. lega. l. mellis ⁊ de diuersitate etatum quo ad alimenta hereditaria dic per docto. in l. hereditarium. ff. ad leg. fal. Alia etas est. xviij. annorum quo ad pacem iuramento firmandam. c. i. de pace iura. fir. in vsi. feu. De etate que ad arrogandum requiratur habes textum in l. arrogator. ff. de adop. ⁊ insti. eo. ti. §. minorem ⁊ quo ad veniam impetrandam: dic vt. C. de his qui ve. eta. impetra. l. ij. ⁊ hec etas. xviij. annorum de iure longobardo est sufficiens quo ad omnia vt in longobarda de probi. ali. mi. l. i. vide Bar. in. ij. de mino. Et que etas

requiratur ad iudicandum dic per scribētes post
tex. ibi in c. cum vigesimus de offi. dele. ⁊ ibi ex
cellentem ac singularissimū omnibus scribentibus
lucernam ardentem do. Feli. sandeum aduocatus
consistorialem in d. c. cum vigesimū vbi ponit que
etas requiratur in episcopo in inquisitore ordinā
do in inferioribus dignitatibus in abatissa in cano
nico in pueris beneficiandis ⁊ quando sunt capa
ces beneficiorū in aduocato in doctore ⁊ in abbate
in regulari monaco ⁊ vel in clerico curato cui ad
de Abba. in c. cum in cunctis. §. i. de electione in
v. col. ⁊ ordinarius in c. super ordinata de preben.
Alia est etas quo ad generandum que est in ma
sculo. xiiii. annorum ⁊ in femina. l. annorum vt C. de
legi. here. l. si maior de nup. l. sancimus de adoptio
l. si pater. Alia est etas l. annorū quantum ad excu
sandum a muneribus ⁊ oneribus. C. qui eta. l. fi. li.
x. Alia est etas. lx. annorum quo ad excusationem
tutele. l. vnica. C. qui eta. Alia est etas. xxv. annor
quo ad hereditatem repudiandam. l. fi. C. de acq.
here. doctores in l. si infanti. C. de bono posses. ⁊ an
venia etatis possit impetrari per alium q̄ per prin
cipem vel statutum Bar. in d. l. ii. ⁊ in l. cum ambi
gitur de legi. ⁊ nota ꝙ impetrans veniā etatis nō
restituitur in his que post etatis veniā impetratā
commisit specu. in ti. de in inter resti. §. ii. ver. ceterū
Et nota ꝙ prima etas que dicitur infantia durat
vsq3 ad. vii. annos. Pueritia secunda etas vsq3 ad
xii. vel. xiiii. annum. Adolescentia etas tertia vsq3
ad. xxv. annum. Virilitas vel iuuentus etas quar
ta vsq3 ad. l. annos. Senectus etas quinta vsq3 ad
lxx. annos durat decrepitas sexta etas. lxx. an vsq3
ad mortē durat. Et nota etiam ꝙ sex sunt etates
mundi prima fuit ab Adam vsq3 ad Noe Secun
da a Noe vsq3 ad Abraham tertia ab Abraham
vsq3 ad Dauid Quarta a Dauid vsq3 ad trans
migrationē Babilonis Quinta a transmigratione
Babilonis vsq3 aduentum Christi Sexta ⁊ vltima
ab aduentu Christi vsq3 ad seculi finem vt dicit
Jo. andre. in prohemio sexti in verbo perfectus.
338 d ¶ Seu † ponitur pro ⁊c. ⁊ sic copulatiue. ff. de
auro ⁊ ar. le. l. si quis ita legauerit. ff. de leg. iii. l. ea
tamen adiectio vel expositiue siue pro. i. vt not. Jo.
and. extra de appel. c. romana. li. vi. ⁊ de excep. c. i.
e. li. ⁊ vide ibi Archi. sed si ponitur copulatiue er
go debz copulare diuersa vt. d. l. eatamē ⁊ sic vsus
⁊ consuetudo sunt diuersa sic. ff. de leg. l. de quibus
in prin. ibi Moribus ⁊ consuetudinibus ⁊c. C. que
sit longa consuetu. l. ii. ibi cōsuetudinis vsusq3 lon
geui ⁊c. dicit Ja. de Are. ꝙ vsus seu mores sunt
cause cōsuetudinis nam causa est ad cuius esse se
quitur effectus sed ex vsu ⁊ moribus sequitur cō
suetudo vt. d. l. de quibus ⁊ l. cōsuetudinis. e. ti. er
go ⁊c. Sed pe. ꝙ quia nō vsus sed tacita voluntas
populi est causa cōsuetudinis sed certe ⁊ hic volū
tas constat per vsum cū cōsuetudo est moribus in
troducta. Cy. vero dicit ꝙ cōsuetudo sonat in ius
vsus vero in factū vt. d. l. cōsuetudinis ⁊ pro hac
opi. est glo. in d. c. mos in glo. i. ⁊ c. consuetudo ibi
maioribus glo. i. actibus ⁊ pro hoc cōsuetudo ē ius
nō scriptum licet in facto cōsistat extra de consti. c.
i. li. vi. ⁊ ibi per Archi. ⁊ sic cōsuetudo causatiue ē
facti obseruantia. i. iuris seu ius est Sed certe hoc

idem est in iure scripto. C. de leg. l. humanū. Nas
cit ille modus faciendi leges facti est. Sed certe illud
factum nō interuenit in vim cause sed solemnita
tis potius. Neapolitanus.
A D D J. De ista alternatiua dic per Feli. in c.
inter ceteras de rescrip. post omnes. d. Ja. in tit. de
actio. in l. responso ⁊ aliqua in rubrica de iusticia ⁊
iu. copiose summe professionis vtriusq3 cēsure de
cus M. cō. ius meus d. Nicolaus de ponto dixit
in suo tra. aureis litteris scribendo de alternatiua
339 e ¶ Equitatis † Aduertendū ꝙ hec annullantur
tanq̄ nō eque ergo ille sunt fundate super censu
ra equitatis ⁊ sic nō sunt intelligende sub intelle
ctu odioso sed potius equitatiuo legitas aūt secun
dum Tulliū in ii. pmi retho. est que inducit iustiniā
in cōuenientiā rerū ad qd̄ facit. x. col. de pace sa
340 cra fir. §. ꝙ autē. † Est autem duplex equitas. s.
primitiua ⁊ hec est naturalis. Itē potestatiua ⁊ hec
est ciuilis. ff. de publi. l. si. alibi dicitur ꝙ equitas ē
qd̄ institū a natura. ff. de lega. presta. cōtra ta. bon.
pos. pe. l. i. ff. de mino. l. i. Item est aliter duplex. s.
scripta ⁊ nō scripta prima prefertur rigori. C. de iu
di. l. placuit alibi equi. l. interesse. ff. de sepul. vio. l.
iii. in prin. ibi inquantum enim pretori visum fue
rit glo. i. ad interesse est ergo intentio principis cō
pilatoris ⁊ populi introducere equitatem per has
cōsuetudines ⁊ sic intelligentia equitati prefertur
in hys consuetudinibus qd̄ ad multa est. Nea.
A D D J. Quid si equitas nō est scripta nec ius
quid tunc iudex seruabit dic per Inno. in c. i. de
constitu. Bar. in l. i. C. de legi. ⁊ quid si ius est scrip
tum ⁊ equitas nō dic ꝙ tunc seruabitur ius arg.
ii. q. vi. c. scriptum ⁊ l. prosperitati qui ⁊ a quibus si
vero equitas ⁊ ius sunt scripta ⁊ tunc si vnū in ge
nere aliud in specie tunc debet seruari qd̄ in spe
cie reperitur scriptum. c. i. de rescrip. in. vi. sed si
ambo generaliter vel specialiter sunt scripta tunc
preferetur equitas tanq̄ fauorabilis. c. odia de re
gu. iu. in. vi. d. Abba. in c. fi. de transactio. ⁊ sic intel
lige dictū. c. odia quid autem sit equitas dic per
do. Abba. in c. ex parte de transactio. ⁊ in c. ii. de re
iudi. ⁊ Bar. in l. i. de legi. quid autem sit equitas ⁊
quid rigor ⁊ quando alter alteri dominatur dic re
missiue per Feli. in d. c. ii. ⁊ que est differentia inter
rigorē ⁊ equitatē habes glo. in c. vt cōstitueretur. l.
di. de equitate ⁊ rigore vide pulchra q̄ posuit ex
cellens doctor do. meus do. Petrutius de minodo
lo Neapolitanus lectionem ordinariā de mane le
gens in repeticione legis placuit. C. de iudi.
341 f ¶ Certa scientia † Alibi dicitur ex certa scientia
impetratum ex scientia confirmatum in consti. re
gni de iure suo curie obseruādo. l. i. ⁊ vide ibi glo.
Sed alibi dicitur de speciali scientia vt sequitur
ibi de reuoca. feu. l. cōstitutionem. Tracta sunt hec
verba. ff. de reg. iur. l. in totū ea que cum destinatio
ne agenda sunt non nisi vera ⁊ certa scientia per
fici possunt sic in repudianda hereditate. ff. de acq.
here. l. in repudianda ⁊ de ope. lib. l. campania ⁊
notat Inno. extra de cōsue. c. ex parte ⁊ no. ff. de ad
mi. tu. l. si siue. §. lucius ⁊ benefacit. ff. de excu. tu. l.
sed hec nimium ⁊ ꝙ nota. ff. si quis cau. l. sed ⁊ si qs
§. nam ibi vero aurū ex certa scientia ⁊c. Sed ad
cōsuetudinem tollendam ratio est quia sunt facti

& possunt rationabiliter ignorari nisi ex certa scientia &c. de constitu. di. li. vi. Multipliciter ergo princeps potest tollere consuetudinem. s. ex certa scientia vt hic. Item ex causa: & tunc etiam ignorando non tollit consuetudines vniuersaliter que sunt contra naufragos. C. de furtis. autem nausi agij. Item tollit consuetudines futuras contra libertatem ecclesiarum: vt in. x. coll. de statutis contra liber ecclesie. l. i. Item si offendat canon. extra de consu. c. i. li. vi. Qualiter autem princeps tollat legem condendo aliam vel priuilegium concedendo plene not. Archi. in. d. c. i. de consti. & p Ac. & Cy. C. si contra ius. l. omnes

Ita vt siquis inuentus fuerit tam a procax vt aut b pertinax qui consuetudinem allegare presumat que in predicto volumine non inueniatur: inserta ipso iure sine sententia vnius c libre auri boni purissimi condemnatione d plectatur cuius medietas fisci nostri compendijs relicta eiusdem ciuitatis commodis applicetur.

342 † Si vero due consu. inueniantur in vno contrario in sententia: vel scriptura preualet antiquior: & potior. i. qui habet maiorem pietatem & misericordiam seu equitatem vt notatur. ij. vi. c. dño sancto & per Inno. de maio. & ob. c. i. in princi.
343 † Item aduertendum quia dicit ex certa scientia vnde quero an sufficeret si diceret ex nostra scientia: videtur q sic quia scientia sufficit & scientia presupponit certitudinem. ff. de leg. l. scire. sicut cum scribit contra legem sufficit dicere ex nostra scientia vt dicto. c. i. de consti. & dicta. l. omnes sed ibi loquitur de scientia legum: que est simplex & vna: & falli non potest. ff. de leg. i. scire & error remanet qa q errat in iure nó videt scire ad se nó pertinere. ff. de pet. here. l. sed si lege. §. scire scientia aute facti est duplex. s. que falli potest vt vehemés opinio vt dicta. l. scire. Itē dicimus scire que ab alijs audiuimus. xxij. q. v. hoc intellige quando fit ex opinione multorum qui hic scire possunt: & hec sciētia cū veritate cōcordat vt nota. ff. de acq. here. l. cū qdā §. i. Item dicimus scire per famā: extra de rescri. c. cum cōtingat in glo. nec per famam &c. Itez est quedā sciētia facti que bono mō falli non potest: & tunc scientia est veritatē cū visu perceptā mēti tenere. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. ante penul. Sciētia .n. vera est que eu cū scitur, aliquid fm congruentem sensum extra de testi. c. cū causam per Inno. vnde cum hic loquatur de sciētia facti qa cōsuetudines ne videat tali sciētia scire que potuisset falli ideo dicit ex certa scia & sic nec p errorem nec p falla ciā scire videtur sciunt .n. per relationē tantorum virorum qui nullatenus fefellerunt secus si ab aliquibus leuis vite sciuisset quia tunc non diceretur a certo scire vt d. c. cum cōtingat.
344 † Cum autē rescribitur contra legem paria sunt dicere ex certa scientia vel non obstante. l. ff. de excu. tu. l. scire ops §. Idē Vlpianus.
345 † Sed an debet exprimi lex vt dicatur non obstante tali. l. due glo. dicunt q sic C. de testa. l. si nō speciali: & añ hoc inter liberos & pro hoc extra de rescrip. c. nōnulli. Alie. due dicūt sufficere si dicatur nō obstante. l. aliqua. C. de natura. li. l. i. in prin glo. quid si dicat alia ēgl. Io. xvij. di. qui quidem. Sed vide Archi. de constitutionibus. c. i. li. vi.

A D D I. Quid importent hec verba ex certa scientia. d. Abba. in. c. ad hec de rescrip. & in. c. pastoralis. §. ad hec de offi. deleg. & an idē est si diceretur ex plenitudine potestatis gl. in. c. valde. xciij di. & in. l. eos in prin. C. de appe. & ibi Bal. & an ista certa scientia debeat exprimi dic per glo. singu. in clemē. ij. de rescri que est finalis gl. & ibi Imo. & alij & an sufficit q elicia tur ex coniecturis glo. in. c. statutum in versi. litteratus de. rescrip. in. vi. & ibi geml. & Imo. & an certa sciētia potest probari p testes. d. Abb. in. d. cle. ij. Bal. in. c. i. per quos fiat inue. feu. & de hac clausula ex certa sciētia dic plenius per Barba. in. d. c. ad hec Alex. in. l. si ijs pro quo. ff. q quisqz iu. & in. l. ḡḡ de test. mili. omnino per Feli. post Abba. in. c. cum inter de excep. & an geminatio rescripti. habeat vim clausule ex certa scientia vide per Feli. in. c. si quando de rescripti: & nota q semper debet esse practica siue cautela quam posui in cautelis meis & ibi videbis deo fauente in cautela nu. lvij. incipiente. Debes notare &c. q quando princeps vel iudex ponit aliquez ad actum sibi non congruum debet ponere clausulam ex certa scientia quia tunc hoc dispēsatiue facere videtur Bal. in. l. honorū laij. C. qui admit. & i d. c. i. per quos fiat inuestitura feu: & an sit idem si sciat & non exprimat dic per glo. in. l. vniuersis. C. de preti. impera. offe.

346 a Ita vt siquis procax. ¶ † Procax secundus Bri. dicitur auidus: & importunus petitor imprudenter & verecunde petens: & pertinent proprie ad meretrices: & comparatur procaciter: procatius procacissime. Et dicitur a procus proci q est precator coniugis & nuptiarum: vel dicitur a p cando quod est frequenter petere: vel precari qd est proci officium exercere seu instanter. inde procacitas: & pro hoc Eccle. xx. c. in prin. ibi Et tacens qui inuenitur sapiens. & est odibilis qui procax est ad loquendum &c. Iuridice vero procaria. i. contumatia. C. de act. emp. l. iu. quādoqz pro superbia C. de postulando. l. siquis. §. i. Neapolit.
347 b ¶ Pertinax † Pertinaciter perticaciter & perficaciter idem significare videtur. s. malitiose resistere. ff. de suspec. tuto. l. iij. §. tutor qui repertoriū. A D D I. De pertinace dic per S. Tho. in secunda secunde in tractatu de perseuerantia Bar. in. d. §. tutor glo. in verbo pertinax in cle. i. de sum. trini. & fide catho.
348 c ¶ Libre † Libra notat pondus duodecim vntiarum. C. de susceptor. & Archa. l. quoties lib. x. quandoqz non pondus se portiones demonstrat & similiter duodecim cōtinet. Nam libra pondus. & pondus circa hereditatis portionem idem significant ff. de here. insti. l. seruum meum. §. si. quandoqz notat mensuram longitudinis & similiter duodecim continet nam si legantur annua milia librarum salicis intelliguntur lōgitudinis. xij. pedū. ff. de anu.

le.l.gayus quandoqz notat pondus et qualitatem
349 metalli vt † Si lego tali ecclesie crucē librarum
x.de argento intelligit.ff.de aur.et argē.le.l.Lucia.
§.fi.sed ibi fauore religionis et dignitatis legata
rij et testatoris vt ibi no.alibi ponitur libra pro do
minio seu dominatione.C.de ve.iu.enucle.l.tanta ꝑ
prīn.ibi imo magis omnem librā romano impe
rio interim sociatas et leges antiquas ꝛc.
A D D J. Quot autē vncie faciant libras dic per
Jo.fra.in.l.de actio.tuto.in.§.nos autē Ancha.in
cle.si beneficium de deci.vide tex.et ibi Lu.de pē.
C.de metal.li.xi.in.l.ob metallum et quot aurei fa
ciunt libram aurei vide tex.et ibi Lu.de pen.in.d.
l.quoties hic per hunc allegata et quot solidi faci
unt libram dic per tex.in.l.i.C.de arge.pre.li.x.et
nota ꝙ libra auri constat ex centum aureis Bar.i
auc.sed nouo iure.C.de ser.fugi.l.i.hodie vero cō
stat libra ex nonaginta sex ducatis venetis Bar.
in dicta.l.quoties vide omnino Feli.in.c.conque
rente de offi.ordinarij vbi habes quot solidi faci
ant libram et de quibus solidis intelligitur lex pe
nul.C.de pena.et quingenti solidi quot sunt hodie
et quid si in statuto fit mentio de solido de quo in
telligitur et vtrum in consideratione valoris mone
te attendatur tempus obligationis an vero solu
tionis ibi per Bar.in.l.Paul9 de solu.et Mar.de
lau.in tra.de mon.et an in dispositione legis est cō
siderandus valor monete currens tempore legis
sanctionis an vero tempore quando actus fit vide
Bal.in auct.illud.C.de sacrosan.eccle. Saly.in.d.
auct.sed nouo iure et ibi de argēto intelligitur ꝛc.
adde ꝙ idem dicit Ro.in simili in auctem.simili
ter.C.ad.l.fal.et barba.post omnes per illuz tex.in
candicante de testa.ꝙ legato calice propter fauo
rem anime debetur de argento quia semper le
gatum pro anima debetur de meliori et miror ꝙ
tantus doctor romanus dicat hoc esse fauore ani
me sed est alia ratio quia calix non debetur de a
lia materia nisi de auro argento et stagno.c.calix
de consecra.disti.i.et vbi due concurrunt rationes
semper naturalis preualet.l.qui habet detu.hic
non insisto cum satis dixi in tractatu meo elenio.
in secunda impressione in nu.cc.
350 d ¶ Plectatur † Simile verbum.ff.de falsis.l.
fi.sed an teneatur etiam pena falsi sicut qui leges
correptas allegat scienter.C.de iusti.co.cōfir.§.fal
351 si † Et qui allegat rescriptū principis contra debi
tam formam vt in aucten.vt sacre iussi.§.fi.vij.co
lu.Respondeo quia.l.ciuilis videtur prisce seueri
tati accedere nihil enim derogatum est illi.C.de
sepul.viol.l.qui sepulchra ꝙ enim nō mutatur ꝛc.
352 C.de testamen.l.scimus † Idem si esset vtraqz ci
uilis diuersis tamen personis applicanda tunc eti
am vetus non tolleretur per nouam vt notatur.
ff.de sepul.viol.l.pretor in prīn.Si vero prior eēt
ordinaria et criminalis vel non tolleretur per secū
dam ordinariam et ciuilem.ff.de termino amo.l.
l.us in prīn.secus si ordinaria et extra ordinaria es
set vtraqz vel ciuilis vel criminalis.ff.de penis.l.
sancio legum.Sed certe hic loquitur vt suo casu
videt cum quis allegat consuetudinem in hoc vo
lumine non redactam.Predicta vera iura loquū
tur quando allegatur ius commune quo casu di
stinguitur quia aut allegatur lex resecta aut lex
neglecta aut correpta.Primo quando allegatur
lex resecta.s.a corpore iuris tunc est pena falsi cor
repta lex non esset dummodo allegetur ex codici
bus seu constitutionibus antiquis non clausis in
corpore iuris et ita loquitur dictus.§.falsi.Secun
do casu quando allegatur lex neglecta idest vsu
non approbata sed per contrarium vsum reproba
ta tunc nulla pena est in aucten.de fideiu.in prīn.
col.i.non enim inspicimus ad legem que nō vten
do perempta est in auct.qui.mo.na.effi.su.§.fi.col.
vij.Ista enim neglecta videtur sine legislatore cō
sistere et imo renouantur vt in auct.vt ordi.perfec.
coll.v.Tertio casu quando quis allegat iura corre
ptum insertum tantum in corpore iuris et tunc si
quidem scienter committitur falsum mutat enim
veritatem in maiori scriptura ꝙ instrumentum pu
blicum.C.de fal.l.maiorem.ff.e.l.fi.Si vero igno
ranter vt quia non habebant forte volumen auct.
ticorum et tunc tenetur actione in factum ad exēplus
iudicis qui per ignorantiam male iudicauit instit.
de obliga.que ex quasi maleficio nascuntur in prin
cipio. Neapolitanus.
A D D J. Ibi nu.ccci sicut q allegat leges cor
reptas ꝛc.dic per.d.Ja.insti.de actio.in.§.personā
col.iij.Bar.in.l.fi.de fal.hic per hunc allegata et
quid in allegante legem resecatam vel decisam
Abba.in prob.Gregoriano in.§.rex pacificus de
sum.tri.et fi.catho.et ibi de allegante rescriptū ꝛc.
nu.cccli.vide aliqua per Feli.in.c.ex parte de re
scrip.et ibi nu.ccclij.tunc etiam vetus non tollere
tur per nouam ꝛc.dic an et quando vna consuetu
do derogat alteri et an et quando noue consuetudi
ni deregetur per veterem per Bar.in.l.ij.C.que
sit longa consue.et in.l.de quib9.ff.de legi.et ibi Mo
derni canoniste in.c.i.et in.c.fi.de consue.Et nota ꝙ
consuetudo aliquando tollit aliquando declarat et
aliquando interpretat legem.d.Abba.in.c.clerici
de iudi.Anno presenti.M.CCCCCXVJ. Die
xix.Mensis Julij in priuato examine habito.
353 e ¶ Ciuitatis † Equius est illius commodis ap
plicari nomine premij cuius opera conuictus vt
notatur.ff.de termino amo.l.ij.in prīn. Neapolit.
A D D J. Cui enim sit illa pena applicāda dic
per Bal.in.l.si ecclesie.C.de epi.et cleri. Saly.in.l.
multarum.de modo multan. Bar.in.d.l.ij.per
hunc allega.Moderni in.l.lex cornelia.§.fi.ff.ad si
le.et an in dubio pena intelligatur posita ciuiliter
vel criminaliter vide Bal.in.d.l.si ecclesie in fine.
354 a PRo certiori archiuo. † Archiuus dicitur ab
archa que dicitur ab arceo vel ab archa ꝙ
est testificatio.Est autem.archiuus locus vbi pu
blice scripture reponuntur.C.de fide instru.autem
ad hec est quasi idem ꝙ armarium publicum et
quicquid sumitur ex eo facit fidem.xxx.q i.c.perue
nit et alibi dicit quicquid sumitur ex archiuis pu
blicis publicum habet testimonium in auct.de his
qui ingre.ad app.§.si vero ex pluribus archiuis
colla.v.Archiuus autem dicitur aceruus manipu
355 lorum secundum Huc.† Quotuplex autem est
archiuus et in quo differt ab archo gramato fila
rio et grazafilatio dic vt notat glosa.ff.de penis.l.
more.§.i. Neapolitanus.

A D D I. Quid sit archiuus dic q archiuus dicitur locus vbi acta publica reponuntur in auctē. de defen.ciui.§.i.⁊ ibi glo. ⁊ in.l.more.§.i.de peni. ⁊ in auctent.de his qui ingre.ad appella.§.penul. vel dicitur locus vbi vasa sacra ponuntur in auct. qui mo.na.effi.lege.§.illud in fi.colle.vi. inde dicitur magistri te-ctorum Archite-cti.C.de excu.u. sa-cra.scri.l.in sacris vel sunt maiores magistri tectorum C. de excusti.l.ij. li.x. ⁊ vnde dicat vide glo.in.c.peruenit ⁊ ibi Archi.xxx.q.i. ⁊ glo. in.d.§.i.in.c.ad audientiam de rescrip.⁊ in auctē. ad hec.C.de fi.instru.

PRo certiori vero caute le suffragio consuetudines ipsas approbatione nostra vallatas: in [a] archiuo nostre regalis curie transcribi fecimus ⁊ ibi perpetuo conseruandas.

stro in.l.i.C.de here.institu.Bal.in.l.gallus.§.⁊ qd si tamen.vi.col.ver.item cauetur statuto.ff.de lib. ⁊ posthu.⁊ quid si bona veniunt confiscanda an fiscus excludat feminas ipsas Bar.in.l.ij.C.ad filē. Saly.in.l.quisquis.§.filij.C.ad leg.ma.te.⁊ an excludatur a parte fratris exclusi superstite alio fratre Bar.in.l.re cō iuncti.xij. in coll. ver.⁊ per hoc determinatur questio.ff.de leg.ij. in repe.⁊ an habz locum si vnus tantum masculus sit Bal.in.l.i.in.i.col.in ver.⁊ facit ad quest.sene dictat statutum.C.de cond.l.in sen.⁊ an si extat legitimatus vide hunc ⁊ que post ipsum dixi infra in verbo legitimis ⁊ quid si filius repudiat Bal.in.l.maximum vitium in.vi.col.in versi.item quero vtruz statutum ⁊c.C.de liberi pre.⁊ in.l.i. in vltima col. in pe.q.C.de secun.nup.⁊ an talis consuetudo operatur q filia ex primo matrimonio non rumpat testamentum patris in quo filius secūdi matrimonij sit heres in totum ⁊ filius primi sit heres in.x. Bal.in.d.l.maximum vicium in pe.col. ver. extra queritur de tali questione ⁊c.⁊ an comprehendat nepotem ad exclusionem amite Bal.in.l.si vero.§.de viro solu.matr.d.Alex.in.l.venia.C.de in ius vocan.Pau.de ca.in consi.xcviij.incip.l.proponitur ⁊ an habeat locum in bonis sitis extra territorius vide supra in vers.districtus ⁊ que dixi post ipsum supra in ver.vniuersitate:⁊ an dos debita ex forma istius consuetudinis succedat loco legitime ⁊ an possit in ea dote substitui.Pau.de ca.in consil. clx.inci.super eo de quo queritur ⁊c.⁊ in consi.cx. incipi.respondeo breuiter ⁊c.⁊ in consi.cxiiij.substituto predicta:⁊ an soror exclusa vigore istius consuetudinis succedat fratri mortuo.d.Ja.in.d.l.venia in.vi.col.⁊ an habeat locum stante vno masculo ⁊ clerico.d.Alex.in consi.ccxi.in prima col.in.ij.volu.post.d.Anto.⁊.d.Abb.in. c.ecclesia .S. Marie de constitu.⁊ an frater possit renunciare dispositioni istius consuetudinis:vide per Bal.in.d.l. maximum vitium in.v.col.in ver.pone q frater ⁊c.

C De successionibus ab intestato Rubrica.

HEc Rubrica est contra ordinem.xij. tabularuz ⁊ pretoris:que primo de successionibus ex testamento:deinde de successionibus ab intestato tractauerunt.ff.si tabu.testa.null.extra.l.i.Sic etiam facit Justinianus vt patet ex ordine rubricarum.vi. li.C.hec autem cōsuetudo loquitur de successione linee descendentis:cuius est prima causa:sequens vero loquitur in prima parte de successione linee ascendentis quorum est secunda causa si soli sunt. i.sine fratribus defuncte persone. In secunda vero parte loquitur de successione linee transuersalis:cuius est tertia causa si soli sunt.i.sine ascendentibus:vt eadem consuetudine dixi:⁊ sic procedit totus iste titulus.

A D D I. An autem dispositio istius consuetudinis habeat locum in filijs cardinalium:vel alterius clerici Ro.in sing.442.⁊ an habeat locum in filijs naturalibus:vel spurijs Albe.i tracta. statu. articulo.xij.col.iiij.⁊ an exclusa per hanc consuetudinem possit de dote sibi relicta testari Paul. de ca.in consi.200.⁊ an extendatur admonitales plenius per Feli.in.c.ecclesia.Sancte Marie post omnes doctores cano.ibi in col.xxxij.in versic.quero. vtrum stante statuto:⁊c.de consti.⁊ in.c.fi. de foro compet.⁊ an filia exclusa vigore dicti statuti possit petere dotes maternas.Paul.de castro in ꝯsil. 24.⁊ an possit petere vsufructum dotium maternarum ibi:⁊ an habeat locum in filijs adoptiuis Bal.in consi.24.ij.li.⁊ an habeat locuz in illa que nupsit in viuo patre sine dote Abba.in.c.accedens de procur.⁊ an habeat locum in iudeis Feli.in.c. iudei el.ij.de iude.⁊ an habeat locū in dotata vno nummo.d.Ja.in.l.si rem ⁊ in auctē.si qua mulier. C.de sacrosan.eccle.⁊ quomodo est intelligendum hoc statutum:vel dicta cōsuetudo q stantibus masculis ⁊c.So.in consi.84.incl.visa predicta causa. versi.v.moueor ⁊ in consi.92.incl.circa predicta,ibi circa secundam dubitationem ⁊c.in.i. parte ⁊ de ista consuetudine vide aliqua per Ancha.in numa 107.⁊ an hec consuetudo trahatur ad preterita p Bar.in.l.omnes populi de iusti.⁊ iu. in.xliij. versi. iuxta predicta ⁊c.⁊ an habet locum stante filio hūstro in capaci ex forma statuti docto.⁊ Pau.de ca

1 [a] SI Moriatur aliquis ⁊ Hec autem consuetudo habet sex partes. In prima ponit duas questiones vsqz ibi filij vna ⁊c.ibi filij ⁊c.est secunda ⁊ respondet vni questioni explicite ⁊ alia respondēt implicite.i.per consequens vsqz ibi Et tenētur ibi In tertia respondet tacitis questionibus vsqz ibi Eas autem. In quarta mouet ⁊ terminat aliud dubium vsqz ibi idem iuris. In quinta ibi idem iuris in qua ostendit hanc consuetudinem ad vlteriores personas vsqz ibi. Et omnia. In sexta ibi ⁊ omnia declarat quod simpliciter dixerat in prin. Casus summarius est successio ab intestato filij in stirpem:⁊ masculi preferuntur in succedendo:⁊ tenentur tamen sorores ⁊ amitas maritare ⁊ hec dicit. Casus vero longus est aliquis: vel aliqua ab intestato decessit relictis filijs:⁊ filiabus ac nepotibus:⁊ neptibus ex aliquo filio premortuo:vel decessit relictis filijs ⁊ filiabus ac nepotibus ⁊ neptibus ex aliquo filio premortuo:vel decessit relictis

solum nepotibus vel neptibus ex filijs, masculis premortuis. Et respondetur q filij succedunt in stirpe cum nepotibus ⁊ per consequens est responsum ad secundam questionem. s. q nepotes ⁊ neptes succedunt
2 in stirpe. ¶ †Sed quid fiet de sororibus ⁊ amitis. Respondeo q successores tenentur eas maritare: ⁊ ex hoc resultat terminatio alterius questionis videlicet quando quis decessit relictis filiabus ⁊ neptibus ⁊ nepotibus ex filijs masculis premortuis q nepotes ⁊ neptes ex masculis excludunt amitas quamuis proximior in gradu. ¶ Item qd si differunt maritare Respondet in textu q dictum est in patre extendit in auo ⁊ proauo vlnimo exponit se ipsas in eo q dixit nepotibus ⁊ neptibus. Neapolita.

[a] Si [b] moriatur aliquis vel aliqua [c] intestatus vel intestata: relictis filijs ⁊ filiabus: nepotibus ⁊ neptibus: [d] ⁊ deinceps: seu [e] nepotibus ex premortuis filijs [f] filij vnacum nepotibus: ⁊ neptibus: ⁊ deinceps [g] succedunt patribus [h] in stirpe. [i] Et tenentur [k] ipsi successores maritare sorores ⁊ amitas secundum paragium ⁊ facultates.

b ¶ Moriatur † Mori proprie est bonorum ⁊ malo-
3 rum sed obire proprium est bonorum hominum quasi obuiam ire Christo vnde in Kalend. scribitur obitus beati Martini Ita dicit Hugo super verbo eo q sed certe Christus scribitur mortuus ⁊ sepultus.
ADDI. Nota q ideo dicitur in Symbolo: q Christus fuit mortuus ⁊ sepultus ⁊ non obitus vt euitaretur heresis illorum dicentium q Christus fuit trapassatus vulgariter ⁊ non anima a corpore separata ⁊ ideo dicitur mortuus quia anima a corpore Christi fuit separata de quo dicam late in c. i. de sum. trini. ⁊ fide catho. deo fauente.
¶ Sed quero quid si forjudicetur. Respondeo tunc habere locum consti. regni forjudicatorum alias in dubio sermone appellatio mortis ad naturalem refertur siue proferatur a lege vt ff. de testa. l. i. siue a testatore de lib. ⁊ posth. l. gallus siue a contrahente. ff. de verbo. obli. l. ex ea parte. §. insulam ⁊ in auct. de here. ⁊ fal. § in omnibus coll. i. Siue in rescriptis extra de rescrip. c. susceptum. §. fi. li. vi. ⁊ ibi not. Jo. andr. Patet ergo q regulariter mors ciuilis non equiperet naturali sed fallit in casibus in quibus lex expresse equiperat. Ita etiam tenet Archi. l. d. c. susceptum. §. fi. nam etas simpliciter dicta intelligitur naturalis non ciuilis concessa per principem. C. de his q ve. eta. impe. l. fi. Sed gl. nostra videtur dicere contrarium in pacti scentibus vt plene notatur in auct. de nup. §. distrahuntur in glo. lucrum ⁊c. coll. iiij.
ADDI. An ⁊ quando appellatione mortis veniat mors ciuilis dic p docto. in. d. l. i. ⁊ in. d. l. gallus ⁊ l. d. § insulam p hunc allega. d. Ja. in. l. si ab hostibus. §. fi. ⁊ alij sol. ma. doct. in auct. si qua mulier. C. de sacr. san. eccle. Cano. in. c. in presentia de proba. ⁊ qd si aliquis forjudicetur ⁊ iacet hereditas alicuius confuncti ipsius forjudicati ad quem spectabit dicta hereditas an ad fiscum an ad ipsum forjudicatum vide per Bar. in. l. si qua. ff. de his qui sunt sui vel alieni. ⁊ in. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de c. p. dimi. Bal. in. l. i. de her. insti. hodie vide consti. regni incip. forjudicatorum bona in ti. de fisco succedente forjudicatis vbi habes formam ⁊ sanctione succedendi ipsis forjudicatis: ⁊ an bannitus potest institui heres

Fel. in. c. ex litteris de consti. ⁊ an si falso bannitus restituatur ad ciuitatem ⁊ ad bona recuperat bona in alium translata dic per Fely. in. c. licet de matr. ⁊ obedi. ⁊ an bannitus q impune possit occidi ob hereditatem vel consanguineis interfecti Feli. in ca. j. ll. ad nostram de proba. ⁊ qd si permittatur bannitus occidi an intelligatur intra vel extra territorium Feli. in. c. que in ecclesiarum in. ij. coll. de consti. ⁊ an possit occidi vbi non extat dictum statutum q bannitus occidatur Feli. in d. c. ad nostram: sed pone extat statutum q bannitus pro. xx. libris supra impune possit occidi modo Titius fuit condemnatus ⁊ sic bannitus pro. x. libris vna vice pro vna causa postmodum ex alia causa pro alijs. x. an possit impune occidi. Feli. in. c. in omni de testi. i. coll. ⁊ an ⁊ ad que bannitus perdat suam nobilitatem Feli. in. c. intelleximus de iudi. ⁊ nota q casus quo bannitus potest occidi possunt etiam bona ei auferri Feli. in. d. c. q in ecclesiarum in. ij. coll. ⁊ an bannitus prohibitus excipere ex forma statuti possit excipere contra alium bannitum q tu es bannitus Feli. in. c. dilecti de excep. ⁊ an premium capientibus bannitus donatum sit damnum baiulis ceterisq curie officialibus capientibus ex officio Feli. in. c. duobus de senten. excom. ⁊ an bannitus vel forjudicatus possit sepeliri in ciuitate illa ex qua est bannitus Feli. in. c. nobis el. ij. de senten. excom.
4 ¶ †Sed quid si aliquis est damnatus vnde bona veniunt publicanda. Respondeo q filij habent legitimam. ff. de bo. dam. l. fi. §. i. nisi pater fuerit curialis quia tunc fiunt alie portiones ⁊ diuersifican-
5 tur mares ⁊ femine. eo. ti. l. i. ¶ † Item quid si defunctus fuit in potestate patris. Respondeo q quantum ad bona aduenticia filij succedunt in proprietate vsufructu autem apud auum remanente in castrensibus autem vel quasi succedunt pleno iu-
6 re vt auct. de here. ab intesta. §. i. coll. x. ¶ † Item quid si ingrediatur monasterium. Respondeo secundum Augustinum non excluduntur filij propter ecclesiam institutam: vel ingressam. C. de epi. ⁊ cle. l. si quis ad declinandam in glo. ⁊ quia ecclesia habetur pro filio ciuili: qui non excludit fideicommissarium ergo minus excludit filium legitimum ⁊ naturalem. C. de trebel. auct. nisi rogati ⁊
7 qd ibi no. cum † ergo ingressus professus habeatur pro mortuo quo ad mundum. xvi. q. i. placuit ⁊ C. de epi. ⁊ cle. l. deo nobis ergo habebit locum hec consuetudo non obstante monasterio. Sed certe a legitima non excluduntur filij vt dicta. l. deo nobis ⁊ in auctem. de monachi. §. illud coll. i. A reliquis autem duabus partibus sic q pater se ⁊ sua dedicauit monasterio: vt in auctem. ingressi dictum igitur Augustini. s. q non excluduntur filij verum est a legitima ⁊ hoc si intrauit monasterium volens
8 † Alias si intrauit inuitus puta ex delicto tunc filij habent duas partes hereditatis ingressi In re

liqua vero tertia succedit monasterium sicut in mu liere.no.in auct.vt nul.iudi.§.si vero per dictum ie pue coll.ir.in glo.imo videtur rc.

A D D J. Ibi φ filius non excluditur a legiti ma propter patrē monachum:dic φ filius succedit patri transeunti ad religionē vt est tex.sing.in.c.cū scimus alias cū scimus de reg.r transe.ad relig.

9 ¶ † Sed quid si ingrediens nō habet filios :sed alios proximiores an excluduntur per monasteriū ipso ingressu:videtur φ sic q̄a monasteriū agnosci

10 tur sibi quasi filius adeo † φ rumpit testamentum quod ingrediens fecerat:secus si disposuisset inter viuos vt not.in auct.de monachi.§.illud coll.i.licz

11 videantur arg.contra.R. immo quia. † medietas debetur proximioribus vt debita iure nature q̄a iure cōsuetudinis que est altera natura.ff.ad ma ce.l.i.in prin.ff.de libe.r post.l.si quis postumos. respō.ergo ipsa primo curari debet vt dixi in con suetudine filius est.in glo.nam.n.r quia nō exclu dit fideicōmissarium vt est dictum:r q̄a monasteri um nō debet esse causa defraudationis. Neapol.

A D D J. Quia monasterium agnoscit sibi qua si filius:dic φ ecclesia vel monasterium habetur loco filij in his in quibus de iure habetur alias non ita Feli.in.c.in presentia de pba.coll.xxij.ver. tertio quero vtrum monasterium rc. r sequitur. Ja.in auct.ingressi.C.de sacrosan. eccle. scrib.in.l. Leo.r.dixi in tra.meo elemosy.in secunda impres sione r an dis po.auct.φ fine.C.de testa.habeat lo cum in pijs causis dic per Ja.ibi:r an substitutio si sine liberis decessent habeat locum in transeuntis in monasterium Bar.in consi.i.r an natiuitas filio rum excludat monasterium substitutum Feli.in d.c.in presentia nume.43.

12 c ¶ Intestatus † Quod fit sex modis:videlicet si omnino testamentum non fecit:aut non iure fecit: aut quod fecit fuit ruptum aut irritum:aut si nemo ex eo testamento heres extitit:aut si non potuit fa cere vt pupillus:r furiosus:r hi in pro. de dicun tur intestati vt insti.de here.ab intesta. in prin.r.ff. de verbo.si.in l.intestatus r.ff.de suis r leg.he.l.i.

13 in prin.¶ †Sexto quia non reliquit tutorem filio in testamēto q qd ad tutelā dicit intestatus. Nea.

A D D J. Quot modis intestatus quis dicatur dic per Bal.in.c.i.de succ.feu.col.ij.vero rc.quero in vsi.feu.r glo.in.l.cum antiquioribus in ver.fuis se.C.de iure delib.docto.in.l.i.§.i.de suis r legi. glo.in.§.i.insti.de he.que ab inte.Bal.in auct.pre terea.C.vnde vir.r vxor.Bar.in.d.l.i.r in.d. auctē. l.r ibi glo.de testa.Azo in summa de suis r legi. alias de testa.in.§.intestatus:adde an sit.inte statu to vt bona morientium ab intestato sint epi habeat locum in bonis illorum qui testari nō possunt vt fu riosi r sim.l.r Bar.in.l.intestatus de leg.tuto.r in d.l.i.de suis r legitimi.Alb.in ope statu.in ru.45. in.i.parte ver.item quero r quis dicat decedere intestatus Ab.in con.76.in.ij.col.in fi.r in rubri.de succes.ab intesta.r an sui.no dicitur decedere in testatus ibi r si clericus moritur ab intestato cui debeant peruenire bona Abb.in.c.i.de succes.ab inte.in fi.Inn.in.c.insinuatē qui cleri.vel vouen. r in.c.in presentia de proba.vide Feder. de sen.in con.xxv.r apostillam ad.d.Abb.in.d.c.i.r an dica

tur decedere intestatus qui incepit facere testamē tum r postea aliquo casu illud nō perfecit puta pro pter superuenientē furorē:r nunquid valet saltim illud quod relictum est ante furorē superuenientē alicui eccle.vel suis liberis dic per Bar.in.l.si is. ff.de testa.r in.l.fideicōmissa.§.quotiens.ff.de lega. ij.r in.l.fi.C.famil.her.r in.l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.r in.l.in testamēto.ff.de fideicō missi.liber Abb.in.d.c.i.r quot partes debent fieri de hereditate clerici morientis ab intestato.d.Ab ba post tex.in.c.ij.de testa.

RELICTIS. Prima questio.

14 d ¶ Deinceps † qui vsqz ad quartū gradū habēt nomina propria.s.filius nepos pronepos r abne pos deinde vero nati ex masculis dicūtur pro ag nati:r proagnate quasi procul nate vt insti.de he re.ab intesta.§.i.Sed certe in quinto gradu infra sunt abnepos r abneptis.ff.de gradi.l.i.§.v.Item in sexto sunt trinepos:r trineptis eo.ti.l.iij.in princi deinde dicuntur posteriores ascendentes vero a tritauo supra dicuntur maiores insti.de gradu.§. parentes r.§.hactenus r.ff.de leg.prestan. contra tabu.posse.l.i.§.generaliter r hoc quantum ad vo cabuli significationē:sed de honestate r benignita te legis:parētes r liberi dicuntur vsqz in infinitum ff de in ius vocan.l.quicunqz.§.pures.Sed quan tū ad succedendū iure agnationis extenditur vsqz ad decimū gradū:cū vltra successor legitimus nō existat:deinde succedit vir r vxor:r his deficienti bus succedit fiscus.C.vnde vir r vx.l.i.r.not.C. de bo.vaca.l.vacantia mortuorū li.x.iure vero agna tionis succeditur vsqz ad.vij.gradū vt dixi proxi me consue.in glo.que incipit linea rc.

A D D J. De ista dictione deinceps dic p An cha.in cle.vnica.§.porro de sum.tri.r fide cath.Ar chi.in.c.i.de cens.li.vi insti.de vulg.r pup.in prin. r de fideiusso.in prin.Archi.in.c.frequens in fi.de resti.spo.li.vi.Albe.de ros.in add.in vbo deinceps.

NEPOTIBUS. Secunda questio.

15 e ¶ Solum Determinat sequens verbū.s.ex pre mortuis filijs quasi dicat † φ filij r nepotes solū ex premortuis filijs masculis equaliter succedūt vt in fine huius cōsuetudinis cum inspiciatur perso na patris:r eius sexus:in cuius locū ingressa r nō ipsius filie:nec enim est mirū φ ex persona alteri us habeat quod nō habet ex sua.ff.que res pign. obli.po.l.aristo.in fi.

A D D J. De ista dictione solū dic plene per.d. Ja.in.l.i.de contra.tab.r ibi Bar.in.l.iij.§.cum ti tia.ff.de admi.leg.aliquādo ponitur solum pro ter ra.l.qui tabernas de contra.emp.de ista dictione solum r solummodo dic per Alb.de ros.in dictio. in verbo solum r solummodo.

FILIJS. Masculis.

f ¶ Filij Et sic masculis:r hic respondet vni q̄stiō explicite.

g ¶ Succedunt accrescit enim eis portio femine rum infra.ti.pror.in con.si qua mulier.

16 h ¶ In stirpē † Nota ergo φ in linea descēdenti hz locum successio in stirpem idem de iure com muni insti.de hereditati.que ab intesta.§.cum fi lius r in auct.de hereditati.ab intesta.§.sic tamen colla.ix.r hoc operatur sub ingressio:quia etiam

de iure cōmuni in linea descendenti filius sub in-
greditur personam: ⁊ locum patris: seu stipitis: vt
ibi: sed in linea transuersali hoc ius discordat a iu
re comuni vt infra proxima consu. in fi. dixi: in glo.
duplex inuenitur successio: sed cum hec consuetu-
do tractat de linea descendenti: videamus in quo
differt hoc ius a veteri: propterea vtile videtur de
17 alijs iuribus sumatim facere mentionem. Sunt
autem preter illud octo iura. ¶ † Primum autem
ius fuit prima vetustas. i. lex. xij. tabularum ⁊ hoc
admittebat suos tantum. i. in potestate manentes:
⁊ sic non admittebat nepotes ex filia insti. de here.
ab inte. §. i. ⁊. §. item vetustas. Item nec emancipa
ti vt eo. ti. §. sed emancipati autem: ⁊ insti. de here.
quali. ⁊ dif. §. fi. Item nec cognatos: adeo ꝙ nō ad-
mittebant filios ad succedendum matri pro eo ꝙ
est cognata insti. ad tertul. in prin. hec lex. xij. tab. ē
correpta cum similiter admittuntur nepotes: ⁊ ne-
potes ex filijs: seu ex filiabus vt'l auct. de here. ab
18 intesta. §. i. coll. ix. ¶ † Secundum fuit media iu-
ris prudentia que fuit iunior lege. xij. tabularum
Anterior tamen imperiali dispositione seu ante cō
stitutiones principum: ⁊ hec admittebat masculos
ad inuicem: agnationis iure: etiam si longissimo
gradu essent: feminas autem etiam omnes agna-
tas repellebat: preterꝗ̃ iure consanguinitatis. i. si
sorores sint: quod ideo ita statuit quia cōmodius
erat ita iure constitui: vt plerumqȝ hereditates ad
masculos confluerent vt insti. de legitima agna.
suc. §. ceterum ⁊. §. media autem ⁊ hec durauit vs
19 qȝ ad pretorem vt ibidem. ¶ † Tertium fuit pre
torium qui pretores humano proposito paulatim
asperitatem dictorum iurium correxerunt ⁊ sup-
pleuerunt e. §. media. Item antiquissimum ius. x-
ij. tabularum dilatarum insti. de bo. pos. §. adhuc ⁊
sic ius pretorum est inductum ad corrigendum
supplendum: ⁊ dilatandum legem. xij. tabularum
⁊ mediam iuris prudentiam: ⁊ sic vt tertium ius
quantum ad materiam successionum ⁊ hoc ius fe
cit tres gradus. s. liberorum legitimorum ex viro
⁊ vxore. ff. si tabu. testa. nulle extra. l. i. in prin. ex pri
mo capite siue gradu. s. liberorum: admittuntur fi
lij: ⁊ descendentes ex filijs siue sint in potestate si-
ue non: ⁊ sic non curat de potestate. ff. vnde libe. l. i.
non autem admittit nepotes ex filiabus: non prop
ter defectum potestatis: sed quia non sunt de fami
lia ⁊ sic plus requirit familiam: ꝗ̃ potestatem eo.
ti. l. ij. in prima glo. Ex secundo capite. s. legitimorū
admittūtur agnati. ff. vnde le. l. i. ⁊ l. inter agnatos
Nam agnati dicuntur legitimi tam a lege. xij. ta-
bularum vt insti. de leg. ag. tu. in prin. quam a Iu-
stiniano vt insti. de here. que ab intesta. §. nos vero
scimus omnes legitimas personas. i. per virilem
sexum descendentes siue masculini siue, feminini
generis sunt. C. de legi. here. l. xij. tabularum vbi
est similis casus ad litteram. Tertium autem ca-
put ex causa non prosequor: cum istud ius corrigi
tur in primo capite inquantum requirit familiam
⁊ inquantum excludit descendentes ex filia: in se-
cundo autem capite corrigitur inquantum requi-
rit ⁊ vocat agnatos tantum vt in auct. de here. ab
inte. §. i. col. ix. vbi pariter hij omnes admittuntur.
20 ¶ † Quarto fuit ius dominorum principum ⁊ isti

admiserunt etiam nepotes ex filiabus cum secun
dum naturam ita nuncupantur nepotes ex filiab'
sicut ex filijs ⁊ admittebat eos cum aliquali dimi
nutione vt insti. de here. ab intesta. §. diui autem pri
cipes. que diminutio est correpta in auct. de trien-
te ⁊ semis. §. neqȝ coll. iij. ⁊ in auct. de here. ab inte.
21 l. ij. coll. ix. ¶ † Quinto fuit ius codicis Iustiniani
qd fuit post pretores de leg. ag. suc. §. nos vero. ⁊
post predictos duos principes vt patet ex ordine
titulorum quia dictus. §. diui. ⁊ in titulo de here.
22 ab inte. ⁊ dictus. §. nos vero est indecisos. † Et hoc
ius codicis admittebat filios ⁊ filias legitimas. i.
per virilem sexum descendentes ad successionem
parentis. ¶ Item amitas sicut patruos ad succes-
sionem nepotum: ⁊ mouetur quia natura idest de'
vtrumqȝ corpus edidit vt maneat suis iuribus im
mortale: ⁊ quia non debemus offendere naturam:
⁊ quia non debet puniri ob hoc ꝙ femine nate sūt
⁊ sic bellum quodam esset quodamodo intestinus
⁊ quia si nasci feminam esset vicium: paternus po
tius ꝗ̃ suum esset vitium: ⁊ sic de alieno vitio inno
cens puniretur vt hic patet. C. de leg. here. l. lege.
xij. ta. ¶ Item admittit filios ⁊ filias sororis vteri-
ne vel germane ad successionem patrui: vel auun
culi in capite: non in stirpem ea. l. §. pe. ⁊ fi. ¶ Item
admittebat emancipatos sicut suos. e. ti. l. fi. §. i. Ex
transuersali autem linea vocat fratres vterinos:
vel consanguineos tantum: cum legitimis vtrinqȝ
coniunctis: pro eo ꝙ pariter sunt in secūdo gradu
Item existentes in tertio gradu nō pariter admit
tuntur vt si defuncto supersunt patrui: ⁊ filij fratrū
vel sororum: siue sint ipse sorores ⁊ fratres eman
cipati: siue non: siue vterine: siue consanguinee: ⁊ sic
non curat de emancipatione: nec de coniunctione
vteris vel sanguinis eo. l. §. pe. ⁊ non ad stirpem: sed
in capite fit diuisio ea. l. §. fi. ⁊. l. xij. tabu. §. pe. Sed
in bonis maternis pfertur vterinus cōsanguineo
eo. ti. l. de emancipatis in fi. hoc ius quantū ad line
am descendentē corrigitur ꝙ de iure auctenticorū
admittuntur etiā nō descendentes per virilē sexus
vt ex filia vt in auctent. de here. ab intestato. §. i. In
collaterali vero linea corrigitur quantum ad suc
cessionē in capite vt dixi in seqenti consue. in fin.
Itē quantū ad cōiunctionē vt no. ea. cōsoe. in prin.
23 sup verbo primiores ⁊ subiicio stati hic. ¶ † Sex-
to fuit ius nouissimū insti. dicēs ꝙ ois heredis suc
cessio in tribus gradibus noscitur. s. descendentium
ascendentium: ⁊ collateralium: ⁊ equaliter sine dif
ferentia sexus: potestatis: ⁊ cognitionis admittit fi-
lios: ⁊ filias: ⁊ descendentes ex eis: nec seruat pro
rogatiua gradus vt in auct. de here. ab intest. §. i. ⁊.
§. ij. coll. ix: in ascendentibus vero seruatur prero-
gatiua gradus: eo ti. §. hec quidem: ⁊ sic hoc ius
corrigit predicta in aliquo: de collateralibus vero
24 infra in se. condi. dicam. ¶ † Septimo est ius longo
bardorum quod non vocat filias existentibus ma
sculis nisi ad maritationem de paragio: ⁊ sufficit
maritare etiam si gratis maritetur secundum iu-
dices campanos: sed ar. contra: vt Carolus notat i
longobar. de successione. l. si pater filiam. Item co
gnati sicut agnati succedunt i linea descendēti: sed
in linea collaterali cognati non succedunt eo. ti. l. si
25 quis longobardus sorores in fi. fm Ca. ¶ † Octa-

po est ius constitutionis regni fm quod seruatur p
rogatiua sexus gradus ⁊ etatis in feudalibus ⁊
requiritur filiā dotari de paragio vt in cōsti. regni
26 vt de succes. in prin. ⁊. §. cōiuga. ¶ † Ideo est hoc ius
cōsuetudinarium fm quod seruatur prerogatiua
sexus sed cōditionaliter. s. si filia infra certum tem
pus dotetur de paragio: ⁊ hoc tm̄ in linea descen
denti vt hic in q̄z lines transuersali sine limite nō
tamen temporis vt infra se. con. in fi. ¶ Itē in linea
descendenti nō seruatur prerogatiua honoꝝ: sed
inter collaterales linea ascendentis ⁊ trāsuersalis
sicut infra se. cō. Prerogatiua autē etatis in mascu
lis non seruatur sed in femininis ita nō tn̄ quantū
ad succedendū: sed quantum ad maritandū vt pri
mo maior. xvi. anis maritatur q̄z minor vt hic in v.
eas autem. ¶ Item inter collaterales seruatur p
rogatiua cōiunctionis paterne vel materne fm di
stinctionem bonorū vt infra se. cōsue. quod iter fra
tres etiam olim erat. C. de leg. here. de emancipa
tis. ¶ Ex his si diligenter aduertis manifeste vi
dere potes in quo hoc ius cōsuetudinariū corrigit
iura vetera: ⁊ in quibus cōfirmat. Neapo.
27 l ¶ Et tenentur † scilicet cōditione ex hac lege no
ua. ff. de condi. ex le. l. i. ⁊ sic filia preterita non rum
pit testamentū patris quia fratres eius succedūt:
28 ⁊ nō ipsa vt supra proxime patet † Et q̄a fratres
tenentur ipsam maritare fm paragiū: ⁊ suo para
29 gio debet esse cōtenta vt hic patet † Sorte videt
de cōmuni vniuersitate ciuium approbante princi
pe habitum: ⁊ a iure succedendi seu debita iure
nature ⁊ ipsum ius succedendi transfusum in pa
ragiū arg. ff. de do. cau. mor. l. q̄ debitori ⁊ de
excep. re. iudi. l. ij. ⁊. C. de pact. conue. l. fi. cum con
30 cordātijs ibi positis † Itē quia fratre differēte ma
ritare sororem fm paragium vsq̄z ad annos. xvi.
ipsa succedat ergo ante nō succedit. nam cū lex in
preteritū q̄d indulget in futurū vetat. ff. de leg. l. cū
lex ⁊ dicam plene infra in verbo succedunt. Item
quod dicit hic ⁊ tenentur ⁊c. Intellige primū cum
pēn licet cōditionaliter pena subiciatur. ff. de v̄bo
obli. l. ita stipulatus in glo. i. ⁊ tex. Neapolita.
A D D I. Ibi quia frater tenetur: an frater te
neatur dotare sororē viduam: ⁊ vel illā que alias
habuit dotē sed āmisit Ia. in. §. fuerat in pe. colu.
insti. de acti. ⁊ an ⁊ q̄n frater tenetur dotare sororē
d. Abb in. c. peruenit de arbi. doc. in. l. cū in plures
in. §. pe. de admini. tut. ⁊ in. l. nō olo. C. co. ⁊ an fra
ter clericus teneatur dotare sororē de fructibus be
neficij ⁊ q̄n. d. Alex. in. l. i. solu. matri. per. d. Abba.
in. d. c. peruenit: ⁊ an frater pōt petere dotē pmissā
a fratre ⁊ legitima Abba. in cōsi. vij. in. vi. col. ⁊ an
soror que nupsit sine dote absq̄z ꝯsensu fratris pos
sit petere dotē vide q̄d in simili decidit p Abb. in.
c. i. de despō. impub. ⁊ Ia. in. d. §. fuerat cū ꝯcor. ibi
dati. ⁊ an si frater est obligatus sorori in aliquo illā
dotādo videat cōpensare vide in simi. tex. cū mat.
sua in. l. vxorē. § pr̄ naturalia de le. iij. ⁊ dic multa
infra per discursum: ibi transfusū i paragiū vide
Bal. in. l. sancimus. C. de nup. Ia. in rub. solu. matr.
Pau. de ca. in consi. 349. in puncto queritur.
31 h ¶ Ipsi successores † Loquitur hec cōsu. cū su
persunt masculi: sed quid si decessit quis supersti
te filia in capillo ⁊ alia nupta. Respōdeo nō exclu

di nuptā de iure longobardo vt plene nota. Caro
in. d. l. si pater filiā de success. cōfert tamē dotē filia
quā habuit de bonis patris: istā de iure lōgobardo
vt ibi q̄z de iure romano vt. ff. de colla. l. i. §. i. ⁊. ij.
cū similibus: sed de iure francorū fm consti. regni
vt de success. circa fines in ver. filie aūt videtur cō
tra q̄a dotata de bonis patris etiā maior natu ex
32 cludit a sorore in capillo vt ibi patet † Sed quid
si fecit pmissiones seu renunciationē bonoꝝ pater
norū tēpore quo filius masculus super erat videt:
nō esse repellendā eo mortuo a successione patris
postea morientis: sed quasi per vnde legitimi. ff. vn
de legi. l. ij. in prin. nā per renunciationem a nume
ro liberorū contēplatione dotata renunciasse vide
tur. Renūciatio n. generalis nō trahitur nisi ad p
sonas quaꝝ contēplatione fit. C. ad vel. l. iubemus
⁊ pro hoc est cōsti. regni vt de successionibus. §. col
33 laterali in glo vbi ⁊c. ¶ † Itē quia huiusmodi pa
ctum succedendi nō mutat ius. ff. de iuris ⁊ fa. i. l. fin.
Sed hoc ius successionis est q̄ dotata excludiur
propter masculū preferendū ergo ⁊c. in. x. collu. de
success. feu. c. vbi per Andre. de yser. ibi si ergo vi
uens feudū. c. sequen in. §. i. in glo. q̄d ergo ⁊c. hoc
etiā tenet Carolus in longobarda de eo quod pa
ter filijs vel filiabus necesse habet relinquere. N.
A D D I. Ibi de iure lōgobardo ⁊c. limita hāc
distinctionem Neapolitani in feudis quaternatis:
⁊ glo. in istam intellige quando tractatur de suc
cedendo ascendenti: secus quādo tractatur de suc
cedendo fratri. l. collaterali nam tunc soror in ca
pillo deducto prius suo paragio tanq̄z es alienum
vt in constitutione in aliquibus: in bonis fratris de
functi succedit cum nupta equalibus portionibus.
ita fuit iudicatum in. S. R. cōsilio vt refert Excel.
doc. d. Math. de Affli. in decisione. clxi. mortuus ē
pater ⁊c. ⁊ ibi eo mortuo dic q̄ fm istā glosam fuit
iudicatum in. S. cōsilio q̄ soror renuncians bonis
paternis ⁊ maternis succedit fratri postea mortuo
idem. d. Math. in deci. clxvij. in causa ⁊c. an impe
diat succedere patri ab intesta. d. Alex. in cō. xxix.
in. ij. volu. vbi habes quādo renunciauit in mani
bus patris: ⁊ quid si iurauit an succedat ⁊c. ⁊ ibi
quarum contemplatione ⁊c. vide per Roma. in. l.
superstite de acqui. here. ⁊ an femina talis renun
cians viuo fratre: ⁊ patre mortuo fratre dicatur
exclusa Roma. in consi. xij. incip. pro presenti causa
⁊ ibi propter masculum preferendum vide per.
d. Alex. in con. xij. in col. fi. in. ij. volu. ⁊ nunquid ha
bet locum quando pater dotem legauit dic per. d.
Alex. in. d. consi. Bal. in. l. maximum vicium. C. de
liber. preteri. ⁊ quid si iste frater ingrediatur reli
gionem ⁊ ibi profiteatur an talis soror succedat.
Alexand. in. d. consi. xij. ⁊ an de tali dote potest per
fideicommissum grauari. d. Alex. in consi. xx. in. ij.
volu. ⁊ Ange. in con. cxxiij.
¶ † Sed quid si est iuratum: ⁊ videtur omnino
34 seruandum per ea que no. per Goffr. ⁊ Ber. extra
de iure iuran. cap. licet ij. vi. ⁊ que ibi not. per Io.
And. ⁊ Archi. † Sed certe omne sacramentum
35 habet in se tacitam conditionem. s. vt trahatur ad
casum verisimilem ⁊ cogitatum. C. de non nume.
pecu. l. si quis casus verisimilis ⁊ cogitatus fuit vita
masculi ergo eo cessante cessat renunciatio ⁊ sacra

mentum & pro hoc facit. ff. de iure doc. l. stipulatio-
nem & extra de iure iuran. c. veniens & c. quemad
modum & ibi per Hos. & plene per Ber. extra de re
scrip. c. ij. & penult. ibi vltima glo. vbi tacitus intelli
gitur si res in eodē statu permanserit. Preterea
casus cū filius premoritur patri vel cū pater mo-
rietur sine filio fuit obmissus: nec fuit similis expres-
so seu patienti tēpore renunciationis: ergo non ha
betur pro prouiso vt l. cōmodissime. ff. de libe. & po
sthu. & ibi per Dy. sicut ergo ipsa cōuentio siue pa
ctū nō trahitur ad illū casum: ita nec sacramentum
quod est accessoriū per ea que notantur extra de
renunci. c. ij. in glo. i. & c. super hoc in glo. & vbi not.
ꝙ causa renunciationis est multum attendenda:
nec obstat ꝙ casus non fuit expressus nam ipsa pa
tientia rei habetur pro expressione argu. ff. de edi.
edicto. l. queritur. § fi.
ADDI. Ibi sed quid si est iuratum &c. vide
Andre. de yser. de natura suc. feudi. in fi. d. Ia. in. l.
i. §. veterea in ver. circa tertiam conclusionem de
acqui. posses. omnino per Soc. in fallen. in regula.
cl. qui ponit xxxvi. casus ad hanc regulam ꝙ iu-
36 rans non succedere possit succedere. ¶ †Sed quid
si tempore renunciationis nō super erat frater sed
soror in capillo an excluditur illa nupta que renū-
ciauit bona paternis seu maternis. Respōdeo sic
nam renunciando bonis paternis renunciauit pos-
se succedere vt filia: & sic excludit se de numero
liberorum: sic eius soror existens in capillo inueni-
tur in numero liberorum: quorū est prima causa.
ff. de succ. edic. l. i. §. quibus secus si esset sola ea. l.
i. §. sed si vidENDUM nunc enī vt legitima sibi ipsi
succeditur ibi & ff. vnde leg. l. ij. sic & alias substitui
tur quis sibi ipsi mutata causa. ff. de vul. & pu. l. fi. §.
37 i. † Secus si renunciasset ꝙ nec vt filia nec vt le-
gitima nec vt agnata posset succedere: nam tunc ce
pisset ad alios pertinere: aut in fiscum imitari. ff. de succ.
edic. l. i. §. ij. & pro hac dist. facit. ff. de le. i. l. sed si ser
uo meo cū concordan. & de reg. iuris. l. quoties du
plici iure. Alij dicunt ꝙ simplex renunciatio sem-
per valet: preterꝙ ad ius succedendi in bona po
stea quesita: per ea que notantur extra de renun.
c. ij. Alij dicunt ꝙ aut renunciatio seu refutatio est
realis aut personalis vt in. x. col. de eo qui si. fecit.
c. tres erant agnati. Alij dicunt: aut fuit certificata
aut nō vt no. Archi. de pact. c. ꝗuis li. vi. & vide ibi
plene & in auct. quo opor. epi. §. sed etiam. colla. i.
Alij dicunt aut que acquisiuit postea fuerunt āne-
xa primis: aut non arg. eorum que no. Ber. extra
de priuile. & exces. c. cum capella. nec obstat ꝙ pre
dictum sacramentū vergit in detrimentū alterius
ꝗ iurantis. s. filiorū & aliorū successorū ipsius renū
ciantis iurantis quia illud detrimentū nō accedit
eis principaliter: sed consecutiue & secundario vt
38 no. in. dicto. c. ꝗuis per Io. and. † Preterea prima
persona heredis non dicitur alia: sed eadem cum
defuncto adeo ꝙ videtur iurasse quod defunctus
iurauit: & sic si nō seruat ciuiliter piurare videtur
vt in auct. de iure iuran. qd a morī. presti. in pri. col.
v. quod. n. is fecit cui heres sum perinde est ac si
ego fecissem. ff. de aqua plu. ar. l. si tertius vicinus
in fi. de ope. noui nunc. l. i. pe. & in regula iuris ex
qua persona &c. preterꝗ in penis vt eadem l. pe.

39 mi. nota. † Et ex hoc igitur quero nunquid filius
& heres filie renunciantis iam mortue ante patrē
vel patruū possit succedere patri vel patruo cum
alijs eque proximis: videtur ꝙ sic quia est eque
proximus & sic ex consuetudine seu pacto ciuium
& prouidentia principis confirmantis has consue-
tudines videtur admitti: & non ex persona matris:
sicut in feudum dicimus in. x. coll. de alie. feu. pa-
tri. l. i. Sed in contrarium est veritas per rationē p
40 proxime dictas † Item quia etiam in feudo filius
hereditatem patris acceptans eius factum: & inne
futuram factam alij acceptare tenetur vt in. x. col.
qui succes. teneantur in fi. & facit cōsilio an agna-
tus &c. & dicta. l. i. de alie. feu. patri. non obstat quia
non loquitur in herede adeunte hereditatem pa-
tris: preterea hoc iure non debetur hereditas ex
prouidentia principis conferentis: seu donantis he
redit. tenēt licet eius prouidentia fuerit in confir-
mando has consuetudines. Neapolitanus.
ADDI. Ibi quid si tempore renunciationis
an soror mortuo vno ex fratribus succedat cū alijs
fratribus tam in bonis fratris: ꝗ in bonis patris
que sunt effecta fratris. d. Ia. l. i. §. veteres de ac
qui. posse. col. ij. ver. circa primam Et ibi secus si
renunciasset &c. adde an talis renunciatio requi-
rat insinuationem vide Bal. in auct. illud. C. de sa-
crosan. eccle. & in. l. pactum de colla. Io. and. in ad-
di. specu. in titu. de instr. edictio. §. porro Bar. & ibi
in apostil. Barba. in. l. modestinus de dona. omnino
Bal. in. d. aucten. illud vbi habes an ratione iura-
menti valeat actus in quo alias requiritur insinua
tio. Et quid si ipsa filia remitteret dotē: & fecit pa
ctum de non petendo an requiratur insinuatio per
Bal. in. l. creditori. C. de pactis Imo. in. c. cum con
tingat de iure iurando: & an filia renuncians neqꝫ
vt agnata &c. possit saltim habere recursum ad em
phiteosim receptam a patre pro se & filijs. Bal. in
auct. si qua mulier. de sacrosan. eccle. Ia. in. l. ij.
post Saly. ibi. C. de iure emphi. Bal. in. l. libertis de
operis liber. & in auct. si parens. C. de inoffi. testa. &
ibi ex hoc igitur quero nunquid filij &c. ad hanc.
q. vide Bal. in. l. maximum vitium. C. de liberis p-
te. in. i. col. do. Alex. in consi. xxix. in. ij. volu. in fine &
an natus ex femina succedat in emphiteosim rece
ptam pro se & nepotibus masculis Bal. in auctē. si
quas. C. de sacrosan. eccle. ibi item quia etiam in
feu. &c. vide. d. Alex. in consi. x. in. ij. vol. Bal in. c. i.
de successionibus feudi vers. item quero & ibi nu.
xxxvij. quod defunctus iurauit &c. vide Inno. in
c. veritatis de iure iuran. & Andr. de yser. in consi.
regni eos qui scienter.
41 l ¶ Et amitas † Quo ad nepotes & neptes: & ad
uerte bene quia nō dicit ꝙ teneantur maris. re ne-
ptes ex filijs: nam ille succedunt sicut pater earū.
Neapolitanus.
42 a Quo ad ipsis successoribus † Hic monet & ter-
minat dubium aliud & dic. s. requisitis con-
gruo loco & tpe & hūdibus huius rei potētiā. ff. de
ver. obli. l. illa stipulatus in fi. i. glo. alias nō vr̄ stat
per ipsum eo. ti. l. si ex legati & p hoc. ff. de vsuris.
l. mora in prin. & extra de appella. c. ab eo. li. vi. & ff.
de in ius voca. l. ij. & iij. in gl. & hoc indic. & verbū
facultatē ꝙ subicit & ꝙ tria importat. s. possibilitā-

tem bonorum iuris & facti vt supra proxime dixi.
43 ¶ †Sed quid si pater differt filiam maritare an possit ab eo petere portionem. Respondeo nō nam de successoribus lex loquitur: sic & alibi de viro. ff. solu. matri. l. si vero. §. de viro: & alibi de precio. ff. de publi. l. deprecatio & alibi de ingredientibus lex loquitur nō de instituentibus. C. ad trebel. auct. nisi rogati: & alibi de venditore vel donatore loquitur auctoritas magdeciensis consil. xvi. q. i. c. de decimis. §. si ergo & alibi de curatore constituendo edicto comprehensum est non de tutore. ff. de tu. & cu. bo. dan. ab hijs. l. neuter: & alibi nec a nobis diffiniendum est quod nō diffinit apostolus. xxxij. q. i. si dormierit. Est enim in hoc casu proditio. l. auxilium. C. de dotis pro. l. fin.

Quas autē ipsis successoribus b differentibus maritare vsq; ad annos sexdecim c completos secundum d paragium & e facultatem vt dictum est f succedunt & possunt petere portionē de bonis paternis: & maternis veluti vt fratres: & alij successores predicti qui tenentur eis dare paragium.

44 ¶ †Sed quid si pater non vult ipsam maritare sed monachare. Respondeo officiū patris est maritare. C. de dot. pro. l. fi. non autem dicit de monachare.
45 † Preterea ingressus esse debet voluntarius non coactus vt in aucten. de monachis coll. ij.

Neapolitanus.

ADDI. Ibi sed quid si pater &c. dic quod vere est quod filie non pñt cogere patrē ad eas dotandas vigore istarum consuetudinum cū ipse loquantur de successoribus: sed bene cogitur de iure cōi officio iudicis: dec. in. §. fuerat insti. de acti. facit tex. in aucten. sed si post. C. de inoffi. test. vbi pater si potest tenetur dotare filiam in. xxv. āno. & ibi officiū patris &c. Collige regulam quod maritare est officiū paternū. Quā primo āplia quod in tm̄ illud est verum quod si pater fideiussit pro extraneo filiā dotante & solutum illud a dotante petere nō potest: ita dicit Ro. in sin gu. suo incipien. Extraneus pmissit dotē &c. nu. in libro meo. lxvij. per tex. sing. quem multum exclamat in. l. profecticia. §. si pater non quasi pater. ff. de iure do. Secundo amplia istam regulam etiā in filia actualiter nupta quā pater dotare tenet. d. Ja. insti. de actio. in. §. fuerat col. mihi. xxx. ver. istis tm̄ nō obstātibus &c. Tertio amplia etiā in filia dotata de bonis suis ipsius filie nō autē ipsius patris. d. Ja. in. d. ver. istis tm̄ &c. Quarto amplia istā regulā quod in tantū pater debet dotare filiā quod si pater ē absens vel presens: & nō vult ipsam dotare: quod potest ipsemet se ipsam dotare: & pater cogit officio iudicis cōsentire. Ja. in. d. versi. istis tm̄ &c. Quinto amplia etiam in patre iudeo vel alterius secte filia vero xpiana. d. Ja. in. d. §. fuerat col. xxxiij. ver. aduerte tm̄ &c. per tex. sing. & ibi Ange. in. l. cognouimus. C. de here. Sexto amplia etiam in bonis fideicōmissarijs Bal. & moder. in aucte. res que. C. comunia de lega. Septimo amplia etiam in filia sterili Bal. in. d. auct. res que. Octauo amplia in patre furioso & resipiscante Bal. in. d. auct. res que in i. col. ver. quero furiosus. Nono amplia etiam in filia nupta absq; dote Bar. in. l. obligamur de acti. & obli. & Alex. in consi. xxvj. in. iiij. vol. Decimo amplia in filia que nupsit absq; patris cōsensu glo. in. c. hoc sacramentum. xxvij. q. ij. Bar. in. d. l. obligamur Bar & Bal. in. d. auct. res que Pau. de cast. in consi. cvi. quod intellige vt late distinguendo intelligit. d. Abba. in. c. i. de despon. impube. Vndecimo amplia etiam si filia vellet ingredi monasterium Bal. in. l. fin. in. ij. col. C. de do. pro. Duodecimo amplia etiam in filia vidua dotata a lias a patre q̄ dotem habere nō potest ab heredibus mariti: quia in casibus eam pater redotare tenebitur. Alex. in. l. sicut dotem. §. si post solutum. ff. solu. matri. Terciodecimo & vltimo ampliam etiam in herede patris Bar. in. l. si marito. §. si voluntate & in. l. insulam & in. l. post dotem & ibi. d. Alex. solu. mat. Istam regulam sic ampliam extentius limitabis multis modis. Et primo limita non habere locum in filia iudea. Ita. d. Ja. in. d. §. fuerat i col. xxviij. in libro meo: ver. Antequā vlterius procedam &c. per glo. vnicā in. l. si vero. ff. de in rem ver. cōfirmando ipsam per illud quod voluit Cy. & excellens doctor cōciuis meus. d. Nicolaus Spinellus decus patrie in. l. i. solu. matr. quod iudea nō habet priuilegia dotis. Secundo limita nō habere locū in filia heretica. d. Ja. in. d. versi. antequā &c. p glo. i. d. l. si vero p illud quod dixit Bal. in. rub. C. de priuilegi. dot. in. ij. col. quod mulier heretica nō habet priuilegia dotis. Tertio limita in filia ingrata: nā tunc eā pretextu ingratitudinis dotare nō tenetur sicut exheredare posset: & hoc quādo dos nō est soluta secus si soluta quia tūc ingratitudinis pretextu repeti nō potest. d. Ja. in. d. §. fuerat in. xxix. col. in ver. ij. nota &c. quod intellige nō habere locū qñ filia ingrata penituerit: nā si filius cōmictit ingratitudinē: & post se emēdet nō potest a patre exheredari: & nota hoc quod est mihi nouū & menti tenendū quod hic nō examino cuz latius dixi in cautelis meis in cautela incipie. Scio enim quod regulariter &c. nu. xxij. & ibi deo fauente videbis. Quarto limita nō habere locum in filia que accepit virū indignū domus sue. d. Ja. in. d. §. fuerat in ea. col. vers. nunquid autē &c. Quē cuz suis cotis intelligerē nō habere locū i filia. xxv. an. maiore quā pater cū haberet virū dignū cōmoditatē q; dotandi nō dotauit: quia isto casu ipsam peccantem in corpus suum exheredare nō potest tex. est clarus in aucten. sed si post. C. de inoffi. testa. & casu quo quis nō potest quam exheredare minime potest eam dote priuare vt dixi supra in. iij. limitatione & latius in dicta cautela. Quinto limita nō habet locū in patre, paupere q eā dotare nō pōt Ja. in. d. §. fuerat in col. xxix. ver. ij. notate &c. Sexto limita in filia naturali tm̄ vel spuria tātū. d. Ja. in. d. §. fuerat colu. xxv. ver. ad ista optime facit &c. & remissiue in col. xxix. versi. an autem &c. Septimo limita non habere locum in filia rapta nupta Bar. in. d. l. obligamur: sed. d. Abba. in. c. cū causa de rap. dicit

cõtrarium de quo articulo hic per.d. Ja.l.d.§.fue
rat in col.xxix.in versi.quid autem si filia ec. Octa
uo et vltimo limita non habere locũ in filia meretrice.d. Ja.in.d.§.fuerat in.d.col.xxix. per Bal.in
.l.liberis.in repetitione antiquis de ritu nup. quod
intellige vt dixi in precedenti quarta limitatione.
Et non pretermitto quod voluit Bar.in.d.l. obli
gamur q pater non cogitur dare tantum vni fi
lie quantum dedit alteri et ideo caute fiunt filie q
si sperant habere amplam dotem in vita patris
q̃ superaret considerationis considerandis paragiũ
quod esset in conquirere post mortem eius nubant
tunc si autem non et tunc nubant post mortem ipsius
patris. Et an pater gerens negocia filie in dubio
ipsam dotando videatur dotare de bonis ipsius fi
lie an vero de bonis suis.d. Alex.in ru.alias in.l.
l.solu.ma. et an casu quo pr tenetur dotare filiã na
turalẽ dos redeat ad filios an vero ad patrem Bal.
nouel.in tracta.de dot.in.xvi.speciali. et ibi non dixit
dicit de monachore ec. An autem parentes possint
dare filium in monasterium et quid in tutoribus.d.
Abba.in.c.si quis de regu. et transe. ad religi.
46 b ¶ Differentibus. ¶ † Sine causa.s. quid.n.si
dum tractatus haberetur preterea an.xvi.certe nõ
põt sibi imputari.ff.de mi.l.intra.C.de neg.ge.l.cũ
47 certi. ¶ † Et idem si fuit absens nõ maliciose vt
presumitur.ff.de fideicõ.lib.l.si eum seruum.§.si quis
seruum.secus si absentauit ne dotes daret ar.ff.de
suspe.tu.l.impuberibus et quod ibi nota. in glo. p
fugã ec. et sic lapsus temporis cũ causa non nocet
fratri interim ergo vsq ad vltimũ diẽ.xvi. anni
põt ne successor seu frater differre sine causa sic
soror in capillo existens nubilis etatis nõ possit co
gere fratrem ad dotandum eam nisi completis.
xvi.annis et cũ frater possit differre vsq ad.xvi an
nos ar.ff.de leg.l.cum pretor. sed contra puto nam
quoties obligatio incipit a precedenti pactione et
sequitur adiectio pene cõditionaliter adiecta pri
mum q̃ poterat cogi potest de verbo. obli. ita sti
pulatus et vide ibi primã glo. et.ff.ad.l.fal.l.§. tres
si ita.ita hic nã dicit et tenentur.ec. et subdit eas autẽ
48 ec. ¶ † Qui ablatiuus absolutus facit cõditionẽ
.ff.de condi. et demo.l.plaucius et.l.a testatore ha
bet ergo hec soror duplicem viam seu auxiliũ ab
hac consti.s.cogendi successores ad dotandũ pri
mum cũ petit vt hic. et in verbo et tenentur ec. et hoc
ius cõmune ad hoc quod hic sublatum non est.ff.
de admi.tu.l.cum plures.C.de do.promi.l.fi.ff. de
verbo.oblig.l.ita stipulatus. Item quia potest in
terpellare cõgruo loco et tẽpore et expectare.xvi.
ãnos vt eis elapsis succedat et hoc sequitur eas autẽ
ec.hoc.n.tempus non dat ad beneficium dilatio
nis sed ad penam differentiũ quod sonat verbum
differentibus ergo nõ operabitur eius contrarium
.s.beneficium.ff.de cõdic. et demo.l. cum tale.§.fi.
Sed de iure longobardo frater excludit sororem
simpliciter absq temporis prefinitione: sed tenet
ipsam secundum paragium maritare vt in longo
barda de successio.l.si filie aut sorores. Idem vi
detur secundum constitu.regni in aliquibus.
A B B J. Ibi sed qd si fuit absens ec.an absens
maliciose presumatur absens scribentes in.d.§. Si
quis seruum hic per hunc excellentẽ do.allegatũ.

et nota q quinq sunt gña absentium. Primũ ge
nus est probabile et necessariũ vt causa militie. Se
cundũ probabile tantum vt cã studiorũ. Tertiũ ge
nus est necessariũ tantũ vt causa religionis. Quar
tum genus est sine contumacia vt causa mercan
tie. Quintũ et vltimũ genus est absentie volunta
rie cũ contumacia de hoc habes glo. notabilem et
magistram.in.l.si in glo.fi.in versi. appellamus.ff.
de in integ.restitu. ad quod etiam vide Feli. in.c.
consultationibus de offi.de leg.in prin. et quod mo
dis dicatur quis absens est tex.in.l.absente de verb.
significatione et in.l.presens de procu. Bal. in.l.fi.
§.vbi autem.C.de bonis que liber.gl.in.§.l.i ver.
presenti in autẽ.de fideiussoribus tex.in.l.fi.de pre
scrip.lon.tẽp.vide Bar.per illum tex.in.l.interstamẽ
to.ff.de alimẽ. et ciba.leg. et in.l.quesitũ in prin. de
leg.ij. et an in dubio quis presumatur absens nisi
probet vide specu.in ti.de actio.§.i.versi.sed quid
si post q̃ et versi.sequenti Bal.in.l.fi. §.necessitate
in fi.C.de bonis q lib. Bar.in.l.is qui põt de acq.
here.in.vij.col. et an et quando absens restituatur
dic per Feli.in dicto.c.cõsultationibus.de his et alijs
vide copiose per.d. Ja.in.§.rursus in.i.col. institu.
de actio. et ibi sic soror existens nubilis etatis ec.
adde quid si pater legasset paragium ipsi filie an
possit petere dictũ paragiũ et sic dotes ipsas ante
nubilem etatem dic per Bal.in.l. sancimus.C. de
nup. et in.l filio.§.filio genero de condi. et demon
stra. et in.l.cum filiũ vbi pupil.edu.debet Pau. de
ca.in consi.xvi.in.ij.parte et quid si legauit centum
pro maritandis nõ adijciẽdo nomen et qd si adre
cit an debeatur ante nubilem etatem Bal.vbi su
pra.dixi in tractatu meo elemosinarũ in secũda im
pressione, et ibi videbis deo fauente et ibi qui abla
tiuus absolutus ec.adde.d. Ja. et alios in rubrica
solu.matri. et in.l.ab emptione de pactis et in.l.a te
statore hic allegata et nota q ablatiui absoluti in
contractibus non disponunt sed resoluunt Bar.
Bal. et alij in.l.i.l.qui li.ab empti.dixi et in.d.l. a te
statore vel habes et an sit eidem in vltimis volun
tatibus et quando et q̃ est differentia inter ablatiuũ
et accusatiuũ Alber.in.l.i.§ i.de pacti. et nota q aliq̃
quando ablatiuus resoluitur in accusatiuũ vt man
dato.i. propter mandatũ.ff.de publi.l.si mandato.§.
fi.cũ concorda.suis.aliquñ resoluit in accusatiuo cũ
prepositione in vt quiete.i.inquietem.c.de primi.l.
i.lib.xij. Regulariter aũt scias q ablatiuus denio
tat temporis extremitatẽ.l.qui hoc anno de verb.
oblig.in illud fallit.ad pias causas qa tunc debet
in principio anni qd in anno legatur Ro.in aurea
repe.auten.similiter.C.ad lege.falci.in.xxxvij.co.
in versi.xxxi.ec. dixi in tractatu elemosi. in.ij.im
pressione in priuilegijs piarum causaz et ibi vide
bis deo fauente. et ibi idem videtur ec.nume. 49.
nota q de iure constitutionũ regni sufficit q frater
offerat dotes de paragio vt ipsam sororem exclu
dat non obstante q sit tempus elapsum. Secus de
iure stilo consuetudinario neapolitano quia tunc ipsa
soror elapso tempore.xvi.an. requisito ad eã ma
ritandam succedit ita fuit iudicatum in.S.cõsilio
vt refert Excel.iuris vtriusq consultus.U.interpres
d.Math.de affli.vt pr ac preceptor meus semp hono
rãdus decis.S.cõs.neapol decis.clix.fuit dubitatũ ec.

49 c ℭ Completos. ℭ † Sed qd si iã habebat.xvi.
an Respondeo tenet maritare primũ cuz poterit
vt hic ver. ẽ tenent 𝔷c.𝔷.ff.de re iur.l.in ambiguis
𝔷.l.in omnibus obligationibus vel recipiat eã ad
succedendũ si volunt prerogatiuã sexus cum mea
cõmunicare vt hic. Neapolitanus.
A D D J. Nota ꝙ qñ annus est directus perso
ne puta sibi.xvi.anni oportet ꝙ tũc annus sit com
pletus gl.in cle.si.de eta.𝔷 quali. in verbo. xvij.𝔷
sic videt ꝙ hoc verbum cõpletos sit superfluũ cũ
hec verba sint directa persone ipsi⁹ mulieris.in cõ
trariũ est veritas, 𝔷 magis cõsona litere ꝙ hec ver
ba sint directa successoribus principaliter ꝓpter
verbum ipsis successoribus. Et ꝑ hoc fuit necessa
rium ponere verbũ cõpletos quia si non poneret
sufficeret solũ inchoasse.xvi. annũ ipsam mulierez
glo.in.d.cle.si.𝔷 quid si fuisset dictũ cũ peruenit
xvi. anno tunc sufficeret inchoatũ fuisse annum, 𝔷
qd si est posita dictio ad puta cũ ꝑuenerit ad an
num.xvi.quia tunc debet esse cõpletus qa li. dictio
ad denotat extrinsecam qualitatẽ Bar.in.l. nõ pu
tabã.ff.de ꝯdi.𝔷 demon. Abb.in.d.cle.si. vide Ro.
in.l.qui hoc anno.ff.de verb.oblig.𝔷 ibi Imo.𝔷 in
.l.si cui legel de leg.i.𝔷 an 𝔷 qñ requiratur ꝙ an
nus sit completus vsqz ad vltimã sui diem dic ꝑ
gl.in.c.ad nr̃am de regu.𝔷 in.c.subdiacon⁹.lxxvij.
di.vide glo.in cle.gñale de eta.𝔷 qua.𝔷 in.c. cũ in
cunctis de elec.vbi.d.Abba. Et nota ꝙ annus cõ
stat de.ccclxv.diebus ꝯtinuis, 𝔷 horis sex que cu
mulate per quatuor annos faciunt vnũ die, 𝔷 ille
ann⁹ ẽ bisexti⁹ 𝔷 hz dies cõtinuatos.ccclxvi.d.Ja.i
§.rursus i col.xij.in ver.glo.𝔷c.insti.de acti. 𝔷 cui
mensiuz talis dies attribuatur ibi.𝔷 quot dies hz
mensis dic late per modernos post Bar.in.l.cum
bisextus de verbo.significatio. Hostiensis in.c.licet
de sup.negl. prela.glo.𝔷 ibi doctores in.c. quaz sit
de electione in sexto 𝔷 ibi Jo.Andre. Albert.in.l.
si.C.de tempo.appela.vbi habes si cõcedit dilatio,
ab homine vel a lege de mense, de quot diebus
intelligitur ille mensis. 𝔷 nota fm Joa. and.in cle.
vnica de rel.𝔷 vene.sanc.in glo.certaz ꝙ olim an
nus erat de decem mensibus 𝔷 postea fuerũt duo
additi. Sed pulchrum est videre an annus fuit sic
tempore legis quemadmodũ 𝔷 nũc tempore gra
tie 𝔷 ꝙ mensis habeat tot dies quot nũc vide qd⁹
dixi supra in prohemio Carolus in ver. vt igit in
glo.in verbo discretos 𝔷 qñ incipit dies vide ple
ne per Fe.in.c. cõsuluit de offi.de lega.vbi habes
quomodo computat dies vt periuriũ euitet 𝔷 ad
diuina officia celebrãda, 𝔷 ad ieiunia 𝔷 ad solem
nitatem diei festiui 𝔷 qd in priuilegijs, 𝔷 qd in ar
ticulis ibi pulchra ponit post Abba.𝔷 Barba. ibi
𝔷 quot horas habeat dies naturalis Abb. in.d.c.
cõsuluit.𝔷 quando df dies Barba.i.c.ij.post alios
de feri.𝔷 qñ dies termini cõputet in termino Bar
ba in.c.super eo de appella.post Abba. ibi.𝔷 q̃ est
ratio q: duo dies in bisexto computant ꝓ vno ha
bes glo.in.c. questuit de verb.oblig. 𝔷 de hora,
punctio, 𝔷 momento.vide.d.Abb.in.c.i.de cau.pos
ses.𝔷 proprie.
50 d ℭ Paragium. ℭ † Quod hic dicit paragium
lex vocat modum constituendi dotes ꝙ sit cõside
ratio facultatibus 𝔷 dignitatibus mulieris 𝔷 viri.
ff.de iure do.l.qro.𝔷.l.cũ hic statu.§.genere de po
si ij. Itẽ cõsiderato numero liberorũ.ff. de lega.ij.
.l.si filie ergo est arbitrariũ 𝔷.l. non est determina
tum.sed est boni viri arbitrio statuendũ vt predi
ctis legibus, 𝔷 sic paragium videtur circa perso
nas facultas vero circa bona.𝔷 ideo hic copulant
vt notentur esse diuersa.ff.de le.ij.l.eã tantũ adie
ctio sed aliud videtur fm ꝯstitutionẽ regni vt in
constitu.regni de succes.l.in aliquibus.§. fin autez
filij ibi pro modo facultatum suarũ 𝔷 filiorum su
perstitũ numero fm paragiũ debet maritare 𝔷c.
vbi dicit Martinus scz vt tantum habeat queli
bet filiam quantum quilibet filius q̃ opinio nõ vi
detur bona, nam si tantum haberet ex cã paragij
quantum ex cã successionis haberet, quilibet ei⁹
frater quare non admitteret poti⁹ titulo successio
nis qui ẽ valde honorabilis vt dixi ifra.de succes.
ex te.l.i.super verbo relinquere. ℭ Respõdeo qa
ex cã successionis haberet portionem hereditatis
cũ oneribus sed ex cã paragij frater non tenet da
51 re sorori portionem hereditatis sed valorem por
tionis qd⁹ innuitur ex verbo facultatẽ 𝔷c. † Uel
paragiũ dicit quasi pariũ gestus 𝔷 habeat dotes
fm pares suas inspectis conditionibus supradi
ctis nec est verum dicere simplex paragiũ eẽ idẽ
ꝙ debita iure nature cum illa sit certa 𝔷 limitata
per legẽ scilicet tertia eius quod habitura fuisset
ab intestato vt in autenti.de trien. 𝔷 semis. collat
52 .iij.nec distinguitur ibi dignitas personarũ. † Pre
terea debita iure nature non debet nisi post mor
tem, 𝔷 in bonis parentuz vt in auten.de trien.𝔷 se
53 mis.§.i.𝔷.ij. † Dos autem de paragio debetur ẽt
in vita patris.C.de dotis promi.l.fi. Item possit ab
54 extraneo legari paragium. † Item debetur etiã
a fratre si soror est inops.ff.de admini.tu.l.cũ plu
res.𝔷 tñ ex bonis fratris nõ debet debito iure na
ture cũ possit exheredari vel preteriri non institu
ta turpi persona.C.de in offi.te.l.fratris 𝔷.l.fratres.
Preterea dotare filiã est liberalitas quantacũqz
55 sit. † Paternũ officium.C.de dotis promissi.l.si pa
ter.§.neqz.sed debita iure nature est debituz non
autez liberalitas vt dicta auten.de trien.𝔷 se.𝔷. ff.
vnde liberi. l. fi. sed certe licet sit liberalitas ex
parte mulieris recipientis est, tamen debitum ex
parte patris dantis.C. de rei vxo. acc.aũt. q̃uis.
56 Item ex parte viri recipientis.ff.de acc. 𝔷 obliga.
.l.ex promissione. † Sed certe licet paragiũ non
sit idem ꝙ debita iure nature per rõnes predi
ctas estñ quantum debita iure nature fm inter
pretationem sapientiuz regni 𝔷 est loco debiti iu
re nature licet non sit ipsa debita seu legitima iu
re nature. Itẽ eqparantur in casibus positis in au
tentica res q̃ subiacẽt restitutiõi.C.ꝯmunia de leg.
A D D J. Ibi debetur etiaz 𝔷c. adde an frater
teneatur dotare sororem que vnica vice fuit dota
ta 𝔷 perdidit dotem.d.Ja.in simili in.§.fuerat in
sti.de acti.𝔷 an teneat dotare sororẽ vterinã Bal.
in.l.qui filiũ vbi pupil.educ.debet 𝔷 qd in sorore
naturali ibi per Bal.𝔷 Ja.in.d.§.fuerat 𝔷 ibi pa
ternũ 𝔷c.vide pulchra que dixi supra in verbo ip
sis successoribus in glo.sua. Et nota ꝙ paragium
debetur considerata quantitate patrimonij qualii
tate coniugum 𝔷 numero liberorum, 𝔷 qñ soror ẽ

maritata ob suam pulchritudinem sine dote & vel
fuit maritata a patre de bonis paternis petit so-
ror paragiũ de bonis maternis vel fuit maritata
& dotata ab extraneo & tunc paragiũ non erit mi-
nus legitima que ꝯpetit sibi in bonis patris & ma
tris & sic dos congrua in non maritata põt esse vl-
tra legitimam. secus in maritata & tunc erit vt le
gitima & minus legitima esse non põt ita fuit iudi
catum pluries in S. consi. vt refert. d. Mathe. de
57 affli. in deci. clx. aliam dubium &c. € † Sed quid
si frater minor cũ auctoritate tutoris dotauit soro-
rem vltra vires patrimonij an restituetur. Respõ
deo sic nisi conditio seu nobilitas viri patiatur illas
dotes ex paragio quia tunc minor non est decept⁹
vt no. doctores. C. si aduersus dote. l. i.
A D D I. Ibi seu nobilitas &c. dic q rõ est quo-
re hoc casu qñ plebeus ducit nobilem & pupill⁹
in vxorem cũ auctoritate tutoris non restituitur q2
nobilitas cõpensatur cũ nummis & cũ animo cõpen
sandi facta talis donatio facit quod dixi vt Abb.
in. c. si. de dona. inter virũ & vxo. & l. c. i. l si. de adul
terij. & in. c. cũ i eccle. corpore l. ij. & iij. col. de simo.
& in. c. super eo de testi. in. iij. col. Bar. in. l. si volũta-
te. C. de dot. pro. & l. l. si ita stipulatus. §. si tibi nup-
sero de verbo. obli. & glo. & Bal. in. d. l. si volunta-
te Ang. Saly. in. l. ij. C. de dote cau. & non nu. Bal. in. l.
si. in si. C. de dona. ante nup. Ange. in consi. v. inci-
piente Andreas Ioannis Ro. in consi. cccc. xlvi. in
cipiente consultatio presens &c. moderni & ibi. d.
Alex. & Barba. in. d. l. si diuortio. d. An. corset. lad.
in repe. c. grandi de supple. negli. prela. libro. vi. in
nona & x. col. Et sciant atq3 noteni & bene siggnẽt
nobiles mulieres q accipiendo plebeum & homi
nem vilis conditionis ꝑpter ipsorum nummos non
põt amplius gloriari de earum nobilitate que num-
mis emi non põt nummis amiserunt & ideo ab
alijs nobilioribus nobilibus nuptis viris ipsarum loco
ne sedeant expelli põt casus est in. l. i. cum concor.
ibi traditis de digni. C. lib. xij. Soc late & alij
mod. in. l. i. at alias in ru. soluto. € † Sed qd si fra-
58 ter maritauit sororem & nullam dotem sibi dedit
sed fecit sibi constitui dotem a viro an excludatur
a successione & a petitione paragij videtur q sic
scz cõtemplatione fratris nam illi legatur pro quo
legatur ff. de le. ij. l. cũ pater. §. interdũ. € Itẽ quia
de fratre ad sororem breui manu peruenisse vi-
detur. vt. C. de iure do. l. licet. §. i. & de dona. inter
virum & vxo. l. iij. §. si. & pro hoc. ff. de vsufru. l. sed
& si in prin. vt sic sibi proficiat qui inopem sororem
vendidit sicut qui inopem hereditatem vt no. ff. de
heredi. vendi. l. venditor. € Item quia hic non di-
stinguit de cui⁹ bonis doteturs sed q doteť. Sed
contrarium innuit hec litera cum dicit facultatem.
A D D I. Ibi & nullam dotem dedit ad hanc. q.
q soror maritata nulla dote an excludatur a suc-
cessione patris stantibus fratribus stante dicto sta
tuto vel consuetudini. Pau. de ca. in consi. cxxxix.
incip. licet in dicto Bal. in auc. res que. C. cõmunia
de lega. tenet cum isto. licet Ro. tenuerit contrariũ
de qua. q. vide ipsum Ro. post Bar. in. l. i. sol. ma-
tri. Et quid si ista filia fuisset dotata de bonis ma-
tris vel fratris tñ an põt hẽre digressum ad bona
paterna Are. in singu. clxvij. sed quid si pater lega
uit paragium quod erat consideratis consideran-
dis de ducentum ipse filie an si frater expendidit
centum an alia centum debentur ipse filie vel ipsi
fratri & sic heredi Bal. in. l. filia in principio. C. de
leg. & an maritus possit expellere vxorem qsi dotẽ
promissam habere non percit dic per Abba. in. c.
per vestras de dona. inter virum & vxo. & in. c. quẽ-
admodum & in. c. in tua de iure iuran. & in. c. lite-
ras de resti. spolia. & in. c. salubriter de vsur. Bar.
in. c. si seduxerit de adul. cum ꝯcordantijs. ibi tra
ditis Bal. in. l. de diuisione solu. matri. & in. l. p one
ribus. C. de iure doti. B. l. & alij moder. post eos
cõcorda. ibi traditas in. l. si cum dotem. §. sin autem
in seuissimo solu. matrimo. & in. l. si donaturus. ff. de
condic. ob causa. d. Ia. laius in. §. fuerat col. xxvi.
versi. istis tamen &c. insti. de actio. & an maritus
teneatur ducere vxorem ad suam domũ dote pri⁹
sibi non tradita & quid si duxit sine dote an tenea
tur eam alere Abba in. d. c. per vestras Ia. in. d. l.
59 si donaturus & ibi do. Alex. € † Itẽ pone q fra
ter promisit dotem sorori & solemniter se obliga-
uit an statim sit exclusa a successione pris an demũ
satisfactione secuta plene tractat in. x. col. de natu
ra succ. fen. per. d. Aluar.
A D D I. Ad hanc. q. vid. Bal. in. l. si plures in
pen. col. ver. item iuste hoc queriť. C. de cõ. in ser.
Franci. in tractatu de duo. fra. iij. par. x. q.
60 € † Sed quid si pater non habens filium mari-
tauit filiam cum ampla dote demum suscepit filiũ
postq̃ moritur pater & gener & ipse gener tantum
dicit frater sorori tu habes dotem excessiuam ego
volo te maritare de paragio vt hic & reliquũ plus
reuocare nam si fuissem tunc natus pater non de-
disset tibi sic amplam dotem in contrarium videť
. C. de rei vxo. act. l. vnic. sed qu. mule.
A D D I. Pone questionem pater dotauit filiã
de centum puta & post est effectus ditior q para-
gium consideratis ꝯsiderandis esset puta de mill
in an soror mortuo patre possit a fratre petere de-
cem paragium solum ad complementum dictorum
mille habita consideratione bonorum que reperiũ
tur tempore mortis ipsius patris & quid patre vi
uente dic vt in simili per Bal. in. l. q̃ vis in si. C. de
61 fideicom. € † Item ad hoc vt mulier excludatur
a successione patris vel fratris. an sufficit habere
paragium absq3 titulo dotis. puta pro sustentatiõe
seu pro honorabili vita, seu pro iocalibus vt mo-
ris est an requiratur titulus dotis hoc ẽ vt habeat
in dotem & nomine dotis ita q requiratur tria ad
paragium. s. paritas personarum paritas diuiciarum
& titulus dotis vt in constitu. regni vt de success. §.
iugatur autem & dotatur. Si enim requiritur q sit
62 dotata ergo requiritur titulus dotis. € † Immo
est quandoq3 necessarium instrumentum dotis vt
in mulieribus nobilibus. C. de lati. li. toll. l. i. §. sed
& si quis & maxime hodie in mulieribus illustrib⁹
que dicunť indotate nisi fiat instrumentum dota-
le & sic in eis non probatur dos nisi per instrumen
tum dotale vt in autenti. vt licet ma. & aui. §. si autẽ
pater ex ipsa mulieř &c. col. viij. ibi filius alijs ex
indotata coniuge natis &c. vocatur indotata q non
habuit instrumentum dotale. E contra videtur q
sufficiat habere paragium nulla facta mẽtione dote

tis vt in consitu.regni in aliquibus.§.fin aute filij
vbi dicitur q fratres excludunt sorores si parati
sunt ipsas secundum paragium maritare ⁊c.⁊ sic
63 dando paragium quocunq3 titulo sufficit et absq3
titulo dotis.† Quid.n.si non vult maritari sed ca/
ste viuere ⁊ extra dotes habere.s. paragiu p sub/
stentatione sua.C.ne filius pro pa. l. cum te pater.
64 † Non nisi admitteretur ad succedendum debe/
ret conferre paragiu cu3 siue donatio sit ob cam
dotis vel donationis pp nuptias vel ob cam mili
tie siue sit donatio simplex coferri debet nisi sim/
plex donatio fiat emacipato. vt not.C.de col. auct.
65 ex testamento ⁊ quod ibi no. † Quocuq3 n. titulo
vir recipiat vxoris nomine vt tanq3 sibi debitum
p onere matrimonij recepisse cu no fuisset ductu
rus vxorem indotatam ⁊ sic presumitur te vera
ex causa dotis recepisse.ff.que in frau.cre.l.si.§.i.
⁊ vide ibi concordantias meas. Satis ergo videt
habere portionem successionis ⁊ hereditatis pa/
terne vel fraterne sibi debite si habet paragiu si/
ue ex causa dotis siue ex simplici donatione vt ex
cludatur a successione patris vel fratris.
A D D I. Ibi requiritur titulus dotis an soror
exclusa per istas 9suetudines possit admicti ad he
reditatem fratris/ ⁊ sic an intelligatur dotata de
bonis patris ⁊ non fratris do. Ja.in.§. veteres in
.l.i.de acqui.posses.in.ij.col.i ve.si. circa prima ⁊c.
ibi pro substentatione sua ⁊c.vide Bal.in.l.qui fi/
lium.ff.vbi pup.educ.debet ⁊ in.l. fus naturale.de
su.⁊ in.Bar.in.l.si quis a liberis. §.vtrum de lib.
Ale.Imo.l.Ltitio.§.titio genero de condi.⁊ demo.
Et quid si testator legat mille pro dote filie ⁊ vult
q ponantur in tuto. ⁊ de fructibus alimentet do/
nec maritetur/an si heres hoc non fecit poterit ne
puella petere ⁊ dotes cu fructibus quos esset p/
ceptura de ista dote vltra alimenta habita ab he/
redibus Pau.de castr.in consilio cclxxvi.⁊ nuqd
alimenta prestita sorori possunt imputari in lega/
to dotis facto a patre Are.insti.de actio.in.§.fue/
66 rat Cy.in.l.alimenta.C.de nego.ge. ❡ † Sed qd
si intrat in monasteriu an possit habere paragiu3:
quidam q sic quia nupsit deo in auten.de sanctiss.
epi.§.sed hoc in presenti. ⁊ Ita notat Cy. in dicta
aute.sed q̄uis ver. quarto queritur: sed pro hoc
facit aute.ingressi cu dicit sua. Sed videtur posse
dici q sufficiat paragium ingressarum:nam sicut
si nuberet viro temporali debet considerari para
gium etiam sm conditione viri: Ita qn nubit spon
so celesti: tunc paragiu esset debitu iure nature.
Quod notat dns And.in constitu. in aliquibus de
successione comitu baronum circa finem lecture
sue per vnam carta: ⁊ est fortis ratio qa talis spo/
sus.s.celestis semper est: ⁊ cum omnibus est vni
formis ⁊ equalis.⁊ propterea tale paragiu semp
erit vniforme ⁊ equale.s.debito iure natur: ⁊ hoc
petit monasterium ex persona monialis vt plene
dixi infra proxima consue. in glo. Sed quid si illi
proximiores ⁊c.† Idem si volut caste viuere.s. ut
67 paragium sit ipsum debitu iure nature: ⁊ hoc nisi
succedit pariter cum masculo quod e sm has co/
suetudines si.xvi.annu excesserit:tunc.n. esset tota
portio vt dictus do. And.late.no. in dicta consti. in
aliquibus: ⁊ per Caro.in longobar.de successio.in

68 .l.si pater filiam suam. † Sed certe no debet ha/
bere plus luxuria q castitas. Neap.
A D D I. Ibi sed quid Si intrat monasterium
⁊c.An dispositio istius 9suetudinis includat mo/
niales dixi.plene supra in rubri.⁊ quid si testator
legat centum pro filia maritanda: ⁊ si monacetur
qnquaginta an si monacetur possit petere centum
vide Bar.in.l.titio in.§.titio genero.ff.de conditi.
⁊ demonstra.Bal.in.l.deo nobis.C.de epi. ⁊ cleri.
⁊ Fe.in. c.in pntia de prob.in col.xx. in ver.⁊ ex
istis ⁊c omnino ad hunc casum non pretermittas
videre do.Thoma.Fer. in cautelis in cautela nu.
xij.⁊ quid si legatur centu tali: si monasteriu3 in/
grediatur an si ingrediet. ⁊ postea exibit illa ha/
bebit vide Angelu in.l.si quis heredes.C.de insti.
tu ⁊ substi.⁊ in con. incipien. Coradus nume.clvi.
⁊ quid si pater ponit centum super altari in mona
sterio filie:an illa 9putentur in legitima ipsi9 filie
monachate Bal.in.l.qm nouella.C.de in offi.testa.
69 e ❡ Facultatem. ❡ † Idest substatia seu bona.ff.
de le.ij.l.cu pater.§.dulcissimis inst.q ma.no poss.
.§. preualuisse: ⁊ in hac significatione ponit extra
de vi.⁊ ho.cle.c.qm ⁊ de immunita.eccle. aduer/
sus: ⁊ de pe.⁊ re.c.cum ex eo. ⁊ in aute.de hered.
⁊ fal.§.si vero ab sunt ⁊ vide ibi glo.l.sic et sumit
Gene.xxxi.in prin.ibi meli9 de illius facultate di/
cat factus est inclitus ⁊c.C.de prin.agenti. in reb9
70 .l.multis lib.xij. † Ibi vel i sacratissima vrbe vel
in prouincijs immobiles possident facultates ad
iuratorie cautionis substantie sue credantur ⁊c.⁊
sic facultas ⁊ substantia sua pro eodem ponitur.⁊
non intelligas.l.substantiam modicam puta saccu
71 lum. † Sed arbitrio iudicis quod arbitriu3 erit
vt possideat tantu quatum est id/de quo est que/
72 stio vt no.in predicto.§.Si vero absunt. † Quod
autem dicitur vel que dicatur res exigua ⁊ q te/
nue vilea/⁊ que minime vide i aute.de man.prin.
.§.sit tibi quoq3 col.ij.⁊ scripsi in aute.de si. instr.
73 .§.oportet col.vi.† Substantia aute pura dicit de
ducto ere alieno in aut de nup.§.si quis.n.dixerit
ver.siue et maiores col.iiij.in alia significatioe ac/
74 cipit extra de rescrip.c.cu aliquibus lib.vi.† Nos
multas habet significationes: dicit enim a facili.se/
cundum Guic.vnde versus. Diuicias cu posse no
tat.dat damna facultas vt ex.de immu.eccl.c.ad/
uersus/vel dic facultates.i. possibilitate dandi p
mora iudicis vt not. in aucte.de heredi.⁊ falsi.di/
cto.§.si vero absunt col.i.in glo.i. substantiam: ⁊ in
hac significatione ponitur in dicto ca.cu3 aliqbus
dicitur enim a facili vt notatur in dicto capitulo
aduersus ⁊ extra de immunita.ecclesiar.c.aduer/
sus consulea/⁊.ff.de adop.l.nec ei.§.⁊ primu.⁊.ff.
75 de transac.l.cum hij.§.in personam. † Sed certe
tu diceres textus noster dicit supra i princi. facul
tatem/ ⁊ non facultates: vnde expone facultate3.i.
patrimonium cum glo.pariter ⁊ mixtim vtat hijs
76 duob9 uerbis.s.patrimonio ⁊ facultatib9 vt † Dos
promissa vltra patrimonium seu facultatem ipso
iure non valeat cum non exigi debeat vltra qua
77 facere possit ar.l.si cum dotem.ff.solu.ma. † Sed
vltra vires patrimonij valet licet copetat exceptio
.ff.de iure:doc.l.siue generali in glo. ergo no pot
⁊c.⁊.ff.de admi.tuto.l.cu post mortem.§.ppterea.

in glo.l.nolit circa medium vel melius, l. bona vi
dicto.§.dulcissimis vbi mistim vtitur lex bonis &
facultatibus & sic deducto ere alieno. ff. de verb.
78 signi.l.liberorū.vel † facultatem.i.vires patrimo
nij nam vltra patrimoniū valet dotis datio sed nō
79 vltra vires patrimonij.† Quod est deducto ere
80 alieno vt not.C.si aduer.donati.l.i.† Quādoqз fa
cultas ad redditum refertur extra de consti. c.cū
M.Ferrariensis sic & alibi prout superant facul
tates necessaria subministret.extra de eo qui du
xit in matri.quam per adulte.pol.c. cū haberet i
81 fi.† Est autem aliter sumpta facultas nam alia ē
naturalis vt ē libertas.ff.de sta.ho.l.libertas.Alia
ciuilis.C.de reuocan.donatio.l.his solis. Alia est
concessio naturalis & tunc nō imponit necessitas.
82 † Nam si papa concessit facultatem recipiēdi ali
quem canonicū/non videtur necessitatem impo
nere extra de rescrip.c.cū aliquibus li.vi.¶ Item
est facultas bonorum & subaudi hic bonorū pater
norū & maternorū vt infra i consuetudi.si qua mu
83 lier. † Sed de quibus facultatibus seu bonis in
telligitur hec cōsuetudo an de sitis extra districtū
Respondeo non/sed de sitis tm̄ intra districtū: vt
dixi supra in prohemio circa finem super verbo
districtu in alijs vero bonis sitis extra districtū nō
habet locū hoc paragiū sed ius cōmune.l.ꝙ succe
dat,cum ad illa bona extra districtum iste constitu
tiones nō trahantur sed ad bona intra districtum
sita de quorū facultatibus intelliguntur. Neap.
A B B I.Quomodo capiatur i iure facultas vi
de late per Alb.de rosa in dictio.i ver.facultas &
ibi dos promissa vltra vires &c.vide Abb.in.c.cū
sit de consecra.ecle.vel alta.&c. Iason in.§.fuerat
insti.de acti.in col.xxix.ver.secundo nota.& ibi ex
tra districtū &c.vide que posui supra in glo.in ver
bo vniuersitate in prohemio post hunc.
84 f ¶ Succedunt. † Sed an rumpāt testamentum
patris si fuerunt preterite ab eo:vt non institute in
debito iure nature/nec in paragio.Respondeo vi
detur ꝙ sic ne anciē.ex causa preteritionis.C.de li
be.prete.corrigatur per hanc.n.cōsuetudinē. Est
.n.legū correptio euitanda nisi expresse corrigat i
auē.qui mo.na.effici.sui.§.tribus col. vij. & de he
redi.ab inte.in prin.col.vij.cum debeamus in du
bijs leges legib⁹ ꝯcordare.C.de inoffi.dot.l.i. in fi.
vt ergo euitetur legis correctio videtur dicendū
ꝙ filia preterita intemptando querelam i officiosi
testamenti rumpat testamentū per autē. ex causa
& sic petat portionem hereditatis:sed frater si vult
ipsam excludere offerat dotes de paragio vigore
huius consuetudinis.¶ † Item ꝙ talis filia pre
85 terita rumpat testamentum patris innuit iste text⁹
quia causa quare filia est exclusa a successione pa
tris est/quia frater tenetur ipsā infra annos.xvi.
sm̄ paragiū maritare:ergo si frater hoc non facit
non est exclusa a successione/sed inclusa cum dicat
hic/ꝙ succedet vt frater & alij successores:sed fra
ter si esset preteritus rumpet testamentū patris:er
go & ipsa que succedit vt frater.¶ Itē quia sub
rogatū in locū alterius facto hominis interuenien
te sapit naturam eius in cuius locus subrogatur
.ff.de dona.l.qui id.Sed paragiū facto ciuiū vide
tur subrogatum in locū successionis/cū careat suc

cessione seu debita iure nature pro paragio: ergo
sapiat eius naturā/vt sicut illā debebat habe
re iure consuetudinis/vel quocunqз titulo vt dixi
plene infra de success.ex te.l.i. super verbo relin
86 quere &c.sic & paragium. † In contrarium est ve
ritas videlicet ꝙ filia preterita non rumpat testa
mentum patris rō est quia frater eius succedit:&
successit patri & non ipsa/vt patet supra in hac cō
87 sue.† Sed frater tenetur ipsam sm̄ paragiū ma
ritare/& tali paragio debet esse contenta: vt supra
patet/& sic de comuni voluntate ciuium auctori
tate principis approbata videt habuū a iure suc
cedendi & ipsum ius succedendi transfusum in pa
ragiū argumen.ff.de dona.causa mortis.l.qd' de
bitori. si Item quia quo ad filiam videtur facta
quedam nouatio de successione ad paragiū ar.C.
de execu.re iudi.l.ij.Item quia vbi ē prouisio ho
minis cessat prouisio legis.C.de pactis conuent.l.
vltima & vide ibi concordantias in gl. que incipit
quia ab initio &c.Sed tempore harum consuetu
dinum conditarū patres prouiderūt filiabus suis
de paragio:& filiis de successione.ergo filiab⁹ ces
sat prouisio legis circa successionem.Preterea q
habet aliud auxilium non habet querelā vt.l.ma
ximum vitium.§.cum etiam.C. de liberis preteri
tis.sed filia habet auxiliū paragij ergo non habet
88 querelam nullam seu ius.¶ † Item quia lex mu
nicipalis facti est & in facto consistit.i.consensu & vo
luntate ciuium extra de consti.c.licet romanus
Pōtifex.li.vi.Sed an id quod subrogatur i locū
alterius facto hominis sapit naturam eius Dy.di
stinguit quia aut substituit ita ꝙ primum tollat &
tūc non sapit eius iam sublati naturam/sed aliam
propriā naturā assumit.ff.de priuilegijs credi.l.ij.
.§.patui ff.de re.iudi.l. lij. §.si ex conuentione &
de noua.l.aliā secus si adicitur prime vt eisdem
legibus patet.Ita notat Dy.ff.de donat.l.quod de
bitori.sed paragiū qd' habet filia loco successiōis
seu debiti iure nature tollit sibi ipsum ius succe
dendi. cum non habeat vtrunqз:sed paragiū tan
tum ergo paragiū ipsum non sapit naturā debiti
iure nature iam sibi sublate:& sic non requirit ꝙ
pater relinquat filie paragiū ipsum : immo potest
preteriri a patre intestato nec pōt dici totaliter pre
terita a patre cum tempore harū ꝯsuetudinū cō
ditarum patres communiter prouiderunt filiabus
suis de paragio habendo per eas a patribus fra
tribus succedentibus patri cōi.nec ob.prima ra
tio videlicet ne corrigatur auē ex cā. cū legū cor
rectio sit euitanda &c.quia satis apparet esse cor
reptam ex quo filia est exclusa a successione ante
89 annum.xvi.vt hic patet in textu.¶ † Itē nō ob
stat ꝙ posset rumpere testamentum patris & po
stea excludi per fratrem volentem ipsam sm̄ pa
ragium maritare : quia si concederetur rumpere
testamentum per querelam iam non esset exclusa
ab initio.i.tempore mortis testatoris & vsqз ad an
num.xvi.quod est falsum vt supra dictum est. Itē
non ob.iste tex.ibi succedunt &c.quia hoc est verū
post.xvi.annum an ergo cū fuerit exclusa a succes
sione potuit preteriri.ergo eam querelā intentare
post.xvi.annum.Respondeo ꝙ non pōt eā inten
tare:quia non potest dici testamentum fuisse in offi

A D D I. Quid sit archiuus dic q archiuus di citur locus vbi acta publica reponuntur in aucté. de defen.ciui.§.i.et ibi glo. et in.l.more.§.i.de peni. et in auctent.de his qui in gre.ad appella.§.penul. vel dicitur locus vbi vasa sacra ponuntur in auct. qui mo.na.effi.lege.§.illud in fi.colle.vi. inde di citur magistri tectorum Archite/cti.C.de excu.sa/cra.scri.l.in sacris vel sunt maiores magistri tectorum C.de excusti.l.ij. li.x. et vnde dicat

Pro certiori vero cautele suffragio consuetudines ipsas approbatione nostra vallatas: in a archi-uo nostre regalis curie transcribi fecimus et ibi perpetuo conseruandas.

vide glo.in.c.peruenit et ibi Arch.l.xxx.q.i. et glo. in d.§.i.in.c.ad audientiam de rescrip.et in aucté. ad hec.C.de fi.instru.

¶ De successionibus ab intestato Rubrica.

HEc Rubrica est contra ordinem.xij. tabularum et pretoris:que primo de successionibus ex te stamento:deinde de successionibus ab intestato tra ctauerunt.ff.si tabu.testa.null.exta.l.i.Sic etiam fe cit Iustinianus vt patet ex ordine rubricarum.vi. li.C.hec autem cósuetudo loquitur de successione linee descendentis:cuius est prima causa:sequens vero loquitur in prima parte de successione linee ascendentis quorum est secunda causa si soli sunt. i.sine fratribus defuncte persone.In secunda ve ro parte loquitur de successione linee transuersa lis:cuius est tertia causa si soli sunt.i.sine ascenden tibus:vt eadem consuetudine dixi:et sic procedit totus iste titulus.

A D D I. An autem dispositio istius consuetu/dinis habeat locum in filijs cardinalium:vel alte rius clerici Ro.in sing.441.et an habeat locum in filijs naturalibus:vel spurijs Albe.i tracta. statu. articulo.1ij.col.iiij.et an exclusa per hanc consuetu dinem possit de dote sibi relicta testari Paul. de ca.in consi.100.et an extendatur admoniales plene us per Feli.in.c.ecclesia.Sancte Marie post om/nes doctores cano.ibi in col.xxxij.in versic.quero vtrum stante statuto:et c.de consti.et in.c.si. de foro compet.et an filia exclusa vigore dicti statuti pos sit petere dotes maternas.Paul.de castro in csil. 24.et an possit petere vsufructum dotium mater/narum ibi:et an habeat locum in filijs adoptiuis Bal.in consi.24.ij.li.et an habeat locū in illis que nupsit in viuo patre sine dote Abba.in.c.accedens de procur.et an habeat locum in iudeis Feli.in.c. iudei el.ij.de iude.et an habeat locū in dotata vno nummo.d.Ja.in.l.si rem et in aucté.si qua mulier. C.de sacrosan.eccle.et quomodo est intelligendum hoc statutum:vel dicta cósuetudo q stantibus ma sculis et c.Soc.in consi.84.inci.visa predicta causa. vers.v.moueor et in consi.92.inci.circa predicta.ibi circa secundam dubitationem et c.in.i. parte et de ista consuetudine vide aliqua per Ancha.in nume 107.et an hec consuetudo trahatur ad preterita p Bar.in.l.omnes populi de iusti.et iu. in.xiiij. versi. iuxta predicta et c.et an habet locum stante filio bā ptro in capaci ex forma statuti docto.et Pau.de ca stro in.l.i.C.de here.institu.Bal.in.l.gallus.§.et qd si tamen.vi.col.ver.item cauetur statuto.ff.de lib. et posthu.et quid si bona veniunt confiscanda an fis cus excludat feminas ipsas Bar.in.l.ij.C.ad silé. Saly.in.l.quisquis.§.filij.C.ad leg.ma.et c.et an ex/cludatur a parte fratris exclusi superstite alio fra tre Bar.in.l.re cō iuncti.l.xij. in coll. ver.et per hoc de terminatur que/stio.ff.de leg.ij. in repe.et an habz lo cum si vnus tan/tum masculus sit Bal.in.l.i.in.i.col.in ver.et facit ad questioné dictat statutum.C.de cond.l.in sen.et an si extat legitima/tus vide hunc et que post ipsum dixi infra in ver bo legitimis et quid si filius repudiat Bal.in.l.ma ximum vitium in.vi.col.in vers.item quero vtrum statutum et c.C.de liberi pre.et in.l.i. in vltima col. in pe.q.C.de secun.nup.et an talis consuetudo ope ratur q filia ex primo matrimonio non rumpat testamentum patris in quo filius secūdi matrimo nij sit heres in totum et filius primi sit heres in.x. Bal.in.d.l.maximum vitium in pe.col. ver. extra queritur de tali questione et c.et an comprehendat nepotem ad exclusionem amite Bal.in.l.si vero. §.de viro solu.matr.d.Alex.in.l.venia.C.de in ius vocan.Pau.de ca.in consi.xcviij.incip.l.proponitur et an habeat locum in bonis sitis extra territorius vide supra in vers.districtus:et que dixi post ipsum supra in ver.vniuersitates:et an dos debita ex for ma istius consuetudinis succedat loco legitime:et an possit in ea dote substitui.Pau.de ca.in consil. clx.inci.super eo de quo queritur et c.et in consi.cx. incip.respondeo breuiter et c.et in consi.cxiij.subsi tuno predicta:et an soror exclusa vigore istius con/suetudinis succedat fratri mortuo.d.Ja.in.d.l.ve/nia in.vi.col.et an habeat locum stante vno masculo et clerico.d.Alex.in consi.ccxi.in prima col.in.ij.vo lu.post.d.Anto.et.d.Abb.in. c.ecclesia .S. Marie de constitu.et an frater possit renuntiare dispositio ni istius consuetudinis:vide per Bal.in.d.l. maxi/mum vitium in.v.col.in ver.pone q frater et c.

1 a SI moriatur aliquis † Hec autem constitu/tio habet sex partes.In prima ponit duas q̄ stiones vsq ibi filij vna et c.ibi filij et c.est secunda et respondet vni questioni explicite et alia respondét implicite.i.per consequens vsq ibi Et tenétur ibi In tertia respondet tacitis questionibus vsq ibi Eas autem.In quarta mouet et terminat aliud dubium vsq ibi idem iuris.In quinta ibi idem iuris in qua ostendit hanc consuetudinem ad vlte riores personas vsq ibi.Et omnia.In sexta ibi et omnia declarat quod simpliciter dixerat in prin. Casus summarius est successio ab intestato filij in stirpem:et masculi preferuntur in succedendo:te/nentur tamen sorores et amitas maritare et hec di cit.Casus vero longus est aliquis:vel aliqua ab intestato decessit relictis filijs:et filiabus ac nepoti bus et nepitibus ex aliquo filio premortuo:vel de/cessit relictis filijs et filiabus ac nepotibus et nepti bus ex aliquo filio premortuo:vel decessit relictis

solum

solum nepotibus vel neptibus ex filijs masculis
premortuis Et respondetur q filij succedunt i stir
pe cu nepotibus ꝛ per cōsequēs est responsum ad
secundā questionē.s.q nepotes ꝛ neptes succedūt
2 in stirpē.¶ †Sed quid fiet de sororibus ꝛ amitis.
Respōdeo q successores tenētur eas maritare: ꝛ
exhoc resultat ter
minatio alterius
q̄stionis videlicet
quādo quis decessit
relictis filiabus
ꝛ neptibus ꝛ ne
potibus ex filijs
masculis premor
tuis q nepotes ꝛ
neptes ex mascu
lis excludunt ami
tas q̄uis proximior in gradu.¶ Jtē qd si differūt
maritare Respondet in textu q dictū est in patre
extēdit in suo ꝛ proauo vl'timo exponit se ipsas in
eo q dixit nepotibus ꝛ neptibus. Neapolita.

a Si b mortatur aliquis
vel aliqua c intestatus
vel intestata: relictis filijs
ꝛ filiabus: nepotibus ꝛ ne
ptibus: d ꝛ deinceps: seu e
nepotibus ex premortuis
filijs f filij vnacum nepoti
bus: ꝛ neptibus: ꝛ deinceps
g succedunt paribus h in
stirpē i Et tenentur k ipsi
successores maritare soro
res ꝛ amitas secundū para
gium ꝛ facultates.

b ¶ Moriatur † Mori propriū est bonorū ꝛ malo
3 rū: sed obire ppriū ē bonorū hominū quasi ob
uiam ire Christo: vnde in Kalend. scribitur obitus
beati Martini Jta dicit Hugo super verbo eo ꝯ
sed certe Christus scribitur mortuus ꝛ sepultus.
A B B J. Nota q ideo dicitur in Symbolo: q
Christus fuit mortuus ꝛ sepultus ꝛ non obitus vt
euitaretur heresis illorum dicentium q Christus
fuit trapassatus vulgariter ꝛ non anima a corpore
separata ꝛ ideo dicitur mortuus quia anima a cor
pore Christi fuit separata de quo dicam late in.c.
i.de sum.trini.ꝛ fide catho.deo fauente.
¶ Sed quero quid si forjudicetur. Respōdeo tūc
habere locū consti. regni forjudicatorū alias in du
bio sermone appellatio mortis ad naturalē refert
siue proferatur a lege vt ff.de testa.l.i. siue a testa
tore de lib.ꝛ posth.l.gallus siue a cōtrahēte.ff. de
verbo.obli.l.ex ea parte.§.insulā ꝛ in auct.de he
re.ꝛ fal.§ in omnibus coll.i. Siue in rescriptis ex
tra de rescrip.c.susceptū.§.fi.li.vi.ꝛ ibi not.Jo.an
dr. Patet ergo q regulariter mors ciuilis nō equi
peret naturali sed fallit in casibus in qbus lex ex
presse exprimat. Jta etiā tenet Archi.l.d.c.susceptū.
§.fi.nā etas simpliciter dicta intelligit naturalis
nō ciuilis ꝯcessa p principē.C.de his q ve.eta.im
pe.l.fi. Sed gl.nostra videtur dicere Azo in pacti
scētibus vt plene notat in auct de nup.§.distrahun
tur in glo.lucrum ꝛc.coll.iiij.
A B B J. An ꝛ quādo appellatione mortis veniat
mors ciuilis dic p docto.in.d.l.i.ꝛ in.d.l.gallus ꝛ i
d.§.insulā p hūc allegs.d.Ja.in.l.si ab hostibus.§.
fi.vir ꝛ alij sol.ma.docti in auct.si qua mulier.C. de
sacr.san.eccle.Cano.in.c.in p̄sentia de pba.ꝛ qd si
aliquis forjudicet ꝛ iacet hereditas alicuius con
functi ipsius forjudicati ad quē spectabit dicta he
reditas an ad fiscū an ad ipsum forjudicatū vide
per Bar.in.l.si quis.ff.de his qui sunt sui vel alie
iu.ꝛ in.l.a missione.§.qui deficiūt.ff. de c. p. dimi.
Bal.in.l.i.de her.insti.hodie vide cōsti.regni incip.
forjudicatorū bona in ti.de fisco succedēre forjudi
catis vbi habes formā ꝛ sanctione succedendi ip
sis forjudicatis: ꝛ an bannitus potest institui heres
Feli.in.c.ex litteris de cōsti.ꝛ an si falso bannitus
restituat ad ciuitatē ꝛ ad bona recuperat bona iā
alijs translata dic per Fely.in.c.lict de matr.ꝛ obe
di.ꝛ an bannitus q impune possit occidi ab here
dibus vel consanguineis interfecti Feli.in c.j.ij.
ad nostram de proba.ꝛ qd si pmictitur bannitus
occidi an intelligatur
intra vel extra ter
ritoriū F. ll. in.c.
que in ecclesiarū
in.iiij.coll.de ꝯsti.
ꝛ an possit occidi
vbi nō extat dictū
statutū q b. muti
occidatur Feli.in
d.c.ad nostrā: sed
pone extat statutū
q bannitus pro.xx.libris supra impune possit occi
di modo Titius fuit condemnatus ꝛ sic bannitus
pro.x.libris vna vice pro vna causa postmodum
ex alia causa pro alijs.x.an possit impune occidi.
Feli.in.c.in omni de testi.i.coll.ꝛ an ꝛ ad que ban
nitus perdat suam nobilitatem Feli.in.c.intelleximus
de iudi.ꝛ nota q casus quo bannitus potest
occidi possunt etiā bona ei auferri Feli.in.d.c. q
in ecclesiarum in.ij.coll.ꝛ an bannitus prohibitus
excipere ex forma statuti possit excipere contra a
lium bannitum q ut ēs bannitus Feli.in.c. dilecti
de excep.ꝛ an premium capientibus bannitū do
natum sit damnum baiulis ceterisqꝫ curie officia
libus capientibus ex officio F li.in.c. duobus de
senten.excom.ꝛ an bannitus vel forjudicatus pos
sit sepeliri in ciuitate illa ex qua est bannitus Fel.
in.c.nobis el.ij.de senten.excom.
4 ¶ †Sed quid si aliquis est damnatus vnde bona
veniunt publicanda. Respondeo q filij habent le
gitimam.ff.de bo.dam.l.fi.§.i.nisi pater fuerit cu
rialis quia tunc fiunt alie porti.nes ꝛ diuersifican
5 tur mares ꝛ feminee.eo.ti.l.i. ¶ † Jtem quid si
defunctus fuit in potestate patris. Respondeo q
quantum ad bona aduentitia filij succedunt i pro
prietate vsufructu autē.apud auum remanente in
castrensibus autem vel quasi succedunt pleno iu
6 re vt auct.de here.ab intesta.§.i.coll.x. ¶ † Jtem
quid si ingrediatur monasterium. Respondeo se
cundum Augustinum nō excluduntur filij prop
ter ecclesiam institutam vel ingressam.C.de epi.ꝛ
cle.l.si quis ad declinandam in glo.ꝛ quia eccle
sia habetur pro filio ciuili: qui non excludit fidei
commissarium ergo minus excludit filium legiti
mum ꝛ naturalem.C.de trebel.auct.nisi rogati ꝛ
7 qd ibi no.cū † ergo ingressus professus habeatur
pro mortuo quo ad mundum.xvi.q.i.placuit ꝛ.C.
de epi.ꝛ cle.l.deo nobis ergo habebit locum hec
consuetudo non obstante monasterio. Sed certe a
legitima non excluduntur filij vt dicta.l.deo no
bis ꝛ in aucten.de monachi.§.illud coll.i. A reli
quis autem duabus partibus sicut q pater se ꝛ sua
dedicauit monasterio: vt in aucten.ingressi dictum
igitur Augustini.s.q non excluduntur filij verum
est a legitima ꝛ hoc si intrauit monasterium volēs
8 † Alias si intrauit inuitus puta ex delicto tunc fi
lij habent duas partes hereditatis ingressi Jn re

liqua vero terria succedit monasterium sicut in mu
liere.no.in auct.vt nul.iudi.§.si vero per dictum iē
pus coll.ix.in glo.imo videtur ⁊c.
A D D I. Ibi ꝙ filius non excluditur a legiti
ma propter patrē monachum:dic ꝙ filius succedit
patri transeunti ad religionē vt est tex.sing.in.c.cū
scimus alias cū scimus de reg.⁊ transe.ad relig.
9 ❡ † Sed quid si ingrediens nō habet filios:sed
alios proximiores an excludantur per monasteriū
ipso ingressu:videtur ꝙ sic qa monasteriū agnosci
10 tur sibi quasi filius adeo † ꝙ rumpit testamentum
quod ingrediens fecerat:secus si disposuisset inter
viuos vt not.in auct.de monachi.§.illud coll.i.licz
11 videantur arg.contra:Et imo quia. † medietas
debetur proximioribus vt debita iure nature qa
iure cōsuetudinis que est altera natura.ff.ad ma
ce.l.i.in prin.ff.de libe.⁊ post.l.si quis postumos.l.
respō.ergo ipsa primo curari debet vt dixi in con
suetudine filius etc.in glo.nam.n.⁊ quia nō exclu
dit fideicōmissarium vt est dictum:⁊ qa monasteri
um nō debet esse causa defraudationis. Neapol.
A D D I. Quia monasterium agnoscit sibi quasi
si filius:dic ꝙ ecclesia vel monasterium habetur
loco filij in his in quibus de iure habetur alias
non ita Feli.in.c.in presentia de pba.coll.xij.ver.
tertio quero vtrum monasterium ⁊c. ⁊ sequitur.
Ia.in auct.ingressi.C.de sacrosan. eccle. scrib.in.l.
Leo.ff.dixi in tra.meo elemosy.in secunda impres
sione ⁊ an dispo.auct.ꝙ sine.C.de testa.habeat lo
cum in pijs causis dic per Ia.ibi:⁊ an substitutio
si sine liberis decessent habeat locum in transeūtis
in monasterium Bar.in consi.i.⁊ an natiuitas filio
rum excludat monasterium substitutum Feli.in
d.c.in presentia nume.43.
12 c ❡ Intestatus † Quod fit sex modis:videlicet si
omnino testamentum non fecit:aut non iure fecit
aut quod fecit fuit ruptum aut irritum:aut si nemo
ex eo testamento heres extitit:aut si non potuit fa
cere vt pupillus:⁊ furiosus:⁊ hij in pro. sic dicun
tur intestati vt insti.de here.ab intesta. in prin.⁊.ff.
de verbo.si.in.l.intestatus ⁊.ff.de suis ⁊ leg.he.l.i.
13 in prin.❡ † Sexto quia non reliquit tutorem filio
in testamēto q qd ad tutelā dicit intestatus. Nea.
A D D I. Quot modis intestatus quis dicatur
dic per Bal.in.c.i.de succ.feu.col.ij.vero ⁊c.quero
in vsi.feu.⁊ glo.in.l.cum antiquioribus in ver.fuis
se.C.de iure delib.docto.in.l.i.§.i.de suis ⁊ legiti.
glo.in.§.i.insti.de he.que ab inte.Bal.in auct.pre
terea.C.vnde vir.⁊ vxor.Bar.in.d.l.i.⁊ in.l.aucte.
l.⁊ ibi glo.de testa.Azo in summa de suis ⁊ legi.
alias de testa.in.§.intestatus:adde an statute statu
to vt bona morientium ab intestato fint epi habeat
locum in bonis illorum qui testari nō possunt vt fu
riosi ⁊ simi.l.⁊ Bar.in.l.intestatus de leg.tuto.⁊ in.
d.l.i.de suis ⁊ legitimi.Alb.in ope statu.in ru.45.
in.i.parte ver.item quero ⁊ quia dicit decedere
intestatus Ab.in con.76.in.ij.col.in fi.⁊ in rubri.de
succes.ab intesta.⁊ an infans dicitur decedere in
testatus ibi ⁊ si clericus moritur ab intestato cui
debeant peruenire bona Abb.in.c.i.de succes.ab
inte.in fi.Inn.in.c.insinuante qui cleri.vel vouen.⁊
in.c.in presentia de proba.vide Feder. de sen.in
con.xxv.⁊ apostillam ad.d.Abb.in.d.c.i.⁊ an dici
tur decedere intestatus qui incepit facere testamē
tum ⁊ postea aliquo casu illud nō perfecit puta pro
pter superuenientē furorē:⁊ nunquid valet saltim
illud quod relictum est ante furorē superuenientē
alicui eccle.vel suis liberis dic per Bar.in.l.si is.
ff.de testa.⁊ in.l.fideicōmissa.§.quoties.ff.de lega.
iij.⁊ in.l.si.C.famil.her.⁊ in.l.hac cōsultissima.§.ex
imperfecto.C.de testa.⁊ in.l.in testamēto.ff.de fideicō
mis.liber Abb.in.d.c.i.⁊ quot partes debent fieri
de hereditate clerici morientis ab intestato.d.Ab
ba.post tex.in.c.ij.de testa.
RELICTIS. Prima questio.
14 d ❡ Deinceps † qui vsqz ad quartū gradū habēt
nomina propria.s.filius nepos pronepos ⁊ abne
pos deinde vero nati ex masculis dicūtur pro ag
natis:⁊ proagnate quasi procul nate vt insti.de he
re.ab intesta.§.i.Sed certe in quinto gradu:infra
sunt abnepos ⁊ abneptis.ff.de gradi.l.i.§.v.Item
in sexto sunt trinepos:⁊ trineptis eo.ti.l.iij.in princi
deinde dicuntur posteriores ascendentes vero a
tritauo supra dicuntur maiores insti.de gradu.§.
parentes ⁊.§.hactenus ⁊.ff.de leg.prestan. contra
tabu.posse.l.i.§.generaliter ⁊ hoc quantum ad vo
cabuli significationē:sed de honestate:⁊ benignita
te legis:parētes:⁊ liberi dicuntur vsqz in infinitum
ff de in ius vocan.l.quicunqz.§.pntes.Sed quan
tū ad succedendū iure agnationis extenditur vsqz
ad decimū gradū:qū vltra successor legitimus nō
extitit:deinde succedit vir ⁊ vxor:⁊ hijs deficienti
bus succedit fiscus.C.vnde vir ⁊ vx.l.i.⁊ not.C. de
bo.vaca.l.vacantia mortuorū li.x.iure vero agna
tionis succeditur vsqz ad.vij.gradū vt dixi prox
ma consue.in glo.que incipit linea ⁊c.
A D D I. De ista dictione deinceps dic p Ar
chi.in cle.vnica.§.porro de sum.tri.⁊ fide cath.Ar
chi.in.c.i.de cens.li.vi.insti.de vulg.⁊ pup.in prin.
⁊ de fideiusso.in prin.Archi.in.c.frequens li.vi.de
resti.spo.li.vi.Albe.de ros.in add.in vbo deinceps.
NEPOTIBUS. Secunda questio.
e ❡ Solum Determinat sequens verbū.s.ex pre
15 mortuis filijs quasi dicat † ꝙ filij ⁊ nepotes solū ex
pre mortuis filijs masculis equaliter succedūt vt
in fine huius cōsuetudinis cum inspiciatur perso
na patris:⁊ eius sexus:in cuius locū ingressi ⁊ nō
ipsius filie:nec enim est mirū ꝙ ex persona alteri
us habeat quod nō habet ex sua.ff.que res pign.
obli.po.l.aristo.in fi.
A D D I. De ista dictione solū dic plene per.d.
Ia.in.l.i.de contra.tab.⁊ ibi Bar.in.l.iij.§.cum ti
tia.ff.de admi.leg.aliquādo ponitur solum pro ter
ra.l.qui tabernas de contra.emp.de ista dictione
solum ⁊ solummodo dic per Alb.de ros.in dictio.
in verbo solum ⁊ solummodo.
FILIIS. Masculis.
f ❡ Filij Et sic masculis:⁊ hic respondet vni q̄stiō
explicite.
g ❡ Succedunt accrescit enim eis portio femina
rum infra.si.pror.in con.si qua mulier.
16 h ❡ In stirpē † Nota ergo ꝙ in linea descēdenti
hs locum successio in stirpem idem de iure com
muni insti.de hereditati.que ab intesta.§.cum fi
lius ⁊ in auct.de hereditati.ab intesta.§.sic tamen
colla.ix.⁊ hoc operatur sub ingressio:quia etiam

de iure cõmuni in linea descendenti filius sub in-
greditur personam: et locum patris seu filiifamilias: vt
ibi: sed in linea transuersali hoc ius discordat a iu
re comuni vt infra proxima consu. in fi. dixi: in glo.
duplex inuenitur successio: sed cum hec consuetu-
do tractat de linea descendenti: videamus in quo
differt hoc ius a veteri: propterea vtile videtur de
17 alijs iuribus sumatim facere mentionem. Sunt
autem preter illud octo iura. ¶ † Primum autem
ius fuit prima vetustas. i. lex. xij. tabularum et hoc
admittebat suos tantum. i. in potestate manentes:
et sic non admittebat nepotes ex filia insti. de here.
ab inte. §. i. et §. item vetustas. Item nec emancipa
ti vt eo. ti. §. sed emancipati autem: et insti. de here.
quali. et dif. §. fi. Item nec cognatos: adeo quod nõ ad-
mittebant filios ad succedendum matri pro eo quod
est cognata insti. ad tertul. in prin. hec lex. xij. tab. ē
correpta cum similiter admittuntur nepotes: et ne-
potes ex filijs: seu ex filiabus vt i auct. de here. ab
18 intesta. §. i. coll. ix. ¶ † Secundum fuit media iu-
ris prudentia que fuit iunior lege. xij. tabularum
Anterior tamen imperiali dispositione seu ante cõ
stitutiones principum: et hec admittebat masculos
ad inuicem agnationis iure: etiam si longissimo
gradu essent: feminas autem etiam omnes agna-
tas repellebat preterquam iure consanguinitatis. i. si
sorores sint: quod ideo ita statuit quia cõmodius
erat ita iure constitui: vt plerumque hereditates ad
masculos confluerent vt insti. de legitima agna.
suc. §. ceterum et §. media autem et hec durauit vs
19 que ad pretorem vt ibidem. ¶ † Tertium fuit pre
torium qui pretores humano proposito paulatim
asperitatem dictorum iurium correxerunt et sup-
pleuerunt e. §. media. Item antiquissimum ius. x-
ij. tabularum dilatarunt insti. de bo. pos. §. adhuc et
sic ius pretorium est inductum ad corrigendum
supplendum: et dilatandum legem. xij. tabularum
et mediam iuris prudentiam: et sic vt tertium ius
quantum ad materiam successionum et hoc ius fe
cit tres gradus. s. liberorum legitimorum ex viro
et vxore. ff. si tabu. testa. nulle extra. l. i. in prin. ex pri
mo capite siue gradu. s. liberorum: admittuntur fi
lij: et descendentes ex filijs siue sint in potestate si-
ue non: et sic non curat de potestate. ff. vnde libe. l. i.
non autem admittit nepotes ex filiabus: non prop
ter defectum potestatis: sed quia non sunt de fami
lia et sic plus requirit familiam quam potestatem eo.
ti. l. ij. in prima glo. Ex secundo capite. s. legitimorū
admittuntur agnati. ff. vnde le. l. i. et l. inter agnatos
Nam agnati dicuntur legitimi tam a lege. xij. ta-
bularum vt insti. de leg. ag. tu. in prin. quam a Iu-
stiniano vt insti. de here. que ab intesta. §. nos vero
scimus omnes legitimas personas. i. per virilem
sexum descendentes siue masculini siue feminini
generis sunt. C. de legi. here. l. xij. tabularum vbi
est similis casus ad litteram. Tertium autem ca-
put ex causa non prosequor: cum istud ius corrigi
tur in primo capite inquantum requirit familiam
et inquantum excludit descendentes ex filia: in se-
cundo autem capite corrigitur inquantum requi-
rit et vocat agnatos tantum vt in auct. de here. ab
inte. §. i. col. ix. vbi pariter hij omnes admittuntur.
20 ¶ † Quarto fuit ius dominorum principum et ibi

admiserunt etiam nepotes ex filiabus cum secun
dum naturam ita nuncupantur nepotes ex filiabus
sicut ex filijs et admittebat eos cum aliquali dimi
nutione vt insti. de here. ab intesta. §. diui autem pri
cipes. que diminutio est correpta in auct. de triente
et semis. §. neque coll. iij. et in auct. de here. ab ite.
21 l. ij. coll. ix. ¶ † Quinto fuit ius codicis Iustiniani
quod fuit post pretores de leg. ag. suc. §. nos vero. et
post predictos duos principes vt patet ex ordine
titulorum quia dictus. §. diui. et in titulo de here.
22 ab inte. et dictus. §. nos vero est indecisos. † Et hoc
ius codicis admittebat filios et filias legitimas. i.
per virilem sexum descendentes ad successionem
parentis. ¶ Item amitas sicut patruos ad succes-
sionem nepotum: et mouetur quia natura idest de
vtrumque corpus edidit vt maneat suis iuribus im
mortales: et quia non debemus offendere naturam:
et quia non debet puniri ob hoc quod femine nate sūt
et sic bellum quodam esset quodamodo intestinum
et quia si nasci feminam esset vicium paternum po
tius quam suum esset vitium: et sic de alieno vitio inno
cens puniretur vt hic patet. C. de leg. here. l. lege.
xij. ta. ¶ Item admittit filios et filias sororis vteri-
ne vel germane ad successionem patrui vel auun
culi in capite non in stirpem ea. l. §. pe. et fi. ¶ Item
admittebat emancipatos sicut suos. e. ti. l. fi. §. i. Ex
transuersali autem linea vocat fratres vterinos:
vel consanguineos tantum: cum legitimis vtrinque
coniunctis: pro eo quod pariter sunt in secũdo gradu
Item existentes in tertio gradu nõ pariter admit
tantur vt si defuncto supersunt patrui: et filij fratrū:
vel sororum: siue sint ipse sorores et fratres eman
cipati: siue non: siue vterine: siue consanguinee: et sic
non curat de emancipatione: nec de coniunctione
vteris vel sanguinis eo. l. §. pe. et non ad stirpes: sed
in capite fit diuisio ea. l. §. fi. et l. xij. tabu. §. pe. Sed
in bonis maternis pfertur vterinus cõsanguineo
eo. ti. l. de emancipatis in fi. hoc ius quantū ad line
am descendentē corrigitur quod de iure auctenticorū
admittuntur etiā nõ descendentes per virilē sexum
vt ex filia vt in aucten. de here. ab intestato. §. i. In
collaterali vero linea corrigitur quantum ad suc
cessionē in capite vt dixi in sequenti consue. in fin.
Itē quantū ad cõiunctionē vt no. ea. cõsue. in prin.
23 sup verbo primiores et subiicio stati hic. ¶ † Sex-
to fuit ius nouissimū insti. dicēs quod ois heredis suc
cessio in tribus gradibus noscitur. s. descendentium
ascendentium: et collateralium: et equaliter sine dif
ferentia sexus: potestatis: et cognitionis admittit fi-
lios: et filias: et descendentes ex eis: nec seruat pro
rogatiua gradus vt in auct. de here. ab intest. §. i. et
§. ij. coll. xi. in ascendentibus vero seruatur prero-
gatiua gradus: et eo ti. §. hec quidem: et sic hoc ius
corrigit predicta in aliquo: de collateralibus vero
24 infra in se. consi. dicam. ¶ † Septimo est ius longo
bardorum quod non vocat filias existentibus ma
sculis nisi ad maritationem de paragio: et sufficit
maritare etiam si gratis maritetur secundum iu-
dices campanos: sed ar. contra: et Carolus notat i
longobar. de successione. l. si pater filiam. Item co
gnati sicut agnati succedunt i linea descendēti: sed
in linea collaterali cognati non succedunt eo. ti. l. si
25 quis longobardus sorores in fi. fm Ca. ¶ † Octa-

po est ius constitutionis regni fm quod seruatur p
rogatiua sexus:gradus & etatis in feudalibus &
requiritur filiã dotari de paragio vt in cõsti.regni
26 vt de succes.in pri.7.§.ꝯiuga.¶ †Neno est hoc ius
cõsuetudinarium fm quod seruatur prerogatiua
sexus sed cõditionaliter.s.si filia infra certum tem
pus dotetur de paragio:& hoc tam in linea descen
denti vt hic in q̃z linea transuersali fine limitatiõe
tamen temporis vt infra se.con.in fi. ¶ Itẽ i linea
descendenti nõ seruatur prerogatiua bonoꝝ:sed
inter collaterales linea ascendentis & trãsuersalis
sicut infra se.cõ.Prerogatiua autẽ etatis i mascu
lis non seruatur sed in femininis ita nõ tñ quantũ
ad succedendũ:sed quantum ad maritandũ vt pri
mo maior.xvi.anis maritatur q̃z minor vt hic in v.
eas autem.¶ Item inter collaterales seruatur p
rogatiua cõiunctionis paterne vel materne fm di
stinctionem bonorũ vt infra se.cõsue.quod licet fra
tres etiam olim erat.C.de leg.here.de emancipa
tis.¶ Ex hijs si diligenter aduertis manifeste vi
dere potes in quo hoc ius cõsuetudinariũ corrigit
iura vetera:& in quibus cõfirmat. Neapo.
27 f ¶ Et tenentur †scilicet cõditione ex hac lege no
ua.ff.de condi.ex le.l.i.& sic filia preterita non rum
pit testamentũ patris quia fratres eius succedũt
28 & nõ ipsa vt supra proxime patet † Et q̃a fratres
tenentur:ipsam maritare fm paragiũ:& suo para
29 gio debet esse cõtenta vt hic patet † Satis videt
de cõmuni vniuersitate ciuium approbante princi
pe habitum:& a iure succedendi seu debita iure
nature & ipsum ius succedendi transfusum in pa
ragiũ arg.ff.de don.ca.causa mor.l.q̃ debitor & de
excep.re.iudi.l.ij.&.C.de pact.conue.l.si.cum con
30 cordãtijs ibi positis †Itẽ quia fratre differẽte ma
ritare sororem fm paragium vsq̃z ad annos.xvi.
ipsa succedat ergo ante nõ succedit.nam cũ lex in
preteritũ q̃d indulget in futurũ vetat.ff.de leg.l.cũ
lex & dicam plene infra in verbo succedunt.Item
quod dicit hic & tenentur &c.Intellige primũ cum
pũt licet cõditionaliter pena subijciatur.ff.de v̾bo
obli.l.ita stipulatus in glo.i.& tex. Neapolita.
A B B I. Ibi quia frater tenetur:an frater te
neatur dotare sororẽ viduam:& vel illã que alias
habuit dotẽ sed ãmisit Ja.in.§.fuerat in pe.colu.
insti.de acti.& an & q̃n frater tenetur dotare sororẽ
d.Abb in.c.peruenit de arbi.doc.in.l.cũ in plures
in.§.pe.de admini.tut.& in.l.nõ ois.C.e.ti.& an fra
ter clericus teneatur dotare sororẽ de fructibus be
neficij & q̃n.d.Alex.in.l.i.solu.matri.per.d.Abba.
in.d.c.peruenit:& an frater põt petere dotẽ ꝓmissã
a fratre & legitima Abba.in cõsi.vij.in.vi.col.& an
soror que nupsit sine dote absq̃z ꝯsensu fratris pos
sit petere dotẽ vide q̃d in simili decidit p Abb.in.
c.i.de despõ.impub.& Ja.in.d.§.fuerat cũ ꝯcor.ibi
dati.& an si frater est obligatus sorori in aliquo illã
dotãdo videat cõpensare vide in simi.tex.cũ mat.
sua in.l.vxorẽ.§ pẽ naturalia de le.iij.& dic multa
infra per discursum:ibi transfusum i paragiũ vide
Bal.in.l.sancimus.C.de nup.Ja.in rub.solu.matr.
Pau.de ca.in consi.349.in puncto queritur.
31 k ¶ Ipsi successores † Loquitur hec cõsu.cũ su
persunt masculi:sed quid si decessit quis superstí
te filia in capillo & alia nupta.Respõdeo nõ exclu
di nuptã de iure longobardo vt plene nota.Caro
in.d.l.si pater filiã de success.cõfert tamẽ dotẽ filia
quã habuit de bonis patris:istã de iure lõgobardo
vt ibi q̃z de iure romano vt.ff.de colla.l.i.§.i.&.ij.
cũ similibus:sed de iure francorũ fm consti.regni
vt de success.circa fines in ver.filie aũt videtur cõ
tra q̃a dotata de bonis patris etiã maior natu ex
32 cludit a sorore in capillo vt ibi patet † Sed quid
si fecit ꝓmissiones seu renunciatiõnẽ bonoꝝ pater
norũ tẽpore quo filius masculus super erat videt:
nõ esse repellendã eo mortuo a successione patris
postea morientis:sed quasi per vnde legitimi.ff.vn
de legi.l.ij.in prin.nã per renunciationem a nume
ro liberorũ contẽplatione dotata renunciasse vide
tur.Renũciano.n.generalis nõ trahitur nisi ad p
sonas quaꝝ contẽplatione fit.C.ad vel.l.iubemus
& pro hoc est cõsti.regni vt de successionibus.§.col
33 laterali in glo vbi &c.¶ †Itẽ quia huiusmodi pa
ctum succedendi nõ mutat ius.ff.de suis & le.l.fin.
Sed hoc ius successionis est q̃ dotata excluditur
propter masculũ preferendũ ergo &c.in.x.colla.de
success.feu.c.vbi per Andre.de yser.ibi si ergo vi
uens feudũ.c.sequẽn in.§.i.in glo.q̃d ergo &c.hoc
etiã tenet Carolus in longobarda de eo quod pa
ter filijs vel filiabus necesse habet relinquere.H.
A B B I. Ibi de iure lõgobardo &c.limita hãc
distinctionem Neapolitani in feudis quaternatis:
& glos.in istam intellige quando tractatur de suc
cedendo ascendenti:secus quãdo tractatur de suc
cedendo fratri.i.collaterali nam tunc soror in ca
pillo deducto prius suo paragio tanq̃z es alienum
vt in constitutione in aliquibus:in bonis fratris de
functi succedit cum nupta equalibus portionibus.
ita fuit iudicatum in.S.R.cõsilio vt refert Excel.
doc.d.Math.de Afflic.in decisione.clxi.mortuus ẽ
pater &c.& ibi eo mortuo dic q̃ fm istã glosam fuit
iudicatum in.S.cõsilio q̃ soror renuncians bonis
paternis & maternis succedit fratri postea mortuo
idem.d.Math.in deci.clxvij.in causa &c.an impe
diat succedere patri ab intesta.d.Alex.in cõ.xxix.
in.ij.volu.vbi habes quãdo renunciauit in manis
bus patris:& quid si iurauit an succedat &c.& ibi
quarum contemplatione &c.vide per Roma.in.l.
superstite de acqui.here.& an femina talis renun
cians viuo fratre:& patre mortuo fratre dicatur
exclusa Roma.in consi.xij.incip.pro presenti causa
& ibi propter masculum preferendum vide per.
d.Alex.in con.xij.in col.fi.in.ij.volu.& nunquid ha
bet locum quando pater dotem legauit dic per.d.
Alex.in.d.consi.Bal.in.l.maximum vicium.C.de
liber preteri.& quid si iste frater ingrediatur reli
gionem & ibi profiteatur an talis soror succedat.
Alexand.in.d.consi.xij.& an de tali dote potest per
fideicommissum grauari.d.Alex.in consi.xx.in.ij.
volu.& Ange.in con.cxxiij.
¶ †Sed quid si est iuratum:& videtur omnino
34 seruandum per ea que no.per Goffr.& Ber.extra
de iure iuran.cap.licet li.vi.& que ibi no.per Jo.
And.& Archi. †Sed certe omne sacramentum
35 habet in se tacitam conditionem.s.vt trahatur ad
casum verisimilem & cogitatum.C.de non nume.
pecu.l.si.qui casus verisimilis & cogitatus fuit vita
masculi:ergo eo cessante cessat renuntiatio & sacra

mentum ⁊ pro hoc fach. ff. de iure doc. l. stipulatio-
nem ⁊ extra de iure iuran. c. veniens ⁊ c. quemad
modum ibi per Gof. ⁊ plene per Ber. extra de re
script. c. ij. ⁊ penul. ibi vltima glo. vbi tacitus intelli
gitur si res in eodē statu permanserit. Preterea
casus cū filius premoritur patri vel cū pater mo-
rietur sine filio fuit obmissus nec fuit similis expres-
sus seu patienti tēpore renunciationis ergo non ha
betur pro prouiso vt. l. cōmodissime. ff. de libe. ⁊ po
sthu. ⁊ ibi per Dy. sicut ergo ipsa cōuentio siue pa
ctū nō trahitur ad illū casum: ita nec sacramentum
quod est accessoriū per ea que notantur extra de
renunci. c. ij. in glo. i. ⁊ c. super hoc in glo. ⁊ vbi not.
ꝙ causa renunciationis est multum attendenda:
nec obstat ꝙ casus non fuit expressus nam ipsa pa
tientia rei habetur pro expressione argu. ff. de edi.
edicto. l. queritur. §. fi.
ADDI. Ibi sed quid si est iuratum ⁊c. vide
Andre. de yser. de natura suc. feudi. in fi. d. Ja. in. l.
i. §. veteres in ver. circa tertiam conclusionem de
acqui. possess. omnino per Soc. in fallen. in regula.
cl. qui ponit xxvi. casus ad hanc regulam ꝙ iu-
36 rans non succedere possit succedere. † Sed qd
si tempore renunciationis nō superat frater sed
soror in capillo an excluditur illa nupta que renū-
ciauit bonis paternis seu maternis. Respōdeo sic
nam renunciando bonis paternis renunciauit pos-
se succedere vt filia: ⁊ sic excludit se de numero
liberorum: sic eius soror existens in capillo inueni-
tur in numero liberorum: quorū est prima causa.
ff. de succ. edic. l. i. §. quibus secus si esset sola ea. l.
i. §. sed si videndum: tunc enim vt legitima sibi ipsi
succeditur ibi ⁊. ff. vnde leg. l. ij. sic ⁊ alias substitui
tur quis sibi ipsi mutata causa. ff. de vul. ⁊ pu. l. fi. §.
37 i. † Secus si renunciasset ꝙ nec vt filia nec vt le-
gitima nec vt agnata posset succedere: tunc ce
pisset ad alios pertinere: aut fiscum imitari. ff. de succ.
edic. l. i. §. ij. ⁊ pro hac dis. facit. ff. de le. i. l. sed si ser
uo meo cū concordan. ⁊ de reg. iuris. l. quoties du
plici iure. Alij dicunt ꝙ simplex renunciatio sem-
per valet: preterꝗ ad ius succedendi in bonis po
stea quesitis: per ea que notantur extra de renun.
c. ij. Alij dicunt ꝙ aut renunciatio seu refutatio est
realis aut personalis vt in. x. col. de eo qui si. fecit.
c. tres erant agnati. Alij dicunt: aut fuit certificata
aut nō vt no. Archi. de pact. c. quāuis li. vi. ⁊ vide ibi
plene ⁊ in auct. quo opor. epi. §. sed etiam. colla. i.
Alij dicunt aut que acquisiuit postea fuerunt āne-
xa primis: aut non arg. eorum que no. Ber. extra
de priuile. ⁊ excel. c. cum capella. nec obstat ꝙ pre
dictum sacramentū vergit in detrimentū alterius
ꝗ iurantis. s. filiorū ⁊ aliorū successorū ipsius renū
ciantis iurantis quia illud detrimentū nō accedit
eis principaliter: sed consecutiue ⁊ secundario vt
not. in dicto. c. quāuis per Jo. and. † Preterea prima
38 persona heredis non dicitur alia: sed eadem cum
defuncto adeo ꝙ videtur iurasse quod defunctus
iurauit: ⁊ sic si nō seruat ciuiliter piurare videtur
vt in auct. de iure iuran. qd̄ a mori. prest. in pri. col.
v. quod. n. is fecit cui heres sum: perinde est ac si
ego fecissem. ff. de aqua plu. ar. l. si tertius vicinus
in fi. de ope. noui nuncia. l. pe. ⁊ in regula iuris ex
qua persona ⁊c. preterꝗ in penis vt eadem. l. pe.

39 nul. nota. † Et ex hoc igitur quero nunquid filius
⁊ heres filie renunciantis iam mortue ante patrē
vel patruū possit succedere patri vel patruo cum
alijs eque proximis: videtur ꝙ sic quia est eque
proximus ⁊ sic ex consuetudine seu pacto ciuium
⁊ prouidentia principis confirmantis has consue-
tudines videtur admitti: ⁊ non ex persona matris:
sicut in feudum dicimus in. x. coll. de alie. feu. pa-
tri. l. i. Sed in contrarium est veritas per rationē p
40 proxime dictas † Item quia etiam in feudo filius
hereditatem patris acceptans eius factum: ⁊ inue
stituram factam alij acceptare tenetur vt in. x. col.
qui succes. teneantur in fi. ⁊ facit eo libro an agna-
tus ⁊c. ⁊ dicta. l. i. de alie. feu. patri. non obstat quia
non loquitur in herede adeunte hereditatem pa-
tris: preterea hoc iure non debetur hereditas ex
prouidentia principis conferentis: seu donantis he
redit. tenē: licet eius prouidentia fuerit in confir-
mando has consuetudines. Neapolitanus.
ADDI. Ibi quid si tempore renunciationis
an soror mortuo vno ex fratribus succedat cū alijs
fratribus tamen in bonis fratris: quā in bonis patris
que sunt effecta fratris. d. Ja. l. i. §. veteres de ac
qui. posse. col. ij. ver. circa primam Et ibi secus si
renunciasset ⁊c. adde an talis renunciatio requi-
rat insinuationem vide Bal. in auct. illud. C. de sa-
crosan. eccle. ⁊ in. l. pactum de colla. Jo. and. in ad-
di. specu. in titu. de instr. edictio. §. porro Bar. ⁊ ibi
in apostil. Barba. in. l. modestinus de dona. omnino
Bal. in. d. auct. illud vbi habes an ratione iura-
menti valeat actus in quo alias requiritur insinua
tio. Et quid si ipsa filia remitteret dotem: ⁊ fecit pa
ctum de non petendo an requiratur insinuatio per
Bal. in. l. creditori. C. de pactis Jmo. in. c. cum con
tingat de iure iurando: ⁊ an filia renuncians neqꝫ
vt agnata ⁊c. possit saltim habere recursum ad em
phiteosim receptam a patre pro se ⁊ filijs. Bal. in
auct. si qua mulier. de sacrosan. eccle. Ja. in. l. ij.
post Saly. ibi. C. de iure emphi. Bal. in. l. liberis de
operis liber. ⁊ in auct. si parens. C. de inoffi. testa. ⁊
ibi ex hoc igitur quero nunquid filij ⁊c. ad hanc.
q. vide Bal. in. l. maximum vitium. C. de liberis p-
te. in. i. col. do. Alex. in consi. xxix. in. ij. volu. in fine ⁊
an natus ex femina succedat in emphiteosim rece
ptam pro se ⁊ nepotibus masculis Bal. in auctē. si
quas. C. de sacrosan. eccle. ibi item quia etiam in
feu. ⁊c. vide. d. Alex. in consi. x. in. ij. vol. Bal in. c. i.
de successionibus feudi vers. item quero ⁊ ibi nu.
xxxviij. quod defunctus iurauit ⁊c. vide Jnno. in.
c. veritatis de iure iuran. ⁊ Andr. de yser. in consti.
regni eos qui scienter.
41 l. Et amitas † Quo ad nepotes ⁊ neptes: ⁊ ad-
uerte bene quia nō dicit ꝙ tenentur mari. ⁊ ne-
ptes ex filijs: nam ille succedunt sicut pater earū.
Neapolitanus.
42 a Ab ipsis successoribus † Hic mouet ⁊ ter-
minat dubium aliud ⁊ dic. s. requisitis con-
gruo loco ⁊ tpe: ⁊ hītibus huius rei potētiā. ff. de
ver. obli. l. ista stipulatus in fi. i. glo. alias nō vr̄ stat
per ipsum eo. ti. l. si ex legati ⁊ p hoc. ff. de vsuris.
l. mora in prin. ⁊ extra de appella. c. ab eo. li. vi. ⁊. ff.
de in ius voca. l. ij. ⁊. iij. in gl. ⁊ hoc indicat verbū
facultatē ꝙ subicit ⁊ ꝙ tria importat. s. possibilitat-

tem bonorum iuris ⁊ facti vt supra proxime dixi.
43 ¶ †Sed quid si pater differt filiam maritare an possit ab eo petere portionem. Respondeo nō nam de successoribus lex loquitur: sic ⁊ alibi de viro. ff. solu. matri. l. si vero. §. de viro: ⁊ alibi de prerio. ff. de publi. l. depraecatio ⁊ alibi de ingredientibus lex loquitur nō de insistentibus. C. ad trebel. auc. nisi rogari: ⁊ alibi de venditore vel donatore loquitur aucto. ritas magociensis consil. xvi. q. i. c. de decimis. §. si ergo ⁊ alibi de curatore constituendo edicto comprehensum est non de tutore. ff. de tu. ⁊ cu. bo. dan. ab his. l. ne curet: ⁊ alibi nec a nobis diffiniendum est ꝙ nō diffinit apostolus. xxxij. q. i. l. si dormierit. Est enim in hoc casu prodi. iſo. l. auxilium. C. de dotis pro. l. fin.

a **Quas** autē ipsis suc cessoribus b diffe rentibus maritare vsq; ad annos sexdecim c completos secundum d paragium ⁊ e facultatem vt dictum est f succedunt ⁊ possunt petere portio nē de bonis paternis: ⁊ maternis similiter vt fra tres: ⁊ alij successores pre dicti qui tenentur eis da re paragium.

44 ¶ †Sed quid si pater non vult ipsam maritare sed monachare. Respondeo officiū patris est maritare. C. de dot. pro. l. fi. non autem dicit de monachare.
45 † Preterea ingressus esse debet voluntarius non coactus vt in auctēn. de monachis coll. ij.

Neapolitanus.

ADDI. Ibi sed quid si pater ⁊c. dic ꝙ vere est ꝙ filie non pñt cogere patrē ad eas dotandas vigore istarum consuetudinū cū ipse loquantur de successoribus: sed bene cogitur de iure cōi officio iudicis: ⁊c. in. §. fuerat insti. de acti. facit tex. in auctēn. sed si post. C. de inoffi. test. vbi pater si potest tenetur dotare filiam in. xxv. ano. ⁊ ibi officiū patris ⁊c. Collige regulam ꝙ maritare est officiū paternū. Quā primo āplia ꝙ in tm̄ istud est verum ꝙ si pater fideiussit pro extraneo filiā dotante ⁊ soluit illud a dotante petere nō potest: ita dicit Ro. in singu. suo incipien. Extraneus pmisit doté ⁊c. nu. in libro meo. lxvij. per tex. sing. quem multum exclamat in. l. profecticia. §. si pater non quasi pater. ff. de iure do. Secundo amplia istam regulam etiaz in filia actualiter nupta quā pater dotare tenet. d. Ja. insti. de actio. in. §. fuerat col. mihi. xxx. ver. istis tm̄ nō obstātibus ⁊c. Tertio amplia ētiā in filia dotata de bonis suis ipsius filie nō autē ipsius patris. d. Ja. in. d. ver. istis tm̄ ⁊c. Quarto amplia istā regulā ꝙ in tantū pater debet dotare filiā ꝙ si pater ē absens vel presens: ⁊ nō vult ipsam dotare: ꝙ potest ipsemet se ipsam dotare: ⁊ pater cogit officio iudicis cōsentire. Ja. in. d. vers. istis tm̄ ⁊c. Quinto amplia etiam in patre iudeo vel alterius secte filia vero xp̄iana. d. Ja. in. d. §. fuerat col. xxxiij. ver. aduerte tm̄ ⁊c. per tex. sing. ⁊ ibi Ange. in. l. cognouimus. C. de here. Sexto amplia etiam in bonis fideicōmissarijs Bal. ⁊ moder. in auctē. res que. C. comunia de lega. Septimo amplia etiam in filia sterili Bal. in. d. auct. res que. Octauo amplia in patre furioso ⁊ resipiscente Bal. in. d. auct. res que in f. col. ver. quero furiosus. Nono amplia etiam in filia nupta absq; dote Bar. in. l. obligamur de acti. ⁊ obli. d. Alex. in consi. xxij. in. iij. vol. Decimo amplia in filia que nupsit absq; patris cōsensu glo. in. c. hoc sacramentum. xxvij. q. ij. Bar. in. d. l. obligamur Bar ⁊ Bal. in. d. auct. res que Pau. de cast. in consi. cvi. quod intellige vt late distinguendo intelligit. d. Abba. in. c. i. de despon. impube. Undecimo amplia etiam si filia vellet ingredi monasterium Bal. in. l. fin. in. ij. col. C. de de. pri. mi. Duodecimo amplia etiam in filia vidua dotata a patre: ꝙ dotem habere nō potest ab heredibus mariti: quia in casibus eam pater redotare tenebitur. Alex. in. l. sicut dotem. §. si post solutum. ff. solu. matri. Terdecimo ⁊ vltimo ampliam etiam in herede patris Bar. in. l. si marito. §. si voluntate ⁊ in. l. insulam ⁊ in. l. post dotem ⁊ ibi. d. Alex. solu. mat. Istam regulam sic amplians: extendens limitabis multis modis. Et primo limita non habere locum in filia iudea. Ita. d. Ja. in. d. §. fuerat i col. xxviij. in libro meo: ver. Antequā vlterius procedam ⁊c. per glo. vnicā in. l. si vero. ff. de in rem ver. cōfirmando ipsam per illud ꝙ voluit Cy. ⁊ excellens doctor cōcivis meus. d. Nicolaus Spinellus decus patrie in. l. i. solu. matr. ꝙ iudea nō habet priuilegia dotis. Secundo limita nō habere locū in filia heretica. d. Ja. in. d. vers. antequā ⁊c. p glo. i. d. l. si vero p illud quod dixit Bal. in. rub. C. de priuileg. dot. in. ij. col. ꝙ mulier heretica nō habet priuilegia dotis. Tertio limita in filia ingrata: nā tunc eā pretextu ingratitudinis dotare nō tenetur sicut exheredare posset: ⁊ hoc quādo dos nō est soluta secus si soluta quia tūc ingratitudinis pretextu repeti nō potest. d. Ja. in. d. §. fuerat in. xxix. col. in ver. ij. nota ⁊c. quod intellige nō habere locū qñ filia ingrata penituerit: nā si filius cōmictit ingratitudinē: ⁊ post se emēdet nō potest a patre exheredari: ⁊ nota hoc quod est vtil notādū ⁊ menti tenendū quod hic nō examino cuz latius dixi in cautelis meis in cautela incipie. Scio enim ꝙ regulariter ⁊c. nu. xxiij. ⁊ ibi deo fauente videbis. Quarto limita nō habere locum in filia que accepit virū indignū domus sue. d. Ja. in. d. §. fuerat in ea. col. vers. nunquid autē ⁊c. Quē cuz suis cotis intelligerē nō habere locū i filia. xxv. an. maiore quā pater cū haberet virū dignū cōmoditatē q; dotandi nō dotauit: quia isto casu ipsam peccantem in corpus suum exheredare nō potest tex. est clarus in auctēn. sed si post. C. de inoffi. testa. ⁊ casu quo quia nō potest quam exheredare minime potest eam dote priuare vt dixi supra in. ij. limitatio. ⁊ latius in dicta cautela. Quinto limita nō habet locū in patre paupere q eā dotare nō pōt Ja. in. d. §. fuerat in col. xxix. ver. ij. notate ⁊c. Sexto limita in filia naturali tm̄ vel spuria tantū. d. Ja. in. d. §. fuerat colu. xxv. ver. ad ista optime facit ⁊c. ⁊ remissiue in col. xxix. versi. an autem ⁊c. Septimo limita non habere locum in filia rapta nupta Bar. in. d. l. obligamur: sed. d. Abba. in. c. cū causa de rap. dicit

cōtrarium de quo articulo hic per.d.Ja.l.d.§.fue
rat in col.xxix.in versi.quid autem si filia ⁊c.Octa-
uo ⁊ vltimo limita non habere locū in filia meretri-
rice.d.Ja.in.d.§.fuerat in.d.col.xxix. per Bal.in
.l.liberis.in repetitione antiquis de ritu nup. quod
intellige vt dixi in precedenti quarta limitatione.
Et non pretermitto quod voluit Bar.in.d.l. obli-
gamur q pater non cogitur dare tantum vni fi-
lie quantum dedit alteri ⁊ ideo caute fuit filie q
si sperant habere amplam dotem in vita patris
q superaret considerationis considerandis paragius
quod essent conquiture post mortem eius nubant
tunc si autem non ⁊ tunc nubant post mortem ipsius
patris. Et an pater gerens negocia filie in dubio
ipsam dotando videatur dotare de bonis ipsius fi
lie an vero de bonis suis.d.Alex.in ru.alias in.l.
l.solu.ma.⁊ an casu quo pr tenetur dotare filiā na
turalē dos redeat ad filios an vo ad patrem Bal.
nouel.in tracta.de dot.in.xvi.speciali.⁊ ibi non autē
dicit de monachare ⁊c. An autem parentes possint
dare filium in monasterium: ⁊ quid in tutoribus.d.
Abba.in.c.si quis de regu.⁊ transe. ad religi.
46 b ℭ Differentibus. ℭ † Sine causa.s. quid.n.si
dum tractatus haberetur preterea an.xvi.certe nō
pōt sibi imputari.ff.de mi.l.intra.C.de neg.ge.l.eū
47 actū. ℭ † Et idem si fuit absens nō malitiose q
presumit.ff.de fideicō.lib.l.si cum seruum. §.si qs
seruum.secus si absentauit ne dotes daret ar.ff.de
suspe.tu.l.impuberibus ⁊ quod ibi nota. in glo. p
fugā ⁊c.⁊ sic lapsus temporis cū causa non nocet
fratri interim ergo vsqz ad vltimū diē. xvi. anni
pōt ne successor seu frater differre sine causa sic
soror in capillo existens nubilis etatis nō possit co
gere fratrem ad dotandum eam nisi completis.
xvi.annis. cū frater possit differre vsqz ad.xvi an-
nos ar.ff.de leg.l.cum pretor. sed contra puto nam
quotiens obligatio incipit a precedenti pactione ⁊
sequitur adiectio pene cōditionaliter adiecta pri-
mum qz poterat cogi potest de verbo. obli. ita sti-
pulatus ⁊ vide ibi primā glo. ⁊.ff.ad.l.fal l.§. tres
si ita.ita hic nā dicit ⁊ tenent.⁊c.⁊ subdit eas autē
48 ⁊c. ℭ † Qui ablatiuus absolutus facit cōditionē
.ff.de condi.⁊ demo.l.plaucius ⁊.l.a testatore ha-
bet ergo hec soror duplicem viam seu auxiliū ab
hac consti.s.cogendi successores ad dotandū pri
mum cū pūt vt hic ⁊ in verbo ⁊ tenentur ⁊c. ⁊ hz
ius cōmune ad hoc quod hic sublatum non est.ff.
de admi.tu.l.cum plures.C.de do.promi.l.fi.ff. de
verbo.oblig.l.ita stipulatus. Item quia potest in-
terpellare cōgruo loco ⁊ tēpore ⁊ expectare. xvi.
ānos vt eis elapsis succedat ⁊ hoc sequitur eas autē
⁊c.hoc.n.tempus non dat ad beneficium dilatio-
nis sed ad penam differentiū quod sonat verbum
differentibus ergo nō operabitur eius contrarium
s.beneficium.ff.de cōdic.⁊ demo.l. cum tale. §. fi.
Sed de iure longobardo frater excludit sororem
simpliciter absqz temporis prefinitione: sed tenet
ipsam secundum paragium maritare vt in longo-
barda de successio.l.si filie aut sorores. Idem vi-
detur secundum constitu.regni in aliquibus.
A D D I. Ibi sed qd si fuit absens ⁊c.an absens
malitiose presumatur absens scribētes in.d. §. Si
quis seruum hic per hunc excellentē do.allegatū.

⁊ nota q quinqz sunt gña absentium. Primū ge-
nus est probabile ⁊ necessariū vt cause militie. Se
cundū probabile tantum vt cā studiorū. Tertiū ge
nus est necessariū tantū vt causa religionis. Quar
tum genus est sine contumacia vt causa mercatu-
re. Quintū ⁊ vltimū genus est absentie volunta-
rie cū contumacia de hoc habes glo. notabilem ⁊
magistram.in.l.si in glo.fi.in versi. appellamus.ff.
de in integ.restitu.ad quod etiam vide Feli. in.c.
consultationibus de offi.de leg.in prin. ⁊ quod mo-
dis dicatur quis absens est tex.in.l. absentē de verb.
significatione ⁊ in.l.presens de procu. Bal. in.l.fi.
§.vbi autem.C.de bonis que liber.glo.in.§.i.l ver.
presenti in autē.de fideiussoribus tex.in.l.fi.de pre
scrip.lon.tēp.vide Bar.per illum tex.in.l.intestamē
to.ff.de alimē.⁊ ciba.lega.⁊ in.l.quesitū in prin. de
leg.iii.⁊ an in dubio quis presumatur absens nisi
probet vide specu.in ti.de actio.§.i.versi.sed quid
si post qz ⁊ versi.sequenti Bal.in.l.fi. §.necessitate
in fi.C.de bonisqz lib.Bar.in.l.is qui pōt de acq.
here.in.vii.col.⁊ an ⁊ quando absens restituatur
dic per Feli.in dicto.c.cōsultationibus.de his ⁊ alijs
vide copiose per.d.Ja.in.§.rursus in.i.col. institu.
de actio. ⁊ ibi sic soror existens nubilis etatis ⁊c.
adde quid si pater legasset paragium ipsi filie an
possit petere dictū paragiū ⁊ sic dotes ipsas ante
nubilem etatem dic per Bal.in.l. sancimus.C. de
nup.⁊ in.l titio.§.titio genero de condi.⁊ demon-
stra.⁊ in.l.cum filiū vbi pupil.edu.debet Pau. de
ca.in consi.xvi.in.ii.parte ⁊ quid si legatur centum
pro maritandis nō adijciēdo nomen ⁊ qd si adie-
cit an debeatur ante nubilem etatem Bal.vbi su-
pra.dixi in tractatu meo elemosinarū in secūda im-
pressione, ⁊ ibi videbis deo fauente ⁊ ibi qui abla
tiuus absolutus ⁊c.adde.d. Ja.⁊ alios in rubrica
solu.matri. ⁊ in.l.ab emptione de pactis ⁊ in.l.a te
statore hic allegata ⁊ nota q ablatiui absoluti in
contractibus non disponunt sed resoluunt Bar.
Bal.⁊ alij in.l.i.qui.ii.ab emptio.disce.⁊ in.d.l. a te
statore vt habes ēt an sit eidem in vltimis volun
tatibus ⁊ quando ⁊ q̄ est differentia inter ablatiuū
⁊ accusatiuū Alber.in.l.i.§ i.de pacti.⁊ nota q ali
quando ablatiuus resoluitur in accusatiuū vt man
dato.i. propter mandatū.ff.de publi.l.si mandato.§.
fi.cū concorda.suis.aliqñ resoluit in accusatiuo cū
prepositione in vt quiete.i.inquietem.C.de primi.l.
l.lib.xii. Regulariter autē scias q ablatiuus denō-
tat temporis extremitatē.l.qui hoc anno de verb.
oblig.in istud fallit.ad pias causas qa tunc debet
in principio anni qd in anno legatur Ro.in aurea
repe.auten.similiter.C.ad lege.falci.in.xxxvii.co.
in versi.xxxi.⁊c. dixi in tractatu elemosi. in.ii. im-
pressione in priuilegijs piarum causarū ⁊ ibi vide
bis deo fauente.⁊ ibi idem videtur ⁊c.nume. 49.
nota q de iure cōstitutionū regni sufficit q frater
offerat dotes de paragio vt ipsam sororem exclu
dat non obstante q sit tempus elapsum. Secus de
iure isto cōsuetudinario neapolitano quia tunc ipsa
soror elapso tempore.xvi.an. requisito ad eā ma-
ritandam succedit ita fuit iudicatum in.S.cōsilio
vt refert Excel.iuris vtriusqz cōsultus.ll.interpres
d.Math.de affli.vt pr ac preceptor meus semp hono
rādus l decl.S.cō.neapol decl.cclx.iuit dubitatū ⁊c.

49 c ¶ Completos. ¶ † Sed qd si iã habebat.xvi.
an Respondeo tenet maritare primũ cuz poterit
vt hic ver. ẽ tenent ⁊c. ⁊.ff. de re.iur.l.in ambiguis
⁊.l.in omnibus obligationibus. vel recipiat eã ad
succedendũ si volunt prerogatiuã sexus cum mea
communicare vt hic. Neapolitanus.
A D D J. Nota ꝙ qñ annus est directus perso/
ne puta tibi.xvi. anni oportet ꝙ tũc annus sit com
pletus gl.in cle.si.de eta. ⁊ quali. in verbo. xviij.⁊
sic videt ꝙ hoc verbum cõpletos sit superfluũ.cũ.
hec verba sint directa persone ipsi⁹ mulieris.in cõ
trariũ est veritas/ ⁊ magis cõsonaliter ꝙ hec ver
ba sint directa successoribus principaliter ꝓpter
verbum ipsis successoribus. Et ꝑ hoc fuit necessa
rium ponere verbũ cõpletos. quia si non poneret
sufficeret solũ inchoasse.xvi.anni ipsam mulierez
glo.in.d.cle.si.⁊ quid si fuisset dictũ cũ peruenit
xvi. anno tunc sufficeret inchoatũ fuisse annum/ ⁊
qd si est posita dictio ad puta cũ ꝑuenerit ad an/
num.xvi. quia tunc debet esse cõpletus qa li. dictio
ad denotat extrinsecam qualitatẽ Bar.in.l. nõ pu
tabã.ff.de ꝯdi.⁊ demon. Abb.in.d.cle.si. vide Ro.
in.l.qui hoc anno.ff.de verb.oblig.⁊ ibi Jmo.⁊ in
.l.si cui legef de leg.l.⁊ an ⁊ qñ requiratur ꝙ an/
nus sit completus vsqz ad vltimã sui diem dic ꝑ
gl.in.c.ad nr̃am de regu.⁊ in.c.subdiacon⁹.lxxvij.
di.vide glo.in cle.gñale de eta.⁊ qua.⁊ in.c. cũ in
cunctis de elec.vbi.d.Abba. Et nota ꝙ annus cõ/
stat de.ccclxv. diebus ꝯtinuis/ ⁊ horis sex que cu/
mulate per quatuor annos faciunt vnũ diẽ/ ⁊ ille
ann⁹ ẽ bisext⁹ ⁊ hz dies cõtinuatos.ccclxvi.d.Ja.i.
§.rursus i col.xij.in ver.glo.⁊c.insti.de acti. ⁊ cui
mensiuz talis dies attribuatur ibi.⁊ quot dies hz
mensis dic late per modernos post Bar.in.l.cum
bisextus de verbo.significatio. Hostiensis in.c.licet
de sup.negl. prela.glo.⁊ ibi doctores in.c. quaz sit
de electione in sexto ⁊ ibi Jo.Andre. Albert.in.l.
fi.C.de tempo.appela. vbi habes si cõcedit dilatio
ab homine vel a lege de mense/ de quot diebus
intelligitur ille mensis. ⁊ nota ſm Joa. and.in cle.
vnica de rel.⁊ vene.sanc.in glo. certaz ꝙ olim an/
nus erat de decem mensibus ⁊ postea fuerũt duo
additi. Sed pulchrum est videre an annus fuit sic
tempore legis quemadmodũ ⁊ nũc tempore gra
tie ⁊ ꝙ mensis habeat tot dies quot nũc vide qd'
dixi supra in prohemio Carolus in ver. vt igit in
glo.in verbo dileretos ⁊ qñ incipit dies vide ple/
ne per Fe.in.c. cõsuluit de offi.de lega. vbi habes
quomodo computaf dies vt periuriũ euitef ⁊ ad
diuina officia celebrãda/ ⁊ ad ieiunia ⁊ ad solem/
nitatem diei festiui ⁊ qd in priuilegijs/ ⁊ qd in ar
ticulis ibi pulchra ponit post Abba. ⁊ Barba. ibi
⁊ quot horas habeat dies naturalis Abb. in.d.c.
cõsuluit. ⁊ quando dr̃ dies Barba.i.c.ij.post alios
de feri. ⁊ qñ dies termini cõputef in termino Bar
ba in.c.super eo de appella.post Abba. ibi.⁊ q̃ est
ratio ꝙ duo dies in bisexto computanf ꝓ vno ha
bes glo.in.c. quesiuit de verb.obliga. ⁊ de hora/
punctis/ ⁊ momentis. vide.d.Abb.in.c.i.de cau.pos/
ses.⁊ propie.
50 d ¶ Paragium. ¶ † Quod hic dicif paragium
lex vocat modum constituendi dotes ꝙ sit cõside/
ratis facultatibus ⁊ dignitatibus mulieris ⁊ viri.

ff.de iure do.l.q̃ro.⁊.l.cũ hic statu.§.genere de po
si iu. Jtẽ cõsiderato numero liberorũ.ff. de lega.ij.
.l.si filie ergo est arbitrariũ ⁊.l. non est determina
tum. sed est boni viri arbitrio statuendũ vt predi/
ctis legibus/ ⁊ sic paragium videtur circa perso/
nas facultas vero circa bona. ⁊ ideo hic copulanf
vt notentur esse diuersa.ff.de le.ij.l.eã tantũ adie
ctio sed aliud videtur ſm ꝯstitutionẽ regni vt in
constitu.regni de succes.l.in aliquibus.§. sin autez
filij ibi pro modo facultatum suarũ ⁊ filiorum su/
perstitũ numero ſm paragiũ debet maritare ⁊c.
vbi dicit Martinus scz vt tantum habeat queli/
bet filiam quantum quilibet filius q̃ opinio nõ vi
detur bona/ nam si tantum haberet ex cã paragij
quantum ex cã successionis haberet/ quilibet ei⁹
frater quare non admitteref poti⁹ titulo successio/
nis qui ẽ valde honorabilis vt dixi ĩtra.de success.
ex te.l.i.super verbo relinquere. ¶ Respõdeo qa
ex cã successionis haberet portionem hereditatis
cũ oneribus sed ex cã paragij frater non tenef da/
51 re sorori portionem hereditatis sed valorem por/
tionis. qd' innuitur ex verbo facultatẽ ⁊c. † Uel
paragiũ dicif quasi pariũ gestus ⁊ habeat dotes
ſm pares suas inspectis conditionibus supradi/
ctis. nec est verum dicere simplex paragiũ eẽ idẽ
ꝙ debita iure nature cum illa sit certa ⁊ limitata
per legẽ scilicet tertia eius quod habitura fuisset
ab intestato vt in autenti.de trien. ⁊ semis. collat.
52 .ij. nec distinguitur ibi dignitas personarũ. † Pre
terea debita iure nature non debef nisi post mor/
tem/ ⁊ in bonis parentuz vt in auten.de trien.⁊ se/
53 mis.§.i.⁊.ij. † Dos autem de paragio debetur ẽt
in vita patris. C.de dotis promi.l.fi. Jtem possit ab
54 extraneo legari paragium. † Jtem debetur etiã
a fratre si soror est inops.ff.de admini.tu.l.cũ plu
res.⁊ tñ ex bonis fratris nõ debef debito iure na
ture cũ possit exheredari vel preteriri non institu
ta turpi persona.C.de in offi.te.l.fratris ⁊.l.fratres.
Preterea dotare filiã est liberalitas quantũcũqz
55 sit. † Paternũ officium.C.de dotis promiss.l.si pa
ter.§.neqz.sed debita iure nature est debituz non
autez liberalitas vt dicta auten.de trien.⁊ se.⁊. ff.
vnde liberi. l. fi. sed certe licet sit liberalitas ex
parte mulieris recipientis est. tamen debitum ex
parte patris dantis.C. de rei vxo. act.aũt. q̃uis.
56 Jtem ex parte viri recipientis.ff.de acc. ⁊ obliga.
.l.ex promissione. † Sed certe licet paragiũ non
sit idem ꝙ debita iure nature per rõnes predi/
ctas est tñ quantum debita iure nature ſm inter/
pretationem sapientiuz regni ⁊ est loco debiti iu/
re nature licet non sit ipsa debita seu legitima iu/
re nature. Jtẽ eqparantur in casibus positis in au/
tentica res q̃ subiacẽt restitutiõi.C.ꝯmunia de leg.
A D D J. Jbi debetur etiaz ⁊c. adde an frater
teneatur dotare sororem que vnica vice fuit dota
ta ⁊ perdidit dotem.d.Ja.in simili in.§.fuerat in/
sti.de acti.⁊ an teneaf dotare sororẽ vterinã Bal.
in.l.qui filiũ vbi pupil.educ.debet ⁊ qd in sorore
naturali ibi per Bal.⁊ Ja.in.d.§.fuerat ⁊ ibi pa/
ternũ ⁊c.vide pulchra que dixi supra in verbo ip/
sis successoribus in glo.sua. Et nota ꝙ paragium
debetur considerata quantitate patrimonij qualj
tate coniugum ⁊ numero liberorum/ ⁊ qñ soror ẽ.

maritata ob suam pulchritudinem sine dote: vel
fuit maritata a patre de bonis paternis petit so-
ror paragiũ de bonis maternis: vel fuit maritata
⁊ dotata ab extraneo ⁊ tunc paragiũ non erit mi-
nus legitima que ꝯpetit sibi in bonis patris ⁊ ma
tris ⁊ sic dos congrua in non maritata pōt esse vl-
tra legitimam. secus in maritata ⁊ tunc erit vt le
gitima ⁊ minus legitima esse non pōt ita fuit iudi
catum pluries in. S. consi. vt refert. d. Mathe. de
57 affli. in deci. clx. alium dubium ⁊c. ¶ † Sed quid
si frater minor cũ auctoritate tutoris dotauit soro-
rem vltra vires patrimonij an restituetur. Respõ
deo sic nisi conditio seu nobilitas viri patiatur illas
dotes ex paragio quia tunc minor non est decept⁹
vt no. doctores. C. si aduersus dote. l. i.
A D D I. Ibi seu nobilitas ⁊c. dic ꝙ rō est qua-
re hoc casu qñ plebeus ducit nobilem ẽt pupill⁹
in vxorem cũ auctoritate tutoris non restituit̃ q̄a
nobilitas cõpensat̃ cũ nummis ⁊ eẽ animo cõpen
sandi facta talis donatio facit quod dixit d. Abb.
in. c. fi. de dona. inter virũ ⁊ vxo. ⁊ i. c. i. i fi. de adul
terij. ⁊ in. c. cũ i eccle. corpore i. q. ⁊. iij. col. de simo.
⁊ in. c. super eo de testi. in. ij. col. Bar. in. l. si volũta-
te. C. de dot. pro. ⁊ i. l. si ita stipulatus. §. si tibi nup-
sero de verbo. obli. ⁊ glo. ⁊ Bal. in. d. l. si volunta-
te Ang. Saly. in. l. ij. C. de dote cau. ⁊ non nu. Bal. in. l.
d. in fi. C. de dona. ante nup. Ange. in consi. v. inci-
piente Andreas Joannis Ro. in consi. cccclvi. in
cipiente consultatio presens ⁊c. moderni. ⁊ ibi. d.
Alex. ⁊ Barba. in. d. l. si diuortio. d. An. consert. ad.
in repe. c. grandi de supple. negli. prela. libro. vi. in
nona ⁊. x. col. Et sciant atq; notent ⁊ bene signẽt
nobiles mulieres ꝙ accipiendo plebeum ⁊ homi
nem vilis conditionis ꝓpter ipsoꝝ nummos non
pñt amplius gloriari de eaꝝ nobilitate que num-
mis emi non pōt nummis amiserunt ⁊ ideo ab
alijs nobilibus ⁊ nobilibus nuptis viris ipsaꝝ loco
ne sedeant expelli pñt casus est in. l. i. cum concor.
ibi traditis de digni. C. lib. xij. Hoc late ⁊ alij
mod. in. l. i. alle. ⁊ in rub. forma. ¶ † Sed qd si fra-
58 ter maritauit sororem ⁊ nullam dotem sibi dedit
sed fecit sibi constitui dotem a viro an excludatur
a successione ⁊ a petitione paragij. videtur ꝙ sic
scꝫ cõtemplatione fratris nam illi legatur pro quo
legatur. ff. de le. ij. l. cũ pater. §. interdũ. ¶ Itẽ quia
de fratre ad sororem breui manu peruenisse vi-
detur. vt. C. de iure do. l. licet. §. i. ⁊ de dona. inter
virum ⁊ vxo. l. iij. §. fi. ⁊ pro hoc. ff. de vsufru. l. sed
⁊ si in prin. vt sic sibi proficiat qui inopem sororẽ
vendidit sicut qui inopem hereditatẽ vt no. ff. de
heredi. vendi. l. venditor. ¶ Item quia hic non di-
stinguit de cui⁹ bonis dotetur: sed ꝙ dotet̃. Sed
contrarium innuit hec litera cum dicit facultatẽ.
A D D I. Ibi ⁊ nullam dotẽ dedit ad hanc. q.
ꝙ soror maritata nulla dote an excludatur a suc-
cessione patris stantibus fratribus stante dicto sta
tuto vel consuetudini. Paul. de ca. in consi. cxxxiij.
incip. licet in dicto Bal. in auc. res que. C. cõmunia
de lega. tenet cum isto. licet Ro. tenuerit contrariũ
de qua. q. vide ipsum Ro. post Bar. in. l. i. sol. ma-
tri. Et quid si ista filia fuisset dotata de bonis ma-
tris vel fratris tũ an pōt hr̃e digressum ad bona
paterna Are. in singu. clxvij. sed quid si pater lega

uit paragium quod erat consideratis consideran-
dis de ducentum ipse filie an si frater expendidit
centum an alia centum debentur ipse filie: vel ipsi
fratri ⁊ sic heredi Bal. in. l. filia in principio. C. de
leg. ⁊ an maritus possit expellere vxorem qñ dotẽ
promissam habere non potest dic per Abba. in. c.
per vestras de dona. inter virum ⁊ vxo. ⁊ in. c. quẽ-
admodum ⁊ in. c. in tua de iure iuran. ⁊ in. c. lite-
ras de resti. spolia. ⁊ in. c. salubriter de vsur. Bar.
in. c. si seduxerit de adul. cum ꝯcordantijs. ibi tra
ditis Bal. in. l. de diuisione solu. matri. ⁊ in. l. p one
ribus. C. de iure doci. B. l. ⁊ alij moder. post dẽs
cõcorda. ibi traditas in. l. si cum dotem. §. sin autẽ
in fertilissimo solu. matrimo. ⁊ in. l. si donaturus. ff. de
condic. ob causa. d. Jo. lasius in. §. fuerat col. xxvi.
vers. istis tamen ⁊c. instit. de actio. ⁊ an maritus
teneatur ducere vxorem ad suam domũ dote pri⁹
sibi non tradita ⁊ quid si duxit sine dote an tenea
tur eam alere Abba in. d. c. per vestras Ja. in. d. l.
59 si donaturus ⁊ ibi do. Alex. ¶ † Itẽ pone ꝙ fra
ter promisit dotem sorori ⁊ solemniter se obliga-
uit an statiꝫ sit exclusa a successione pris an demũ
satisfactione secuta plene tractat̃ in. x. col. de natu
ra succeden. per. d. Andr.
A D D I. Ad hanc. q. vid. Bal. in. l. si plures in
pen. col. ver. item iusta hoc querit̃. C. de cõ. in ser.
Franci. in tractatu de duo. fra. iij. par. x. q.
60 ¶ † Sed quid si pater non habens filium mari-
tauit filiam cum ampla dote demum suscepit filiũ
postq̃ moritur pater ⁊ gener ⁊ ipse gener tantũ
dicit frater sorori tu habes dotem excessiuã ego
volo te maritare de paragio vt hic ⁊ reliquũ plus
reuocare nam si fuissem tunc natus pater non de-
disset tibi sic amplam dotem in contrarium videt̃
. C. de rei vxo. act. l. vñ. sed quãuis.
A D D I. Pone questionem pater dotauit filiã
de centum pura ⁊ post est effectus ditior ꝙ para-
gium consideratis ꝯsiderandis esset puta de mille
an soror mortuo patre possit a fratre petere di-
ctum paragium solum ad complementum dictoꝝ
mille habita consideratione bonoꝝ que reperiũ
tur tempore mortis ipsius patris ⁊ quid patre vi
uente dic vt in simili per Bal. in. l. q̃ uis in fi. C. de
61 fideicom. ¶ † Item ad hoc vt mulier excludatur
a successione patris vel fratris. an sufficit habere
paragium absq; titulo dotis. puta pro sustentatiõe
seu pro honorabili vita. seu pro iocalibus: vt mo-
ris est an requiratur titulus dotis hoc ẽ vt habeat
in dotem ⁊ nomine dotis ita ꝙ requirãtur tria ad
paragium. s. paritas personarum paritas diuitiaꝝ
⁊ titulus dotis: vt in constitu. regni vt de success. §.
iugatur autem ⁊ dotati. Si enim requiritur ꝙ sit
62 dotata ergo requiritur titulus dotis. ¶ † Iuimo
est quandoq; necessarium instrumentum dotis vt
in mulieribus nobilibus. C. de lati. li. toll. l. i. §. sed
⁊ si quis ⁊ maxime hodie in mulieribus illustrib⁹
que dicunt̃ indotate nisi fiat instrumentum dota-
le ⁊ sic in eis non probatur dos nisi per instrumen
tum dotale vt in autent. vt licet ma. ⁊ avi. §. si autẽ
pater ex ipsa mulier ⁊c. col. viij. ibi filius alijs ex
indotata coniuge natis ⁊c. vocatur indotata q̃ non
habuit instrumentum dotale. E contra videtur ꝙ
sufficiat habere paragiũ nulla facta mẽtione dot

tis vt in consuetu. regni in aliquibus. §. fin aute͂ filii
vbi dicitur ꝙ fratres excludunt sorores si parati
sunt ipsas secundum paragium maritare ⁊c. ⁊ sic
63 dando paragium quocunqꝫ titulo sufficit e͂t absqꝫ
titulo dotis. † Quid .n. si non vult maritari sed ca-
ste viuere ⁊ extra dotes habere .s. paragiũ ꝓ sub-
64 stentatione sua. C. ne filius pro pa. l. cum te pater.
† Non nisi admitteretur ad succedendum debe-
ret conferre paragiũ cuꝫ siue donatio sit ob ca͂m
dotis vel donationis pp nuptias vel ob ca͂m mili
tie siue sit donatio simplex co͂ferri debet nisi sim-
plex donatio fiat ema͂cipato. vt not. C. de col. auct.
65 ex testamento ⁊ quod ibi no. † Quocu͂qꝫ .n. titulo
vir recipiat vxoris nomine vr̃ tanq̃ꝫ sibi debitum
ꝓ onere matrimonij recepisse cũ no͂ fuisset ductu
rus vxorem indotatam ⁊ sic presumitur re uera
ex causa dotis recepisse. ff. que in frau. cre. l. si. §. i.
⁊ vide ibi concordantias meas. Satis ergo videt
habere portionem successionis ⁊ hereditatis pa-
terne vel fraterne sibi debite si habet paragiũ si-
ue ex causa dotis siue ex simplici donatione vt ex
cludatur a successione patris vel fratris.
A D D I. Ibi requiritur titulus dotis an soror
exclusa per istas ꝯsuetudines possit admicti ad he
reditatem fratris, ⁊ sic an intelligatur dotata de
bonis patris ⁊ non fratris do. Ia. in. §. veteres in
d. l. de acqui. posses. in. ij. col. i ver. si. circa prima͂ ⁊c.
ibi pro substentatione sua ⁊c. vide Bal. in. l. qui fi-
lium. ff. vbi pup. educ. debet ⁊ in. l. ius naturale. de
iu. ⁊ iu. Bar. in. l. si quis a liberis. §. vtrum de lib.
Ale. Imo. l. Titio. §. titio genero de condi. ⁊ demo͂.
Et quid si testator leget mille pro dote filie ⁊ vult
ꝙ ponantur in tuto. ⁊ de fructibus alimentet do-
nec maritetur, an si heres hoc non fecit poterit ne
puella petere ⁊ dotes cũ fructibus quos esset p-
ceptura de ista dote vltra alimenta habita ab he-
redibus Pau. de castr. in consilio. ccxxxvi. ⁊ nu͂qd
alimenta prestita sorori possunt imputari in lega-
to dotis facto a patre Are. insti. de actio. in. §. fue-
66 rat Cy. in. l. alimenta. C. de nego. ge. ¶ † Sed qd
si intrat in monasteriũ an possit habere paragiuꝫ:
quidam ꝙ sic quia nupsit deo in auten. de sanctiss.
epi. §. sed hoc in presenti. ⁊ Ita notat Cy. in dicta
aute͂. sed q̃uis ver. quarto queritur: sed pro hoc
facit aute͂. ingressi cũ dicit sua. Sed uidetur posse
dici ꝙ sufficiat paragium ingressarum non sicut
si nuberet viro temporali debet considerari para-
gium etiam s͂m conditione͂ viri: Ita q̃ si nubit spon
so celesti: ⁊ tunc paragiũ esset debitũ iure nature.
Quod notat dñs And. in constitu. in aliquibus de
successione comitũ baronum circa finem lecture.
sue per vnam cartã: ⁊ est fortis ratio q̃a talis spo͂-
sus .s. celestis semper est: ⁊ cum omnibus est vni
formis ⁊ equalis. ⁊ propterea tale paragiũ semp
erit vniforme ⁊ equale .s. debito iure nature ⁊ hoc
petit monasterium ex persona monialis vt plene
dixi infra proxima consue. in glo. Sed quid si isti
proximiores ⁊c. † Idem si voluit caste viuere .s. ut
67 paragium sit ipsum debitũ iure nature: ⁊ hoc nisi
succedit pariter cum masculo quod e͂ s͂m has co͂-
suetudines si. xvi. anni excesserit tunc .n. esset tota
portio vt dictus do. And. late. no. in dicta consti. in
aliquibus: ⁊ per Caro. in longobar. de successio. in

68 .l. si pater filiam suam. † Sed certe no͂ debet ha-
bere plus luxuria q̃ꝫ castitas. Neap.
A D D I. Ibi sed quid Si intrat monasterium
⁊c. An dispositio istius ꝯsuetudinis includat mo-
niales dixi plene supra in rubri. ⁊ quid si testator
legat centum pro filia maritanda: ⁊ si monacetur
quinquaginta an si monacetur possit petere centum
vide Bar. in. l. titio in. §. titio genero. ff. de condit.
⁊ demonstra. Bal. in. l. deo nobis. C. de epi. ⁊ cleri.
⁊ Fe. in. c. in pñtia de prob. in col. xx. in ver. ⁊ ex
istis ⁊c omnino ad hunc casum non pretermittas
videre do. Thoma. Fer. in cautelis in cautela nu.
xiij. ⁊ quid si legatur centũ tali: si monasteriuꝫ in-
grediatur an si ingredie͂t ⁊ postea exibit illa ha-
bebit vide Angelũ in. l. si quis heredes. C. de insti.
tu. ⁊ substi. ⁊ in con. incipien. Coradus nume. clvi.
⁊ quid si pater ponit centum super altari in mona
sterio filie: an illa ꝯputentur in legitima͂ ipsi⁹ filie
monachate Bal. in. l. q̃m nouella. C. de in offi. testa.
69 e ¶ Facultatem. ¶ † Idest substa͂tia͂ seu bona. ff.
de le. ij. l. cũ pater. §. dulcissimis insti. q̃ ma. no͂ poss.
§. preualuisse: ⁊ in hoc significatione ponit extra
de vi. ⁊ ho. cle. c. q̃m ⁊ de immunita. eccle. aduer-
sus: ⁊ de pe. ⁊ re. c. cum ex eo. ⁊ in aute͂. de hered.
⁊ fal. §. si vero ab sunt ⁊ vide ibi glo. l. sic e͂t sumit
Gene. xxxi. in prin. ibi meli⁹ de illius facultate di-
cat factus est inclitus ⁊c. C. de prin. agent. in reb⁹
70 .l. multis lib. xij. † Ibi vel i sacratissima vrbe vel
in prouincijs immobiles possident facultates ad
iuratorie cautionis: ⁊ substantie sue credantur ⁊c. ⁊
sic facultas ⁊ substantia sue pro eodem ponitur. ⁊
non intelligas .l. substantiam modicam puta saccu
71 lum. † Sed arbitrio iudicis quod arbitriuꝫ erit
vt possideat tantũ qua͂tum est id, de quo est que-
72 stio vt no. in predicto. §. Si vero absunt. † Quod
autem dicitur vel que dicatur res exigua ⁊ q̃ te-
nue viles ⁊ que minime vide i aute͂. de man. prin.
§. sit tibi quoqꝫ col. iij. ⁊ scripsi in aute͂. de h. instr.
73 .§. oportet col. vi. † Substantia aute͂ pura dicit de
ducto ere alieno in aut de nup. §. si quis .n. dixerit
ver. siue e͂t maiores col. iiij. in alia significatio͂e ac-
74 cipit extra de rescrip. c. cũ aliquibus lib. vi. † Naꝫ
multas habet significationes: dicit eniꝫ a facili. se-
cundum Guic. vnde versus. Diuicias cũ posse no
tat. dat damna facultas vt ex. de immu. eccl. c. ad-
uersus, vel dic facultates .i. possibilitate͂ dandi ꝑ
motu iudicio vt not. in aucte͂. de heredi. ⁊ falsi. di-
cto. §. si vero absunt col. i. in glo. i. substantiam: ⁊ in
hac significatione ponitur in dicto ca. cuꝫ aliq̃bus
dicitur enim a facili vt notatur in dicto capitulo
aduersus ⁊ extra de immunita. ecclesiaꝝ c. aduer-
sus consules, ⁊ ff. de adop. l. nec ei. §. ⁊ primũ. ⁊. ff.
75 de transac. l. cum hij. §. in personam. † Sed certe
tu diceres textus noster dicit supra i princi. facul
tatem, ⁊ non facultates: vnde expone facultateꝫ .i.
patrimonium cum glo. pariter ⁊ mixtim vtat hijs
76 duob⁹ uerbis .s. patrimo͂io ⁊ facultatib⁹ vt † Dos
promissa vltra patrimonium seu facultatem ipso
iure non valeat cum non exigi debeat vltra qua͂
77 facere possit ar. l. si cum dotem. ff. solu. ma. † Sed
vltra vires patrimo͂ij valet licet co͂peterat exceptio
.ff. de iureiu. l. siue generali in glo. ergo no͂ po͂t
⁊c. ⁊. ff. de admi. tuto. l. cũ post mortem. §. ppterea.

in glo.l.nolit circa medium vel melius. l. bena vt
dicto.§.dulcissimis vbi missim vtitur lex bonis et
facultatibus: et sic deducto ere alieno. ff. de verb.
78 signi.l.liberorū.vel † facultatem.l.vires patrimo
nij nam vltra patrimoniū valet dotis datio sed nō
79 vltra vires patrimonij.† Quod est deducto ere
80 alieno vt not.C.si aduer.donati.l.i.† Quādoqz fa
cultas ad redditum refertur extra de consti. c.cū
M.Ferrariensis sic et alibi prout superant facul
tates necessaria subministret.extra de eo qui dū
xit in matri.quam per adulte.pol.c.cū haberet i
81 fi.† Est autem aliter sumpta facultas nam alia ē
naturalis vt ē libertas.ff.de sta.ho.l.libertas. Alia
ciuilis.C.de reuocan.donatio.l.his solis. Alia est
concessio naturalis et tunc nō imponit necessitas.
82 † Nam si papa concessit facultatem recipiēdi ali
quem canonicū/non videtur necessitatem impo/
nere extra de rescrip.c.cū aliquibus li.vi.¶ Item
est facultas bonorum et subaudi hic bonorū pater
norū et maternorū vt infra i consuetudi.si que mu/
83 lier. † Sed de quibus facultatibus seu bonis in
telligitur hec cōsuetudo an de sitis extra districtū.
Respondeo non/sed de sitis sub intra districtū: vt
dixi supra in prohemio circa finem super verbo
districtu in alijs vero bonis sitis extra districtū nō
habet locū hoc paragiū sed ius cōmune.l.qz succe
dat cum ad illa bona extra districtum iste constitu
tiones nō trahantur sed ad bona intra districtum
sita de quorū facultatibus intelliguntur. Neap.
A B B I. Quomodo capiatur i iure facultas vi/
de late per Alb.de rosa in dictio.i ver.facultas et
ibi dos promissa vltra vires etc.vide Abb.in c. cū
sit de consecra.ecle.vel alta.et.d. Jason in.§. fuerat
insti.de acti.in col.xxix.ver.secundo nota.et ibi ex/
tra districtū etc.vide que posui supra in glo.in ver
bo vniuersitate in prohemio post hunc.
i ¶ Succedunt. † Sed an rumpēt testamentum
84 patris si fuerunt preterite ob eo: vt non institute in
debito iure nature/nec in paragio. Respondeo vi
detur qz sic ne auctē.ex causa preteritionis.C.de li
be.prete.corrigatur per hanc.n.cōsuetudinē. Est
.n.legū correptio euitanda nisi expresse corrigat i
aūt.qui mo.na.effici.sui.§.tribus col. vij. et de he/
redi.ab inte.in prin.col.vij.cum debeamus in du
bijs leges legib⁹ ꝯcordare.C.de inoffi.dot.l.i. infi.
vt ergo euitetur legis correctio videtur dicendū
qz filia preterita intemptando querelam i officiosi
testamenti rumpat testamentū per autē. ex causa
et sic petat portionē hereditatis:sed frater si volt
ipsam excludere offerat dotes de paragio vigore
huius consuetudinis.¶ † Item qz talis filia pre/
85 terita rumpat testamentum patris innuit iste text⁹
quia causa quare filia est exclusa a successione pa
tris est/quia frater tenetur ipsaz infra annos.xvi.
sm paragiū maritare:ergo si frater hoc non facit
non est exclusa a successione/sed inclusa cum dicat
hic qz succedet vt frater et alij successores:sed fra/
ter si esset preteritus rumpet testamentū patris/er
go et ipsa que succedit vt frater.¶ Itē quia sub/
rogatū in locū alterius facto hominis interueniē/
te/sapit naturam eius in cuius locū subrogatur
.ff.de dona.l.qui id.Sed paragiū facto ciuiū vide
tur subrogatum in locū successionis/cū careat suc/
cessione seu debito iure nature pro paragio: ergo
sapiat eius naturam/vt sicut illam debebat habe/
re iure constitutionis/vel quocunqz titulo vt dixi
plene infra de success.ex te.l.i. super verbo relin/
86 quere etc.sic et paragium. † In contrarium est ve
ritas videlicet qz filia preterita non rumpat testa
mentum patris rō est quia frater eius succedit et
successit patri et non ipsa/vt patet supra in hac cō
87 sue.† Sed frater tenetur ipsam sm paragiū ma/
ritare/et tali paragio debet esse contenta: vt supra
patet/et sic de communi voluntate ciuium auctori/
tate principis approbata videt habitū a iure suc/
cedendi et ipsum ius succedendi transfusum in pa
ragiū argumen.ff.de dona.causa mortis.l.qd' de/
bitori. ¶ Item quia quo ad filiam videtur facta
quedam nouatio de successione ad paragiū ar.C.
de execu.re iudi.l.ij. Item quia vbi ē prouisio ho/
minis cessat prouisio legis.C.de pactis conuent.l.
vltima et vide ibi concordantias in gl. que incipit
quia ab initio etc.Sed tempore harum consuetu/
dinum conditarū patres prouiderūt filiabus suis
de paragio:et filijs de successione.ergo filiab⁹ ces/
sat prouisio legis circa successionem. Preterea q
habet aliud auxilium non habet querelā vt.l.ma/
ximum vitium.§.cum etiam.C. de liberis preteri
tis.sed filia habet auxiliū paragij ergo non habet
88 querelam nullam seu ius.¶ † Item quia lex mu
nicipalis facti est et in facto consistit.i.consensu et vo
luntate ciuium extra de consti. c. licet romanus
Pōtifex.li.vi.Sed an id quod subrogatur i locū
alterius facto hominis sapit naturam eius Dy.di
stinguit quia aut substituit ita qz primum tollat et
hic non sapit eius iam sublati naturam/sed aliam
propriā naturā assumit.ff.de priuilegijs credi. l.ij.
§.peitui ff.de re. iudi.l. iiij. §. si ex conuentione et
de nouaci.l.aliā secus si adiicitur prime vt eisdem
legibus patet. Ita notat Dy.ff.de donac.l.quod de
bitori.sed paragiū qd' habet filia loco successiōis
seu debiti iure nature tollit sibi ipsum ius succe/
dendi. cum non habeat vtrunqz:sed paragiū tan/
tum ergo paragiū ipsum non sapit naturaz debiti
iure nature iam sibi sublate: et sic non requirit qz
pater relinquat filie paragiū ipsum : immo potest
preteriri a patre intestato nec pōt dici totaliter pre
terita a patre cum tempore harū ꝯsuetudinū cō/
ditarum patres cōmuniter prouiderunt filiabus
suis de paragio habendo per eas a patribus fra
tribus succedentibus patri cōi.nec ob.prima ra/
tio videlicet ne corrigatur aūt ex cā. cū legū cor/
rectio sit euitanda etc.quia satis apparet esse cor/
reptam ex quo filia est exclusa a successione ante
89 annum.xvi.vt hic patet in textu.¶ † Itez nō ob/
stat qz posset rumpere testamentum patris et po/
stea excludi per fratrem volentem ipsam sm pa/
ragium maritare : quia si concederetur rumpere
testamentum per querelam iam non esset exclusa
ab initio.i.tempore mortis testatoris et vsqz ad an
num.xvi.quod est falsum vt supra dictum est. Itē
non ob.iste tex.ibi succedunt etc.quia hoc est verū
post.xvi.annum an ergo cū fuerit exclusa a succes/
sione potuit preteriri/ergo eaz querelā intentare
post.xvi.annum. Respondeo qz non pōt etiā inten/
tare:quia non potest dici testamentū fuisse in offi-

closum in quo pater filiam preterijt et filium insti-
tuit quod instituendo constituit debitorem ad dotandum
sororem de paragio virtute huius consuetudinis:
eam que sunt de consuetudine inesse videntur et si
non exprimantur vt nota. ff. de le. i. cum missa. l. si fundum
§. fi. in fine. cum ergo pater preteriit filiam lege mu-
nicipali permanente penam ruptionis testamenti
90 non meretur. ar. C. de adult. l. graccus. † Preterea
cum communiter ciues neap. prouiderunt filiabus
de paragio presentem consuetudinem condendo: nul-
lus de cetero pater pot. dici preterire filiam non
instituendo ipsam heredem cum habeat pulsionem
paragii loco successionis. Preterea cum talis filia
non admittitur ad successionem patris post. xvi. an-
num vt preterita a patre contra pietatis officium
sed vt preterita a fratre maritari secundum paragium vt
hic patet: non debet ergo rumpi testamentum pa-
tris propter culpam filii instituti differentis mari-
91 tari sororem. † Cum delictum suos deberet tene-
re auctores. C. de pen. l. sancimus in penam autem
fratris talis soror post. xvi. annum succedit patri
92 vt frater vt inquit verbum differentibus &c. † Qua
ergo actionem intentabit ista soror contra fratrem
post. xvi. annos. Respondeo conditionem ex hoc con-
stitutione vigore lege noua. ff. de condic. ex le. l. i.
vel petitionem hereditariam consuetudinariam nec
est mirum quia in primo fuit petitio hereditaria ciui-
lis introducta de iure ciuili. ff. et C. de pet. here. Se
cunda fuit petitio hereditaria pretoria introducta
de iure pretorio que competit iis quibus per pre-
torem datur bonorum possessio. ff. de possess. he-
re. pet. l. i. et ii. Tertia fuit petitio hereditaria fidei
commissaria introducta a senatus consulto que com-
petit iis quibus est restituenda hereditas ab here
de rogato restituere. ff. de fideicommiss. here. peti.
l. i. eodem modo dicamus quod sit ista quarta here-
ditaria petitio consuetudinaria que competit filie
post. xvi. annum aduersus fratrem differentem ip-
sam vsque ad annos. xvi. secundum paragium ma-
ritare. vt hic bene colligitur, de iure vero ciuili. xii.
tabularum femine non succedunt masculis pre-
teritis iure consanguinitatis: sed masculi succe-
dunt eis quia commodius erat ita iure constitui vt
plerumque hereditates ad masculos confluerent vt
insti. de le. ag. suc. §. ceterum quod post modum tanquam
ius angustiorum emendatum fuit primo per pre-
torem secundo per diuum Claudium. tertio per se-
natus consul. certo modo vt insti. ad turpil. in prin.
93 et §. i quod. † Ius. xii. ta. habuit initium a grecis. ff.
de ori. iur. l. ii. greci vero vt opinor habuerunt a
94 lege diuina vt nu. c. xxvii. † Ius vero longobar-
dorum ab hys pro parte tractum est cum statuat
quod frater excludat sororem simpliciter absque tem-
poris limitatione sed tenetur ipsam secundum pa
ragium maritare et sic soror habet actionem solum
ad paragium vt in longobar. de succes. l. si filie aut
sorores et l. si quis longobardus sine filiis legiti-
mis masculis &c. Idem est de iure constitutionis
regni vt in consti. in aliquibus vbi marinus hoc
95 no. † Sed an sit idem in postuma quod in iam nata.
re. sic quia que in vtero est habetur pro iam na-
ta. ff. de sta. ho. l. qui in vtero. Sed ista non est bona
ratio quia ex hoc sequeretur quod existens in vtero
rumperet testamentum ex quo habetur pro iam
nata quod dictum est contra. l. si postumus in fi. et
quod ibi non. ff. de libe. et post. l. ii. §. fi. in glo. iam
natum &c. ratio ergo est quia antequam postumus sit
natus non rumpit postquam vero natus est loco eius qui
superstes est vt in dicta. l. si postumus. in fi. et ita rum-
pit et post facto sicut a prin natus a principio reddit
nullum secundum Dy. ibidem pro quo facit. ff. de
iniusto rup. test. l. i. si igitur postuma postquam nata est
loco superstitis est sicut superstes fuit a prin. exclu
sa per patrem a successione patris sic postuma
postquam nata est et ex hoc sequitur quod statim quod nasci
tur nascitur exclusa existente fratre et si nascitur
exclusa quomodo pot. rumpere testamentum. Neap.
A D D I. Ibi in numero. lxxxv. sed quid si fue-
rit preterita adde Bal. in. l. gallus. §. sed quid si
tamen de liber. et postu. col. iii. vers. et faciunt predi-
cta et in. l. maximum vitium. C. de liberi. pre. versi.
extra queritur et quid si filia posthuma moriatur.
vel est spes quod non potest viuere nullo modo Alex.
in. l. quod certarum. C. de posthu. here. insti. et an dicta
filia preterita moriens viuo fratre trasmictatur a
sua ad suos filios dic per. d. Alex. in. l. si auus. C.
de lib. et postu. et Ro. in consi. xlii. et an filia nata et
monachata in tertio ordine. S. Francisci rumpet
testamentum patris quando fuit instituta in quin-
gentis vt monacetur Alex. in. l. commodissime de
libe. et postu. et ibi sed frater tenetur ipsam &c. nu-
mero. xcv. an habeat locum in fratre in primo tan-
tum vel in secundo etiam gradu fraternitatis Bal.
pulchre in. l. iubemus in. §. fi. C. ad Trebel.
96 g ¶ Maternis. ¶ † Nota bene quod mulier dota-
ta excluditur a successione paterna et materna et
hoc cum habet paragium ex vtrisque bonis vt in-
fra in consuetudine si qua mulier. si vero renuncia-
uit esset videndum qualiter renunciauit vt supra
dixi. de iure vero constitutionum regni quantum-
cunque frater succedens differat maritare sororem.
97 † Soror ipsa non succedit, sed ad paragium tan-
tum aget vt in constitu. in aliquibus. et sic filia ali-
ter est exclusa secundum hoc ius municipale: et ali-
ter secundum constitutionem regni. Neap.
A D D I. An si soror ista fuerit dotata de bonis
patris, vel matris tantum dicatur. exclusa vigore
istius consuetudinis vltra hunc post textum hic vide
de. d. Barth. Soc. in consi. xxx. quamuis in versi.
nec obstat. &c. in antiquis.
98 a I Dem. liberis. ¶ † Sed an appellatione li-
berorum contineantur etiam nati ex femina. et
legatur et contra. sed non soluitur. ff. de pollicitati.
l. fina. et. ff. de verborum significati. l. cognoscere. §.
liberorum et de iure immu. l. i. §. fi. Ego autem soluo di-
stinguendo tres intellectus. s. naturalem ciuilem
et pretorium. Secundum vero primum intellectum
. s. naturalem seu quantum ad ea que sunt de iure
naturali appellatione liberorum continentur etiam
nati ex femina per lineam descendentem. ff. de ver.
signi. l. liberorum in fi. ibi et enim Idcirco filios fi-
lias de concepimus atque edimus vt ex prole eorum
earumque nobis memoriam in euum relinquamus.
et ita loquitur. ff. de lib. ag. l. si quis. §. vtrum et. l.
non quemadmodum. ff. et C. de ali. libe. sed soboles
videtur tantum filios demonstrare. C. ne rei do. vel te-

potum

potum.l.i.in prin. et de bo.dam.l.fi. Sed quis neq̄ nepo tes et pnepotes et omnes liberos demōstr. l.i. de insti. et subst. et re.sub con.fac.l.generaliter.§.fi. de.agr. et cense.l.cum scimus.et.l.cum satis.ii.xl.sed quid de
99 appellatiōe filiorum re.quedam glo.† dicit q̄ ap/ pellatione filiorum omnes descendentes.continē/

TEx iuris est in ne potibus et neptibus et aliis liberis descentibus: auis vel proauis ab intesta

tur.ff.de ver.sig. .l.liberorum. licet vulgariter tm̄ p[ri] mo loco cōtineāt intelligantur. vt insti.q.da.tu. pos. .§.fi. ita vero in auté. de non elige.secundo nub.§. cum igit col.i. Alia glo.dicit q̄ appellatione filiorum cōtineātur et nepotes cū pietatis dū de durā eorum separatione tractatur vt no.ff.de le.iij.l.vxorē concubinā Quo ad secundum vero intellectum.s.ciuilem seu cōtrā ad ea que sunt de iure ciuili et hic regula est q̄ ap pellatione liberorum cōtinentur non tm̄ qui sunt i po testate sed oēs qui sunt sui iuris siue virilis siue feminini sex⁹ sunt ex feminino sexu descendētes.ff. de ver.sig.l.cognoscere.§.fi oēs.n.q ex eodē gūe ortis sunt appellatiōe liberorum cōtinent eo.ti.l.liber/ rorum i pn. nisi exp̄sse aliqb⁹ psona seu gradib⁹ ex
100 primant vt ibidē.† Gen⁹ aūt intelligit in agnatis vsq ad.x.gradū i cognatis vsq ad.vij.et no. i aūt de man.pncipis.§.ops aūt co.ij.et.ff.de interdic.et rele.l.ij.ff.de libe.cau.l.i.i prin.sed i autē.de ince/ stis nup.§ i.col.ij.exponit generi. i. consanguineis et c. Imunitas aūt gñri intelligit descendētib⁹ ex masculis.ff.de iure.i mu.cū l.i.§.fi. et vide qd̄ no. in auten.de man.pn.§.ops aūt.col.ij. in his aūt q̄ non limitantur.seu restringunt p gradus liberorum appellatione in infinitū pcedit.ff. de le. prestan.l.ij.
101 † Ex premissis patet q̄ cū tractam⁹ de iure suc/ cedēdi ab intestato de iure ciuili appellatiōe libe rorum cōtinent ēt nati ex femina.vt in autē.de suc.ab intest.§.i.col.ix. et ita hic idē.quo ad penas impo/ sitas liberis de iure ciuili vt.ff.de pollic.l. fi. idem quo ad conditiones oppositas in casu existentium seu non existentium liberorum.C.de cōdition.inse.l.fi. et ad trebel.l.iubemus.Fallit in excusationib⁹mu nerum et in munitatibus concess.generi siue posteris

siue liberis vbi non continentur nati ex femina.ff. de iure in mu.l.i.in fi.et.C.de excusa. mu.l.sordido rum li.x. Item fallit quo ad dignitates.ff. de sena to.l.liberis. Itē fallit quo ad sue potestatis.tic.n. liberi dicuntur q cuz nascitur sunt in potestate in/ sti.de patria pote.§.i. et sequitur naz nati ex femi/ na non sunt in po testate qa patris non matris fami liam sequuntur. Item fallit quo ad titulū emanci pationis liberorum

to decedentibus: non extantibus parentibus eorum ne potum et neptum seu pro ne potum et proneptum.

eo.ti.l.maximum vitiū.§.i.ibi et hoc non solū in fi/ liabus obtinere sed etiam in nepotib⁹ et pronep/ tibus et deinceps obseruari censem⁹ si tamen ex masculis progeniti sunt. Quo ad tertium autem intellectum .s. pretorium seu quo ad ea que sunt de iure pretorio Regula est econtra.s. q̄ non con/ tineantur nati ex femina. Nam vnde liberi datur qbus datur.bo.poss.contra tabu.ff si tab.te.nul.ex/ sta.l.i.§.recta. Sed cōtrata.datur his qui possunt esse in potestate.ff.de contra ta.l.i.in prin.ergo na/ ti ex femina non dicūtur liberi aui materni et ex/ presse no.ff.vnde li.l.ij.in prin.et patet.ff. de contra ta.l.iij.§.ad testamentum et.§. vocatur. et insti. de here.ab inte.§.i.fallit in his q̄ sunt de equitate ptor/ ria vt.ff.de leg.pst.cōtra bo.possess.pe.l.i. Neapo. A D D I. Ibi sed appellatione liberorum et c. numero. 100. vide Bar.in.l.quia tale et in.l. mari/ tum solu.matri.et in.l.liberorum de verbo. signifi. et Dy.in.c.priuilegium de regu. iu.in.vi. et ibi ha/ bes appellatione filiorum qui continentur. et p gl. in cle.i.de bapti. et in.c.apostolica.vij.q.i. Bal.in.l. iubemus.§.fi.C.ad trebel. et ibi in excusationibus munerū et c.nu.cij. vide Bar.in.l.femine de regu. iu. et in.l.fi. de tu. et ibi eo.nu.matrisfamiliam et c.vi de glo.in.c.fi.de conuer in fi. et omnino glo.in.l.cum legitime de sta.ho.vbi habes quando non sequi/ tur matrem: et quando patrem: et an mater pos/ sit dare filium in seruitutem dic per Luc.de pen. in.l.quicumq de fu.colo.patri.C.li.xi. et signa.quia alibi non leges dicti in sing.meis in num. iij.et ibi videbis deo fauente.

102 **E**T omnia pro nepotibus. ¶ † Nota ex hac consue.q̄ hoc ius vocat successores mascu/ los tm̄ vel feminas descendentes ex masculis: et sic potius admittitur neptis ex sexu patris sui quā suo. et pro hoc est bona ratio nam si admittitur ne/ ptis ex persona patris ergo ex sexu patris virtu/ te legis velleye.

ET omnia que dicta sunt de nepotibus pro nepotibus neptibus et

vt no.ff.de libe.et po.l.gallus.§.nūc de lege velleya. ver.nam et si ita. et gl.referunt ibi verba et c. vbi est q̄ si testator ita dicat oīs virilis sex⁹ q suus ē heres mihi vēturis ē heres sūpro.q̄ nūc ēt neptis ex filia vt¹ sstituta cū sit p lineā virilē sec⁹ si ex filia et c. hoc ēt ē p interptationē iustiniani nā lex xij.ta dicit com odi⁹ ē ita iur cōstitui vt plerūq he reditates ad masculos cōfluerēt.vt in.i.de le.ag.suc.

103 § ceterum q Iustinianus interpretat ita est. † Legi timos successores feminas descēdētes ex mascu lis sicut ipsos masculos.quorum locū et vicē succe dunt ipe filie femine eo.ti.§.nos vo. similiter ius lōgobardū vocat masculos tm̄ vt i lōgoba. d suc/ cessi.l.si quicūq lōgobard⁹ qd̄ p iurisptos ē inter ptatū ita vocari feminas descēden tes ex masculis sicut ipsos mascu los i quorum locū vice succedūt vt nota.

pro neptibus: et deinceps in telligantur in descendentibus ex masculis.

Car.eo.ti.l.si qs habuerit filios et.l.si qs lōgobar.se viuēte et c. Similiter ē de iur diuio vt i num.c.vlt. i pn.ibi vt filiab⁹ salphaad fria nil dare possessio nē debitā pri et c. et loqt ibi d successiōe nubētis sue tribu/ sec⁹ de nubēte homini d alia tribu qa tūc.n. femia nō succedit.i locū pris.vt.c.c. i fi. Nō ē qa

deus voluit trib⁹ vt eaꝝ bona non cōmiscent sed
esse semper separata : ꝑpterea matrimonia cō/
tracta inter personas vnius tribus seu familie seu
cognationis (que tria in idē sonant) cū personis
alterius tribus seu familie seu cognationis sepa/
rari ꝛ vxores expelli ēt cum filijs vt Esdre. ix. c.
104 pen. ꝛ vlti. ꝛ ita loquitur Numeri. c. vltimo circa
fi. † Fallit in successione feudoꝝ de iure. x. col. vbi
nepus ex filio non succedit ꝛ sic non representat se
xum patris vt. x. col. de eo quia sibi ꝛ heredibus
suis masculis vel femininis inuestituram accepit. c. i.
ꝛ ratio est quia de ipso iure sexus femineus est
omnino repulsus ꝛ incognitus vt in. x. col. qui feu
dum da. pos. l. i. §. hoc autē ꝛ de suc. feu. da. c. seq/
tur videre. ꝛ sic cū sexus femineus sit omnino re/
pulsus ꝛ incognitus nec inuenitur cognitus virtu
te representationis. propterea nō pōt representari
sexum masculinū. ꝛ sic lex velleya / cessat. de iure
aūt const tutionis regni nepos ex filia que poterat
in feudū succedere admittit sicut eius mater non
105 ex sexus iustis sed. † Quia mater nō fuit exclusa
ꝛ per consequens nec eius filij si sexus femineus
nō est omnino exclusus vt inabilis nisi qñ ꝯcurrit
cū masculo quia tūc masculus sibi pfert : ꝛ sic tūc
femina non repellit vt omnino ꝛ indistincte inabi/
lis sed vt minus abilis quasi masculus cum quo
concurrit vt in constitutione. in aliquibus ꝛ in
constitutione. vt de successionibus inprincipio.
106 a † Ex predictis patet ꝙ Subingrediens in
locum alterius assumit eius naturam quo ad se/
xū virtute legis velleye. Itē sapit eius naturā q̄
107 ad gradū ꝛ hoc de iure comuni. † Secundus. n.
gradus siue descendēteo subintrant ī locū primi
deficientis : siue. n. pater eius defecerit morte siue
deportatione siue ex heredatione : siue aliquo iure
delicti talis. n. filius intrans in locū patris deficiē
tia suo iure admittitur non. n. patris deficit notā me
retur. ff. de coniung. cū emancipa. libe. l. i. §. sed si
patruus ꝛ. ff. de bonis libertorum. l. quid si pater
ꝛ. l. queritur. ff. de bono. posses. contra tabu. l. i. §.
quidam. ff. de libe. ꝛ post. l. si quis postumos. ꝛ. ff. de
iniusto. test. l. postumoꝝ. Et hec subingressio ī linea
descendenti habet locū ininfinitum .s. nepotibus
pronepotibus ꝛ deinceps ut auten. de heredi. ab
intestato. §. si igit col. ix. ꝛ in. x. col. qui feudum dare
108 poss. §. hoc autem sciendum. † Sed quid linea
collaterali. Rñdeo videtur idem vt instim. de he/
redi. ab intesta. §. ita demum vbi glosa dicit ꝙ fi/
lius non pōt precedere nepotem ex altero filio in
gradu. cū ius patris obtineat. ꝛ allegat eo. ti. §. cū
filius ibi equum enim esse videtur nepotes nep/
tes vt in sui patris locū succedere ꝛ quia posset in
telligi idem in ꝓnepotibus. ꝛ deinceps ex eadez
rōne emanauit ius autenticorum declarans hoc
in nepotibus tm̄ habere locū in filijs fratrus vt in
autē. vt fratrum filij. Idem videt de iure lōgobar
dis vt nota. Car. in longobarda de successi. l. si qs
habuerit filios. ꝛ ibi videtur textus ꝛ. l. si quis lō/
gobardus se viuente. ꝛ sic de iure filius fratris
succedit cum patruo ꝛ cauet. l. romana vt nota. q̄/
dam glosella eodez ti. l. i. ꝛ de iure nouo. x. col. in
ꝯllaterali linea extēdit successio vsqz ad. vij. gra
dum in linea vero descendente in infinitū vt in. x.

col. qui feu. de possum. §. hoc aūt sciendū. ex predi
ctis vidimus ꝙ sub ingrediens in locū alterius
assummit eius naturam ꝛ vicem quo ad sexum
ꝛ quo ad gradum. Item assumit quo ad nume
rū tam si plures in locū vnius succedūt loco vni⁹
hētur. ff. de ꝯditio. ꝛ demonstra. l. cuz fundus in fi.
vti. n. debent eo iure cuius persona fungit. C. de he/
re. vel acc. ven. l. emptor hereditatis. Item sapit
eius naturam quo ad eius suitatem paternā po
testatem. Nam si aliquis habens filium in potesta
te ꝛ ex eodem nepotem emancipatum moritur su
perstite nepote emancipato / ꝙ talis nepos emanci
patus habet ex persona patris sui in potestate ma
nentis ius collationis : quod emancipato non con/
fertur. ff. de coniung. cum emancipa. libe. l. i. §. si. se
cundum primū casum in glo. eadem. n. portio nepo
ti emancipato confertur que conferri debet patri
in potest. te manenti si viueret. ff. de col. bo. l. si ne/
potes. licet emancipato collatio non fiat vt eo. ti.
l. i. §. portiones ꝛ. l. cum emancipati. §. si duo. ꝛ eo
dem modo soluit legata sicut pater si viueret. ff.
de coniug. cum emanci. libe. l. ij. Item sapit eius
naturam quo ad dignitates seu prerogatiuas p/
sonales. C. de questio. l. diuo marco cū materia sua
ibi tractata per Cy. ꝛ per Car. in longobar. de pa
ricidio. l. si. ff. de senato. l. filiam. Item sapit eius
naturam in hijs que sunt a genere vt puta in iure
patronatus. ff. de iurisdictione ꝛ relega. l. iij. ꝛ de
iure pa. l. iura. C. de lati. libe. tol. l. i. §. sed ꝛ siquis
sub conditione. Quod autem dixi de nepotibus
neptibus ꝛ deinceps vt succedant ex persona pa
tris. intellige etiam si fuisset conceptus seu cōcep/
ta post mortem aui. vt. ff. de colla. bo. l. tam emanci
109 pati in prima glo. in fi. † Idem etiam ius est si ne
pos vel neptis nascet post mortē patris viuo auo
vel post mortem vt. ff. de colla. bo. l. tam emancipa
110 ti in prima glo. in fine. † Idem etiaz ius si nepos
vel neptis nascetur post mortem vtriusqz nam na
tus etiam est qui nasciturus est : cum de eius
modo tractat. filij. n. aut filie nomina ēt posthumus
aut posthuma cōtinetur insti. q dare. tu. poss. §. pe.
ꝛ ꝑ ista opinione ꝓcesserūt litere a felicis quōdā
recordationis dño Rege Roberto sub data dñi
Barth. de capua q̄z dñis nris Rege Lodouico ꝛ
Regina Joanna. quaꝝ literaꝝ tenoris ad memo
riam in fine huius libri posui seriatim. Neap.
A B B I. In numero. cliij. ibi virilis sexus ꝛc. an
appellatione virilis sexus veniat filia femina na/
ta tm̄ ex masculo vide Bal. ꝛ Imo. in. l. gallus. §.
nūc de lege velleya de lib. ꝛ postu. in ver. vi. oppo
no ꝛ ibi. d. Alex. ꝛ in consi. xliij. ꝛ an veniat filius
filij spurij. d. Alex. in. l. gallus. i. §. quid sit. ꝛ ibi de
naturali nepote ꝛ filio presbyteri. ꝛ quid in feudo.
do. Alex. in. d. l. gallus in. §. instituens. ꝛ qd in em/
phiteosi d. Alex. in. d. §. nunc de lege velleya ꝛ nu.
cel. ibi quia mater ꝛc. vide Bal. in. l. maximum vi
cium. C. de liberis prete. ꝛ ibi Saly. ꝛ Bar. in. l. li/
berorum in. vi. col. in ver. quero quid si filia ꝛc. de
verbo. obliga.
b Ex masculis. † Qui sunt agnati inst. de le/
111 gi. a gna. tu. i pn. ꝛ de leg. ag. suc. in prin. ꝛ de he. q̄
ab intest. §. item vetustas. ff. vnde libe. l. inter agna
tos ꝛ de gra. l. iuris consultus. §. i. ꝛ hij dicūtur le/

gissimi vt predictis iuribus insistitur. et hoc plus
diligebat vetustas in dicto.§. itē vetustas. Jtē in
codicis vt.C.de legi.here.l.ad intestati. ¶ Quid et
de nepotibus ex filia secūdū hoc ius municipale.
Respondeo mater videtur excludi tanq̄ agnata
vt predictis iuribus. Sed certe hec non est bona
ratio. quia filia agnata est et nō excluditur vt hic.
ergo dico q̄ aut filia fuit exclusa a successiōe vt q̄a
fuit dotata in bonis patris et tunc eadē rōne exclu
duntur descendentes ex ea quia subingrediunt per
sonam et locū filie exclu'e. si vero filia nō fuit exclu
sa sed inclusa ad successionem patris. vt quia non
fuit dotata et est maior.xvi.annis. et sic reducta ē
ad ius masculorū. et tunc nepotes ex ea succedūt
sicut ipsa succedere poterat. quia in descendētib⁹
hēt locū subingressio vt in auten.de heredi.ab in
testa.§.i.col.ix. Si vero fuisset minor.xvi. annis d
dotata nupta et tunc eis filij non succedunt nisi in
paragio qd' eorum mater petere potuisset. succe
dunt enim in locū matris. que non habuit ius suc
cedendi. sed paragij ratam. ex quo annos.xvi.
non excessit. vnde in hoc tantum succedent eius fi
lij non enim potuit eorum mater plus in eos transfer
re q̄ habuit. vt in regu. iuris nemo potest ꝛc. ff.de
112 acqui.here.l.heres in omne. † Pater ergo q̄ de
hoc iure municipali patruus nō excludit nepotes
al.neptem ex fratre premortuo a successione pa
113 tris eorum fratrum. aliqs neptis eiusdē dotando ip
sam de paragio. † Filius aūt defuncti et nepos
114 eius ex filio vel ex fratre excludit amitā dotādo
eam de paragio vt hic in textu. ¶ † Jtem frater
excludit sororem vt infra proxima consu. in fine.
Ratio primi dicti est q̄ ambo fratres habuerunt
ius succedēdi patri eorum vnde frater premor
tuus ius succedendi quod habuit transmisit in fi
liam. ipsamq̄ filia ex persona et sexu patris cuius
115 locū ingreditur succedit auo vt est dictum. nec ē
officium patrui dotare neptem. † Ratio aūt qua
re filius defuncti nepos neptis ex filio. vel ex fra
tre excludit amitam vt hic pater. est quia defun
ctus dotando sororē de paragio excludebat ipsam
et eodē iure eius filius vel nepos sibi succedentes
116 excludunt sororem dotando ipsam. † Censentur
enim eadem persona defuncti et suorum heredum
vt in autem de iure iuran. amoti. presti. i prin.col.
117 .v. ¶ † Jtem hereditas transmittitur et vadit cum
suo honore et omni iure defuncti.C.de her. et ac vē
di.l.emptor. et ff.de acqui.here.l.heres in omne ius
Ratio vero quare frater excludit sororem dotan
do ipsam de paragio est quia quod fuit paternum
officium in patre dum vixit post eius mortem effi
citur fraternum.ff.de admi.tuto.l.cū plures.§.pe.
et hoc etiam indicat bene infra. proxima consu. in
118 fi. † Et q̄ sit officiū patrui dotare nepotem ex fra
119 te nulla. l.cauetur. † Jtem quero vtrum filia pri
mogeniti defuncti gradū patris ingrediens suc
cedat auo in feudo antiquo ex persona patris: an
repellatur vt femina ex persona sua existente pa
truo suo qdē avi. Respondeo q̄ de iure hoc mu
nicipali et de iure longobardorum femina ingrediēs
locū patris succedit auo ex persona et ex sexu pa
tris nō suo. vt supra habitum est. De iure vero cō
muni non habet locū prerogatiua primogeniture

nec prerogatiua sexus et propterea femina nō re
pellatur siue tractemus de successione descendē
tiū. siue ascendentiū. siue collateraliū ex priuilegio
filius vel filia fratris licet sint in secundo gradu
concurrunt cū patruo: qui est in primo gradu de
functe persone vt in autē.de heredi.ab intesta.§.si
cum fratribus et in auten.vt fratrū filij.§.i.col. ix.
alibi nō ab re ē vt hoc casu deteriores esse nepoti
bus filij nō finatur.C.de bo.mater.l.si viua matre.
licet ibi Cy. notat cōtrariū.s.q̄ filius secūdo genit⁹
preferatur in successione feudi filio primogeniti. et
hoc per ipsum tex. q̄a non debet eē deterioris con
ditionis filius q̄ nepos. et quia filius est in primo
gradu et nepos in secundo. et propterea dicit ipse q̄
rex Robert⁹ fuit prelat⁹ Regi Vngarie filio Ca
roli marcelli primogeniti Regis Caroli secūdi.
Sed certe non obstant Nam dictus tex. loquitur in
suo casu. et alia rō quia filius secundo genitus cū
sit in primo gradu sit merito preferendus nepoti
existenti in secundo. est falsa et modo dixi de iure
vsus feudorum.x.coll. questio predicta similiter nō ē
dubia nam illo iure et femina et descendentes ius
sunt omnino repulsi nisi in inuestitura sit actū vt fi
lij et filie succedant vt l.x.col.de suce. feu.l.i.§.filia
et sic si ipsa patri suo nō pōt succedere nec ingre
di locū eius: ergo multo minus succedit auo ne re
moueatur propter existentiā patrui filij qdem aui
sed propter seipsam exclusam a successione patris
propter sexū et per cōsequens a successiōe aui de
iure autem francorum.consti. regni dicta questio sa
tis videt dubia. et eius dubitatio oritur ex textu
consti. regni qui incipit vt de successionib⁹ in prin.
in titulo de succes.nobiliū in feu. ibi dilucida con
stitutione sancimus feuda tenētes filios et nepotes et
ex eis pronepotes trinepotes et vsq3 ad infinitum
ex descendenti linea descendentes cuiusq3 sexus
sint libere et absolute posse succedere: seruata ta
men sexus prerogatiua: vt mulieri masculus pre
feratur nec non maioris etatis. inter eos qui viuūt
in regno speciali iure francorum ꝛc. que verba
non sunt lucida sed obscura nam aut illa verba
s.descendentes cuiuscunq3 sexus sint ꝛc. compre
hendunt omnes simul existentes in tota ipsa li
nea descendente et sic in pluribus etiam gradi
bus. aut comprehendunt existentem in eodem gra
du hoc vel illo ipsius linee descendentis. si com
prehendunt omnes simul de tota ipsa linea de
scendente et sic existentes vt in pluribus gradi
bus vt sit prerogatiua sexus etatis confuse inter
omnes simul de tota ipsa linea descendente tunc
esset sensus q̄ si supersunt.y.fy.ify.geniti et nepos
minoris etatis ex primo genito premortuo q̄ secun
do genitus preferatur. et sic patruus excludit nepo
tē ex fratre primogenito premortuo: quod est cōtra
tex.in auten.de here.ab intesta.§.si autē cū fratri
bus et in autē vt fratrum filij.§.i.col.ix.

ADDJ. Jbi amitā dotādo nu.cxiiij. vide Bar.
in.l.liberorū ff.de ver.sig.in versi. his p̄missis ꝛc.
et ibi itē quero vtrum filia ꝛc.nu.cxx. vide p And.
de Yser.in tit.de eo q acqui.feu.pro se et heredi.
et quid si fuerunt nati duo vno et eodem tempore
p Alex.in.l.ex duobus.ff.de vulga.et pupil. et la
tius vide per Feli. in.c.capitulum in.xx.colu.in

versi.de duobus natis de rescrip. ubi habes qs
presumatur anterior qn nascitur masculus et femi/
na. et qd si ambo sunt masculi. et quid si ambo sunt
extracti ex ceso ventre matris quis regnabit et p
Jo. de anani. in rubri. de sorti. li. vi. et facit secundu
Feli. in. d. versi. de duobus natis illud quod dixit
Flori. l. i. §. 9. cu aries. ff. si quadru. pau. fecit. dica.
qd si in casu illius textus no apparet quod animal
aggressum fuerit aliud semper presumitur cotra
robustium animal ita presumitur p robustiori per
tu. et hec signa ad limitationem illius quod voluit
Bal in. l. vt vim. ff. de iusti. et iure et in. l. i. in. v. q. C.
vnde vi. et Ana. in. c. significasti in. xxvij. de homi.
qd si statutu vel lex dicat qd dans cam aggressio/
nis puniatur in tm. qd si duo pariter seipsos aggre/
diendo vulnerauerunt et non apparet a quo initi/
um processit qd neuter tenebitur p. d. §. cu aries.
tn fallit qn quis altero esset robustior et animosior
quia presumitur qd ille fecit primo insultu qui ro
bustior et animosior est ita Feli. in. d. versi. de duo
bus natis. et nota hanc theoricaz Feli. in dicto ver/
si. de duobus natis pro cautela qd probes robusti
tatem et animositatem enius quia cotra ipsum pre
sumitur. et quid si vnus est animosior, alter robu/
stior est dic qd tunc presumitur insultu inchoatum
fuisse ab animosiore facit nota per Scribentes
in tractatu de duello. et in tractatu de bannis. et io
sis cautus in tali casu pbare animositate, et robu
stitatem. vnius vel animositate tm dixi in commers
nu. lxxij. et an testator pot facere qd secundus geni
tus succedat primo excluso. v. Alex. in. l. nemo pot
120 de lega. i. ¶ † Item sequeretur qd nepos ex filia
secunda genita tanq masculus preferretur filie pri
mogeniti indotate seu in capillo manente qd est
contra eandem constitutionem ver. sed filie autez
et contra consti. in aliquibus. §. i. ¶ Item sequeret
qd filius. ij. vel. iij. geniti existentes maioris eta
tis excluderent filium primogeniti existentem mino
ris etatis. et sic primogenitura non consideraretur
in filijs. sed nepotibus. quod est falsum nam filius
secundo geniti ex persona patris sui non pot ha/
bere primogenitura quod est manifestum. Ite nec
ex persona sua: quia ex quo non eius genitus est
filius de cuius successione agitur ergo nec primo
genitus: nam a quo remouetur simplex. remoue
tur compositum. ff. de opci. le. l. si tibi. ergo a filijs
defuncti tanq a stirpe est sumenda primo genitu
ra. Item sequeretur repugnantia prorogatiuarum
pone. n. feudatariu decessisse superstite secudo ge
nito impubere et nepote. puber ex primo genito/
secundus genitus dicit ego debeo succedere ex
prerogatiua gradus, cu in primo gradu sum. ne/
pos dicit ego debeo succedere ex progatiua eta/
tis. cum sim maior etatis. ne igitur veniat dicta p/
plexitas seu discordia textus non dicit nisi serua/
ra prerogatiua sexus et etatis quia vult ostendere
loqui de existentibus in eodem gradu tantum. di/
cta aut constitutio loquitur de prerogatiua grad9
inquantu premittit de successione filiorum. et dein/
de nepotum descendentiu ex illo. ad quem deue/
nerat ius succedendi et sic deinceps predicta igi/
tur verba dicte consti. non confuse seu mixtim de
tota linea descendente. sed separatim sunt intelli/
gendo. hoc modo decessit aliquis feudu tenens re
lictis pluribus filijs certe inter ipsos filios e ser/
uanda prerogatiua sexus et etatis sin autem si per
mortem primogeniti hue liberis successio deuenit
ad secundo genitu qd eo mortuo inter eius filios
est seruanda prerogatiua sexus et etatis similiter.
si successio deuenit ad tertio genitum. vel deinceps
si successio deuenit ad nepotem vel pronepotem.
vel deinceps. qd inter eius filios e seruanda pro/
gatiua sexus et etatis similiter si successio deuenit
ad nepotem. vel pronepotem. seu neptem. vel pro/
neptem. vel deinceps qd inter eius filios est seruan
da prerogatiua sexus et etatis et sic intellectus e
ab omnibus doctoribus inuiolabiliter obseruatus
vt per Honoriu papa in sua reformatione regni in
Rubrica de his qui succedunt in feudum. c. si ali
quem rc. Ex hoc. n. nulla inconuenientia resulta/
bit. et sequitur ex isto intellectu. qd si inter filios pri
mogeniti est seruanda prerogatiua sexus et etatis.
qd si solus femineus sexus ibi perest succedit serua
ta prerogatiua etatis. et in donationibus sicut inter ipsos
filios primi defuncti sic vt tex. sit huius consti. sa/
tis clarus hoc modo dic qd ius quod statuit inter
filios defuncti feuda tenetis statuitur inter filios pri
mogeniti eius q sunt nepotes. ¶ Item inter filios
primogeniti nepotis q sunt pronepotes. et sic dein/
ceps et ita gradatim seruet prerogatiua sex9 alias
sexus et geniture inter existentes in eode gradu.
Patet ergo qd fili9 secudo genit9 baronis no ex/
cludit filia primogeniti et hoc e triplici iure. s. lon/
gobardorum. francorum: et Neapolitanorum. qb9
tribus iuribus no simpliciter omnino est exclusus
sexus femineus. De iure aut romano p eo qd est
in toto admissus non est dubiu qa no excluditur
de iure aut feudoru. x. colla. simpliciter no e dubiu
qa excluditur ex quo ipse sexus femineus e i totus
exclusus vt supra dictum est. Neapolitanus.
A D D I. Ibi hoc modo decesserit aliqs feudu
tenens rc. ad hanc questionem vide per Oldra. in
consi. ccxliij. et p. d. Alex. de Imo. in consi. xxix. in
primo volumi. qui allegat hanc constitutionem in
aliquibus per hic allegatam. et quia dicatur ma
ior natu quis vero minor natu vide per. d. Alex. i
consili. quarto in tertio volumi.

121 a SI quis vel si qua. ¶ † Difficilior e in re qz
in nomine hec presens consuetudo: presertim
circa primam partem. Habet enim ista consuetu
do duas partes. In prima enim parte ponitur am/
phorismus generalis. in secunda parte remouet
dubium quod ex amphorismo oritur. Secunda
pars incipit ibi Sed si moriens rc. ¶ Difficultas
autem huius consuetudinis est in hoc vt sciamus
qui sunt ordines succedendi secundum hoc ius
122 municipale. ¶ † Sed preter ordines quatuor
successionis scilicet liberorum: legitimorum: co/
gnatorum: et viri et vxoris. ff. si tabu. testamen.
nulle extabunt. l. i. in principi. et. ff. quis ordo in
bonorum possessio. serue. l. i. ¶ Est ergo primo
sciendum qd ius Digestorum posuit tres gradus
cognationis. videlicet alium superioris ordinis:
alium inferioris. alium extransuerso: siue a late/
re. Superioris ordinis vt parentes. inferioris vt li
beri. a latere vt fratres et sorores. ff. de gradibus

Si quis vel si qua ab intestato decesserit filiis seu liberis legitimis non extantibus tunc proximiores ex parte patris succedunt in bonis omnibus defuncti preterquam in bonis que ei obvenerunt eidem defuncto a matre vel aliquo ex linea materna in quibus proximiores ex parte matris succedunt.

123 Affini.l.i.in princi. ¶ † Iustiniani vero sanctio no
ua dicit/ omnia generis ab intestato successio tri-
bus cognoscitur gradibus. hoc est descendentiũ/ ascẽ
dentiũ/ et a latere. ¶ Prima causa successionis ab
intestato est descẽdentiũ. ¶ Secũda est ascendentiũ
si sola est idest sine fratribus defuncti utrinque cõ-
iunctis. ¶ Ter-
tia est collatera-
lium ut in auten.
de heredi. ab in-
testa. in prin. et p
toti. et in auten.
cessante. C. de le-
gi. heredi. ab in
testa. in prin. et pul
cre nota. insti. de
servil. cogna. §. fin. ¶ Item presciendũ est quod linea
transversalis est duplex. s. que sequitur et descendit
a linea inferiori et hoc incipit ab ipso latere/ et sic
a secundo gradu ut frater et soror eorum que de-
scendentes. ff. de grad. l. i. in principio. ¶ Itẽ est alia
transversalis que sequitur et dependit ex linea su-
periori eo. titu. l. secato et alibi dicit gl. quod illi qui sunt
ex transverso dividuntur in superiorẽ/ et inferiorẽ li-
neã insti. de gradi. §. ii. ff. eo. l. i. §. ii. in quibus di-
cat litera ex transverso fratris sororis filius filia/
et cõsequenter patruus/ amita/ avunculus mater
tera etc. ¶ His predictis veniamus ad difficultatẽ
huius consuetudinis. ponit. n. ista consue. in prima par-
124 te talẽ amphorismũ sive regulã † quod proximiores
ex parte patris succedũt in bonis omnibus defũ-
cti preter quam in bonis maternis in quibus succedunt
primiores ex parte matris. ¶ Quero mõ de qua
linea intelligimus ipsum amphorismum: et de de-
scendenti non videtur intelligi. nam ibi cessat prero
125 gativa primitatis. † Cum filia non excludit de-
scendentes ex alio filio pro mortuo ut supra pri-
ma consuetu. dixi cuius rõ est quia in linea descendẽ-
te habet locũ sub ingressio in infinitũ in auten. de
hered. ab intesta. §. i. co. ix. et sic male diceret hic p
ximiores nisi velle dicere quod hec consuetudo corrigit
supra primã consue. dic. n. et in autẽ. de here. ab in
testa. quod est incõveniens in hac. n. cũ parvo vo-
lumine nulla consuetudo corrigat aliam. ¶ Item de
linea collaterali nõ videtur intelligi/ quia nulla ẽt
cessat ibi prerogativa proximitatis cũ habeat in
eo locũ subingressio in infinitũ sicut in linea descen
dente secundum hoc ius municipale ut infra. §. sed si mo
rienti etc. Restat igitur quod intelligatur in linea tantũ
ascẽdente/ videlicet de primioribus sursum et sic
secundũ hoc ius municipalis videtur triplex ordo
succedendi. Primus. s. linee descendentis de qua
est dictum supra prima consu. Secundus linee
ascendentis ut hac cõsue. i. prin. Tertius linee col-
lateralis ut hac consue. §. sed si morienti. et sic princi
pium videtur loqui tantum in linea descendente a patre
sursum/ in qua cessat subingressio et prerogativa p
ximitatis vendicat sibi locũ. sed iste intellectus est
falsus quia hic generaliter loquitur de primioribus.
¶ Item videtur quod intelligatur de collaterali tantum nam
de descendentibus est dictũ supra prima consue.
et de ascendentibus vero. i. parentibus est dictũ in-
fra in consu. filiusfa. ibi salvo etc. ergo hic de collate
ralibus tantum videtur loqui. sed iste intellectus est similiter
falsus quia hic generaliter loquitur de proximioribus
¶ Unde ego dico quod secundum hoc ius municipale est tri-
plex ordo succedẽdi/ et aliter quam sit dictum supra.
Primus. s. linee descendentis est iure liberorum
quorum est prima causa ut supra prima consue. Secũ
dus ordo est linee
ascendentis qui
ordo est iure pa
rentũ: nihil novi
statuitur hic/ sed so
lũ bonorum subsi-
diũ salvatur eis
ut in consue. filius-
fa. quod est de iu
re cõi ut i. di. au-
ten. de here. ab inte. Tertius vero ordo est valde
novus. s. iure primitatis cũ distinctiõe bonorum et sic
nõ est illud ius primitatis. l. cognatiõis de qua loquitur. C.
de leg. here. l. ab intestati. Sed est hic ordo valde gña
126 lis qui amplectitur. n. oẽs lineas ut hac consue. i. pn. quod gña
liter loquitur. † Et sic intelligo princi. huius consue. in linea
ascẽdẽte/ et collaterali et do exẽpliũ de omnibus et sic ve
127 nio ad casus positiões huius consue. i. prin. pone igitur ca
sum in linea descendẽte sic secundum aliquos. † Quidã contra
xit matrimoniũ cũ seya et ex ea suscepit filios/ qua mor
tua contraxit secũdo matrimoniũ cũ gaya/ et suscepit ex
inde filios/ et similiter contraxit tertio vel quarto.
mortuis itaque dictis uxoribus superstite illo viro qui ex
pacto vel aliter lucratus fuit dotes/ vel donatiõis mor
te illarum confirmatas moritur predictus vir superstitibus predi-
ctis filiis. Queritur qualiter predicti filii veniẽt ad suc
cessionẽ patris. Rñdeo cũ distributiõe bonorum quod filii
primi matrimonii cũ sint primiores defuncto ex parte
matris eorum prime uxoris preponentur aliis fratribus in suc-
cessiõe bonorum que obvenerũt et quesita fuerũt ex bõis
prime uxoris matris ipsorum filiorum et sic de natis ex secũ
do matrimonio ut preponantur aliis in bõis que obvenerũt ex
parte matris eorum. Sed tu opponens nõne oẽs predicti fres
sunt primi patri equaliter ex parte ipsius patris ergo de
bent equaliter in omnibus succedere. Rñdeo quod licet sit una
seu similis primitas persona et pariter succedũt pa-
ternis/ tamen est dispar/ seu diversa seu alia et alia pri-
mitas matrna/ et propterea est dispar seu diversa successio
in maternis bõis obveniẽtis patri cũ alia sit successio priorum
filiorum et alia secũdorum. et sic primi nõ patri dici primio
128 res secũdis rõne gradus vel linee. † Similiter. n.
possit poni in filiis unius mulieris et pluribus viris ex
quorum parte aliqua bona obvenissent mulieri ipsi. licet
de iure cõi videtur secus ut no. C. de bo. que li. l. quicũque in gl.
sed nũquid etc. et alibi dicit gl. quod si sunt utrinque coniũcti
soli vel uterini soli vel consanguinei soli succedũt equa-
liter defuncto patri in bõis undicũque quesitis in autẽ. de
consangui. et uteri. fratri. §. i. col. vi. in gl. hoc distingue
129 etc. † In linea autẽ descendẽte pone sic casum de-
cessit quis superstitibus avo vel avia paterno: vel pavis
paternis superstitibus ẽt sibi avo: vel avia: proavus:
vel pavia, maternis et sic de aliis sursum. Queritur
quis ordo est succedendi liberis nõ extãtibus et rñdeo
quod avus vel avia paternus preferetur proavo vel proavie
maternis in bõis omnibus defuncti preterquam in bonis
que obvenerũt eidẽ defuncto a matre vel a linea ma
terna/ in quibus succedũt avus/ et avia materna et

ceteri ascendentes sm gradum. & sic inter eos qui
sunt in eadem linea, & ex parte puta patris, vel
matris habet locũ prerogatiua gradus vt hic in
verbo proximiores, sed inter eos qui sunt in eadẽ
linea puta ascendente ex diuersis tñ partibus hẽt
locũ prerogatiua gradus sm ius cõe vt in aut. de
functo vbi dicit gl. super verbo gradus q̄ pr̄ ex-
cludit auũ maternũ, & mater excludit auum pa-
ternũ nã sm hoc ius municipale hẽt locũ p̄rogati
ua gradus. & bonoꝝ distinctio, gradus dico inter
eos q̄ sunt ex eadẽ parte. s. p̄ris vel matris cũ di
cat primiores & sic p̄ auus maternus p̄ferr in bo
nis maternis auo paterno vt hac cõsue. & si soli pa
rentes sunt. † Alias si defunctus hẽt fr̄es vtrinqȝ
130 ꝯiunctos succederẽt equaliter cũ parentib⁹ i gra
du primis vt in autẽ. defuncto. C. de leg. here. &
hoc casu si bene aduertit maiorẽ partẽ haberent
fratres vtriqȝ coniuncti q̄ȝ parentes paterni tñ
vel materni tñ in casu quo participarẽt cũ parẽ
tib⁹ paternis & maternis in vna successiõe eiusdẽ
131 defuncti hñtis bona paterna & materna. ¶ † Sed
an frater vterinus succedat cũ parẽtib⁹ maternis:
& frater ꝯsanguineus cũ parentib⁹ paternis. Re-
spondeo sic sm hanc ꝯsuetudinẽ. Itẽ aduerte q̄
non posui casum in patre & matre quia textus lo
quit de proximioribus ex parte patris & matris:
nõ aũt de ipsis patre & matre vt infra dicam.
132 ¶ † Quid ergo si decessit quis derelicti patre &
matre. R̄ñdeo de iure cõmuni succedent pariter,
& de iure cõmuni nõ fit discretio inter parẽtes pa
ternos & maternos: sed inter eos sola p̄rogatiua
gradus attendit vt in. d. auten. defuncto l autẽ. de
her. ab inte. col. ix. de iure aũt isto vr̄ q̄ pr̄ exclu-
dat matrẽ in oĩbus bonis & mater excludat patrẽ
in hys que obuenerũt defuncto ab ipsa matre vel
linea materna vt hic & pro hoc q̄ pater est agnat⁹
. ff. vnde cog. l. legitimus in fi. magne gl. mater ve
ro est cognata vt no. eo. titu. l. si spurius. sed primũ
puto verius quia hec ꝯsu. loqtur patre vel matre
non existente ergo hijs existentibus hẽt locũ ius
cõe & quia pater & mater simul operant adesse fi-
lij vt in auten. de trien. & semis. §. neqȝ illo. co. iiij.
ibi neqȝ enim masculus ipse in se neqȝ femina so
lũ ad natiuitatis propagationẽ sufficiens est: sed si
cut vtriusqȝ eoꝝ coaptauit dñs ad generationis opus.
Ita etiã nos eandẽ vtriusqȝ seruamus equalitatẽ
133 &c. † Pater. n. põit semen i auten. de ꝯsang. & vte.
fra. §. cõicabat. col. vi. quod semen est sanguis co.
ti. circa prin. mater vero recipit semen in vtero.
† Unde qui sunt ex eodẽ patre dicuntur consan
134 guinei. qui vero sunt ex eadẽ matre dicuntur vte
rini q̄ vero sunt ex eodem patre & matre dicunt
consanguinei & vterini eo. ti. circa prin. quasi ab eo
dem patre sanguinem, ab eadẽ matre vterũ habẽ
tes, & in eodẽ vtero sanguis ille seu semen recipit
spiritũ. ff. de mor. infe. l. negat lex regia & ff. de ex-
traordinarijs criminibus. l. diuus cũ similibus. li-
cet mater ponat ẽt de sanguine. ff. vnde cog. l. hac
parte & pater ponit ẽt vterũ vt Geñ. xv. c. in prin.
vbi deus inquit ad Abraam. Qui egredit de vte-
ro tuo ipsum habebis heredem. sed ibi vterus po
nitur pro renibus. pater vero circa sexum ipsius
plus operat. C. de leg. here. l. lege. xij. tabu. circa

mediũ ibi sed pp hoc solũ puniri q̄ femine nate
sunt & paterno vicio si hoc vitiũ ẽ prolẽ innocentẽ
grauari &c. Sed circa turpitudinẽ plus opat ma
ter cogitando in aliqđ turpe animal cũ recipit se
men vt no. de ver. sig. l. q̃rit aliquis. Neap.
A D D I. Ibi Sigs vel siqua de hac dictiõe vi
de p̄ Albe. in dictio. in verbo si quis & in verbo si
qua. scribentes in. l. i. de sum. trini. & fide catho. ibi
vñ qui sunt ex eodem patre &c. adde quis dicitur
vere consanguineus per glo. in. c. postremo de ap-
pel. Jo. Andr. in. c. i. de spon. in. vi Hostien. in verbo
affinitatis & cõsangui. & ibi Jo. Andr. Bar. i repe.
. l. cum acutissimi. C. de fideicõmis. ibi i eodẽ vtero
sanguis ille seu semen recipit spũm &c. Adde q̄
in masculo anima infunditur post. xl. diem concep-
tionis in femina post. lxxx. dies Ita dicit gl. in sum.
v. distin. do. Abb. in. c. si quis de homi. gl. i. l. eiuus
de extra. cogni. de anima vide pulcre per Archi.
in. c. moyses. xxxij. q. ij. Albe. i. d. dictio. i verbo aĩa
& intellige & notabis vnum satis singulare & nouũ
viso statuto tempore ad infusionem anime. Pone
hodie die. xxiiij. mensis Nouẽbris. M. D. XVI.
cõcepit Berta filiam feminam presuppono certe
vt vidimus anime infusio erit post. lxxx. dies que
erit die. xi. Februarij. An. 1517. nasceť die. xxiiij.
Mensis Augusti & sic finito tempore. ix. mensiuȝ.
Audi nunc tu Thomista Beata Anna concepit
Beatissimã ac Sãctissimã Uirginẽ Mariã (cui⁹
gratia & intercessio p̄ nobis & multa & in mortis
articulo semper p̄picia fit) ex beato Joachim se-
mine interueniente. quo die & dicis Thomista
nescio vnum tamen scio q̄ die qua Ecclesia cele-
brat conceptionem, nos sanctificationẽ celebram⁹.
Rogo Thomista vt dicas mihi qs nam actus fuit
gestus in illa die qua tu sanctificationẽ celebras:
at ille Anima Uirginis in corpus organizatũ in-
fusa fuit & statim nulla mora perpetrata. ergo ab
illa die infusionis anime q̄ fuit dies octaua Decẽ-
bris & vsqȝ ad tempus ꝯmixtionis Anne cũ Joa-
chim sunt laȝ elapsi. lxxx. dies, & dies illa fuit dies
xix. Septẽbris. tu aũt Thomista celebras Natiui
tatem die. viij. Septẽbris, vnũ de duobus habes
ꝯcedere qđ negare nõ potes, aut q̄ B. Anna por
tauit Beatam virginẽ Mariã p̄ meses. xi. & dies.
xx. quod seqtur ex tua opiniõe qđ nõ dico nec tu
dicis cũ talis partus nõ eẽt pfectus vt no. doc. l. l.
gallus. de libe. & postu. aut q̄ dies illa in qua tu ce
lebras sanctificationẽ est dies illa in qua ꝯcepta
fuit. & si ob reuerentiã sanctificationis vis illã ce-
lebrare, debes celebrare in die. xxvi. Februarij
hoc aũt negare nõ potes cũ fundamenta ꝯcedis.
Nõ obstat rõ p̄ tuos sequaces relata q̄ hoc iõ fit
vt die qua ab ecclesia celebrat ꝯceptio, a nobis
celebret sanctificatio celebret ne tanti diei scanda
lũ fiat populo. hoc nõ affirmo cũ scãdalũ nõ fieret
si ꝯcordares cũ ecclesia. cũ diuersa sint officia san
ctificationis & cõceptionis, & diuersis nominib⁹ nũ-
cupant: ergo nõ idẽ (licet ad laudẽ virginis ten-
dant) l. si idẽ de iu. codi. & hec ad laudẽ virginis.
Et de ꝯceptione si vis videre vide per. d. Abba. &
Barto. in. c. si. de feri. glo. in. c. p̄nunciãdum de cõ
secra. di. iiij. & per venera. fra. Robertũ de Lic. &
alios i sermõe de ꝯceptiõe alias de sanctificatiõe.

135 ¶ † Item in educando ambo operantur nam ma
ter educat triẽnio. C. de pa. po. l. fi. et ff. Sacba. ij. vlti.
c. ibi et lac triẽnio dedi. deinde vero educat pater
e. ff. C. de alen. lib. et q mater admittatur equali
ter probatur etiam alia ratione quia similes pas
siones simili medicina curantur in auct. q. mo. na.
effi. le. § neq3 autem pauci. col. vi. sed parẽtes admit
tuntur ad successionem et ratione miserationis et
pietatis et in solacium amissi filij. ff. vnde libe. l. scri
pto igitur cum similiter patiantur et doleant simili
ter admittuntur que rationes tanq3 naturales et
136 rationabiles non tolluntur per hanc cõsu. ¶ † In
collateralibus vero linee ascendentis pone casum.
Quidam decessit relictis patruo vel amita qui
sunt patris frater et soror et sunt in tertio gradu. l.
iuris consulto. § tertio et actinet ex transuerso. §.
eo. ti. l. i. § tertio gradu. necnon relicto magno pa
truo vel magna amita qui sunt aui patrui frater et
soror et sunt in quarto gradu eo. l. § quarto gradu.
Item relicto propatruo vel proamita. i. paui fra
tre et sorore qui sunt in v. gradu. vel relicto maxi
mo patruo vel maxima amita. i. abaui fratre et so
rore qui sunt in vi. gradu e. l. iurisconsul. § vi. gra
du et isti nuncupantur etiam a patruos et ab ami
ta eo. ti. l. ij. in prin. et sic deinceps vel decessit ali
quis relictis descendentibus ex predictis mascu
lis et feminis qui descendentes sunt cõiuncti et ag
nati et cognati ipsi defuncto ex parte patris nã qui
deriuantur ex feminis sunt cognati tantum stricte
loquendo. ff. de grad. l. iure consul. § cognationis
137 origo. † Licet in larga significatione cognatio est
genus et mem agnationis tamq3 spẽi vnde agnati di
cuntur etiam cognati. ff. vnde cogna. l. inter agna
tos et propterea interdictum vnde cognati compe
tit omnibus qui ex vno nati sunt quomodo per d. l. ci
uilem nõ vocentur. ff. vnde cog. l. i. agnati vero di
cuntur qui per masculos coniunguntur d. l. in. ter
agnatos. et sic proximiores ex parte patris pñt es
se agnati et cognati defuncto et sic succedent sibi i
omnibus bonis preterq3 in maternis et succedunt
secundum prerogatiuam gradus vt proximior p
feratur et sic patruus vel amita excludit magnum
patruum et magnam amitam et sic deinceps ex
cludit etiam filios alterius patrui vel amite qui
sunt sibi nepotes filij fratris et sunt defũcto fratres
consobrini et hoc est etiam de iure cõmuni. C. com
munia de succes. l. auunculo. ¶ Sed tu oppones nõ
ne in linea transuersali habet locum sub ingressio
in infinitũ secundum hoc ius infra e. cõsu. ver. sed
si morienti resp. q ipse ver loquitur in fratre car
nali ipsius defuncti superstite et filijs seu descendẽ
tibus alterius similis fratris. Et sequẽ. cõsuetudo
loquitur in fratre consob. superstite et filijs alterius
fratris similiter cõsobrini in quibus habet locum
subingressio. sed qõ seu casus noster est quando
quis decessit superstite patruo et filijs alterius pa
trui vbi nõ permittitur expresse subingressio per
hanc consu. vel sequentem ergo stabitur iuri com
muni d. l. auunculo et in auct. c. de here. ab inte. § si
vero neq3 col. ix. que hic non corriguntur et stabo
138 generalitati seu regule huius consu. Si quis vel si
qua in prin. † Si autem defunctus habuit bona
materna vel ex linea matris prouenientia simili
ter predicti collaterales materne linee ascenden
tis succedunt in ipsis bonis maternis secundum
prerogatiuam gradus secundum superiores cen
suram vt auunculus vel matertera. i. matris fra
ter et soror qui sunt in tertio gradu preferatur in
ipsis bonis maternis magno auunculo et magne
matertere qui sunt in quarto gradu et sic deinceps
139 † Et similiter matertera excludit filios alterius
matertere defuncti in bonis maternis sicut dixi in
140 patruo et in bonis paternis. ¶ † Sed pone deces
sit quis relicto magno patruo qui est i quarto gra
du et filijs ex patruo qui similiter sunt in. iiij. gra
du quid iuris Respondeo q omnes succedent cũ
sint in eodem gradu. Sed an succedent in stirpem
Respondeo vt dixi intra in sequenti consu. et in au
141 cté. de here. ab inte. § si vero neq3 col. ix. † Pona
mus amodo casum in linea collaterali linee descẽ
dentis seu transuersalis in fratribus et fratrũ filijs
142 ceterisq3 descendentibus ex eis. † Et frater con
sanguineus preferatur vterino in omnibus bonis
preterq3 in bonis maternis vel obuẽiẽtibus desũ
143 cto ex linea materna. † In quibus preferetur fra
ter vterinus et idem in filiorum fratrum descẽden
tibus qd cum iure cõmuni concordat in aliquo.
C. de le. here. l. de emancipatis et i auct. post fratres
et in auct. de her. ab inte. § ex diuerso col. ix. An au
tem frater vtriq3 coniunctus preferatur cõsangui
neo tñ dixi infra in glo. subaudi. et c. ¶ Item pone
casum in fratribus cõsobrinis quorũ triplex est spe
144 cies. † Nam quidam vocantur patrueles qui ex
145 duobus fratribus procreantur. † Quidam conso
brini quasi consobrini qui ex duabus sororibus na
146 scuntur. † Quidam amitini qui ex fratre et sorore
proueniunt. licet omnes cõmuni vsu consobrini di
cuntur. ff. de gradibus. l. i. § iiij. gradu vnus igitur
succedit aut preferetur alteri secundum distinctio
nem bonorum et coniunctionis materne seu pater
ne secundum censuram huius consu. licet enim in
ter eos cesset prerogatiua gradus vt i fra ver. sed
si morienti. et consue. sequenti. nõ tamen cessat pre
rogatiua coniunctionis et per consequens bonorum
distinctio secundum hanc cõsuetudinem. sed certe
versi. sed si morienti nõ loquitur in fratribus conso
147 brinis vt ibi dixi. † Inter illos autem fratres ami
tinos seu sorores talis ẽ successio vt ego filius fra
tris succedam tibi qui es filius sororis patris mei
que mihi est amita in bonis ipsius matris tue ami
te mee cum sibi proximus ex parte matris tue et
sum de linea eius et propterea debeo tibi succede
re in bonis maternis tuis que pñt dici qd ad me
bona auitina. et econtra tu potes mihi succedere i
bonis omnibus et patris mei auunculi quidem tui
cum sis inde proximus ex parte patris mei per
matrem tuam sororẽ patris mei et sis de linea eius
sed non in bonis matris mee cum ad illa veniunt
148 proximiores ex parte matris mee. ¶ † Item ad
uerte q omnes fratres consobrini patrueles et ami
tini sunt sibi inuicem in. iiij. gradu consanguinita
tis. ff. de gradi. l. iurisconsul. § iiij. gradu versi. eo
149 dem gradu. † Inter affines autem puta inter ma
ritum sororis et consanguineos meos ex vna par
te et fratres et consanguineos ipsius sororis vxoris
mee nulla est successio q2 affinitatis nulli sunt gra

dne.ff.de gradi.l.non facile.§.affines & insti.de nu
pt.§.affinitatis non quantum ad prohibitiones seu
permissionem nuptiarum vt ibi & tunc aliter nume
ratur gradus affinitatis de iure ciuili: quia hec
modo.s.iiij.gradu est vxoris mee iure cognationis
toto erit mihi iure affinitatis & econtra in meo
agnatio adeam vt not.in d.§.affines in glo. verus
est proprie &c. Aliter numeratur de iure cano. no.
150 Ber.extra de consang.& affi.c.non debet. † Ites
inter affines non est successio quia affinitas est ra
citas personarum ex nuptijs coniunctarum omni
carens parentela vt no.d.§.affinitatis. Itē sunt
due diuerse cognatiōes inter affines videlicet co
gnatio viri & cognatio vxoris & propterea dicunt
affines quia vna cognatio accedit ad finem alteri
us vt patet in textu dicti affines ergo qui sunt de
cognatione vxoris nō succedunt illis qui sunt de
cognatione viri & econuerso nō enim habeat locū
successio nisi inter agnatos & cognatos vt infra in
consu.qd autē &c. Item aduerte q̄ licet inter affi
nes nulli sunt gradus consanguinitatis nullaqȝ pa
rentela & sic nulla successio tamen inter descēden
tes ex eis sunt gradus cōsanguinitatis & parente
le vt supra proximus dixi in fratribus coniunctis.
Ex premissis patet in quo discordat hoc ius a iu
re cōmuni quia quantum ad distinctionem bonoȝ
& coniunctionis personarum ex quo latere coniun
151 ctarum. † Sed quero que prerogatiua est po
tentior & magis attendenda bonorum an gradus.
Respondeo bonorum nam in bonis maternis pre
feruntur coniuncti ex parte matris etiam si sint re
motiores q̄ȝ coniuncti ex parte patris & econtra
sed inter ipsos coniunctos ex parte patris & inter
ipsos coniunctos ex parte matris attenditur pro
ximitas vt hac cōsu.in prin.sm predictas positiones
nisi sint fratres & descendentes ex fratribus vt in
152 fra vers.sed si morienti. † Item quero quid si est
controuersia inter lineam & lineam an sit seruāda
prerogatiua gradus & bonorum distinctio. Respō
deo q̄ neutra prerogatiua habet locū.s.nec proxi
mitas gradus nec bonorum distinctio. Pone.n.
q̄ defuncto superest abnepos q̄ est in quarto gra
du in linea descendente & Auus qui est in secun
do gradu in linea ascendente & proauus qui est in
tertio gradu & frater qui est in secūdo in linea col
laterali. Certe abnepos prefertur in omnibus bo
nis cum prima causa sit liberorum & sic linee de
scendentis vt supra proxima consu.in prin.
153 † Similiter pone q̄ sit controuersia inter lineas
ascendentem & collateralem nam tunc preferunt
ascendentes quorum est secunda causa vt in auct.
cessante & in auct.de here.ab inte §.1.si defun
ctus habuerit fratres vtrinqȝ cōiunctos aut fratrū
filios.e.ti.§.ex diuerso vel etiam in infinitū ex fra
tribus secundum hoc ius vt infra in vers.sed si mo
154 rienti † Sed certe ipse vers.sed si morienti loqui
tur quando descendentes ex fratribus in infinitū
volunt succedere cum fratre defuncti quod possūt
non autem loquitur quando volunt succedere cum
patre vel auo defuncti quo casu dico habere locū
iura cōmunia: quod autem dixi in fratribus vtrin
qȝ coniunctis idem credo & teneo in fratribus con
155 iunctis ex parte eius de cuius bonis agitur † Ut

Pater succedat filijs in bonis suis maternis simul
cum fratre eius vterino & mater succedat filio in
bonis paternis simul cum fratre consanguineo q̄
beneficium non traho vltra ipsum fratrum filios.
sicut est de iure cōmuni in vtrinqȝ coniunctis vt in
auct.vt fra.fi.& dicto.§.ex diuerso. Aut ergo est cō
trouersia inter lineam & lineam & tunc cessat prero
gatiua gradus & bonorum distinctio vt modo dixi
Aut est controuersia inter eos qui sunt in eadem li
nea & tunc aut sunt coniuncti ex eadem parte pu
ta patris vel matris & habet locū prerogatiua gra
156 dus & non bonorum distinctio inter se ipsos. † Pu
ta auus maternus excludit proauum maternū in
bonis maternis & alijs & sic auus paternus exclu
dit proauum paternū in bonis paternis & alijs & vt
hac consu.ibi proximiores. Si vero sunt in eadem
linea non autem ex eadem parte coniuncti puta
decessit quis superstitibus ascendentibus ex patre
& matre qui omnes sunt in linea ascendente certe
hoc casu est econtra quia habet locum bonorū di
157 stinctio & non prerogatiua gradus. † Nā si defun
cto superest auus paternus & proauus maternus
& decessit relictis bonis maternis tūc proauus ma
ternus succedit in totum virtute huius consuetu.
Auus vero paternus non nisi in bonorum subsidio
158 infra consue.filius fa. † Si vero vellet testari tunc
medietatem ipsorū bonoȝ maternoȝ habet neces
sitatem relinquere auo materno virtute legis seu
consuetudinis & si testator infra titu. Auo vero pa
terno solū bonoȝ subsidium de ipsa medietate sibi
restante & sic de.xij.vncijs bonorū maternoȝ auus
maternus habet sex & auus paternus de residuo quia
sex habet tertiam iure nature & sic duas vncias er
go testator vt poterit dispōere nisi de quatuor nec
est bonum dicere q̄ auus paternus ius eleuet de
omnibus.xij.vncijs tertiā suā & sic.iiij.vncias & po
stea auus maternus eleuet sex vncias & sic rema
nebunt due tantum testatori quia de eo quod po
test disponere habet necesse filius relinquere pa
rentibus bonorū subsidium infra in consuetudi.fi
lius fa.& non de eo quod datur ex prouiden. con
suetudinis alijs proximioribus quia illud est ve
lut debitum qd habet diminuere debitū iure na
ture vt no.C.de rei ven.l.cuȝ a matre in fi.magne
glo Sed nota.ar.contra in auct.de trien.& semis.
§.si vero vltra.col.iij.ibi & natura primo curata cō
petenter sic ad extraneas largitates accedere &c.
Rādeo q̄ verbum largitates soluit contrarium
nature. Neapolitanus.
159 b Seu † seu siue aut & vel dicuntur cōiunctio
nes disiunctiue quia verbis coniunguntur sensu ve
ro distinguuntur quia aut est disiunctiua indicatiua
& dubitatiua disiunctiua cum alterum requirit in
esse secundum Iuuenalem in secunda satyra aut
dic aut recipe calcem & indicatiua vt aut est lux
aut tenebre dubitatiua aut prodest aut non quere
diuicias seu vel est subiunctiua quia in voce disiū
ctiua vtrūqȝ in esse significat vt tota die vel legit
vel cogitat iste.s.qui legit & cogitat diuersis tamē
horis & remos vel expellit vel attrahit remum cū
simul vtrunqȝ faciat sed distincte potest esse tamē
disiunctiua vt comoda mihi vel tunicam vel pe
nulam videor tantum alterum petere secus si di

cerem vel etiam tunicam quia tunc vtrunq3 vide or petere hec est grammatica Prisciani in.xv. vbi agit de coniunctionibus disiunctiuis. Similiter vnu est tantum genus disiunctiuorum quoties vno posito alterum remouetur & econtra vt aut est dies aut nox. Sed subiunctiuorum duo sunt genera vnu quando potest alterum sine altero esse & non potest neutrum esse vt aut sedet aut ambulat nam potest alterum esse tantu. Item neutrum .s. iacere. ¶ Aliud genus est quando necesse alterum esse cum solus agat & potest quandoq3 esse .s. agere & pati vt febricitati. ff. de verb. signi. l. hec verba. Sed difficultas magis est inter doctores quando coniungant & quando disiungant vt recitatur prolixe. C. de verbo. signi. l. cum quidam. ¶ Ex quibus prolixitatibus animus non redditur bene clarus vnde claritatem huius difficultatis per certas pulchras regulas introducam ponendo .ix. regulas. ¶ Prima q quando ponitur disiunctio inter personas ad honorem seu commodum tunc ponitur pro coniuncta tam in vltimis voluntatibus legatis libertatibus & tutelis vt .d. l. cum quidam q3 in contractibus vt vendis mihi a ticio presenti librum valet ac si mihi & ticio venderes eo. l. in fi. fallit in stipulatione vbi refert stipulor mihi aut ticio an mihi & ticio vt insti. de inutile stip. §. siquis alij. ¶ Secunda regula q disiunctiua ponitur inter personas ad onus stat in natura propria disiunctionis vt Lucius heres meus aut Titius heres meus seyo centu3 dato vna ficu duo rei debendi quilibet tenetur insolidu3 vt vno soluente alius liberatur. ff. de leg. i. l. si ex toto. §. i.
¶ Tertia est q si ponitur inter personas in casu simpliciter odioso vt damnetur ad morte3 Seyus aut Gayus nam tunc no ponitur pro coniunctiua cum forte nullus veniat damnandus ar. ff. de penis. l. presens. ¶ Quarta est quando ponitur iter contractus vnius persone vt dedi aut donaui tunc .n. contra proferentem ponitur pro coniunctiua. ff. de verb. signi. l. sepe. §. i. ¶ Quinta est q quando ponitur inter res stat in propria natura disiunctionis. ff. de le. ij. l. lucio & de iure do. l. plerunq3 cu materia sua: fallit quando precedit species & sequit genus quia tunc coniungit. ff. de au. & ar. le. l. siquis ita.
¶ Sexta est q in coniunctionibus potestatiuis vel casualibus disiunctiua stat in propria natura disiunctionis. ff. de condi. & demo. l. cu3 pupillus. §. i. ff. de condi. insti. l. si heredi. fallit quando ex intellecta disiunctio resultaret iniquitas. ff. de insti. & subst. l. generaliter. ¶ Septima q in delictis intelligitur coniunctiue & disiunctiue. ff. q vi. aut clam. l. hys qui in puteum. §. interdictum & C. de re. ven. ciui. l. fi. li. xi. ¶ Octaua q in arbitrarys .i. que ad arbitrium alicui disiunctiue committitur tunc stat in propria natura disiunctionis. ff. de custo. re. l. i. & Iuuenalis vel dic vel recipe calcem. ¶ Nona q vbi disiunctio ponitur inter ea que simul esse non possunt: semp stat in propria natura disiunctionis vt dies est aut nox. ff. de ver. signi. l. hec verba. Cum ergo hic ponatur inter personas honoris & commoda. Item quia precedit species & sequitur genus ideo ponitur pro coniuncta ac si diceret filys & liberis non extantibus qui extarent ipsi succederet vt supra proxima consu. ¶ Vel ponitur hic expositiue vt Alexander siue Paris vt no. ff. de impu. l. qui certu. §. i. similiter expositiue ponit per Io. and. extra de appell. c. romana li. vi. Neapolitanus.

ADDI. De ista dictione seu dixi supra in prohemio in verbo seu Albe. in dictio. in verbo seu & ibi de dictione siue i verbo siue & de dictione aut in verbo aut & de dictione vel ibi i verbo vel & ibi mihi aut tibi &c. vide per .d. Abba. in prohemio decreta. glo. & doc. in .d. §. siquis aly per hunc allegatum vbi habes que persone possunt alteri stipulari: & ibi duo soluente &c. vide tex. & ibi scribentes in auct. hoc ita de duo. re. & an quado debitor pluribus vicibus de aliqua re vnica solutione liberetur. d. Ia. post alios in. l. q bis ide de verbo. obli.

160 e ¶ Liberis † Quia appellatio liberorum est largior q3 filiorum. ff. de verbo. signi. l. fily. & l. liberorum ideo non stetit in verbo filys qd est species liberorum. Neapolitanus.

ADDI. Vide que dixi supra in cosue. si moriatur in verbo liberis: & que est differentia inter liberos & filios habes glo. in clemen. i. de bapti. in verbo liberos.

161 d ¶ Legitimis † Subaudi & naturalibus sic extra qui fily sint legitimi in Rubro nigro & ff. de legitimis heredibus ex hoc ergo verbo videtur excludi naturales: tamen adoptiui qui sunt legitimi tantum quia alias appellatione liberorum continentur. ff. de verbo. signi. l. agnoscere. §. liberorum sed certe non excluduntur vt dixi infra super verbo in omnibus. Et no. q legitimi quandoq3 dicuntur respectu naturalium vt in aucte. qui. mo. na. effi. le. coll. vi. quandoq3 legitimi .i. agnati & sic respectu cognatorum insti. ad tertul. §. si vero matre. ¶ Sed quid si intestatus decedens reliquerit filios legitimatos. Respondeo ipsos preferri ceteris alys proximioribus quantum ad successionem genitoris vt in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. filium vero coll. vy. Idem in filio adoptiuo vt no. C. de adop. l. cum in adoptiuis circa fi. in glo. non autem & vbi glo. parificat adoptiuos & legitim. & idem in naturalibus non legitimatis quo ad duas vncias: & patruo quo ad duas vt dixi infra super verbo i bonis omnibus.

ADDI. Quot autem sint genera filioru habes glo. in. c. tanta qui fily sint legit. Et ad hanc questio. de legitimato vide Pau. de ca. in cosi. ccxxi. super eo qd primo queritur &c. & in consi. ccxliy. dicendum est dictam hereditatem pertinere &c. & tex. in c. i. qui fily sint legi. & quid si est legitimatus per oblationem curie alicuius ciuitatis an succedat tam in bonis sitis in ciuitate illius curie cui facta est oblatio: q3 etiam in bonis sitis in alia ciuitate Io. de Lignano in tractatu suo de sen. excomu. in pe. carta. & an legitimatus per oblatione curie succedat simul cum legitimato per subsequens matrimonium .d. Ia. in. l. ex facto de vulga. & pupil. & an legitimatus excludat substitutum .d. Alexan. in cosi. xxxv. in. ly. volu. vers. non obstat: & an potest legitimari nepos filius fily legitimi & naturalis ab auo mortuo suo patre .d. Alex. in. l. gallus. §. nunc de lege. ff. de libe. & postu. & an nepos legitimus & naturalis ex filio spurio possit institui heres ab auo Alex. in. d. l. gallus in. §. si his: & an in tali legitima

tione sint vocandi agnati, ceterisq; quorum interesse est Abb. in c. venerabilem qui filii sint leg. et in c. olim de re. iudi. in vi. col. Bar. in d. l. gallus. §. quid si tamen et an princeps potest legitimare ex certa scientia agnatis non vocatis vide Abba. in d. c. venerabilem in v. col. Bar. et alii in d. §. quid si tamen Pau. de ca. in consi. cccxv. incipien. super primo dubio videtur dicendum etc. Alex. in consi. ii. incipien. visis codicillis legitimatione et alijs in primo vol. Pau. de ca. in con. xxii. Calde. in consi. v. in ti. qui filii sint legiti. Bal. in c. guerram in vlti. col. in princ. in ti. u. hic finitur lex. et dixi in cau. meis num. lxxiiii. et an legitimatio euanescat per filium postea natum vide Bar. in d. l. ex facto Abba. in d. c. per venerabilem et an legitimatio potest fieri per imperatorem sicut per papam Archi. in c. i. de omnibus. x. distin. et que sit maior legitimatio Bar. in d. l. ex facto in d. c. venerabilem per Abba. et ibi an papa potest legitimare solum quoad successionem natos ex incestu et alio damnato nefando ac male dicto coitu et per doctores in c. nisi cum pridem de renun. Et an legitimatio potest fieri per statutum Bar. in l. non ambigitur. ff. de legibus et an bastardus possit inuitus legitimari vide Bar. in l. fi. de his qui sunt sui vel alieni iuris Bal. in l. benignius. ff. de legi. et an legitimatio possit fieri per procuratorem Bar. in l. post mortem. §. neq; ff. de adop. et an institutio spurii conualescat per eius legitimationem Bar. in l. i. de regu. caton. Bal. in l. eam quam. C. de fidei. et an si datur potestas legitimandi filium adulterum poterit legitimare filium adulterum et incestuosum vide in simili per Bar. in l. ii. de verb. oblig. et ibi moder. canoniste in d. c. per venerabilem Barb. in c. at si clerici. §. de adulterijs de iudicijs Abb. in c. fi. de simonia: et an legitimatus succedat in feu. Abba. in d. c. tanta: et in c. innotuit de electio. in v. col. in versi. et ex hoc puto: et an papa possit legitimare natum ex matrimonio contracto inter fratrem et sororem. d. Abba. in c. victoriensis in ii. col. vers. item nota de elec. et que requirantur ad probandum filium legitimum vide Abba. in c. lator qui filii sint le. et an bastardi sint de nobilitate patris. d. Alexan. in l. i. C. de dignitatibus lib. xii. in apostillis ad Bar. et an legitimetur natus ex xpiana et sarracena per subsequens matrimonium Abb. d. c. tanta et quid in nato ex meretrice et aliqua nobili persona legitimetur per subsequens matrimonium. d. Bar. Cepol. in cautelis suis in cautela incipiente debes scire nume. cclvii. tenet q; non contrarium autem dixi in fallentijs meis in regula incipiente bastardi nu. vii. et ibi videbis deo fauente per tex. in c. inter opera de spon. an bastardus vel filius bastardi habeat ius congrui ponit. d. Morbe. de Alii. in tractatu de iure protho. in principio quasi per duas columnas cui adde omnino que ponit Feli. in c. sine et alii in col. xx. vers. limita quinto istam fallentiam cum duabus sequen. col. in ti. de rescrip. vbi pulcra ponit de spurijs et an matrimonium et sic legitimatio per subsequens matrimonium potest fieri in vltimo vite spiritu Bal. in d. l. eam quam. C. de fidei in vii. col. in versi. consueuerit queri etc. et an legitimatio dicatur veritas vel fictio vide infra in glo. sequenti in verbo ex parte et ibi dicam.

162 e ¶ Non extantibus † Patet ergo q; hec consuetudo non habet locum in linea recta descendente cum dicit liberis. Neapolitanus.

163 f ¶ Proximiores † Et sic inter eos qui sunt ex eadem parte habet locum prerogatiua gradus: nam vbicunq; pretor vocat proximum si est vnicus. intelligitur ipse vnicus. ff. de re. du. l. qui duos alias intelligitur gradatim. ff. vnde cog. l. i. §. proximus in glo. quia pretor et tunc obstat sequentibus etiam si natus non esset eo. l. §. proximum et hoc de iure communi secus secundum has consu. in casu qui ponitur infra in ver. si morienti. sed videtur mala grammatica duo enim sunt superlatiua desinentia in ximus vnum a positiuo secunde declinationis vt magnus maior maximus aliud ab aduerbio vt prope prior proximus quo ergo est comparatiuum supra superlatiuum ad hoc respondet Priscianus q; proximus quandoq; sumitur pro cognato et tunc positiui significationem habet ideo a legislatoribus etiam comparatiue profertur apud quos sepe inueniuntur proximiores. i. propinquiores cognati. vt Vlp. lib. lxxvi. ad edictum si quis proximior cognatus nasceretur ita dicit Priscia. li. ii. de superlatiuis in ximus voluit autem allegare. ff. vnde cog. l. i. §. si quis proximior et de grad. l. iure consul. §. i. ibi proximiores ex agnatis sui dixit etc. et sic expone hic secundum eum proximiores. i. propinquiores et per hoc quia legislatores permixtim vtuntur his verbis prior proximior vicinior proximus et propinquus pro propinquitate gradus quod probo de vno quoq; nam prior dicitur qui in gradu non antecedit. C. vnde leg. l. cum propriores. Item proximior similiter in gradu sui insti. de here. ab inte. §. cum filius ibi nec qui gradu proximior est etc. et in auct. eo. ti. §. si aut plurimi ascendentium in q; proximiores gradu etc. coll. ix. et ff. pro soc. l. si fratres. §. idem Responso de proximis vero est tex. eodem. § ibi cum proximis gradu ascendentibus et qui proximus que nemo antecedit. ff. de verbo. signi. l. proximus et l. proximi et l. in vulgari propterea vnicus dicitur proximus. ff. de re. du. l. q; duos §. i. Quis proprie de pluribus intelligitur. ff. vnde cog. l. i. § proximus. Item proximus est inter quos nullus est medius. ff. de acqui. here. l. cum quidam Magister vero sententiarum dicit q; proximus dicitur conditione prime varietatis spe conuersionis propinquitatis cognationis et ratione beneficij exhibitionis vt in. iii. sententiarum. xxvii. di. l. iii. in fi. de viciniore in eodem sensu habetur in auct. de here. ab inte. §. si vero neq; ibi viciniores gradu etc. in e. ti. §. si autem plurimi dixit proximiores gradu etc. et ibidem cum proximis etc. de propinquis est. C. de ver. sig. l. fi. Et alibi dicitur filius patris propinquus agnatus. ff. de suis et leg. here. l. filius et tamen. ff. de grad. l. iurisconsul. §. i. dicitur ex agnatis suis sunt Ex premissis patet q; prin. huius consuetudinis et prerogatiua gradus inducit proximiores. i. propinquiores preponi. Si vero verbum proximior prefertur simul cum illo potior tunc proximior gradu et potior in iure sumitur insti. de seru. §. fi. vbi agnatus licet longissimo gradu sit plerunq; potior habetur quam proximior cognatus etc. et sic proximiores videntur dici ratione gradus

164 sed videtur ꝙ dicatur ratione linee. † Nam pro-
ximiores dicuntur qui sunt in eadem linea qua fuit
defunctus ⁊ dicuntur proximiores respectu alia-
rum linearum vt patet in.x.coll. de natura successionum
feu. c. successionis nisi hoc forte quo ad illud ius.
x.coll. Sic alias secundum ius.xij.ta. agnati dicun-
tur proximiores quam cognati insti. de here. ab in
te. §. plane de iure vero. C. iure proximitatis succe
dunt agnati ⁊ sic proximitas sumitur pro cogna-tio
ne. C. de leg. here. l. ab intestato. quoniam proximus
dicitur ratione similitudinis. nam qui offert consi-
gnat ⁊ deponit proximus est soluenti in auct. de ex
165 ec. de. §. fi. coll. vij. † Sed quo tempore requiritur
ꝙ sit proximior. Respondeo secundum vnam glo.
tempore quo defertur hereditas insti. de suc. cog.
in prin. Alia dicit inspici tempus testamenti. Si ve
ro decessit intestatus inspicitur tempus mortis. ff.
de suis ⁊ leg. here. l. post consanguineos. §. proxi-
mum. ⁊. ff. de re. du. l. si cognatis. sed prima verior
est. ff. vnde cog. l. i. §. proximum ⁊. ff. de suis ⁊ le. he
re. l. ij. §. proximum ⁊ vnde lege. l. si ex duobus ⁊
vnde libe. l. scripto herede. Affinitates enim presen
tes inspicimus non preteritas. ff. de post. l. affinita-
tis ⁊ vide. ff. de. l. ij. si ita quis ⁊ insti. de here. qua
li. ⁊ diffe. § in extraneis. ⁊ vide. d. And. in questio-
166 ne de patruo ⁊ nepote. ¶ † Item quero an proxi-
mus intelligatur ascensiue an descensiue tantum
quod videtur. ff. de gra. l. iurisconsultus. proximus
ibi de proximo in proximum .i. in eum qui ex eo
nascentur ⁊ est glo. in. x. col. de succes. feu. §. sequi-
mur in fi. magne glo. siue dicatur proximus alicui
i. descendentes ab eo vt dicta. l. iurisconsultus. §. ci
⁊. §. proximum. siue dicatur proximus ex aliquo
e. l. §. ij. ibi proximiores ex agnatis. siue dicatur p
ximus ab aliquo. ff. de acqui. here. l. cum quidam
sed premissa sunt vera vbi non exprimitur linea
ascendentium quia tunc intelligitur ascensiue vt i
auct. de here. ab inte. si autem plurimi ascendentium
qui proximiores gradu ⁊ ita cum dixit hic proxi
miores ex parte patris manifestum est ergo ꝙ
prima pars huius consuetudinis loquitur de pro-
ximioribus linee ascendentis ⁊ sic in ipsis seruat
prerogatiua gradus. Neapolitanus.
ADDI. Quis dicitur proximus vide late per
Albe. de ro. in dictionario suo in verbo proximus.
vbi habes quomodo intelligitur illud dictum do-
mini Diliges proximum tuum sicut teipsum ⁊c.
Sed pone frater occidit fratrem. an hereditas fra
tris occisi perueniat ad fiscum. an vero ad sequen
tes in gradu ⁊ quid si filius interfecit patrem. an
hereditas veniat ad nepotem an vero ad fiscum.
Bar. in. l. eamque in col. iij. in ver. hec faciunt. C. de
fideicommis.
167 g ¶ Ex parte patris † Ex stirpe vel progenie pa
tris ista. n. sunt paria vt primo Regum. xvij. c. in fi.
vel. i. ex linea paterna vt patet in. x. coll. de natura
succes. feu. c. successionis feudi in fi. ⁊ hoc innuit se-
quens littera ibi vel aliquo ex linea materna ita
apparet ꝙ voluit succedere sicut agnati vel cogna
ti vt infra in verbo quod autem ⁊c. ¶ Item oportet
ꝙ sint proximiores in gradu vt infra in vers. sed si
morienti ⁊c. ⁊ intellige de linea ascendenti descen
ti ⁊ collaterali. vt dixi in prima glo. in fi. nisi sit con
trouersia inter lineam ⁊ lineam vt ibi dixi. ¶ Sed
quero an per hec verba voluit denotare agnatos
videtur ꝙ sic quia agnati sunt proximiores quam co-
gnati vt no. de here. ab inte. §. sic nec ⁊. ff. de gra-
dibus. l. iurisconsultus. § i. dicit proximiores quam co-
gnati vt no. in. d. §. sic nec ⁊. d. § ij. dicitur proximio
168 res ex agnatis sui dicuntur ⁊c. ¶ † Sed videtur
ꝙ non nam ex parte patris possunt esse ⁊ cognati
vt descendentes ex amita que fuit soror patris. Item
descendentes ex magna amita que fuit soror pa-
tris Item descendentes ex soro e patruelis defun
cti qui omnes sunt proximiores ex parte patris. ⁊
tamen sunt cognati ex quo per feminas contingun
tur. ff. de gradi. l. iurisconsultus. § i. ver. cognationis
origo. agnatio enim a patre. ⁊ cognatio a matre ori
tur insti. de cogna. suc. §. vulgo. nam iura agnatio-
nis oriuntur a patre. ⁊ propterea mater est filijs co-
gnata ⁊ non agnata. ff. vnde. l. spurius. ergo proxi-
miores ex parte matris agnati esse non possunt cum
per feminam. i. matrem coniunguntur. ⁊ propterea
sequens consuetudo Et si testator dicit reliqua au
tem medietas perueniat ad proximiores agnatos
169 ⁊ cognatos. ⁊ refert se ad ista. ¶ † Item quid de
proximioribus naturalibus ex parte patris an suc
cedant in bonis proximorum ex parte patris.
¶ Respondeo non quia hoc ius vocat agnatos ⁊
cognatos vt dicta consuetudine ⁊ si testator ⁊c. que
refert se ad istam vt modo dixi. Naturales autem
non sunt agnati. quia agnati vocantur legitimi tam
a lege. xij. tabul. vt insti. de legi. agna. tu. in prin. quam
a pretore vt Institu. de here. qua. ⁊. §. admonendi.
Item a Iustini. no. c. ii. § .i. nos vero sic scimus om
nes legitimas personas id ⁊ per virilem sexum de-
scendentes siue masculini siue feminini generis
sunt ⁊c. ⁊ isti tamen naturales bene sunt cognati ⁊
habent cognatos. ff. vnde cogna. l. hac parte. Insti.
de succe. cog. §. vulgo. ⁊ propterea licet naturales
non admittatur iure isto ad bona proximiorum ex
parte patris. tamen admittuntur iure proximitatis
ex beneficio pretoris inspecta equitate nature ad
bona materna. ⁊ proximiores ex parte matris si
non precedun. tur ab alijs nam pretor subuenit eis in
specta cognatione que est certa. ff. vnde cog. l. si spu-
rij. ¶ Item admittuntur cum legitimis secundum
Mar. C. ad orfi. l. fi. de natura li. aut licet que iura
170 hic correcta non sunt. ¶ † Sed quid si sunt legiti
mati. Respondeo ad successionem genitorum tan
tum non aliorum proximorum propterea admit-
tuntur vt in auct. qui mo. na. effi. sui. §. filium vero
coll. vij. ⁊ sic quo ad filiationem tantum sunt legiti
mati volentibus patribus vt in auct. qui. mo. na. ef
fi. le. circa prin. ibi licet ante dotalia nati sunt inter
suos ascripti a patre ad hoc testimante coll. vi. si au
tem fuerunt legitimati vt proximiores ex parte
patris in preiudicium aliorum propinquorum ipsis
ignorantibus. seu non consentientibus cum per le
gitimationem non fiant vere agnati quia vere ag
171 nati dicuntur legitimi vt modo dixi ⁊ † sic ex legi
timo matrimonio nati legitimati non sunt legitimi
proprie seu vere. ꝙ imagine nature veritas obum
brari non potest. ff. de libe. ⁊ post. l. filio quem pater
172 † Sicut dicimus ꝙ delegatus principis non est
princeps licet imaginem principalis dilectationis

nis suscipiat ⁊ sic ab eo potest appellari.C. de ap
pel.l.eos qui ⁊.Item est nouum ⁊ tacit lex cum no
uissima.§.sed cum illud.C.de prescri.xxx vel.xxxx.
ann.Si vero in priuilegio legitimationis nomina
tim.exprimitur ⁊ censetur ⁊ habeatur proximior
ex parte matris certa sciẽtia forte secus vt in coll.
x.si de feu.controuersia fuerit.l.naturalis. Neap.
ADDI. Ibi item admittitur ⁊c.ad hoc ⁊ seqn
tia vide que dixi supra post hunc in verbo legiti
mis ⁊ ibi nu.clxxv.veritas obumbrari non potest
⁊c.vide per Bal.in.l.eam quam vers.quero vtrũ.
C.de fideicommis.
173 b ¶ In bonis omnibus † Signum vniuersale est
omnium comprehensiuum.xix.di.Romanorũ.ff. de
leg.i.l.si cui omnes ⁊ de lega.ij.l.Julianus in prin.
C.man.l.a procuratore ⁊ de leg.ij.l.heres meus.§.
174 i.⁊ de au.arg.le.l.quintus.§.cui legatum † Et sic
quero an intelligatur in bonis positis extra terri
torium ciuitatis Neapo.Respondeo non nam quo
tiens hoc ius statuit super rebus expresse non intel
ligitur nisi de rebus positis in districtu Neapo.vt
dixi supra in prohemio circa fines super verbo di
stinctu ⁊ latius dixi in.l.cum pupillus que est vlti
ma in hoc libro ergo in bonis positis extra distri
ctum seruabitur ius cõmune tam quo ad exteros
175 q̃3 quo ad ciues debentes succedere.¶ † Itẽ qd
in bonis a defuncto quesitis. Respondeo videtur
ex hoc signo vniuersali q succedunt proximiores
ex parte patris ⁊ in hoc videtur corrigi ius com
mune a quo sublata est differentia agnationis ⁊ co
gnationis in bonis defuncto quesitis vt no.doc.C.
cõmunia de suc.auct.itaq3.sed dic non corrigi to
taliter.quoniam possunt esse proximiores ex par
te patris ⁊ esse cognati vt dixi supra proxima glo.
⁊ sic non curatur hic de agnatione ⁊ cognatione
corrigitur tamen in hoc casu.quia si defunctus ha
bet fratrem consanguineum ⁊ fratrem vterinũ de
iure cõmuni in bonis defuncto quesitis succedent
vt equaliter vt di.auct.itaq3.sed de hoc iure muni
cipali succedit frater consanguineus tantum quia
176 ex parte patris est vt hic.¶ † Sed quid de bonis
feudalibus.Respondeo q hoc ius municipale nõ
disponit sup bonis feudalibus includẽdo sed exclu
dẽdo ipsa bona feudalia a censura istarũ consuetu
dinũ vt infra i qbus rebus habet locũ quarta.l.li
cet de intellectu iuris sic quia bona sua bona dicũ
tur siue directo siue vtiliter vt no.C.de thesau.l.i.
177 lib.x.¶ † Item quid si defuncto supersunt filij na
turales qui de iure cõmuni succedunt in duabus
vncijs an in istis duabus vncijs excludantur per
huiusmodi proximiores videtur q sic quia succe
dunt in omnibus bonis vt hic.Sed contra puto q
naturales expellunt agnatos quantum est in dua
bus vncijs ⁊ agnati vincunt vxorem vt not.C. de
natu.libe.auẽ.licet ⁊ sic quo ad istas duas vncias
censentur esse legitimi.sed quo ad alias decem vn
cias certum est non esse legitimos.⁊ propterea ad
illas tantum admittuntur proximiores alij nec est
inconueniens alicui plures diuerso iure succede
re.ff.de bono.pos.l.sed cum patrono in prin.
178 ¶ † Idem dico si defuncto superesset patronus
quia quantum ad duas vncias censetur legitimus
vt ibidem no.in prin.magne glo. Neapolita.

ADDI. Ibi ⁊ sic quero ⁊c.vide que dixi supra
in prohe.in glo.in verbo vniuersitate post hũc ⁊ ibi
sed quid de bonis feudalibus vide per Feli.in.c.
que in ecclesiarum.in vlt.col.de constitutio.
179 l ¶ Preterq̃3 † Exclusiue ponitur cum precedat
oratio vniuersalis affirmatiua ⁊ sequitur oratio
specialis siue proferatur a lege.ff.de tute.⁊ ratio.
d.l.tutor respublice.§.fi.siue proferatur a testato
re.ff.de penu.le.l.nam quod.§.fi.⁊ est ratio quia
ex genere eximitur species.ff.de alim.le.l.alimẽ
ta.§.basilice.ff.de manu.te.l.si peculium in princi.
⁊ sic in bonis maternis excluduntur proximiores
180 ex parte patris.¶ † Sed quid in parte an in bo
nis maternis excludantur per proximiores ex par
te matris.Respondeo non.imo hec consuetudo in
telligitur patre non existente primo quia filius te
netur de bonis maternis relinquere parenti pater
no debitum bonorum subsidium infra in consuetu
dine filiusfamilias ex quo infero duas conclusio
nes.¶ † Prima ergo conclu.est si filius non relin
181 quat potest pater ipsum facere intestatus per que
relam ⁊ sic ab intestato succedere.¶ † Item quia
182 secundus ordo succedendi ab intestato.s.ascenden
tium in his bonis non est correctus ergo pater tã
q̃3 ascendens prefertur dictis proximioribus tan
q̃3 transuersalibus dicere autem contrarium repu
gnat rationi miserationis.l.pietatis.ff. vnde libe.l.
scripto herede.§.fi.ibi parentes ad bona filiorum
ratio miserationis admittit dicit glo.l. pietatis.ff.
de inoffi.te.l.nam ⁊ si parentibus ⁊c.de patre enim
ergo filium est gemina pietas.ff.de libe.ho.exhi.l.
i.§.siquis eum.vbi dicit glo. in verbo geminata
vna est cõmunis omnium hominum que vocatur
officium.Alia singularis.s.inter patrem ⁊ filium q̃
dicitur pietas ⁊ sic est gemina quia homo ⁊ quia
pater.¶ Item pietas est quam coniunctio sangui
nis paterq3 cultus induxit secundum Gul.⁊ imo
est gemina quia pater coniungitur filio sanguine
⁊ patria.Et hoc igitur quod repugnat pietati re
pugnat coniunctioni sanguinis ⁊ cultui patrie.
¶ Item repugnat veritati nam pietas iusta.l. ve
ritas.l.q.l.c.etiam corde imo plus dico q si ex si
gnificatione verborum huius consuetudinis non
continentur pater vel mater q propter pietatem
recedendum esset a proprietate verborum vt no.
ff.de le.ij.l.vxorem.§.codicill.¶ Item repugnat
honori sanguinis nam parentibus ⁊ liberis debe
tur hereditas in honorem sanguinis ⁊ pene ad ꝓ
pria veniunt.ff.de succes.ea.l.i.§.largius ⁊ propte
rea dicit lex q non minus debetur hereditas fi
liorum parentibus q̃3 econtra.ff.de inoffi.te.l. nam
⁊ si parentibus in prin.licet enim hoc sit contra na
turale votum peremptum vt ibi cum omnia que
nostris sunt liberis nostris ex voto paremus.ff.de
bonis libe.l.nihil interest non tamen est contra na
turale debitum.imo dicitur magis deberi heredi
tas filiorum parentibus q̃3 econtra quia duplici
ratione.s.pietatis vt dicta.l.scripto herede. §.fi. ⁊
ratione sanguinis vt dicto.§.largius filijs vero ra
tione sanguinis tantum vt e.§.largius.Sed certe
etiam filijs debetur ratione pietatis.ff.de inoffi.te.
l.ij.¶ Item repugnat iuri seu instinctui nature.nã
quartam olim hodie tertiam vt in auct. de trien.⁊
semi

femi.§.hoc obſeruando col.iij.vocant iuriſconſul/
ti ⁊ iperatores debitū iure ſeu inſtinctu nature eo.
ti.§.i.in glo.iuriſconſulti ⁊c.Cū ergo lex debeat
habere naturalem intellectum.ff.de ſerui. expor.l.
cui pactorum non debemus legē iſtam interpreta
ri contra naturalem intellectum.l.debitus iure na
ture. Item repugnat ſolatio ſeu remedio paterne
triſtitie:dicit enī lex ſicut ad inferiores:ita ad ſu/
periores tranſmittitur hereditas nondū addita:vt
habeant ſolatium ſue triſtitie quibus eſt merito cō
ſulendum.ff.de his qui ante aperta tabu.l.i. Item
repugnat equalitati nature circa ſucceſſionem.na
turam enim videtur offendere ⁊ vulnus incognitū
inducere inteſtinum.cū filius patri ſuccedat indif/
ferenter in bonis omnibus paternis ⁊ maternis ⁊
vndecunqꝫ queſitis:ſi ecōtra negatur patri ſucceſ/
ſio filiorū.C.de le.here.l.duodecim tabularū cir/
ca mediū ibi cū enim vnus ſanguinis iura ⁊c.⁊.l.
meminerint in prin.⁊ inſti.de here.ab inteſta.§.cū
filius ⁊ adeo in linea deſcendenti ſeruatur equali
tas ꝙ etiam inter naturales filios ⁊ eoꝝ parentes
eſt ſeruanda equalitas ſuccedēdi vt in auctē. qui.
mo.na.effi.ſui.§.ſi.col.vij.ibi in quibus.n. caſibus
naturales filios vocauimus ad ſucceſſionem:ī his
quoqꝫ deſcendentes naturalibus patribus deuo/
tionē ſeruent in eandē menſurā:ſicut parentes ꝑ
piciūt naturalibus filijs ſecundū nřam legem ⁊ ip
ſi parentibus cōpenſent ſiue in ſucceſſionibus ſiue
in alimentis ⁊c. Item pro hoc facit.ff.de bo.libe.l.
liberto ſine liberis vbi dicit ꝙ mortuo liberto ſine
liberis defertur hereditas patrono ex ꝓuiſione ip
ſius legis ⁊ intelligatur patre nō exiſtente ⁊ ſic cū
dicitur ibi ſine liberis ſubauditur ⁊ patre vt ibi
nota.ita ⁊ hic ſubaudiri debet cuius ratio eſt quia
nō minus hereditas filiorū debetur parentibus
quā econtra vt modo dixi:ſcilicet omnia que noſtra
ſunt liberis nřis ex voto paremus.ff. de bo.libe.l.
nihil intereſt circa prin. Et ꝓpea dicit pater ſucce/
dere filijs contra votum ſuū ⁊ ordine turbato.ff.
de inoff.te.l.nā ⁊ ſi parētibus. Unde Paulus ad
corinth.c.vlti.dicit nō.n.quero que noſtra ſunt:ſed
vos nō enim debent filij parētibus theſaurizare
ſed parētes filijs ⁊c.quod intelligo ex voto natu/
rali.ſ.ſanguinis cuius ſanguinis ratione filij ſeu
liberi.cū ſuccedunt parentibus pene ad bona pro
pria veniunt.ff.de ſucce.edic.l.i.§.largius ⁊ de bo.
dam.l.cū ratio in prin.⁊ de ſuc.⁊ le.l.in ſuis. Prete
rea conſtitutiones ⁊ conſuetudines ſunt ſtricti iu/
ris:ergo non debēt recipere interpretationē odio
ſam.ff.ad municip.l.cōſtitutiones ⁊ de mune.⁊ ho
no.l.vt gradatim.§.i. Materia.n. exheredationis
tanqꝫ odioſa eſt multū reſtringēda.ff.de libe.⁊ po/
ſtu.l.cū quidā. Preterea nunqꝫ legimus aliquam
legem etiā paganorum vel latinorum exhereda/
re patrē ſine cauſa de bonis filij ⁊ hoc ſi eſſet hec
lex municipalis chriſtianorum eſſet crudelior le/
gibus omnibus etiam paganorum. Preterea iſte
conſuetudines fuerunt facte ſub cenſure equitatis
⁊ rationis:vt ſupra in prohemio:que autem equi/
tas ſeu ratio eſſet offendere ſeu corrigere miſera
tionis ratione ſanguinis honorem naturalem pro/
uiſionem ⁊ cetera que dicta ſunt. ¶ Sed cōtra qa
appellatione proximorum continetur pater.C. de
edulte.l.Quis ad vltimum. Reſpondeo quia ra/
tione pietatis in hac recedendum eſt a proprieta/
te verborum vt notatur.ff.de leg.iij.l.vxor.§.codi/
cil. ¶ Item receditur quia cōſtat de mente harum
conſuetudinum que parētes paternos admittit ad
honorū ſubſidium in bonis maternis. Uel dic ꝙ
alia eſt appellatio proximiorū ſimpliciter loquen/
do vt dicta.l.Quis quia tunc cōtinetur pater vt ibi
Alia proximiorum ex parte patris quia tunc vero
pater nō videtur includi:ſed potius excludi a nun
cupatione proximorū:ſicut dicimus ꝙ proximio/
res ex agnatis ſui ſunt.ff.de gradi.l.iuriſcōſultus.
§.i.⁊ tamen alibi agnati non excluduntur in hac nū
cupatione proximorū:ſicut etiā dicimus ꝓximus
a filio.i.poſt filiū.ff.de acqui.here.l.cū qdam.§.i.⁊
ſic excluditur tūc filius a nuncupatione ꝓximi qa
dicit a filio:nec bene replicares ꝙ ibi dicit a filio
⁊ nō ex filio:quia mixtim iſta.f.ex ⁊ a ponūtur.ff.
de cap.l.mulier ibi ꝓtiū ex fiſco reddendum.i.a
fiſco:⁊ ſic ibi exponitur:ergo eadem videtur locu
tio quo ad mentē:⁊ ſic hic videtur pater potius ex
cludi ab iſta nūcupatione proximorum qꝫ includi
per ſententiam igitur veritatis teneo ꝙ hec cōſue.
183 intelligitur patre non exiſtente. ¶ † Sed quid de
matre an excludāt proximiores filij ex parte pa/
tris in bonis paternis. Reſpondeo ſic per predi/
ctas rationes ⁊ amplius per vnā aliā quia ante par
tū eſt oneroſa cū partus ſit pars viſcerū.ff.de ven.
inſpi.l.i.§.⁊ ex hoc adeo ꝙ alimenta que pregnāti
preſtantur videntur ipſi partui qui in vtero eſt pre
ſtari.ff.de ven.in poſſeſ.mit.l.curator ventris ⁊ ſic
184 partus nutrit in ventre mřis. † In partu vero eſt
doloroſa vt patet qa ex quo eſt pars viſcerū ergo
dum editur:viſcera ſeperantur ⁊ plerūqꝫ creditur
ventrē retrocedere propter partum.ff.de lib.⁊ po
185 ſthu.l.natum † Poſt partū vero eſt ſatigoſa cum
termino ipſum nutrire tenetur.C.de pa.po.l.ſi.⁊ ſe
cundo Machc.vij.c.dicit mater de filio:lac triēnio
dedi ⁊c.⁊ propterea dicit lex quis enim materna
iura poteſt abolere.C.de adop.l.cū adoptiuus.§.
ſed ne articulum adoptionis ⁊ pro predicta ratio/
ne videtur tex.in auct.de non.elige.ſecundo nube.
§.ſicut enim patres col.i.ibi ſupplicium manet.Si
non ſuccedit eis mater:ſi ſine filijs moriantur:ſed
expellitur ab eorū inhumana ſucceſſione:fruſtra
qdē pariēs fruſtra ſimul ⁊ nutriēs ⁊c.ſed ſuccedēt
quidē illis aliq ex longa cognatione ⁊c. ¶ Sed vi
detur contra inſti.de iure quarte.l.i. verſ. liberis
autem ⁊c.vbi poſt mortem filij vltimo decedentis
mater ſequitur proprietatem conſolidato vſufru/
ctu quarte ſue ergo non videtur ſuccedere filio:
quia tunc confunditur ſeruitus vſuſructus:ſicut a
lie ſeruitutes.ff.de ſerui.l.papinianus:ſed ſolue vt
e.ver.liberis notaui. ¶ Itē contra quia videt ſuffi
cere mulieri habere de patrimonio viri quartam
quo ad vſufructū extātibus liberis ⁊ ipſis precedē
tibus pleno iure inſtra de iure quarte.l.i.Sed cer/
te quartā habet de patrimonio viri:⁊ ꝓ eo ꝙ fuit
in obſequio ⁊ opera viri quo ad debitum coniu ⁊
alia:vt.C.de condi.inſer.l.ſi vxorē ⁊.ff.de oper. lib.
l.ſicut:videntur ſtatuta illa lucra matrimonialia:
ſed reliquas tres partes mater poteſt conſequi
iure ſucceſſionis tanqꝫ bona filij nō mariti. Intel/

f

Ugo igitur hanc consuetudinem patre vel matre
non existente in medio.
ADDI. Ibi sed quid de matre vide doctores
et textum in.c.i.de testam.in.vi.et ibi oneciosa tc. vi
de tex.notabilem in.c.fi.de conuer.infide.glo. mar
gi in sum.xxvij.q.i.
186 ¶ †Sed quid in matre naturali tantu puta quidã
solutus.i.non habens aliam vxorem vel cõcubinã
nisi concubinã vnã legitimã in sccemate concubine:
ex qua habet filios naturales ex quibus vnus mo
ritur.an mater succedat sibi vna cum alijs filijs et
patre.Respondeo sic vt tantam habeat portionem
quantam vnus ex filijs alijs in auct.qui.mo.na. ef
fi.sui.§.siquis autem defunctus col.vij.et quod ibi
dicitur in sccemate cõcubine.i.in forma legitime cõ
cubine:est aũt forma seu scema.Primo q non ha
beat cõcubinã vel vxorem vt ibi sequitur in.§.si
vero effusa.Item requiritur q protestatur coraz
vicinis a principio q vult eam tenere vt concubi
nã et vnicã.i.si e materfamilias bene fame vel vir
go ff.de concubi.l.i.et.l.in concubinatu.alias enim
sine protestatione non licet habere concubinas sed
oporteret eum vel ipsam in vxorem habere vel
de stupro teneri vt.e.l.in cõcubinatu nisi esset liber
ta concubina patroni.ff.de his qui.vt indig.l.eum
tabul.§.fi.et.ff.de adulte.l.inter liberas.§.i.coniun
ctio enim concubine legitime est licita: et debetur
sibi plenius honor:licet plenior debeatur vxori vt.
e.§.i.et dicta.l.in concubinatu in glo.i.effectum: et
q dicta protestatio requiratur a principio.no.e.l.i
concubinatu in glo.sed q sit in concubinatu concu
bina tc.in alijs autem casibus non est necessaria
protestatio vt no.in dicta.l.de concubinatu in glo.
hanc.n.non licet tc.Sed hodie secundum consti.
regni talis mater nõ succedit cum nõ sit legitima
mater nisi probetur matrimonium solenniter et le
gitime contractum vt in consti.sancimus.
ADDI. Ibi sed hodie vide Bal.in.§.natura
les si de feudo fuerit cõtrouersia vbi ponit an ma
trimonium probetur legitime contractum si osten
datur instrumentum dotis.¶ † Sed quero quo
187 modo intelligitur patrem matrem non existere.
Respondeo tripartitam.s.interemptione pactione et
prescriptione.Interierũt autem homines maxima
aut media capitis diminutione aut morte natura
li que est dissolutio corporis et anime.ff.pro soc.l.ve
rũ.§.societas:et alibi dicitur sua natura interdictio
ff.de pe.l.si pleraque hereden.§.fi.et aliquando dicitur
sua morte.ff.de bo.dam.l.fi.§.i.et.§.fin.de.ue .n.sunt
mortes.s.ciuilis et naturalis vt no.in auct. de con
san.et vteri fratri.§.communicabit colla.vi.et.ff.de
cõtra tab.l.i.§.pe.et de agno.libe.l.i.in prin.Et vide
quod dixi de morte naturali infra in consue. viro
mortuo.De morte autem ciuili pone exẽpla puta
si fuerit passus maximã capitis diminutionẽ: vt si
sit factus seruus pene:vel si existens libertus fuit
reuocatus in seruitutẽ:vel ad preciũ participandũ
vendi se passus ẽ vt insti.de cap.dim.§.i.vel si fue
rit passus mediã capitis diminutionẽ vt quia sit de
portatus vel aqua et ignis sit sibi interdictus vt.ff.
eo.l.i.dicetur pater non existere hijs enim casibus
talis pater ius agnationis ãmisit et etiã cognatio
nis quo ad successiones et tutelas:licet ipsa natura
lis cõsanguinitas duret insti.e.ti.§.q autẽ in glo.i.
succedendi tc.et de leg.ag.tu.§.fi.in vltima glo.in
fi.et.ff.de su.et le.here.l.i.§.fi.et.ff.vnde cog.l.legiti
mis:nam cum deportatio succedat in locũ interdi
ctionis aquẽ et ignis vt.C.de dona.inter vir.et vxo.
l.res vxoris:talis deportatus habetur pro mortuo
quo ad ea que iuris ciuil.sunt sicut etiã dicimus
q donatio iter virũ et vxorẽ facta cõfirmatur mor
tis deportatione viri cũ nihil intersit ipsius natura
an pena subducat vt eadem.l.res vxoris et ibi etiã
patet q seruitus proueniẽs ex qualitate pene:vt pu
ta qa alter coniugũ damnetur in metallum:et sic
efficitur seruus pene.ff.de penis.l.aut damnũ:simi
liter deportatus habetur pro mortuo q̃tum ad fe
rendũ testimoniũ vt no.in auct. de fide instru.§.si
vero neqz ibi glo.super verbo defunctus tc.cũ dũ
188 naturaliter vel ciuiliter vt deportatus est.¶ †Sed
qd in legato conditionali si legatarius moriatur
ciuiliter an desinat legari.Respondeo distinguen
do an sit seruus pene aut non vt.C.de caduc.tol.§.
si aut aliquid.Itẽ deficere dicuntur quia ab his
sub quorum imperio sunt desistere et in hostiũ nu
mero se cõferũt.sed et hij quos senatus indicauit
hostes vel lege lata vtrisqz vt ciuitatẽ ãmittãt.ff. de
ca.di.l.amissione.Idẽ in patre heretico dãnato i
auct.vt cũ de app.cog.§.siquis de parentibus col.
viij.et.C.de epi.audi.l.auct.idem de heriod.:ni:et au
cte.gasarorũ per Inno.extra de proba.c.in presẽ
tia.idem si esset excõmunicatus ex cã propter quã
sacre regule hec fieri iubent.s.excõicatione maio
ri que seperat a colene fideliũ extra de sente.ex
cõic.c.si vero.c.si quãdo:et di: vt ibi.et.xi.q.iij.c.ex
cõicatos:talis.n.maior excõicatio est a christi cor
pore seperatio vt in auct.de sanctissi. episcopis.§.
omnibus autẽ coll.ix.cũ enim tales excõicati cõmunica
re nõ pñt cũ fidelibus qñ agitur de lucro tractan
dum nisi quo ad lucrũ spũale vt eisdẽ iuribus et ex
tra de senten.ex cõica.c.cũ voluntate et.c.cũ desidẽs
manifestũ est q hoc possunt succedere filij qa o
porteret adhire quod sine testibus pbari nõ posset
et qa videtur cũ legatarijs quasi ptrahere.ff. ex q.
ca.impossi.e.l.apud Iulianũ in fi.et qa ex quo inter
dicitur excõicatis aqua et ignis equiperantur de
portatis vt no.insti.de cap.di.§.i.in glo.hãc penã tc.
Sed Ber.videtur sentire q mors ciuilis inducit
per excõicationẽ q̃ nõ equiparatur naturali vt no.
extra de offi.del.c.licet in glo.magna que incipit et
ita tc in fi.Et ex premissis collige q sicut mors na
turalis dissoluit que naturalia sunt:sic mors ciui
lia dissoluit q̃ ciuilia sũt:et p hoc.ff.de cap.di.l.eas
qñ autem quis non est mortuus naturaliter nec ci
uiliter:sed equiperat mortuo quo ad quedã ad q̃
189 inhabilis seu inutilis est. † Dicimus enim q eccle
sia est viduata pastore qñ nullũ aut inutilez habet
epm vt extra de trãsla.c.inter corporalia:et ibi not.
glo.q nullus hõ dicit mortuus:et ppea in auct.
qui.mo.na.effi.le.§.nouimus:colla.vi. dicit parla
esse mulierem nõ habere vel omnino habere:et cũ
peccato et sic inhabilem habere:vel habere et non
apparere:et non habere et cum hoc tertio concor
dat.ff.de contrahen.emp.l.in lege et de condi.inde.
190 l.eleganter. † Quandoqz dicitur quis non esse
seu existere siue sit absens siue sit valitudine im

peditus siue inhabilis.ff.ꝙ cuiusq; vniuersi.no.l.l.
§.qbus insti.de suce.lib.§.si nostra.ff.q satisda. co.
l.quodles ⁊ in auct.de fide instru.§.si vero morian
tur coll.vi.ibi nisi egritudo valida ⁊c.sic mōachus
renuncians seculo quo ad matrimonium dicitur
mortuus quasi aliud pro alio vite elegit iter vt in
auct.de nup.§.distrahuntur colla.iiij.⁊ vide ibi ⁊.
191 C.de epi.⁊ cleri.l.deo nobis.¶ † Sed q̄ro quo tē
pore patrem damnatum esse requiritur. Respon
deo ꝙ tempore testamenti si fecit testamentu; vel
tpe mortis si decessit filius intestatus.ff.de re.dub.
l.si cognatis ⁊.ff.de su.⁊ le.here.l.post sanguinem.
§.proxime vel inspicitur tēpus quo defertur here
ditas insti.de succe.cog.in prin. Item in exhereda
192 tione ex iusta causa cum sit similis morti.ff.de con
iug.cū emanci.li.l.i.§.sed si patruus.¶ † Sed qd
si iste pater deportatus fuit restitutus. Respondeo
secundum Jo.admitti debet ad sucessionem filio
rum vt no.insti.de ca.di.§.quod autem dictum in
193 glo.aliud si restitutus ⁊c.⁊ plene.ff.de re.du.l.si co
gnatis ⁊.ff.de decu.l.ij.§.restitutus.¶ † Sed an
gesta ac alienata ⁊ distracta per alios proximiores
qui eidem filio successerunt patre existente dam
nato valeant. Respōdeo sic si bona fide sunt gesta
vel alienata.C.de sen.pas.l.fina.ff.de peti.here.l.ꝙ
si possessor.

ADDI. Hodie de successionis modo talis de
portatis vel fore iudicatis habes constitutiones re
194 gni incipiente vt fori iudicatorum bona in rubrica
de fisc.succedenti fori.iudi.¶ † Item quid si pa
ter hereticus vel maiori excōmunicatione damna
tus peniteat de heresi ⁊ sic fuerit ecclesie vnitus ⁊
incorporatus. Respondeo quod Archi.dixit extra
de here.c.excusamus in glo.⁊ sic no.⁊c.li.vi. ꝙ he
res eius admittitur ad successionem honorum suo
rum vt in auct.vt cum de appel.cog.§.generales
ver.si vero ⁊ ver.se.⁊ hoc de sola materia ⁊ sic vi
detur ꝙ recuperat bona ex quo habent successio
nem in eius.¶ Pactionem autem excludi pater
potest de medio dupliciter.s.per formam renūcia
tionis vel per formam alienationis fiendo seu fa
ciendo se alienum a iure sibi competente vel aliū
transferendo vt.l.cum oportet.§.pe.C.de bo. que
libe.ibi sed nisi specialiter emancipatiōe huic pri
mo renunciauerit vel donatione sese huiusmodi
beneficio alienauerit ⁊c.quasi alienos se fecerint
⁊ alibi dicitur ꝙ si aliquis spernit ius sibi compe
195 tens dicitur deficere quo ad illud insti.de leg.§.si
eadem res † De forma igitur renunciationis po
ne ꝙ tempore receptionis dotium vir renunciauit
vxori per pactum seu stipulationē succedere filijs
cōmunibus intestatis decedentibus sine ple legi
tima in dotibus maternis soluto matrimonio per
mortem vxoris quo casu habetur exclusus ac si es
set mortuus.ff.de leg.here.l.si ex pluribus in prin.
ibi quidam obmiserint hereditatem vel per mor
tem vel aliqua ratione impediti fuerunt ⁊c.⁊ sic
equiperatur obmissio ⁊ mora in eodem modo fa
cit insti.de le.§.si eadē res ibi si aliter deficiat qa
aut spernit legatū aut viuo testatore decesserit aut
alio quolibet modo defecerit ⁊c.⁊ docto.dicunt ꝙ
repudiatio fit quandoq; verbo expresso, quādoq;
tacito per mortē quādoq; per tempus decursum

vt.C.de libe.l.emancipata.ff.de succe.edic.l.i.§.q
196 bus.¶ † Itē dicunt quidā per sententiā.ff.de inoffi.
te.l.pater filium. Ita no.Cy.C.quando nō.pe.par.
pe.accre.l.i.⁊ hoc intellige de certificato de iure
suo ⁊ extra de pactis.c.q̄uis li.vi.per Archi. non
enim est verisimile ꝙ voluisset renunciare ei quod
ignorabat sibi cōpetere.ff.de peti.here.l.legitimus
⁊ de inoffi.te.l.matris ⁊ vide quod no.doc.C.de re
scin.vē.l.rē maioris precy per Cy.in vna questiōe
vbi queritur qualiter debemus intelligere pactū
⁊ respondeo etiam tacitum vt si sit facta renuntia
tio presente parte vt no.Cy.C.de pac.l.circa pri.
lecture sue ⁊ vide ꝙ dixi infra de succe.exte.l.si
qua moriens in glo.si autē nō habeāt ⁊c.ver. sed
quid si predicta mulier ⁊c.⁊ infra de cōsensu mu
lieris.l.i.in glo.⁊ intellige de expresso ⁊c.

ADDI. Ibi sed quid si pater hereticus ⁊c.vide
per Felin.c.si quis de heredi.vbi ponit an hereti
cus sit capax relictorum ⁊ an hereticus reuersus
ab heresi recuperet bona idē in.c.vergētis de her.
197 ¶ † Secundo quero quid si quando renunciauit
vxor viri non sit habita mentio heredū an intelliga
tur pactum heredibus.s.mulieris. Respōdeo sic
nā omne pactum presumitur reale nisi pbetur per
sonale sed in trāsactione secus qa presumitur per
sonale nisi probetur reale ⁊ no.Ber.extra de insti.
c.cū venissent in glo.ac quādoq; in fi.⁊ vide ibi ⁊.
ff.de proba.l.si pactum.in cōcessione autē distingue
quia quero aut sit cōcessio persone aut dignitati
primo casu presumitur personalis secūdo vero ca
su p̄sumitur realis vt no.e.c.cū venissent in glo.p
198 sumitur ⁊c.¶ † Tertio quero q intelligātur here
des vxoris post mortē filiorū in casu premisso vi
detur ꝙ maritus pater filiorū qa ipse est heres filio
rum secundum veram opi.filij autem sunt here
des matris ergo maritus erit heres vxoris in ca
su premisso cum heredes heredis ⁊c.ff.de ver.sig.
199 l.heredis appellatio ⁊.l.heredis appellatione † Et
sic renūciando vxori ⁊ heredibus succedere filijs
intestatis non intelliguntur filij nec pater per cōse
quens ꝙ autem non intelliguntur filij patet quia
causa ponitur decedētibus filijs seq̄rentur ergo ꝙ
ipsi filij existētes viui successissent matri virtute le
gis cōmunis ⁊ existētes mortui successissent sibi ip
sius descendētibus virtute pactionis s dicta renū
ciatione ⁊ pater succedere eis iure cōi sic in dicta
renūciatione ⁊ sic existētes mortui succederēt ⁊ ha
berēt successorē quod est multipliciter falsū ꝙ autē
nō intelligat pater patet alia ratione qa si succede
ret vxori succederet ex psone filiorū sed filij nō suc
cesserunt in dicta renūciatione ergo nec pater.
200 ¶ † Itē qa p̄dicta cōuentio est facta ad exclusionē
ipsius patris ergo nō debet operari eius inclusio
nē.ff.de condi.⁊ demo.l.cū tale.§.fi. Itē qa cū hic
renūciauit vxori ⁊ heredibus suis nō intelligitur
de ipso loquēte sed de alijs extra ipsum arg.ff.cōs
pre.l.q̄s.C.de solut.l.inqsitor veritatis in casu er
go pposito q intelliguntur heredes in dicta renū
ciatione virtute dicte cōuentionis. Respōdeo ꝙ fi
lij qui successerunt matri in dote iure communi ⁊
cum sua causa videlicet salua.l.conuentione ar.C.
de fundo patrimo.l.i.li.xi.nō autem successit matri
in dicta renunciatione cum hoc esse non potuit vt

viri: per consequens nec pater: dicā ergo filios esse
heredes vxoris in dicta renūciatiōe virtute dicta
conuentionis: qui succedere possunt eidem vxori fi
liis non extantibus: cum adueniente casu renūcia
tionis non extent sed mortui sunt nec possunt dici
succedere matri in dicta renunciatione vt dictum
201 est. ¶ † Quarto quero in proposito themate an va
leat dicta renunciatio: et videtur quod non quia iu
ri quod nondum competit renunciari non potest
sed hoc non obstante valet virtute pacti quod fui
citur consensu duorū licet virtute simplicis renun
ciationis nō valeret vt plene no. C. de pact. l. i. pro
qua facit glo. ꝙ futuram rem nostram obligamus
ff. de pig. l. et qui nondum sunt. Itē vendimus. ff. de
cōtrahen. emp. l. nec emptio. Itē in societatem addu
cimus. ff. de soci. l. ii. Itē in restitutione. ff. de ac. em
202 pt. l. si quis seruum † Itē futuris decimis renuncia
tur: extra de priuil. c. quia circa: et cum res futura
veniet ad rem nostrarum conditionum retro trahi
tur ad tempus contractus vt. d. l. nec emptio. nec
ob. ꝙ videatur de futura successione de non succe
dendo: quia non est pactum de non succedēdo he
reditati filiorum de non succedendo certe rei. s. do
tibus: non tamen prohibetur in aliis bonis succede
203 re vt no. d. l. i. C. de pac. † Item quia licet non va
leat pactum ꝙ filius non succedat patri valet ta
men ꝙ pater non succedat filio: vt no. C. de coll. l.
204 pactum † In proposita igitur questione quādo vir
renunciauit vxori et heredibus suis per pactum
non succedere in dotibus filiis descendentibus in
testatis soluto matrimonio per mortem vxoris: ei
co ꝙ succedent in dictis dotibus proximiores ex
parte patris ipsius vxoris: nisi dos ipsa peruenis
set eidem vxori ex parte matris vt hac consuetu.
cum dicta renunciatio fuerit concepta in persona
vxoris pro heredibus suis in casu non existentium
filiorum: qui casus iam euenit ergo de illis heredi
bus videtur fuisse et fuit actum qui succederēt vxo
205 ri non existentibus filiis. ¶ † Quinto quero num
quid talis renunciatio prosit absentibus et videtur
tenere Inno. ꝙ sic vt nota. extra de renuncia. c. ve
niens: per formam autem alienationis pater exclu
ditur et dicitur non existere dupliciter scilicet alie
nando seipsum: vel alienando ius ipsum successio
nis: primo casu contingit dupliciter: vel scilicet alie
nando se ipsum simpliciter: vt si vendidisse se pas
sus est ad precium participandum vt insti. de cap.
di. §. i. vel alienando se non simpliciter sed a bene
ficio seu iure succedendi filiis vnde dicit textus ni
si specialiter: vel emancipatione huic primo renun
ciauerit: vel donatione facta: se se ab huiusmodi be
neficio alienauerit etc. C. de bonis que li. l. cūque o
portet. §. penul. et alibi dicitur ꝙ † Si aliquis spre
206 nit ius sibi cōpetens dicitur deficere insti. de le. §.
si eadem res. Alienat autem se a iure succedendi
multipliciter scilicet renunciatione vt supra proxi
me dixi. Item stipulatione vt si tempore donatiōis
dotium vel dos fuerit stipulata reddi dotes post mor
tem suā aliquibus presentibus vt nota. C. de inuti.
stipu. l. i. quā glo. nō credo reprobari: secus si absen
ti: vt. ff. ad trebellia. l. debitor. §. fin. et vide ibi fallit
quādo mater stipulatur filio vt. ff. de pa. l. publicia.
207 in prin. † Idē si fuit stipulata alicui absenti cum iu

ramēto viri iurantis sibi dare seu restituere dotes
illi absenti tunc enim illi absenti queritur actio ex
illo iuramento secundū ius canonicum vt nota. l. q.
iiii. quoties: et hoc propter fidē seruandam vt nota.
Jo. Andre. in nouella: de arbitris. c. per tuas vbi di
208 cit si Vlpianus paganus ait. † Graue est fidem
fallere. ff. de constitu. pe. l. i. quanto magis christiani
fidem iuratam seruare debēt pro quo facit quod
idem Vlpianus dicit nihil tā graue congruū est fi
dei humane ꝙ̄ ea que inter eos placuerunt serua
re. ff. de pac. l. i. in princi. et de acc. emp. l. ex empto: in
209 princi. † Et Tullius de offi. li. i. c. i. dicit fundamen
tū autē iusticie fides idest dictorumque conuentorū
cōstantia et veritas ibidem in renunciatione vide
tur sentire Inno. extra de renunci. c. veniēs sed iu
re ciuili licet nō queratur actio illi absenti ex hu
iusmodi stipulatione iuramēto fundata tamē astri
ctiua est quia alteri stipulari non est contra legem
210 sed preter legem. † Et propterea valet adiectio
pene et vide hic an si aliquis stipulatus absenti et
interueniat sacramentū promissor possit cōpelli ad
idē qd iuratū esse. l. ff. de ver. sig. l. stipulatio ista. §.
alteri: licet illi absenti nō pariat actionē ad penam
211 stipulatio penalis alii facta vt ibidem no. † Sed
videtur ꝙ per officium iudicis saltim possit com
pelli maritus ad seruandum iuramentum: cū spe
ctat ad iudicem curare sacramētum: ne promptū
periurium cōminatur: quod deum fallit et defun
cti animant contristaret scilicet qui causam periu
rii dedisse videtur: vt in auct. de nupt. §. nos igitur
colu. iiii. per periurium enim damnus occasionem
impietatis in deum vt in auct. vt fine prohibit. de
bi. ma. et cre. §. quia vero multa colla. vii. Si enim
pro causis temporalibus cogitamus: quanto ma
gis pro animarum salute prouidentia enim est no
stre sollicitudini adhibenda est in auct. vt cum de
appella. cogno. §. si vero liberi. colla. viii. et hoc po
test opponere iudex si est sibi notorium ex actis vt
212 infra subiciam. † Sed dato ꝙ cesset etiam offici
um iudicis tamen credo principem posse et debe
re dispensare per rationes predictas: nam et alias
vbi non erat predicta actio collegium pontificum
dabat actionem. ff. de origi. iure. l. ii. §. deide ex his.
A D D I. Ibi nu. cerly. idem si fuit stipulata etc.
an et quando stipulatio facta absenti valeat vide
Abba. in probe. decreta. Socci. in fal. in reg. incip.
stipulans nume. ccclxxxi. vbi habes quando quis
intelligitur stipulare alteri. Et ibi graue est fidem
fallere etc. adde textum in. §. i. in. l. i. ff. depositi. an et
quando frangenti fidem fides frangatur eidem
vide Socci. in fallen. in regula incipiente fidem
nume. cxii. et an sit idem fallere fidem sicut iura
mentum vide Abba. in capitulo ad aures de his
ꝙ metus cau. plenius in capitulo clericus de iure
iur. ii. in pup. examine habito die penulti. Mensis
July anno. M. D. XVI. etatis mee Anno. xxi. et
Mensis. vii. diebus vero octo studii vero anno. vi.
213 et diebus. xxx. ¶ † Sed quid si alius dotauit mu
lierem et stipulatus est absenti dotem reddi solu
to matrimonio per mortem mulieris non extanti
bus filiis vel decedentibus intestatis sine prole an
queritur actio absenti ex illa stipulatione. Respon
deo videtur ꝙ non insti. de inuti. sti. §. si quis alii.

§.alterius sed vide.C.de pactis conuen.tam super do
214 te ⁊.l.pacti.¶ † Sed videtur contra quia qui do
nat alicui rem potest in euentum alicuius conditio
nis alij absenti stipulari eam reddi ⁊ est specialeq̃ ⁊
donatione vt no.doc.in.d.§.si quis alij per.l.quoties
es de dona.que sub modo.vbi glo. similiter dicit
q̃ est specialis sic supra de pac.cõue.l.pater ⁊ ta
men ipsa lex pater loquitur in donatione dotis q̃
est alij stipulata reddi ⁊ sic videtur ibi velle glo.
idem ius esse in donatione ⁊ in dote sed in dicta.l.
pater videt innuere contrariũ glo.inquantũ intelli
git q̃ ibi pater fuit stipulatus reddi dotes nepoti
215 bus existentibus in potestate. † Sed certe mater sti
pulando filio querit sibi vtile eo.ti.l.pactus. Item
auus maternus.ff.sol.matri.l.gayus ⁊ tamen illi
216 nõ habent in potestate. † Item qua ratione in sim
plici donatione potest donator apponere legẽ quã
vult ⁊ stipulari alij etiam absenti reddi in casu ali
cuius conditionis ⁊ de dicta l.quotiens cũ sit modera
tor in re sua C.man.l.in re mandata quare non sic
in dote immo magis et magis quia inuitetur ad
217 dotandũ mulieres. † Licet enim ex parte viri re
cipientis dotem non sit titulus lucratiuus propter
onera matrimonij.C.de impone n.lucra. descriptio
ne.l.i.§.si vero libro.x.de iure doc.l.pro oneribus
⁊ propterea dicitur quodammodo creditor ⁊ sic
non est causa lucratiua quo ad eum.ff.de acc.⁊ cb.
218 Lex promissione † Tamen ad eum qui dat seu qui
dotat mulierem liberalitas dicitur etiam si sit pa
ter.C.de dot.prom.l.fi.ibi neqꝫ enim, incognite
sunt leges quibus cautum est omnino paternum
esse officium dotem vel ante nup.dona.pro sua da
re progenie ⁊ liberalitas. Ita q̃ talis maneat ve
ra ⁊ irreuocabilis vt puro nomine liberalitas ⁊ ⁊
debitum suam consequatur fortunam ⁊c.⁊ prop
terea dicit glo.alibi q̃ filia habet dotem a patre
ex causa lucratiua vt no.ff.soluto matrimonio.l.
meula.in fi.multo magis dicetur excedere libera
litate extraneus dotans mulieres de suo sicut fe
cit ille donatarius.ff.de condic.ob.causam.l.si do
naturus. ¶ Item quia vbi modicum diuersitatis
inuenitur penes rationem non est absurdum imo
conuenienes q̃ ibi sit eadem iuris constitutio.ff.de
fonti.l.i.§.ex hoc edicto ⁊ de dona.l.i.§.vltimo.Et
nota.Cy.in auct.sacramentũ puberum in.viij.q.C.
219 si aduer.ven. † Videtur igitur tenendum q̃ mu
lier dotans se non possit stipulari absenti dotes sed
di soluto matrimonio per eius mortem non existẽ
tibus liberis vel existentibus ⁊ sed decedentibus
intestatis tamen alius dotans posset sic stipulari
alij absenti ⁊ querit actionem sicut quilibet libe
ralis donator. ¶ Item pater alienat se etiam alio
modo a beneficio seu iure succedendi filijs in do
tibus vt si tempore receptionis dotium per pactũ
habitum inter se ⁊ vxorem excludit se a dotibus.
seu a successione dotium in terminis prenarratis ⁊
arg.ff.de adulte.l.si maritus.§.si negauerit ibi for
tius enim dicitur eũ qui se negauerit actorẽ po
steanõ audiendũ ⁊ est ratio vt dicit ibi glo.q̃a vi
detur confiteri se nõ habere ius sic.C.qui accusa.
nõ possunt.l.accusationem ⁊ qua discedere professi
sus es repetere nõ debes nam ex quo voluit se ex
clusit ⁊ alijs locum fecit institu.de lega.§.si eadem

220 res † Vbi dicitur deficere quo ad ipsam rẽ alij
accrescit ⁊ sic habetur ac si non esset in medio.ff.
de successo.edi.l.i.§.quibus ex dictis ⁊ de materia
huiusmodi exclusionum vide Inno.⁊ Host.extra
de insti.c.cum venisset ⁊ propterea Inno. dicit q̃
renuntiatio prodest etiam absentibus vt nota.ipse
extra de renuncia.c.veniens.⁊ hoc multo fortius si
fuit iuratum tunc posset sibi opponi ab iurationis
exceptio extra de insti.c.venisset i glo.obiciabatur
⁊c.nõ enim debet quis venire cõtrafactũ suũ pre
sertim iuratũ.C.de restitu.credi.l.siquis tutor iuran
221 dum † Ad actiones enim quas quis renunciauit
amplius redire non potest.C.de hys qui sponsalia
mune.fuisse.l.i.libro.x.⁊ extra de priuilegi.⁊ exem
ptio priuilegi.c.fi de terra ⁊ hanc adiurationẽ cre
do posse opponi etiam per iudicem si sibi ex actis
cõstet vt iudici ⁊ si sibi notorium ex actis sicut po
test opponere exceptionem prescriptionis fatalius
vtorum appellationis.C.de tempo.appell.l.ij.§.si.
⁊ exceptionẽ in cõpetentis procuratoris.ff.de pro
curato.l.filiusfami.§.veteranis ⁊.C.ea.l.ita demum
222 ⁊c. † Mortuis igitur cõlibus filijs testaris sine p
legitima soluto matrimo.per mortem matris eorũ
proximiores ex parte matris succedent in dotib
tanq̃ in bonis maternis ⁊ proinde agent cõtra pa
trem cõdi.ex hac lege noua.l.si quis vel siqua.Et
si pater opponeret paternitatẽ replicabitur q̃ nõ
censetur esse in medio ex quo se excludit ⁊ per il
lam exclusionẽ confessus quodammodo fuit se nõ
habere ius in dotibus ⁊ sic videtur per exclusionẽ
suam approbare opinionem illorum ciuium ⁊ iuri
starum qui dicunt q̃ dos redire debet vnde pro
223 cessit etiam patre existente viuo. ¶ † Sed pone re
tentis eisdem terminis videlicet q̃ tẽpore recep
tionis dotium actum est q̃ soluto matrimonio per
mortem vxoris filijs nõ relictis vel relictis ⁊ dece
dentibus in pupillari etate vel quandocunqꝫ sine
prole q̃ dos restituatur patri vel matri dotanti ⁊
successoribus primioribus ex parte patris vel ma
tris dicte vxoris ⁊ excluso exinde dicto eius marito
an dicta vxor possit de dictis dotibus testari ⁊ ⁊ vi
q̃ sic qa cõtra testamẽti factionẽ nõ põt aliqd pa
cto cõtrauenire cũ sit de iure publico introducta vt
dixi infra in consu.si qua moriens sub verbo tan
tum ⁊c.

ADDI. Ibi licet ex parte ⁊c.nume.cxvij. an
titulus dotis dicatur onerosus vel lucratiuus vi
de per do.Ja.in.l.si donaturus in.§.si quis indebi
tam de conditione causa data ca.non secu.ibi nu.
ccxxj.exceptionem in competentis procuratoris
⁊c.an gesta per procuratorem non habentem m n
datum possunt legitimari per principalem vide
late in.l.licet.C.de pro.per do.Ja.vbi post an ex
ceptio in legitimi procuratoris possit opponi ante
litis contestationem ⁊ que post ⁊ quando requiritur
speciale mandatum ⁊ quando sufficit generale
habes in.c.nonnulli de rescrip.glo.in.c.distinguit ⁊
de procu.in.vi.⁊ apu.⁊ allega.in x.in titu de procu
rato.⁊ Specu.eo.titu.ibi sed pone nume.ccxiij.
Adde ter.in.l.pactum q̃ dotali.C.de pactis Ale
xan.in consi.xxvij. incipienti ponderatis ⁊c.in.i.
col.in.iij.volumi. ⁊ quid si iuramentum interue
nerit vide Alexan.in.l.stipulatio hoc modo con

cepta de verbo.obli. glo. in verbo super in.l. hac
224 edictali de pace tenen.¶ † Sȝ certe in hoc casu ē
distinguendum aut mulier premisit aliū stipulari
animo donandi inter viuos. aut animo donādi cā
mortis aut est dubium. Primo casu non pōt testa
ri. secundo ꝛ tertio sic.vt.ff.de dote.prele.l.seya.ff.
de pac.do.l.cum maritus.§.fi.ꝛ ad trebel.l. debi-
tor.§.fi.ꝛ.C.de dona.causa mortis.l.ij.¶ Tertiū au
tem membrum principale videlicet ꝙ pater intel-
ligaꝛ non esse immedio per prescriptionem patet.
ff.de succe.edi.l.i.§.quibus ex edicto.ꝛ.ff. quis.or.
iure.ser.l.ij.ꝛ.C.de peti.here.l. hereditatis petitio-
ne.¶ Ex premissis que dixi ꝙ pater existens ī me
dio succedit filio in dotibus bonis maternis videt
ꝙ ius cōmune quo ad patrem existentem non sit
225 correctum. ¶ † Pone ergo filius quidaȝ habēs
bona materna decessit sine liberis superstite pa-
tre ꝛ fratre vterino. Queritur an pater admittun-
tur ad dicta bona cū fratere vterino. Respondeo
de iure cōmuni pater ipsum excluderet cū prima
cā succedendi sit linee descendētis. Secūda linee
ascendentis. Tertia linee collateralis fallit ī fratri
bus vtrinqȝ coniunctis qui ex quodaȝ priuilegio
habent vt cū ascendētibus in gradu pximis suc
cedant.vt in auten.defuncto.ꝛ in auten.de heredi.
226 ab intesta.§.si vero cum ascendentibus. ¶ † Sic
ergo in casu pposito pater excludit fratrem vteri
num in portione bonorum maternoꝝ contingente
defuncto. sed per hanc ꝯsuetudinem frater vteri-
nus reciperet ad bona materna sicut vtrinqȝ coniū
ctus secundū hoc ius municipale vt dixi infra ī gl.
subaudi tm̄ ꝛc.ī secūda questiōe ambo ergo suc-
cedēt pater.s.de iure cōmuni ꝛ frater vterinꝰ de
hoc iure municipali nec est inconueniens ꝙ duo
succedant eidē diuerso iure.ff.de inoffi.testa.l.naȝ
ꝛ si parentibus in fi.de bono.possess.l. si cū patro-
no.ꝛ in.C.qū non peten.par.acre.l.i. Neapo.
227 k ¶ Obuenerunt. ¶ † Uerbum obuenire multi
pliciter in iur reperio. ¶ Primo in vi acciden-
tis.ff.si men.f.fa.l.mo.di.l.si mensor in prin. ibi ꝛ ob-
uenitunt ꝛ venditor liberet ꝛc.¶ Secūdo in vi san
tionis.ff.de ver.sig.l.obuenire. Tertio ī vi accessio
nis ꝛ lucri vt insti.per quas personas no.acqui.§.
sicum ꝛ tunc obuentio est genus cōtinens q̄ acci
dunt rei ex re ꝛ extrinsecus a re. ff. de vsufru.l.
vsufructu legato in prin.ꝛ.ff.de her.ven.l.venditor
ex hereditate. Quarto in vi successionis ex testa-
mento vel ab intestato siue sit hereditas legitima
siue extranea.ꝛ tūc obuenire dicit̄ ēt sine possessio
ne.ff.rei ven.l.si ager.§.i.vel vi alterius cā captio-
nis.nam qcquid pter alicuius mortem obuene-
rit mortis cā capitur ēt si causa ꝯditionis implen
de daref.ff.de dona.cā mortis l.q pretio.ff.p socio
.l.iij.ꝛ.ff.de priui.extra.l.pater. Quinto vi acquisi
tionis ēt inter viuos.C.fami.herc.l. si filius ꝛc. C.
de cur.fur.fi.in prin.ꝛ.ff.pro socio.l.nec adiecit ꝛ.ff.
de arbi.l.non.distinguemus.§.satisdatio.ꝛ sic gñā-
liter ꝛ hoc quo ad verbi significationē.¶ Sȝ quā
tum ad hanc ꝯsuetudinem quero nunquid intelli
gamus obuenire omnibus pdictis modis. videt
ꝙ sic.quia textus indistincte loquit̄ sed certe distin
guendum est vtrum obueniat ex titulo non lucra
tiuo an ex titulo lucratiuo.¶ Primo casu non ve-
niunt proximiores ex parte matris vnde si defun-
ctus habuerit aliqd a matre vel alio ex linea ma
terna ex causa emptionis vendictionis permuta-
tionis locationis vel aduentionis non succedūt p-
ximiores ex parte matris.naȝ sic contrahendo di
citur ex opera sua quesiuisse.ff.pro socio. nec obie
cit ꝛ.l.questus.ꝛ ex re sua cum vice permutati do
mini quod recipit dicit̄ in suo patrimonio remansisse
.ff.de leg.ij.l. Imperator.ꝛ.l.se.ꝛ vide quod nota-
ui infra.ti.i.l.si aliquis moriens super verbo obue
nientibus ꝛc. Si vero est titulus lucratiuus puta
hereditas legatum fideicommissum mortis cau-
sa donatio vel cuiuslibet postreme voluntatis arbi
trium vel inter viuos simplex donatio.C.de impo
ne.lucrati.distincti.l.distinctiōis lib.x.ꝛ in auten.de
ecclesiasti.ti.§.interdicimus ꝛ se col.ix. Tunc aut
predictus titulus processit propter merita exhibi-
ta ꝛ non propter affinitatem ꝛ hoc constat. aut pro-
pter affinitatem ꝛ non propter merita ꝛ hoc con-
stat. aut est dubium. primo casu non veniunt proxi-
miores ex parte matris. quia talia bona videntur
per defunctum quesita cum sit magis remunera-
tio quedam ꝙ donatio.ff.de dona.l.aliqs.ad quā
necessitate nature astringimur.ff. de petio.here.l.
sed si lege.§. consuluit. Secundo casu habeat lo-
cum hec lex vt veniant proximiores ex parte ma-
tris vt infra in consuetudine si qua moriens. Ter-
tio vero casu videlicet cū est dubium videtur in-
tuitu meritorum que presumuntur licet non probē
tur.ff.de ma.te.l.seruo.ꝛ.l.testamento cēturio. ꝛ.ff.
pro socio.l.nihil adieceris.ꝛ.C.de testa.mili.l.mili-
tes. Huiusmodi enim largitiones referantur ad
causas.ff.de an.leg.l. seyo amico fidelissimo. ꝛ sic
nunc veniunt proximiores ex parte matris. sed
certe ego teneo ꝙ proximiores matris succedant
in omnibus bonis que obuenerunt defuncto a ma
tre vel aliquo ex linea materna quocūqȝ titulo lu
cratiuo ꝛ pro hoc facit bene textꝰ.infra.ti.i.l.si qua
moriens ꝛ ꝙ dixi.eo.ti.l.i.ꝛ latius infra de contra
ctibus per virum ꝛ vxorem celebratis lege si mu
lier licet enim talia bona obuenerunt ex causa me
ritorum ab illis tamen propinquis ꝛ donatio est
que nomen assumit remuneratio. vt nota.in dicto.
§.consuluit.secus si ex titulo non lucratiuo vt ē di-
228 ctum. ¶ † Sed quid in dote puta vir recipit dotē
ab vxore vel alio pro ea ꝛ etiam lucratus est ex
pacto vel ex lege an eo mortuo intestato succedāt
sibi proximiores ex parte matris. Respondeo nō
cum fuerit titulꝰ lucratiuus. sed vir velut emptor
reputetur propter onera matrimonii que sustinet.
.ff.de acci.ꝛ obliga.l.ex premissionibus ꝛ.ff.de do
nac.inter virum ꝛ vxorem.l.si quis pro vxore.§.fi.
229 ¶ † Sed an idem in muliere que recipit dotem a
matre vel aliquo ex linea materna si intestata de
cessit succedāt sibi in ipsis dotalibus proximiores
ex parte matris cum etiam quo ad mulierem que
dotatur titulus dotis nō alias adnumeratur inter
causas lucratiuas etiam si ipsas ex aliqua causa
lucretur.vt.C. de impo. lucra. descrip.l.i.§.fi.li.x.
Sed certe ibi nō ad numeratur inter causas q̄ ad
emisa quatuor siliquarum que debentur curie ex
re trāslata a curiali ī aliquē titulo lucratiuo ꝛ hoc
ne do.grauetur propterea apud virū vt ibi patet

alias generaliter titulus dotis: et ante nuptias do-
nationis lucratiuus est cum dicatur liberalitas etiam si a patre fiat. C. de dotis promi. l. si pater, dotē
et ex hoc patet q̄ proximiores ex parte matris suc
cedant in hūs dotibus et donationibus propter nu
ptias. Neapolitanus.

ADDI. Ibi quo ad onus quatuor siliquare. etc.
quid sit istud onus quatuor siliquarum dic q̄ sili-
qua est vicesimaquarta pars solidi: alij octaua
pars alij quarta pars vncie de quo vide per Al-
ber. in dictio. in verbo siliqua Bar. in l. i. C. de me-
tal. vbi habes de scropulo et dragma et quot scro-
puli faciant dragmā: et quot dragme faciant vnciā.
230 ¶ A Matre † Sed pone quidam habens pa-
tres succedit matri in dote: et dotis actione contra
patrem competētē: postq̄ ipsi patri successit: sicq̄
dicta actio est confusa. C. de pac. l. debitori. C. ad. l.
fal. l. in ponenda: ergo est extincta eo. ti. l. licet qui-
immo etiam obligatio est confusa et extincta ac si
solutione. ff. de libe. le. l. si quid mihi: verum per so-
lutionem extinguitur ipso iure: vt insti. qui. mo. tolli
tur: ob. in principio: sed per confusionē tollitur ope
exceptionis. ff. ad trebell. l. debitor ibi verum est. n.
etc. ff. de solut. l. stichum. §. aditio. Deinde mori
tur ipse filius veniūt proximiores ex parte matris
et petunt predictas dotes ab eius herede: qui he-
res excipit q̄ actio de dote in vita filij fuit confusa
et extincta: ergo resuscitari non potest. ff. de solut. l.
qui res. §. arena. ff. ad trebell. l. deducta in princi.
Respondeo licet hec actio de dote sit confusa per
additionem ipsum tamen debitum non est confu
sum. C. de rei vxo. act. §. igitur vbi dotis debitum
sicut alia debita detrahitur per vxorem heredem
viri. Sed alia debita detrahuntur inuentario etiā
non confecto: ergo et illum debitum dotis detrahe
retur sine inuentario et sine confusione: Sed certe
ibi loquitur in vxore herede viri et sic videtur iu-
re speciali fauore mulieris illud inductum vt ac-
tione confusa possit mulier petere debitum dotis
ne propter confusionem actionis remaneat indota
ta: fauore enim dotis mollitur legis seueritas vt.
C. ad vell. l. generaliter. Item est hoc et natura ac
tionis ex stipulatu: vt sicut est priuilegiata in iure
petitionis: ita sit priuilegiata in iure retentionis seu
deductionis vt dicit ibi glo. super verbo igitur et c.
alias etiam debitum confunditur. ff. ad. l. fal. l. i. §.
si debitor: vel dic q̄ licet actio natiua de dote sit cō
fusa et extincta non tamen actio datiua. l. conditio
ex lege ista noua municipali que datur proximio-
ribus ex parte matris vigore istius cōsue. que cō
ditio ex lege ista competens proximioribus ex par
te matris non est confusa per additionem here-
ditatis: quia non est in hereditate sed extra here-
ditatem: et hec opinio est valida etiam vbi dos cō-
sisteret in pecunia: et ista est ibi glo. super verbo de
bitum etc. vbi clare dicit q̄ licet actio sit cōfusa: nō
tamen est confusum siue extinctum debitum et cō
tra: ista non vocat istos proximiores ad actionem
de dote: sed ad ipsam dotem: seu debitum dotis
materne: sed certe etiam debitum confunditur ad
ditione. ff. ad. l. fal. l. i. §. si debitor et propterea dicit
q̄. §. igitur etc. loquitur in vxore herede viri: et sic
videtur iure speciali fauore mulieris illud indu-
ctum vbi actione confusa possit mulier petere de-
bitum dotis ne per confusionem actionis remane
at indotata fauore dotis mollitur legis seueritas
vt in preallega. l. generaliter. Item est q̄ licet actio
et obligatio de dote competens filio contra patres
fuerit per additionem paterne hereditatis: con
fusa et extincta: quia non potuit ipsam aduersus se i-
psum intentare tantum si tempore mortis ipsius
filij penes ipsum extant. ipsa bona non fuerunt cō
fusa per adhibitionem paterne hereditatis cum
non efficiantur propterea de bonis patris et sic de
sierunt esse materna: que vt eā alienum detrahun
tur tempore detrahende falcidie: seu trebellianice
vt no. d. l. imponenda et. d. §. additio. vers. aliquādo
et per hoc videtur tex. ff. de sep. bo. l. i. §. preterea li
cet ergo fuerit confusa actio non tamen fuerūt cō
fusa bona vbi bona ipsa extant penes ipsum filiū
tempore mortis sue. Sed consuetudo ista vocat p̄
dictos proximiores ad bona que obuenerunt de-
functo a matre vel ex linea materna non ad actio
nem aliquam specifice designatam cum ergo per
additionem obuentio: et natura bonorum nō iue
rit mutata: licet actio fuerit confusa, succedent di-
cti proximiores ad dicta bona materna: que confu
sa non fuerunt: si extabant penes ipsum tempore
mortis sue non dico ad actionem confusam. Pre-
terea obligatio naturalis forte non fuit cōfusa per
ea que no. ff. ad trebell. l. debitor in princi. habet. n.
consuetudo vim pacti. C. de curio. in rubri. videtur
ergo contracta inter ciues quedam naturalis obli
gatio. Preterea confusio seu additio non magis
extinguit actionem q̄ solutio: cuius additio pro so
lutione aliquando habeatur vt di. vers. aliquando
et quia per solutionem tollitur omnis obligatio in
sti. qui. mo. tol. ob. in princi. et tamen si dicta dos bo-
norum extētium fuit reddita filio per patres et sic
extincta actio non ne succedunt isti proximiores:
certe nulli dubium q̄ sic: si bona ipsa dotalia exta
bant penes ipsum filium tempore mortis sue nul-
la est ergo exceptio confuse actionis vbi bona ip-
231 sa extabant penes filium. ¶ † Sed quid si bona
ipsa mobilia seu stabilia extabant: sed non penes
ipsum filium quia forte alienauit non animo trans-
dandi successores et proximiores ex parte matris
ipsius filij sine liberis decedentis succedent sibi in
ipsis bonis extantibus penes alium. Respondeo
non cum fuerit adempta potestas alienandi ipsi fi
lio dum vixit. Quam ergo actionem intentabunt
isti proximiores in casu quo bona ipsa extarent pe
nes filium. Respondeo non primeuam de dote vt
puta in re suscitabiliter extinctam. ff. de solut. l. qui
res. §. aream: sed intentabunt petitionem heredita
tis nunc natam per mortem dicti filij defuncti: cū
isti heredes et successores in ipsis bonis maternis
quatenus extant vt dixi infra in cōsue. et si testatur
super verbo disponere cum bona et eorum natura
omnino extinguātur p additionem vel reductionē vt
supra dixi: vel dic et melius cōpetere cōditio ex. l. ista
noua municipali: que confusa non est: immo nata
post mortem istius filij. ff. de condi. ex. le. l. i. vel com
petit prima actio de dote non extincta quo ad istos
proximiores: cum filius videatur adhisse heredi-
tatem patris salua lege municipali. ff. de acqui. he

re.l.si.duo/ ⁊ sic saluo iure proximiorum. naz que
sunt de consuetudine semper videntur in esse.ff.
de le.cōmis.l.si fundus.§.i lege.⁊.ff. de aqua plu.
ar.l.si prius.§.i.⁊ auten.vt nō.impera.prepo.§.y.
in glo.puta in nomine ⁊c.vol.vi.⁊.ff.si seruit vendi.
232 l.si forte.§.modus ⁊ de edil.edi.l.ꝙ si nolit.§.qui
assidua. ❧ † Item si papa scribit de aliquo vide
tur scribere vt secundum cōsue.illius ecclesie eli
gant vt extra de cōcessio.eccle. se.non vocan.c.ex
parte in fine. ❧ Sed primum videtur verius.s.
ꝙ actio competens proximioribus non sit confusa
vbi bona ipsa dotalia extant penes filium tempo/
re mortis sue / nam actio de dote competens filio
contra patrem fuit nata statim soluto matrimonio/
⁊ sic soluta societate coniugum secundum veram
opinionez Azo.ff.de dote prele.l.pater. sic ⁊ actio
pro socio nascitur soluta societate. C.pro socio.l.taz
diu.⁊ illa actio tunc nata competens filio cōtra pa
trem/fuit nata ipsi filio / ⁊ fuit extincta per ipsum
filium adheundo patris hereditatem vt est dictū.
at actio cōpetens proximioribus nunc nata ipsis
proximioribus ⁊ per mortem filij vel conditio. ex
hac.l.noua non est extincta seu cōfusa per adhitio
nem filij cū nascatur post mortem filij/ergo est to/
taliter alia ꝙ primeua tam considerata natiuitate
hoc est vnde nascitur ⁊ quando nascitur ꝙ consi/
deratis personis quibus nascitur licet ergo per
adhitionem fuerint extincta illa actio primeua cō
petens filio non est extincta tñ actio cōpetens istis
proximioribus: virtute huius consuetudinis que
est omnino alia: ⁊ que tunc non fuit nata: sed nunc
per mortem filij est nata non.n. dico ꝙ sit nata ex
obligatione/sed potius ex datiua ex hac.l. noua.
ADDI. Ibi secundum ꝯsuetudinem vide pul/
cra ⁊ pulcra que posui in tracta.meo elemosyne ⁊
in secunda impressione in nu.ccl.in versi.sed pone
testator legat calicem post Fel.in.c.cum. M. Fer/
233 rariensis in.l.col.de consti. ❧ † Sed qd si bona nō
extant an heredes huius filij teneantur eius pro/
ximioribus ex parte matris. Respondeo videtur
ꝙ si fuerunt date in dotem res consistentes in ge/
nere puta in pondere numero vel mensura tenen
tur ad alias res eiusdem generis ⁊ qualitatis. ff.
de iure.doc.l.res in dotem ⁊ est ratio quia perire
genus non pōt.C.si cer.pe.l.incendiū ⁊ quia here/
des istius filij succedentes in vniuersum ius ei⁹
dicuntur quasi possidere ius debiti propriissime.ff.
de peti.here.l.gñaliter ⁊.l.etiā.§.fi. cū.l.se. ⁊ voco
hoc ius debiti hanc legem municipalē ꝙ in adhi/
tione filij de hereditate patris insunt vt supra di/
xi. Sed certe prima rō non est bona quia licet de
bitum generis non possit perire incendio vel alio
simili casu fortuito. pōt perire per confusionem si
cut per solutionem Secunda ēt ratio non est bona
quia licet heredes filij dicantur quasi possidere
iure debiti verū est non confuse. Si vero fuerint
date in dotem res consistentes in speciē puta ani/
malia vestes/fundi ⁊ similia: tunc si nō fuerunt ex/
timate isti proximiores nō succedent nō.n. ratione
confusionis.sed ratione consumptionis seu perem
ptionis/quia ex quo pater non tenebatur filio ip/
sas restituere nisi prout extabant cū periculū ipsi
mulieri nisi perijssent dolo vel culpa viri.ff. de.iu/
re doc.l.plerumqz in prin.⁊.§.i.⁊.l. in reb⁹ in prin.
cum ergo filius nullam habuisset actionez contra
patrem in perentis rebus ad quid succedent sibi
proximiores ex parte matris. Si autem res ipse
fuissent date extimate ⁊ soluto matrimonio nō ex/
tarent tunc deberetur extimatio. ⁊.l. plerumqz in
fi.⁊ sic deuentum esset ad debitum gñis ⁊ sic pro/
234 ximiores isti succedent sed pp cōfusionē nō vt mo
do dixi. ❧ † Sed pone ꝙ dos consistat in pecunia
vel rebus mobilibus.vel stabilibus: que consum/
pta vel sine fraude alienata sunt: ⁊ sic tēpore mor/
tis ipsius filij non sunt reperta penes eū/sed sunt
reperta bona patri sui que fuerūt obligata ꝓ ip/
sa dote restituenda. Quero nunquid cōfusa actio/
ne personali/ypothecaria durat ⁊ videtur ꝙ sic
.C.de distra pig.l.ij.que dicit intelligeꝛ debes vin
cula pignoris durare personali actione sub moto
Sed certa ipsa lex intelligitur quando actio per/
sonalis est sublata perscriptione vt approbat ibi
glo.ita ꝙ remansit obligatio naturalis / cui acce/
debat obligatio pignoris accessoria: nā omni obli/
gationi etiam soli naturali fideiussor seu pignus
235 accedere pōt.ff.de fideius.l.i. † Et propterea su/
blata personali actione per prescriptionē: quia re/
manet obligatio naturalis remanet ypothecaria
seu pignoraticia ad pignus quia ciuilis ratio ciui
lia iura corrumpeꝛ potest naturalia vero seu que
sunt iuris gentium nō vt insti.de legi.agna.tute.§.
fi.⁊ insti.qui.mo.toll.ob.§.i.in glo.super verbo cer
te.⁊c.⁊ pro hoc est glo. tam in d.l. intelligere de/
bes ꝙ in.l.notissimi in princi. super verbo preto/
gari que dicit ꝙ ideo durat ypothecaria ꝙ est ac/
cessoria sub mota personali per prescriptionē.xxx.
an.quia non est sine sub mota ipso iure quasi dicat
quia durat obligatio naturalis At nos querimus
qñ personalis actio est sublata adhitioni heredita
tis. Et sic ꝯfusione quo casu quia adhitio heredita
tis confundit actionem ⁊ obligationē. C.ad.l.fal.l.
imponenda.⁊.l.licet habetur pro solutiōe. ff. de so
lu.l.sicbum.§.adhitio.⁊ solutiōe tolliꝛ omnis obli
gatio nam naturalis ꝙ ciuilis vt insti. qui mo. tol.
obli.in prin. propterea in casu ꝓposito sub mota
actione personali per confusionem seu adhitionez
hereditaris paterne: que habetur ꝓ solutione ⁊ ꝓ
solutionē omnis tollitur obligatio ciuilis ⁊ natu/
ralis ergo non potest durare ypothecaria: que est
accessoria cum non habeat cui accedat secus si ꝑ
sonalis tollitur prescriptione.xxx. annorum vt dictū
est. ❧ † Sed videtur in contrariū tex.ff.de euic.
236 .l.si ei.§.si is qui. ⁊ ꝓpter istud contrarium videꝛ
posse dici aut debitor succedit creditori ⁊ tūc ad/
hitio non habetur ꝓ solutione: ⁊ actio tollitur sola
confusione: que confusio nil aliud est ꝙ vnio bono/
rum hereditariorum ⁊ propriorum ipsius heredis.ff.
de supra.leg.l.§.preterea aut creditor succedit de
bitori tunc actio tollitur solutione: quasi ipse credi
tor videatur sibi soluisse ante alia de bonis here/
ditatis.ff.ad.l.fal.l.i.§.si debitor ⁊ hoc nisi euince/
retur hereditas: quia tunc non est credendū ꝙ iste
sibi soluisse a quo hereditas euincitur. ff. de solu.
.l.sicbum.§.si creditor ⁊ ad hoc vide pulchrā glo.
.ff.de euic.l.si ei.§.si is qui fundum.⁊ ibi qñ ⁊ cū
debitor creditori suo heres extiterit: actio quedaz

inter heredem ⁊ hereditatem prependitur ⁊ intel-
ligitur maior hereditatis ad debitorem pertine-
re: quasi soluta pecunia que debebatur heredita-
ti ⁊ per hoc minus in bonis heredis esset: ⁊ econtra-
rio cum creditor debitori heres extitit minus in
hereditate habere videtur tanquam ipsa hereditas
heredi soluerit. Neapolitanus.
A D D I. Ibi sed pone quod dos ⁊c. nu. cclxxv. vi-
de de ista. q. per Cy. in. l. ij. C. de remis. pigno. Bo.
mar. Moder. l. i. creditori. C. de pactis ⁊ nota quod se-
cundum hanc glo. fuit bis iudicatum per excellen-
tem militem quondam dominum Antonium de Alexan-
dro vice prothonotarium Sacrique Regij Consilij
presidentem. ⁊ primo in casu nobilis. d. Montis
Brancacij. Secundo in causa nobilis Caroli Ca-
pani cum herede Jo. Brancacij fuit iudicatum quod
quatenus extabant bona domini Antonelli Brancacij
qui dotes receperat a Margarita Capana sua
vxore ⁊ bona obligauit pro dote restituenda ea-
tenus dos ipsa mortuo Joanne Thomasio filio di-
ctorum Antonelli ⁊ Margarite veniet restituen-
da Carolo fratri dicte Margarite proximiori ex
parte matris. ⁊ de dicta decisione in causa Thoma-
sij Brancacij facit mentionem. d. Mathe. de Affli.
in decis. cclxxvi. nobiles capuane ⁊c. Nouissime
autem anno presenti. M. D. xvi. vij. die Septembris
fuit iudicatum idem per Mag. V. J. D. Regium con-
siliarium arbitrum ⁊ arbitratorem in ista causa per par-
tes electum. d. Nicolaum Mayoranum in causa
nobilium personarum. d. Feliciani Januarij ⁊ No-
tari Jacobi de Caro. quod quatenus bona. d. Bartho-
lomei de Gaieta obligata extarent dos licet in pe-
cunia recepta debeat peruenire ad dictum Jaco-
bum tanquam proximiorem ex parte matris. Jo. Al-
phonsi mortui non autem ad dictum Felicianus
proximiorem ex parte patris ⁊ in ista causa fui ad-
uocatus pro dicto Jacobo simul cum Mag. conso-
cio meo. V. J. D. d. Galeatio de Sanseuerino ⁊
moribus ⁊ litteris ornatissimo. Magister autem
actorum fuit Notarius Sebastianus de ponto.
237 m ¶ Linea. ¶ † Linea est supra infra ⁊ ex latere
. ff. de gra. l. i. femine. insti. de gradi. in prin. Grad9
autem sunt in linea ⁊ ex gradibus linea causatur ⁊
fit vt ibi ⁊. l. i. in prin. ⁊. l. iuris consultus in prin. ⁊
. l. gradus. e. ti. ⁊ insti. e. in princi. ⁊ sic linea est que-
dam scala in qua sunt gradus ex quibus scala ipsa
causatur ⁊ hoc videtur intelligi vsque ad septem gra-
dus Nam vltra non videtur existere linea cogna-
tionis: cum rerum natura cognatorum vita consi-
stit non patitur vltra septem gradus. eo. ti. l. non fa-
cile in prin. ¶ Item quia per vnde cognati non suc-
cederent vltra septem gradus. ff. vnde cogna. l. i.
⁊ sic proximiores ex parte matris vltra septem gra-
dus non videtur posse succedere quia succedunt
iure cognationis. ⁊ sic quasi per vnde cognati cum
ex parte matris non sunt nisi cognati vt dixi supra
in glo. nota. ⁊c. ¶ Sed certe in. l. non facile dicitur
fere vel inquantum ad hoc vt gradus ipsi habeant
nomina propria ⁊ distincta non vltra septem gra-
dus. s. dicuntur parentes seu maiores vt dixi su-
pra proxima consuetudine in glo. qui vsque ⁊c. ⁊ per
hoc est glo. ff. de in ius vocando. l. quique. §. parentes
⁊ ita loquitur hic cum non astringat se ad aliquem
238 gradum. ¶ † Sed quid de viro: nuru: socero: ⁊
alijs affinibus matris an succedant vt proximio-
res ex parte matris: ⁊ an si ex eis peruenerit ali-
quid ad defunctum videatur ex linea materna ob-
uenire. Respondeo non nam affinitatis nulla est
linea siue gradus vt dicta. l. non facile. §. gradus
239 vero affinitatis. Neapolitanus.
n ¶ Materna. ¶ † Subaudi tantum ita quod non
paternis si aliquid obuenit defuncto ex fratre vtrin-
que: ⁊ sic ex parte matris: ⁊ patris coniuncto: ⁊ sic
ab agnato: succedunt proximiores ex parte patris
iure agnationis que preualet: nam agnatus est co-
gnatus ⁊ sic duplici iure. s. naturalis: ⁊ ciuilis: sufful-
tus: proximiores autem ex parte matris cum non
sint cognati vno tantum iure. s. naturali sunt coniun-
cti vt. ff. vnde liberi. l. inter agnatos ⁊ dicta. l. iuris
consultus. §. i. ⁊ propterea remouentur per titulum
vnde liberi non succedant agnati. ff. vnde cog. l. i. ⁊
insti. de success. cog. Et propterea hec consuetudo
vocauit proximiores ex parte patris ad totam suc-
240 cessionem preterquam ⁊c. ¶ † Sed pone Titius ha-
buit duos filios ex prima vxore: ⁊ vnum ex secun-
da: mortuo patre ⁊ matre moritur vnus ex primis
vtrisque coniunctis: succedente sibi alio in bonis
etiam maternis communis matris ipsorum: postquam
moritur alius superstite sibi fratre consanguineo
tantum. s. ex patre tantum qui fuit ex secunda vxore. mo-
do veniunt proximiores ex parte matris defuncti
⁊ petant dotes ipsius matris quia obuenerunt si-
bi a matre etiam pro parte fratris sui inspecto ini-
tio. ff. de verb. obli. l. si filius. Item quia origo nan-
ciscende possessionis inspicitur ⁊ non ratio retinen-
de. ff. quod vi aut clam. l. clam possidere. Item origi-
ne constitute pecunie non induci potestatem preua-
lere oportet. ff. de dona. l. qui id quod in prin. Item
origo non titulus actionis considerandus. C. ad
macedo. l. ij. ⁊ origine namque cuiuslibet contract9
⁊ cause quid sit statuendum distinguitur vt nota.
C. de imponen. lucr. descrip. l. i. in fi. lib. x. ¶ Item
quia ad primordium veritatis inspiciendum est non
enim est falsum quod iuuatur primordio verita-
tis. ff. de leg. ij. l. cum filius. §. heres. ⁊. ff. de pecul.
l. ij. §. Idem Julianus alias est. §. sed si filius. ⁊ vi-
de de origine predictas ⁊ alias leges predictum
And. in. x. col. Imperator Lotha. Euge papa cir-
ca finem ⁊ per vnam cartam in questione de patruo.
¶ † Item portio fratris de qua est questio obuenit
sibi a fratre vtrinque coniuncto ⁊ sic ex linea ma-
terna. ¶ Item quia obuentio seu forma obuentio-
nis primi stipitis inspici debet vt in. x. col. de eo qui
sibi here. suis masculis inuestituram accepit. c. qui
sibi. nam dicatur prouenisse: seu obuenisse ab alio
si obuenit ab eius heredibus quia heres heredis
⁊c. vt no. ff. de iure fisci. l. lucius. per mediam. n. per-
sonam quis alterius successor ⁊ heres efficitur. C.
de hered. insti. l. fi. frater autem consanguineus. s.
ex parte patris tantum petit se admitti ad successio-
nem in portione primi fratris mortui. ⁊ allegat quia
absurdum est origine rei sublata imaginem ei9
rei manere. C. de lati. libe. tol. l. i. in prin. ⁊ quia hec
consuetudo de obuentione proxima non dum re-
mota videtur intelligi. ar. ff. de iure dot. l. dotis per-
missio ⁊ de verbo. oblig. l. cum qui Calendis.

¶ Item quia mutatione persone mutatur natura
peculij ⁊ sic rei ⁊ dominij.ff.de acqui.her.l.paulus
⁊ sic que fuerunt materna sunt effecta fraterna ⁊
pro hoc.ff.de verb.oblig.l.inter stipulantem.§.sa/
cram versi.nam ⁊ cū quis.⁊.ff.de iure fisci.l.fiscus
⁊.C.qui ⁊ aduersus quem.l.i. ¶ Item quia bona
dicuntur paterna etiā que prouenerunt ab auo
vt in.x.col.de gra.suc in feudum.§.his vero.⁊ de
vassallo decrepite etatis.c.i. nisi ex pacto efficiat
nouum vt de eo qui fi.frater.c.tres erant sed cer/
te ibi paternum ponitur pro antiquo vt ibi patet.
Item licet auita ⁊ proauita dicātur paterna postꝗ̄
venerunt ad patrem non tñ desinunt esse auita ⁊
proauita ⁊ antiqua. Et respondeo ad contraria de
origine ⁊ principio.inspiciendū est ꝙ duplex est hic
acquisitio.s. propria facta ambobus fratribus p
mortem matris.⁊ in hac principium ⁊ origo ac/
quisitionis fuit mater seu eius mors. Secunda ac
quisitio fuit per mortem fratris alteri fratri super
stiti: ⁊ principium huius fuit frater seu eius mors.
Non ergo debemus inspicere principium prime
acquisitionis: quia non agimus de illa sed de se/
cunda quod patet: quia hic dicitur obuenerunt ei
dem defuncto non dicit obuenerunt simpliciter:
vnde licet certum sit obuenisse illas dotes a ma/
tre ipsis fratribus vtrinqȝ cōiunctis tñ huic defun
cto nō obuenit a matre post mortē fratris sed a fratre
sunt enim hic ponuntur duo termini obuentionis
⁊ satis notanter exprimuntur.s.a quo ⁊ ad quem:
⁊ terminus a quo est ipse frater agnatus: ergo ve
nit iure agnatus. ¶ Sed certe aliquibus videt
primum verius: vt admittantur proximiores ex
parte matris per rationes predictas: nec obstat de
origine sublata quia hic in ista obuentione frater/
ne portionis non est sublata origo materne linee/
quia si frater fuit vtrinqȝ cōiunctus ergo ē ex li/
nea materna: ergo non fuit sublata materna linea:
que linea sufficit quantum ad bona: que prouene/
runt a matre non autē quantum ad bona aliunde
quesita de quibus intelligo principium huius gl.
Nec obstat de mutatione persone qa non est mu/
tata linea materna: licet mater sit mortua: que li/
nea materna sufficit vt hic patet. Preterea ꝙ
mutatione persone sit mutata natura rei non est
sic simpliciter admittendum sed dicendum videt
ꝙ aut loquimur de natura essentiali ⁊ non mutat
nam mutata persona dominante non mutat ppte
rea natura auri vel argenti leonis vel equi: talia
.n. iura immutabilia sunt insti.de iure na.ge.⁊ ci/
ui.§.naturalia quidem iura. Aut loquimur de na
tura ciuili. ⁊ tunc siquidem persona est causa ip/
sius nature: ⁊ tunc cum mutatur persona mutat
natura vt in personis iuribus ⁊ in regula iuris be/
neficium personale ⁊c.⁊ quod ibi per Dy.⁊ alios
notatur. Ut hic non persona matris tñ accedit
sed linea p se sola sufficit cū dicat vel aliquo ⁊c.
Et sic licet sit mutata persona non tñ ē mutata li/
nea: ⁊ sic non debet mutari natura rei vel dic ꝙ
mutatione persone non mutatur natura rei perue
nientis ad eum si p modicum interuallū durauit
penes eum.secus si per magnum.ff.de priuil.cre
.l.si ventri.§.si.⁊ facit in.x.col.episcopum vel abba
tem in glo.sed quid si masculum. Sed fortiter ob/
stat eis qa qn̄ fuit mortuus primus frater vtrinqȝ
coniunctus successit ei alius frater vtrinqȝ coniū/
ctus vnico iure videlicet tanqꝫ cōiunctus ex par
te patris vocatus ad totā successionem per hanc
consuetudinem: non autē duplici iure videlicet in
bonis maternis.vt proximior ex parte matris: ⁊ in
paternis vt proximior ex parte patris quia nunqꝫ
agnatio succeditur p vnde cognati vt in prin.dixi
⁊ sic cū in eadē persona concurrunt agnatio ⁊ co/
gnatio solū iure agnationis succeditur.⁊ sic vt p/
ximior ex parte patris.⁊ sic tota predicta frater/
241 na successio censetur obuenisse supstiti fratri vtrin
qȝ cōiuncto iure proximitatis ex parte patris.
¶ † Sed pone exemplū quidā habens fratrē vte
rinum tñ: ⁊ aliū cōsanguineum tñ: ⁊ aliū vtrinqȝ
coniunctum decessit: quero qualiter venient isti fra
tres ad successionem fratris. Respondeo ꝙ vteri
nus veniet ad bona materna ⁊ alia ex materna li
nea obuenientia cū vtrinqȝ coniuncto: qa certū ē
ambos fuisse coniunctos defuncto ex linea ēt ma
terna: ⁊ sufficit lineā durare vt modo dixi. Ad bo
na vero paterna: ⁊ alia: veniet frater ɔsanguineus
⁊ idem vtrinqȝ coniunctus: quia certum est eos eē
proximiores a defuncto ex parte patris: ⁊ quantū
ad agnationem ⁊ proximitatem agnationis seu ex
parte patris equaliter sunt coniuncti defuncto fra
tri ergo equaliter succedēt: ⁊ per hoc qa in feudo
etiam equaliter succedant fratres vtrinqȝ cōiun/
cti ⁊ consanguinei tñ cū sint equaliter agnati vt
no.infra ⁊c.⁊ l summa feudorū an fratres vtrinqȝ
coniuncti excludant fratres ex patre tantum ⁊c.
¶ Sed nunquid frater ex vtroqȝ parente exclu/
dat fratrem ex patre tñ videtur ꝙ sic vt in auten
ti.de here.ab intesta.§.reliquum. sed puto ꝙ non
sed equaliter admittantur. Nam in re feud. li nō
succedunt cognati.vt in.x.col.qualiter iura debe.
vassal.§.ad filias.⁊ agnati fratres intelliguntur
siue sint ex vtroqȝ parente siue ex patre tñ vt in/
fra.de leg.agna.succe.§.itaqȝ ⁊ de leg.agna.tute.§.
.i.ff.de gra.l.vlti.§.inter agnatos in fi.C.de le.he/
re.l.iiij.⁊ succedunt collaterales proximiores in ea
dem linea alijs lineis exclusis: licet ex alia proxi/
miores fuerint in gradu vt in.x.col.qui suc. de in
feu.i.responsio. Et deficiente illa linea omnes alie
equaliter succedunt vt ibidem dummodo sint ex
eo qui id acquisiuit alioquin non vt eo.ti.qualiter
iura debe.vassa.§.ad filias.hoc ponitur in summa
feu.in ti.de collateralibus.versi.sed nunqd frater:
⁊ sic gl.que est i auten.post fratres.§. de leg. her.
est hic correcta nam dicit fratrem vtrinqȝ coniun
ctum preferri in bōis paternis fratri cōsanguineo
seu ex parte patris coniuncto.quod ē contra hanc
consuetudinem: ⁊ iura q̄ allegaui supra in glo.pro
ximus est ⁊c. Et illa glo.in.d.auten.post fratres cō/
siderauit proximitatē ⁊ vinculū fortioris coniun/
ctionis: at hec consuetudo cōsiderat ⁊ requirit p/
ximitatem: ⁊ vinculū scilicet linee paterne q̄ equa
242 lis est inter fratrem vtrinqȝ cōiunctum ⁊ cōsangui
neum ⁊ vide in auten.de consan.⁊ vteri.fratribus
col.vi. ¶ † Sed pone mater hȝ duos filios: mori
tur vnus superstite matre ⁊ fratre heredibus suis
subsequenter moritur mater superstite sibi alio fi/
lio ⁊ herede suo: demum moritur iste filius: veniunt

proximiores ex parte patris ⁊ volūt succedere si-
bi in totū etiam in eo quod obuenit sibi a matre
ex causa successionis primi filij sui qui fuit frater
carnalis istius nūc mortui, vt sic inspiciatur obuē-
tio remota ⁊ originaria: quasi ista bona materna
ex causa successionis filij primi mortui fuissent pa
terna.i. cōmunis patris dictorum. Proximiores
aūt ex parte matris pretendunt succedere q̄a cer
tum est isti defuncto a matre obuenisse proxime ⁊
243 immediate ⁊ hoc videtur verius. † Quid de tute
la an deferatur sicut deferuntur bona quod vide
tur quia tutela defertur ex causa sequenti sed bo
na tenent. ff. de le. tuto. l. ij. in princi. ⁊ institu. de legi.
pa. tu. §. i. ⁊ ij. ⁊ per que notantur. C. de le. tu. l. i. ⁊
autenti. sicut autem ibi posita ⁊. C. q̄n mulier tuto.
offi. fungi po. l. fi. in prin. ⁊ q̄ ibi no. in secunda gl.
⁊ textus in auten. de herede ab intestato. §. is aūt
col. ix. In contrarium videtur quia nihil hic dicit
de tutela, ergo standum est iuri veteri ⁊ cōmuni
quia nihil derogatur quod. n. nō mutatur ⁊c. C. de
test. l. sancimus ⁊ pro hoc faciunt iura que allega
244 ui supra in gl. cōclusiue ponitur ⁊c. † Sed certe ⁊
predicta iura cōmunia nolunt q̄ deferatur tutela
secundum q̄ deferuntur bona: ergo in bonis ma
tris dabitur tutor ex parte matris: ⁊ in bonis pa-
ternis dabitur tutor ex parte patris. Itē quid de
forjudicatis. Respōdeo habere locum hāc cōsue.
in bonis maternis: sicut in feudo debito ex pacto
⁊ prouidentia vt in cōstitu. forjudicator. bōs. in pa
ternis autem ⁊ a se quesitis dic vt dixi supra pro-
245 xi. consue. † Sed pone me habere fratrē ⁊ ex eo-
dem patre tantum: ⁊ illum habere fratrem ex ea
dem matre tantū. Respondeo illi inter se fratres
sunt saltim cognati, ille vero mihi agnatus: vel co
246 gnatus non est. ff. de gra. iurisconsultus. §. ij. † Sz
an bona seu hereditas materna vel alicuius ex eius
linea non dum addita transmutatur ad proximio
res ex parte matris. videtur q̄ sic cū deceētur vir
tute huius cōsue. ⁊ infra in consue. ⁊ si testator ibi
puenisat ⁊c. ⁊ ibi similiter dixi de hoc: ⁊ sic ex me-
ra virtute consuetudinis ⁊ pactionis: ⁊ cōmunis
consensus: ⁊ concordie ciuium: nam in phemio di
citur q̄ in his consuetudinibus interuenit cōmunis
concordia ciuiū approbata tam p principē q̄z ex p
sona defuncti sic dicimus in feudo q̄ vbi vadit ad
successores: q̄uq; potius ex prouidentia principis
q̄z ex persona defuncti vt no. domi. And. de Yser.
col. ix. §. si aūt. Et hoc maxime defunctus fuit insti
tutus: quia tunc dicitur sibi quesita eo ipso saltim
destinatione testatoris. ff. de leg. ij. l. a patre. Sed
certe sola existentia sui heredis nō facit transmit-
tere nō aditā. C. de suis ⁊ leg. l. si apud hostes ⁊ ibi
plene per doc. Itē quia verbum obuenire impli-
cat additionem. ff. de priui. cre. l. pater. in prin. cuius
effectu enim recipiendū est. ff. de verbo. signi. l. ce-
dere diem. Preterea hic proximiores admittunt
iure successionis ⁊ hic patet. quomodo ergo succe
dent in hereditate nō addita p defunctū: secus in
legato. ff. de. l. ij. l. cū pater. §. surdo ⁊ dic vt. ff. de
acqui. re. do. l. substitutio. Sed certe licet non ad-
mittatur ex p̄sona defuncti non adeuntis: admit-
titur ex persona sua: si inueniatur p̄ximior virtute
247 huius consuetudinis. ¶ † Sed q̄d si moriatur aliq̄s
epūs vel p̄latus ciuis neapolitanus an succedent
sibi proximiores s̄z hoc ius municipale. Respōdeo
sic in bonis que ante episcopatū habuisse probat-
vel post si habuit ex causa paterne successiōis vel
cognationis intuitu: vel suo artificio. vt extra de te
stamen. c. quia nos. Quod verbum cognationis
intuitu sic confuse dictum declaratur secundū ius
ciuile vt intelligatur si prouenit ex genere vsq;
ad quartū gradū: tunc. n. videtur contemplatione
sui ⁊ nō ecclesie habuisse, sed in remotioribus cō
traria est presumptio. s. q̄ contemplatione ecclesie
habuisse videantur: nisi constet q̄ sui ⁊ nō ecclesie
contemplationem habuerunt vt in au. ē. de eccle.
titu. §. interdicimus col. ix. ⁊ vide extra de testa. c.
relatum est auribus nostris in glo. sed nūquid ⁊c.
Nec obstat hoc ius municipale, nec potest dispo-
nere super ecclesiis clericis: ⁊ eorum bonis: vt di-
xi supra in prohemio in gl. qui tenor ⁊c. quia post
eorum mortem non dicuntur amplius clericorum:
sed laicorum: ad quos peruenirent ex causa suc-
cessionis, extincta. n. seu mutata persona mutatur
natura: ⁊ qualitas bonoꝝ quē ab illa persone fu-
erebat. ff. de acqui. her. l. paulus. C. de in offi. testa.
l. fi. in. fi. Si. n. clericus venderet res layco res illa
nō diceretur amplius res clerici sed layci: vnde si
248 sic est in successione singulari quare non sic in suc-
cessione vniuersali, † Si aūt viuerent p̄dicti cle
rici seu p̄lati possent secundo testari et p̄dictis bo-
nis que paterne successionis vel agnationis intui
tu: vel ex eoꝝ artificio lucrantur vt extra de testa-
me. quia nos vt dicto. §. interdicimus: nec tenentur
relinquere medietatem proximioribus secundus
censuram huius iuris: cū nō ligentur hoc iure mu
nicipali vt dixi in d. glo. qui tenor. de rebus autē
ecclesie nō possunt testari nisi aliqua mobilia reliū
quant bene merentibus vt extra de testamentis. c.
relatum.

A D D I. Ibi si moriatur aliquis epūs. ⁊c. vide
per doctores l. c. ecclesia. S. Marie ⁊ ibi Fe. lacius
l. xxxij. col. ver. vi. quero de cōstitutio. quasi p duas
colu. ⁊ no. q̄ secundum hanc gl. hic ⁊ supra in ver
bo obuenerunt post tex. hic tum iudicatus l. S. cōsti.
q̄ in illis que veniunt a matre proximiores ma-
tris succedunt. vt refert. d. Math. de Affli. in deci.
cxxvij. mater habet ⁊c.
249 o ¶ Proximiores. ¶ † Sed quid si insti. p̄ximio
res sunt monachi ecclesie propium habentes an
sibi succedent hec questio formatur i gl. C. de epi.
⁊ cle. l. deo nobis in glo. sed an ceteris ⁊c. ⁊ arguit
250 q̄ non: quia eorum. † Agnatio est in celis non in
terra vt in auten. de monachi. §. non ingrediantur
col. i. Sed dic contra ⁊ q̄d dicitur q̄ non habent
agnationem in terra verum est vt in ea occasione
exeant monasteria ad colloquendum cognati vt p
hoc detur occasio male faciendi sed agnationem
naturalem adeptam retinent vt ibi no. gl. ⁊ alia gl.
C. de codicill. l. fi. ⁊ de re. iur. l. iura. Et sic ergo no.
q̄ non nocet mutatio status ad succedendū. ff. vn-
de libe. l. fi. ⁊c. Sed predictas rationem intelligūt
quidam esse veram q̄n primo est delata successio
⁊ postea status mutatur: secus si primo esset muta
251 tus status. ff. vnde legitimi. l. i. † Sz certe imo ēt
si post mutationes status deferatur succedit quia

debetur ei debita iure nature vt dicta.l. deo no/
bis.§.sed ⁊ necesse ⁊ vide in.x.col.si de feudo cõ
trauer.fuerit.c. naturales. nec obstat ét ꝙ mona/
chus habeatur pro mortuo.in auten.de nup.§.di/
strahuntur col.iiij.q2 illud quo ad matrimonium
vt ibi patet in tex.⁊ sic quantum ad carnalia mun
di habet pro mortuo.xvi.q.i.placuit. Renunciauit
n.seculo ꝗtum ad matrimonia ten.vt dicta.l.deo
nobis.§ ij.ver.nam ⁊ si maritus. Item quantum
ad conuersationem voluntariã ⁊ seculare vt.c.l.in
252 prin.al.non habetur ꝑ mortuo. † Cum posset esse
testis vt no.in di.§.distrahuntur vnde dic ꝙ mona
chi ipsi succedunt ⁊ abbas succedit ꝑ eos vt no.i
auten.de sanctissi.episco.§.nullam vero licentiam
circa finem col.ix.⁊ sic dñs succedit per seruos ⁊
tunc nec momento qdẽ hereditas residet penes
253 seruos.ff.de acqui. here.l.placet. † Sed an dñs
possit cogere seruũ adire videtur ꝙ nõ.C.de he/
re.insti.l.cum proponas Sed dic ꝙ si cõtemplatio
ne dñi fuit institutus ꝙ tunc potest compelli ꝑ iu/
dicem competentẽ.C.de iure delibe.l. cum aliqs.
sed secus est in filio fa.quia talis institutus nõ põt
compelli adire vt no.C.de bo.materni.s.l. cũ nõ so
254 lum in prin.in glo.⁊ hic corrigit. ¶ † Sed an ab/
bas possit compellere monachum institutum vel
ab intestato succedentem adire. Respondeo vide
tur ꝙ non nam cũ ipse abbas succedat ꝑ monacũ
vt est dictum videtur ꝙ ipse possit adire ⁊ ꝓ hoc
videtur pulchra glo.Jo.an.in cleme.de her.c.no/
lentes in glo.que incipit de bonis ergo ⁊c.vbi di/
255 cit ꝙ si. † Monachus presit ecclesie ꝙ ét eoꝝ q̃
acquisiuit intuitu persone sue acquirit ecclesie.cũ
enim impediente professione sibi non possit acqui
rere sic acquisita post professionem adeptam sunt
ecclesie ⁊c. ⁊ tunc vendicat ecclesia vel prelatus
nomine ecclesie vt in aute.de nõ alie.§.si vero ta/
le aliquid col.ix. Et premissa videlicet ꝙ religiosi
habentes proprium succedere possunt videntur
succedere vere de iure cõmuni non de iure huiꝰ
consue.que locũ habere nõ põt in ecclesiis ⁊ ec/
clesiasticis personis vt plene dixi supra i prol. §.ꝑ
fa.tis in glo.qui tenor.que autem transean.in mo
nasterium per ingressũ vide Inno.extra de ꝓba
ti.in.c.presentia.

ADDI. Ibi sed an Abbas ⁊c.vide.d.Soc.in.l.
filiosa.de con.⁊ demon.in prima col.docto.l.l.si qs
mihi bona in.§.iussum de acqui.he.Alex.in.l.he/
redes de vulg.⁊ pupil. ⁊ in.l. legatũ ⁊ ibi alij de
leg.primo Feli.in.c.in pñtia de ꝓba.in si.⁊ an mor
tuo monacho ante adhitam hereditatẽ possit Ab/
bas adhire Bart.in.l.item ne ratius. ad leg.acq.
⁊ qd si monachus adhita hereditatem in vno mo
nasterio se transtulit in aliud vide Alex. in. d. §.
iussum ⁊ ibi nomine ecclesie ⁊c.dic ꝙ idem dixit.
D.Mathe de Afflic.in decl.cccxlvij. pater.⁊c.

¶ † Sed an ipsi monachi possunt testari. Respon/
256 deo non ſm quosdam imo testamentũ quod fecit
monachus ante ingressũ rumpitur per ingressũ
cum sit propterea capite diminutus ⁊ quia mona
sterium tanꝗ legitimus filius sibi agnoscat vt
no.in autẽ.de mona.§.cogitandum col.i.⁊ quia de
dicauit se ⁊ sua monasterio vt in auten. ingressi.C.
de sacrosan.eccl.⁊ sic omnia bona sua transiuerũt
in monasteriũ siue sint feuda siue emphiteosis vsu
fructus vt no.Inno.extra de proba.c. in presentia.
Alij dicunt ꝙ per ingressum cõfirmatur testamen
tũ quia talis ingrediens habetur pro mortuo sed
morte cõfirmatũ testamentũ ergo ⁊c. sed veritas
est ꝙ rumpitur nisi reliquerit aliqd monasterio
vt plene not.i.xix.q.iij.sed q2. Et ꝑdicta sunt ve/
ra qñ ingrediens non habet liberos. Si autẽ ha/
bet liberos tunc valet testamentum ⁊ potuit diui/
dere bona sua inter liberos ét si quidẽ dedit vni/
cuiq3 legitimam reliquum erit monasterij. Si au
tem omnem suã substantiã diuisit inter liberos nu/
merata persona sua inter filios eius rata ptinebit
ad monasteriũ vt patet ad litterã in aut.si qua mu
lier.C.de sacrosan.ecclesie.

ADDI. Ibi imo testamentũ ⁊c. vide Bar.in.l.
i.ff.de testa.in si.⁊ ibi oĩa bona ⁊c.an hoc sit verũ
late scribentes in.d.c.in pñtia ⁊ ibi.d. Fe.⁊ Ja.in
aute.ingressi.C.de sacrosancti eccle. ⁊ no. ibi siue
vsufructus.pro quo dicam infra in consue. Quar/
tam de iure quarte in glo. in verbo ipsa mortua.
⁊ an grauatus si sine liberis decesserit trãseat oĩa
bona in monasteriũ Bar.in consi.i.

257 ¶ † Sed qd si ante ingressũ cõmisit cãm ingra
titudinis. Respondeo ꝙ post ingressũ omnis ipsiꝰ
ingredientis humana macula detergit vt i auten.
de mona.in prin.col.i. Non aũt purgatur ingratitu
do licet secus de iure canonico vt ibi no.ꝑ.c. xix.
q.iij.non liceat.⁊ ita tenet glo.ét de iure ciuili per
tex.nouellarũ vt i auten.de sanctis.episco.dicto. §.
258 nullã vero. † Irregularitas autem ꝑ ingressũ nõ
tollitur no.per Ber.in tex.ex de apostatis.c.ij.in vl
tima glo. Sed aliud delictũ sic: nam ingredienti
monasteriũ nõ est imponenda penitentia ꝑ pecca/
to antea ꝯmisso sic.n.reminit Ausulso penitẽtia pu
blica si monasteriũ voluerit ingredi.xxxiij. q.ij. ad
monere vt no.extra de voto ⁊ vo.re.c.scripture.ꝑ
Ber. ⁊ de pe. di.i.§.his actis.per Jo. Monacha/
tio.n.preiudicat omnibus votis ét voto peregrina
tionis vt di.c.scripture. Item preiudicat iuramen
to.vt extra de sponsa.c.comissum Itẽ maior est in/
gressus ꝙ3 impositio penitentie vt dicto.§.ad mo/
nere. ¶ Item preiudicat matrimonio ante copulã
carnalẽ ext.de cõ.ꝯiug.c.ex publico. Ita no. Ber.
extra de sta.mo.c.cũ ad monasteriũ. in vltima gl.
in fine ipsius glo.sed cõtraria glo.ẽ in dicta.l. deo
nobis.§.si vero in gl.hoc ipsum ⁊ illud.c.nõ liceat
intelligit de peccatis de quibus satisfacere potest
deo in monasterio ⁊ vide ibi ꝑ Cy.in secunda que
stiõe. Sed excõmunicatio nõ aboletur ꝑ ingressũ
licet possit absolui ab abbate vel priore vt notat.
per Archidia. extra de sententia excõmunicatio
nis cap.religioso in.vi. Item vide pulchram glo.
ultra questionem Ber.extra de aposta.c.ij.

ADDI. Ibi macula detergit ⁊c.nu. cclvij. dic
ꝙ idem dixit Fe. in.c.ex tue de symo. per Bull.
de cuneo. in.l.i.C.de sacro.eccle. refert Roma.in
auten.similiter.C.ad leg.fal.ꝙ bastardus per in/
gressum monasterij purgat eius maculam dixi in
tracta.elemosy.in impressione secunda in priuile/
gijs piaꝝ causarum ⁊ intellige in professo Feli.in
.c.cũ deputati de iudi. per Calderi. in tracta.de
eccle.interdic.in.ij.membro.q.xxvij.dicens ꝙ qui
est de

est de populo interdicto desinit interdictus si reli-
gionem ingrediatur dummodo ibi professionem fa-
ciat alias non per glo. in aute. ingressi. C. de sacro.
san. eccle. Item intellige nisi ingrediatur religio-
nem propter crimen quia tunc non videtur tolli
macula glo. singu. in c. nequaquam. vij. q. i. ⁊ est glo. in
auten. de mona. in prin. coll. i. Item intellige nisi
fuerit professus ⁊ postea exiuit ex causa iuxta fa-
cit quod infra habes per Ange. in l. si quis here
des. C. de insti. ⁊ substitu. ⁊ in consilio. civi. incipien.
corradus Bal. ⁊ Sal. in dicta. l. si quis ꝙ quando
relinquitur alicui si ingrediatur monasterium ⁊ post
exiuit an debet perdere relictum ⁊ ꝙ inter alios
effectus quinque effectus pro notabilibus inuenio
professionis. Primus effectus est ꝙ spurium facit
legitimum vt vidisti. Secundus est effectus est ꝙ
votum quantumcunque resoluit. c. scripture de vo-
to. Tertius effectus est ꝙ nobilis desinit esse nobi-
lis glo. in c. ea que de sta. reg. ⁊ in c. i. de purga. c.
glo. in c. scrip. xxvij. q. i. Quartus effectus est ꝙ fi-
lius ingratus desinit esse ingratus. c. nō licet. xix.
q. vltima ⁊ vide Panor. in cōsilio. xxvij. in ij. volu.
de quo vide Ro. in sing. xxxvij. vtrum nobilis ⁊c.
Quintus effectus est ꝙ qui facit eam contrito cor-
de consequitur plenariam indulgentiā San. Tho.
in secunda secunde. q. ante penulti. ⁊ melius. q. vl-
ti. articu. ij. ⁊ nota ꝙ nō habetur quis pro religio-
so nisi sit ibi professus Pau. de Cast. in dicta au-
ten. ingressi Alex. in dicta. l. si quis heredem versi.
extra glo. cū concor. traditis per Phi. simon. l. d. c.
cum deputati in apostil. Fe. vbi habes omnia ista
que dixi de irregularitate ⁊ alijs hic positis per
hunc vide late Fel. in d. c. cum deputati ⁊ in d. c. ex
tue. ⁊ no. ꝙ si filius qui commisit causam ingrati-
tudinis peniteat pater eum exheredare non pōt
vt dixi in cautelis meis in cau. incipiente scis enim
ꝙ pater regulariter ⁊c. nu. xliij.
259 ¶ † Sed quid si non possunt habere proprium si-
cuti sunt minores vt in clementi. de verborum si-
gnifica. c. exiui. §. deinde ⁊ alij ordines constituti
post consilium Innocen. iij. quod fuit anno ab incar
natione domini Millesimo ducentesimo quindeci-
mo. vt nota. Archidia. extra de religio. doma. ca. i.
lib. vi. prima glosa preter predicatores ⁊ minores
vt eo c. §. sane. licet de minoribus ex sui puritate
voti sit innouata. vouerunt enim humilitatem: casti
tatem: ⁊ paupertatem: ⁊ propterea neque heredi-
tatem: neque legata bonorum stabilium: neque annuos
redditus habere possunt per dictum c. exiui ⁊. §.
quia igitur. an admittantur ad successiones si se-
cundum regulam proprium habere non possunt
quidam vt Ja. de raueg. ⁊ Pe. ⁊ alij doctores di
cunt non posse argu. ff. de hijs qui pro non scriptis
260 habentur. l. in metallum. ⁊. C. de here. insti. l. i. † Sed
Ja. de are. Videtur sentire ꝙ si aliquid huiusmo-
di regularibus relinquitur valet vt acquiratur per
eos romane ecclesie que tanquam caput inest ordini-
sicut pater in filios ⁊ dominus in seruo. ff. de optio.
lega. l. si pamphilo. ⁊ de damna. infec. l. si seruus ⁊
de stipu. seruo. l. i. ⁊. ij. ⁊. §. patronum. ⁊ no. Cy. in d.
l. deo nobis in fi. ⁊ pro hac opinione videtur. ff.
de ope. libe. l. queritur. Sed certe secundum hoc
261 potius deberet habere metropolitanus. † Nam
minor sublacet. maiori gradatim. in auth. quomo-
do oportet episcopos. §. si vero metropolitanus
versicu. ⁊ hunc aduenientes. ⁊c. colla. i. Nam mo-
nachus non tantum est monachus monasterij ⁊c.
sed episcopi. vt plene nota. Innocen. extra de pro-
ba. c. in presentia. circa finem. Sed illud quantum
ad correctionem: non quantum ad acquisitionem
nam per seruum vicarium queritur domino: non
autem seruo ordinario. ff. de peculio. l. si damnum
. §. i. sed certe ymo acquiritur peculio serui ordina-
rij qui dicitur dominus vicarij quoad causam pe-
culij sui. Nam vicarius ⁊ eius pecunia est in pecu
lio ordinarij vt in eo. titu. l. si seruus meus. Alij di-
cunt ꝙ licet non possunt habere possessiones ⁊ do
mos: possunt habere tamen precium pro elemosi-
nis in monasterijs largiendis puta libris fabrica vi-
ctu ⁊ vestitu. argu. ff. de leg. i. l. cetera. §. si duobus
⁊. l. filius. §. sic ⁊ de leg. ij. l. fideicōmissa. §. seruo ⁊
nota. Cy. in dicta. l. deo nobis in fine. ⁊ hoc est ve-
rum si legatur eis res immobilis vt vendatur. Ar
chi. in dicto. c. i. de re. dom. in glosa sua super ver-
bo acquiratur ⁊ vide ibi glo. Jo. Andre. ⁊ in spe-
cula. de statu. mo. §. i. Sed certe illi doctores loqui
videntur quando taliter essent relicte seu date vt
ex earum precio fierent elemosine vt patet in eo-
rum glosis: alias autem si eorum tractatu sic lega-
retur vel si simpliciter legaretur nullatenus pos-
sent habere fieret enim ex hoc fraus. vt patet ad
262 literam in clementi. de verbo. signifi. c. exiui de pa
radiso. §. quia igitur. † Ego autem dico ꝙ de iure
stricto in premissis casibus vbi nō queritur ordi-
ni seu ecclesie pro vt disponitur ꝙ acquiritur se-
quentibus proximioribus agnatis vel cognatis se
cundum censuram istarum consuetudinum. remo-
to enim gradu precedenti sequens subintrat in lo
cum eius siue remoueatur morte naturali. ff. de
libe. ⁊ po. l. si quis postumos. ⁊ de iniusto. ⁊c. l. postu
morum. siue morte ciuili puta deportatione. ff. de
contra. ta. l. i. §. quidam ⁊. ff. de su. ⁊ leg. heredi. l. i.
. §. suos licet ius sanguinis non tollatur eo. l. §. fi.
siue ex hereditatione que est similis morti. ff. de cō
su. cum emanci. liber. d. l. i. §. si patruus. siue eman
cipatione que similiter quo ad hec similis est mor
ti. ff. bon. liber. d. l. ꝙ si pater. ⁊. l. queritur. siue he-
resi. remotis enim liberis hereticis ad ingrediun-
tur cognati orthodoxi: quibus non inuentis si est cle
ricus vocatur ecclesia: si non est clericus vocatur
fiscus. C. de episco. adi. auten. idem de nestorianis.
⁊ in autenti. vt cum de appella. cog. §. quoniā hu-
iusmodi rerum colla. viij. Sed per auten. Federici
gazaros eod. ti. §. bona hereticorum publicantur
cum longe grauius sit eternam quam temporalē offen
263 dere maiestatem ⁊ vide ibi plenius extra de pro-
batio. c. in presentia per Innoc. † Hodie vero per
quoddam priuilegium Pape Nicolai intelligitur
ꝙ priuilegium dicitur mare magnum: ordines mi
norum predicatorum heremitarum: ⁊ carmelita
rum statuitur: ꝙ licet dicti ordines non possunt ha
bere bona stabilia possunt tamen habere seu ac-
264 quirere fructum bonorum stabilium. ¶ † Sed quid
si existens in primo gradu exclusit se alio delicto
puto per felloniam ita ꝙ priuatur feudo paterno
an nepos ex eo admittat feudum. Respondeo vt

plene nota. Jaco. de ardizone in summa sua ma-
gna in Rubrica si filius repellatur an nepos ex eo
admittatur vt in .x. col. si de feu. cõtrouer. fu. c. si va
sallus culpam. & bene nota. eadem col. x. Si vassal
lus psuetur cui debet deferri lex vassalli delin-
265 quentis &c. ¶ † Sed quid si exclusit se pacto. Re-
spondeo vt dixi
infra in consue. si
qua moriens in
gl. sed an instue
266 re. ¶ † Sed qd i
tutela. Respon-
deo idẽ ẽ in tute
la vt remoto pri
mo gradu expres
sa causa admit-
tatur sequẽs gra
dus. ff. de leg. tu
l. iij. §. non tñ in
feudo autẽ dic.
vt nota. in .x. colla.
si de feudo con-
trouersia fuerit.
c. si vassallus cul
pamus. Neapolitanus.

a Sed si morienti ab in
testato absq; liberis su
persint frater: seu fratres: ne
potes: & neptes: pro nepotes
& b in infinitum descenden-
tes ex fratre: vel fratribus
premortuis. tunc licet frater
sit c in gradu proximior de-
cedenti: nihilominus filii:
vel d filie: nepotes: & e nep-
tes: & pronepotes: & pronep
tes: & f alii descendentes ex
fratre vel fratribus premor

267 a ¶ Sed si Morienti. ¶ † Iste. §. fuit positus p
ciues in propria scriptura g consuetudinum
istaꝝ facta de mandato Regis Caroli secundi: &
fuit positus ad declaratiõẽ dicti secundi ordinis
succedendi: vbi statuitur indifferenter seruari pre
rogatiua gradus: vt illa prerogatiua gradus cesset
cũ est questio inter fratres defuncti: & filios: & cete-
ros descendentes alterius fratris premortui: & sic
ita succedant ipsi descendentes ex fratre: ex psona
pris eoꝝ in infinitũ sicut fratres superstites & hoc
s. in infinitũ est cõtra ius cõmune vt in sequẽti gl.
dixit. ꝙ p ingressum remittit peccatũ. ¶ Et tñ est
aduertendum ꝙ iste. §. loquitur in fratribus & in-
cipit a secundo gradu. nam fratres simpliciter p-
lati intelliguntur q ppagant ex vtroq; parente: vel
ex vna matre tñ vel ex vno patre tñ. ff. de gra. l.
iurisconsultus. §. frater quoq;. & l. i. §. i. sequẽs aũt
cõiu. supplens illum. §. loquitur in aliis fratribus
existentibus in vlterioribus gradibus scilicet pa-
truelibus: cõsobrinis: & amitinis: qui sunt in quar-
to gradu eo. l. §. iiij. & ponit idem ius quod in pre
dictis aliis fratrib9. & sunt agnati & cognati vt ea.
consue. dicam. ¶ Item nota hic ꝙ istud participiũ
moriens: notat quem mortuum esse cum dicit su-
persint &c. aliquando notat non dum mortuum eẽ
sed viuum: vnde dicitur ꝙ moriens anxiatus cla-
mare cepit in auten. de su. seu su. in prin. col. v.
Neapolitanus.

b ¶ In infinitum. ¶ † Hec consuetudo loquitur
268 in linea transuersali: & in bonis burgensaticis seu
in bonis feu. in quibus subingressio non egredit
filios fratrum vt in constitu. regni vt de suc. §. filii
autem fratrum. Item in linea descendenti tam de
iure cõmuni vendicat sibi locum successio seu su-
bingressio in infinitum vt in autẽ. de here. ab inte-
sta. § i. col ix. & etiam de iure cõsuetudinis feudo
rum vt ib. x. col. q feudũ dare possunt. l. i. §. hoc au-
tem sciendũ. Sed quod hic dicit in linea trãsuer-
sali in infinitũ est cõtra ius. x. col. sm quod succedi
tur in linea transuersali vsq; ad. vij. gradum vt di
cto. §. hoc autem. Item est contra constitutionem
regni: vt de success. §. ex collaterali vbi subingres-
sio non extenditur vltra filios fratrum non existen
269 te fratre. ¶ Itẽ est contra ius cõmune primo q a

tuis: equaliter succedunt cũ
fratribus defuncte persone
in g stirpem scilicet ita ꝙ si
inter ipsos nepotes: & pro-
nepotes: & h deinceps fra
trum premortuorum sint se
nune que habeant fratres
i consanguineos: ipse nulle
tes a premissa successione
excluduntur: cum k fratres
ipsas habeant maritare vt
superius dictum est.

descendentes ex
fratre defuncti
alii ꝙ filii nõ suc
cedant cũ eis. l.
fratribus defun-
cti cũ hoc dic in
priuilegium filiis
tñ fratrũ: vt licet
sint in tertio gra-
du defuncte pso-
ne: succedãt equa
liter in stirpes cũ
eis q sunt defun
cto in secũdo gra
du vt eo. ti. de he
red. ab inte. §. si
autem cũ fratri-
bus & in auten. vt
fratrũ filii in prin. ee. col. ix. Item quod hic dicit i
infinitum in linea transuersali est cõtra ius cõmu-
ne alia rõne: quia ius agnationis vltra septẽ gra
dus non consistit cũ eoꝝ natura agnatoꝝ vitam vl
tra septimum gradũ consisti non patitur. ff. de gra
di. l. nõ facile in prin. & ff. vnde cog. l. i. §. i. Et pro-
pterea vsq; ad. vi. gradũ dicitur quis psequi suo-
rum iniuriam & p his in criminalibus dicere te
stimoniũ prohibetur. C. ad turpil. l. si femina. Sed
certe quod in dicta. l. non facile di. fuit. s. ꝙ cogna
tio durat vsq; ad. vij. gradum verum quantũ ad
nomina gradum vt supra in glo. que incipit linea
&c. Et no. ff. de in ius vo. l. quiq;. §. parentes. nõ aũt
quantum ad agnationem. alibi dicit glo. ꝙ vltra
septimum vel. x. gradũ non est legitima successio
secundum Pe. quod non placet: quia post legiti-
mum successorem vocatur vxor: deinde fiscus: sed
legitimus successor non est vltra decimum gradũ
vt no. C. de bo. vacan. l. vacantia mortuorum lib. x.
que allegat. C. vnde vir & vxor. l. i. que due leges
hic videntur corrigi si ad vltra. x. gradum peruen
tum est. ¶ Item aduerte ꝙ dicit hic in infinitum si
mile. ff. de in ius vo. l. quiq;. §. parentes cum con-
cordantiis ibi positis. ¶ Sed contra videtur enim
hic implicari error fidei quod est contra verbum
christi Marci. xi. in fi. ibi. celum & terra transibunt
&c. Respondeo hic in infinitum non notat infinita-
tem temporis sed infinitatem idest determinatio-
nem gradum. q. d. sine gradu finito seu terminato
vt dixi supra in glo. linea est &c. vel dic ꝙ est tro-
pus loquendi quo vincitur numerus magnitudi-
ne reis vt Paralipomenon. xxij. c. ibi talenta. c. mi
lia argenti mille milia talentoꝝ eris vero & fer-
ri est pondus. vincitur enim numerus magnitudi-
ne &c. sic & populus Salamonis fuit infinitus qui
numerari non poterat pre multitudine. Tertii Re
gum. iiij. c. sic & filiorum israel quasi arena maris
que sine mensura est vt Josue primo sic & alibi
circumdederunt me mala quorum non numerus

vt in psalmo.xxxix.⁊ alibi hoc mare magnum ⁊ spa
cium illic reptilia quorum non est numerus in psal/
mo saba. Dauit qui incipit benedic anima mea ⁊c.
ciij. alibi dixit ⁊ venit locusta ⁊ bruchus cuius non
erat numerus vt in psalmo Confitemini dño qm.
⁊c. videris quomodo propter excessiuum numerum
aliqua dicuntur in merabilia que tamen oia imo
⁊ arena maris ⁊ gutte aque ⁊ altitudo celi ⁊ lati
tudo terre ⁊ abissus profunditas licet ipsorum ne
mo dñs fuerit vt sapientie primo cū secundū aris/
metricam numerari ⁊ mentiri possunt prout ple/
ne magistraliter Cassiodorus in lib. primo varia/
rū epistolarum.x. ad Boetiū. sic etiā de iure ciui/
li ē trop⁹ loq̄ndi in numero excessiuo q trop⁹ seu
mod⁹ loq̄ndi dr yparabolic⁹ yparabolica.n. ē ma/
nifestus veritatis excessus vt notant doctores. C.
de sacro san. eccl. l. i. hic modus loquendi ponitur
auten. de resti. ⁊ ea q̄ pari. in. nona mense. §. sed ga
hec ēt decies milies alijs subiaceat castigationi-
bus ⁊c. col. v. vbi dicit gl. hoc colori loquēdi ypa/
rabolice vtit hic liber supra de here. ⁊ fide. §. he/
reditas col. i. ⁊c. similiter nota. ff. de iuris. om. iudi.
l. si per errorem. Itē adde ad illā glo. in auten. de
leno. §. i. col. iij. vbi sed esse decies milies modos
⁊c. ⁊ simile verbum ponit de ecclesiasticarum rerum
alie. §. i. col. v. ⁊ in aut. vt omnia obe. iudi. ꝓuin. §.
col. vi. ⁊ in auten. de appella. §. sancimus. col. vij.
similis modus loquendi ponit. C. de agri. ⁊ cense.
l. colonos nunq̄ lib. xi. vbi dicitur q̄ coloni astri/
cti glebe nec in pūcto qdē tēporis ammoueri dīt.

270 c ❡ In Gradu proximiori. ❡ † Patet ergo q̄ hz
hoc ius non inducitur prerogatiua gradus: sed sex⁹
vt supra prima consuetudine. Itē lateris siue par
tis patris consuetu. p quā forte ꝓrimitatē voluit
hoc ius agnatos demonstrare vt infra proxima cō
suetu. ⁊ consuetudine Et si testator q̄ distinguitur
in agnatos ⁊ cognatos vt refert se ad istam ⁊ sic
p proximiores ex parte patris agnati videantur
ostendi: ⁊ per proximiores ex parte matris cogna
ti demonstrari videantur. sed contra dixi supra in
glo. nota. ex hac. Neapolita.

271 d ❡ Filie. ❡ † Si sunt sole nam si sunt permixte
cū masculis masculi ipsas excludunt vt supra pro
xima ꝯsuetudie ⁊ infra hac ꝯsuetudie i fine. Nea.

272 e ❡ Nepotes. ❡ † Si sunt sole/nam si habet cōsan
guineos fratres ipse neptes nō succedūt vt infra
versi. ita q̄ ⁊c. Pone ergo q̄ quis decessit supersti
te sibi fratre/⁊ ex alio fratre nepote ⁊ nepte quis
erit succedendi modus. Respondeo q̄ frater ⁊
nepos tm̄ descendūt ⁊ sic glibet ꝓ medietatē nep/
tis autem nō succedit cū sufficiat sibi maritagium
vt infra in versi. ita q̄ ⁊c. etiam ⁊ supra proxi. con/
suetu. Et idem dico si decessit superstite matre ⁊
nepote ⁊ nepte ex fratre vtrinq̄ coniuncto q̄ suc/
cedet sibi mater ⁊ nepos tantum ex quo neptis ē
exclusa per hāc ꝯsuetudinem vt in dicto versi. ita
q̄ ⁊c. ⁊ supra ꝓxima consuetudine que exclusa est
potius post positionem. Neapolitanus.

273 f ❡ Alij descendentes. ❡ † Hic manifeste corrigit
ius commune vt in auten. de heredi. ab intesta. §.
ex diuerso col. ix. vbi ponitur ꝓ regula q̄ in col/
lateralibus/descendens non subingreditur perso
nam vel locū sui parentis/fallit in filijs fratrū qui

bus ex priuilegio conceditur vt ibi. hic autem in
omnibus descendentibus ex fratribus cōceditur
in descendentibus vero ex linea descendente: est
regula q̄ vsq̄ in infinitum descendens sub ingre/
ditur personam ⁊ locum sui parentis vt eodē ti/
tu. §. sic tamen ⁊c. Neapo.

274 g ❡ In stirpem. ❡ † Tota ista presens cōsuetudo
loquitur in successione ab intestato vbi duplex in/
uenit successio. s. in stirpem ⁊ in capita. successionē
in stirpem vocauit antiquitas: quoties filij subin/
trant in locum patris vt tantam partem ferant ipsi
quantam eius pater. vt in auten. de heredi. ab inte
sta. §. sic tamen col. ix. Aliam vero successionem. s.
in capita leges appellāt quotiens plurimi eiusdē
gradus alicui succedunt vbi secundum numerum
275 personarum hereditas inter eos diuiditur eodem
titu. §. si autem plurimi. ❡ † Circa successionem
in stirpem sunt quatuor iura. s. codicis quod habet
locum in linea descendenti tantum: vt nepotes ex
filio succedente tantum in portione sui patris in/
sti. de here. ab intesta. §. cum filius ⁊c. §. fi. Sed in/
ter transuersales non: ⁊ sic nepotes ex fratre succe
debant in capita cum patruis insti. de leg. ag. suc.
§. hoc etiam. vide ibi. C. de leg. here. l. leg. xij. tabu.
§. fi. ⁊ l. memuinimus. §. fi. ❡ Secundum ius est
auten. ticorum: secundum quod successio in stir/
pem inter descendentes habet locum in infinitum
sine prosessione gradus. vt dicto. §. sic tamen: quod
etiam olim erat in dicto. §. cum filius ⁊. §. fi. Inter
transuersales autem an habeat locum successio in
stirpem dic q̄ si defuncto supersunt filij alterius
fratris premortui tunc veniunt in stirpem si fra/
tres fuerunt defuncto vtriq̄ coniuncti. Si vero al
ter ex fratribus fuit defuncto vtriq̄ coniunctus
alter ex vno latere tantum tunc vterq̄ coniunct⁹
seu eius filij preferuntur vt in auten. de here. ab
inte. §. si autem defuncto. col. ix. Ultra vero fra/
276 trum filios non habet locum successio in stirpem
pem sed in capita eo. titu. §. si vero neq̄. ❡ † Il/
lud autem inter glosatores veteres dubitatū fuit
si defuncto nullus super est frater sed supersunt
filij premortuorum fratrum an isti veniant in stir/
pem ⁊ Accur. tenet q̄ veniant in stirpem per di/
ctum. §. si vero neq̄ in prin. vbi innuitur idem eē
si soli sunt filij fratrum in. eo. q̄ dicit si neq̄ fratres
neq̄ filios fratrum ⁊c. Sed Azo contra vt no. in
di. §. si autem defuncto ⁊ no. Azo. in summa de
leg. here. §. illud dubitari potest. sed opi. glo. vide/
tur approbari per doc. in auten. cessante ⁊ recitat
ibi Cy. ⁊ etiam videtur mihi verior per di. §. si ve
ro neq̄ aliter ipsum introducendo q̄z gl. nam ibi
dicitur expresse q̄ successio in capita habet locum
post fratres ⁊ fratrum filios: ergo q̄n diu isti su/
per sunt non habent locum successio in capita sed
in stirpem. Sed pro Azo. videtur facere dictus
. §. si autem defuncto. versi. sed ⁊ in ipsis fratrum
filijs ⁊c. vbi litera dicit sed ⁊ ipsis fratrum filijs
⁊c. beneficium hoc conferimus quando cum pro/
prijs vocantur tyis ⁊c. sed certe quod dicitur ⁊
ibi cum proprijs tyis non ponitur ad excluden/
dum casum non quando supersunt filij/ sed tan/
tum filij fratrum sed ponitur ad excludendum ca
sum quando non supersunt tyi: sed tantum filij

fratrum: sed ponitur ad excludendū casum quan
do superessent ēt ascendentes. q.d. hoc beneficium
datur filys fratrū qñ concurrunt cum cyis nō aūt
quando defuncto supersunt ēt ascendentes: nam
tunc non succedunt defuncto cū ascendentib⁹ sed
frater defuncti sic ⁊ hoc statim sequitur ibi versi. Si
aūt cum fratribus defuncti ēt ascendentes sicut
⁊c. licet hoc sit correctum vt ibi no. in glo. sed ho/
die ⁊c. ¶ Item pro Acyon. videtur facere nam rō
quare fily fratrum veniunt in stirpem cum cyo il/
la videtur esse: quia cum frater defuncto sit in se/
cundo gradu: ⁊ fily fratris sunt in tertio gradu: di
cent Carissimi nepotes mei ego existens in secun
do gradu grauor in vno: quia concurro vobiscum
qui estis in tertio gradu: vnde debeo rationabili/
ter in vno alio releuari: vt vos nō plus habeatis
q̄ꝫ pater vester in cuius locum ⁊ gradū subintra/
tis: q̄ ratio non est inter filios premortuorum fra/
trū non existente cyo. Sed hec ratio nō est bona
primo quia ponamus q̄ defuncto superesset fra/
ter ⁊ fily duorū fratrū premortuorꝫ si considera/
mus quia veniunt cū cyo venient in stirpem ꝑ ra/
tionē pdict. m: si consideramus ipsos filios duorꝫ
fratrū premortuorū inter se venirent i capita q̄a
cessat predicta ratio ergo venirent in stirpem ⁊ i
277 capita quod est inconueniens. ¶ † Preterea ho/
die fily fratrum succedunt in stirpem ēt si veniūt
cum auo qui est in secundo gradu: vel proauo q
ē in tertio gradu. vt in auten. vt fratrū fily. primo
Responso ⁊ nota. in dicto versi. si autem cum fra/
tribus in glo. sed hodie ⁊c. ⁊ sic auus cū sit in secū
do gradu non grauatur ratione gradus cōcurrē
do cum predictis nepotibus defuncti qui sunt in
tertio gradu cum admittuntur in stirpem. ¶ Sed
tu dices immo auus grauatur in vno: quia cuꝫ sit
in linea ascendente debet preferri linee transuer/
sali vt in auten. de hered. ab intesta. §. i. ⁊. ij. ⁊ sic
concurrit cum predictis nepotibus qui sunt in li/
nea transuersali videtur grauari in hoc ergo re/
leuetur in alio vt illi nepotes admittantur in stir/
278 pem. ¶ † Sed certe ista ratio grauaminis ⁊ re/
leuaminis non est bona. Pone. n. defuncto supe/
resse ab auū qui ē in quarto gradu. vt. l. iurisscon/
sultus. §. illy. ⁊ nepotes ex eo fratre premortuo q
sunt in tertio. ecce modo ab auus grauatur i vno
quia existens in linea ascendente cōcurrit cū pre
dictis. nepotibus existentibus in linea transuersa/
li: ⁊ releu. r in alio quia est in quarto gradu ⁊ non
excluditur ab illis qui sunt in tertio gradu. ergo
tunc videtur illos admitti debere i capita nō in
stirpem: cū debet sufficere abauo q̄ vno pro gra/
uamine hꝫ vnum releuamen ꝯm predictam rōnē
⁊ tamen hoc est falsum cū in hoc etiam casu pre/
dicti nepotes in stirpem succedunt in auten. vt fra
trum fily in prin. ¶ Item predicta ratio non est bo
na quia ex hoc sequeref q̄ nedum fily fratris ꝑ/
mortui venirent cū proauo vel abauo sed nepo/
tes fratris premortui quod est omnino falsum cū
hoc beneficium sub ingressionis in linea transuer
sali non est datum nisi tantum filys fratrum ⁊ soro
rum non ēt nepotibus in auten. vt fra. fily in prin.
⁊ in auten. de herede ab intest. §. ex diuerso ꝓbo
consequentiam dicerent. n. illi nepotes fratris pre
mortui dñe proaue tu existens in linea ascendēte
grauaris in vno q̄a concurris nobiscū q̄ sumus in
linea transuersali. Ecce nos volumus te i vno alio
releuare q̄a volumus admitti in stirpem. i. in quā
tū frater defuncti ꝑmortuus admitti posset si viue
ret: certe isti hn̄dicent si predicta rō grauaminis ⁊
releuaminis eēt vera: ⁊ tñ falsum dicunt q̄a bn̄fi/
ciū subingressionis daf tm̄ filys fratrum ⁊ sororꝫ
non nepotibus vt est dictum: ergo ꝑdicta rō nō ē
bona: vnde in casu ꝑmisso teneo opinionē glo. pro
vera. ¶ Tertium est ius longobar. quod cuꝫ iure
autētico ꝯcordat vt nota. Caro. in lōgobar. de suc.
. l. si q̄s habuit in fi. ¶ Quartum ē ius hoc munici/
pale ꝯm quod succeditur in stirpē inter fratres ⁊
fratrū filios ⁊ alios descendentes in infinitū sicut
in linea descendente vt hic ⁊ supra. l. pxi. patet: ⁊
vide in sequente consuetudi. Neapolita.
279 b ¶ Deinceps. ¶ † Hoc verbū cū addicif tempo
ri tēpus significat sequēs post tēpus specificatū. ff.
ꝓ socio. l. si fratres. §. idē respōdit soci⁹. ⁊. ff. de vsu
ris. l. seia. qñdoq3 appōif personis gn̄andis vt hic
⁊. ff. de vul. ⁊ pupil. sub. l. ij. in pn̄. Neapo.
280 i ¶ † Idest ex parte patris: quasi ex eodem san/
guine vt no. Acyo. in summa de gradibus. §. con/
sanguinitas. ⁊ insti. de succ. agna. §. vulgo. ⁊. ff. de
suc. edicto. l. i. §. cōsanguineos ⁊ per Archi. de re.
spo. c. i. lib. vi. ⁊ in auten. de consan. ⁊ vte. fra. circa
281 prin. col. vi. † Ubi dicitur q̄ consanguinei dicun/
tur ex eodem patre nati Uterini vero ex eadem
matre seu vtero nati: ⁊ alibi dicitur q̄ in descēdē
tibus per virilem sexum iura consanguinitatis.
remanent incorrupta. C. de leg. here. l. lege. xij. ta/
bu. circa medium ibi cum enim vnius sanguinis
iura remanent per virilem sexum incorrupta ⁊c.
eo. l. circa fi. dicitur germine consanguineum ⁊c.
sed quedam glo. dum exponitur verbū nexu san
guinis dicit. s. linee descendentis masculine vel fe
minine vt. C. de muni. leg. l. si quis ex corpe in gl.
quales sunt ⁊c. li. xi. Item consanguinei dicuntur
germani quibus est semen patris vnuꝫ ⁊ vndiq3
germanitatis signū. eo. ti. de consan. ⁊ vter. fratri
. §. cōicabant ⁊ pro hoc est glo. C. de leg. her. l. lege
282 circa prin. que dicit q̄. † Germani proprie dicun
tur nati ex eodem patre tantum: dicunf enim ger
mani ab eodem germine. s. semine ꝯm Ysidorum
xvij. ethi. ⁊ est gla. in auten. iusiurandū quod pre
sta. ab hijs in prin. col. ij. Alia glo. dicit q̄ fratres
patrueles tantum dicuntur consanguinei. alij ve/
ro agnati notanf vt no. insti. de leg. ag. suc. in prin.
Alia vero gl. dicit germanos eē ex vtroq3 paren
te coniunctos insti. de leg. ag. suc. §. hoc etiam. quā
non puto veram. s. vt exigatur vtroq3 parente cō/
iungi ad hoc vt dicantur germani non nego tamē
eos esse germanos qui ex vtroq3 parente iungū
tur cum sufficiat ex patre tantū. Guicyo vero di/
cit q̄ frater a fructu. i. semine dicitur ⁊ sic sunt fra
tres qui sunt ex vno patre seu semine nati q̄ aūt
dicitur frater fere alter ethimologia est. Sed ger
mani sunt ex eadē matre ⁊ diuersis patribus. vn/
de germani dicunf ab eadē genitrice manātes nō
vt multi mētiunf ab eodē germine q̄ tñ fratres
283 vocanf. ¶ † Itē germani dicunf vterini q̄ sunt ex
diuersis prib⁹ ⁊ vno vtero ⁊ germani intelligunf

vt germani sed soror et frater ex eodem semine dicta est quia cū fratre in sorte agnationis habeatur. Si vero eundem habent parentez vel patrē et eandem matrē dicuntur fratres quia habent eundem patrem et dicuntur germani fratres quia habent eundem patrem et eandem matrem et similiter intellige in feminino sexu. Ita post Guido. in verbo frater et in verbo sereno as. Neap.

ADDI. dic quod multipliciter dicitur quis fraternas aliquis frater fide. ij. q. i. multi. Item consanguinitate. xxxv. q. terti a q. dā lex. ue l aris l' terpretatioe. xvij. q. i. nunquam d. Itē dignitatis nomine. li. di. preterea de peni. di. v. c. frater. Item religioē. xvi. q. i. nos autē Itē nature vnione. vi. q. i. ex merito. Itē religionis professioē. x. q. ij. epo. Itē similitudine de consecra. di. i. c. Jacob⁹. Itē sacri comparatioē. xiij. q. v. imolatis et alijs remissiue ad lectu. Jo. And. i. c. Jo. de regu. et trāscu. ad religio. quā hēm⁹ i lib. q̄onū disputationū. q. xcvi. vide p Alb. i dicti suo i vbo frater.

a Quod autez dictū est b i fratribus nepotibus pronepotibus: et p nepotibus fratrū premortuorum: et deinceps. c eis nō extantibus intelligendum est de d alijs in vlterioribus e gradib⁹ existētibus f agnatis vel g cognatis. Et in premissis appellatione fratris

h soror non continetur. Preterq̄ si soror patrem vt vni⁹ ex fratribus i habuisset de

287 bonis k parentū tunc enim ipsa soror eiusdem conditionis est quo ad l pdicta ac si esset masculus. et eius filij descendentes habentur quo ad id sicut filij et alij descen-

288 dentes ex masculis.

a Ita in quarto gradu et sic in vlteriori. Neapolitanus.

b In fratribus. Et † Qui sunt in secundo gradu nam de hijs loquitur supra. §. sed si morienti. etc. Neapolita.

c Eis. Et † Scilicet fratribus existentibus in se-cundo gradu et tunc bene sequitur de alijs in vlterioribus gradibus etc. Neapolitanus.

unus ipsorum moritur superstite alio fratre et filijs descendentibus alterius an cesset inter ipsos prerogatiua gradus sicut est dictum: in alijs fratribus qui sunt in secundo gradu et eorum descēdentibus: et respondetur quod dictū est in fratribus sunt liciter plans et sic q sunt in secūdo gradu. Idē pdictis alijs existentibus

289 d Alijs. Et † Scilicet fratribus existentibus in vlterioribus gradibus vt sunt patrueles: consobrini: et amitini qui sunt in quarto gradu. ff. de gradi. l. i. §. iiij. vnde si defuncto supersunt frater patruelis: et descendentes alterius fratris patruelis equaliter succedent sine prerogatiua gradus: et vt vbi supersunt defuncto frater consobrinus: et descendentes alterius fratris consobrini premortui: certe equaliter succedent in bonis maternis. vel defuncto supersunt frater amitinus: et descendentes alterius fratris amitini premortui certe equaliter succedent sublata prerogatiua gradus: et sic intelligitur hec constu. in alijs fratribus existentibus in vlterioribus gradibus agnatis et cognatis. i. fratres

290 sunt agnati et cognati et sic in casu. † Siue sumamus cognationem generaliter que comprehendit cognationem ciuilem naturalem et mixtā. ff. de gradi. l. nō facile. §. i. et. ff. vnde libe. l. inter agnatos. siue sumamus agnationez specialiter. i. q per masculos coniungūtur et agnationē specialiter. i. qui per feminas coniunguntur eo. ti. l. iurisconsultus §. cognationis origo. et insti. de le. agna. succe. in prin. ex q sequitur quod patrueles sunt agnati: et consobrini sunt cognati: et amitini vero vnus est cognatus altero alter vero sibi cognatus vt dicto. §. cognationis. Et iste intellectus congruit toti litere. i. existentibus i vlterioribus gradibus et agnatis et cognatis.

291 Et † Item quia dicit alijs quod implicat gen⁹ precedentis. C. de cura. furio. cuz alijs ibi alios suis morbus non sine laxamento aggreditur et sic in. plic. et furiosos de quibus dixerat et. ff. de re. du. l. quidā relegatus ibi. Si quis ex heredib⁹ ceterisq̄z amicis quorum hoc testamento mentionē habui: siue quis alius restitutionē impetrauerit ab imperatore et anteq̄z. decessero q̄z ei gratias egerē volo dari ei cui id egerit a ceteris heredib⁹ tot aureos etc. sic ē ex amicis hēbit legatū et facit ad hoc. C. quomodo et qn. iu. in auct. qui semel ibi aliud ani spacium etc. Idem de iure canonico. Nam cuz dicitur quod talis

k Cuz fratres. Et † Nōt poni p quia et sic i. vi.

284 cause. ff. q sa. da. cog. q arbitrio in prin. et. ff. de ius do. vt cant. l. fi. et extra de except. c. + Et Itez no. hic quod fratres consanguinei q sunt ex patre tm̄ vel ex vtroq̄z parēte tenet maritare sorores vterinas. Idē ē de iure cōmuni. ff. de administratioē tu. l. cū plures. §. pe. ibi si dabit dotē sorori ex alio patre nate. Ne.

ADDI. De ista dictione cū vide late i dictionario Alberi. in verbo cū. dixi in tractatu elemosi. i. ij. impressio. et ibi sorores vterinas vide Bal. in. l. q filiū vbi pupil. educa. debet Alex. et alij moder. in. l. i. solu. ma. et ibi de alimentis et qd erit in paragiū in maritando vide supra in consue. si moriatur in gl. in ver paragiū et ibi de paragio monialiū cui adde quod pm eū fuit iudicatū in. S. consi. vt refert d. Math. de affli. deci. cccxlviij. Pater posuit etc.

a Quod aūt. Et † Hec consuetudo ē de superad-

285 ditis nam supra in. §. sed si morienti dictuz fuit quod inter fratres defuncti superstites et filios seu descendentes alterius fratris premortui cesset prerogatiua gradus: et ita in scriptura horum consuetudinem data principi cauebatur verum quia appellatione fratrum continentur qui ex vtroq̄z parente: vel altero propagantur. ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. frater quoq̄z. merito in reformatione facienda per principem fuit dubitatum quid de alijs fratribus existentibus in vlterioribus gradibus qui sunt agnati et cognati. † Ut sunt

286 fratres patruales qui sunt filij duorum fratrum. Item consobrini alias consobrini qui sunt filij duarum sororum. Item amitini qui sunt filij fratris et sororis licet hij cōmuni vocabulo consobrini dicuntur. et sunt in quarto gradu. ff. de gra. l. i. §. iiij.

conqueritur de episcopo ⁊ de quibusdam alijs nõ
intelligitur de simplicibus clericis sed de haben-
tibus dignitaté vt no. Inno. de rescrip. c. sedes in
prin. sue lecture. Quandoq; vero non implicat qđ
est quando implicatur falsus intellectus vt i auct.
defunct. seu in prin. ibi milites ⁊ seruos alio ⁊ ta-
men milites non sunt serui. C. qui milit. non pos. l. su-
per seruis. ⁊ alibi christus suspensus est alij duo la
trones cum eo. vt no. ibidem ⁊ in aucté. de litigi.
§. si vero ꝓpositis. vii. coll. Grãmatice vero nõ im-
plicat de eodem numero secundum Guic. in ver
bo alius sed ego nõ dico ꝙ implicet de eodẽ nu
mero sed de eodem genere. Si vero intelligam⁹
hanc cõsu. de omnibus agnatis ⁊ cognatis vt esset
prerogatiua gradus inter eos tunc hec cõsue. cor
rigeret precedentem in prin. ⁊ sic totum secũdum
192 ordiné succedẽdi quod est omnino falsum. † Naz
nulla consue. est in hoc paruo volumine que corri
gat aliam quia consuetudines corrigende fuerunt
detracte ab ista compilatione: licet alique fuerunt
addite ad declarationem non ad correptionem vt
293 supra in prohemio. §. quarum. † Sed si vis intel-
ligere de oibus agnatis ⁊ cognatis: ⁊ sine correp-
tione consu. precedentis referas ad successionem
in stirpem: vt inter omnes agnatos. ⁊ cognatos suc
cedatur in stirpem: si sunt in eodem gradu vt si de
functo supersunt magnus patruus ⁊ filij patrui suc
cedant sunt in quarto gradu. ff. de gra. §. iiij. insti.
e. §. iiij. ⁊ tunc filij patrui succedant in stirpeȝ ⁊ nũc
corrigitur. §. si vero neq; in aucté. de here. ab inte
294 sta. coll. ix. ibi ne seru⁹ dei. ¶ Ex † premissis patet
ꝙ in toto secundo ordine succedendi iure. s. proxi-
miorum habet locum prerogatiua gradus: preter
ꝙ si vero defuncto supersunt frater carnalis: ⁊ de
scendentes alterius fratris premortui. Nã isti suc-
cedunt iure prerogatiua gradus vt supra. §. sed si
morienti. Idem in fratribus consobrinis ⁊ eorum
descendentibus vt: hac consu. Prerogatiuam auté
bonorum ⁊ coniunctionis. i. ex qua parte coniuncti
sunt dico habere locum vt explicaui supra proxi-
ma consue. in prin. Neapolitanus.
ADDI. De ista dictione alijs dic per Alberi. in
dictionario suo in verbo alijs ⁊ de. Abba. in. c. mu
lieres de sen. exco.
295 d ¶ Gradibus † gradus est interuallum seu di-
stantia personarũ cognatione: vel affinitate coniun
ctarum: vel gradus est numeratio personarum co
gnatione vel affinitate scilicet coniunctaruȝ quoto
gradu vna persona distat ab altera optime iudi-
canti: ⁊ quelibet persona generata facit gradus vt
insti. de gradibus. §. hactenus ⁊ eo. ti. per Azo. in
summa vel gradus est regularis personarum ad
inuicem in sua cognatione distantia: secundũ quã
vna magis ꝙ minus recedit a stipite ꝙ ab altera
vt eo. ti. per Azo. in summa. ¶ Sed certe qđ de af
finitate dicitur in proprie loquutur: quia affinitatis
nulli sunt gradus proprie loquendo: gradus enim
sunt ratione cognationis naturalis: que in affinib⁹
non est: cum affines sunt viri ⁊ vxoris cognati: qua
si vna cognatio accedat ad fineȝ alterius. ff. de gra
dibus. l. non facile. §. affines insti. de nup. §. affinita
tis. Quandoq; gradus pro geniculo ponitur vt no
ta. x. coll. qui seu. da. possunt. §. hij autem. Caro. ve-

ro dicit alium esse gradũ ꝙ geniculũ: nam queli-
bet persona generata facit gradum: sed due per-
sone generate faciunt geniculũ siue generationeȝ
vt nota. ipse in lõgobar. de succes. l. i. Neap.
ADDI. De gradibus affinitatis ⁊ dignitatis
habes pulchra ⁊ plura per Alberi. in dictionario
suo in verbo gradus.
296 e ¶ Agnatis † Per vnde legitimi vt. ff. vnde li-
beri ⁊ hoc in bonis que obuenerunt defuncto ab
agnatis vt supra prima consuetudine. Neapo.
297 f ¶ Cognatis † Per vnde cognati. ff. vnde cogna
ti: ⁊ hoc in bonis que obuenerunt defuncto a co-
gnati. vt supra proxima consuetudine: vel conditio
ne ex hac consuetudine pro eo ꝙ non per oia par-
ticipat hoc ius cum predictis edictis: illa. n. non fa
ciunt hanc distinctionem bonorum. Neapolita.
298 g ¶ Soror † Ex hoc patet ꝙ si aliquis decessit su
perstite sibi fratre consobrino: ⁊ filia sororis conso-
brine: ꝙ solus frater consobrinus succedit exclusis
filijs sororis consobrine preterꝙ ⁊c. vt sequitur in
textu. ¶ Item nota ꝙ in casu istius consuetudinis
precedentis appellatione fratris non continetur so
ror: regulariter autem continetur. ff. de le. ij. l. luci
us. §. queritur. ff. de pac. l. tres fratres. ff. famil. her
ci. l. lucius in auct. de nõ eli. secundo nu. §. si vero
intestatus coll. i. ibi si autem non habuerit quidem
filios proprios: sit fratrum vocatio ⁊c. ⁊ tamen vo-
299 cantur ibi sorores ⁊ est ratio. † Quia masculinus
concipit femininum. ff. de le. ij. l. qui duos mulos: ⁊
nota. in dicto. §. quesitum: ⁊ dicitur frater siue ex
vtroq; parente: siue ex vno. s. patre tantum vel ma
tre tantum. ff. de grad. l. iurisconsultus. §. cognatio-
300 nis ⁊. §. secundo gradu. ¶ † Sed ego quero hic
vt supra proxima consuetu. quesiui quãdoq; auté
frater dicitur omnis fidelis xpi. xi. q. iij. ad mensaȝ
¶ Itẽ omnis ante cõcilium apostolorũ dicebatur fra
ter sed postea nõ nisi fidelis xpianus. xxi. di. sacro
sanctã. Omnes. n. fideles dicimur fratres in christo
vt ibi papa ait. cardinales vocat fratres extra de re
nunc. c. i. li. vi. ¶ Itẽ patriarchas Archiepiscopos ⁊
Epos ceteros aũt Reges principes ⁊ alios cuius-
cunq; ordinis vocat filios extra de crimine falsi.
c. ꝙ graui. quod auté hic dicit de sorore intellige.
indotata nã si non est dotata habet parté vt sequit
⁊ tunc nõ excludit a successione fratrũ. Neapo.
ADDI. Ibi si aliqa ⁊c. ad hãc qstioné vide no-
ta Bal. i. c. i. vers mõ qritur ⁊c. de his q feu. da. po.
301 h ¶ Habuisset † Idest habere debuisset de iure
quod est si habuit actionem. ff. de regu. iuris. l. qui
actioné habuit soror parté successionis seu actioné
ad parté: nisi per dotationé fuerit exclusa vt supra
in cõsuetud. si moriat aliquis: ⁊ sic soror exclusa nõ
cõtinetur appellatione fratris vt hic: soror auté in-
clusa ad succedendũ iure vtitur masculorũ eadeȝ
cõsuetudine si moriatur: ⁊ sic tũc cõtinetur appel-
latione fratris quod est notandũ. Neapo.
ADDI. De natura isti⁹ verbi habuit vide plu
ra ⁊ pulchra p Albe. i dictionario suo i ṽbo habeo
i ¶ Parentum † Quid si fratres distulerunt ip-
302 sam maritare vt supra in consuetudine: si moriatur
aliquis patet ergo ꝙ soror dotata nõ succedit pa-
tris in bonis paternis cõcurrit cũ fratrib⁹ aut fra
trũ filijs. sic. n. loquitur hic indotata vero maior. xvi.

unus que ut unus ex fratribus succedit patri in bonis paternis sicut alij fratres et fratrum filij. Et sic refert filia habebat de bonis paternis per for/ mam dotationis/ an p formam successionis qa hoc
340 secundo casu dr̄ et censetur ut masculus ut seu ma sculiata. ¶ † Sed pone qd aliquis decessit relictis duabus vel trib⁹ filiab⁹ postea moritur una ex ipsis. Quero an ei⁹ sorores vel ipsarū filij sibi succedāt. Respōdeo; videt ex pmissis qd aut dicte sorores ha/ buerūt bōa pīna excā dōatiōis aut excā successiōis pmo casu nō suc/ cedunt sibi dicte eius sorores nec et ipsam filij. Se cundo vero casu sic quia censent fratres et utunt iure fratrum ut hic patet. sed cer/ te predicte sunt vera quando sorores concurrunt cū fratre. seu fra tribus. dn̄ dico qd dicte sorores succedunt sibi in/ uicem ab intestato ut supra cōsu. si quis vel si quia et si voluerit aliqua ex eis testari poterit usqz ad medietatem tm̄. pro ut ponitur infra in consu. et si testator et c. Neapolitanus.

ADDI. Pone morit pater relictis filio maio/ re et fratribus pupillis soror differtur maritari et ē masculiata fm hoc iuste an succedat simul cū ipso fratre ipsa pupilla mortuis in pupillari etate. dic qd sic. d. Mathe. in decisi. ccclxx. tria dubia in ver. sed hic incedit qō.

k ¶ Ad predicta. ¶ † Et sic enim tractatur. ipsa ut succedat ut masculis parentibus et alijs quib⁹ n. fratres succedunt qz qd sibi succedatur ut ma/ sculo qz qd eius descendentes succedant median/ te ipsa ut agnati et hoc sequit. Et sic est notandū qd descendentes ex femina masculiata quo ad eius portionē quā habuit ut masculus censetur agnata cum tractat de successione talis mulieris secus cū tractaretur de successione alicuius descenden tis ex ea. quia tunc succederent sibi proximiores ex parte matris. et sic cognati nam certum est per/ venisse defuncto ipsa bona a matre vel ex linea mris ergo proximiores ex mre sibi succedūt. Nea. ADDI. de ista prepositione ad vide que ponit Alberi. in dictio. in verbo ad.

¶ De successionibus ex testamento Rubrica.

Si aliquis [b] moriens fecerit [c] testamentum habens filios: seu liberos: potest de bonis [d] suis acquisitis per eum disponere pro suo arbitrio voluntatis debito bonorum [e] subsidio in dictis bonis acquisitis liberis [f] reservato. De bonis autē paternis ipsius defuncti: et alius bonis sibi a consangui neis [g] ex quocunqz [h] latere [i] obvenientibus usqz ad [k] medietatem [l] tenetur [m] liberis [n] relinquere. Ita tamen qd defunctus ipse uni ex fi lius plus qz alii non potest de ipsa medietate relinque re. De reliqua medietate po test disponere pro suo arbi trio volūtatis. Qd si testator in vita sua expensas aliquas fecerit pro uno [o] filiorū pōt alios in testamēto suo [p] ade quare si vult. Veruz potest pater et mater filios exhere dare et in totū a sua successio ne excludere si iusta causa exheredationis fuerit.

1 a Si aliquis. ¶ † Quinqz regulas pōit hec con suetudo. Prima est qd de bonis acquisitis p eum potest quis disponere iuxta velle reservata legitima liberis. Secunda ē qd de bonis paternis et alijs obvenientibus a consanguineis tenent me/ dietatem liberis relinquere. Tertia est qd de ipsa medietate non pōt uni ex filijs relinquere pluūqz alij. Quarta est pter expēsas pōt filios ad equa re. Quinta ē qd pōt filios exheredare ex iusta cā. ¶ Casum aūt summariū non pono quia in regu/ lis non ponitur/ longum vero non pono quia esset nimis implet car tas. Prima autē regula ponit in prin. Secūda ibi de bōis aūt Ter tia ibi Ita tamē. Quarta ibi qd si testator. Quinta ibi verum pōt. et c. Literam aūt ex pono particulari/ ter iuxta textum ut sequit in glo/ sis unde cū dicit si aliquis subau/ di vel aliqua. ff. de verbo. signi. l. 1. ff. de nego. ge. l. ait pretor. §. 1. cum similibus. Idē enim statuit in muliere ut in/ fra in consue. si qua moriens in fi. ubi loquitur de quarta acquisita per eas ab alio viro premortuo. ¶ Item qd hic dicit si aliquis subaudi habilis ad testandū. C. de sacrosan. eccle. l. 1. Neapolitanus

ADDI. Ibi sub audi vel si qua an et qn mascu/ linū cōcipiat femininū habes glo. in. c. si qs suadē/ te diabolo. xvij. q. 4. et ibi docto. Feli. in. c. de monia libus de senten. exco. et in. c. cū. M. Ferrariēsis de constitu. d. Alex. in. l. ij. §. liberos de in ius voc. et in d. l. si constante. §. si bona. sol. ma. Ja. in. l. ij. C. de iure emphi. et an veniat ex propria vocabuli significa/ tione Bar. in. l. 1. de consti. pe. et quid in statutis vi/ de Fe. in. c. licet universis in princi. de testi. et an fe mininum concipiat neutrū habes tex. in. l. scripta scriptum de leg. 1. et. l. si quis in tantam. C. vn̄. vi. et no. qd masculinū ponitur pro feminino. ff. de usur. l. equis. §. equabus et. l. alienates. §. sceuola. eo. ti. ubi bos pro vaccha. et an neutrum cōcipiat mascu linum vel femininū Bal. in. d. l. 1. de constitu. pecu. et in consili. ccccxxxvij. Joanna cuius in. ij. volu. et vide hunc supra in consuetu. si moriat in verbo li/ beris in nume. &c.

2 b Moriens. ¶ † Idest ad mortē tendens: alias dum morit quomodo pōt testari. cū mors omnia soluat. Ita exponit glo. insti. de le. fu. ca. to. in fi. et sic intellige quod dicitur alibi Seya moriens testa/ mento suo cauit ita. ff. de do. prele. l. seya. et alibi mo riens vero scripsit in testamento eos sibi filios legi timos successores. in autē qui. mo. natu. effi. le. §. si vero solummodo col. vi. et alibi maritus decedens dotem prelegauit. ff. de do. prele. l. 1. et alibi quidam ingressus est super morientem verum ille anxia/ tus clamare cepit donec eū violentia compressum reliquisset spiritus et c. in auten. defuncti seu fune l prin. col. v. et alibi testator iussit ut tit⁹ heres suus;

moriens restituat hereditatem suam, sempro. in fi. ff. de le. ij. l. cum pater. §. titio in omnibus predictis
iuribus expone moriens. i. moriturus nam si expo
nitur. ff. de libe. ⁊ po. l. siquis posthumos in glo. q si
⁊c. ⁊ tunc non determinaret verbum fecerit nisi sup
pleretur. s. tempore quo viuebat quandoque morit
ens. i. incipiens mori. ff. de coll. bon. l. i. al. ij. §. si ab
ipso ⁊ sic dicitur potius viuus vt no. ff. de le. ij. l. pe
culium. §. titio nam viuens mori vt no. ff. de libe. ⁊
posthu. l. filius a patre in prin. in glo. Respondet ⁊c.
Uel dicitur semineruis. i. semi. l. mortuus qui ⁊ testa
ri potest. C. de testa. l. quoniam indignum. ⁊ sic in mor
te vt quis dicatur mortuus non inspicimus morien
di sed exitum spiritus vt secundo Machabe. vij.
c. ibi ⁊ to mori incipiens sic ait noli frustra errare ⁊c.
⁊. ff. ad trebell. l. lucius. §. que habebat sibi cum mori
ceperit id restituat gaio seio ⁊ vide pro ⁊ contra. ff.
de arbi. l. si cum die in prin. in glo. ⁊ alibi moriens
imperabit in auct. de here. ⁊ fal. §. omnibus coll.
3 i. ⁊ alibi dicitur q † Conditio que in voluntate cō
sistit potest impleri vltimo vite spiritu. ff. de condi.
institu. l. si filius quod ad multa prodest nā tex. dicit
siquis moriens dixerit ⁊c. ff. ad sil. l. siquis in graui.
§. i. ⁊ sic dum quis est in actu moriendi si potest lo
qui potest testari. Itē intellige hic moriens. s. na
turaliter nam post mortem naturalem dicitur testa
mentū in mutabile vt no. ff. de testa. l. i. post mortē
autem ciuilem ex delicto infirmatur. ff. de in iusto
te. l. siquis exheredato. §. i. ⁊. ff. de testa. l. eius.
§. i. de morte autem naturali ⁊ ciuili dixi plene su
pra in cōsuetudine siquis vel siqua in glo. magna
super verbo preterq̄ in versi. interierunt autem ⁊c.
⁊ infra in cōsuetudine viro mortuo. Neapolit.
ADDI. De hoc verbo moriens dixi pulchra ⁊
plura post hunc supra in consue. si moriatur in ver
bo moriatur ⁊ ibi intercidit ⁊c. dic q est in nu. clxx
xvij. car. xxxvij.
4 c Testamentum † Quid si codicillos videtur
non habere locū hec consu. q̄ est stricti iuris ⁊ loq
tur de testamento quod non est idem quod codicil
li. C. de codicil. l. si idem ⁊ iura enim codicillorum ⁊
testamentorum cōfundi non debet insti. de codicil.
§. codicillis. Item quia testamento tutores dati
dicuntur etiam illi qui codicillis dati sunt si sūt te
stamento confirmati. ff. de testa. tu. l. testamento.
5 Itē quia testamentū est voluntatis nostre iusta
sententia de eo quod post mortem nostram fieri vo
lumus vniuersi patrimonij ordinationē continens.
ff. de testa. l. i. ⁊ exponitur ibi iusta. i. solēnis ⁊ legiti
6 ma ⁊ cū heredis institutione † Nec cōtinentur ibi
codicilli donatio causa mortis vel si aliquis bona
sua premittit post mortem suam appellatione testa
menti vt ibi nota. Imperfectum enim testamentū
non est testamentū. ff. quēad. test. aper. l. iij. §. testamē
tum in contrarium videntur quia testamentū inter
pretatur testatio mentis de eo quod post mortem
suam quis fieri vult ⁊ secundum hec codicilli ⁊
quelibet vltima voluntas dicetur testamētū vt no.
i. ff. de testa. in prin. ⁊ Ysido. ethimol. inquit testa
mentum dicitur quia post testatoris monumentum
omne placitum ⁊ pactum testamentū vocatur ad
hebreos. ix. Sed certe videtur dicendum q est
testamentum genus ⁊ testamentū species cū enim
loquimur de testamento pro vt est species habent
locum prime rationes ⁊ sed pro vt est genus habēt
locum secunde rationes. Similiter nam est cogna
tio genus ⁊ est cognatio species. ff. vnde cog. l. iter
agnatos ⁊. ff. de grad. l. iurisconsultus. §. ij. ⁊ insti.
de leg. ag. suc. cum similibus. Sic adoptio genus
⁊ adoptio species. ff. de adop. l. i. insti. e. §. ij. Hic er
go sumo testamentum in genere pro qualibet vlti
ma voluntate vt magis valeat q̄ pere. ff. de re. iur.
7 l. in ambiguis ⁊. l. in ambiguo sermone. † Sed
quid de sceda non dū in mundū redacta videtur non
facere fidem etiam si litteras partium haberet. C. de
fide instru. l. contractus ⁊ hoc videtur verū si actū
fuit contractum in scripturis celebrarū vt ibi patet
Sed videtur indistincte non facere fidem quia ta
belliones nō habent archiuum in quo gesta eorum
conseruentur. Sicque eorū fides facile perijt vt in
auct. de defen. ciui. § si vero quedam coll. iij. sed ibi
loquitur post mortem notarij vel distinguo aut fuit
coram testibus recitata aut non vt no. ff. de le. iij. l.
fideicōmis. §. quoties primo casu facit fidem secū
do vero non. Sed quid si testator dixit aliquid
legando vel aliter disponendo coram testibus sed
morte preuentus fuit anteq̄ scriberetur in protho
collo. Respondeo facit fidem. ff. de leg. iij. l. pam
philo. §. propositum vel distingue aut cōstat q vo
luit in scriptis ⁊ solemniter testari ⁊ tunc non facit
fidem. ff. de testa. l. si ita ⁊. l. ea scriptura cum concor
dantijs aut est certum q voluit testari ⁊ codicilla
ri ⁊ habet locum de codicil. l. fi. aut est dubiū ⁊ ha
bet locum. ff. e. l. fi. Neapolitanus.
8 d Suis † Quod continetur appellatione bono
rum suorum vide. C. de thesau. l. i. in secunda glo.
li. x. dixi latius infra de iure congrui. l. i. super ver
bo alicuius. Neapolitanus.
ADDI. Uide per Alberi. in. l. nam in bonis de
acqui. rerū domi. ⁊ de. Alex. in rubri. solu. matri.
9 e Subsidio † Quod erat olim quarta hodie
tertia vt in auct. de trien. ⁊ semi. coll. iij. ⁊ hoc quo
ad bona acquisita per testatorem vt hic de bonis
obuenientibus sibi ab agnatis seu cognatis est me
dietas vt sequitur ⁊ hoc in mare in femina vero
sunt de. x. partibus. ix. vt in consue. si qua moriens
quod est mirabile bonorum subsidium. Est ergo tri
plex bonorum subsidium secundum has consuetu
dines licet minus proprie. Neapolitanus
10 f Reseruato † In hijs bonis quesitis per defū
ctum proximioribus non datur subsidium vt infra
proxima consu. ⁊ in hoc discordant liberi ab alijs
proximioribus ⁊ concordat autem in medietate ⁊ qa
sicut proximiores ex parte patris debent habere
medietatem paternorum ⁊ proximiores ex parte
matris debent habere medietatem maternorum ⁊
vt infra proxima consu. ita liberi debent habere
medietatem paternorum ⁊ maternorum distinguē
do coniunctionem quia qui sunt ex eadem matre
medietatem maternorum ⁊ qui sunt ex eodem pa
11 tre medietatem paternorum vt supra dixi in con
suetudine si quis in prima glo. † Item differūt
liberi a parentibus quia liberi habent medietatē
paternorum ⁊ maternorum bonorum vt hic. Pa
rentes vero solum debitum bonorum subsidium
vt infra consu. filiusfa. Neapolitanus.

12 g ¶ Consanguineis † Cōsanguinei dicuntur qua
si ex eodem sanguine nati vt sunt fratres vtriqʒ
coniuncti vel ex eodem genere nati: vterini sunt ex
eadem matre nati: in auct. de consangui. ⁊ vte. fra.
circa prin. coll. vij. ⁊ dixi supra in cōsuetudine si q̄s
vel si qua. super verbo cōsanguineos: ceteri autē
agnati non dicuntur consanguinei vt no. insti. de le.
ag. suc. in prin. ⁊ per Archi. extra de sponsa. c. i. lib.
vi. Idem in sororibus vt licet sint agnati dicantur
tamen consanguinee: vt e. ti. insti. §. ceterum: ⁊ alibi
dicit glo. consanguinitas. i. affinitas species agna-
tionis secundum Jo. vt no. ff. de suis ⁊ leg. l. i. §. fi. ⁊
propterea adoptiui iura consanguinitatis nāciscū-
tur vt ibi pater ⁊ textus dicit consanguinitatis ius
species agnationis est insti. de leg. cog. suc. §. vul-
13 go. † Et ideo spurij non admittuntur iure consan
guinitatis. i. agnationis ad succedendū matri sed
iure proximitatis idest cognationis ⁊ sic mater est
cognata ⁊ agnata. ff. vnde cognati. l. si spurij ⁊ l. ca-
pitio: ⁊ sic proximitas simpliciter dicta cognationē
implicat vt ibi insti. de leg. cog. suc. in fi. ⁊ §. nos ēt
Sed certe secundum vsualia verba harū consue-
tudinū consanguinei dicuntur agnati ⁊ cognati vt
hic cum dicit ex quocunqʒ latere ⁊ melius infra
de alimentis. l. i. ibi a quibuscunqʒ consanguineis
14 suis agnatis vel cognatis. ¶ † Sed non ne ratio
sanguinis vocat filium etiam naturalem ad succe
dendum matri. ff. vnde cog. l. hac parte. Respōdeo
ꝙ non propterea dicitur consanguinei. i. ex eodem san
guine nati ⁊ alibi dicit tex. nā ⁊ femine possunt cō
sanguineos vel cognatos habere. ff. vnde leg. l. ij.
§. i. ponuntur ergo ibi vt species differentes ⁊ pro
hoc in auct. de consangui. ⁊ vteri fratri. col. vi. Sed
secundum vsualia verba ciuium Neapolitanorum
⁊ harum consuetudinum dicuntur ex latere ma-
sculino ⁊ feminino ⁊ hoc sequitur ex quocunqʒ la
tere ⁊c. ⁊ infra de alimen. c. i. ergo est standuʒ huic
significationi ⁊ intellectui vt supra in prohemio pa
tet. Neapolitanus.
15 h ¶ Latere † Et sic transuersales tantum videt
demonstrare: nam lex dicit ex transuerso siue late-
re. ff. de grad. l. ij. in prin. siue sint transuersales ipsi
us defuncti vt fratres sorores ⁊ descendentes ex
eis: siue sint transuersales sursum versum ⁊ deor-
sum ex lateribus esse dicuntur. ff. de grad. l. iuris
consultus. §. parentes versus sunt ex lateribus.
¶ Quid ergo si obuenerunt alicui aliqua bona ca
strensia vel quasi vel alia ex filio vel descendenti-
bus per lineam rectam ex eorum teneātur medie-
tatem relinquere liberis virtute huius consuetu-
dinis an sufficiat relinquere debitum bonorum in
subsidium iuris communis: quod videtur qa hic
non loquitur nisi de bonis paternis maternis con-
sanguineorum ex latere de descendentibus autē
per lineā rectam descensiuam non dicit: ergo est
standum iuri cōmuni sed contra puto nā hic illa
verba ex quocunqʒ latere ponuntur ad augumen
tum personarum a quibus obueniunt bona ꝑpter
signum vniuersale. s. quocunqʒ: ergo nō debet ope
rari eius contrarium. s. diminutionem seu inscrip-
tionem personarum ar. ff. de condi. ⁊ demonstra. l.
cum tale. §. falsa legati demonstratio. ¶ Item quia
hec predicta verba ex quocunqʒ latere ⁊c. non po

nuntur ad denotandum distinctionem legitimarū
sed bonorum acquisitorum per eum vel obuenien
tium a consanguineis quibuscunqʒ. ¶ Item vsua
lia verba sunt dicere ex quo latere talis attinet ta
li nec per hoc distinguimus lineas. Neapolita.
16 i ¶ Obuenientibus † Et sic obuenerūt bona a cō
sanguineis tanq̄ʒ cōsanguineis: secus ergo si emit
quia tunc dicetur quesitum per ipsum. ff. de here.
vel acci. ven. l. venditor ex here. ⁊ quia vice permu
tatur dominij dicitur in patrimonio retineri. ff. de
le. ij. l. imperator: in fi. cum. l. se. Idem si tanq̄ʒ be-
nemeritus non tanq̄ʒ coniunctus seu consanguine
us habuit: vtrus etiam coniunctus non esset consecu-
tus est aliquid titulo legati vel donationis vel si-
mili. Nam tunc etiam dicitur per ipsum etiā que-
ri. cum huiusmodi acquisitiones referūtur ad cau
sam. ff. de an. l. leg. seio amico fidelissimo: ⁊ legista
tores magis causam faciendi quam factum intuē
tur. ff. de tut. l. vetum. ¶ Item ad contemplationē
dantis iura respiciunt. ff. de vsufruc. l. sed quid cū
materia sua ⁊ vide supra in consuetudine si quis
vel si qua super verbo obuenerunt. Neapolita.
17 k ¶ Medietatem † Quero vtrū intelligatur illa
medietas ꝙ referatur tempus mortis istius testa
toris: vt de hijs quos habet tempore mortis sue te
neatur relinquere medietatem. Respondeo vt in-
fra proxima cōsuetudine dicam in glo. quod pro-
18 prium circa principium. ¶ † Sed pone ꝙ illi li-
beri sunt pupilli ⁊ pater instituit sibi eos heredes
in illa medietate bonorum: vel in omnibus bonis
suis ⁊ sic adimpleuit hanc consuetudinem: ⁊ eius
tenorem: Sed vltra processit substituendo eis pu-
pillariter ⁊ expressis nominibus gayum fratrem
suum: necnon ticium: ⁊ meuium filios alterius fra
tris premortui. Queritur nunquid dicti frater ga-
yus viuus ⁊ ticius ⁊ meuius filij alterius fratris
premortui vt predicitur substituti succedant iure
substitutionis dictis pupillis mortuis in pupillari
etate pro virilibus portionibus: an in stirpem. i. vt
dictus frater testatoris succedat pro vna medieta
te: ⁊ dicti filij alterius fratris premortui succedant
in alia medietatem ex persona patris eorum. Re-
spondeo ꝙ dicti substituti veniūt pro virilibus por
tionibus tunc quia sunt substituti proprijs nomini-
bus ⁊ expressis. ff. de le. i. l. si heredes nominatim
enumerati: dare damnati sunt propius est vt viri-
les partes debent quia personarum enumeratio
hunc hūt effectum vt ibi pater ad litteram vt vi-
de hic ar. de debitis ⁊ genera. l. si quis alij cautio-
nem. Idem in legato pluribus relicto si partes nō
sunt adiecte eque seruantur eo. ti. l. legata inutili-
ter legata. §. fi. ⁊ melius. ff. de statu. li. l. illa liber. §.
i. ibi labeo autem ait si nomina dumtaxat heredū
in testamento posita sunt viriles partes eis dādas
⁊ pro hoc est glo. cū multis cōcordantijs. ff. de vsu-
fruc. le. l. codicil. in vltima glo. secus si non essent ꝑ
prijs nominibus nominati sed appellatis puta he
redibus quia tunc pro hereditarijs portionibꝰ ve
nirent no. ff. ad trebel. l. non nunq̄ʒ ⁊ hoc quando nō
est geminatum vel repetitum verbum heres esto
vel instituo: quia tunc quodlibet verū heres esto ē
vna institutio: ⁊ prima institutio habebit vnū semisse:
⁊ secunda institutio habebit alium semissem: vt

no.ff.de here.insti.l.liber homo.§.ticius quod est notandum: et sic si primo aliquis instituit sibi duos heredes expressis nominibus proprijs: et postea instituit sibi tres heredes similiter expressis proprijs nominibus certe primi instituti habebunt vnum semissem: et secundi instituti habebunt alium semissem similiter pro virilibus portionibus quasi quelibet institutio faciat vnam hereditatem eo.ti.l.lucius ticiused iure accrescendi accrescit pro hereditarijs
19 portionibus.e.ti.si qs heredes instituerit. ¶ †Sed quid si testator instituit sibi tres heredes: et filium pupillum cui substituit hoc modo quisquis mihi heres erit et ticius filio meo heres esto certe omnes venient in viriles portiones.C.de impu.et ali.sub.l.si. et sic pro virilibus portionibus quia est vna institutio siue nominentur plures proprijs nominibus venient pro virilibus portionibus: vt est dictum. siue nominentur per verbum quisquis similiter ve-
20 nient pro virilibus portionibus vt.e.l.si. † dicitur hoc articulo quisquis omnis significari.ff.de her.insti.l.hoc articulo quisquis intelligo omnes.l. singulos ac si essent proprijs nominibus nominati quod est notandum et.ff.de le.ij.l.lucius.§.quisquis et sic dicendo quisquis mihi heres erit videor singulos heredes proprijs nominibus nominare: et intellige quisquis heres erit.l.ex testamento.ff.de vul.et pu.sub.l.qui liberis.§.si.sed quidam volunt dicere in proprie quod filij fratris premortui succedant in stirpem.i.in vna medietate.vt supra in cons.si quis vel si qua.Sed certe illa consue.loquitur in eo qui decessit ab intestato non extantibus liberis et non in ca-
21 su nostro. † Quod autem dixi quod predicti substituti succedunt pro virilibus portionibus est verum qui sunt proprijs nominibus substituti tum quia videntur instituti ab ipso pupillo defuncto cum in pupillari substitui.cum quoadmodo sunt testa. alterum patris: et alterum filij: tamque si ipse filius sibi heredes instituisset predictos substitutos: et sic proprijs nominibus instituti de vulga.et pub.sub.§.igitur.et.ff.e.l.patris et filij.et.l.ij.§ prius: sed si predictus pupillus instituisset sibi heredes proprijs nominibus predictos patrem suum: et filios alterius fratris primiores sibi ex parte patris venirent procul dubio pro virilibus portionibus cum nulla lex vel consue.dicat contrarium: ergo idem: et si succedunt iure predicte paterne substitutionis que est filialis institutio. Item est sciendum quod in ista pupillari substitutione veniunt alia bona pupilli preter paterna et materna insti.eo.§.non solum et.ff.eo.l. sed si plures.§.ad substitutos et ipsis pater quod tales pupilli quibus facta est pupillaris substitutio tacita vel expressa non dicuntur decedere intestati immo testari et instituentes sibi heredes dicto sibi substitutos. ¶ †Quero ergo nunquid tales sub-
22 stituti pupillorum excludant proximiores eorum ex parte patris a bonis paternis: et proximiores ex parte matris a bonis maternis per consuetudinem superiorem siquis vel si qua et certe satis videtur quod sic quia illa loquitur in successione ab intestato sed dicti pupilli non decesserunt intestati sed testati ac si ipse filius pupillus sibi heredes instituisset dictos substitutos sibi vt dictus est supra.Sed certe et tunc non possunt ipsos excludere nisi quo ad

medietatem de qua possent disponere si essent maiores et testarentur vt infra proxima consuetudine
23 et sic testator et ista videtur veritas. ¶ † Sed pone quod pater testator habens vxorem: et filium maiorem et duos vel tres pupillos: et omnes sibi heredes instituat: et disponat quod vnus succedat alteri: et sic faciat inter eos reciprocam substitutionem: modo mortuus est aliquis ex pupillis nunquid excludatur mater a successione ipsius pupilli mortui. Respondeo quod in dicta reciproca substitutione facta inter pares.i.pupillos: et maiores: propter imparietates non continetur pupillaris.ff.de vulga.et pupil.sub. l.nam hoc iure ibi incongruum enim esse videbatur vt in altero duplex esset substitutio in altero sola vulgaris.ff.eo.ti.l.lucius et.C.eodem titu.l.iij.C.de testamento mili.l.testamento ibi inuicem substitutio ijsdem verbis facta esset in eum solum casum: et eam locum habere ex sententijs prudentum virorum et constitutionibus diuorum parentum meorum placet: quo vtrique pari ratione potuit substitui et c. sicut alias dicimus quod eadem res non debet duplici iure diuerso seu contrario censeri.ff.de vsucap.l.eum qui edes et extra de decimis.c. cum in tua diocesi continetur ergo in dicta substitutione reciproca sola vulgaris que excludit matres vt dicta.l.lucius in si.nisi et ipsa vulgaris sit expirata post aditam hereditatem vt.C.de impu.et alijs sub. l.post aditam quo casu cum cesset omnis substitutio: mater admittitur secundum ius commune.§.autenticeque et cum solis.C.de sui.et leg.he.et aucten.defuncto.C.ad tertul. Neapolitanus.
24 | ¶ Tenetur † Sed qua actione Nam petitione hereditatis non quia nondum delata est cum viuentis non sit hereditas.ff.de hereditate vel actione vē. l.i.vnde videtur quod conditio ex hac.l.noua cum non caueatur hoc hic quo genere actionis agatur.ff.de condi.ex leg.l.i.vel prescriptis verbis nam consuetudo habet vim pacti vt no.supra in consuetu.siquis vel si qua in glo.Sed pone in si.vnde videtur pactum habitum inter ciues: vt pater post mortem suam relinquat hanc medietatem liberis quod pactum valet.ff.de verbo.obli.l.quodcunque.§.i.Sed puto nulla actione talem patrem: vel auum teneri primo quia lis nulla potest esse inter patrem et filium
25 nisi in casibus.ff.de iudi.l.lis nulla † Sed hec ratio non placet quod enim si esset emancipatus posset tunc agere vt eo.l.lis nulla quod est falsum vt statim probo.vnde ratio est quod talis pater: vel auus tenetur relinquere liberis hanc medietatem si precedat eis et sic sub die incerta que habetur pro conditione.ff.de condic.et demo.l.dies incerta: et sic nec cessit nec venit dies.ff.de verbo.signi.l.cedere diē ¶ Item hic pater vel auus non tenetur liberis ex contractu vel quasi: nec ex delicto: vel quasi contracto: vel commisso ad inuicem † Licet enim con-
26 suetudo habeat vim pacti quantum ad obseruantiā. C.de decre.decuri.li.x.in Rubrica.li.x.non tamen quantum ad pariendam actionem. ¶ Item habet vim pacti.s.vniuersalis vt supra in prohemio non particularium personarum: non enim interuenerunt singule persone seu ciues: sed.xij.viri et antistes vt supra in prohemio. ¶ Item quia ex hoc sequeretur quod presentes et viuentes homines ciues tenent iure

hereditariis obseruare consuetudinem non enim
ipsi sed antecessores eorum pepigerũt quod ergo
dicit hic tenetur .i. astrictus est de iure harum con
27 suetudi. ii. ¶ † Sed an hic pater vel auus teneatur
cauere liberis vel proximioribus relinquere eis
hãc medietatẽ. Et videtur ꝙ sic sicut in legato cõ
ditionali vbi cauetur pendente conditione quia
interest cautum habere. ff. ex qui. ca. in pos. et .l. si ga
creditor. §. i. ¶ Item quia creditoribus quibus ex
die vel sub conditione cautione cõmuni consulitur
28 ff. de priuil. cre. ¶ † Item quia creditores quibus
sub conditione debetur in possessione saltim loco
pignoris mitti solent in defectu cautionis. ff. ex qui.
ca. in po. ea. l. in possessionem in prin. creditores .n.
conditionales pendente conditione etiam incerta
creditores dicuntur. ff. de verb. signi. l. creditores.
Et hic pater vel auus est sub conditione debitor li
beris suis vt dixi ergo debet eis cauere presertim
29 ex causa. ff. de iudic. l. in omnibus. ¶ † Sed contra
puto esset enim improbum ꝙ liberi compellant pa
trem vel auum ad cauendum. C. de bo. materni.
l. si etiam si pater non haberet nisi vsufructum tan
tum vt ibi et de bonis q3 libe. l. cum oportet. §. non
autem multo minus ergo tenetur cauere hic vbi
est dominus pleno iure: et pro hoc videtur tex. in
aucten. de testi. coll. vii. Nec obstant predicta iura
quia loquuntur in aliis creditoribus. ¶ Item pa
ter vel auus non est debitor conuentionalis sed le
galis tantum quia virtute legis municipalis tene
tur ergo cauere non tenetur sicut nec pater qui te
netur filiis relinquere debitam iure nature et ta
men nulla lege cauetur ꝙ teneatur cauere.
¶ † Sed pone hic testator constituit quartam vxo
30 ri sue super omnibus bonis iuxta morem vel ob
uentionem istorum bonorum. Quero an detrahe
tur quarta istis bonis. Respondeo ꝙ detrahetur
ex quo vt dominus tempore mortis possidebat vt
infra de iure quarte. c. quartam autem verum illa
detractio non minuet hanc medietatem vt salue
tur tenor huius consuetudinis et illius: est enim in
dubio seruiendum verbis edicti vt. ff. de exerci. l.
i. §. in re agitur dubia. Neapolitanus.
ADDI. Nota ꝙ fuit decisum per. d. Mathe. de
Affli. et post confirmatum per. S. Consi. vt refert ip
se in deci. cccxlvii. consuetudo &c. ꝙ heredes dicti
mortui constituentis quartam super ista medieta
te tenentur ad extimationem sue coniuncte.
31 m ¶ Liberis † Aduerte ꝙ hic in liberis dicit ꝙ
pater tenetur liberis relinquere quasi non possit
eos preterire. Sed infra proxima consu. que loqui
tur de agnatis dicit reliqua aũt medietas perue
niat et sic nõ tenet ipsam relinquere. Neapolita.
32 n ¶ Relinquere † Quod est eo ipso ꝙ de his
aliter non disponit ita sumitur. si quid in frau. pa. l.
si patronus heres. §. si. sic. C. de curiali qui relicta
ciuitate rus habitare ceperit in Rubro et in nigro
li. x. sic Genes. relinquet homo patrem et matrem
&c. Item testator quandoq3 relinquet aliquid in
bonis. ff. de le. i. si domus in prin. Sed certe hic re
linquere ponitur proprie in vltima voluntate vt. ff.
de tabu. ex hi. l. i. in fi. et nota. in aucten. de alie. nat.
emphi. §. et hic autẽ concedimus ver. si vero quidã
coll. ix. sic etiam exponitur. C. de secundis nupt. l.
hac edictali. §. i. et hoc ideo ne decedat pro parte in
testatus et tũc sufficit quocũq3 relicti titul. C. de in
33 offi. te. autẽ nouissima † Sed alii dicũt iure institu
tionis vt no. in auct. vt cum de appella. cognosci. §.
aliud quoq3 capitulũ. vii. colla. vbi tenet glo. ꝙ di
cta auct. nouissima et vnde sumit. l. de triente: et se
misse: colla. iii. est correcta et ita tenẽt doc. in ea. aũt.
nouissima. sicq3 finaliter tenẽt ꝙ requiratur titul9
institutionis: vt valeat testamentũ ipsorũ parentũ: et
querunt ibi doctores que est ratio mouens legisla
tores: ꝙ requiratur titulus institutionis et dicũt alii
doc. ꝙ causa honoris nã honorabilior est titulus in
stitutionis q3 legati vt patet. ff. de le. prestan. l. filius
§. fi. sed Ia. de raue. dicit ꝙ ratio est. f. cõmodũ iu
ris accrescendi quod hẽt locum inter coheredes et
nõ inter legatarios vt. l. ea3 q3. C. de fideicõmis. si sint
et verbis vel saltim re cõiuncti. C. de ca. tollen. l. i. §.
vbi autẽ et. §. si vero no. et de le. ii. l. si tibi res vel mi
hi sit legatus vsufr. l. i. eo. ti. Intelligũt ergo hic re
linquere iure institutionis: vt sit hec lex noua: que
dicit relinquere intelligatur ẜm veterẽ. s. iure insti
tutionis vt in auct. offeratur. C. de li. cõtesta. que di
stinguitur ẜm. l. sciendũ. ff. qui sat. dar. cogan. Item
quia per verbũ relinquere neq3. n. credendũ est
principẽ qui iura tuetur huiusmodi cõsensu obser
uationẽ testiũ multis vigiliis excogitatã et interatã
vel euertere. C. de inoffi. te. l. si qñ sic et verbũ põt
simpliciter dictũ intelligitur ciuili mõ. ff. de ver
bo. signi. l. nepos proculo et. ff. de seruitu. l. si cui ibi
34 ciuili tñ mõ &c. † Sic et verbũ auferre cũ prefer
tur a lege intelligitur legitime ẜm ius. ff. q i frau.
cre. l. ait pror. §. si debitor et. ff. de his qui. idig. l. au
fertur sic et in. l. mũicipali intelligitur modificatio
iuris cõia. ff. de mune. et hono. l. vt grad. etiã in legũ
n. interpretationibus naturali iure moderamen
semp hẽre debemus. C. de bo. q3 liber. l. nõ fine cir
ca mediũ. Itẽ legũ correctio ẽ euitanda. C. de inof
fi. do. l. i. debemus. n. formã iur. cõseruare de colla.
bo. l. nõ nunq3. Itẽ qa ꝙ nõ mutat &c. C. de test. l. san
35 cimus † Sed cõtra puto qa relinq̃re cõphendit
institutionẽ legatũ et fideicõmis. in auct. de triẽ. et se.
§. i. coll. iii. et ppea dr in. d. auct. nouissima. Et vnde
sumitur qui corrigatur per dictũ. §. aliud quoq3 li
cet cõiter teneatur ꝙ sic vt est dictũ nõ. n. debẽt cor
rigi iura que saluari põt vt no. in auct. de here. ab
inte. in prin. coll. ix. nullum contrariũ in iure vendi
cat sibi locum si quis subtili animo diuersitatis ra
tiones excutiat. C. de vete. iu. enuc. l. tanta. §. cõtra
riũ aũt nisi expresse omni iura corrigat aliud in auc.
qu. mo. na. effi. sui. §. tribus colla. vii. et vide quod
ibi no. ¶ Sed predicta iura autẽ clara iurisdictio
ne: et diuersitatis ratione saluantur ergo nõ debẽt
corrigi qd aũt saluentur iurisdictione et diuersita
tis ratione patet nam aut pater non exheredat fi
lium: et tũc sufficit relinquere suo filio legitimam
quocũq3 relicto titulo ita loquitur auct. nouissima
et de trien. et se. §. i. et. ii. Dicit enim imperator sola
est nostre serenitatis intentio a parẽtibus et liberis
iniuriam preteritionis vel exheredationis aufer
36 re in aucten. vt cum de ap. cog. §. ceterum † Aut
pater exheredat filium sine causa et tunc ad hoc vt
eius testamentũ non rumpatur tenetur relinquere
filio legitimã iure institutionis et ita loquitur si bene

inspiciatur dictus. §. aliud quoq;. Ratio autē di-
uersitatis est quia quando mater preterit vel pa-
ter exheredat filium sine causa fit iniuria & dede-
cus filio. ff. de le. prestan. l. filium. & propterea testa
mentum non valet. est enim nostra serenitatis sentē
37 tio &c. vt est dictū. ¶ † Item offendit filius contra
nature debitam caritatem. ff. de inoffi. te. l. nam & si
parentibus in prin. & sic testamentum est expresse
inofficiosum. i. contra officium pietatis. & propterea
iustum est vt rumpatur tanq; inofficiosum nisi pa-
ter honoret filium titulo institutionis licet enim titu.
legati sit honorabilis. ff. de lega. prestā. l. sed si mor
tis. §. i. tamen hereditates nō modo. i. solummodo
honestiori titulo sed pleniori honore tribuuntur eo.
ti. l. filium. §. fi. & ff. si quis ob. ca. te. l. Iulianus. vt sic
ad morbum dedecoris medela sequitur honoris.
q; enim medicamenta honoris morbis. hic exhibēt
iura negocijs vt in auct. hec cōsti. innouat &c. in pri.
coll. vi. ¶ At cum nō exheredat expresse non facit
dedecus filio. & sic non tenetur ipsum honorare ti-
tulo institutionis sed sufficit quocunq; relicto titu-
lo curare naturam. i. relinquere portionem debi-
tam iure nature vt in auct. de trien. & se. §. ij. ibi na
tura primo curata cōpetente sic ad extraneas lar
gitates & accedere. & hoc ius nature habet locum
in his qui ex nobis sunt & ex quibus sumus vt in
auct. de heredi. & fal. §. itaq; coll. i. verū preteritio
matris seu auie vel proauie habetur pro exhere-
datione vt no. in dicto. §. aliud quoq; & seque. Sed
cum dicta tertia sit introducta de iure ciuili positi
uo quasi dicitur debitum iure nature. sed vide opi.
doc. in lectura Cy. C. de nup. l. sancimus. & Dyn. in
regula iuris indultum a iure &c. Ergo vero dico
q; non est conueniens q; aliquid naturale sola na-
turali ratione consistens statuatur a iure positiuo.
vt in regula iuris Nil tā naturale cū sit. Neap.
ADDI. De hoc verbo relinquere vide per Al
be. in dictio. in verbo relinquere & hunc infra l cō/
de mulie. hab. filios &c. in verbo relinquere. ibi pa
ter exheredat &c. vide Bal. post tex. in. l. omnimo/
do. C. de inoffi. testa. & que autem sint cause ingrati
tudinis dic per tex. in auct. vt cum de appel. in. §.
causa glo. enumerat in. c. quintauallis de iure iur.
& an pater potest filium ex alijs causis similibus.
vel grauioribus illis enumeratis exhere. Feli in.
c. pastoralis in. i. col. ver. tertio facit de rescrip. cui
adde Alex. in. l. maximum vitiū. C. de liber prete.
38 o ¶ Pro vno filiorum † Idest ad vtilitatem. & sen
tentia datur pro predijs. i. prediorum vtilitate. ff. de
an. le. l. liberto. in prin. & alibi cum tempus in testa/
mento adiicitur credendū ē p herede adiectum. i. p
vtilitatē heredis de regu. iuris cū tēpus. Neap.
ADDI. De ista prepositione pro dic per Albe.
in dictionario in verbo pro & ibi habes differenti
am inter pro & propter. & quomō ponitur pro.
p ¶ Adequare † Dummodo non minuat tertiā
39 iure nature illius pro quo expendit nā in ea pater
ipsum grauare non potest. C. de rei ven. l. cū a ma-
tre in fi. magne glo. nisi forte expendisset pro deli/
cto filij. nam talis impensa minuit portiones delin
quentis tantum. secus si iniuria iudicis. quia tunc
minuit totum patrimonium commune. ff. pro socio.
l. si fratres. §. pe. Neapolitanus.

ADDI. An pater potest computare in legitimā
filie monachate quod apposuit in altare dum mo/
nacheretur Alex. in. l. in quartam vers. quantum vero
ad leg. fal. & ibi de expēsis factis filio in studio vel
pro vxore ipsius ducenda. d. Alex in. d. l. in quartā
vbi habes plenam materiam computationis in le
gitimam & an filius potest illis cum iuramento re
nunciare dic per Bal. in. l. pactum. C. de colla. & an
pater potest prelegare emphiteosim receptam pro
se & filijs suis vni filiorum Bar. in. l. qui rome. §.
flauius de verb. obliga. & que ibi cumulauit Bar
ba. & quid si pater recepit feudum pro se & filijs
suis computetur illud in legitimam. d. Alex. in. d. l.
in quartam & an si auus dotet neptem an potest do
tem ipsam computare in ipsius filij legitimam. d.
Alex. in. d. l. in quartam in ver. querit Ange. ibi nā
in ea pater &c. vide tex. in. c. raynuncius de testam.
docto. in. l. quoniam per illum textum. C. de inoffi.
testa. Bar. in consi. iij. factum tale est. Ange. in con.
242. super puncto primo. Roma. in con. 185. pro de
cisione. Alex. in con. 56. prospectis his in. iij. volu.
Abba. in con. lxiiij. in. iij. col. Gaspar Calde. in con
xxxiiij. de testa. Ange. in con. cxx. domina Antonia
no. in. l. si pater. C. de institu. & substi. sub condic. fac.
vide tex. in. l. ex tribus & in. l. si pater. C. de inoffi. te/
sta. Et hoc amplia etiam ad pias causas vt patre
dixi & ibi videbis in tractatu meo elemosinarum
in secunda impressione Et an legitima potest tolli
vel diminui statuto vel consuetudine aliqua. d. Ab
ba. in. c. fi. de consue. in. xiij. col. & in dicto. c. raynun/
cius Barba. & moder. in. l. dicto centū. §. dicio gene
ro. ff. de condic. & condic. Bal. in. l. i. §. ius naturale
de iusti. & iure & in. l. cunctos populos. C. de sum.
trinita. & fide catholica. & in. l. maximum vitium. C.
de liberi. prete. Alberi. in. ij. par. statu. q. ciij. & in. d.
l. quoniam & in prohemio. ff. Pau. de castr. in auct.
nouissima. C. de inoffi. testamen. Roma. in consilio
cxxxiij. pro declaratione. & in consilio. xxxij. visa mu
nicipali constitutione Cal. in consi. xv. an statutum in
ti. de consti. cum alijs concord. traditis per Barb.
in. d. c. fi. & in. d. c. raynuncius Corset in no. in verbo
legitima & an filius potest cogere patrem dilapi/
dantem bona vt assignet sibi legitimam dic per. d.
Ia. in. §. siquis in fraudem concor. ibi datis in ver.
& an si pater insti. de actio. & an potest filius petere
hanc legitimam de ommissis in ludo per patrem.
Ia. in dicto ver. sed an pater. & an si pater assigna/
uit legitimam filio & illam ammisit an potest ite/
rum petere legitimam a patre do. Alex. in. l. solu/
to matrimonio. §. post solutum. sol. matr. & an si est
relictū minus legitima an patre potest agere ad
supplementum Alex. in dicta. l. in quartam. & an po
test habere ipsam legitimam super bonis deteriori
bus patris Alex. in dicta. l. in quartam ver. quero si
bona. & an confessio patris de debito superante le/
gitimam nocet filio quoad legitimam Cy. in. l. i. C.
de confes. Spec. eo. ti. in. §. nunc videndum ver. sed
nunquid & an potest detrahi de bonis regni duca
tus & similium dic per Abba. in cōsi. lxxij. in. vi. col.
ibi nam talis impensa minuit &c. vide Alex. in di/
cta. l. in quartam vers. quantum & ibi de redemptio
ne captiuorum. d. Ia. in. §. actiones in fine col. in
ver. tangit insti. de actio. habes an tale solutum re/
demptione

demptione filij posse repeti a ipso patre et quid in soluto a fratre matre vel amico. Ja. ibi. et an filius potest cogere patrem vt soluat legitimam suã pro sua cõdemnatione. Ja. in. d. §. actio. in col. fi. ver. an autem patre et quid in fisco an potest agere cõtra patrem vt soluat legitimam pro filio condemnato. d. Ja. in col. fi. ver. an confiscus et ibi quid iam in matre in ver. tãgit hic et an filius habet actionem cõtra patrem pro ipsius legitima Abba. in. d. c. raynuncius et an debet detrahi de singulis rebus ibi Abba. et no. q legitima regulariter parentibus vel alijs non detrahit. l. i. §. impuberi. ff. de colla. bono.

De successionibus morientis sine filijs ex testamento Rubrica.

a At si testator filios seu liberos et descẽdentes ex eis b in infinitum non habeat: potest de bonis paternis: et maternis: et alijs ab agnatis et cognatis sibi obuenientibus: c disponere d iuxta velle vsque ad medietatem ipsorum bonorum e Reliqua autem medietas f perueniat ad g proximiores agnatos et cognatos h pro ut in capitulis de successionibus ab intestato dicetur: de bonis vero per eum i acquisitis potest disponere pro arbitrio k voluntatis.

De successionibus morientis sine filijs ex testamento Rubrica.

1 a At si testator † Subaudi vel si testatrix eadem sit ratio. ff. de verbo. signi. l. i. et de negoges. l. ait pretor. §. i. Et nota q regulam ponit hec consuetudo cũ quis liberos non habet: quid iuris est de bonis eius. Et no. q hec cõsuetudo videtur desuper additionẽ supplet proximam que loquitur cum aliquis vel aliqua habet filios vel liberos hic vero cũ nõ habet et vult testari de bonis suis. Neapolitanus.

2 b In infinitum † Parentes enim et filij in infinitum dicuntur. ff. de in ius vo. l. quicunque. §. parentes. Et dici in cõsuetudine si moriatur aliquis et dicitur improprie nam mundus et ois generatio finiri debet vel expone in infinitum et sine limitatione personarum et graduum. Neapolita.

3 Non habeat † Si vero habet liberos tunc potest testari de ipsis bonis vsque ad medietatem reliquam autem medietatem debet liberis relinquere sic supra proxima consuetudine. Neapo. ADDI. De ista dictione non habet dic per Alberi. in dict. in verbo non habetur.

4 c Disponere † Quod proprium ẽ morientium in auct. vt li. ma. et aui. §. i. coll. viij. et dñs inquit Ezechiel dispone domui tue qa morieris et nõ viues vt. iiij. regũ. xx. c. in prin. licet alia littera sit ibi precipe domui tue etc. et ita forte hic cũ rub. dicat ex testamento et ad primordiũ tituli etc. C. de ipo. lucra. de scrip. l. fi. li. x. et hoc quo ad hominẽ: Deus aũt disponit prouidentia et predestinatione vt i prohemio decretalis in verbo dispositum large ẽt sumitur inter viuos vt in auct. de nup. §. si vero oẽs defuncti coll. iiij. ibi non. n. eos testamẽta cõscribere vt superstites quo voluerũt disponere etc. In cõsti. regni de successione filiorũ comitũ et baronũ. l. in aliquibus ibi et ipsas p eoz dispositione maritãt. Itẽ qui cõdit legẽ dr disponere. ff. de iure do. l. si extraneus. §. fi. et in auctẽ. de testi. §. nobis ergo coll. vij. Itẽ verbũ disponere trahitur ad oẽm alienationẽ vt extra de re. eccle. nõ alie. c. cũ laicis in prin. cõsiderato titulo et Rubricatur in titulo de testamẽtis seu vltima voluntate extra de testa. c. qa nos. Iste. n. propositiones di et dis seperate sunt vt diuido distraho discurro et similia vt dicit Paricia. in fi. iiij. li. cũ et sic quoties agimus de bonis maternis a nobis seperãdis et transferendo in alium possumus dici disponere de eis quasi seperatim a nobis ponere. ADDI. De hoc verbo disponere dic per. d. Alex. in rubric. solu. matri. et in cõs. xiij. in. iij. volu. et hũc infra i cõsue. si mulier et de cõsen. mulie. in glo. in verbo marito disponẽti: et an veniat donatio causa mortis do. Alex. in. l. ij. ff. de leg. i. ibi predestinatione etc. de predestinatis dic per Abba. in prohemi. decreta. Inno. et Hostien. in. c. fi. de iura. calumnie. et ex. in. c. Nabuchdonosor. xxiij. q. iiij. vide Aug. in tracta. de predesti. quem habemus in suis epistolis et Robertũ et alios in sermone de predestinatione et nota vnũ quod dixit Scotus de predestinatione loquens timeo vt ne propter profundum. s. predestinationis ibi in profundum. s. inferni induens q de ea non est loquendum tamen Augustinus pulchre declarat in. d. tracta. vbi omnino vide.

5 † Nunquid ergo inter viuos vsque ad medietatem tantum potest disponere seu alienare quod videtur ex significatione vocabuli vt modo dixi. Itẽ qa si premitteretur totũ alienare: quomodo medietas esset peruentura ad tales proximiores nisi velles subaudire ibi reliqua medietas scilicet eius quod habuit tempore mortis: qui intellectus cõmuniter obseruatur: tamẽ hec litera nõ videtur pati cũ de bonis obuenientibus dicit etc. Itẽ qa medietas debetur ex quodam pacto cum consuetudo habeat vim pacti. C. de decur. in Rubrica lib. x. et prouidentia principis confirmantis. vt supra in prohemio ergo videtur q nõ posset illam medietatem alienare nisi vita sua durante argu. de alien. feu. paterno. l. i. Item quia in hac medietate non possent isti proximiores exheredari sine causa vt hic: et cũ nõ possit in ipsa disponere testator sicut est in debita iure nature filijs cõpetente vt in auct. de trien. et se. coll. iij. et sic equiperatur illa tertia et ista medietas: quod etiã patet ex propria cõsuetudine ista: et sicut enim in filijs fit bonorum distinctio et medietas prouisio: et sic inter ipsos proximiores et filios est duplex cõformitas. Primo quo ad medietatem secundũ bonorũ distinctionẽ. Secundo equiperatur filijs quia sicut filij nõ possunt exheredari in tertia sine causa: sic nec isti proximiores: et sic hic medietas sapit naturã tertie: et hij proximiores naturam filiorũ. Vnam autem difformitatem inuenio quia filij habent duo iura scilicet tertie in bonis quesitis p defunctũ: et medietatẽ secũ

dum distinctionem beneficii vt supra proximios.con/
suetudi.proximiores vero habent vnus scilicet me
dietatis que habet naturam illorum duorum vt di
xi. Preterea de summa prouidentia ⁊ naturali ra
tione est vt qui sperant succedere tueantur bona ne
dilapidentur.ff.de leg.heredi.l.in princi. Itē quia
mens legis debet attendi potius quam verba cū
scire leges non est verba earum tenere sed men/
tem ⁊ vim atqꝫ potestatem vim idest sensum ⁊ mē
tem potestatem enim vt quandoqꝫ stricta significa
tione verborum recedatur vt seruetur mens legis
ff.de legi.l.scire leges ⁊.l.circa legem ⁊.l.fraus.n.
⁊.ff.ad mace.l.sed si Iuli.nus.§.mutui.ff.vti pos.
l.i.§.hoc interdum ⁊ extra de verbo.significa.c. in
telligentia. Mens autem huius consuetudinis est
vt medietas perueniat ad proximiores ⁊ sic rei ser
mo debet esse subiectus ⁊ non econtra. Ista ratio/
ne motus dominus Bartho.de Capua secu.c.ad
perpetuam rei memoriam ⁊c.quo cauetur ꝙ co/
mes ⁊ Baro potest petere subuentionem pro filia
monachanda licet edictum de filia maritanda lo
quatur vt ibidem ⁊ facit consti.regni vt de succes.
versicu.filii autem fratrum in glo.quid ergo dice
mus ⁊ pro ista opinione videtur casus.C.de inoffi.
6 do.l.i. ¶ † In contrarium videtur ꝙ similiter mari
tata potest bona stabilia in dotem data alienare cū
consensu viri vt infra de contracti.per virum ⁊ vxo
rem.⁊c.l.bona stabilia ergo existēs vidua nō eget
consensu alterius nisi filius contradiceret ex iusta
causa vt eodem titu.ibi ⁊ si mulier. ¶ Item quia
vnusquisqꝫ est moderator ⁊ arbiter in re sua.C.
mandati.l.in re mandata. ¶ Item quia iniquum
est ingenuis hominibus non esse liberam rerum
suarum alienationem.ff.si apa.quis sue.ma.l.non
vsqꝫ adeo ⁊ pro hoc.C.de contrahendis empti.l.
ii. Et quia hec lex imponit frenum disponendi in
vltima voluntate vt ex Rubrica patet. ¶ Item
quia hic de testatore loquitur ergo secus videtur
in donatore ingressore ⁊ venditore vt dixi supra in
consuetudine si moriatur aliquis in glo.hic mouet
⁊c. ¶ † Item pretor prouidet liberis. Item agna
7 tis seu legatis. Item cognatis. Item viris ⁊ vxori
bus vt in his propriis titulis super.C.⁊ institu. Et
tamen non propterea inuenitur libera potestas in
terdicta alienandi sic etiam in lege ciuili.ff.de he/
redi.insti.l.in suis.nam plus iuris videtur habere
filius in bonis patris quia etiam viuo patre cen/
setur quasi dominus vt ibi ꝙ isti agnati ⁊ cogna
ti ⁊ pater inter viuos non prohibetur alienare bo/
na sua vt dicta.l.non vsqꝫ adeo ⁊ pro hoc videtur
tex.⁊ glo.ff.si quid in fraud. patrona.l.i. in princi.
† Ubi distinguit aut libertus disponit de bonis su
8 is in vltima voluntate seu donatione causa mortis
⁊ tunc non est necesse probare fraudem vel dolū
aut inter viuos etiam titulo lucratiuo ⁊ tunc de/
bet probari dolus alias non reuocatur ⁊ tamen
tertia patroni censetur vt eo alienum vt in sequen
ti glo.ibi nota.licet ibi de particulari donatione lo
quatur ⁊ non de donatione omnium bonorum.
¶ Preterea hodie sunt hereditaria omnia feuda
cui eadem sit forma si succedatur alicui ⁊ successo
ribus suis sine heredibus ex suo corpore descen/
dentibus vt in.c. Regis Caroli secundi quod inci/

9 pit considerantes † Ergo non potest venire cōtra
factum defuncti cuius est heres ex causa aut do/
tis vel donationis propter nuptias vel captiuorum
redemptiones vel si non haberet vnde faceret ex/
pensas permittitur alienatio.C.de fideicōmissi.au
tent.res que subiacet restitutioni ⁊.C.ad trebelli.
auctentica nisi rogati ⁊ melius in auctentí.de resti
tutio.per totum.vii.coll.⁊ intellige de redemptio
ne captiuorum scilicet parentum filiorum vel fra/
trum non aliorum vt.ff.soluto matrimonio.l. quis
⁊.ff.de iure doc.l.maritus.§.manente.
ADDI. Dic ꝙ idem secutum fuit.S.Consi. ꝙ
ista consuetudo non habet locum in donatore ⁊ vel
venditore nisi fraudulenter fieret vt dicit.d.Ma/
the.de Afflic.in decisi.clxx.tria dubia ⁊c.versicul.
ego fui in voto ⁊ ibi hereditaria ⁊c. an inuentari/
um prodest feudo hereditario dic per Andre.de
yser.in.c.i.an agnatis.⁊ ad intellectum limitationē
⁊ ampliationem dicte auctentice res que vide ibi
per dominum Iasonem post alios doc.ibi.
10 ¶ † Sed an pater posset omnia bona sua aliena/
re nota.Caro.in longobarda de successio.l.si quis
⁊ seque. Et tormat etiam de debitis ⁊ gradibus.
l.si quis de bitum in prin.vnde videtur ꝙ possit alie
nari dummodo non in fraudem.
ADDI. Ad hanc questionem vide glo in.l.lex
cornelia de vulga.⁊ pupil.⁊ quid si pater vendit ⁊
confitetur pretium recepisse an preiudicet filio Ce
pol.in caute.xxvi.in fi. Ia.in.l. si arrogator in.xx.
colu.de adoptio.d.Abba.in.c. Quis in penultima
colum.versicu.ex his infertur de re iudi.
11 ¶ † Item mater potest dotem suam totam alie/
nare ⁊ filii non reuocant.C.de dona.causa mortis.
l.ii.primo responso. Et pro hoc vide pulchram glo.
ff.de le.ii.l.imperator in vltima glo. Etiam pro hoc
vide quod no.dominus Andre.si de feu.cōtrouer.
12 fuerit.c.tusus. ¶ † Sed quis probabit fraudem.
Respondeo qui eam dicit vt no.C.si res aliena pi/
gno.da.sit.l.ii.licet quandoqꝫ presumatur vt hic
subicio quod forte non sufficit.si vero alienaret ex
causa iusta vel necessaria procuidubio valet vt in/
fra in cōsuetudine ⁊ si mulier de contracti.per vi
13 rū ⁊ vxorē cele. ¶ † Itē si donaret bene merenti.
ff.si quod in fraudem pa.l.lucius in cōsue.mulier.
de iu.doc.sic ⁊ prelatus donat res ecclesie bene
merenti secundum Albericum vt no.in aucten.de
alie.⁊ emphi.in princi.glo.i. colla.no.ix. Nam ali/
quid alienatur quandoqꝫ inofficiose ⁊ reuocatur
pro parte secundum materiam.C.de inoffi.do.l.
si totas ⁊ de reue.do.l.si nunquam quandoqꝫ alie
natur in fraudem ⁊ reuocatur in totum quandoqꝫ
alienatur ex culpa ⁊ non reuocatur vt no.ff.ad tre
bellia.l.Imperator in glo.que incipit in potestate
manenti in fine.
¶ Non obstat pactum consuetudinarium ⁊ proui/
dentia principis quia tales agnati ⁊ cognati non
sequuntur hic bona vt ex prouidentia vt in Rubri
ca nam primordium tituli ⁊c.nec est bonum simi/
le de feudo dato alicui ⁊ liberis ex prouidentia
nam tunc concessor prouidet sibi ⁊ feudo ideo qꝛ
sicut in viciis ita in virtutibus sepe solet filius
⁊c.C.ad le.Iulia.ma.quisquis.ff. de edili.edict.l.
ꝙ si nolit.§. qui mancipia.⁊.C.de conali.l.si co/

ariali.li.xij.liberis autem prouidet circa ipsum be
14 neficiū assequendū. ¶ † Sed quomodo probabitur
fraus. Respondeo secundum quendā glo. in frau
des cōsuetudinis facere videtur qui forte castenā
tus est vel ita eandē etatem peruenit vt filios ha
bere non possit vel si ideo facit vt priuet eum qui
succedere debet a successione sua vt no. in. x. coll.
per quos fiat inuestitura. c. noui vero in versicu. in
15 fraudē. ¶ † Item presumitur fraus si est titulus lu
cratiuus. ff. que in fra. cre. l. quis autem ver. in hoc
ignorantes libertatem acceperunt τc. sic enī igno
rantes legatarij. e. l. §. simili modo nisi videtur in
tuitu beneficij recepti vt extra de peculio cle. in fi.
extra de testa. c. relatū cum in officijs τ ibi per Jn
no. ¶ Quandoqꝫ ex titulo lucratiuo non presumi
tur fraus sed ex titulo emptionis pro modico pre
16 tio. C. man. l. per diuersas. ¶ † Item non est vere
lucratiua sed est deseruitura vel si deseruit causam
prosequi τ passus est litem mori vel si non vtatur
seruitutibus vel si pro derelicto rem habuit. eo. ti.
17 l. ij. §. gesta. cum. l. sequenti. ¶ † Item est lucratiu
us re licet non nomine nec sui natura vt si modico
vendidit pretio eodem ti. l. si debitor τ. ff. de dona.
inter viru τ vxorē. l. si sponsus sponse. §. circa τ. C.
eodem. l. si non verum est quod ne. ff. de aut. tu. l. pu
pillus ver. si. n. in glo. presumpta τc. τ pro hoc vide
tur tex. in. x. coll. qualiter olim feu. po. alie. c. i. §. do
nare ibi quis enim dubitat ꝙ si libellario nomine
sub vilissima duorum denariorum pensione perpe
tuo concedatur feudum esse alienatum in fraudē
τc. Fallit si ob causam necessariam fiat vt infra de
contracti. per virum τ vxorem. c. si mulier. Et ibi vi
de quid de donatione facta benemerito. Et quid si
18 ob dotandam filiam. ¶ † Item fraus seu malitia
presumitur quoties in contrarium est iuris cōmu
nis presumptio alias qui fraudem probare debet
vt bene no. Ber. extra de iure patro. c. pastoralis.
Si vero non est titulus lucratiuus non presumit
fraus τ ideo aduersus acceptorem debet probari
participatio fraudis. ff. que in frau. cre. l. i. τ. l. quod
autem. §. hoc edictum. Fallit si fiat omniū bonorū.
19 eo. ti. l. omnes. §. lucius. ¶ † Item presumitur fraus
si sit omniū bonorum sed fiat coniuncte persone. ff.
de donatio inter virum τ vxorem. l. iter extraneos
Alienatio autem rei feudalis facta proximiori pre
sumitur fraude vt in. x. coll. per quos fiat inuestitu
ra. c. noui vero. §. i. in glo. magna que incipit vt ve
re τc. τ ibi plene. Sed clerici agnati nō possunt ex
traneis sic concedere in feudum rem cōcedi con
suetam vt no. in. x. coll. qui successores teneantur. c.
si vero archiepiscopus. in princi. Sed hodie potius
dant cognatis ꝙ extraneis vt eadē. x. collatione. j. si
de inuestitura feudi inter dominum τ vasallus lis
20 oriatur. c. i. in fi. ¶ † Item presumitur fraus si fiat
clam. C. de rei vendi. l. hij qui. Item si post aliena
tionem alienator inueniatur possidere. ff. qui. mo.
21 pign. vel ypo. solu. l. sicut. §. superuacuum. ¶ † Itē
si post contractū de proximo cōmiserit delictum. ff.
si testa. qui. l. eius. fu. l. i. §. patronum τ. l. fin. ¶ † Itē
si alienauit omnia bona. ff. que in frau. cre. l. ait pre
tor. §. lucius. Neapolitanus.
22 d ¶ Velle † Ex hoc patet ꝙ loquitur de eo qui
potest disponere iuxta velle suum τ sic per seipsum

τ sic est pubes alias non potest testari quia iudiciū
animi non habet vt insti. quibus non est permis.
23 facere testa. §. preterea. ¶ † Quid ergo si est pupil
lus τ pater ipsum sibi heredem instituit τ sic pu
pillariter substituit an talis substitutio trahetur ad
bona materna τ sic concludat proximiores ex parte
matris. Respondeo vt notaui infra proxima con
suetudine in secunda glo. Neapolitanus.
ABBJ. De hoc verbo velle vide per scriben
tes in. l. i. C. de sacrosan. eccle.
24 e ¶ Reliqua † Reliquorum appellatione contine
tur etiā totum si totum superest. ff. de re. mili. l. ꝙ
ꝙ. ff. de dona. causa mortis. l. et. l. qui. C. de heredi. in
sti. l. ij. ff. de solu. l. ex pluribus. ff. de leg. iij. l. fideius
sor τ. ff. ad trebel. l. lucius. §. gayo. ergo si defunctus
non disposuisset de hijs bonis vel disposuisset per
sone inhabili τ sic totum superesset dispenendum
videtur ꝙ tales agnati seu cognati haberent to
tum virtute huius consuetudinis. Sed hec non vi
detur bona ratio nam reliquorum appellatione cō
tinetur etiam nihil si nihil enim superest. ff. de ver
bo. sig. l. post reliquorū. ergo si testator disposuit
de totis hijs bonis τ sic nihil superesset disponen
dum ꝙ tales agnati seu cognati nihil habebūt vn
de expone hic reliquis. l. alia vt sic nō attendatur si
gnificatio reliquorum vel predicta significatio est
quando non exprimitur quid sit ipsum reliquum
quod simpliciter profertur hic autem exponitur. l.
medietas vnde cessat interpretatio. Neapo.
25 f ¶ Perueniat † Dicitur autem peruenire etiam
si dolo fecit quo minus perueniret. ff. solu. matri. l.
si vero negocium. §. dabit. ff. de falsis. l. filius eman
cipatus. §. fi. Et dic perueniat non titulo institutio
nis tantum sicut in liberis dixi supra proxima con
suetudine in glo. super verbo relinquere et qui sunt
honorandi titulo institutionis vt ibi. Sed titulo con
stitutionis etiā si non instituatur τ sic ab intestato
non dotis vel alio titulo inter viuos. ff. ad trebel. l.
26 a filia. §. l. † Et sic nota ꝙ talis testator potest de
cedere pro parte testatus τ pro parte intestatus
virtute huius consuetudinis sicut etiam nullea virtu
te legis. ff. de vulg. τ pupilla. sub. l. si plures. §. ad
27 substitutos. ¶ † Itē hanc medietatē habebunt de
ductis oneribus eius a quo obuenerūt. ff. ad tre
bel. l. cogita. §. siquis. Bona. n. dicūtur deducto ere
28 alieno. ff. de verbo. sign. l. i. bonorū. ¶ † Item dedu
ctis fructibus perceptis ante morā. ff. ad trebellia. l.
heredes in prin. ¶ Item intellige ꝙ perueniat ita
ꝙ mansura sit alias si auferri cōtingat nō diceretur
peruenisse sed venisse. ff. de verb. sign. l. peruenisse.
29 ¶ † Itē implicat vt tradatur possessio. ff. soluto ma
trimonio. l. si vero. §. dabit τ. ff. de heredita. vel ac
vendi. l. ij. §. peruenisse nō ergo capiēt propria au
ctoritate vt dicam in cōsuetudine instrumenta do
nationis nec perueniat ipso iure τ pro hoc. C. ne li
ceat potētio. l. i. in glo. an ipso iure C. de episcop. τ
cleri. l. i. in glo. an per sententiam τc. τ extra de ele
ct. c. quisquis in quibus dicitur. † Et nota ꝙ ver
30 bum futurum subiunctiui non notat ministerium iu
ris ipso iure sed facto hōis interueniente vel etiam
propria auctoritate capit si a nemine teneatur cum
peruenire dicatur siue directo siue per obliqu
um seu per alium. ff. soluto matrimonio. l. non so

lum⸗⁊ sic posset testator hanc medietatem hijs pro
ximioribus relinquere⸗quod est forte verum .dum
modo sine interuallo perueniat.ff. de priuilegio
33 clerico.l.si ventri §.fi.¶ †Sed an transmittatur an
teq̄ apprehendatur corporaliter⸗videtur ꝙ sic quo
peruenisse dicitur eo ipso ꝙ habet actionem.ff.de
petitio.hereditatis.l.si possessor hereditatis.§. bo/
ne fidei.ff.soluto matrimonio.l.si vero.§. dabit.ff.
de regul.iuris.l.qui actionem ⁊ quia quod est pa
ratum dicitur peruenisse nam lana dicitur perue/
nisse ad telam eo ipso ꝙ est parata ad telam⸗⁊ sic
nondum est in tela.ff.de leg.ij.l.si cui lana.§.i.
¶ Sed contra videtur quia certe sunt persone q̄
possunt transmittere hereditatem non aditam scili
cet de parentibus ad liberos⸗⁊ econtra.C. de hi.s
qui ante apertas tabulas.l.i.⁊ vide quod dixi su/
pra in consuetudine siquis in glo.subaudi tantum
⁊c.circa finem versicu.sed an bona ⁊c.Sed quan
do verbum peruenire apponitur tempori ut si ad
xvi.annum peruenit dic vt plene dixi.ff.de condi.
⁊ demonstrati.l.non putabam. Neapolitanus.
ADDI. De hoc verbo perueniet vide per Al/
bericum de Rosa. in suo dictionario in verbo
perueniat.
34 g ¶ Proximiores † Intellige sursum⸗deorsum⸗⁊
seorsum vt dixi supra in consuetudine siquis.¶ Itē
intellige si non habet liberos sic enim loquitur illa
consuetudo si non habet liberos tunc illa medie/
tas ad eos peruenire debet supra in consuetudine
si aliquis.Et intellige hic patre⸗vel matre non exi
stente⸗alias si existeret pater vel mater dico habe
re locum ius cōmune vt puta decessit quis sine li
beris relictis fratribus ⁊ matre vel patre⸗vel vtro
q̄ certe dico tunc habere locum auct.defuncto.C.
ad tertul.quod hic correptū non est. Neapoli.
35 h ¶ Pro vt † Hec dictio prout secundum ⸗iuxta
vel similis quandoq̄ refertur ad scripturam⸗quā
doq̄ ad factum meritorum⸗quandoq̄ ad factum
demeritorum puta delictum⸗quandoq̄ ad factū
quod non est meritorium vel demeritoriū.¶ Pri
mo casu quando refertur ad scripturam ⁊ tūc suffi
cit ꝙ in illa scriptura cōtineatur quo ad mentē. li/
cet verba deficiant.C.de edēdo.l.edita actio.⁊ de
epi.cleri.l.i.Si vero contineatur quo ad verba nō
quo ad mentem⸗tunc pro superuacua habetur illa
scriptura ad quam fit relatio ⁊ dispositio que ad
ipsam refertur remanet efficax.C.de insti.⁊ sub.re
sti.sub con.fac.l.si testamentū.Sed certe ibi ideo
dispositio remanet efficax quia ad illam scripturā
nō referebat principalis dispositio sed conditio tā
tum⸗at vbi principalis dispositio refertur ad ali/
quam scripturā tunc deficiente ipsa scriptura defi
cit dispositio.ff.de re.iudi.l.ait pretor.§.fi.vbi dici/
tur ꝙ si iudex cōdemnauit tictū restituere scio ꝙ
habebat ex testamēto dicunt ergo si nulla cōtrās cō
tinetur nulla est cōdemnatio.Innoc.vero dicit ꝙ
si confiteor vera esse que in tali priuilegio cōtinent
⁊ priuilegiū est falsuz qa cōfessio nō tenet qa sem
per priuilegio initi debet quo sublato ⁊ oīa que
ex illo sequūtur tolli videntur⸗secus si esset in aliqo
defectiuū vt si careat cōsensu canonicorū tūc.n.te/
net cōfessio qa nō vigore tollitur licet nō habet tā
tum cōtrum credebat qui cōfessus est ita no.Inno.
extra de excep.c.cū venerabilius circa princ.per
vnā colu.¶ Secūdo casu qn̄ dictio pro vt vel simi/
lis refertur ad factū meritoriū vt prout quisq̄ de
seruis meruit liber esto⸗tunc nō requiritur ꝓbatio
meriti sed sufficit ꝙ nō demeruerit.ff.de manu te.
l.testamēto cēturio.¶ Tertio casu qn̄ refertur ad
factū alias ad delictū de meritorū puta pro mēsu/
ra delicti seu prout quisq̄ deliquerit puniatur.l.
pro qualitate ⁊ magnitudine⸗delicti.ff.de fal.l.diu
us ⁊ de extra ordi.cri.l.saccularij §.i.⸗⁊ sic debet ꝓ
bari qualitas ⁊ magnitudo delicti seu demeriti.
¶ Sed quero quomodo cur qn̄do refertur ad me
ritū nō requirit probatio meriti⸗⁊ cū refertur ad
meritū seu delictū requiritur ꝓbatio qualitatis ⁊
magnitudinis demeriti vt est dictū.Certe non vi/
deo ratione cū de vtroq̄ sit scriptū Ponā in pon
dere iudiciū⸗⁊ iustitiā in mensura⸗dico ergo ꝙ in
l.testamento cēturio est speciale fauore libertatis.
36 ¶ † Quarto casu qn̄ refertur ad factuz aliud cō/
sideratione meriti vel demeriti tunc requiritur ꝓ
batio seu veritas facti.ff.locatio.l.Item qritur.§.fi.
ibi pro vt quisq̄ habitauerit ⁊c.Et ideo credo in
verbo sm vt si dicatur sm ꝙ quisq̄ habuerit ⁊c.
quod verbū sm quādoq̄ refertur ad verbū per/
sonale ⁊ tunc accipitur casualiter videlicet ꝓ quia
si vero refertur ad verbū impersonale accipit con
ditionaliter pro si.extra de verbo.signi.c.abbate.
Neapolitanus.
ADDI. De natura istius dictionis prout vide
Albericum de Rosa.in suo dictionario in verbo ꝓ
ut⸗⁊ ibi habes de dic.secundum⸗⁊ iuxta in verbo
secundum⸗⁊ in verbo iuxta.
37 i ¶ Acquisitio † Sed quis ꝓbabit acquisitionem
videt ꝙ actor.C.de proba.l.actor ⁊ ꝓ hoc optime
extra de testamē.c.i.in fi.Alij dicunt ꝙ presumit
per defunctū ex eius industria⸗⁊ laboribus aut ali
is casibus acquisitū.C.de vsufruc.l.fi.in fi.⁊ arbi.
tu.lege si defunctus ⁊.ff.de don.inter vi.⁊ vxo.l.qu
tus.Quid ⁊ qualiter ꝓsumatur dic vt pulchre no.
Inno.de testa.c.cū in officijs videlicet ꝙ habeat
locū arbitriū iudicis similiter vide.C.de bo.que li/
be.l.cū oportet in prin.in glo.sup v̄bo ex substantia
licet alij cōtra nā feudū ꝓsumitur vetus nō nouuz
vt in.x.colla.de gra.succe.l.ꝑ successionez in fi.sed
ibi dicit ꝙ in dubio causa cognita debet iuramen/
tū deferri inspectis circūstantijs ⁊ ꝓbationibus ꝙ
dic in eadē colla.de cōsuetu.rec.feu.l.sacramentū.
Sed primū vr satis rōnabile vt actor agnatus ꝓ/
bet ab agnatis obuenisse ⁊ actor cognatus ꝓbet
ab cognatis obuenisse.Sed hijs ꝓbationibus exi
stēribus dubijs recedendū videt a dicto.c.x.coll.
¶ † Sed qd si permutāt dic vt supra dixi in con
38 suetudi.siqs vel siqua in glo.sup verbo obuenerūt
¶ Sed qd si defūcto aliquo⸗vel aliqua ꝓbatur ali
qua ad eū vel eā ꝑuenisse a ꝓximioribus agnatis
vel cognatis⸗⁊ aliqua ꝑ eū vel eā fuisse quesita⸗ex
sua industria honesta de quo no.ff.de dona. inter
vi.⁊ vxo.l.qntus.Quid ⁊ qualiter ꝓsumatur dic vt
plene no.Inno.in.d.c.cū in officijs⸗videlicet ꝙ ha/
beat locū officium iudicis. Neapolitanus.
ADDI. An appellatione venditionis veniat ꝑ
mutatio vide que dixi post hunc in cōsuetudine si
quis emit in verbo emit infra de iure congrui.

39 k ¶ Voluntario † Scilicet iuste nam per hoc nõ conceditur relinquere non capacibus argumento C. de sacrosãcte ecclesie. l. i. Et dixi supra proxime consuetudine, super verbo relinquere. Neapo. ADDI. Vide doctores latissime in dicta. l. i. C. de sacrosan. eccle.

¶ De filiisfamilias volẽtibus testari & de quibus bonis Rubrica.

a Filiusfamilias & filia familias b possunt de bonis c aduenticiis d tantũ sibi a matre premortua vel aliis ex linea materna obuenientibus e testari: ac si pater vel mater familias esset. Ita quod non teneatur aliquid patri: vel auo paterno: vel alii qui sit in linea ascendẽte paterna relinquere f si nolit g saluo debito bonorũ subsidio. In aliis bonis aduẽticiis & vndecunque sibi obuenientibus h iura cõmu-

6 nia obseruantur.

¶ De filiisfamilias volentibus testari & de quibus bonis Rubrica. ADDI. Vide Socci. in regula. clii. vbi habes casus quibus filius fa. testari põt.

a Filiusfamil.

1 ¶ † Hec cõsuetudo ponit tres regulas primo ponit regulã potestatis quam habet filiusfamilias intestãdo de bonis paternis: vel maternis vel eius linee. Secundo ponit regulam necessitatis erga parentes paternos ibi saluo &c. Tertio ponit regulam de aliis bonis ibi In aliis &c. Et nota quod corrigit ius cõe ẽtiã de iure cõmuni etiã patre volente testari nõ põt. ff. de testa. l. qui in potestate insti. quibus nõ est per. fa. te. in prin. licet do nore causa mortis posset sed quare sit: vide. ff. de dona. causa mor. l. tam is. §. i. Item corrigit. c. licet extra de sepul. lib. vi. Sed si patria potestas impedit ergo solũ in ciuitate romana videtur habere locũ prohibitio: cũ ius potestatis sit propriũ ciuium romanorũ insti. de patria. po. §. i. & hoc videtur tenere Accu. insti. de nup. princi. Quid ergo & sm hec glo. cõsue. nõ corrigeret ius cõe. Sed certe ius proprium ex nõ scripto ciuiũ romanorũ nõ est ius cõe. Si vero ex scripto est ius. cõe quo vtimur insti. de iure na. §. cõstat. ¶ † Quid de nepotibus & deincepo

2 videtur idẽ cũ appellatione filiorũ oẽs descendẽtes liberi cõtinẽtur. ff. de ver. sig. l. filii & liberorũ & filiorũ appellatione oẽs qui ex nobis descẽdunt cõti-

3 nentur. eo. ti. insti. & ff. de ritu. nup. l. senatus. ¶ † Sed videtur cõtra. ff. ad mace. l. i. & l. filiũ habeo solu. aut verbũ filius proferatur a lege aut ab homine: & hoc verbũ licet habet pulchras distinctiones tñ obmittendo: si ergo profertur a lege in causa fauorabili cõtinẽtur nepotes. ff. de excu. tu. l. sed & milites in prin. insti. qui. dari tu. pos. §. fi. in casu vero odioso secus vt in macedo. vel aut tractamus de significatione & deriuatione vocabuli & tũc cõtinentur † Dicitur n.

4 filius a filios quod est amor. aut de vulgari & cõi vsu loquẽdi & tũc cõtinentur. Alio enim noĩe filii: alio nepotes solẽt appellari: & quia cõis vsus loquendi attenditur. ff. de verbo. sig. l. si auunculus maxime cum tractatur de prerogatiua graduũ: alius est gradus filiorũ quam nepotũ vt no. in auct. de nõ eli. secũdo nube. §. si vero intestatus coll. i. & facit insti. de adop. §. i. vel filii appellatione nõ cõtinentur nepotes ex propria significatione vocabuli. Sed quando extenditur eius intellectus ex mente proferentis & ex causis nã intelligentia dictorũ ex causis est assumẽda dicendi facultas extra de verbo. signi. c. intelligere vel nisi aliter sequeretur absurditas vt dicta. l. liberorum. §. sed & papinianus & C. cõmunia vtriusque iudi. l. possessionũ. C. de fideicom. l. cũ acutissimi vel si eadem sit ratio de nepote: vt dicta. l. i. ad ma-

5 ce. no. & dicta. l. filii. ff. de verb. sign. ¶ † Sed quid de emancipatis. Respõdeo quod possit testari est maior ratio: quantũ ad debitũ bonorũ subsidiũ quod datur ratiõe nature in auct. de trien. & se. §. i. coll. iii. dico emancipationem non obstare cũ ciuilis ratio naturalia iura peruertere non potest insti. de le. agna. tu. in fi. ¶ † Item quid de naturalibus filiis: vel de naturalibus nepotibus ex legitimis filiis: vel naturalibus nepotibus ex filiis naturalibus videtur secus nam in huiusmodi personis nulla legitima consequentia custoditur. C. de natura libe. l. fi. circa princi. iura enim ab intestato eorum nemini aperimus eo. l. fi. in fi. ergo multo minus eorum parentibus cum magis &c. l. de inoffi. te. l. nam & si parentibus & ff. vnde leg. l. scripto. & pro hoc facit quia inter istos etiam affinitas forma non est. ff. de grad. l. nõ facile. §. affines & §. sciendũ. & ff. de concubi. l. i. & quod no. in eo: sed certe filiis naturalibus debẽtur due vncie etiã ab intestato iure nature: si pater habuit vnicã in habitu & forma concubine: si vero habuit plures: vel habuit vxorem & concubinam nihil debetur etiã iure nature. Non enim luxuriantibus sed caste viuentibus legem tribuimus vt in aucte. de trien. & se. §. cõsideremus vsque ad. §. illud quoque colla. iii. Ita videtur econtra quod parentes succedãt eis: & pro hoc. ff. vnde cognati. l. hac parte insti. de legi. agna. succe. §. vulgo. sed qui contineãtur appellatione liberorum dixi supra in consuetudine si moriatur in verbo liberis. Neapo.

ADDI. Ibi sed videtur contra &c. dicti. istam positam hic per hunc sequitur Albe. in dictiona. in verbo filii vbi posuit pulchra & multa. Et an veniat nepos ex filia vide Roma. in consi. xxix. incipi. licet magna apud me fuerit dubitatio: & an veniãt bastardi Feli. in rubrica de fide instru. & an naturales idem in. c. in presentia de proba. in. ii. col. & an veniat filia femina Alber. ibi Feli. in dicta rubric. & an in priuilegiis veniant adoptiui Feli. in. c. i. de rescrip. vide aliqua per Ja. in. §. penales instit. de actio. & an & quando comprehendatur filia omnino Abba. in consi. xxxvi. ii. colu. ibi dicitur enim filius a &c. dic idem per Bar. in. l. liberorum de verbo. sign. Bal. in. l. si filius de libe. & posth. in. vi. col. ver. aliquid & in. l. maximum vitium in. v. colum. C. de libe. prete. & nota quod alibi filius dicitur flos & pomũ parentũ. xxxiii. q. v. c. tunc saluabitur in fine.

7 b ¶ Possunt † Pondera bene hunc tex. quod ipsi filius & filiafamilias possunt testari: quod est verũ si sunt puberes: alias testari non possunt quia iudicium

pubes / testari:

animi non habent. Insti. quibus non est permis. fa-
cere te. §. preterea. ¶ Nota ex ista glo. usque ad fi-
nem de pupillari substitutione facta per patrem filio
nunquid extendatur ad bona materna quod tene men-
ti. ¶ Sed quid si isti filii familias sunt pupilli et pa-
ter eos instituit heredes et pupillariter eis substi-
tuit an substitutus habebit et bona materna. Respon-
deo sic secundum ius commune. ff. de vul. et pu. l. si qui ex
bonis. ymo habebit etiam ea bona que postea pupil-
lis obuenerunt eo. ti. l. et si plures. §. ad substitutos.
Et ratio est ne pupillus decedat a principio pro par-
te testatus et pro parte intestatus ut nota. in ipsis
legibus. Tale enim testamentum dicitur etiam
esse filii pupilli eo. ti. l. patris et filii. verum proxi-
miores ex parte matris petent a substituto medie-
tatem ad eos peruenturam condictione ex hac le-
ge noua. ut dixi supra proxima consuetudine super
verbo peruenit. nec est inconueniens quod ex post fa-
cto pupillus decedat pro parte intestatus. ff. de in
8 offi. testa. l. nam et si parentibus in fine. † Uel dic
quod secundum hoc ius municipale in substitutio pu-
pillari non venient bona materna ubi habet pri-
miores ex parte matris ratio est quia de hiis bo-
nis maternis potest quis disponere iuxta velle usque
medietatem ut supra proxima consuetudine. Sed
pupillaris substitutio non est facta iuxta velle pu-
pilli. cum non habeat iudicium testandi ut dictum est
ergo non potest dici dispositum de ipsis bonis ma-
ternis ab ipso filio. et eodem modo quod statuitur su-
pra proxima consuetudine videlicet iuxta velle
eius de cuius bonis maternis agitur et sic quod ipse
faciat ipse sit testator. At cum pater substituit filio
pupillo pupillariter tale testamentum dicitur unum
quia ab ipso factum. s. patre et quia unus testator
s. pater. ff. de vulga. et pupilla. l. ii. §. prius autem et
l. patris et filii. et quod ibi no. et insti. e. §. igitur. Est
ergo factum iuxta velle patris non filii de pupilli
de cuius bonis maternis agitur. Illi .n. de cuius
bonis maternis igitur permittitur disponere de me
dietate dictorum bonorum et disponendo preiudica
re proximioribus ex parte matris in medietate ip-
sorum bonorum ut supra proxima consuetudine et in
ista consuetudine. non autem permittitur patri quia
sic esset extendere legem municipalem que est stricti
iuris quod non licet. ff. so. ma. l. si vero. §. de viro nisi
sit eadem humanitatis ratio. ff. ad municipal. l. con-
stitutionibus. Sed videtur quod predicta ratio non
sit bona quod pater expresse substituit filio in bonis ma-
ternis sed quandoque simpliciter substituit bona ma-
terna veniunt in substitutione tacite virtute legis:
quia tunc non a testatore sed a pupillo capiat ut
dicta. l. si is qui ex bonis et. l. sed et si plures. §. sub-
stitutos. ff. de vulg. et pupil. Sed certe licet capiat
a pupillo non ex dispositione pupilli sed patris. et cum
pupillus non fecit testamentum nec potest dici testa-
tor sed pater ut est dictum. unum est testamentum
quia unus est testator. s. pater sed duo. duo dicuntur
quia due hereditates. ut plene nota. in dicta. l. pa
tris. licet .n. talis pupillus dicatur decedere testa
tus quia eius hereditas adit ex testamento ut dicta
. l. sed si plures. §. si ex asse. sed certe verum est ex testa
mento patris. ut ibi patet ergo dicitur decedere te-
status testamento patris non suo: et sic non iuxta velle

suum: sed patrisnam testamentum huiusmodi pupilla
re paternum vel pars paterni si potius est censendum
ut extra de testa. c. si pater in si. li. vi. Pupillare .n.
testamentum est pars et sequela testamenti patris.
9 insti. de pupil. sub. §. tam liberis. Nec obstat. † quod
vox patris est vox filii insti. de inu. stipu. §. et si quis
verum est in hiis que acquiruntur patri per filium ut ibi
10 patet in littera. † Item non obstat quod pater et filius pe
ne eadem persona censetur. C. de impub. et aliis sub
. l. si. quia verbum pene soluit contrarium. Item illud
11 quod ad unam portionem habendam. † Item non
obstat quod expressa pupillaris excludit matrem etiam
a debito iure nature ut dicto. c. si pater in si. quia ibi
loquitur quando pater substituit filio impuberi pupilla-
riter pupillariter in bonis suis. nondum filio questis er-
go nondum erat quesita matri debita iure nature
etiam quo ad spem: quia ipsa bona non erant ipsius
pupilli tempore institutionis et substitutionis sibi
facte per patrem: et sic tota et libera dispositio de ip-
sis bonis paternis: tempore iuris principaliter specta
bat ad ipsum patrem et ita loquitur dictum. c. si pater
in si. ubi pater in principio ipsius. c. ibi incertus bo-
nis suis etc. At in casu nostro bona materna erant
ipsius pupilli: et ipsorum spes erat quesita primiori
bus ex parte matris vigore cons. in casu quo de
ipsis non disponeret iuxta velle: ergo pater non po
tuit de ipsis bonis maternis disponere in preiudicium
primiorum ad quos ipsa bona peruenire debeant vir
tute consuetudi. ut est dictum. Sed premissis non
obstantibus humanior videtur esse sententia ut pro-
ximiores predicti admittantur ad medietatem tantum
tanquam si ipse filius sibi heredem instituisset. inst. de
pupil. sub. §. igitur. Nec est inconueniens quod in alia
medietate secundum hoc ius decedat intestatus ut
dixi supra proxima consuetudine super verbo per
uenit. Neapolitanus.
12 c ¶ Aduenticiis. ¶ † Sed quia probabit ista ad-
uenticia. Respondeo legatarii seu heredes instituit a
filio: quia in dubio profecticia seu presumitur processisse de
bonis patris in cuius potestate fuit nisi contrarium probet. C.
de col. l. filie vel si fuerit industriosus presumitur ex in
dustria si industriam exercebat vel dic ut no. C. de
bo. que libe. l. cum opus in gl. ex substantia patris etc. et vide
supra proxima consuetudine in gl. sed quia probabit. Neap.
d ¶ Tantum. ¶ De hiis tantum dicit quod pre-
supponit patrem vel auum viuum. Neapo.
ADDI. De isto dictione tantum late posuit Al-
beri. in dict. in verbo tantum.
13 e ¶ Testari. ¶ † Ergo filius videtur dominus pleno iu
re alias non posset testari ut in auten. ingressi. C. de sa
crosan. eccl. et sic videtur secundum hanc consuetudinem
quod pater habet usufructum in bonis maternis filii viuen
tis et sic econtra infra de alimen. pre. l. quod si aliquis ver.
et reliquas ubi pater habet usufructum in bonis huiusmodi
filiorum secum manentium. Respondeo. † quod hic loquitur de fi
14 lio manente cum patre et post restituas sibi dotes
a patre quo casu pater non habet usufructum infra
de iure dot. l. si mulier. Nam promptum est leges
legibus concordare. C. de in offi. do. l. i. vel hic permit-
titur filio testari de eo cuius est dominus et sic de proprietate
nuda. Uel dic licet pater habeat in proprietate
usufructum, tam secundum illam consuetudinem quod si aliquis
quam secundum ius commune. C. de bo. maternis. l. i. et ii. Tamen

ex beneficio huius consuetudinis permictitur filio
testari de ipsa plena proprietate fauore vltime vo
luntatis saluo tamen patri debito bonorum subsi-
dio si extraneū sibi fecit heredē vel dic vt sequētī
15 questione. ¶ †Sed quero in casu in quo pater ha
bet vsufru. an per mortem filij finiatur vsufruc. pa
tris. videtur ꝙ sic ex quo filius testatur. Sed vi-
detur contra dicta consuetu. ꝙ si aliquis vers. ve-
rum. ꝛ no. C. de bo. ma. l. ij. ꝛ. C. cōmun. de suc. l. fi. ꝛ
ad tertu. l. fi. §. fi. ꝛ in auct. de he. ab inte. §. i. col. ix.
quibus omnibus iuribus patet ꝙ per mortem fi-
lij non extinguitur vsufructus patris. Respondeo
ꝙ hic non finitur morte filij sed ex bonorum subsi
dio quod habet pater loco totalis vsufructus vt di
cta auct. §. si vero cum ascendentibus. c. quoniam.
Et sic nō est proprie finitio sed quedā legalis per
mutatio seu prouisio. Vel dic. ꝙ fm hoc ius licitū
est filio perimere vsufructū patris si nolit vel non
possit secum stare ꝛ habet tunc dotes matri pleno
16 iure infra de iure do. l. mulier †Ita hic cū filius
moriturū se videat ꝛ sic per mortem nō possit esse
cū patre vult in ipso mortis articulo dotes penes
patrem amplius non manere ꝛ propterea potest
de hijs disponere in vltima voluntate vt hic ꝛ ea-
dem ratione dico ꝙ posset disponere inter viuos.
¶ Quid autem si decederet filius intestatus dicā
17 infra in consuetudine ꝙ si aliquis. ¶ †Sed quid
si filius nequiens stare cum patre elegit habere
portionem alimentorum secundum formam infra
de alimentis. l. si quis habeat ꝛ sequenti. An possit
nihilominus testari de bonis maternis virtute hu-
ius consuetudinis. Respondeo sic cum hic indistin
cte loquatur ne grauetur pater in hoc nam in ali-
mentis nō quia finiuntur morte filij. ff. de transac.
l. cum hij. §. modus. In ipsis etiam bonis maternis
non: qa habet bonoꝝ subsidiū vt hic. Reapo.
18 f ¶ Si nolit †Ergo si vellet posset vltra debitum
bonoꝝ subsidiū relinquere patri: ꝛ quia illud vltra
non est aliqua constitutione terminatū posset om-
nia ipsa bona materna patri vel auo paterno relin
quere: ꝛ sic excludere proximos collaterales ex
parte matris: linea enim ascendens excludit colla
teralē vt dixi supra in cōsuetudine siquis vel si qua
in prima glo. circa fi. ꝛ existentia ergo parentū ex-
cludit proximos maternos collaterales a bonis
maternis descendentis testatis sicut existentia libe-
rorum supra proxima consu. alias differunt tamen
parentes in quantitate quia parentes in hijs bo-
nis habere debent tantū subsidiū vt hic liberi ve-
ro medietatē supra in cōsuetudine si aliqs. Rea.
A D D I. De ista si nolit vide per Albe. in dictio-
nario suo in verbo si nolit.
g ¶ Saluo †Hic ablatiuus absolutus non facit
19 conditionē sed quandā protestatiuā reseruationē
C. famil. herc. l. quoties ibi salua legis falcidie au-
ctoritate ꝛc. ꝛ alibi dicitur libertinus si ius ānuloꝝ
aureorū impetrauerit: q̃zuis iura ingenuitatis sal-
uo iure patronis natus sit. ff. de iure anu. aure. l. li-
bertinus ꝛ. C. de lati. libe. tol. l. i. §. sed autem ꝛ ali-
bi dicitur salua. l. fisci. C. de fun. patr. l. i. li. xi. ꝛ alibi
saluo canone eodem ti. l. vniuersi. Et alibi saluo iu
re cōmuni. ff. de assignā. libe. l. alimentorum. Et ali
bi saluis constitutionibus extra de appel. c. vt de-
bitum in fi. Et alibi salua sedis apostolice aucto. vt
in clemen. de reli. do. c. quia contingit ꝛ alibi salua
causa pignoris. ff. qui. mo. pig. vel ypo. sol. l. si in ven
ditione saluo iure addendi vel minuendi extra de
fide instru. c. inter dilectos. Alibi salua causa exe-
cutionis. C. de sal. l. ij. Alibi salua causa legati. ff. de
le. i. l. si nihil. §. i. Alibi saluo iure dotium extra de
appell. c. bone memorie in fi. Alibi saluo iure debi
torum. ff. de le. ij. l. Julianus in prin. Alibi saluo pa
trimoniali canone. C. de communi agro def. l. qui-
cunqꝫ in prin. li. xi. Alibi saluo q̃ʒ dempto canone.
e. libro de fundo patrimoniali. l. fi. in fi. ꝛ. l. pe. Alibi
saluo patronatus iure. C. communi. de manu. l. i. §. i.
ꝛ extra de elec. c. querelam. Alibi salua reueren-
tia potest vasallus cōpetenter cogere dominum
vt in. x. coll. de vasallo qui contumax est. §. fi. Et ali
bi salua persone reuerentia in auct. causa que cū
monachorum. Alibi salua contraria consuetudine
si quam habent extra de sente. excō. l. c. romana. li.
vi. Et alibi saluo iure domini principalis. C. de he
reticis. l. cū vero dominus. No. igitur hic ꝙ pa-
ter vel auus excludit alios proximos defuncti. s.
collaterales linea autem descendentes excludit
ascendentem: ascendens excludit collateralem vt
plene dixi supra in consuetudine siquis vel siqua
20 in fi. glo. magne †Nam primo curata cōpetenter
sic ad extraneas largitates accedere in aucten. de
trien. ꝛ semi. §. si vero vltra coll. iij. ꝛ de hoc debi
tum quod debetur parentibus sicut illud qd debe
tur filijs olim erat quarta hodie tertia vt ibi not.
21 plene in glo. s. filijs ꝛc. ¶ †Sed quid si habet etiā
lineam ascendentem maternam videtur seruari
prerogatiua gradus in auct. defuncto. C. ad tertul.
sed illud est de iure cōmuni de iure autem muni
cipali distingue, aut sunt in eadem linea ꝛ ex eadē
parte: aut ex alia parte vt dixi supra in cōsu. siquis
vel siqua: in prima glo. in fi. ver. item quero quid
22 ꝛc. ¶ †Sed quid si habet filios seu liberos an ex
cludatur pater ab hoc subsidio. Respondeo cōsue
tudo non distinguit sed certe videtur excludi vir-
tute consuetudinum superiorum Si moriatur ali-
quis vel siquis vel si qua consuetudine supra pro
xima: omnia enim que nostra sunt filijs nostris ex
voto paramus. ff. de bo. lib. l. nihil circa prin. filios.
n. natura vocat parentes autē ratio miserationis
23 admittit. ff. vnde libe. l. scriptio in fi. ¶ †Item pri
ma causa est liberorum: secunda parentum: tertia
collateralium vt in auct. cessante. C. de legi. here. q̃
hic correcta non est. Sed tunc pater habet vsufru.
dum viuit. Nam nepotes ꝛ deinceps descendētes
ex filio excludunt ipsum auum in totum a succes-
sione: non autem ab vsufructu siue sint emancipati
siue in potestate vt in auct. de hereditatibus ab in
24 testa. §. i. colla. ix. ¶ †Item quid si haberet paren
tes maternos ꝛ filios seu nepotes ꝛ deinceps. Re-
spondeo ꝙ ipsi descendentes excludunt ipsos pa-
rentes maternos ne dum a tota hereditate vt di-
cta consu. si moriatur aliquis vel siquis vel siqua ꝛ
dicto. §. i. Sed etiam ab vsufru. qui queritur ratio
ne potestatis vt eo. §. i. quid si filius non relinquat
patri debitum subsidium. Respondeo videtur irri
tum testamentum ex causa huius preteritionis vt
25 in aucten. ex causa. C. de libe. prete. ¶ †Item quid

si pater nollet hoc subsidiū sed vsufru. quē habuit
in vita an audietur. Rñdeo nō nam aut pōt pater
succedere filio in aliqua portione ⁊ tunc excludit
ab vsufru. vt in aūt. de he. ab inte. §. si vero cū ascē
dentibus. aut excluditur in totū a successiōe ⁊ tūc
retinet vsufructum. eo. ti. §. ⁊. C. ad tertul. l. fi. §. fi. ⁊
cōmunia de suc/
ces. l. fi. ⁊ est glo.
. C. de bo. mater/
nis. l. ij. Si vero
succedet filio in
totum ⁊ tunc finitur vsufructus per cōsolidatiōnē
26 vt ibi no. doc. ¶ † Itē nota q̄ pater succedit filio i
testato etiā in bonis maternis. Nā illi debetur bo/
norum subsidiū qui pōt ab intestato succedere ⁊ age/
re querela insti. de inoffi. te. in prin. eo. l. nam ⁊ si
parentibus. sed certe licet possit succedere ab in/
testato virtute huius consuetudinis ⁊ predictorū
iurium verum est in hijs de quibus non est aliud
specialiter prouisum sed quo ad medietatē est p/
uisum p consuetudinem precedentem ergo pater
ab intestato veniet in alia medietate ipsorum bo/
norum maternorum cū generi per speciem ⁊c. Sed
certe proxima consuetudo loquitur cū nō hēt pa/
rentes paternos hic cū habet. ¶ Item nota hic be
ne q̄ bonorum subsidium dat hec cōsuetudo pa/
tri ⁊ auo paterno ⁊ propterea promptius est con/
sulendum pro patre q̄ȝ pro matre. Neapo.
ADDI. De hoc verbo saluo dic latius per Al/
be. in dictionario in verbo saluo.
27 b ¶ Iura communia. ¶ † Que sunt vt filiusfa. nō
possit facere testamentum. ff. de testa. l. qui in pote
state. vel que sunt. C. ad tertul. auten. ⁊ cū solis fra
tribus ⁊ auten. defuncto ⁊ in auten. de heredi. ab
intesta. §. i. col. ix. ⁊ sic aduerte ne hoc q̄ sequitur
sit de proxima glo. vsq; ad sequentem questionem
mater succedit filio intestato etiam in bonis pater
nis ⁊ contra pater in bonis maternis quo ad me/
dietatem cum de reliqua sit specialiter prouisum
28 per consuetudinem p̄cedentem. ¶ † Sed quid si
filius habens bona castrensia: vel quasi decedat
relictis patre ⁊ matre. Respondeo iura cōmunia
seruari vt hac littera cauetur. Neapo.

¶ De filiafamilias nubente Rubrica.

1 a Sed ⁊ mulier. ¶ † Et hoc est si est viri potens
non enim potest videri nupta que virum pa/
ti non potest. ff. quando dies lega. ce. l. pe. quod est
si habet. xij. annos. vel si potest virū pati vt ibi no/
tatur. Sed certe licet ante. xij. annos possit pati vi/
rum non tamen dicitur viri potens vt ibi nota. ⁊
melius. ff. de ritu nup. l. v. ⁊ vide que dixi infra de
iure quarte in consuetudine quartam autem ⁊c. in
2 glo. in verbo a quondam. ¶ † Sed an ut efficia/
tur sui iuris sit necesse adduci ad domum seu fa/
miliam viri videtur q̄ nō. Primo quia nuptias
non concubitus sed consensus facit. ff. de regu. iu.
. l. nuptias. ff. de cōdic. ⁊ demo. l. cui fuerit in fi. Se
cundo quia tunc est necessaria ductio qn̄ ē dubiū
de ipso matrimonio vt no. dic. l. cui fuerit. l. Respō
3 so. † Item qn̄ matrimonium cōtrahitur inter ascē
dentes. ff. de ritu nup. l. mulierē. Tertio quia hic di

a Sed ⁊ mulier nō obstāte q̄ emancipata non fue
rit b eo ipso q̄ c nubit fiat sui iuris.

cit eo ipso q̄ nubit per que verba implicat effect⁹
sine ministerio hominis extra de elec. c. quā sit lib.
vi. Ibi extense nouerit eo ipso priuatum ⁊c. Sed
certe proprie mulier nubit cū ducitur ⁊ capite ve
latur cum nubere sit idem quod tegere, secundum
Hugo. in verbo nubo. ⁊ tunc Nuptie dicte sunt q̄
vultus suos ve/
lent. translatū no
men a nubibus q
bus tegitur celū.
Unde ⁊ nuptie
dicuntur quia in primū nubentiū capita velantur
obnubere. s. cooperire ē cuius cōmunia est in nu
ba hoc est innupta. q̄ ad huc vultum suum nō ve
lat nec operit ita dicit Isido. ethi. ix. velatur autem
postq̄ȝ ducta est vt ipsi dicunt ibidem vt patet ⁊ de
4 more cōmuni. † Et propterea dicit lex: nuptie sunt
coniunctio maris ⁊ femine ⁊ consortiū omnis vite
diuini ⁊ humani iuris cōmunicatio. ff. de ritu nup.
. l. i. Quia tria. s. cōiunctio cōsortium ⁊ cōmunicatio
non sunt nisi post ductionem si nolumus litteram
violare ⁊ alibi dicit lex nuptiarum festiuitas. C. de
nup. l. sancimus ⁊ alibi minorem. xij. annis nuptam
tunc legitimam vxorem cū apud virum impleuit
. xij. annos. ff. de ritu nup. l. iij. Et alibi nupta a pa/
rentibus tradita sponsa. xxx. q. v. qualia ⁊ alibi di
cit lex q̄ si mulier ostendere poterit modis legiti
mis quia secūdū hāc figuram vir eam accipit do/
mi ⁊c. in auten. qui. mo. na. effi. le. §. quoniam col. vi.
5 ¶ † Sed quantū ad hoc vt contractus matrimo/
nialis sit perfectus ⁊ separari non posset sine cau/
sa sufficit solus consensus ⁊ hēt locū prima iura.
Quantum vero ad hoc q̄ filia exeat de potestate
patris non sufficit nisi ducatur ad familiam viri vt
in secundis rationibus. ¶ Sed tu oppones quomo
do ergo lex nuncupat nuptias ex solo consensu vt
dicta. l. nuptias. Respondeo quia tunc lex non ha/
bet respectum ad predicta ⁊ hic sed ad alia vt nu
ptie dicantur ab annuo quia pudoris causa puel/
6 le annuunt capite. xxx. q. ij. nec illud. ¶ † Item in/
telligo ductam ad domum seu familiam viri etiā
si vir in vxoris domo cū ea habitet tanq̄ȝ in domi
cilio proprio. ff. de ritu nup. l. in liberi. ⁊ ar. ff. de li/
be. ⁊ postu. l. placet secundū vnū intellectū. ¶ Item
requiro q̄ legitime cōtracte sunt nuptie. ff. de ver
bo. sig. l. bonea. §. hoc sermone. ¶ Item q̄ si nubi/
lis etatis alias licet fuerit ad domū viri dicta non
sufficit. ff. de condi. ⁊ demo. l. hec conditio. ⁊ . l. con/
ditionum in fi. de ritu nup. l. iij. Neapoli.
7 b ¶ Eo ipso. ¶ † Idest sine hominis alio admini
culo sic exponit Archidi. extra de electione. c. q̄a
sepe ⁊ c. auaricie in fi. ⁊ de rescriptis. c. si gratiose
in fine. libro vi. ⁊ vide. ff. de dolo. l. elegāter in prin.
⁊ insti. de legi pa. tu. §. i. ⁊ in. x. col. de mili. va. xal. q̄
contu. est. §. i. Idem si dicatur hoc ipso vel ipso iu/
re. extra de heret. c. cū s3 lib. vi. ⁊. ff. de solu. l. i pu
pillo. quandoq; ipso iure. i. ipso facto sine alio ho/
minis adminiculo. Ita exponit Archidi. extra de
rescript. c. i. lib. vi. ¶ † Item vbicunq; iura ciuilia
8 vel canonica dicunt ipso facto vel ipso iure prop/
terea nulla sententia requiritur vt plene no. Archi.
extra de homici. c. i. in fi. lib. vi. ¶ † Idem de cele
9 riter extra de loc. c. potuit in glo. magna in fi. ⁊ p

Mar. de fano. in. xxi. q. de ipso facto vide extra ne clerici vel mona. c. virimo. Neapolitanus.

ADDI. De ista dictione eo ipso dic p Alberi in dictio. in verbo eo ipso.

10 c ¶ Rubic. † Nuptie ergo sunt causa q fiat sui iuris secus autem in emancipatione in qua nulla causa inspicitur sed solum consensus patris et filij et solemnitatis actus. C. de emanci. libe. l. ij. et ita loquitur lex qui ex liberis. ff. de adop. ¶ Quid ergo si moritur maritus an hec mulier reuertatur in potestatem patris. Rndeo sic quia et hec ex optimo argumento. l. f. C. de adopt. §. et si vero tn pater. vbi dicitur q si ego dedi filium meum adoptionem auo paterno vel materno ipsius filij mei et sic transit in potestate illius et liberatur a potestate paterna: q si ille auus ipsum emancipat q eo ipso reuertitur in potestate patris et p hoc quia cum cessat secunda potestas reuertitur in primas vt ibi patet et pro hoc. C. de sententi. pas. l. fi. et quia resoluta potestate viri per eius mortem nullu eius retinetur vestigiu ar. ff. de adop. l. in omni. § fi. ar. ff. de religi. et sumpt. fu. l. cum loca. satis enim considerandā est cā. ff. de furtis. l. verum Sublata. n. causa proxima remouetur effectus. ff. de conditio. ob tur. cām. l. si ob turpem: Considerauit. n. hic hec consuetudo q cum mulier nubendo transeat in aliquas potestatem viri noluit q remaneret in potestate patris ergo viri ptāte cessante reuertitur in potestate patris. ¶ Sed contra. ff. de adop. c. l. qui liberatus. Sed illud generale fallit quando cessat secunda potestas vt pdicta. l. fi. C. de adop. c. et l. fi. C. de sententiam pat. dicta. n. lex qui liberatus nō loquitur in eo qui fuit liberatus per transitum in alterius potestatez qui videt liberatus ob causas et ad tempus. f. quamdiu duret secunda potestas vt in predictis duabus. ll. fi. pater. Sed loquitur i eo qui est simpliciter et propterea liberatus vt innuit glo. magna in fi. in dicta. l. qui liberatus et pro hoc facit. ff. de iure fi. l. de fratre in fine. Nea.

ADDI. Collige ex verbis Neapolitani q filia effecta sui iuris vigore cōsuetudinis pñtis mortuo eius viro reincidat in potestatē patris. in hoc actende quia totum contrariū et oppositum teneo pro cuius substentatione adduco quod voluit Fe. in. c. ex pte. B. de fo. cōpe. q statutu3 relegās vxores rebel. non includit eas mortuis eax viris. cum de odio tractamus: sec9 si de fauore. Quia quousq3 vxor est indiuidui. semper regulariter est in matrim Fe. in. d. c. ex parte ibi ponentem ad hoc regu. iuris falle. limitatam. Et ad hoc adduco seriatim Consilia excel. vtriusq3 censure monar. d. Mathe. de afflic. et d. Antonini de viuaya Reginalis auditoris (vt patrum ac pceptoru3 meorū semper venerandorū) in cā Illu. ducis Ferrandine.

¶ In dei nomine amen. Stante consue. ciuitatis Neapo. qua cauetur q filia in potestate patris eo ipso q nubit fit sui iuris. Queritur an mortuo eius viro cōsumato matri. transeat in pōte. pris viuentis sicut erat añ q̄3 nuberet. Neapoli. in. d. consue. mouet hoc dubium et tenet quod sic. quia cessante marito causa q talis filia fiat sui iuris ppter matri. cessat effectus. d. consu. per iura per ipsu3 alle. fac. ad hoc multa iura q̄ ipse non alleg. vt patet in glo. xxv. q. ij. c. ita nos fac. c. cū cessante de appellatio. concor. Mouetur etia3 Neapo. arg. l. cū adoptionis. §. si vero pater. C. de adop. vbi nepos emancipatus ab aui potestate eo ipso reuertitur in pote. patris. sic in casu isto et hec sunt substantialia motiua predicti glo. sed vehementer errauit quia non ꝯsiderauit q filia tam ante q̄3 sit nupta sit in potestate patris de iure cōmuni per. l. f. C. de bonis q3 li. et l. si vxorem. C. de condic. in ser. tn iure consue. nubendo sui iuris effecta est: remanet etiā sui iuris ea existēte vidua. quia vidua dr adhuc eē nupta licet maritus sit mortuus. l. fi. C. de bo. ma. cū simi. alleg. per Saly. in auten. sacramentum. C. qñ mu. offi. tu. fung. po. idē dixit Bal. in. l. voluntas. C. de fideicō. et Bar. in. l. filij. §. i. ff. ad mu. Item quia vidua retinet domiciliū viri defuncti vt in. d. l. filij. §. vidua. et ibi Bar. et Jo. Andr. in nouel. fi. c. is quis de sepul. li. vi. quem allega. Alex. in. l. cū quedam puella. ff. de iurisdic. omnium iudi. et Bar. in l. quotiens. C. de pri. sco. lib. xij. et sic leges nullam faciunt drām quantū ad statum mu. an sit in statu matri. vel in statu viduitatis. Ergo si in statu matri. est sui iuris est etiā sui iuris in statu viduitatis quia vidua dr esse in ma. No. ob. d. l. cum adopti. alleg. per pdic. glo. quia nihil fac. ad eius decisionem quia ibi filius datus in adop. auo paterno vel materno nunq̄3 fuit effectus sui iuris: sicut filia maritata que propter matrimo. facta est sui iuris: q3 a licet fuisset datus filius in adop. auo paterno vel materno statim intrat in pote. aui paterni vel materni: si postea auus paternus vel maternus ipsu3 emancipauit statim intrat in potestatem patris legitimi et naturalis: et sic nunq̄3 fuit filius fa. sui iuris, sed semper fuit in pote. patris: et postea aui paterni vel materni: et si fuit emancipatus stati3 transiuit in pote. patris. et hec per illam legem: que est vna de quinquaginta decis. Iustinia. et non reperitur alibi. et sic nihil facit lex illa quia filius nū q̄3 fuit sui iuris. Nec etiam pcedit argu. Neapo. q causa per quam mulier in pote. effecta ē sui iuris est propter ma. Sed cā propter quam efficiat sui iuris est fauor matrimo. qd' dicit durare ea existēte vidua. quia de iure matrimonij hēt multa priuilegia. de quibus p Fe. post But. in. c. i. in. ij. col. vt li. non con. et sic fauore matrimonij derelinquat bō et c. c. debitū de biga. et sic matrimoniū est causa sui iuris. Res ergo semel extincta nō reuiuiscit. l. qui res. §. aream. ff. de solu. vnde cum semel extincta ē patria potestas fauore matrimonij et vidua dr esse in matrimonio ergo nō reuiuiscit mortuo marito. et sic nō procedit argu. a cessante rōne. Patet etiā exemplum in matre priuata tutela filij propter secundas nuptias eis dissolutis eam non recuperāte. l. ad optare quia et ibi Ange. ff. de adop. glo. et Cy. in auti. matri et aui. C. quia mu. offi. fung. po. Itē apparet in alio exemplo. Aliquis impetrauit primam vacaturam ante q̄3 vacet duxit vxorem virginem: postea moritur vxor et vacat bñficiū nō admictitur ad illud ita Ang. in. l. si pater filium. ff. de adop. et pro hoc fac. quod di. Ang. in. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. presi. q remissio pene ex cā nō cessat licet postea causa cessat. Et sic sunt sublata fundamenta. d. Neapo. glosa. et remanet vera ꝯclusio q

filia vidua remanet sui iuris sicut qn fuit nupta. qa privilegia matrimonij nō ammittit vidua statu in viduitate. Et si iterum nuberet virtute .n. cōsue. remaneret porro sui iuris. Et ita videt mihi Math. de Afflicto. U.J.D. ¶ In Xpi nomine amen. Viso themate. Primo videt q sic quia pater hēt filiam etiā nuptam in potestate. l. si uxor tua. C. de condi. in ser. et ibi ad tex. §. l. et. C. de colla. l. filie. et plene per Alex. in consi. cxxxiij. in. iiij. vo. ubi late ponit de effectu patrie potestatis et mariti. et ad q tenetur uxor patri et a. l. que ipsi marito vt ibi per eum. qua patria pote. durante videtur q possit vēdicare filiū suuz adiecta cā de iure ro. et si detinet inuitus intentare interdictum de liber. exi. vel de liberis deducen. dis. aut actione preiudiciales vel officium iudicis et omnia hec plene dicuntur. p gl. l. i. ff. de rei vendi. et interdictum de liber. exi. ff. et .C. et per Azo. in summa. C. de rei vendi. et in. §. preiudiciales insti. de acti. et per Roffre. in. l. in suis de libe. exi. Quorum differentias ponit Alex. in. l. naturaliter. §. nihil cōe in. xxxvij. col. de acqui. poss. nā vult q si quis filium tuus inuitū retinet q habeo interdictum contra eum de libe. exi. nam probata filiatiōe et patria pote. et ille detinet eū inuitū debet condemnari ad filium exibendum et reponendū in sua libertate et non permittit patri filium secum deducere inuitū. sed opz contra filiū intemptare interdictū de libe. edu. per quod iudex declarat tibi patri licere filiū tuum deducere tecuz et in istis terminis reperitur casus iste. Nam hec domina non detinetur in vita vel a Sere. domina Reg. vel ab alio. Sed ipsamet controuersiam sui facit etc. ¶ Nec huic opinioni videtur obstare consue. Neapo. redacta in scriptis in ti. de filijsfa. testa. et volentibus. ubi dicitur sed mulier non obstante q emancipata non fuerit eo ipso q nubit fiat sui iuris nam. d. consue. locū habet cōstante matrimo. Nam propter nuptias effecta est sui iuris quib9 deficientibus videt q debet reuerti ad pristinuz statum et sic in patria po. Et hoc in proprijs termi. posuit. Neapolita. dictarum consue. cōmentator q mouetur per tex. satis prima facie facientem in. l. pe. §. si vero pater. C. de adop. ubi si pater dedit filiū adoptandū auo. et sic exit a patria potestate si manumictatur ab auo reincidit in pote. patria benefacit. in. l. si. C. de sen. pa. ubi q propter deportationem desierit habere filios in pote. si fuit restitutus recuperat patriam potestatem. et quia dicit ipse resoluta po. viri per eius mortem nullum eius retinetur vestigium vt est tex. ff. de adop. l. in omni ubi adoptiui patria resoluta po. nullum aliud remanet vestigium et ibi gl. arguit q cessante cā cessat effectus. facit. l. cuz loca. ff. de reli. et sumpti fune. ubi loca sacra capta ab hostibus. desinerunt eē sacra. q si fuerunt recuperata pristino statui restituunt. Et quia rano. d. consue. dicit ipse fuit q cum mulier nubendo transiret in aliqua po. viri nollem q remaneret in potestati patris ergo viri pote. cessante reuertitur in pote. patris. ¶ Secūdo pro ista opi. benefacit quod posuit. Andr. de Yser. in cōsti. misura. in fi. ubi tenet si mulier nupsit ante. xv. annum et sic cessat pote. bayli q si efficiat vidua q reddit in pote. d. bayli ne fiat libidinosa remissio balij per tex. in. l. cum alijs. C. de cura. furio. ubi si furor sepius remittit et sepius redijt ne sepius constituatur curator. et sic efficiat ludibriosa remissio et consi. remanet etc. ¶ Tertio aducitur elegans decisio Spe. in ti. de statu. mo. in ver. xij. queritur in. iiij. col. ubi determinat q si monac9 qui per ingressus ammiserat patriā pote. egrediatur de monasterio cum licentia forte summi pontificis. et sic indistincte fuerit restitutus q recuperabit filios in po. p tex. in. d. l. si. C. de senten. pas. et per nota. q. iij. §. nondum. ¶ Quarto pro ista opi. benef. c. no. per eundem spe. in ti. de tuto. in. §. nunc dicendum in ver. quid si mater ubi disputat q si mater q suscepit tutelam filiorum suorum transit ad secūda vota. et sic eā amisit. An mortuo secūdo viro illam recuperat. Et factis hinc inde arg. concludit q si res est integra. quia non fit prouisum de alio tutore q illam recuperet per iura per eum alleg. et sic videtur dicendus in casu nostro q cessantibus nuptijs q pr debeat recuperare patriā po. semel amissaz que recuperat cessante impedimento per. d. l. si. C. de sen. pas. ultimo faciunt oīa ea que ponunt. doc. in. q. Lazari resuscitati q recuperat filios de qua per doc. in. l. nam ad ea. ff. de leg. per Can. in c. fraternitatis extra. de fri. et male. cum simi.

¶ Quibus nonnullis in contrarium non obstantib9 contrariam sententiā veriorem eē arbitror. et circumducta dispositionum iuris cōmunis imp. pro ista pte q immo Illu. Ducissa nullo pacto debet redire in pote. patria est tex. formalis. d. consue. Neap. Que dicitat q mulier eo ipso q nupsit fiat sui iuris. et sic perpetua est liberata a po. patris et ipsius mariti unde amplius redire non oz de hoc est tex. iuris ciuilis in. l. qui liberatus. ff. de adopti. ubi tex. formaliter dicit q qui liberatus est a patria po. se postea in po. honeste reuerti non potest et ibi glo. no. q ille qui est liberatus imperpetuus in pristinum statum redire non pōt benefac. tex. in. l. qui res. §. aream. ff. de solu. ubi tex. dicit q imperpetuuz sublata. obl. restitui nō pōt ex quo tex. et glo. predic. patet q ptu. ista que vult q efficitur sui iuris intellig. perpetua liberata. et sic amplius redire non pōt qui tex. turbauit mentem Neapoli. et soluit q. d. lex pe. §. si pater. C. de adop. loquit quando quis fuit liberatus a prima potestate respectu secunde. Nam cessante secūda reincidit in primam. sed. d. l. qui liberatus loquitur qn quis simpliciter fuit liberatus que solutio retorqtur contra eum q immo mulier nupta p consue. efficitur sui iuris et sic ppetuo nec transit in po. viri vt ipse sentit q intellige fm. l. longo. disponentem q mulier mari. desinat esse in pote. pris et transit in pote. viri de qua. l. memi. Bal. in. l. si in vita. C. de nup. de qua non est curandū vt ipse di. et per Abb. in. c. filius de prescri. in. vij. col. concludentes q et de iu. ciui. mulier non est in po. viri sed q viri et vxo. est reciproca pote. sed nos sumus i casu claro q immo nullo modo mulier dicitur esse in pote. pris et non viri per consue. Sed est effecta sui iu. Nec est verum q ista consu. habuerit respec. ad pote. viri et propterea noluerit q fuerit in pote. pris etc. Quia de iu. communi iste pote. se cōpatiebantur vt late per Ale. in. d. cō. cxxxiij. in. iiij. col. Nam si persone

erat l.seruitio viri et ibi operari debere actamen
effectus p̃rie pote. remanebunt penes p̃rem tam
respectu acqui. bonorum q̃ȝ factionis test. a quib⁹
effectibus per consu. mulier mari. di libe. et effe/
cta sui iu. ergo imperpetuũ tam a patre q̃ȝ a ma/
rito. Bñfac. tex. in l. pr filiũ. ff. de adop. et ibi e glo.
satis elegan. in ma. et per Bal. in d. l. qui liberatus
vbi no. q̃ patria pote. semel extincta nũq̃ȝ reuiui-
scit. et hoc in extincto secus dl. ipse insuspẽso vt no.
Inn. in c. cũ inter de consu. nisi per iu. sic vel resti-
tu. C. de sen. pa. l. fi. et ibi subdit q̃ semel liberatus
imperpetuum dr̃ liberatus quod inducit a que-
stionem de scolare qui iurauit non decedere rc.
¶ Secundo, q̃ ista parti faciunt plura alia iu/
ra que allegat Spe. in titu. de tutore ver. quid si
mater, et ad hoc q̃ plura semel de perdita itera/
to redire non debent. ff. de cruce l. fi. ff. de iure doc.
l. stipulatio de doti cum multis alijs de quibus p
eum. ¶ Tertio ad confirmationeȝ istius partis be
ne faciunt no. per docto. in l. si quis decurio. C. de
decur. lib. x. vbi queritur quid si pater consequu/
tus est immunitatem propter numeȝ. xij. filiorum
an si postea aliqui moriantur amictat immunitatẽ
et iure dicendum q̃ sic. quia cessanti causa priuile
gij cessare debet priuilegium. c. cum cessante ex/
tra de appel. adeo q̃ cessante cã dilationis cessat
dilatio. l. a filio. §. alumno. ff. ad tertu. l. titia seya. §.
vsuras. ff. de leg. ij. et ibi per Bar. et primo priuile
gium concessum filijs propter parentes non durat
mortuis parentibus. gl. in l. ij. et ibi Bar. C. de epi.
et cleri. et priuilegium concessum ꝑpter pauperta/
tem cessat superuenientibus diuicijs vt late p plu
ra exempla discurrit. d. Ja. in l. i in. xviij. col. ff. de
offi. eiusdem. Actamen in supradicto casu q̃ etiaȝ
cessante numero filioȝ nõ cessat priuilegiũ tenuit
vltra alios. d. Jo. de ana. in consi. suo vlti. et ibi per
Bolognimum et istam partem tenuit Alex. in l. sciẽ
dum. §. si. qui satis. cogan. et Alex. in consi. cxxiiij. in
.v. volu. mouentur predicti docto. maxime Jo. de
ana. hac potissima rõne. qua tolluntur omnia dedu
cta in contrarium. Nam arg. in l. maioribus. C. de
his qui. vt indi. et Dy. et Jo. And. in rubr. de treu. et
cum q̃ vbicunq̃ȝ restant alique reliquie priuilegij
licet cesset causa finalis ipsius priuilegij nihilomi
nus non cessat ipsum priuilegium propter reliquias
que remanent allegant quod habetur in l. fi. C. de
decurio. et in l. iiij. ff. rerum amo. sed hic remanent
reliquie cum adhuc remanent plures filij. Nam
allegata in oppositum procederent qñ omnes filij
essent mortui. et sic cessarent in totum facit q̃ sin/
gulariter vult Bal. in l. obseruare. §. proficisci. in
vij. q. ff. de offi. presi. q̃ tempore sindicat⁹ offendẽs
officialem vel eius familiam punitur perinde ac
si offendisset eũ tempore officij quia adhuc rema
nent reliquie et apendices officij vt tex. l. penu. C.
vt cause post puber. tutor adsit facit bene tex. in l.
seruus. C. de questi. ad idem benefacit q̃ singulari
ter voluit Bal. in l. data opera in. xvi. col. C. q acc.
q̃ si aliquis faciat instrumẽtũ. tanq̃ȝ nota. si. nunq̃ȝ
fuit creatus nota. punitur de falso. l. eos. §. fi. ff. de
fal. Tamen si aliquis fuit nota. et fuerit priuat⁹ offi
cio tabellionatus. et postea conficiat instru. nõ puni
tur pena falsi, sed extraordi. ꝑpter primordiũ offi/
cij. et quia adhuc alique reliquie durant ad idem
facit deci. Bal. l. l. ij. C. si aduer. deli. q̃ mr̃ q̃ nõ pe
cijt tutorem filio pupillo infra annum non priua.
here. filij sui. l. sciant. C. de legi. her. qñ fecit de nõ
petendo quia erat minor. dato q̃ postea efficiatur
maior mouetur quia vbi immunitas allega. ad de
fensionem cum simul cepit cõpetere debet esse p/
petua. l. pure. §. fi. de excep. doli. Et ita vi. tenere
Spe. i ti. de resti. i integr. benefac. doc. Bal. in l. ge
neraliter in. iiij. col. C. de epi. et cle. q̃ qñ requirit
cã ad esse certo et determinato tempore tunc suffi
cit illo tempore cãm adesse licet postea cesset alle
gat. l. q̃cũq̃ȝ. §. fi. ff. de pub. et l. si quis heredẽ. C. de
insti. et sub. et ita intelligatur tex. in l. ij. §. q ad mu/
nera. ff. de vaca. mu. q̃ omnia reducendo ad mate-
riam nostram. Postq̃ȝ matrimo. qd̃ fuit causa hui⁹
priuilegij in vidua non cessant in totum sed ad/
huc durant reliquie vt infra demon. ergo rc. ¶ Itẽ
postq̃ȝ tempore nuptiaȝ fuit acqui. ius et libertas
et cessantibus eis non extinguitur q̃ aũt in vidua
remaneant reliquie primi matrimonij certum est
in iure nam vidua dicitur durare in matrimonio
vt est tex. in l. fi. C. de bo. ma. et no. in gl. in l. i. §. exa
ctio. C. de rei vxo. acci. Nã et solu. ma. iura appellãt
eã vxo. l. si quis reum. §. item nisi scribit cũ gl. par
ua. ff. de libe. leg. bñfacit l. filius. §. vidua. ff. ad mu.
et l. femine in fi. ff. de sena. cuȝ simi. vidua. n. retinet
illa que retinebat ex persona viri tempore matri
monij vt late prosequitur Alex. in cõsi. xx. in. ij. vol.
et retinet dignitatem quesitam ex persona mariti
vt in regina et Ducissa ponunt ca. in c. ex parte. b.
extra de fo. compe. et ducat de foro viri et retinet
nomen et cognationem vt no. omnes doct. in l. cum
quedam puella. ff. de iu. om. iu. et plene no. Lor. in
consi. cxl. in. iiij. vo. Plus dicunt doc. in l. diuortio in
prin. ff. so. ma. et in d. §. exactio q̃ vidua infra an/
num luctus debet ali et operari in domo viri et si
ipsa vltra vellet habitare dummodo ꝯmode pos/
sit et sine sinistra suspitione et heredes paterentur
maxi. cum filij sint in medio etiaȝ de iure cõmuni
nulla. l. caueatur q̃ non possit hoc facere non obstã.
patria potestate. Nã stant simul q̃ ista sit i patria
potestate. et ista potestas habebit suos effectus ra/
tione bonoȝ et testandi facul. actamen poterit alibi
habitare vt dixi et propterea retinet domiciliũ vi/
ri quod domiciliũ intellige ꝑ habitatiõe. sȝ Bar.
in l. eius. §. celsus ad mu. et non p̃ris ergo debet
habitare in loco viri et mortua sepeliri in sepul. vi
ri. c. is qui in fi. de sepul. lib. vi. et ibi Phili. Fran.
Bene facit quod no. Jo. ba. cac. i rep. l. frater a fra
tre de con. inde. in. xxx. q. q̃ pater tenetur alere fi/
lium seoȝ. habi. ẽt sine cã. ¶ Ulti. fac. q̃ liberatur a
patria potestate est qd favorabile. §. fi. insti. q. mo.
iu. pa. po. sol. ꝑbat tex. in aũt. q. mo. na. ef. su. generali
ter ergo fauore libertatis si aliquo tempore fuit li
bera semper iudicabitur libera ar. l. partum. C. de
rei ven. cũ simi. ¶ Restat rñdere ad arǵ in ꝯtrariũ
alle. et primo ad opi. Neapo. naȝ illa ꝓcere qñ de
vna potestate transfertur in alia vt dixi. qd̃ secus est
in consu. q̃ vult q̃ eff clatur sui iuris. Non obstat.
in l. fi. C. de sen. pa. quia illud operatur restitu. vt
dix. Bal. in d. l. qui libe ratus. Nec secũda ratio. d.
Neapo. ẽ vera quantus tenet q̃ resoluta pote. viri

in perfectione q diuidi non possit. ¶ Item requiritur copula quia licet matrimoniu regul. diuidi non potest qn consensus interuenit p totum de spo. sa. cum nuptias consensus non concubitus facit. d. l. nuptias cum simili. ratio rationis e quia quos deus coniunxit non homo seperet. cap. scripsit xxvij. q. i. cum si

¶ De muliere habente filios qualiter suam dotē disponit Rubrica.

a SI qua moriens habeat filios seu liberos pōt de dotibus suis b et aliis sibi obuenientibus ab agnatis vel b cognatis iure successionis: vel titulo lucratiuo: in sua vltima voluntate c relinquere de decem partibus vnam d tantū e. Paratus autem pro eadem muliere

milli tn copula est de substantia adhoc vt matrimonium sit in perfectione facit text. nus in c. cōmissus de spon. iuncto to. ti. de conuers. coniuga. q licet alias quis cōiugum sine licētia alterius non pōt ingredi religionē vt no. per to. de conuer. coniug. et de re. et trans. ad religio et in. d. c. scripsit. tn qn non ē cōsumata copula alter sine alterius licentia pōt ingredi religionē. d. c. ꝯmissus iūcto dicto. c. scripsit et sic de perfectione est copula adhoc vt diuidi amplius non possit. ¶ Sed qro an hec ꝯsuetudo habeat locū si ingrediat monasteriū. Breuiter dic q sic. Nam per ingressum monasterij soluit patria potestas. glo. est menti tenenda in. c. i. xx. q. ij. et in. l. ex cā. §. Papinianus. ff. de mi. Bar. in. l. patri. ff. de adulte. et in auten. idemqz. C. de bonisqz libe. quos refert et sequit. d. Ab. in. c. ij. i prin. de reg. et transe. ad reli. quod intellige primo in intrāte post pubertatem secūdo. d. Abb. in. d. c. ij. Ites intellige in pfesso. Nam quis non dicitur monachus alicui9 monasterij nisi sit ibi professus vt dixi late supra in cōsuetu. siquis in gl. in verbo primiores in additione ibi macula rc. carte. xlij. Et hoc cōfirmo aliquibus medijs. Et primo viua rōne quia appellatione sponsi terrestri in fauorabilibus venit sponsus celestis et hoc quia talis sponsus nō debet eē minor terreno pro quo facit elegans decisio Bar. in .l. titio. §. titio. el. ij. de cōdict. et demon. Bal. in. l. deo nobis. C. de epi. et cleri. cū alijs concor. relatis per Feli. in. c. in presentia in. xx. col. in versi. Et ex istis remanet decisa alia qstio rc. post alios doc. ibi de prob. qbus adde et oino vide do. Tho. Fer. in cautelis in cau. nu. xlij. q si legatur mille filie si nubat et si ingrediatur monasterium qngenta. habebit mille ea volente ingredi monasteriū nō obstāte testatoris voluntate et hoc qa sponsus celestis rc. Secundo facit notabilis decisio Bal. in autenti. nisi rog. C. ad trebel. in. iij. col. quem refert Barba. in .c. nos qdē de testa. de quo dixi late in tracta. meo elemosi. in secūda impressio. nu. cccc. et ibi videbis deo fauente q exequutor ad virgines maritādas potest cōmutari in eas monachandas: et hoc pter rationem predictam quia sponsus rc. Tertio et vlti. faciunt dicta per Neapo. supra consue. si moriatur i verbo ipsis successoribus nu. xliij. car. xxv.

et in ver. dispenere mi. v. car. 50. d. Math. de Affli. in de dec. 34 8. Et per hec ad laudem dei fit finis apostille presentis glose in qua (vt credo) satis
11 dictum est. Scripsi Januarius. A. J. D. et ciuilem.
c ¶ Sui iuris. ¶ † Et sic patet q hec ꝯsuetudo corrigit ius cōe. C. de ꝯditio. inser. l. si vxori. ¶ Sz

f siue ad g vsum ipsius mulieris durante matrimonio: nec non h donatū i a marito presente: ipsi mulier tempore contracti matrimonii et quartam si quam habet ab aliquo k alio marito defuncto a quo liberos nō habuerit. potest relinquere: et de his disponere pro suo arbitrio voluntatis l saluo libe
12 ris vtriuscunqz matrimonii et parentibus debito bonorū m subsidio

an hoc casu p. f. p dat vsufructum quem habebat i bōis mēnio ipsi9 filie p vt of. C. de bo. ma. l. cū opportet. Rūdeo q hic pr nō patt vsufructū nā ali9 mod9 exeundi de patria potestate ē hic p matrimōtū ali9 ibi videlicet p emācipationes et sic p actū prio. ¶ † Sz an pr hz hec iura habeat vsufructum in bonis pnts vel materni filioz. Dic vt dixi supra i ꝯsuetudinis filii9 i gl. filii9 rc. et infra d alimē. l. i. i gl. magna q incipit. Sz immo vr rc. et infra d iur doc. l. si mulier. Nea.

¶ De muliere hnte filios qualiter suā dotē disponit. Rubrica.

ADDI. An hec ꝯsuetudo habeat locum in vidua. d. Ja. in rub. fol. ma. in. i. col.
1 a SI qua moriens. ¶ † Hec cōsuetudo volens tractare de ptāte tractandi ꝯcessa mulieribus hntibus liberos pōit duas regulas distinguēdo de bonis. Prima ē affirmatiua p decē partib9 et negatiua p nouē videlicet q de dotibus et alijs obuenientib9 ab agnatis vel cognatis pōt relinqre de decē partib9 vnā tm et sic hz magnū frenum in his. ¶ Secunda ē affirmatiua i totū q de parato et alijs hic positis pōt sine freno testari saluo liberis rc. ¶ Nota ergo hic in qbus bonis artatur et i
2 qbus ampliat potestas testandi mulierib9 hntib9 liberos. ¶ † Itē nota q in bonis q obuenerūt ab agnatis vel cognatis iure successionis vel titu. lucratiuo largior ptās testādi dat marib9 hntib9 liberos qa vsqz ad medietatē vt supra ti. qz femina vt hic. Neap.
3 b ¶ Et alijs. ¶ † Dictio alijs implicat q pcedēs vbū. s. de dotib9 rc. Intelligat de dotib9 obuenientib9 a pre fre vel alijs agnatis vel cognatis vt. ff. d re. du. l. qdā relegat et ibi no. et p Inno. extra d rescr. c. sedes apostolica ibi no. q si dr q si talis cōditio ē de tali epo et qbusdā alijs q nō itelligat de simplicib9 cleri. s3 de hntib9 dignitatē iz grāmatice itelligaf et d simplicib9. Preterea talia sūt pdicata gnalia et idistincta qlia sunt subiecta specificata seu distincta. ff. d pe. le. l. nāqz. §. si. et. l. luci9. §. q hēbat. ff. ad treb. sic hic. Nā pmo dicit de dotib9 sui gnaliter nō distinguēdo vn̄ sibi obuenientib9 fatis dicit et alijs sibi obuenientib9 ab agnatis rc. et sic restringit pcedēs verbū dotib9 vt intelligat obuenientib9 sibi ab agnatis et cognatis quasi dicat q de dotib9

obuenientib⁹ sibi ab agnatis vel cognatis ꝛ de
alys bonis non dotalibus similiter obuenientib⁹
sibi ab agnatis pōt disponere de.x. partibus vnā
tantum secus si haberet dotes aliter quesitas vt
dixi infra super verbo saluo.ꝛc. Neap.
A b ℭ Cognatis. ℭ † Aduerte ꝙ non loquitur de
acquisitis per eam: ꝛ alys obuenientib⁹ ab extra-
neis vel ab affinibus .i. coniunctis ex parte viri.
vnde tunc habet locum ius cōmune: ꝛ sic tantū re
linqueret bonorū subsidium ꝛ est ratio quia agna
ti ꝛ cognati matris attinent etiā filys. Neap.
5 c ℭ Relinquere.ℭ † Sed an per fidei cōmissum
posset relinquere vltra decimam partem Respō
deo non quia quod vna via prohibetur non debet
p aliā concedi.vt in regul.iuris per Dy. exequa-
ta.n.sunt legata ꝛ fideicōmissa vt no.ff. de le.ij.l.
Imperator in vltima gl.fac.tex.in.l.i.de leg.i.ℭ Itē
q̄a relicti titul⁹ institutionē legatū ꝛ fideicōmissus
cōprehendit in auten. de trien. ꝛ se.§.i. collō.iij.ꝛ
ꝑpterea in auten.nouissima.C.de inoffi.te. dicitur
6 quocunqꝫ relicti titulo.† Verbū.n.relinquere ad
vltimas voluntates refert in auten.de alie.ꝛ em-
phi.§.si vero quidam ciuibus coll.iio. ix.ꝛ.ff.de
tabu.exibe.l.i.in fi. ℭ Posset ergo talis mulier
secundo nubendo facere pactū secundo viro de
dote lucranda.cū hoc non fiat in vltima volunta-
te sed inter viuos vt ex premissis patet q̄a verba
cōtraxerunt nō ꝑtinent ad vltimas voluntates.ff.
7 de ver.sig.l.verba ꝯtraxerunt.ℭ † Item posset fa
cere ꝙ alys stipularet dotē vt.C. de dona.cā mor
tis.l.ij.in prin.secus vbi alias donaret vel dissipa-
ret vt no.ff.de le.ij.l.Imperator.in vltima glo.ꝛ ꝑ
hoc in auten.de restit.vij.colla.p totū adeo ꝯpre-
hendit dixi institutionem vt in auten. de heredi.ꝛ
fal.§.ꝛ hic quidē omnia colla.i.etiā cum tractatur
de relinquēdi potestate stringēda.C.de secu.nup.
.l.hac edictali siue directo:siue p fideicommissum
relinquat.ff.de condi.ꝛ demon.l.si quis quos.ꝛ hic
si prohibeatur ex inhabilitate eoꝝ quibus ē faciē
da assignatio iu'ti.de fideicōmiss.her.di.in prin.§.
.i. Siue ex inhabilitate testantis.ff.ad trebellia.l.
8 patronus.ℭ † Etiā.n. sublata differentia legatorū
ꝛ fideicōmissoꝝ.C.cōmunia de lega.l.omne.i.verbū
.ff.de lega.i.l.i.Preterea possent hic induci ratio-
nes ꝛ iura que alle.per Cy.C.de inoffi.te.l.ex tri-
bus.† Nec ob.de leg.ij.l.peto.§.mater. vbi de to-
9 ta hereditate ꝛ per cōsequens de debita iure na
ture potest mater p fideicōmissus disponere ꝛ de
hys.ix.vncys que sunt quasi bonoꝝ subsidiū quia
illud de iure ꝯmuni.hic de iure consue.ꝛ incertis
rebus videlicet dotis ꝛc.ℭ † Itē quia ibi non ex-
10 primitur ꝙ mater possit super debita iure natu-
re p fideicōmissum disponere quia super ea fili⁹
grauari non pōt.C.de inoffi.te.l.qm̄ in prioribus ꝛ
.l.ex tribus vbi per Cy.ꝛ de rei.vendi.l.cū a ma
tre in fi.magne gl.Sed fideicōmittere est graua-
re.C.de fideiuss.l.labeo.ff.ad trebellia.l. debitor.§.
quia sed super tota hereditate secus est quia one
rat filium de tota hereditate:ꝛ sic vltra legitimaꝫ
ad duplum.Preterea ipsum grauare ac si.ix.vn-
cie sint debita iure nature quomodo onerat ipsuꝫ
in duplo.Preterea vbi non exprimit indebita na
ture:sed de tota hereditate loqꝫ nō expressa debi-
ta nature:sed siccam vniuersitatem transit:sed hec
ratio placet quia hic cum vniuersitate non posseꝫ
iustius sit fideicōmittere ꝑpter frenum cōsue.vn-
de prima verior.Preterea iste.ix. vncie non p ola
equiperantur tertie iure nature. immo plurimum
differunt.Primo in quantitate seu quotitate vt pa
tet.Secundo quia illa debetur iure nature in au-
tenti.de triente.ꝛ semi.§ i.in glo.i.instinctu nature
ꝛc.hec vero vigore consuetudinis:hec ratio nō vi
detur bona quia consuetudo est altera natura. ff.
ad maced.l.i.in prin.ff.de libe.ꝛ postu.l.si quis po-
stumos.l. responso. Sed certe ibi de consuetudi-
ne singulari hominis assueti aliquid facere. Sed
hec consuetudo habet vim actionis ꝛ pacti:ꝛ pro-
11 pterea solue melius ꝙ.l.peto.§.mater loquitur de
iure communi.† Sed ꝙ testatrix illa pōt de bo-
nis suis disponere iuxta velle hec idē hanc cōsue-
tudinē ſm quam mulier habens filios potest de
bonis disponere iuxta velle : saluo liberis debito
bonorum subsidio preterꝗꝫ in duobus bonis.s.do-
tibus ꝛ alys obuenientibus sibi ꝛ agnatis ꝛ cogna
tis vt dixi infra super verbo saluo liberis ꝛc.Et sic
ista consuetudo derogat illi.§. mater ꝗꝫ istis duo-
bus bonis tantummon.n.loquitur hec consuetudo
in debita iure nature sed in istis duobus bonis tā
tum.Preterea ibi loquitur de bonis omnib⁹ mu
lieribus in genere:ꝛ sic etiam de acquisitis p eaꝫ
ꝛ alys positis infra versi.paratum esti ꝛc. hic aūt
in certis speciebus bonorum.s.in dotibus ꝛ alys
obuenientibus ꝛc.Et sic ex illa generali dispositio
ne legis eximitur hec specialis prouisio consuetu
dinis consensu ciuium ꝛ sic volentium. Preterea
si ciues voluissent sic distinguere inter relinquere
directum ꝛ fideicōmissarium bene sciuissent ꝛ po
12 tuissent cauere hic seu dicere relinquere directo
ꝛc. † Preterea iste consuetudines sunt facte au-
ctoritate Regis seu pretoris:ꝛ sic quantū ad auto
ritatem possunt dici pretorie seu regales ergo nō
possumus ad eas aliquid addere.ff.de verborum
obliga.l.stipulationibus. non igitur possumus ad-
dere directo super verbo relinquere:cum hoc nō
sit declaratum: per obscurum esset : sed esset di-
stinguere , ꝛ distinctum esset : ꝛ sic ess. ꝛ addere.s.
distinctionem:ꝛ esset ergo addere verba ꝛ addere
mentem. ℭ Tertio quia in illo requiritur hono-
rabilis titulus institutionis in autenti. ꝛ cū de ap-
pella. cog.§.aliud quoqꝫ colla. vij. ꝛ dixi plene
supra in consuetu. si aliquis moriens in glo. quo-
cunqꝫ vero non vt ibi dixi. ℭ Quarto quia illa si-
ne distinctione bonorum hec autem iure distin-
guitur de obuentione bonorum. ℭ Volentes au-
tem tenere contrarium allegant tria primo di-
ctam.l.peto.§.mater.de leg.ij. Item quia cū hoc
statutum est in fauorem filiorum non debet ha-
bere locum cum mortuis:vt pote deficiente cau-
sa statuti seu legis. Item alias distinctio. Dyni
posita per Cy.in.l.ex tribus.C.de inoffi.te. videli-
cet aut onus imponitur in persona filij aut suc-
cessorum : quis Dy. non loquitur de eo qui ha-
bet potestatem testandi refrenatam ꝛ rescriptam.
a lege ad certam portionem ꝛ in certis generi-
bus bonorum.Preterea hec consu. non loquitur
in debita iure nature sed in duobus bonis tantū

si nō hēt liberos usqȝ ad medietatē.

.l.dotibus ⁊ aliis obuenientibus mulieri ab agna
tis ⁊ cognatis eius ⁊ per consequens filioꝝ.sed
opi. Dy.loquitur in debita iure nature ergo nihil
ad Rumbum. Preterea cum aliquid prohibetur
habito principaliter respectu ad prohibitū ⁊ non
admodum seu viam ꝓhibendi:tunc nō dȝ aliquo
modo vel via admitti:ita intelligitur regula iuris
cū qd vna via extra.de reg.iuris.li.vi.vbi no. Jo.
An.⁊ Neapo.

A D D J. Ubi posset ⁊c.iuu.vi.ad hoc vide dīo p
doc.in.xle mode.in.l.hac edictali.C.de secū.nup.
13 d § Tantum. † Si autem non habeat liberos
tunc vsqȝ ad medietatē vt supra in ꝯsuetu.⁊ fit te
statoꝝ. Aduerte hic ꝙ hec dictio tm̄ est restrictiua
⁊ ꝙ non restringit excludit quandoqȝ quod ē im
possibile de iure.C.de iu.om.iu.l.ij.⁊ de predi.mi.
.l.ob es quandoqȝ excludit vt ademptum.ff.de
adi.le.l.iij.§.cum ticio. Quādoqȝ est negatiua im
plicans negationem. vt no. Jnno.⁊ Hos.extra de
cā poss.⁊ proprie.c.cum ecclesia sutrina ⁊ de resti
14 tu.spo.c.cū tu. † Ergo pdicta mulier quo ad re
liquas.ix.vnciarū partes habet labia clausa:ani
mus ligatas ⁊ arbitrium refrenatum ⁊ sic est ex
clusa a potestate testandi seu relinquendi:⁊ sic in
testabilis reddita est per hanc cōsu. Sed cōtra cō
su.habet vim pacti vt.C.de dec.decu.in Ru.l.ix.si
per pactū nō pōt refrenari liberum arbitrium te
standi.C.de pac.l.pactum:quod dotali instrumen
to.ergo nec per cōsuetudinem. Respōdeo cōsue.
habet vim pact.l.publici quod ē lex.Insti.de iure
na.gen.⁊ ci.§.lex est.⁊.§.plebiscitum.⁊ sic tanqȝ
lex potest liberū coercere.ff.de legi.l.ij.dicta autem
lex pactum quod dotali loquitur in pacto priuato
quod ius testandi mutare non potest.C.de testa.l.
testandi facultas.ꝓpterea dicitur cōtra bonos mo
res.l.publicos vt eo.ti.l.pacta que contra leges.q
est de moribus publicis.ff.de pupil.sub.l.morib⁹.
15 † Sed quid si hec sit casu mortis filiorum di
sposuit de predictis.ix.partibus. Respondeo non
valere nam hic simpliciter ⁊ indistincte ꝓhibet de
reliquis.ix.partibus:ergo indistincte est intelligē
da.ff.solu.mat.⁊.l.si vero.§.de viro lex.n.munici
palis vtpote stricti iuris: interpretationem non re
cipit extensiuam.ff.ad muni.l.constitutionib⁹ ⁊ de
mu.⁊ ho.l.vt gradatim. Preterea casus obmissus
.s.disponere de.ix.partibus in casu premisso:nō ē
similis expresso ergo nō debet subaudiri seu alias
a lege.comprehendi ff de libe.⁊ postu.l.comodissi
me cum materia sua. Preterea lex stat in finib⁹
prohibitionis non vltra procedens ergo non est ex
tendenda vt modo dixi. Preterea aut substituitur
pupillari ⁊ directo ⁊ non valet licet sit prouisio qa
talis prouisio nō potest fieri nisi ab eo qui habeat
filium in potestate:⁊ ꝙ per mortem substituentis
filius efficiatur sui iuris:vt no.ff.de vul.⁊ pupil.
16 sub.l.ij.in prima glo. † Quod in matre esse no pōt
cū per fideicōmissum etiam substituere non pōt.
quia fideicōmittere est grauare vt proxima gl.di
xi.⁊ predicte.ix.partes videntur quasi debitū iure
nature.ex quo ex necessitate debentur.⁊ sic nō p
omnia ergo in eis per matrem grauari non po
17 test vt.C.de inoffi.te.l.qm̄ in prioribus. † Item
quia dispositio que ab initio nō valet ⁊ ex inhabi
litate testantis nunqȝ reconualescit etiam si cessat
causa inhabilitatis.ff.de testa.l.si. nullus.in militis ⁊
.l.eius.⁊ hoc si est testamentū vt.ff.de le.iij.l.i.§.ubi
hic vnqȝ nemo credat in testamentis ⁊c. secus in
fideicōmisso quia illud cōualescit si tempore mor
tis superuenit habilitas ⁊ voluntas testatoris du
rat.quod per aliquod iudiciū debet apparere ⁊
tūc retro factū trahitur ad presens vt ibi in tex.⁊
glo. Et iste primus est istis tribus casibus regule
18 Catonis vt no.ff.de reg.cato.l.i.in magno glo.
† Preterea in testamentis ad hoc vt quis possit
facere testamentum adeo inspicitur tempus quo
fit ꝙ etiam fauore militie non reconualescit licet
veniat in casu a quo possit incipere nisi de nouo
aliquid mutet ⁊ sigillet.ff.de testamento milit.l.
tribunus. Preterea ꝙ quis habeat potestatem cō
ferendi beneficium inspicitur tempus collōnis vt
19 plene no.per Dy. extra de reg. iu.l.beneficiū ec
clesiasticū. † Preterea licet existentia conditio
nis trahatur ad primordium vt.l.sub conditione.ff.
de solu.:necessario cause nō trahatur ad primordiū
nisi disponens superest possibilis ad iterū dispone
dum illa causa impedimenti cessata ergo est di
stinguendū an cessauit causa viuente muliere aut
mortua.ff.cōmunia perdi.l.fi.⁊ responso.tunc.n.p
cederet argum.a cessatione cause quando hec cō
sue.sic diceret existentibus liberis non potest ergo
non existentibus quando si testator pōt testari tūc
enim cessaret causa suo tempore.l.conditi testamē
20 ti. † Sed dicere existentibus liberis nō pōt te
stari ergo potest testari in casu mortis eorum quā
docunqȝ decesserint. Certe illud argu. non est a
cessatione cause cum non cessat suo tempore quā
do disponitur sed duret vt ex pdictis iur.patet.ar.
.ff.de iure codicill.l.diui fratres.§.fi.vbi confirma
tio codicillorum futurorum scripta in testamento
trahitur ad tempus codicillorum ⁊ sic quo dispo
nitur quādoqȝ ex post facto introducit.ff.de redu.
.l.quidam in prin.⁊ hoc de equita.ff.de opt.le.l.si
tibi.§.vnus ⁊.ff.rerum amo.l.sed redintegratio se
cundum diuortium facit manere acc.que cōpetit
ratione primi diuorcij.⁊ sic actio cōfusa ex trebel
liano reintegrat.ff.de trebell.l.deducta.in prin.⁊
facit.ff.de adime.le.l.ꝙ si uerū.⁊.l.cum seruus le
gatus ⁊ de le.ij.l.si chorus in fi.vide ibi.ff.q mo.
pig.vel ypo.sol.l.sicut.§.venditionis ⁊ se.⁊ facit.ff.
de religi.⁊ sump.fune.l.cum loca vbi loca sacra ⁊
religiosa ab hostibus capta desinunt esse sacra sed
21 si hostes recesserunt restituunt ad sacrum. † Sic
donatio causa mortis:cessante mortis metu est re
uocata.ff.de donationibus causa mor.l.ij.⁊ p hoc
.ff.de seruit.vr.l.si quis edes ⁊.l.seruitutes.§.si
sublatum ⁊.ff.ad tertul.l.ij.§.si sit vere sed ipsa.
Sed est ar.contra.in.ix.col.si de feu.contro.fue.c.
naturales.⁊ vide dnm̄ And.qui.mo.feu.amit.c.l.
22 .i.in.c.l.super verbo aut nupta filio ⁊c. † Itē qa
licet feudū sit amissum ob felloniam remissa fello
nia feudum remanet antiquū similiter vt no. in di
cta glo.super.d.verbo aut nupta filios.⁊ no.ē l ti.
impator Lotha Euge pape ⁊c.sup vbo filius frīs
ver.secus si feu.⁊c.circa finē p vnā cartā ⁊ in ꝯsti.
Iperialē.§.insup.⁊ de vas.decrepite eta.tis in prin.
⁊.ff.de fundo dota.l.si mater.⁊ vide.ff.de vsufru

.l.quia vsufructu. Item vide Cy.in auten.matri.et
auie in.vlt.q.C.qñ muli.offi.tu. fungi pôt et.ff. de
solu.l.qui rea.§. areá et vide.ff. loca.l. marcius et
vide Marinuz in ɔstitutionib regni de reuocatio
ne feu.l.constitutionem in glo.super verbo reuo/
catione in questióe finagoge.ff.vnde co.l.bys cui.
¶ Preterea actus morientium nunq̃ suspendun
tur nisi a principe vt valeant et tunc non ipsa dispo
sitio sed dominy translatio suspenditur et differtur
vt no.ff.de donac.causa mortis.l. Julianus in vlti/
ma glo.¶ † Preterea cessatio causa reintegra.re/
23 mouet impedimentum.C.qñ licet ab empti.disce.
.l.i.et.ij.et.ff.de ma. vin.l. si pater in fi. sed mortua
mulier nó est reintegra.ergo tunc cessatio cause p
filiorum mortem non faciet valere testamentum.
¶ Preterea Dy.distinguit aut durat cá impedi/
menti aut solum cessat aut cessa causa impedimé
ti et superuenit similiter nouat causa similis cófir
mans.¶ Primo casu regula est simpliciter vera
et qđ ab initio non valet etc. ¶ Secundo idem.ff.
de ver.ob.l.inter stipulantem.§. sacram et in pre/
missis.exemplis.¶ Tertio casu nó hz locuz regu
la.ff.de seruitu.ru.per.l.per fundum et cómunia p
.l.fi.ibi defectus consensus socij reddebat constitu
tionuz seruitutis inutilem et ideo quia cessauit de
fectus superuenit consensus confirmatus constitu
tio.s.l.virtute ita no.Dy.extra de reg. iuris.c. non
cófirmatur lib.vi.et pro ista materia vide Cy.C.de
epi.et cle.l.gñaliter et quid ego ibi scripsi et vide.ff.
de regu.iuris.l. et q ab initio.¶ † Preterea causa
24 finalis huius prohibitionis ex mente huius con/
suetudinis videtur esse existentia liberorum ne.s.
liberi ex matris fragilitate sexus qui facile circú/
ueniuntur in aut.de qualitate vo.§. firmitatem col.
vy.fraudentur dotibus et bonis obuenientibus ei/
dez mri ab agnatis et cognatis suis.et p cósequés
filiorum a quibus peruenerunt eis originaliter di
cta bona et non a matre.licet mediante matre mul
tum.n.curant iste consuetudines de bonis et suc/
cessionibus agnatorú et cognatorum ppinquoruz.
¶ † Sed certe ex illa causa seu ratione non sequi
25 tur ergo hec mater potest simpliciter de ceteris
bonis post mortem filiorum disponere etiá in preiu/
diciú agnatorum et cognatorum ipsorum filiorú deben/
tium alias ei succedere sm has consuetudines.
Talis enim interpretatio esset odiosa quia in pre
iudicium iure aliorum. Itez inuenisset modú ad im
pugnandum iudicia sua qđ nó est verisimile ar/
gumentú.¶ Dicamus ergo q sicut ex mente hui9
consu.colligimus q non vult ex dispositione ma/
tris istos liberos viuentes fraudari bóis agnatorum
et cognatorum obuenientium eis mediante matre
ex prouidentia istarú consuet.ex eadez mente col
ligere possumus q non vult defraudare agnatos
et cognatos istorum liberorum bonis in successióe
ipsorum ex dispositione ipsius matris qui simili/
ter sunt successuri ipsis liberis ex prouidentia ista
rum consuetu.deberet ergo dicta conclusio sic for/
mari si causa phibitionis est existétia liberorú er/
go in casu mortis ipsorum. potest disponere non
tñ in preiudicium agnatorú et cognatorú ipsorum
liberorum debentium eis succedere et non inten/
dit ne videatur ista cósuetudo sic interpretata sua

iudicia seu censuram impugnare vel per istú mo
dum corrigere.s.q agnati et cognati liberorú eis
propter dispositionem matris non succedát de mé
te vel verbis huius consuetudinis fuit alias ma/
ter posset priuare agnatos et cognatos filiorú suo/
rum successione ipsoruz et preferre eis extraneos
ad voluntatem suá.vide etiá pro hac materia Ar/
26 chidiaconus d. Jo. And.extra de testamentis.c.i.
¶ † Ité quid si predicta mulier habens filiú pu/
pillum disposuit de predictis.ix.partibus post mor
tem fily cum consensu viri promittentis non veni
re contra testamentum an talis cónsensus preiudicet
viro post mortem fily. Respondeo videtur q sic
27 quia qui cósentit sua iura perdit.C.de auc. tu.l.cú
quidem.¶ † Itez quia qui facienti consentit vide
tur consentire non prohibendo aut pro damno qđ
habet a te.ff.communi.di.l.iure communi. Item
quia licet cuiqz sui iuris presecutionem aut spes
28 future perceptionis deteriorem constitu.e.ff.de
pac.l.i.¶ † Item in hac questióe possunt induci iu
ra que allegantur in simili questione quo ad sen/
sum videlicet si filius patrem vel matrem vult in
stituere et instituendus dicat nolo et filius extra/
neos instituat et ille adyt an pater vel mater possit
rumpere testamentum fily que questio. formatur
.C.de inoffi.te.l.si qñ in glo.fi.que incipit q autez
etc.vbi glo.arguit pro et contra et non determinat.
¶ Ego autez in proposita questióe dico q talis có
sensus viri sibi non preiudicat post mortez fily: qa
sic vir concederet vxori ius testandi vltra pmissuz
qđ est ius inconueniens nam et pater non pôt con/
cedere filio.ff.de testaméntis.l.quod in potestate et
ppterea priuatorum pactionibus mutari nó pôt
.ff.de pact.l.ius publicum.facit de admini.tu.l. q/
dam decedens et.ff.de reli.et sun.fu.l. neratius.
¶ Item quia non fuit certioratus vt plene no.Ar/
chidi.extra de pac.c.quamuis li.vi.et p hoc videt
tex.ff.de transac.l. qui cum tutoribus. §.ei qui.ff.
de oper.liber.l.campanus.et.ff. de acqui. here.l.in
repudianda et de inoffi.te.l. mater.§. ceterú.et qđ
ibi notatur in glo.et in decima collatione quib9mo
dis feudum ammittantur.c.quia supra diximus.§.
preterea.Nec.n.verisimile quem voluisse renun/
ciasse quod ignorabat sibi cópetere.ff. de peti.he/
re.l.legitimam.et inoffi.te.l.mater.§.ceterum.vide
quod no.Cy.C.resin.ven.l.rem maioris precij.s.vi.
questione.¶ Preterea questio ista videt quasi for
mari in glo.de acqui heredi.l.is qui heres vbi di
cit tex.neqz filius sa. repudiando sine patre neqz
pater sine filio alteri nocet. Querit ibi glo.si cum
pater repudiauit sine filio an preiudicet ipsi patri.
et dicit forte q nó secúdú Jaco.de are. clarius for
mat ibi hanc questioné videlicet an repudiato pa
tris preiudicet sibi post mortem filij.et dicit q non
quia non fuit legitima ab initio sicut quando re/
pudiatur ante euentum códitionis nam tunc adue
niente conditione potest adire. e.l. §.i. tunc enim
valet répudiatio hereditatis que é in ea causa vt
adire posset e.l.in prin.eo. ti.l.iiij. et hoc dicit ipse
nisi sit facta remissio per pactú vt in ver. deniqz et
.C.de pac.l.i.et plene et similiter no. extra de de/
cimis.c. ex multiplici. Est enim regula q sine sic
haberi non potest id repudiari non potest. ff. de

regu.l.qui post.§.fi.de acquir.here.l.qui superstes.ꝛ pro hoc facit.ff.quorum lega.l.i.§.i.ꝙ ait p̄/
ter voluntatem ꝛc.vbi dicit ꝙ si heres ante aditā
hereditatem consensit legatarijs occupare lega/
ta ꝙ pōt post aditam hereditatem contrauenire ꝛ
petere legata ipsa per interdictum quorum lega
29 torum.¶ †Sic etiam si canonicus consensit tanq̄
canonicus potest factus episcopus reuocare alie/
nata quia ante aditam hereditatē consensit vt no
Ber.extra de iure iuran.c. sicut nostris in vltima.
glo.ꝛ per Innoc.extra de offi.ordi.c.irrefragabili
in glo.sua magna.Nec obstat regula iuris qđ se/
mel placuit ꝛc. quia illud qđ placitum ipso iure
tenuit vt ibi nota.Dy.ꝛ idem sensit ibi Jo. Andr.
circa finē magne glo.vbi dicit ꝙ hec regula h3 lo
cum in hys que nō improbantur iure facto. ff. de
adopt.l.post mortem.Sed p̄missū placitū improba
tum a lege quantū ad testamenti validationem ꝛ
30 quantū ad hereditatis renūciationē.¶ † Sed qđ
si consensit ꝛ recipit aliquid nō minimū ne vxoris
suffitiū inquietaret an in casu p̄misso possit veni/
re cōtra ꝛ petere hereditatem filij p rationes pre/
dictas.Respondeo non immo est de.exceptionis
repellendus vt.ff.si a patre quis ma.l.i.§.si pa-
31 rens.¶ † Item quid si non recipit aliquid sed iu/
rauit non venire contra.Rńdeo cum tale iuramē/
tum possit saluari sine interitu salutis eterne nec
vergat in alterius detrimentum, seruandum ē ex/
tra de iure iuran.c.cum cōtingat ꝛ eo.ti.Quis li.
vt.multo magis valet si interuenit vtrunq3.s.ac/
ceptio ꝛ iuramentum sicut fecit Esau qui accepto
pane ꝛ lentis edulio comedit ꝛ bibit ꝛ cū iuramē
to renunciauit primogenito Jacob vt ge.xxv.
32 ¶ † Item quid si mulier tempore dationis dotiū
adhibuit aliquem q stipuletur a marito eius do-
tē sibi reddi soluto matr.per mortem ipsius mulie
ris in casu non existentium liberorum vel existen/
tium ꝛ in pupillari etate vel ab intestato deceden
tium ipsis demum decedentibus in pupillari eta/
te vel ab intestato.An possit mulier testari de ipsis
dotibus.Respondeo aut adhibuit animo donādi
inter viuos aut animo donandi causa mortis aut
est dubium.ff.de dot.p̄le.l.seya.ꝛ dixi supra in
consi.ie.si quis vel si qua in glo.que incipit exclusi/
ue ꝛc.super verbo preterq̄ circa finem ipsius gl.
ipsas dotes restituere prout promisit ꝛ conuenit ꝛ
idem si non fuit stipulatus sibi ipse adhibitus sed
mulier seu pater eius qui dotauit eam fuit stipula
tus adhibito ipso addito presente.nam cum quis
stipulatur pro presente ipse presens videtur stipu
lari no.C.de inutil.sti.l.inter absentes ꝛ vide ibi si
fuit facta stipulatio sibi tanq̄ adiecto ꝛ voluit qui
dam dicere ꝙ non quasi sit pactum de futura he
reditate tertij quod non valet.C.de pac.l.fi.†Sed
33 certe immo tñ nec est pactum de succedendo sed
de restituendo adueniente conditione quod valet
.ff.de ac.em.l.si quis seruum nec est de hereditate
certi tertij hominis viuentis qđ p̄batur ad dicta.
d.l.fi.C.de pac.sed incerti non dum nati quod vide
tur valere.ff.pro Soc.l.iiij.§.de illo vel ibi non est
pactum de succedendo sed de cōmunicando he/
reditatem obuenientiū.¶ † Preterea multum re/
34 fert debere venire bona alicuius post mortem ei⁹
ad aliquem iure successionis ꝛ non valet an iure
pactionis dotalis ꝛ valet vt.ff.de pac.dota.l.si con
uenerit.ꝛ.l.si pater ꝛ.C.de pac.conuen.l.hereditas.
35 ¶ † Item valet si iure stipulationis ꝛ omnino do
talis vt si promitto dare tibi bona mea post mortē
meam vt no.C.de pac.l.fi. ¶ Preterea ratio qua/
re pactum de futura successione tertij hominis vi
uentis non valet est p̄pter tristem euentū occasio/
nis qui obuenire possit vt patet in dicta.l.fi. C.de
pac.Sed hec ratio cessat ad patre,ad filium cuius
36 plus officiatur pr̄ in persona filij q̄ sua.ff.ꝙ met⁹
causa.l.isti quidem.¶ † Item est alia ratio quare
non valet pactum de futura successione proximi
agnati quia contra bonos mores ꝛ iure gentiū festi
nauit.ff.de dona.l.quidā in iure.§.i. quo iure gen
tium cauetur ne quis rem alterius viuentis do/
net vt ibi no.Ad hic non est dictio alterius cum pa
ter viuo filio habeat vsufructum.C.de bo. ma.l.q
vsufructus pars dominij est.ff.de vsufr. l.iij.ꝛ qa
secundum naturam pater ꝛ filius vna persona in
telliguntur.C.de impube.ꝛ ali.sub.l.fi.¶ Item hic
non est de hereditate sed de certa re quod valet
.C.de pac.l.i. Resposi.

ADDI. De ista dictione tñ vide Albe.i dictio.
in verbo tñ Fe.in.c.contingit de fide instru.ꝛ ibi
nu.xiij.ibi vim pacti dic per glo.ꝛ doc.in.c.cū di/
lectus de consu.Bal.in.l. de quibus.ff. de le.cum
concor.ibi varie per mode. Et ibi sed certe ꝛ nu.
xx.ad hāc.q.vide.d.Ja.in.l.ex iisdem.C.de inoffi.te
stam.ꝛ dic Bar.in.l.verbis ciuilibus.ff. de vulg.ꝛ
pupi.ꝛ ibi aminissum ꝛc.nu.xxij.an secularis ha/
bens feudum cōmune cum ecclesia cōmittens fe
loniam illud amittit dic per Feli. in.c. multorum
de iudei. Abba.in.c.verū de fo.compe. cumulasti
multis ad propositum in tracta.meo elemosi. in se/
cunda impressione in nu.cclxxxiij.ꝛ an felonia pa
tris noceat filio Bar.in.l.ij.de libe.ꝛ eo. liber.ꝛ fe
lonia quid sit ꝛ de eius mate. dic in vsibus feu.in
ti.de alie.feudi.ꝛ ibi pactum ꝛc. nu.xxi vi. ad hoc
ꝛ sequentia vide docto.maxime.d. Ja. in.d.l.fi.C.
de pac.Soc.i fallen.in regul.clxxx.ꝛ an hec dictio
tantum includat ꝙ non possit testari vltra partem
hic taxatam testari ad pias causa canoni. in.c. ec/
clesia.S.marie ꝛ ibi plene.Feli.in col.xli.in versi.
.i.limitatur nisi ex tali prohibitione ꝛc.de cōstitu.
dixi late in dicto tractatu elemosinarum in ꝑluri/
37 bus locis vbi videbis.
e ¶ Paratum autem.¶ †Aduerte quia predicta
mi.s.paratum dotorum ꝛ quartam acquisiuit mu
lier per se ex sua persona ꝛ propterea largior da/
tur sibi testandi facultas videlicet secundum ius
cōmune quod secus est in deli...ue successionib⁹
de quibus dicitur in prin. hi ius consue. quas nō
quesiuit ex persona sua seu sub obsequio seu suo
ministerio vel labore sed ex dispositione legis ꝛ p
38 pterea non habet iam largam testificationem.
¶ †Item no.ꝙ hoc verbum paratum generale ē
ꝛ non cōtinent vestem aurum ꝛ argentum ꝛ orna/
menta cetera que vxoris gratia prestantur dum/
modo in vsu proprio ipsius mulieris frequentissi/
me versetur ꝙ magis vxoris tanq̄ promiscui cōmu
nisq3 vsus cā foret.ff.de le.iij.l.hoc legatū ꝛ de
auro ꝛ ar.le.l.quintus in princi. Ibi id ꝛ videtur

demonstrasse ꝙ proprio usui vxoris comparatum
39 sit ⁊c. ¶ † Sed an requiratur videtur ꝙ sic quia
lex dicit ꝓstantur. Item in usu frequentissime ⁊c.
dicta. l. hoc legatum. Sed videtur contra. ff. de le.
iij. l. cū vxoris in glo. l. purpureas. parare. n. futu/
ram assignationem demonstrat vt ibi. ⁊ in ecclesia
dicitur dñe vbi vis ꝙ parem⁹ comedere pascha.
Differunt aūt secundū iura cōmunia paratū ab
ornamento quia paratum continet vestem ⁊ orna/
mentum. l. hoc legatum sed ornamentum nō conti
nēt vestem. ff. de auro ⁊ ar. le. l. argento. §. ornamē
ta ⁊ l. ornamentorū. Nisi vestis sit adornatum ⁊ si/
cut Paratum est genus Ornamentum vero spe/
cies. ff. de lega. iij. si quid eorum. §. i. sed sm̄ usualia ver
ba ciuitatis neapolis Paratum dicitur ornamentū
presertim capitis ⁊ iste consue. debent intelligi se
cundū usualia verba vt supra in prohe. Et prop/
terea alio tempore omnia ornamenta capitis erāt
donata ⁊ mulier poterat de his testari. Sed hic
intellectus est per desuetudinem derogatus sic ⁊
lex. ff. de legi. l. de quibus. ⁊ ff. ad. l. aquiliā de plag.
l. fi. ⁊ sic quod dicitur de parato videtur correctū
⁊ derogatum per desuetudinem. Neapo.
40 f ¶ Siue. ¶ † Quandoqꝫ vero non ordinem vt
propinquis meis siue tuis. ff. de le. i. l. secunda. l. cū
pater. §. pe. Quādoqꝫ ampliat Quādoqꝫ videlicet
ꝓcedit signum vniuersale vt no. ff. de au. ⁊ ar. le. l.
si qs ita. Quandoqꝫ nō ponit disiunctiue. ⁊ qñdoqꝫ
multiplicatis verbis idē repetit ⁊ sic quasi exposi
tiue vt plene no. Archi. extra de litis contesta. c. i.
li. vi. ⁊ ita videtur poni hic. Nā cōceptiōe sermōis
⁊ intentione loquentis suscipit intellectū vt in di
cta. l. cū pater. §. pe. no. ⁊ pro hoc. ff. de le. iij. l. si ser
uus plurium. §. fi. vnde hic credo ꝙ venia expositi/
ue nam secundum usualia verba paratum impli/
cat ⁊ demonstrat ornamētū ne ergo intelligat de
ornamentis dixit siue ad usum. Neapolita.
ADDI. De ista dictione siue vide q̄ dixi supra
in consue. si quis vel si qua de succe. ab intesta. in
glo in verbo seu.
41 g ¶ Ad usū. ¶ † Ergo quotidianū. Nā usus sim/
pliciter scriptus intelligit quotidianus. ff. de aur. ⁊
argen. le. l. cum in testamento. ⁊ de verb. sig. l. i. in
lege censoria. ¶ Quotidianus aūt est qui vtit de
omni die. vel saltim alternis dieb⁹. ff. quemadmo.
ser. amit. l. si sic ⁊ intellige aptitudine non actu si/
cut dicim⁹ quotidie fit hoc. ff. de fundo instruc. l. q̄/
situm. §. sed si fundus. Itē ꝙ sit necessarius. ff. de
suppel. leg. l. vasa erea. ⁊. ff. de captiuis. l. ij. in prin.
⁊ hoc inducit quod sequit durante matrimonio
⁊c. quasi dicat ad usum ipsius matrimonij durāte
⁊ sic quotidianū ⁊ sic usus non implicat ornamēta
in ista consuetudine. Unde Seneca de tranquilli/
tate anime ad serenū ait Assuescamus a nobis re
mouere pompam ⁊ usus rerum nō ornamenti me
tiri non aūt intelligas de usu prout est ius in re
sed pro cōmoditate vtendi. ff. de usufruc. l. si quis
binas. ⁊ l. si alij. ⁊ ff. de le. ij. l. senatus vel pro ipsa
ꝓprietate rei ⁊. ff. de usufruc. earū rerum que usu
consumu. l. fi. Sed certe aliter hic q̄z ibi licet enim
trāsferatur proprietas usufructuarius tñ seu usu/
arius fuit. Sume ergo hic ad usum. i. ad proprie/
tatem plenam propter usum quotidianū sicut dici
mus cum lego tibi fundū ad usum tuū proprieta
tem videor legare. ff. de don. l. donatione. §. species
in bastarda. ⁊ pro hoc vide. ff. de leg. ij. l. filia cū te/
stamento. §. filia cū nubetur. ⁊ pro hoc facit quod
no. Archi. extra de offi. deleg. c. q̄uis lib. vi. vbi su
per verbo usus dicit ꝙ Aug. dicit ꝙ vti est id qđ
in usum venit referre ad id ꝙ fruendum est. Un/
de sm̄ eū vti est ea que sunt ad finem ordinata in
finem referre. ad idem concordat Pap. qui dicit
vti est quod i usū venit ad id ꝙ recte amas ob/
42 tinendum. Nam illicitus usus ab usus seu abusio
potius nominandus est secundum eū. ¶ † Si au
tem vir legat vxori que eius causa parata sunt in
telliguntur que usui eius proprie attributa sunt
. ff. de leg. iij. l. hoc legatum in fi. ⁊ l. cum querit. §.
lana. ⁊ sic que sunt in promiscuo usu non cōtinen/
tur in tali legato vt. ea. l. hoc legatū. ¶ Item q̄ vt
vtilia sunt non continentur in tali legato nisi testa/
tor ipsa vtilia vel cōmūi usui deputata destinasset
postmodū vt solis usui quasi mutatione usus vi/
deatur mutata natura seu essentia vt ea. ti. l. item
legato in prin. ⁊ §. i. ¶ Item dicendo usum remo/
uet ab usum quia abusus cuiuslibet rei luxuria est
vt no. ff. de edil. edic. l. i. §. fi. Prodigalitas Abu/
sus ⁊ immoderata luxuria in expendendo in idem
sonant. ⁊ honestati seu honesto modo cōtraria sunt.
. ff. de damno infecto. l. ex damni i princi. ¶ Ex his
ergo pꝫ ꝙ mulier nupta pōt d parato ad usū suū
quotidianū disponere ⁊ sic de omnibus vestibus
⁊ pānis quotidianis. ¶ Item q̄ mortuo viro vxor
non lucrifaciat vestes paramentales seu que sunt
ad ornamētū sed tñ que sunt ad quotidianū usū
⁊ ꝓ hoc. ff. de peculio. l. i. id vestimentum. ff. de do
na. inter vi. ⁊ vxo. l. sed si vir in prin. vbi de hoc qđ
est extimandum sm̄ qualitatem ⁊ condictionē vxo
ris ⁊ viri ar. ff. de usufruc. lega. l. sed si quid. §. mā
cipiorū ibi sufficienter alere ⁊ vestire ⁊c. ⁊ l. id ve
stimentum. ⁊ ff. de administra. tuto. l. cū plures. §.
cum tutor. ibi pro facultate patrimonij ⁊ dignitate
43 natalium ⁊c. ¶ † Sed quid si habet plures vestes
quotidianas. Respōdeo omnes habere. usus eius
⁊ non numerus vestiū siue rerū hic notanter adi
citur. Uel dic inspici introitum mulieris ⁊ cum ta
li veste intrauerit cū tali exeat Exodi. xxi. c. vel dic
deberi mediocrem. ff. de le. ij. l. legato. ⁊ de aur. ⁊
ar. leg. l. qui lanem ⁊ vide in eis. Neapo.
ADDI. Ibi ergo quotidianum vide Albe. in
dic. in verbo usus. ⁊ ibi itē quia mortuo viro ⁊c.
ad hanc questionē vide Lu. de pen. in. l. mulieres
. C. de inco. lib. x. Bal. in. l. cum te. C. de do. an. nup. ⁊
ibi ponitur de donatiuis cui adde. d. Ja. post alios
in. l. si vero so. ma. Alex. in. l. si usufructus. §. dos da
ta ad leg. fal. ⁊ quid si nuntius dicit spōsus salutat
te ⁊ mittit tibi hoc an erit donatio Bal. in auten. ex
testamento. C. de colla. ⁊ ad dictum illius vide om
nino Bar. in. l. ex animo de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊
in. l. si constante solu. matr. Et no. ꝙ vestes de serico
inter nobiles Capuāe ⁊ Nidi trāsmisse post cōtra
ctum matrimonium per verba de presenti sint do
nate. quia ad usum nobilis sunt mulieres. et quo
communiter nobiles mulieres vtuntur ad usum
quotidianum istis sericis scilicet sint preciosa. l. Lecto
ptori de euic. Sed aurum collariū catena cānna/

camaniglie: et simillavel vestes de auro: et anuli magni valoris non sunt vxoris etiam si expresse do nentur nisi morte confirmentur. In alijs rebus ar/ bitrium erit iudicis vt consideret que res sunt ma gni, que vero modici valoris ita fuit decisum in. S. Con. vt refert do. Math. de affl. in dec. cccxv.

44 b ℭ Donatum † Alias donatam et idem significat. Nam donata dicu tur que ex libera litate et non pro mo dum stipendiorum dantur. C. de re. mil. li. li. xij. ff. e. l. qui excubias. Sic et donatio est mera liberalitas nullo iure cogente. ff. de regu. iuris. l. dona ri. Dicitur enim donatio quasi do/ ni actio. ff. de do/ nat. causa mortis. l. Senatus. §. l. Neapolitanus.

a SI qua mulier habens filios: vel filias ex di uersis maritis moriatur in testata filij et filie b absque di scretione sexus c succedunt eidem in viriles quilibet sci licet ex filijs filiabus pro e qualibus portionibus. d Ita tamen quod si ex aliquo ex ipsis maritis habeat fili/ os et filias non dotatas por tiones filiarum e accrescunt f fratribus ipsarum filiarum g vtrinque coniunctis. h dum modo fratres ipsi teneantur sorores ipsas i de bonis paternis: et maternis secun

45 f ℭ A marito pre sente † Quia de alio premortuo ma/ rito statim subicit et sic hec consuetudo loquitur in supra. Item loquitur in donatione propter nuptias cum dicit tempore contracti matrimonij non autem loquitur de donac. inter vir. et vxorem que prohibi ta est nisi de hijs testaretur cum voluntate viri ta/ cita vel expressa. Neapolitanus.

46 k ℭ Alio † Implicat alium habere virum modo cum testatur. Neapolitanus.

l ℭ Saluo † Dic de hoc verbo in similibus su/ pra in consuetudine filiusfami. ℭ Item no. quod filius in bonis maternis habet duplicem bonorum subsi dium: vnum verum quod est iuris communis et de iu/ re nature in auct. ex testam. et semi. §. l. coll. iy. et hoc ha

47 bet in bonis que continentur a versi. paratum et c. vsque huc. aliud quod est de. x. partibus. ut in prin. hu/ ius consu. licet illud non sit proprie bonorum subsi dium: cum non sit ex iure siue instinctu nature: sed ex prouidentia ciuium ne filij fraudentur per ma trem successione agnatorum et cognatorum suorum.

48 ℭ † Item no. ex hac consuetudine quod mulier ha/ bet bona multiplicis generis. Primo dotalia. Secun do parafernalia sibi ab agnatis et cognatis. Tertio pa ratum. Quarto donationem propter nuptias quas habet a presenti viro. Quinto quartam quam ha/ buit ab alio marito. Sexto bona quesita aliunde per eam: licet hic non caueatur: in primis duobus potest testari seu relinquere de. x. partibus vnam tantum et sic habet frenum in quatuor sequentibus non habet frenum. ℭ † Sed que est ratio quare in pre

49 dictis duobus bonis mulier habet frenum in se/ quentibus vero tribus non Respondeo quod dotes vt plurimum dantur a patribus vel fratribus mu lierum et sic ab agnatis vel cognatis filiorum. ℭ Item quia obuenerunt mulieri ab agnatis vel cognatis suis dicuntur obuenire filijs ab agnatis vel cognatis eorum: et propterea cum tales filij pre dicta duo bona videntur habere ab agnatis et co/ gnatis eorum mediante matre: satis fuit vt mater de ipsis bonis possit relinquere decimam partem et propterea ciues sic artauerunt eam consideran tes fragilitatem mu lierum: sed in reli quis tribus bonis cum sint acquisita per eam habet li berum arbitrium disponendi. ℭ † Sed quid si hec mulier acquisiuit sibi dotes ex sui in dustria vel pulcri tudine. Respondeo forte poterit testa ri pro arbitrio vo luntatis sicut in his tribus bonis.

dum paragium et facultates maritare. Verum si testata decedat potest vnum filium vel filiam meliorare de quar ta: quam quo ad proprietatem

50 acquisiuit: et de paratis pro eadem muliere siue ad vsum mulieris constante matri/ monio: et de donatis eidem a viro tempore contracti matrimonij prout in proxi mo capitulo continetur. Su per hijs enim potest ipsa mulier libere disponere pro suo arbitrio voluntatis iux ta tenorem capituli prece/ dentis.

ℭ Ex hijs collige quod regula est quod mulier habens li/ beros potest testa ri pro suo arbitrio voluntatis de om nibus bonis suis preterquam de dotibus et alijs obuenientibus ab ag natis et cognatis in quibus habet arbitrium refrena tum et limitatum. Neapolitanus.

ADDI. Ibi Item nota vide Bal. in. l. maritus de proc. Abba. in. c. constitutus in glo. prima de pro cu. Bal. in. l. doce ancilla. C. de rei ued. Moder. ma xime. d. Ja. in. d. l. maritus.

51 m ℭ Subsidio † Nota quod subsidium parentum et liberorum debet esse in formam sic videtur quod in bo nis obuenientibus ab agnatis seu cognatis in qui bus non potest testari nisi de decima. vt in princi. parentes succedant cum fratribus premortue. cum vniformiter vocentur ad subsidium. Neapo.

1 a SI qua mulier. ℭ † Hec consuetudo tradit tres regulas Prima est quod vterini succedunt ma tri intestate sine prerogatiua sexus. Secunda est quod vtrinque coniuncti succedant matri intestate cum prerogatiua sexus Tertia est quod vbi mater testatur potest in bonis positis hic vnum ex filijs meliorare debito bonorum subsidio non offenso. Prima est in principio. Secunda ibi Ita tamen. Tertia ibi ve rum et c. ℭ Ex prima regula nota quod portio sororis vterini non accrescit fratri vterino et sic non potest ab ipso petere paragium sed portionem. ℭ Ex se/ cunda regula nota quod magis derogatur sorori per fratrem vtrinque coniunctum quia prefertur: quam per vterinum qui sibi non prefertur Ratio forte est quia vterinus non tenetur sibi ad paragium vel diuer

2 sitas feminis. ℭ † Item nota hic in viriles. Nam quoties aliqui succedunt alicui per se ipsos semper succedunt in viriles. ff. de bonis libe. l. si libertus pre terito patrono in fi. Neapolitanus.

3 b ℭ Absque discretione sexus † Nota quod hoc ius municipale circa femina an femine succedant tria

dicit. Primo q absqz discrepcione sexus succedāt
vt hic. Secundo excludit eas si successores mascu
li parati sunt eas secundum facultates & paragiū
maritare vt hic & supra in consu. siquis vel siqua i
fi. Tertio includit eas si masculi differunt ipsas ma
ritare vt supra in consue. si moriatur aliquis. Pri
mum. s. q succedant. i. succedere possint secundū
vniuersalis nature rationem ne sumus accusato
res nature cur non homines masculos generauit
& in hoc concordat cum constitutione Iustiniani. C.
de legi. hered. l. lege. xij. tabularum sed procedit
secundū particularis nature dilectionē: videlicet
vt hereditates remaneant penes masculos in bono
re forte generis seu cognationis: & in hoc concor
dat cū media iur. prudētia que solos masculos ad
mittebat quia cōmodius erat ita iura constitui vt
plerumqz hereditates ad masculos cōfluerent in
sti. de legi. ag. suc. §. ceterum quasi ne per feminas
hereditates ipse extraneas trāseant nationis sicut
alias testator prouidet ne fundus de familia exeat
ff. de le. ij. l. vnū ex familia. §. q si talia verba. Ter
tium. s. q si masculi successores eas differant mari
tare vsqz ad. xvi. annos completos q admittuntur
ad succedendum vt masculi procedit duplici ratio
4 ne. † Primo ratione honestatis ne si peccent in cor
pus suum quod euenire potest dicentur culpa eius
qui distulit maritare vt in auct. vt cū de ap. cog. §. si
preter ver. si aliquis ex predictis parentibus coll.
ij. C. de inoffi. te. auct. sed si post. Secundo ratione pu
blice vtilitatis. s. vt res publice liberis abundet ho
minibus. ff. solu. matri. l. i. ¶ Quod ergo hic dicitur
q femine succedunt. i. succedere possunt secundū
ius cōmune & vniuersalis nature: sed earū succes
sio siue portio nō residet penes eas cū effectu sed
accrescit successoribus masculis ipsas volentibus
maritare pro facultatis paragio vt hic & dicta cō
su. siquis vel si qua in fi. & sic derogat eis per par
ticularis nature videlicet generis masculorum di
lectionem vt dictum est. Neapolitanus.
ADDI. De ista prepositione absqz dic late per
Albericum de rosa. in suo dictionario in verbo ab
sqz & de hac dictione absqz vide per Archidiaco.
in. c. qui generaliter de procura. in. vi. & per Bar. l.
l. si cum. §. qui iniuriarum siquis cautionibus.
5 c ¶ Succedunt † Non distinguit de bonis. Unde
si mulier habens filios ex primo matrimonio & se
cundo successit alicui filio vel primi matrimonij
vel secundi. Si postea moritur intestata q filij vtri
usqz matrimonij sibi succedunt in hijs in viriles vt
hic. & ratio est quia illa bona nō possunt dici modo
fraterna. sed materna. ff. de acqui. here. l. paulus: &
quia omnes isti fratres sunt coniuncti equaliter. ei
dem matri. Neapolitanus.
d ¶ Ita tamen † Hoc verbum facit conditiones
6 ff. de le. ij. l. lucius. §. qui marco. C. de secundis nu
pt. hac edictali. §. i. ff. ad trebell. l. lucius. §. pater e
mancipauit & C. de fun. patrimo. l. iij. li. xi. & C. de
lic. & in. ru. l. i. li. xij. & in auct. vt lice. matri. & aue. §.
causas. col. viij. & Andr. in. x. col. q in re si va. post
ali. seu. recu. & ff. de adml. le. l. aurelius. §. testamen
to & l. cum seruus licet sit ar. contra c. si. l. ij.
¶ Quandoqz non facit conditionem: de manu. te. l.
liberto. §. hec scriptura. & C. de specta. l. nemo. li. xi.
solutio ibi dicit ita vt sic. C. de fun. pa. l. vniuersi. eo
dem lib. vel in. §. scriptura fauore libertatis: vel ibi
facit modum vt dicit ibi glo. ¶ Quandoqz non fa
cit conditionem nec modum sed alicuius noui ca
sus ponitur inuentio. C. de appellationibus. l. in offe
rendis ibi ita tamen vt si dissentiret &c. & similiter
est in isto vt tamen vt ibi sequitur in ver. etiam fa
cit conditionem. ff. de conditio. institu. l. que sub con
ditione. §. quoties & C. de hijs que sub modo. l. ij.
¶ Quandoqz non facit conditionem q ex verbis
& mente contrahentis percipi debet. ff. de contra
hen. emptio. l. cum eo. & vide. C. ad tertul. l. fi. in pri.
& q non faciat conditionem est. ff. de. l. ij. l. lucius. §.
dame. Neapolitanus.
ADDI. De ista dictione ponit multa Alberic.
in dictio. in verbo ita tamen.
7 e ¶ Accrescunt † Ipso iure cum sorores eodem
iure vt fratres admittentur si excluse ab hac con
suetudine non essent alias diuerso iure fuissent suc
cessure opus esset fratribus petere vt no. C. quan
do nō pe. par. l. i. ergo vno momento cum effectu
non existit penes sorores earū portio arg. ff. de ac
qui. heredita. l. placet secus si adhibuisset in casu
quo pater & sic sibi quesisset vt si frater eam distu
lit maritare vt supra in consuetudine si moriatur
aliquis: tunc enim cessat hoc ius accrescendi. por
tio enim alij. nam quesita nunqz accrescit alteri et
si sit per beneficium repudiata. ff. de acquisi. here
dita. l. minor. fallit in vsufructu. ff. de vsufruc. accre.
l. interdum. Item in socio imperiali liberalitatis.
C. si libera. imper. socie. si heredi. dece. l. i. li. x.
8 ¶ † Item in liberto assignato duobus ex liberis
& sic eis quesito & tamen si vnus decedat sine libe
ris accrescit alij. ff. de assig. libe. l. verum portio: fa
teor tamen q quo ad fratres tale ad crementum
est sub conditione: vel modo: vel sub causa vel sub
quadam lege conuentionis quodammodo vt di
cam in verbo dūmodo acquiritur ergo ipso iure
dummodo &c. Intellige q accrescit ipso iure com
mutabiliter tamen potest enim repudiare vel taci
te scilicet differendo maritare sororem vel etiam
expresse sicut diximus q † Legatum acquiritur
9 ignoranti commutabiliter tamen quia potest repu
diare. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. surde. Si vero so
ror nollet portionem suam tunc accrescit fratri in
uito secundum materiam. C. quando non petenti.
par. l. i. Neapolitanus.
ADDI. Ibi tacite vel &c. vide que dixi supra
in rubr. de suc. ab intesta.
f ¶ Fratribus † Et sic nota q licet inter vterinos
10 cesset prerogatiua sexus tamen inter vtrunqz con
iunctos etiam successione materna habetur discre
tio sexus vt soror excludatur a successione mater
na. dummodo habeat paragium de ipsis bonis ma
ternis & hoc sequitur: & sic vt excludatur a bonis
maternis non sufficit dotari de bonis paternis tan
tum: & vt excludatur a bonis paternis non sufficit
dotari de maternis tantum. Sed vt excludatur ab
vtraqz success. debet dotari de bonis vtriusqz: & ita
loquitur consu. si moriatur. ¶ Et aduertendus q di
cit fratribus nō dicit portioni fratrum nō ergo ac
crescit portioni sed persone. & sic si fratres non ha
berent portiones eorum accresceret eis tāqz por

tio sororum. ff. de vsufru. accre. l. interdum secus si
portio accrescit portioni. C. quando non pe. par. l. i.
⁊ ibi. C. xv. in q. xv. Quare ergo habent fratres I bo
nis maternis duo iura s. successionis ⁊ accrescen
di ergo si exheredatur a matre vel si vendat suc
cessionem matrimonium non videtur trahi ad tale
ius accrescendi quod accrescit personeꝫ non con
sequitur a matre iure successionis sed ex beneficio
huius cõsue. sed certe ꝙ accrescit videtur. C. ꝙ me.
causa. l. impressionem. ff. de allu. l. eaqꝫ in princi. ff.
quemadmodum vsu. amit. l. i. ⁊ ii. Si ergo vnitur
⁊ est vna res quomodo possunt dici diuerse diuer
sis ex diuerso iure quesitis. Respondeo illud for
te quando res accrescit persone vt dicta l. interdũ
¶ Sed an accrescat inuitis videtur ꝙ sic vt no. C.
quando non pe. par. l. i. sed ibi accrescit simpliciter
hic autem accrescit ipso iure: accrescit tamen dum
modo ⁊c. ⁊ sic posset repudiare tacite non dando
paragium ergo ⁊ expresse. Sed imo videtur ꝙ ac
crescat inuito. ff. de acqui. here. l. gaius alias ex dua
bus in fi. Sed ibi quando alia pars simpliciter in
totum vacat ⁊ sic simpliciter accrescit. At hic non
accrescit simpliciter sed dũmodo ⁊c. Neapo.

11 g ¶ Utrinque coniunctio † Hoc modo ponamus
ꝙ hereditas valet Trecentum certe filius ex pri
mo matrimonio habebit centum ⁊ filius ex secun
do similiter habebit centum ⁊ filia ex eodem se
cundo matrimonio habebit similiter centum que
centum seu eius portio accrescit fratri vtriqꝫ con
iuncto statim ⁊ sic frater habebit duas tertias vnã
iure successionis aliam iure accrescendi dũmodo
teneantur sororem ipsam secundum facultatem ⁊
paragium maritare vt hic subijcitur. Soror ergo
non adhibit hereditatem pro portione sua: cum iã
accreuerit fratri suo paratoipsam secundum hanc
consuetudinem maritare nam si permitteretur adi
re non posset postea accrescere vt dixi supra in gl.
ipso iure ⁊c. ⁊ sic soror ista habebit portionem suã
quantum ad hoc vt primo acquirat eam iure ac
crescendi fratri suo volenti ipsam secundum hanc
consuetudinem maritare vt hic. sed fratre differen
te ipsam maritare extinguitur ⁊ cessat ius accre
scendi. eo quod iam accreuit ⁊ admittitur ad suc
cedendum vt supra in consuetudine si moriatur ali

12 quis. ¶ † Sed qua actione tenetur sibi frater dif
ferens ipsam maritare. Respondeo petitione here
ditatis cum ipse frater portionem sororis possideat
ret pro hereditate. Nam portio accrescens alicui
possidetur per eum eodem iure sicut poterat pos
sidere per eum ex cuius persona sibi accreuit vt
no. C. quando non pe. par. l. i. ergo tenetur petitione
hereditatis. ff. de peti. here. l. regulariter ⁊ sic veni
unt omnia que veniunt in petitione hereditatis: vel
dic ꝙ tenetur condictione ex lege noua que ex su
pra in consuetudine si moriatur aliquis vel dic ⁊
per. l. i. ff. de condictio ex lege debet tamen liberis
cõmunibus alimenta prestare quod est infra. Nea.
h ¶ Dummodo † Simile verbum. ff. de suspec.

13 tu. l. impuberibus: pro hoc. ff. de condi. ⁊ demo. si
quis ita legauerit. ff. de noua. l. i. ⁊ ii. ¶ Componit
hec dictione dummodo ex dum ⁊ modo. dum con
iunctio est adiunctiua vt si ⁊ cum vt dicit Priscia
nus libro. xvi. de coniunctione. Introducens Uir

gilium si f multa queqꝫ ⁊ bello passum dum con
deret vrbem: ⁊ pro hoc. ff. de conditio. ⁊ demo. l. si
quis ita legauerit. modo vero est aduerbium: in
portis presentis ⁊ futuri secundum Priscianum in
libro. xv de aduerbijs in. c. significatio aduerbiorũ
⁊c. licet quandoqꝫ notet tempus pre[illegible] ⁊ infini
tum vt modo ait modo negat ibidem. ¶ Gramati
ce ergo dummodo cũ idem quasi ꝙ si modo. Et
secundum hoc hic sunt due rationes vna ꝙ portio
filiarum accrescit fratribus Alia ratio adiunctiua
est ex vi coniunctionis. s. ꝙ teneantur maritare so
rores ⁊c. ex vi aut. in aduerbij modo intelligitur
principaliter quod intellige secundum cõsuetudi

14 nem superiorem si moritur ⁊c. ¶ † Ciuiliter vero
hec conditio dummodo inducit modũ vt pulchre
docet. ff. de contrahen. emp. l. cũ labeo ibi dummo
do ⁊c. modus autem qui ad exitum pro conditio
ne habetur. C. de his qui sub mo. l. i. ⁊ ibi dicitur

15 dum ita. ff. ad. l. fal. l. i. §. i. ¶ † Ergo accrescit sub cõ
ditione tamen legali. s. si satisfdet sorori de paragio
dando. ff. de condi. ⁊ demon. l. quibus diebus. §. fi.
conditionalis autem ab initio suspenditur ⁊ non
debetur nisi completa conditione con. l. qui here
di. §. fi. ⁊. l. eas causas ⁊ quod ibi no. C. de condi. in
ser. l. i. Sed certe predicta cautio habet locum in
vltimis voluntatibus. secus in contractibus vt no.
in d. l. quibus diebus. §. fi. Sed cum cõsuetudo sit
quedam cõuentio ciuiũ vt latius dixi supra in ma
teria consue. ergo potius assumet naturam contra
ctum ⁊ sic non erit prestanda cautio. ¶ Si vero dũ
modo intelligitur grammatice sumitur in vi cõdi
tionis: ac si diceret si modo ⁊ tunc prius prestabũt
fratres paragiũ sorori q̃ꝫ accrescat eis portio eius.
⁊ pro hoc. ff. de verb. sig. l. boues. §. hoc sermoẽ vbi
dum nuptia erit conditionaliter sumitur de primis
nuptijs intelligitur ⁊ sic hec dictio dummodo tam
ciuiliter q̃ꝫ grammatice vim conditionis habet.
¶ Potest etiam dummodo assumi in vi cause vt. ff.
de arbi. l. dicere in fi. ibi certum si cõdemnauit vel
absoluit dum arbiter esse desierit mutare sententi
am non posse. Et tunc sorores non agent ad succes
sionem. non enim deficit lex q̃ꝫdiu durat causa si
ue ratio. ff. de condit. ⁊ demonstra. l. cum tale. §. fal
sam causam. ¶ Posset etiam sumi dummodo in
vi cuiusdam conuentionis: nam sicut dixi consuetu
dines sunt quedam conuentiones ciuium: ⁊ sic vi
detur ex predictis cõpetere sororibus triplex via.
prescriptis verbis: seu conditione ex hac consuetu
dine moribus ipsum paragiũ: vel conditione ob cau
sam causa non secuta: vel vtilis rei vẽdicatione seu
petitione heredit. vtili. ff. de dona. que sub modo

16 l. i. ⁊ ꝙ ibi no. ¶ † Est ergo vltima veritas ꝙ aut
frater vult dotare sororem: ⁊ tunc soror est exclusa
a successione ⁊ aget seu petet tantum paragium.
Aut frater non vult ipsam maritare ⁊ dotare de
paragio ⁊ tunc admittitur ad successionem vt hic
virtute verbi dũmodo: ⁊ supra in consuetudine si
moriatur aliquis ⁊ sic filia non est exclusa a succes
sione simpliciter per fratrem. Sed sub conditione
si ipsam dotare voluerit alias hec consuetudo non
esset in fauorem fratris cum posset successio esse
minus q̃ꝫ paragium. ¶ Item quia filij masculi astrin
geruntur portionibus ad succedendum quod est

contra legem si quando.§.illud.C.de inoffi.testa.
hoc est etiam secundum constitutionem regni.secu
dum veram opinionem domini Andre.in constitu
tione in aliquibus ibi super verbo.dummodo tamen dux
querit quid si fratres nolunt maritare sorores vl
timo post opi.et rationes in contrarium dicit sic di
cere q dicta verba ita tamen nõ denotant vi mo
di vel conditionis vt ita demum preferantur vt ma
ritent sorores in hoc enim paria sunt modus et con
ditio est filiũ ad hereditatem et dotem prestandas
vocari et astringi actione quod lex improbat.C.de
inoffi.te.l.si quando.§.illud Sed videtur contine
re equitatem et mulier grauata in hoc vt prefera
tur ei masculus releuetur in hoc q si non detur
non preferatur vt.ff.de iure iurandi.l.eũ qui. Neap.
ADDI. De na.istius dictio. dummodo vide p
Alber.in dictio.in ver.dummodo et per hec in con
sue.si habens in ti.de oper.non facien.in glo.in ver
si.dum tamen.

17 ¶ De bonis † Paternis et maternis repertis
tempore mortis.ff.ad.l.fal.l.in ratione in prin.licet
si .r.contra.ff.solu.ma.l.in prin.Et vide ibi si au
tem venderentur inspici certum tempus cõtract⁹
18 ff.de heredi.vendi.l.ij.in prin. † Sed quid si ip
sa bona peruenerunt ad alios possessores an soro
res isti petent ab eis paragiũ hec questio forma
tur per dominum Andre.in constitutione in aliqui
bus de succ.co.et baro.in lectura sua.§. q si desti
19 nat etc. † Et q teneatur possessor probat per mul
tas rationes et iura finaliter tenet q non teneatur
quia q res transeat cum onere dotandi nulla lex
dicit nobis.debemus trahere ad id in quo deficit.
ff.solu.ma.l.si vero.§.de viro.Si.n.voluisset expri
missset et quia non expressit noluit.consulatur aũt so
roribus vt agant contra fratres et recursus autẽ fiat
in bonis hec Andr.Sed certe si concederetur eis
qui instrumenta mouere dicere q predicta deter
minatio habet locum iure illius constitutionis di
cit enim illa littera masculos preferri volumus,fe
minabus dum tamen secundum paragium debe
ant maritare etc.non aperit de quibus bonis.At hic
aperitur expresse.vnde videtur q transeat in sin
gularem successorem cum onere suo.ff.de contra
hen.emp.l.alienatio cum materia sua.sic etiam in
virtus realibus.C.de acqui.poss.l.vicia.Vel.vero di
detur sentire possessorem tuendum exceptionis ordi
nibus et † Primo conueniantur fratres actione p
20 sonali et postea possessor rei obligate.ff.de iure fisci
l.monachis.C.de pignori.l.persecutione cũ hec si
debitor secus si esset sola realis siue personalis.ff.
de publi.l.imperatores.Sed hec non videt bena
distinctio. † Quia res ex qua debentur alimenta
21 non est obligata pro alimentis.ff.de transac.l.cum
hij.§.si vni.eodem modo non est obligata res ex
qua detur paragium.vel dic possessorem tuendũ
exceptione perpetua.quia dato q hoc onus esset
reale seu personale quia tamen designata est per
sona que teneretur.quia fratres et cui debeatur.q sa
sorores mutat naturam et de reali efficitur perso
nalis.sicut quando ex conuentione.licet et tunc di
catur personale inspecta natura.quia ipso iure trã
sit tamen exceptione iuuatur possessor et sic in effe
ctu efficitur personale per ea que pulchre no.ff.de

serui.ru.pre.l.pecoris et ibi in littera si tamen per
sonam demõstrauit etc.ff.de seruit.l.si pater.vel dic
possessorem ipso iure securũ.ff.de cõtrahen.emp.l.
l.si.in fi.et vide ibi et pro hoc.ff.de vsufru.lega.l.vn
di trabactanus et ibi glo.ff.de admi.me.le.l.Titia.Re
spondeo,et.l.Liberto in.prin.et de le.ij.l.qui concubi
nam.§.qui arcodiam in omnibus hys.l.est ratio
q a certa persona fuit astricta et demonstrata ad p
stationem vt patet in eis et res videt adiecta cau
sa facilioris prestationis.ff.de leg.l.qui sic alias vi
detur adiecta causa cessationis vt si dicatur quod
natum erit.ff.de.vi.tri.et ole.leg.l.cum certus.ff.de
contrahen.emp.l.cum debitor.§. verisimile.Sed
tunc respondere debemus ad.l.gayus.ff.de alimẽ
ta.lega.et de vsufruc.leg.l.si ab eo quibus est desi
gnata persona que debeat et tamen transit cũ one
re sed respondeo q in.l gayo est virtute repetitio
nis.ff.de le.i.l.licet in.l.si ab eo ẽquia efficitur ca
ducum seu in causa caduci.vt no.in dicta.l.vnia.ff.
an.le.vel dic aut apponitur verbum et seu de bo
nis etc.et tunc bona videntur abiecta potius ad de
monstrationem vnde possit facilius percipere qui
obligatur quantum ad obligationem realem.ff.de le.
ij.l.paulo calimaco.§.iulianus iuncta.l.fi.§.fi.ff.
de contrahen.emp.et.ff.de al.le.l.lucius vide ibi
22 † Unde licet desinant possidere non minus prop
terea tenentur fratres Secus si dixisset super bo
nis quia tunc obligantur bona.ff.de le.ij.l.codicill.
§.l.e.§.instituto vel dic idem q non teneatur nam
successor singularis non tenetur nisi ad onus mere
reale et est videre in seruitute predial.ff.de serui.
ru.predi.l.si mihi.§.fi.et.l.via.§.si fundus et quẽad
mo.serui.amit.l.ij.et no.ff.de le.ij.l.ij.nisi in casibus
mortis in dicta.l.pecoris et.ff.de acqua.quo.et exti.
l.i.§.pen.Item est videre in tributo prediali.ff.de
plu.l.imperatores et de iure fisci.l.predys.Item
in decima prediali.xvi.q.i.l.siquis laicus q in hac
non est cum potius seu non minus liget fratres q
bona.Uel dic aut successor singularis habet cau
sam lucratiuam ex vltima voluntate sua.vt puta
legato et tunc non tenetur quia non esset sibi vtilis
secus inter viuos vbi nõ sit sic plena interpretatio
vt no.ff.de regul.iuris.l.in testamentis.vel dic to
tum contra quia si habet causam ex titulo lucrati
uo tenetur.Si vero titulo venditionis vel permu
tationis,teneantur fratres quasi precium succedat
loco rei et videatur in patrimonio res retenta ar
gu.ff.de leg.ij.imperator in fi.cum.l.se.vel dic quã
doq possessorem omnia teneri.Nam duplex inue
nitur onus intrinsecum quod ipso iure ex corpore
detrahitur aliud.s.extrinsecum.quod ex fructibus
seu redditibus debetur.Primum transit cõtra sin
gularem successionem.Secundũ quod vt no.vero.
ff.si cui plus q.per.l.fal.l.videamus in fi.magne
glo.cuius rationes sunt clare.Primo quia falci
dia detrahitur de bonis.ff.ad.l.fal.l.q bonis in pri.
et ideo ex ipsis corporibus retinetur eo.titu.l.i.§.fi
vsufructus.Secundo quia dicit litera q vltra le
gem falcidiam corporaliter datum est.l.autem in
patrimonio retinetur.C.eo.l.pen.Ecce ergo q est
persona que debet reddere.s.legatary et cui debe
tur.s.heredis tamen quia onus est intrinsecum dici
tur enim in bonis eius esse cui debetur sicut ergo

portio sororum accrescat fratribus ipso iure quod
cu paragio ipsarum onus transit in eos: et sic ip
sum paragiu detrahendum de bonis videtur esse
in bonis ipsarum: ergo in earum preiudicium alie
nari non potuit: et propterea possessor tenetur sim
pliciter bona feudalia si alienantur transeunt cum
onere vite et mili
tie vt in ordina-no
n.3e domini regis
Roberti que inci
pit alienationes rc.
sub data domini
Bar. de Capua: et
hoc cum euidenti
us est verum in ca
su quo paragium est tertia iure nature quod est
23 cu nita vult caste viuere sine viro. † Idem si in
grediatur monasterium. Idem si modicam vel
nullam dotem habuit nupta forte propter pulchri
tudinem vel nobilitatem vt no. d. Andr. in consti. in
aliquibus de suc. co. et ba. Sed certe licet dicatur
hic quod paragium debetur de bonis non tamen ex
hoc debemus concludere quod hoc onus est adeo rea
le quod non debeatur ex ipso corpore bonorum seu cor
poraliter de bonis ipsis dum sufficiat dare paragiu
in pecunia et ita est semper interptatum que inter
pretatio optima est. ff. de leg. l. si de interpretatione.
sic etiam videmus in vita que debetur fratri
bus minoribus a maiore natu de bonis feudi et in
consti. comitibus rc. li. ij. et tamen non debetur cor
poraliter de bonis ipsis quia sic feudum veniret
diuidendum quod est falsum vt in consti. in aliquibus
rc. et in consti. vt de successionibus li. ij. sic etiam di
cimus quod canon qui debetur pro re emphiteotica
onus reale est et transit cum re vt no. C. de iure em
phi. l. ij. in magna glo. per C. f. ibidem et C. de fund.
patri. l. i. li. xi. et pro hoc. ff. de contrahen. emp. l.
fi. et tamen non debetur ex ipso corpore rei. vel dic
vt no. ff. de vsufru. l. hactenus in prin. in glo. que in
cipit. l. fructuarius rc. dicitur. n. ibi quod aut demon
strandi causa nu fuit dictu ex illo fundo debere sol
ui et no transit cum re aut exinde nu solueretur vt
ibi no. Sed quando videatur res demonstrata
causa facilioris satisfactionis nulla glosa declarat.
Sed ego dico quod quoties quis facit duas dispositi
ones vnam in qua mandat aliquid alicui dari
vel solui et aliam in qua dicit vnde debeat illud sol
ui tunc semper illa res demonstrata videtur cau
sa facilioris solutionis et non vt onus inhereat ipsi
rei. ff. de le. i. l. quidam testa. ff. de le. ij. l. paulo calli
mato. §. fi. et de alimen. le. l. lucius. † Item no.
24 quod cum hec mulier habet paragium de bonis pa
ternis et maternis erunt ne duo paragia an vnum
pingue ex vtriusque bonis. Respondeo si die voto
rum habuerit paragium ex paternis potest de ma
ternis petere aliud paragiu quod non habuit. pro
vt hec consuetudo vult: et tunc non erit vere para
gium sed portio legitima iure nature vt plene hic
et alia facientia ad hanc materiam no. d. Andre. in
dicta consti. in aliquibus. Neapolitanus.
ADDI. Ibi sed quid si ipsa bona rc. dicit quod si
bona sunt penes tertios possessores petendo para
gium non paragium sed vt legitimam bene conse
quetur nisi esset legata dos a patre quia tunc suf
ficit petere paragium ita fuit iudicatum in S. con
si. vt refert. d. Math. de affli. in deci. clxij.

De alimentis prestandis Rubrica.

a Si quis habet b filios seu liberos cuiuscumque c sexus et filii: seu liberi d nolint cum ipso esse: e vel si pater non vult ipsos: vel aliquem ex ipsis tenere secum in domo.

a Si quis habe t. Hec consue diuiditur in v. par tes. In prima for mat duas qones. In secunda respo det. In tertia mo uet dubium et re spondet. In quar ta primam responsionem declarat per terminos et supplet. In quinta format ex predictis aliam que stionem et soluit. Secunda pars incipit ibi Pater debet. Tertia ibi Itaque quarta ibi videlicet si ha beat. Quinta ibi. Et si contingat rc. Casus summa rius est quod pater tenetur prestare alimenta liberis suis secum non morantibus de fructibus bonorum tam ipsius patris quam ipsorum filiorum que obuene runt filiis ex matre vel aliis quibuscumque consan guineis pro numero personarum. Ita quod ipse habe at partem vnam pro persona sua et aliam pro perso na vxoris sue etiam mortue hec dicit. Casus ve ro longus est filii seu liberi alicuius nolunt mora ri secum vel ipse non vult eos secum retinere. Re spondetur quod pater tenetur eis prestare alimenta de fructibus bonorum tam ipsius patris quam ipsius matris viuentis quam aliis quibuscumque obuenienti bus ipsis filiis a quibuscumque agnatis vel cogna tis connumerata persona sua vxoris viuentis in numero liberorum et hec in prima et in secunda parte. Et subaudi vel si qua vt sic loquatur in pa tre auo et auia sic subaudini supra in consue. si ali quis moriens sed certe ibi vtitur verbis communi bus seu generis communis scilicet habens filios de functus testator et similibus et in fine subaudit ve rum potest pater et mater rc. at hic specifice loqui tur in patre cuius appellatione non continetur ma ter et si voluisset de matre dixisset et quia non dixit expresse nec tacite vtendo verbo communi voluit. ff. solu. matrimo. l. si vero. §. de viro. nec est nostrum le gem extendere presertim municipalem que est scri pti iuris. ff. ad municipa. l. constitutio et presertim vbi verba non patiuntur extensionem in dubiis. n. est seruiendum verbis edicti. ff. de exerci. l. i. §. fu re igitur dubia. Nec est a significatione verborum recedendum nisi expresse constet de mente contra ria. ff. de le. iij. l. non aliter. vnde cum hec consue. lo quitur in patre non extendam ad matrem et hoc etiam patet infra versi. itaque rc. et in sequen. consue. in fi. ibi proauus paternus rc. et quia de matre p uidetur infra in consue. mulier non t. men nego ma trem iure contineri secundum materi. m. ff. de li be. agno. l. si quis liberis. §. si mater. C. de neg. gest. l. fi. ff. e. l. Descemus et melius. C. de diuor. f. a. apre. qua. li. eo. de. l. l. et auct. si pater ibi positae idem in omnibus ascendentibus et descendentibus vtrius que nature vt ibi patet. Nec enim hec consue. corri git illa iura presertim quia sunt super naturali sun

data ratione. C. que sit longo. l. ij. Item qui iura cō
munia multis vigilijs ad subiecta rerūq; consilijs cō
dita tolli non debent nisi sit rationabilior causa in
tollendo q̄ in statuendo argu. ff. de le. l. in rebus ec
cle. enim tunc vetustas erroris est non consue. vij. di.
consuetudo. Item quia nunq̄ iura corriguntur ni
si quando expresse dicitur vt in auct. qui. mo. na. ef.
si. sui. §. tribus colla. vij. ⁊ no. de here. ab inte. §. l. in
prin. in verbo vocantibus colla. ix. Et no. d. And. in
consti. in aliquibus de succes. ⁊ Ba. super verbo qn
tum decimum ⁊ sic infra de iure doc. consti. ij. nam
etiam princeps nō posset contra ius naturale dis
pensare. C. si contra ius vel vtilita. pu. l. omnes in
2 auct. vt licet ma. ⁊ aui. ¶ † Sed quid si moriatur
vir an onus huius portionis ex fructibus dotium
tanq̄ reale sequatur dotes ita q̄ mater teneatur
ex fructibus ipsarum dotium prestare alimenta li
beris sicut tenebatur pater. Respondetur q̄ non
teneatur immo habeat eas liberas ⁊ hoc in tertia
parte dictum fuit q̄ persona vxoris annumeratur
in liberos. ¶ Quid si vxor est mortua. Respondet
idem ⁊ exemplificat in terminis ⁊ hoc in quarta
parte. ¶ Sed quid si vnus ex liberis moritur. Re
spōdet q̄ accrescit alijs portionibus vt si erāt qua
tuor portiones fient tres ⁊ hoc est in quinta parte.
¶ Et nota q̄ a principio vsq; ad versi. vnde ⁊c. lo
quitur vxore viuente quod patet: quia dicit annu
meratur persona sua ⁊ vxoris ergo erat psona vxo
ris. ¶ Item quia dicit communibus liberis. Item
quia dicit ita q̄ matri nullum preiudicium ⁊c. vt
hec consue. vsq; infra ita q̄ ⁊c. fuit in consuetudini
bus antiquis presentatis principi. ab ipso vers. Ita
q; vsq; in finem fuit super additum ad declaratio
nem totum n. ipsum est declaraturum ad preceden
tes. ¶ Item nota q̄ in casu in quo filius nollet esse
cum patre vel pater nollet ipsum retinere pater te
netur dare alimenta filio ex tribus bonis. s. ipsorū
patris ⁊ matris etiam viuentis. Item ex bonis q̄
obueniunt ipsis omnibus ab agnatis vel cognatis
Item de bonis datis in dotem ⁊c. ⁊ sic fiet quedā
massa seu quaternus de fructibus istorum triū ⁊
3 diuidentur de numero personarum. ¶ † Sed qd
si pater est miles ⁊ eget maioribus alimentis q̄
quilibet filiorū. Respondeo idem ⁊ sic per quam
doctrina sit vt. l. prospexit. ff. qui ⁊ a qui. Neapo.

ADDI. Si quis de hac dictione vide per Alb.
latius in verbo si quis in suo dicto.

4 b ¶ Filios † Subaudi legitimos ⁊ naturales p
quo vide in auct. vt liceat ma. ⁊ aui. §. 4. colla. vij.
de his enim loquitur iste titulus cum continue fa
ciat mentiones de viro ⁊ vxore ⁊ de dotibus ⁊ sic
non loquitur de adoptiuis seu naturalibus cōsue.
⁊ tn̄ de iure autē cōi naturales compellunt agere
officio iudicis vt no. ff. de libe. agno. l. si quis a liberis
§. vel si parens ⁊ hoc nisi sint ex complexu nepha
rio incestu seu dānato coitu hic. n. a parente alen
di non sunt de incep. nup. aut ex cōplexu. hij. n. nul
lum legis participiū hūt vt in auct. qui. mo. na. effi.
sui. §. fi. colla. vij. coytus aūt damnatus dicit in quos
matrimonium esse non potest vt ibi no. que sunt. xl.
ij. modi quibus prohibentur nuptie vt no. insti. de
nup. §. sunt ⁊ alie. sed an tales sunt alendi a matre
glo. reuocat in dubium vt dicto §. fi. sed non vide
tur dubitandum nam ibi dicitur nō alendus est a
parentibus in. d. auc. ex complexu. dicitur a paren
te ergo ⁊ de matre loquitur. ff. de in ius. voca. l. qui
cunq;. §. parentes. Neapolit.

5 c ¶ Cuiuscunq; sexus † Permittitur seorsū a pa
tre habitare non autem permittit vbi ⁊ cum quo
velit ī hoc ergo erit officiū iudicis vt sine vlla ma
ligna suspitione alatur in cause enim conuersione
vertitur. vt euitandi sint qui pudicitie possint insi
diari. ff. vbi. pu. edu. de. l. i. ⁊. l. si discepetur. Et in
tantum est euitanda suspitio mali q̄ diuortio facto
filie potius apud matrem q̄ patrem educari de
bent. C. de diuor. fa. apte. quem. pu. edi. l. i. ⁊ auct. si
pater ibi posita ⁊ vide in auct. vt lic. ma. ⁊ auie. §.
illius. vij. coll. in dubio autem ali deberet potius
vbi pater dixerit q̄ vbi ipsa filia voluerit. ff. de vē.
inspi. l. i. §. apud eū. Sed ibi loquitur in patre iam
mortuo sed maior ratio est ipso viuo. ¶ Quid. n. si
vellet cum arenarijs ⁊ maleficis ⁊ luxuriose viuē
tibus conuersari dic vt infra in consuetu. in omni
6 bus causis ponēdo causas ingratitudinis. ¶ † Sed
quid si existens nubilis etatis vult congruo viro
nubere. Respondeo potest petere paragiū si vult
cum sit paternum officium. C. de dote promis. l. fi. q̄
autem sit nubilis etas dixi infra in consuetudine ī
omnibus. ¶ Sed si pater est miserabilis persona
vel non curet vbi moreretur filia. Respondeo re
quirēdos esse propinquos. ff. vbi pupillus educa.
de. l. i. circa prin. debet. Neapolitanus.

7 d ¶ Nolint † Nolle autem non potest nisi qui po
test legitime nolle vt in pupillo qui non potest nol
le adire hereditatem cum non possit velle. ff. de
acqui. here. l. nolle. ⁊ de regu. iuris. l. qui potest ⁊. l.
velle. sic in filia non viri potente que non potest nol
le nubere. ff. de condi. ⁊ demo. l. pater seuerinā cir
ca principium videtur ergo intelligenda hec con
8 suetu. in filijs seu liberis puberibus. ¶ † Sed qd
si propter infirmitatem aut senectutem patris filij
nollent secum stare an possint petere huiusmodi
alimenta. Respondeo non nam hoc est potius de
serere ⁊ nolle protegere q̄ simpliciter non esse cū
eo ⁊ merito puniendi sunt. ff. de re mili. l. iij. in fi. ⁊
pro hoc videtur quasi casus in auct. vt cum de ap.
cog. §. si quis ex predictis ibi obsequium ei ⁊ curā
cōpetentem non prebuerit ⁊c. Et q̄ subicit ibi ne
gligentem filium vel filios ⁊c. Idem de cōmuni
omni legitima causa exheredationis vt vbicunq;
potest filius exheredari potest sibi tale alimentoꝝ
subsidium denegari vt infra in consue. in omnibus
casibus ⁊ est ratio quia plus est denegare totā he
reditatem q̄ presentem modum alimentorū pre
standorum de bonis ipsis. Nam si est indignus om
nibus ipsis bonis ergo ⁊ comodo ipsorum bonorū
Et pro hoc in auc. quibus mo. na. effi. le. §. fin. coll.
vij. ibi cumq; alendus est a parentibus ⁊c. qui. n.
carere debet minoribus non debet frui maioribus
ff. de seruis expor. l. cui pacto. Neapolitanus.
e ¶ Vel si pater nolit † Sed op. quia dura est hec
9 seperatio. ff. de fun. instruc. l. quesitum. §. saltuarium
⁊ de leg. iij. l. vxorem. §. concubine. Est ergo vitan
da quia. n. terat liberos a parentibus sorores a fra
tribus vt a viris coniunges segregari. vt insti. de
noxa. §. fi. ⁊. C. cōmu. vtriusq; iu. l. possessionem nā ⁊

sic continetur

si confitear me tibi debere dare seruū tibi legatū possū ī.fuz tibi denegare si est iusti pater mater vel frater presūpta tamē extimatione. ff.de le.i.l.si domus.§.qui cōfitetur. Respōdeo q̄ ista separatio quādoq̄ͅ phibetur q̄nq̄ͅ iubetur quādoq̄ͅ permittitur. phibetur moraliter si voluit ⁊ possunt si mulier esse ⁊ ita loquūtur iura cōa traria. a Iubetur autē hec separatio si sunt cōiuncti cōtra legē ⁊ voluntatē Dei. Nā Esdra pōtifex ⁊ propheta legisq̄ͅ lator iussit separari vxores alienigenas ⁊ filios a populo Israel. vt Esdre.i.ij.li.c.xxv. ⁊ xxvj. vbi ⁊ dimiserunt eas cū filijs ⁊c. ⁊ cōcordat lex ciuilis. C.de incest. nup.l.qui cōtra ⁊ aucten. ibi posita ex complexu nephario. a Itē iubetur hec separatione spiritualiter .i. in virtute Amoris dei quē debemus

Pater debet secundum numerū filiorum vel liberorū cōnumeratis persona sua: ⁊ vxoris in numero liberorū de bonis paternis ⁊ maternis b suis ⁊ alijs c obuenientibus ei a quibuscunq̄ͅ d cōsanguineis suis agnatis vel cognatis. Nec non de bonis dotis e eidem parentibus in dotem a matre siue f liberis cōmunibus alimēta prestare. Itaq̄ͅ matri ipsi mortuo viro nullum preiudicium suis dotibus: quas mortuo viro g liberas habere debet generetur h videlicet si habeat i filios duos ⁊ ha

per omnia diligere in quantū.n. dn̄s noster Iesus Christus dicit nō enim veni mittere pacē in terra sed gladiū veni separare filium aduersus patrem ⁊ filiā aduersus matrem ⁊ nurū aduersum socerū licet.n. qui amat patrem ⁊ matrem plusq̄ͅ me non est me dignus. Mathei.x.c.in fi. ⁊ hoc vt separet quis ab homine ⁊ iungatur deo. ⁊ Ieroni. de contemptu patris ad aliodorum monachū.c.xviij. dicit non te patri paratū esse non matri. licet paruulus ex collo pendeat nepos sparso crine ⁊ scissis vestibus vbera quibus te nutrierat mater ostendat licet in limine pater iaceat percalcatum perge patrem alias siccis perge oculis ad vexillum crucis euola. Summum pietatis genus est in hac re esse crudelem gladius tenet hostis vt me primat olias perimat ergo de nostris lachrimis cogitabo ⁊c. ⁊ sic separat ad finem dilectionis dei preponende nō ad finem dissensionis. inter homines inducende nō enim est dissensionis deus sed pacis. ad corin.xiiij. ¶ Moraliter etiam permittitur dicta separatio ex causis nam quandoq̄ͅ vt prospiciatur sedandis discordijs propinquorum que euenire possent si simul starent altero inuito. ⁊ propterea permittitur ab hac consue. sic prospicitur. ff. de le.ij.l.cum pater §.dulcissimis iam ⁊ quando quis latitat ob seditionem domesticam. ff. ex qui.ca.in posse.l.fulli.ne

10 us.§.quid si.a ✝ Item permittitur causa libertatis habende relinquere filios nam seruus seruiens sex annis in.vij. permittitur liber abire vxor ⁊ filij serui manent cum domino. Exodi.xxi.

11 ¶ ✝ Item permittitur causa necessitatis. C.de pa.

qui si vel.l.l.⁊.ij. ⁊ sic separatio quandoq̄ͅ est prohibita quandoq̄ͅ est bona ⁊ expediens quandoq̄ͅ necessaria. Neapo.

ADDI. Tex.in.d.l.signa.nam eū communiter docto.recipiunt singul. ⁊ intellige vt dixi in cautelis meis nume.vij. in cautela incipien. habes text. singularem in filio layco secus in clerico quem pater vendere nō potest ita dixi.o.nā post in notabilibus suis in nota. incip. pater nu.cxi. Petrus gilardus in not.100. per singulare dictum hostien. in.c. iudeorū de eta. ⁊ qualita. oc necessi.mā nullus doctorum cum mul.alij que ego dixi in diuersis scripturis dispersa in tracta. in clem.ij. impressione super gl.i.c.pasce

beat vxorem vel non habeat pater retenta sibi pro se ⁊ vxore sua: ⁊ idem k si non habeat vxorem medietatem fructuū dictorū bonorū paternorū l ⁊ maternorum reliquam m medietatē fructuum predictorum bonorum teneatur dare ipsis filijs suis pro substentatione ipsorum. Et si contingat vnū ex ipsis filijs mori superstes filius habeat pro substentatione sua tertiam partē fructuum bonorum ipsorū: reliquis duabus partibus retentis ipsi patri vxorem ha

12 bentis: vel nō: ⁊ idē seruatur si vnū tātū quis habeat filiū.

a Pater de bonis ✝ Id est de fructibus bonorum vt in sequenti cōsue. que hanc declarat in hoc ⁊ in alio vt stā dic. m. Neap.

13 b ¶ Suis ✝ .s. patris nam de patre est sermo nec exponas suis .s. liberorū alias filiorū quia patris vel matris bona nō sunt filiorū nec possunt vere dici sua viuente patre vel matre. Viuētis.n. nō est hereditas. ff. de heredi. vel ac. vendi.l.ij. in princi. ¶ Itē q̄a cū voluit loqui de bonis maternis ipsorū filiorū exp̄ssit specifice cū dixit necnō de bonis dotis eidē patri in dotē a matre ⁊c. vult.n. hec cōsue. q̄ pater det alimēta filijs de bonis suis paternis ⁊ maternis ⁊ nō de bonis acq̄sitis per eū vt infra. l.ij. in fi. que cōsue. videtur esse cōtra ius cōe sed nō est vt ibi dixi. a Vel dic suis .s. filiorū seu liberorū vt subicit ibi ⁊ in alijs obuenientibus eis ⁊c. Vel dic verius suis .s. patris ⁊ matris si.n. bene cōstruis litterā ibi resultat intellectus nā de bonis liberorū nō loquitur nisi de his que data sunt in dotē eidē parenti a matre ⁊c. Sed cū suū dicatur tripliciter s. ratione iurisdictionis. perceptionis ⁊ proprietatis. vt no. in cōsti. digestorum in prin. quō hoc intelligitur. Respōdeo ratione proprietatis eius rei si nō possidet habet ius vēdicādi ⁊ si possidet habet ius possidēdi. ff. de rei ven.l.solū.§.mēū. ff. de acqui.re.do.l.rē in bonis. ff. de aur. ⁊ arg.le.l.quintus.§.cui aurū ⁊.§.cui legatum. Et sic expone suis .i. proprijs ⁊ sic expone suis proprijs ⁊ sic exponitur. ff. de popul. acc.l.i. licet differentia sit inter propriū ⁊ suum vt not. Archid.la. extra de rescriptis.c. statutum.§. assessorem super verbo de suo proprio ⁊c.li.vi.

14 ¶ ✝ Quid ergo de vsufructu quem habet pater videtur secus quia res fructuaria non dicitur esse

fructuarij sed proprietarij.ff.de le.ij.l.suos sed cer
te ipsum ius vtendi ꝛ fruendi est fructuarij ꝛ pōt
ipsum vendicare.ff.de vsufr.l.vti serui.§.si partis
imo vēdicat ipsius vsufru.seruitutis que debentur
rei fructuarie.e.l.§.verū ver.nā ꝛ si fundo.¶ Itē
habet vtile interdictū vti possidetis.e.ti.l.i.in glo.
15 vt infra ⁊c.¶ † Itē vtile dominiū suoꝝ numero cō
tinetur directū autē ꝙ est sine vtili nō vt si prescri
psisti rē meā tu habes vtile sed ego directū.vt be
ne nut.And.de baro.C.de thesaur.l.fina.lib.x.
16 ¶ † Itē suorū numero cōtinetur res qua quis vti
tur vt sua licet non sit vt.ff.de lega.iij.l.cū fuc. Ex
premissis videtur idē in feudo.Itē suorū numero
continētur ꝛ cōmunia.ff.de le.iij.l.si qs suos ꝛ hoc
quo ad partē quam habet ꝙ ergo dicit quod cō
mune est alienum est intellige quo ad partē alteri
us insti.vi.bo.rap.in prin.C.qui matri.nō possum.l.
17 ij.¶ † Sed de mercibus.Respondeo videtur nō
cōtineri appellatione suorū nam cū quis legat ser
uos nō cōtinentur quos legales habebat.cum ma
gis loco mercis ꝙ̄ suorū habuisse credatur.ff.de
le.iij.l.suos in fi.sed ibi speciale in legato.nam cū
erat illico vēditurus si vixisset nō videtur legasse
18 vt ibi patet.¶ † Itē dicitur suū etiam quod debe
tur ꝛ si suū est sibi debitum.C.de nego.gest.l.si pe
cuniā.Verbū ergo suū est valde largū quo ad res
nec sic quo ad tēpus nam siquis legat equos suos
nō cōtinentur futuri.ff.de alimē.leg.l.si ita Sed cō
tra.C.que res pign.ob.po.l.fi.vbi cōtinetur future
Respōdeo aut verbū suū adiungit speciei aut ge
neri.Primo casu puta lego vestes meas nō cōtine
tur future vt.l.fi.ita.Secundo quādo adiūgitur ge
neri vt preferetur indefinite puta sua bona cōtinent
etiam futura vt dicta.l.fi.ꝛ ita hic ergo si pater se
mel assignauit alimenta filijs secundū consuetu.si
alia bona superuenient a patre vel matre vel alijs
cōsanguineis agnatis vel cognatis quod interim
prestabit. Neapolit.
ADDI. Ibi quia ergo an appellatione vtil ve
niat fructuarius dic p Alex.in ɔsi.quo l.iij.volu.
19 c ¶ Obuenientibus † Idest que iam obuenerūt
omnia enim participia in ans vel in ens desinētia
rem perfectam demonstrant.ff.de pac.do.l.si inter
virum ibi propter liberos interuenientes ⁊c. vbi
qui iam interuenerunt intelliguntur ꝛ alibi moriē
te.i.mortuo.ff.de libe.ꝛ po.l.siquis posthumus.§.i.
ergo non sufficit ꝙ hereditas seu bona sint delata
sed quesita requiritur.Et sic hec consuetudo non
videtur habere locū in bonis delatis nōdum obuē
tis.Sed contrariū verū est.nam si promitto tibi sa
tisfacere fide periculo rerū ad me pertinentium
intelligitur etiam de futuris.C.que res pigno.obl.
po.l.fi.ꝛ pro hoc extra de priuil.ꝛ exce.priuil.c.ij.
ibi preiudicantibus resistere.i.preiudicare volen
20 tibus dicit glo.in fine. Neapolitanus.
d ¶ Consanguineis † Nota ꝙ verbum cōsangui
nei implicat agnatos vel cognatos secundum diua
lia verba ciuitatis Neapoli.secus est de iure com
muni vt dixi supra in consuetudine si qua moriens
de succe.l.ex testamento. Neapolita.
21 e ¶ Eidem parenti † Idest patri vel auo paterno
ꝛ sic ascendentes per lineam masculinam tantum
intelliguntur hic.nam de matre tractatur infra in
cōsuetudine si mulier.ꝛ ita sumit.C.de manumis
sis.l.ij.§.iubemus.insti.de tuel.§.premissum ꝛ licet
parens intelligatur.naturalis vel adoptiuus.ff.de
in ius vo.l.quicunqꝫ.§.parentes.hic tamen de natu
rali ꝛ legitimo tantum vtcum faciat continuationem
nem de viro ꝛ vxore ꝛ dote.sumitur ergo hic sa
tis stricte. Neapolitanus.
22 f ¶ Liberis communibus † Et sic isti liberi qui
erant ꝓprietarij nudi quo ad bona materna erunt
modo partim proprietarij ꝛ pleni partim nudi.nec
est inconueniens vt.ff.de vsufru.l.siquis tito ꝛ.l.si
proprietas. Neapolitanus.
23 g ¶ Liberas † Ab hoc onere prestationis alimen
torū ꝛ sic est casus ꝙ morte debētis alimenta pre
stare finitur alimentationā dicēdo liberas videtur
dotes ipsas deducere ad statū pristinū ante prest
tionē extra de elec.c.si cōpromissarius.§.i.li.vi.in
glo.super verbo libere qa habebūt tēpus ac si no
us esset vocatio eo.ti.si electio.¶ Itē liberas.i.cum
potestate legitime disponēdi de eis extra de offi.
delega.c.si delegatus li.vi.¶ Itē liberas.i.nulla re
quisitione facta ita exponitur.e.ti.cū plures.Et ad
uersario nō vocato eo.li.de homicidio.c.i.in fine.
¶ Itē liberas.i.sine alicuius cōtradictione.e.li.de
offi.or.c.ordinarij.§.i.ꝛ ipso iure.Ita exponitur in
x.coll.de pace iura.fir.l.imperialē.§.callidis hoc
enā inducit verbū debet quod est presentis tempo
ris quod importat effectū ipso iure.extra de elec.
c.si quis.Secus si esset futurum quia tunc per sen
tentiam.C.de sacrosan.eccle.l.iubemus.§.sane ꝛ.
24 C.ne liceat potentioribus.l.i. Neapo.
b ¶ Videlicet † In hac quarta parte qd dixerat
supra declaratur dupliciter.Primo declarat per
exemplum per verba superiora.s.cōnumerata p
sona sua in numero liberorum.Secundo declarat
de persona vxoris vt intelligatur .s. viuentis vel
25 mortue ꝛ hoc intēdit hec quarta pars. Neapo.
i ¶ Filios duos † Itē si plures ꝙ̄ duos quia tūc
etiam pater habet virilem suam ꝛ vxoris vt infra
in se.consu.declaratur.
26 k ¶ Si nō † Pro eo ꝙ pater habere poterit vxo
rē ꝛ si pater habet duas.s.pro se ꝛ vxore.
ADDI. De ista dictione nō ponit Albe.i dictio.
27 in verbo si nō ꝛ ibi ꝙ est differentia inter si nō ꝛ nisi.
l ¶ Et maternoꝝ † Idest que obuenerūt pri a ma
tre sua vt dixi supra sup verbo suis ⁊c.Si vero vo
lumus referre ad filios vt intelligamus de bonis
maternis ipsoꝝ filioꝝ ēt itellige de bonis datis in
dotē ipsi parēti seu patri vt patet in textu ꝛ nō de
alijs maternis bonis ipsoꝝ filioꝝ.¶ Sed imo vr ꝙ
filij possunt petere ipsas dotes in casu quo nolunt
seu nō possunt esse cū pre vel pr nollet ipsos tener
vt infra de iure do.ɔsue.si mulier.Rñdeo ꝙ hic nō
negat filio i dicto casu posse peter dotes maternas
vnde filij hīt duo auxilia.s.petēdi alimēta pro inte
ro psonaꝝ vt hic ꝛ petēdi dotes vt ibi.¶ Sed cui
erit electio vr ꝙ patris vtpote debitoris cuꝫ dicat
hec ɔsue.in pn.ꝙ pater debet alimenta pstare ꝛ po
stea in ver.reliquam medietatem dicit teneat da
re ⁊c.ff.de iure do.l.plerumqꝫ.Item quia hic di
riguntur verba debitori.Item quia in dicta ɔsue.
si mulier in personaliter ponuntur.s.reuertantur ꝛ
restituantur ꝛ tunc similiter est electio debitoris vt

no.ff.de le.ij.l.lucio titio. Item qo est alternatiua
legis.ff.de nora.l.i.z sic videtur esse in voluntate
patris filio volenti secum stare vel quem nolit se-
cum tenere dare alimenta pro numero personarum
vel restituere dotes maternas zc. Uel distingue aut
stat per filium dantem causam seperationis z tunc
est electio patris quia in hoc filius videtur ipsum
offendere z merito preses illam profert sententiam
quam pater dicturus est. C.de pac.po.l.ij. z quia
bonum consilium presumitur sumere pro filijs.ff.
de adul.l.nec in ea. Aut stat per patrem z tunc est
electio filiorum.ar.in auct.vt lic.ma.z aui.§. illud.
colla.vij. Sed verius est q indistincte sit in electio
ne filij cum tex.dicte consue.mulier infra de iure
do.dicat q si filius nollet vel non possit esse cum pa
tre z sic siue stat per filium siue per patrem. ¶ Sed
an restituta dote materna ipsi filio possit sup alijs
bonis paternis petere alimenta pro huiusmodi de
bita portione. Respondeo aut ex fructibus bono-
rum dotalium sibi restitutorum habet integram por
tionem quam habiturus erat ante restitutionem
z tunc quod petit habet aut non habet z tunc po-
test petere supplementum alimentorum cum ra-
tio videtur fundare super iure nature.ff.de libe.
agno.l.si quis a liberis maxime quia hic dicit pro
substentatione: vnde sicut potest agi ad supplemen-
tum debiti iure nature vt in auct.de trien.z semis.
§.i.ita poterit agi ad supplementum portionis ali
mentorum. ¶ Et aduerte q respectus habetur ad
fructus z non ad valorem bonorum vt in hac con
sue. patet ergo si dos restituta consisteret in cored
dis vel in aliqua re immobili magni precij z mo-
dici fructus dico q petet talis filius supplementum
fructuum, cum de portione fructuum loquatur hec
28 consuetu. ¶ † Sed an hec consue. corrigat ius com
mune. C.de bo.ma.l.i.z.ij.z qd ibi no. videlicet q
pater habeat vsumfru. in bonis maternis filij. Re
spondeo non corrigit ipsum sed distinguit nam il-
lud indistincte loquitur hec vero distincte videli-
cet q pater habeat vsumfru. quando filij stant cum
patre secus autem quando nollent seu non possent
simul stare. In alijs vero casibus obmissis qui non
loquuntur de dotibus maternis habet locum ius
commune.ff.de libe.z po.l. commodissime.ff.solu.
matri.l.si vero.§.de viro.ff.de public.l.de pretio.
In hoc enim casum perditum est legis auxilium.
C.de dot.promis.l.fi. ¶ Item quia iste consue. fue-
runt facte sub censura rationis vt supra in prohe-
mio z quia legum correctio est euitanda vt in auc.
de heredi.ab inte.in prin.coll.ix. Preterea hic non
dicit patrem carere vsufructu sed dicit patrem tene
ri ad alimenta pro numero personarum. ¶ Item
quid de filijs emancipatis. Respondeo olim pa-
ter in premium emancipationis habebat tertiam
partem pleno iure. Hodie vero secundum Iusti-
nianum habet medietatem vsufru. omnium aduen
ticiorum insti.per quas per.no.acqui.§.hoc quoque
z.C.de bo.que libe.l.cum oportet.§. cum autem.
Hodie vero hec consuetudi. habet locum etiam in
emancipato cum non distinguat. ¶ Sed quid si pa
ter efficiatur monachus an extinguatur talis per
ceptio fructuum siue vsufructus videtur q non
cum non habetur pro mortuo quo ad comedendum
vt no.C.de bo.que libe.auct.idem est. Sed quidam
vt Mar.fr. dicit contra faciens differentiam inter
vsufru. qui habetur ratione patrie potestatis z ali
um vsufru. vt primo casu extinguatur per ingressum
adeo q nec dimidiam retinet quia illa datur pri-
mo loco patribus propter libertatem emancipatio
nis faciendo filios sui iuris vt dicta.l.cum oportet.
§.penu. Alius vero vsufructus qui habetur aliter
non perditur vt no.per Cy.in dicta auct. Idem est
z in auct.ingressi. Sed certe quicquid dicitur de
iure communi videtur dicendum de iure huius con
suetudinis non extingui quia datur non ratione po
testatis sed paternitatis que non deficit per ingres
sum: q iura naturalia sunt immutabilia z diuina
quedam prouidentia constituta semper firma rema
nent insti.de iure natu.gen.z ciui.§.penu. causa au
tem durante durabit let.ff.de condi z demon.l.cum
tale.§.falsam causam. ¶ Sed quid si huiusmodi bo
na materna seu paterna consistant in bonis feudali-
bus an pro hijs bonis debeantur hec alimenta vi-
detur q sic quia non distinguit. Item quia in hijs
consue. intercessit consensus principis indistincte ap
probantis: ergo videtur q non aperiatur sibi feu-
dum ex huiusmodi diuisione fructuum velut alie
natione quadam si feudum fuit nouum. nec agna-
tis si fuit antiquum vt in.x.coll.de succes.feu.c. seq
tur.§.i.in glo.i.ad libellum z in.l.federici imperato
rem.§.callidis z consti.regni hoc edictali. ¶ Tertio
quia huiusmodi diuisio fructuum non est illicita
alienatio nulla enim lege vel constitutione prohi-
betur feudatarius de fructibus per eum perceptis
facere q vult dum tamen sine preiudicio seruitij
contractus enim fructuum non trahitur ad feudum.
ff.de dona.c.l.in edibus.§.i.ff.de vsufruc.le.l.fundi
Usufructus autem feud.l.vel aliud ius in re feu
dali constitui non potest vt in predictis iuribus po
tuerunt ergo ciues facere consuetu. super fructi-
bus feudi etiam preter consensum principis z de-
berent tamen filij preferri in seruitio pro modo fru
ctuum vt videtur tenere.d. And. in consti.comitib9
z pro hoc quia si feudatarius de fructibus emeret
aliquid suum esset. C.de bo.que libe.l.cum oportet
§.z si quidem.ff.de acqui.re.do.l.bone fidei in prin.
ff.qui.mo.vsufru.amit.vsufructuarius. Et ex hoc
non abdicauit a se ius percipiendi fructus nam
ipse vti videtur cum ille vtitur qui habet causam
ab eo circa precipiendos fructus non translato iu-
re percipiendi.ff.de vsufruc.l.q si donauero. Sed
certe si hec opinio esset vera non haberet locum in
bonis feudalibus existentibus inter districtum ci-
uitatis Neap. vt dixi supra in prohemio in fi. super
verbo districtu. Neapolitanus.

ADDI. Ibi numero.xxv. sed quid si pater effi-
ciatur monachus an extinguatur zc. signa pro quo
dicam infra in consuetudine quartam in glo.in ver-
bo ipsa mortua de iu.quar.

29 m ¶ Reliquam medietatem † Pro virili scilicet
portione facienda inter eos filios seu liberos vo
lentes morari cum patre vt in sequenti consuetu.
declaratur. Neapolitanus.

30 a Quod si aliquis † Hec consue. de super addi
tis nam ponitur ad declarationem superio-
ris z repetit quasi ea. Habet autem hec consuetu. vt

partes. In prima format duas questiones que formantur in prin. supra proxima consu. aliqua tamen adduntur hic. Secundo respondet. Tertio respondet tacite cuidam questioni. Quarto repetit questionem formatam in superiori consue. In quinta parte vt aliqua addat et clarius ridea t. Quinto format et soluit dubium quod posset oriri ex premissa consue. vt ipsa declarat. Sexto similiter ad declarationem superioris consue. format et soluit aliam questionem seu dubium. Secunda incipit ibi pater. Tertia incipit ibi Et reliquos. Quarta incipit ibi verum si aliquis. Quinta incipit ibi Nepotes autem. Sexta incipit ibi de bonis vero. Casus summarius ponitur hic sicut in pro xi. consue. ¶ Querebatur primo si aliquis habeat filios seu liberos cuiuscunque sexus et nolunt esse cum patre hic vero additur in questione quod si aliqui volunt morari cum patre aliqui non. Item adduntur de quot liberis seu de quo numero liberorum intelligatur nam supra proxi. loquitur de duobus liberis siue vno. hic autem in pluribus et hoc in prima parte. In secunda vero respondetur vt patet in litera. Tertio vero queritur quid fiet de portionibus volentium morari cum patre. Et respondetur vt in textu patet et hoc in tertia parte. In quarta vero format questionem que formatur supra proxima consue. In quinta eius parte videlicet quod si aliquis ex liberis moriatur. Et hic clarius respondet aliud dubium submouendo. s. quid si aliqua filiarum nupserit. Respondet quod est idem quod in filio mortuo In quinta autem parte querit et soluit quid de nepotibus ex filio mortuo. In sexta querit et soluit quid de bonis per eum acquisitis. Nota quod hec consue. declarat et supplet precedentem. Primo si aliquis ex liberis velit morari cum patre aliquis vero non. Secundo in numero liberorum. Tertio in responsione questionis si aliquis ex liberis moriatur. Quarto in filia nupta. Quinto in nepotibus. Sexto de bonis per eum acquisitis. ¶ Item no. quod nupta equiperatur mortue quantum ad hoc ius accrescendi.

ADDI. De hac dictione quod dic per Alberi. in dictio. in verbo quod.

31 b ¶ Plusquam † Hic declarat consue. precedentem in prin. vbi ponebat filios seu liberos sic simpliciter sine numero et postea videbatur declarare de duobus vt ibi in ver. videlicet etc. hic remouet hoc dubium declarando quod de pluribus etiam intelligatur. Sed aduerte quod melius dixisset plures nam plus est nomen comparatiuum et singulari numero non inuenitur nisi in neutro genere iuxta Prisci. tertio de comparatiuis etc. sunt autem etc. Hic autem agitur de comparatione pluriu numero non autem de comparatione plurium re. tempore et loco et causa insti. de ac. §. plus nisi velis dicere quod trahatur ad plus re. ¶ Item aduertendum quod precedens consue. loquitur quando quis habet duos filios seu liberos hic quando habet plures. ¶ Sed quid si habeat vnicum filium et nollet stare cum patre vel pater nolit ipsum retinere. Respondeo quod filius habebit tertiam partem fructuum vt supra proxi. consue. in §. vbi ex duobus liberis vno mortuo superstes habet tertiam et hec consu. in prin. dicit vel aliquis eorum etc. Unde attenta mente consue. non videtur dubia questio. Neapolita.

a Quod si aliquis habeat filios seu liberos b plusquam duos et ipsi filij vel aliquis eorum nolit cum patre suo morari: vel pater nolit ipsos vel aliquem eorum morari secum: c tenetur ipse pater dare d pro alimentis et substentatione ipsi non morantibus vel nolentibus morari cum eo partem e de fructibus predictorum bonorum facta dinumeratione personarum ipsorum filiorum seu liberorum et personarum ipsius patris: et vxoris sue f pro rata siue pro virili ipsorum liberorum: et patris: et vxoris eius et predictas duas viriles partes de dictis partibus habeat idem pater siue habeat vxorem siue non. g Et reliqua partes contingentes alios filios: et filias cum patre morantes similiter pater retineat pro vita: et substentatione ipsorum filiorum donec cum patre morantur.

ADDI. De hac dictione plusquam dic per Alberi. latius in dictio. in verbo plusquam.

32 c ¶ Tenetur ipse pater † Hic respondet questioni Et no. quod videtur hoc onus impositum persone non rebus licet pro rebus vt hic et infra in se consu. et sic propter hoc non impeditur pater alienare bona ipsa sua. nec transit onus in emptorem vt. ff. de contrahe. emp. l. si. §. fi. de vsufru. le. l. fundi trebacianus et de annu. le. l. liberto suo in prin. in glo. ab emptoribus etc. ¶ Secundo aduerte etc. nec ob. verbum dare quia intelligitur quod patitur vtifrui ex quo dare constituit vsufru. ff. de vsufru. le. l. iij. nec ob. sequens constitutio vbi dicitur quod patri remanet et possessio quia hec est et de iure ciui. ff.

33 de acqui. poss. l. naturaliter in prius. ¶ † Sed an idem in bonis feudalibus. Respondeo secundum hanc formam non quia posset minui seruicium et quia species alienandi et constituendi ius in re prohibita est vt in auct. de prohi. alie. feu. imperialem. Hec tamen debentur alimenta pro bonis feudalibus secundum formam consti. regni comitibus et que ibi no. And. et nunc prestatio vite et militie videtur reale et transit cum re alienata et ita emanauit littera Regis Roberti declaratoria sub data quandam domini Joannis Grilli quam litteram ego posui inter capitula Regis Roberti et incipit alienationis etc. ¶ An autem pater possit alienare in preiudicium filij videtur quod sic si alienatio est irreprehensibilis vt si filiam dotauit tunc. n. patris pietas reprehendenda non est. ff. si quid in frau. pa. l. i. §. sed et si libertus et quod possit indistincte alienare facit. ff. si apa. quis fue. ma. l. non vsque adeo. et quod nota supra in consu. et si testator in glo. quod proprie. Neapo.

d ¶ PRO ALIMENTIS Et Substentatione

34 ¶ † Sed si filij nolentes stare cum patre sunt diuites et non egent Uidetur quod non possit petere. ¶ Primo quia alimentorum prestatio est inducta

vt quorundam necessitatibus ex quadam equitate ⁊ caritate sanguinis succurratur. ff. de ali. le. l. si quis liberis. §. i. ver. ⁊ magis ⁊c. ⁊ §. ibi egentibus. ff. e patronis ⁊c. Secundo quia vt alimenta prestentur duo requiruntur. s. ratio naturalis ⁊ egestas. e. l. §. parens in prin. in fi. ⁊ in summa egestate ⁊c.

a Verum si aliquis
ex ipsis b filijs c de
cesserit: vel aliqua
ex filiabus nupserit: portio
fructuum ipsorum contin
gens ipsum filium morien
tem: vel filiam que nupse
rit accrescat pro rata: prout
de ipsis fructibus contin
git fratres ⁊ sorores defũ
cti: vel nupte: ⁊ patrem ip
sorum pro dictis duabus
viribus ipsum contingenti
bus pro se ⁊ vxore sua: vt
dictum est. d Nepotes au
tem ex filio premortuo ha
beant in premissis casibus
partem dictorum fructuum
que contingeret patrem ip
sorum: si viueret. e De bo
nis vero per eum acquisitis
non tenetur pater auus: vel
proauus paternus dare li
beris f quicquam pro vi
tu ⁊ substentatione. g In
omnibus predictis casibus
36 proprietate ⁊ possessione
ipsorum bonorum apud pa
trem remanentibus.

¶ Idem si ex industria possint se exhibere. e. l. §. solent sibi ceterum si sit vnde sibi exhibeant cessabunt partes iudicis. e. l. §. sed si aliquis filius sibi cum opificem esse dicas ⁊c. ⁊ glo. l. operãdo ⁊c. ⁊ in auct. de q̃stione circa finẽ prime colu. coll. vi. ⁊ C. de mendicantibus validis. l. i. li. xi. ⁊ sic si honeste possent artem seu ministerium exercere. ff. de verbo. signi. l. nepos procul. In contrarium videtur quia alimenta prestantur dupliciter. s. officio iudicis ⁊ ita loquuntur predicta iura. Item iure actionis tunc etiam sine egestate debentur vt est videre in titulo de alimen. lega. vbi non distinguuntur de egestate ⁊ petuntur iure actionis. s. ex testamento eo. titu. l. cum alimenta. §. i. Quod autem officio iudicis sufficit persona esse sic. e. ti. l. seruos. at hic debentur iure actionis cum consue. sit quedam pactio ciuium. C. de decr. decu. li. x. l. x. Et sic competit prescriptis verbis. ff. de prescrip. ver. l. i. vel condictione ex. l. noua. ff. de condi. ex lege. l. i. vnde videtur attẽdenda egestas nisi velles dicere ꝙ ista verba pro alimentis ⁊ substentatione ponantur in vim cause finalis ꝙ in. l. semper presumitur nam ponitur tunc pro ratione que adeo coheret vt eo cessante cessat lex. ff. de iure patrona. l. adigere. §. quis ⁊ de condi. ⁊ demonst. l. cum tale. §. falsam causam. ¶ Alij dicunt presumi in hac consu. causam impulsiuam cum gratia recipientis deniur argu. C. de iure do. l. si mulier. ff. de dona. l. si mulier in fi. ff. de donatio. inter vi. ⁊ vxo. l. ⁊ si mora. §. fi. ⁊. ff. de conditio. ⁊ demonstrat. l. titio centum in primo responso. ¶ Sed certe hec iura loquuntur in causa hominis non legis. vel dic ꝙ presumitur impulsione nisi ex alia ratione presumatur finalis puta ratione sanguinis vel affectionis eodem. l. titio. ij. Responso vel dic ꝙ refert debeantur alimenta vel aliquid pro alimentis vt dixi infra in consuetu. viro moriente in glo. sed quid si sponsus. Sed videtur ꝙ non sit differentia quia paria sunt legare dotem vel pro dote vel inuicem dotis vt. ff. de do. pre. l. cum quis vxori. §. i. Neapo.
35 e ¶ De fructibus † Aduerte quia supra dicit ꝓ alimentis ⁊ hic dicit de fructibus bonorum.
¶ Quero ergo an hic sit ius vsufru. an alimentationis ⁊ videtur ꝙ sit ius alimentationis in hac rubrica ⁊ quia dicit pro alimentis. In contrarium est veritas nam quoties debentur fructus pro alimentis instituitur verus vsufru. ⁊ illud pro alimentis ponitur causa taxationis vt. ff. de vsufru. l. domino fructuario. § fi. verum de iure cõmuni non habet naturam iuris accrescendi sicut verus vsufru. vt ibidem nota. per hanc consue. dat sibi natura iuris accrescendi infra ver. verum ⁊ sic magis est primo vsufru. secundum hanc consue. q̃ secundum ius commune quod est notandum quia per hoc patet ꝙ constituitur ius in corpore. ff. de vsufru. l. ij. Neapolita.
f ¶ Pro rata siue pro virili † Et sic tantum habebit paruulus quantum maior quod est contra. l. cum vnus. §. fi. ff. de alimen. le. hec consue. ⁊ precedens loquuntur in filijs puberibus vt dixi in glo. nolle ⁊c. idest si alter esset miles. Neapolitanus.
ADDI. De ista dictione pro dic per Alber. in dictio. in verbo pro ⁊ ibi que est differentia inter pro ⁊ propter ⁊ ibi qđ est cõtra dic per Bal. l. i. ius alimentorum post rex. ibi vbi pupil. edu. debet.
37 g ¶ Et reliquas † Hic respondetur tacite questioni que dicit sed quid fiet de portionibus volentium morari cum patre. Et respondet ꝙ pater habebit vsufru. pro portionibus ipsorum pater ergo hic clare ꝙ pater, viuente filio secum morante habet vsufru. in bonis maternis ⁊ aduentitijs filij. licet alij contra quia de hijs potest filius testari vt supra consuetu. di. filiusfamilias. Respondeo ꝙ filius potest priuare patrem ipso vsufru. nolẽdo stare cũ patre ⁊ sic velit dotes sibi restitui vt infra in cõsuetudine si mulier nupta vel testanda vt dixit dicta consuetu. filius ⁊ in hijs corrigitur ius commune. ¶ † Sed quid si iste filius ꝓprietarius morans cum patre decesserit intestatus an finitur vsusfructus patris. Respondeo non vt no. C. de bonis maternis. l. ij. ⁊ C. communia de successionibus. l. fin. ⁊ ad tertullia. l. fi. §. in auct. de hereditatibus ab intesta. § fin. Sed videtur ꝙ accrescat etiam fratribus vt infra. sequenti versiculo ibi si aliquis ex ipsis filijs decesserit ⁊c. Neapo.
39 a Verum si aliquis † Hic recipit questionem formatam supra proxime in. v parte vt aliqua addat ⁊ clarius respondeat. Neapo.
b ¶ Filijs. s. fructuarijs vt subicit portio fructuũ ⁊c.
40 c ¶ Decesserit † Subaudi intestatus ⁊ hic simul quia portio eius accrescit alijs si non testaretur de maternis ꝓ vt sibi permittitur supra in consuetu. filiusfami. tunc portio. vsufru. quam habet in maternis non accrescetur fratribus ⁊ patri. nã patri nõ ga

habet ex ea debitum bonorū subsidium vt ibi. Itē
nec fratribus quia frater decedēs disposuit vt po
tuit de hijs disponere. Sed an hoc casu portio vsu
fru. quā habebat in paternis accrescat fratribus
Respondeo nō quia ex quo disposuit de maternis
ꝛ sic ipsos iam recepisse videtur a patre nō habe
bat amplius vsufruc. in paternis etiam viuens vt
dixi supra proxi. consu. in glo. sed imo. ꝛ sic nō accre
scit fratribus sed remanet ipsi patri verum ipse
pater non tenetur filijs virtute istius ver. i. iure ac
crescendi. sed virtute huius consue. in princi. §. i.
¶ Sed quid si iste filius monachatur an debeātur
sibi huiusmodi alimenta videtur ꝙ sic quia licet
habeantur monachi pro mortuis non tamen quo ad
comedendum vt no. C. de bo. q̄ lib. autem. idē est ꝛ
alibi dicit glo. ꝙ habentur pro mortuo quo ad ma
trimoniū quo ad quedā vero nō vt in auc. de nup.
§. occasionem coll. iiij. ꝛ vide ibi contraria glo. est.
ff. de assig. libe. l. querit. sed prima verior quia ali
mentorum prestatio durat per totum tēpus vite. ff.
de alimen. le. l. mella. nō finiuntur morte ciuili sicut
41 dicimus in dānato in metallū c. ii. l. is cui. ¶ † Sed
quid si ingrediatur ordinem mēdicantiū puta mi
norum videtur hoc ius finiri post professionem. nā
eis ad accumulare redditus aut possessiones ha
bere professionis regula quelibet interdicit. sed p
questum publicū tribuere victus solet incerta mē
dicitas extra de relig. domi. c. i. li. vi. Potest enim
eis legari vt vendant ꝛ precium elemosinaliter ha
beāt. vt ibi. no. per Jo. Andre. ꝛ pro hoc est clarior
tex. in clemen. de ver. sig. c. exiui de paradiso. §. qa
igitur ibi cum annui redditus inter mobilia nume
rentur ꝛc. ꝛ ibi etiam excluduntur a successionib⁹
licet quidam dicant. §. illum esse correctum per
decretalem extra vacante pape Nicolai tertij ibi
distinguit. aut legatur possessio ecclesie mendican
tium vt ex redditibus alimentētur ꝛ nō valet nec
queritur ei. aut legatur simpliciter ꝛ tūc valet le
gatum dūmodo vendant ꝛ precium conuertant in
alimenta vel alia necessaria ecclesie. Est tamē ad
uertendū ꝙ illud. c. pape Nicolai tertij est anteri⁹
ꝙ̄ sit dictus. §. quia igitur vnde nō videt ꝙ possit
corrigere nisi dicas ꝙ nō corrigit sed distinguit si
cut l. sciendū. ff. qui. satisda. coga. distinguit auct. of
42 feratur. C. de litis cōte. ¶ † Sed qd si filio effecto
monacho moriatur pater an iste mōachus seu mo
nasteriū p eo petet ab heredibus patris portionē
hereditatis an huiusmodi alimenta ꝛ certe huius
modi alimenta nō debētur nisi a patre ꝛ de manu
patris ꝛ sic viuente patre vt hic patet petet ergo
monasteriū portionē cū se ꝛ sua dedicauerit deo ꝛ
sic ius succedendi. C. de epi. ꝛ cler. l. deo nobis. §.
43 si vero. ¶ † Itē an filius volēs stare cū patre possit
vēdere illud ius. Rn̄deo ꝙ illud ius est sibi perso
nale ꝛ psonā nō egredit vt extra de reg. iuris. c.
priuilegiū psonale ꝛ ibi p Dy. cū materia sua. Sz
cōmoditatē seu ꝙ aliculus participat eius nemi
ne. posset alienare durāte vita patris ꝛ sua arg. ff.
de vsufr. l. arboribus. §. vsufructuarius. ꝛ que ibi
no. ff. de le. ij. l. codicill. §. instituto. Neapo.
ADDI. Ibi elemosinaliter vide que dixi in tra
ctatu meo elemosinarū in secunda impressione.
44 d ¶ Nepotes † Hic supplet ꝛ declarat cōsue. pre
cedentē que loquitur in filijs. hic autē loqtur ꝛ que
ritur qd de nepotibus Et respondeo ꝙ habēt por
tionē quam haberet pater si viueret ꝛ sic nota ꝙ si
cut filij fratris seu nepotes succedūt i stirpē in por
tione patris circa hereditatē ꝛ ita circa alimenta
tionē ex bonis. Itē nota quod alimenta morte non
finiuntur ꝛ sic est cōtra. ff. de transac. l. cū hij. §. mo
dū. Rn̄deo refert debeātur alimēta simpliciter an
aliquid certum pro alimentis vt dicam infra con
45 sue. viro mortuo. ꝛc. Neapo.
e ¶ De bonis † Hic declarat ꝛ supplet consue.
46 precedentem circa bona. Neapo.
f ¶ Quicquam † S. virtute huius consu. sed de
iure cōmuni tenetur cū debeātur iure nature vt ē
dictū supra in glo. Sed quid si filij. ꝛc. quod ius est
immutabile vt insti. de iure na. §. i. tenetur ergo pa
ter teneatur de bonis acquisitis per eum dare ali
menta filijs egenis secundū naturam. ff. de libe.
agno. l. siquis a liberis. vel hoc intellige quādo nō
vult stare cū patre. Sed quis probabit acquisita p
47 eum dixi supra in consu. ꝛ si testator. ¶ † Item qd
de naturalibus vel adoptiuis. Respondeo hec cō
suetudo loquitur de liberis cōmunibus viri ꝛ vxo
48 ris ergo de legitimis ꝛ naturalibus. ¶ † Itez qua
parte seu tempore anni prestabitur hec portio fru
ctuū. Respondeo tempore quo percipiuntur. ff. de
vsufru. l. fundus. modus enim alimentorum ex ip
sis bonis sumendus est. ff. de alimen. leg. l. cum ali
mēta in prin. Sic etiam dicimus in decima que de
betur ex fructibus per capitulū Regis Caroli se
cundi principis de priuil. ꝛ immunitate ecclesiarū.
c. volumus vel dicit inspici cōsu. patris vt ibi sed
hijs existētibus dubijs debebit menstruatis vel an
nuatis arb. iudicis ar. eo. l. peculie in fi. Neapo.
ADDI. De ista dictione quicq̄z dic per Albe.
in verbo quicq̄z in suo dictio. ibi in qua differāt he
dictiones quicq̄z quantum ꝛ quantumcunq̄z.
49 g ¶ In omnibus † Alias est ver. preceden. consu.
alias est cōsue. per se. sed continuant ꝛ est de super
additis ad declarationē precedētis cōsue. si qs ha
beat ꝛ proxime circa dubiū ꝙ posset ibi fieri vi
delicet vtrū fili⁹ possit dicere dñe pr p virili mea
des mihi vnā domū vel terrā aut certā partē eq
ualētis redditus ꝛ certe nō pōt nā de manu pris
debz recipe vt dixi. ē. pxi. cōsu. ꝛ hic patet. Neap.
ADDI. Ibi vtrum filius ꝛc. ad hanc. q. vide p
Bal. in. l. non potest de adoptio ꝛ quero quid si ta
lis domus vsufructus non sufficeret ad alimenta
possit ipsa vendi ꝛ alimēta prestare quādo domus
esset magni valoris ꝛ modici fructus dic p. d. Ale
xan. in. l. imperator. ff. ad trebell.
50 a Muller † predicte consuetudines loquuntur
in parte ꝛ auo seu proauo paternis hec ve
ro sequitur in matre. ¶ Et no. ꝙ hec consue. tradit
tres regulas Prima est ꝙ de dotibus donatiuo ꝛ
quarta non tenetur mulier liberis alimenta presta
re. Secunda est ꝙ de eorum fructibus potest in vi
ta sua facere quod ꝛ sic non tenetur liberis alimen
ta prestare. Tertia est ꝙ de fructibus excadentia
rum tenetur liberis alimenta prestare Secunda
pars incipit ibi Quinimmo Tertia ibi De exca
dentijs. ¶ Not. ꝙ prima ꝛ secunda regula po
tuisset tradi sub vna videlicet quod mulier de

dotibus donatiuo ⁊ quarta ⁊ eorum fructibus non tenetur liberis alimenta prestare. ¶ Item no. ꝙ de vidua videtur loqui alias si esset nupta quem posset de fructibus vt subicit dotium ordinare quod vellet cũ maritus sustinet onera matrimonij. l. pro oneribus nisi velles intelligere de dotib'. C. de iure do. primi matrimonij nõ datis secundo viro vt tunc in vita sua posset ordinare quod vellet.

[a] Mulier de [b] dotibus [c] donatiuo ⁊ quarta sua non tenetur liberis alimenta prestare: quinimo [d] de fructibus ipsarũ dotium donatiui quarte potest in vita sua donare: facere ordinare: quod velit [e]. De excadentiis vero omnibus vndecunq; sibi obuenientibus: [f] iure successorio vel alio tenetur quibuslibet filiis suis ⁊ nepotibus descendentibus in infinitum ex vno duobus tribus vel pluris vel deinceps susceptis: ⁊ habitis alimenta prestare cuilibet videlicet pro virili de fructibus bonorum ipsorum: cõputata persona sua in numero filiorum: vt [b] pro se vnam partem de fructibus bonorum ipsorum retineat talem qualem vnicuique ex filiis dare tenetur.

51 ¶ † Item no. ex prin. huius cõsu. ⁊ ex fine consue. precedentis ꝙ dos donatiuum ⁊ quarta quo ad mulieres sunt eiusdem nature quo ad bona acquisita per aliquos quo ad matrem nam sicut pater de acquisitis per eum non tenetur liberis alimẽta prestare vt supra prima cõsu. in fi. nec mater de donatiuo ⁊ quarta vt hic.

¶ Item intellige hanc consue. in filijs maioribus triennio. nam iure matris triennio tenetur filium alere quia non ex bonis sed ex lacte ipsum alit vel saltim constanter. C. de pat. po. l. nec filium ⁊ de ne. ge. l. alimenta ⁊ vide ibi ⁊ ꝓ hoc facit secundo Math. vij. c. ibi ⁊ lac triennio dedi filius. n. minor triennio apud matrẽ ali debet. maior vero apud patrem. vt bñ no. Ber. de puer. in fide. c. ex literis ⁊ alleg. d. l. nec filium ⁊ de infan. l. ij. ⁊ hoc nisi sit factum diuortium culpa viri quia tunc filius ẽt minor triennio ali debet apud matrem vt plene no. Ber. d. c.
52 in gl. que incipit no. ꝙ mortuo patre ⁊c. ¶ † Sed quid si pater est mortuus apud quẽ aletur filius pupillus diues. Respondeo apud eum de quo non sit suspitio seu timor mortis vel pudicicie vt in. c. gl.
53 no. ¶ † Sed quid si est pauper quis alet eum. Respondeo auus eorum. nam prestatio alimentorum secundum ius cõe habet locum inter parentes paternos ⁊ liberos siue sint in potestate siue non. ff. de lib. agn. l. si quis a liberis in prin. ⁊ §. i. in tex. ⁊ gl. que incipit. i. vulgo quesitis ⁊c. ⁊ eo. ti. l. placet ⁊ vide in sum. Azo. eo. ti. §. i. ⁊ ij. fallit in vulgo quesitis qui aluntur a matre ⁊ non a patre cum sit incertus. e. §. i.
54 ¶ † Sed quid si auus vel proauus paternus nõ possint eos alere. Rñdeo alentur a matre si melius po
55 test eos alere. infra. c. §. i. † inter eos autem qui sunt in linea collaterali non habet locũ debitum alimentationis cum cesset debitũ iure nature. C. de inoff. te. l. fratris: dominus etiã ⁊ patroni tenentur alimenta prestare seruis ⁊ libertis alias ipsos vendicare non possunt nec petere alia iura. ff. de libe. agno. l. alimenta. ff. de admini. tuto. l. cum plures. §. si. ib. alimenta, seruis libertisq;. C. de infan. ex. l. vnusquisq;. Neapolitanus.

ADDI. Ibi sed quid si est pauper ad hec ⁊ sequentia vide Bart. in. l. si constante solu. matri. in vlti. col. Alex. in. fi. l. l. ⁊ ibi ceteri moder. in. vij. col. eo. ti. dixi in tractatu elemosinarum in. ij. impressione super glo. i. in. c. pasce.

56 b ¶ De dotibus. ¶ † Mirum videtur ꝙ pater dat alimenta liberis de dotib' maternis vt supra in prima consue. ⁊ ipsa mater non. Neapo.

57 c ¶ Donatiuo. ¶ † Donatiuum dicit seu stipendiũ satellicium quod militibus suspendi. rys datur vt i vita beati Martini dicitur ꝙ cepit Imperator donatiuum errogare militibus. Ita dicit Inno. in verbo donatiuo ⁊ ad hec facit C. de re mili. l. i. lib. xij. Et ita forte sunt solemnia munera. l. consueta. ff. de admini. tu. l. cũ plures. §. cum tutor. ⁊ plerumq; dicit nuptiale munus. eo. ti. tutor secundum dignitatẽ. §. si. ⁊ sic illud donatiuũ donatiuũ est munus solemne. i. consuetum ⁊ nuptiale. ¶ Et ista donatiue seu dona quandoq; fiunt a consanguineis ⁊ amicis vt eadem. l. §. ẽt a marito vt supra in consuetud. si qua moriens. licet
58 ibi dicat donatiua a marito ⁊c. ¶ † Sed quero ista donatiua seu nuptialia munera cui queruntur viro vel vxori. Respondeo ꝙ ea que donantur a consanguineis vel amicis mulieris acquiruntur mulieri que vero donantur a consanguineis vel amicis viri acquiruntur viro. ff. so. ma. l. si vero negocium. §. item quicquid ibi si modo ad eum quasi
59 ad patronũ perueniunt ⁊c. † ⁊ vide ꝙ no. ibi glo. ⁊ Dy. de ambassiatoribus. sic hic lucratur mulier quia peruenit ad eam quasi ad consanguineas donantium ⁊. ff. de castren. peculio. l. si forte ibi veritatem. n. spectamus an castrensi peculij affectatio vel notitia fuit ⁊c. Et. C. e. l. cum allegas lib. xij. ibi affectioni fraterne ⁊c. Et sic quasi secundum affectionem ⁊ caritatem donantium ⁊. ff. de vsufru. le. l. sed quid vbi distinguitur cuius cõtemplatione donatur. ⁊ vide ibi que no. in glo.

ADDI. Sed quero ad quam. q. vide Alexan. ⁊ Ia. post alios in. d. l. si vero ꝓ hunc hic allegata.

60 d ¶ † De fructib'. ¶ † Sed quid de ipsis dotibus donatiue ⁊ quarta quo ad proprietates ⁊ dominium an possit in vita sua de hys facere quod velit. videtur ꝙ non quia de fructibus permittitur ergo de proprietate prohibere videatur. ff. de iudi. l. pretor in prin. ff. de le. l. pretor in prin. ff. de le. l. cum lex. ⁊ extra de ꝑsum. c. nonne ⁊ quia si voluisset de proprietate dixisset vt in simili dixi su
61 pra in consu. prima. in gl. subaudi. ¶ † Item quia de summa prouidentia ⁊ naturali ratione est vt qui sperant succedere nutriantur bona ne dilapidarentur. ff. de leg. hered. l. in prin. sed certe ex iusta ⁊ necessaria vt infra in consuetudine si mulier instam. vt dixi supra in cõsue. si testator in secunda gl. Nec ob. hec consuetu. quia i. ideo permittit de fructibus

vt faciat ad instit. nam vt dixi in Rubrica iste ti-
tulus tractat de quorum bonorum fructibus ⁊ ali
quibus ⁊ a quibus ⁊ quibus sunt prestāda alimē
ta ideo hic distinxit q̄ de quibusdā fructibus sunt
prestanda de quibusdam non sed non pōt ordina-
re de eis q̄ vult cum aūt de proprietate non pre
stentur immo proprietati ⁊ possessioni non fit pre-
iudicium vt supra proxima consue. in fi. propterea
de propriet. nō non dixit. Neapolitanus.
e ¶ De excadentijs. ¶ † Alias excadentibus ⁊
62 ponuntur hic excadentia in neutro genere. Sed
pro vt dicit excadentije ponuntur ex genere femi
nino vt in const. regni. de reuoca. feu. l. constitutio-
nibus. §. excadentias. Alibi dicuntur cadentia ⁊
sunt idem q̄ vacantia. C. de bo. vacan. l. fi. vacantia
lib. x. vbi inquirat cadensq; vacans eandem fue-
rit patrimoniū ⁊c. sed vacātia proprie sunt que p
mortem vacant eo. ti. l. vacantia mortuorū. ¶ Itē
deficiente successore legitimo vt ibi ⁊ hic quantū
ad hoc vt vacent principi vt ibi seu comiti vel ba
roni vt dicta. l. constitutionē ⁊. e. l. de successionib⁹
baronum. l. si qū contingerit immo ciuius excludi
baronis. Nam vxor excludit fiscum dicta. l. vacan
tia mortuorum ⁊ eo. ti. l. i. non autem baronem vt
dicta consu. si qū. ⁊ sic excadentia seu cadentia
dicuntur a cado seu a casu. C. de dila. l. omnes lib.
x. ibi vt ex cuius patrimonio exciderit in casum
⁊c. ⁊ alibi loquens de milicia que concedit a prin
cipe dicit sancimus eaq; appellari ex casu ⁊c. gl.
ibi. s. militias sic dicas quia cadunt mortuo militā
te ⁊c. vt in auten. de exhi. ⁊ intro. re. §. optimū ver.
propterea. col. v. tunc. n. bona incidunt in casum cū
carent domino vnde dicit lex q̄ vsufructus patris
manet apud eum sine casu glo. s. amissione in aut.
de nup. §. qū omnino. col. iiij. ⁊ de non alie. aut p-
mu. re. eccl. §. ⁊ interimatur ibi casu imminente p
ciorum ⁊c. col. ij. ⁊ si casus pro perditione bona er
go excadentia dicuntur quia cadunt a primo dn̄o
ipsum perdendo. ¶ Item dicunt vacantia seu va-
cua. s. iacentia sine domino. ff. de success. edic. l. i. in
prin. ⁊ propterea hic dicit de excadentijs sibi ob-
uenientibus quia cadunt ab alio ⁊ iacent vacua
sine domino ⁊ obuenirent sibi iure successionis
vel alio. Neapolitanus
f ¶ Iure successorio. ¶ † Uel alio iure successio-
nis vel alio puta iure legati vt quia ista q̄ essent si
63 bi vel alias. excisura essent sibi legata vel expone
alio puta quia esset comitissa vel baronissa ⁊ ex-
caderent aliqua sibi per mortem alicuius vasalli
vel expōe iure successorio. l. ab intestato. ff. de suc.
edic. l. i. in princ. quod est qū de capite in caput q̄n-
doq; de gradu in gradum. qūdoq; de persona in
personam. m. C. eo. in Rubrica. ⁊ q̄ subicit vel alio. l.
secundum tabul. vel contra tabul. ⁊c. null. ex. l. i. §. i.
vel dic iure successorio. i. iure pretorio. Pretor. n.
fecit edictum successorium dicta. l. i. §. i. vel alio. s.
iure ciuili vel dic iure successorio. i. cōmuni preto
rio vel ciuili vel alio. s. cōsuetudinario. vt supra de
success. dictum est. ⁊ sic excadētia dicunt secundū
hanc consuetudinē que obuenerunt omnibus di-
ctis modis si ex testamento etiā iure legati vel ab
intestato siue iure ciuili siue pretorio siue consue-
tudinario siue constitutionis regni seu capitulorū
vt in vasallo decedente siue herede legitimo vt
64 supra dixi. Sed quid de feudalibus. Neapo.
g ¶ Quibuslibet. ¶ † Ergo naturalib⁹ ergo cō-
munibus quos habet cum presenti viro viuente
sed primum consequens est falsum per id quod
dicit alias subicit ex vno duobus tribus ne dixis
⁊c. Secundum nō est simpliciter verū nā hec cō-
su. loquitur i vidua. vel dic q̄ loquatur ⁊ de nup-
ta ⁊ non est inconueniens vt de huiusmodi exca-
dentibus mater prestet alimenta cōmunibus filijs
etiam si pater esset multum diues nulla enim ini-
quitas vel inconueniens resultat ex hoc intellectu.
65 ¶ † Sed quid si filij sunt diuites videtur secus. ff.
de ale. lib. l. si quis a liberis. §. sed si filius vbi dici
tur q̄ filium diuitem vel opificem pater nutrire
non tenetur. Item quia hic dicitur alimēta nō por
tionem simpliciter ⁊ sic necessitatem quodammo-
do demonstrare videtur quia constitutiones sunt
stricti iuris ⁊ non recipiunt interpretationem. ff. ad
munici. l. cōstitutionibus. Sed certe odiosam siue
extensiuam non recipiunt. sed equitatem ⁊ cōsonā
rationi iure cōmunis bene recipiunt. ff. de mu. ⁊
ho. l. et gradatim. §. i. vel potest dici q̄ debeantur
etiam filijs diuitibus. nec ob. §. sed si filius quia
ibi loquitur qū debentur officio iudicis secus si
66 iuris actione vt dixi supra in consu. q̄ si aliquis
in glo. sed quid si filij ⁊c. ¶ † Sed quid de filijs
monachis religiosis episcopis vel comitibus. Re
spondeo adhuc deberi huiusmodi portiones quia
67 non desierunt esse filij vt dixi supra in consue. i. in
glo. videtur ergo ⁊c. ¶ † Sed quid de filia nup-
ta seu vidua que renunciauit bonis maternis. Re
spondeo adhuc debere eis huiusmodi portionem
fructuum si extiterunt post renunciationem quod
intellige vt supra in consu. si moriatur aliquis i gl.
huius consue. in fi. ipsius glo. Neapoli.
ADDI. No. q̄ alimenta que debent iure actio
nis debentur etiam habenti vnde se alat. secus qū
debentur officio iudicis nam tunc habenti vnde
se alat alimenta ipsa non prestentur ita fuit deci-
sum in sacro consilio vt refert. Excellens doctor
dn̄s Matheus de afflictis in decisionibus suis in
decisione decima incipiente vxor domini. ⁊c. ⁊ ibi
sed quid si filij ⁊c. numero. ix vel. intellige non habe
re locum in dote. Nam licet alias pater teneatur
alimentare filias vt in prealegatis iuribus p hāc
allegatis ⁊ hac consuetudine illud non habet lo-
cum quando essent filij diuites vt. d. l. si quis. tamē
cum pater teneatur dotare filiam. l. fi. C. de dotis
promissione illud ampliatur etiam ea diuite ⁊ sic
quando haberet vnde se dotet doctores in. §. sue
rat maxime ibi. d. Iaso. institu. de actio. ⁊ sic ha-
bes vnam differentiam seu distantiam inter dotis
causas ⁊ alimentorum q̄ nota ad limi. no. n. l. i. i. fo. ma.
68 b ¶ Pro se vnam partem. ¶ † Pater aūt reti-
net vnam pro se ⁊ aliam pro vxore sua etiam mor
tua vt in precedentib⁹ consu. ¶ Et sic no. q̄ hec lus
plus honorat sexum masculum ipsorum parentum
in diuidendo huiusmodi fructus. Item plus hono
rat sexum masculinum filiorum in succedendo vt
in consue. si aliquis moriatur ⁊ in consue. Si quis
69 vel si qua i fi. ¶ † Item in testando mulieribus po
nitur frenum vt supra in consu. si quamulier q̄

frenum maribus non est impositū ex iure isto cō
suetudinario ergo hoc ius plus diligit sexum ma
sculinum q̄ femininum. Neapo.

a In omnibus. ¶ † Pulchram regulam tra/
dit hec consuet. videlicet q̄ hereditas et ali
menta ex eisdem causis denegantur hoc dicit.
70 ¶ † Et aduerte
q̄ hec ꝯsuetu. est
tracta ex. l. fi. et
ei⁹ glo. C. de alē.
liber. ¶ Potest
ergo pater dene

a In omnibus casib⁹
ubi pater et mater te
neantur aliqua alimenta pre

gare alimenta filio si filius sibi manum intulerit
si grauem et inhonestam iniuriam ingesserit quod
intellige etiam de verbali cum de manuali sit di/
ctum. Si in causis criminalibus accusauerit nisi
aduersus principem vel rem publicam fuerint si
cum maleficis conuersatur. vel vite parentū insi/
diati acceptauerit si delator cōtra parentes gra/
uia dispendia fecerit sustinere. si patrem inclusum
ꝓ debito vel pro ꝑsona sub fideiussione sua nō re
ceperit dummodo ad debitum sit idoneus. Si ꝓ
hibuerit ipsum testari. Si pretor voluntatem parē
tis inter arenarios seu tumularios se se sociaue/
rit et in hac professione remanserit nisi forte eius
71 parentes eiusdem professionis fuerint. ¶ † Item
si luxuriose vixerit filia patre volente ipsam mari
tare et dotare de paragio preterq̄ si filia cōpleue
rit. xxv. annum quo casu non ad ingratitudinē filie.
72 Sed culpa parentum est imputandum. ¶ † Item
si parenti furioso vel egroto obsequium et curam
competentem non prebuerit et sic ipsum non pro/
73 curauerit. ¶ † Item si in captiuitate detentum nō
74 festinauit redimere. ¶ † Item si a cōmunione fi/
delium seu catholice ecclesie fuerint separati non
sequētes sanctas a quatuor sinodos. s. Nicenā Cō
stantinopolitanam Ephesinā primam et Calcedo
nensem. † Iste enim sunt. xiiij. cause ingratitudinis
75 quibus pōt filius exheredari vt in auc. vt cum de
appel. cog. et. §. aliud quoq; capitulū vsq; ad. §. sci
mus itaq; col. viij. ver. vna aūt sufficit eo. ti. §. siue
igitur oēs. Et hic cū dic dicit si eām et c. ¶ Et pre/
missa sunt vera si filius fuerit maior annis. xviij.
eo. ti. §. hanc aūt penam. ¶ Quod aūt de filia est
76 dictum vsq; ad. xxv. annum. † Intellige hodie s̄z
hac consu. vsq; ad. xvi. annum vt supra in cōsu. Si
77 moriatur aliquis. ¶ † Super eo aūt quod est di/
ctum q̄ filius tenetur patri infirmo obsequium
competens prestare. Quero quid si fili⁹ est inops
vel impotens quid erit istud obsequium. Respon/
deo q̄ alij comedent vel in venerabilē zenonem
nititur. C. de la. lib. to. l. sancimus ver. talia itaq;.
¶ † Sed pone filium egenum vel infirmum an ex
78 hijs causis denegentur alimenta sibi que debent
de iure cōi officio iudicis. nam hec consu. loquit
de hijs que debentur conditione ex consu. seu le/
ge municipali certo mō seu taxatione vt non idē
cum illa debeant de equitate scripta et caritate san
guinis et rōne nature seu naturali. ff. de libe. ag. l.
si qs a liberis. §. i. et. §. parens. ¶ † Item qa edu/
79 catio liberoꝝ est de iure naturali primeuo quo na
tura ola animalia docuit et ferocia vt sic ferocitas
non tollit ius educationis in tm̄ est insitum a natu/
ra primeua. ff. de iusti. et iure. l. i. §. ius naturale et i
80 fini. de iure naturali in princi. ¶ † Item quia ex
diuina quadam prouidentia constitutū est eo. ti. §.
sed naturalia sic est de iure naturali ergo nō pōt
tolli consuetudine nec iure ciuili. ff. de capi. dimi.
l. eas insti. de here. ab inte. §. adoptiui versi. natu/
ralia. n. et c. presta

stare liberis suis ipsa dene
gare possunt si cāz ingratitu
dinis liberi ipsi h ꝯtraxerūt

tur. n. quia filius
sed filiatio tolli
nō pōt vt eo. ver.
naturalia. n. er/
go nec educatio.
¶ † Item si debetur iure diuino hec educatio er
81 go non debet ex premissis cāis denegari. ex pandit
. n. deus solem suum super bonos et malos nec tri/
buit malum ꝓ malo vt Mathe. v. c. in fi. nec posset
princeps aduersus hoc ius naturale dispēsare. C.
si contra ius. vel vti. pu. Licēt in contrarium est gl.
in. d. l. si quis a liberis. §. meminisse. ver. idem. si iu
dex in glo. ex qua causa et c. ex qua tracta fuit hec
82 consu. ¶ † Item quia parere parentibus ēt est de
iure nature. ff. de insti. et iure. l. veluti. licet educatio
debeatur iure nature tm̄ perdit offendendo natu/
ram. s. paternam reuerentiam et honorem ar. ff. de
mun. l. auxilium in fi. sicut enim sunt instituta a le/
ge dei et nature antidota. et merita beneficioꝝ. ff.
de peti. here. l. sed si lege. §. consuluit ita et male/
ficioꝝ. ff. de le. i. l. quid ergo. §. si heres ibi occidit
ob facinus hoc est et mentem et c. Nam vxor est so
cia diuine domus. C. de crimi. expi. heredi. l. aduer/
sus et est de iure naturali primeuo et diuino insti.
de iure na. in prin. ff. de insti. et iur. l. i. §. ius natura
le et tm̄ ex debito pōt occidi. C. de adulte. l. gracch⁹
et possent sibi alimenta negari si nolit stare cum vi
ro viro. Her. extra de diuor. c. significasti in gl. q̄
videt et c. in fi. ¶ Similiter hereditas s̄z deū debe
tur filijs iuxta dictum Pauli dicentis filius ergo
heres est tm̄ denegatur ex causis ex premissis er
go non est inconueniens denegare alimēta ex cāis
premissis. ¶ Alij volunt intelligere hanc consu. in
quibus reuocantur donationes pp ingratitudinē
quod non placet quia hic non loquitur de causis
ingratitudinis quibus aliquid reuocatur sed de
quib⁹ aliquid denegatur et sic nō pōt trahi ad il/
las causas quibus denegatur donatio sed reuoca
tur. Neapo.

ADDI. Ibi parentibus amplia hoc ēt in patre
heretico et maligno quātumcunq; cui debet obe/
dientia. c. si qui filij. xxx. di. et an filius fidelis tenet
magis patri infideli vel extraneo fideli glo. in. c.
non satis. lxxxvi. di. et quid in patre heretico glo. i
. d. c. non satis dixi in tractatu elemosy. in secunda.
impressione in nu. ccxxv. ibi hereditas s̄m deū et c.
vide per glo. in. l. si quis ad declinandam. C. de sa/
crosancte eccle. c. si. xvij. q. i. ibi ex causis premissis
et c. an et qn̄ hoc est verum dic per Soc. in. l. i. alias
in rub. ff. solu. ma. et no. ibi quia licet dicitur q̄ ex/
heredatio non permittit tm̄ ego dico q̄ immo p/
mittitur nam de iure diuino est honorare parētes
vt in euange. Marci. vij. et p consequens. l. exhere
datio pena in obedientie paterne cū accessorium
sequitur naturam principalis. c. accessorium de re
gu. iu. in. vi.

83 b ¶ Contraxerunt. ¶ † Simile. C. de libertis z eo rum liberis in prin. ubi si leuis offensa contraxerit culpam zc. debet ergo constare seu liquere q cõ traxerit qd est post conclusionẽ vt no. extra de cã possess. z propte. c. pastoralis circa princi. z de tes sti. c. significauit circa finẽ. ¶ Sed an pendente li te hmõi alimentorum prestando a rum fm formã harum consuetu. alendus est filius a patre. Respon deo non fz hanc taxationem seu formam sed fm censuram iuris communis. Re spondeo. sic sum marim cõsilio q si filius vel saltim de matrimonio. ff. de libe. agn. l. si quis a liberis. §. si. vel parens. z. §. si quis ex his. C. de carbõia. edicto. l. si. ff. de peti. heredi. l. diuus.

Si mulier b nupta filios seu liberos habẽs moritur z filii seu liberi no lint vel non c possint stare cũ patre: vel pater nolit eos secum habere dos z d bona ipsius mulieris e reuertan tur ad filios f possessiones videlicet extimate: vel inextimate: z g corredum sicuti extant h incontinenti. Pe cunia vero z valor corredi i auro: z argento: z perlis l si non extant restituantur eis dem filiis infra annum. k Idemqz in aliis l successo ribus mulierum ipsarum.

84 † Sz an possit sumptus litis a patre petere. Re spõdeo. sic sicut dicimus in eo qui de possessione proclamauerit in seruitutem z est questio de bo nis subtractis. qui interim habet sumptus litis z alimoniã ex bonis ipsis. C. de ordi. cog. l. fin. z qd ibi no. z sicut dicimus in filio qui eget querela in officiosi testamenti. ff. de inoffi. te. l. si instituta. § qui de inofficioso. sed ibi fuit lata sententia pronepote pupillo z inope contra heredem scriptum qui ap pellauit z ideo non multum facit. De iure do. sed pro hoc melius facit q monachus accusans abba tem pro eo q non habet ,ppriũ expensas necessa rias sine quibus causa explicari non potest debet de monasteriis bonis habere extra de acc. ex par

85 te. † Idem in clerico seculari paupere volente ac cusare vel denunciare episcopum qa debent ab ipsa maiori ecclesia habere expẽsas vt no. y. q. vij. §. his omnibus. licet hostiensis. vt si accusat nõ ha beat si denuncient. sic vt no. ipse in dicto. c. si ex par te. Idem in vxore accusante maritũ de adulterio vel accusantem matrimoniũ de consanguinitate. vel alio impedimento. quia debet habere expen sas a viro vt no. Inno. extra de do. inter vir. z vxor. c. placet. ¶ Ex predictis videtur tenendum q filius habeat sumptus litis necessarias si est pauper.
Neapolitanus.

ADDI. Ad hanc. q. an debeantur alimenta pen dente causa filiationis vide Bar. in di. l. si quis a liberis fuit decisum in. S. consi. in simili q pendẽ te cã an vsufr. dotis debeatur vxori debent alimẽ ta z sumptus litis a lite pendente vt refert. d. Ma th. de affli. i deci. x. vxor domini zc. z ad. d. c. ex par te vide omnino ibi Fel.

¶ De iure dotium z constitutione ipsarum Rubrica.

¶ † Hic ponitur rub. de iu. do. z constitu. ipsorum in
1 fra in quibus rebus constituta fuit nam hec distin ctio cum dicit fuerat constituta in pecunia diceret z repetitiones ipsarum. ergo cũ noster dixit expo ne hic in constitutionem. s. in quibus rebus constitu ta fuit. nam hic distinguitur si fuerit cõstituta in pe cunia vel in aliis rebus. ¶ Et no. q hec Rubrica habet tres partes. In prima tractat de iure dotiũ. s. competente successoribus quibuscunqz. vel filiis post mortem matris cõpetentem dico circa quid z qñ. nam distin guit de bonis z tempore. Secun da tractat de iu re doc. cuiuscũ qz competentes contra quã. Ter tia vero de iure cõpetẽte ipsi mu lieri post mortẽ viri: circa quod z qñ: z sic totus titulus loquit de tribus predicamentis. s. substantia quãtitate z tpe. ¶ Et nota q antiqui dicebant dotẽ quasi do tecum nam ritus erat antiquitus vt maritus z vxor inui cem se emerent z dotarent ne vxor videat ancil la viri. Et ideo dicunt dici dotem quasi do. ¶ Itẽ quia precedente in nupta viri ratione sequit dos vxori. fm Guid. in verbo do. Neapo.

ADDI. De dotario. hẽs consil. sigs baro. de do ta. constitui. mulier eo. ti. z de dotibus constitu. licẽ tiam de dot. z. c. mulier dotarium de dot.

2 a Si mulier. ¶ † Hec consu. diuiditur in tres partes in prima ponit casum z rñsionẽ. In secunda declarat ipsam responsionem. In tertia ipsam declarationes ad alios successores q̃ filios extendit. Secunda pars incipit Possessiones vi delicet zc. Tertia ibi. Idemqz in aliis. ¶ Casus summarius est q si filii nolint esse cũ patre vel pa ter nolit ipsos retinere q tenet si restituere dotes maternas z bona possessiones videlicet zc. Qui modus restitutionis obseruatur ẽt in aliis successo ribus q̃z filius hoc dicit. Casus vero longus per se patet. ¶ Nota q filius succedit matri in dotib z in bonis mũdis z hec successio fit per modũ re uersionis vt hic patet. ¶ Item fit hic reuersio in continenti de bonis stabilibus. de mobilibus vero infra annũ. z sic hec reuersio nõ vr ,ppria succes sio ergo non competit petitio hereditatis sed con dictio ex consu. sed certe immo est successio vt in fra in ver. idẽqz in aliis successoribus. ¶ Sed op. quõ filii petent has dotes z bona, cum pater eis nolentibus secum stare certas portionem fructuũ pro alimentis dare tenetur vt supra prima ,pstue. si qs hz. Rñdeo vt dixi ibi gl. sed immo vr g̃ zc.

3 b ¶ Nupta. ¶ † Debet ergo constare de matrimo nio si negat. ff. de libe. agn. l. si neget. z. l. si quis a li beris. §. si vel parens. ¶ Sed quid si concubina an eius filii heres petent a pr̃e eius bona si nollint cũ pr̃e morari. Rñdeo non virtute huius consue tudinis. cum hic de nupta loquat. sed de naturali equitate admittantur de iure pretorio quod hic sublatum non est. ff. vñ cog. l. hac parte. z admittũ tur iure proximitatis seu cognitionis insti. de suc. cog. §. vulgo vna cũ legitimis filiis. nisi fuisset ma ter illustris quia tunc tales filii non succedant vt

no.insti.ad offic.§.nouissime ⁊ latius.e.§.autem.si
qua illustris. Et ibi vide qd de incestuoso. ¶ Sed
quid si matrimonium non tenet ppter affinitatem
an reddat dos statim. Rñde vt dicam infra in cõ
suetudine viro. Neapo.
4 c ¶ Possint. ¶ † De iure quia esset excõmunica-
tus: vel ex alia causa: vel non possit de facto pro-
pter domesticas seditiones.verbum.n.posse ad
ius ⁊ ad effectum refertur vt no.ff.de iniusto te.l.
q.⁊ de ver.sig.l.nepos.⁊ de leg.ij.l.si ita quis testa
mento ⁊ vide supra.d.i.l.i.in gl.sed oppone. Nea.
5 d ¶ Bona ipsius. ¶ † Sc.dotalia vel etiã alia ha
bet enim mulier in patrimonio. Neap.
6 e ¶ Reuertatur. ¶ † Per modum cuiusdam re
stitutionis vt infra ver.pecuniam nõ sibi restituant
⁊c. Et hec restitutio non videtur propriie successio
vt dixi supra in prima glo. ⁊ sic non cõpetit pro-
prie petitio hereditatis: cum pater non possideat
pro herede vt quia datum est hic tempus restitu-
tionis. ¶ Sed an hec constitutio corrigit ius com-
mune quod dat patri vsumfructum in bonis ma-
ternis filiorum vt.C.de bo.ma.l.i.in prin. Rñdeo
non.sed distingue vt dixi supra.prima cõsue.sique
habet in glo.d.que obuenerunt ⁊c.vel corrigit in
hoc casu tm̃.s.qñ filij nolunt esse cũ pr̃e vel pater
nolit eos retinere alias habet locum ius commu
ne nam quod non mutatur quare stare prohibet
.C.de testa.l.scimus. ¶ Item aduerte q2 hic dicit
reuertantur infra dicit restituantur ergo non ipso iu
re sed ope actionis cu; sint verba subiectiua ⁊ sic
hominis ministerium requiruntur vt no.C.de sa-
crosan.eccle.l.nulli.§.ycouinis ibi priuetur glo.p
sententiam non ipso iure.vt ibi.sic.C.de iure deli.
.l.si infanti.⁊ extra de electionibus.c.quisque. Nea.
ADDI. de natura istius verbi reuertatur dic p
Alberi.in dictio.in verbo reuertatur ubi p senten-
tiam dic q credere̅ q propter verbum in conti
nenti hic positum non requiritur sententia vt dicit
Ang.in aut.de nup.§.si vero expectet ⁊ vide que
dicam in.d.ver.incontinenti.
7 f ¶ Possessiones. ¶ † Hic declarat dictam respõ
sionem distinguendo de bonis. ¶ Et nota q posses
sionis verbum quatuor importat.s.rem immobilẽ
rusticam vel vrbanam.ff.de leg.ij.l.vxorem.§.le-
gauerat.⁊ ita sumit dic Possessio.n.appellata est
quasi pedum positio quia naturaliter tenet ab eo
qui ei insistit.de acqui.pos.l.i.in prin. ¶ Item de-
notat ipsas res possessas vt expõit.C.de fideiusso.
minorum.l.ij.in si.glo.C.de contrahen.emp.l.cum
res ergo si non possidet non tenetur nisi ante lites
contestatam culpa desierit possidere.ff.de rei vem
.l.si autem.§.i.vel post litem contestatam.eadẽ.l.
.§.sed si is. ¶ † Tertio denotat proprietatẽ si quo
8 ad proprietatem recipit.ff.de verbo.sig.l.interdũ.
Quarto denotat vsum.eo.ti.l.questio est. ¶ † Et p-
9 missis non q si sine dolo vel culpa patris detinen
tur occupat.a nõ tenet statim ad realem restitutio
nem sed de eis cauere si ad eũ peruenerint resti-
tueret: et debet actionẽ cedere ⁊ facere filios pro-
curatores in rem suam.ff.de procura.l.si rem pro
curatorem.§.si.⁊ de le.i.l.cum res.sires si cum res.
¶ Et licet teneatur ad restitutionẽ intelligit si ha-
bet facultatem rei restituende: ⁊ sic nõ põt restitue
re realiter sufficit si restituit verbaliter ⁊ p episto-
lam vel nuncium.ff.ad trebelli.l.restituta in prin.
⁊.l.facta in prin.⁊.ff.de fideius.heredi.peti.l.i.⁊ q
intellige premissa cautione de restituendo ⁊ cessio
ne vt est dictum. Neapo.
10 g ¶ Corredum. ¶ † Corredum autem dicitur a
corredo quod ẽ idẽ quod recolligere.ti.de admi-
nistra.tu.l.ita autem.in prin.qui.s.recolligi potest et
hic ⁊ infra in consuetudine viro moriuo. ¶ Alibi
pecunias corrosas idest acceptas.ff.de do.damp.
.l.diuus.in si.vel dicitur a corrado dicq̃d est abra
dere seu per vsum consumere.ff.de rei ven.l.in
fundo.ff.de falsis.l.quicumq; vbi corradere p di-
minuere ponitur.⁊ ita hic.nam debet reddi sicut
extat corrasum seu diminutum tunc facere corra
dium sm̃ Gui.in verbo rado.in si.vel dicit a ro-
do quia sicut corresa sunt ipsa bona ita debẽt redi
di sicut etiam dicitur corredũ exercit9.s.bona mo
bilia pertinentia ad exercitum ⁊ sic que in exerci-
tu correduntur ⁊ consumunt conti.regni q̃; plu-
rimum de adiutorijs exigendis ab hominib9 ⁊c.
⁊ sic etiam dicitur corredum naute: quia cu; naui
11 corrediur ⁊ consumuntur. ¶ † Dantur.n.huiusmo-
di res corredi ad hoc vt simul ad inuicem vtendo
vir ⁊ vxor ipsa corrodant ⁊ ppterea restituuntur
prout inueterata inueniũtur: ergo in rebus mobi-
libus consistit corredum: ⁊ non in bonis stabilibus
que non sic correduntur sed plerumq; meliorant
ex meliori cultura: vel dicit a redeo quasi cũ do-
te reddatur ⁊ sic refert detur aliquid vt dos an
vt corredum. ¶ Primo casu sunt res periculo vi-
ri.ff.de iur.do.l.res in dotem ⁊ aduerte ad.l.ple-
rumq; eo.titu.⁊ dicta.l.res videntur loqui in re-
bus ibi positis.de quo vide glo.supra in consuetu.
si quis vel si qua.in glo.super verbo a matre i fi-
ne. ¶ Secundo casu non sunt periculo viri ex quo
12 simul corredi debẽt. ¶ † Potest ergo probari da-
tio corredi per testes nõ obstante cõsu.dos ⁊ quar
ta ⁊c.quia de corredo non loquitur. Neapo.
13 h ¶ In continenti. ¶ † In.§.exactio.C.de rei vxo.
ac dicitur illico: quod idem est.nam illico expone-
tur in textu.i.incontinenti.C.de iudic.l.si.⁊ sic expo
nitur incontinenti.C.de errore aduo.l.si.⁊ sic licet
consuetudo non corrigit.§.exactio sed concordat.
Sed cum verbum illico sumatur quãdoq; anteq̃;
ad alia diuertat.C.de appella.l.litigatoribus ⁊ simi
liter sumitur quoq; verbum incontinenti.ff.de ver
bo.oblig.l.continuus.primo respõso.ff.de duob9
re.l.duos.§.si.ff.ad.l.Julia.de adult.l.quod ait.ff.
de testi.l.heredes palam.§.si.qualiter ergo suma
tur hic ⁊ in.§.exactio ad quam habet oculos re-
tro.hec consuetudo de triduo non quia ille leges
vltra procedunt exponendo in casibus suis anteq̃;
ad alia diuertant non.quia hic est alia natura cau
se q̃; illis legibus.exponam ergo intra competen
tem terminum ad inuicem statuendum ita expo-
nitur extra de resti.spo.c.literas ⁊ vide ibi extra-
ordi.l.alias qui enim confestim fieri debent nec pre
cipiti festinationem nec morato: sacunctatione fie-
ri debent.ff.de administra.tuto.l.tuto.qui.§.i.in si.
⁊ vide Archidi.extra de senten.excõ.c.si iudex lay
cus lib.vi. Sic ⁊ hic nam quod supra dicit reuer-
tatur non intelligitur ipso iure cum opus sit facto.

restitu[e]n[d]ibus in ver. si. pecunia vero. ⁊c. nem alius terminus daretur ad verbalem restitutionem alius ad realem. Neapolitanus.
ADDI. De hoc verbo incontinenti dic per Albert. in dict. in ver. in cōtinenti p duas columnas.
14 f ¶ Si non extant. ¶ † Hoc nouū inducitur ex hac consuetudine contra. §. exactio nam ibi non distincte extant vel nō ⁊ no. ꝙ a contrario sensu si pecunia vel corredum extat ꝙ statim debet restitui restitutione reali. si extant penes cū verbali si extant penes alium ⁊c. non rei restituende facultatē dummodo caueat ⁊ cedat vt est dictū. ¶ † Sed quid
15 si ex pecunia dotali empte fuerunt merces extantes an videant extare ipsa pecunia extans. Respōdeo sic quod. n. ex dote comparatum quasi dotale est. ff. solu. matrimo. l. si cum dotem in fi. ⁊. ff. de iure dot. l. res que. Et alibi dicitur si de ꝑtio habitariarū alias cōperat diminuisse que vendidit nō videtur. si quod inde cōparatū est vice permutati dnī restituetur. ff. de leg. ij. l. imperator in fi. cum. l. se. Sed videtur ar. contra. C. de rei vend. si ex ea pecunia cum materia sua. Sed certe ego nō nego rem emptam nomine meo ⁊ mihi tradita. sed ex pecunia aliena meam esse vt ibi. Sed dico patrem teneri ad restitutionem mercium emptorem sicut tenebatur ad restitutionē pecunie que similiter erat sua. ¶ Et idem ꝑtio empto eadē ratiōe ⁊ hoc forte si filij nolunt res emptas alias petent pecuniam. ff. de iure dotium. l. in constante. licet illa loquat in muliere repetente dotem nō in filijs.
¶ Uel dic ꝙ regula est ꝙ res empta nomine meo ⁊ mihi tradita mihi querit etiam si fuerit aliena pecunia vt. C. de rei ven. l. si ex ea. nisi fuerit pecunia militis vel minoris. quo casu res empta de pecunia eorum eis querit licet alieno nomine empta
16 vt nota eo. titu. si vt proponis. ¶ † Item fallit si est pecunia dotalis quo casu res ex ea empta efficit dotalis. si hoc est actū a viro ⁊ vxore vt fiat dotalis ⁊ expediat mulieri vt nota. C. de iure do. l. ex pecunia ⁊ sic tenet ibidem d. B[ar]. vt in. x. colla. q̄ se.
17 da. rca. l. i. §. si aūt vnus in gl. sic ergo in fi. ¶ † Sed quid si non extat pecunia dotalis nec res inde cōparates sed pr̄ est alias pecuniosus an tenet statis reddere. Uidet ꝙ sic quo ad restitutionem immobilium tenet statim quia facilior est restitutio: eadē rōne. idem erit facili restitutiōe pecunie. ff. de iure patrona. l. indigere. §. quis. ¶ Item quia intelligētia dictorū ex causis est assumenda qa intellectus seu rō non est in subiecto sermone. licet sermo rōni. extra de verbo. signi. c. intelligentia. ¶ Item qa causa ⁊ rō legis semper sumitur pro finali: adeo vt ea cessante cessat lex. ff. de condi. ⁊ demo. l. cum tellis. §. falsam cām ⁊ hoc tenet Jacobus de Rauen. in §. exactio licet non alleget predictas rationes. sed aliā quia iudicantibus dat tēpus quatuor mensium potest iudex coartare si statim possit soluere. ff. de re iudi. l. ij. ¶ Sed Dy. contra. quoddā est tempus mere ⁊ legale quod datur ministerij iudicis vt tempus decem dierū ad appellandum. ⁊ hoc coartari nō potest quia est beneficiū legis ⁊ ita est hoc tempus. secus in ministerio iudicis dat tempus vt nota Dy. in dicta. l. ij. pro Dy. facit qa tempus videt adiectum gratia debitoris ⁊ officendi tempus petitionis. ff. de reg. iur. l. cum tempus. ¶ Item quia est vltra faciendā ꝑstatio semp in fine temporis fit. ff. de verb. obli. l. qui hoc anno. Idem si sit tempus conuentionale vt ibi vel a testatore adiectum. ff. de leg. i. l. si cui. ¶ Item quia tota hec legis prouisio in dīem collata videt. ff. si quis cau. l. si cum. §. homo sisti. ¶ Item quia si lex aliquid voluisset dixisset sed quia nō dixit nec distinxit voluit ꝙ tenet statim vt. ff. sol. matrimo. l. si.
18 vero. §. de viro. † Dictum est ꝙ si extant pecunie vel res ex ea empta ꝙ teneat statis pater vt hic. sed de fructibus seu lucro mercium videt esse filiorū a tempore soluti matrimonij: nam cū in hijs non habet animū videt idem quod in possessionibus seu rebus que sola cōtinentur vt in. §. exactio vel dic. uerum est patris totius vltima anni vt commodum sentiat qui dispendiū ⁊ periculum expectat eo. l. §. si ⁊ nouissimi ver. extimatarū. Nec ho. ꝙ in hijs non habet annum maritus qui non pōt satisdare tenet statim deducto comodo medij tēporis vt residui condemnatio representet. ff. solu.
19 matrimo. l. si constante. §. quotiens. ¶ † Sed qd de nominibus debitorum videt ꝙ infra annū teneat vt no. in dicto. §. exactio ⁊ sic quantū ad restitutionem sequitur naturalē mobiliū. ¶ Item quantum ad potestatem alienandi nam in orone diui seueri ꝓhibent tutores alienare immobilia. ff. de rebus eo. l. i. §. l. actiones cedere non prohibent. ff. de auc. tu. l. pōt. Sed alibi glo. distinguit vtr̄ ꝓ re mobili vel immobili competat actio vt primo casu iudicet res mobilis secundo immobilis vt nota. in auten. de nō alie. §. hoc igit nos in glo. licet nō sint ⁊c. col. v. ¶ Sed est ar. cōtra. ff. de leg. iij. l. si chorus. §. i. vbi dicendo lego q̄ʒ ibi immobilia mea non cōtinent nummi ibi positi vt mutuo darent ergo multo minus postꝙ̄ mutuo sunt dati quamūcūqʒ essent ibi instrumenta sed forte ibi quia ponit verbum erum Sed certe verbū mobilia facit ibi du-
20 bium vt ibi patet. ¶ † Sed quid si pater de volūtate vxoris mutuauit pecuniā an cedendo actionē filijs liberet. Respondeo sic qa ideo tenet pater quia actionē habet ⁊. ff. de peculio. l. quod debet. ⁊ videt ipsam pecuniam restituere. Nec ergo obstat
21 tenor instrumenti dotalis. ¶ † Item quid si fuit data in dotē ꝓuisio annua. Rūdeo inter immobilia annumerari in aūt. de nō alie. §. hic iaif. ⁊ in Cle.
22 de verb. sig. c. exiui de paradiso. §. qd igit. ¶ † Sed quid si recepit pecuniā ⁊ non hēt pecuniā nec sperat habere. Rūdeo dabit de bonis stabilibus ad electionē filiorum vt in aūt. de fideiuss. §. quod autem ver. damus. col. ij. fallit in ecclesia que dat de stabilibus vt i aūt. de alie. ⁊ emphit. §. ꝙ aūt. col. ix. Nea.
23 k ¶ Idemque in alijs. ¶ † Nisi distinguant mobilia ab immobilibus quo ad tempus restituendi puta decessit mulier nullis filijs relictis. vel relictis filijs alterius matrimonij qui essent extranei quo ad istum virum certe in hijs similiter fit distinctio bonorū sicut in filijs cōmunibus non autē intelligas idem. s. vt distinguat velint esse cū ipso viro vel non vel vir ipse vellet ipsos retinere vel non. nam hec distinctio fit inter patrem ⁊ filios vt i prin. huius consuetudinis nō aūt inter virum ⁊ extraneos heredes vxoris inter quos non cadit talis di-

no distinctio. Neapolitanus.
ABBJ. De hac dictione idem vide per Albe/
ri. in dictionario in verbo idem.
24 l ¶ Successoribus. ¶ † Successio l dubio intelli
gitur ab intestato. ff. de suc. edic. l. i. §. i. et io demus
qui in vniuersum ius succedit. ff. de edendo. l. que
dam. §. is apud. Sed
hic intelligo de
successore singu/
lari qui hz titulũ
singularẽ ab vxo
re puta emptore
donatario stipu/
latore vel legata
rio. ff. de regu. iu.
l. i. de ipsis. ff. de
damno infec. l. si fi

a Ubi dos est in ca/
su b restitutionis fa
ciende siue c a marito siue ab
heredibus mariti: et a quoli
bet alio: qui tenetur ad resti
tutionem dotis in quolibet
casu: fit d cõdemnatio: et exa

minum. §. addicit. ff. de iure in. l. ait pro. et l. etiã et
ff. quorum lega. l. i. §. illud. et ff. de excep. rei ven.
l. fi. et ff. que res pigno. ob. pos. l. Aristo. in vltima
glosa. et hoc nisi vir consensisset vxori donanti ven/
denti vel leganti. tunc. n. preiudicaret sibi i except.
temporal. seu dilatoria atani. qa qui consentit iua
iura perdit si certificatus fuit vt notat Archidia/
conus extra de pac. c. quamuis lib. vi. Neapo.
25 a Ubi dos. ¶ † Hec consuetudo loquit de iu/
re dotium. circa quam repetat. ¶ Et nota
q hec consuetudo ponit vnã regulã videlicet con
demnatio et exactio dotis fit insolidũ et nõ inquan
tum facere põt hec dicit littera. satis videt clara.
restat querere. vnde quero an habeat locũ hec cõ
suetudo quacunqz actione petat dos. Rñdeo sic
quia hic nõ distinguit quo genere actionis agat
vt nota. ff. de neg. ge. l. diuortio in glo. f. se habent
et c. Secus si ex alijs contractibus cõuenit vir ab
vxore. quia inquantũ facere põt condemnatur. ff.
de re. iud. l. non tantũ que hic non corrigit. Nea.
26 b ¶ Restitutionis faciẽde. ¶ † Sed qui sunt isti
casus. Rñdeo solutio matrimonij q fit forte vel
diuortio q diuortium restat solui morte naturali.
¶ Item morte ciuili. i. superuenientis seruitutis
tunc dirimit sed nullũ fuisset declaratur in aut. de
nup. §. si vero decretum col. iij. de iure autem ca/
nonico seruitus et pristina non dirimit matrimo/
nium nisi scienter contraxerint. vel contractus reti
nuerint seruitus. n. ne dum matrimonium sed etiã
alia sacramenta que suscipientis gratia conferũ/
tur nõ impedit extra de cõiug. seruo. c. i. soluit et
de portatione vel simili si alter reliquerit animus
27 maritalem. C. de repu. l. i. † Sed an constante ma
trimonio possit vxor exigere dotem a viro. Respõ
deo sic in casibus. ¶ Primo si data sit filio vel ser/
uo et pater vel dominus ratum non habet. ff. de iu
re do. l. quemadmodum. §. i. ¶ Secundo, propter
mortem ciuilem si alter desiit animum maritalem:
siue ipsa ciuilis mors veniat seruitute vt est dictũ
siue relegatione siue forjudicatione siue damna/
tione in metallum. licet isti duo casus ponantur
vt distincti. ff. soluto matrimo. l. ij. in gl. animo in fi.
Nos quandoqz casus considero sub morte ciuili.
et dicam etiam constante matrimonio reperi vt di
cam infra proxima consue. in prin. ¶ Tertio casu
repetitur dos constante matrimonio. i. si vir erat
dissipaturus nondum tamen dissipauit bona sua
et tunc habet locum sequestratio. ff. solu. matri. l. si
cum dotem. §. si vero dotem. Si vero iam dissipa
uit est tamen tantum q potest mulieri satisfieri et
tunc restituitur dos. ff. e. c. constante in princi.
28 ¶ † Hodie vero sufficit incboari vt in auten.
de equa. do. §. il/
lud col. vij. Et vi
de ibi quid iuris
sit si fuit data dos
patris socero mu
lieris et ipse in/
cboat male vti
substãtia sua vel
fuit data vtriqz
et vnustantuz in/
cobat male vti.

rio e Insolidũ: f nõ obstan
te lege que in casibus dotis
condemnationem et exactio
nem fieri vult inquantũ ipse
qui ad restituendam dotem
ipsam tenetur facere põt
habita ratione ne egeat.

Sed quero an requiratur culpa viri videt q sic
extra de consti. c. que i ecclesiaz. Sed cõtra poto.
C. de iure do. l. in rebus ibi minus ad idoneis ex
quo eis hoc importunium illatũ esse claruerit.
A B B J. Ibi sed an constante vide in. d. si con/
stante late per. d. Ja. post. d. Alex. et alios iuncta. l.
vbi adhuc cum auten. ibi sequenti. C. de iure doc.
vbi de donatione propter nupcias habes ibi suffi
cit incboare dic per. d. Alex. et alij in prelig. iuri.
vbi pulcra habes.
29 ¶ † Item quero quando dicitur incboare male
vti vel dissipare. Respondeo inspici vulgi opinio
30 nem vt dicta. l. vbi in glo. et no. in dicto. §. illud
quoqz in auten. de equali. do. ¶ † Item si magnã
summam pecunie a patre relictam expendidit
voluntarie et iterum mutuum recepit vt extra de
simonia cap. licet, heli circa fi. Et hanc no. Inn. le/
31 uem dilapidationem vt ibidem notat ipse.
¶ † Item si tenent multos familiares vt in autẽ.
de termi sic nu. in cle. circa princi. col. i. ¶ Item si
res sunt in loco periculoso vel subiacent vsuris
vt no. ff. solu. matrimo. l. ij. in glo. dixi quando cir/
ca medium et tunc simpliciter potest peti quarta
vt no. Car. longobarda de hijs que a viro in mu/
lierem dantur. l. i. et allegat. C. de iure do. l. vbi in
qua lege dicitur q constante matrimonio vxor
potest petere donationem propter nuptias vt se et
filios alat. Sicut enim versio inopiam equipera/
tur morti quo ad dotẽ quere non sic quo ad quar
32 tam. ¶ † Quarto repetitur dos constante matri/
monio si vir vxorem sine causa renunciauerit. C.
de repu. l. consensu. §. virum vel ad eam non fle/
ctitur vel si secum non cõmunicet fortuitos casus
percipiendo et simul viuendo nam tunc penam
diffidij patitur. ff. solu. matri. l. si cuz dotez. §. si ma
ritus esse enim debent vna anima et vna caro vt
ibi notatur itaqz inter eos communicatio diuini et
humani iuris. ff. de ritu nup. l. i. et socia diuine. et hu
mane domus. C. de crimi. expi. heredi. l. aduersus
sunt enim duo in carne vna Itaqz iam non sunt
duo sed vna caro secundum euangelium. Ma/
thei. xx. c. propter nullam enim infirmitatem etiaz
lepram debet se dimittere extra de cõiugi lepro.
c. i. et ij. ex hijs casibus sicut repetitur dos ita peti/
tur quarta in aut. qui mo. na. effi. leg. circa finem
per duas columnas col. vi.

ADDI. Ibi qñ dicitur quis inchoare dic p. do.
Alex. ⁊ alij in. d. l. si cõstante ⁊ in. d. l. vbi adhuc.
33 ¶ † Sed quid si spernit eam propter furorem p
petuũ quia tunc ipsa furiosa nõ potest petere do
tem sufficit dare alimenta data. l. si cuʒ dotem. §.
si autem in seuissimo.
ADDI. Ad hanc. q. vide p. do. Ja. post. d. Alex.
⁊ alios in dicto. §. sin autẽ in seuissimo ⁊ an penden
te causa alimentorũ debeat ipsa alimenta dic ꝙ
sic ita fuit decisum in sacro consi. vt refert. d. Ma
34 th. de Affl. in decisio. x. vxor. domini ⁊c. ¶ † Sed
quid in vagabundo vel in eo qui diutius ab vxo
re seperatim habitauit sine cã puta itineris ad ter
ram sanctam. Rñdeo repeti posse dotem cũ mari
tus sit in culpa dissidij vt no. in dicto. c. i. extra de
coniug. lepro.
ADDI. Ad hanc. q. vide Bar. in. l. si constante l
. iij. q. prime par. solu. matri. ⁊ ibi cõmuniter scribẽ
tes: ⁊ an restitutio dotium fiat si maritus negocia
tur p mare Bar. in. d. l. iiij. q. ⁊ an vxor teneat seq
maritũ vagabundum dic p Alex. in. l. si cũ doté. §.
maritus sol. ma. do. Abba. in. d. c. i. hic alleg. Im
mo. in rub. solu. ma. per gl. fin. in. c. vna. C. xxiij. q. ij.
ꝯ vide aliã glo. in. c. de illis despon. ⁊ in. c. sigs ne
cessitate. xxxiij. q. ij. ⁊ in. c. i. g. ma. accu. nõ possunt
quas glo. limita nisi a principio duxit vagabundũ
cũ sciens vagabundũ qa tunc sequi teneť gl. in. d.
c. vna ⁊ in. d. c. siquis necessitate ⁊ qd si dedit do
tẽ ista mulier viro sciens vagabũdo an possit vti
priuilegio. d. l. si cõstante solu. matri. cũ similibus ⁊
dic ꝙ sic ita tenet do. Alex. in. d. l. si constante in. ix.
col. in ver. in quantũ Bar. ⁊ rñdeas ad gl. ꝯlega. ꝙ
ibi ideo obstat sciẽtia cũ de re particulari tracta
tũ quo casu qs bene renũciare põt hic in dotis
repetitiõe q̃ est cã publi. l. i. solu. mat. ergo renũcia
re non põt l. si quis in quo scribendo de pact.
35 ¶ † Itẽ dico posse repeti dotẽ constante matrimo
nio si vir ipsam flagellis ⁊ fustibus cedat vt in au
ten. vt liceat ma. ⁊ aui. §. si quis autẽ colla. vij. se
cundũ. n. vir nõ põt vxorem verberare extra de re
sti. spo. c. ex transmissa ⁊. c. literas in fi. ⁊ idẽ dico
⁊c. omnibꝰ casibus quibꝰ mulier põt mittere re
pudiũ viro ex quod Feli. ponuntur in auten. eo. ti.
§. causas vsqꝫ ad. §. ex his quoqꝫ ⁊ etiã de nup.
§. miciores ⁊. §. si que. colla. iiij. ⁊. ff. solu. matrimo.
l. quemadmodum. licet. n. hodie secundũ canonẽ
cessent forte cause repudij: non tamen sunt corre
cte pene que. ꝓpter ipsas causas imponuntur. s. re
stitutio dotis ⁊ acquisitio donationis propter nup
tias eo. §. causas in prin.
ADDI. Ad hanc questionẽ vide per do. Alex.
in. l. si cũ dotẽ in. §. sin autẽ in seuissimo solu. ma. ⁊ in
. l. si constante solu. ma. post oẽs ⁊ an in casibus qui
bus licet repetere dotes a marito ꝓpter pauper
tatem ipso diuite effecto possit dos repeti ab ipso
marito ab ipsa muliere dic per Bar. in. d. l. si con
stante in prin. ibi verberare an maritꝰ possit vxo
rem verberare dic per Abba. in. d. c. ex transmissa.
hic alle. ⁊ in. c. quemadmodum de iure iuran. glo.
in. c. sicut. vij. q. i. ⁊c. cũ glo. in. c. placuit. xxxiij. q. ij.
rom. in sing. iij. incipit. licet vxorem. Feli. omnino
in. c. cum contingat de foro compe. vbi ⁊ in dicta
sing. habes an liceat marito carcerare vxorẽ ⁊ qd
in patre filium Feli. in dicto. c. contingat Et notã.
secundũ Abba. in. d. c. ex transmissa ꝙ maritus pe
tens vxorem restitui que ob verbera ipsius aufu
git non obstante cautione quam prestare coactus
fuit a iure modice ac leuiter verberare põt ⁊ an
sufficit ꝙ vxor semel fuisset verberata a viro ad
hoc vt presumatur ꝙ ob verbera consensit contra
ctui dic ꝙ nam nisi ꝓbetur ꝙ specialiter fuit ver
berata ob contractũ ⁊ ita fuit decisum in. S. cõsi.
vt refert do. Mathe. de afflic. in decisio. ccxlvij. qui
36 dam maritus ⁊c. ¶ † Sed nunquid econtra mari
tus possit cogere vxorem vel conuenire cũ ea con
stante matrimonio vt recipiat sibi dotem suã ⁊ rũ
pat exinde introductum. Respõdes videtur ꝙ sic
. ff. de solu. l. ꝙ in diem ⁊. l. qui dotem. secũdo. Re
sponso in glo. super verbo ipso iure Creditor enim
oblatum sibi debitum non põt non accipere de le
ij. l. fideicõmissa. §. si rem. Sed videť ꝙ nõ possit
eam cogere. Indignissimũ enim ẽ inducere vt nõ
habuisse dotẽ extimetur. ff. de pac. do. l. cum pater
vt sic de vxore iusta efficiatur iniusta dicitur enim
vxor iniusta que non habet dotem in auten. de nõ
alie. secundo nub. §. si collatione. i. licet aliter etiã
dicatur vxor iniusta. ff. de adul. l. si vxor. §. i. Pre
terea ex hoc secundum quosdam preiudicat sibi
vxor recipiens dotes in donatione propter nup. vt
in dicto. §. si. in aut. de non ali. sed si nõ ꝑiudicaret
sibi in donation. ꝓp nup. secus est de donatione an
te. nup. C. de donatione ante nup. l. si. §. si. sed dic vt
ibi Nam vt certa die soluať dos conueniri põt in
ter virum ⁊ vxorem. cum dicatur fieri melior con
dicio mulieris. ff. de pac. do. l. de die ⁊. l. se. Sed vi
deť ꝙ cõuenitri potest vt dos citiori die soluatur. s.
soluto matrimonio. non autẽ constante: ꝑ rationes
predictas. nisi interfit mulier vt supra dictum ẽ in
casibus specialibus ⁊ ꝑ hoc vide. ff. de an. le. l. Lu
37 cius. ¶ † Sed quid si vir constante matrimonio re
stituit dotem vxori voluntarie recipienti ⁊ causa
legitima ⁊ tunc valet talis restitutio. ff. de iure do.
l. mutuo. §. manente ⁊ no. C. de iure do. l. vbi. in pri
ma gl. aut sine causa ⁊ tunc non valet sed instar do
nationis obtinere prespicitur. C. si dos cõstante ma
trimo. l. i. ¶ Sed contra videtur no. per doc. C. de
iure do. l. si predis. sed dic vt no. per doctores i di
cta. l. Neapo.
ADDI. Ibi sed nunqd e cõtra ⁊c. ad quã. q. vi
de Bar. l. i. si ꝯstante sol. mat. l. iij. q. iiij. i prin. ⁊ ibi
moder. ⁊ an heredes mariti liberenť ꝑ dictã tradi
tionẽ ⁊ an talis traditio ꝓsumať ꝑ dõatiõe vel pi
gnore ⁊ cuiꝰ ꝑiculo erũt dicte res pignorate Bar.
ibi volitarie vide Bar. i. d. l. si ꝯstãte l. v. q. 4. prin.
38 c ¶ A marito. ¶ † Subaudi vel sponso. ff. de iure
do. l. si sponsa ⁊ facit quia dicit ⁊ a quolibet ⁊ alio
⁊c. Neapo.
ADDI. An ⁊ qñ statutũ siue lex loquẽs i mari
to hꝫ locũ in sponso põit iate Feli. i rub. de spon.
d ¶ Condemnatio ⁊ exactio. ¶ † Idest ꝯdẽnatiõis
39 executio. ff. de rei ven. l. q restituere. ff. ad le. acq. l.
in lege. ⁊ accipe ꝯdemnatũ. si rite ꝯdẽnatus est. ff.
de re. iudi. l. iiij. §. condemnatum. Neapo.
ADDI. Ibi si rite ⁊c. vide multa similia que
posuit. do. Alex. in consilio. 104. inci. statutum lo
quẽs i primo vo. Feli. in. c. inter ceteras de rescrip.

recollige in tracta. elemo. in secũda impressione in nu.270.vbi multa & pulcra alia vltra pleg. habebis.

40 e ❡ Insolidum. ❡ † Idest tam ad sortem q̃ ad vsuras debitas seu fructus.ff. de fideicõ.libertas.l.ergo.§.creditori in fi.ar.ff.de pen.l. plures in fi. Uel dic Insolidũ.i.non deducto ne egeat vt subiicit sed cum hec consue. & tale pactũ sit cõtra bonos mores.ff. sol.mat.l.e.leganter ergo non valet extra de consue.c.ex parte.naz q pacto erogari nõ põt nec cõsuetudinẽ.C.de decre.decu.in Rubr.li.x. ❡ † Itez

a **V**Iro **b** mortuo vxore **c** superstite dos consistens in pecunia: & valor corredi consistens in auro argento & **d** perlis quod corredum non apparet dari & solui seu **e** restitui debent **f** eidem mulieri ab heredibus & aliis successoribus viri: & aliis qui tenentur ad restitutionem infra annum a die soluti matrimonii cõputandũ.

41 quia maioris potentie est pactum cũ põt per pactum possit renunciari appellationi sed p consue. non vt no. Inno. extra de iure iuran.c.venientes sz hoc non posset fieri pacto vt dicta.l.elegãter.ergo nec cõsue. Et pro hoc faciunt.v.rationes posite per dñm And. de Yser. circa prin. lecture sue super cõst.regni & quod no.Hostĩ.in summa de incediar.§.contra ver.querit.vsqz ad fi.§.possent hic recitari sed quicqd dicatur licet cura si ita tñ scripta est.ff.qui & a qui.l.prosperit. Neapolitanus

ADDI. Ibi per pactum &c. vide per docto.in.l. nemo põt de leg.i.& in.c.si.de so.compe.

42 f ❡ Non obstante lege. ❡ † Nota ex hoc q vbi principes ciues voluerunt tollere seu corrigere legem q expresse dixerunt ius enim consue. est non corrigit nisi expresse dicatur vt in auten. qui.mona.effi.sui.§.tribus col.vij.& in auten.de nõ alie.§. anastasio.col.ij.ibi q̃z ob rem nos quoqz vacare scimus & subdit.§.nos igitur emendantes &c.&.C. de inoffi.testa.l.si qñ & melius in auten.de heredi. ab inte.in prin.col.ix. Neapolita.

ADDI. De hac clausula nõ obstante dic p Felin.c.cõmissum de rescrip.

43 g ❡ Facere potest. ❡ † Hic exponitur qñqz salua dignitate.ff.de verbo.signi.l. nepos proculo in fi.sed certe ibi distinguit premittat qs cũ poterit an cũ cõmode potuerit & sic decipiuntur qui allegant.l.illã q posse dicimur q salua dignitate possumus in legibus aũt que dicunt aliquem teneri in quantũ facere potest non dicitur cõmode potest. Unde dic q quantum ad maritũ & similes q tenentur inquantum facere possunt verbum põt exponitur dupliciter. ❡ Primo.i.nõ deducto ere alieno.q intellige priori vel posteriori cũ non agatur de ypotecha.ff.de re iudi.l.sunt quidã in hoc intellectu hic non corrigitur ius cõmune. ❡ Secundo exponitur idest deducto ne egeat intelligit vt remaneat ei vnde substentet.ff.de nego. ge.l. diuortio in gl.i.se habent &c.nam egentes se egere dicuntur qui sunt adeo pauperes et debitorũ onere aggrauati q non inueniunt successorem. Insti.qui manumit.nõ possunt.§.i. ❡ Item qui non habent vnde se alant.C.de sacrosan.eccl.l.priuilegia. Et in hoc intellectu corrigitur ius cõmune quod dicit maritum teneri in quantum facere potest habita ratione ne egeat vt hic patet ex hoc ergo videt q filius exiget patrem vsqz ad mendicitatem quod non credo nam pater dicet sibi lex permittet mihi te vendere propter egestatem & efficitur filius propterea seruus.C.de patri.qui fi.di.l.ij. que hic non corrigitur ergo multo magis potero subuenire egestati mee de bonis tuis. ❡ Preterea pater dicet fili ego habeo vsuz fructus.C.de bo.ma.l.i. que hic non corrigitur. preterea pater dicet si cũ vna manu vgo solidum cũ alia da mihi alimenta. ff.de lib. ag.l.si quis a liberis in prin.§.parens que hic non corrigit.

44 ❡ † Preterea fili⁹ nõ debet negligere patrẽ sz cõpetentẽ curã & obsequiũ pbere i auten.vt cũ de appellatio.cog.§.si quis ex pdictis colla. viij.

45 ❡ † Itẽ cũ debeat fili⁹ reuerẽtiã patri.C.de iniui. vo.l.i.&.ij que reuerentia eẽt ducere ipm ad mendicantiũ vt ergo & est ista verũ q hec ꝯsuetudo

46 non intelligat in filia exigẽte dotẽ a pre. ❡ † Itez an tene.t adeo insoliduz vt cõpensationẽ vel retentionẽ nõ possit opponere. Rñdeo hic nõ corrigi.C. de rei vxo.ac.§.teneat cũ se. Neapo.

ADDI. Qñ quis dr esse in necessitate duct⁹ & pauper esse sper.t vide docto.in.l.si ꝯstante solu. ma.& ad istud q non teneat nisi in quantũ facere põt limita istud in.xx.casibus p Alex. in.l.maritũ solu.ma.no q tali beneficio marit⁹ nõ põt renunciare Alex.in.l.alia.§. elegãter solu. ma.& vtrum ista ꝯsuetudo extendat ad casum qñ pmissa ẽ dos marito vt promictẽs exigat insolidũ absqz eo inquantũ facere põt dic q insolidũ & non inquantũ facere potest ita fuit decisum in. S. consi.in causa Fabritij de la leonessa q promisit dotẽ pro filia nobili Baldasso Carazulo q isolidũ exigat nõ iquantũ facere põt & idẽ fuit decisum p regiã cameraz summarie pro filio Iuliani de la foresta ꝯtra Frãcinũ de tores vt refert.d.Math.in deci.ccxxij. dictat consuetudo.

46 a **V**Iro. ❡ † Hec ꝯsuetu. loqtur de iure dotiuz repetendaz cõpetente muliere post mortez viri. Et sic qñ soluit matrimoniũ morte viri supiores vero qñ soluit morte mulieris. ❡ Et diuidit i quatuor partes. In prima puidet heredib⁹ mariti dãdo anni dilationẽ ad reddẽdũ pecuniã & valorẽ corredi existẽtis i auro argẽto & perlis. In secũda puidet mulieri dando interim alimẽtationẽ seu fructũ p dotib⁹. In tertia rñdet tacite obiectioni q posset fieri videlicet quo ex quo mulier hz vsumfructũ de dotibus suis ergo pmitit vltra annũ deferri restitutionẽ qd dubiũ ibi remãet. In quarta puidet mulieri circa restitutiones corredi apparẽtis & bonoz stabiliũ vcz vt fiat statim restitutio. ❡ Casus sumari⁹ & lõg⁹ patet ex pmissa diuisiõe. Secũda pars incipit ibi Heredes mariti. Tertia ibi. Itaqz. Quarta ibi Reliq̃ bona. ❡ No. ex primo dicto dari bñficiũ dilationis heredib⁹ mariti. & in hoc non differunt filij ab extraneis. Ex

secundo nõ.vnam differentiam inter filios ⁊ extra
neos heredes videlicet in alimentatiõe primorũ
sex mensium quia extranei sunt immunes filij ve
ro non primis sex mensibus quantum autem ad
quantitatem fructuum ipsarum dotium non diffe
runt vt infra in versi.idem seruandum nec quan/
tum ad dilationem vt in princi. literam autem ex
pone vt subicio. Neapolitanus.
ADDI. Collige ex ista consuetudine cum sua
materia ꝙ dos consistẽs statim restituat consistẽs
vero in auro ⁊c.restituet post annum⁊ quid si he
redes mortui sunt ita diuites ꝙ psit statim rede/
re an cogantur redere Ang.de are.in.§.fuerat in
stitu.de actio.⁊ ibi.d.Ja.in.viij.col.versi.ad id aũt
quod dixi post Ange.post oẽs.doc. in autet.de si/
deius.§.4.⁊c.⁊ idem dixit doctor.subtilis in fini.
in.l.si cum militibus de compen. in fi. ꝙ concessa
dilatione alicui vt comodius soluatur non habet
locum qñ põt statim soluere quia tunc statim sol/
uet.⁊ hoc videtur sentire idem neapolitanus su/
pra in glo.si nõ extant in consue.Leo.ti.ver.sed.qd.
si non extat etiam contrarium dic fm .d.Ja.in.d.
versi.ad id autem ⁊c.post Nico. de Neapo.in.iiij.
q.extra glo.⁊c. dic aut isti volunt soluere aut non
primo casu coguntur accipere et ante tempus cũ
quis potest renunciare iuri in fauorem suũ in du
cto.l.si quis in conscribendo.C. de pac.l.nemo põt
.ff.de leg.l.⁊ sic possunt soluere ante annũ cũ talis
dilo est inductus in fauorẽ heredũ mariti ⁊ sic do
tes soluendum argu.l.si ita scriptum.§.pegasus
de leg.ij.secundo casu non cogũtur soluere qñ no
lunt etsi diuites sunt heredes ita Bar.in l.diuor/
tio.§.interdum solu.matrimo.⁊ ista ẽ cõmunis opi
nio ⁊ hoc cõmuniter practicatur.⁊ ad dictũ Nea/
politani ꝙ ista restitutio fit filijs ⁊ si fit ante annus
vel post est indecisum qd' credo ꝙ decidat p hãc
sequentem consuetudinem quod tu bene signa.
47 b ¶ Mortuo.¶ †.S.Naturaliter mors.n. prelata
a lege principe testatore ⁊ contrahentibus.n.natura
lis intelligitur vt dixi supra de success. ab intesta.
consue.l.sed plenius dixi in cõsu.siquis vel si qua
48 in glo.magna.¶ † Mors.n.ẽ terminus vite vt in
autẽ.de heredibus fal.§.in omnib⁹ colla.i. ¶ Itẽ
est dissolutio anime ⁊ corporis vt no.C.de dona.l.
donationes.¶ Item est oblatio spũs dicit.n.ps. au
feres spiritum eoꝝ ⁊ deficient.i. animalia vt in ps.
103.qui incipit Benedic anima mea dño ⁊c. ⁊ in
auten.defuncti.seu fune.in prin. colla.v. ibi donec
violentia oppressum dereliquisset spiritus ⁊c.
Augu.in.xiij.de ciuitate dei in prin.dicit mors cor
poris est cũ anima ipsum deserit.mors autem ani
me est cum deserit eam deus.mors autem totius
rei est cum anima adeo deserta deserit corpus ⁊
alibi mors est ablatio seu priuatio vite vt legit ⁊
no.ope.d.l.y.caritas ⁊c.⁊ sic mors nihil est sicut te
nebre in sensibil sunt sed ablata luce fiunt.nũcupa
tur aũt dicta ablatio spũs mors quasi amara fm
Isidorum.vel melius a morsu primi hominis qui
vetite arboris pomum mordens mortem incurrit.
vel dicit a morte qui est effector mortuum. huiꝰ
autem mortis naturalis tria sunt genera.s.acerba
vt infantiũ ⁊ immatura vt iuuenum matura.i. natu
ralis vt senum vt no.archi.extra de preben.c.pre/
senti lib.vi.⁊ sic acerba ⁊ in matura naturalis dr
quoties.n.nõ pena sed natura subdicit naturalis
mors est.C.de dona.inter vir.⁊ vxo.l.res vxoris.in
dubio.n.mors simpliciter plata intelligit natura/
lis vt in auten.de heredi.⁊ fal.§.i nominibꝰ colla.
i.sed no.cõtrariũ in auten.de nup.§.distrahuntur
col.iiij.mors aũt sua in dubio intelligit qui q per
sententiam eã incurrit.ff.de bo.damp.l.fi.§.fi.⁊ de
bo.libe.l.si in libertum ⁊c.¶ Item mors ẽ finis.C.
de iudic.l.pperandũ.§. huius. Amara aũt mors
ẽ per gladiũ primi regũ.xv.c.in fi.ibi figura sepe/
49 rat amara mors huius ⁊c.¶ Ex premissis videt
ꝙ hec consue.loquit tm̃ de morte naturali.¶ † Sꝫ
quid de morte ciuili an soluat matrimoniũ. Re/
spõdeo ꝙ mors ciuilis varijs venit ex causis quã
doqꝫ venit p ingressum vt qa efficiatur monachꝰ
vel conuersus ⁊ renunciauit seculo.nam tunc quã
tum ad matrimoniũ mori videt aliud pro alio vi/
ce eligens iter vt in auten.de nup.§. distrahuntur
col.iiij.⁊ vide ibi in glo.lucrũ ⁊c. ⁊ in glo.vel mo/
nachalẽ ⁊c.¶ Itẽ habetur pro mortuo. qñtũ ad do
tẽ vt no.in auten.de monacis.§. hic aũt ⁊ si autem
50 vxorem.coll.iiij.¶ † Itẽ regula quo ad mundus
pro mortuo habet.xvi.q.i.placuit preterqꝫ ad ali/
51 menta vt no.C.de bo. q̃ libe.aũt idem est.† Et in
tellige ꝙ vir possit ingredi monasteriũ si eiꝰ vxor
carnaliter cognita erat vouendo castitatem. Si
vero non fuerit carnaliter cognita posset etiam
sine voto castitatis vt in autenti. de monach.§. si
52 aũt vxorem.⁊ de epi.⁊ cle.l.deo nobis.¶ † Sꝫ qd
si mortuo pre filius efficiatur monachꝰ an primis
sex mensibus monasterium teneat ad alimenta si
cut filius an non sicut heres extraneus. Respon/
deo sic sicut filius quasi habeat loco filij.C.ad tre/
bellia.auten.nisi rogati.Sed est argu. cõtra qa il/
lud non videtur onus hereditarium sed filiale er
go videtur deficere p ingressum cũ eorũ cogna/
tio non sit in terra sed in celo.sed hoc est verus ne
ea occasione exeat monasterius retinent tm̃ cogna
tionem naturaliter annexam vt no.C.de epi.⁊ cle.
l.deo nobis.§ si vero vltimam.
ADDI. Ibi itez habetur pro mortuo facit qd'
voluit Jo.de ana.post Abba.in.c.ij.de bonu. ꝙ mo
nachus quantum ad bibendum ⁊ cõmedendum
⁊ in pregnãdas mulieres non dicitur mortuus
53 quod signa. ¶ † Sed quid de deportato seu foris
dicato. Rñsio matrimonium non finiri sed affe/
ctio maritalis durat in vxore sed de equitate sta/
tim petet dotem a fisco.C.de repu.l.4.⁊ in consti.re
gni de exoribus forjudi.l.pena carere volentes.ff
solu.ma.l.ij.in glo.annua in fi.⁊ tunc cum petitur
dos constante matrimonio nõ petitur acci.de do/
te.sed cõditione generali.ff.de iure doc.l. quẽad/
modum.§.i.nec datur tunc annus ⁊ sic cessat tunc
censura huius consue.
ADDI. Ad hanc.q.vide.d.Alex.in.l.si constan
te.⁊ in.l.sicũdatem.§.si maritus soluto matrimo.
54 ¶ † Item an superueniens seruitus soluat matri/
monium.Dicunt ꝙ aut alter ex coniugibus effi/
ciatur seruus priuati efficiatur seruus pene.Pri/
mo casu matrimonium non soluitur.secundo sic
Nam talis seruitus que irrogatur per iudiciale
decretum equiperatur morti vt in autẽ de nupc.

.§.si vero decretu.colla.iiij.r.ff. de dona.inter vir.
r vxo.l.cum hic status. §.si donator. hodie autem
non soluitur matrimonium per maleficiu vt in au
ten.de nup.§.sed r captiuitatem r se.§. q autem
r.§.si vero decretum.col.iiij.sed bene repetit dos
r ante nuptias seu propter nuptias donatio. vt no
ta.in auten.bona damnatorum.v.ff.solu.matrimo.
.l.ij.in princi.in glo.annua bina rc. in fi. ipsius gl.
¶ Similiter et dicimus q dignitas superueniens
non soluit matrimonium cotractum licet impedi/
ret contrahendum C.de nup.l.vlt. Si vero impe/
diatur matrimonium rone sanguinis statim petit
dos cõditione sine causa vt no.C.de rei.vxo. actio.l.i.
§.ex actio.in princi.magne glo.sed dic.C.de incest.
nup.l.qui contra idem si prohibetur alia rone.C.
de inter.dic.ma.inter.pu.r tu.l.penul. Idem si quo
libet aliomodo.C.de condi. ob cau.l.r. §. si vero.
matrimoniu nondum sit contractum dos data re/
petitur condi.sine causa.ff.de cõdi.sine cau.l.auun/
culo. Neapolitanus.
ADDI. Uide ad hoc per totum de coniugio
serui. r quid in maleficio glo.in fraternitatis de
frig.l. r male.r quid in vicio sodomie dixi late in
fallen.meis in regula quos deus coniunxit homo
55 non seperet rc.nu.
c ¶ Uxore superstite. ¶ † Sed quid in spõsa que
dedit dotem sponso an eo mortuo ei[9] heredes ha
beant hunc annu Respondeo q hec pecunia data
sponso nomine dotis quantum ad priuilegiu pre/
lationis assumit natura dotis.ff.de iur.do.l.i.si spõ
sa.ff.de priuileg.cre.l.ij.§.si cum.l.seq. sed quantu
ad tempus redende dotis recedit a natura dotis
datur.n.condictio ob cãm r sine causa vt dicta.l.
Sponsa etiam si de iure non potuit inter eos con/
trahi matrimoniu.ff.de cõditio.sine cau.l.si auun/
culo que condictio statis intentari põt r non fuit cã
vel fuit reducta ad non cãs eo.ti.l.i.adeo q pactu
de restituẽda dote in casu soluti matrimõij habet
p non adiecto.C.de conditio.ob cau.l.i. r sic patet
q quantu ad restitutiones recedet a natura dotis.
ADDI. Ad hoc an appellatione an r qn appel
latione vxoris veniat sponsa vide plenissime per
doctores maxime p dnm And.Barba.r Feli.in
56 rub.de spon.cu concor.ibi positis. ¶ † Sed quid
econtra mortua vxore viro superstite Respondeo
quantum ad annum r alimenta dic vt supra in cõ
suetu.si mulier nupta quantum vero ad annuum
red ditum tarenorum duoru procedit dubiu hoc
modo intégra est vxor instituit extraneis heredi
bus vir differt ei solutionem an teneatur illis he/
redibus vel alijs successoribus eius nõ dico filijs
dare annuum redditum supradictu nam de filijs
notaui supra in consuetu.si quis habeat filios in
glo.prima que obuenerunt patri rc. versi. Sz an
hec cõsuetudo corrigat ius commune rc. Et videt
q non transeat iste reddit[9] ad heredes extraneos
quia priuilegiu dotis non transit ad heredes ex/
traneos.C.de priuilegio do.l.i. Sed certe iste red
ditus non datur mulieri ex priuilegio dotis sed
quia heredes mariti non sustinent onera matrimo
nij dica hic maritus non sustinet onera matrimonij.
ergo tenetur prestare dictum redditu quibuscu/
57 qz heredibus mulieris. ¶ † Similiter respondẽ/
dum q viro mortuo vxore superstite ipsa vxor po
stea decessit r queritur an illam perceptionem fru
ctuum transmittat ad heredes extraneos videt q
58 predictam ratione quia non sustinet onera matri
monij heredis mariti. ¶ † Sed videtur cõtra q2
alimenta morte finiuntur. ff. de transactionibus.l.
cum hij.§.modus. Sed rndeo q multum refert
debeantur alimenta simpliciter an aliquid certuz
pro alimentis. Primo casu finiuntur morte. secu
do nõ immo ipsa res pleno iure acquirit r transit
ad heredes.ff. de alimen.le.l. tij.§. penult. r ibi
textus r glo.que incipit ergo non finiuntur rc.r.l.
cum alimenta circa finem.r nota. ff. de transac.l.
cum hij.§.si vni. Idem si daretur aliquid ad ali/
menta.ff.de transac.l.cum hij.§.si vni.ff. de leg.ij.
.l.ncia.cum testamento.§.fi. Et vide ibi in glo.que
incipit cum relinquitur rc. Idem si legatur pdiu
ad hoc vt legatarius habeat cibarij r vestiarij no
mine vt dicta.l.quarta. Idem si legatur pdium vt
habeat vnde pascat.vt eodem ti.l. cum alimenta
.§.i. ¶ Sed certe predicta iura loquunt qn pro
alimentis legatur quid certu apparens puta pre
dium vnde percipi potest fructus pro alimentis
quo casu ipsum predium legasse videtur r sic ali
quid vltra alimenta est ibi illud habeat vt nota.ff.
de transactio.l.cum hij.§.si vni. secus autem si le/
garet fructus alicuius predij pro alimentis quia
tunc est verus vsusfructus quantum ad hoc vt eo
finito ad proprietatem recurrat. secus quo ad ius
accrescendi vt pulchre nota.ff.de vsufru.l.domino
fructuario.§.fi.sed videtur contra q non sit vsus/
fructus sed alimentum.ff.de transac.l.cum hij.§.
si integra quantitas. Cum ergo ex ista consuetudi
ne debeatur certus redditus pro alimentis r sic
59 fructus pecunia.ff.de vsur.l.vsure ergo nõ trãsmit
tetur ad heredes. ¶ † Sed contra quia hec ver/
ba pro alimentis non referunt ad vsumfructum
sed ad causam que mouet cõditores consuetudi/
nis videlicet q heredes non sustinent onera matri
monij vt patet in dicta.l. cum alimenta in fine.
¶ Item quia hec verba pro alimentis videntur
notare quandam extimationem interesse seu fru/
ctuum equiualẽter possessionis.ff.de lega.ij.l.cuz
pater.§.pater filio qui semissem in eodem respe/
ctu videtur etiam quandam permutationem no/
tare ff.de iure dotium.l.sed si nuptura. licet ergo
alimenta vt alimenta non transeant transit tamen
q extimationis vel permutationis loco receptum
vel recipiendum est sed videtur obstare quia hec
verba pro alimentis ad taxationem ponuntur vt
60 vsusfructus naturam non mutant vt no.d.l.domino
fructuario.§.fi. ¶ † Item q2 a dictio pronotat cãm
.ff.de fal.l.diuus.ibi pro mensura delicti rc.ff. de
pecul.le.l.domino in prin.in gl.melius dixisset rc.
Sed causa alimentandi per mortem mulieris est
reducta ad non causam ergo non debentur.ff. de
condi.sine causa.l.i.§.pe. sed ibi loquitur in cau/
sa de futuro.secus de preterito. ff. de condi. inde.
l.damnus. Preterea paria sunt legare dotem vel
aliqua pro dote r vtroqz casu mulier non est le/
gataria nisi in comodo representationis r remis/
sione expensarum.ff.de dote prele.l.cum quis vxo
ri in principio in tex. r in glo. que incipit .l. pu.

ra.&c.Sed dato ꝙ cesset comodum representa-
tionis & remissionis expensarum nihilominus licet
debitum legatum sit legatum efficiat inutile quo ad
cōmodum pōt peti actione ex testamento. ff. de leg.
ij.l.debitor in prin.in gl.que incipit.i.sine cōmodo.
61 ¶ † Item qn legatur dos videtur esse legata sum
ma dotis.ff.de dot.prele.l.i.§. adeo vbi glo.alle-
gat ea.l.in prin.vbi dicitur ꝓ videtur esse legata
illud quod actioni de dote inerat eo.ti.l.i.in versi.
Et propterea illud verbū pro dote fuit factū edi
ctum pretoris quod dr de alterutro vt.l.rem in ꝓ
senti.§.sciendum.ff.famil.hercis.l.si filia.§.idē pa-
pinianus & sic ex premissis possumus dicere ꝙ il-
ud legatur pro quo aliquid legatur sicut dicim⁹
pro illis legatur pro quo legatur.ff. de lega.ij.l.fi-
deicommissa.§.interdū licet aliquando decetero
pro diminut.ff.de suis.& le.hered.l.i.in prin.ibi sꝫ
hos quoqꝫ pro intestatis accipere debem⁹ &c.Uel
dic ꝙ hic transmittitur talis redditus ad heredes
quia hic pro alimentis non est sola causa. sed ēt
alia:quia heredes dotes dare distulerit & vt subi-
cit quasi ne ipsi heredes cum aliena iactura locu
pletent & sic quasi vt interesse & fructus dotis pre
statur hmōi redditus:sufficiet ergo ad alterā cām
esse seu manere verā.s.alimentationem: vel mo
ram heredū vt nota in simili in aūt. de nupt. §.si
vero,etiam rōnabiliter col. iiij.in glo. quasi dicat
&c.& extra de consanguinita. & affi.c. qa circa per
Ber.in fine magne glo. vbi dispensatio facta per
cām expressam non viciatur si sub est vera nō ex-
pressa:sicut etiā dicimus en plurimis ꝓpositis cāis
excusationis vbi sufficit alteram esse verā.ff. de ex-
cusa.tu.l.qui testamento.¶ Sic ē etiam in plurib⁹
causis sententie extra de renunc.c.in nostra pñtia
per Innocen.& Ber.extra de sententia excōmunic.
.c.cū pro causa ¶ Sic in causis exheredationis vt
in auten.vt cū appellatione cogn.§.sine igitur cō
munis.col.viij. ¶ Sic in sententia lata per falsa &
vera instrumenta.C.si ex falsis alle.l.iij. ¶ Sic est i
coniunctionibus disiunctiuis petitis vt.i. sufficit al-
teram ad impleri.ff.de condi & demon.l. sub disiunctiua.ff.de condi.insti.l.si hered.l.plures conditiones.
& vide extra de preben.c.cū tam dudum tam tex-
tualiter ꝙ extraordinarie. ¶ Et sic etiā dicim⁹ qn
opponuntur plura contra personam electi:ꝗ si nō
probantur omnia:sed vnum tantum sufficiens ta-
men ad cassationem electionis ꝙ sufficit & non in
ducit in penam statutam contra eum qui opponit
defectum:contra personam electi: & non probat ꝗ
est vt suspendat a beneficijs suis per triennium vt
extra de elect.c.i.lib.vi.Ita nota.ibi Johan. And.
in glo.que incipit Intelligo.s.m compo.&c.& ita ēt
nota.& tenet in pluribus causis appellat. eodem
ti.c.vt circa in glo.si autem dicat &c. ff. de appel-
lat.l.scio.secus autem in pluribus causis excōmu
nicationis que si non ponantur omnes quando pe
titur absolutio:sed aliquę quecunqꝫ vere non va-
let absolutio sed remanet excōmunicat⁹ extra de
sententia excōmunicationis cap.cum pro causa.
¶ Quandoqꝫ falsa causa non viciat vt plene notat
Ber.extra de consan.& affi.c.quia circa & vide qd'
scripsit super hoc Innocen. de fide instru.ca.inter
dilectos. ¶ Quandoqꝫ non sufficit alteram adim-
pleri secundum diuersas opiniones.ff.de vsufruct.
l.arboribus in fine.& in auten.de manda.princi.§.
sic vbi quoqꝫ.col.i.Si vero tantum vna causa pro
ponatur non vera licet alia probaretur & vera ni-
hil tamen operatur vt extra de prescript.c.suscep-
62 tum.& de preben.c.quamuis lib.vi. ¶ † Sed vide
tur contra.ff.de appella.l.scio.& quod ibi nota.& vi
de bene per Archidia.extra de election.c.si forte.
in glo.quia non sunt.lib.vi.& hoc est verum nisi qs
se astrixerit ad plura ꝓbanda quorum alterum
etiam si per se sufficit non sufficit probare vt ex-
tra de probat.c.licet.causam.in glo.Ber.que inci-
pit sic videtur &c.Et inde sumpta est cautela aduo
catorum quam ponunt in positionibus suis non
astringens se ad omnia & singula probāda Et ꝓ
hoc vide Joan.Andr.extra de elec.c. circa.lib.vi.
in glosa.si autem dicatur &c. ¶ Uerum vbi plura
requiruntur de omnibus inquirendum est.ff. de
63 adoptio.l.nec ei.§.& primus.& de transac.l.cū hij
.§.si pretor. ¶ † Item vbi aliquid fit ex pluribus
causis debemus iudicare secundum ea que prin
cipaliter intenduntur.ff.quibus ca.ma.l.nam natu
re.Nisi ponantur copulatiue:quia vtraqꝫ requiri
tur extra de sententia excōmunica.c.cum pro cā &
64 de consan.& affi.c.quia circa.& extra de renunci.c.
cum in presentia per Innoc. ¶ † Item videtur cō
tra quia de muliere loquitur vnde cum sit stricti
iuris non recipiet interpretationem extensiuam.ff.
ad municip.l.constitutionibus: de mu. & hono.l.vt
gradatim & ff. solu.matrimo.l.si non.ff.de vire.Re
spondeo consuetudo equiperatur pacto.C. de de-
cre.decur.in Rubrica lib.x.Sed prouidendus no
bis ex pacto non minus nostris heredibus proui
demus.ff.de proba.l.si pactum.ergo sic erit & cum
65 consuetudine prouidemus nobis. ¶ † Item hic
non est extendere cum persona testatoris & here-
dis censeatur eadem vt in aūt. de iureiuran. ꝙ a
66 maiori presta.in princi.coll.v. ¶ † Sed quid si hec
mulier legauit seu donauit has dotes an hic red-
ditus transeat ad singularem successorem vr ꝙ
non quia personalis actio non sequitur rem singu
larē.ff.ad trebel.l.i.§. si heres. Sed hic compent
conditione ex cōsuetudine:que personalis videt:
sed certe hoc non est verum nisi sit onus adiectū
seu rei pro re:quia tunc sequitur successorem sin-
gularem ēt in actione personali: sicut dicimus in
actione ex testamento.ff.de alimen.le.l.gayo.& ꝓ-
pterea tex.in.d.§.si heres dicit ꝑsonalis actio eris
alieni non sequitur fundum & vide supra titu.i.in
consuetudine si aliquis. Neapolitanus.
67 d ¶ Et pernis. ¶ † Idem in alijs que consistunt in
pondere numero & mensura:quia in hoc non dant
vt eas maritus ad arbitriū suum distrahat.& pro-
pterea periculo viri sunt.ff.de iure do.l. res in do
68 tem. ¶ † Sed.quid de bellurijs & alijs pannis:se-
ricis vel alijs.Respondeo aut dantur in quātitate
extimata puta si dantur in pecijs mēsuratis & tūc
periculo viri sunt.vt.d.l.res aut dantur in speciebus
seu robis factis:& tunc sunt periculo mulieris &
debent restitui si apparent vt in hac consuetudine
in fine.& supra in consuetudine si mulier.exceptis
auro argento & pernis de quibus dic vt hic licet
in rebus ipsis extant. Neapolit.

69 e ¶ Dari & solui seu restitui † Pondera hec tria verba que ponuntur ad remouendum quoddam antiquum dubium quod fit C. de rei vxo. ac. §. exactio videlicet vtrum ante annum vide hic nunquid ante annum possit agi ad dotem repetendam vt tamen soluatur infra seu post annum & Azo. in summa eo. ti. §. sit autem exactio. Innuit quod sic: quia verbum exactio pro ipsa solutione ponitur: & intelligitur quandiu non ipsa intentatione actionis: & propterea hic declarando dixit dari solui seu restitui & non dixit peti nec dicitur plus petere tempore ex quo petit quod in tempore ex quo petit quod in tempore stabilito soluatur: & hoc intendit ista consuetudo quia dat annum ad differendum ipsam dationem solutionem seu restitutionem non autem ad differendum petitionem: & pro hoc optime facit quia si potest quis agere ante tempus vt caueatur sibi de soluendo adueniente tempore. ff. de iu/di. l. in bone fidei. ergo vt soluatur tempore aduenientes: & sic est etiam in debito conditionali: ita quantum ad hoc vt caueatur de soluendo adueniente conditione dicitur creditor. ff. de actio. & oblig. l. is cui hoc etiam tenet dominus Andre. de yser. in .x. col. de probi. alie. feu. per Fede. l. imperialem. §. firmiter in glo. sua super verbo insuper si filius in fine secunde columne ipsius glo. in ver. quamuis & in conditionalibus &c. nec ob. ff. de acc. & ob. l. hoc qui anno in fi. ff. quando dies legati cedit. l. i. in prin. & de verbo. sig. l. cedere diem: in quibus dicitur ante tempus seu conditionis aduentum non posse peti debitum: quia verum est quando petitur vt soluatur ante tempus: at in casu nostro proposito petitur vt soluatur in tempore quo solui oportet. imo in auct. videtur velle non tenere quod ante conditionem vel diei aduentum possit agi dummodo pronunciet adueniente conditione vel die ita innuit extra de censibus. c. cum olim in glo. sua que incipit in instrumento compositionis &c. ibi vnde dico quod si instrumentum quod quis indugnat continet quod debet mihi centum sub conditione non adiudicabis mihi illa. Centum pure sed sub conditione quia non debentur ante existentem conditionem: immo plus dicimus quod si in diem debet quod non condemnaretur prius nisi post diem premissa ratione quia nunquam est ferenda iniusta sententia pro aliqua partium &c. pro quo facit predicta lex is cui ff. de ac. & ob.

70 ¶ † Item quia tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. ff. de vsur. l. i. & ij. & quod ibi nota. preter quam in negatorijs vt no. C. in qui. ca. colo. ex. l. i.

a Heredesque b mariti mortui primis c sex mensibus a morte ipsius mariti computandis si fuerint liberi c communes teneantur ipsam alere si fuerint alij heredes non teneantur ipsam alere. sed dictis sex mensibus d elapsis teneantur dare dicte mulieri pro e alimentis suis f tarenum vnum pro qualibet g vncia h auri data i in dotem: vsque ad alios sex menses completos & eadem rationem similiter soluant pro alimentis mulieris predicte pro tempore quo post annum completum dotes k ipsas dare l distulerint est idem seruandum est supersint communes liberi: & mulier nolit post primos sex menses m alia dictis liberis: quia tenentur ipsi liberi sicut & extranei quibuslibet sex mensibus quibus ex tunc restitutionem dotium distulerint dare dicte mulieri pro alimentis suis tarenum vnum pro qualibet vncia dotium.

71 ll. xi. ¶ † Item quia non est ferenda sententia sub conditione. ff. qui ap. fit. l. i. §. biduum. Sed certe hoc est verum si sit extranea secus si tangat negotium principale vt ibi no. Sed vt omne cesset obstaculum tutius est agere ad interponendum cautionem de soluendo adueniente die vel conditione per dictas. l. In bone fidei. ff. de iudi. & ff. de condi. ob causa. l. is cui. Neap. ADDI. Ibi verum &c. An pecunia prouenientes ex fundo dotali vendito computetur inter res mobiles vt post annum restituatur an vero inter immobilis vt statim restituatur vide text. in. l. cum i fundo §. si fundus de iu. doc. quem pro singulari reputauit Roma. in singu. cccxv. & hoc quando dos non est legata marito quia tunc si est legata statim petet vigore lega. §. sed si vxori vtilitas de lega. sed si dos non est legata in quantitate sed solum in qualitate quia dixit lego dotem ad hoc vtile erit quia non erit necess. probare dotis quantitatem per instrumentum iuxta formam consue. dos & quarta infra de iure quarte. Sed sufficit probare per testes vt dixit idem Neap. in dicta consu. dos & quarta in verbo dos vbi dicam dixi in cautelis nu. ij. vt dixi textum &c. & ibi tractus futuri temporis vide do. Abba. in. c. licet de elec.

72 f ¶ Debent † Necessitatem importat presertim propter precedentem contractum matrimonij & dationem dotium ad quam restituendam in casu soluti matrimonij intelligitur facta stipulatio etiam si facta non sit vt. l. rem in presenti. in princ. ¶ † Item
73 intelligitur facta stipulatio vt reddatur secundum formam huius consuetudinis quia que sunt de consuetudine semper videntur & intelliguntur inesse. ff. de lega. commu. l. si fundus. §. in lege. Sic si papa scribit de aliquo eligendo videtur scribere vt eligatur secundum consuetudinem illius ecclesie extra de concess. ecclesie non vacan. c. ex parte in fi. ¶ † Item
74 ratione consuetudinis que habet vim pacti vt no. C. de decre. decu. in Rubri. quamquam enim verbum debet non importat necessitatem vt dixi infra de instrumentorum confe. per curiales Neapoli. in consue. vbi instrumentum &c. Neapo.

75 a Heredes † Hec est secunda pars & prouidet mulieri circa alimenta & certum redditum dotium. Et vide quod no. ff. de impo. l. i. g. l. que legatorum in vlti. glo. in fi. & C. de rei vxo. ac. l. §. i. cum autem a quibus iuribus hec consue. tracta fuit. ¶ Sed hic queritur quare est hic deterior conditio liberorum omnium alias communium qui pri

mis sex mensibus tenentur ad alimenta. alij vero heredes ad nihil. elapsis ipsis vero sex mensibus est omnium heredum ex equuta conditio si ipsa nolit alia filijs. Respondeo ꝙ forte illa est ratio vt alliciatur ⁊ inducatur mater ad morandum filiis sex mensibus cum filijs communibus ad consolationem filiorum suam licet dicit enim teneantur ipsas alere nō dicit sibi alimenta prestare: sed ipsa verba nō faciunt. nā educere ⁊ ad victum necessaria prestare sunt paria. ff. de alimen. le. l. penul. ⁊ secundū predictam etiam rationem iuris debet ali si staret in domo cū filijs nisi essent sibi molesti. ff. de alimen. leg. l. gayo §. fi. ¶ Sed quid si filij infra sex menses moriant. Respondeo adhuc alenda esse matrem infra ipsos sex menses vt eo. §. fi. ⁊ eo. ti. sicbus vis. Neap.

76 b ¶ Marit † Nota ꝙ consuetudo permixtim vtitur hys nominibus videlicet viro marito nam supra dixi viro mortuo ⁊ infra proxima consuetudine dicit a quond. m. viro ⁊c. Et sequitur ibi ex marito premortuo ⁊c. hic autem ⁊ supra in consuetudine vbi nos dicitur marito ⁊c. maritus autē de propria significatione nominis dicitur post contractum matrimonium per verba de presenti ⁊ antequam ducatur ad domum. C. de dona. ante nup. l. cum in te simplicem ⁊ vide ibi glo. C. de bo. que libe. l. nō fine ⁊ de verbo. signi. l. nuptias ⁊ sic viri aut mariti nomine non continetur sponsus fallit in casibus quos signaui infra proxima consue. in glo. sit ysidorus ⁊c. ⁊ ibi etiam vide quādo est necessaria ductio ad domum ⁊ quā carnalis copula ysidorus ro. ix. ethimo. in p'in. dicit vir sexum significat non coniugum nisi adiecceris vir eius maritus vero sine adiectione coniugem sonat ⁊ dicitur a mare maritus quasi mas est enim nomen prime positionis ꝙ facit in diminutionem masculus in deriuatione maritus. Neapo.

77 c ¶ Cōmunes † Sed quid si est anniculus ⁊ mater eo relicto transit ad secunda vota non prebens alimenta per triennium ipsi filio vt de iure tenet. C. de pat. po. l. fi. ⁊ C. de nego. gest. l. alimenta ⁊ secūdo machabeorum. vij. c. ibi. ⁊ lac triennio dedi ⁊c. Respondeo ꝙ hoc casu mater tenetur ⁊ debet priuari ⁊ carere tali beneficio alimentorum huius consuetudinis. nam ex qua causa potest quis exheredari, debent alimenta denegari supra de alimen. in consuetu. fi. sed non prebere curam ⁊ alimenta est iusta causa exheredationis filiorum vt ibi nota ut ita parentum vt in auct. vt cum de appell. cog. §. si liberis. vij. coll. ibi ⁊ si liberis in furore constitutis vel vno ex hys parentes eos curare neglexerit ⁊c. ergo huic matri debent alimenta denegari: preterea educatio liberorum presertim paruulorum a matre est de iure nature adeo ꝙ fere bestie educant filios. ff. de iusti. ⁊ iure. l. i. §. ius naturale. vnde cum ista sit ferocior feris delinquat contra ius naturale merito puniatur secundum legem nature in quo delinquit exodi. xxi. c. ibi animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente liuorem pro liuore ⁊c. Neapolitanus.

78 d ¶ Elapsis † Solus ergo elapsus istorū sex mē sium inducit hanc prestationem ⁊ quia supra dicit infra annum a die ⁊c. ergo non requiritur requisitio nec obstat verbum distulerint quod statim subiicit ea que nota. ff. de vsufruct. l. mora. nec ob. quod nota supra in consue. si moratur aliquis super verbo ipsis successoribus quia ibi non ponuntur talia verba per que possit colligi ꝙ ex solo lapsu diei constituatur quis in mora ⁊ quia poterat ibi probabiliter ignorari. ¶ Item no. hic ꝙ ante lapsum sex mensium nec alere nec ad redditum illi heredes tenentur nō filij seu liberi ⁊ sic in hoc casu heredes sunt melioris conditionis ꝙ̃ filij. Neapo.

79 e ¶ Pro alimentis † Nota differentiam inter alere ⁊ dare aliquid pro alimentis quia alere est sine aliqua taxatione sed pro arbitrio boni viri debent dari cibaria vestiaria potus ⁊ habitatio. ff. de alimen. leg. l. verba testamenti. l. se. sed cum debetur aliquid pro alimentis est certum quod a lege vel homine terminatum ergo cessat arbitrium.

ADDI. Ibi cibaria ⁊c. vide ad hoc tex. in. l. legatis ⁊ in. l. fi. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. glo. in. l. siquis a liberis in. §. non tantum ⁊ ibi Bar. ff. de libe. agno. ⁊ ibi an veniat habitatio. ⁊ an veniant medicine. l. item si serui. §. sicut impensas. ff. de edili. edic. cum suis concor. glo. in. c. ex parte in verbo dote de celebr. missa. Alex. in. l. si cum dotem. §. sin autem in secundissimo solu. matri. ⁊ an veniant expense causa studiorum Bal. in. l. qui filium vbi pupil. edic. debet ⁊ quid in lecto. Bar. in. d. l. legatis.

80 i ¶ Tarenum vnum † Sed an talis redditus sit vsura. Respondeo non vt extra de vsuris. c. cōquestus ⁊. c. salubriter. Et aduerte ꝙ hec consuetudo emanauit propter dubium iuris cōmunis videlicet vtrum mulier vidua non transiens ad secūda vota debeat ali de bonis viri ⁊ notant docto. ꝙ sic C. de bo. mater. l. vlti. quia donec transeat ad secūda vota videtur in primo matrimonio permanere vbi dicit tex. ⁊ adducunt pro concor. C. quando di. leg. ce. l. annum. ff. de le. ij. l. ij. §. in fideicōmisso.

Neapolitanus.

ADDI. Ad banc. q. an talis redditus sit vsura vide. d. Abba. in. c. salubriter ⁊ ibi alij de vsur. Feli. in. c. consultationibus de off. deleg. Car. in cle. prima de vsur. in. iiij. q. d. Jas. in repeti. l. cūctos populos in. v col. de sum. tri. ⁊ fide cath. ⁊ latius insti. de actio. in. §. fuerat in. v. col. ver. an autem valeat statutum ⁊c. d. Alex. ⁊ alij in. c. insulas. §. vsuras solu. matri. Abba. in cons. xxxix. cuius concordantijs tradidit per docto. in precalle. locis maxime per Feli. in. d. c. salubriter ⁊ in. d. c. consultationibus quibus adde Filipp. cor. in cons. xix. incipiente videtur in litera k in. iij. parte. Alex. in consi. lij. in. iij. par. ⁊ in consi. lxiij. incip. anno. 1395. cum seq. ⁊ in. l. diuortio solu. ma. quibus adde. d. Math. de affl. in deci. cclxxxiiij. an soluto ⁊c. ⁊ melius. ccxci. dicit consuetudo ⁊c. vbi expresse tenet ꝙ est vsura ⁊ ita refert iudicatum fuisse per. S. Con. tempore suo quod etiam iudicatum fuit vt retulit ipsemet do. Math. diebus nuperrime elapsis here tenus per papam Callistū olim vice prothonotarium quod victus redditus sit omnino vsura ⁊ quid si maritus legasset tantum pro centenario donec dos soluatur Ancha. in cōsi. xcij. Et quid econtra nunquid maritus posset petere tantum pro centenario pro dote sibi promissa ⁊ non solute. d. Bar. Soci. in consi. clxxvi. incip. pre-

14 sens ver. vl. dicto in. q. parte. Et vide qua ad hoc

supra in verbo constitutam in consue. quartam etiã ⁊ an ⁊ qñ accipere vltra dotem sit licitũ vide So ci. in fall. sua in regula accipere docto. post glo. in c. conquestus de vsur. Hosti. i sum. in ti. de vsuc. post glo. in sum. xiiij. q. iiij. ⁊ an accipiens ad vsurã pas sive peccantsicut dantes ⁊ qñ dixi latius in tracta. elemo. in .ij. impress. in nu. cxc. ⁊ ibi videbis ⁊ ibi in matr. ⁊c. vide pulchra ⁊ plura que posui supra in consue. sed ⁊ mulier in glo. in verbo nubit in ti. de mulier nupta.
81 g ¶ Uncia † Hoc verbum vncia quandoqꝫ no tat pondus Nam .xij. vnc. faciunt vnam libram. C. de suscep. ⁊ archa. l. quoties li. xi. Quandoqꝫ notat numerum nam .xij. vncie hereditarie faciunt vnũ assez. ff. de heredi. insti. l. seruum meum. §. fi. Sed hic vero notat numerũ certe pecunie: sed nõ duo denum sed secundum morem patrisfa. vel regio nis. ff. de le. ij. l. nummus. nam moribus ciuitatum ⁊ vsu rerum appellationes distinguntur. ff. de sup pel. le. l. labeo. §. subero. Neapolit.
ADDI. De vncia vide plura que dixi supra in probe. in verbo libre car. xxi.
h ¶ Auri de materia vel substantia auri videtur intelligi. ff. de auro ⁊ arg. leg. l. ticie in prin. ¶ Alij dicunt aut dicit auri ⁊ tunc intelligitur de .xxx. ta re. argenti: aut dicit de auro seu in auro ⁊ tunc sub stantia ⁊ materia ipsius auri intelligitur ⁊ hoc ha
82 bet cõmunis vsus ⁊ intellectus. ¶ † Sed videtur obstare fortissime eodem ti. §. species auri. vbi per mixtim vtitur auri ⁊ in auro. ¶ Sed videtur dicẽ dum ꝙ circa intelligendam qualitatem numeroꝝ septem sunt consideranda. s. cõsuetudo loquẽdi re gionis mens loquentis que colligitur ex precedẽ tibus ⁊ sequentibus: vel aliter dignitas ⁊ caritas: necessitudo sanguinis: ⁊ vicinitas scripturarum vt pulchre patet. ff. de le. i. l. si seruus plurium. §. fi.
¶ In hijs autem que consistunt in pondere intelli gitur in dubio mediocre. ff. de vino. triti. ⁊ ole. leg. l. cum certum: de hijs autem que disponuntur in genere dic. ff. de leg. i. l. legato. Intelligo ergo hũc textum de vncia .xxx. tarenorum: presertiꝫ propter illud. s. in prohemio circa finem legis vt illarũ pro prie vsualia verba remanent ⁊c. Sed ciues ⁊ no tarij ciuitatis Neapolis consueuerunt in ciuitate Neapolis vnciam auri quantumcunqꝫ in argento detur vel alias contrahatur: ergo taliter est intelli gendum: ⁊ hoc nisi exprimatur certa species pecu nie. puta in tarenis seu florenis auri seu de auro vt. d. l. species auri ⁊. l. ticie. in prin. eo. ti. Neapo.
ADDI. No. duo pulchra primo pone quidam duxit vxorem ⁊ accipit in dotem mille ducatos de auro in auro aureus valebat tunc tarenis sex tem pore autem redditionis dotis valebat tarenis qui qꝫ ⁊ grania quindecim quod tempus sit attenden dum vide Bar. in. l. paulus alias in. l. creditor de sol. d. Abba. post Hosti. in. c. q̃to de iureiur. Secun do pone ꝙ tempore istius consuetudinis condite vncia intelligebatur de sex aureis de auro i auro nunc autem valet minus: quod tempus attendat vide per Bal. in auct. illud. C. de sacrosan. ecclesi. Saly. per Bal. ibi in. l. quicũqꝫ functa auct. Ad no uo iure. C. de ser. fugi. Sed hic est pulchrum vide re an hec vntia intelligatur de auro an de argẽto ⁊ videtur dicendum ꝙ de auro propter verbũ au ri cum diuersa nomina sint aurum ⁊ argentum ⁊ diuerse species ergo de auro intelligitur. l. si ides C. de codi. Contrarium dic alia ratione allegata p hunc nam cum iste Rex qui confirmauit istas con suetudines fuit Carolus Rex francorum ⁊ tunc totum istud regnum erat gallis plenum: ⁊ galli so lebant. n. vt solent vulgari sermone dicent lo oro aut lo argento ideo. d. Bar. illas i scriptis reducẽs vsualia verba ciuium apponens ⁊ idem in substan tia est vntia ⁊ sic credo dpi. Neapol. esse verã: ⁊ cũ paulo post istas cõsuetudines compositus fuit: pre terea vsus interpretatur vntie valorem sed de vsu fuit ⁊ est nisi apponatur verbum de auro in auro ꝙ vntia auri intelligatur de triginta tarenis facit tex. ⁊ glo. in. c. ij. de maledi. ⁊ ibi Abba. in glo. fi. in fi. l. nimis de leg. iij. Bar. in l. quoties de suscep. ⁊ ibi. d. Alex. in apo. ad Bar. glo. in. l. quicũqꝫ de ser. fug. Bal. in. l. fi. ⁊ ibi. C. cõmu. de leg. ⁊ est ratio naꝫ semper preualet significationi vocabuli facit text. cum sua materia. Cũ Sy. in. l. labeo de suppel. leg. vel dic ⁊ aliter ꝙ ponitur continens. l. i. auruꝫ pro contento. i. argento ⁊ hoc mihi magis placet.
83 i ¶ Data in dotem † Ergo non videtur sufficere confessata esse tantum: cum non sit nostrum legem extendere. s. sol. ma. l. si vero. §. de viro. Et quia nu meratio sine scriptura seu confessio facit dotem. ff. de non nu. pecu. l. i. Respondeo ꝙ exceptio non so lute dotis non potest obici: cum contra instrumentũ dotale, non admittitur probatio infra in consuetudi
84 ne contra instrumentum ⁊c. ¶ † Sed est argumẽ tum contra quia hoc est priuilegium mulieris. sed mulier non habet priuilegium in dote cõfessata. C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. §. ad hoc. Sed certe il lud solet exponi per doctores cum superest tẽpus quia potest opponi exceptio non numerate dotis. vel loquitur in priuilegio ypothece vt securius ta men sit aduerte si est renunciatũ. Neapo.
ADDI. An dos confessata habeatur priuilegio dotis recepte dic p Dy. ⁊ alios in. c. qui prior de reg. iur. in. vi. vt per totum de dote cau. non nu. ⁊ in d. l. assiduis ⁊ per totum solu. matri. ⁊ in. §. fuerat insti. de actio. per Ias. ⁊ alios col. xxi. ver. i: eꝫ vltra supra adducta.
85 k ¶ Dotes ipsas † Videtur ergo loqui quando petitur vt dos propter verbum ipsas ꝙ est pro no men demonstratiuum propriam cognitionem osten dens ac relatiuum secundum Azones. i. de qua dictum est demonstrãs vt dicit Priscianus in lib. xij.
86 de pronominibus circa principium. ¶ † Quid er go si vir legauit sibi dotes ⁊ heres ipsas dare di stulerit ⁊ petit ex testamento tamq̃ꝫ legatam cum forte non habeatur introductum an debeantur hu iusmodi redditus vel alimenta. videtur ꝙ non qa hic dicit data in dotem ⁊c. ⁊ dicit dotes ipsas at cum petuntur vt legatum non petuntur dotes sed legatum nec petitur pecunia vt data in dotem sed
87 vt legata. ¶ † Itẽ quia si petitur dos, act. neg. ge l. diuortio. videtur enim etiam habitum ab actione de dote ⁊ totum ius dotale in naturam legati trãs fusum. ff. de donat. l. debitori. In contrarium vide tur ꝙ origo constitute pecunie ⁊ non iudicij. h. actio nis potestas inspicitur. ff. de fideicom. l. tutor.

88 ¶ † Item quia inuanda est res primordio verita
tis.ff.de leg.ij.l.filius.§ heres: & pro hoc.ff.de ver
bo.ob.l.qui sic stipulatur De ista aute actione sub
rogata an sapiat naturam principalis nota.Dy.in
dicta.l.q debitorus plene dixi in additione mea
quam feci & Cy.C.de transac.transigere.§.x. quer
89 re.¶ † Jtes pro
hac pte tacit qa
si transit ad singu
larem successore
vt dixi eodes mo
do transit ad seip
sum sibi succede
te immutato enis
iure petendi dici
tur quis sibi ipsi
succedere .ff. de
90 suc.edic.l.i.§ sed videndum.¶ † Item quia porti
ua debemus inspicere naturas rei que petitur q
actionis qua petitur: & probo sic.Actio de sui natu
ra non recipit compensationem nisi sit deuentu ad
extimationem.C.de compensat.l.fi. in fi.ponamus
enim q ad rem occupatam agatur actione reali
& sic deuentum ad extimationem: an habeat locus
copensatio certe si inspicimus naturas actionis ha
bebit locum copensatio ex quo peruentum ad ex
timationem. Si vero inspicimus naturam rei occu
pate no habebit locum copensatio propter occupa
tionem: & hoc est verum q non habeat vt dicta.l.fi.
in vltima glosa.¶ Patet ergo potius debere inspi
ci naturam rei vel actionis ex superueniente enis
actione non desiit esse dos pro hoc.ff.de excep.rei
iudi.l.an eade vt dicitur agi de ea re licet alia ac
91 tione agatur.¶ † Item quid si efficiatur monia
lis. Respondeo idem nam quo ad alimenta no ha
betur pro mortua.C.de bonis libe.auct.idem est.
Quantum autem ad matrimonium habetur pro
mortua: quantum autem ad alia secus vnde & te
stis esse potest vt in auct.de nup.§.ierui occasiones
colla.iiij.& de monach.§.cogitandu colla.i. Neap.
ADDI. Ibi renunciatio idem hec posita & su
pra in glo.in verbo proximiores nu.cclxij. car.xlij.
signa pro quo dicam infra in consuetu.quartam in
verbo ipsa mortua nu.lxxxv.
92 l ¶ Distulerint † Differre quis videtur quando
sine legitima causa retinet si non soluit quod debs
ff.de dote.preleg.l.dote.circa princi.cum si.& hoc
si habet rei potentiam vt no.ff.de verbo.obliga.l.si
ita stipulatus in fine.penulti.glo.& sic videtur q re
quiratur mora ergo videtur pupillum non teneri
cum ipso iure tempus non currat.C.in qui.ca.in in
tegrum restitu.non est nec.l.fi.nisi in casibus vt ibi
no.vel nisi sit requisitus etiam tutor.ff.de euicti.l.
si dictum.§.fin.& de verbo.obli.l.sed si ex stipulatu
93 ¶ † Sed contra puto & dico pupillum teneri ad
hec alimenta si tutore careat vt dixi supra in ver
bo elapsis &c.& quia iste consuetudines ligant pu
pillos & furiosos: vt satis dixi in prohemio.§.igit
in glo.vt per eos.¶ Item quia hoc onus videtur
reale quia quodammodo fructuus perceptionem
concernit ar.ff.de vsufructu.l.quero.Et idem dico
in herede furiosi: debetur enim iste fructus ratio
ne retentionis suarum dotium. Neapo.

a Ita quod per hoc
mulieres inuita he
redes mariti post
annum restitutionem do
tium differre non possunt
b reliqua bona corredi c ap
parentis siue existentis d si
cut & e bona stabilia extima
ta sint vel inextimata statim
mulieri ipsi f restituenda
sunt. Quinimmo auctorita
te propria potest ipsa cape
re quandocunque.

ADDI. Vide Bal.eleganter ibi item quia in
auct.& qui iurat in.xv.col.C.de bo.au.iu.po.
94 m ¶ Alii † Innuit q si mulier post primos sex me
ses moretur cum filio & alatur ab eo q non potest
petere aliquem fructum pro dote data in pecunia.
Neapolitanus.

ADDI. An si
mulier fuit ali
mentata ab alijs
q ad heredibus
viri possit petere
alimenta ab ipsis
heredibus Alex.
in.l.diuortio solu.
matri.colla.vij.&
an debeat p he
redibus operari
si vult predicta alimenta Alex.in.d.col.vij.& quas
operas prestare tenebitur ibi: & quid si alimenta
sint legata debet operari p ipsis heredibus ibi &
quid si testator legat alimenta an debeat habere
vxor alimenta legata iure legati & ista vigore isti
us consuetudinis: an vero heredes vnica solutione
liberentur.d.Alex.& alij in.l.si cum dotem.§.si pa
ter.solu.matri.& quid si testator leget alimeta vxo
ri donec dotem ab heredibus non perceperit an si he
redes dotes reddiderunt possit petere dicta ali
menta Bar.in.l.non amplius.ff.rem ra.hab.Bal.i.
l.i.de leg.C.& hoc legatum alimentorum factu vxo
ri an intelligatur quousque dote non repetet Pau.
de cast.in consi.ccxlvi.& an pro istis alimentis do
tis preferatur alijs creditoribus & sic an habeat
bona hypothecata Specu.in ti.qui filij sint legiti.
versi.sed nunquid bona Bar.& alij in dicta.l.si cus
dotem.§.fin autem in seuissimo solu.ma.Alexan.in
consi.xlviij.in.iij.par.Pau.de ca.in consi.vij.
95 a Ita quod † Hic tertia pars & respondet ta
cite obiectioni quasi dicat quia ex quo here
des tenentur ad dictum redditum ergo videtur
q possit differre solutionem dotis vltra annum q
remouet hic. Neapolitanus.
96 b ¶ Reliqua bona corredi † Quasi dicat preter
dotem de qua dictum est reliqua bona corredi &c.
¶ Et nota q reliqui seu residui appellatione qua
doque continentur totum si totum superest.ff.de ver
bo.signi.l.si ita stipulatus.ff.de testamento mili.l.q
q.ff.de donatio.causa mortis.l.ei qui.C.de heredi.
insti.l.ij.in fine quandoque partem si pars idem su
perest.ff.de heredi.insti.l.item q sabinus.§. aliter
atque.ff.de heredi.l pluribus in principio.Quando
que nihil continetur si nihil superest ea.l.§.sed si ex
asse.¶ Ite nota q corredu apparens & bona stabi
lia equiparantur circa restitutione. Neap.
ADDI. An appellatione reliquorum bonorum
veniat pecunia iam exacta vel deposita Bar.om
nino per illum tex.in.l.offilius de lege.ij.& quid i
libris rationum in.l.si ita.§.questio.ff. de ma.testa.
& quid veniat reliquorum appellatione Bal.in.l.te
stamento.C.de testa.mili.Et no.fm Bar.in.l.centu
rio in antepe.col.ver.quero quid si in institutione
&c.ff.de vulga.& pupil.Bal.in.ij.C.de hered.instit.
Bal.in.l.ab anastasio in.ij.col.versi.hec lex est in ar
gu.&c.C.mandata Alex.in consi.xxv.in.iij.parte q

si ego confiteor recepisse centum pro resto vel resi/
duo:audacio dico ritium absoluere vel liberare in
alia quantitate.
97 c ℭ Apparentis † Subaudi vt habeat facultatē
rei restituende tunc enim tenetur ad restitutionem
rei:alias non tenetur nisi ad restitutionem verba/
lem redendo actionem ꝛ cauendo de restituendo
realiter si realiter peruenerit ad eum vt dixi supra
in cōsue.si mulier in glo.hoc declarat ꝛc. Neap.
98 d ℭ Sicut † Nota hic equiperari bona corredi
apparentis bonis stabilibus.Ex hoc igitur quero
an datio bonorum corredi debeat probari per in/
strumentum sicut datio bonorum ipsorum dotaliū
vt supra in consuetudine dos ꝛ quarta.Respōdeo
ꝙ ista equiperatio non est circa dationem sed cir/
ca apparentiam seu existentiam:vt sicut bona sta/
bilia in dotem data debent statim restitui si possunt
restitui ex quo apparent:ita bona corredi apparē/
tio cum sit eadem facultas restituendi. ℭ Item ex
quo equiperantur quero an sicut bona dotalia de
bent specialiter in instrumento ad hoc vt certa re/
petantur:ita ꝛ bona corredi debeant specialiter de
signari in instrumento:an sufficit si contineatur in in
strumento mulierem dedisse viro corredum sic con
fuse. Respondeo ꝙ sufficit dūmodo tempore repe
titionis probet per testes vel aliter illas fuisse res
in corredum datas corredi enim datio potes pro/
bari per testes vt supra in cōsuetudine.i.in glo.cor
99 redum.ℭ † Sed quid si dicatur in instrumento ꝙ
mulier dedit in corredo cōmuniter:extimato vnci
as.x.Respōdeo ꝙ ex quo dici extimato super po
nit res aliquas fuisse datas.non enim potest intel
ligi fuisse extimatam ipsam pecuniam:verum ad
sciendum que res fuerunt date requiritur proba/
tio:ad hoc vt appareat que res corredi apparen/
tis restitui debent non autem restituetur pecunia
non enim refert bona corredi sint extimata vel nō
vt hic ergo si nihil apparet nihil debeatur nec eti
am pecunia cum extimatio non faciat emptionem
ex quo non refert sit extimata vel non. ℭ Quid er
go hic operatur hec extimatio.Respōdeo vt vi/
deatur impleta inconuentio forte facta de valore
100 corredi.ℭ † Item quid si dicatur in instrumēto ꝙ
mulier dedit viro corredo vncias.x.Respōdeo ꝙ
non vide data ipsa numerata pecunia.sed res tan/
ti valoris vbi exprimentur vncie.x.in pecunia nā
appellatione pecunie continentur alie res nisi ex/
primantur numerata vel detur vt precium alicu/
ius expresse rei vt:C.de cōsti.d.l.ij.§.fi. Non enim
dicendo in corredo videtur dicere in rebus corre
di sicut cum dicimus ꝙ ticius habet Centum in
bonis qđ de valore bonorum ꝛ non de ipsa pecu/
nia numerata intelligitur.ff.de verbo.signi.l.pecu/
nie verbum ꝛ.l.pecunie appellatione:ꝛ sic videtur
idem iuris esse sicut in casu supra proxime dictus
101 est.ℭ † Sed quid si mulier dedit pro corredo vn/
cias.x.Respondeo non videri datas res sed pecu
niam numeratam causa emendi corredum dictio
enim pro causa significat ꝛ demonstrat.ff.de pecul.
le.l dominus in prin.in glo.melius dixisset ꝛc.Si
enim non est conuersa pecunia in corredum hoc ē
res corredi tunc ipsa pecunia repetetur per cōdi
tionē sine causa secundum materias:l.i.§.i.ꝛ.l.si pe

cuniam.ff.de condit.causa da.causa non secuta.nec
habet locum hec consuetudo vt reddatur pecunia
pro vt apparet.nam pecunia cum sit genus corre
di petere non potest.C.si certum peta.l.incendium
Si vero pecunia conuersa esset in corredū ꝛ hoc
constaret per instrumentum vel testes tunc haberet
locum hec consue.vt restituentur res ipsius corre/
di sicut apparenti. Neapo.
ADDI. Ibi ex hoc igitur quero ꝛc.ad hanc.q.
an consuetudo loquens ꝙ dos debet peti cum in/
strumento dotali habeat locum in corredo vide ꝑ
Bal.in.l.si apud me in.i.col.in ver.vlterius not.C.
de transac.Bal.in.l.ij.in prin.C.de pa.qui si.distra.
ꝛ in auct.illud.C.de sacrosan.eccl.dominus Alex.
post Barto.in.l.omnes populi in vlti.q.vi.par.prin
cipa.C.de iusti.ꝛ iure:ꝛ ibi alij moder. vbi habes
de extensione statuti:ꝛ ibi probet per testes ꝛc.not.
ex verbis Neapolitan. ꝙ ista probatio incumbit
mulieri ad quod vide omnino Feli.in.c.ex literis
in pe.col.ver.fallit quarto ꝛc.de proba.vbi ponit la
tissime remissiue de quibus incumbat probatio di
centi ꝛ sic actori ꝛ in quibus recipienti confessionē
ꝛ sic reo quasi per duas columnas:ibi continentur
alie res eorum nu.cij.an veniat totum patrimoniū
Bar.in.l.cogi.ꝛ ibi tex.ff.ad trebel.ꝛ in.l.talis de/
lega.i.Bal.in.l.ij.in.i.col.in fi.ꝛ ibi Bar.in.l.i.C.de
consti.pecu.vbi dixit ꝛ bene ꝙ habens pecuniam
omne habet:ꝛ an veniat quicquid habet homo in
terra.i.q.iij.totum.i.q.i.quicquid Car.in cle.ij.§.i.
ꝛ ibi glo.de here.ꝛ no.ꝙ vbi pecunia profertur a
testatore comprehendit omnia que pondere nume
ro vel mensura consistunt Bar.in.d.l. talis sed de
cōmuni vsu loquendi est secus vt vult idem Bar.
in.l.i.ff.ad macedo:ꝛ an veniat pecunia sigillata ꝛ
non numerata tantum Bar.in.d.l.i.ꝛ in.l.pecunie
de verbo.signi.ꝛ.l.nam quod.§.fi.ad trebelle. Itē
non venit pecunia falsa vel reprobata.l.eleganter.
§.reprobos de condi.inde. Bart.in.l.quamuis de
au.ꝛ argen.lega:ꝛ an veniat cessio nominis debi/
toris glo.in.l.legaui in fi.ff.de libe. lega. vide ali/
qua per docto.in.l.singularia si cer.pet.ꝛ in.d.l.pe/
cunie:ꝛ in.l.cum tabernam.§.fi.ff.de pigno.ꝛ in ap
pellatione possessionum in contractu vel testamen/
to rustici veniat pecunia Bar.in.l.vxorem.§.lega
uerat de lega.iij.Bal.post Cy.in.l.fi.C.de cōpensa.
e ℭ Bona stabilia in dotem data. Neapo.
102 f ℭ Restituenda † Scilicet per conditionem sine
causa nam causa matrimonij quare fuerunt data
est reducta ad non causam.ff.de condic.sine causa
l.i.§.pe.ꝛ.fi.ꝛ.l.ij.vel conditione ex hac consuetudi
ne ꝛ tunc non vt sua sed vt sibi debita causa redu
cta ad non causam. Neapolitanus.

De iure quarte.Rubrica.

HAnc rubricam continua ex verbo autem vt in
1 nigro subicio:ℭ † Item quero circa hanc ru/
bricam in quo differt quarta a donatione propter
nuptias.Respondeo in quantitate nam quantitas
donationis propter nuptias non debet excedere
dotem nec contra:etiam ab initio.C.de pact. con/
uen.auct.equalitas:vt propterea que nihil ex dote
prestitit nihil omnino mortuo viro percipiat ex do/

2 natione. ¶ † Item que minus est professa est dedit
pro quantitate prestita & lucrum acciperet ut eodem
titu. auct. sed que sumitur ex auct. de non elige. §.
si. colla. I. Et ꝙ dicit de lucro intellige quando ma-
ritus lucrabatur dotem vel partem dotis ex pacto
ut statim subiicit licet de iure codicis fuerat secus
eo. titu. l. ex morte

De iure quarte Rubri.

[a] Quartam autem [b]
constitutam eidez
mulieri [c] a quodaz
viro suo [d] in bonis ipsius
viri sine iussu iudicis & au
ctoritate [e] pretoris auctori
tate propria p se & per ali-
os potest mulier ipsa [f] post
mortem viri sui rapere &
apprehendere quartam scili
cet bonorum: que vir mor-
tuus tempore mortis sue
[g] possidebat. Ita ꝙ mulier
ipsa habeat quartam ipsaz
deducto prius ere [h] alieno
contracto [i] ante quarte con
stitutionez in plena proprie
tate si liberos ex marito
premortuo non habeat.
[k] Sed ubi habet liberos
ex marito premortuo põt
[l] fructus quarte ipsius au-
ctoritate propria per se & p
alios capere: & apprehen-
dere [m] Aut vsufructus
muliere [n] ipsa mortua [o] cõ
solidatur proprietati & ad
omnes liberos mariti ex
quacunq; vxore susceptos
a quo quartam habeat per
ueniet [p] liberis autem pre
cedentibus ipsi matri. ma
ter ipsa ipsius quarte ple-
nam proprietatez [q] habet.
Predicta autem apprehen
sio facienda auctoritate pro
pria ut dictum est habet lo
cum infra annum a morte
mariti computandum ubi
mulier non habet liberos
ex marito premortuo Sed
si habet liberos annus ip-
se incipit a tempore quo ip
sa mulier [r] discesserit [s] de
domo mariti premortui.

3 ¶ † Itez in lucro
est equalitas ea.
auct. equalitas. C.
de donati. ante nu
pti. auct. dos data
& sic mulier nõ lu-
crifacit eam nisi
ex pacto quantita-
cunq; sit constitu
tam nisi vir lucrifa-
ciat dotem ut ibi
& nota bene in au
cte. de non eli. se-
cundo nub. §. fin.
coll. I. ¶ Item illa
nõ cõstituitur ad
lucrum mulieris
nisi ex pacto: sed
ut securior sit in
dote: quia etiam
consentiente mu-
liere vir non põt
ipsas alienare im
mo reddit ad vi-
rum sicut dos re
dit ad mulierem.
C. ad velle. auc. si-
ue auic. & nota. in
dicta auct. dos &
in dicto. §. si. in au
cte. de non elige.
&c. alias nisi sit pactum de lucranda dote donati. p
pter nuptias. Sicut viro premoriente dos reddit
ad patrem mulieris. Ita donatio propter nuptias
reddit ad patrem viri. ut nota. eo. titu. §. aliud ve-
ro quoddam versi. si propterea indicauimus. Et
sic donationem propter nuptias non causa titulus
lucratiuus sed conseruatiuus dotium. ¶ † Et pro-
4 pterea donatio propter nuptias & cõstante matrimo
nio perituri sicut dos si maritus substantiam suam
inchoauit male uti ut no. C. de iure dotium auct. do
5 natione. ¶ † Item alia constituitur semper consti-
tur post dotem ut ibidem & propterea dicitur anti-
ferna ab anti quod est contra & ferna quod est dos
quasi contra dotem: ut nota. eo. titu. l. cuz multa cir
ca principium quartam autem sit ad lucrum com
modum mulieris & non ut securior sit in dotem.
6 ¶ † Item potest constituere dotem & extendi ab ea
enim. Item potest constitui ante dotem & ita serua
tur cõmuniter ex consilio peritorum qui ergo ip-
7 sas equiperant fominant imparnaso. ¶ † Item dif-
fert hec quarta a duabus aliis quartis iuris com
munis quia ille loquitur in casibus earum ut sta-
8 tim in nigro dicam. ¶ † Itẽ differt a dotario quod
constituitur a baronibus quia illud constituitur ra
tione bonorum feudalium & debet esse adeo a prin
cipio certum ꝙ nec minuitur nec augetur ex bo-
nis postea acquisitis vel amissis ut in constitutioni
bus regni de feudis in dotarium statuendum. l. li-
centiam quod secus est in hac quarta ut hic patet.
9 ¶ † Item illud dotarium competit mulieribus vi
uentibus iure francorum. hec autem quarta com-
petit viuentibus
iure municipali.
10 ¶ † Itẽ illud suc-
cedit quandoq;
loco quarte: quã-
doq; loco dotis:
nam distinguitur
quia aut dos &
dotarium est in pe
cunia & tunc alte-
rutrum habet tã-
tum mulier & tũc
succedit loco do-
tis nisi actum sit
ꝙ habeat vtrun-
q;. Aut dos ẽ pe-
cunia & dotarium
in terra & tũc mu
lier habet vtrũq;
& sic succedit lo-
co quarte & habz
ipsum in vita sua
quo ad vsumfru
ctum. Aut ecõtra
dos est in stabili-
bus & dotarium
in pecunia & tunc
habet vtrũq; sim
pliciter. Aut vtrũ
q; ẽ in bonis feu
dalibus & tunc
mulier non habet
dotarium. Et est ratio quia siue maritus habet fi-
lios ex ipsa siue nõ mortua ipsa nihil lucrifacit ma
ritus ex dote eadem equitate nec mulier debet lu
crifacere ex dotario premortuo viro: ut no. in d. l.
licentiam in glo. magna. que fere nihil aliud dicit.
11 ¶ † Item differt hec quarta a morgica idest quar
te de iure longobardo: quia licet illa sit quarta ca-
piatur post mortem viri sicut ista tamen illa acqui
ritur mulieri etiam viro viuente & sic non decre-
scit ut nota. Caro. in longobarda de hijs que iure
12 in vxo. dantur. l. i. ¶ † Itez differt hec quarta a ter
tia iure longobardo: quo cauetur ꝙ si lõgobardus
habet ex prima vxore aliquem filium & vult relin
quere secunde vxori aliquid vltra morgicam ca-
piendam non potest nisi vsq; ad tertiã: quo ad vsu
fru. e. ti. l. fi. ut no. in. x. coll. de inuestitis de re. alie.
fac. l. cum de re aliena in fi. in glo. que incipit de
13 hac tertia &c. ¶ † Item differt ab antefato quia il
lud est certum & non decrescit.
14 [a] Quartam autem † Ex hoc verbo autem po-
test continuari hec rubrica quasi dictum est su
pra qualiter repetatur dos hic autem qualiter pe-
tatur quarta. ¶ Diuiditur autem hec consue. in se
ptem partes. In prima ponit regulam qualiter &
quando habeatur quarta in bonis viri quia aucto
ritate

ritate propria et post mortem viri. In secunda de-
clarat verbum in bonis circa possessionis appre-
hensionem vt intelligatur de hys que possidebat
tempore mortis. In tertia declarat id verbum in
bonis circa debitorum detractionem vt intelliga-
tur deducto alieno ere contracto ante quarte con
stitutionem. In quarta parte declarat ipsam quar-
tas vtrum intelligatur quo ad proprietaté an quo
ad vsumfructum vt hic distinguitur. In quinta po
nitur natura ipsius vsufructus mortua fructuaria.
In sexta ponit naturam ipsius vsufructus mortuis
proprietarys. In septima declarat et limitat tépus
infra quod mulier habet predictam auctoritatem.
Secunda pars incipit ibi quartam. l. etc. Tertia ibi
Ita q mulier. Quarta ibi In plena pprietate etc.
Quinta ibi Qui vsufructus. Sexta ibi liberis au-
tem apprehensio etc. ¶ Casum summarium et lon-
gú obmitto quia faciles sunt similiter et notabilia.
¶ Literá autem expone put in qualibet parte po-
15 nitur et vide ibi similiter questiones. Neapolit.
b ¶ Constitutam † Debet ergo constitui et igitur
infra in tertia parte dicit deducto ere alieno con-
tracto ante quarte constitutionem. Fit autem hec
cóstitutio vel in testamento vel in vltima voluntate
vt infra in quibus bonis mulier habet quartas có
sue. l. vel inter viuos per instrumentum vt infra in
consue. dos et quarta. Sed dotarium debet consti-
tui in tertia feudali et intelligitur secundú verá opi
nionem inter viuos. vt plene et per pulchra iura
notat. d. Andr. de yser. x. colla. qualiter olim feuda
poterant alienari per tres columnas vbi hoc ple-
ne disputat et vide ibi plures questiones facientes
ad hanc materiam et vide ibi in versi. hec iura nó
faciunt etc. ¶ Et nota hic q ex sola cóstitutione mu
lier lucratur quartam etiam sine pacto de lucran-
do secus in donatióe propter nuptias vt dixi in ru
16 bri. ¶ † Sed quid si nó est cóstituta sed est pmissa
per legitimá stipulationé cóstitui an debeatur ipsa
quarta nó constituta sed pmissa cóstitui vr q non
quia requiritur vt sit cóstituta vt hic. Sed contra
puto ná sicut iniuste facit mulier non dans dotez si
petit donationé propter nupt. ita iniuste facit vir re
cipiens dotem si non dat donationem propter nup.
vt in auct. de nó eligen. secundo nub. §. fi. colla. i. vel
cópetit actio ex stipulatu od interesse. ff. de verbo.
oblig. l. ii. §. ex facto. sic et seruitus quádoqz nó po
test constitui et sic nó potest esse constituta et tamen
potest pmitti vt cóstituatur tempore quo habetur
predium. ff. de serui. vrba. pred. l. seruitus. §. fi. et de
serui. rusti. l. labeo. §. si serui et. l. fi. §. fi. et communia
17 predi. l. i. ¶ † Sed an de iure cómuni mulier hēat
quartam in bonis viri. Respódeo sic in duobus ca
sibus Primo quando repellitur a viro etiam indo
tata et sic quando per virum stat quominus vxor se
cum habitet. Secundo quando premoritur vir et
vxor superstes é inops et habet tres filios aut pau
ciores alias habet virilé vt no. in auct. qui. mo. na.
effi. le circa finem per vnam columnam colla. vi.
Et hec quarta non debet excedere centum libras
auri in auct. vt liceat matrimo. §. quia no. legem
colla. vii. et ibi distinguitur sicut in hac consue. s. q
existentibus filys habeat quo ad vsumfructum.
Sed non extantibus habet pleno iure. sic etiam
distinguitur in auct. preterea. C. vnde vir et vxor
18 ¶ † Longe tamen differt ista quarta huius consu.
ab illa quia illa datur a lege hec aút constitui de
bet per instrumentú vt hic et infra in consue. dos et
quarta. Item illa non potest excedere centú libras
auri hec autem sic. Item ista competit tantum vxo
ri illa vero competit etiam viro inopi supersti in
bonis vxoris locupletis decedentis vt. d. auct. pre-
19 terea. ¶ † Sed cum illa iura non videantur corre
cta hic. An vxor habebit istam quartas, virtute hu
ius consuetudinis et illa de iure cómuni. Respon-
deo non nam hic loquitur in quarta constituta et sic
inducta per prouisioem hominis ergo cessat pro-
uisio legis. C. de pac. conuen. l. fi. §. et si quidem. sed
hec prouisio hominis habet locum in casu premor
tis viri. in casu autem quando expressit dico habe
re locum ius cómune cum non sit correctuz nec sit
prouisus ille casus per mulierem seu consuetudi-
nem et sic mulier expulsa habebit quartam iuris
20 cómunis. ¶ † Sed si ea nondum reconsiliata mo-
riatur vir an habebit vtranqz vnam. s. rationes ex
pulsionis et aliam ratione consue. Respondeo non
quia causa expulsionis videtur cessare ergo debz
cessare lex vt. l. adigere. §. Huius. ff. de iure patro.
Item quia per mortem viri est deuentum ad ca-
sum prouisum per mulierem et per consuetudinez
ergo cessabit casus prouisus per legem vt. d. §. si
quidem. Neapoli.
ADDI. Ibi nu. xvi. si petit etc. Nota q si dos p
missa solui in tempore statuto non soluatur q ma-
rito mortuo propter moram vxor ipsa non lucrabi
tur quartam seu antefatum nisi pro illa parte qua
tenus est soluta dos ipsa. Ita fuit decisum in. S. có
si. in causa inter Lisam ex vna et Gabrielem Pa-
gensem Auersanum ex altere refert. d. Math. de
affli. in decis. ccxliii. in causa etc. Et hoc intellige ni
si maritus fuisset contentus expectare quia tunc
lucrabitur dictam quartam vel dictum antefatum
ibi et in dec. cccxxxiiii. si dos etc. et istam glo. amplia
etiam in liberis qui nó sunt heredes. Idez. d. Ma
the. in deci. xxxvii. quedam Arrudo etc.
21 c ¶ A quondam viro suo † Ait ysidorus libro. ix.
ethimologiarú vir sexú notat et nó coniugiú nisi cú
adiectione alterius scribatur vt vir illius tunc. n.
ponitur pro marito et ita hic cú dicit viro suo etc. et
in hoc lib. semp vir ponit pro marito pp adiectio-
nem ná hic dicitur viro suo et infra subdit ex marito
pmortuo etc. et sic ét notetur supra proxi. cósuetu. su
per verbo mariti etc. maritus autez dicitur post có
tractú matrimoniú per verba de presenti et ibi di
xi vt patet secundum ysidorum vt supra no.
ADDI. An vicietur instrumentú si nó dicit quó
daz et est mortuus vide p Feli. in. c. ex parte. B. in
ii. col. versi. tertia intelligentia etc. de foro compe. et
quid econtra si dicitur quondá et est viuus dic per
Bar. l. i. §. i. in. i. col. et ibi per Alex. de ope. nouu. et
de hac dictione quondá dic etc. per Feli. in. c. venei
rabilis in prin. de testi. cog. Albe. de ro. in dictio. in
22 ver. quondá. ¶ † Quid ergo de sponso an mortuo
sponsa habebit quartam sibi constitutam seu ante
fatum sibi constitutuz a sponso vel eius patre. Re
spondeo videtur q nó quia hec cósuetudo loquitur
de viro nó ergo debemus ipsam trahere seu exté

dere ad sponsum.ff.solu.ma.l.si vero.§.de viro.Et
pro hoc facit magister sententiarum lib.iiij.distin.
xxxvij.in rubri.que sponsa sit vidua sic dicens ⁊
est sciendum ꝙ illa sponsa que tantum in futurum
est pacta mortuo sponso non remanet vidua quia
non fuerat vir eius ⁊c.Et sequitur postea si vero
talis sponsa fuisset inter quam ⁊ sponsum eius con/
sensus de presenti intercessisset eo mortuo vidua
remansisset tamen est ergo ambigendum quin solus
de presenti consensus coniugiū efficiat ⁊ inde viri
coniuges appellantur ⁊c.Sed certe quicquid sit
de significatione verbi secundū ysidorū ⁊ magist.
sententiarū.¶ Secundū ius tamen est distinguen/
dū.quia aut fuit cōstituta quarta seu antefatum vt
esset mera liberalitas seu simplex donatio etiam
nuptijs nō secutis ⁊ nūc habebit.C.de do.ante nu
pti.l.si filie ⁊.l.si tibi.Aut fuit cōstitutio hoc expresso
si nuptie fuerint secute ⁊ tunc nuptijs non secutis
nihil actum videtur eodem ti.l.ꝙ spōse.Aut est du
biū ⁊ tunc presumitur causa futuri matrimonij.eo.
23 ti.l.cum veterum.¶ †Sed quid dicemus in dona
tione facta ab eo qui eodē die quo dōauit fuit spō
sus ⁊ vir.Respōdeo ꝙ aut cōstat ꝙ ante nuptias
fuit facta ⁊ tunc valet.ff.de dona.inter virū ⁊ vxo
rem.l.inter eos.Aut cōstat ꝙ post nuptias ⁊ tunc
nō valet vt in ti.ff.⁊.C.de dona.inter virū ⁊ vxorez
Aut est dubiū ⁊ tunc aut fuit facta in domo mulie
ris ⁊ tunc videtur facta vt a sponso ⁊ valet.Aut fu
it facta in domo viri ⁊ tunc videtur facta vt a mari
to ⁊ non valet eo.ti.l.cum in simplicem ⁊.ff.de do/
24 na.inter virum ⁊ vxorem.l.sexa.§.fi.¶ † Ex predi
ctis colligo ꝙ quantum ad acquisitionem induceē
dam sponse vel sponso de rebus quas sibi inuicez
donant non equiperatur sponsus ⁊ vir quia inter vi
rum ⁊ vxorez non valet donatio sed inter sponsuz
⁊ sponsaz sic.Itez nō equiperantur quantū ad pri
uilegium ypothece.ff.de priuilegijs credi l.ij.§.fi.
¶ Item multis tamen alijs iuris interpretationi/
bus de equitate ⁊ naturali iuris moderamine eq
perantur sponsus ⁊ maritus.Primo in donatione
sponsalitia non acquirenda patri in cuius potesta/
te est sponsa cui donatur ⁊ in fundo dotali non alie
nando iuxta iuliani tante extimationis viri diser/
tissimi iure periti sententiam.qui cum de dotali
predio tractatu proposito idem iuris tam de spon
sa q̄ȝ de vxore obseruari arbitratus est.Sed lex
iulia de vxore tantum loquitur sic ⁊ de sponsalicia
donatione ⁊ hereditate data a sponso sponse.Idē
ius ꝙ in hereditate a viro vxori licet de ꝓpria si/
gnificatione nominis maritus ⁊ vxor post contra/
ctum matrimoniū per verba de presenti intelligi
tur.C.de bonis que liberis.l.non sine vt supra per
magistrum sententiarum est edictum.¶ Itez equi
perantur quo ad accusationem adulterij ex rescri
pto diui seueri.ff.de adulte.l.si vxor.§.si minor ⁊
hoc ideo quia matrimoniū iam initiatum est secū
dum Ber.extra de iure iuran.c.quēadmodum in
glo.nam ⁊ sponsus ⁊c.⁊ allegat.ff.de adulte.l.nul/
lus.§.querebatur.Itē quia iniuria sibi facta est.ff.
de iniurijs.l.idem apud.§.sponsus ⁊ quia nec ma
trimoniū nec speciē matrimonij violare permissus
est.ff.de adulte.l.vxor.§.diuus ⁊ ibidē dicit Ber.
¶ Item eqperatur quo ad priuilegiū dotis.ff.de
priui.credi.leg.ij.⁊.l.iij.Item quantum ad introdu/
ctionē matrimonij extra de matrimonio contracto
cōtra interdic.eccle.c.i.¶ Item equiperatur quo
ad priuilegium personalium actionum.ff.de priui
25 legijs credi.l.ij.§.fi.¶ †Item quid si sponsus dat
munera parentibus sponse non expresso ob causaz
matrimonij ⁊ matrimoniū sequutum non est ⁊ spon/
sus repetit allegans ob causam matrimonij dedis
se illi autē negant ob causam matrimonij recepis/
se cui incumbit ꝓbatio.Respondeo aut sponsus ē
git cōditione ob causam ⁊ nūc incumbit sibi ꝓba/
tio aut agit condītione sine causa ⁊ tunc sufficit ꝓ
bare dationē quia nō presumitur donatio vt.l.cum
de indebito.ff.de probati.ita not.glo.C.de dona.an
26 te nupti.l.ij.¶ †Sed quid si contractum est matri
monium per verba de presenti non tamen est du/
cta ad domū viri nec carnaliter cognita.queritur
an mortuo viro lucrifiat quartam bonorū viri sibi
constitutā.videtur ꝙ sic nam in facie ecclesie quis
per verba de presenti recipiēdo vxorē dicitur sibi
copulare vxorē.extra de matrimonio cōtracto cō/
tra interdict.ecclesie.c.ex litteris secundo qa ma/
trimoniū perficitur ex substātia seu materia ⁊ ex
forma idest ex consensu sollēnitate verborū ⁊ alia
extra.de sponsa.c.tua nos in glo.Nota ꝙ ad adesi/
27 se ⁊c. † Et lex dicit itaqȝ nisi autem matrimoniuz
contractū ꝙ de consensu intelligitur donatio facta
esse nō valeret occa.⁊c.ff.de don.inter virū ⁊ vxo
rem.l.sexa.in princi.ergo ⁊ sequitur si priusq̄ȝ du/
catur ad domum ⁊ priusq̄ȝ aqua ⁊ ignis accipere
tur idest nuptie celebrarentur donatio fiat quod
valet ⁊ sic matrimoniū cōtrahitur tanq̄ȝ per suuz
substantiale.sicut per consensum trahunt se ad inui
cez contrahentes.ff.de pact.l.ij.§.i.⁊ ꝓpterea etas
est de substantia matrimonij vt plene dixi in.q.sed
qd si hec mulier.¶ Itē per solemnitatem tanq̄ȝ ꝑ
suum decus formale matrimoniū debet celebra/
ri ⁊ tunc proprie dicuntur nuptie vt dicta.l.sexa.§.
i.⁊ sine tali decore non dr̄ vxor ⁊ ibi no.⁊ magister
sententiarū in quarto libro.xxviij.distinctione.i ru/
brica que videtur obuiare ꝑmissis ⁊c.⁊ dicit hu/
iusmodi sacramenti celebratione sicut in alijs.que
dā sunt pertinētia ad substantiā sacramenti vt con/
sensus de ꝓsenti qui solus sufficit ad cōtrahenduz
matrimoniū.quedā vero pertinētia ad decorem ⁊
solemnitatē sacramēti vt parentū traditio sacerdo
tū benedictio ⁊ hm̄oi.sine qbus legitime fit coniu
giū quantū ad necessitatē nō quantū ad honestatē
sacramenti sine hijs ergo non quasi legitimi con/
iuges sed quasi adulteri vel fornicatores conueni
unt vt illi qui clam nubunt.qui vtiqȝ fornicatores
esset nisi suffragaret eis voluntas verbis expressa
de presenti que legitimum facit inter eos matri/
monium.nā consensus etiam occultus de presenti
per verba expressa coniugium facit licet sibi boue
sius contractus.¶ Sed videt cōtra qa nuptie facte
alias sine iuris auctoritate iusta pro infectis ha/
bende sunt.xxx.q.v.§.hijs omnibus sed certe ibi
non loquitur quando interuenit cōsensus expres/
sus sed tacitus cohabitādo simul liceat videatur
di.xxxij.q.i.solet queri videtur expresse dicere ꝙ
sufficit cohabitatio simul tanq̄ȝ inter coniuges vt.
l.in liberis.ff.de ritu nupti.⁊ ita tenet Marinus in

constitutione regni scimus de matrimonio contra.
¶ Item quia nuptias seu matrimonium consensus
facit alterius ⁊ non concubitus.ff.de condi.⁊ dem.
l.cui fuerit.ff.de re.iur.l.nuptias insti.eo.in prin.in
auct.de nupt.§.nuptias autem colla.iiij.⁊ ibi no.⁊
terminatur hec questio secundum placen.⁊ pro
hoc facit magister sententiarũ in.iiij.libro.di.xxvij.
in Rubrica que sit vidua vbi loquens de spon
sa de presenti.Dicit non esse ambigendum quin
solus de presenti cõsensus coniugium efficiat ⁊ ex
inde veri coniuges appellantur ⁊c. ¶ Item quia
carnalis copula operatur consumationem matri/
monij non ipsum matrimonium.C. de repudi.l.in
causis.Sed consumatio non est de substantia con/
tractus.sicut traditio non est de substantia emptio/
nis.ff.de cõtrahen.empt.l.si cũ fundum.§.fi.⁊.l.fun
dum.Item quia si nõ constaret de vero matrimo/
nio contracto.tunc opus esset facto.l.carnali copu/
la.nam paria sunt consentire verbo expresso de p/
senti vel facto.l.carnali copula deficiente verbo.
extra de cõiu.servo.c.fi.Itẽ quia ductio ad domũ
non est necessaria etiã ad impediendũ donationem
sed contractũ est matrimoniũ.ff.de dona. inter vi/
rum ⁊ vxorẽ.l.sexa in primo responso.C. de dona.
ante nu.l.cum te simplicem ⁊ pro hoc magister sen
ten.in.iiij.lib.di.xxij.i Rubrica quo modo accipia
tur sponsa vbi dicit vnde Gregorius siquis vxorẽ
desponsauerit vel subarrauerit ꝗ̃uis postmodũ pre
ueniente die mortis eius nequiuerit eam ducere
in vxorẽ.tamen nulli de cõsanguinitate eius licet
eam accipere in coniugio.quod si factũ fuerit sepe
retur omnino ⁊c.Carnalis enim copula i matrimo
nio presumendo requiritur quoties est de matri/
monio dubiũ extra de sponsa.c.tua nos ⁊ inducit
talẽ presumptionẽ ꝙ nõ põt cõtra probari ẽt per
aliud matrimoniũ legitime subsecutũ eo.ti.bis fi/
dẽ ⁊ de sponsa in pu.c.cõtinebatur.operatur ergo
vt separari nõ possit nisi ex causis quas hic nõ p
28 sequor.¶ †Alij dicũt ꝙ ad hoc vt mulier lucretur
quartã est necessaria copula carnalis quasi detur
⁊ cõstituatur ꝓpter carnis corruptionem.C.de nup.
l.sancimus in fi.ibi ex quo vota nuptiarum re ipsa
29 processerint.¶ †Item inducunt etiam quia prop/
ter osculũ quod est actus carnis lucratur mulier
medietatem donationis propter nuptias.C.de do/
na.ante nup.l.si a sponso quasi pro osculo pro me/
dietate sit caro corrupta.vnde versus.Visus ⁊ al/
loquiũ tactus post oscula factum ⁊ hec mihi videt
veritas.¶ Tamen vt hoc clarius demonstretur ⁊
pateat responsio ad predicta. Considero quatuor
in quolibet matrimonio.s.sponsalia ac tres perfe/
ctiones matrimonij.s.proprietatis possessionis ⁊
cause finalis.¶ Perfectio proprietatis causatur ex
ipso cõtractu legitime perfecto.⁊ hec perfectio ha
bet in se multa bona scilicet fidei vt nullum adulte
rium committatur.¶ Bonum enim nuptiale tri/
partitum est.s.fides proles ⁊ sacramentum. ¶ In fi
de attenditur ne postea vinculum coniugale cum
alio vel alia cohabeatur ⁊ sic ne adulterium cõmitta
tur fm magistrũ sententiarum in quarto libro.c.xxxi.
vbi agit de tribus bonis coniugij.¶ Item fides at
tenditur vt non possunt contrauenire propter con/
sensum eorum vt in dictis iuribus supra allegatis
patet.Item habet bonum sacramenti vt non fiat
diuortium.xxvij.q.ij.omne ⁊ in predicta disti.xxxi.
quarti sententiarum.nec requirit carnalem copu/
lam ista perfectio propter consensum vt iuribus
supra alleg.que sic loquuntur. ¶ Predictum autẽ
bonum.s.sacramentum.i.vt non fiat diuortium seu
non seperetur intellige.s.sacramentaliter corpora/
liter autem seperari possunt ex causa fornicationis
Mathe.xix.ex communi consensu vel ex causa re/
ligionis siue ad tempus secundum apostolum ad
Corinthi.vij.siue vsqȝ in finem.sacramentaliter ve
ro nequeunt dum viuunt si legitime persone sunt.
Unde Augustinus adeo manent inter viuentes se
mel.⁊ ita iura nuptiarum vt potius sint inter se cõ
iuges etiã seperati ꝗ̃cũ alijs quibus adheserunt
qd vide plene i dicta dist.xxxi.in quarto lib.sentẽ.
⁊ sic ipsa inseperabilis cõiunctio donec viuit dici/
tur bonũ sacramenti seu matrimonij qd est sacra/
mẽtũ sic apostata aĩa velut de cõiugio incedẽs in
fide perdita scẽm fidei nõ amittit.¶ Itẽ pdicta p
fectio hẽt aliud bonũ.s.ordinis.Tres.n. sunt ordi/
nes in ecclesia.s.virginũ cõtinentiũ ⁊ cõiugatorum
vt no.Ber.extra de summ.tri.⁊ fide cath.c.i.in fi.hec
aũt perfectio ꝓprietatis impedit pp minorẽ etatẽ si
cut propter cognationẽ.ff.de ri.nup.l.minorẽ ⁊ vi/
de infra in hac glo.in questione sed qd hec mulier
⁊c.¶ Perfectio possessionis causatur ex cohabita
tione simul vel si habuerit accessũ cõtinue ad mu
lierẽ tanꝗ̃ ad vxorẽ.ff.de ritu nupt.l.in liberis.
¶ Itẽ ex adductione ad domũ vt.ff.de condi.⁊ de
mon.l.cui fuerit ⁊ de ritu nup.l.mulierẽ ⁊ hec per
fectio habet in se multa bona.quia facit filiãfamili
am sui iuris ⁊ trãsfert eam in familiã ⁊ domiciliũ
viri vt dixi supra in consuetudi.sed ⁊ mulier.¶ Itẽ
facit eam subditam viro in dominio. Et de vxore
ad virum est subiectio.sed de viro ad vxorẽ est di/
lectio secundũ apostolũ ad colocenses.c.iij.⁊ no.C.
de operatio.liberatio.l.liberte.⁊ propterea vxor vo
cat virũ dominũ.C.de inoffic.donati.leg.penul.licet
quandoqȝ vir vocet vxorem dominam.ff.de lega.
iij.l.vxorem in princi. ¶ Perfectio cause finalis
causatur ex copula carnali.nam causa quare fuit
matrimonium institutum fuit in lege veteri proles
seu spes prolis.xxij.q.ij.sicut ⁊.c.pudor ⁊ vide ad
hoc magistrum sententiarum in quarto libro.c.i. ⁊
ij.hec est enim coniugij crescite ⁊ multiplicate ⁊c.
e.a.q.ij.in princi.⁊ Gene.primo ⁊ hec causa est mu
nus mulierum eo.c.pudor ⁊ ab hac causa nomina
tur matrimonium quia matris munus erat enim
tunc lege tollis maledictus qui non relinquit semẽ
suum super terram.xxxij.q.iiij.io sta ⁊.q.ij pudor.
si tamen cessabat proles aut prolis spes non data
opera tenet matrimonium eo.q.solet queri.¶ Bo/
num autem prolis non dicitur ipsa proles aut pro
lis spes.que ad religionem non refertur immo ad
hereditariam successionem ⁊ cum quis heredes
terrene possessionis causam habere desiderat.sed
spes ad desiderium quo proles ad hoc queritur
vt religione informetur.Multi enim habent prolẽ
que tamen bonis prolis carent.nec ideo tamen cõ
iugium vt esse desinit vt patet in dicta.xxxi.distin.
30 c.⁊ est sciendum.⁊c. ¶ † Sed quod olim fuit
legis obsequium nunc est infirmitatis remedium

xxvij.q.i.nuptiarum.Unde Paulus ad Corin.vij.
vnusquisqꝫ habeat suam vxorem propter fornica-
tionem scilicet expellendam melius est enim nu-
31 bere q̃ vri † Item quia propter fornicationē ve-
nit ira dei.secundū eum ad hebr.xiij.c.ꝛ ppterea
si aliquis potest tenere virgam erectam licet non
emittat semen quia tamen satisfacit mulieri suffi-
cit quo ad hanc perfectionē copule carnalis.xxxij.
q.vij.filii in glo.fi.ꝛ facit ea.causa .ij.q.cap. tantum
valent qui propterea dicit canon q̄ carnalis coniū
ctio seu copula requiritur.xxvij.q.ij.q̄ autem ꝛ ali
bi opera nuptiarum est carnalis coniunctio.xxxi.
di.lex continentie donec enim non interueniat co-
pula carnalis non dicuntur duo effici caro vna ex
tra de fri.c.laudabilem.ꝛ de conuersi. coniuga.c.
ij.in fi.hec aut copula matrimonialis honorem ꝛ
immaculationem requirit.Unde Paulus ad he
bre.xiij.honorabile in omnibus conubium ꝛ tho-
rus immaculatus.hec autem.ij.perfectio habetur
suum bonum scilicet prolis non dico prolem bonū
esse prolis non ipsa proles non prolis species que
ad religionem non refertur imo ad hereditarias
successionē vt cum quis heredes possessionis cau
sa hec desiderat sed spes ꝛ desiderium prolis ad
hoc conuenitur vt religione informetū multi ergo
prolem habent q̄ ipsis bono carentia dicit magi-
ster sen.cōtinuatur in.iiij.libro.di.xxxi.c.me sciente
ꝛc.vt ergo quis habet bonum prolis debet deside
rare prolem tanq̄ bono rei sacre.S.matrimonij
qd est res sacra quia est sacramentū vt in dicto li
bro.iiij.in distin.xxvij.c.i.ꝛ.ij.hoc vult dicere vt reli
gione informetur.Modo sic cognitis perfectioni-
bus matrimonij videamus quas largitatē seu re-
munerationem cōsequitur mulier a viro ex spōsa
libus tam ex prima perfectio q̃ ex secunda q̃ ex
tertia ꝛ vltra perfectionem matrimonij ꝛ certe in
spōsalibus assequitur spōsalitia largitas colla.ix.
ꝛ.C.de dona.ante nup.auct.eo.decursum in prima
pfectione matrimonij.i.cū perficitur cōtractus vel
post sequitur dona.pp nupt.si dedit dotē etiam ante
q̃ simul habitēt cū dos data dona.pp nupt.mere-
tur.C.de don.ante nup.aūt dos data ꝛ.i.cū mulie-
re.¶ In secūda pfectione.i.possessionis matrimo-
nij.seu cohabitationis ꝛ obsequii cōsequat mulier
vestes vsuales ꝛ alimenta.ff.de peculio.l.sed vesti-
mentū ꝛ.ff.de dona.inter virū ꝛ vxorē.l.sed si vir.
§.i.vbi de hoc.Itē medicamenta fm̄ materiā.C.
de nego.ge.l.in vxorē.In tertia aūt ꝛ vltima perfe
ctione hoc est carnali seu pp eā consequitur mulier
quartā tēpore vltimā largitatē q̄ post mortē viri
acquirit eā que est vltima largitas ex vltima perfec-
tione ex causa pcedit ꝛ pro hoc euidēter facit hec
cōsue.nā distinguit aut hēt liberos ex marito pre-
mortuo aut non que distinctio nō potest cadere in
ea que nondū ducta seu carnaliter cognita ē a ma
rito premortuo:lucrabitur ergo mulier ppter ob-
sequium medietatem antefatus seu quarte per.d.
l.si a sponso ꝛ hec mihi videtur veritas.
ADDI. Ibi nu.xxxij.propter fornicationē ꝛc.de
fornicatione vide multa ꝛ pulcra per Albe. in di-
ctio.in verbo forn.catio ꝛ ibi virgā erectā ꝛc.eod.
nu.an ponens virgā erectā semen aūt nō emittēs
possit cōtrahere matrimonium Abba.in.c. quod

sedem de frigi ꝛ maleg.ꝛ ibi de habēte vnū tantum
vel nullum testiculū.ꝛ an his casibus sit cōtracta
affinitas de hoc ꝛ alijs dicā late in pragmatica or
dia i verbo affinitatis.de facto fuit decisum Puteo
loꝫ per nobiles.d.Jacob.ꝛ.d.Anto.iudicesqꝫ ante
fatū debeatur nō obstante q̄ carnaliter non sit co
gnita ꝛ hanc decisionem inueni in Neapo.d.Pe.
de oliuerio.B.J.D.
32 ¶ † Sed pone q̄ est ducta nōdū tamē carnaliter
cognita.Respōdeo aut stat per eū q̄a nō pōt ex ar
ro forte instito nature ꝛ tūc nō habebit quartā post
mortē viri quia vir habuit eā potius in sororē q̃ i
vxorē extra de frigi.ꝛ malefi.c.laudabilē ꝛ.c.fra-
ternitas. hec aūt cōsue.loquitur in ea que fuerit
retēta vt vxor nō vt soror cū dicat aut habeat libe
ros aut nō ꝛ sic loqtur in matrimonio quod se hēt
ad vtrūqꝫ aut stat per eā quia nō vult ꝛ tūc non ha
bet quartā quia nō dedit operā proli vt debuit.
xxxij.q.ij.solet q̄ri.Si vero stetit per virū vxor aut
stetit in domo parata ad operā matrimonialē sicut
dicimus q̄ lana que peruenit ad telā ꝛ sic ad ope
rā dicitur texta ꝛ nō continetur appellatione lane.
ff.de le.iij.l.sicut lana.§.i.nā qui parat rē assignare
licet nondū assignasset assignasse videtur.ff.de le.
iij.l.cū vxoris ꝛ.l.hoc legatū.Itē qui parat insidias
insidiari videtur.C.qui ac.possunt.l.propter insidi-
as ꝛ per easdem rationes.itē aduerte si nondum
esset ad domum viri ducta culpa viri ꝛ nō ex defe
ctu patris mulieris ꝛ q̄a patria videntur nolle sine
causa recipere vxorē.vel receptā sine causa repu-
diare.quo casu mulier lucrifacit quartā.C. de re-
pudijs.l.iubemus.Sed cōtra hāc rationē facit q̄a
non mittit repudium qui nupt.denegat in auct.qui
bus mo.natura effi.sui.§.quoniam colla.vi.
ADDI. Ad hanc.q.vide Pau.de ca.in consil.
327.super primo puncto in finalibus verbis Saly.
in.l.si cum ꝛc.C.de donatione ante nup.
33 ¶ †Sed quid si ista mulier esset sterilis Respon-
deo q̄ adhuc habet quartam seu antefatum nam
ꝛ si ager sterilis sit retinetur vsufructus.ff.de vsu
fru.l.arboris.§.si.
ADDI. Ad hanc.q.q̄ mulier sterilis habet pri
uilegia dotis vide per doctores in.l.i.solu.matri.ꝛ
34 in.l.vbi adhuc.C.de iu.doc.¶ † Sed quid si viro
existente infirmo accessit mulier ad domū viri pre
ter eius voluntatē seu nō vocata sed spe lucrande
quarte.Rn̄deo nō habebit quartā quia nō parauit
se ad operā matrimonialē congruo ꝛ apto tēpore.
nā doctores nō dicūtur legere nisi cōgruis horis
legante.xxxvij.di.de quibusdam ꝛ sacerdotes non
dicuntur altari.assistere nisi debitis ꝛ cōgruis ho-
ris cōnsistēt.xxxi.di.sacerdotibus ꝛ multa alia si-
milia possent aduci.¶ Sed qd si minor.xij.annis
nupsit ꝛ ducta est ad domum viri nondū tamen co
gnita an mortuo viro habebit quartam. Respon-
deo non potest videri nupta que virū pati non po-
test.ff.quando dies le.ce.l.pen.Item quia etas si-
cut cognatio impedit matrimoniū vt.ff.de ritu nu-
pti.l.minorē.Item q̄a inter eos valet donatio ac si
non esse vir ꝛ vxor vt.ff.de don.inter virum ꝛ vxo
rem.l.q̄ vir ꝛ.l.cum hic status.§. siquis sponsam.
35 ¶ †Sed quid si posset pati ꝛ esset in domo viri
nō tū fuit passa seu cōmuniter cognita. Respōdeo

adhuc idem nam non dicitur posse fieri q̃ nõ legi
time fieret vt.d.l.pe.talis enim coppula nimis festi
nana esset ⁊ merito punienda.C.de secundis nupt.
l.ij in principio ⁊ in auct.de resti.⁊ ea que parit.§.
fi.colla.ix.nec enim hoc matrimonium esset ad p̃/
lem nec ad fornicationem remouendam in tali eta
36 te limitata per legem ad viri potentiam. ¶ †Sed
quid si hec mulier minor.xij.annis ad domum viri
ducta esset carnaliter cognita.Respondeo idẽ vt
mortuo viro sic existens minor non habeat quartã
quia festinantia nuptiarum punitur ergo non de/
bet esse causa lucri.C.de secundis nup.l.ij.in matri
mum eius matrimonium.ff.de dona.inter virum ⁊
37 vxorem.l.cum hic status.§.si quis sponsam † Imi
mo vir talem mulierem minorem.xij.annis carna
liter cognoscens de stupro teneretur vt no.insti.de nu
pt.§.i.in principio.licet talis minor mulier sic de fa
cto nubens possit repetere dotem quã dedit viro
minus legitime ratione minoris etatis ipsius mu/
lieris vel viri respondeo aut dedit vt dotem p̃sẽ
ti credendo forte teneri marito mortuo ⁊ tunc sta/
tim põt dici ob tamẽ causa nõ sequuta ⁊ ita loqui
tur.l.q̃ seruus primo respõso.ff.de cõd.ob.cau.aut
dedit nomine future dotis quia sic dedit tamq̃ in
dotem peruenturã tunc quãdiu peruenire potest
repetitio eius non est vt.d.l.q̃ seruus secundo re/
sponso ⁊ talis mulier minor pro dote quã dedit ha
buit priuilegium inter personales actiones.C.de
priuile.crede.l.dicitur ⁊.l.ij.§.fi.⁊.l.se.ad hoc vt e/
tate prouectione possit mulier nubere vt ibi patet in
terim autẽ ipsa minor non potest videri nupti quia
virum pati nõ potest secundũ iuris dispositionem.
ff.quando dies leg.leg.cedit.l.penul.ff.de condi.⁊
demon.l.cõditio in glo.nec.n.videtur nupta que vi
rum pati nõ põt ⁊c.l.cui fuerit hoc de immaturo ra/
tione etatis.Secus si esset immaturũ vel acerbuz
nõ rõne etatis sed q̃a nuberet infra annum luctus
tunc.n.licet ipsa festinãtia seu acerbitas matrimo
nij puniatur vt nõ habeat quartã seu dotariũ seu lu/
crũ aliquod nuptiale ab herede primi viri ipsum
tñ fm matrimoniũ quo ad substantialia sua legiti-
mũ est ⁊ tenet si aliud nõ obstat vt not.in auctẽ. de
resti.⁊ ea que parit in.xl.ãnense.§.fi.colla.x.Ad p̃/
dictum matrimoniũ acerbũ ratione etatis nõ va/
let quo ad substantialia quia deficit etas.d.§.si qua
spõsam ⁊ insti.de nup.in prin.⁊ in tm̃ etas est de sub
stãtia q̃ mulier que nõ ẽ viri potens nõ habet vel
le neq̃z nolle cõtrahendi matrimoniũ vt.ff.de con/
di.⁊ demon.l.pater seuerin.Primo respõso. Sed
nuptie nõ possunt cõsistere nisi cõsentiãt oẽs qui co
eunt quorũcũq̃z in potestate sunt.ff.de ritu nup.l.ij.
⁊ p̃ hoc vr̃ casus extra de sponsa.c.tue in fi.ibi pue
ri etiã ante ãnos legitimos per verba sola nõ con
trahunt cũ intelligãtur minime cõsentire ⁊ extra
de despo.impub.c.i.li.vi.vbi dr̃ q̃ si aliqs vel ali/
qua impubes cõtraxerint spõsalia per verba de p̃
senti per aduentũ pubertatis nõ trãseunt in matri
moniũ nisi sequatur copula carnalis.¶ Itẽ nõ valet
ipsum matrimoniũ adeo q̃ valeat donatio facta
ipsi mulieri a minori per talẽ virũ.ff.de donatio.in
ter virum ⁊ vxorẽ.l.quod vni ei.¶ Itẽ nõ valet ad
prolẽ ob quod institutũ est matrimoniũ in auct.de
nup.§.nos igitur colla.quarta in glo.super verbo

reuertetur ⁊c.Licet procreatio filior̃ ex muneribꝰ
dei fit vt ibi no.in textu.Item non valet ad forni/
cationem mulieris repellandam ob quod etiã ma
trimoniũ constituitur vt dicto.§.nos igitur ibi pro/
pter necessitatem ⁊c.glo.quales huiusmodi supra
proximũ.§.⁊c.qui.§.incipit si vero lector ibi prop/
ter aliquam ineuitabilem necessitatẽ ad secundas
peruenerit nuptias ⁊c.glo.i.sanguinis caliditatem
¶ Unde alibi dr̃ q̃ mulier iuuenis quandoq̃z non
potest cõtra feruorem nature resistere ⁊ ideo per
mittitur sibi festinanter nubere vt in auct.de non
eligen.secundo nuben.§.si vero intestatus versic.si
autẽ nõ valuerit ⁊c.colla.pri.qui calidus sanguis
⁊ feruor nature non cadit in minorem puellam ex
quo secundum iura nõ est viri potens.¶ Item nõ
valet dictum matrimonium ad repellendam forni
cationem viri ad quod etiam matrimoniũ est con/
38 stitutũ.¶ †Quatuor enim sunt bona matrimonij.s.
fides proles sacramentũ ⁊ humanitatis solatium.
Fides vt per ipsam euitetur fornicatio.xxxij.q.ij.si
cut vnde ibi illud apostoli nolite vos fraudare ⁊
alibi non est fidelis nec credit in xp̃o qui membra
sua facit membra meretricis imo edificat templũ
ydolo ⁊ violat templũ dei.xxxij.q.iiij in eo non po/
test nec potest dici maritũ euitare fornicationẽ p̃p/
ter talem vxorem cũ in ipsam cõmittatur stupruz
vt no.insti.de nup.in prin.quod est maius peccatuz
39 q̃z simplex fornicatio.¶ †Sed de iure canonico vi
det secus quia malitia puelle minoris.xij.annis co
gnite supplet etatem ⁊ propterea per carnales co
pulã p̃ficitur matrimoniũ ergo cõmittitur stupruz
extra de sponsa.impube.c.puberes ⁊ ibi per Hosti.
⁊.c.cõtinebatur ⁊ ibi per Inno.⁊.c.de illis ⁊.c.fi.
nisi prudẽtia.i.carnalis cõcupiscentia minoris sup
plet etatẽ vt sic matrimoniũ valeat.¶ Itẽ nõ valet
dictũ matrimoniũ ad prolẽ vt dixi que proles fuit
p̃cipua causa nubẽdi in veteri testamẽto.xxxij.q.
ij.sicut ⁊.c.pudor.licet qd̃ fuit olim legis obsequiũ
nũc fit in infirmitate remediũ.i.causa repellẽde for
nicationis.xxvij.q.i.nuptiar̃.Unde apostolus vnus
quisq̃z hẽat suas p̃p fornicationẽ.s. repellendã fm
apostolũ.¶ Tertiũ bonũ est sacramentũ vt nõ fiat
diuortiũ vt.d.c.sicut ⁊.xxvij.q.ij.omne. ¶ Quartuz
bonũ est humanitatis solatiũ vt in senibus. xxvij.i.
nuptiarũ.Predicta autẽ bona nuptialia si bene ad/
uertantur in p̃dicto matrimonio sit acerbo cõside
rari nõ possunt.¶ Preterea soluto tali matrimo/
nio nõ reperitur quod ẽ datũ noĩe dotis actiõe de
dote sed cõditione sine causa q̃a ex quo nõ fuit ma
trimoniũ nõ fuit dos.C.de condi ob.causa.l.i. ⁊ ea
rõne nõ põt dici habere locũ quarta seu dotarius
C.de dona.ante nup.l.cũ veterũ cũ materia sua.
¶ †Sed.d.Bar.de Capua hanc q.notauit in dicto
l.i.C.de condi.ob causam.Et tenuit primo cõtrariũ
argu.ff.de dote preleg.l.fi.ff.de ritu nupt.l.perfe/
ctus sed postea mutauit consilium in melius ⁊ te/
nuit q̃ predicta mulier minor existens minor solu/
to tali matrimonio non posset petere quartam seu
dotarium cum dictum matrimonium non processit
de iure sed facto.C.de dona.ante nuptias.l.ea que
⁊.ff.eo.l.cum hic status.Item quia vir non posset
interim petere dotes pro honore talis matrimo/
nij cum nullum sit.ff.de iure do.l.dotis promissio.

¶ †Item si legatur puelle si nupserit quantŭcum-
40 qз ducatur ad domum ⁊ agnoscatur nisi cōpleat
apud virum.xij.annos non debet habere legatuз
quia vt est vxor nisi cōpleat.xij. annum.ff. quando
dies le.ce.l.penultima.¶ †Item de iure lōgobar
41 do si quis maior sponsauerit aut tulerit minorem.
xij.annis non valet matrimoniŭ imo punitur vir se
cundŭ edictum de raptu nec habet mundiŭ talis
vir vt longobarda de sponsa.l.de puella ⁊ latius
de prohibitione nupt.l.cum quis puella ⁊ vide ibi
per Carolŭ ⁊ econtra.l.illud.¶ †Item quia si ipsa
42 cōmitteret adulterium non posset a viro accusari
iure mariti cum maritus non sit sed iure sponsi sic.
ff.de adulterijs.l.si vxor.§.si minor.Sic ergo ex in
matura copula carnali non assequitur ipsa minor
in re vxoris contra seipsam quia nō potest vt vxor
accusari ita nec debet assequi iura vxoris pro se
ipsa vt habeat quartam.¶ †Itē quid si post cōtra
43 ctum matrimonium per verba de presenti soluta-
qз dote ⁊ impletis omnibus cōuenientibus ex par
te mulieris maioris cōtigit viriŭ abesse ibiqз mo-
ri.An hec mulier lucrifaciat quartam.Respōdeo
sic si semper virum secuta ⁊ non per eaз quo minus
esset in obsequio viri ⁊ opera maritali non eniз te
nentur ad prestandum operam vagare per orbeз
ff.de operis lib.l.quod nisi.¶ Bonum ergo fuisset
consiliŭ mulierem ante recessum viri protestari ꝙ
parata sit esse in obsequijs viri ⁊ opera coniugali
Neapolitanus.
ADDI. Ibi nu.xxxvij.sed quid si hec mulier
⁊c.ad hanc.q.vide Pau.de castr.in.l.de diuisione
solu.matrimo.⁊ ibi nume.xl.quatuor enim ⁊c.ad
hec vide glo.magi in sum.xxx.q.i. an sit bonum du
cere vxorem vide glo.in.c.l.de summa trini.⁊ fide
catho.⁊ ibi dicam deo fauente ⁊ ibi num.lvi. Itē
quid si post hanc.q.vide Alex.in consilio.lxxvij.di
ligente ⁊c.in.l.⁊.ij.col.in.v.volu.
d ¶ In bonis ipsius viri † Et sic quo ad proprie
44 tatem.ff.de le.ij.l.suos.ff.de religi.⁊ sumpti.fu.l.ij.
§.i.Nam si vt fructuarius vel precario possidebat
secus.cŭ mortuo consolidaretur statim proprietati
ff.⁊ institu.quibus modis vsufru.amitti.¶ Item in
bonis feudalibus non habet quartam vt not.dñs
Andre.in.x.colla.de inuesti.de re ecclesie alienata.facta.
§.econtrario. Neapolitanus.
e ¶ Pretoris † Sed cum pretor sit Rome tantŭ.
45 C.de offi.preto.l.ij.quid ad nos de hijs.Respōdeo
hic ponitur pretor pro quolibet iudice competen-
ti sicut pretorium dicitur omnis locus vbi ius red
ditur de offi.rec.proui.l.mulier nota.C.de episco.⁊
cleri.l.omnis in glo.locus est. Neapo.
f ¶ Post mortem † Naturalē vel ciuilē.licet tunc
46 non simpliciter sit idem vt dixi supra de succes. ab
intest.coniuct.si moriatur ⁊ de iure doc.coniuctu.
vbi dos ⁊ consuet.viro mortuo.¶ Sed an viuente
viro possit peti hec quarta.Respondeo sic si expel
latur a viro etiam indotata vt in auct.quibus mo.
natu.effi le.§.si.colla.vi.⁊ tunc si habet filios pete-
tur quo ad vsumfructum.si vero non habet pete-
tur quo ad proprietatē vt in auct.vt liceat matri ⁊
auie.§.quia vero legem colla.viij.que iura loquŭ
tur proprie in quarta.¶ Idez si maritus vergit ad
inopiam sicut in donati.propter nup.patet que vē-
dicatur cōstante matrimonio in casu quo potest re
peti dos vt patet.C.de iure do.l.vbi ⁊ in auct.ibi
posita que incipit donationes quoqз ⁊ ꝙ ⁊ ibi no
ta.in pri.gl.in.ij.opinione.⁊ est ratio equalitatis ser
uande inter dotem ⁊ donationem propter nupt.C.
de pac.conuen.autem equalitas debent enim equis
passibus ambulare.C.de dona.ante nup.l.cuз mul
te.§.pe.¶ Ex his videtur pro veritate tenendum
ꝙ in omnibus casibus in qbus cōstante matrimo-
nio pōt peti dos pōt etiā peti quarta vel ad vsufru
ctū si sunt liberi vel pleno iure si nō sūt vt mō dixi
47 g ¶ Possidebat † Sed quid de bonis occupatis
vel subtractis si testator desijt animo possidere ⁊
sic nec ciuiliter nec naturaliter possidebat tpe mor
tis.ff.de acqui.pos.l.clā possidere.§.qui ad nundi-
nas.Rñdeo ꝙ vr secus qa licet nō possidebat tpe
mortis res ipsas tñ quasi possidebat ius agēdi p-
pter quod ⁊ ipsas res in bonis nrīs hře intelligi-
mus.ff.de acqui.re.do.l.rē in bonis vnde hec pote
stas cessat in casu qa certū est ꝙ nō possidet bona
48 ipsa tpe mortis.¶ †Itē qd si viro fuit legatū cum
moriretur quo casu tpe mortis nō possidebat sed
trāsmittebat.ff.de cōdi.⁊ demon.l.heres meus in
prin.Rñdeo vr ꝙ mulier hēt hāc potestatē nā lega
tū ipsuз est purū ⁊ nō cōditione.sed mora suspēdi
tur.vt ibi ergo ius erat quesitū viro quo ad spectē
indescribilē nō.n.potest ipsa conditio nō existere
vt ibi quā speз quasi possidebat tēpore mortis sue
que emisso spiritu illico sumit effectū ⁊ sic habebit
quartā in illa spe reuiuificata seu ad effectū pducta
ar.ff.de acqui.here.l.placet.Sed cōtra puto quia
certū est ꝙ nō possit ipsa bona tpe mortis licet trās
miserit vt modo dixi.Itē quia est noua acquisitio
heredibus ⁊ nō viro vt dixi supra in glo.sed quid
49 si maritus ⁊c.¶ †Sed quid in bonis captis ab ho
stibus ⁊ post mortē viri reuersis an hēat vxor hanc
potestatē.Rñdeo sic qa creditur retro in ciuitate
fuisse.ff.de post li.reuer.l.l.retro cedere.fingitur.n.
semper in ciuitate fuisse insti.qui mo.ius pater po-
testate solu.§.si ab hostibus.⁊ sic videtur fuisse pos
sessa per defunctū tpe mortis sue.¶ Itē qd de bo
nis alienatis per virum post quartam constitutam
Rñdeo ꝙ si sunt alienata ⁊ tradita alijs mulier hāc
potestatem nō habet licet hēt actionem ad quartā
nisi cōsenserit vt infra de cōsensu mulieris ⁊c.
50 h ¶ Alieno † Sic.C.ad.l.fal.in componenda ⁊ sic
si es alienū fines substantie occupat non habebit
quartā eo.ti.l.successores.legata.n.⁊ donationes s
firmantur pp es alienū.ff.eo.ti.l.circa.§.si.
51 i ¶ Ante quarte constitutionem † Sed qd si fuit
cōtractū ante sub cōditione.Rñdeo tunc applicar
ri rem dupliciter.s.vel extimādo speciē vel cauen-
do.ff.ad.l.fal.l.in quantitate.§.mag.ff.de col.bo.l.
cū emancipati.§.i.¶ Sed cuius erit electio Rñ-
deo debitoris cū sit alternatiua legis.ff.de noxa.l.
s.idē si esset bona inter viuos.ff.de in.do.l. plerūqз
in fi.licet nō sit p oīa idē secus alternatiua vltime
volūtatis.ff.de le.ij.l.lucio.ff.de auro ⁊ argē.le.l.si
quis ita.Sed vr cōtra quia nec cessit nec venit di-
es ante quarte constitutionem.ff.de verborum si.l.
credere diem pendente conditione vel die nō dici
tur creditor.ff.de iure fi.l.statius florius.§.cornelio
sed hic requiritur solum contractū esse non autez

deberi. Preterea debitor sub conditione de his
dicitur sub conditione tñ non cum effectu ante cõ
ditionis euentu eo.ti.l.creditores. Itē quia si ex i
fieret ⁊ conditio trahetur ad tempus cõtract⁹. ff.
52 qui.po.in pi.ha.l.potior.§.i. ¶ † Sed qd in quasi
cõtractu. Rñdeo idem cũ effectus obligatorius
ita perueniat ex quasi cõtractu sicut ex contractu
licet in titulo differunt vt est videre in negotioꝝ
gestore tutore ⁊ similibus vt insti. de ob. ex quasi
contractu ⁊.ff.de iudi.l. interdum.§. fi. omnem.n.
obligationem pro contractu accipimus eo.ti.l. oẽs
licet videatur obstare glo.eo.titu.l.de eo.in prima
glo.que non intelligit.l. omnem in quasi cõtractu
sed ibi quantum ad sortiendum forum vbi quasi
contractus non habetur simpliciter pro cõtractu
sed distinguet aut consistit in solo animo vt adire
hereditatem ⁊ tunc non sortitur for.ea.l.de eo.aut
53 in gestione ⁊ tunc dicit sic.l.interdũ.§.fi. ¶ † Itē
nota ex hoc textu q si dos reperitur data seu con
fessata ante quarte cõstitutionẽ q primo debet de
trahi dos cum dos es alienum sit ex quo deberet re
stitui.ff.de leg.ij.l.cum ab vno in fi.⁊.ff. de actio.⁊
54 ob.l.ex promissione ⁊ de col.do.l.fi. ¶ † Sed quid
si eodẽ die inuenitur es alienuz contractũ ⁊ quar
ta. Respondeo debere inquiri quid fuit ante con
tractum seu celebratum extra de rescrip.c.duob⁹
lib.vi. Nam licet fiat eodem die põt fieri aliquid
⁊ ante ⁊ post.ff.de dona inter vir.⁊ vxor.l.inter eos
⁊ quod inuenitur ante scriptum.l. eodem protho
collo vel instru. Ergo fuit ante dictum seu cõtra
ctũ ⁊ sic suo dictum crediti fuit ante creatum q̃
sus quarte vt i cle.de rescrip. c.vnic. Si pro parte
esset contractus dotium primo scrip. Nã iudas cõ
cubuit cum hermonisia post mortem filij q̃ conce
pit duos gemellos. stante autem partu apparue
runt duo gemini in vtero atq3 in ipsa effusione in
fanctum vnus protulit manum in qua obstetrix li
gauit extremi dictionẽ. Iste ergo dicitur prior. Illo
vero retrahente manu egressus est alter. Prior
dicitur primo genitus ex quo primo apparuit li
cet pro parte vt gene.xxv.c.⁊ seq. ⁊ ibi per magi.
55 senten.alias historia. ¶ † Sed quis debet probare
prius vel posterius aliquid esse contractum vide
per Io.an.de rescrip.c.fi.in cle.super verbo termi
natum ⁊ vide ibi multas rationes ⁊ in dubio ⁊ p
tea vide causa dum sententie tenet. vel dic q ex
ordine prothocolli possit ostendi q si non apparet
presumitur mulierem vt dos videatur postea da
ta. Et sic mulier habeat pinguiorem quartã argu.
ff.de dona.ante nup.l.cum in te simplicem in glo.
⁊ sic tenent ⁊c. vbi dicit q si fiat donatio in via ⁊.
sic nec in domo viri nec mulieris quod est eiusdẽ
acsi fieret in domo mulieris ⁊ sic valeat ad lucrũ
q.mulieris cum in dubio sit interpretatio p mu
liere.ff.de re.iuris.l.in ambiguis. Item quia de
bet probari ante contractũ esse vt hic ⁊ sic videt
es alienuz seu dos ⁊ postea contractũ esse ⁊ quar
ta presumatur ante contracta ⁊ hoc videtur veri
tas licet videat aliquib⁹ q in dote sit secus. cum
dos presumatur antea data seu confessata. nã dos
data donationẽ propter nuptias meretur vt in au
ten.de dona.data.C.de don.ante nup. Quia dona
tio propter nupt.pendet ex dote.vt no. eo.ti.l. cum
in te simplicem in prima glo. ⁊ sic dos meretur ⁊
debet pcedere semper ⁊ propterea sequens con
sue.dicit q quarta non põt peti absq3 instrumento
dotali ⁊ instrumento quod neapoli dicit quartula
56 re.per quam consi.implicat q dos debet precede
re quartam. ¶ † Sed certe non est bonum argue
re de dona.ante nupt.ad quartam cũ longe diffe
rant vt plene tractaui supra in Rubrica. Item nõ
obstat sequen.cõsue. dos ⁊ quarta siue quatra.⁊c
quia ego non intelligo eam quod ad hoc vt possit
peti quarta sit necessariũ instrumentum dotis sed
retro ibi singula singulis q dos si põt peti absq3
instrumento dotali ⁊ similiter quarta non põt peti
absq3 instrumento quartule. ¶ Preterea cũ casus
iste dubius non contineatur in hoc volumine con
suetudinum nec alius similis propter quod possu
mus procedere de similibus ad similia.naz absq3
calumnia vti possimus.l.scripta in.x coll.de feu.co
57 gna.c.vbertus de otto. ¶ † Cõmuni sed de iure
cõmuni.ẽ vt quarta intelligit deducto ere alieno
non distincto qñ sit contractũ.ff. de inoffi.te.l.papi
ni.§.quarta insti.ad.l.fal.§.cum aũt ergo in hoc du
bio iudicandum videtur fm ius cõmune ⁊ vt mu
lier ita quartam habeat cuz tractat de lucro cap
tando ⁊ sed certe eo ipso q non probat ante cõtra
ctum nõ debet deduci ⁊ sic casus non videtur du
bius quasi psumat postea cõtractũ ex quo non p
bat q antea non fu.cõtractũ cũ sit interpretandum
pro muliere licet tractetur de lucro captando vt
in.d.l.cum in te simplicem in ambiguis.n.p mulie
re iudicandũ est.ff.de re.iure.l.in ambiguis ⁊ licet
sit secus in fisco.ff.de iu.fi.l.non puto.vel dic ⁊ for
te nõ male q primo recurrendũ est ad ordinẽ in
strumenti vel prothocolli q si non appareat recur
ratur ad iudiciũ sortis vel ad merita personaruz
puta quis sit dignus maioribus meritis vxor an
vir vt patet ad litteram.ff. de fideicõmiss. liber.l.
gñaliter.§.siquis alienũ versicu.quid ergo si plu
res circa mediũ.l.est ⁊ ibi vide in gl.de ordine scri
58 pture in glo. no. sic in auten.⁊c. ¶ † Sed quid si
post quartam constitutam vir emit fundũ sed non
soluit pretiũ eo mortuo vxor vult quartam in fun
do anteq̃3 soluatur pretiũ ex vniuersa hereditate
cũ fuerit postea contractũ. Rñdeo male dicit qa
emptio habet hanc naturã quia infert rez ⁊ aufert
ptium. Et ideo qui vendit non minuit patrimoniũ
cum habeat pretiũ. ⁊ qui emit nõ auget cũ soluat
pretiũ. Inducitur.n.quedam permutatio dñi.ff.de
leg.ij.l.imperator. in fi.cũ.l.sequ. Unde si mulier
vult q dñm fundi adsit hereditati eo ipso vult ⁊
59 euelle debet q illico pretiũ absit. † Preterea vbi
emolumentum ibi ⁊ incõmodum esse debet. C.de
fidei com.l.ab eo ⁊ vide pro hoc C.de codici.l.pe.
in glo.pecuniam autem. Neapo.
60 h ¶ Sed vbi habet liberos. ¶ † Sed pone quidã
cõstituit vxori sue quartam postq̃3 habuit ex ea li
beros legauit sibi quartã ipsam. queritur an ha
beat ipsam pleno iure quod videtur. Nam si con
uenissent q existentibus liberis nõ deberet qu ar
tam vir ipsam legasset debetur ex testamento ⁊
stari pacto non debet cum legatum preualeat ⁊
tollat pactũ.ff.de dote prele.l.ij.in princi.⁊ no.insti.
de leg.§.sed si vxori. Nec ob quod ibi in.l.ij.in lit.

tera subicit. verum ⁊ circa prelegationé stari pa/
cto nõ debet ⁊c. quia licet in illo casu stari pacto
non debeat nõ tñ vult tollere illam regulã.l.lega-
tum tollit pactum.similiter vide ad aliũ.§.q lega-
tur ibi verũ est cõmodũ ⁊c. ¶ Jtẽ legatum tollit
compensationé ⁊ retentionem ea.l.ij.⁊.l. eodem.
¶ Jtem quia illam proprietaté videt legare quã
ipse vel eius heres habebat vel habiturus erat
.ff.de leg.i.l.si.domus. §.si. ¶ Sic ⁊ qñ legat rem
cõmunem partem suã legare videt. eo.ti.l.secun/
dum electionem.§.fi. ¶ Sic ⁊ princeps donando
res ⁊ ius quod habet in re donare videt.C.de lo/
ca.predi.ciuilium vel fiscaliũ.l.fi.circa.fi.ibi.n. vi/
det sibi suam concedere pensioné ⁊c.lib.xi. ¶ Sic
in venditione.ff.de contra.empt.l.qui tabernas.
¶ Sic in eo qui donat ecclesiam qa videtur do/
nare ius patronatus.quod habet in ea ⁊ episcop⁹
donando ecclesiam videt sua episcopalia donare
extra de dona.c.pastoralis. ¶ Preterea legatum
videtur dari ob meritum.ff.pro socio.l. nec adicit.
⁊ sic non videtur verisimile q voluisset remune/
rare vxorem dando simpliciter ius suum q sine
61 legato fuisset habitura quia nullum meritũ esset.
¶ † Preterea legatum est delibatio.i. diminutio
hereditatis de leg.i.l.legatum est.n. donatio que/
dam de leg.ij.l.legatum. Preterea ipse constituit
vxori quartam bonoꝝ ⁊ ipsam quartã constitutã
legauit ⁊ sic bonorum que bona tempore mortis
certa erant.⁊ sic certum corpus videt demonstra
tum sicut cum lego centum que in archa habeo
.ff.de dote prele.l.ij.§.penu.⁊ de.l.i.l.seruus lega/
tus.§.quicunq3.Si enim de ipso vsufructu pro vt
est intelligeremus non valeret legatum quia non
esset in rerum natura tempore mortis testatoris.
62 vt.d.§.penul.⁊.d.§.quicunq3.† Similiter in rerũ
natura non erant corpora fructuum percipiendoꝝ
sed hec ratio nõ videtur bona nam ⁊ vsufructus
legari põt licet tunc nõ sit i rerũ natura.ff. de vsu/
63 fruc.lega.l.ij. ¶ † Jtem si aliquis est liberalis ali/
cui in vno ex dilectione psumitur sibi liberalis in
64 alio.ff.de alimen.leg.l. cum vnus.§.fi. ¶ † Jtem
quia verba debent aliquid operari si possũt. ff.de
65 au.⁊ ar.leg.l.pediculis.§.labeo. ¶ † Jtem q si le
gatur alicui res sua propria legatũ non valet nisi
testator aliquod ius habuerit in ea quia tũc valet
quo ad illud ius.C.de leg.l.proprias. ¶ Jn contra
rium videtur.s.q vxor existentibus liberis quar/
tam sibi legatam non habeat pleno iure. Primo
ne videatur duplici onere filios aggrauare.s.quar
ta quo ad vsufructũ ⁊ quarte quo ad proprietaté
66 .ff.de leg.ij.l.ticia.§.qui in vita. ¶ † Jtẽ quia quo
ties legatur aliquid sub aliquo nomine semp vi/
detur legari fm naturam illius expressi : vt in le-
gato nomine dotis quod debet duplicari.s. vt va-
leat vt legatũ ⁊ debeat dos vt no.in.d.§. qui i vi-
ta ⁊ sic est legata quarta statuta ergo fm naturã
67 constitutionis. ¶ † Preterea quoties debitor legat
creditori parum valet legatum nisi sit debitum in
die vel sub conditione.ff. de leg.ij.l. debitor ⁊ pro
hac parte videtur quasi casus.ff.de le.iij. l.ij. §.si
rem vbi dr q si aliquis rem quam debeat exti/
pulatu legat non potest fideicõmisso grauare licet
habeat in se aliquod comodum.s.q transit statim
dominium ⁊ q reuelatur a sumptibus litis nõ er/
go continet aliud comodũ. ¶ Jtem quia consuetu
do semper videtur inesse.ff. de aqua plu. arce.l.si
prius.§.i.⁊ no.ff.de lege cõmiss.l.iij.§. in.l. pacta.
¶ Jtem quia nõ vr velle legare ⁊ velle deberi.
sed ad debitum tantum ⁊ eius naturam videtur
respicere.ff.de bonisq3 libertis.l.si vts.§. si debita
⁊.l.nihil interest.§.fi.⁊.C.de coll.penul. ⁊ de verb.
68 obligatio.l.qui sic stipulatur. ¶ † Jtem quid si te-
stamentor leg.sic lego vxori mee quartam quam
feci cũ non appareat constituta. Respondeo peteť
vt legatum nisi iurasset quia tunc peteť vt consti/
tuta.ff.de l.iij.l.lucius.§. si quia ⁊ semper dicatur
69 ⁊ esse cõsuetudinem vt dixi. † Jllud enĩ relatiuũ
quam seu quodcũq3 ⁊ similia in prima persona si
adicitur quantitas certa vel corpus certũ facit de
monstrationem q̃ falsa nõ viciat legatum.ff.de le.
i.l.quidam testator ⁊ de condi.⁊ demonstr.l. de
70 monstratio.l.falsa in princi. ¶ † Jn secunda vero ⁊
tertia persona faciunt conditionem que falsa viciat
legatum.ff.de leg.i.l.si sic legatũ.§.nã ⁊ si quidem
⁊.ff.de dot.pleg.l.i.§.fi.C.de falsa cã adiecta leg.l.
71 si non designata.† Jtem facit conditioné si adicia
tur verbo futuri tẽporis eo.ti.l.stichus qui meus
erit.⁊ vide ibi de leg.iij.l.nuper ibi vestem q̃ mea
erit.⁊.l.sequenti de manu.te.l.testamento cen.§.fi.
.ff.de re.iudi.l.ait pretor.§.fi. ¶ Nã pariter valet
institutio illa vt si i codicillis scripsero heres esto
vel titius qué vel cui⁹ nomen i codicillis scripse/
72 ro.ff.de condi.inst.l.l.institutio talis.† Similiter nõ
facit conditioné si adiciatur verbo presentis tem/
poris sicut dictio si vt.di.l.institutio.in fi.nam si sti/
pulor sic hanc summam centũ auri dare spondés
pariter est pura stipulatio. Respondeo premitto si
centũ aureoꝝ est vel quam centũ aureorum puto
.ff.de verbo.ob.l.si ita stipulatus fuero hanc sum/
mam ⁊ hoc si summa est centum aureorum. alias
nulla esset stipulatio vt ibi ⁊ sic licet in effectu im/
plicet conditioné:an debeatur statim : nõ tñ impli/
cat conditionem suspensiuã:sic intelligo.ff.de ma/
nu.te.l.testamẽto centurio.§.fi.ibi ꝯditiõe ad scri-
ptam videri ⁊c.nõ suspensiuam sed effectiuam sta
tim debeatur vel non.ff.de condi.⁊ demon.l. in cõ
di.§.i.ibi proinde.nec illud dicẽdũ erit facere cõ
ditionem quam ephesi mihi oportet dari hoc do
lego ⁊c.vbi dicit gl. q non facit conditionem.s.ve
ram quia est de pñti non.n.suspendit nec facit con
ditionem cũ ad presens tps referatur vt ibi patet
⁊ facit.ff.de offi.eius cui ma. é iur.l.i.§. huius rei
.l.is qui ⁊.ff.de lib.leg.l.legaui.⁊.ff.de condi. ⁊ de
mon.l.demonstratio.l. falsa. in prin. ¶ Quandoq3
per relatiuum quis vel q videtur dici vel pmitti
vel legari corpus incertũ quod in rerũ natura nõ
sit.ff.de leg.i.l.si seruus legat⁹.§.quinq3.ff. de he/
redi.vel actione ven.l. nam hoc modo.ff. de dote
73 prele.l.ij.§.fi.in glo.ma. ¶ † Quandoq3 relatiuum
qui vel que restringit precedẽtia.ff.de leg.iij.l.ea
tamen adiectio ⁊.C.de summa tri.l. cunctos popu
74 los ⁊c. ¶ † Sed an huiusmodi relatiuum prece/
dentis conditionis repetitionem inducat. Respon/
deo voluntatis est questio sed coniectura ex volũ/
tate testatoris videt repetitionem inducere. ff.de
leg.ij.l.cum pater.§.ab instituto nisi precedẽs cõ/

ditio viciaret legatum si intelligentur repetita le
gatur vt ibi no. et pro hoc intellectu facit eo.ti.l.
seruo alieno.§.i.de ver.ob.l.stria.§.idē. Rñdis et
.ff.de pac.l.itē quia.§.d.sic ēt patet in.l. aquil. vbi
in primo capi.quis damnatur quanti plurimi va
luit retro p annū in tertio capite quantū valuit.re
tro p.xxx.dies et certe videt repetitum verbum
plurimi institu.ad.l.aquil.§.si sabino et de hoc vi
de glo.l.cū pater.§.ab instituto.ff. de leg.ij.vbi di
stinguit aut fit repetitio ab homine et tunc videtur
semper pure repetere.ff.de heredi.insti.l. sub con
ditione.aut fit a lege et tunc videtur repetita con
ditio et ita intelligat.§.ab institu.quod non placet
dino.vt ibi notat immo etiam gl. in.d.l.sub condi
75 tione aliter soluit eandē.l.sub conditione.†.Itē re
latio est duplex.s.psonalis et impersonalis vt mu
lier damnauit q̄ saluauit vt no.ff. de here. insti.l.
Iul. et.C. de ne. gest.l.ij. sed indubio presumitur
personalis no.in.d.l.Iul. Neapoli.
76 IN Fructus. ¶ † Uidetur ergo loqui de quarta
bonorum stabilium: et non de quarta pecunie cum
vsure sint vice fructuū pecunie.ff.de leg.ij.l. qui
bus verbis in principio cū concordantijs ibi po
77 sitis.ff.de vsuris.l.vsur. pecūie. ¶ † In antefato ēt
idē videt quia vtrunq; fit ad lucrum mulieris et
sic vna videtur eē vtriusq; censura.ēt.l.arguit ex
identitate rōnis.ff.de contra.em.l.in venditioni
bus. ¶ Dico igitur q̄ si quarta vel ante factum
est constituta vel constitutum in pecunia non ha
bet locum captio fructuum cum hodie vsura non
sit licita † Nec habet locum captio ppietatis pe
78 cunie cum supersunt liberi. Dico ergo q̄ talis mu
lier petet ab hys liberis heredibus mariti ipsas
pecuniam constitutā pro quarta seu antefato quo
ad vsumfructum vt sic habeat proprietatem pe
cunie habentem naturam vsufruct⁹ vt.ff. de vsu
fru.earū rerum que vsu consu.l.i.ff. prestita cautio
ne eo.ti.l.ij. et electione data mulieri velit pecu
niam prestita cautione: vel recipere vsuram com
petentem vt in autenti. de non eligen. §. si autem
omnes. et sic cum vult pecuniam heredes mariti
dant quod habent sed aliter q̄ȝ habent.ff. de vsu
fructu.l.quod nostrum. vel dic vt extra de don.in
ter virum et vxorē.c.per vestras. ¶ † Sed quid
79 si maritus habet nudam proprietatem. Rñdeo q̄
hec mulier habens filios non hēt quartam in ea
proprietate nudam cū tantū in fructibus habeat
ius vt hic. ¶ † Sed qd si post mortem viri conso
80 solidatur vsufructus ppietati. Respōdeo ex quo
inspicit tempus mortis viri mulier non habebit
quartam in tali vsufructu cū ista consolidatio sit q̄
dam noua acquisitio nō viro sed eius heredibus
acquisita. Nā cū vsusfructus ad proprietatem re
uertitur.ex quo tempore nude ppietatis dña in
cipit plenam habere in re ppietatem institu.de
vsufru.§.fi.nec obstat q̄ hēt quartam pp spem or.
.ff.fami.her.l.pp spem quia illud qn spes re
tro trahitur vt dixi supra in glo. Sed quid de bo
nis.in fine. Neapo.

ADDI. Ibi prestita cautiōe et quero si hec mu
lier non pōt inuenire fideiussorē an pōt ponere in
aliquo bancho et inde fructus percipere videt q̄
sic fm hunc p tex.in.d.c.p vestras quod intellige
re qñ banchum nō est verisimile q̄ fallat puta qr
esset positum vsuris vel in alijs causis q̄ cōe sunt
fallendi de quibus p doc.in.l.si cōstante sol.ma.in
.l.vbi ad huc.C.de iure.do.alias secus nā non per
mittitur q̄ mulieres remaneant indotate iux.no.
in.l.i.ff.so.ma.de modo depositi habens consi.re
gni.in causa depositi in rub.de cau.depo. Secun
do habebit hanc ppietatem dando pignora Feli.
in.c.cum aliquibus de re iudi.et est ratio quia se
curius statur quis retinendo pignora q̄ȝ fideiusso
rem.d.Ia.in.l.i.versi.ex secunda parte.ff. qui sat.
cog.tertio an habebit hāc ppietatem dando cle
ricum fideiussorem dic per Barba. in.c.si cleric⁹
de fideius.et no.q̄ talis fideiussor debet talis con
ditionis esse vt de facili posset cōueniri alias sec⁹
puta fiscus ita fuit decisum. quarto habebit hec
mulier hanc proprietatem in.S. consi.vt refert.d.
Matth.de afflin deci.337.ubi qñ habet bona aliū
de q̄ȝ dotalia Feli.in.c.ad nostram versi.quid aūt
si in aliquo casu: et c.col.ij.de iu.iuran.quod intel
lige si suspitio nō cadit alias secus qa tunc quan
tumcunq; persona idonea facultatibus debet sa
tisdare puta prodiga.ita Pau. de cast. in.d. l.i.de
quo late ibi per.d.Ia.post do. Alex.ibi in versi.i
ij.parte.d.Alex.in cōsi.clxxix.viso et oportune di
scusso processu et c.in.vi.col.in.ij. volu. quinto non
habebit hanc ppietatem prestando iuratoriā cau
tionem Feli.in.d.c.ad nostram in.ij.col.versi.quid
aūt si lex et c. et hoc cum de damno euitando tracta
tur et sic intellige doct.do.Abb.in.d.c.per vestras
ad quod fac.quod dixit. d.Ia.in.d.l.i si.versi.vig.
limita ēt q̄ in administrandis officijs non sufficit
iuratoria cautio et est rō quia tractamus de peri
culo ammissionis rei quid autem si mulier ista est
Cosentina et nupsit ciui neapolitāo et non pōt inue
niri fideiussores neapolitāos nisi Cosentinos tan
tum an sit ibi remittenda et videtur q̄ non glo.est
in auc.de exhib.re.§.sancimus de quo per Bar.
in.l.fi.de pigno.agen.in re.li.xij.C. Pau. de cast.in
.l.si filius.ff. qui satisda.cog.quod intellige vt p
Alex.in.l.i.si quis in ius voca.non ierit Bart.in.l.
ij.de fidei.in contrarium puto q̄ hec mulier sit re
mittenda per text.in.l.si fideiussor. §. si necessaria
et in.l.de die.§.tutor Pau.de ca.Alex. et Ias.in.l.i.
qui satisda.cog. Itē pone q̄ hec mulier dedit fi
deiussorem ditissimuȝ an cogatur iterū fideiube
re si dictus fideiussor alias diues effectus est pau
per dic sic qa officio iudicis bene cogit ita Spec.
de offi.om.iu.§.vi.ver.ante litis contesta.Bart.in
.l.litibus.C.de agri.et censi.lib.xi.quod intellige vt
per Alex.in.l.fideiussor qui satisda.cog. Et quid si
fideiussor quem prestare pōt possidet solum bo
na mobilia an illum prestando habebit hanc pro
prietatem et sic an dicat idoneus Alex.in.l.ij.q sa
tisda.cog.et ibi excellens doctor.do. Ant.de Alex.
Et quid si nō possidet nihil iste fideiussor sed solū
habet bonū creditum et libenter soluit an sit ido
neus Pau.de cast.in.l.si quis stipulatus sit stichuȝ
.§.fi.in fi.seqtur et refert Ias.in.d.l.fideiussor.et qd
si prestat excōmunicatum p fideiussore Ias.in.l.si
fideiussor.§.si quis in princ.per.ca. si vere de sen.
excom.et no.in.c.veritatis de dolo.et contuma. cui
adde glo.in summa.iij.q.i. Itē quero an si mulier

fit idonea facultatibus hobebit ne hanc proprieta
tem pstando fideiussorem pauperes dic per Bal.
in.d.l.fideiussor.et infra quantū tempus debet op
poni ista exceptio nō idonei fideiussoris Alex.in
.d.l.de dic.§.minori post Bal.Ang.et Pau.de ca.
ibi.sed pone mulier elegit p antefato vsufructus
vult proprietatē prestando cautionē an possit va
riare dic ꝙ sic ita fuit decisum in sacro cōsilio vt
refert.d.Math.de affli.in decis.cccxci.dicit consue
tudo etc.et ibi que consolidatio est quedā noua ac
quisitio etc.Pone mater perijt antefatus in bonis
stabilibus filij dederunt seruata hac forma mortis
mater dubitatur an filij mortua matre habeant di
cta bona stabilia iure consolidationis vt heredes
patris vel habeant et ꝙ sint heredes patris et dic
ꝙ succedent etiā ꝙ sint heredes patris nisi sint in
grati parentibus vt dicit.d.Math.de affli.in decis.
cccxiiij.in causa creditor etc.Itē pone consolidat
antefatum moritur filius superstitib⁹ sororibus sorori
bus maritatis et dotatis a fratre que nō possunt
succedere an dicte sorores virtute consolidationis
poterunt ne succedere si non sunt heredes fratris
in.d.antefato et dic ꝙ ex quo ista consolidatio est
facta semel in filio non transit ad alios qui fuerūt
semel exclusi a bonis paternis et in eis non cadit
noua consolidatio ita fuit iudicatū in sacro cōsilio
vt refert do.Math.de affli.in preallegata deci.314.
81 m ¶ Qui vsufructus. ¶ † Ergo verus vsusfru
ctus ē quod ad finitionē vt hec et sic finiet et alijs
modis positis. ff. et insti. quibus modis vsusfruc.
amitti.Sed videtur cōtra nam hic dat vnū cōso
lidandi ergo alios prohibere videtur.ff.de iudic.
l.cum pretor.sed primum videtur verius licet exē
pli gratia vno tantum modus ponatur Neap.
82 n ¶ Ipsa mortua.¶ † Idem vr̄ si fiat monacha.ff.
de lib.agnoscen.l.si ex duobus. Neap.
ABBI. Collige ex hac theorica ꝙ vsufructus
debitus a filijs matri sicut consolidatur ea mor
tua ita et ea monaca.in hoc attende quia vr̄ totus
contrariū nam clara ē decisio ꝙ vsufructus tran
sit in monasterium vt voluit cano.in.c. in presentia
de proba.Abba.in.c.fi.et ibi Ioan.and.de pigno.
doct.ciuiles in auc.ingressi.C.de sacrosan.eccl.de
cretiste l.c.si qua mulier et ibi gl.xviij.q.iij. Spec.
in titulo.de sta.mona. et hoc idē voluit neapol.su
pra nu.cclvij.c.xlij.in verbo pximiores et melius
in consuetudine viro mortuo in verbo dotes nu.
xcliij.supra in ti.de iure dot. ꝙ tarenū illud quod
debetur mortuo viro vxori p dotiū vsufru.p quā
libet vnū a.debet et si fieret monacha et est rō quia
monachus quantū ad bibendū et comedendū non
dr̄ mortuus vt ibi per eū late concluditur p tex.i
auten.i.des.C.de bo.que libe.et p totū supra.de ali
men.et idem in proprijs terminis voluit Ioan.de
ana.in.c.ij.de homi.post Abba. Ibi ꝙ monachus
quanti ad bibendum comedendum et impregnan
dū mulieres non dr̄ mortuus. Pro quo facit etiam
quod consuluit excellens do.regis.Con.regie ca
mere summarie presidens.il interpres. d. Diome
des mariconda in eā prioris Bari Caracioli an
prior Hierosolimitanus debeat habere vitā mili
tiam cuius consilij seriem in fine apposui tamquā
non principalem ad hanc materiā ꝙ et monachus

debet habere vitā militiā et hoc quia monachus
etc.tu aūt dic et concorda ꝙ dicta doctor loquunt
in casu vsufructus seperabilis dicta neapolitani l
vsufructu inseperabili nam eo casu acquiritur cō
moditas tm̄ monasterio ita Bal. l.d. auc. ingressi
ver.vlt.quero.Secūdo dic ꝙ in casu nostro sum⁹
vsufructu debito a filijs matri et qn̄ debet vsufru
ctus patri in bonis filij per ingressum extinguit
vsufructus Bald.in.d.aut.idē dicerent hic. dicta
aūt doctorū quando debetur in bonis extraneis.
vel dic tertio et melius ꝙ Neapo. loquit qsi esset
ingressa religionē in capacem dicta doc.q si religio
esset capax et sic intellige ptraria et an pōt vēdere
dictum vsufructū casu quo transiret religionem
in capacem dic vt no.per Car.et alios in cle.exiui
de paradiso de verbo.signi.
83 o ¶ Consolidatur. ¶ † Alibi dicit reuertatur.ff.
de iur.do.l.cū in fundo.§.ꝙ si mulier et.l. si vsus
fructus.Sic et feudū reuertit ad dñm in.x.col.qui
modis feudū amic.c.quia supradictū.§.itē si fra
trem.Sic et dominiū pdij dotalis exobitu mariti
li reuertit ad mulierē.ff.so.ma.l.si constante sic.C.
de reuoca.don.l.si nunq̄. Neapo.
84 p ¶ Liberis.¶ †.S.ex quacunq3 vxore susceptis
Nā3 de hijs omnibus supra pxime dixi et subau
di liberis.l.omnibus cū indefinita equipollet vni
uersali.ff.de lega.ij.l.si plures Institu.de satisda.
tu.in prin.et pro hoc.C.de impuberum et alijs sub
sti.l.cum quidam. et sic secus si predecedat vnus
sine liberis natum tunc succedit frater et nō accre
scit matri cum etiā vno filio superstite mater vsu
fructum tantū haberet. vt hic subtilis cōsideranti
.n.etc. alias superstite aliquo filio haberet aliquā
partem quarte pleno iure et aliquā partē quo ad
vsumfructum.ꝙ est inconueniens sm̄ hoc ius nā
hec proprietas et eius vsufru.concernunt se ad in
uicem vniformiter circa consolidationem vt ipsa
consolidet vsufructui per mortem liberorum sicut
ß5 vsufructus sibi per mortem matris.¶ † Item cir
ca peremptionem quia vtrunq3 perit et finit mor
te quod est mirabile vt morte pprietariorū cōso
lidetur proprietas matri fructuarie et sic vno mo
mento non residet pprietas in hereditate vtriusq
decedentis sine liberis consideranti.n. hec cōsue
tu. paria esse quo ad plenam quartam liberos nō
extare et decedere sine liberis. vt ex tunc habeat
quartam plenam ipso iure cū dicat hic habet et sic
non habet necesse eam petere. Neap.
ε6 q ¶ Habet. ¶ † Sed quero an eam habeat iure
successionis Rn̄deo non quia tunc opus esset adi
tione quod hic negari videt cum dicit habet et sic
ipso iure cum sit pstitis temporis. C.de sacrosan.ec.
.l.iubemus.§.sane in glo.per sententiam et sic ha
bet iure accrescendi illico post mortem filij.nam
quotiens fructuarius acquirit proprietatem proprie
tas accrescit vsufructui institu.de vsufruc.§.fi.Sed
hoc iure acquirit virtute.huius cōsuetu.ergo hēt
87 iure accrescendi.¶ † Sed an reliqua bona filij po
terit mater habere iure successiōis.Rn̄deo sic qa
quartam habet iure sue.cōstitutio. et sine onere si
cut a principio et tanq̄3 bonum mariti quondā s3
bona filij non phibent hic posse habere iure suc
cessionis cū oneribus hereditarijs et sic hereditas

filij non dicetur consistere nisi in illis tribus parti/
bus. Et si opponis q proprietas illius quarte fue/
rit in hereditate filij. Rñdeo q licet illa proprietas
fuerit filij non tñ relinquitur in hereditate cũ illico
eo mortuo accrescit vsufructui. sicut econtra ma/
ter licet habeat vsumfructum nõ tñ relinquit ipsum
in hereditate cũ
illico ea mortua
accrescat prop̃rie/
tati sicut. ñ. vni/
formiter se con/
cernunt hic vsu/

a **D**Os et quarta b si
ue c quarta d peti
non possunt absqz e instru/
mento dotali: et instrumen/
to quod Neapoli quartula
nuncupatur.

fruct⁹ et proprietas vt hic patet licet sit secus de iu/
re cõmũ quo ad hoc videlicet q proprietas accre/
88 scat vsufructui. ¶ † Item an possint filij post mor/
tem eorum super ipsa proprietate disponere. Rñ/
deo non viuente matre et non consentiente quia ẽ
omnino ad matrem peruentura proprietas statim
morte filiorum vt ipsa proprietas efficiatur plena.
89 ¶ † Se quid si mulier alienauerit hunc vsufru/
ctum an hec proprietas accrescat huic vsufructui.
videtur q nõ quia cessat contemplatio matris vt
in re iuris priuilegiũ personale nam ex parte ma
tris est ius singulare vt dixi. Item quia ipsum ius
vsufructus ab ossibus suis nõ potuerit abdicare
alienando sed vtendi tantum facultatem transtu/
lit vt no. ff. de vsufr. l. arboribus. §. vsufructuarius
licet videatur alia glo. contraria eo ti. l. non vtitur
. §. fi. accrescet ergo ipsi mulieri adhuc fructuarie
seu retinenti ipsum ius vsufructus et erit amodo
plena proprietas apud eam licet facultatem vten
di transtulerit in alium. alij dicunt q mater habet
hanc proprietatem iure successionis quasi mater
succedat filij in hac proprietate paterna quod nõ ẽ
verum vt modo dixi sed si esset faceret pro intelle
90 ctu consuetudinis si quis vel si qua. ¶ † Sed quid
si liberi alienassent hanc proprietatem similiter fi
nietur morte ipsorum. Respondeo sic cum res in/
ter alios acta &c. et quia transit cum sua natura. ff.
de contra. emp. l. alienatio et quia que sunt de con
suetudine semper videntur inesse contractibus. ff.
de aqua plu. ar. l. si prius. §. i. et. ff. de leg. pmis. l. iij.
. § i. lege. Neapo.
ADDI. De hoc verbo habet dic per Bar. in. l.
centurio in fi. de vulg. et pupil. Bald. in. l. data opa
. C. qui accu. nõ pos. Albert. in dic. in verbo habe=
r ¶ Discesserit. ¶ † Sponte seu culpa sua nam
91 si alterius culpa discesserit morari diceret. ff. de
alie. leg. l. gayo. §. Imperator immo diceretur per
seuerare. ff. de condi. et demon. l. pater. §. socrus.
¶ Item quid si discessit et fuit reuersa non videt
discessisse ar. ff. de diuo. l. ij. causa. n. ingressus mul
tum est aduertenda vt in materia aũt. ingressi. vel
dic q sufficit si semel discessisset nam de primo di
scessu intelligendũ vt ar. ff. de iure do. l. dotis p/
missio. ff. de verb. obli. l. eũ qui Calendis et de ver.
sig. l. boue. §. hos sermones. Neap.
ADDI. Ibi de primo &c. vide ad hoc plura et
pulcra similia que cumulauit Fel. in. c. innouam⁹
de tre. et pa. post Alexan. i cõs. xvi. in. iiij. volu. q or/
dinari⁹ dixi in tracta. ele. in. ij. impressio. nu. cclxij.
a ¶ A Domo. ¶ † Accipe domũ pro habitatiõe
92 et sic siue propria siue conducta siue quocunqz mo
do concessa. ff. de iniur. l. lex. cornel. §. domũm. ff. de
adulter. l. qui domum et. l. nec in eo. §. ij. ¶ Aliqñ
ponitur pro familia et agnatione. ff. de alie. lega. l. cũ
vnus in princ. C. ne lite poñ. l. i. ff. de testi. l. pen. §.
de quadri prescri. l. fi. et ita forte hic. ¶ Quid. n. si
domus fuit vxoris vel matris non curo et hec ex/
pulit filios seu fa
miliam viri nam
tũc videt disce/
dere a domo vi/
ri. i. filijs et fami/
lia seu cognatio
ne viri et sic sumit secundo regũ. c. i. in prin. ibi fa/
cta est magna contentio inter domũ Saul et domũ
David et in hoc casu ex tunc computabo annum.
93 ¶ † Sed quid si vxor fuit in officio cũ viro extra
patriã an rediens dicas discedere a domo viri.
Rñdeo non quia domus dicit vbi quis in sua pa
tria sedes et tabulas haberet &c. ff. de verborũ si/
gni. l. in censoria. Neapo.
ADDI. De domo vide per Albert. in dictio in
ver. domus et ibi quid veniunt appellatio dom⁹.
Et pone ego natus neapoli habeo domũ Capue
an debeo grauare priuilegio ciuitatis Neapoli/
tane dic q si ita fuit decisum in. S. consi. vt refert
d. D. Matth. de affli. in decisio. 384.
94 a **D**Os et quarta. ¶ † Hec consuetudo habet
duo dicta. Primum dictum est q dos non
põt peti sine instrumento dotali. Sm dictum est pro
quarta seu quarta non põt peti sine instrumento
quartule. ¶ Nota q hec cõsuetudo põit duo vsua
lia verba. s. quarta siue quartula sic. n. plerumqz
nominabantur presertim a mulieribus que ple/
rumqz iocose ipsam tumulum nominabant vt cuz
hec consue. sint facte sm vsualia verba vt supra in
probe. et cõmuniter norma loquendi mixtim vteba
tur quarta et quarta ideo hic mixtim vtitur. habẽt
respectum ad vsualia verba et propterea dixit siue
quarta. Alij dicunt dos et quarta siue quartula
quasi siue petatur sola quarta necessariũ ẽ vtrũqz
instrumentum. s. dotalis et quartule quasi quarta
sicut donatio propter nuptias fiat et petatur respe/
ctu dotium vt in auten. dos data. ¶ Sed prauus
est hic intellectus consueuerunt. n. periti cõsulere
q quarta fiat ante instrumentum dotale p aliquã
diem et sic non valeret quia dos data seu confessa
ta. nõ erat sicut donatio propter nuptias que cũ fiat
post dotem dicit antifernã. C. de dona. ante nup. l.
95 cũ multe. ¶ † Item posset mori vir ante instrumẽ
tum dotale confectũ et sic mulier nõ haberet quar
tam decepta cõsilio peritorum. ¶ Item posset mu
lier perdere instrumentũ dotale ergo perderet
actionẽ ad quartam sibi cõpetentez virtute instru
menti quartule quod esset iniquum et nulla lege
vel positione probabile. ¶ Item posset mulier ex
nobilitate et pulchritudine absqz dote maritari cõ
stituta sibi quarta cũ hoc nulla lege prohibeat et si
opponitur q non est iusta vxor non data dotez vt
in aũt de non eligen. secundo nube. §. fi. col. i. Re/
spondeo verum est quantũ ad petendũ donationẽ
propter nup. vt ibi pater alys ẽt modis dicit vxor
iniusta vt no. ff. de adulte. l. si vxor. §. i. Item pro hoc
intellectu est. c. regni regis Caroli secundi quod

incipit mulier dotarium vbi mulier ex dote nō da
ta lucrifacit dotariū nec est similis quarta dona/
tioni propter nupt. immo dissimilis per omnia vt
96 supra in rubrica dixi. Sed visuale verbum ponit
hic. s. quartula quod non inuenit in iure. ¶ † Sed
qd si dos est legata an sit necessariū instrumentū.
Rñdeo aut sui: expressa quantitas vel res certa ꝛ
tunc est necessariū. ff. de dote prele. l. ij. §. pen. nisi
fuisset demonstratū instrumentū puta centū que
vxor mihi dedit in dotē pro vt in instrumento con
tinet sibi lego insti. de lega. §. sed si vxori. Si vero
non expressa quantitas puta dotem quam mihi
dedit lego tunc debet probari data quod credo
sufficere per testes. C. de fide instrumentorum.
Sed ꝙ non pōt peti licet ergo possit ꝓbari non
tamen contentat hec ꝯsue. quātū ad hoc vt possit
peti nisi appareat instrumentū dotale. Ex ipso er/
go instrumento dotali orit ꝛ fundat ius agendi ꝛ
sic loquit cū petitur vt dos data seu cōfessata ꝛ in
hoc casu est correcta. l. in exercendis. ꝛ si nō loqt
cum petit dos legata seu vt legatum dixi ꝙ dos
data seu confessata pōt probari p testes nec tñ po/
test peti ꝑ eo ꝙ ius agendi ad dotem fundat ex
97 ipso instrumento. ¶ † Pōe ergo ꝙ mulier seu he/
res soluto matrimonio videns se nō habere instru
mētū dotale sed testes per quos potest ꝓbare ꝙ
vir recepit seu confessus fuit se recepisse dotē ꝛ
promisisse eas restituere in casu ꝛ propterea obliga
uit omnia bona sua ꝛc. non vult agere ad dotē cu/
ius petitio fundat ex instrumento sed vult agere
ypothecaria. queritur an possit ꝛ videtur ꝙ sic qa
non petit dos vt ex premissis apparet sed contra
puto nam pactum abiectum debito vr abiectū et
ꝛ ypothece. ff. qui mo. pi. vel ypo. sol. l. soluit. §. ꝛ nā
ius qd est principali ē in accessorio. ff. como. l. si vt
certa. §. vsqꝫ adeo cum concor. ꝛ facit ea lege. §.
fine ꝛ hoc teneo ꝓ vero cū consue. sit quedam pa/
ctio ciuiū. C. de decretis decur. l. rubrica lib. x. Sꝫ
est ar. contra. ff. de pigno. l. quesitū de po. l. i. §. que
depositis. sed solue ibi. Sed non est ita ecōtra. s. ꝙ
pactum appositum super pignore trahatur ad de
bitum. ff. de leg. iij. l. iij. §. fi. ꝛ que in frau. cred. l. i.
98 si pignus. ꝛ. ff. de pactis. l. postqꝫ. Neap.
b ¶ Siue. ¶ † Declaratiue ponit nam quod di/
xi per verbum visuale. s. quatra declarat p verbū
iuridicū subueniendo siue quatra sic infra de fa/
ciendo cintimulo. l. i. dicit prestinum siue cintimulū
volens exponere verbū visuale ꝛ iuridicū eiusdē
significati ꝛ sic dictio siue nō auget nec diuersifi/
cat sed multiplicatis verbis idē repetit vt no. Ar
chi. extra de litis conte. c. i. lib. vi. ibi transacta seu
finita ꝛc. ꝛ vide. ff. de aur. ꝛ argen. lega. l. si quis ita
ꝛ infra qui. here. in loco succedant ꝛc. Neap.
99 c ¶ Quarta. ¶ † Sed quid in antefato terciaria
vel dotaria seu semiquarta. ¶ Rñdeo idem licet
enim ista varijs nominibus nuncupet sm qd va/
rio iure seu modo viuit: omniū tñ est vna quodā/
modo censura cū hec omnia sint ad lucrum mulie
ris licet diuersis modis. ¶ Sic ꝛ lex arguit ex
identitate visus. ff. de contra emp. l. in venditio/
100 nibus. ¶ † Sꝫ quid si inter barones celebratur do
tariū in ciuitate neap. ¶ . Videt idem. ff. de eui c.
101 l. si fundum. ꝛ. C. de sum. tri. l. i. per Cyn. ¶ † Sed qd
si mulier est cōstituta quarta an possit petere don.
propter nup. ¶ Rñdeo sic cū illa fiat ad cautelam
dotis vt supra in rubrica dixi quarta vero ad lu/
102 crum licet petere don. propter nup. ꝓpter consue.
hodie forte non possit. ¶ † Vide ergo quot species
bonoꝝ pōt habere mulier: qa spōsalitia ante nup.
que dr antisterna: dotalem parafernam: quartā in
burgensaticis: dotarium seu terciarias in feuda
libus: ꝛ qñdoqꝫ antefatū in pecunia vel re certa.
¶ De parafrenis hic non tracto. Neapo.
ADDI. De quarta terciaria ꝛ alijs similibꝰ no
minibus vide plene per Luc. de pen. i. l. si quis de
cursoribꝰ. C. qñ ꝛ qbus quarte pars dꝫ lib. x. vbi oīa
103 vide si desideras hanc materiā habere perfecte.
d ¶ Peti. ¶ † Sed an posset compensari puta re
cepi filiam tuam in vxorem postea mutuaui tibi
centum postea moritur filia tua te superstite pře
ꝛ herede suo peto a te centū que mutuaui tibi tu
compensas dotem quam dices dedisse mihi ꝛ ꝓ/
bas p testes ipsam dationem seu ꝯfessionem quo
modo an sit ante audiendus videt ꝙ sic qa illud
est debitū naturaliter ex quo ꝓbat per tex. ergo
compensatur licet peti nō possit defectu actionis
. ff. de cōpensationibus. l. etiam secus aūt si deficiet
actio virtute except. vt not. eo. ti. l. quecunqꝫ defi/
cit ergo hec actio ad dotem virtute huius consue.
que ius in ciuile est ꝓpriū. s. ciuitatis insti. de iure
natu. §. ij. ergo naturalem obligationem non tollit
insti. de leg. age. tu. §. fi. Neap.
ADDI. De compensatione vide que dicam in/
fra in verbo solutum.
104 e ¶ Instrumento dotali. ¶ † Videlicet originali
nam autenticari non pōt ꝛ autenticatum nō facit
fidē infra in consi. instru. confec. ¶ Sed quid si sint
plura. Rñdeo vt notaui supra in consi. si aliqs mo
riens super verbo testamento pteres seda non est
instrumentū. ¶ Item quero quod dr instrumentū
dotale. Rñdeo in quo continet datio seu confessio
dotis dummodo sit publicum. C. de dot. causa non
105 numerata. l. i. ¶ † Item quid de instrumēto pacto
rū in quo continetur dos data seu cōfessata. Re/
spondeo idem in auten. de aqua doc. circa prin. col.
106 vij. ¶ † Idem de instrumento sponsalitiorū in quo
continet dos data seu confessata licet. n. sit nuptia/
le cum dotale dr. C. de nup. l. imperiales circa me
dium: sed dotale tñ non ꝓbat matrimonium. C. de
nup. l. neqꝫ sibi nup. ꝛ no qui offi. extra de presum
ptionibus. c. illud quantū autem ad legitimandus
filios virtute instrumentoꝝ nuptialium requirunt
instrumenta dotiū matrimonij. no. in autē. qui mo.
107 natura effi. legi. in prin. col. vi. ¶ † Sꝫ quid de in/
strumento augmenti dotis. Rñdeo idem dummo/
do fiet legitime ꝛ in aūt de equali doc. §. vt ne cō
tingat vsqꝫ ad. §. hijs cōsequens col. vij. ff. de pac.
dota. l. inter generum. §. cū inter ꝛ vide infra pri/
ma consu. in glo. confessionis ꝛc. ꝛ. C. de iure dot.
. l. etiam si non dotem. Corrigit ergo hic. C. de rei
vxo. acc. §. ꝛ nemo putet ibi nihil. n. prohibet vt si
sine scriptis dos det vel ꝓmittat vel suscipiat ꝛc.
108 de iure do. l. etiam. ¶ † Sed quid si dos fuit pro/
missa sed non data ꝛ vir sustinuit onera matrimo/
nij an eo mortuo debeatur quarta. Rñdeo forte
sicut vt in autē. de nō eligendo. secundo nuben. §.
penul.

12 penul.col.l.¶ † Sed qd̄ si introductū ē perditum
pōt tñ ꝓbari pditio ⁊ ei⁹ tenor an sufficiet hoc ꝓ-
bari ad petendū dotē vr̄ ꝙ nō qa hec ꝯsue.reqrit
instru.vt hic ⁊ scripti iuris ē ergo vltra interpreta
ri nō licet.ff.admuni.l.ꝯstitutionib⁹. Sed cōtra pu
13 to.¶ † Nā si papa mādat iudicib⁹ ꝙ ꝓcedāt ꝼm
tenorē pꝛimā lit-
terarū ꝙ si litte-
re sunt pdite nō
possunt ꝓducer
nisi tenor ꝓbet
p testes ꝙ bene
nouerint lege-
rint ⁊ cognoue-
rint tenorē litte-

a Contra b instrumē
tū aūt c dotale d p
batio nulla admittitur e pꝛe-
terꝙ si mulier dotata dece-
dens f testata illud quod se
cundū consuetudinē neapoli
tanaꝫ relinquere pōt in ipsa
vltima voluntate relinque-
rit ⁊ g ꝓbetur illud h esse so
lutum.

rarū nō cancellatū vel viciatū extra de fide instr.
.c.i.p her.⁊ plenii⁹ p eundē her.de pui.⁊ execa.ꝓ-
uile.c.cū olim. Itē qa si instro ꝯtract⁹ inscriptis ce
lebratiē aliqd ex errore scriptū ē pōt ꝓbari illud
ex errore ibi scriptū vt no. doc. C.de testamentis
.l.error ⁊ sic veritas tenoris pōt ꝓbari p instrumē.
tū ex quo ꝓbaf tenor instrumenti Sed ar.ꝯtra vi
def.ff.ad.l.aquil.l.in.l.aquilia delicti ⁊.ff. de fur-
tis.l.q tabulas vbi sufficit ꝓbaf tenorē ad ꝯdem-
nationem inducendam. Neapo.

ADDI. Ibi nu.ij.forte non ⁊c.an aūt sit idē in
alimentis dic p Alex.in.l.diuortio sol.ma.⁊ in.l.si
quis de ꝯdi.ob cau.⁊ quid si nulla dos est ꝓmissa
vide do.Ja.in.l.si quis ⁊ ibi nu.xiij.pꝛimaꝫ litte-
rarum dic p moder.mari.do.Ja.in.l. si quis in ali
quo de eden.⁊ ibi nu.xiij.Sed arg. ꝯtra collige
ex verbis isti⁹ ꝙ tenor instrūi pōt ꝓbari p testes
tñ videf cōtra Fely.in.c.sicut de re iudi.in.vij.col.
ver.septima declaratio ēt per Card.i ꝯs.xxvij.in
cip.in cā ⁊.q.⁊c.ꝙ qñ materia exigit ꝙ scriptura
exhibeaf nō sufficit ꝙ ei⁹ tenor probetur nō ob-
stantibus dicas verā eē teoricā neap.vt voluit Fe
ly.in.c.sicut ꝯsuetudo in.iij.col.ver.iij.ꝯclusio post
Abb.ibi ⁊ Bar.in.l.testiū.C.de testi.de ꝓba.ꝙ te-
nor instrumēti bene pōt ꝓbari p testes ꝯtents in
eo testificando qñ ipsuꝫ instrm est pditū in quo re
quirunf tria pꝛimo ꝙ actus sit celebratus secūdo
ꝙ scriptura sit inde ꝯfecta tertio ⁊ vltimo ꝙ cau-
sa sit pditas secūdo intellige nō habere locū qñ vel
let ꝓbare p cōfessionē aduersarij vel p quinqꝫ te
stes tertio nisi hñs ꝓbare vellet producere testes
legalissimos quarto intellige nō habef locū coraꝫ
iudice ecclesiastico ⁊ ideo cautus sis ꝙ semper cō
uenias debitores dotiū corā iudice ecclesiastico di
xi i cautelis meis in cautela.xxv. dicta statutū ⁊c.
Tñ istud neap.nō ē verū cū in curia archiepiscopa
li extat ritus ꝙ oēs cōsuetudines inscriptis redact.
ciuitate neap.obseruenf in eadem curia pterꝙ cō
suetudines iuris congruit quo intellige nō habe-
re locū de ꝓbando iuramento qd̄ interuenisset i
ꝯtractu ⁊ de his ⁊ alijs limitationib⁹ addictā ꝯtra
riā regulā vide copiose p Fely.in.d.ver.iij.ꝯclusio
⁊ an sufficit solū ꝙ testes loquaf de materia ꝯtēta i
ipso introducto dic p Fely.in.c.sicut in.iij. col.in
ver.iij.declaratio de re iud.⁊ no.ꝙ i sacro ꝯsilio
fuit decisum ꝙ ad ꝓbandus ypothecationem vel
fideiussionem dotis non reqritur instrumentū sed
sufficit per testes probare vt refert do. Math.de
afflic.in decl.332.gabriel ⁊c.quia presens ꝯsuetu-
do loquitur petitione ⁊ nō de probatione: sed quid.
si pars presentauit instrumentum sed pars aduer
sa illud lacerauit an stef dicto presentātis cū iura
mento dic p Fely.in.d.c.sicut in ver. ex qua rōne
in.vij.col.iij.vltima impressione. An aūt mandatū
ꝓcuratoris po-
test pꝛobari per
testes Bal.in.l.i.
C. de pꝛocur. Et
quid de docto-
ratu Bal.in.l. so
lemnibus. C. de
fide instru. ⁊ qd
de admissione i
poss. Bart. sing.in.l.si.de ed. diui. adri. toll. ⁊ an
dicta testium possint probari per testes glo.sing.i
.l.plaꝫ.C.de sen.⁊ ibi Bal.⁊ qd i gratia pape vel
pꝛīcipis Fely.l.c.ex diligēti de simo.⁊ qd i stipula
tiōe Bar.l.l.ea q̄ de dona.inter vi.⁊ vxo.Bal.in.l.
gesta de re iud.⁊ qd i pub.pcessus immo post In
noc.i.c.Alberic⁹ de teste.⁊ qd i pacto i ꝯpromisso
appositus vel ipo ꝯpꝛomisso Cy. Ang. post tex. ibi
de ed.diui.adr.toll.C.⁊ qd i sentētia rota in deci.
424.de quo vide Fely.l.c.sicut de re iud.⁊ qd in
ꝯmissiōe citatiōis.o.An.⁊ alij i.c.cū dilecti de do
lo.⁊ ꝯtu.Cy.⁊ Bal.in.l.ꝯsentaneū.C. q̄ ⁊ qñ iudex
⁊ qd i exceptiōe Bal.i.l.scire opꝫ de excus. tuto.
⁊ qd i ꝯstitutiōe scribētes i rub.de ꝯstitu.⁊ qd de
renūciatiōe bñficij Bal.i.c.solite de restit. spol.⁊
an lex possit ꝓbari p testes Abb.i.d.rub.⁊ qd i le
gatiōe Imo.i.c.cum inter de offi.de leg.⁊ qd in li-
centia data ab episcopo Imo.in.c.fraternitatis de
cler.non resid.

14 a Contra.¶ † Hec ꝯsu.duo pōit.s.regulā ⁊ in
stantiā a regula vt patet i littera in ꝓdicta
aūt regula pōt multipliciter pōi casus pꝛimo sic vi
ro mortuo vxor petit dotes puta cētū ab heredib⁹
seu successorib⁹ viri vex si nō hēt instrm dotale vult
tñ ꝓbaf p testes se dedisse viro cētū i dotē ⁊ fuis-
se exinde rogat⁹ de ꝯficiēdo exinde introductū iux
ta morē ciuitatis heredes opponūt ⁊ dicūt ꝙ matri-
moniū fuit ꝯctū pter instrꝫ dotale q̄rif an sint ad-
mittēdi ad talē ꝓbationē vt sic iudex determinus
vtriqꝫ parti ⁊ rūdef ꝙ nō ⁊ sic dand⁹ ē terminus
parti mulieris tñ nā ꝯ.l.pter instrꝫ dotale nō ad-
mittif ꝓbatio ⁊ sic expōe ꝯtra.i.pter naꝫ ꝯtra le-
gis dispositionē df facef q sine ipa facit. C.de his
q ve.eta.i petra.l.ij.i si.⁊.ff.de mio.l.vex.§. ex fre.
¶ Alij dīt ꝙ hec ꝯsu.locū hꝫ qñ i instro dotali ꝯti-
nef qd̄ ñ possit ꝯtra ꝓbare nā ꝯtra legē df qs fa
cere qñ facit idē qd̄ lex ꝓhibet.ff.d leg.l.ꝯ legē ⁊
.C.eo.l.ñ dubiū.¶ Vel dic ꝯ instrm.i.vim ⁊ vigorē
instri.ff.q̄ sine ap.re.l.i.§.i.C.qñ appe.non ē ne.l.
certa rō.⁊ vid extra d re.iuris.c.vltro li.vi.¶ Alij
dīt instrm.i.substātia instri nā ꝯ edictū qs df paciscī
q ꝯ edicti bñficiū paciscif.ff.de pac.l.paciscī ꝯ edi
ctū ⁊ iste vr̄ bon⁹ itellect⁹ vt distinguam⁹ aut idu
cif ꝯ substātiā instri aut ꝯ formā. Substātiā aūt df cō
sensus priū seu ꝯct⁹ i q̄ ꝯrerūt extra de sponsa.c.
tuo nos i si.⁊ insti.de obl.q̄ ex quasi ꝯctu i pn.⁊ ali
bi dic gl.substātia sine cā obligādi.ff.d pac.l.iuris-
gen.§.ꝙ fere.i gl.si q ꝯtriū dicat ⁊c.in si.ipsi⁹ glo.

¶ Itē substātia dr̄ ꝯtrahētis ⁊ plus valet ꝙ agit
.l.ij.ff.de.§.de ac.⁊ ob.l.obligationū substātia ⁊ ali
bi dicit glo.alia sunt accidētalia seu naturalia cō
tract⁹ ⁊ aliqua sunt spālia.ff.de cōtra.emp.l.pacta
cōuēta.vel res q̄ vertit ī ꝯtractū.ff.de ꝯtra.emp.
l.venditionib⁹.¶ Itē causa finalis ipsius ꝯtract⁹
vel dotis ⁊ donatiōis pp nup.vtra ē substantia qa
vtraqꝫ pp mrīmoniū vt.C.de do.añ nup.l. cū mul
te circa pn.¶ Itē ꝓciū ē de substantia ꝯtractus q
natura ꝯtract⁹ qa substātia ē quā dixi natura vero
ꝯtract⁹ ē vt venient aliqua puta vt de emptione
teneat vt ea glo.in pn.no.forma aūt legalis dr̄ de
bita solemnitas eo.c.tua nos ⁊.C.de sa.san. eccle.
aūt qs res iam dictas.¶ Item cū res alienari ꝓ
hibita alienet in casu nō ꝑmisso dr̄ alienari citra
d.formā vt ibidē no.¶ Sꝫ an tūc alienatio seu vē
ditio sit ipso iure nulla. Ita ꝙ dn̄a nō discedat a
venditore. Rn̄deo aut alienatio nō tenuit pp pu
blicā vtilitatē aut pp satis impossibilitatē ⁊ primo
casu ipso iure nō tenet immo pōt a vēditore vēdi
cari qa ab eo dn̄iuꝫ nō discessit secus si pp iuris
impossibilitatē vt in.C.de agri.⁊ censi.l.quēadmo
dū lib.xi.in gl.q̄ incipit ī primo ⁊c. qd̄ ergo dr̄.C.
de fide instr.⁊ in acti.fi.l.i. lib.x. vbi res ita vēdi
tiōe ⁊c.⁊ qd̄ dr̄ de decuri.l.i.lib.xi. ibi infirma erit
vēditio ⁊c.nō intelligas ipso iure sed ꝑ sententias
nisi publica tāgat vtilitas de forma aūt cōuētiona
li quā ꝯtrahentes dant dic.ff.de ver.ob.l.in ꝯuētio
nib⁹.¶ Si aūt res alienari ꝓhibita pacto ꝯtrahētiū
alienet an trāsferat vel retransferat dn̄iū dic vt
no.ff.de acq.pos.l.q absēti.§.i.⁊.C.de reb.alie.nō
alie.l.fi.in ma.gl.¶ Itē forma dr̄ ꝯdō seu lex.ff.de
admi.tu.l.ciui.¶ Itē dr̄ ꝑfectio rei.ff.de fal.l.q fal
sam monetā ⁊ de ꝑfectiōe nō emptionis dic vt.ff.
de peri.⁊ como.rei vē.l. necessario ⁊. C. qñ licet
ab emp.disce.l.ij.¶ Itē ē ꝑfectio rei qñ tota forma
seruata ē.ff.de fal.l. q falsam monetā primo casu
† videlicet ꝯtra substantiā instri nō admittit ꝓba
115 tio ⁊ ita hic ⁊ sic nō pōt argui de simulato ꝑ testes
videlicet ꝙ res aliter gesta sit ī substātia ꝯtractus
q̄ꝫ ꝯtineat ī instr̄o ⁊ ita hic ⁊ ista ī ꝯsu.ꝯtra instr̄a.
Sꝫ ꝑ aliud instrm̄ posset forte ꝓbari simulatio vt
ibi a ꝯtrario sensu nec de nō soluto ⁊ sic corrigat
hic titulus de dote cauta nō numerata nec de su
perfluo scripto vel emisso puta ꝑ errorē si ad hoc
inducant testes q interfuerūt ꝯtractui postq̄ꝫ se sub
scripserint vt tractat Ioan.extra de fide instru.c.cū
Iohānes heremita ⁊ sic tantū plus valere ꝙ agi
alia ꝓdicta iura videnī hic corrigi.¶ Secūdo ca
su qn̄ arguit instrm̄ ꝯtra formā cessat hec ꝯsu. qa
tūc nō tā ex obiecto ꝓbatiōis q̄ꝫ ex defectu sui ipi⁹
reddit nullū puta si ē ꝯfectū ꝑ curiales sine forma
hax ꝯsu.vt infra de instru.ꝯfec.ecc.vel si confectum
ꝑ tabellionē ⁊ deficit numer⁹ testiū vt ī ꝯstōne re
gis instrox robur ⁊ ꝓ hac dī. bn̄ facit.ff.de his q
vt i.d.l.fi testm̄ ꝑfis vbi dr̄ aliud ē impugnare iu
diciū testatoris ⁊ sic substātiā facti ⁊ aliud de iu[illegible]
b⁹ disputare vt nō iure scm̄ ⁊ ꝑ hoc.C.de inoffi.te[illegible]
l.ei q ⁊.l.ꝯtra maiores.¶ Itē facit qa nō ē instrm̄
qd̄ ē ꝯtra formā.ff. de sta.ho.l.nō sunt libert [illegible]
cēsi.l.formā.C.de iure fi.l.certa forma [illegible] formā [illegible]
dat esse rei.ff.ad exhibē.l.iul.¶ Itē qa imperfectū de
fectu ꝯsignatiōis ⁊ sigillatiōis nō ē etiā exiben.ff.
de tab.exib.l.i.§.hoc interdictū in gl.hoc ē contra
⁊c.obmissio.n.debiti sigillatiōis viciat instrumētū
.ff.de testib.l.ad testiū.§.si quis ex testibus.
ADDI. Ibi secūdo casu ⁊c.q̄ requirūtur ad hoc
vt instrm̄ sit validū vide plene Feli.in.c.si scriptu
rā i.ij.col.ī ver.ī gl.i.⁊c. de fide instru. ⁊ q̄ inducāt
instrm̄ falsum idē i.c.inter dilectos i.iij.col.ver.no.
plura.eo.ti.hodie vero de requisitis ad instra hēs cō
stōnē ꝯsuetudinē de instru.ꝯfici.⁊ no.ꝙ sm̄ ꝯstōnē
regni instrox de fide.⁊ auto. instru.ꝙ qñ q̄ntitas ē
intra librā tā ī mobilib⁹ q̄ꝫ ī immobilib⁹ reb⁹ suffi
ciūt duo testes ꝓbare fide . si vero q̄ntitas ē supra
librā requirūtur tres excepto iudice ⁊ notario.
116 b ¶ Instrm̄.ū † Ergo suppōit ꝙ sit instrꝫ ⁊ sit sm̄
formā alias si eēt instrm̄ vt mō dixi.¶ Quid ergo
possit argui de ī fiso vt si mulier vel ei⁹ hrēs ꝓdu
ceret instrm̄ in vsum. Rn̄deo ꝙ debitor ꝑsumit li
berat⁹ nisi ꝓbet ab alio in fisum.ff.de ꝓba.l. si chi
rographū. Incisio.n.apparēs viciū ē ergo minuit
ei⁹ fidē.C.de edic.di.adri.tol.l.fi.¶ Itē qa ex quo
ꝓducit incisum ergo cū ꝯtagina natura incisiōis.
¶ Itē qa ꝙ instrm̄ dotale incisum nō differat a ta
no nulla ꝯsu.vel.l.caueī. ¶ Itē qa cedit quasi nul
lū ex defectu sui ipsius poti⁹ q̄ꝫ ex obiecto ꝓbatio
nis ar.ꝯsti.regni instrox robur.⁊ ꝑ hoc.C.qñ appe.
nō ē necesse.l.ij.⁊.ff. que sententie si ap. re.l.i.§.i.
117 ¶ † Sꝫ an possit argui de falso. Rn̄deo sic vt lita
de instrumentis confici ꝑ curiales.l.contra instru
menta in fi.⁊ quia falsum instrm̄ nō est instrumen
tū.ff.quēadmo.te aperi.l.ij. §.i. at hic loquitur cū
est instrumentū. Preterea ex hac consue. inducit
presumptio iuris ⁊ de iure similiter ē quando mu
lier accepit vt intercederet quia tūc tenet ⁊ caret
118 auxilio velleiani.¶ † Si de hoc instrm̄ publicū cō
fectum inueniatur ⁊ a tribus testib⁹ subsignatum
tunc eidem omnino credendum est ꝙ non admittit
ꝓbatio incontrarium.C.ad velleya.l.antiqꝫ ī prin.
debet ergo existere ipsum instrumentum verum
⁊ completum ac subscriptum super quo fundatur
119 ipsa presumptio † sic est presumptio pro inuenta
rio contra tutorem.C.arbi.tu.l.fi. dummodo appa
reat inuentarium legitime factum vt ibi. ¶ Item
quia consue.non debet esse occasio falsitatis quia
iuramentū non debet esse vinculum iniquitatis.
xxij.q.iiij.inter cetera.¶ Sed licet dicta opinio sit
vera ne tū cauillationem exigende dotis inducat
excludo ipsam in quinqꝫ casibus. ¶ Primo vbi
falsitas apparet in aperto ex ipso tenore instrumē
ti itam tunc exhibendum non est ⁊ sic non habet vi
gorem ēt vt ostendatur.ff.de tabu.exhi.l.i.§.hoc in
terdictum in glo.hoc est contra ⁊c.vnde si non ha
bet vigorem vt ostendatur multominus vt ex eo
dos exigatur ⁊ hoc qñ vicium est apertum sꝫ nō
visibile ⁊ non intelligibile puta circa indictionem
vel circa dominationes imperatoris vel regis vel
aliter.¶ † Secundo qñ vicium est visibile puta ra
120 sure vel lineature vel similiter. C. de edic. diui
Adri.tol.l.fi. potest tamen tunc qui producit tales
scripturam suspectam vituperatam vel calumnio
sam ꝓbare esse verā vt no. Inno. extra de fide in
strumētox.c.ij.⁊ de ꝓba.l.iubem⁹ ⁊.ff.de fide.l.l.i.
§.fi.¶ Tertio si testes qui interfuerunt cōtradicāt
instrumento ante subscriptionem eorum vt no.In

no.extra de fide instru.c.cũ Johannes in glo.que
121 incipit si omnes rc.¶ † Quarto si pbatur falsitas
per aliud instrumentum puta titius cõfessus ē ta/
li die se recepisse dotes a ticia cũ reuera tali die
fuerit longe ultra dietã abs· ne quod probatur per
aliud instrumentum ibi factum melioribus ꝛ plu/
ribus personis confectum ꝛ roboratũ.C. de ꝯtra/
hen.ꝛ com.stí.l.optimam in fi.p hoc infra i ꝯsuet.
ꝯtra instrũ ubi instrm fallit ꝛ sic dotale non pōt ꝓ/
bari simulatum seu falsum p testes ergo p instrm
ut ibi dixi.¶ Quinto pōt pbari falsitas per contra
riam veritatē puta si notoriũ est ꝙ mulier seu uir
tempore confecti instrumenti fuerit mortuus vel
captus ab hostib⁹ plus ergo veritatis hꝫ in se noto
riũ ꝗꝫ instrumētum dotale cum notorium nulla po
test tergiuersatiōe celari adeo ꝙ qñqꝫ ēt indagi/
nē non requirit extra de off.ꝛ potu.dele.c.i.li.vi.
in gloss.super verbo manifestis ꝛ super verbo de
fendere ꝛ nota.in autem de re.ꝛ ea que par§.quia
col.v.ꝛ ff.de acc.emp.l.emptores in prin. ¶ Sed
de hoc quo difficile est exemplum ꝛ verum repe
rire nisi accidentia facti inopinati hoc ostenderet
quod ergo speciale erit hic. Respondeo ꝙ licet
pro quolibet instrumento prima facie presumatur
C.de probat.l.cum precibus.tamen potest contra ꝓ
bari de falso per multos modos hic aūt predictis
quinqꝫ modis tantum. Item quia multis alijs ꝛ
pluribus modis probatur per alia instrumenta ꝗꝫ
contra ista.¶ Sed nunquid posset probare per te/
stes ꝙ aliquid fit ex errore scriptum in instrumen
to. Respōdeo sic p ea que no.Er.de testa.l.errore
scribendi.ff.de le.ij.l.cum proponebatur ꝛ quod
ibi no. Neapolitanus.
ADDI. Ibi sed an potest argui de falso rc.no.
ꝙ sublatis exceptionibus per statutum nulla pōt
opponi rc.legitima cum de friuolis non est dubiũ
ita Fely.in.c.ex parte el.ij.de iud.deleg.ubi ponit
viginti exceptiones que non obstante dicto statuto
opponi possunt ꝛ ibi nu.115.non admittitur proba
tio adde ꝙ licet alias cōtra presumptionem iuris
ꝛ de iure non admittatur probatio in contrarium
fallit per confessionē partis Bar.ꝛ alij in auc.Sed
iam necesse.C.de dona.ante nup.Bal.in rub.C.de
proba.in.ij.col.ver.visa diffinitione.Alex.in.ir.ꝯsi.
in.iij.parte Pau. de ca.in.consi.vij.ad primũ que
situm rc.ꝛ hoc ēt amplia ēt si non iurat cum iurat
non tenetur Bal.in.l.ij.in repe.ff.de iure iur.ꝛ hoc
ēt amplia in confessione ficta Aret.in.c.ꝑposuisti
in.iij.col.de proba.per Bar.in.l.absentem de pe/
nis in prin.Item fallit illud principaliter ꝛ sic se/
cundo in cā matrimoniali in qua non admittitur
probatio contra presumptionem iuris ꝛ de iure ēt
per patris confessionem.c.sup eo de eo.qui cogno.
consang.uxo.sue.do.Bar.cepo.in cau.finis cau.rr.
Item fallit in cōfessiōe fcā per iracundum immo.
sing.in.c.fi.de cōfes.faciunt dicta p Fely.i.c.et ibi
in fi.de iure iu.Item fallit ad finem petendi ad re
stōne ex clausula generali Alex.l.l. Imperatores
de re.iud.ꝛ in.l.inter stipulantem.§.i. de ver.ob.
Item fallit qñ fuit probatum ꝛ nō fuit oppositum
ita sing.Abba.c.cum cōtingat in.iij.col.de offi.de
leg.Bal.in.l.filium quem.C.famil.her.faciunt plu/
ra similia de quibus per Jos.in.l.patre furioso de

bis qui sunt sui vel alie.iur.Item fallit in probatio
ne indirecta gl.sing.i cle.unica de ꝓbatio do.Ant.
in.c.is qui fidē de spon.Item fallit in fictione iu/
ris Bal.in add.Spe.in ti.de confes.ꝛ nō pretermit
tas ad hoc videre gl.in c.ferrum.l.dicta gl.in.l vni
ca in prin.de rei vxo.actio.Bar.i.l.si duo de acqui.
her.ꝛ in.l.siue possidetis.S.opp.C.de proba.ꝛ ibi
nu.cri.appareat inuentarium rc.de requisitis ad
inuentarium vide prescribentis in tracta.de inuē/
tario ꝛ ibi circa indictione eo.nu quādo presumatur
instrm p indictionem falsum vide glo.ordinariam
ꝛ magistram in.c.inter dilectos in verbo indictio
nis de fide instru.
122 c ¶ Dotale.¶ † Confessionis vel receptiōis ut su
pra prima.p.iu.dixi ꝛ intelligo de pma dote ꝛ sic ꝗ
ad instru.dot.cōfes.corrigit.C.de bono prescrip.l.
si quis post hac.ij.Respondeo.¶ Quid aūt de in/
stru.augmenti doti.Respondeo distinguendum aut
continet augmentum bonorum stabiliũ ꝛ tunc idē.
aut pecunie seu bonorum mobilium ꝛ tunc si tem
pore augmentationis inuenieban creditores tale
augmentum ꝛ instrumentum dr̄ fcem.ficum.i.nō
verum sed fictum seu simulatum ꝛ in fraudē cre/
ditorum ꝛ est hec presumptio iuris ꝛ de iure ita
ꝙ non recipit probationem in contrarium ꝛ tunc
tale dr̄ dotale instrumentum cum sit ipso iure nul
lum ut aūt.de equa.do.§.ꝛ ne contingat vsqꝫ ad
.§.as ꝯis nec ob.hec consti.quia loquitur de verbo
ꝛ ultimo instrumēto dotalis ꝛ facto ad augmentũ
do.C.de don.l.i.ꝛ i auten. de emp.§.in augmētis ꝛ
.ff.de pac.dota.l.inter generum.§.cum inter ꝛ in.x.
col.si conuersa fue.C.si aūt.§.si quis de manso.
¶ Sed alter distinguit aut augmentũ est diuisibile
aut indiuisibile i.x.col.de inuesti.de re.alie.fac.c.i.
§.ecōtrario.sed i augmēto hec disti.nō ē ꝟa ut no.
glo.C.de iure do.l.ēt sup verbo adicamenti rc. sed
ad ficticiũ facit eo.ti.l.ea que. Neap.
123 d ¶ Probatio nulla.¶ † .s. extrinseca nō intrinseca
sic.ut qñqꝫ ē pacti i forma ut dixi supra i.l.gl.i fi.
vel nulla.s p testes ut supra i.ij.gl.dixi vel nulla ni
si p eā ondat instru.nullũ de iure vel de facto hoc
ē ex defectu iuris seu facti ut ex pmissis clare pa
124 tet.¶ † Nulla ergo nec pscriptiōis quātūcūqꝫ lōge
ut tñ.n.pscri.actiōe dote vacuat instru.vigore suo
ꝛ sic ē ꝯ instrm.Sꝫ ꝯtra puto cũ allegās pscriptio/
nē actionis nō dicit aliqd ꝯtra istru.vel et⁹ vigorē
immo approbat istrm ꝛ et⁹ vigorē cũ dicat actionē
natā q nō pōt eē nata nisi instrm eēt verꝫ ꝛ efficax
i vigore suo dicit tñ ipam actionē iā natā ex instro
vigorē hītē tēpore soluti mrimōij eē pscriptā ꝛ sic
nō pbat ꝯtra instrm.sꝫ ꝯtra actionē natā tēpore so
luti mrimonij q actio cũ pscribit nō exiget pbari
aliqd ꝯtra instrm sed ꝯtra negligentē ꝛ sic instrm
approbatur ꝛ et⁹ vigor.s. actio ē natā ut dixi sed
annul.f ꝑdictā ex negligētia nō petentis.Illud.n.
prescribitur seu perditur quod est ar.ff.de inlusto
testa.ꝛ si ver post defectum. Neapo.
125 e ¶ Preterqꝫ.¶ † Et pterqꝫ dic.s. cũ mr dotat fi
liā quo casu minuit de dote infra ti.i.l.fi. in fi.ꝛ pi
terqꝫ de falso ut infra de instrumentis cōfectis p
curiales.l.ꝯtra instru.ꝛ in casib⁹ desupra dixi ꝛ sic
ꝯtra instrm dotale admittit pbatio p aliud instru.
dotale.d.l.si.ut supra dixi . Neap.

126 ¶ Testata. ¶ † Ergo vr loq̃ i muliere maiore .xij.
annis sed qd si minor .xij. annis nupsit ⁊ sit imma-
turū solutū est hoc mrimoniū vr secus vt hic. Itē
q̃a tale matrimo. immaturū non ē matrimo. ff. de
don. inter vi. ⁊ vxo. l. cū hic status. §. si q̃s sponsam
Itē q̃a tale matrimoniū ē cū pacto cōtractū quia
etas sicut cognatio impedit matrimo. ff. de ritu
nup. l. minorē Itē q̃a festinātia matrimōij punit. C.
de sec. nup. l. i. ergo ex tali mrimonio nō dꝫ mulier
hre p̄uilegiū huiꝰ cōsu. Sꝫ hīs nō obstātibꝰ dico ꝙ
q̃a īterest. reipub. hāc solidū ꝯseq vt etate pmittē
te nubes possit. ff. de puil. cre. l. ij. §. fi. cū. l. se. Nea.
127 g ¶ Probet. ¶ † Intellige p̄ testes vel instra. ex
q̃ nō distinguit de spē ꝓbatiōis vt no. i auté. q̃ mo.
nat. effi. le. §. deinde in glo. vt p duas col. coll. vi.
128 h ¶ Solutū. ¶ † No. hic ꝙ exceptio solutionis
pōt opponi cōtra instrm dotale ⁊ est rō q̃a dire-
cta opponit ꝯtra ipsum instrm ⁊ vires eiꝰ cū p so
lutionē tollat omnis obligatio insti. q̃ mo. tol. ob. in
prin. ergo instru. ipm p solutionē redditur viribus
vacuatū fallit i casu huiꝰ cōsu. videlicet cū mulier
testata legauit id qd̓ pōt hꝫ hoc ius ⁊ i lud ꝓbet
solutū. Itē fallit qñ mulier dotauit filiaꝫ super de
dote sua ⁊ sic minuit dotē suam. vt infra ti. i. i. fi.
129 ¶ † Itē fallit si bona mobilia vel stabilia dotis re
periunt penes mulierē eius heredes repetentes
dotē nā tunc quod petit hꝫ ⁊ sic obstat exceptio do.
130 .ff. de ex. doli. l. ij. §. siq̃s pupillo ⁊. l. q̃ etāte. ¶ † Itē
fallit si est soluta dos ex cā iudicati nā tūc si mu-
lier itez agat ⁊ pducat introductū optime oppo-
net sibi exceptio solutionis facte vigore rei iud.
cū toni ius suū ⁊ sic in introductū in iudiciū dedu
xisse vr ar. C. de anna. ex. l. si ex multis in fi. ⁊ q̃s so
lutū ex cā iudicati repeti nō pōt. ff. fami. her. l. cuꝫ
putarem ⁊. C. de ꝯpensa. l. ij. ⁊ sic debitor solueret
bis dotes sine remedio repetitiōis qd eēt iniquū.
¶ † Sed pone ꝙ mulier vel eiꝰ heres recepit bo
131 na stabilia dotalia remanente sibi introducto sano
nunc vero vigore introducti peti bona ipsa q̃ re
vera recepit asserens se nō recepisse nec ꝓbatur
ipsum tenere seu possidere p se vel aliū hītē cām
ab ea q̃ro an possit opponi exceptio restōnis ipsoꝝ
bonoꝝ aduersus introductū Rñdeo nō eadē rōne
q̃a nō pōt opponi exceptio solutiōis cū sit eadē rō
ergo idē ius. ff. de iure pa. l. adigere. §. quis. ¶ Ex
p̄dictis pꝫ ꝙ siue dos ꝯsistat in pecunia siue in bo
nis stabilibꝰ nō pōt opponi exceptio solutionis ad-
uersus introductū. ¶ † Sed tūc q̃ro qualiter sub
132 uenit ei q restituit dotē si itez petat dos vigore in
troducti quod remāsit sanū. vr ꝙ soluat seu resti-
tuat itez dotē q̃a hoc euitare nō pōt cū exceptio-
nē solutionis nō possit opponere ⁊ postea repetat
p ꝯditionē indebiti qd̓ primo soluerat cū ex post
facto appareat indebite soluisse. ff. de condi. id. l. ij.
⁊. l. iij. sed certe ibi loq̄ qñ ex post facto apparet ⁊
detegit qd̓ a prin. nō fuit debitū ⁊ sic fuisset p er-
rorē ⁊ ignorāter solutū tanq̄ debitū cum re vera
erat indebitū. Sꝫ in casu nr̄o nō soluit p errorem
indebitū cū vere erat debitū ⁊ scienter soluit ipm
debitum ergo cessat conditio indebiti. ff. locati. l. si
edes. §. si q̃s cū in an tunc si nō apparuit introdu-
ctū cū sine introducto peti non potuit vt in consu.
dos ⁊ quatra vel dic ꝙ nō est incōuenies ꝙ ali-
quis soluat debitū vno iure ⁊ illud idem repetat
tanq̄ indebitū alio iure ⁊ sic pōt qd esse debitū ⁊
indebitū diuersis iuribꝰ vt extra de iure iur. c. de
bitores ibi vide p hos. vbi dr ꝙ si debitor iurauit
soluere vsuras tenet illas soluere vigore illiꝰ iu
ramenti. sꝫ pōt ipsas repetere vt indebitas de iu-
re cāonico vel dic repeti p cōditionē sine cā quasi
prima cā dotis ex qua tunc soluta fuit dos p itera
tā solutionē ⁊ ducta sit ad nō cām vt. ff. si cer. pe. l.
si me ⁊ titiū. ⁊. ff. de ꝯdi. sine cā. l. i. §. pe. ⁊. l. fi. ⁊. l. ij.
Attenta p̄sertim eq̃tate nature ne cū aliena iactu
ra locupletet. ff. de cond inde. l. nā ⁊ hoc ⁊ ne bis
eandē pecuniā cōsequat ⁊ bona fides nō patit. ff.
de ex. doli. l. apud celsum. §. de dolo ⁊. ff. de re. iur.
l. bona fides ⁊ tunc post istā secūdā solutionē vi-
deatur danda heredibꝰ viri actio de dolo. ff. de do
lo. l. i. §. i. ⁊. C. e. l. ij. vel actio in factū subsidiaria. ff.
de dolo. l. legā. §. ideo labeo. sed vt talis circuitꝰ
tollat videtur ꝙ aduersus mulierē talē itez pe-
tentē dotē vigore itroducti possit p rōnes p̄dictas
opponi exceptio doli q̃a dolo facit q petit qd̓ resti
turū eēt vt in re. iuris ⁊ hāc opī. ꝯprobatida esse
vr si prima solutio ꝓbaret p instru. omni suspitiōe
carens tūc. n. obiiciēs talē exceptionē nō arguetur
instru. dotale sed potiꝰ approbaret pducendo in-
stru. solutiōis sed arrueret dolositatē mulieris itez
petētis eandē pecuniā vt. d. l. apud celsuꝫ. §. de do
lo aūt ⁊ ista cōsideratione vr ꝙ possit opponi ex-
ceptio cōpensationis hoc modo tu mulier itez pe-
tis dotē a me quē tibi iā solui vt cōstat ⁊ sic si itez
tibi soluā tenebis mihi restituere p cōditionē sine
cā illud ergo quod es mihi restitura cōpensa ti-
bi sed certe nō vr sic nā mulier nō tenet cōditio-
ne sine cā vel indebiti nisi sequuta iterata solutio-
ne que primam cām reducit ad non cām vt est di-
ctū ⁊ sic adhuc repeti nō pōt ergo nec cōpensari.
C. de compen. l. ij. ¶ Sed an alias exceptio cōpen
sationis possit opponi cōtra introductum. videtur
ꝙ non quia hic dicit nulla probatio admittitur cō
tra introductum. Itez quia nō pōt opponi excep-
tio solutionis vt est dictum cōpensatio est quedaꝫ
solutio. C. de compen. l. si constat ergo ⁊c. sed certe
per hanc rationē. s. ꝙ cōpensatio est solutio videt
dicendū ꝙ possit opponi nā si mulieri agenti ⁊ in-
troductū ostēdenti pōt manualiter solui ⁊ cōtingit
liberatio ⁊ debet propterea rumpi introductū sic
cū opponitur sibi cōpensatio q̃ ē quedā presens so
lutio vt. d. l. si cōstat ⁊c. huic inde debiti cōtributio
. ff. ea. l. i. ⁊ sic quedā satisfactio ꝓpterea statim cuꝫ
est opposita contingit hinc inde quasi ipso iure li-
beratio ⁊ ideo eligitur actio vt. d. l. si constat ⁊. ff.
ea. l. postea q̃ꝫ. Itē quia cōpensatio non est contra
instrumentū dotale nā qui cōpensat fatetur instru-
mētū ipsum valere ⁊ tenere. sed nūc cōpēsando sa
tisfacit ⁊ soluit debitū cum nihil intersit q̃s soluat
aut cōpēset. ff. q post in pig. ha. l. si debitor ac p obie
ctum tēpore solutionis arguitur instrumentū non
tenere ⁊ ꝓpterea exceptio solutiōis contra intro-
ductū opponi non potest vt dixi.
ADDI. No. ꝙ secundum hunc hic. ⁊ in glosa
supra in verbo peti fuit iudicatum his in. S. consi-
lio ꝙ pōt opponi dicta exceptio cōpensationis in
d. Math. in decl. 121. fuit dubitatum ⁊c. ⁊ omnino

Fe.l. pulchre in.c. suborta in prima col. de re iudi. ubi ponit an iurās nō excepere possit compensare.
133 ¶ † Sed quid si dos seu pars dotis ē soluta pcuratori aut nūtio mulieris & mulier vigore introduct. iterū dotē exigeret ǭro qd̕ fuit solutū pcuratori a quo repetetur an ab ipso pcuratore an a muliere.

¶ De consensu mulieris. Rubrica.

a Si mulier cōsentiat marito suo cōtrahēti b super bonis ipsius viri vendentis donantis permutantis mutuum accipientis in solutum dantis vel c qualitercunqz cōtrahētis. Necnon si consentiat d marito desponenti de bonis ipsius mariti in sua ultima voluntate: cōsensus ipsius mulieris non preiudicat eidem mulieri vel alii successori mulieris in dote e quātū ad ypothecariam actionem vel ētactionē psonalē quā in bonis mariti habuit p dotibus. Preiudicat tamen cōsensus mulieris ipsius in pmissis f quātum ad quartā eidē mulieri g quā hʒ in bonis pdictis: In quorū alienatione facta per virū assensum pstitit ita tamen si h cōsensus ipsius mulieris pbetur per ipsam ultimā volūtatē mariti: vel per aliud instrumētū per qd̕ maritus cōtraxit: cui cōtractui mulier ipsa suū prestitit assensum.

Rñdeo vr distinguendum qa aut mulier recepit a pcuratore dotē solutā qa pcuratori & tūc diceretur ab ipsa qn̄ apud eandē illud debitū solutū sit reductum ad nō debitū & cā ad nō cāʒ iterū exigēdo. Si vero nō recepit a pcuratore & tūc cōdicet a pcuratore apud quem remāsit indebitū. ¶ Sʒ mihi vr verius ꝙ siue mulier recepit a suo procuratore siue nō dotē solutā ipsi pcuratori ipsius mulieris vel nūcio speciali, seu vero nomine ipsi⁹ mulieris ꝙ si mulier iterū exegit dotē ab ipsa repetatur cōditione indebiti vel sine cā id qd̕ pcuratori eius solutū fuit & hoc per.l. si epistola in prin. ff. de acq. re. do. ibi similis atqʒ tabellario suo sibi tradidero ma efficiatur &c. Itē qa hec tū manu vr accepitū a muliere. ff. de iur. doc. l. licet §. quotiens. Itē qa celeritate cōiungendoꝝ actuū unius actus occultatur. factus pcur. & vr debitor ipsi creditori dare nō. n. nouū aut mirū ꝙ p aliū accipis te accipere. ff. de dona. inter virū & vx. l. ij. §.
134 si. & p hoc. ff. de cdit. ide. l. si pcur. §. celsus. ¶ † Sʒ qd si pater restituit partē dotiū ipsarū & est extinde factū instrumentū qetationis pena & sacramento vallatū vr ipsum admitti ꝯtra instrumentū dotale quātūcūqʒ fātū apparet qa volūtas mulieris pbata p testim alias p instrm admittitur ꝯtra introductū vt hic. Itē qa aliud instrm. s. dotale similiter admittitur vt infra ri. ij. l. si cōstante qa sic ctrahit eam & heres eius instrm qetationis pp sacrm qd̕ ē omnino seruandū extra de pac. c. licet. & de iure iur. c. quia lib. vi. & hoc dico verꝫ esse ubi instrm quitationis esset verꝫ & omni suspitione carens & mulier esset maior nō si esset minor. licet iurasset nō venire ꝯtra quietatione nihilominus pōt venire cōtra bñficiū restitutionis sacrm nō. n. operatur ꝙ nō posset petere beneficiū restitutionis in integrū. aduersus lesionē vt no. glo. C. de rescin. ven. l. ij. nam qui duo iura habet & renunciat uni non videtur alteri renunciare. ff. de se seruitu. pred. l. i. si
135 domus & plene no. Cy. in. d. l. ij. in. vi. q. ¶ † Item qd si filia fuit dotata a patre cū dote minore paragio & renunciauit patri bonis paternis & maternis & iurasset ad bona ipsa ulterius nō habere regressum an possit petere supplementū paragij & maxime cū mater habuisset ampliores dotes. Rñdeo sic quia duo iura habet & cōt modo dixi. & qa iurādo nō hēre pñnal vel mfna intelligitur cā successionis ar. ff. ad treb. l. ná qd̕. §. si. & hoc nisi fuisset certificata de ipo minore paragio vt notat gl. i. d. l. ij. de rescin. ven. & ibi plene per Cy. in vi. q. & sic intelligitur extra de iure iuran. c. quia li. vi. & plene p archi. no. ibi dē. ¶ Sʒ an possit opponi exceptio ꝯfessionis puta ꝙ fuit ꝯfessata sibi fuisse satisfactū de dote. Rñ. aut cōfessio fuit fcā in iudicio & tūc pōt opponi. Nec. n. qs meliori cōditionis eē pōt ꝙ si ꝯfiteatur aduersarius. ff. de inoff. testa. l. q. de inoffi. l. si. Itē quia gesta iudicialia. i. scripture publice in iudicio facte cōtinentes depositiones testiū & ꝯfessiones partiū perpetuū optinere firmitatē. C. de re iudi. l. gesta. Si vero esset facta extra iudiciū nō pōt opponi nec apparet instrumentū sacramento vallatū & omni suspitiōe carens vt supra prime dixi de
136 instrumento quietationis. ¶ † Sed qd si mulier vel eius heres renūciauerit instro dotali & pinde iurauerit. Rñdeo valet. n. aliud est opponere cōtra instrm aliud confiteri instrm sed dicere sibi fore renunciatum sicut non dr fieri contra legem cū renunciatur legi. C. loca. l. circa & dato ꝙ non valeat tū sacramentū cōfirmat extra de pactis. c. licet & de iure iuran. c. quāuis lib. vi. ¶ Sed an possit excipi de iniusto rñdeo sic nam instrm iniustum sicut & falsum abusiue autem nō vere dicitur instrm. ff. quemadmo. te aperi. l. ij. §. i. Iniustum autē est quod fit in fraudem creditorū vt dixi in augmēto dotis supra in gl. ꝯfessionis &c. Sed si minori pditurio solute est dos quā ipse minor cōsumpsit soluto qʒ mrimonio in minori etate talis dos reddi nō dʒ ar. ff. de mino. §. resti. vel si bona feudalia sine assensu principis sint data in dotē vt in ꝯsti. reg. cōstitu. &c. & hac edictali &c. & si pōt oppōiʒ instrm dotale exceptio falsi iniusti rupti puta p istru. solutionis vel renūciationis. Itē imperfecti modis pmissis tū hic. n. omnia abusiue dicunt instrumenta & non vere. ff. quemad. testamento operantur. l. ij. §. i.
ADDI. Ibi quid si filia nu. 135. ad hanc. q. vide Ang. l. i. de bis de transl. ff. ubi pōit ad hoc unā cautelam.

¶ De consensu mulieris. Rubrica.

a Si mulier. ¶ † Hec cōs. diuiditur in quatuor ptes i pma pōit duas qōnes. i. qn̄ vir hʒbit vel qn̄ i ultia vol. dispōit ꝯsentiēte uxore q̄rit qd opet
1

consensus seu in quo ꝑiudicatur vxori. ¶ Secūdo
rñdet in quo non ꝑiudicatur.s.in dote quātum ad
ypothecariā ꝛ ꝑsonalē actionē. ¶ Tertio rñdet in
quo ꝑiudicat.s.in quarta. ¶ Quarto ponit qualiter
sit ꝓbād⁹ talis cōsensus qꝛ ꝑ instr̄ꝫ seu ꝑ testīm cui
cōsentit. ¶ Secūda ps incipit ibi ꝯsensus.tertia ibi
ꝑiudicet tñ.quarta ibi ita tñ. ¶ Casus sūmari⁹ ꝙ
quoties mulier ꝯsentit viro disponēti inter viuos
vel i vltima volūtate ꝑiudicat sibi i quarta nō aūt
i dote. Casus vō lōg⁹ ꝑ se patet. ¶ Et no. ꝙ vbi vir
2 alienat sine ꝯsensu vxoris qđ nō ꝑiudicat vxori ēt
in quarta. † Et si mulier nō ꝯsentiēs mortuo viro
hēbit quartā i bōis viri alienātis sumpto hic argu
mēto a ꝯtrio sensu ꝙ ē validissimū vt l.§.hui⁹ rei
ꝯtē no. ex hoc ꝙ vxor hēt ius quarte i bōis viri ēt
viuo eo alias nō ꝑiudicaret sibi ꝯsensus. Neap.
3 b ¶ Super bōis. ¶ † Non distinguit gñaliter spe
cialiter nec distinguit cū q̄ ꝯhet.s.fisco seu priuato
ꝛ iō sic indistincte ē intelligēda ꝛ sic si ꝯsentit viro
emendi gabella non ꝑiudicat sibi in dote eo ꝑser
tim attēto ꝙ rex Carol⁹ secūdus istis cōstitutionibus robur
sue auctoritatis apposuit vt supra i ꝓhemio attēto
ēt ꝙ fiscus aduersus mulierē nō hēt ꝓuilegiū. C.
de iure fi.l.ij.nisi obstet ordinatio regni. Neap.
4 c ¶ Qualitercunqꝫ contrahētis. ¶ † Cōtract⁹ vel
quasi inter viuos hic demōstrat sed an pōt oppo-
ni exceptio ꝯfessionis puta si fuit cōfessa sibi satis-
factū de dote. Rñdeo aut cōfessio fuit facta i iu-
dicio ꝛ tūc pōt opponi nec.n. quis melioris ꝯdi-
tionis qꝫ ee pōt q̄ȝ si cōfiteat aduersari⁹.ff. de off.
se.l.qdā de inoffi. in fi. Item qꝛ gesta iudicialia.s.
scripture publice in iudicio facte continētes di-
spositiones testiū ꝛ cōfessiones partiū ꝑpetuā ob-
tinent firmitatē. C. de re iudi.l.gesta si vero ē facta
extra iudiciū nō pōt opponi nisi appareat instrm
sacramento vallatū ꝛ omni suspitione carens vt
supra ꝓxime dixi de instrumēto quietationis non
vltimarū voluntatū verbū.n. cōtrahere ad ius te-
standi non trahitur. ff. de verb.sig.l.verba cōtraxe-
runt ꝛ.C. de fide instrumentoꝝ.l.cōtractus. Et pro
hoc vide pulchram gl.C. non licet habitatore me-
troconie.l.i.in glo. fundos ꝛc.lib.xi.licet Martin⁹
notet cōtrariū in cōst.regni que incipit ꝯstitutionē
5 ꝛc. de reuocatione feudoꝝ in prin.li.ij. ¶ † Sꝫ an
habeat locū hec consue.in quasi cōtractu puta si
vir adiuit hereditatē aliquam sine bñficio inuēta-
rij cū cōsensu vxoris. Rñdeo sic tunc.n. quasi con-
trahit cū creditoribus hereditarijs ꝛ legatarijs.ff.
de exqui.ca.l.po.ca.l. apud iul. in fi. ¶ † Sed an
6 hoc casu iuuetur velleiano quasi videat interce-
dere apud creditores hereditarios. Rñdeo non
iuuari quia non ea mente consensit vt pro viro in-
tercederet vt.ff. ad velleian.l.mor.ij.responso.ꝛ.l.
si mulier hereditatem. ¶ † Sed quid si fideiussit
7 vir aliquē in iudicio sistere cū consensu vxo. ꝛ pro
pterea curia infiscauit aliquā possessionem viri an
consensus mulieris sibi ꝑiudicet in quarta videt
ꝙ sic qꝛ in iudicijs quasi contrahim⁹. ff. de pecul.
l.licet.§.idem scribit sed videt tunc iuuari velle-
iano cū fuerit facta rea ꝓ alio. ff. ad velley.l.ij.cir
ca princi.ꝛ circa fi.ꝛ † idem esset si cōsensisset vi-
8 ro mutuū recipienti vel aliter ēt extra iudiciū se
pro ea obnoxiam faceret vt.C. ad vell. aūt si qua
mulier quod aūt videtur sibi corrigi. sed certe nō
corrigitur simpliciter non.n. dicit hic eam teneri
ad mutuū quod recipit vir aut ad id quod vir se
obligauit ꝛ sic nō negatur eā iuuari velle. Nec re
manet dicta auten. simpliciter in vigore suo.s.vt
nullatenus teneatur vt ibi patet sed hic quedam
media via electa seu statuta est.s. ꝙ non obstante
velleya.preiudicet mulieri cōsensus suus in quar
9 ta ꝛ sic licet non teneatur ad debitū virtute velle.
ꝑiudicat tñ sibi in non renunciando vt hic. ¶ † Sꝫ
quid si renūciauit. Rñdeo multo magis ꝑiudicat
10 sibi in quarta ex quo ꝑiudicet sibi nō renūciando.
¶ † Sed quid si renūciauit velle. an ꝑiudicet sibi
11 in dote. Rñdeo non vt statim dicam.infra.
d ¶ Marito disponenti. ¶ † Et sic in vltima eius
voluntate verbū.n. disponere proprie ꝛ stricte lo-
12 quendo morientium est vt dixi supra in consu. ꝛ si
testator. ¶ † Sed quid si fuit heres instituta a viro
ꝛ vir legauit fundū dotale. Respondeo nō preiu-
13 dicat sibi licet videatur cōsentire acceptando he-
redita. ff. de fun.dota.l.dotale.§.fi. ¶ † Sed quid
si consensit socero vel alij q recepit dotes ad ser-
uandum contrahentis super bonis eorum an pre-
iudicet sibi in dotem videtur ꝙ sic quia hic de vi-
ro tantum loquitur ergo non debemus extende-
re ad socerum ꝛ alios.ff.sol.matri.l.si vero.§. de vi
ro. Sed contra puto cum hic sit casus fauorabilis
ꝛ est eadē equitas vt mulieri consulatur circa sal
uationem dotis ergo idem ius esse debet vt no. eo.
ti.l.si constante in glo. quid in socero ꝛ in fi. ipsius
glo.ꝛ.C. de iure do.l.vbi in prima glo. nec est tūc
extendere legem quo ad rationem ꝛ mentem le-
gis. Neapo.
14 e ¶ Quantum ad ypothecariam. ¶ † Per hoc vi
detur corrigi.l.ēt.ꝛ.l.iubemus.in prin.C. ad velle.
vbi dicitur ꝙ licet mulieri renunciari iuri ypothe
carum in vno contractu vel pluribus in vna per-
sona vel pluribus.ita tñ ꝙ si gñaliter renūciat nō
trahitur nisi ad contractum seu rem vel personam
expressaꝫ. Sed certe hic non renunciauit iuri ypo
thecarum sed tantū consensit viro contrahenti vel
disponenti de re vnde dico predictam.l. iubemus
non corrigi per hanc consu. que dicit ꝙ mulier cō
trahendo vna cuꝫ viro preiudicet sibi in ypothe
ca dote ꝛ quarta. Sed cum renūciauit alicui iu-
ri manifestum est ꝙ tunc contrahit ergo preiudi-
cat sibi ꝛ hec est veritas. Neapolitanus.
ADDI. Nota ꝙ secundum hanc glo. fuit iudica
tum in sacro consi. ꝙ mulier alienans rem simul
cum marito excludatur vt super illa re non potest
habere recursum nec ꝓ dote nec ꝓ antefato. vt
refert. do. Math. de affli.in deci.311. extat cōsuetu
do ꝛ vide in duabus decisio. sequētib⁹ ꝛc. ad quā
decisionē vide dnō suc.in cen.200.
15 ¶ Actionē personalē. ¶ † Sꝫ q̄ est ista actio perso
nalis. Rñdeo actio ex stipulatu vera seu expressa
vel ꝑsumpta. C. de rei vxo. ac circa princi. Sed cū
non ꝑiudicat sibi mulier in actione personali quā
haberet in bonis viri alienantis cum consensu suo
quero an emptor vel eius acceptor teneat hac ꝑ-
sonali ꝙ videtur vt hic. Sed cōtra tenendū est qꝛ
actio personalis ex stipulatu nō competit nisi cō-
tra virum vel eius heredem vel aliuꝫ qui ꝑinde

obligauit vt.d.l.de rei vxo.act. Nec sequitur fun/
dum.ff.ad trebel.l.i.§.si heres ꝛ ꝙ hic dicit non p̄
iudicare quantum ad personalem actionem non
intelligas.ꝙ per hoc tertius possessor teneatur per
sonali actione sed quod patiatur executionem con
uento marito vel eius heredibus actione persona
16 li. ¶ †Sed an debet primo excuti maritus vel ei
us heredes. Respondeo sic vt no.de iure doc.l.vbi
in glo.contra fiscum ꝛc. Nec obstat hec consu.quia
hic non dicitur aliud super ordine conueniendi sed di
cit consensum non preiudicari ꝛ sic haberi p̄ non
prestito ꝛ sic cum de ordine conueniendi nihil di/
17 cat remanet suo cōe. ¶ †Sed quid si cōsensit viro
recipienti mutuum ꝛ renunciauit velleyano.an p̄
iudicet sibi in dotem.videtur ꝙ non vt hic nō enim
distinguitur renunciauit velle.vel non in contrariū
videt quia potest renunciare ꝛ renūciando tenet
ad debitū.ff.ad velle.l.si.§.si.sed certe illud est ve
rum qn̄ mulier se obligauit pro alio q̄ȝ pro viro
et tn̄ se obligat p̄ viro vel sibi recipienti mutuū cō
sensit.nullatenus ipso iure nō tenetur nisi pecuniā
in ipsius mulieris vtilitate verteretur.C.de vell.
aut.si qua mulier ꝛ hoc ne mutuo amore se depau
peret vt ibi no. ¶ Eadem ratio est in renunciando
ꝛ sic non preiudicat in dotibus etiam si renunciat
18 velle. ¶ †Sed si pecunia mutuata viro vertatur i
vtilitate huius mulieris an sic consentiendo preiu
dicet sibi in dotibus Respondeo sic quia tūc tene
tur ad debitum vt dicta auct.si qua mulier. Unde
hec consue.quantū ad dotes sumpta fuit ꝛ nō po
test videri in damno versari cum iam eā pecuniā
habeat.ff.ad velleyan.l.si mulier contra senatum.
19 ¶ †Sed si mulier consentit viro recipienti mutuū
vel alias contrahenti ꝛ renunciauit huic consue.an
preiudicet sibi i dote ꝛ videtur ꝙ sic quia facilius
renunciatur iuri speciali q̄ȝ rationi vt no.C.ad vel
le.l.antique in glo.an admittatur ꝛc. Sed iuri cō/
muni potest quis renunciare.C.de pac.l.si quis in
conscribendo ergo ꝛc. In contrarium videtur ve/
ritas quia illa ratio.s.facilitas ꝛ mutuus amor seu
timor seu deceptio viri que facit non preiudicare
consensum facit renunciationem non valere. Item
quia hic dicit non preiudicat ꝛ sic ipso iure ergo
consensus habetur pro non abiecto ergo renuncia
tio sibi adherens erit nulla tanq̄ȝ carens substen/
tatione sua. Item quia.l.prohibenti renunciari nō
20 potest.C.de fideius.dotī dan.l.i. ¶ †Sed quid si iu
rauit videtur adhuc sibi non preiudicare. vt not.
C.ad velle.auct.si qua mulier. Sed in contrariū vi
detur veritas nam omne iuramentum est seruan/
dum quod potest saluari sine interitu salutis eter
ne extra de iure iuran.c.cum cōtingat ꝛ pro hoc
clarius extra de pac.c.licet ꝛ de iureiur.c.q̄uis.
lib.vi. Neapolis.

ADDI. Ibi sed an debet ꝛc.ad hanc.q.vide.D.
Alex.in.l.si constante so.ma.

f ¶ Quantum ad quartam † Sed an preiudicet
21 quantum ad antefatum videtur idem quia loco
quarte est ꝛ quia est titulus lucratiuus sicut quar
ta ꝛ sic differre debet a dote sic ꝛ ipsa quarta lon
ge est enim aliud aliquid perdere ꝛ lucrum non
capere.C.de iure de.l.scimus.§.licentia ꝛ hec est
ratio quia non preiudicat in dote.sed in quarta sic

Sed videtur contra quia antefato competit actio
personalis que non afficit fundum.ff.de trebell.l.i.
§.si heres. Unde cum non cōmittetur rem sed to/
tam hereditatē seu patrimonium bene dico ꝙ non
preiudicat sibi quin petat totum antefatum super
aliis bonis non super re alienata. In qua consensit
quia quo ad eam obstat sibi consensus vt hic ꝛ in
sequen.consue.quantum vero ad actionem ypothe
cariam est attendenda forma instrumenti constitu/
tionis quarte videlicet an sit obligatio generalis
an specialis quia primo casu remanet sibi actio in
aliis bonis hereditatis in secunda vero non si ipsa
res specialiter obligata sit alienata sine consensu
mulieris. Neapolis.
22 g ¶ Quam habet † cum sit presentis tpīs vide/
tur ꝙ mulier cōstāte matrimonio sit domina quar
te sibi cōstitute alias quomodo diceretur sibi nūc
preiudicare. Sed certe hoc puto falsum s̄m hec
iura quia sic viuo viro posset de ea disponere ꝛ ip
sam transmittere ad heredes quod est contra con
suetu.s.consuetu.si qua mortens ꝛ seque. Item .qa
mulier non habet quartam nisi mortuo viro infra
in quibus re.lo.hēat quarta.l.i.in princ. Item quia
non potest ipsam capere nisi post mortem viri su/
pra de iure quarte.l.i.nisi de bonis que vir mortis
tēpore habet vt ea.l.i.vers.quartam. Item quia si
quereretur ꝙ de pecunia viri posset mulier retine/
re quartam ꝛ dicere viro hanc non expendas qa
mea est ꝓpterea quia hic dicit ꝙ mulier consentiē
do preiudicat sibi q̄ntum ad quartam quā habet
intellige quo ad spem quam habet quia ipsaȝ spē
per consensum perdit sicut dicimus in donatione
propter nup.que lucratur ex pacto vt no.C.de iu/
re doc.autem donationes in secunda glo.in fi.ꝛ fa
cit.ff.fam.hercī.l.propter spem sed in effectu non
preiudicat vt ex tunc sed in futurum adueniēte ca
su petitionis ipsius quarte ꝛ sic expone quam ha/
bet.s.constitutam non acquisitam vel quam habet
23 quo ad spem non quo ad rez. ¶ †Sed quid si vir
sine consensu vxoris alienauit in ecclesiam an pos/
set ab ipsa ecclesia petere quartaȝ ipsius rei si ca
sus petitionis ipsius quarte euenit videtur ꝙ nō
infra de iure congrui.l.si ecclesia.sed contra puto
quia alienatio transit cum sua causa que ipsi rei
coheret.ff.de contra.emp.l.alienatio ꝛ vir non po/
tuit alienare nisi tres partes suas aliam.s.quartas
non potuit auferre vxori non dico ipsam ecclesiam
propterea ligari consu.sed rem quo ad quartam
ꝛ vide.quod dixi supra in prohemio.§.prefatis in
24 glo.magna. ¶ †Item quid si permutauit sine con
sensu vxoris an mulier habeat quartam in re tran
slata an in re recepta an in vtraqȝ. Respondeo in
re translata tantuȝ in qua vir non potuit preiudica
re vxori. ¶ In recepta aūt nō habet quia sic habe
ret duas quartas ratione eiusdem rei. Neapoli.
25 h ¶ Consensus † Intellige de expresso vel tacito
secundum glo.posita in.C.de tabul.l.generali lib.x.
que ibi consensum simpliciter scriptum intelligit
expressum vel tacitum simpliciter intelligit glo.in.
x.col.de prohi.alie.feu.per lo.l.i.super verbo per/
missum ꝛ ibi no.glo.ꝙ scientia ꝛ patiētia habetur
pro consensu expresso ꝛ vide ibi per dominū An.
de feu.marchie circa finem ꝛ quibus modis feu.

amL.c.ſi capitanei circa prin. per vnam colla. ⁊ in ti
tu. ſi de inueſti. inter dominum ⁊ vaxallū lis oriaſ
in fi. ⁊ de natura ſucceſſio. feu. circa fi. per. v. coll. in.
§. ſi vero, marito ⁊ ſeq. c. ſicut damus in ver. verius
videtur ⁊c. vbi dicitur tenere cum alijs doc. ꝙ re
gula eſt qui tacet nō affirmat ⁊ ecōtraria ſunt ſpe
cialia. ¶ Ex premiſſis patet ꝙ permittēdo id quod
poſſum prohibere videor tacite conſentire. Item ſi
predicitur aliquid mihi ⁊ non contradico. ff. qui ſa
tiſda. cogan. l. fideiuſſor in prin. ⁊ nau. cau. ſtabula. l.
l. in prin. ſic pactum intelligitur expreſſum tacitum
vt ſi eſt facta renunciatio preſente parte vt no. Cy.
C. de pac. l. i. circa fi. ſue lecture ⁊ ſic videtur ꝙ ſo
la preſentia habetur pro conſenſu nota. ff. de fur. l. q
vas. §. vetare. Item pro mandato. ff. manda. l. ſi mā
dauero. §. curator ⁊. l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus ⁊
hoc ſi ſci. ꝙ agitur ⁊ non contra dicat. ff. ſolu. ma.
l. ij. §. voluntate vbi dicitur niſi contradicat filia pa
tri agenti de dote ⁊ cauſam contradicendi habeat
26 videtur conſentire. ¶ † Sic mulier que renunciat
velleyano debet certificari de tenore velle. in. l. ſi. i
prin. ſimiliter no. Arch. de pac. c. Quis li. vi. in glo. q
incipit hic probatur ſententia placen. ergo quando
quis etiam certificatus de iure ſuo preſentia ⁊ pa
tientia habetur pro conſenſu ſic. ff. de exerci. l. i. §.
magiſtrum autem ⁊ de tribu. l. i. circa principium.
¶ Propterea magiſter ſententiarum in quarto li
bro. di. xxix. in fi. dicit conſentire autem probatur q
euidenter non contradicit. ¶ Sed illud in ſponſali
bus ⁊ nuptijs intelligitur filia ſemper cōſentire pa
tri niſi euidenter diſcentiat ⁊c. voluit forte allegare
d. l. ij. §. voluntate. ¶ In ſeruitutibus autem inuit⁹
ſumitur etiaʒ qui non contradicit. ff. de ſerui. vrba.
pre. l. inuitum. ¶ Item in pignore. ff. qui. mo. pi. vel
ypo. ſol. l. ſicut. §. non videtur. ¶ † Item in ſeruo cō
27 trahente matrimonium ſine cōſenſu domini ꝙ nō
fiat liber intelligitur. l. expreſſo ⁊ ſic ſi dominus ſci
uit ⁊ taceat non efficitur liber talis ſeruus contra
hens matrimoniuʒ niſi eſſet taciturnitas ex ſtudio.
i. malitia ſiue fraude vt in auct. de nupt. §. hoc au
tem decreuimus colla. iiij. in tex. ⁊ glo. ſuper ver
bo cōſenſu ⁊c. ⁊ in verbo malignitate ⁊c. ⁊ ſuper
28 verbo conſentiſſet. ¶ † Itē quando alienatur res
eccleſie ad tempus ſufficit taciturnitas ſeu tacitus
conſenſus epiſcopi ſed ſi alienetur in perpetuuʒ re
quiritur expreſſus cōſenſus ⁊ ſubſcriptio per quā
oſtenditur conſenſus expreſſus vt no. Ber. de his
qui fi. a. prela. ſine conſenſu ca. c. ij. ¶ Item qui pati
tur per alium mandari alicui vt ſibi pecunias cre
dat ipſe mandare videtur. ff. manda. l. qui patitur.
⁊ pro hoc vide que no. doc. in. l. ij. C. de reſtitu. vendi.
⁊. l. rem maioris pretij in lectura Cyn. in quinta ⁊
ſexta. q. ⁊ pro hoc eſt pulchra lex. C. de filio famil. l.
29 l. in fi. li. x. ¶ † Quid ergo ſi in inſtrumēto venditio
nis ſeu mutui contractus per virum cōtinetur pre
ſente eius tali vxore an ex hoc preiudicetur ipſi
vxori videtur ꝙ ſic per iura predicta ⁊ melius ꝗa
per preſens ⁊ ſciens patitur ſe vt fideiuſſorē apud
publica acta conſcribi non ſolum videtur conſenti
re immo per ſtipulationem promittere vt ex tali p
ſentia ⁊ patientia preſumatur ſtipulatio vbi nō eſt.
vt. ff. de fideiuſſ. tuto. l. cum oſtendimus. §. fi. ¶ Itē
patientia operatur traditionem. ff. de vſufru. l. iij.

¶ Sed certe ego non credo ꝙ ſola patientia ⁊ ta
citurnitas vxoris ad hoc requiſite ⁊ certiorare ſibi
preiudicet ⁊ pro hoc facit. C. ad velle. autem ſi qua
mulier. licet dicta auct. inquantum indiſtincte dicit
non valere conſenſuʒ mulieris corrigatur per hāc
conſue. que diſtinguit inter dotem ⁊ quartā. ¶ Itē
poteſt eſſe ratio quia plerumqʒ mulieres cultu ve
recundie ſuam non vult deponere voluntatem. C.
de nup. l. in conuentione. ¶ Iteʒ quia in eo qui eru
beſcit contradicere propter aliquam reuerentiam
ad quam tenetur patientia non habetur pro con
ſenſu. ff. de fur. l. pen. ⁊ no. ff. de procu. l. filiufa. §. in
uitum. ¶ Item quia ſic ſuo ſuum vbiqʒ iurare. ff.
qui. mo. pign. vel ypo. ſol. l. ſicut. §. non videtur qui.
§. intellectus etiam quando non poteſt prohibere
de iure vt in re aliena vendita vt plene no. Andre.
de yſer. in. x. coll. de prohibitione feud. alien. §. pri. in
lec. ſua. in. §. ſed quid ſi dominus pro quo Ber. ex
tra de his que fi. a prela. ſine cōſen. cap. c. ij. vbi no.
ꝙ venditione rerum eccleſie taciturnitas prelati
habetur pro conſenſu vbi ad tempus fit confeſſio
ſecus ſi imperpetuum quia tunc requiritur cōſen
ſus expreſſus ⁊ ſubſcriptio per quam appareat de
conſenſu ⁊ ita ſoluuntur contraria ibi allegata.
¶ In alijs autem preſentia ⁊ ſcientia certa preiu
dicaret in. x. coll. qui. mo. feu. ammit. §. preterea ⁊
plene de hoc. ſi de inueſtitu. inter dominuʒ ⁊ vaxal
30 lum lis fuerit. c. ſi quis ſe. ¶ † Sed quid ſi ſeʒ ſub
ſcripſit. Reſpondeo preiudicat ſi fuit ſciens ⁊ non
decepta vt. d. l. ſicut. §. non videtur ⁊ hoc ſi ſuo no
mine ſe ſcripſit vt plene no. Ber. extra de rebus
eccleſie non alie. c. ſi quis presbiterorum de his q
fi. a pre. ſine conſenſu ca. c. quanto. ¶ Item ſi ſigilla
uit. C. de rebus alie. ⁊ non alie. l. ij. ⁊. de ſubſcriptio
ne vide etiam. C. de arbitr. l. cum antea circa prin.
⁊ vide quod ſcripſi infra ti. i. l. bona ſtabilia ſuper
ver. conſenſu ⁊ ſic vt conſenſus preiudicetur requi
31 ritur ſcientia certa vt. d. §. preterea. ¶ † Quid ergo
ſi in inſtrumento dicitur preſente ⁊ conſentiente ta
li vxore ⁊c. non tamen dicitur certificata ꝙ ſi con
ſentit preiudicat ſibi in quarta ſi vero non conſentit
nō preiudicat ſibi in quarta nec in dote ⁊ ſic neſcie
bat ad quid apponebat conſenſum ſuum ⁊ quid
operabatur contra ſe. Reſpondeo ꝙ per talem cō
ſenſum ſic ſimpliciter ⁊ ignoranter preſtitum non
preiudicat etiam ſibi in quarta requiritur eniʒ ſci
entia certa vt. d. §. prete. ⁊ melius. ff. de re iur. l. in
totuʒ ⁊ debet de ſingulis certiorari. ff. de pac. l. pa
ciſci. Item. quia debet intelligere quid agitur. C.
de errore aduo. l. ij. ⁊ facit. ff. de acqui. here. l. in repu
dianda ⁊ ibi vide quomodo intelligatur verbum
certus ⁊ verbum ſcire ⁊ opponi ⁊ vide eo. ti. l. cuʒ
quidem. §. i. ſed ad conſenſum vide. ff. de ope. li. l.
campanus ⁊ hanc opinionem tenet Inno. ⁊ Archi.
vt no. ipſe extra de pac. con. lib. vi. in glo approba
tur ⁊c. hoc etiam tenent doc. vt bene no. per Cy. C.
de reſtitu. vendit. l. rem maioris ⁊ vide quod ſcrip
ſi ſupra de ſucceſſio. ex teſtamento in cōſuetu. ſi qua
moriens ⁊c. in glo. ſi autem non haberet in ver. qd
ſi predicta mulier habens filium ⁊c. in conſue. ſiqs
vel ſiqua in glo. ſuper verbo preterqʒ in verſic. pa
ciſone autem excluditur ⁊c. ¶ † Quando autē do
32 minus ſcit vaxallos ſuos litigare coram alio iudi

ce de causa que spectat ad ipsum dominum an vi
deatur consentire & sibi preiudicet dic vt no. dom
nus An. in .x. coll. de prohi. feu. alie. l. imperialez. §.
preterea. si inter duos in lectura sua. §. querit glo.
& versicu. Sed quid si dominus & ibi bene dicitur
ꝙ posse prohibere intelligitur dupliciter. s. de fa
cto & de iure. Et
predicta sunt ve
ra in contractib⁹.
in delictis qui est
presens ordinatio
ni alicuius mali
non videtur con
sentire vt no. do.
An. in ti. de capi.
qui curiam vend.
l. si voluerit per.
d. l. qui vas. §. de
tare. in fi. in crimine lese maiestatis vt ibi dicit
Neapoli.

a SEd si mulier b vna cū marito reperiatur per instrumentum aliquod vēdidisse: vel quocunqꝫ alio titulo c alienationis rem ipsius mariti immobilem in alium transtulisse quantum ad rem illam in totum mulier ipsa excluditur: vt nec pro dote: nec pro quarta: nec pro iure ypothecarum possessionem ipsius rei impetere posset. Remanet tamen mulieri in alijs bonis viri ius suum saluum non obstante consensu.

ABBAS. An requiratur expressus vel sufficiat
tacitus per aliquem actum quando requiritur cō
sensus absolute dic per do. Alex. & alios in l. solu
to matrimonio. §. voluntatem. ff. soluto ma. Alberi. de
rosa. in l. ij. C. de non alie. scribentes in l. siquis mi
hi bona in. §. missum de acqui. here. cano. in c. cum
in veteri de electio. & an sufficit si interueniat post
contractum do. Abba. in c. edoceri in. iij. col. versi.
ad sextum de rescrip. do. Alex. in l. si cum dotez. §.
eo autem tempore. ff. soluto matrimonio & quid si
talis consensus interueniat post factum nullum an
sufficit glo. in c. cura de iure patro. Inno. in c. con
suetudinis de consue. & Abba. in d. c. cura & in c.
cum vos de his que fi. a prela. & in c. bone memorie
in glo. penul. de postu. prela. & in quibus casibus
valet contractus licet talis consensus non prestet
do. Alex. in d. l. siquis mihi in. §. si coram & quid si
ista mulier habet plures filios alienat an vni ex fi
lijs an cum consensu aliorum sit satisfactum men
ti statuti vide quod in simili dicitur per Bar. in l.
cuz pater. §. libertus de leg. ij. Bal. in l. fi. C. ad ma
ce. & in l. si filius. C. de peti. here. & per Jo. and. in re
gula qui tacet in me. Abb. in d. c. cum in veteri in
iij. ea. v. col. ver. quid autem &c. & an si plures ha
bet filios requiratur ꝙ omnes consentiant vel suf
ficit ꝙ maior pars non contradicat vide no. per ca
no. maxime moder. in c. cum omnes de constitu. &
quid si hec mater contrahat cum filio an per hoc
videtur cōsensus prestitus. Abba. in c. dilectus de
consue. Item quid si sigillet vt Alex. in l. que dotis
so. matri. Item quid si subscribat Albe. in dicta. l. ij.
Alex. in d. l. que dotis. Itez quid si fideiussit filius
pro matre contrahente Alex. in l. is qui heres. §.
neqꝫ filius. ff. de acqui. here. & an habet locuz in re
pudiatione donationis vide ibi & an habet locum
in acquirendis vide Feli. in c. que in ecclesiaruz in
xxi. col. ver. & ista consideratio. de constitu. Et quo
modo ignoscatur ꝙ cōsensus prestandus sit solēni
tatis vel forme Alex. i. d. l. siquis mihi in. d. §. iussū
Et quanto tempore cōsensus presumatur Alex. in
l. qui in alien. ff. de acqui. here. Item sufficit sola pa
tientia Bar. in d. l. que dotis. Et no. ꝙ consensus in
terpretatur. q. simul habens sensum aliquid agere.

consensu tuo & ego debeo consentire tecum & tu me
cum alias non est consensus. xix. q. i. §. i. Abba. in c.
cum olim de arbi. vbi plene tractat de cōsensu soc.
bonus tex. iuncta glo. in c. vnico. ne sede vacan. lib.
vi. vltimo nota ꝙ hec consuetudo ideo requirit cō
sensum filiorum. Primo propter fragilem sexum
mulieris & imbe
cillitatē intellect⁹
ipsius vt voluit
Bald. in l. ij. C. de
adopt. & l. i. ij. C. d
rescin. ven. Secū
do ꝙ bona dota
lia non exeāt ma
nus filiorum. xvij.
q. i. c. si. iustum est
n. vt bona confer
uentur illis qui
sperant succedere. ff. de legi. here. l. i. in prin.

33 a SEd si mulier † Virtute huius copulatiue &
hec consuetudo continuatur ad precedentez
dicitur ꝙ si mulier consentit viro contrahenti seu
alienanti quod preiudicat sibi in quarta & non in do
te. Et alienauit principaliter simul cum viro pre
iudicat sibi in totum. s. quo ad dotem & quartam
hoc dicit. ¶ Casus vero lōgus per se patet. ¶ Di
uiditur autem hec consu. in tres partes in prima
ponit questionem quando mulier alienat simul cū
viro immobilia viri. Secundo respondet ꝙ preiu
dicat sibi in totum. Tertio responde tacite questio
ni. s. an per hoc preiudicet sibi in alijs bonis viri &
dicit quod non secunda pars incipit quantum ad
rem illam &c. Tertia ibi remanet tamen &c. litterā
autem expone vt sequitur. ¶ Nota ex hac consue.
& precedenti ꝙ plus est alienare q̃ꝫ alienanti con
sentire. ff. de regu. iur. l. cuius est & l. cum quis. §.
quisqꝫ. Neapoli.

34 b ¶ Vna † Simile verbum. ff. de lega. iij. l. lucius.
§. siquis & de vsufructu legato. l. codicillis in fi. & ē
aduerbium congregatiuum temporis & loci & pro
fertur penultima correpta secundum Prisci. in vl
tima carta. xii. libri vbi agitur de congregatiuis &
pro hoc est textus legis in auct. de consul. §. si vero
non copulatus sibi velit vna frui secum themate col
la. iiij. & sic simul & pariter deberet alienare & eo
dem instrumento cum aliter consensus mulieris
35 probari non potest supra proxi. consu. ¶ † Quid er
go si seperatim diuersis temporibus siue locis &
diuersis instrumentis. Respondeo videtur secus
vt supra proxima consue. in fi. & quia hic dicit per
instrumentum aliquod non autem dicit instrumen
ta in cōtrariū videtur veritas. Naz quis dī simul
locare operas suas duobus licet diuersis horis &
instrumentis dum tamen eodem die. ff. loc. l. in ope
ris. ¶ Et alibi simul fieri dicuntur etiam si vnum
post aliud fiat. C. de testa. mili. l. querebatur &. C. de
testa. l. hac consultissima &. ff. de iu. do. l. qui duos. §. cū
bello & se. ff. ad trebell. l. ex facto. §. si quis autē. ¶ Et
alibi mox eodē momēto vnus post aliū. ff. de vul. &
pu. sub. l. lex cornelia in fi. quasi hec dictiōes simul
& vna denotēt simultatē operationis cū ordine q̄ꝫ
qꝫ tēporis vt no. in d. l. in operis & ꝑ hoc in auct. de
manda. prin. §. i. coll. iij. ibi eadem mandata & in li

bais legum transcribere et in sacro latriculo depo-ni precipiat, quatenus ex eis vna cum codicillis su-sciptendis ministratores non ignorant reipublice subuenire etc. ¶ Alibi vna dicitur vna et semel pe-na prestabitur et simul. ff. arb. iur. cesa. l. plurius pa-tet ergo q ex libro mandatorum in sacro latricu-lo posito vna cum codicillis qui vna perficit operatio-nem: et sic vna et si-mul dicitur fieri ex diuersis scrip-turis: et q ipse di-uerse scripture di-cuntur vna et simul aliquid operari licet sint, diuersis temporibus et locis facte et. ff. de legatis secundo. l. lucius. §. quisquis. ¶ Item alibi dicitur an vna cum alijs rebus etc. C. ad vellera. l. fi. ¶ Quandoque vna cum titio. C. de impub. et ali. sub. l. si quis duo-bus in prin. et. §. i. ¶ Item quia ratio huius consue. videtur esse quia non simpliciter consentit mulier sed alienat vnde ratio sine causa est ipsa alienatio sunt ergo sermo et verba consuetu. subiecta rationi et cause et non econtra de regu. iur. l. intelligentie.

a ¶ Bona stabilia in dotem b data potest mulier cum c con-sensu viri sui alienare et in alium transferre: nisi filij vel filie prioris matrimonij d contradicant ante vendi-tionem perfectam per tra-ditionem rei solutionem pre-cij: et instrumenti continen-tis venditionem celebratam assignationem factam emp-tori. e Alij vero filij non possunt contradicere.

36 ¶ † Sed quid si vxor vendidit precedente manda-to viri vel rati hab. tione secu. Respondeo tene-re contractum: certum est enim ipsam potuisse ven-dere vt hic nec ipsa potest venire contra quia ven-didit nec maritus quia consensit nec obstat q non vna. i. simul cum viro vendidit quod licet gramati-ce sit hoc verbum vna congregatiuum temporis et loci iuridice est tamen congregatiuum operationis siue effectus vt nota. in. dicta. l. in operis Neapol. ADDI. De hac dictione vna et simul vide per Alberi. in dictio. in verbo vna et in verbo simul.

37 c ¶ Alienationis † Quantum ad. l. iuliam de fun-do dotali plenius interpretandum est alienationis verbum. ff. de fun. do. l. ij. et se. aliquid autem alie-nationis titulo continetur vide. C. de rebus alie. nō alie. l. sancimus et in auct. de non alie. §. nos igitur coll. ij. et extra eo. ti. c. nulli. ¶ Alibi strictius ponit videlicet pro contractu per quem transfertur do-minium vt. C. de iure emphi. l. i. et. ff. de verbo signi. l. alienatione et. ff. de alie. iudi. mu. ca. fac. l. ex hoc. §. ij. et ita sumitur in hac con. et in precedenti rubri.

¶ De contractibus inter virum et vxorem.

¶ Ista Rubrica habet duas partes. ¶ De prima tractatur prima et se. consue. ¶ De secunda vero tractatur. In tertia consuetu. ¶ Rubrica aut huius libelli non continuatur.

1 a Bona stabilia † Hec consuetudo primo ponit regulam. Secundo ponit exceptionem. Ter-tio respondet cuidam tacite dubitationi. Secunda pars incipit ibi, nisi, filij etc. Tertia ibi alij vero. ¶ Et nota bene q regula est q mulier potest cum consensu viri alienare et in alium transferre etc. nec exprimit ex qua causa puta emptionis donationis permutationis vel vltime voluntatis. Exceptio ve-ro loquitur in venditione tantum. Vnde videt ab ipsa generalitate recedere. ¶ Talia enim sunt pre-dicata generalia qualia specificata nō subiecta de-monstrant. ff. de penul. eadem. l. namque. §. fi. ¶ Pre-cedentia enim generalia restringuntur per sequen-tia specialia. ff. ad trebell. l. lucius. §. quis habebant et secundum hoc predicta regula loquitur tantum in ven-ditione ex quo ex-ceptio ita loquitur et est forte ratio quia ex venditio-ne mulier non de-pauperatur cum vice permutati do-minij precium in patrimonio reddi-tur et quia precium succedit loco rei. ff. de le. ij. l. Imperator in fi. eius sequ. ¶ Et secundum hoc predicta regula habet locum in venditione seu per-mutatione et sic dubium an expediat mulieri et per consequens filijs nam si esset certum q esset vtile mulieri et per cōsequēs filijs esset iusta causa alie-nandi et sic nullus filius posset contradicere vt dicam infra proxima consue. ¶ Si vero intelligimus pre-dictam regulam in omni causa alienationis tunc erit sensus q mulier cum consensu viri potest do-nare fundum dotalem: et sic posset vir inde ducere vxorem ad donandum alij qui postea sibi donaret et sic circumueniretur titulus de donac. inter vir. et vxo. et sic non intelligeretur hec consue. quando est certum q non expedit mulieri. ¶ Item sequeretur aliud absurdum q mulier que habet filios cum consensu viri posset relinquere totas dotes. Cum omnis actus per quem transfertur dominium sit alienatio. C. de fun. dotali. l. i. quod est contra cōsue. si qua moriens nec hijs casibus possent aliqui filij contradicere cum in venditione tantum et certo mo-do permittat cōtradictio filijs prioris matrimonij ergo in alijs contractibus non permittitur. C. de pre-di. curial. l. fi. li. x. ¶ Primus ergo intellectus est ve-rior vt intelligatur predicta in venditione et permu-tatione et dubitetur q sic vtilis mulieri. ¶ Nā hec consue. non est inducta ad laqueum mulierum quia sic esset iniqua. ¶ Vel est inducta ad declarandum legem veterem. ff. de iure iur. l. ita cōstante que di-cit posse alienari et permutari fundum vel pecuniā dotale si vtile sit mulieri non tamen dicit per quē. Hic vero declarat. s. per mulierem cū consensu vi-ri. ¶ Item nota q hic in casu huius consu. s. cum ē dubium de vtilitate mulieris corrigitur qui alie. vel non in princi. et. C. de fun. do. l. i. et. C. de rei vxo. ac. §. et cum lex vbi fundus dotalis prohibetur alie-nari etiam cum consensu mulieris sed certe vide-tur q hec consue. non corrigat. l. iul. Nam lex iul. si-nit in predictis legibus et alijs prohibet maritum alienare fundum dotalem etiam cum consensu mu-lieris. Hec aut consue. permittit econtra. s. mulierē posse alienare cum consensu viri: et propterea in principio ponit regulam affirmatiue et per verba permissoria nō prohibitoria sed lex iul. in predictis iuribus et alijs ponit regulam prohibitoriam et nō permissoriam et vtitur verbis prohibitorijs et non permissorijs et sic regule et casus predicti sunt om-

nino diuerse non aduersi ergo nõ corrigit nec ele
dutur.ff.solu.ma.l.si vero.§.de viro. Et propterea
lex iul.que dotali pdio aspexit ne id marito liceat
obligare aut alienare plenius interpretanda est vt
etiam de sponso idem iuris sit quod de marito.ff.
de fun.do.l.iiij.⁊ sic patet ꝙ cum tractamus de.l.
iulia.extendenda quam extendit primo gayus vt
d.l.iiij.¶ Deinde Iustinianus in dicto.§.⁊ cũ lex
non nominatur vxor quod ergo lex obmisit labeo
tanꝙ obmissum aduocat. In quibus ergo lex defi.
cit nec vtilis quidem actio danda est vt dicto.§.de
viro.hoc etiam probatur per.l.si predium.C.de iu
re do.a contrario sensu secundũ Iacobus de are.
vt ibi plene no.per Cy.que opi. Iaco.approbatur.
vt hac consue.⁊ ibi plene dixi fm Cy.de hoc.
ADDI. An dispositio presentis consuetudinis
habet locum quando repudiat donationem non ac
ceptatam Feli.in.c.que in ecclesiarum col.xxi.ver.
⁊ ista conclu.de consti.⁊ an habet locum in prescri
ptione.Alex.in consi.primo põderatis ⁊c.in.iiij.vo
lu.⁊ consensu ipsorum possit fieri ipsismet vide ꝙ
notatur in fine in Ange.in auct.de alien.emphi.in.
§.hyconomus.vbi ⁊c.de consanguineis ogl.
2 b ¶ Data † Scilicet secundo viro vt innuunt ver/
ba sequentia cum dicit nisi filius prioris matrimo
nij ⁊c. Idem tamen credo si princi.viro fuerunt da
ta ⁊ aliud matrimonium contractum fuerit vel nõ
3 cum ratio diuersitatis reddi non possit. ¶ † Sed
quid si non sunt data seu tradita sed tantum pro/
missa.Respondeo aut iam contraxit matrimoniũ
cum secundo viro aut non.Primo casu idem est ac
si essent tradita.Hec enim consuetudo prouidet fi/
lijs primi matrimonij ne eorum mater inducta per
vitricum alienet hec bona in dotem data eadẽ ra/
tio ⁊ impressis ergo idem ius.ff.ad leg. acqui.l.il/
lud ⁊ de iure patrona.l.adigere ꝙuis.Ad mentẽ
enim legis debemus inspicere potius ꝙ ad ver/
ba vt plene dixi supra in consuetu.⁊ si testator i gl.
magna circa medium.¶ Secundo vero casu quan
do nondum contraxit matrimonium cum secundo
sed pro ipso contrahendo promisit hec bona in do/
tem dare tunc cum non sit vitricus cessat suspitio
⁊ per consequens non cessat hec consu.¶ Sed nũc
quero ex quo mulier ista vidua habẽs filias etas
nuptui non inuenit maritum idoneum nisi det do/
tem in pecunia nunquid ex tali causa possit vende
re bona sua stabilia inuitis filijs.Respondeo sicut
in se.consue.notaui ⁊ potes etiam ad hoc adduce
re que notantur in dicta consuetu.⁊ si testator i ma
gna glo.⁊ quod no.supra de alimen.⁊c.l.ꝙ si aliqs
in glo.hic respondet ⁊c. Neapo.
4 e ¶ Consensu † Uidetur autem consentire expres
se siue verbis consentiendo siue per aliquem actum
puta sigillando vel subscribendo vt plene no.de pi
gno.ac.l.gayus ⁊ extra de hys que fiunt a prela.si
ne consensu capi.c.i.¶ Tacite autem videtur con/
sentire qui sciens tacet.sed ignorans videtur dis/
sentire eodem titulo.c.ij.¶ Item tacite consentire
videtur qui reuerentiam facit alicui vt in fe.d.c.
ex ore nisi interueniat fraus ⁊ deceptio.ff.qui.mo.
pig.vel ypo.sol.l.sicut.§.non videtur ⁊.C.eo.l.si ad
te.C.de contra.emp.l.si.¶ Item dominus qui scri
psit serui cyrographo videtur iussisse.ff.ꝙ iussu.l.i.
§.i.¶ Item duplex est subscriptio generalis ⁊ spe
cialis,vt no.C.de hys qui sibi asscri.in tit.l.i.in vlti/
ma glo.¶ Item ⁊ aliter duplex est quia aut quis
se subscribit vt testis.Aut vt se obliget vt.C.si cer/
tum peta.l.mutue pecunie ⁊ sic vt principalis cus
vero,alienatur res ecclesie tunc est necessaria sub/
scriptio prelati per quam consensus eius expres/
sus demonstretur vt extra de hys que fiunt a pre/
la.sine consensu ca.c.i.⁊.ij.¶ Item potest fieri sub
scriptio per alium.C.de dona.l.vice donatrices.
¶ Item iudex debet propria manu decreta sua sub
scribere.C.de leg.l.quoties lib.x.¶ Item vt presi/
des non soluat vectigal pro rebus ad vsum suum
vehendis debet exprimere res ⁊ quantitates in
epistola eorũ manu scripta.ff.de publica.l.si publi
canus.§.si ⁊ facti.ff.de iure doc.l.si ego seyo.§.fa/
ne. Neapolitanus.
5 d ¶ Contradicant † Ergo requiritur ꝙ sciuerit
alias quomodo posset contradicere.¶ Item requi
ritur expressa contradictio debet enim dicere con/
tra.¶ Sed cui fieri debet hec contradictio.Respõ
deo contrahentibus.ff.de ventre inspic.l.i.§. muli/
er.vel ipse parui seu vitrico cum non distinguat.
Quibus forte non inuentis fiat domi. coram vici/
nis.ff.quod vi.aut clam.l.aut qui aliter.§.i.vel co/
ram iudice.ff.de adulterys.l.denunciasse vel coraꝫ
tabellione qui interfuit contractu prohibendo ip/
sum ne faciet vel assignet instrumentum arg.ff.ad
trebelli.l.heres cum debuerit coram episcopo vel
coram publicis personis ⁊ consulo ꝙ in scriptis.C.
de non nu.pe.l.in contractibus.§.fi.de anna.excep.
l.vt perfectius ⁊ de ista materia vide per Cyn.ali/
qua notata.C.de fructi.⁊ litis expen.l.terminato ⁊
per Inno.extra de rescrip.c.cum.dñs.ferrariensis.
¶ Quid ergo si filius ignorauit an possit contradi
cere post perfectionem videtur ꝙ non vt hic. Sed
certe immo potest nam beneficium contradictio/
nis requirit scientiam.C.de epi.audi.l.si legibus
alias videtur celatus.ff.de acti.emp.l.i.in fi.⁊ frau
datur.ff.de re.iu.l.nemo videtur fraudatus.
¶ Item quia nullum esset huius consuetu. benefi/
cium cum possit ignorante filio perfici.Item quia
ignorantia facti excusat in damno vetando.ff.de iu
re ⁊ fac.igno.Regula nisi si summa negligentia
obiciatur ea.l.§.sed ⁊ facti. Neapo.
6 e ¶ Alij vero nõ † Sed que est ratio ꝙ filij prio
ris matrimonij possunt contradicere.Alij vero nõ.
Respondeo quia presumitur contra vitricum ⁊ cõ
tra matrem ratione vitrici de admi.tu.l. lexqꝫ tu/
tores circa fi.filij vero illius matrimonij non pos/
sunt contradicere ne faciant iniuriam patri cui re
uerentiam debet.ff.de iniur.vo.l.parentes ⁊ quia
presumitur pro filio patris.ff.de adulte.l.nec in ea.
l.cum in ea gemma pietatis intuitu pietatis quoqꝫ a iu
re cõmuni receditur.ff.de.l.ij.l.vxorem.§. codicil/
lis. Neapo.
a ET si mulier † Hec consue.est de super addi
7 tis continuatur tamen cum precedentibus
declarando ipsam.⁊ sic dictuꝫ est ibi ꝙ filius prio
ris matrimonij potest contradicere alienationi bo/
norum stabilium dotalium quam faceret mater
hoc tamen est verum si mater non habet iustam ⁊
necessariam causam alienandi nam tunc nõ potest

contradicere hoc dicit. Respo.

B b ¶ Iustam ⁊ necessariam causam † Quero an requiritur vtrunqȝ.i.ꝙ sit iusta ⁊ necessaria an sufficeret altera aut siue sit iusta ⁊ non necessaria ⁊ nõ iusta contradictio non teneat ⁊ videtur ꝙ vtrunqȝ requiratur cum ponatur dictio ⁊ secus si diceret aut vt.ff.de cond. ⁊ demon.l.sub disiunctione vel dic ꝙ ex pluribus causis sufficiat alterã esse vt plene dixi supra in consue.viro mortuo l.glo.sed quid in spõsa ⁊c.§.circa.Et secundum hoc videretur dicendũ ꝙ siue sit causa iusta,⁊ non necessaria simul cõtradictio non tenet. ¶ De prima causa.s.iusta ⁊ non necessaria est exemplum.si mulier vellet vendere in vno loco ⁊ emere in alio magis idoneo vel si vellet permutare ad vtilitatem suam ⁊ per cõsequẽs filiorum.ff.de iure do.l.ita constante ⁊.l.mutus.§.manente ⁊.l.fi.⁊ de pac.do.l.si mulier Aut ergo est certum ꝙ alienando damnificatur ⁊ tunc etiaȝ cũ consensu viri non posset vt supra proxima consue.dixi.Aut est certa de vtilitate ⁊ tunc potest alienare cum consensu viri ⁊ nullus filius potest contradicere vt hic.Aut est dubium ⁊ tunc potest alienare cum cõsensu viri ⁊ filius prioris matrimonij potest contradicere.Et ita intelligitur supra proxima consu. ¶ De secunda.s.necessaria non iusta pone exemplum.si fuit a domino vel a tiranno coacta debitam collectam vel aliud soluere ⁊ non erat alias soluendo ipsa mulier. ¶ Item si redemit se ab hostibus Item si obtinendo veram sententiam soluit iudici non animo ipsum corrumpendi sed vt eius furiam remoueret.xiiij.q.v.non sane.Item si erat in possessione ⁊ timebat iniuste deponi tunc.n.iustũ iudicium emere possum.xvij.q.vi.decimas quas populus quibus quattuor casibus ⁊ similibus licet causa non sit iusta in se est enim iusta quo ad mulierem vt vendat alias secus nam venalis ipso iure non valet.C.quando prouo non est ne.vel venalis de tertia scilicet necessaria ⁊ iusta est exemplum in.l.mutus.§.manente ⁊.C.de predijs minorum.l.ob es alienum. ¶ Item pone in diuisione familie herciscunde vt.ff.familie herc.l.alienationes cum.l.precedenti in fi.⁊.l.pignora in prin.vel dic ꝙ potest dupliciter apponi a lege videlicet vt excusatiua. ¶ Item vt necessaria primo quãdo ponitur ad excusationes sufficit ꝙ sit iusta.ff.de libe.⁊ po.exh.l.ij.§.fi.cum quis tibi ⁊ generaliter qui istam causam habet liberis hominis retinendi non videtur dolore malo facere ⁊c.⁊ pro hac distinctione facit glosa.ff.de iuridic.om.iudi.l.pretor.vbi dicit textus ꝙ pretor sicut potest vniuersam iurisdictionem mãdare.potest etiam particulariter maxime si iustam causam habeat vt quia fuit aduocatus in ipsa causa vbi dicit glosa ꝙ licet iusta causa in hac.l.excusatiue preposita hodie tamen est necessaria vt.C.de assesso.l.fi.in fi. ¶ Implicat ergo ꝙ duplex est causa scilicet excusatiua ⁊ necessaria vt.C.de assesso.l.fin.in.fi.cum ergo hec cõsuetud.ponit vtranqȝ causam:iustam ⁊ necessariam videtur esse de mente eius qui non tantum voluerit mulierem alienantem excusare per causam iustam sed quod voluerit eius necessitatibus subuenire propter causã necessariam Utranqȝ ergo requiram sicut etiam dicimus ꝙ lex quandoqȝ iusta ⁊ necessaria.ff.de prescrip.verbis.l.quia actionem est enim necessaria quando in illo casu nulla alia lex prouidet.Item est iusta ex seipsa.

At si mulier b iustam ⁊ necessariam causã habeat vendendi ⁊ c alienandi contradictio nõ tenet.

¶ Sed tunc quero que dicitur necessaria cã quantum ad hanc consuetudinem.Respondeo que concernit necessitatem persone ⁊ necessitatem rei.De prima scilicet necessitate persone sunt exempla.iiij ad que omnia alia rediguntur videlicet vt viuat vt sana viuat vt libera viuat vt nupta viuat propter vnum.s.vt viuat.Potest mulier alienare bona stabilia in dotem data vel promissa.ff.de do.l.mutus.ff.manente ⁊.ff.soluto matrimonio.l.cum dotem.§.si autem. ¶ Item quia equius est alimenta dare ꝙ negari ei.qui aliquo casu dominus bonorum futurus est.ff.de vendi.in poss.mit.l.i.§.sed si incertum ⁊ sequitur santius enim est sub incerto ali aliquem quam fame necari quanto magis debet ali mulier de bonis suis cuȝ a certo sit domina.filij autem contradicentes ipsam velle necare videntur.ff.de alimen.le.l.necare ⁊ possunt forte rationabiliter exheredari quasi vite eius insidiantes vt in auct.vt cum de appella.cogn.§.si quis parentibus.vij.colla. ¶ Propter secundũ scilicet vt sana viuat potest similiter alienare.ff.soluto matrimonio.l.si cum dotem.§.fin autem nec filij possunt contradicere cum debeat infirmis parentibus obsequium ⁊ curam competentem prebere ipsosqȝ procurare alias iuste possent exheredari in autem vt cum de appellatio cogno.§.siquis de predictis.vij.collatio. ¶ Per tertium scilicet vt libera viuat potest similiter alienare puta vt liberet se a debito ad qđ est efficaciter ⁊ necessario obligata.si aliunde solui non potest sicut dicimus in minore.C.de admi.tuto.l.lexqȝ ⁊ de predi.mi.l.ob es alienum ⁊.ff.de rebus eorum.l.magis puto.§.nam passim.similiter si fuit capta ab hostibus ⁊ redempta ab aliquo nam tunc ipsa esset pignori obligata ad reddendum illam pecuniam.C.de capt.l.ab hostibus. ¶ Propter quartum videlicet vt nupta viuat similiter potest alienare. ¶ Quid.n.si non inuenit virum idoneum vt cum dote in pecunia vel cõtraxit matrimonium cum secundo viro promissa sibi dote de paragio vir autem vult dotem ipsam in pecunia alias non vult ipsam ducere certe satis videtur iusta ⁊ necessaria vt alienare possit bona stabilia pro dotanda se vt dotis causa semper ⁊ vbiqȝ precipua est cum dotatas esse feminas ad sobolem procreandam replendamqȝ liberis hominibus ciuitatem maxime sit necessarium.ff.soluto matrimonio.l.i.diceretur ergo causa vtilis ⁊ necessaria quoties reipublice interest. ¶ Item causa matrimonij est necessaria alio respectu.Nam sicut ex parte masculorum seu virorum dicitur vnusquisqȝ habeat suam vxorem propter fornicationem ⁊ vna queqȝ virum suum.secundum apostolum ad corinthios.vij.c.in princi.⁊ est textus legis in auct.de nupti.§.

nupti.§.si vero lector.colla.iiij.ibi propter aliquas
inevitabilem necessitatem ⁊c.glo.ibi vt sanguinis
caliditatem ⁊c.⁊ loquitur in viro ⁊ vide ibi cōcor/
dantias si est in muliere presertim iuvene vt in au
ctē.de non eligen.§.si vero intestatus colla.l.si au/
tē.non valuerit cum forsitan ⁊ iuvenis hic non pa
tiatur nec potest contra fervorem nature resistere
non est torquenda propter hoc ⁊c.⁊ sic.ff.soluto ma
trimonio.l.si vero non remunerandi.§.si adolescēs
9 ⁊.C.de bonisq; libe.l.fin.¶ †De secunda vero ne
cessitate scilicet rei ponit exemplum in expensis
necessarijs.ff.de impens.in re.do.fa.l.necessaria pu
ta dedit in dotem plures domos quarum aliqua
vel omnes sunt ruinose vult vendere vnam vt re
ficiat meliorem certe potest non obstante contradi/
ctione filiorum cum sit causa necessaria necessitate
rei similiter posset pro redimenda se ab hostibus
vel pro quacunq; alia simili necessitate rei.¶ Sed
cum inquiratur causa necessaria:quero an debeat
interponi decretum. Respondeo sic ex quo requi/
ritur causa ⁊ no.in dicta.l.ob eo ⁊ est tex.C.de pre/
di.curia.l.i.lib.x.ff.de manu vin.l. etiam.§.i.⁊.C.
de admi.tu.l.quod decretum debet precedere non
sequi vt no.Inno.extra de re.e.non ali.c.dudū cir
ca medium ⁊ sic causa debet proponi ⁊ allegari
iusta ⁊ necessaria ⁊ probari vera.ff.de transac.l. cū
qui.§.in cause ca.§.pretor.ff.de integ.resti.l.omnes
⁊.ff.de execu.tu.l.in testamento ⁊ de ma.vindi.l.in
sta ⁊.l.etiam ⁊.l.illud institu.ex qui.ca.manu.non
10 pol.§.eadē.l.¶ †Sed quid in donatione facta be
nemerito propter grata ⁊ accepta servitia videtur
ꝙ non posset contradici quia non est simplex dona
tio sed remuneratio.ff.de donac.l.a quibus regu/
lia ⁊.l.hoc.§.labeo.⁊.l.si pater.§.i.ad quam neces/
sitatem nature astringimur.ff.de peti.here.l.sed si
legem.§.consuluit Et sic videtur causa iusta ⁊ ne
cessaria ⁊ propterea non requiritur insinuatio vt
11 no.in dicta.l.aquilius super verbo meras.¶ †Itē
libertus non potest alienare seu donare sed bene
merito sic.ff.si quid infra.pa.l.mutua.Sicut in pre
lato.C.de sacrosan.eccle.l.iubemus circa princi.⁊
no.in autentica de non alien.⁊ emphi.in princ.glo.
hic tenacitur ⁊c.coll.ix.hoc etiam tenet Innoc.ex/
tra de test.c.cum in offi.in prin.pro quo facit.e.ti.c.
relatum.licet videatur notare contrarium ipse.e.
ti.c.Rainaldus in glo.pactum enim ⁊c.in fi.ipsius
glo.¶ Item quia dato ꝙ nō sit necessaria quia nō
posset compelli est tamen iusta vt no.dicto.§.cōsul/
uit ⁊ hoc putavit quidam esse verū si in cause co
gnitione probantur.merita per testes vel instrumē
ta non autem per confessionem suam factam in in
strumento quia tunc esset beneficium coloratū vt
dicta.l.iubemus.§.i.⁊ ar.ff.ad mace.l.sed Iulia/
nus in prin.ita videtur tenere Inno.extra de te.c.
cum in officijs sic etiam in causa matrimonij sepe/
randi admittitur probatio per testes sed nō per cō
fessionem vt no.Ber.extra de frigi.⁊ malefi.c.i.in
vltima glo.¶ Item quia vt dixi lex presumit con
12 tra vitricum ⁊ matrem ratione vitrici.¶ † Item
quia qua facilitate introducentur ad velle donare
inducentur ad confitendum servitia vt in auctē.si
qua mulier.C.ad vell.vbi mulier non potest fideiu
bere pro viro etiā si renunciat velleyano vt dicunt
ibi doctores quia eadem facilitate ⁊ amore viri
moventur ad renunciandum sicut ad fideiubendū
Sed videtur contra dictā.l.aquilius regulus vbi
innuit ꝙ sufficiat probari per confessionem si servi/
tia seu beneficia sunt specificata.Sed videtur non
esse necesse probare servitia presumitur.ff.de ma.
te.l.servos ⁊.l.testimonio centurio.privilegium au
tem immunitatis non valet nisi ver.⁊ probatio cau
sis.ff.de vaca.mu.l.i.⁊.C.de his qui a principe va/
cationem accipiunt.l.i.li.x.⁊ ibi no.ꝙ tria sunt neces
saria vt valeat immunitas.s.vt princeps concedat
⁊ ꝙ sit temporalis ⁊ ꝙ probetur causa alias esset
beneficium coloratum vt est dictum.
ADDI. Ibi donatio facta benemerito nume.x.
⁊c.ad hoc facit ꝙ licet alias donatio vltra debita
summam non valet tamen quando est remunera/
toria doctores in.l.sancimus.C.de donatio. Roma.
in consilio.lxxxv.Pau.de castr.in consilio.ciij.An
gel.in cōsilio.clxxix.tex est in.l.aquilius ⁊ ibi Bar.
⁊ in.l.si pater.§.fi.ff.de donationi Bal.in.l.aliud.C.
de sacrosan.eccle.quod intellige vt per Guillel.de
cu.in.l.si tibi.ff.si cer.peta.Bal.in.l.si dominatione
in.v.col.de collatio.Ey.in.l.vt liber eodem titu.
Alexan.omnino in.l.iuris gentium post Bar.ibi in
§.quinimmo de pac.⁊ in consilio.xlij.in.iiij.parte
vbi intelligunt in meritis obligatorijs.Item intelli
ge vt merita ⁊ donationes lance equa vadant qa
si donatio excedet merita donatio non valet quia
tunc rescinditur beneficio.l.ij.C.de rescin.vend.im
mo ibi ⁊ Roman.in dicta.l.si donatione ⁊ ibi do.
Alex.⁊ in consi.55.in pri.parte ⁊ quid si merita p
bentur Bar.in.l.si forte de castr.pecu.do.Alexā.in
dicta.l.si dominatione ⁊ in consi.xxiiij.in.iiij. parte
⁊ ibi ponit quid si iuramentum intervenerit.d.l.si
donatione ⁊ in.d.consilio.lo.⁊ an talis donatio re/
muneratoria vitio ingratitudinis revocetur doc.
per to.de revoca.don.ff.⁊.C.post tex.Alex.in.d.con
sil.xlij.⁊ an potest fieri a patre filio remuneratoria
donatio Bal.in.l.cum oportet.§.i.C.de bonisq; li/
be.Bar.post glo.in auct.vnde si parens.C.de inof/
fi.testa.Alex.in.d.l.donatione ⁊ an computetur in
legitimam Pau.de ca.in cōsi.xxij.
13 ¶ † Item quid si vult alienare ob dotem filie. Re
spondeo ꝙ nullus filius posset contradicere,quia
rem restitutioni subiectam potest quis in dotem fi
lie,convertere si legitima eius portio non sufficit
ad dotis restitutionem.C.communia de le.auctenti
rea que subiacent.
¶ Item hoc ipso quod dotavit non videtur frau
dem facere propter patris pietatē.ff.si quid infra.
pa.l.i.§.sed ⁊si, libertus causa enim dotis pia est.
ff.de condi.inde.l.cum his.§.si mulier secus si in
fraudem creditorum quia tractatur de damno vi
tando patronus autem seu successor de lucro vt
ibi no.sic etiam in pietate matris non debet presu
mi fraus ⁊ hoc nisi det in dotem filie presentis ma
riti quia vt dixi lex presumit contra vitricum ⁊
contra matrem ratione vitrici. ¶ Sed contra
quia dotare filiam est officium paternum : ⁊ non
maternum de dotis promissio.l.si pater aucten/
ti.res q; ⁊.§.⁊ si libertus ⁊ alia similia loquuntur
in patre dotāre filiā qui hēt ex necessitate hoc face
re q̄ necessitas nō est in matere sic nō est eā necessa

ria nec potest dici etiam iusta cum non sit eius of/
ficium nec est contra infra proxime consuet. vt ibi
dicam ⁊ adde hec quod no. supra in consue. ⁊ si te/
stator in secunda glo. ⁊ supra in consue. muller de
14 dotibus in princi. ¶ † Item quid si vult alienare
pauperibus vel ad instructionem pontis videtur

[a] SI constante matrimo
nio filia ex ipsis coniu
gibus suscepta nubat si in/
strumento dotali contine
tur [b] certum quid dedisse
in doté ipsam matrem ipsi
filie ⁊ certum quid dedisse
patrem siue in dotem [c] qua
tenus conscriptum est in in
strumento dotali [d] matrē
dedisse ipsi filie in dotem:
catenus [e] diminuitur dos
matris cū restitutione do
tis ipsius matris locus est
Quod si scriptum est in ip
so instrumento dotali filie
patrem ⁊ matrem ipsius fi
lie dotes datas pro filia de
disse non designata certa
quantitate data per patrē
⁊ certa per matrem: confu
se dicatur dotes ipsas [f] da
tas ipsis parentibus. tunc
intelligitur datum de doti
bus [g] ⁊ alijs bonis matris
pro ipsa filia ⁊ de bonis pa
tris pro rata bonorum ip
sius patris pro rata eius
ad qd dotes ipsius matris
⁊ alia predicta bona matris

q filij non possūt
cōtradicere quia
satis videtur cau
sa iusta ⁊ necessa/
ria ar. C. de sacro
sanc. ecclesi. l. ad
instructionem.
Sed certe con/
tra videtur quia
licet causa sit iu
sta non tamen est
iusta illa iustifica
tione que requi/
rit hic. l. q tendat
ad vtilitates mu/
lieris ⁊ per con/
sequens filiorum
vt exemplificaui
⁊ dixi supra pro/
xima consue. Itē
licet sit necessa/
ria quo ad paupe
res nō tamen est
necessaria quoad
eaꝫ nisi dominus
vel princeps hoc
indicat vt dicta. l.
ad instructionem
vbi dicitur q nō
est inter sordida
munera ergo est
inter non sordida
scilicet cum indi/
15 citur. ¶ † Quid
autē si ad instru
ctionem riuorum
scilicet aque ciui
tatis. Respondeo
idem iusta ⁊ ne/
cessaria causa est.
16 ff. de riuis. l. fi. ¶ † Item quid si ad instructionem
murorum ciuitatis. Respondeo idem eadem ra/
17 tione que ponitur ea. l. fi. eodem titu. ¶ † Sed de
muribus ⁊ pontibus dic pro ⁊ contra. vt no. doc. C.
de sacrosan. eccle. l. ad instructionem. Neap.
ANDI. Ibi paternum ⁊c. vide que dixi supra
⁊ ibi maternum ⁊c. vide do. Ia. in. §. fuerat insti.
de actio docto. in. l. i. solu. matri. ⁊ quid econtra an
filius teneatur dotare matrē do. Ja. in d. §. fuerat.
18 c ¶ Alienandi † Sed quid si nulla imminente
causa necessaria vult talis mulier permutare hec
bona in dotem data. Videtur q possit ar. ff. de le.
ij. l. imperator cum duabus legibus sequentibus.
Sed videtur melius dicendum q non possit quia
qui prohibetur alienare prohibetur permutare vt
in auct. de nō alie. ac permu. re. eccle. in rubro ⁊ ni
gro col. ij. in auct. de alie. ⁊ emphi. §. licentiam colle

vsū. quocunqꝫ enim modo transferatur domini/
um dicitur alienatio. C. de fundo dotali. l. i. siue pro
hibeatur alienatio a lege siue a testatore siue con/
trahente. C. de re. alie. non alie. l. fi. ⁊ hoc nisi publi/
ce intersit vel etiam ipsius mulieris ex causa ne/
cessaria ⁊ pro hoc. C. de sacrosan. ecclesi. autē sed ⁊

19 ascendunt videlicet q si pa
ter habeat in bonis ad va/
lorem centum vnciarum au
ri dos ⁊ alia predicta bona
matris ascendant ad sum/
mam vnciarum auri quin
quaginta ⁊ instrumento do
tali filie continetur ipsos
patrem ⁊ matrem dedisse
pro ipsa filia. xxx. vncias
auri de dotibus ⁊ alijs bo
nis matris predicte date vi
dentur vncie auri decem [h]
Et catenus cum dos ma/
tris ipsius ⁊ diminuta in/
telligitur ⁊ non tenetur pa
ter vel eius heredes ad re
stitutionem dicte quantita
tis pro qua dicta dos ⁊ pre
dicta bona dicte matris di
minuta intelliguntur [i] non
obstante q contra instrumē
tum dotale nulla probatio
in contrarium admittitur
[k] valor autem bonorum pa
tris ⁊ dotium ⁊ aliorū pre
dictorum bonorum matris
tunc attenditur quando fi
lia eorum nubit.

permittere. † Nū
quid autem pos/
sit in feudum da/
re qui alienare p
hibetur vide ple
ne in. x. col. de ca/
pitulis corradi il.
§. preterea in ma
gna glosa.
ANDI. An ⁊
quando prohibi/
tus alienare pos/
sit alienare vide
doc. in auct. res.
C. communia de
leg. Doc. in regu/
la alienare mo/
der. in. l. filiusfa.
in. §. diui. ff. de le/
ga. i.
[a] SI constante
† hec con
sue. ponit duas q
stiones principali
ter ⁊ duas inci/
denter. diuiditur
autem in sex par
tes. In prima for
mat primam que
stionem vsqꝫ ibi
Quantū ⁊c. Ibi
est secunda pars.
Et respondet ad
questionem vsqꝫ
ibi quod scriptū
Ibi tertia pars.
Et ponit secundā
vsqꝫ ibi. Tunc in
telligitur ⁊c. Ibi
est quarta pars.
Et respondet ad secundam questionem vsqꝫ ibi
non obstante. Ibi autem est quinta pars. Et respon
det cuidam questioni incidenti vsqꝫ valore autem
⁊c. Ibi est sexta pars. Et respondet alij questioni
incidenti. l. de valore. ¶ Casus summarius est q fi
lia communis ipsorum coniugum potest dotare
de bonis ipsorum patris ⁊ matris ⁊ aut exprimi/
tur in instrumento dotali qd datur a matre aut nō
primo casu catenus diminuitur dos. ¶ Secundo
vero casu diminuitur pro rata bonorū non obstan
te q contra instrumentum dotale non admittitur
probatio hoc dicit hec consue. Neapo.
20 b ¶ Certum † Quod est sine pondere sine nume
ro sine specie. ff. si certum peta. l. certū. Sed si ma
ter dedit vero fundo in dotem extimatum tunc
centum cum vero dedit filie in dotem valuit quin
quaginta cum vero restitutionis dotium materna/

vinti valent quadraginta. quero secundum quem valorem seu cursus temporis fiet diminutio dotis. Respondeo fiet deductio omnium centum. nam vir restituendo fundum liberatur & quia dato quod fuit electio mulieris recipere fundum vel centum. Iam recepit fundum dando ipsi filie & sic maritus est liberatus & pro hoc. ff. de iuris doc. l. plerumque. §. si autem. Sed contra hoc videtur finis huius consuetudinis. Neapo.

ADDI. Quis nam locus & quod vero tempus est inspiciendum in extimatione vide per doctores. l. hominem. ff. mu. o. Alex. in. l. quoties. ff. si cer. pet. & in. l. si calendis de re iud.

21 c ¶ Quatenus † Idest in quantum. ff. de pac. l. si vnus. §. pactis & sic tota dos matris continetur in instrumento dotali filie data sibi in dotem per matrem in totum minuitur dos & liberat vir. Nea.

ADDI. De hac dictione quatenus dic per Alberi. in dictio. in verbo quatenus.

22 d ¶ Matrem dedisse filie † Nota ergo quod eo ipso quod mater facit scribi in instrumento dotali filie dedisse ipsi filie in dotem de dotibus suis videtur illud dedisse & eatenus minuitur dos & sic poterit vir vel eius heres opponere exceptionem solutionis quasi breui manu recepisse a viro & filie dedisse in dotem. ff. de iure doc. l. licet. §. ij. & hoc forte est virtute alterius instri dotalis. Item not. quod ad hoc vt ista exceptio solutionis possit opponi duo requiruntur. s. instrumentum & causa & hoc quando opponitur solutio facta constante matri. quo casu de iure communi consimiliter non potest solui dos nisi ex causa. ff. de iur. do. l. mutus. §. manente & l. fi. in fi. l.

23 ¶ † Sed quid si in solutione facta soluto matrimonio ab eius heredibus Respondeo quod potest probari certo modo & per instrumentum vt dixi supra in consuetudi. contra instrumentum in fine. Causa autem requiritur constante matrimonio ne colore solutionis se spoliet dote timenda est enim inopia mulieris. ff. de don. ac. inter virum & vxorem. l. si id

24 q. §. i. † Quod autem dixi per testes non est verum nam pro instrumento dotali est presumptio iuris & de iure & propterea per testes non potest contra probari. C. ad velle. l. antique.

25 e ¶ Diminuitur dos matris † Sed cum mulier habeat multiplex matrimonium. videlicet sponsalitie largitatis. C. de dona. ante nupt. aut ex eo decursum & in auct. vt sponsali. lar. coll. viij. ¶ Item donationes propter nup. que dicunt antiferna eo. ti. l. cum muliere circa principium. ¶ Item habet donationes parafernas que dantur ab amicis post nup. per aliquos dies secundum mores locorum dicitur autem a para quod est iuxta seu post & ferna quod est dos Ita dicit Hugo. in verbo do & forte ista sunt donatiua seu munera nuptialia de quibus dixi supra in consuetudi. mulier de dotibus. ¶ Item habet alia parafrenalia quecunque sunt extra dotem si hoc vocant galli peculium vt no. C. de pac. conuen. in hac lege & ff. de iur. do. l. si ego. §. dotis autem. ¶ Item habet bona ad libellum que cum introducit ad domum viri scribi facit in quodam libello seu instrumento vt tempore seperationis differantur. e. §. dotis. ¶ Item habet quartam post mortem viri vt supra in consuetudi. quartam. ¶ Item habet dotem & corredum que in aliquo sunt diuersa vt dixi supra in consue. si mulier nupta in glo. corredum autem &c. vt supra in consuetudine viro mortuo in glo. non hic exsperari bono &c. ¶ Item habet patrimonium arre. C. de sponsa. l. mulier. ¶ Item habet aliud patrimonium quando datur extra dotis causam ad substentandum eam. C. ne vxor pro ma. l. cum te. ¶ Item quare vt ponitur dedisse de dote quam de alijs bonis eius Respondeo quia forte alia non habebat sic presto sic dotem volente marito. ¶ Unde vt euitetur potius suspectio turpius presumit de bonis mariti dedisse & sic dotem minuisse. ff. de dona. inter virum & vxorem. l. etiam & ff. e. l. quintus immo idem est si habebat mulier alia bona que continent in ipso instro dotali certum dedisse. Si vero non certum sed confuse tunc et de alijs bonis promisisse seu dedisse videtur vt subicit tunc in ver.

26 tunc intelligitur. ¶ † Sed quid si mulier ista facit scribi in instrumento dotali filie certum quod sibi dedisse in dotem genero suo & maritus non vult illud soluere an possit compelli. Respondeo non vt no. ff. de iur. do. l. mutus. §. manente quod forte est verum si per hoc quod dat mater excedere paragium possit peter compelli nam si officium paternum est dotare filiam de suo ad hoc compelli potest. C. de dotis promissis. l. quanto ma-

27 gis de alieno. s. vxoris. ¶ † Item si ista mulier totas dotes dedit in dotem filie. an preiudicet filijs eiusdem matrimonij. Respondeo non saltim ad debitum iur. nature. C. de inoffi. do. de. l. i. Sed contra supra in consue. bona stabilia vbi filij eiusdem matrimonij non possunt contradicere alienationi bonorum stabilium dotalium matris. Respondeo illa consuetudo loquitur quando alienatur & non est dubium de dispendio vel vtilitate mulieris & per consequens filiorum & non in casu quo certum est vergi ad dispendium mulieris & per consequens filiorum vt dicta. l. prima. C. de inofficiosis dotibus quam non dico hic corrigi. ¶ Item si bene aduertitur hec consuetudo non permictit totas dotes dare. non ergo debemus in dubio intelligere causam quod inducat & iniquitatem. s. vt filij priuentur debito iure nature que natura primo est curanda vt in auct. de trien. & semi. circa principium colla. iij.

28 ¶ † Item an hec consuetudo intelligatur etiam si mulier habuit filios prioris matrimonij vt sic non possit contradicere. Respondeo hec consuetudo non aperit & propterea non est trahenda ad casum odiosum cum lex presumat contra vitricum & contra matrem ratione vitrici quod nedum bona sed etiam vitam adimerunt eis pro secundo viro. C. de administratione tutorum lege lexque & propterea admittitur eis contradicere vt dixi supra in consuetudinem. Bona stabilia. vel si noluimus intelligere hanc consuetudinem existentibus filijs anterioris matrimonij dic non preiudicare eis quantum ad legitimam iur. nature. C. de secundis nup. l. hac edictali. & dicta. l. i. de inoffi. do. Neapo.

f ¶ Datas vel confessatas per generum cum eadem sit ratio presumendi. Neapo.

29 g ¶ Et alijs bonis † Subaudi presentibus. Nam bona dicuntur que habeat & sic de presenti. ff. de ver. significa. l. bonorum & sic non de quarta quam habitura est post mortem viri nec de debitis conditionalibus vel in diem nisi vellem dicere quod extimemus ipsam spem vt no. supra in consuetu. quartam

30 autem in glo. Sed quid si fuit. ¶ † Item quero qua
re quando connnectur certum datum fuisse in do
tem per matrē filie videtur dedisse de dote ⁊ quā
do dicitur confuse ⁊ sic incertum una cum viro do
tasse filiam videtur dedisse de dotibus ⁊ alijs bo
nis. Respondeo vt in dubio ipsi parentes equa ca
ritate coniuncti equa lance quo ad bona videatur
onus et iugum huiusmodi participasse quasi hec
datio afficiatur bona vtriusq; equali censura ⁊ pro
hoc. C. de colla. l. vt liberis ibi equa lance pariq;
numero possit prospici ⁊c. Neapo.

31 b ¶ Et eatenus † Idest inquantum contingit pro
dote non inquantum matrem pro omnibus bonis suis
immo inquantum tangitur mater pro omnibus bo
nis in tantum diminuitur pro dote cum bonis viri
presumatur brevi manu tm̄ recepisse ⁊ filie dedis
se in dotem ar. ff. de do. inter virum ⁊ vxo. l. licet. §.
f. hic subiicit si pro qua dicta dos ⁊ pdicta bona ⁊c.
ADDI. De hac dictione eatenus vide Albert.
in dictio. in verbo eatenus.

32 i ¶ Non obstante † Hic est quinta pars ⁊ respō
det tacite obiectioni videlicet an per hoc derogetur
instrumento dotali ⁊ respondetur q̄ sic. Neap.
ADDI. De hac clausula dic late per Alberic.
in dictionario in verbo non obstante. q. per tres co
lu. scribe. in tracta. clausularum. moder. in. c. ceterum
de rescrip.

33 k ¶ Valor autem † Hic est sexta pars ⁊ respon
detur quarte questioni videlicet q̄ secundum tem
pus debet extimari bona tam patris q̄ matris ⁊
dotium ⁊ respondetur secundum tempus quo fi
lia nubit ⁊ sic non attenditur tempus quo dat dos
seu quo nubit q̄ est notandum. Neapo.

De instrumentis confectis per curiales Neapo. ⁊ fide eorum.

1 Curiales † autem sunt decuriones. C. decur. l.
curiales vltra sed patet li. x. ¶ Decuriones au
tem consiliarij ciuitatum. vt no. e. ti. in Rubrica er
go curiales sunt consiliarij ciuitatis. Sed vt meli⁹
intelligamus qui sunt curiales oportet scire vnde
sit nomen eorum dictum ar. ff. de insti. ⁊ iur. l. ij. in
prin. ¶ Dicuntur autem curiales a curia. C. de cu
rial. l. curiales qui. li. x. §. ad curiam extrahuntur
⁊c. Sic decurio dicitur a curia. c. li. x. C. si seru⁹ aut
libertus decurionatū aspirauerit. l. ij. ⁊ Cassiodor⁹
in libro sdo variarū. c. dicit q̄ curialibus datū est
2 hoc nomē a pruida cura ⁊ sollicitudine ⁊c. ¶ † Cu
ria aūt est locus vbi agit de cōsilijs ⁊ administra
tionibus reipublice ac de causis discutiēdis ⁊ ter
3 minādis. ¶ † Et curia dr̄ a cura ⁊ cura dr̄ a corde
quasi cor vrens. vel qa a corde ruat. ¶ Et differt a
sollicitudine qa solicitudo est moderata ⁊ tēpora
lis cura vero imoderata quasi semp corruens fm
Brito. in verbo cura. Et Eulozio in verbo cordiā
primo aūt Romulus ī. xxx. partes. Romanū popu
lū tradit diuisisse quas partes curias appellauit
pro eo q̄ tunc reipublice curā per eaꝝ partiū sentē
tias expediebat. ff. de origi. iur. l. ij. §. Et principio
ergo. xxx. fuerunt curie in vrbe ⁊ sic. xxx. curiales
vnusq; iudicabant secūdū leges curiatas quas Ro
4 mulus tulit ad populum vt eo. §. ¶ † Subsequen
ter vero Roma habuit alios curiales q speciales
decuriones dicebantur eorū erat officiū qa reipu
blice cōsulebant certa negocia ciuitatis vt. C. de cu
rialibus vrbis rome lib. x. ⁊ demū ad instar regie
vrbis Rome expediūt in vnaquaq; Senatus dare
curiā vt in auct. post titulū de cōsulibus in cōsti. q̄
incipit qui rēpublicā colla. iij. ¶ Erant enim cure si
ue corpora curialia in qualibet ciuitate vt no. insti.
de heredi. ab intestato. §. nec interest ibi curijs tū
ciuiū dari ⁊c. ⁊ C. de decurionibus. l. fi. curialia cor
pora ⁊ hoc publica curia est dignitas. Vnde seru⁹
an libertus extra nō pōt. C. si seruus aut libertus
5 ad decurionē aspic. l. ij. li. x. ¶ † Itē quia hec curia
ciuitatis tenet ēt vicos seu casalia. C. de natural. li
6 ber. l. si qs seu liber. ¶ † Ex premissis cōcluditur q̄
qcunq; officialis hēt curā ⁊ curiā publicā dicitur
curialis. C. de decur. l. curiales. Vltra ergo decu
riones q sunt cōsiliarij ciuitatis ⁊ habent officium
cōsulendi dicuntur curiales a cura ⁊ curia publi
ca cōsulendi quā habēt. C. de decur. in rubrica. ⁊. l.
curiales enim ibi glo. exponit curiales ⁊ decurio
nes colli. optime. C. de predi. curial. li. x. et rubrica
que dicit de predio curialis ⁊ nigro quod totaliter
7 sequit de predijs decur. ¶ † Itē exactores tributo
rū dicuntur etiam curiales tā minor qui colligit
q̄ maior cui recollectui assignat. C. de apochis pu
8 blicis. l. i. li. x. ¶ † Itē defensor ciuitatis curialis dr̄
qa hēt curā ⁊ publicā sup causis momentoꝝ ⁊ cui
libet licet limitatā vsq; ad. ccc. aureos fm glo. que
est insti. de heredi. ab inte. §. nec interest super ver
bo curijs que allegatur pro concordantijs in auct.
de defen. ciuitatis. §. nulla existēte licentia coll. iij.
9 ¶ † Curialiū aūt quidam sunt originarij quidam
ex accidenti. C. de decurio. l. ex omnibus ⁊ de istis
forte originarijs curialibus loqtur hec rubri. quo
rum cura ⁊ sollicitudine hic Neapolitana ciuitas
antiquitus regebat p̄sertim circa consuetudines.
10 ¶ † Venerunt autem isti curiales fm quosdam cū
longobardis qui recipiunt ex grossis ⁊ imperitis
dictaminibus ⁊ verbis quod verum nō puto. Naz
isti curiales sunt incogniti vbicunq; per regnum
plurimum viuitur iure longobardo ⁊ quia nō con
ueniunt in vocabulis ⁊ litteris ⁊ quia in libris iu
re lōgobardoꝝ nō fit de eis mentio potius igitur
credo eos fuisse adinuentos per ciues Neapolita
nos illis tēporibus imperitorum ⁊ eligebantur de
melioribus ⁊ legalioribus hominibus ciuitatis qa
ciuiū iurgia plurimū terminabant exēplo. xxx. cu
11 rialiū romanorū de quibus est dictū. ¶ † Sic ⁊ de
fensores ciuitatū ex nobilioribus eliguntur vt in
auct. de defen. ciui. §. interim colla. iij. ⁊ quod ibi
no. difformitas autem nostrorū ipsorum curialium
litterarum illa causa vt arbitror mihi videtur qa
primo hic ciuitas fuit habitata troianis cū Eneas
ipsam cōstruxerit deinde ciuitas fuit habitata lati
nis subseqnter lōgobardis ⁊ demū a grecis vt di
xi supra in probe. in glo. f. Italie ⁊c. Ex tot forte va
riatū gentiū litteris quedam litterarū forma dif
formis in aliquo ⁊ cōformis in aliquo forte cum
predictis omnibus resultauit. Neapo.

12 Testamentum † Hec consuetu. habet quatuor
dicta. In primo ponit numerum scilicet quod
curiales possunt conficere testamentū qa tres vel

quarto quando scribitur per discipulum. Secun
12 do ponit qualiter debēt adhiberi quia rogati. Ter
tio ponit q robur habet quia ac si esset confectum
per iudicem ⁊ notarium interueniēte numero. vij.
testium. Quarto ponit qd est licitum contra ipsum
opponi secunda pars incipit ibi. Ita q ⁊c. tertia ibi
Robur ⁊c. quarte ibi. Licitum tamen ⁊c. ¶ Casus summarius ⁊ longus per se patet. Nota ex hac consue. q tres curiales obtinent vicē triū personarū scilicet iudicis ⁊ notarij ⁊. vij. testiū quandoq3 etiam obtinent etiā magistratus vt infra in consu. instrumētum emancipationis. Et sic nota q supplet. tam numerum testium ⁊ sic ius commune C. de testa. l. hac consultissima. quā

a Testamentum b confectum per curiales neapo. qd habet duorum curialium subscriptionem necnō ⁊ subscriptionem tertij curialis ipsum complentis: siue per ipsum complentem manu sua propria scriptum etiam fuerit c vel per eius discipulum. Ita q ipsi curiales d rogati fuerint a testatore robur habeat firmitatis tale quale si per iudicem ⁊ notarium: septem numero testium interueniente fuerit confectum ⁊ e firmatum: licitum tamen est contra testamentum ipsum alia oppōere que legitime possunt opponi. f Idem in instrumento quod Neapoli dicitur gesta saluo tamen quod liceat volenti se opponere contra id quod in ipso instrumento quod dicitur g gesta continetur quod potest dici contra h personas testiū ⁊ dicta i de quorum dictis ⁊ testificatione dictum instrumentū quod dicitur gesta confectum est.

auctoritatem publicam. s. iudicis ⁊ notarij ⁊ sic constitutionem regni instrumentorum robur de fide instru. lib. i. ¶ Ipsam autem dispositionem validare non possunt. si alias. s. per defectum testium ⁊ iudicum non valeret ⁊ se testaret filiusfamiliās vel quis alius de re illicita vel non instituendo filios indebita vel alias similiter. Neapo.

13 b ¶ Confectum per curiales † Sed quomodo vnum instrumentum conficitur per plures. Respondeo in isto instrumento interueniunt tria per publicas personas scilicet scriptura: completio: ⁊ subscriptio ⁊ ideo per omnes istos dicitur confici. s. simul fieri licet diuersis operationibus sic etiam dicitur confici per iudicem ⁊ notarium vt hic subditur ⁊ sic isti duo curiales subscribentes non subscribunt se vt curiales ⁊ testes simplices quia tunc etiam curiales non sufficerent sed vt curiales infra in consue. Instrumentum vero: ⁊ sic vt persone publice ⁊ ideo videtur ab omnibus confici.

14 c ¶ Siue per eius discipulum † Non aperit de mandato magistri vel non nec aperit Interfuit discipulus in contractu vel non. Unde videtur intelligi secundum ius cōmune. s. vt intelligatur quando discipulus interfuit contractui vt no. in auct. de fide instrumen. §. oportet colla. vij. Ibi siquidem non per se scripsit sed per alium ministrantem sibi ⁊c. in glo. i. discipulum ⁊c. dummodo interfuit contractui: cum confectio seu scriptura delegari non possit vt nota. in auct. de tabella. §. nos auct. collat. v. in glo. hoc est argu. ⁊c. ⁊ C. de fide instrumento. l. contractus ⁊. C. de tabul. l. ij. li. x. ⁊ tunc magister seu tabellio complet vt no. in d. §. nos autem. Non enim est nouum vt lex noua distinguatur secundū legem veterem in auct. offeratur que distinguitur secundum. l. Sciendum. ff. qui satisda. cogan. Sed certe hec consue. non distinguit ⁊ ideo visus admittit discipulum ad scribendum etiam si nō interfuit contractui. ¶ Sed quero nunquid curialis sit idē quod tabellio. Uidetur q sic quia tabellio habet auctoritatem a principe vt in auct. de tabellio. §. si vero propter hoc colla. v. ⁊ sic etiaz curialis vt hic cum hec consue. sint approbate p principem in auc. de tabel. ¶ Item quia tabellio conficit per se vel discipulum: sic si curialis vt dixi. ¶ Item quia sicut tabellio habet tabellarium supra se vt in auten. de tabul. in prin. sic curial. vt infra in consuetu. instrumenta cōfecta. scilicet in tabel. Nōe hodie sic correctum co. ti. de tabel. §. i. ¶ Item quia tabellio sine iudice ad contractus conficit vt dicto. §. Si vero propter sed certe illi curiales non sunt proprie tabelliones. Primo quia alias fiebant de genere militum sed in tabellione secus cum sit vilissimum eius officium. C. de decur. l. vniuersos lib. x. Secundo quia isti plurimum intendebant decidenda. Tertio supplent auctoritatem magistratus vt se consue. instrumentum. Quarto quia habet primarium militem ⁊ sic possunt ad militiam aspirare tabelliones vero nō vt dicta. l. vniuersos. Item curiales habent curiam s. in glo. rubrice tabellio vero. s. stationem in auct. de tabularijs. §. scientibus col. v. Neapo.

ADDI. Ibi vilissimus dic idem in procuratore vt dixit do. Ja. in rub. ff. de iusti. ⁊ iure.

15 d ¶ Rogati † Quantum ad complentem ville tamen est quia semper scribat in instrumento se rogatum quia si mortuus esset vel non recordaretur de rogatione pro nihilo esset instrumentum si autem viueret crederetur sibi argu. in auct. de tabula in prin. ⁊ de fide instru. c. i. quantum vero ad alios qui interueniunt vt testes regulariter nō requiritur rogari nisi in quatuor casibus. s. in solutione solutionis confessione testamento ⁊ repudio vt nota in auct. de fide instru. §. oportet ⁊ in auct. de test. §. licet col. vi. sed in codicillis. C. de codicil. l. fi. §. modi. vbi non requiruntur rogati. Sed certe etiaz alij duo non interueniunt vt testes priuati sed vt persone publice vt dixi supra in secunda glo. ⁊ idō debent rogari vt hic. Neapolit.

ADDI. Ad hoc quod notarius debet esse rogatus vide late per Feli. in capit. scripturam de fide instr. ⁊ an presumatur nisi cōstat ex instrō Bal. in. l. sciendum de verbo. obli. ⁊ in. l. heredes palam §. in testamentis. ff. de testa. Bal. in rubr. C. de fide instru. in. iij. colu. plene per Alexand. ⁊ aliorum. d. l.

sciendum ⁊ an pōt pbari p testes ꝙ nō fuit roga
tus.d.Am.de pra.in consi.inituri murinēsis infirm⁹
qd̄ habem⁹ i ꝯsilys.d.Alex.nu.lxxiy.i prima pte.
e ¶ Et confirmatum. ¶ .i. completum sic alias
16 que.ff.de officio pre.consul.l.in aliqua.
f ¶ Idem scilicet vt habeat.¶ † Robur firmita-
tis tale quale haberet si per iudicem notariū ⁊ te
stes in numero congruo confectum ⁊ consumatū
esset.¶ Sed an hec gesta. detestationū de qua hic
loquitur fiet coram iudice competente. Respon-
deo hic nō aperit vnde videtur standum cōmuni
obseruantie vt extra de pcura.c.l.in fi.ibi gestisqz
ex more iudiciorum ⁊c.Sed certe in ciuitate nea
poli ꝯsue.non scripta non pōt allegari vt supra in
prohemio in fi. ¶ Sed qualiter fiet gesta non est
scriptum in libro ergo forma geste non pōt in hoc
allegari.non ꝙ gesta est instrumentū confectū ex
dictis ⁊ testificationibus testiū vt hic. Unde videt
ꝙ recurrendum sit ad ius cōmune vt fiat coram
iudice competente vt in auten.qui.mo.na.effi.le.§.
quam cum vero in multas col.vi.vbi instrumen-
tū de dictis testiū q̄ interfuerunt ꝯtractui matri/
mony fit corā defensore ecclesie ⁊ tribus testibus
ꝙ ista gesta fiat sz vniuersas infrascriptas formas
diuersorum iuriū ⁊ coram iudice cōpetente hoc
innouato per hanc cōsue.ꝙ fiat per tres curiales
loco iudicis notary ⁊ testium.precedens.n. cōsue.
⁊ hic q̄ ad ipsam se refert nihil noui inducere vi-
detur nisi ꝙ tres curiales subrogat ⁊ ponit loco
iudicis notary ⁊ testium in numero qui requirit
quantum ad fidem ⁊ robur instrumenti publici.
¶ Habemus.n.triplex ius circa confectionē pu/
blicorum instrumentorum positionis cōmunē seu
gñalis.s.p tabellionem ⁊ testes in auten. de tabel.
⁊ fide instrumentorum ⁊ ita fiunt instrumēta apo/
stolica ⁊ imperialia.¶ Secundum est ius speciale
regni in quo aufit Imperator Fredericus auctorita
te iudicis ad contractus ⁊ numero testiū ⁊ subie/
ctionē ipsoꝝ ꝙ forte fecit minorē fidē hūs tabel-
lionib⁹ seu notarys regnicolis vt in ꝯsti. regni de
fide instru.l.instrumentorū robur li.i.¶ Tertiū ius
ē magis speciale.s.in hac ciuitate neapo. tm̄ i quo
nō requirit iudex ad ꝯtract⁹ nec magnus nume-
rus testium quasi magna fides habeatur curiali/
bus istis cū erant seu esse consueuerunt de melio
ribus hominibus ciuitatis. Neapoli.
17 g ¶ Gestorū. ¶ † Gestorū multa sunt gña videli/
cet testificationis publicationis ⁊ cōplexionis au/
tenticationis ⁊ refectionis prima.s. gesta testifica/
tionis ⁊ refectionis fit dupliciter.s.in iudicio ⁊ ex/
tra iudiciū.prima gesta testificationū q̄ fiunt in iu
dicio dicunt monumentorū iudiciariū fiunt.n.in fi
gura iudicy in auten.vt liceat ma. ⁊ aui.§.ad hoc
aūt col.viy.⁊ debent fieri vocata parte in aūt de
testi.§.⁊ hoc vero col.vy.cōtrectantur dupliciter vi
delicet p vt gesta sunt ipsa facta nondū scripta.se
cundo p vt sunt in mente testiū retenta ⁊ ista qñqz
publicant ⁊ tunc postquā sunt publicata dicuntur
quedā facta ⁊ in scriptis redacta vel potius ipse
scripture in quib⁹ gesta referunt vt no.Inn.in.c.l.
de pcura.Sic ergo considera gesta testificationū
quatrupliciter.Primo put agūtur actualiter.Se
cundo pro vt intelliguntur mentaliter.Tertio put
offeruntur iudicialiter nam testimonia data iudi/
ci dicuntur gesta vt id autem de testibus.§. ⁊ hoc
vero.Quarto prout scribunt solemniter q̄ scriptu/
re publice in iudicio facte depositiones testiū cōti
nentes dicunt publica monumenta.C.de testi.l.cō-
sulta diualia in glo. super verbo monumentis.
18 ¶ † Itē dicunt gesta.C.de re.iudi.l.gesta sm̄ pri/
mum intellectum positum iu gl.magna hic.n. ge-
sta testificationum sunt publice scripture in quib⁹
dicta testium sunt redacta auctoritate iudicis or/
dinary vt in auten.vt sponsa.lar.in princi. col.ix.in
autem vt fratrum fily.§. illud eadem col. ⁊. C.de
dona.l.i hac no.i auten.de testi.§. ⁊ quandoqz sci/
mus col.vy.⁊ propterea dicuntur gesta monumē
torum in auten.vt liceat matri ⁊ auie col. viy.§.ꝙ
autem a nobis ⁊ in auten. de non alie.§.anastasi⁹
col.y.⁊ i auten.vt spon.larg.i prin.ix.col.in auten.
vt licet ma. ⁊ auie. §. ꝙ autem a nobis col.viy.
¶ Alibi dicuntur acta monumentorū vt in auten.
19 fra.fily.§.illud col.ix.¶ † Item dicūtur signa mo
numentorum.C.de fide instru.auten.apud eloquē
tissimum.¶ Et ex hoc ergo quero nūquid ista ge
sta sine scriptura publica posset fieri per istos tres
curiales solos extra iudiciū sine mandato iudicis
competentis.Respondeo ꝙ non nam Inno. extra
de testi.c.albericus expresse dicit ꝙ debet fieri de
mandato iudicis ⁊ si aliter fiat non valet nisi po-
stea publicetur in iudicio.¶ Itē quia hic non sup/
pletur auctoritas magistratus non vbi voluit re/
mouere auctoritatem magistratus expresse dixit
vt in proxima consuetudine in fine. ¶ Item qa ge
sta fiunt apud iudices competentes qui ponunt i
dicto.§.hoc vero ⁊.C.de dona.l.in hac ⁊ in auten.
vt fra.fi.§.illud quoqz col.ix. ¶ Itē qa debet fieri
presente parte vel per contumaciam absente. vt
dicto.§.⁊ hoc vō in auten.de testi.col.vy.vbi cauet
ꝙ si aliquis non vult nunc agere cām suam vult
tamen dicta testium penes se habere vocata par/
te potest per tabellionem ipsa dicta testiū in publi
cam formam redacta habere sicut hic isti tres cu-
riales de mandato iudicis vocata parte ac testi-
bus possunt assumere dicta testium ⁊ in publicā
formam redigere ⁊ hoc in actore intelligitur de
testibus aut valitudinarys moribundis longa ab/
sentia ab futuris vel alia iusta causa vt eo.§.in fi.
mag.glo.⁊ loquitur extra vt lite nō cont.c.qm̄ fre
quenter ⁊ tunc valet si actor agat infra annū vt ibi
⁊ sic gesta in actore non valet nisi infra annū quod
est notandū.¶ In reo autem ante lit.cōte. possunt
recipi omnes testes.⁊ ppetuo valet talis gesta qa
nō est in potestate sua qn̄ excipiat in dicto.§.⁊ hoc
vero ⁊ ne pereat defensionum probatio extra de
testi. cap.significauit.⁊.c.Albericus.¶ Quandoqz
tamen gesta testificationum fiunt absente parte ⁊
non vocata apud officiales tamen ad hoc ꝯpe/
tentes ꝙ est qñdoqz apud fisci patronos vt cū pe
tuntur examinari testes qui interfuerunt qn̄ aliqs
ex eis matrimoniū contraxit cum vxore.C.de offi.
diuer.iudi.l.laudabile.§.fi.¶ Quandoqz apud re
ctorem prouincie vocatis coartalibus ac doctori/
bus ⁊ iuris peritis vt cū petūtur examinari testes
super infamia ⁊ sufficientia alicui⁹ pmouendi ad
aduocationis officiū.C. de offi.diuer.iudi.l.nemini.

¶ Quandoqz apud presides primneri cornularios seu tribunos militum qui habent gesta monumentorum apud se confici facere de morte alicuius apud hostes ad petitionem vxoris vt in auct.vt lice at ma. e aule.§.quod a nostra nobis col.viij. ¶ Sed que fuit ratio huius geste. Respondeo ne processu temporis probationes valeant deperire.e.c.significauit. ¶ Item qualiter est requirenda pars. Respondeo per instrumentum publicum vt interfit.re ceptioni testium si vult vt patet.e.c.significauit I fi. cuius ratio est secundum Inno.ne veniat e dicat q testes non iurauerunt. Sed ego addo alia.s.vt habeat ius opponendi contra personam e dicta vt hic e vt videat testium iuramenta vt no.in dicto.§ e hoc vero. ¶ Sed qualiter illi curiales examinabunt testes. Respondeo seorsum e in secreto.vt mo ris est cum hec solemnitas non sit hic sublata continebunt ergo gesta mandatum iudicis instrumentum requisitionis partium citationem testium ac iuramenta ac depositiones ipsorum e qualiter seorsum

20 tim e in secreto examinati sunt. ¶ † Sed quid si pars est in peregrinatione vel omnino non inuenitur. Respondeo requiri.procuratores vicinos amicos aut ad domum.ff.qui vi.aut clam.l.aut qui aliter.§.l.de ven.inspici.l.i.§.mulier ante dies. ¶ Sed quid si hec omnia cessent. Respondeo q ex quo pars non potest requiri nec alius pro eo nec eius locus dico procedi posse ad gestam cum lex debet esse de possibili. Et impossibiliū nulla est obligatio vt in regula iuris.leges enim debent curare negocia possibili modo in auct.de fideiul.§.hec quidem col.i. ¶ Item sunt gesta vt in auct.de non alie.§.hoc autem dictum col.ij.vbi dicitur aliqua res sterilis seu ruinosa in emphiteosim debent examinari duo insignes mechanici seu architecti vel vni si non sunt in ciuitate plures vt iurati dicant q nō posset dari pro emphiteosi e de hoc debet fieri emphiteotica prescriptio.i.instrumentum publicuz p tabelliones e septem testes vt in glo.i.scripturam e debent interuenire presbiteri yconomi e episcopus vt ibi. Hec autem conscriptio dicitur etiā monumentorum e eo.ti.§.anastasius super verbo gesta ec.e sic etiam dicimus q procurator in scriptis factus dicitur gestis interuenientibus fieri.C.de suf frag.l.i.e talia dicuntur etiam gesta monumentoꝝ dicuntur scripture in auct.vt sponsa.lar.in prin.col.ix.e sic gesta monumentorum dicuntur scripture publice tam que fiunt in iudicio vt in princi.huius glo. q̄z que faciunt extra iudicium e personas publicas e tunc gesta.i.vt ea que geruntur ex hoc cō tractu puta emphiteotico in monumentis.i.in scripturis publicis fiant ita dicit gl.in auct.de nō alie.§.Anastasius col.ij.e inde est q donationes que fiunt gestis interuenientibus.i.scripturis publice factis de mandatis iudicis ordinarij dicitur insinuate.C.de don.l.pe.§.fi.e.l.in hac e in auct.de eccle.re.al.§.scimus col.v.hanc ergo gestam poterunt facere tres curiales supplentes tabellionem e testes. Non autem supplent episcopus quia quodam modo vt iudex interuenit seu pars similiter non supplent presbiteros e yconomos e non vt testes interueniunt. ¶ Ex premissis nota q hec sunt gesta instrumentorum seu monumentorum vt hic in tex.

e in.d.§.Anastasius e i auct.de alie.emphi.§.si vero voluerint col.ix.e in auct.vt sponsa largi.in pri.ix.col. ¶ Secunda gesta publicationis sunt gesta iudiciorum de quibus tractatur.C.de re iudi.l.gesta Cuius materia triplex effectus est. Primo de priuato efficitur iudiciale publicuz vt attestationes vt ibi in magna glosa.e ibi monumenta pro actis ponitur. ¶ Item est exemplum de testamento clauso scripto scriptura priuata qd potest apud competentem iudicem publicari.C.de te.l.publica in. ¶ Secundus effectus est q minus publicum efficiatur publicum iudicialiter.licet postea videatur exinde fieri instrumentum vt in prothocollo secunduz formam e fidem instrumentorum.§.oportet e.§.si moriatur omnes vel secundum formam constitutionis regni Basulos ec. ¶ Tertius effectus est vt de publico fiat magis publicum quod est videre in instrumento publico presentato apud acta cause.quod in se est publicum extra iudicialiter.inquantuz vero continetur in actis seu est presentatum in actis est publicum iudicialiter quantum ad illam causaz e nec magis publicum.nam publicum iudiciale fulcitur triplici maiori publicitate.s.ratione loci iudicis ordinarij qui locus dicitur ius.ff.de iusti.e iure.l.ius. ¶ Item dicitur tribunal extra de sent.e remiiudi.c.i.li.vi.per Jo.an.e Arch. ¶ Item dicitur forum a foraneo rege extra de verbo.sig.c.forus Ac curiales habent curiam vt supra in glo. Rubrice. Tabelliones non habent stationem in auct.de tabellio.§.scientibus col.v. ¶ Item ratione iudicis qui est maioris auctoritatis q̄z tabellio.C.de iure fisci.l.i.in iar. ¶ Item ratione tabellionis naz tabellio qui interuenit ad scribendum acta iudicialia obtinet vicem duorum extra de probatio.c.quoniaz cōtra falsam. Sed extra iudicialia obtinet vicē vnius ff.de testamen.l.domicius labeo.e.C.de testa.l.hac consultissima e in auct.de heredi.e fal.§.si vero absunt. ¶ Item ratione archiui publici quod habet iudex ordinarius.C.de fide instrumentorum auct.ad hec e in auct.de defensoribus ciui.§.precepta colla.ij.tabellio aūt non habet archiuū vnde possit sumi publica fides eo.ti.§.si vero. Quedam fallit in susceptoribus.quorum gesta sunt scripture publice in quibus securitates publice de receptis cōtinentur.C.de suscepto e archa.l.securitates lib.x. ¶ Item fallit in archiui perfectorum qui cum sint scripture publice publicam habent testationem in auct.de hys que ingrediuntur ad appella.§.si vero etiam col.v. ¶ Item fallit in archiuo ecclesie q est vbi venerabilia vasa seruantur tunc ex litteris ibi habentibus subscriptione trium testium ad minus testimonium habet causa vt in auct.qui.mod.na.effi.le.§.quantum vero in milicys verbo.fin. vero hoc etiaz non egerunt col.vi.dixi de duobus gestis.s.monumentorum iudiciorum. ¶ Prescienduz tamen puto q predicta gesta monumentorum propter interuentum iudicis participant in aliquo cū gestis iudicialibus e hoc vult dicere textus.C.de fide instru.aūt apud eloquentissimum ibi testimonijs quidem non editis. Sed gestis signa monumentorum participantibus ec. ¶ Gesta autem monumentorum nullam participationem habentia sunt gesta tabellionuz videlicet prothocolla ex quibus

non pōt sumi publica fides si non sunt redacta in publicam formam cū non habeant archiuum. Sz statione in in auten. de defensori. ciui. §. si vero quidam col. iiij. Sed certe ibi loquit in actis seu scripturis defensoris ciuitatis qui cum partuam dignitatem per consequens nulla fides est eoꝝ scripturis vt no. ex. ti. §. i. in gl. que est super verbo actorū sed meliꝰ facit. ff. de leg. iij. l. fideicōmissa. §. i. z sic talia ꝓthocolla nō sunt publica nec publicam fidem faciunt que autez sumunt ex publicis archiuis seu ex publicis scrineis publice sunt vt in auten. de his qui in gre. ad appel. §. si vero etiā col. vi.

[a] Instrumentū [b] emancipationis z quelibet alia instrumenta confecta per curiales neapolis: habentia subscriptionez duorum curialium z tertii curialis complentis ea: siue cōplens ea manu propria subscripserit siue eius discipu-
[illegible]
lus: robur habeant firmitatis perinde ac si instrumenta essent cōfecta per iudicem z notarium cum subscriptione duorum vel trium testiū
24 [c] vel plurium: non obstante ꝙ in emancipatione magistratus auctoritas non interueniat.

21 ¶ † Sed quero an per iudicem notarium z testes cū auctoritate iudicis vt est dictū pōt fieri hec gesta huiꝰ constitutioni. vel consue. respondeo sic quia per tabelliorem fiunt de iure cōmuni vt in predictis iuribus posui hic casum. z hec cōsuetudo nō prohibet immo potius permittit ex quo dicit idem zc. vt sic in testamento tres curiales sustinent locū iudicij notarij z testiū sic ut in instrumento geste innuit satis clare per iudicem notarium z testes posse fieri testamentum z instrumētum geste dixi de duobus gestis. l. monumentorū z iudiciorū. ¶ Sed nunqd hec gesta possit de rebus extra districtū neapo. posit. Rūdeo sic. C. de dona. l. data iam pridem in fi. z vide de hoc vt dixi primo in consuetudine pupillus que est vltima in hoc libro. De gesta vero cōplexionis dicam in consu. instrumenta cōfecta. Immo vero dicit ꝙ gesta dicunt facta in scriptis redacta que al. dicitur registra extra de ꝓcur. c. i. glosa vero nostra dicit apta in iudicio quolibet modo scripta sed facta extra iudiciū verbis contrahendo. gesta vero sine verbis dicuntur vt no. ff. de cura. bo. dan. l. ij. i pri. ¶ Itē sunt gesta negociorum de quibus habetur. ff. de ver. sig. l. labeo. z l. licet pallis defunctꝰ. Nea. ABBJ. Ibi nu. xvij. Item gesta que sit differētia inter gesta z acta vide Bar. in repe. l. q acta i. i. col. de off. pro. cesa. z ibi sed nunquid zc. ad hāc q. vide Bar. in. l. nec ei. §. eorum. ff. de adop. z an habet locum in prothocollo Fely. in. c. inter dilectos de fide instru. in fi.

22 b ¶ Personas testium. ¶ † Ut sicut talis defunctus per quem in iudicio repelleretur a testimonio vel si forte non fuerunt vocati z sic vitione is non est adhibenda fides vt in auten. de testi. §. cōponantur col. vij. ¶ Inabiles enim testes pro nullis habentur. ff. ꝙ cuiusqz vniuersitatis no. l. i. §. z quidem. ¶ Idem si sunt non idonei C. de cur. fu. l. fi. §. fin autem testamentum. ¶ Item pōt opponi contradicta testiū vt hic. ¶ Item contra ipsum instrumentum possunt alia opponi de quibus supra dixi in consu. contra instrumentum dotale z nota diligenter ꝙ primo fit instrumentū geste z postea reseruat opponet ne eiꝰ pfectio impediat. Nea.

23 i ¶ De quorum. ¶ † Scilicet testium. Sed quid si volo plura instrumenta redigi facere in vno sicut in l. chirographis. ff. de admi. tu. an possit fieri hec gesta. Videtur ꝙ sic ar. l. de fide. instru. l. in exercendis sed certe illud quantū ad litem exercendam. At hic loqtur in testibꝰ. ¶ Itē qa materia exemplationis tractatur infra in consue. instrumenta confecta. Neap.

[a] ¶ Instrumētū. ¶ † hec consuetudo hēt duo dicta: vnum speciale z aliud gñale. Speciale est ꝙ instrumentū emancipationis non obstante ꝙ in emancipatione magistratus auctoritas non interueniat valet si est cōpletum ab vno curiali z subscriptum a duobus. ¶ Secundū dictuz est gñale circa omnia instrumenta vt patet in litera. ¶ Ex primo dicto no. ꝙ in instrumento emancipationis tres curiales rogati supplent seu sustinent vicem magistratus z sic in hoc instrumēto videntur dari ea que voluntarie iurisdictionis sunt quod ad alia instrumenta non extendas vt. C. de predijs curiali. l. fi. lib. x. ¶ Ex secūdo dicto no. ꝙ regulariter in omnibus instrumētis tres curiales supplent numerum testiū z in testamento ceci vbi requiruntur. vij. testes. C. qui testa. fa. po. l. hac consultissima z in instrumento eius qui est ꝓmouendus inter agentes vbi requiruntur. xv. testes vt. C. de proxi. sacro. san. eccle. l. vniciuiusqz lib. xij. sufficiunt tres curiales rogati vnus videlicet cōplens z duo subscribentes vt hic. Neapo.

25 b ¶ Emācipationis. ¶ † Lege sic non obstante zc. quod est infra z hoc est primū dictum ibi autez z quelibet alia est secundum dictū. ¶ Et nota ꝙ licet hic requiratur magistratus auctoritas. ff. de
26 adopt. l. mancipati hic tñ suppletur. ¶ † Sed quid de manumissione facienda a minore. xx. annis an possit per instrm trium curialium fieri. Respondeo non quia ibi requiritur decretum ex quo debet fieri cuz cause cognitione insti. qui. z no. non licet. §. eadem. Nūt ergo isti tres curiales aliqua q fiunt voluntarie iurisdictionis dummodo decreti interpositione non exigant z sic non sufficiāt alienationi rerū stabilium minorū quia requiritur decretum. C. de predi. mi. l. ob es alienum. vel prediorum curialium qa requiritur decretum. C. de predi. cu. l. i. nec etiam potuerunt insinuare donationē vltra quingentos aureos vt statim dicaz in sequēti glo. ¶ Item quero an possit hoc instrm curiale conficere extra districtum ciuitatis neapolis videtur ꝙ sic in d. l. emancipari. ¶ Sed contra puto vt supra in prohemio in fi. ¶ Sed an iterforenses intra districtuz neapo. Rūdeo sic quia nō ꝓhibet in ꝓhemio ergo stabo dicta. l. emancipari. Nea.

27 c ¶ Vel pluriū. ¶ † Ut in instrumento ceci in instrumento eius q est ꝓmouendus inter agens vt

viri. ¶ Sed quid si instrumentum excedit libram auri vbi requiruntur tres testes bone opinionis preter iudicem notarium vt in consti. regni instrumentorum robur et in consti. in cã depositi. Rñdeo idem vt sufficiant tres curiales nam hic suppletur au-
28 ctoritas iudicis et numerus testium. ¶ † Ité quid

a Instrumentũ vero b diuisionis c curialiscum quod neapoli dicitur noticia subscriptum duobus testibus curialibus etiã non completum robur habeat inter diuidẽtes eorũqz heredes et d successores per inde ac si esset per tertium curialem scriptum et completum.

a Ubi instrumentuz conscriptum per curiales neapolis reperitur subscriptum subscriptione duorum testium. s. curialiuz

in donatione vltra quingentos que de iure debet insinuari coram defensore ciuitatis vel magistratus. C. de donac. l. in hac et l. scimus. et l. penul. an sufficiat hoc instrum conscectum per tres curiales et sic videtur vel iure magistratus. ¶ Sz certe illud quantum ad hoc instrumentum de quo hic loquitur. s. emancipationis ergo non debemus extẽdere ad instrumentum donationis. C. de predijs curial. l. fi. cum si. que posui supra in consue. Si moriatur aliquis in glo. hic mouet et c. ¶ Item quia curiales validant fidem instrumenti propter defectum testium et suppleant auctoritatem iudicis ad contractus nõ tamen possunt validare dispositionem inualidam vt dixi supra in fi. prime glo. sic nec contractum inualidum facient valere. Preterea in donatiõe vltra quingentos aureos requiritur sm dominum Bar. de capua qui dicit quod legum conditores naturalem equitatem secuti prospexerunt minoribus
29 ne deciperentur. ff. de mino. l. i. ¶ † Item de mulieribus in velleyano. ¶ Item eadem equitate. s. ne quis re sua male vtatur et ne quis te maior. xxv. annis decipiatur prospexerunt maioribus imponendo eis frenum ne in mense donant sine cã. ¶ Et propterea qui vult donare ibi corã iudice ordinario et proponet se velle donare seu donasse ticio vltra quingentos solidos propter certa beneficia que consecutus fuit ab eo vel propterea alias causas quas probabit coram iudice et iudex videbit an cã sint iuste et licite et honeste et sic interponet decretum in actis continens talem donationem propter tales causas valere et habere roboris firmitatem. Et pro hoc facit quia insinuare est in publica acta reducere vt in auten. vt nulli iudi. §. et hoc vero. col. ix. seruata forma que ponitur. C. de don. l. in donationibus et l. sancimus. Nec sufficeret ponere causas in instrumento donationis que videtur beneficium coloratũ. C. de sacrosan. eccle. et l. iubemus. C. sciens. Nam rei veritas debet attendi et non quod fingitur in instrumento. ff. de castren. pe. l. si forte. ¶ Sed an coram primario poterit fieri talis insinuatio dicam infra in consue. instrumenta confecta. Neapolitanus.

30 a Instrumentum vero. ¶ † Hec consuetudo continuatur cũ precedenti propter verbuz vero. ¶ Et sic supra proxima consu. tradita e regula quod instrumentum confectum per tres curiales vnum. s. scribentem et cõplentem et alios scribentes robur habeat firmitatis per inde et c. ꝟ Fallit in instrumento diuisionis quod et non cõpletũ dummodo sit scriptũ per curiales vel eius discipulum et subscriptum per duos curiales robur habet et c. ¶ Casus vero per se patet. ¶ Nota hic quod obmissio complectionis in instrumento curialisco diuisiõis non viciat instrumentum sic ponitur hic exceptio a regula precedentis cõsuetu. Neapolitanus.

et curialis qui b debet instrumentum complere c moritur d ante complectionem instrumenti ipsius. partibus sine contrahentibus e petentibus et volentibus: curialis qui neapoli vocatus f primarius cõplet ipsum: et quo ad id personam optinet curialis defuncti partibus autez ipsis discentibus: instrumentũ ipsum per primariuz cõpleri non potest nec debet immo pro g rupto et vacuo habeatur.

b ¶ Diuisiõis.
31 ¶ † Non distinguit bona mobilia vel stabilia sint hereditaria vel non et sic qualitercunqz cõmunia nec distinguit excedant libram auri vel non et in hoc vr corrigi cõsti. regni in instrumentorũ robur. ¶ Sed quid si pater fecit diuisionem inter filios in vltima volũtate. Rñdeo secus quia illud est testamentum et nõ noticia. Sed est arg. cont. vt quo ad ipsam diuisionem videat noticia. ff. fa. her. l. si filia. §. si pater ibi non simplicem donationem. Sed potius presumi iudicij diuisionem. Neapo.
c ¶ Curialiscum. ¶ † Non distinguit si scriptum
32 manu curialis vel discipuli scum idem iuris est in vtroqz regulari in omnibus instrumentis curialiscis vt supra proxima consue. nec inuenio hic aliud esse statutum vnde stabo illi regule tradite supra proxima consuetu. Neapo.
d ¶ Successores. ¶ † Etiam singulares vt infra
33 de serui. consue. vbi reperitur in fi. puta emptores legatarios: donatarios: vel similes: qui succedunt in rem licet non in vniuersa bona. ff. de dam. infec. l. fluminũ in fi. §. adicitur. ff. de iure iuran. l. ait pretor et l. etiam. ff. quorũ le. l. i. §. illud et ff. de excep. rei iudi. l. si. quandoqz tñ non sic large sed stricte sumitur pro eo qui succedit in vniuersum ab intestato. ff. de succe. edic. l. in prin.
34 a Ubi instrumentum. ¶ † Hec cõsue. diuidit in duas partes. In prima ponit casum. In secunda respondet et distinguit. Secũda pars incipit ibi. Partibus cõsentientibus et c. ¶ Casus est quod instrumentũ curialiscum subscriptum et non cõpletũ potest de voluntate partium compleri per primariũ alias non hoc dicit. ¶ Et sic nota quod et primarius non habet contemptiosam iurisdictionem seu officium sed voluntarium sic supra. l. ij. et l. iij. cõsuetu. litterarũ autem expone vt sequitur.

35 b ¶ Debet. ¶ † Hoc verbum debet prolatū a le
ge quandoqȝ intelligitur quo ad solemnitatē.xx.
q.iiij.debent ꝙ ita hic. ¶ Quādoqȝ autem importat
necessitatem extra de spon.c. si mater ⁊ ita sumit
supra de iuris do.i ꝯsue.viro mortuo ⁊ de vtroqȝ
predicto intellectu no.extra de app.c.preposuit.
¶ Quandoqȝ aūt nō importat debitū necessitatis
sed debitum honestat.vt extra de iudi. ca. intelle-
ximus ⁊ desponsa.in prin.c.i. ¶ Sed posses rīde-
re vt notat Jo.An.in ver.potest extra de reg.iur.
.c.i.quod cū ponitur negatiue semper necessitatē
importat ſm Hosti.in dictione.c.proposuit. ¶ Ex p
missis patet ꝙ triplex est debitū.s.necessitatis so-
lemnitatis ⁊ honestatis. ¶ Primū colligit ex obli-
gatione conuentionali naturali ⁊ legali. De obli-
gatione conuentionali sunt iura clara de naturali
vero.ff.⁊.C.de alen.lib.cum multis aliis. De lega
li autē sunt iura clara vbicunqȝ lex. iubet aliquid
fieri exempli gratia .C. nulli infre. eque sunt ⁊c.
.l.i.circa fi.lib.xi.ibi ornamenta.n.regia ⁊c. ¶ Se-
cundum debitū solemnitatis consistit seu attendit
in omnibus actibus in qbus ius statuit aliquā so
lemnitatem. ¶ Tertium debitū.s.honestatis colli-
git ex lege seu iuribus in qbus verbū debet ex-
ponitur.l.potest vel decet.ff.de iudi. l.post edictum.
i prin. ⁊ de offi.precon.l.obseruatur.§.fi.⁊ vide ibi
⁊.ff.de interro.actio.l.qui interrogatus ⁊ de le.iij.
l.si quis seruum.§.si inter. ⁊.ff.de here. insti.l.i.in
prin. Neapo.
36 e ¶ Moritur. ¶ † Idest mortuus sit. ¶ Quid er-
go si est graui infirmitate detentus. Rūdeo ēt si
esset a medicis disperatus cessat hec cōsuetudo.
Nam ⁊ mortifere vulneratus censetur viuus.ff.ad
le.aqui.l.vulneratus.§.i. ¶ Item qd si erat in trā-
situ seu incipiebat mori. Rūdeo adhuc dr̄ viuus.
dicit.n.lex si qua moriens dixerit.ff. ad sille.l.si qs
in graui. §.i. ⁊ ibi is mori incipiens sic ait ⁊c. vt
machab.viij. ¶ Itē quid si transtulit domicilium ali
bi. Rūdeo quantū ad hanc ciuitatem habetur pro
mortuo.nam vir seperatus ab vxore iudicio eccle
siastico quantū ad eam habetur p mortuo.xxxiij.
.q.ij.§.i.⁊ extra de rescriptis.c. suscepturȝ lib.vi.⁊
vide ibi ⁊ plenius de preben.c.quamuis eo.lib.
¶ Item quid si abest vltra. Rūdeo nō habere lo-
cum hanc consu. cum lex presumit posse venire
infra.ix.menses.C.de dil.l.i. ¶ Item quid si est va
gabundus. Rūdeo habere locū hanc consuetū.nō
ex verbis sed ex mente nō.n. debemus vagari p
orbem querendo ipsum.ff.de ope.libe.l.qꝫ nisi.
¶ Itē quia abesse sine spe presumpta p.l. ⁊ nō eē
in rebus humanis ⁊ formā esse mutatam sunt pa-
ria.ff.de verb.signi.l.mulieris.§.i. ¶ Itē quid si
forisdicet vel fiat monachꝰ. Rūdeo vt dixi supra
in consue.Si moriatur aliquis. Neapo.
d ¶ Ante. ¶ † Et tamen iam scriptum subscrip-
37 tione curialiū testiū ⁊ sic instrumentū primo de-
bet subscribi a testibus ⁊ postea compleri per no-
tarium hoc idē est de iure cōmuni vt in auten.de
fide.instru.§.sed ⁊ si instrumēta col.vi.ibi Adiciat
⁊ eis anteꝙ cōpleantur sicut dictum est ex scrip-
to presentia ⁊c. ¶ Sed quero qualiter debet com
pleri instrm̄. Rūdeo per appositionē signi notarij
eo.ti.§.si vero neqȝ in glo.i.signorum ⁊.§. oportet.
in prima glo. Sed qdam textus videt requirere
subscriptionē notarij cōplentis in auten.de tabulli
in prin.col.iiij.ibi cōpletū autem a tabellione ⁊ pri
mā eius subscriptionē hīs testiū ostendens ꝑsen-
tiam ⁊c.licet gl.ibi in verbo tabulario dicat cōple
ri per tabulariū solū mandato confici. Sed certe
subscriptionē notarij intelligo qñ dicit in fi.instru-
mentū quod scripsi ego prefatus notarius ⁊ vide
.C.de fide instru.l.contractus ⁊c. ¶ Hodie autem
per ꝯstitutiones regni instrumentorū robur debet
subscribi etiam iudex ad cōtractus. ¶ Ex premis
sis collige ꝙ cōpletum dr̄ qñ nihil restat agendū.
¶ Sed an testes debeant subscribere an sufficiat
scribi per tabellionē in principio instrumenti. Re
spondeo seruari mores vt no.in.d.§.oportet. ¶ Sȝ
hodie p dictam cōstitutionem instrumentorū loq-
tur ꝙ se subscribant. Neapo.
38 e ¶ Petentibus. ¶ † Sed an in iudicio debeat
hoc peti. Videt ꝙ sic quia verbuȝ petere impor-
tat petitionē et iudiciariā vt dixi infra de iure cō-
grui consti.§.i. Sed certe non sic hic cū hec cōsu.
nō loquatur de iurisdic.contemptiosa sed volunta-
ria cū dicit volentibus immo vt veritas loquatur
potius est quedā notio qȝ iurisdictio.ff. de re.iudi.
l.ait pretor.dicas ergo petentibus a primario ex-
tra ius qui virtute huius ꝯsuetudinis hēt hāc no-
tionem.s.inspicere hoc instrm̄ nō cōpletum ⁊ de
morte debentis complere. ¶ Itē partium volunta
tes ⁊ complebit postea sic ego talis primariꝰ ciui
tatis Neapo.cōsentientibus petentibus ⁊ volunta
te meū officiū implorantibꝰ talis ⁊ talis ꝑdictū in
strumentuȝ inspexi ⁊ legi ⁊ cognoui litteras quō-
dam talis curialis vel dic al. se habere fidem de
hoc ⁊ quia non erat cōpletum ipsum compleui ⁊
me subscripsi in locū talis dicti curialis defuncti.
¶ Sed an stabit subscriptioni sue de his omnibꝰ.
Rūdeo sic cū hoc sit eius officiū vt hic nisi aper-
tissime de cōtrario doceret secūdum materi.in.l.
optimam.C.de contrah.emp.⁊ qd ibi dixit Cy.⁊
possunt nihilominꝰ appōi ea q̄ notaui supra i ꝯsue
tudine ꝯtra instrm̄ dotale. Neap.
f ¶ Primarius. ¶ De primarijs dicas statim in-
fra in sequenti consuetu. Neapo.
39 g ¶ Pro rupto. ¶ † Huius cōsuetudinis gr̄a di
stinguo septem casus nam aut instrm̄ non fuit ro-
gatum sed petitur fieri de nouo instrumentū curia
liscum ⁊ tunc est materia superioris consu.instrm̄
emancipationis ⁊c.⁊ aliarū duarū precedentium
aut fuit rogatū sed non cōfectū aut fuit cōfectum
⁊ non cōpletum.aut fuit cōfectum ⁊ cōpletum sed
non subscriptum.aut fuit confectū subscriptum ⁊
completum sed admissum aut fuit cōfectum com-
pletum ⁊ non amissum sed vetustum siue caducū.
¶ Primo casu dixi. ¶ Secundo qñ fuit rogatum
⁊ nō confectū propter mortem tabellionis tūc pro
thocollum seu abbreuiatura p se fidem non facit
quia tabelliones nō habent archiuum in quo eoȝ
gesta conseruentur ⁊ sic post mortem eoruȝ fides
eorū facile perijt in auten.de defen.ciui.§.si vero
quidam col.iij. ¶ Idem quia seda in mundū non
redacta non facit fidem.C.de fide instru.l.contra-
ctus licet ibi loquatur qñ contrahebat in scriptis
.s.vt nō aliter valeret contractus qȝ cū solemnita-

re scripture. ¶ Item quia note notarij non faciūt
fidem. ff. de bo. libertorū cum patrono. §. fi. in fi. sz
ibi alijs notis que nō sunt littere vel dicāt fuit se-
da recitata coram testibus et tūc sumitur exinde
fides. aut non fuit recitata et tunc non facit fidem
. ff. de leg. ij. l. fideicōmissa. §. quotiens et. C. de test.
. l. hac consultissima licet loquitur in testamentis. et
sic ex prothocollo cum adminiculis testium sumitur
fides postea superuenit ius canonicum super hoc
apertius prouidens vt hoc casu prothocollum redi-
gatur in formā publicam coram iudice ordinario
vel delegato vocata parte extra de fide instru. c.
cum. p. tabellio. Partes autem sine iudice nō pos-
sunt quia non possunt tribuere publicam formam
vt ibi per Inno. ¶ Ultimo superuenit constitutio
regni Siculos que dat clariorē formam. ¶ Ter-
tio casu qn̄ fuit confectum et non cōpletū si ergo si
ne subscriptione notarij. et notarius et testes sunt
mortui tunc non valet quia eē defectus in forma
quia hic ponitur et que ēt est de iure qꝫ vult qꝫ pu
blica instrā a persona publica scribantur et cōpleā
tur et a testibus subscribantur in auten. de fide in
strumento. §. sed et si instrumenta. ¶ Item quia in
pbatione instrumentorum nihil obmitti debet de
summa subtilitate eiusdem tituli. §. oportet vero.
¶ Sed an hoc casu valeat saltim vt deferat iura-
mentū reo videt qꝫ sic cum sit scriptura priuata
ex quo deficit aliquid de forma publica vt. C. qui
poti in pigno. ha. l. scriptura. ergo facit semiplenā
probationē et sic defert iuramentū reo vt no. pdi-
cto titulo de fide instru. §. si vero tale in gl. qꝫ alias
inuenit et c. ¶ Item an facit fidē per comparatio-
nem litterarū quod videtur secundū materiā que
ponitur eodē ti. §. si quis igitur in gl. caue tibi et c.
et in glosa si ago depositi et c. Sed certe ibi loquit
de scriptura priuata facta manu debitoris. ¶ Quar
to qn̄ fuit cōfectum et cōpletum sed non subscrip-
tum a testibus tunc aut fuit scriptum per discipu
lum et non facit fidem nisi superfuit tabellio profe
ssus et discipulus qui testificentur pro instrumēto
eo. §. si vero in fi. ¶ Si vero fuit scriptum p ipsum
tabellionem tunc testimonium ex voce cōplentis
factum et iusiurandum adiectum prebuit quod-
dam cause momentū. l. probationē sumit. credibi-
lia et alia documenta eo. §. ver. si vero neqꝫ. Et in-
tellige si fuerunt ibi scripta per tabellionē nomi-
na testium vt ibi no. super verbo momētum. ¶ Si
vero testes essent ibi scripti per seipsos et esset in-
strumentū confectum et completum per tabellio-
nem et tunc faceret fidem per se sine alio iuramē
to tabellionis et ita forte loquitur eodem ti. §. sed
et si instrumenta licet Johannes aliter videtur ibi
sentire. s. qꝫ sufficiat scribi nomina testium p tabel-
lionem quod non videtur verum. nam si sufficeret
quare in dicto ver. si vero neqꝫ vbi erat cōfectum
et completum per tabellionem et nomina testium
ibi per seipsum scripta requireretur iusiurandum
tabellionis cum per se solum fidem facere tunc
40 sm Johan. vt. d. §. sed et si instrumento. ¶ † Quin-
to qn̄ fuit cōpletum et confectum per tabellionem
et subscriptum a testibus sed admissum vel exu-
stum tunc vocata parte coram iudice ordinario vel
delegato et probato contractu et amissione instru

menti compellentur ad iterum faciendum cōtra-
ctum vel confessionem ipsius contractus et hec ē
forma. ff. de admini. tuto. l. cyrographis in glo. ad-
41 missione et c. et. C. de discussionibus. l. ne casu lib. x.
¶ † Sed an sufficiat pbare amissionem per sa-
cramentum. Uidetur qꝫ sic. C. de fide instru. l. si. v.
fi. Sed ibi loquitur qn̄ ad auitandū occasionē
et in hac forma non curatur viuat tabellio vel non.
¶ Sexto quando non fuit amissum vel exustū sed
est vetustū vel caducū forte ppter malum incaustū
vel aliter tunc habet locū exemplatio vel auten-
ticatio de qua dic intra proxima consue. ¶ Septi-
mo qū non fuit vetustum vel amissum. Sed appa
ret sanum cōpletum et subscriptum. Reuocatur tū
in dubio eius fides ex alijs causis puta arguitur
de falso suspecto illicito superfluo simulato minus
Solemni limitato seu declarato vel qꝫ non sit a ta
bellione scriptum vel de macula visibili puta ra-
sura vel inter lineatura quos nouem casus prose
cutus sui. C. de contrahen. et cōmit. stip. l. optimā. Su
pra ℓ. ij. vide magnā notulam meā. Neapo.
ADDI. Ibi nume. xxxvij. Item quia note et c.
Quot modis capiatur nota in iure luc. de pen. in. l.
neqꝫ famosis. C. de digni. lib. xij. et de materia note
vide late per scriben. in. c. cum. p. tabellio et fide in
strumen. et ibi nu. xxxii. per sacramentum et c. vide
dominum Alexandrū post Baldum in. l. v. cluit. §.
hec de eden. trāsit necessariō qꝫ pars citetur Bal.
in rub. C. de fide. instru. in. ix. col. et ibi sed vetustus
vel caducum adde an tale instrumētū faciat fidē
Bal. in. l. debitores de fide instru. et in. l. cunctos po
pulos. C. de sum. tri. et fide catho. et an sit necess. p-
bari i instrumēto antiquo notarij legitimationem
Bal. in auc. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. et
ibi an rasura et c. an rasura viciat contractum et si-
milia et alij in. l. iij. de leg. iij. et can. c. ex parte de
fi. instr. et in. c. ad audientiam de rescript. et ibi per
Feli. et omnino l. c. inter dilectos de fide instru. vbi
pulcra notanda intelliges.

Instrumenta confecta. ¶ Ista consuetu. ē sa-
tis pulchra et determinat tres questiones
et diuidit autem in quinqꝫ partes et ideo gratia
breuitatis sicut diuidam ita ponam casum. In pri
ma parte ponit et terminat vnā questionem vide-
licet aliquis vult propter vetustatem instrumenti
vel aliam cām auctenticari instrm̄ curialiscum.
¶ Queritur quem debet adire et quem modū ser
uabit. Respondeo adhibit tabularius et manu sua
propria exemplet et auctenticet ac cōpleat. Item
adhibit primarium vt similiter compleat. ¶ Secū
do ponit qd' robur hēt hoc instrumentum aucten-
ticatum quia tale quale habet originale. ¶ Ter-
tio ponit et terminat secundam questiones videli-
cet an introductus possit autenticari et dicit qꝫ nō.
¶ Quarto ponit et terminat tertiam questionē an
curialis cōficiens aliquod instrm̄ de aliqua re seu
contractu possit in ipso instrumento facere mentio-
nem alio instro curialisco. et Respōdeo qꝫ sic et cō
suluit qꝫ de verbo ad verbum redigat tenorem
illius et habebitur sibi plena fides. ¶ Ultimo limi
tatur et declarat per quot curiales debet confici
instrm̄ in quo sit mentio alterius instri quia per
tres vnum. s. scribentem et complentem et dico

subscribentes sicut cõmuniter fiunt vt supra in cõsu. Instrumentuʒ emancipationis hoc dicit hec cõsuetudo. ¶ Partes autem vide pro vt posui iuxta textum. Neapo.

a Instrumenta confecta ⁊ completa per curiales neapo. vbi b exemplari c seu autenticari d petuntur e per literam similiter que conficitur per curiales neapo. propter vetustatẽ carte vel f aliã cãm exemplantur siue auctenticantur manu propria g tabularii ⁊ complentur per ipsum tabularium ⁊ curialem qui neapo. di h primarius ipsumqʒ instrumentum sic exemplatũ i siue k auctenticatum robur habeat tale quale ipsum originale ex quo ipsum l exemplum est sumptum. Sed instrumentum quod neap. dicitur in introductũ exemplari non debet ⁊ exemplatum fidem non facit verum ⁊ quilibet curialis in instrumento m quod conficit alterius instrumenti per curialem facit faciat mentionẽ ⁊ de verbo ad verbũ alterius de quo fit mentio o tenorem redigat fides plena datur instrumẽto in quo redigitur ⁊ perinde ac si instrumentũ de quo fit mentio appareret. Ita tamen si trium est curialium subscriptionibus instrumentum roboratum in quo alterius fit mentio sicut cõmuniter fit in aliis instrumentis que per curiales fiunt ⁊ conscribuntur.

42 b ¶ Exemplari seu auctenticari. ¶ † Sed pone quod mulier dedit doteʒ viro iam sunt anni elapsi. xxx. ⁊ tunc fuit rogatum fieri instrumentum dotale ⁊ fuit factum prothocollum sed non instrumentũ in forma publica mortuo notario seu iudice petitur per officium iudicis sm formam cõsti. regni que incipit baiulos reffici seu fieri instrumentũ dotale. ¶ Queritur nunquid possit ⁊ videtur quod non quia officiũ iudicis prescribit. xxx. annis sicut cõmuniter allegationes. C. de consti. pe. l. ij. cuʒ officium iudicis actioni verbi cõtinet. ff. de actionibus ⁊ ob. l. actionis verbo ⁊ operatur idem quod actio. ergo tanto tempore prescribetur ⁊ aliud est in restitutiõne qualibet que petatur p officiuʒ iudicis tamen quatriennio tollit. C. de temporibus in integrum resti. l. super vacuam ibi. n. vult rescindere quis quod facit siue de minore siue de maiore loquamur. ff. de minore. l. quod si minor. §. restitutio vnde cum habeat fieri ad lesionem alterius. ff. de minoribus. l. verũ. ideo tam breui tempore limitatur ita no. Roffredus in libellis in ma. edictor in Rubrica de pretoriis stipulationibus in fi. ¶ Sed videtur ista opinio vera in aliis instrumentis si illi. xxx. anni ceperũt currere a tempore quo cepisset competere actio ad debitum repetendum ⁊ sic cepisset interesse suo habere instrumentum vnde ex quo fuisset prescripta actio nõ interfuit sua amodo habere instrumentũ ac in instrumẽto dotali nõ põt auctenticari vel exemplari vt ergo etiam sine prescriptione cessat officium iudicis. Neapo.

ADDI. Nota quod si notarius testes ⁊ iudex mortui ⁊ probatur quod notarius est probate ⁊ bone fame cum decreto sacri consilij potest reassumi a prothocollo. ita fuit iudicatum in sacro consilio vt refert dominus Mattheus de afflicto in decisionibus Sacri consilij Neapolitani in deci. xxxvij. stante constitutione regni ⁊c. ⁊ non quod octo requirunt qñ petitur reassumi instrumentum in forma publica idem in deci. iij. quidam notario per Abba. in c. cum. p. tabellio. de fide instru.

43 c ¶ Seu. ¶ † Quandoqʒ hec dictio seu multiplicatis verbis repetit ideʒ vt no. Archi. extra de lite contesta. c. i. lib. vi. vbi transacta seu finita ⁊c. ⁊ ita sumitur supra in consuetudine. dos ⁊ quarta. ¶ Nota hic vt exemplari ⁊ auctenticari ponuntur pro eodem vel verius hic ponitur ad idem Nam quoties precedit genus ⁊ sequitur species tunc dictio seu auget. ff. de au. ar. le. l. si quis ita ⁊ ita hic nam exemplari est genus cuʒ possit aliqd exemplari multis modis ⁊ propterea subdit speciem exemplãdi dicens seu auctenticari vt velit hoc dicere qui primo exẽplatur. l. cũ scribere ad exemplum alteri⁹ cõfeci ⁊ cõpleui. ¶ Secundo auctenticatur cum cõpletur instrumentum cum solemnitatib⁹ hic datis ⁊ positis. Neapolitanus.

d ¶ Petuntur. ¶ † Sed coraʒ

44 quo videtur coram iudice ordinario vt no. C. de eden. autem si quis in aliquo documento in vrbe videlicet apud magistrum census In ciuitatibus autem apud defensores ciuitatem vt in auten. vt fratrum filij. §. illud quoqʒ col. ix. ⁊ fiet sm formã. ff. de admi. tu. l. cyrographis que iura hic nõ videntur corrigi. Vel verius quod petetur hec ẽt auctenticatio ab vno tabulario ⁊ primario quibus sm formam huius consu. data est hec potestas vt hic ⁊ sic circa hanc auctenticationem optinet vicẽ iudicis ordinarij seu defensoris ciuitatis. nec ẽ mirum quia similiter tres curiales simplices optinent vicem defensoris ciuitatis. nec est mirũ quia similiter tres curiales simplices optinent vicem defensoris ciuitatis circa testamentũ ac instrumẽtum geste. ¶ Item instrumentũ emancipationis vt supra. l. ij. ⁊ iij. consue. hic autem auctenticatio vocatur etiam insinuatio vt d. §. illud quoqʒ. Nea.

45 e ¶ Per literam Similiter. ¶ † Curialiscaʒ. l. ¶ Sed quid si instrumentũ curialiscũ petetur auctenticari per literam notariscam. Rñdeo fiet corã iudice ordinario seu baiulo vt no. in d. auten. si quis cũ similibus supra allegatis nam cum cesset hec ↄsuetudo habebit locũ ius cõe. Neapo.

46 f ¶ Aliam causam. ¶ † Etiã voluntariã puta ne pereant principalia infra vt. d. §. illud quoqʒ ⁊ sic hec insinuatio est mere voluntarie iurisdictionis seu notionis vt in instrumento testamenti. geste ⁊ emancipationis dixi. Neapolitanus.

47 g ¶ Tabularij. ¶ † Quomodo quis dicit tabularius.

larius ¶ Rñdeo de iure cõi tabulari⁹ dr q facie
dia publicis instris publice preest in ciuitate hij
& nominant liberarij. & tabelliones vt no. C. de ta/
bular. in Rubrica lib. x. ¶ Tabelliones. n. & tabella
& tabularij a tabula dicunt. ¶ Tabule autem sunt
qd' instra vt. ff. de tabulis exhi. l. i. hij dicebant no/
tarij. ¶ Itē cõditiones cũ notabant conditiones &
pacta contrahentium sed postea vulgo appellati
sunt tabularij vt patet. C. qui. po. in pig. habeant. l.
scripturas. ¶ Itē sunt cartularij qui scribunt ec/
clesiastica acta & erant de ipsa ecclesia & habebāt
ola ad man⁹ meli⁹ q̃ alij. ita no. in auten. de alie. &
ẽph. §. si vero psoluerit col. ix. Sed in. §. licentiã q
ibi sequitur glo. exponit cartularijs tabellionibus
vel scriptoribus &c. ¶ Predicti aũt tabellarij de/
bent per se scribere instra vt no. C. de tabul. l. iij. &
ibi no. q debent scire leges ne faciant 2ctus illici
tos quod non puto verũ cũ possunt 2sulere peritos
tñ debent scire sicut alij fm materiã. C. de leg. l. le
ges. Tabularij ergo sunt tabelliones seu notarij
vt plene no. C. de epi. & cle. l. orphanatrophos & fa
cit. ff. si mensor. fal. mo. dixit. l. i. & in auten. de here.
& fal. §. si vero absunt col. i. ¶ Sed certe tabulari⁹
est supra tabellionem. ¶ Magister vero stationis ẽ
super vtroqz. Nã magister delegabat scripturã
tabellioni vt no. in auten. de tabulis in prin. col. v.
¶ Sed illud olim hodie vero secus vt ibidẽ subi
48 cit. §. nos autem. ¶ † Sed an tabularij habeant di
gnitatẽ. Rñdeo non. C. de tabulis. l. i. & iij. immo si
habuerũt perdũt ipsam hoc officiũ eligendo. & su/
biciuntur questionibus & tormẽtis si de sua scrip/
tura fuerit dubitatũ eo. ti. l. ij. ¶ Secũdo modo dr
tabulari⁹ q cũ susceptoribus destinatur ad recol/
ligendum pecuniã fiscalem & officium eius est in
genere se frequenter in modũ debitorũ & reliquo
rũ non cõputare vt no. C. de iure fisci. l. i. li. x. & hij
pprie sunt notarij camere. ¶ Inde dr tabellarius
liber in quo 2tinent nomina debitorũ. ff. de leg. iij.
l. si mihi meuia al. vocat principia 2ctuum. ¶ Itẽ
rogationes. ¶ Itẽ prhocollũ vt in aũt de tabul. in
prin. &. § illud col. v. & vide ibi vñ dr prhocollum.
¶ Itẽ vocat Seda. C. de fide instru. l. 2ct⁹. ¶ Item
abbreuiatura. ff. de admi. tu. l. cirographis in glo. ad.
pulsiones &c. ¶ Tertio modo sumit hic tabulari⁹
p curiali q habet hanc potestatẽ scribẽdi & auctẽ/
ticandi in aliquo participat cũ primo intellectu q
. s. debet p se scribere non autem q sit tabellio vt
dixi supra in 2sue. tesliũ in glo. nõ aperit &c. ¶ No
mina vero originalis instri sunt tria. s. originale au
tenticũ & exemplare. ¶ Itẽ alia tria inde detra/
cta. s. iudex exẽplum & sumptum seu transumptum
. ff. de fide instru. l. quicunqz. Neapo.
49 b ¶ Primarius. ¶ † Sed qs dr primari⁹ de iu/
re ciuili. Rñdeo q preest alicui collegio vt in au/
ten. de alie. & emphi. §. si vero zenones col. ix. ibi
i venerabilib⁹ vero monasterijs primarius eorum
cũ maiori parte &c. ¶ Omnes. n. collegiati possunt
habere primatem. C. de colleg. l. i. li. x. Et Cassio-
dorus in lib. epistolarum in epistola licet certus &c.
De solertia aduocatorũ inquit aduocationis lau/
dem inter primarios eloquentie frequenter me/
ruit inuenire &c. Brito vero dicit q primari⁹ ria
rium idem est quod primus prima primũ. ¶ Itẽ
lapis qui primo ponitur in fundamento dicit pri
marius vel primari⁹ dicitur a primoris & insigni
seu maximo vt in auten. de non alie. re. eccle. §. si q
dem col. ij. ibi duobus primatib⁹ mechanicis &c.
Et propterea oẽs dignitates quibus opponuntur
verbum Archi. vt Archiepiscopus Archidiacon⁹
dominus primates vt no. C. de episcopis & cleri. l.
de creationibus vel primarius dicit qui obtinet
primatum in statione in auten. de tabell. §. scienti/
bus col. v. ¶ Itẽ decuriones peminentiã admini/
strationis dicunt primates. C. de Alex. primatibus
& in Rubrica & in nigro & ita sumit hic primarius
vt denotet preeminentiam dignitatis auctoritatis
& administrationis & sic primarius est dignior ta/
bulario & plus auctoritatis tribuit in instrumen/
to auctenticato cõplectio sua q̃ tabularij. licet ta/
bularius faciat duo quia scribit & complet vt pri
marius sumptus fuit a primicerio sacrarũ largi/
tionũ qui dicitur quasi princeps palatinorũ. C. de
palati. l. inter alias lib. xij. & dicit primiceri⁹ quasi
primus incendens. C. de domesti. l. i. lib. xij. sic iste
curialis primarius quasi princeps curialiũ & fm
hoc iste primarius habebit dignitatẽ. De primice
rio autem in ipso verbo latius dixi. ¶ Sed quero
vñ sumptum est quia in hac insinuatione seu au/
tenticatione requiruntur isti duo curiales sic pri
mates. s. tabellarius & primarius. Rñdeo ex. l. fi.
. C. de re mili. lib. x. circa medium ipsius. l. Ibi nec
plures q̃ duos primates quorũ nomina. s. ac pri/
mum gestis interuenientib⁹ fuerit publicata &c. &
sic duo primates interueniũt ad publica gesta con
ficienda instra emancipationis & aduerte q hic
dicit exemplari & loquitur qñ instrumentũ ipsum
erat confectum & completũ & sic nõ corrigitur hec
constitu. regni superius allegata que in alio casu
loquitur sed per argumentum videtur corrigi. nã
si exemplarum ab originali confecto & completo
non facit fidem quantominus faciet exemplarum
a prothocollo. Neapo.
ADDI. De primicerio vide per Archi. l. c. per
lectis. xxv. di. & Alex. & alios in ru. C. de primi. in
apostil. & ibi Luc. ã pen. & an sit dignitas Alberi.
in verbo dignitas in dictionario Alex. i 2si. lxxvij.
in. ij. parte.
50 i ¶ Siue. ¶ † Pro & nam primo exemplat & po/
stea per subscriptionẽ & cõplexionem. In ipso au/
tenticatura recipit auctoritatem ab eis. Nea.
51 k ¶ Auctenticatũ. † Hic bene dicitur qd' est in/
strumentũ auctenticatũ & quod originale. ¶ Sed
quero quod est instrm autenticatũ. Rñdeo quod
est factũ per manũ publicam vel per iudicem cũ
duorũ vel triũ testium subscriptione vel testimõio
vel quam facit priuatus in presentia trium testium
vel quod habet sigillum autenticum vt no. Ber.
extra de fide instru. c. i. Inno. vero dicit ibi q in/
strumentum autenticũ est quod est subscriptũ sub/
scriptione testium & cõtrahentiũ. Et premissa om/
nino videntur intelligi de originali instro dicit. n.
ibi textus si scripturam autenticam non videmus
ad exemplaria nihil facere possumus ecce possu
mus ecce ergo q exemplaria non est autentica.
¶ Sz certe hoc instrm p tabulariũ & primarium
credo posse dici autẽticũ q̃ ad robur vt hic paten/

¶ Itē quo ad auctoritatē cū nō sit minor auctoritas immo maior istorum duorum. sed tabullarij et primarij quantumcunqȝ tres vel plures curiales nō possunt insinuare seu auctēticare sicut isti duo. ¶ Auctenticus. .a. dicit ab auctenticū seu auctoritate vnde quilibet homo q est mirande auctoritatis dicit auctenticus.

Ita dicit Guic. in verbo augeo ergo publicā recipit auctoritatē a personis publicis in auten. de tabel. §. si vero pp col. v. ¶ Ites ab impositiōe nominis imperatoris vt no. in auten. vt prepo. no. in per. in prin. col. v. credulitatē autem recipit a testib9

a **C**Ontra b instrumē. venditionū seu emptionum permutationū donationum c oblationum in emphiteosim concessionum quictationum transactionuȝ compositionum et instrumenta q̄ neapolis vocātur d psallie probatio per testes nulla recipitur faciēda per aliquē contrahentium vel successorem eorum vniuersalem vel singularem quod res videlicet e aliter gesta sit quam quod continetur in instrumento: duȝ tamen in possessione rei ex aliqua ex predictis causis translate: reperiatur ille cui instrumentum factum est reseruata alteri contrahentiū potestate arguendi instrumētū ipsuȝ de f falso voluerit

in au. de fide instru. §. si vero tale col. vi. ¶ Quod autem dicatur sigillum auctenticū no. Lons. Ber. et Inno. in ci. c. i. Neapo.

ADDI. Ibi sed quero vide q̄ dixi post hunc supra de iure quarte nu. cxv. car. lxxxv.

52 l ¶ Exemplum. ¶ † Pone quod petitur dos a viro vel alio et non producit instrm dotale sed probat quod vir habet ipsum per testes qui dicunt quod viderunt ipsum legi per talē curialē ad instantiā viri facientis ipsum legi per talē curialē. Rńdeo nō facit fidē quia si auctenticatū et subscriptum et lectum per tabularium et primarium nō facit fidē vt hic quanto minus lectum tm. Sed est ar. cōtre. ff. si tabu. te. extra. .l. i. in fi. ¶ Sȝ qd si nō petit dos sed ipsuȝ instrumentū quod probantur prędicto modo extare penes virum vel alium on sufficit ad condēnationē restitutiōis instri. Rńdeo aut plures curiales ponūt se legisse et valet aut vnus tunc legit corā pluribus nescientib9 illā litterā et non valet qa potuit illos decipere nec illi potuerunt scire si legit illam litterā et nō valet qa potuit illos decipere. Nea.

53 m ¶ Introductus. ¶ † Introductū aūt dicitur siue notariscū siue curialiscū consiliāda hoc videtur si fuit confectū per curiales sic videtur loqui hec consuetudo et totus titulus et in tali instrō curialisco videtur corrigi con. regni Bajulos vel dic idē in notarisco cū egreditur parenti vt supra con. instrm emancipationis. ¶ Itē quia prohibetur autenticari quia curialiscū quia ex hoc pōt autenticari vt supra in prin. Sȝ qa introductū et est forte rō quia dos peti nō pōt absqȝ instrō dotali sed instrȝ autenticatū nō ē dotale seu de dote sed instrm de tenore prothocolli seu instrumenti dotalis. Neapo.

54 n ¶ Quod confectū. ¶ † Scilicet de aliquo contractu seu cā principaliter sed incidenter ibi est facienda mentio de alio instrō curialisco secus si de notarisco vt hic a contrario sensu et no. C. de eden. auten. si quis in aliquo documento. Neap.

55 o ¶ Tenorem. ¶ † Hoc non videtur sufficere qa possunt esse in originali cancellationes et rasure vt no. in auten. si quis in aliquo. Unde cū ponitur tenor ponatur quod dictum instrumentū non abolitū non abrasum non cancellatū etc. C. de edic. di. adri. tolle. l. ricius est ne consuetudo sit occasio fraudis. Neapolitanus.

a ¶ **C**Ontra. ¶ Hec consu. ponit duas pulchras regulas. Prima est talis quod instrumenta curialisca non possunt per testes argui de simulato duȝ tn ille cui factū est instrumētuȝ sit in possessione rei translate. ¶ Sed regula est sine aliqua limitatione .s. quod possunt argui de falso nec distinguitur per testes vel instrm sit in possessione vel nō et ideo diuiditur hec consuetudo in tres partes. In prima ponit regulā. In secunda ponit limitationē ipsi9. In tertia ponit aliā regulam. Secūda pars incipit Reseruādū tñ etc. Tertia incipit reseruata etc. ¶ Et nota quod largior est potestas arguendi de falso qa sine limitatiōe et et distinctione qȝ de simulato vbi limitatur modus probandi qa nō per testes. ¶ Itē limitatur dummodo etc. ¶ Itē ex prima regula no. quod si ille cui factus ē instrm nō eēt in possessione posset est per testes argui de simulato vt hic a contrario sensu. Nea.

56 b ¶ Instrā. † Scilicet curialista. nā de his loqtur titulus iste ad quē respiciunt iste oēs consuetudines huius tituli. nā ad primordiū tituli posterior formatur euentus. C. de impo. en. lucrandi. l. i. Nea.

57 c ¶ Oblationū. † Sȝ cū dōatio per oblatiōe pōatur in autē de nup. §. qa vo attēt9 co. 4. qre inculcat verūqȝ. Rńdeo qa offerre ē proprie nō petēti. ff. de leg. .ij. l. fidei cōmissa. §. si rē et extra de resti. spo. c. litteras de appel. c. interposita in prin. Itē an ēt intelligatur de oblatione q̄ sit ad purgandū morā. Rńdeo nō pro eo quod subicit dum tn in possessione rei. Nea.

ADDI. De more purgatione vide docto. l. c. potuit locati et in c. qrulam de iure iuran. et in. l. ij. C. de iure emphi. et in. l. insulam de verbo. obliga.

58 d ¶ Psalie. † Penultia correpta proferri dȝ et si quidē scribitur per y dicitur a psallo. lis qd̄ ē congaudere seu cātare sȝ Bar. Inde psallia a letitia nā in nuptijs consueuit gaudiū et cāt9 interuenire et ppterea istud dicitur instrȝ psallie qa interueniūt in contractu leitifero. ¶ Si vo scribitur per tūc dicitur a salij. qd̄ grece interpretatur respect9 interiōis. Grece vo interpretatur vegetatio seu fortuatio bōa vt in interpretatiōib9 hebr. Vn huic instrō fuit hoc nomē psallia impositū in signū bōe fortūe. ¶ Uel dicitur psallia a sal. nā sm Ysido. xv. ethimo. vbi agat de gleb. sal dicitur a salio. lis eo quod ex igne salit et fugit sic hic res q̄ datur per psallia in dotē fugit a viro vel ei9 heredib9 Solu. matrimonio cū ipsa propria debeat reddi et nō ei9 extimatio. Ne.

ADDI. An psalmista sit dignitas archi. in. c. feriatim. xxxij. di. et qd̄ officiū est idē in c. psalmista .xxiij. di. ibi extimatio an et quā extimatio facit emptionem Soc. in regula extimatio etc.

59 e ¶ De falso. ¶ † Bene est aduertendū & notandum q in ista argutione falsi non distinguitur per testes vel instrumenta nec distinguit possideat vel non possideat ille cui factum est instrumentum & sic largior potestas conceditur arguendi de falso q̄ de simulato cuius ratio forte est in odium falsi-
60 tatis. ¶ † Itē q instrumentum simulatum est aliquod instrumentum. Falsum vero instrumentum non est instrumētum vt plene dixi supra in consuetu. instrumentū dotale. ¶ Itē nota hic q contra instrumentū dotale admittitur pbatio falsi.

a S I instrumentum venditionis fit per curiales neapolis vel per b alias publicas personas infra annum a die confectionis ipsi' instrumenti emptor c petere potest sibi d rem tradi a venditore ipso: vel eius he-
rede: quam si non tradiderit ad interesse venditor e condemnatur. f Post annum vero potest emptor ipse tantum petere precium venditionis in ipso instrumento contentum ac si sit ipsa venditio g resoluta.

61 ¶ Aliter gesse. ¶ † Et sic de simulato non possunt argui per testes sed de falso sicut subicit & instrumentum psallie quod est dotale potest argui de falso & de simulato nō tamen per testes vt hic. De alijs autem vicijs & defectibus dixi supra in consue. contra instrumentum dotale. Neapo.
ADDI. De hac dictione aliter vide per Albericum de rosa in dictionario suo in verbo aliter & an significet qualitatē vel q̄titatē Bartho. in. l. ii. §. quod autē. ff. ne quid in flumine publico & ibi argui de falso vide latissima p Fely. in. c. ex parte. xxx. secūdo de offic. iudicis deleg. de quo late dixi supra in consue. cō instrm in verbo instrumentum nu. cxvi. car. lxxxv.

a S I instrumentum vendi. ¶ Superior proxima cōsue. loquit specialiter de instrumentis curialistis & loquit specialiter quo ad instrumēta. gnāliter aūt quo ad causas. hic econtra loquit gnāliter autem quo ad confectores specialiter vero quo ad cās. s. venditionis. ¶ Et ideo pone casus varie pro vt vario modo intelligit verbum petere pro vt dixi infra in verbo petere & aduerte de iure cōmuni emptori competit actio ex empto cuius iudicij petenti mee venditorem oportere rem tradere. ff. de ac. emp. l. ex empto in principio que potestas emptoris & necessitas venditoris pari tēpore durant. s. xxx. annis cum sit actio personalis. C. de confi. pe. l. i. & de prescrip. xxx. vel. xl. anno. l. sicut hic autē ista potestas emptoris & necessitas venditoris limitatur anno numerando a tempore contractus nam cum petierit infra annū rem sibi tradi tenetur sibi tunc tradere venditor alios ad interesse condemnatur vt hic. Ergo q̄ncunq; petierit infra annum. ff. de verb ob. l. si decem cum petiero & hoc innuit quod sequitur. s. quam si non tradiderit &c. ibi dicā & sic annus dat tam emptori ad potestatem petendi rem sibi tradi q̄ venditori ad potestatem petendi ad. necessitatem tradendi rem ipsam. Neapo.
62 b ¶ Alias publicas personas. ¶ † Hoc ideo dicit quia si non dixisset non intelligeret nisi de instrumētis curialistis q ad primordiū tituli posterior format euent'. C. de i po. lucra descrip. l. i. Ne.
ADDI. Ibi ad primordium &c. vide Bal. in. l. i.

de origi. iur. & ff. quod uo. in. l. i. §. idem respōdit de verbo. ob. cum simi.
63 c ¶ Peteret. ¶ † Quatuor modis potest intelligi littera hec. ¶ Primo pro vt petere sumit extra iudicium. ff. de verbo. ob. l. si decem cum petiero & de condi. & demonstra. l. si ticia &. ff. de rei vendi. l. si autem. §. si homo petitus i gl. magna & subaudi cōgruo loco & tempore vt cōstituatur venditor in mora tradēdi. ff. de vsur. l. mora in prin. & de solu. l. si soluitur & vt releuet emptor negligētia seu mora petēdi vt hic in. x. col. quo tēpore mulier in de. pe. petendi debet. c. i. & sic p talem requisitionē interrumpere talis annualis pscriptio. ¶ Item extra iudicialis petitio cōstituit quē malēdei possessorem. ff. de pet. here. l. i. §. Item veniuntur &. §. petitā autem fisco. Itē sufficit scire a se peti posse ea. l. §. petitā aūt hereditatē. ¶ Secūdo p formā supplicationis nā supplicatiōes q̄ principi offerunt dicunt petitiōes seu libelli petitorij. in autē quomodo ops epi. §. si vero metropolita. col. i. ibi & petitiones ad imperium dirigere &c. & hoc si sunt iudici insinuate & p eū parti cognite i auten. de leg. §. i. col. vij. & C. de p'scrip. xxx. anno. l. sicut & C. de acq. pos. l. nemo ambigit. ¶ Tertio in iudicio p formā citationis nam q̄tū ad ppetuādā iurisdictionē interrumpendā pscriptionē & litigiosi cōstitutionē sufficit sola citatio vt no. Inn. extra de offi. deleg. c. i. super verbo exordiū &c. & ē materia l. d. l. sicut interrumpet igit ista annalis pscriptio p citationē qd intellige si ē facta corā iudice cōpetente alias nō diceret petere. ff. ad tertull. l. ij. §. si materno petierit & C. q millitō po. l. si. in si. lib. xij. ibi q nisi q hic intra. xxx. dies ex quo eis hic fuerit notū manifestauerint & cōpetentē iudicē adierit &c. sed certe dico q valere debet saltim extra vt iudicialis ammonitio ar. ff. de pac. l. si q ex argentarijs. §. si acceptilatio &. ff. de resti. vēdi. l. cū emptor & de accepti. l. cū vtilis idē i iudicio sumit. ff. rē ra. ha. l. amplius i pn. ¶ Quarto p litē cōtestatā. ff. de rei ven. l. is q destinauit rē petere & q elegit nā iudiciariū petere dicet si p eū nō steterit vsq; ad sentētiā puenire alias si volūtarie destitit nō dicet petisse. ff. de bo. lib. l. in seruitutē. §. petisse debemus n. intelligere petitionē cū effectu. ff. de offi. de leg. l. nibil. & l. si pare. §. fin. Sz q̄ ad transmissionē non requirit petitā eē sed inceptā per l. eodē ti. l. postumus i fi. ¶ Inno. vo extra d lite cōtesta. c. ij. dicit q differētia ē inter pactū seu iuramentū de nō petendo & pactū de nō agēdo q primū itelligit in iuditio & extra. Secūdū i iuditio tm̄ qd ē notādū. Sz vt q in isto quarto mēbro tm̄ possit intelligi hec cōsue. pp id qd sequit quā si nō tradiderit ad interesse vēditor cōdemnat &c. Cōdemnatio. n. seq nō pōt ex requisitiōe sola aut supplicatiōe sola sed ex iuditio cepto qd fit lit. conte. C. de iudi. l. i. Rndeo quia

omnia hic sunt perparatoria ad iudiciū intentio/
nem ergo eadem est censura quantum ad perpe/
tuandam actionem de ipsis preparatorijs sicut de
ipso incepto iudicio.ff. de inoffi. te.l.posthumus.§
fi. Ubi siue sit cōtrouersia cepta siue preparata si-
ue conuenit ad mouendū cāz decesserit puto ad
heredē transire ⁊c. ¶ Item in preparatorijs edi/
ficiorum vt sit idem iudicium quod in ipsis edificijs
.ff. de riuis.l.i. §. si deīn ⁊ le. seruus.§. fin. Item
in preparatorijs delictorum.ff. de adulte .l. quod ait
in princi. ¶ Item in preparatorijs conuentionum
.ff. de condi.ca.data.non se.l. si pecuniam ⁊ dein/
de.C.mandati.l.mandatum ⁊ ibi plene dixi supra
Cy. ¶ Sed quid si emptor con ꝑ ulsus petit rem
ante annum an dicetur petisse. Respōdeo aut erat
alias in proposito petendi ⁊ tunc dicetur petisse
alias non.ff. ad tertul.l.ij.§. si mater non petierit
fuit nuncius. ¶ Item quid si mitteret aliquem ad
petendum cum ipse detemptus vel mortuus vi-
detur.C.qui.pe.tu.l.cum a matribus ⁊ dicta.l. po-
sthumus in fi. ¶ Sed quid si requisitio seu citatio
facta sit vltima die anni an valeat videtur quod non
quia non videtur facta congruo tempore cum nō
possit venditor rem ipsam tradere forte in remo/
tis partibus positam argu.dictarum.l.ff. de vsur.
.l.moram ⁊ de so.l.si soliturus sed certe satis po/
test restituere verbo.ff.ad trebellia.l.facta in prin/
ci.⁊.l.restituta in princi.⁊ no.ff. de adm.inistra. tu.l.
tutores.§.heres. Neapo.
64 d ¶ Rem tradi. ¶ † In stipulatione cum permitti/
tur rem tradi non venit proprietas nec interesse ⁊
sic si deteriorata est sufficit eam tradi.ff.de verbo.
obliga.l.si rem tradi. Si vero permittitur vacuas
possessionem tradi venit proprietas ⁊ interesse de/
teriorationis non autem fructus etiam postea per
cepti co.ti.l.in conuentionibus.§.fi. ¶ Si aūt pro/
mittitur rem dari vacuamqꝫ possessionem tradi ⁊
tunc continet totum interesse deteriorationis fru/
ctus ⁊ proproprietatis. ff. de vsur.l. si stipulatus.
¶ In actione enim exempto ex natura ipsius con
tractus venit in primis rem tradi que res si tra/
dita est. ¶ Si quidē venditor fuit dominus facit
emptorem dominum. ¶ Si vero non fuit dominus
obligat venditorem nomine euictionis. ff. de ac.
empti.l.exempto in princi. Si vero nō traditur vē
ditor tenetur ad interesse secundum topi. Jo. eo.
ti.l.i.in prin.licet Martinus contra vt ibi ⁊ institu.
de donac.§. perficiuntur. ¶ Item venit vacuam
possessioni tradem itaqꝫ in possessiōe ipsa ex qua
cunqꝫ causa puta legatorum vel debito vel quo-
modolibet licet nullus alius sit potior eo. titu.l.ij.
§.vacuam ⁊.l.iij.in princi.⁊.l.emptor. §.i. ¶ Item
veniunt fructus eo.l.in.§.i.qualiter autem intelli/
gemus rem tradi pro vt sumitur in stipulatiōe an
prout sumitur in venditione. Et videtur quod pro vt
sumitur in stipulatione quia ꝯsue. sunt scripti iur.
sicut stipulationes ⁊ quia consue. habent vim pa/
cti. C.decre.decu. In rubri.lib.x. Sed certe imma
sumitur etiam hic prout vt sumitur in venditione
quia de hoc contractu hic loquitur. ¶ Itez quero
vtrum intelligatur hic rem tradi. s. vere an suffi/
ciat ficta traditio que sit per retentionem vsufru/
ctus.C.de dona.l.quis vel constituendo se condu/
ctorio vel precario possidere.C. loca.l.qui rem ⁊
ibi plene per Cy.⁊ vide quod dixi infra de cōtra/
hen.empt.l.i. Respondeo quia hec consue. requi/
rit verum ⁊ simplex factum. Sed rem tradi natu/
rali vel pro tradi haberi pro vt sumitur. ff. de pe/
ricu.l. non statim. ⁊ sic non videtur contentari de
traditione ficta ⁊ sic videntur hic corrigi illa iu/
ra quod tunc verum esse quando infra annum
emptor non petijt rem sibi tradi. Unde ponamus
quod emptor infra annum agit ad rem tradi vendi/
tor vero dicit. Ego pono te in possessionē per fustē
⁊ sum paratus me constituere precario vel ex cō
ducto tenere a te certe emptor est contentus ⁊
sufficit ad translationem dominij virtute iure cō/
munis. aut non est contentus de traditione ficta ⁊
tunc potest si vult infra annū petere rem vere sibi
tradi vel interesse virtute huius consue. Non eniz
dicit hic debet ⁊ hoc est etiam de iure cōmuni vl/
tra annū.ff.de action.empti.l.i.in princi.⁊.l.iij.§.va
cuam ⁊ sic quod de anno dicit tantum corrigit ius cō
65 mune. ¶ † Nam actio exempto personalis est er/
go perpetua.l.xxx. annis durat vt institu. de per/
pe.⁊ tempori.actio.in prin.⁊.C.de constitu.pe.l.fi.⁊
sic intentabitur hic vel actio exempto correcta in
tempore vel conditione ex hac.l.noua quasi sit in/
ducta quedam noua forma seu modus agendi.ff.
de condictio.ex lege.l.i.ad quod aduertant aduo
cati. Neapo.
66 e ¶ Condemnatur. ¶ † Si petitum est in eodem
libello vel alio vt dixi in verbo petere. Non enim
debet iudex excedere quod petitum est.ff. cōmu/
ni diui.l.et fundus ⁊ sic illud interesse debet peti
poni ⁊ probari.institu.de actioni.§.curare. Nea.
ADDJ. Ibi quod est petitum ⁊c. vide multa si
milia ad hoc per Fely.in.c.ex tenor de rescrip. de
quo latissime dixi in tracta.elemosy.l.ij. impressio.
nu.cccxx.
67 f ¶ Post annūz. ¶ † Et nota quod actio exempto quā
tum ad rem tradi ⁊ interesse prescribitur seu tol/
litur anno quantum vero ad pretium quod soluit
non prescribitur. ¶ Unde quero an post annū pos/
sit venditor rem ipsam alij vendere vel donare vt
non incurrat crimen falsi.ff.de falsis.l.qui duobus.
Respondeo potest.nam emptor negligendo pete/
re rem tradi sibi infra annum abdicauit a se om/
ne ius agendi preterqꝫ ad pretium ⁊ sic res re/
mansit penes venditorem libere pristino iure ac si
venditio fuisset resoluta vt hic patet. ¶ Sed quid
si non soluit pretium sed obligauit sed ad soluen/
dum. Respondeo condicet obligationem.ff.de cō/
di.sine causa.l.i.§.i.seu liberationem.C. de iure ⁊
fac.igno.l.si non transactionis. Nea.
68 g ¶ Resoluta. ¶ † Et sic non potest petere rem
emptor a venditore nec ille tenetur dare rem. Sz
reddere pretiū tm̄. ¶ Itē venditor similiter nō pōt
offerēdo rē emptori liberare se cū sit venditor re
soluta ⁊ sic ꝯtract⁹ ē ipso iure null⁹ qa iure resolui
tur vt nota.C.non licere habitatorib⁹ metroganie
loca sua ad extraneū transferre.l.lib.xij. in fi. gl.⁊
sic habetur ac si res empta non esset vt ibi ⁊ argu
men.C.de episcopi ⁊ cle.l. iubemus.§. sati Sic ⁊
alias venditio habetur pro nihilo.C.de cōtrahen.
emptio.l.fina. Neapo.

69a I Nstrumenta donationum. ¶ † Hec consue-
tu. loquitur specialiter ad cas. Nam rubri-
ca loquitur de instrumentis per curiales ergo sic
70 loquuntur consuetudines subsequentes. C. de impo.
offeri. l. i. ¶ † Et quia talia sunt subiecta genera-
lia qualia specialia predicata demonstrant. ff. de
fun instru. l. seye
.§. gayo. ff. de
vul. & pupil. sub
. l. si plures & l. q
cum plures & ad
trebel. l. lucius. §.
q habeat & q a l
hoc titulo noluit
sentire de aliis
instrumentis q̃
curialis expres-

I Nstrumenta donationum oblationum & permutationum firmitatis alicuius nullum robur b obtineant nisi rei donate oblate & permutate c possessio d p venerit ad donatarium vel ad

sit vel per alias publicas personas ut supra proxi-
ma consuetu. ¶ Sed contrarium observatur pro
eo q generaliter dicit instrumenta &c. ¶ Item loqui
tur hec consuetu. specialiter quantum ad cas quia i
donatione obligatione & permutatione de vendi-
tione loquitur infra de contrahen. emp. l. i. & supra p-
xima consuetu. ¶ Dividitur aut hec consuetu. in duas
partes In prima ponit regulam circa instrumenta
curialista trium contractuum. s. q non valeat nisi
rei possessio realiter perveniat ad donatarium vel
eum cui oblatio vel cum quo permutatio facta e.
In secunda parte rndeat tacite questioni. s. quid si
instrumento isto continetur facta traditio puta si
continetur q talia donavit & tradidit sic simplici-
ter vel et dicendo per fustem Et respondet q non
presumitur propterea facta traditio hoc dicit & in-
cipit secundo pars ibi Nec psumitur &c. Neap.
71 b ¶ Obtineant. ¶ † Et ipso iure secus forte si di-
ceret obtineant ponendo futurum subiunctivi quia
tunc per sententiam. C. de sacrosan. eccle. iubemus. §.
sane & ne lice. pote. l. f. extra de elec. c. quia propter
nisi lex ponendo futurum exprimat ipso iure eo. ti.
72 quisquis. ¶ † Ex hoc concludo q et si intervenit
sacramentum non tenet sm opi. Bal. que approba
tur. C. si adversu ven. l. ii. & hoc de iure civili. secus
de iure cano. extra de iureiuran. c. cum contingat
& eo. ti. c. licet lib. vi. & de pac. quamvis eo libro. ¶ Et
nota q secundum hoc ius donatio efficitur rei per
ventione seu traditione de iure vero communi do-
natio dicit perfecta tribus modis. ¶ Primo ut non
posset sine ca revocari sed competit actio ad rem
tradendam & tunc pficit et nudo pacto sive fiat p
verbum futuri temporis ut dabo vel donabo. sive p
verbum psntis temporis ut do vel dono institu. de do
nac. §. perficiuntur. C. eo. l. si quis argentum. §. fi. &
tunc perfecta dicitur et si precium non est solutum
. C. de evic. l. si post perfectam. ¶ Secundo modo per-
ficit rei traditione. Et hoc quantum adhoc ut transfe
ratur dominium. C. de pactis. l. traditionibus & ita
forte intelligitur glo. C. de donati. ante nupt. l. i. in
prin. & tunc dicitur completa ut innuit alia glo. er-
go eiusdem le glo que incipit quia completa. Item
quantum ad hoc ut possit alii obligari per donato
rem. C. de iure fisci. l. i. lib. x. ¶ Tertio modo dici-
tur perfecta adveniente conditione si fuit sub con
ditione contracta. C. de periculis & como. rei ven.

. l. i. ¶ Quando autem dicitur perfecta venditio di-
ci infra de contrahen. emp. l. i. ¶ Qualiter autem
dicatur testamentum perfectum vide. ff. de falsis
. l. si quis legatum circa princi. & insti. de testamen-
73 tis. §. constitutum est. Neapo.
c ¶ Possessione. ¶ † Scilicet corporalis ut hic p
batur triplici ra
tione. ¶ Primo
ex ethimologia
seu verbi inter-
pretatione cum
possessio dicat
quasi pedus po-
sitio. ff. de acqui.
pos. l. i. in princi.
¶ Illicitum est
arguere abu-

cum cui oblatio & cum quo permutatio facta est nec pre sumitur facta traditio p hoc quod in ipsis instrumentis donationum oblationum & permutationum continetur e traditionem factam esse.

sione seu interpretatione vocabuli sicut alias mu
tuum dicitur quasi de meo tuum. ff. si cer. pet. l. ii.
. §. appellata & probatissimum verbum obscurum no
bis procul astans vel existens intelligimus in au-
tent. de alien. & emphi. §. i. ver. de competentibus
vero probatius colli. ix. q & Iulianus in l. aqui-
lia probat eum demum de occiso teneri dicens q
causam mortis prebuisset texata. interpretatione vo-
cis accedendo & accede. ff. ad. l. aquil. ita vulnera-
tus circa princi. Audemus. n. imitari stoycos que
solerter exquirunt unde verba sunt ducta q quia
fiat quod dictum est appellatam fidem secundum Tu
llium de officiis lib. i. ¶ Secundo ex predicti verbi
diffinitione nam sm veram opinionem Azo. pos-
sessio est rei corporalis retentio corporis & animi
ac iure adminiculo contrahente. ff. de acquir. posses.
l. i. in prima glo. ¶ Tertio ex iuris dispositione nam
si stipulor mihi possidere licere de naturali posses-
sione intelligimus. ff. de verb. obli. l. stipulatio ista. §.
74 hoc quoque stipulatio. ¶ † Intelligenda est ergo
hec cons. de naturali seu corporali possessione nam
ex quo dicat q possessio perveniat ergo q reti-
neat corporaliter cum possessio sit corporalis retentio
ut est dictum ex q dicit perveniat ergo cum effectu ut
statim dicam retinere aut cum effectu qd aliud est q̃
possidere licere. Manifestum e igit q hec consue. in-
telligit de vera & nali seu corpali possessione. Neap.
ADDI. An valet argumentum alias allusione
vocabuli vide per doc. in l. i. ff. de acqui. possess. &
Albe. in dicti. in verbo argumentum.
d Pervenerit. ¶ † Pervenire autem est perfe-
75 cte venire secundum Guic. in verbo nemo & ff. de
here. vel ac. ven. §. pvenisse & §. illud perfecte aut
venit cum retinet corpaliter. cum possessio sit corpalis
rei retentio ut supra prima glo. dixi hec. n. e natu
ra huius verbi pvenire ut cum effectu intelligat. ff. de
verb. sig. l. nomen filiorum. §. fi. ¶ Item qa mensura fit
eo. ti. l. aliud est capere. ¶ Quomodo aut pot dici
mensura nisi corpaliter teneat intelligenda e ergo
hec consue. de corpali traditione & sic de vera & non
de ficta. ¶ In ultimis autem voluntatibus verbum p-
veniat het vim fideicommissi. ff. de leg. iii. l. fideico-
missa. §. hec verba. ¶ Alii vero nolunt intelligere ea
et in traditione ficta sicut i emptore ut dixi supra
prima consue. super verbo re tradi. nec e contra sm
eos quod subditur in textu ubi hec presumitur

ficta traditio licet in instrumento ꝯtineat traditio
nem factam esse ⁊c. quia aliud est dicere quod in
instrumento cõtineatur possessionem esse traditā
sic simpliciter per verba secundū hanc consue. nõ
presumitur tradita. C. de acqui. poss. l. minus in fi.
¶ Et aliud est dicere si in instrumento cõtineatur
q talis donator ⁊ obligator vel permutator consti
tuat se alieno nomine possidere puta precario pen
sionario aut fructuario cū per hanc formam ver/
borum possessionem tradidisse videtur. C. de dona.
l. si quasi rem. ⁊ C. loca. l. qui rem. ff. de acqui. pos.
l. q meo. Talis n. traditio cū cā habili ad trasfe/
rendum dñium sufficit ⁊ in eisdem. ll. patet ⁊ dixi
supra proxi. consue. ⁊ infra de contrahen. emp. l. i.
¶ Sed certe textus consue. in fi. est contra eos. nõ
enim cõtentatur si in instrumento continetur pos/
sessionem esse traditam. vt ibi patet sed continet si
in instrumento possessionem traditam dicitur du/
pliciter videlicet cum dico do ⁊ trado tibi. vel cū
dicitur do tibi ⁊ constituo me tuo nomine possi/
dere vt. C. de acqui. pos. l. minus in vltima gl. quasi
vtraqꝫ sit verbalis traditio ficta in instrumēto do
nationis oblationis ⁊ permutationis ergo vtranqꝫ
predictam equaliter respicit cum sit equaliter in
instrumento contineantur seu proferantur vtraqꝫ
igitur nõ potest instrumentum validare. ¶ Pre/
terea speciale est in istis tribus contractib⁹ vt ad
perfectionem ipsorum contractuum seu ad vali/
dandum ipsorum instrumenta nõ sufficit talis ver
balis traditio in instrumento cõtenta que dicitur
ficta seu iuris ministerio quem in hoc põt dici le/
galis ⁊ sic hec consuetudi. non contentatur de tra
ditione verbali ⁊ legali in instrumēto cõtenta. Sꝫ
corporalem requirit quod apparet ex verbo pos/
sessio ⁊ illa perueniat vt supra dixi. ⁊ per id quod
infra dixi in vltima glo. ratio forte specialitatis ē
quia tales donatiões ⁊ permutationes fiebāt ple/
runqꝫ in fraudem per aliquos volentes aliquos
excessus cõmittere vel volentes aliquos videri
seu teneri facere dictiores vel vt fraudarent ali/
quos iure congrui. ⁊ ob hoc donabant offerebant
vel permutabant in istis tribus contractibus ces/
set ius congrui. ⁊ propterea ne sub hac fiducia ta
lia patrarentur fecerunt ciues q talis contrac/
tus ⁊ eorum instrumenta non valeant nisi realiter
possessio perueniat ad donatarium vel eū cui obla
76 tio vel cū quo permutatio facta fit. ¶ † Sed quid
si in instrumento donationis oblationis seu permu
tationis testificantur iudex notarius ⁊ testes q ē
tradita vera ⁊ corporalis possessio per ingressum
in rem vel alias corporaliter. Respondeo sufficit
q ista vero sit corporalis seu ficta traditio sed ve/
ra ⁊ corporalis pedum positio. ¶ Item quid in tra
ditione facta per assignationem epistole in qua qs
donat alicui fundum ⁊ ipsum ab eo cõducit. ff. de
rei vendi. l. quedam mulier. ¶ Vel per assignatio/
nem clauium in presentia rei. ff. de contrahen. emp.
l. clauibus. ¶ Vel per assignationem instrumenti
. C. de donati. l. i. Respondeo q licet de iure cõmu
ni sufficiat talis traditio ad translationem dominij
vt in eisdem legibus patet. tñ hec consue. non con
tentatur de tali traditione quia est ꝑsumpta. Pre/
sumptio n. est vnius actus ad alterum assumptio
. C. de proba. l. siue. ⁊ ibi plene dixi supra Cy. etiam
si est in dictis tribus legibus in ipsis n. per assigna
tionem vnius rei videlicet epistole clauium vel in/
strumenti intelligit res esse traditas ergo est pre/
sumpta. ¶ Sed certe duplex est presumpta tradi/
tio. s. intrinseca ⁊ extrinseca. Intrinseca vero q̄ ex
solis verbis intus in instrumento contentis presu
mitur ⁊ hec est solum verbalis ⁊ hanc respuit hec
consuetudo. At presumptam extrinsecus voco ⁊
considero illam que non ex verbis solū instrumē/
ti ꝑsumitur sed ex actu extrinseco interueniēte vt
est in tribus legib⁹ ⁊ similibus vbi interuenit tra
ditio epistole. clauium. vel instrumenti. ⁊ sic extra
tenorem ⁊ verba instrumenti interuenit traditio
rei corporalis representantis traditionem illarum
rerum de quibus agebatur ⁊ hanc presumptam
non respuit hec consue. nisi presumptam in instru/
mento contentam vt patet in textu huius consue.
⁊ facit pro hoc. ff. de leg. i. l. seruum filij. §. cum qui
⁊ l. huiusmodi. §. si ita ⁊ de leg. ij. l. q cirographū.
¶ Item quid si non constat de traditione vera ⁊
corporali inuenitur tamen donatarius vel cui obli
gatio facta est vel permutator possedisse rem do/
natā obligatā vel permutatā sciente ⁊ nõ cõtradi
cente. donatore vel ꝑmutatore an habeat locū hec
consue. vt nõ valeat instrm. Rñdeo non nam licet
satis appareret possessioné ꝑuenisse. Itē q licet
hec ꝯsuetudo respuat presumi ꝑpter tenorē instru
mēti. nõ tñ respuit presumi verā traditioné ꝑpter
donatoris seu permutatoris patientiam ⁊ scientiā
venditoris q̄ habetur ꝑ expressa traditiõe ēt si nõ
continetur in instrumento possessionem traditā vt
plene nota. in. x. coll. si de in vestit. lis oriatur. c. qsqs
alias si quis in fi. Neapolitanus.
e ¶ Traditionem esse factam. ¶ † Vel ꝑ hec ver
ba do ⁊ trado vel per hec ꝯfiteor me tuo nomine
possidere vt notatur. C. de acqui. possessio. l. nūmis
quasi hec cõsuetudo non cõtentetur de traditione
que fit verbis tñ in instrumento cõprehensis sed
corporalem traditionem requirit hoc ēt ostendit
verbum peruenire vt dixi supra in glo. peruenire
autem ⁊c. Sed verius videtur q sufficiat tradi/
tio ficta vbi est cā vera apta ad transferendū do/
minium vt dixi infra de ꝯtrahen. emptio. l. i. Nea.

¶ In quibus rebus habet locum quarta
Rubrica.

77 a In bonis. ¶ † In Rubrica fit q̄stio in qb⁹
bonis locū habeat quarta. hic rñdetur q in
omnib⁹ bonis viri hereditarijs. censualib⁹. ⁊ em/
phiteoticis. perpetuo concessis. ¶ Fallit in duob⁹
casibus. ¶ Primo si sunt concessa imperpetuum
alicui ⁊ heredibus suis masculis vel ex suo cor/
pore legitime descendentibus. ¶ Secundo si sunt
cēsualia vel emphiteotica libellario iure cõcessa
ab ecclesiis vel ecclesiasticis personis hoc dicit.
¶ Et ideo diuiditur in tres partes. In prima po/
nit regulam. In secunda ponit vnam exceptionē
In tertia ponit aliam. Secunda pars incipit ibi.
Et hoc nisi ⁊c. Tertia ibi. Sꝫ in bonis ⁊c. ¶ Posset
ēt intelligi hec ꝯsuetu. q põit duas regulas. Pri
ma ē q mulier hēt q̄rtā i oib⁹ bōis viri ⁊ cēsua/
lib⁹ ⁊ emphiteoticis ꝑpetuo ꝯcessis a secularib⁹.

personis fallit vt subicit vt hoc non &c. ¶ Secūda regula est ꝙ in bonis seu. vel censuali. emphiteoti cis vel ad locationem imperpetuum vel ad tem pus: libellario iure cōcessis mulier nō habet quar tam hoc dicit & vtrumqꝫ intellectus recidit in vnum
2 vel in idem. Neapo.

b ¶ Mariti † Quid de sponso dixi supra in con suetu. quartam in glo. quid de spon so &c.
c ¶ Cōtracti ma
3 trimonij. ¶ † Et hoc concludunt a liqui. ꝙ ante con tractum matrimo nium quarta con stitui non potest ꝙ puto falsum nam non prohibetur an te vel post vel ip so tempore cōtra ctus matrimonij quarta cōstitui er go licet constitui nam omnia licent que prohibita nō sunt vt no. in auc. quib. mo. na. effic. sui. §. si. colla. vij. super verbo par ticipium Et apo stolus ad corin. x.

¶ In quibus rebus ha bet locum quarta Rubri.

In bonis quondā b mariti qui quar tam vxori sue tem pore c contracti matrimo nij constituit quartā ipsam hēt vxor mortuo ipso mari to in omnibus bonis ipsi us mariti: siue bōa ipsa sint d hereditagia: burgensati ca: vel quecunqꝫ alia e cen sualia f in emphiteosim im perpetuum g concessa ipsi defuncto vel predecesso ri bus suis per quos ad ip sum defunctum bona ipsa peruenirunt h & hoc vbi bo na ipsa concessa fuerint ali cui eiusqꝫ heredibus imper

c. dicit omnia mihi licent sed non omnia expediūt ¶ Sed quid si maritus legauit vxori quartam om nium bonorum suorum an debeantur due quarte scilicet constituta & legata. Respondeo non etiam si non dixerit quam sibi constitui quia non est veri simile voluisse heredem duplici onere grauare. ff.
4 de le. ij. l. vltra. §. qui in vita. ¶ † Sed quid si nō cō stituerat vxori quartam. Respōdeo aut sciuit se nō constituisse & tunc valet iure legati & non constitu tionis: sicut si cuicunqꝫ extraneo legasset partē bo norum. ff. de le. ij. l. si quis bonorum cum concordi
5 positis. ¶ † Sed si in testamento dixisset constituo vxori mee quartam adhuc debetur iure legati si cut vsufruc. in testamento constitutus. ff. de vsufru. l. iiij. nisi vxor ibi presens recepisset ipsam constitu tionem legitime quia tunc esset potius inter viuos & testamentum esset ad probationem & quo ad ip sam quartam posset dici in instrumentum quarte cum testamentum fit in instrumentum. ff. de publi
6 ca. iudi. l. i. ¶ † Item quid si vir legauit vxori quar tam iuxta vsum & consue. ciuita. Nea. an debeat p bari constitutam per instrumentum quartule. Re spondeo ꝙ verbum iuxta quandoqꝫ est causalis quandoqꝫ conditionalis. Causalis est quando ver bo impersonali puta mando dari iuxta consue. &c. tunc ponitur conditionalis ac si dixisset si est con suet. & tunc debent probari constituta quia ista est & vult consue. vt extra de verbo. signi. c. abbate. sen sus autem superior. §. vt sumatur causaliter est ra

tio priuilegij vt ibi. sic igitur in testamento cum sit priuata lex in aut. de nup. §. disponat colla. quarta. Neapolitanus.
7 d ¶ Hereditagia † Ratio est quia quis pōt alie nare vel disponere de his pro vt vult & in hijs vlti mis successor est fiscus vt in constitu. si quando con

petuum vbi vero bona ipsa cōcessa sunt alicui sibi suis qꝫ heredibus masculis: vel suis heredibus ex suo cor pore vel ex se legitime descē
8 dentibus: vel eius predeces soribus per quos ad ipsum defunctum bona ipsa per uenerint de cuius bonis quarta vxori debetur licet in concessione ipsa dicatur imperpetuum de bonis ip sis sic concessa mulier quar tam nō habet i Sed in bo nis feudalibus & ab eccle si is vel ecclesiasticis perso nis k libellario iure ad cen sum in emphiteosim vel lo cationem imperpetuum vel ad tempus concessis muli er simi liter quarta l nō hēt

tingerit de homi nibus baronum possidentibus ter ram hominū de manu le. i censua li contractu. libro iij. Neapo.
e ¶ Censualia † Ratio est quia transfertur dire ctum & vtile do minium & tunc est cōtractus censua lis quando cōce dēs dicit quicquid iuris habeo trās fero nec refert di cat censum vel pē sionem semper. n. eo casu exponit i. censum & sic ēt si per. xl. annos es set in solutione ce satum non perdi tur res sed ad to tam solutionem p̄ teritorum tempo rum tenetur cen suarius & in hijs duobus differt hic contractus a contractu emphiteotico in quo transfertur. vtile dominium. c. constitutus in fi. & ibidem per Innoc. loc. Et vide in Spe. in titu. de locato. §. nunc & per Ber. & Inno. extra de loca. c. ponitur. Neapo. ADDI. Que est differentia inter contractū cen sualem emphiteoticum libellarium & precarium dic late per do. Matthe. de Affli. in tractatu de iu re protho. col. viij. versic. vij. no. & de cōtractu libel lario vide aliqua infra per hūc in vbo libellario.
9 f ¶ In emphiteosim † Perpetuo hoc est de iure cōmuni vt no. domi. An. in. x. colla. de inuesti. de re alie. fac. §. econtrario & no. Rol. in tractatu pretho riarum in ti. de vtili. in rem acc. que datur emphi teoticis ratio huius est quia in emphiteoticā trans fertur vtile dominium alienabile de sui natura p̄ sertim titulo lucratiuo obligatorio vt no. C. de con trahen. emp. l. fi. in glo. super verbo vendere etiam si concederetur a curia. C. de fun. patri. l. i. libro. xi. possidentem enim iure perpetuo lex dominum vult vocari. C. de loc. pdi. curia. li. fi. li. xi. alibi dicit Im perator rerum nostrarum & ciuius perpetuarij no stre. l. emphiteoticarij. C. de offi. co. rerum pri. l. ij. & de hoc infra in sequenti glo. & titulus quasi lucra tiuus est. ¶ Sed que dicuntur perpetuo concessa. Respondeo si sunt concessa ipsa bona alicui etiam si non adiciatur perpetuo: & etiam si heredum men tio non fiat nam que sine prefinitione temporis di sponuntur videntur esse disposita vt imperpetuum

valeant sive emaneat ad observantiam iuris. C. de
diversis re. l. si falso sive ad observantiam pactio-
nis de servit. vrp. l. eum debere et transeunt ad
heredes nisi de contraria mente contrahentium do-
ceatur. ff. de probatio. l. si pactum. vel nisi esset ius
personale ꝙ de sui natura non esset transibile ad
heredes vt vsusfru. ¶ Vel aliud ius personale vt in
re. iuris privilegium personale et. ff. de aqua quoti.
et esti. l. i. §. ius aque. ¶ Idem si concedatur donec
redditus solvatur natura et tunc videtur imperpe-
tuum concessa instit. loc. §. adeo et in aut. de alie.
et emphi. §. licentia colla. ix. qui. §. licentia sic intel-
ligitur vt no. in solutione contrarii in aut. de non
aliena. §. alienationis colla. ii. et est expressum. ff. si
ager vecti. l. i. in prin. et. ff. de publi. do. l. eorem ferro
§. i. ¶ Idem si concedatur in cōmutabiliter. C. de
sacrosan. eccle. aut. hoc ius porrectum. Idem si cō-
cedatur sine fine. ff. de libe. ho. exhi. l. i. §. fi. in fi.
¶ Idem si dicatur perpetuo vt hic. ¶ Item si dice-
retur concedi imperpetuum si concedatur vltra per-
sonam accipientis. s. et eius heredis vel in vita dan-
tis et eius heredis alioquin si in persona dantis ip-
sius tantum vel accipientis tantum non dicetur per-
petuo sed temporalis concessio argu. C. de dona. l.
sancimus. §. viii. ¶ Vel dicetur imperpetuum fie-
ri si concedatur alicui et eius heredibus vsque ad
tertiam generationem. s. filios et nepotes alias non
dicentur fieri imperpetuum aut in aut. de nō alie.
aut per. eccle. §. igitur colla. ii. ¶ Item si conceda-
tur ad firmam extra de iure patro. c. ex litteris et
tunc cum transeat vtile dominium transit etiam ius
patronatus vt no. eo. c. in glo. dicunt quidam. et c.
¶ De locatiōe vero perpetua dic insti. loca. §. adeo
ff. de superfi. l. fi. §. qd ait. ff. si agar. vec. l. i. in fi. et in
constitutionibus regni. de re. nec. feudi. c. i. in glo.
magna que incipit in proprie et c. ¶ De locatione
autem ad non modicum tempus vide. ff. de le. ii.
h. codicill. §. institute. Neapo.

g ¶ Concessa † A primatorisecus in re. eccle. tūc.
10 n. vxor non habet quartam vt plene nota. domi. An-
dre. de investitura de aliena. fac. in fine sue lecture
ipsius tituli. Si vero haberet a curia perpetuario
iure tunc haberet mulier quartam cum talis mari-
tus dicatur dominus. lex enim vult vocari domi-
nus qui perpetuo iure possidet vt. C. de loca. pre.
curia. l. fi. circa finem. ¶ † Vel ex tenore concessio-
11 nis remaneat in natura feudi pro eo ꝙ prestatur in-
de servitium et pro eo ꝙ in feudum concessa fue-
runt. ¶ Sed quid si maritus legavit quartam isto-
rum bonorum feudalium vxori sue an valeat. Re-
spondeo non quia hec consue. non est facta in favo-
rem maritorū vt sic possint renunciare puelle sed
est facta in favorem regie curie que habet directū
dominium feudorum. ¶ Sed esto ꝙ non valeat le-
gatum quarte ipsorum feudorum an debeatur ex-
timatio. Respondeo cum legatur res que legari
non potest propter persone inhabilitatem vt sic le-
gatur muto militia castoris vel claudo militia cur-
soris tunc debetur extimatio. ff. de le. i. l. apud iul.
§. fi. et l. seque. in glo. que incipit quia et c. Et hoc si
ille qui legavit sciebat personam inhabilem. ff. de
le. iii. l. fideius. §. si servo alieno et de le. ii. l. mortuo
bove. §. i. ¶ Aut nō potest legari propter reipubli-
ce vtilitatem vt sunt ortus salustianus fundus alba-
nus campus martius forū edes sacra vel predia
cesaris que in formā patrimonii sunt redacta sub
procuratione matrimonii que si legentur nec exti-
matio eorum prestari debet quoniam commercium
sine iussu principis non fit cum distrahi nō soleat vt
in ea. l. apud iul. §. fi. in tex. sed feudorum commer-
tium nō est sine iussu principis ergo si legetur nec
extimatio debetur vt ibi. ¶ Item feuda possunt di-
ci ꝙ sunt in vsu publico propter servitia que pre-
stantur pro re publi. Et propterea sine iussu princi-
pis alienari nō potest ergo si legentur nec extima-
tio eorum debetur vt ibi. Sed videtur ꝙ si testator
scivit non posse legari hanc quartam et legavit ꝙ
debeatur extimatio sicut in militia dicitur vt nota.
ff. de verbo. obli. l. multum interest in glo. aliter est
in legato et c. ¶ Sed certe ibi loquitur quādo erat
commertium in communi. sed natura feudorum est
vt non sit commertium sine iussu principis ergo si
legetur nec extimatio vt supra dictum est debetur.
Et si tu dicis quia ista feuda Neapolitanisca com-
muniter emuntur et venduntur sine iussu principis
ergo eorum commertium est in causa. Respōdeo
dato ꝙ sit commertium in communi in emendo et
vendendo sic enim intelligitur commertium secū-
dum Guil. in verbo mercor mercaris. ¶ Quarta
vero non est commertium in cōmuni promissum
immo est prohibitum per hanc consue. et per regē
Carolum secundum qui approbavit istam consue.
vt in prohemio istarum cōsue. clare patet ergo ap-
probavit ista bona feudalia pro vt hic nominātur et
nuncupātur ergo sine eius assensu nō potest detra-
hi quarta eo maxime ꝙ non sit communiter obser-
vatum per cives principe tollerante et observante
ergo quo ad detractionem quarte stant in natura
feudali. ¶ Preterea talis error cōmunis circa ven-
ditiones talium feudorum sine assensu principis nō
facit ius quia non est error facti cum omnes sciāt
esse feuda. seu iure cum credant posse vendere ip-
sa feuda sine assensu principis et sic talis error iu-
ris licet sit cōmunis non facit ius. ff. ad macedo. l.
iii. ergo omnes tales venditiones sine assensu prin-
cipis ex certa scientia tollerare cōmunem errorem
iuris. tunc enim quod principi placuit legis habet
vigorem et nihil refert declaret voluntatem suam
tacite vel expressa. ff. de legi. l. de quibus. Neapo.
12 h ¶ Et hoc † Nisi dicatur forte potest tamen sine
facto recipientis sola virtute conventionis res re-
verti ad concedentem et propterea quarta nō de-
trahitur. Neapo.
13 i ¶ Sed in bonis feudalibus † Hec est etiam de
iure. x. col. vt nota. dominus Andre. in. x. col. de in-
vesti. de re. alie. fa. §. e cōtrario et vide ibi plene de
hoc ratio est quia feudatores habent vtile domi-
nium inalienabile preter domini voluntatem cum
alienari et obligari non potest sine consensu domini
in. x. col. de pa. l. Imperialem in prin. et §. i. in cōsti.
regni dive memorie et hac edicali de reno. feud.
¶ Sed an sit correcta hec constitutio regni que in-
cipit licentia de feudis in dotarium statuēdis. Re-
spondeo non quia nō loquitur de hac quarta. Sed
ratio quam posui in feudo non videtur bona. s. quia
feudatarius habet vtile dominium. C. de iure emphi.

l.i.in glo.i ⁊ tamen detrahitur quarta si tenet a lai
cis vt hac consue.in prin. Respondeo hoc ideo est
quia vtile dominium emphiteote est alienabile ti
tulo venditionis nisi dominus velit emere pro tan
to precio ⁊ ad hoc requiritur eius voluntas vt in
fra certum tempus velit emere: quo trāsacto libe
re potest vendere congruis tamen personis ⁊ sic
non requiritur eius consensus ad validandum cō
tractum eo.ti.l.fi. ¶ Item potest donari ⁊ obligari
nullo modo domino requisito vt no.e.l.i glo. super
verbo vendere ⁊ hoc in emphiteota priuato. Si ve
ro est publicus tunc vendere ⁊ donare potest non
requisita curia. C. de fun.pa.li.l.li.x. Sed quarta est
titulus lucratiuus ergo cadit in rebus emphiteo
tis publicis vel priuatis vt supra proxime dixi.
¶ Item potest donare ⁊ obligari ⁊c. dominium ve
ro vtile feudale non est ita alienabile vt in prin. di
14 xi. ¶ † Sed quid si comes vel Baro cum consen
su oportuno vendit vel alienat rem particularem
feudi etiam intra fines feu. existentem non tamen
in feudum nec sub nuncupatione feudi nec sub ser
uitio nec sub annuo redditu siue censu transferens
quicquid iuris habet in auctorem vel eius here
des cum potestate alienandi quero an hec res sit
feudalis an censualis. Respondeo ꝙ est censualis
inspecta forma alienationis ⁊ translatum est dire
ctum dominium extra de re.do.c.constitutus ⁊ do
minis per assensum preiudicat sibi vt in.x.col. qd
iuris sit si possessio ali.feu.vaxal.id recu.c. preterea
§.perfectio. verum ille redditus siue census iure
feudi censebitur quasi subrogatus in locum illius
rei particularis alienate separate. de feudo et ibi
videtis bene sentire glo. ad hoc enim vt sic res vel
remaneat feudalis debeat alienari feudaliter hoc
est pro feudo ⁊ nomine feudi ⁊ cuz prestatione ser
uitii tanꝙ a vaxallo vt in.x.coll. de consue.re. feu.
c. sciendum vel debet dari alicui vt proprietas rei
beneficiarie penes dantē remaneat vsus vero ad
capientem transeat vt ea.col.ii. qui.ca.feud.admit.
c. vbertus de orto in fine alii volunt dicere ꝙ pe
nes primum recipientem remaneat feudalis. non
tamen habens naturaz feudi nisi quo ad hoc vt ex
causis legitimis amittatur. Sed si vēdet apud em
ptorem desinit esse feudum vt ea.coll.si de feudal.
contro.fue.c.feudum.c.i. ⁊ de feudo non habente p
priam feudi naturam.c.i. Sed certe predicta iura
loquuntur quando sub nomine feudi conceditur
vt ipse heredesqꝫ sui masculi ⁊ femine ⁊ cui dede
rint habeant tunc enim apud primum recipientes
remaneat feudal. sed non tamen natura feudi nisi
quo ad ammissionem ex causis vt est dictum. Sed
in questione preposita alienatio non fuit facta sub
nuncupatione feudi aut seruitii ⁊ sic a principio a
pud primū recipientē desiit esse feudū. Neap.
ABBI. Ibi libere potest nu.xii. ad hoc aut ꝙ qua
cautela seruata potest emphiteota alienare emphi
teotica rem domino directo irrequisito vide per
do. Jaso. in aurea repeti.l.fi. C. de iure emphite. in
col.viii. in versicu. vigesimoquarto quero ⁊ cano. in
c. potuit maxime. d. Joan. de Jmo. ibi loc. Specu.
in ti.loc. in. §. nunc aliqua domin⁹ Bartho. Cepol.
in tracta. suo cautel. in cau.xxii. incipien. consilium
siue cautela Et no. ꝙ de omnibus illis cau. relatis

per preallega. doctores illa est potior est que com
muniter obseruatur. l. Ego. N. Alieno preseruato
domini consensu nec aliter nec alio modo ⁊c.
15 k ¶ Libellario iure † Est autem libellarium ius
quando res locatur ad.xxx. annos. acto ꝙ deinde
renouetur singulis.xxx. annis elapsis ⁊ pro hoc vi
de Azo. in summa. C. loca. ⁊ Cy. de iure emphi.l.i.
§. secundo sed loco. ⁊ facit in.x.coll. qualiter olim
feuda poterant alie.c. est autem optima. §. donare.
ibi quis enim dubitat ꝙ si tabellario nomine sub
vilissimi duorum denariorum pensione perpetuo
concedatur feudum esse alienatum in fraudē ⁊c.
ergo si non esset vilissima pensio valeret vt locatio
⁊ tunc non tenebitur vt feudum cuz filia ad id suc
cedat ⁊ potius sit allodium ꝙ feudum vt in.x.col.
de questione inter filiam defuncti ⁊ agnatos.l.i. in
prin. ⁊ hoc si sine domini voluntate alias cuz domi
ni voluntate locaret vel venderet ad libellum sub
anno redditu tunc res non tenebitur amplius pro
beneficio etiā si vaxallus ipsa recuperauerit sed il
le annuus redditus loco illius rei iure feudi tene
bitur. ea.coll. quid iuris sit si post alie.feudi vaxal
lus id recuperaret.c. preterea. §. profecto. ¶ Alii
dicunt ꝙ talis libellus est contractus emphiteoti
cus ⁊ conceditur ad xxix. annos ad remouendū
⁊ ita est ex consuetudine veronensi. vt no. Jaco. de
are. in summa feu. in titulo an ex emphiteoticus
vel libelli contractus prohibeatur in feudo. ¶ Alii
dicunt ꝙ libellus est vere contractus emphiteoti
cus. i. meliorationis. datur enīz area vt si fiat dom⁹
⁊ terra vt fiat vinea ⁊ prestatur aliquid annuatim
⁊ fit inde scriptura ad.xxix. annos ⁊ non ad.xxx. p
pter metum prescriptionis sed frustra timetur naz
si per mille annos possideret non posset interuerte
re possessionem sibi. ff. de vi. ⁊ vi. armata. l. cuz fun
dum ⁊. l. colonus ⁊c. ⁊. C. de prescrip.xxx. an. l. male
agitur. Si vero detur ab ecclesia requiritur ma
ior sollemnitas. Ita not. Roff. in libellis in ti. si ali
quis rem aliquam in emphiteosim ⁊c. glo. vero in
auct. ingressi dicit ꝙ ex precaria vsufructu vel li
bellario iuris constituitur vnum sensibile ius in re
bus alienis sed primum videtur verius etiaz pro
hoc facit glo. ff. de dam. infec. l. si finita. §. si. de vecti
galibus in glo. que incipit ⁊.x. annis in fine quali
ter autem fiat hodie ⁊ vnde videatur habere ori
ginem iste contractus vide ibi per dominum An
dre. qui. mo. feuda. amit. c. i. super verbo libellario
⁊c. ¶ Sed cum in contractu censuario transferat
etiam directum vt supra in.v. glo. dixi ⁊ in contra
ctu emphiteotico transferetur vtile alienabil. vt in
preceden. glo. dixi quare mulier non habet quartā
Respondeo quia hic loquitur quando libellario
iure conceditur seu locatur cum potestate renouā
di ⁊ sic nullum dominium transferatur vel ideo est
ne ecclesie vel ecclesiastice persone per indirectuz
ligentur consuetu. quod esset si virtute cōsuetu. co
geretur recipere annuuz redditum siue censuz ab
vxore ⁊ sic ab alio ꝙ cui concesserit vel eius here
dibus vel eius fauore ecclesie vel personarum ec
clesiasticarum ne particularem solutionem recipi
ant vel forte melius hoc est propter reliquas parti
ni ecclesiastici dominii. ar. ff. de questio. l. i. vnus. §.
seruus. ¶ Et alibi attendūtur reliquie precedentis

tutele consensus factum. durare. matrimonium. ff. de his qui sunt sui vel alie iure. l. patre furioso ⁊ alibi reliquie precedentis dignitatis. ff. de pen. l. mo re. §. i. Et hoc bene iudicat hic textus cum dicit cō cessis. ergo loquitur de bonis que fuerunt ecclesie
16 vel eius personarum. ¶ † Quod ergo si ecclesia re cipiat annuū red ditum, spacio an norum. xl. ratione alicuius rei que nunq̄ fuit sua pu ta quia fuit sibi le gatus redditus a domino illius rei. Respondeo cessa re hanc consuetu dinem detrahetur n. quarta quia nō fuit concessa ali quo de tribus mo dis. s. incensum vel emphiteosim vel locationem perpe tuam sed fuit redditus legatus ⁊ sic fundus pote
17 rit libere alienari. ff. de usuf. l. fundi. ¶ † Sed quid si non constat de legato seu titulo redditus. Respō deo adhuc debet quarta quia hic loquitur de cō cessis in libellario iure altero de his tribus mo dis ⁊ sic per libellum debet monstrari concessio ⁊ ꝙ res fuit ecclesie nec obstat ꝙ presumatur cōtra ctus emphiteoticus ut no. C. de iure emphiteo. l. i. in fine magne glose. que allegat. C. de fun. pa. l. ius emphi. ⁊ l. fi. li. xi. quia constat ibi ꝙ predium tene batur a templo ⁊ ꝙ per. xl. annos prestite fuerit pē sio. Unde non presumitur simplex locatio ⁊ sic tan q̄ simplex conductor possit expelli ad voluntatem templi sed presumitur emphiteota ut sic nō possit expelli fauore sic lōgeue possessiones. Et sic ad ex cludendam simplicem locationem presumitur em phiteosim non ꝙ presumatur nunc res eē ecclesie. ¶ Preterea ibi loquitur ꝙ quando erat cōtrouer sia inter possessorem ⁊ ecclesiam at in casu proposi to non constat ꝙ predium teneatur ab ecclesia. un de aliter potuit imponi onus redditus ipsius rei. ¶ Preterea hec consuetudo non videtur contenta ri de presumptione sed libellum seu instrumentum locationis seu concessionis requirit cum dicitur li bellario iure concessis. Neapolit.

¶ De iure prime quarte Rubrica.

a Si de bonis seu heredi tate alicuius plures quarte debentur videlicet ꝙ aliquis b in bonis suis vxori sue quartam constitu it qui sue predecessit vxori filijs communibus de reli ctis: postea que aliquis ex ipsis filijs duxit vxorem ⁊

18 l ¶ Non habet † Et intelligitur de feud. sitis in ciuitate Nea. ⁊ districtu eius nam consuetu. ista ha bet locum in ciuita. Neapolita. ⁊ eius districtu. ut supra in prohemio in fine ⁊ pro bonis sitis in ci uitate Neapolitana ⁊ eius territorijs infra de iu re con. l. ubi domus in fi. ⁊ sic alibi dicimus iuxta legem salui impositam. C. de noxa. l. ij. non est im posita hec lex municipa. feuda. apulie vel calabrie ⁊ sic oportet ꝙ tex. iste intelligatur de feudi. Nea po. quia de alijs non potest intelligi ⁊ hoc videtur sic derogatum huic consuetu. per binam iudicatu ram vel per usum contrarium nam lex non uten da perempta est in auté. qui. mo. na. effi. sui in fi. col. vi. i. in contrarium utendo. ff. de legi. l. de quibus in fi. ¶ Optima enim legum interpres est consue. co.

stitu. l. si. de interpretum enim quatenus derogatum est non habet naturam feudi. licet iure feudi tenea tur in. x. coll. de feudi. non habeat propriam na. feu di. i. i. alias si ⁊ inquantum non esset derogatum p usum contrarium vel per binam iudicaturam vel ex natura concessionis remanet in natura feu. Neapolitanus.

eandem quartam in bonis suis constituit consentien te matre ⁊ deinde premori tur filius vxori sue ⁊ matri non obstante consensu ma tris ⁊ constitutione quarte predicte: de bonis ipsis ma ter preaccipit quartam suā ⁊ de reliquis bonis ad ip sum filium spectātibus nu
19 rus quondam percipit quar tam suam.

¶ De iure prime quarte. Rubr.

a Si de bonis hec consue tudo habet duas partes In prima ponit casum. In secunda respōdet que secūda pars incipit ibi Nō ob stante ⁊c. ¶ † No ta ex hac consue. ꝙ quotiescunq; plures quarte de bentur primo detrahitur primo constituta etiam si persona cui debetur prima quarta consentiat secū de ⁊ hoc videtur nisi primo aduenerit tempus se cunde quarte puta mulier habet quartam constitu tam sibi post mortem viri ut supra de iure quarte consue. quartam. Item habet aliam quartam de iu re cōmuni si vir expellat eā ut ibi notaui hanc au tem assequitur in vita viri. s. tempore expulsionis ⁊ sic anteq̄ aliam primam constitutam. Item hoc patet per alias rationes ut statim dicam in alia gl. Neapolitanus.
20 b ¶ In bonis suis † Sed quare non preiudicat si bi mater consentiendo cum qui consentit sua iura perdi. C. de administra. tu. l. cum quidam ⁊ nota. in x. col. qui. mo. feu. amit. c. quia supradictum. §. pre terea. Respondeo quia hic mater consentit filio cō stituenti quartam vxori in bonis suis ergo deducto ere alieno secundum naturalem significationē ver bi bonorum. ff. de verbo. signi. l. subsignatum. §. bo na ⁊. ff. ad trebell. l. legatum. §. siquis bona ⁊ de ver bo. signi. l. bonorum ꝙ es alienū est quarta que de betur matri primo constituta ⁊ quesita. ¶ Sed cō tra immo videtur ꝙ preiudicet sibi in quarta su pra de consensu mulieris cōsue. si mulier sed Re spondeo ꝙ ibi consensit marito ⁊ sic quarta sua nō dum erat quesita nec erat adhuc es alienum sicut erat hic. ¶ Item consensit alienationi particularis rei per quam statim transferebatur dominiū. Un de consensus mulieris accedens remouet impedi mentum translationis quo ad ipsam quartam pro tempore quo erat habitura nam sua quarte nō ha buit tunc simpliciter acquisitum at hic non consen sit alienationi rei particularis in alium statim quo ad dominium transferendum sed consensit quar te quam filius constituebat in bonis suis ⁊ tempo re huius consensus iam erat acquisita quarta ma
21 tri ut es alienum detrahenda. ¶ † Quid ergo si filius duxit vxorem ⁊ pater constituit sibi quartam super bonis suis consensu mulieris moritur filius deinde pater que quarta detrahit primo. Respon

deo quarta nurus quia primo quesita & quia so-
22 crus preiudicauit sibi consentiendo. ¶ †Sed qd
si mater non consensit hoc casu. Respondeo secus
quia primo deduceretur quarta socrus quasi es alie
num contractum ante quarte secunde constitutio-
nem. Sed certe ibi loquitur de ere alieno contra-
cto pure vt ibi di
xi sed constitutio
quarte videt sub
conditione contra
bi. l. si vir premo-
riatur & sic videt
primo contrahi
quarta nurus tā
q̄ primo quesitā
Sed primum ve
rius vt primo ex
trahatur quarta
socrus nec obstat
q̄ videtur es alie
num conditiona-
le cuius conditio
nis venit post euē
tum conditionis
quarte nurus quia constitutio quarte est debitum
purum adeo viuente viro habet ius quarte in bo
nis viri licet dormiens quo ad apprehensiones q̄
patet quia preiudicat sibi consentiendo viro ergo
habet aliud ius conditio antē premortis viri intel
ligitur adita quantum ad apprehensiones vt dicta
23 consuetudo similiter. ¶ †Sed quid si pater consti
tuit quartam nurui sine consensu vxoris super om
nibus bonis suis moritur filius nurus vult quar-
tam super omnibus bonis socri. Socrus vero di
cit detrahatur primo quarta mea primo contracta
Respondeo bene dicit quia ex quo non consensit
viro sic alienati constituendo quartam nurui vt in
di. consu. similiter non preiudicat sibi viuente mari
24 to vt ibi patet. ¶ †Item quid si pater non habens
vxorem constituit quartam nurui super bonis suis
postq̄ duxit vxorem & similiter constituit sibi quar
tam premoritur. Respondeo hic similiter quartas
nurus primo detrahetur tamq̄ primo constituta &
sic es alienum primo contractum licet viro suo re
laretur inuita sua propter onera matrimonij est. n.
es alienum & parum dormiens in vita viri licet sit
conditionale quantum ad apprehensiones vt dixi.
Neapolitanus.

¶ De patre recipiente do
tes simul cum vxore filio
qualiter teneantur ad resti
tutionem. Rubrica.

a FIlio b ducente vxo
rem c & dotem reci
pientem cum con-
sensu patris & matris vel
aliorum superiorum vel al
terius eorū & d decedente
e viuis ipsis parentibus
qui consensum prestant in

dote ipsi filio recipienti pa
rentes ipsi nō tenentur ad
restitutionem dotis ipsius
nisi cum parentes ipsi mor
tui fuerint tunc. n. heredes
ipsorum parentum tenen
tur ad dotes ipsas vsq̄ ad
concurrentem quantitatem
seu valorem f patris bono
rum ipsorum parentum que
contigeret predictum quo
dam filiū si tempore mor
tis ipsorū parentū viueret.

¶ De patre recipiente dotes simul cum vxore
filio qualiter teneatur ad restitutiones.

1 a FIlio † Hec consue. principaliter habet duo
dicta Primo ponit questionem. Secunda re
spondet. Secunda pars incipit ibi Parentes &c.
Pone ergo casum sic filiusfamilias vel emancipa
tus recipit dotem pro vxore quam duxit consentiē
te patre vel matre vel aliquo superiorum moritur
q̄ filius. Queritur qualiter teneatur ille qui con-
sensit receptioni dotium. Et respondet q̄ dum vi-
uit non tenetur sed post mortem eorum heredes p
portione in qua successisset ille filius si vixisset tem
pore mortis eorum hoc dicit. ¶ No. q̄ simplex con
sensus non preiudicat istis parentibus dū viuunt.
2 ¶ †Item nota q̄ quatuor ablatiui absoluti ponun
tur hic vt in themate & propterea cum ablatiuus
absolutus faciat conditionem. ff. de condic. & dem.
l. plautius in princi. & l. a testatore. Et ideo quero in
vnoquoq;. Neapo.
3 b ¶ Ducente †
Sed quid si non
duxit vxorem re
cipit tamen dotes
cum consensu pa
rentis. videtur nō
habere locū hanc
consu. & sic here-
des parentis non
teneri quia hic po
nuntur ablatiui
absoluti qui faci
unt conditionem
d. l. plaucius & po
nuntur cū copu
latiua ergo neces
se est vtranq; im
pleri e. ti. l. sub di-
uersis. ¶ Respondeo quia hic nō ponuntur isti ab
latiui ad faciendum orationem conditionales & sic
ad suspendendam dispositionem sed ponuntur ad
denotandum complicitatem quandam. Ita ponun
tur. ff. ad trebell. l. facta in prin. & de le. ij. l. mortuo
boue in prin. ¶ Et propterea videtur dicendum q̄
sit idem ius etiam si non duxit vxorem cum con-
sensus non fuerit nisi ad id propter receptionem
dotis adhibitus & sic in vtroq; casu est eadem ra-
tio ergo idem ius. ff. de iure patrona. l. adigere. §.
q̄uis cum similibus. Neapo.
4 c ¶ Et dotem recipiente † Sed quid in confiten
te tantum certe non videtur nostram legem exten-
dere. ff. solu. ma. l. si vero. §. de viro. ¶ Sed contra
puto quia paria sunt instrumentum receptionis &
confessionis cum nulla probatio admittatur cōtra
instrumentum dotale etiam confessionis vt dixi su
pra in consuetu. instrumentum & sic non videntur
differre secundum hec iura licet de iure cōmuni
numerationon in scriptura dotali instrumentum fa
ciat dotem. C. de dotis. cau. non nu. l. f. Neap.
5 d ¶ Et decedente † Quid autem si aliter solui-
tur matrimonium. Respondeo idem cum eadem
sit ratio dicta. l. adigere. §. huius & ideo hic decedē
te dicit q̄a frequentius accidit q̄ sic solu. f. Nea.
6 e ¶ Viuis ipsis parentibus † Quid si mortuis pa
rentibus moritur filius anteq̄ adierit portionem
suam. ¶ Respondeo multo magis idem nam si por
tio sua nondum sibi delata tenetur pro huius doti-
bus quanto magis delata licet nondum adita &
hoc clare patet in si. huius consue. ibi ac si viueret
ergo si idem viueret. Neapolit.
f ¶ Patris scilicet bonorum. Neapolitanus.
7 a SI pater † Supra proxima consue. loquitur
quando pater & mater consentiunt filio reci
pienti dotem hic quando scribuntur simul cum fi-
lio recepisse. ¶ Et pone casum filius recepit pmis
sionem dotis ab vxore vel alio instrumento tamen
dotali cōtinetur q̄ eius pater & mater & ipse filius

receperit dotem postq̄ factus est locus restitutio-nis Queritur quis istorum teneatur restituere do-tem Et respondet ꝙ pater si est solvendo hec dicit ¶ Dividitur ergo in duas partes hec consue. Pri-mo ponit questionem seu causam Secundo respō-det Secunda pars ibi incipit Pater tamen. ¶ Et

a SI pater ⁊ mater cōiū-cꝫ filius simul b con-scripti sunt in instrumento dotali recepisse c dotem da-tam filio ⁊ dos ipsa est in casu restitutionis d pater tantuꝫ ad restitutionē eius tenetur si est e solvendo.

¶ In quibus casibus licet auctoritate propria pigno-rare. Rubrica.

a PRo pensione domus b terre terratici fundi vel c alterius possessionis ⁊ aliis proinde debitis. Itē

Adverte ꝙ hec consuet. difficilis videtur quo ad rationabilem intel-lectum eo maxi-me attento ꝙ con-suetudines iste tā-q̄ rōnabiles fue-runt approbate ut pater supra in prohemio.

b ¶ Conscripti

8 sunt recepisse. † Quero an hec cō-scriptio fuerit p modum confessio-nis .i. ꝙ pater ⁊ mater ⁊ filius cō-fessi fuerunt se re-cepisse dotem da-tam filio: an fuit per modum rece-ptionis .i. ꝙ tabel-lio scripsit ꝙ pa-ter ⁊ mater ⁊ filius receperunt dotem datam filio per modum confessionis. ¶ Nō procedit primo hec littera quia dicit ꝙ sunt conscripti recedisse ⁊ sic iudex ⁊ tabellio testificantur eos recepisse. ¶ Se-cundo quia non esset rationabilis ꝙ pater conve-niretur primo virtute confessionis q̄ filius virtute receptionis immo pariter seu equaliter admini-deberent possent ⁊ exceptionem nō numeratis do-tis opponere ut. C. de doc. cau. nō numera. l. fi. Ter-tio quia conveniretur pater ex cōfessione erronea a parente ex tenore instrumenti cum dicit datam filio per modum autem receptionis non potest in-telligi quia videretur instrumentum falsum quali-ter potest tabellio dicere ꝙ pater vel mater rece-pit cum fuerit data filio ut hic. ¶ Sed respondeo ꝙ utroqꝫ modo potest intelligi sed per modum re-ceptionis magis congruit littere. nec obstat ꝙ hic dicit datam filio quia hoc non continetur in instru-mento sed ad extrinsecus probatur vel continebā-tur in instrumento ꝙ fuit data filio de volūtate pa-tris ⁊ matris ⁊ sic ipsi recepisse videntur ⁊ propte-rea fuit scriptum eos recepisse vel non est inconve-niens ꝙ ea recepit ⁊ per patientiam eorum sit da-ta filio ut sit duplex datio una facta omnibus trib⁹ per traditionem aliam per patientias patris ⁊ ma-tris qui passi fuerunt postmodum filium retinuisse sibi dotē sicut dicimus ꝙ videtur dare habitatio-ne quia patitur habitare. ff. usuf. l. sempronio. §. ita sic datam .i. concessam in auct. de qua. do. §. pen. in auct. de fideiu §. damus col. i. ibi damus .n. creditori ⁊c. in glo. concedimus vel melius ut omnis obie-ctio cessat dic datam filio .i. conventam. C. de dotis. promissi. l. fi. ibi dotē dederit. i. de dando conventē

rit ⁊ ita posui casum ⁊ ita dicimus in vulgari ꝙ etiam ante q̄ dos solvatur talis mulier dedit filio centum in dotem habito respectu ad conventionē nam usualia verba attenduntur in probe.

ADDI. An casu quo pater ⁊ filius conscripti sunt instrumento teneantur insolidum an pro rata.

pro bene laborandis ⁊ colē-dis terris ⁊ ut competenti tempore laborationis dif-cultat ⁊ alia que sunt neces-saria ad agriculturam faciāt ⁊ fructuum recollectionem pro damnis illatis i terris ipsis per laboratores ipsos ⁊ alios de ipsorum d famili-is sive eorꝫ animalibus li-citum ⁊ permissum est do-mino ipsarum terrarum ⁊ domorum vel e possessori auctoritate propria per se ⁊ alios f pignorare g colo-nos h inquilinos laborato-res ⁊ i partionarios colo-nos k eorum.

Alexan. in l. si cū dotem. §. trāsgre-diamur solu. ma-tri. ⁊ an pater con-stante matrimo-nio teneatur red-dere dotem filio quando si non cō-misso recepit ⁊ an pater habeat usumfructum do-tis solute filio si-ne ipso patre ⁊ an pater habeat administrationeꝫ dotis solute filio. ⁊ an pater coga-tur pro filio in do-te recipienda se obligari. ⁊ quid si filius recepit uxorem in ignam vide de omnibus per Alex. in d. §. transgrediamur.

c ¶ Datam Idest conventam ut dixit. Neapo.

9 d ¶ Pater † Equa. ratio est ꝙ pater realiter acceperit dotem ipsam potius q̄ filius vel eius uxor qui sub eius reverentia ⁊ subiectione sunt. Neapolitanus.

10 e ¶ Solvendo † Sed quid si non est solvendo. Respondeo tenere filium qui similiter recepisse ponitur. Sed mater forte non tenetur quia mulier sive intercedat alio proprio contrahēte sine ipsa so-la contrahat pro alio n̄ tenetur ut no. ff. ad velle. l. ii. §. verba etiam pater e. ti. q̄uis. §. si cum omnē. Neapolitanus.

¶ In quibus casibus licet auctoritate propria pignorare. Rubrica.

1 a PRo pensione † In ru. ponitur in quibus casi-bus liceat ⁊c. hic in nigro largius loquitur ponendo tria. i. pro quibus rebus sive causis liceat auctoritate propria pignorare. ¶ Secundo ponunt qui possunt pignorare q̄ dominus ⁊ prior. ¶ Ter-tio ponit qui possunt pignorari secunda pars inci-pit ibi licitus ⁊c. Tertia incipit ibi colonis ⁊c. ¶ No-ta ex hoc textu ꝙ pēsio ē generalis nūcupatio red-ditus quia trahitur ad domum terram fundus vel aliam possessionem hoc est etiam de iure cōmuni largo sumpto vocabulo nos emphiteoticarius red-ditus pensio dicitur. C. de loca. pred. curialis. l. fi. li. xi. ibi suam videtur concedere pensionē ⁊c. Item censuarius extra de preben. c. extirpāde. in fi. ⁊ de reli. do. c. constitutus. Item stipendia hominum di-cuntur pensiones. xii. q. ii. caritatē. c. c. ecclesiasticus.

Item de

Item vectigalium.ff.de public.l.l. vectigalia stricte
vero ad vrbana pdia trahatur fructus vero ad ru
stica.ff.so.ma.l.diuortio.§.non solum.Itez circa pē 1
sionem pecunie distin.q aut est certa constituta in
pecunia aut est incerta aut nulla constituta primo
casu cōpetit actio locati ⁊ sic habet locum hec cō/
sue.secundo casu cōpetit prescriptis verbis actio
tertio actio mandati vt nota.institu.loca.§.i. ⁊ his
duobus vltimis casibus forte non habet locu3 hec
consuetudo.Quid autem sit domus terra ⁊ fund⁹
seu prediū dicā infra de iure cog.ↄsue.h. Neap.
2 b ℭ Terre †.Non ergo loquitur de partiario nā
pensio semper intelligitur certa ⁊ constituta in pe/
cunia mercedis nomine conuenta.ff.de pen.l.§.si/
quis seruum ⁊.ff.loca.l.ij.lōge enim refert deberi
pensionem vel deberi portionem cum primo casu
si fiat imperpetuum adiectis illis verbis ⁊ qcqd
iuris ⁊c.transfertur directum dominium extra de
religi.do.c.constitutus ⁊ de preben.c. extirpande
in fi.si vero non adijciuntur illa verba nullum do/
minium transfertur ⁊ competit actio locati vel ex
conducto sed partiarius qui colit ad partem fru/
ctuum improprie dicitur conductor immo socius
magis vt no.institu.loca.in princi.⁊ propterea con/
ueniuntur ⁊ agit actione pro socio non ex cōducto
ff.loca.l.si merces.§.vis maior apparet licet videa
tur contrariū eo.ti.l.cum plures.§.messē vbi agi
tur ex cōducto ⁊ tamen glo.intelligitur vt loquat
in partiario.Sed Gul.de suza reprobat.eam in.l.
3 si opes.§.i.de fur.ℭ †Itē differt in alio quia qui
colit nūmis habet conditionem furti pro fructibus
subtractis partiarius vero non vt ibi no.licet hoc
non placet Gul.vt ipse notat ibi.Sed certe ⁊ colo/
ni ⁊ partiarij vt in fi.huius consuetudinis pignorā
tur.ℭ Sed quid de eo qui habet terram ad terra
ticum de quo hic subicit.Respondeo equiparo ip
sum illi qui nummis colit cum mercede certa ex
conuentione soluat que licet consistat in mensura
frumenti equiparatur tamen pecunie cum vel for
miter mutuum cōsistat in pondere numero vel mē
sura.ff.si cer.pe.l.ij.§.i.⁊.§.item mutuum. ℭ Sed
contra videtur quia sicut pretium in venditione de
bet specifice in pecunia consistere sic in locatione.
ff.loca.l.ij.⁊ sic ad terraticum competit actio pro so
cio vel prescriptis verbis vt no.glo.C.locati.l. edē
super verbo pensione ⁊ hoc tenet Iaco. butri.in.l.
ij.C.locati ⁊ idez tenet.d.Bar.in.l.si merces.§. vis
maior in fi.ff.loc. Neapolitanus.
4 c ℭ Alterius possessionis † Sed que potest esse
ista altera possessio que non cōtineatur sub altera
predictarum.s.domus terre ⁊ fundi. Respondeo
q̄ expresse speciebus multiplicatis verbis recipit
idem sub verbo generali.vt no.Archi.extra de li/
tis.conte.c.i.li.vi.ibi.de re iudicata transacta seu fi
nita vel intellige hoc de naui vt si locaui alicui na
uim ad certam pensionem habeat locū hec cōsue/
5 tudo.ℭ †Itē in vsufructuario qui non locauit do/
mum terram vel fundum sed ius fruendi.ff.de iu
re dotis.l.si vsufr.in fi.ℭ Unde q̄ hic dicitur alteri
us possessionis subaudi cuius proprietas ad loca/
torem non pertinet.nā verbū possessio quandoq3
proprietatē nō implicat.ff.de verbo.signi.l. quomo
6 do est interdū.tamen sic eo.ti.l.interdum.ℭ †Item

si locetur ad ius participandi vt ex gabelle vel p
uisione ānua vel anona.Illa.n.dicūtur quasi posside
ri extra seruitute.ff.de acqui.posse.l.l.ij. in princ.⁊
de vsuca.p.l.si aliena res.§.i.de serui.vr. predi.l. si
edes.§.libertas ⁊ sic in locatione illorū iurium. dī
cohabere locum hāc ↄsue.si priuatus habet vel
iura locat alij priuato.
7 d ℭ Familys †.Sed continētur hic appellatione
familie.Rūdeo q̄ quantū ad hoc vt quis familie
nomine teneat appellatio familie trahit nisi ad il/
los q̄ sunt in ministerio seruiēdi siue sunt serui si/
ue liberi.ff.vi.bo.rapto.l.ij.§.familie.ff.de verbo.si
gni.l.pronunciatio.§.familie ⁊.l.detestatio.§.familia
siue sit familia rustica siue vrbana.ff.de vsu.⁊ hab.
8 l.habitatio.§.fi.ℭ † Itē q̄libet domesticus in.x.col.
qualiter vas.iurare fidel.c.qualiter tenet ⁊ de iu/
re cōi de hys induxit.ff.loca.l.videamus.vbi patet
q̄ est eadē culpa q̄ in familia alias autē multi cō
tinētur appellatione familie vt dixi in opere alio
meo super verbo familie. Neapo.
9 e ℭ Possessori † Et si relinquat mihi redditus su
per aliqua possessione q̄ autē q̄ possideā pignora
10 re nō possum.ℭ †Itē nota ex hoc q̄ si colonus vel
inquilinus alij locat q̄ nō pōt pigno.cū nō possideāt
sibi.sed alij si nō habēt ius in re.Sec⁹ si habēt ius
in re vt censuarius fructuarius vel feudatarius.C.
vbi in rem actio.l.ij.in.l.glo.que facit pro intellectu
huius litere ⁊ vide p hoc.ff.de pig.ac.l.solutum.§.
solutā.⁊.ff.loca.l.si in lege.§.si colonus. Neapo.
11 f ℭ Pignorare. † Cū nō distinguit vbi ⁊ quando.
Quero an sit standū iuri cōi vz.q̄ possit pignorarī
post biennū ⁊ in domo.ff.loca.l.qro.§.inter ⁊.l.cum
dūi horreoꝝ.Rūdeo hec pignoratio aut fit pro pē/
sione aut pro bene laborādo ⁊ aliisq3 cōtinētur hic
in primo casu vr̄ posse fieri statī3 pro toto tpe pro
quo cōduxit q2 in oībus obligationibus in qbus
dies nō adicitur presenti die debet.ff.de ver. obli.
l.cū q̄ kalendis.§.quoties ⁊ de reg.iur.l.in oībus
ℭ Si adicit tp̄s distingue aut pmittitur ānō aut
ānuatīz primo casu in fine āni debet secūdo vero i
pri.l.e.ti.de verbo.obli.l.q hoc ānō By.no.dicit q̄
pro isto tpe quo stetit possit cōpelli ⁊ sic pignorari
p.l.edē.C.loca.⁊ sic reprobat gl.q̄ est.ff.de vectig.
l.vectigal.que dicit expectari biennium In priua
to quia dicit By.hoc esse verum quando fuit sic
quando fuit sic conuentū ⁊ ita intelligit dictu3.§.in
ter.⁊.l.cum domini horreorū.Sed certe in hoc.s.
tempore solutionis pensionis ⁊ pignorationis dico
seruandam consuetudine ciuium videlicet vt pi/
gnoret pro tempore quo conduxit cum pro ipso tē/
pore competat actio ex conducto.ff loca.l. domini
hebreorum.§.fi.vt sic cōtractui locationis videat
inesse que sunt consueta.ff. de le.cōmiss.l.si fundus.
§.in lege.⁊ de aqua plu.arce.l.si maritus prius sic
⁊ ratio reddi debet vt reddi solet.ff.de condi.⁊
demon.l.si seruus.§.fi.eam in conditione videtur
conduxisse arg.ff.de acqui.here.l.si duo sunt Nec
obstat q̄ nō debeat allegari consue.hic non scripta vt
supra in prohemio quia non allegatur vt consue.
sed vt interpretatio seu intelligentia huius p vsū
populi.Ad aliud vero videlicet an debeat pigno/
rari in domo.Respondeo posse pignorare inq̄linū
ēt extra domum secundum has consue.cum possit

pignorari partiarius vel colonus partiarij vel cō/loni vt ibi in fi.huius cōme.de iure cōmuni secus est.ff.loca.l.cū dñi horreorū ⁊.C.inqui.ca.pi.ta.con/tra.l.si nō inducta.¶ Si vero pignoratio fiat pro bene colendo vel fructuum recollectione tunc ex re ipsa dilatiomē capit fm congruitatē temporū.ff. de verbo.obli.*.4.

tendū cū materia
12 sua.¶ † Itē que/ro an possunt pi/gnorari ligones ⁊ arata videtur q̄ nō.C.que.re.pig.ob.pos.l.executo/res ⁊ in auten. vt ibi posita agricul/tores ⁊c.que non videntur hic cor/rigi her quo nō di/ctum qua lex no/ua potest distingui per veterē ⁊ l an/te.offeratur que

a Si aliquis dederit b animalia alicui ad c menandū pōt promenādo pro ipso animali debito seu ctoritate propria per se ⁊ fa miliā suā tenentē animalia ad menandū pignorare ca/piēdo ipsa animalia vel de alijs rebus mobilibus tenē tes ipsa aīalia ad menāduz.
a Pro debito autem q̄ tenens animalia debz

distī. per.l. sciendū.ff.q.sa.da.co. Neapolitanus.
ADDI. Ibi dnuo ⁊c.vide.d. Abba.in.c. puenit de arbi.omnino Bar.⁊ alij in.d.l.qui hoc anno.
13 g ¶ Colonos † Refertur ad terrā nā colonus est rundi⁊ sic terre inquilinus vero domus.ff. loca.l. si in lege.§.si domus⁊ propterea dicitur colonus frui ⁊ inquilin⁹ habitare e.ti.l.si merces.§.1.¶ Co lonus aūt specifice est qui nūmos colit.¶ Partia/rius vero qui ad partē e.l.§.apparet. Neapo.
ADDI. De colono vide pulchra per Alex.in.l. diuortio solu.matri.⁊ Ja.in.§.preiudiciales ⁊ in.§. item seruiana insti.de actio.
b ¶ Inglinos Inglinus est domorū vt modo dixi
ADDI. Nota q̄ colonus dicitur in villa inquili nus in ciuitate⁊colonus est in predio insti.co.inqui/linus vero in vrbano glo.doct.⁊ Alex.in.l.qui pi/gnoris.ff.de acqui.posse.⁊ in.l.eden.C.loc.Ja.in.§. item seruiana insti.de actioni.
14 i ¶ Partionarios † Qui laborat ad partē vt mo do dixi vel qui laborat ad tertiaticum vt supra di xi in gl.non ergo.¶ Sed vide q̄ partiarius non possit pignorari pro parte quā debet sed pro dānis ⁊ alijs supradictis.Sed respondeo q̄ verbū pēsio nis videtur generale etiā ad partē licet nō ex alte rato sed pro socio vel prescriptis verbis actio cō/petat vt dixi in ea.glo.vel si nō soluit partē ad dā/nū dare videtur ⁊ sic pignorari potest. Neapo.
ADDI. De partiario vide que notat pulchre. d.in.Ja.d.§.Item seruiana nu.xij.
k ¶ Eorū scilicet dñi vel prioris vt supra dixi.
a Si aliquis supra dixi de auctoritate pignoran di pro rebus imobilibus hic vero p̄ mobili bus q̄a pro aīalibus ⁊ facit duo Primo querit si aliquis dedit animalia ad menādū qualiter pigno retur.Secūdo rūdet q̄ pōt pignorare prout tradi tur Secūda pars incipit ibi potest ⁊c. Neapo.
b ¶ Animalia † Animal est qd per se mouetur.
15 ff.de ver.signi.l.mouēdū⁊ quod vno spiritu cōtine tur.ff.de vsuc.l.rez mixtura.¶ † Et fm hoc hz est
16 aīal ⁊ vr q̄ etiā in seruo intelligetur hec cōsu.sed

certe fm iura animal simpliciter positus intelligit irrationale.ff.si qua.pa.fe.di.l.1.⁊ in lōgobarda de
17 homicidio li.ho.l.1.⁊ annuciā.¶ Itē q̄ro quis cōtra ctus est cōtractus ad menādū cū datur seu assigna tur alicui ⁊ animal in totū pro certa ānua quanti/tate frumenti. Rūdeo q̄ est societas seu cōtractus

dominio animaliū b pro me dietate ipsorū aīaliū anima lia ipsa tantū pōt dominus aīaliū auctoritate propria p̄ se ⁊ per aliū capere siue pi/gnorare ⁊ tā in casu presen ti q̄ superiori proximo de
18 menando viuentibus ipsis animalibus pignoratio ip sa auctoritate p̄pria fit nō post mortem animaliū pre dictorum.

innominatus do vt des ⁊ pp ea cō petit actio pro so cio vel prescrip/tis verbis.C.loca. l.ij.⁊ glo.sup ver bo pensionem.
Neapoli.
c ¶ Ad menādū † Menandū di/citur a mene q̄ est defectus fm Gul.⁊ do das q̄̄ detur ad pericu/lū defectū animal eius qui dat si est in totū suū vel cō mune.si animal est commune. Neapo.

19 a Pro debito † Pone casuz dedi alicui rustico aliqua animalia mea ad menādū vendēdo sibi medietatē ipsoz animaliū pro certo precio q̄ mihi dare cōuenit ⁊ pro medietate mea dare cō/uenit certā quātitatē frumenti.Queritur vtrū p̄ de bito.s.precio ⁊ p̄ menādo possiz pignorare ipsa ani malia.⁊ rūdetur q̄ sic auctoritate p̄pria p̄ se vel p̄ aliū hoc dicit.¶ Diuidit ergo i duas partes.In prima ponit qōnez.In secūda rūdet.Secūda pars incipit ibi animalia ipsa.⁊ sic ex debito.s.precio me dietatis ⁊c. Neapo.
20 b ¶ Pro medietate † Sed qs ɔtrus est iste.Rū/deo inquātū cōsciam distinguo aut in ɔtru societa/tis ⁊ tūc est societas ⁊ ɔpetit actio p̄ socio aut non tractatu societatis ⁊ tūc negociū cōiter gestū esse vr ⁊ ɔpetit actio negotioz gestoz.ff.p̄ soc.l.vt sit p̄ socio actio cū duabus seqntibus q̄tū vero ad me nandū vr ɔtrus innominatus ⁊ ɔpetit actio p̄scrip tis v̄bis.C.loc.l.edē sup v̄bo pēsione.¶ Sed cōtra q̄ nō videat societas nec negociū cōiter gestuz q̄a hic vnū vocat dñm aliū puta rusticū vocat tenētez. Rūdeo hoc dr hic cā facilioris intelligētie vterqz tū est dñs qlibet p̄ parte sua.ff.de le.ij.l.sigs suos sed qs rusticus tenet ppea nūcupatur tenēs est tū equaliter dñs an possit accusari de furto si vtit vt suo insolidū Rūdeo sic.ff.p̄ socio.l.reis cōis.Nea.
21 a Baiulus † Nec casu nec diuisione egent hec cōsuetu.Unde q̄ro quis dicit baiulus dicit q̄ defensor ciuitatis cognoscens eniz de ciuilibus sicut defensores.C.de defen.ciui.l.ij.⁊.iiij.sed cer/te diuersa officia sunt vt ex ipsis al.patet ⁊ in auc. de defen.ciuitatis officiū.n.baiuli nō bene cauetur in iure sed in consti.regni de officio baiulorū ⁊ de
22 iure autorita. † baiulus dicitur qui baiulat.i. ge/rit ⁊ portat iurisdictionē alicuius extra de renūci. c.nisi cū pridē.⁊ ibi ponitur p̄ p̄dicatore. Neap.
23 d ¶ Iudicum † Sed an omniū videtur q̄ sic q̄a indefinita eqpollet vniuersali insti.de sat.tu.in pri. hic aūt logr de indefinitis ergo vniuersaliter. Nea.

ADDI. An ista licentia potest dari parti vincenti de exequendo Feli. in capit. de cetero de re. iudi. Bald. et Saly. in l. si ut proponis in pri. glo. C. quo. et quando iudex cauo. in c. i. de iudi. Spe. in ti. de cita. §. sequitur vers. quandoque committitur: et quid si immineret scandalum dic per domi. Abba.

a **Baiulus Neapoli. non est licitum secundum consuetudinem Neapolis absque licentia b iudicum aliquem pignorare vel facere pignorari**

in. d. c. de cetero faciunt multa similia recitata per Feli. in c. nisi cum pridem de prescriptioni. Et an nuncius debet primo perquirere aliquem personaliter ut possit eum citare personaliter et post citet eum domi an debet ponere clausulam ꝙ fuit requisitus personaliter et non inuento eo citauit do. Bal. in aut. omnino. C. ne uxor pro mari. et quid si processit actus et post subsecuta fuit licentia an valet Bal. in l. pe. in v. col. C. de excep. rei iudi. Feli. in c. sicut de symo. omnino vide domi. Ja. in ver. quatriplici in ii. col. versi. sig. no. etc. insti. de actio. et ibi an hec consuetudo habet locum tam in citatione personali quam in reali. Et no. ꝙ citans aliquem sine tali licentia debet puniri de falso criminaliter not. in l. nomine. ff. de fal. Item punitur ciuiliter parti ad interesse domi. Ja. in d. ver. quatriplici per Cy. Bal. et Sali. in l. fi. C. de exhiben. rei. Et an sit necesse ꝙ specificentur Ja. in d. §. quatriplici nu. 14. Feli. in c. i. de iudi. et an nuncio publico credatur ꝙ ei fuit facta commissio. Ja. in d. ver. quatriplici. in ver. refert etc. et an talis licentia potest dari nuncio alterius curie. Ja. in d. ver. quatriplici ver. unum etc. et quid si iste nuncius non portat baiulus an credatur Jas. ibi in dicto. ver. quatriplici et an potest iudex committere citationem homini non solito ad citandum et pro quot vicibus ibi et an nuncius principians causam debeat illam finire ibi ubi copiose melius quam per alium alibi hanc materiam habes cetera de citatione vide plene per Specu. in titulo de cita. et per Modernos in tractatu de citationibus et in d. c. i. de iudi.

24 c Non creditur servienti ¶ † Sed an duobus. Respondeo sic ut in auctent. de iudice. §. audienti versi. quoque col. vi. et ibi nota quod nominibus nuncupatur seruiens qui causam preparans executor apparitor censuarius seu catolicianus officialis nuncius et exceptor ut no. ibi super

25 verbo exceptoribus. ¶ † Item vocatur viator. ff. de re. ro. l. magis puto. §. illud et ibi est casus specialis ubi creditur soli viatori. ¶ Item vocantur ministri et debent esse legales ut in auctent. de que

26 store. §. maxime autem col. i. ¶ † Et aduerte quia hic dicitur ꝙ non creditur servienti aliquem denegasse pignora et sic de facto alieno. Sed an credatur sibi de facto suo circa officium sibi commissum puta ꝙ mandauerit dari sibi pignora. Respondeo ꝙ sic si est nuncius publicus iuratus fideliter exequens officium suum ut no. Ber. extra de appellatio. c. cum parati in glo. ar. ꝙ simplici etc. et de proba. c. quoniam contra in glo. super verbo citationes. Et hoc nisi iuret sibi non fuisse mandatum quia tunc magis creditur sibi quam nuncio ut not. in Specu. in titu. de citatione. §. sequitur versicu. sed nunquid etc. et per Hostien. plene in dicto capit. cum parati. et de eleo sicut per Archi. de preben. c. si tibi li. bro. vi. et per compo. de elec. c. bone memorie et sic ꝙ citauerit non creditur quia non creditur sibi de modo et forma citandi puta si mandatur nuncio ꝙ citat talem vel talem die compareat cum ministris non creditur nuncio ꝙ sic mandauerit sed ꝙ mandauerit ꝙ compareat bene creditur ꝙ tale est eius officium sibi commissum ut no. Ber. extra de elec. c. sicut per dicta aut forma est extra officium commissum et

c **Non creditur servienti Neapolis dicentem aliquem denegasse sibi pignus nisi id probet.**

27 iuratum. ¶ † Sed quare hic non creditur denegatio pignoris sed mandatio sic. Respondeo quia denegare pignus est delictum ergo non creditur etiam officiali qui habet ipsum referre nisi probetur sicut dicimus in curia qui habet criminosos inquirere et deferre seu denunciare ꝙ si non probat ut calumniator punitur. C. de curiosis. l. i. li. xii. et pro hoc facit materia. C. de accusa. l. ea quidem et ff. de custo. re. l. diuus. Neap.

ADDI. Ibi non creditur an autem credatur dicto baiulorum super discussione bonorum absque ꝙ pars citetur Ange. in autentico. hoc si debitor. C. de pigno. et in autent. de fideius. §. i. in princ. col. ii. et quid si contrarius probetur Bal. in l. ii. C. quando fi. vel pri. Et ibi nuncius publicus iuratus numero. xxvi. an et quando credatur nuncio publico et iurato dominus Jason in ver. quatriplici insti. de actio. et an stetur magis dicto citati an vero nuncii citantis ꝙ sit citatus personaliter vel non dom. Ja. ibi versi. an autem si dicat nuncius etc. Et quid si reperitur apud acta aliquem citatum fuisse personaliter nuntio vero negante cuius dicto stabitur an dicto notarii scribentis an vero nuntii citantis ibi per domi. Ja. et ad hoc de pignoris negatione an credatur nuntio vide ibi per domi. Ja. in versi. an et si nuncius etc. ubi habes an credatur nuncio de gestis ultra suam commissionem et an statim talis nuntius facta sua citatione debeat habere salarium Bal. in l. i. C. manda. et ibi habes an debet habere salarium si promissum non est. et nota ꝙ in dubio presumitur nuntium citasse aliquem in domo potius quam in persona Bal. in l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudi. et est ratio propter laborem euitandum. et quis potest esse nuntius vide Bart. in l. colonus. C. de agri. et censib. libro. xi. et not. ꝙ viliores persone deputantur in tali officio. Ja. in dicto ver. quatriplici. et not. ult. quod ista consuetudo extracta est ex theorica Jo. andr. in addictionibus Specu. in titu. de comm. in. §. i. ad cuius consuetudi. materiam non pretermictas videre Feli. in capi. inquisitionis in. §. pertionem in col. ix. in ver. sed

queritur iusta predicta de accusa. et an citatus res/pondens citanti non veniam sit iterum citandus ibi per Feli. de modo credendi baiulis habes con/sti. regni curitate et sequentem de presti. sacra. ba/iu. et camera. et in constitu. baiuli de sacra. presta. baiu. et de offi. baiulorum vide consti. ad offi. de offi. baiu. et quod debent esse baiu/li habes consti. se/pe de num. baiu. et an possunt esse iudi. vel clerici ha/bes constit. clerici ut clerici vel iudi. non sint baiu. et de eorum salario ha/bes consti. cum iu/sta de sala. baiu. et quo tempore tenen/tur facere copias vide consti. baiu/los de feri. et sala. De litteris cita/torys earumque assi/gnatione habes consti. ex dictorum ordinem delicte. cita. et in consti. ci/tationis de assign. litteris citato.

a Si quis b emit c domum d fundum vel e terram f vel aliam rem immobilem collateralem domui fundo vel terre g alicuius emptor tenetur infra annum unum numerandum a die h scien/tie i illius habentis. Do/mum fundum vel terram col/lateralem ex lateribus ipsi rei empte: rem ipsam em/ptam si eam k possidet pre/cise absque alterius prestatio/ne interesse dare prout ap/preciata l fuerit per appre/ciatores neapo. Ipsi m ha/benti domum fundum vel terram n collateralem ipsam quod infra annum o petenti predictum verum si duo sunt collaterales unus ex latere

3 uno alius ex latere altero ambo possunt iure predicto petere ab emptore codemque possessore eius quod tantum p universali successore do/mum fundum vel terram ipsam quilibet videlicet q pro medietate non habita di/stinctione magnitudinis pos/sessionum alterius ex ipsis habentibus domos fundos vel terras collaterales rei empte.

De iure congrui. Rubrica.

1 Quadrupliciter † Reperio ius congrui. s. con/sanguinitatis. vicinitatis. communionis. et cohabi/tationis. ¶ Primum fuit olim et compellebatur quis prius vendere consanguineis quam extraneis ut in terra israele et fuit ex more in ysrael ut Hiero. xxxij. in prin. ibi ecce anatel. filius sellum patruelis tuus dicens eme tibi agnum meum tibi enim competit ex propinquitate ut emas etc. et Ruth. iiij. c. dicitur quod mos erat antiquitus in israel emendi potestatem habere iure propinquitatis et poterat cedi alij pro/pinquo. sed ut esset firma cessio solvebat calciamen/tum suum homo et dabat propinquo suo hoc erat te/stimonium cessionis in israel. Sed hoc corrigitur. C. de contrahen. emp. l. doudum. licet princeps etiam quandoque gratificat propinquis et pollicetur elo/gratiam et dicitur munificentia principis in auten. de exhiben. re. §. propterea igitur col. v. a quo for/te ortum habuit constitutio regni ut de success. §. in omnibus ubi princeps pollicetur et tamen dici/tur ibi liberalitas quod enim princeps solet concede/re beneficium dicitur. ff. de origi. iur. l. ij. §. labeo versi. primum divus augustus et tale congrui gra/tiosum. dicitur enim littere gratiarum et de hijs que solita sunt concedi sed videtur ar. contra. ff. de aqu. quoti. et esti. l. i. §. ius aque sed pro hoc iure congrui propinquitatis facit in. x. col. per quos fiat investi/tura ut no. in fi. glo. que incipit nam et alias etc. par enim interesse videtur propinquitate et vicinitate. ff. de mino. l. si in emptionem.

2 ¶ † Secundum. s. unitatis loci est de quo hic tra/ctatur et illud dicitur protbomisios ut no. dominus Andre. de Bar. C. de predi. curia. l. curialis lib. x. Sic et alveus fluminis recedentis acquiritur pro/ximo vicino ratione vicinitatis. ff. de aqua. quoti. et esti. l. hoc iure. §. si aquam. ¶ De tertia dicam infra proxima consue. ¶ Quarta non habet locum nisi in metroconia s. in insula assigna/ta militibus tran/slatis. C. non. lice/re habitatoribus metroconie. l. i. li. xi. ¶ † Item est aliud ius congrui ratione directi do/minij. C. de iure emph. l. fi. ¶ Sed videtur quod ius con/grui de quo tra/ctatur in hoc li/bro sit contra ius divinum ergo sta/tui non potuisse dicitur enim exo/di. v. c. in prin. non concupisces do/mum proximi tui etc. et ysaie. v. dici/tur ve qui coniun/gitis domum ad domum agrum agro copulatis. Sed respondeo concupiscere rem proximi et con/iungere domum ex concupiscentia inordinata est peccatum ut ibi si concupiscere secundum legis vel consuetudinis ordinationem seu dispositionem non est peccatum ut est in hoc iure canonico ap/probatum extra de in integ. resti. c. constitutus est etiam approbatum ius congrui licet in alio casu de iure divino ut dixi supra in Rubrica.

Neapolitanus.

ADDI. An autem princeps possit dispensare super iure congrui vide que per do. Matheus de affli. in tractatu de iure protbo. col. iiij.

a Si Quis haec consue. loquitur de iure con/grui congrui consinitatis et habet duas par/tes. In prima ponit contra quem et cui competit ius congrui et loquitur quando sunt plures collate/rales. Secunda vero loquitur quando est unus col/laterales. Secunda pars incipit ibi verum si duo etc. In prima dicit quod ius congrui competit contra emptorem si possidet. Item contra eius universa/lem successorem ut infra proxima consue. ¶ Duo ergo requiruntur. s. quod emptor vel eius successor universalis et quod possideat. ¶ Item dicit quod compe/tit habenti domum fundum vel terram collatera/lem quod qualiter intelligatur dicam statim super verbo alicuius et super verbo habenti etc. Nea.

4 b ¶ Emit † Sed quid in permutatione. Respon/deo habere locum hanc consue. quia edictum edilitij um dicit emptorem accipere debemus. s. qui precio emit. ff. de edi. l. sciendum est. §. deinde et tamen habet locum in permutatione eo. ti. l. sciendum. §. sed siquis per/mutaverit et est ratio quia in permutatione uterque habetur loco emptoris et venditoris. ut ibi et sic non vide/

tur extendi lex. ¶ Item quia verbo venditionis ꝛ
alienationis permutationis continentur ar. ff. ad. l.
fal. de plag. l. fam. a. ff. de libe. ca. l. rectissime ꝛ. l. in
tantum ꝛ. l. vel permutauit ꝛ. ff. quando de pecul.
acc. est anna. l. l. §. si alienat ꝛ in auct. de non alie. §.
nos igitur ꝛ. §. alienationis ꝛ. ff. de doli excep. l. a/
pud. §. siquis ꝛ. ff. qui ex ca. in posse. ea. l. vltima in
prin. ꝛ. C. de predi. mi. l. non solum. ff. de iure do. l. si
ita eum esset in principio licet permutatio non sit
emptio ꝛ venditio. ff. de prescriptis verbis. l. natu/
ralis. §. l. tamen ad exemplum exemplo actionis q
permutat euicta re agit ad interesse vel acc. pres/
criptis verbis vel vtili exemplo ad exemplū ex/
pro directe. C. de re. permu. l. l. ꝛ sic videtur q sal/
tim vtili conditio. ex hac. l. municipali possit peti
5 ius congrui in permutatione. ¶ † Item pro hoc
quia originarij rustici vel censiti absq3 terra ven/
di non possunt. ff. de agri. ꝛ censi. l. quemadmodum
in prin. li. xi. glo querit quid in permutatione vel
emphiteosim datione ꝛ post mi. l. tenet q idem ga
quod statuitur in venditione statuitur in permuta
tione vel emphiteosim datione vtpote eius simili/
ꝛ quia appellatione venditionis omnia talia conti
nentur ꝛ quia posset fieri fraus vt ibi i mogna gl.
no. ¶ Item quia in consuetudine proceditur de si
milibus ad similia in. x. col. de feu. cogni. c. vbertus
in vltima glo. Sed certe in contrarium videtur ve
ritas vt. C. de predijs curial. l. curiales lib. x. ꝛ vide
ibi ꝛ vide. ff. de rebus eorum. l. si pupillorum. §. si
pretor. ¶ Itē quia permutatio non est emptio. vt est
dictum ꝛ totus iste titulus loquitur i emptione er
go non est trahendus ad alios contractus vt. C. de
predi. curial. l. curiales vendere lib. x. ꝛ est ratio qa
frequentius homines vendunt q3 permutēt. ¶ Itē
quia quod est contra ius cōmune ergo non debet
ad consequens extendi vt ibi no. ¶ Item quia con
sue. sunt stricti iuris ꝛ sic non debet extēdi maxime
vbi non est similis ratio vel mens legis. ff. ad mu/
nicip. l. de constitutionibus ꝛ. ff. de muneri ꝛ honor.
l. vt gradatim ꝛ. ff. solu. ma. l. si vero. §. de viro sed
in permutatione nō est similis ratio sicut in emptio
ne quo ad hoc ius cōgrui quod patet quia emptor
preciū dedit ꝛ precium recipit dando res iure cō
grui sed si permutauit dando ipsam rē iure ꝯgrui
non reciperet ipsam rem quā dedit seu permutauit
sed preciū rei quam ex permutationis causa reci
piendum prout appreciata fuit debet dare ꝛ sic alia
ratio est in permutatione q3 in emptione in hoc iu
re ꝯgrui Strenuus igit iure peritꝰ vbi casus emer
serit qui nō sit i cōsuetudine comprehensus absq3
calumnia vti poterit lege scripta vt in. x. col. de feu
do cogni. c. vbertus de otto in fine.
ADDI. Intellige hanc consuetudinē habere lo
cum quando conceditur res in emphiteosim sub
annuo canone siue censu cū tūc nō interueniat pe/
cunia quādo nō fuit pars preci soluta vel affranca
tio facta in pecunia. Ita fuit decisum in sacro consi/
lio vt refert dns Math. de afflic. in deci. lxxij. Mar
dus andreas florida ꝛc. Et quid si actū est q pre/
tium soluatur in certis annis dic idē q habet locū
ius cōgrui idē in deci. cccxxxvij. Nobilis Petrus
ꝛc. an aūt phibitus alienare possit permutare vel
aliū actū translationis dominij facere vide. do. Ja.

in. §. Item siquis in fraudem col. iij. insti. de actio.
Et que proprie dicatur alienatio ꝛ quot modis ca
piat Feli. in. c. si. de accu. ꝛ ad hoc an veniet permu
tatio vide Abba. in. c. l. de io que fiunt a prela. sine
consen. capi. Bal. in. l. l. C. de rerum permu. ꝛ in. l. si.
C. de con. ob. cau. ꝛ ibi Alex. d. Ja. in. l. ij. in col. xv.
C. de iure emphi. Fel. in. d. c. si. ꝛ an habet locū quā
do datur in pignꝰ Ja. in simi. in. d. §. Itē sigs col. iij.
Feli. in. d. c. si. dixi infra in Rubrica de pigno. ꝛ an
habet locum in donatione Bal. in. l. voluntas. C. de
fideicō. ꝛ ibi Bar. in. l. ij. C. de vsuc. pro emp. docto
res in auct. resq3. C. cōmunia delega. ꝛ in. l. filiusfa.
§. diui delega. l. ꝛ an hec consuetudo puniens emē
tem habeat locum in vendente vel econtra Feli. in
6 prohemio gregoriano. ¶ † Item quid si recipit i
solutum videtur habere locum hanc consuetudinē
quia et quodam modo venditur. C. de euic. l. si p/
dium sicut qui recepit litis extimationem videtur
vendere. ff. de vsucapio. pro empto. l. litis. ¶ Sed
contra puto cum titulus pro soluto sit prorsus di/
uersus ꝛ alius q3 titulus pro emptore. ff. pro sol. l.
l. ꝛ pro emptore. l. ij.
7 ADDI. Ad hoc vide Feli. l. eti. de acc. ¶ † Itē
quid si recepit ex causa missionis in possessione ex
causa legati vel alia. Respōdeo videtur emisse ex
quo vsucapitur pro emptore ab herede eius qui
vero emit ꝛ sic nō facit q ergo hic dicit emit su/
baudi re vera eo. ti. l. ij. ꝛ sic verus titulus emptio
nis requiritur licet. n. appellatione vēditionis con/
tineatur omnis actus seu cōtractus per quē trans
fertur dominiū. ff. qui. mo. pig. vel ypo. sol. l. sicut. §.
vēditionis ꝛ. C. de fundo do. l. i. tū qa cōsuetudines
sunt stricti iuris ideo stricte sunt recipienda eiꝰ vo
cabula ꝛ nō large pro vt in multis iuris articulis
recipiunt verus ergo ꝛ specificus contractus em/
ptionis reqritur sic nō habet locum in emptione si
mulata puta cū obligasset tibi possessionē meā pro
xx. ꝛ feci instrumentū vēditionis ꝛ adiecto pacto q
liceat mihi infra certū tēpus reemere ꝛ p hoc di
cta. l. ij. ꝛ melius. C. plus valere q agitur. l. emptio
8 ne pignoris. ¶ † Sed qd si de simulatione non con
stat sed vendidi pure possessionē alicui adiecto pa
cto quod liceat mihi ad certū tēpus reemere an
habeat locū ius cōgrui. Respōdeo videtur q sic
qa pura est venditio licet sub conditione quadam
possit resolui sicut in pacto adiectionis in diem. ff.
de die in diem adiec. l. ij. ꝛ in pacto legis cōmissio
ne. ff. eodem. l. l. Item pactū istud non potuit preiu
dicare vicino quia res inter alios acta ꝛc.
ADDI. De hac. q. vide per Pau. de ca. in con/
si. cccxxviij. i causa mota. per do. Dorotea ꝛc. Bal.
in rubr. C. de contrahen. emp. p quos doc. ꝛ hāc gl.
fuit iudicata in sacro consi. vt dicit do. Matheus de
affli. in deci. cccxxxviij. nobilis Petrus ꝛc. ꝛ qbus
modis presumatur cōtractus simulatus vide per
Feli. in. c. si. de accusa. ꝛ per. d. Bar. cepola in tracta
9 tu de simulatione contractus. ¶ † Itē quia vēditor
reemeret ex hac emptione tenebit vicino iure cō
grui. licet enim prima venditio resoluatur per se/
cundam cum certū est primō fuisse perfectā ꝛ pro
pterea vicino cōpetiisse ius cōgrui quod nō potuit
sibi auferri etiam expresse per cōtrahens. nā non
posset quis emere sub pacto quin ꝛ vicinus nō ha

10 beant ius congrui. ¶ † Item quid si emit sub con-
ditione. Respondeo aut est conditio de presenti et
suspenditur. ff. si certum peta. l. cum ad presens. ff.
de condi. et demo. l. eas. Aut est de futuro et tunc pē
dente conditione non videtur alienatum cum non
cesset nec venit dies. ff. de verbo. significatio. l. cede
re diem. nec etiam transmittitur. C. de cadu. tol. §.
sin autem aliquod tempus enim explere cōditiōis
expectari oportet. ff. de condi. et demo. l. meis rea.
¶ Preterea res non consideratur alienata tempo
re celebrati contractus sed tempore quo cōtractus
11 sumit effectum ar. ff. de lega. ij. l. pater filiū. §. fun
dum. de servi. insti. predi. l. per fundum. ¶ † Sed
quid si fieret sub modo. Respondeo qꝫ licet sit pu
ra a principio modo tamen apposita est conditio-
nalis ut no. ff. de condi. et demon. l. eas que cōditio
purificatur prestita cautione ut ibi ex purificatio
igitur venditionibus habebit locum ius congrui.
12 ¶ † Sed pone qꝫ ego habens possessionem contiꝗ-
ctam possessioni tue dedi tibi potestatem ac aucto
ritatem dictam possessionem vendendi cui velles
an si postea vendis habeam contra emptorem ius
congrui videtur qꝫ sic quia nondum mihi compe
tebat ius congrui ergo ei renunciari non potui. ff.
de acqui. here. l. in repudianda et l. qui superstitis et
de lega. ij. l. si ita sit scriptum. §. si sub conditione et
C. que res pigno. ob. po. l. ij. §. spem premissorum.
¶ Secundo quia cum emptore nihil contraxi ergo
non potest contra me excipere quia res inter alios
acta et c. In contrarium est veritas si intervenit pa
ctum. quia pactum factum venditori prodest emp-
tori etiam si sit personale cum una persona censea
tur emptor et venditor. ff. de pact. l. si tibi. x. §. pactū
et l. idem in duobus. §. personalis et l. iure gentium
§. pactorum. nam pactum personale respicit eum
cui fit et eius heredes et cui datur ut in. x. col. de eo
qui fecit. si agnato. c. tres erant. secus si esset pactū
reale ut quia ipsum ius congrui omnino refutaret
ar. eiusdem. c. §. si. vel pasciendo qꝫ ad ipsum ius
nullum posset habere regressum ar. extra de pact.
c. quamvis lib. vi. et quod ibi nota. per Jo. andre. et
Archi. sic etiam dicimus qꝫ quādo agnatus p pa-
ctum renunciat ipsi iuri succedendi videtur se ex
cludere de numero agnatorum sic videtur actum
ut nunqꝫ possit succedere. ff. de succ. edic. l. i. §. qui-
bus sic et hic si per pactum renunciat quis ipsi iu
ri congrui videtur se excludere de numero colla
teralium et sic nunqꝫ poterit petere ius congrui sic
et acceptilatio est in rem et in personam. ff. de accep
til. l. si ex pluribus et de verbo. ob. l. ij. §. si tantum.
¶ Item quia dando tibi potestatem vendendi cui
velles liberavi te a iure congrui et reduxi me ad
ius cōmune positum. C. de contrahen. emp. l. dudū.
13 ¶ † Item quia si emptor haberet recursum ad vē
ditorem qui vendidit sibi rem liberam a iure con
grui vigore pacti quod sibi feci et vēditor aget cō
tra me ut servem sibi pactum ergo oportet me sta
re pacto ut in. d. l. si tibi. x. §. pactum unde si quis
habet super isto passu cōsulere videat qualiter qo
concesserit consorti sue vendenti quia aut interve-
nit pactum aut non. primo casu aut est pactum rea
le aut personale ut est dictum secundo casu quan
do non intervenit pactum sed fuit simplex refuta-
tio renunciatio seu consensus et tunc non trahitur
ad futuras emptiones ut est dictum nisi aliud ap-
pareret esse conventum et pro hoc vide Archi. de
preben. c. si clericus lib. vi. C. si de pactis inter em-
ptorem et venditorem. l. cōmissorie et de re. iudi. l.
ad solutionem et. ff. de inoffi. te. l. si. in prin. et extra dē
offi. de le. c. gratum et de re. iudi. c. inter monasteri-
um nec obstat qꝫ iuri quod nondum pertinet renū
ciare non possumus quia verum est simplici renun
ciatione sed pacto sic ita soluitur in. d. §. si sub con-
ditione. ¶ Item non obstat. l. spem prediorum quia
ibi speciale sicut alijs casibus eiusdem ti. Itē non
obstat qꝫ cum secundo emptore non contraxi quia
immo videor cum secundo emptore per dictū pa-
ctum contraxisse. ex quo emptor et venditor una p
sona censentur ut est dictum et quia sub predicto
pacto continetur secundus emptor ut no. d. c. tres
erant. Neapolita.
14 c ¶ Domum † Hic ponit tres species bonorum
stabilium quarum quamlibet realiter videamus.
¶ Quero ergo primo de nominibus domus et ra-
tionibus ipsorum nominum et certe domus dicitur
a domo eis. Nam ibi quis debet domare familias
C. an servus. l. si. ¶ Item dominantur alij neqꝫ de
domo vocem realiter sive personaliter et ipsum in
de extrahendo cum sit tutissimum refugium. ff. de
in ius vocan. l. plerique. vel dicitur a domino qa qui
libet dominatur in domo sua vel domus dicitur a
domate nam doma secundū unam significationē
dicitur tectum ut dicit magister historiarum. ij. re.
v. c. et propterea domus denominatur a nobiliori
et eminentiori loco qđ est tectum alias dicitur do-
micilium ut in psalmo factus sum sicut nycticorax
in domicilio et in cilicio domus dicit ibi gl. ut in pa
rietinis. l. parietibus sine tecto et sic domus sine te
cto non dicitur domus sed parietina et propterea
15 denominatur a dogmate. l. tecto. ¶ † Item dogma
dicitur doctrina que domi datur. Nam cum Chri-
stus intrasset templum et exinde eiecisset ementes
et vendentes docens ibi apostolos inquit eis domꝰ
mea domus orationis est. Marci. xi. ¶ Item dici-
tur insula. ff. loca. l. si merces. §. conductor et tūc sor
te pro rustico edificio seu domo. ff. de fund. instru. l.
mille in principio et de verbo. sign. l. fundi. ¶ Itē
casula similiter dicitur parva domus. ff. de le. ij. l.
si mihi mevia in prin. ¶ Itē dicitur casa. ff. de usu
fru. l. p. ¶ Item dicitur hospicium ab hospitando et
tunc exponitur. l. facultas habitandi. C. qꝫ cum eo.
l. si servus. ¶ Item dicitur edes. ff. de usuc. l. cum
qui edes et forte quia ibi cōmuniter editur et ab e
dificando. ¶ Item dicitur fundus ut dicam in se-
quenti glosa. ¶ Item dicitur predium. ff. cōmunia
16 pre. l. i. et. ff. de fundo dot. l. dotale predium. ¶ † Se
cundo quero de materia domus et certe aut est cō
structa de urbana materia etiam in loco rustico et
tunc dicitur domus urbana ut si ex calce lapidibꝰ
et putheolana. Si vero est ex rustica materia ut ex
lignis et stuchis etiam si intra civitatem et tunc di-
citur rustica. ff. de verbo. sig. l. urbana. predia. et. l. e-
dificia. Et sic non considerari potius materiam qꝫ
locum ergo urbanitas. s. materie non trahitur. s. so
17 lum et locum. ¶ † Tertio quero de forma et certe
secundum philosophos domus formatur ex tribꝰ. s.

solo parietibus ⁊ tecto scḋm iuristas non formatur
nisi ex duobus.l.solo ⁊ superfici.ff. de vsufruc.l.eius
qui ⁊ de solut.l.qui res.§. aream.ff. de rei vend.
18 solum ⁊.ff.de contrahen.emp.l.domum.¶ †Quar
to quero qd cōprehendat domus. Rñdeo ꝙ con-
tinet quicquid est intra se. ¶ Ité affixa ⁊ multa et
non affixa vt claues ⁊ claustra.i. instrumenta qui-
bus clauditur que inde. ff.de acc. emp.l. fundi.ij.
Rñdeo.¶ Ité continet fundum rusticum vel vrba
num sibi adiacentem puta balneum ortum vel
terram si aditus habebatur ad ipsam per domus
⁊ sunt insimul in vsu patrisfa.vel vxoris impositio
ne rationis vnicam pensionem ascribit.ff. de leg.ij.
l.predys.§.balneas ⁊ se.sic vrbanus trahit ad se
rusticum ⁊ vrbanum ratione accessus ⁊ vsus ⁊ ra
tionis instrumentum autem emptionis ⁊ locatio-
nis nō sufficit eo.l.§.titio possemus. emere multas
possessiones coniunctas vel disiunctas aut distin-
ctas vno precio vel vna mercede locari. Et non
propter appellatione vnius possessionis continet
alia nisi sub vna nuncupatione simuliter empte ⁊
locate vt si decem possessiones etiam distinctas cō
tineri voluerunt contrahentes sub appellatione se
yanorū vt eo.§.titio ⁊ sic si venditur seyana cuius
nuncupatione continentur alij fundi et distātes ꝑ
vt in instrumentis emptionum ⁊ locationum cōti-
netur vicinus seyane habet sus cōgrui in omni-
bus illis fundis. sed verius est hoc esse verum si
sunt cōiuncti ar.ff.de damno infec.l. si finita.§.sed
si in plures.¶ Similiter vicinus domus habet ius
congrui in balneis ⁊ ortis vt predicitur sibi amne
xis nisi alij coniuncti pretendant ius ꝯgrui nā ⁊ si
esset vere vna possessio possent tm̄ plures colla-te
rales pretendere ius cōgrui ar. infra ver. vnde si
duo ⁊c. ¶ Rusticum aūt non trahit ad se vrbanū
vel rusticum nisi ꝙ est intra se.ff.de acc.emp.l.fun-
di in principio de leg.iij.l.lucius.§.collegio. ¶ Et
sic vicinus orti vel terre quantumcunqꝫ nō habet
ius congrui ad domuꝫ cui adiacent ortus vel ter-
ra quantumcunqꝫ per domum habent aditus ad
ortum vel terram ⁊ vnicus vsus ⁊ vnica percep-
tio pensionis nam predictus.§. balnea non dicitur
ꝙ legato orto sic vt predicitur coniuncto orti do
mui ꝙ videatur ipsa domus legata sed econtra ⁊
est ratio quia vrbanum tanqꝫ magnis dignum
trahit ad se rusticum vel vrbanum sibi deseruiē
⁊ quia rusticum non continet nisi ꝙ intra se habet
.ff.de acci.emp.l.fundi.l. Rñdeo ⁊ hoc puto verū
nisi sub nuncupatione rustici contineatur vrbanus
de contrahentium voluntate ⁊ ita in instrumentis
emptionum locationum contineatur ⁊ ita consue-
uerunt patrisfami.nuncupare in contrahendo ⁊ lo
quendo de eis plurimum enim operatur ⁊ valet
consuetudo nuncupandi dicta.l.predys.§. titio de
leg.ij.l.gaius de leg.i.l.si seruus plurium.§.fi.⁊ de
supel.lege.l.labeo.§.tuberio. ¶ Sed si collatera
les alij coniuncti ad ipsam domuꝫ vel ortum no-
luit exercere ius congrui tunc totum ius cōgrui
illis competens accrescit volenti exercere ius cō
grui si vult emptor ⁊ sic ꝙ non habet iure cogni-
tionis habet iure accrescendi vt infra in consue.si
ex vno in fi.⁊ tunc vel recipiet totum ortum cum
domo vel nihil.vt ibi patet nec obstat ꝙ ortus vi-
pote res rustica non debet trahere ad se domum
vipote rem vrbanam ⁊ digniorem vt supra dixi
quia hoc non est iure attractionis sed iure accre-
scendi. Neapolitanus.
ADDI. Nota ꝙ secundū hanc glo.hic ⁊ in ver-
bo terrā fuit iudicatū hic in S.C. ꝙ coniunctus ter-
re tantum.non habet ius congrui ad domum cō-
iunctam dicte terre.etiam si per ipsam domū ha-
beatur aditus ad terram ⁊ idem fuit iudicatū i
regia camera summarie vt refert domin⁹ Mat-
theus de afflic.in decisio.ccxxiiij. in ciuitate Neapo.
19 d ¶ Fundum. ¶ † Fundus prout est genus est
omne quicquid solo tenetur.l. tam prediū rusticū
qꝫ vrbanum Ager vero qui colitur ⁊ seminatur
⁊ sic rusticū tantum.ff.de verborū signifi.l. questio
est.§.i.¶ Quandoqꝫ fundus est species ⁊ tūc ager
cū edificio dicitur fundus eo.ti.l.fundi in fi. sed si-
ne edificio dicitur ⁊ stat in hoc nomine ager eo.ti.
l.ager.¶ Idem differt ager a vinea ⁊ area vt in-
fra se.glo.in fi.¶ Continet autem fundus quicqd
intra se continet affixum.ff.de acc. emp.l. fundi in
principio ⁊ de leg.iij.l.lucius. §. collegio ⁊ aliqua
continet tamqꝫ instrumenta fundi. ff. de fundo in-
stru.l.quesitum in prin.⁊.§.i.⁊.ij.⁊.l.fundi. cum s.
aliqua continet non vt instrumentum sed vt partē
fundi vt edificia ibi posita eo.ti.l.cū fundus. ¶ Et
notandum ꝙ fundus non magnitudine rei sed cō
stitutione patrisfami.attenditur.ff.de verbo. sig.l.
locus ⁊ de le.i.l.plane.§.fi.⁊.l. ꝙ in rerum.§.ij.er
go est generale cōtinens vrbanum ⁊ rusticū vt.d.
l.fundi ⁊.C.de sacrosan.eccl.l.iubem⁹ nulli. ¶ Ité
continet pascua.ff.de fundo instruc.l.seye.§. stran-
ne.¶ Item fundus simpliciter prolatus intelligit
quo ad proprietatem.ff. de vsufruc.le.l. si alij ⁊.l.
vxori vsufruc.⁊ ita loquitur hec consuetudo ⁊ sic
venditur vsusfructus non habet ius congrui siue
vendatur a ꝓprietario qđ fieri pōt.ff. de vsufruc.
l.iiij.§.ij.siue a fructuario eo.ti.l.qui ꝑtia. ¶ Uel
intellige fundum secundum vulgare neapolitano
rum.i.domum cum terra iuxta se. vt infra in quo
casu fietur dicto coloni.l.quicunqꝫ. Neapo.
ADDI. Que autē veniant appellatione fundi
vide per Albe.in dictionario suo in verbo fund⁹.
20 e ¶ Terram. † Nota ꝙ terra Quandoqꝫ ponit
pro prouincia regno villa vel castro.extra de ver.
signifi.c.cū in partibus sic etiam ponitur in.x.col.
de pace te.in principio ibi ⁊ pacem diu deſidera-
tam toti terrene ecclesie ⁊c. ⁊ tunc dicitur a ter-
reo sicut territorium.ff.de verbo. signi.l. pupillus
.§.territorium ⁊ hec est terra ciuilis.i.ciuitatis ha-
bitantibus. Naturaliter vero intellecta dicit a te-
ro teris eo ꝙ bobus teritur ⁊ constringitur secū-
dum Huic.in verbo tero ⁊ hoc quantum ad supe
21 riorem q̄ teritur † sub terior vero dicit hum⁹ ab
humiditate quam recipit licet possit eē sterilis vt
numeri.xiiij.vbi humus ponitur ꝑ superiori parte
22 .C.nemini licere signū saluatoris.l.i. ¶ † Tellus
vero dicitur terra fructifera a tollendo quia tolli-
mus ab ea fructus Arida vero dicitur respectu
23 aque que est humida gene.i.c.¶ † Item dicit ops
quia opem ferat ex frugib⁹ ⁊ hoc quantū ad ter-
ram in vniuerso. Magister aūt h istoriam dicit ꝙ
humus est proprie dicta primo qñ terra erat inter

aquas vaporales quasi humida sed cū aperuit di
cta est arida postea vero terra quia teritur pedi
bus animantium. Sed circumpositis tribus ele
mentis dicitur solum quasi solidū. ¶ Tellus autē
quia tellat laborem hominum vt no. ipse genesis
primo. vbi agit de opere tertij diei quantū vero
ad terram particularem dico q est predium ru
sticum. C. de agri. & ce. l. cum satis circa mediū ibi
sed semper inherent quā colendum patres eorum
susceperunt lib. xi. & alibi dicit glosa & terra ē que
subiugo colitur. Inde redditus qui debetur pro
terra dicitur iugatio terrena & non tributum seu
capitatio. C. de colonis transen. l. i. lib. xi. ita ēt sen
tit glosa. C. de lati. liberta. tolli. l. i. in prin. & alibi di
cit tex. dominos possessionū cultores de eorū ter
rarum. C. q cum eo. l. fi. & sic terra particularis di
que est acta subiugo coli. ¶ Itē terra dicit ad her
bam germinādā deputata genesis. i. ibi germinet
terra herbam virentē & pro hoc in auten. vt null⁹
munitaris agricole &c. & in auten. nullum credentē
&c. col. iiij. Carolus autē de longobarda de eulc. in
. l. i. dicit nomen terre generaliter in se pdia rusti
ca & vrbana. Si quis ergo permutauerit terram
aream q dicit predium vrbanū & est locus medifi
catus in vrbe. ff. de verbo. signifi. l. nomine. ¶ Ter
rarū aūt huiusmodi summa diuisio est quedā sunt ne
morose quedā sine arboribus vt in. xiij. c. & sic ne
morosa dicit que habet arbores quascunqz & hāc
vocat lex arbustum. ff. ad. l. aqui. l. seruus. §. si quis
igitur terra nemorosa seu arbusta varijs nomini
bus nuncupatur fm varias fructificationes. ¶ Nā
quedam oliuetū vt exodi. xxiij. & ff. de vi. tri. & ole.
le. l. si q vinū cū se. e. ff. licet qnqz vinea p vua po
natur. ff. ad. l. aqui. l. si quis seruū. §. si oliuā. ¶ Que
dam est silua. ff. de vsufruct. l. ex silua. ¶ Silua aūt
non est terra arabilis sed est similis terre extirpa
te possunt fieri arabiles extra de re. eccle. c. ad au
res. ¶ Quedam est pomeriū q habet nuces fic⁹
ac vuas duracinas & purpurinas nō vineam. ff. de
verbo. significa. l. qui fundū hanc fm vulgarē vo
camus ortum & nō proprie vt statim dicam multa
alia exempla possunt dari q obmitto. ¶ Terra ve
ro sine arboribus varijs nominibus similiter nun
cupatur. ¶ Naz quedā ē seminatoria exodi. xxiij.
. c. ibi sex annis seminabis terram tuam & cōgre
gabis fruges eius septimo facies eam requiescere
re vt comedant pauperes &c. hic dicitur arua ab
24 arando fm Brito. in verbo arda. ¶ † Itez dicitur
ager nam ager est locus q colitur & seminatur vt
. ff. de verboꝝ significa. l. questionē & in hoc differt
a vinea vide psal. cvi. qui incipit. Confitemini do
mino in fine dicitur seminauerunt agros & planta
uerunt vineas & hoc si non habet in se edificium
habitandi. ¶ Nam ager cum edificio fundus dicit
25 eo. ti. fundi in fi. & l. ager. ¶ † Item ager differt
ab area quia ager in rure et area in vrbe eo. l. fundi.
¶ Item est terra noualis nomine precise que āno
cessauit eo. ti. l. silua. §. noualia extra eo. c. quid. §.
noualis. ¶ Item est terra integra in qua fundum
dñs pascendi gratia immisit eo. §. nouallis. ¶ Itē est
terra deserta q nondū colitur cum coli consueuit
. C. de acqui. posses. l. non habitatur. extra de verb.
signi. c. i. li. vi. ¶ Item est terra sterilis q p magnū

tempus deserta est. C. de fun. patri. l. quicunqz & de
censi. & pro equatio. l. territorium. l. xi. ¶ Itē ex qua
non recolligitur ēt semen. ff. loca. l. ex conductos
. §. sed si labes. ¶ Item si deductis expensis nihil
super est insti. de societate. C. illa in fi. ¶ Item que
est in secunda & non acta gignere herbas fructi
feras fm Guic. in verbo stasio. ¶ Itē que vēdi nō
potest. C. de predi. numero. l. ob es. ¶ Item camp⁹
Guic. in verbo campus. ¶ Item saltus vt dicit in
verbo saltus. ¶ Item est foresta & locus in quo fe
re inducuntur & imponuntur habet quis ad vsus
venandi vt no. Ber. extra de dona. c. cum dilectus.
¶ Quedam est fenea & hoc fm quosdam dicitur
sterilis in auten. de non alie. re. eccle. c. sicut autem
damnosos col. ij. ¶ Item sunt prata & hec sunt ad
animalium pascua deputata. C. de pascuis publi
cis. l. prata. ¶ Quedam dicitur cesura a cedo que in
iure dicitur silua cedua. ff. de vsufr. l. ex silua & de ver
bo. signi. silua. ¶ Quedam dicitur ortus vbi nascuntur
olera & alie herbe dicitur. n. ab orior oriris eo q
ibi aliquid oritur fm Guic. i verbo orior. Alia ex
gratia breuitatis obmitto memorandū tū qd ter
ra non continet nisi q in terra se tenet. ff. de acc.
emp. l. fundi in princi. & de leg. iij. l. lucius. §. colle
gio & sic coniunctus terre tūn non habet ius con
grui ad domum eidez terre coniunctā etiā si per
ipsam domum habeatur aditus ad terram vt di
xi supra in verbo domum. Nea.
26 f ¶ Uel aliam rem. ¶ † Uel quasi vt dolia vel
granalia vel alia defixa. i. affixa terre. Ista. n. dicū
tur immobilia vel quasi vt nō. ff. de acc. emp. l. fun
di in principio & vide eodem ti. l. granalia & l. p. §.
fi. & de contrahen. emp. l. dolia. ¶ Idez in columna
que est in edificijs cōgesta vel rebus soli implica
ta. ff. de vsucapionibus. l. rerū mixtura. §. i. ¶ Idez
in statua. ff. de leg. iij. l. fideicōmissa. §. p. ¶ Et ad
uerte bene q ista parua immobilia petuntur iure
congrui ab habente domū fundū vel terrā cōiun
ctam vt hic & hoc satis videtur cōgrui. sed q hūs
ista parua immobilia petat iure cōgrui domū fun
dum vel terram sibi coniunctaz nō videt bene cō
gruū nec statuit hic nā cū dicit collateralē dicit do
mui fundo vel terre nō dicit vel alij rei immobili.
Neapolitanus.
27 g ¶ Alicuius. ¶ † Subaudi vel aliquorum nam
res cōmunis sua vel mea dicitur. ff. de seruit. vr. p
di. l. in rem cōmunē. pondera bene hanc gemina
tionem sic infra consu. si ex vno in prin. Alie sunt
possessiones diuersarum personaꝝ &c. Pro hoc. n.
apparet q collaterale seu coniunctum dominium
esse oportet. ff. de relig. & sumptū fu. l. ij. §. i. ibi nam
cum dicat in locū alterius apparet de dño. n. senti
re. l. de eo cuius locus est &c. & sic loquit de eo qd
est suum. ¶ Quid autē suoꝝ appellatione ptineat
vide. ff. de leg. iij. l. suoꝝ & de auro. & ar. le. l. quint⁹
. §. argento & §. cui legatū & pulchre no. C. de the
28 sauro. l. i. in secunda gl. ¶ † Itē qualiter intelligit
pprium suuz vide Archi. extra de rescript. c. statutū
. §. assessorem. & de elec. c. nulli lib. vi. hoc ēt patet p
sequentia verba ibi ipsi habenti domū fundū vel
terram collateralem &c. sic infra in se. cōsu. ibi tñc
habentes domos &c. q verbū habere ppter pre
cedentes genitiuos intelligo de habente rem col

laterelem.l.in bonis suis vt sic possidens habeat
exceptionem vi.ff.de acqui.re. do.l. rem in bonis
et v indicet per vtilem in rem vt ibi no.non aūt in
telligo de habente simpliciter de quocūqz deten/
tore seu possessore puta inquilino seu precario p
29 vt sumitur.ff.de ver.obli.l.stipulatio ista.§.habere
et.ff.de verbo.signi.l.id apud.et.l.habere.¶ †Dico
igitur illum habere ius congrui qui est dñs rei
collater alis saltim vtiliter talis enim vendicat p
vtilem in rem vt.C.de prescrip.xx.vel. xx. anno.l.si
quis emptionis in prin. ¶ Emphiteoticarius ha/
bet ergo ius congrui cum sit vtiliter dñs et vendi
cet per vtilem in rē vt no.Insti.loca.§.adeo. ¶ Itē
quia dominiū vtile est alienabile vt no.C. de con/
tractu emphiteotico.l.fi.in gl.super verbo vende/
re. ¶ Itē superficiarius ad non modicū tempus
30 .ff.de superfici.l.i.§.qui superficiez et.§. quod ait.
¶ † Item putatiuus dña vt bone fidei possessor.ff.
de leg.ij.l.suos in prima glo. ¶ Fructuarius aūt
non habet ius cōgrui. Res.n.fructuaria non ē fru
ctuarij sed aliena dicta.l.suorū in prin.et.ff. de vsu/
fru.l.i.et.ij.ff.de adulte.l.si postulauerit.§. questio/
ni.nec dicit prima in bonis fructuarij vt dicta.l.
rem in bonis nam licet habeat ius in corpore.l.alie
no eo.l.ij.ff.de vsufru. Sed ar.contra.ff.ne quid in
loco publico.l.ij.§. habere cum dicimus qui velit
et iure possessionis fruitur etc.Sed illud fit verum
31 quo ad illud edictum vt ibi patet. ¶ † Sed quid
de emphiteotica ecclesie an habeat ius cōgrui.
Rñdeo qd licet ēt rōne directi dominij si qd hēt
non habeat ius congrui nec etiam patiat vt infra
consue.si ecclesia cum latus ecclesie nō habeatur
p latere vt infra proxima ꝯsue.non tamen sequit
ergo emphiteota vel superficiarius eius non hēt
ius congrui cū talis non pretendat habere ius cō
grui ratione directi dominij quod habet ecclesia
sed rōne vtilis dominij quod habent ipsi et nō ec/
clesia et enim sunt vtilis dominij et habent tales
32 res in bonis eorum vt est dictum.¶ † Item quia
ius datur dño possessori et cōtra possessorem vt di/
xi supra eo.l.si ex vno latere Nec ob. qd habeat cau
sam ob ecclesia ergo non possunt habere plusqз
ecclesia ar.ff.de contrahen.emp.l. alienatio quia.
Rñdeo qd ēt dedit quod habuit aliter tñ quod ha
buit.habuit.n.directo et dedit vtiliter sicut dicim⁹
in vsufru.quem habet dña causaliter et trāsfer for
maliter.sic intelligit.ff.de vsufru.l.qd nostrū.¶ Itē
quia ex mutatione persone acquirentis mutatur
ciuilis natura rei.ff.de acqui.here.l. paul⁹. Rñdit
alias p procuratorē ibi quia mutatiōe persone ca/
strensia ēt desierunt etc.res etiam priuata efficitur
publica.ex incorporatione instrumenti.ff.de iure fi
sci.l.fiscus.¶ Itē prophana efficitur sacra per de/
dicationem insti.de re.di.§.sacre.cū multis simili/
bus.quo ad vtile ergo dominiū translatū non dr
esse neqz durat res ecclesiastica et sic facit latus
quo ad vtile dominiū translatū nō aūt quo ad di/
33 rectum retentū penes ecclesiam.¶ † Sed quid si
rei vendite est coniunctus emphiteota vel super/
ficiarius priuati qs prefertur in hoc iure ꝯgrui do
minus directe an dñs vtiliter. Rñdeo pferri istos
vtiliter dños.primo qa ipsi possident ergo ipsis
competit cū detur possessoribus vt dixi.¶ Itē ista

congruitas videtur introducta pro pacifice viuē/
do ne coniunctus vicinus detur alicui eius forte
non conueniens voluntati propterea congruum et
equum fuit preferri in emptione rei cōgrue enim
est similiter gruere.i.concordare seu cōuenire sic
vt grues qui simul bene conueniunt licet grus
gruis non sit in vsu sed eius cōposita sit bona.n.cō
gruentia seu conuenientia est coniunctū preferris
sicut est etiam videre in alijs congruis de quibus
supra in Rubrica dixi que ratio.s. pacifice viuen/
di magis competit vtiliter dominis vtpote posses/
soribus et coniunctis re cū possessio sit vsus rei.ff.
de verbo.signifi.l.ager qз qd directis dominis nō
possessoribus et sic minus tenendum videtur circa
male seu scandalose viuendū cū emptore. ¶ Pre
terea vtiliter dñs prefertur directo in vendican/
do rem vt no.C.de prescrip.xxx.an.l.si cuius em/
ptionis in prin. ¶ Preterea naturaliter dña ducit
quia quo ad vtilitatē dñs est licet directo iuris ri
gore alius sit dñs.s.primus concedens apud quē
directum ius dominij remansit.sed habere ius cō
34 grui vtiliter domino potius competere videtur.
¶ † Item quid si emphiteota vult vendere quero
quis preferatur an dñs fm formam iuris cōmu/
nis.C.de iure emph .l.fi.aut vicinus secūdū iuris
municipalis rōne congrui vt hic. Rñdeo quia do/
min⁹ prefertur cū lex illa si nō sit hic correcta nec
quo ad verba nec quo ad mentem statuti cōsu.nas
iste consuetudines fuerunt approbate vt rationa/
biles vt supra in prohemio. ac qd coniunctus vici/
nitate rei preferatur coniunctio ratione directi et
maioris dominij non est rōnabile.cum maior et cō
nexior sit coniunctio dominorū vtilis et directi qa
possunt fieri vno finito seu cōfuso vtili qз vicinitas
prediorum quorū vnū nunqз cōfunditur in aliud.
licet dispositione patrisfa.due domus possunt fie/
ri vna per habitationem.non per cōfusionem.sic et
due terre possunt fieri vna per culturam.non per
confusionem. Neapo.
ADDI. Ad hanc questionem vide do. Ja.in.l.
fi.C.de iure emphi.hic allega.col.iij.numero.xij.
35 ¶ † Item quero de censuario. Rñdeo qd cū cen/
suarius habeat vtile directum dominiū extra de
relig.do.c.constitutus tenet vendere potius vici/
no fm hoc ius qз cui debet esse redditū seu cen/
sum dummodo vendat saluo canone seu censu.C.
de iun.patri.l.i.lib.xi.et vendat ydoneo ad soluen/
dum censum.C.de iure emphi.l.fi.nisi aliud ēt con
36 uentum vt eo.l.fi.¶ † Item qd in vectigali. Re/
spondeo videtur qd qui habet fundū vectigalem
habet ius congrui habet ēt actionem finiū regun
dorum.ff.arbo.fruc.ced.cedere.§.fi. ergo et ius cō
37 grui quod datur rōne confinitatis.¶ † Item quia
est vtiliter dominus et habet actionē i re.ff. si ager
vecti.l.i.§.hic hoc si vectigal soluatur vt ibi patet
38 ¶ † Item quid si domus vel terra est feudalis.
Respondeo idem est quod in vectigali quia feu/
dum est in bonis feudatarij vt vectigale predius
vt dicit gl.ff.de ver.sign.l.bonorū et no. do. Andr.
per quos fiet inuestitura circa prin. Neapo.
39 b ¶ Scientie. † Consensum.n.non ignorantiā vo/
lumus obligari.C.de tabu.l. gñali lib.x.et ad hoc
vide multa similia extra de conce.prebe.c.i.in gl.

tempus illud ⁊c.hic in.x.col.qualiter olim feudus
poterat alienari.§.porro.⁊.ff.solut.l.ratuz ⁊ intel-
lige vndecunqꝫ innotuerit sibi rem esse venditã
.ff.de admi.tu.l.ita scribir.§.fi.⁊.l.se.⁊ de peti. he-
red.l.interueniunt.§.quid ergo ⁊ no.in.auten. vt
spon.larg.§.rursus col.ix.certus.n.certiorari nõ
debet.ff.de acq.emp.l.i.in fi.tutius tñ est et scienti
denunciari. C. de euic.l.emptor fundi in fi.l. glo.
ignorãti.n.non currit prescriptio nisi in casualis vt
ibi. Sed quid si fuit sibi dictum ⁊ bona fide non
credidit.Respondeo talem scientiam non nocere
.ff.ꝙ fal.tu.aut.l.i.in fi.⁊.l.sep.Item intellige etiaz
si ignorat ius cõgrui sibi competere cũ talis igno
rantia iuris non prosi.ff.de iur. ⁊ facti igno.l.i. §.i.
nam iste consue.sunt lex scripta vt dixi supra in ꝑ
fatione.§.scripta ergo ignorari non debent faciat
autem ad hanc consuetudineꝫ.ff.de calũ.l.annuus
⁊ subaudi hic ⁊ potentie nos si sciuit ⁊ non potuit
petere non currit prescriptio in.x.col.quo tempore
miles.c.i.⁊.ff.si fami.fur.fe.di.l.i.§.hijs autez ⁊.C.
40 de annali ex.l.i. Neapo.
i ¶ Illius. † Sed quid si vendidit alij hanc suaꝫ
possessionem collateralem rei vendite cuius scien
tiam inspicemus. Respondeo si iste primo sciuit
istius scientia inspicietur vt hic. Si vero nesciuit
tunc inspiciatur scientia emptoris cum ipse dicat
modo habere fundum domum vel terrã collate-
ralem rei empte vt hic ⁊.ff.de diuer.⁊ te.pres.l.de
accessionibus idem si procurator eius generalis
sciuit.ff.de tributo.l.proui.Sed contrariũ videtur
dicere hec littera. Neapo.
41 k ¶ Possidet. † Nota ergo ꝙ hec conditio ex cõ
suetudine afficit possessorem sic infra proxime ibi
ab emptore eodemqꝫ possessore ⁊c. ⁊ infra proxi-
ma cõsue.ibi ab emptore eodemqꝫ possessore ⁊c.
Sed quia est conditio ergo inpersonam actio in-
sti.de actionibus.§.appellamus est in in rem scri-
pta sicut ⁊ multe alie sunt eo.ti.§.preterea.⁊. ff. ꝙ
me.ca.l metum.§.hec actio nam hic de emptore
qui possidet loquitur ergo duo requirit.s.ꝙ sit
emptor ⁊ possessor non ergo debem⁹ extendere ad
possessorem qui non est emptor vt de extensione
legis non fienda dixi supra in consu.si moriat ali-
quis in glo.hic mouet ⁊c.⁊ sic si esset possessor non
emptor vel ei⁹ heres vniuersalis ñ teneret vel si eẽt
42 emptor vel eius heres non possideret similiter
non tenetur in hac consue ⁊ se. ¶ † Pone ergo ꝙ
hodie emit ⁊ possedit cras vero vel postea dona-
uit aut ꝑmutauit an habeat locum ius cõgrui. Vi
detur ꝙ sic quia semel fuit quesitũ ius ꝯ empto-
rem ipsi vicino ergo sine eius facto sibi euelli nõ
potuit vt in regula iuris quod nostrũ. ¶ Item cer
ti sunt modi quibus tollitur obligatio insti. q. mo.
tol. ob. sed emptor est obligatus vicino in hoc iure
congrui.ergo sine illis modis non potuit liberari.
Sed certe i casu preposito dico ꝙ omnino cessat
ius congrui tam cõtra emptorem ꝑ eo ꝙ nõ pos-
sidet vt hac consue.ꝗꝫ contra donatarium aut per
mutantem possessorem pro eo ꝙ non possidet titu-
lo emptionis nec ad quod fuit semel quesitũ ius
contra emptorez eundemqꝫ possessorem quia illa
acquisitio durauit quantuꝫ durauit possessio vt in
hac consuetudine ibi si possidet ⁊c.⁊ ibi eodemqꝫ
possessore sicut diximus.In actione in rem vel ypo
thecariam que semel quesita cõtra possessorez du
rat contra ipsum donec possidet eo vero desinen
te possidere sine dolo desinit cõpetere actio cõtra
ipsum secus si dolo desiisset possidere tunc enim
habetur ꝓ possessore.ff.de rei vend.l.i.ꝙ si tibi ⁊.l.
qui restituere cum se.⁊ se.⁊ hic desinentia est mo
dus tollendi hanc obligationem iure congrui vt
43 hac consu.ibi si possidet ⁊c.⁊ sic respõdetur ad se
cundam rõnem. ¶ † Sed quid si possessor post li-
44 tem contestatam alienauit. Rñdeo effici rem liti-
giosam.C.de liti.l.ij.⁊ autem ibi posita. ¶ † Item
si emptor alienaret in fraudem haberet locum ꝙ
in fraudem creditorum cuꝫ emptor sit debitor vi
cino ⁊ hoc iure congrui virtute huius cõsuetudi-
nis fraudem aũt cõmittere videtur sit preuent⁹ ci
tatione alienauit ar.ff.de iudi.l.si quis post vel aliis
modis vt in simili notaui supra de successio.ex te-
sta.l.⁊ si testator in glo.ꝑ propie ⁊c. Neapo.
ADDI. Ibi possessor dic ꝙ sm hanc glo. fuit iu
dicatum in.S.consi.vt refert do.Math de afflic.
in deci.cccccxxxviij.nobilis Petr⁹ ⁊c. Et qualiter
presumatur contractus simulatus vel ꝙ alienatio
fuit facta in fraudem vide Anch.in consi.cclvij.ex
45 his ⁊c.quod allegat Feli.in ca.finali de accusa.
l ¶ Fuerit. ¶ † In futurus respicit vt no.C.de nõ
co.compo.l.fi.nam iusta ꝑcia non ex preterita em-
ptione sed ex presenti constitui debent cum posset
res deteriorari ex negligentia culture vel melio-
rari ex diligentia culture vel aliter.ff.de iure fisci
.l.iij.§.diui fratres ⁊ propterea dicit prout appre-
ciata fuerit. ¶ Item quia emptor posset acquirere
seruitutem rei ⁊ sic plus valeret vel posset impo-
nere seruitutẽ ⁊ sic minus valeret ar.ff. de lega.ij.
.l.meuius.§.in fundo quod intellige anteqꝫ cõuẽ-
tus sit super iure congrui saltim per citationem.
Nam postea effecta litigiosa non posset imponere
seruitutem cuꝫ sit species alienationis.C. de reali
non ali.l.fi. ¶ Item quia non debet rem deteriorẽ
.ff.de rei.ven.l.item si verberatum.Item quia tan
tas posset imponere seruitutes ꝙ expediret vici-
no potius non habere ⁊ sic per indirectum frau-
daretur. Item hoc ideo dicit quia si modico vel
nimio emit emptor precium non ex preterita em-
ptione sed ex presenti constitui debet vt no. C. de
patri.qui fi.di.l.si in fi.⁊.ff.de iure fisci.l.iij.§.di-
ui fratres sic etiam cũ detrahitur falcidia non fit
extimatio secundum preteritas emptionem quas
fecit testator ⁊ secundum presens tempus debet
res legata extimari ⁊ non ex effectu seu vtilitate
singulorum sed prout vt cõmuniter precia statuun
tur.ff.ad.l.fal.l.in.l.falcidia.§.fi.⁊.l.se.⁊ de iure fi-
sci.l.iij.§.diuus fit ar.contra.ff.de verb.obli.l.pre-
terite enim.sed certe illud in suo casu habet locũ
cõmuni autem extimatio fit secundum rei quali-
tatem ⁊ fructuum quantitatem. non secunduꝫ su-
bastationem in qua plerunqꝫ fit fraus.C.de resti.
vendi.l.si quis.nec debet appreciari secunduꝫ in-
ter esse consinitatis cum talis vtilitas sit supra iu-
stam extimationem.ff.de lega.ij.l.si cui fundũ cen
tum dignus. ¶ Et pro hoc accedit illud generale
tantum valet res quantum vendi potest.ff.de con-
ditione furtiua.l.si seruus furtiuus.§.i.⁊. C.de iur.

re verbum.l.fina.§.fin.cum concordantijs ibi posi
tis et alijs similiter positis extra de usur.c. ciuita
ti. super verbo futuros. et plene per Cy.C. de sen
tentijs que pro eo quod interest.§.fi. secunde lecture
secundum opinionem Nicolai de mactarellis quã
tene menti vel quantum vendi solet.ff.de lega.i.l.
filius tantum valet res quantum vendi potest.ff.
de condi.fur.l.seruus furtiuus.§.i.quantum ven
46 di.solet.ff.de lega.i.l.filius fa.§.si quid. ❡ †Sz que
ro qualiter fit extimatio secundũ redditũ. Rñdeo
inspici primo cõsuetudinez deinde legem scriptã
vt in.x.col.de feu.cogn.l.l.obertus de orto in fine se
cundũ legem aũt preciũ constituit ex redditu.ff.
de rebus cor.l.si fundus in principio.et de lega.i.
.l.si fundum per fideicõmissũ in prin.vario tamẽ
modo.nam quandoqz precium constituit ex red
ditu quinquaginta annorũ.ascendit reddit⁹ quinquaginta an
norũ et hoc est qñ ecclesia vult alienare pro redem
ptione captiuorum in auten.de alie.et emphi.§.san
ctissimas vero ecclesias ver.et hoc autem conce
dimus col.ix. ❡ Sed certe tunc qui inuenit empto
rem quandoqz cõstituitur ex redditu. xxxv. annoz
quod est quando ecclesia vult vendere annuũ red
ditum sibi relictum debendum solui personis vel
loco constituto extra prouinciã ipsius ecclesie vt i
auten.de ecclesiasticis ti.§. si. autem sanctissimus
ver.si vero locat col.ix. ❡ Quandoqz precium sta
tuitur ex redditu.xv.annorũ.C.de dona.l. si quis
argentum.§.similiqz modo ibi in redditibus aũt
in.xv.annos extimationem prestet etc. ❡ Quãdoqz
econtra ex precio constituitur redditus puta si ec
clesia dat alicui in emphiteosim aliquod precium
predium magni valoris reddit⁹ vero nullius aut
modici certe emphiteoticus redditus debet sta
tui sm precium ita quod ipsi redditus emphiteoti in
.xx.annis collecti faciant extimationem vt in au
tem de non alie.§.si vero alicuius col.ij.secus ve
ro est in collecta que debetur pro re preciosa ma
gis valoris puta turri quia nõ debet secundũ va
lorem sed sm quod antenus reddere cõsueuit vt. C.
de predijs nauiculariorũ.l.ij.in fi.lib.xi. ❡ Quali
ter aũt res sit extimanda vide etiam pulchrã gl.
Ber.extra de testi.c.cum causis.ij.in glo.que inci
pit alium articulum hñs etc.glo.vero nostra dicit
quod extimatio rez seu in interesse est triplex.s. con
uentionale cõmune et singulare vt no.C. de sent.q
pro eo.l.i.in prima glo. ❡ Ego addo quartum pre
cium.s.legale vt supra dictũ est et etiã quando lex
extimat seruum artificem.xx. solidos non artificẽ
.x.vt.ff.de edil.edi.l.precipium ediles. ❡ Item est
precium vsuale videlicet quantum vendi solet.ff.
de leg.i.l.filius.§.si quid. ❡ Fit autem estimatio p
appreciatores quia sm.l.non debet esse immode
ratus venditor nec emptor cuiuscunqz sit conditio
nis iniustus.C.de vendi.predi.curia.l.i.lib.xi. Con
sideratur ẽt in appreciatio q̃ntum res minus valet p
hominem ibi sepultum.ff.de leg.ij.l. mensne.§. in
fundo et eadem rõne considerandum est q̃ntuz mi
nus valet res propter seruitutem vel aliquod on⁹
impositum ipsi rei. Neapo.
m ❡ habenti. ❡ † Aduerte bene ad hanc litterã
47 quod ius congrui non datur nisi habenti fundũ domũ
vel terram et ita cauetur in toto isto titulo dat iũ

ad omnem rem immobilem sibi collateralẽ vt in
prin.huius consue.et sic qui habet puteũ vel alia q̃
supra in.vi.glo.dixi coniunctam domui vel fundo
vicini non habet ius congrui aduersus vicinũ. Sz
vicinus habet aduersus ipsum et sic quis patitur
ius congrui licet non habet sic et rusticus vt infra
48 proxima consue. ❡ † Item nota hic ius cõgrui cõ
petere habenti rem collateralem seu coniunctaz.
Nunquid ergo possit hoc ius cedi seu vendi. Re
spondeo quod sic alij propinquo suo idest post ipsum
sic enim fiebat in israel in alia contitua propinqui
tatis vt dixi supra in Rubrica licet hec littera vi
deatur contradicere sed forte nõ contradicit licet
enim competat habenti rem coniunctam non tñ p
hibet cessionem alijs propinquis et collateralibus
post ipsum fieri sed contrarium terminaui infra i
consu.Si ex vno in vltima glo. Neapo.
ADDI. Ibi competere etc.vide Bal.in.l.ad offi
cium in fine.C.de commun.l.n.diuiduum Pau.de
49 ca.in.l.apud antiquos.C.de iur.
n ❡ Collateralem. ❡ † Nota quod vbi est vna collate
ralis non distinguitur pro quarta parte sit collate
ralis sed insolidũ habet ius vt hic sec⁹ si sunt duo
vt hic sequitur.tunc enim quilibet habet pro par
50 te sua vt in consuetu.si ex vno. Neapo.
o ❡ Petenti. ❡ † Per requisitionem seu admoni
tionem etiã extra iudiciũ.ff.de verbo.ob.l.si. x.cũ
petiero nam cum hic non distinguat videt de quo
libet modo petendi posse intendi.ff. ad munici.l.
constitutionibus et vide que dixi supra in consue.
instrumentum venditionis super verbo petere.
❡ Sed qd si iste qui debebat petere infra annum
fuit minor et annus transiuit in minori etate an po
terit petere post ipsum annum p beneficiũ resti
tutionis in integrum. Rñdeo sic extra de resti. in
inte.c.constituitur. ❡ Sed videtur quod aduersus tẽ
poralem prescriptionem nõ petat in integrũ resti
tutio cũ sit tutus minor ipso iure.C.in qui ca.nõ est
ne.in integre.re.l.si. Rñdeo illud loqui in tempo
ralibus prescriptionibus contentis in corpore iu
ris in quibus sua tamẽ a se inductio voluit pu
dere de iure communi super beneficio restõnis se
cus in his que nõ a iure cõi. sed a consue. int o
51 ducuntur vt no. Inn.in.d.constituitur. Nea.
p ❡ Uniuersali successore. ❡ † Sic.ff. de edilitio
edicto.l.sciendum.§.deinde. et subaudi possessore
nam vniuersalis successor si non possideret nõ te
neretur quia nec ille cuius est heres tenetur si nõ
possideret. ❡ Sed quare dicit tantum de vniuer
sali successore. Rñdeo quia conditio est de hac.l.
noua que interpretatur ad rem petendam iure cõ
grui est actio personalis licet in re scripta vt dixi
supra in glo.non ergo etc.ergo cõtra successorem
vniuersalez tantũ datur.licet fallat in causa.ff.quo
rum lega.l.i.§.in loco. ❡ Item quia si esset specia
lis seu singularis successor puta emptor teneret
vt emptor ex persona sua vt hic ergo non vt suc
cessor sui auctoris et sic ex persona alterius. ❡ Si
vero esset singularis successor ex alio titulo cessa
ret ius cõgrui. ❡ Sed an detur singulari successo
ri. Respondeo sic vt dixi supra in glo. Sed quid
si vendidit etc.et.ff.de cõtrahen.emp.l.dolia.§.vbi.
52 q ❡ Pro medietate. † Et hoc vbi ambo vellent

petere. ¶ Sed quid si unus nō vult exercere. Rñdeo sic si vult emere vt in consu. si ex vno l si. Ne.

52 a Ubi domus. ¶ † Hec consuetudo loquitur de congruo consulitatis licet iste titulus loquatur de congruo etiam habitationis certo modo vt infra dicā. ¶ Dividitur autem hec consuetudo in quatuor partes. In prima ponit casum. In secunda respondet. In tertia pōit seu reddit rationem. In quarta rñdet tertie questioni. Secunda pars incipit. Tunc habentem rc. Tertia incipit ibi. Cum rustic⁹ rc. Quarta incipit ibi. Cives autem rc. ¶ Casus summarius est q̄ iusco grui primo competit lateribus vel hijs deficientibus conuenit capitibus hoc dicit.

a Ubi domus fundus et terra q̄ venduntur habent b latera iuxta que est c via publica terra d ecclesie vel terra alicuius rustici e sive habitatoris neapolis f qui non sit libere g conditionis sicut cōmuniter alii Cives neapoli. h tunc habentes domos terras vel fundos i a capitibus ipsius k rei empte possunt petere rem ipsam emptam iure congrui l ab emptore eodemque possessore eiusque universali m successore cum n rustici et alii non libere cōditionis homines et ecclesie predictum ius congrui o cōtra cives neapo. pro terris fundis et domibus emptis vbicunque in neapoli et territoriis eius sitis p contra civem. et habitatorem civitatis neap. exercere non possunt. q Cives autem contra ipsos q rusticos ius ipsum possunt libere exercere.

¶ Casus vero longus satis videtur clarus. ¶ No. ex hac consuetudine q̄ sicut ecclesia nō pōt exercere ius congrui ita nec aduersus ipsam exercetur vt infra proxi. consue.

53 ¶ † Item nota q̄ latera publica. Item ecclesiastica. Item rusticorū habent pro non lateribus cū predia vicina vendunt nō autem loquitur qū venduntur latera publica vel ecclesiastica vel rustica nam et sic nota q̄ sunt latera alius non tñ negatur qui habeant latera alia predia vicinorum. ¶ Quid ergo si ipsa via publica terre ecclesie vel rustici venduntur in casibus qbus possunt an emptor teneatur iure congrui. Respōdeo vt dixi infra proxima consue. in vlti. glo. Neapo.

54 b Latera. ¶ † Sed que dicuntur latera. Respondeo que respiciunt meridiem et septentriones vt in auten. vt omnes obe. iudi. prouin. §. hoc cōsiderātes col. v. Sed certe ibi loquitur de lateribus totius corporis mundualis. sed hic de lateribus particularis rei immobilis vel dic q̄ latus p latitudinem nam latus hominis dicitur a lateo lates qd̄ nobis iacentibus late ēs Huic. i verbo lateo. ¶ Itē flumen hēt latus. ff. de riuis. l. j. §. insule. Neapo.

55 c Via publica. ¶ † Viarū tres sunt species quedam est publica quedam priuata quedā vicinalis. ff. ne quid in lo. pu. l. i. §. viarū. ¶ In publica autē via sunt. iiij. attendenda. s. nomen materia forma et vsus. ¶ Quo ad primum. s. nomen est sciendū qd̄ est trinominis nam dicit publica pretoria et consularis vt est. §. viarum ver. publicas vias rc. et sic hec tria nomina sunt sinonima. i. idem significantia sicut ensis mucro et spata sicut ius patronat⁹ quandoque dicitur aduocatio quandoque dice dominat⁹ quandoque custodia sive guardia vt no. Ber. extra de iure patro. c. quia clerici. ¶ Materia vero seu solum vie publice est duplex. s. publicū et priuatum. ¶ Publicū quod relictū est ad directum certis finibus latitudinis ab eo qui ius publicandi habuit vt publice iretur et comearetur vt d. l. i. §. viā publicam fines autem latitudinis imporrectum sunt octo pedes in anfractū. xvi. vt ibi dicit glo. qd̄ intelligo vbi latitudo non fuit limitata per constitutionem puta quia iussit fieri viam publicā in tali loco nō designata latitudine alias si designasset latitudinē vel strictiorem non min⁹ propterea esset via publica. possit. n. constituens iubere vel facere latitudinem quam vellet ex quo habet publicandi ius et sic tamē fiere sua est moderator et arbiter. C. mandati. l. si re mandata. ¶ Sz quis hēt hāc potestatem publicandi seu faciendi viam publicam. Rñdeo princeps senatus et ciuitas vt no. in. d. §. viam publicam. q̄ autem de ciuitate dicit altiorem requirit indaginem. Priuatum autē solum pōt esse in via publica seu in priuato loco potest esse via publica puta si ab eo tēpore cuius non existat memoria publice omnibus transire licet per agrū priuatum et ex vtroque capite ipsius vie et locus seu via publica ita q̄ introitus ad ipsam viā incipit ex via vel loco publico et exitus similiter rñdeat ad locū vel viam publicā nec queritur q̄ stat iure seruitutis quia tunc esset via omnino priuata vt hic vocantur et patent eo. l. §. priuat. vie nec est inconueniens q̄ proprietas soli sit priuata et vsus sit publicus nā riparū vsus publicus est licet ppietas sit priuatorum. ff. de re. di. l. riparū.

56 ¶ † Item fontis vsus publicus est licet proprietas sit scriptura. C. de aque duc. l. diligenter li. xi. et sic talis via est publica quo ad vsum nō quo ad proprietatem. ¶ Forma aūt vie publice est duplex. s. voluntaria vt latitudo que est ad voluntatē constituentis vt est dictum et necessaria videlicet q̄ quodlibet caput ipsius vie extat et correspōdeat ad viam vel locū publicū puta flumen vel latum vel alnum et sic q̄ ex via vel loco publico ingrediatur ad eas et ad locū publicū exeat ex ea alias non diceret via publi. ff. de ser. actiq3. priua. l. ij. ¶ Usus autem in via publica est attendendus sz naturam soli quia si quidā solū est publicū non requiritur vsus actu sed aptitudine tñ sine proposito hoc est sufficit q̄ fuerit ordinata seu parata ad recipiendum vsum publicū quod ex eo apparet q̄ populus non vtendo nō perdit eam alias multis non liceret ire ad sanctum Jacobū. ff. de via pub. et itin. pub. l. viam publicā. ff. de vsucap. l. vsucapio. et. l. fi. ¶ Sic ēt dicimus q̄ aqua quotidiana nō ea sola ē que quotidie dicit sed ea q̄ quotidie ducit sed ea q̄ quotidie vti possit. ff. de aqua quoti. et esti. l. i. §.

.l.i.§.quotidiana.¶ Et imperator dr semper augu
stus aptitudine seu pposito nó actu vt in mrimo
nio dr ve.no.in rubro ɔfónis personis mrimoniú
dr individuú aptitudine non actu p hoc facit qd
no.ff.de reuen.l.vendicatio quoqꝫ.¶ Sic ꝛ posses
sio dr momentanea aptitudine qa est apta durare
momēto vt no.C.si de momenta fuerit appel.l.i.ꝛ
facit de seruitute ru.pre.l. ꝛ actilicinus ꝛ dato qꝫ
via publica ipsa esset fracta vel dirupta aut plena
vepris ꝛ spinis nó propterea dr minus parata ad
vsuꝫ publicú cú posset vnoquoqꝫ de populo reci
pi vel purgari.ff.de via pu.vel iti.pu.refi.l.i.Sive
ro solú sit priuatú tūc requirit vsus public⁹ i actu
tempore cuius nó extat memoria nó iure seruitu
tis vt supra dictú é p ea q̃ notant ꝛ patent.ff.ne qd
in loco pu.l.i.§.priuatio vie.¶ Via aút priuata est
duplex vt eo.§.priuat.vicinalis autem via é q̃ vel
in vicis sunt vel ad vicos deducunt ea.l.§.viarum
57 ver.vicinalis.¶ † Vicus aút dicitur villa seu ca
stellum que nulla ciuitatis dignitate honorat sed
quia vice ciuitatis reguntur vicus dicitur vt no.
.ff.de leg.i.l.si heres.§. vicinus.ꝛ.ff. de noxa.l. hoc
edictú.Gul.vero in verbo vico dicit.Jté a vice dr
vicus seu villa extra ciuitaté ꝛ proprie via villa
castella ꝛ pagi.sunt que nulla ciuitate notātur sed
vulgari hominú conuentu incoluntur ꝛ ppter par
uitaté sui ciuitatibus attribuunt ꝛ dicit vic⁹ quasi
a ciuitate vel qa habet tm̃ vias sine muris vici ét
dicunt ipse habitationes ciuitatis a via cui inse
dent.¶ Vie sunt ipsa spacia inter vicos sed maio
ra ꝛ latiora sunt platee ꝛc.ꝛ sic inuēit qꝫ platea cō
prehendit vias ꝛ vicos ꝛ ciuitas comprehendit
vtrumqꝫ seu totú ꝛc.vnde cāticoꝝ.iij.c. dicitur cir
cuibo ciuitaté p vicos ꝛ plateas ꝛ querá qué di
ligit anima mea ꝛc.Et.vi.sapiētie dicit audite re
ges ꝛ intelligite discite iudices ꝛ finiú terre pre
bete aures vos qui ɔtinetis multitudines ꝛ pla
teas ꝛ alibi in plateis sicut cynamomú ꝛc.¶ † Sꝫ
58 póe qꝫ via publica é sub quodá porticu supra quá
tu ꝛ ego habemus domos coniunctas an habem⁹
adinuicem ius congrui.videturqꝫ non qa circa so
lum via publica est inter domú tuá ꝛ meam ergo
cessat ius ɔgrui vt hic sed certe cōiunctam esse nó
attendit solummodo circa solú sed circa superfi
ciem vt infra in consue.si quis habeat domú ꝛc.ꝛ
sic videtur qꝫ quantú ad cellaria seu membra in
feriorum ipsorú domorú inter que cellaria est via
publica non habeat locú ius congrui ꝛ sic coniun
ctio membrorú superiorú non preiudicet iuri infe
riorum membrorú siue domoꝝ nec ecōtra sed ius
superiorú sic in natura seu iure ɔiuncta tum ꝛ in
feriores in natura siue iure disiunctaꝝ ppter viaꝫ
publicá mediá ar.ff.de aqua co.ꝛ esti.l.hoc iure.§.
ꝛ de aqua plu.ar.l. supra inter alienú i prin. Nea.
ADDI. Hic qꝫ ius congrui cōpetit non obstante
via vicinali in medio ita fuit iudicatú i magna cu
ria vicarie ꝛ cōfirmatú in.s.ɔsi.vt refertur.Math.
in decl.lxij.per magná cu.ꝛc.per tex.in.l.ij.§. vici
nales.ff.ne quid in loco publico ꝛ idem dixit in tra
cta.de iure protho.posi.Bal.ibi.
d ¶ Ecclesie.¶ † Aduerte quia non dicit clari⁹
59 vnde bona clericorum q̃ habent aliunde qꝫ ab ec
clesiis credo subesse hijs cōsuetudinibus cum nó
sint exempta, quia princeps secularis potest im
ponere legé clericis p rebus quas non tenent ab
ecclesia.l.i.Conuenienter tñ ad hoc ius cógrui co
ram iudice ecclesiastico vt ibi patet ꝛ in curia ar
chiepiscopi poterit allegari consu.vt no.ff. pe. po
stul.l.ex ea causa ꝛ dicam statim in sequenti con
sue.ꝛ plene dixi supra in prohemio circa si.qui te
60 nor ꝛc.¶ † Item nota qꝫ latus ecclesie habetur
pro non latere quod intellige quo ad ipsius rei
emptorem vt infra proxima consue. in vltima glo.
in.v.emat dicti.¶ Item secus quo ad eius em
phiteosim vt dixi in prima cōsue.in pri. super ver
bo alicuius. Neapo.
61 e ¶ Siue.¶ † Hec dictio siue.simplicitate ponit
.ff.de auro.ꝛ ar.lega.l.si quis Ita.n. vult dicere si
ue habitator non cuius sit rusticus siue non. Si tñ
non est libere ɔditionis sicut alij ciues neapoli.vt
sunt vasalli aliquorú comitú vel baronú habitato
res neapoli.nó hꝫ ius congrui vt in fine huius có
sue. ¶ Quandoqꝫ dictio siue non auget vt supra
dixi in consuetudo.dos ꝛ quarta. Nea.
62 f ¶ Qui non sit.¶ † Ergo si esset libere conditio
nis sicut alij haberet ius congrui ꝛ sic sufficit qꝫ
sic habitator seu incola vt in vltima cōsue.huius li
bri.¶ Sed si non est habitator licet possideat bona
non habet ius cógrui. ¶ Item nota hic qꝫ vasalli
aliquorum dominorú habitatores neapoli non ha
bent ius congrui sed alij ciues bene habent con
tra eos vt in fi.huius consue. Neapo.
63 g ¶ Conditionis.¶ † Ergo si libere conditionis
habitator haberet ius congrui sicut ciues ꝛ habi
tatores libere conditionis ad paria inducantur vt
ciues quo ad has consue. Neapo.
64 h ¶ Tunc habentes.¶ Idest eo casu habētes ꝛc.
vel dicit tunc.i.tempore emptionis. ¶ † Quid er
go.si post venditionem quis habuit domum ter
ram vel fundum a latere vel capite rei vendite.
Respondeo aut habuit ius congrui aut ab eo qui
non habuit puta ab ecclesia vel a rustico vel simi
li primo casu habet ius congrui non ex persona
sua quia non habuit tunc sed ex persona ei⁹ a quo
habuit causam ar.ff.quo le.l.i.§.in locum.ꝛ de cō
trahen.emp.l.dolia.§.i.ꝛ.ff.de diuer. ꝛ tem. pre.l.
de accessionibus in princi.licet enim hoc ius con
grui non detur contra singularem successorem da
tur tamen singulari successori vt dixi supra consu.
prima in glo.sed quare ꝛc.cum ius congrui sit rea
le infra consu.si ex vno in glo.i.sit coniunctus ꝛc.
Secundo casu non habet ius congrui nec ex per
sona illius a quo habuit causam vt ponitur in que
stione nec ex persona sua cum tempore emptionis
non habuit rem a capite vel latere coniunctam vt
hic. Neapo.
65 i ¶ A capitibus. ¶ † Quero que dominetur ca
pita terre fundi vel domus ꝛ per cōsequens sciun
tur latere. Respondeo videtur qꝫ caput sit locus
eminentior vnde incipit terra ascendere sicut di
cimus qꝫ caput aque est vnde incipit primum de
scendere.ff.de aqua.coti. ꝛ esti.l.i.§.hoc interdictú
ꝛ quia natura loci hic é vt inferior pars sit serua
superiori.ff.de aqua plu.ar.l.in summa in prin.er
go superior pars erit caput.caput dr vñ primum
incipit ingredi sicut dicim⁹ qꝫ rōnes edende sunt

a capite.l.cum die ⁊ consue.le. qui sunt in capite
ingressus rōne.ff.de eden.l. argentarius. §.i. vel
caput dignior est pars nam qui perdit dignitatē
dicitur perdere caput.C.qualiter ⁊ qñ.l.i.§.vtrū
.ff.ad munici.ita sic dicimus ꝙ capua ē caput cā-
panie quia nobilior ciuitatis ſm Guic. in versic.
cami.⁊ alibi disperdit dñs ab israel. caput ⁊ cau-
dam Ysaye.ix.quandoqȝ caput pro principio vt i
capite libri scriptum est de te. ¶ Quando caput.i.
capitulū.ff.de re.⁊ sum.fu.l.i.⁊. ff. ad.le. aqui.l.ij.
insti.c.in prin.§.caput ⁊.§.capitis.sed certe hic nō
dicit a capite sed a capitibus terre vnde videtur
ꝙ sumantur hec capita ꝑ angulis oppositis per
longitudinem sicut in baculo tabula ⁊ similib⁹ ⁊
sic pro prin.⁊ fine longitudinum ⁊ sicut dicim⁹ in
sermone qui debet habere caput.i. principiū ⁊ fi-
nem vñ ecclesiastici iesu filii sirach.xxxi.ca.ibi vbi
auditus non est nec effundas sermonē ⁊ sequitur
post pauca ⁊ sic bis interrogatus fueris caput ha
beat responsum tuum ⁊c.⁊ exponunt ibi docto.i.
principium ⁊ finē.¶ Dicit.n.caput quia capit oēs
sensus ⁊ sic ista capita capiunt totam terrā per lō
gitudinē inspici ergo videtur primo longitudo ꝙ
si non apparet inspicitur altitudo ꝙ si non apparet
vt quia latera seu terra vndiqȝ sit equalis dicam
illum angulū esse caput vñ habet ingressus sicut
in rōne dixi vel vbi plurimū stat nā caput homi-
nis dr̄ stat⁹ edi ff.de capi.dimi.l.i.ꝙ si nō apparet
dicā latere angulos q respiciūt ad meridiē ⁊ sep-
tentrionē vt no.in auten.vt oēs obe. iudi. proui.§.
hoc ꝯsiderātes col.v.⁊ alibi latera aqlonis in psal-
mo q incipit Magnus dñs ⁊c.in prin. vel tūc erit
terra sine capitibus latera tantū habens. Nea.
ADDI. Que dicant capita terre qñ non appa-
ret vide plenissime p Bar.i tractatu de alluuiōe.
66 k ¶ Rei empte.¶ † Scilicet fundi terre vel do-
mus vt infra subicit licet principiū videatur loq
tantū de fundo ⁊ terra venditis ⁊ presertim quia
distinguit inter latera ⁊ capita que non vident ca
dere in domo sed certe immo cadunt quandoqȝ
si quis bene consideret. Neapo.
67 l ¶ Ab emptore. ¶ † Sed quid si a principio nō
vult dicere quo titulo possideat.Rñdeo ꝙ licet de
iure stricto cogi non possit iure actionis vel officio
iudicis ad petitionē partis.C.de peti.here.l.cogi-
tamen de quadam vrbanitate cogitur dicere ad
hoc vt alienam boni viri suspitionem euitet.C. de
fur.l.in ciuile est que vrbanitas videtur plurimū
attendenda in hoc iure congrui vbi potius agit
de quadā congruitate ꝗȝ de iuris stricti rigore q
in hoc iure corrigitur.ff.de contrahen. emp.l. du-
dum.¶ Sed verius videtur ꝙ conuentus iure cō
grui ab initio cōpellitur dicere an possideat titu-
lo emptionis nam emptor idemqȝ possessor tenet
hoc iure congrui vt hic patet ⁊ dixi supra in glo.
no.ergo est ratio quia conuentus a prin. compel-
litur respondere ad ea que ex parte sui causant
actionē actori quod probatur sic in rei vendicatio
ne possessio cōuenti causat actionem actori vt.C.
de ali.in.mu.ca.fa.l.i.⁊ propterea debet responde
re si possidet.ff.de rei ven.l.officiū. ¶ Titulū autē
possessionis non cōpellitur dicere quia nō causat
actionē actori vt d.l.cogi.l.Rñdeo. ¶ Si vero ti-
tulus pareret seu causaret actionē actori compel-
leret ipsum a principio dicere videmus.n. ꝙ ex
parte cōuenti tenetur ꝑ herede vel pro possessore
causat actionē volenti agere petio.here.ff.de pe.
here.l.regulariter ⁊ ideo compellitur ipsum tale
titulū a principio dicere vt di.l.cogi.l.ij.Rñdeo.Et
sic duo tenentur dicere.s.tenere seu possidere ⁊ ꝑ
herede tenere non.n.simplex possessio sed modi-
ficata possessio causat illam actionem ex parte cō
uenti vt notatur in di.l.cogi.in glo.mag.sic in casu
nostro duo sunt ex parte conuenti q̄ causant actio
nes actori.s. ꝙ conuentus sit emptor ⁊ possessor vt
in hac consue.⁊ se.patet.ergo ad ipsa a principio
cogitur respondere ergo libellus debet dari cō-
tra possessorem eundemqȝ emptorem Interroga
bitur ergo conuentus per iudicem si tenet ⁊ possi
det ex causa emptionis. ¶ Sed quid si mentitur i
titul⁹ vt quia dixit se possidere ex causa donatio-
nis aut dotis cum esset re vera emptor an impe-
diatur contestatio litis. Respondeo nō quia sic ex
pediret sibi mentiri quod esse non debet sicut dici
mus ꝙ petitio here.non datur contra titulo possi-
dentem.C.de peti.here.l.hereditatis ⁊.C.in quib⁹
causis ce.lon. tem. prescrip.l. hereditatem ⁊ sic si
dicit se vero titulo possidere non impeditur. conte
statio litis vt no.ff.de pe.her.l.interrogatus i prin.
⁊ sic in processu cause poterit probari titulus. Itē
quid si mentitur in possessione vt quia conuentus
possidens negat se possidere tunc impeditur cōte
statio litis cum possessio principaliter ex parte cō-
uenti causat hanc actionem vt est dictū nec obstat
ꝙ expediat sibi mentiri quia hoc casu nō expedit
cū propter tale mendacium transferatur possessio
in auctorem si actor vult ipsum de mendacio con-
uincere.ff.de rei ven.l. fi. in omni enim actione in
rem vel ad rem pena abnegantibus danda est vt
pulchre.no.in auten.de trien.⁊ se.§.illud quoqȝ in
iudicijs col.iij. ¶ Si vero conuentus possidens di-
cat se non possidere ⁊ contestetur lis procedit iudi
tiū co.ti.l.is qui se obtulit in prima glo.in prin.di-
stinguendo sciat actor vel ignoret ipsum non possi
dere vt ibi no.in glo.mag. ¶ Si vero non fuit in-
terrogatus an possideret ⁊ sic facta est contestatio
litis an debeat dāmnari.Rñdeo nō vt no. dicta.l.
is qui in prima glo. nisi tempore sententie inuenia
tur possidere eo.ti.l. si autem.§.si homo. ¶ Sed
quare negando se possidere impeditur litis cōte-
statio sed negando titulū non impedit vt supra
dictū est Rñdeo quia possessio ex parte conuenti
est causa proxima actionis ⁊ propterea ea cessan-
te cessat actio.titulus vero emptionis est cā posses
sionis ⁊ sic non est cā actionis sed remota necessa-
ria m̄ cū emptor idemqȝ possessor teneatur pro-
pterea nō impeditur contestatio litis si negatur de
bet m̄ probari in processu cause. Nea.
68 m ¶ Successore. † Subaudi possessore nā ⁊ ipse
emptor non tenetur nisi possideat vt hic. Nea.
69 n ¶ Rustici.¶ † Rustici autem dicuntur qui ru
raria opera facit etiam si in ciuitate habitet Nas
serui rustici ⁊ vrbani non. loco sed opere deicer-
nuntur.ff.de leg.iij.l. cū quererentur.§.i.⁊.l. seruis
vrbanis sed immo videtur considerandum locus
habitationis.Nam rusticaris plebs dr̄ habitātiū

extra muros ciuitatis. C. ne rusticani ad villū obse quium vocentur. l. i. lib. xi. ¶ Sed videtur ꝙ licet illa dicaſ plebs rusticana nō tñ sunt rustici nisi ex opere fiebāt. n. cōmuniter opera rusticana sed cer te licet rusticus dicatur ex opere vt est dictū tñ ēt ex loco originis. s. rure dicit rusticus infra de in integ. rest. l. i. ⁊ vi de infra eo. ti. l. in causis. Neapo.

a Si ecclesia b emat fundum vel terram nō potest aliquis rōne cōgrui ali- qd iuris petere c in re ipsa empta ⁊ ecōuerso ecclesia nō potest petere siue impetere

70 o ¶ Contra ciues. † Subaudi regulariter cōpe tens alias videret hic superfluū propter id quod sequit ꝯ ciuē ⁊ habitatorem. Neapo.

71 p ¶ Contra ciuem. ¶ † Non legas hanc litteram cōiunctim vt requiritur ꝙ sit ciuis ⁊ habitator sȝ separatiȝ quasi dicat rusticus non hēt ius cōgrui contra ciuem nec contra habitatorem ⁊ pro hoc infra de in integ. resti. l. pupillus. ⁊ sic. s. ciues tran- stulit domicilīū in aliam ciuitatem habet locū ni- hilominus hec cōsue. C. de munip. ⁊ origi. l. fi. lib. x. ⁊ intellige habitatorē qui habeat domiciliū vel sit incola. ff. de incol. l. ciues quidā lib. x. ⁊ ibi vide q ciues ⁊ q incole. Nam soli ꝑpetuo habitantes ligā tur. l. ciuitatis vt bene no. Archi. extra de sentētia excōmuni. c. romana lib. vi. in glo. bene dicit ⁊c. q aūt sint ciues melius dixi supra in prohemio. §. no uimus super verbo ciuitatem. Neapo.

72 ¶ Contra ciuem. ¶ † Emptorē ⁊ hoc fauore ciuiū ergo si ipse ciues venderet postea vni rustico rusti cus sibi coniunctus haberet ius ꝯgrui cōtra rusti- cū emptorez cū cessat fauor ita fauoris. s. ciues. C. de episcopis ⁊ cleri. l. gñaliter ⁊ ꝑ hoc facit ar. a ꝯtraria sensu ꝙ est fortissimū. ff. de offic. eius cui man. est iurisdic. l. i. §. huius rei. ⁊. ff. de legi. l. cum lex ⁊. ff. de iudi. l. cū pretor in prin. ⁊. ff. de resti. l. ex eo. sed est ar. cōtrariūq a. Heli senex caligatis ocu lis nō videbat lucernā dñi anteq̄ȝ extingueret pri mo regū. iij. c. ⁊ tñ falsum est ꝙ postq̄ȝ extinguere tur videret eā ⁊ sic ar. a ꝯtrario sensu non ꝑcedit vbi prauus intellectus resultat. Sic in psalmo qui incipit Ad te leuaui oculos meos ibi sicut oculi ancille in manibus dñe sue ita oculi nri ad dñm deū nrȝ donec misereaſ nostri ⁊c. Ergo postq̄ȝ mi sertus est non sunt oculi nri ad dñm quod est fal- sum qñqȝ ar. a cōtrario sensu nō procedat seu cō cludit necessario sed contingenſ vt in psalmo. 18. qui incipit Celi enarrant ibi Si mei non fuerint dominati ero maculatus certe nō sequiſ necessa- rio sed contingens. ¶ Item aduerte ꝙ a cōtrario sensu videtur idē ꝙ ar. a cessatione cause de quo ar. dixi supra in consue si qua moriens super ver- bo tantum ⁊c. Addictio. Neapo.

q ¶ Rusticos. ¶ Siue nō libere ꝯditiōis homines cū idē ius eēt i vtroqȝ vt supra i pncipio dixi. Ne.

73 a Si ecclesia. ¶ † Nota ꝙ ecclesia nec agit nec cōuenitur iure ꝯgrui hoc dicit. ¶ Lōgū vero pone casum in ecclesia triumphante. i. Chri- sto ⁊ sic in ecclesia sancti Johannis maioris ē que dam crux cū figura saluatoris nri crucifixi que habet multas possessiōes ⁊ reddit⁹ vt ibi diuina officia celebrentur que gubernanſ ꝑ certos homi nes deputatos a platea portus modo si illi eme- rent aliquā possessionē nomine crucis illius cessat ius congrui quia Chrs ibi figurat⁹ in ligno vt sic imprimaſ in corde ecclesia est triūphans. xxiij. q. .i. quodcunqȝ.

aliquem ratione congrui ꝑ domo fūdo vel terra empta ab aliquo habente domum fundum vel terram collate- ralem domui fundo vel ter- re ecclesie.

¶ Itē pone casū in ecclesia militā tis. i. Papa qui ē ecclesia militans sicut Petr⁹ eo .c. quodcunqȝ vt si Papa emeret seu aliquis lega tus sortis de la- tere cessat ius ꝯgrui. ¶ Itē pone in ecclesia desen dente. i. episcopo seu archiepiscopo vel plat⁹ aliis ementib⁹ vel vendentib⁹ pro ecclesia aliqua nō pro eorū priuato matrimonio. xvi. q. simili. ¶ Itez in ecclesia personali. i. capitulo nā cū scribitur ec- clesie videtur scribi capitulo cū ecclesia vacat pa- store extra de rescri. l. cā. ⁊c. ⁊ melius. vij. q. i. c. scire debes sed certe talis ecclesia circa cōtractus li- gatur consuetu. dummodo non sit canonibus inimi ca ⁊ ecclesia enormiter nō ledatur extra. de dona. .c. ceterum vel illud regulariter fallit hic. ¶ Itez pone casuȝ murorū que est domus ad honorē dei ab episcopo edificata seu designata siue sit conse- crata siue non vt no. i. q. ij. c. si quis obiecit aliȷ vt Ac. ⁊ Aczo. requirunt ꝙ sit consecrata dicentes ꝙ talis ecclesia est locus a pontifice cōsecrat⁹ pa rietibus circundatus vt deū timentes consueue- runt peccatorum veniam postulare vt in auten. vt lice. ma. ⁊ aui. §. quia col. vij. insti. de rerum diuisio .§. sacre. ff. eo. l. sacra loca. Ita nota Aczo. i summa de sacrosan. eccle. circa prin. ⁊ Ber. extra ne pre- la. vi. su. vel eccle. sub annuo censu. cōce. c. querela ⁊ tunc. expone sic ecclesia. i. aliquis nomine eccle- sie cū ipsi parietes ⁊ domus non possunt emere li

74 cet archiepiscopus moyses dixerit ⁊ male ipsos parietes ecclesie possidere bona ecclesie vt. ff. ꝙ cuiusqȝ vniuer. no. l. sicut. §. i. in magna gl. ¶ † Sȝ qd si aliquis emit domū vel fundū pro edificāda ecclesia an teneatur iure congrui. Respondeo qa certum est ꝙ ecclesia non emit nec alius pro par- te ecclesie que non est ⁊ quia multi simulāt velle fabricare ecclesiam ⁊ non fabricāt ⁊ quia pleriqȝ propter defectum dotis non fabricatur vt in au- ten. vt nullus fabricet orato. domus contra episco- pi. volun. §. i. ⁊. ij. col. v. sed an intelligatur hec con suetudo etiam ecclesia posita extra territoriū ciui tatis neapolis si emit aliquid stabile i ciuitate nea poli vel eius territorio. Respondeo videtur ꝙ nō quia non potest hec ciuitas imponere leges eccle siis exteris cum iste consue. habeant locū in ciuita te neapoli ⁊ eius districtu vt supra in prohemio circa finem. Sed certe non imponit eis legem sȝ potius eas a lege liberat cuȝ hec consuetudo sit inducta ad libertatē ecclesiarum. ⁊ sic habet locū hec consuetudo etiam in ecclesiis exteris. ¶ Itez qa dȝ ꝯsiderari vbi possessiōes lite sunt vt i auten. vt ecclesia ro. in prin. col. ij. ¶ Itē, an bona stauri ta

dicantur ecclesiastica. Respondeo nō qa illa gubernantur per iconomos. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus nulli in prin. ista per seculares & laycos homines platearum. Item alienatio illorum requirit maiorem solemnitatē & multas alias differentias possemus etiam inuenire & propterea in eis dico habere locū ius congrui.

a Si ex vno b latere fundi terre vel domus empte sint possessiones c diuersarum personarū & alio latere rei empte sit d vnus tantū qui domum fundum vel terram collateralē possidet ille vnus qui solus possidet ex vno latere e integram medietatē ipsius rei empte petere pōt iure congrui predicti & alii diuersi f possessores qui sunt ex alio latere petere possunt iure predicto reliquam medietatem rei empte quilibet videlicet p g ea parte que est iuxta domum fundum vel terram suam verum si vnus tantum de h collateralibus i p parte sua velit ius cōgrui exercere aliis cōiunctis collateralibus subsistentibus k & nolentibus emptor potest ipsum exercētem ius congrui excludere l nisi totam domum fundum vel terram emptam velit iure predicto habere appreciatam per appreciatores vt superius dictum est.

¶ Sed est ar. ꝯ qa res ecclesie dicuntur pauperū vt l. an ten. de non alie. §. si vero etiam coll. ij. responsio sed non conuertitur videlicet ꝙ res pauperū dicunt ecclesie vt sint flaurite.

75 ¶ † Sz quid de clericis an virtute huius cōsuetudinis sint exempti a iure cōgrui si emunt & an habeant ius ꝯgrui ꝯ alios sicut ecclesia vt hic. Respondeo videt distingui aut emit p ecclesia ita ꝙ incorporetur in patrimoniū ecclesie & tunc non vtatur nec teneat iure ꝯgrui Nam princeps secularis nō pōt disponere super rebus ecclesie nisi priuilegia cōferendo. x. di. lex & extra de re. eccle. non alie. c. cū laycus & de resti. in inte. c. audiris. ¶ Item similiter super episcopis. C. de episcopis & cle. & sacrosan. eccle. nomen publicū inter esse versetur eodem titu. l. administrationem & hanc necessitatem & vtilitatē habet inspicere episcopus & clericus vt absqz vlla coactione ad releuandas cōmunes vtilitates vel necessitates vel laicorum non suppetunt facultates subsidia per ecclesias eximient conferenda extra de im̄unit. eccl. c. non minus conferre enim debent sicut alii possessores ad iter vel ad instructionē pontiū vt ibi no. p Bar. vel nisi teneat fundum a ciuitate ipsa vel regem xvij. di. si episcopus. Si vero emit p se ad patrimoniū suū non ecclesie tunc videtur teneri iure congrui cum abbates priores clerici circa contractus subsunt consuetudini terre nisi sit canonibus inimica & inde ecclesia enormiter ledatur extra de donac. c. ceterū. ¶ Item quia cōsuetudo rationabilis parificat priuilegio quantū ad derogandum iuri communi vt no. Ber. extra de iudic. nouit licet videat contrariū notare extra de confess. c. sicut. ¶ Item quia in his consuetudinibus intercessit consensus approbatio & titulus principis vt supra in prohemio & clerici subsunt principi quo ad bona temporalia seu patrimonialia ipsorū vt xi. q. i. si quis & C. de episcopis & cle. auten. presbiteros. & in consti. regni de clericis cōue. pro possessionibus quas non tenent ab ecclesia. l. si quis clericus & de hoc plene scripsi supra in prohemio. §. preterea in glosa qui tenor &c. ¶ Sed tunc vbi conuenientur clerici iure congrui. Rńdeo coram archiepiscopo nam in cōsuetudines possunt allegari in curia episcopi. ff. de postu. l. ex ea. licet glo. non appareat ibi contra quos in curie aūt seculari non trahent cum denunciare non poterit extra de foro cōpeten. c. si diligenti. Neapolitanus.

ADDI. ibi in curia archiepiscopali &c. dic totum contrarium ꝙ in curia nostra archiepiscopali neapolitana extat ritus ꝙ omnes cōsuetudines neapolitane possunt allegari in ipsa curia preter q̄ presentes ꝯsuetudines iuris cōgrui.

76 ¶ † Sed quid si esset legata pecunia sacerdoti vt emat possessionem promissis decendia sicqz ipse clericus & sacerdos emit possessionem ipsam nomine seu cā decē darum missarum an teneatur iure cōgrui Rńdeo non quia corpus Christi quod in missa leuatur & sacrificat dicitur ecclesia. i. q. i. in ecclesia. xxvi. q. ij. si illud & extra de sententia excōmuni. c. pe. ¶ Sed pone testator quadā iussit fieri quandā cappellam & ipsam ꝯstituit sibi heredē q̄ro nunqd possessiones hereditarie patiant & habeant ius cōgrui si ecclesia edificanda non ē adhuc. Rńdeo ꝙ sic qa ecclesia q̄ nondum creata est nulla ē vt in clemen. de rescrip. c. litteras & vide ibi no. per Ioan. Andre. & vide extra de eccle. edifi. c. ad audientiā & vide pulchra iura allegata ibi per Ber. in glo. q̄ incipit sic ergo patet &c. Sed videt cōtra quia res hereditaria in bonis nullius ē. ff. de fur. l. hereditate & sic nō ē ꝯueniat vel agat Rńdeo petet dari curatorē hereditati. C. de bōisqz libe. l. cū nō solū. §. si aūt l. ij. etate ibi & eo petēte curatorē hereditati dari et ꝯueniri. ¶ Tn̄ a nōnullis dici ꝙ ꝯsuc. trahat ad clericos fore mouētur p. l. i. C. de epi. & cle. Sz certi p ipsā l. ipsi maledicūt nā ibi extēdit priuilegiū clericoꝝ ad eoꝝ familiā nō aūt priuilegium ecclesiaꝝ qd' pōit supra ti. prime. l. placet extēdit ad clericos & sic alia lex q̄ dat priuilegiū ecclesiis & alia q̄ dat priuilegiū clericis licet prima gl. in di. l. i. videt innuere ꝯtrariū sz re pbat vt ibi dicūt doc. qa l. placet eximit ecclesias sz l. i. eximit clericos. Ne. b ¶ Emat. ¶ † Sed qd si ecclesia vendit quod po

77 test in casibus Rńdeo emptorem teneri cū illud ius ꝯgrui afficiat emptorē eundemqz possessorem eiusqz vniuersalem successorem vt supra prima ꝯsuc. nec. distinguit a quo emat nec ob ea. cōsue. i prin. vbi latera ecclesiastica habentur pro non lateribus quia verū quantū ad hoc vt ipsi nō habeāt ius congrui qn̄ eorū vicina predia venduntur secus quando ipsa vendunt laycis seu non ecclesie eorū vicina pdia nō negant ibi eē eis capita vel latera

⁊ sic habere ius congrui ⁊ sic loca publica eccle
siastica rusticana non sunt alys tantũ latera vel ca
pita alia predia eis cõiuncta q̃ notandũ sed an ta
lis emptor habet ius congrui vt dixi supra in pri
ma consue. super verbo tunc habentes ⁊c. Ne.
78 b ¶ Re ipsa. ¶ † Sed quomodo põt imponi lex
ecclesie Rñdeo põt princeps secularis imponere
legem ecclesiis priuilegium tribuende vt no. per
Ber. extra de re. eccle. non alie. cum locis. Nea.
a SI ex vno. ¶ Hec consuet. videtur satis cle
ra vñ diuide eam in tres partes In prima
ponit casum qñ prediũ venditũ hẽt ex vno latere
possessiones diuersas diuersarũ personarũ ex alio ve
ro habet possessionẽ vnius tantũ quid sit iuris in
congruo In secũda rñdet q̃ ille solus habet inte
gram medietatẽ rei vendite ⁊ alÿ diuersi possesso
res alterius lateris possunt petere reliquam me
dietatem quilibet videlicet pro parte q̃ iuxta posses
sionẽ venditaꝝ. In tertia parte respondet cuidam
questioni q̃ ex premissis insurgit videlicet qd si ex
illis diuersis possessorib⁹ vnius lateris vnus tan
tum vult vti iure cõgrui alys ꝯiunctis ⁊ collate
ralibus nolentibus. Rñdet q̃ emptor põt ipsum
excludere nisi totã possessionẽ emat hoc dicit ⁊ in
cipit secunda pars ibi ille vnus ⁊c. Tertia pars
incipit ibi Verũ si vnus ⁊c. Et licet littera videat
clara indiget tñ aliqua textuali declaratiõe vt ita
tim patet. Neapo.
79 b ¶ Latere. ¶ † Sed quid si latera vacant forte
consuetatis reipublice ecclesiastice vel rustici an
censura huius ꝯsue. trahetur ad capita. Rñ leo sic
eadem rõne ⁊ quia deficiente iure congrui in la
teribus transit ad capita vt supra in cõsue. vbi sunt
duo in prin. ergo transiet ad capita ſm naturam
suam ⁊ si ex vno capite est vnus possessor habebit
medietatem quilibet videlicet pro ea parte que
est iuxta rem venditam. Neap.
80 c ¶ Diuersarum personaruꝫ. ¶ † Sed pone q̃
inter istas personas est rusticus vel ecclesia puta
iuxta rem venditam in vno latere est possessio tiçi
meuÿ ⁊ rustici seu ecclesie qd iuris videt ꝓ por
tione rustici vel ecclesie admitti caput possessionis
primũ rustico vel ecclesie nã capita sunt substitu
ta lateribus deficientis supra i inconsu. ver. in prin.
sed ibi loquit qñ latera in totũ vacant ⁊ tunc capi
ta sunt substituta lateribus vñ in defectu substitu
ti dico admitti coniuncti illi rustico vel ecclesie. C.
de ca. toll. l. i. §. in primo ⁊. §. pro secundo ⁊ sic por
tio rustici vel ecclesie accedat primo sibi cõiuncto
in eodem latere cũ ipsi habeantur ꝓ nõ latere vt
81 supra in cõsu. vbi fundus. ¶ † Sed qd si possessor
rustici vel ecclesie est inter titiũ ⁊ meuiũ Rñdeo
accedat ius congrui ambobus vnicuiqꝫ secundũ
magnitudinem coniunctionis que ẽ iuxta rem vẽ
ditam ar. C. qñ nõ pat. per. l. i. ⁊. C. de impub. ⁊ ali.
sub. l. i. Sed videtur ar. contra. super in consu. si qs
emit in fi. Sed Respondeo q̃ ratio magnitudinis
non habetur de coniuncto ex vno latere ad coniũ
ctum alterius lateris vt ibi sed inter coniunctos
ex eodem latere habetur ratio magnitudinis ⁊
ita hic vt subicit quilibet videlicet ⁊c. Nea.
82 d ¶ Vnus tantuꝫ. ¶ † Scilicet habilis ad ius cõ
grui vñ si esset ẽt rusticus vel ecclesia accresceret
illi vni vt modo dixi ⁊ accressit ipso iure. C. qñ non
pete. par. l. i. ⁊ quia talia latera pro nõ lateribꝰ ha
83 bent vt supra in ꝯsue. si i fundo. ¶ † Sed si ex plu
ribus collateralibus vnus tñ vult exercere ius
congrui in totum quidem põt vt infra inuer. verũ
sed quid an portio nolentiũ accrescit illi ipso iure
Rñdeo nõ cũ per declarationẽ animo cũ volentiũ
videat accrescere vt ibi. Neapo.
84 e ¶ Integram medietateꝫ. ¶ † Sed cũ petit hec
medietas iure congrui an in eodẽ libello petetur
arbiter dari sicut in iudicio comuni diuidũdo Re
spondeo non sed executor adhuc meliorẽ vel ex
pertũ apud quẽ non est enim aliqua comunio hic
cum sit aliq̃ iperatum ar. ff. co. diui. l. arbor. §. si g
eundem. Neapo.
85 f ¶ Possessores. † Possessoribus ergo dat. Item
aduersus possessores supra consue. l. 7. ÿ. Nea.
86 g ¶ Ea parte. † Nota q̃ ius petẽdi nõ dat nisi ad
partẽ ⁊ sic totã medietatẽ simul ⁊ ꝯiuncti impe
tere non possunt sed diuisim quilibet partẽ suã sic.
¶ Sed quid si res est diuisibilis vt statua vel co
lumna. ff. de leg. ÿ. l. fideicommissa. §. pe. vel dolia
aut granaria ẽt linea talia. n. si sunt defixa ⁊ affixa
terre dicitur immobilia seu quasi vt no. ff. de acc.
emp. l. fundi. in prin. ⁊ ad hoc vide eo. ti. l. grana
ria. ⁊ l. pen. §. fi. ⁊. ff. de cõtrahen. emp. l. dolia ergo
non habet locũ ius ꝯgrui vt dixi supra eo. l. i. i gl.
vel quasi ⁊c. Vnde cũ res corporalis indiuisibilis
non possit nisi vni tñ cõpetere vel adiudicari. ff.
cõi. diui. l. si quis putans. §. idem iul. licet secus sit
in rebus indiuisibilibus ⁊ incorpora ibus nam om
87 nibus insolidũ ⁊ ab omnibus insolidũ prestari de
bent. ff. famil. here. l. heredes. §. an ea ¶ † Quero
modo quid fiet in casu proposito Rñdeo q̃ impe
diant se concursu ar. ff. quibꝰ mo. vsufru. amitt. l.
ÿ. §. fi. vel dic q̃ in hoc casu ius congrui cõpetit
ei q primo ad iudiciũ ꝓuocauit Sed si amb ad iu
diciũ ꝓuocant forte dirimat vt no. ff. de iudic. l. in
hÿs trious ⁊. l. se. ⁊. l. q prior ⁊. ff. de ꝓcur. l. pluribꝰ
cũ materia sua alys videtur dandũ ius ꝯgrui ei
q pro maiori parte ꝯiunctus est. ar. ff. famil. here. l.
si que cautiones q̃ si nõ apparet forte dirimat vt
ea. l. si q̃ sunt ⁊. C. comunia de leg. l. fi. i prin. vbi gl.
videt hoc sentire videlicet q̃ primo sit recurrẽ dũ
ad maiorem partẽ ⁊ subsequenter ad iudiciũ for
tune ⁊ ꝓ hoc facit. C. qñ ⁊ qbus quarta pars de
beatur. l. i. lib. x. ibi ⁊ rebus totis in sorte teneri ca
sumqꝫ deductus ⁊c. ⁊ sequit ex sortis felici ate cõ
tingat ⁊. C. de leg. l. si duobus iudiciũ. n. sortis tol
lit ambitionis vel gratie suspitionẽ ⁊ ꝓpterea est
a lege introductũ. ff. de fideicom. liberta. l. gñaliter
. 6. q̃ si legatũ sit in fi. ipsius. Itẽ tiberius cũ ce
pisset infirmari apud Capuã ⁊ orasset ad deos quẽ
ex duobus nepotibꝰ suis videlicet Gaio ⁊ Tibe
rio statueret imperatorẽ post mortẽ suã statuit ⁊ q
prius veniret ad eũ in crastino esset imperator ⁊
sic ꝑ sortem vt ad. Mag. histori. in acti. apostol. vbi
agit de liberatione Agrippe post morteꝫ Tiberÿ.
nec ob. extra de sortilegys quia hoc casu in simili
bus partes compelluntur per iudiciũ ad hoc sor
tis iudicium ita Rñdet glo. ff. de iudic. l. si cũ am
bo quasi dicit glo hoc sortis iudiciũ poti⁹ ꝓcedit
auctoritate regis q̃ illius reprobatis scientie nam

sicut iudicium sortis diuina.l.sancitū est licitū pro
eo q̄ est diuine voluntati suppositus ita ꝛ sortis iu
dicium humana.l.statutū cū humana iura sint per
ora principū diuinitus promulgata ꝛ diuino quo
dam nutu statuta.C.de prescrip.lon.tem.l.fi. q̄ autē
iudicium sortis sit plerumq3 sit diuina lege sanci
tum ꝓuerbiorum ibi sortes mittuntur in sinu sed
a dño temperant̄ ꝛc.Et in psalmo.xxx.ibi de⁹ me⁹
es tu in manibus tuis sortes mee ꝛc.ꝛ paralipo
menon.xxvi.c.ibi misse sunt ergo sortes ex quo ꝛ
paruis ꝛ magnis p familias suas i vnaquaq3 por
tarū ꝛ cecidit sors orientalis solēnis petro Ezacca
ꝛ filio eius prudentissimo ꝛ erudito sortito obtinē
git plaga septentrionalis ꝛc.Et alibi dicitur sors fi
liorum iuda p cogitatiōes suas ista fuit ꝛc. Josue
.xv.c.in prin.cecidit sors filiorū Joseph. a Jorda
ne ptra Jerico ꝛ sequenti in. xvi. cecidit sors tri
bui manasse Ipse.n.est primo genitu.ꝛc.ꝛ sequit̄
in.xi.ver.c.in prin.egressa est sors secunda filiorū
simeon.ꝛc. Item iosue sortis diuidat terram ꝛ fie
mili vt deuote ro.Nu.ij.c.in prin.predixit.n. deus
messi ꝛ propterea actuū. xliij.c.dicitur sors destrue
bui eis terram eorū ꝛ Josue.i.c.in prin.dicitur cō
fortare ꝛ esto robustus tu.n.sors diuidens terram
aliq̄n sors ponit̄ pro victoria cāe.C.de procura.l.pe.
ibi careat iu.sortis ꝛ alibi dicit̄ si facilis sors vter
cesserit.ꝛc.C.de nup.l.vidue in fi.ꝛ ibi ponitur pro
euentu seu victoria belli vt.n.i.regū.i.c.ait Judas
symeoni fratri suo ascende mecū in sortem meam
ꝛ pugna cōtra cananeū vt ego pgā tecū in sortē
tuam ꝛc.¶ Quandoq3 ponit̄ pro pena.ff.de re.mi
li.l.verū oēs circa prin.ꝛ alibi dicit̄ cuiuscunq3 sor
tis sit mulier.C.si cōtra predi.pent.l.i.circa prin.sic
ꝛ sors regis cecidit supra beniamin.i. super saul.
Et primo regū.x.c.similiter ꝛ spiritualia sortis di
rimuntur vnde sors apostolatus cecidit super Ma
thiam vt actuum apostoloꝝ.c.i.in fi.ꝛ sic ēt oratio
nibus ab apostolis factis sors euangeliste cecidit
super Lucā et in primo ꝓlogo Jeronimi sup Lu
cam ꝛ Josue primo ibi sors cecidit super Jonam
similiter actuū.xxvi.vt ꝛ sortem inter sanctos per
fidē que est in me ꝛc.¶ Item de primis parentib⁹
vt destinauit vel sortē veritatis ecclesi.xvij. ¶ Itē
Dauid volens ampliare cultum diuinū constituit
xxiiij.summos sacerdotes quorū vnus dicebatur
princeps sacerdotū.statuit aūt.xvi.viros ꝛ secūdū
sortes dedit cuiq3 hebdomadā vicis sue ꝛc. Ita
notat magister ystoriarū in prin. euangelioꝝ vbi
agit de parentibus ꝓcursoris.¶ † Sed qd de pu
88 teo.Respondeo diuisibile est.ff.cōi diuidū.l.ꝓ hoc
secundo responso.¶ Itē in duob⁹ plaustris obuiā
tibus sibi in via publica habet locū iudiciū sortis
vt no.ff.ne quid in loco pu.l.ij.§.i. Neapo.
h ¶ De collateralib⁹.¶.S. vtriusq3 ptis alias sine
facto suo fieret ꝑiudiciū ꝯiūcto ex alio late immē
diatate sua.Et aduerte q̄ istud videt̄ ꝯ primā gl.
ꝗ ponit casum licet istud videt̄ veri⁹. Nea.
i ¶ Pro parte sua.¶ Idest possessionis sue pro vt
hēt ibi cōiūctā nō aūt expensas.i. nomine suo nā no
mine ꝛ parte sua pōt totū exercere vt seq̄t. Nea.
k ¶ Et volentibus.¶ † Nota ergo q̄ qñq3 ꝯiūct⁹
89 ꝓ parte exercet ius cōgrui in totū q̄ ē qn̄ ali⁹ cō
iunctus nō pōt exercere ꝓ parte sua vt supra in

consu.vbi domus.¶ Item si emphiteota hñs duos
collaterales quorū vnus est idoneus ad soluendū
canonē alius vero nō.dño nolente emere debet vē
dere idoneo ꝛ sic ius congrui cōpetit idoneo tan
tū.C.de iure emphite.l.fi. hoc casu non idoneus
habetur pro non cōiuncto cū non possit sibi vendi
ergo alius collateralis exercebit in totū. ¶ Item
si non vult licet posset vbi emptor vult vt hic sic
partes non petentiū vel nolentiū exercere iure cō
grui accrescent petentibus ꝛ volentibus exercere
sic ꝛ partes hereditatū nō petētiū ꝛ nolentiū succe
dere accrescent volentibus succedere.ff. de le.he
redi.l.si ex pluribus q̄ ius accrescendi transit ad
90 heredes vt ibi patet ꝛ facit.C.qñ nō pe.partes.l.i.
¶ † Itē est dare aliū casum vbi qs coniunctus ꝓ
parte hēt in totū ius cōgrui.Pone.n.q̄ ego habeo
duo predia cōiuncta quorū vnū est predio tuo cō
iunctū ipsumq3 vendidi titio tu petis a titio totū
ipsum prediū iure ꝯgrui ego peto me admitti ꝓ
parte qa remansi collateralis quid iuris. Rñdeo
q̄ a titio cui vendidi non possum petere ius con
grui ar.l.vendicantez.ff.de euic.ꝛ quia ex quo vo
luntarie vendidi nō possum venire contra vendi
tionem meaz videor enim impugnare quod feci.
¶ Item quia videor allegare q̄ potius mihi con
iuncto cōpetiisset emere a meipso q̄3 titio remoto
cui vendidi quod est incongruum ꝛ absurdū.¶ Itē
quia vendo titio videor iam repudiasse sibi illam
congruitatem seu ius congrui.C.de re iudi.l.ad so
lutionem.ꝛ.ff.de inoffi.te.l. si. in prin.ꝛ.C. de pact.
inter emp.ꝛ ven.l.cōmissorie dico ergo q̄ ius con
grui tibi soli competit cū tu solus ex collateralib⁹
habilis ad ius congrui me non petente exercere.
91 ¶ † Sed pone q̄ tu emisti a titio dictum predium
iure congrui ego peto a te ipsum prediuz saltim
pro parte iuris congrui q̄ remansi collateralis
Respondeo videtur q̄ nec hoc quidez possim qa
sicut non possum aduersus titium sic nec aduer
sus te.omnes enim defensiones que adiuuant ti
tium adiuuant te.ff.de cōtrahen.emp.l. doli.§.i.
ꝛ.ff.de diuersis ꝛ tempo.prescrip.l. de accessioni
bus in prin.cum concor.ibi positis sufficit enim q̄
semel possidere cepit ex voluntate mea.ff. quorū
lega.l.i.§.prodest aūt.¶ Item quia hec lex muni
cipalis dat tibi potestatem emendi a titio insolidū
iure congrui tui non obstante quia ego sum colla
teralis quia cum potuerim exercere ius congrui
aduersus titium cui vendidi ergo portio mei non
petentis exercere accreuit tibi petenti vt supra l
consuetu.vbi domus ergo post q̄3 emisti iuste inso
lidum possides eodem non obstante q̄ sim collate
ralis alias hec lex esset elusoria q̄ est contra.l.si ꝗ
ter.ff.de iudiciis.ꝛ esset captiosa quod esse non de
bet extra de verbo.significa.c.abbatem circa finē.
¶ Sed videtur contrarium esse verum quia ra
tio quare non possum contra titium exercere ius
congrui est quia vendidi titio que ratio cessat in
persona eius qui emit a titio cum mihi ex noua tua
emptione nascatur mihi quodam alium nouum
ius congrui. Neapo.
92 l ¶ Nisi. † Et sic coniunctus pōt pro medie portio
ne alijs nolentibus totā possessionem petere iure
ꝯgrui ꝛ tunc emptor non potest ipsuz excludere ꝛ

fic ius congrui primo accrescit coniunctis a lateri-
bus vt hic deinde accrescit substitutis .i. capitibus
que sunt substituta lateribus deficientibus vt su-
pra in consue. vbi domus Item in lateribus nō ca
pitibus puta rustico vel ecclesia ⁊ alijs vt ibi ⁊ sic
lateribus siue noluit ꝑ se siue non possunt exerce-
re ius ꝯgrui virtū
hoc ius possitecdi
manifestū est qnō
qa eo ipso ꝙ non
vult ꝑ parte sua
exercere accrescit
ꝯiūctis primo il
lis qui sunt coniū
cti ex eodem late
re qa ex quo nō
lens habetur pro
non latere ergo
alias inuenitur so
lus in eodem la-
tere vt ꝓhac cōsu.
In secundo respō
so vno autē late
re in tantum de-

a SI quis habet domum
inferiorem b solo imme
diate coniunctā ⁊ alius ha
bet domum superiorem su
pra ipsam domum inferio
rem constitutam ⁊ eorū ali
quis domum suam vendat
siue habens inferiorem si
ue habens superiorē: alius
qui non vendat domū suā
c potest iure congrui d ab
emptore e ipsam petere ex
clusis habentibus domos

ficiente accrescit ius congrui alteri lateri ⁊ nō ca-
pitibus qa quandiu super sunt latera non est veni-
dum ad capita vt supra in consu. vbi domus ⁊ pa
tet hic vbi vnus solus collateralis potest totā pos
93 sessionē habere iuris cōgrui. ¶ †Sed an dūo col-
laterales possunt cedere hoc ius cōgrui vni remo
to in ꝑiudiciū capitū. Rūdeo nō qa eo ipso ꝙ col
laterales nolunt vel nō possunt vti iure cōgrui de-
sinunt esse collaterales ⁊ non habentur ꝓ lateribꝰ
vt hic. Item si nō possunt vti supra cōsu. vbi domꝰ
in principio. ¶ Itē qa illud ius cōgrui est plurimū
reale ex vtroq; latere .s. actoris ⁊ rei qa datur pos
sessori habenti rē coniunctā que petitur vt supra i
cōsue. i. ⁊ ij. Ergo nullo mō potest cedi nisi ipsa res
vicina cederet sicut dicimus i seruitute mere rea
li. ff. de seruit. ru. pre. l. ꝓrorsa ⁊ sic ius ꝯgrui transit
cū ipsa re vēdita cū ista congruitas ratione rerū cō
94 iunctarū sit introducta. ¶ †Sed qd si emptor erat
coniunctus similiter ex eodē latere an possit ꝑ por-
tione sua excludere nolentē exercere ius ꝯgrui di
cēdo Dñe tu es coniunctus possessioni quā emi in .x.
cānis ⁊ ego similiter sū coniunctus in .v. sicut tu vis
exercere ius ꝯgrui ita ⁊ ego ⁊ sic tu nō potes exer
cere nisi in parte tua vt hic patet in textu. Rūdet
ille nūc nō dicor habere partē sed totū ius cōgrui
cū sim solus collateralis. ¶ Itē tu nō potes aducere
tuo teipsum exercere ius cōgrui vnde dico actio-
nē tuā esse ꝯfusā cōfusione successionis licet singu
laris exēplo creditoris nā tanq̄ creditor successisti
in re illa tibi debita iure cōgrui ergo suscitari nō
nō pōt re. C. de pac. l. debitori ⁊ ad. l. fal. l. licet. ⁊ ff.
solu. l. stichū. §. aditio ⁊. ff. ad trebel. l. deducta i ꝑn.
⁊. C. de here. acc. l. vt debitū ⁊. l. se. ¶ Itē vr conti-
sa cōfusione dominij sicut seruitus prediallis. ff. de
seruit. vr. pre. l. si quis edes. ¶ Sed certe dato ꝙ
sit ꝯfusa dicit emptor dñe tu emis a me mō ⁊ sic
virtute huius noue emptionis nouū ius cōgrui mi
hi cōpetit vt sic pristinū cōgruū mihi cōpetens ⁊
cōfusū nouo spiritu reuiuiscat cū qualis est talis.

vendit ⁊ sic cū onere cōgrui existēti reuiuiscat vt
ar. ff. de le. i. l. legatū. §. fundꝰ simile ē videre si de
massa tua ⁊ mea fiat vna cōis diuisū ē ꝯfusū sic. ff.
cōi. di. l. arbor in ꝑn. Si tū diuidat cessat ꝯfusio ⁊ re
uiuiscit vnicuiq; diuisū suū licet ex nouo spiritu di
uisionis vel dic: ꝙ licet nō possim petere iure ac. iā

coniunctas ex lateribus ⁊
ex capitibus. f Insuper si
quis habet domum cōmu
nem ꝓ indiuiso cū ali
quo ⁊ partem suam vendat
tunc alius qui partē suam
non vendat potest iure con
grui ab emptore alterius
partis partem ipsam pete
re exclusis omnibus alijs
h ⁊ idem in fundis terris
⁊ alijs rebus immobilibus.

ꝯfuse possū tñ ꝯ
seq iure exceptiōis
ff. de seruit. l. papi
nianus. ¶ Nā qñ
q; resuscitat vtilis
potiq̄ iure cōfusa
directa vt pulcre
notat. ff. ad trebel.
l. debitor in gl. di
cit qdā in fi. ipsiꝰ
glo. i. sua actio sit
extincta de iure
ciuili hēt tñ locus
exceptio. ff. de ca
diminut. l. i. §. p.

a SIgas habet
hec ꝯsuetu
do ⁊ sequens tra
ctauit specialiter de domibus qualiter iure cōgrui
debeant. ¶ Precedētes vero ꝑmixte locute sunt
¶ Itē hec ꝯsu. loqtur de duobus domibus positis
vna supra aliā vsq; ad ver. insuper ⁊ ibi vero loq
tur de domo cōi vsq; ibi ⁊ idē ibi vero extēdit qd
dixit in domo ad alia bona stabilia. ¶ Et ppea di-
uidit in quatuor partes. ¶ In prima ponit talē ca-
sus. Quidā hēt cellariū ponticale vel aliā domū so
lo immediate cōiunctā alius habet de sup aliā domū
ad quā hēt ascēsū aliūde forte q̄s p cellariū seu
domū inferiorē mō vnus istorū vendit. Quero an
alius hēt ius ꝯgrui ꝯ emptorē. ¶ In secūda parte
rūdet ꝙ sic. ¶ In tertia dicit ꝙ si aliquis hēt rē cō
munē cū aliquo ꝙ isti cōsortes habet ad inuicem
ius ꝯgrui. ¶ In quarta parte extēdit hoc ēt ad fū-
dos ⁊ terras cōes. Secūda pars incipit ibi. Alius
q nō vēdit ⁊c. Tertia incipit ibi insup. Quarta ibi.
95 Et idē ⁊c. ¶ †Ex ꝑmissis ꝯsuetudinibus ⁊ istis no
ta ꝙ in rusticis sunt duo cōfinia tantū vt supra in
secūda ꝯsue. capita ⁊ latera. In vrbanis vero sunt
ipsa. s. latera ⁊ capita vt supra in prima ⁊ secunda
ꝯsu. ¶ Itē sunt duo alia. s. cōfiniū domus superio-
ris ad inferiorē ⁊ ecōtra de quo loqtur hec cōsue.
¶ Itē confinium membrorū eiusdem domus de
quo loquitur se. consu.
96 b ¶ Solo immediate † Sed quid si non est in so-
lo mediate coniuncta sed est inter inferiorē ⁊ supe-
riorē. Rūdeo ꝙ tūc habet locū sequēs ꝯsuetudo.
97 c ¶ Potest † Nisi sit ecclesia rusticus vel res pu
blica vt ē in ꝯsue. si ecclesia. Nā hec ꝯsu. nō est in-
ducta ad includēdū i hoc casu ꝑsonas exclusas ab
hoc iure. sed ad excludendū latera ⁊ capita vt hic
98 sequitur. ¶ †Itē qd si inferior ē duorū ꝑ diuisio an si
superior vēdit qlibet iferior ꝑ parte qua ē subditus
Rūdeo sic sicut in latere vt ē pri. cōsu. Neap.
ADDI. De hac addictiōe pōt vide Alber. in
dictio. verbo potest.
99 d ¶ Ab ēptore ⁊ repetere hic ē dicti i gl. i v̄bo ab em
ptore ē in consu. vbi domus Addictio. Neapo.

100 e ¶ Ipsam † Siue sit maior siue sit minor cuꝫ nõ distinguat. Neapolis.

101 f ¶ Insuper † Iste vers. tractat de congruo communionis ꝛ dicit in summa ꝙ quis tenetur vendere rem suam potius consorti suo q̃ alii hoc dicit ꝛ sic corrigitur. C. de contrahen. empt. l. dudum in principio. C. de cõmuni. re. alie. l. falso cum concor.

a Si domus habet tria membra siue solaria siue plura vnum supra aliud ꝛ sit diuersorum dominorũ ꝛ vnus ipsorum dominorũ vendat suum solarium emptor tenetur ipsum solariũ emptum iure congrui dare habenti solarium proximũ ex parte inferiori ipsi solario vendito vt si sint tria solaria ꝛ vendatur solarium medium habens domũ inferiorem ꝛ contiguam ius congrui pro solario medio vendito exercere potest ex

¶ Sed si habent communem cum ecclesia vel republica. Respõdeo vt supra proxima consue. dixi.

ADDI. De ista prepositione insuper vide Alberi. in dictio. in verbo insuper.

102 g ¶ Pro indiuiso. † Quid si pro diuiso. Respõdeo tunc habere locũ precedentia iura. Et primo competat superiori vel inferiori. Secũdo lateribus. Tertio capitibus vt supra in glo. prima dixi ꝛ dicam infra proxima cõsuetudine. Neap.

b ¶ Et idem ideo hic ita seperatim posuit extensiue quia hec consuetudo ꝛ sequens tantum de domibus loquuntur. Neapolis.

ADDI. De ista dictione idem vide Alber. in dictionario in verbo idem.

103 a Si domus † Precedens consuetudo non facit distinctionem membrorum seu solariorũ sed domorum ꝛ sic loquitur pluribus domibus sitis vna sub alia quocunqꝫ solario habeant hic vero loqui de vna domo habente plura solaria vnũ sub alio. ¶ Sed quomodo sciemus ꝙ sit vna domus habens plura solaria de qua hic loquitur an sint plures domus vna sub alia. Respondeo si plura solaria habent ꝛ vnum aditum erit vna domus. ff. de leg. i. l. predys. §. balnea. ꝛ. §. se. ꝛ ita loquitur hec consu. Si vero habeat diuersos aditus sunt diuerse domus ꝛ ita loquitur precedens consu. loquitur ergo hec consuetudo des finibus membrorũ ¶ Et diuiditur hec consuetudo in duas partes. In prima ponit talem casum. ¶ Quidam habens plura solaria in vna domo ita ꝙ per vnuꝫ ascenditur ad aliud est vnus ingressus primo a cellario seu porticali vsqꝫ ad supremum vnus vendit solariuꝫ suum queritur cui debeatur ius congrui in secunda. Respõdet ꝙ debetur ius cõgrui proximo subteriori descensiue ꝛ si subterius venditur debetur proximo superiori ascensiue ꝛ hoc dicit. Secunda pars incipit ibi emptor tenetur ꝛc. ¶ Nota ex hac consuetudine ꝛ precedenti ꝛ superiori vbi fundus ꝛc. ꝙ domus habet quandoqꝫ siue potest habere. v. confinia per quorum quodlibet potest peti ius congrui nam habet latera ꝛ caput vt eadem consu. vbi fundus. Item infimum superioris ad inferiorem ꝛ econtra. Item habet confinium communionis vt supra proxima consu. Item habet confinium

104 membrorum vt hic. ¶ † Sed pone me habere domum cõmunem cum aliquo ꝛ supra hanc domum est quedam alia domus puta titii ꝛ subtus est quedam alia sempronii ꝛ iuxta eam a lateribus dextra ꝛ sinistra domorũ sunt alie diuersorũ hominum quero ꝙ confinium preferatur. Respõdeo ꝙ primo competit consorti supra proxima consue. vsqꝫ insuper. Secũdo cõpetit subteriori. Tertio superiori vt hac cõsue. Quarto competit lateribus. Quinto capitibꝰ vt supra in consu. vbi fundus. Tres dicas simplicibus questionibꝰ ¶ Sed quare ius congrui potius cõpetit subteriori

cluso habente extremum solarium quod superius constitutuꝫ est. Et similiter vẽdatur solarium extremum supra quod solarium aliud solarium nõ est habens medium solarium ius cõgrui poterit tantum exercere cũ ipsum solarium mediuꝫ sit immediate proximuꝫ dicto solario vendito ꝛ si vendatur solarium b finium ille qui habet solariuꝫ supra ipsuꝫ immediate possit illud iure congrui petere.

Respondeo quia substinetur eius onus. aut ꝙ in vno grauatur ꝛc. ¶ Item ad euitandum scandalũ suppeditationis quia non contra voluntatem inferioris superior emeret molestius suppeditaret ex quo possent scandala peruenire. ¶ Sed quare primo competit consorti est ratio manifesta quia maior coniunctio ꝛ eadem ratio est in omnibus premissis casibus. Neapo.

105 b ¶ Finium † Et sic nota ꝙ nota ꝙ ius congrui. Primo descendit de proximo in proximum. Secũdo ascendit de proximo in proximum. Tertio vadit ad latera. Quarto ad capita vt in precedentibus consuetudinibus. Neapoli.

¶ In quo casu fiat dicto coloni partiarii inquilini ꝛ coloni simplicis siue tenentis terram ad annuam pensionem prestandam in pecunia victualibus vtensilibus rebus. Rubrica.

1 ¶ † Hec rubrica duo ponit genera colonorum. s. coloni partiarii ꝛ coloni simplicis. Item inquilini. ¶ Unde pro plena intelligentia rubri ꝛ nigri oportet scire quot sunt genera colonorum ꝛ quot inquilinorum. ¶ De primis tractatur. C. de agri. ꝛ censi. in rubrica li. x. de secundis tractatur. eo. ti. l. diffinimꝰ quas glo. cum aliquibus additionibus lucide pertractabo seu recitabo dicens ꝙ genera colonorum sunt. x. ¶ Primo sunt coloni ascripticii ꝛ isti sunt de nouo per scripturam ꝛ aliud adminiculuꝫ. s. prescriptionis vel confessionis apud acta eo. titu. l. cuꝫ scimus adeo sunt annexi terre ꝙ dicuntur mẽbra terre eo. ti. l. cum satis in prin. etiam in medio dicit semper terre inhereant filii vero sunt ascripti sine predictis adminicul. confessionis apud acta eo. ti. cũ scimus c. l. diuinius adeo ꝙ si vẽditur predium

non valet pactum vt non sequatur predium eo.ti. l.ij. ¶ Secundo sunt coloni censiti qui licet sint ascripti prestent tamen certum censum vel pensiones annuatim in hoc differunt ascripticijs qui prestant in certam puta dimidiam vel simile vt nota.C. in qui.ca.colo.censi.l.ij.li.xi. Et isti censiti sunt forte q habent laborandias qd non credo vt infra qui heredes in locatione succedunt. ¶ Tertio sunt coloni perpetui donec viuunt.C.de mendicantibus validis.l.i.li.xi.vbi dicitur ꝙ aliquis validus ⁊ fortis facit se videri egrum propter appositiones herbarum vel aliter sicq; mendicat ꝙ qui ipsum perdit vel accusat habet nomen imperpetuo colonatum Si est liber.si vero est seruus habet dominium in eo. ¶ Quarto sunt coloni conditionales vt si per xxx.annos colonaria conditione detenti sunt nullo pacto vel scriptura.C.de agri.⁊ censi.l. cum satis. §.f. ¶ Quinto sunt originarij vt qui sunt nati ex ascripticijs i terra e.l.§.⁊ hoc.e.ti.l.ne diuer⁹. ¶ Sexto sunt coloni inquilini qui habitant ⁊ colunt fundum ⁊ isti dicuntur perfecti coloni vt nota.eo.titu. diffiniuimus in principio.ij.glo. Et hoc forte cum nummis vel victualibus colit esset alias partiarius ⁊ socius:vt statim dicam ⁊ istos nos vocamus corisanos. ¶ Septimo sunt simplices qui nūmis vel alia certa mercede colunt titulo locationis eo.ti.l.per colonum ⁊.C.locati.l. emptorē.⁊ meliu s.C. e.l.si merces.§.apparet ⁊ ita sumitur in hac Rubrica,Sed glo.in Rubrica de agri.⁊ censi.li.xi. ¶ Item sunt simplices coloni nam ⁊ de hijs hic dicitur.C.e.l.per colonum dicit large poni a stricto solo vel non ⁊c.ergo colonus simplex dicitur siue sit ascriptus solo siue non cuius contrarium dicit eo.ti.l.ij.vbi dicitur ꝙ qui vendit predium non potest priuata pactione ascripticium retinere dicit glo. secus in colono simplici.C.locati.l.emptorem ⁊ sic colonus simplex est qui nō est annexus rei sed separari potest ascriptus vero secus ⁊ sic specifice dicitur. ¶ Octauo sunt coloni partiarij ⁊ isti sūt quasi socij.⁊ competit actio pro socio dicta.l.si merces §.apparet. ¶ Nono dicuntur coloni extranei qui pͦ sunt familie rustice vt bene colant ⁊ isti alibi habitant ꝙ in fundo.ff.de fundo instruc.l. quesitum.§. queritur.⁊ isti forte sunt magistri mansarij. ¶ Decimo sunt coloni liberi qui stant in rure seu casali. Et sic omnes habitatores casalium dicuntur coloni quasi stantes in colonia.C.ne rusticani ad nullū obsequium aduocentur.l.i.⁊.ij.li.xi. ¶ Quero igitur de quibus colonis intelligitur hic titulus vt fiat preceptum secundum formam huius consuetudinis. Respondeo videtur ꝙ nondum de censitis ascripticijs quia certe seperari non possunt. ¶ Isti enim non sunt cogniti hoc iure municipali cum nō habeantur in pertinentijs ciuitatis Neapoli nec hoc volumine nominentur ergo de eis non intellexit ar.insti.de heredi.ab inte.§.emancipati. ¶ Itē quia rubrica signanter expressit eos de quib⁹ voluit legem imponere.ergo non debemus eam extēdere.ff.sol.matrimo.l.si vero.§.de viro. ¶ Sed certe iste titulus loquitur de omnibus qui tenent possessiones alienas nomine alieno ⁊ respondent ex illis de domino possessionis siue de omnibus fructibus terre vt simplices coloni qui nūmis colunt ⁊ sunt corisani seu bubulci vel bufurci seu quadrati siue de parte fructuum ad tempus vt sunt coloni partiarij vt hic siue respondent imperpetuum ipsi ⁊ sui heredes vt infra qui heredes teneantur.l.i.siue respondeant de pecunia vt sunt extellerij. siue de certa parte victualium vt sunt terrerij tenentes terraticum.siue de alijs rebus iuxta legem locationis vt in hac parte videtur.nō intelligo de fructuario emphiteotica feudatario.vel censuario ⁊ similibus ⁊ interrogetur virtute huius consuetudinis a quo teneant vsumfructum emphiteosim vel feudū ⁊ fiat preceptum eis de prestando censum vel seruitio vel emphiteotico redditu isti enī proprio nomine possident sibi ⁊ non alij.C.vbi in rem actio.l. ij.in prima glosa ⁊ sic impedimentum culture fieret eis potius ꝙ directo domino. ¶ Unde actio potius competeret eis ꝙ domino aduersus prohibētes vel molestantes. ¶ Inquilinorum autem quatuor sunt genera. ¶ Nam quidam est inquilinus colonus ⁊ hic est duplex.s.perfectus qui colit ⁊ nō habitat fundum conductum ea.l. diffiniuimus in principio magne glo.minus perfectus est qui colit ⁊ non habitat e.glo.circa medium. ¶ Dicitur enim inquilinus ab incolo.lis.quasi incolimus quia colit ¶ Item dicitur inquilinus qui habitat in rure domum conductam ⁊ edificatam.Si vero edificanda dicitur superficiarius e.glo.in fi. ¶ Item dicitur inquilinus qui habitat in domo conducta in ciuitate siue in rure inquilinus dicitur ⁊ propterea dicit textus colono frui.⁊ inquilino habitare licere debet nec distinguit vbi habitat.ff.loca.l.si merces.§.l.⁊ tunc similiter dicitur ab incolo incolis.i. habito. ¶ Inde incolari ⁊ incola secundum. Hugonem ⁊ pap.⁊ sic inquilinus quasi incolinus.i. habitator ⁊ isto modo sumitur proprie ⁊ stricte. ¶ Strictissime vero colonus in villa Inquilinus in ciuitate.ff.de acqui.posses.l.si id quod.§.i. Neapo.

a SI est questio pone casum titius conqueritur de sempronio ꝙ sibi impedit culturam terre seu precipere fructus aut pensiones ex domo vel terra ⁊ propterea fecit ipsum ad iudicium vocari ⁊ comparens in iudicio cum partiario seu colono similiter vocato eo qui dicitur impedimentum prestare predictam querelam proposuit. ¶ Queritur quod erit officium iudicis in hoc casu Et hoc primo ⁊ secundo respondet ꝙ siue libello seu veritione in scriptis iudex deferet sacramentum partiario vel colono cuius videlicet sit partiarius vel colonus ⁊ iuxta eius sacramentum faciet sibi mandatum de respondendo de fructibus seu pensione. ¶ Tertio respondet duabus tacitis questionibus. videlicet an per hoc mandatum fiet preiudicium questioni proprietatis seu possessionis ⁊ dicit ꝙ nō

2 ¶ † Item an possit partiarius vel colonus conuenirisa sempronio damnum passo per eius periurium vel mendacium.⁊ Respondet ꝙ sic hoc dicit hec consuetudo. Neapo.

b ¶ Questio idest querimonia vt sequitur ⁊ sic ponitur.C.si.regu.l.ij.aliter ponitur primo ver.⁊ questioni proprietatis ⁊c.vt ibi dicam. Neapo.

3 c ¶ Ciues † Sed an inter rusticos ⁊ villanos casalium ciuitatis Neapolis habeat locum hec consu.videtur ꝙ non quia tales non sunt ciues a ciui-

a tante dicantur. ff. de re. du. l. i. ¶ † Itē quis ciuem facit altera de quatuor causis .s. origo manumissio ad optimo & alectio. C. de incolis. l. ciues quidem sed nulla istarum cadit in rusticis & villanis. nec debemus legem extendere presertim municipalē ff. ad municipa. l. constitutionibus. ¶ Sed premissis non obstantibus cōtra puto. ¶ Primo quia supra in prohemio consuetudinis habe re locum in ciuitate Neapo. & eius districtu ¶ Itē quia quantum ad iurisdictiones na tus ex vico sequitur ciuitatē. ff. ad mu nicip. l. qui ex vico & extra de re scriptis. c. statutū. § .ii. vi. per Io. an dre. & de senten. excōica. c. si ciui tas e. li. & per In no. extra de pre bē. c. in lateranē. & sic licet non sunt ciues sunt tamen legi ciuitatis sub iecti. vt ex pre missis rationibus & legibus patet. Neapolis.

Si est b Questio inter aliquos c ciues Nea poli ꝙ forte vnus d prohi beat vel alter impediat e cul turam terre vel f perceptio nem fructuum vel etiam pensiones terre vel domus alius in cuius preiudiciū hoc fieri dicitur veniat ad iudicium cum partiario co lono vel inquilino g voca to ad iudicium eo ꝙ dicitur impedimentum prestare p̄ sente vel per contumaciam absente sine libello & h peti tione aliqua si tactis sacro sanctis euangelijs partia rius colonus vel inquilinus interrogati per iudices di cant se esse partiarium colo num vel inquilinum eius in cuius preiudicium dici tur molestia fieri vel aduer

d ¶ Prohibeat
5 † Prohibere di citur siue verbis siue actu quocunqꝫ. ff. ꝙ vi aut clam. l. vim facit. § .i. & siue per se siue per aliuꝫ pro hibeat. e. ti. l. prohibere. ¶ Item qui necessaria ad culturam debi prohibet culturam prohibere vide tur. ff. de mor. inferen. l. i. § . edificare & de itin. ac tuqꝫ priua. l. veteres & l. apparet in prin. ¶ Sed an requiratur prohibitio in terra Rñdeo ꝙ sufficit & extra fieri. ff. de mor. inferen. l. i. § . i. Neapo.
e ¶ Culturam per ꝙ videtur prohibere ipsuꝫ pos sidere. ff. vti possi. l. si duo. § . itē si videamus si au ctor. Neapo.
6 f ¶ Perceptionem † Sed quid si vendidisti mi hi fructum huius anni talis terre tue vel obligasti mihi possessionem tuam acto ꝙ ego percipiam pē siones & fructus pro debito vel cum potestate ca piendi & insolidum retinendi an si capi iam posses sionem vel fructus iuxta potestatem mihi traditas vti poteris beneficio huius consue. Respondeo vi detur ꝙ sic quia hic loquitur indistincte non distin guendo prohibeatur iuste vel iniuste: & ego habeaꝫ postea recursum contra te de iure meo. Sed vide tur ꝙ si ego haberem probationem impromptu p quam liceret mihi dictos fructus precipere. Dico ꝙ cessaret hec consuetudo quia hodie constat ho die agamus. ff. vti possel. leg. l. is a quo & ff. de car bo. e. l. iii. § . cuꝫ & ff. ad tre. l. ille a quo. § . t. & de ex cep. doli. l. dolo. ¶ Nec est de mente huius consue tudinis talem potestatem & conuentionem tollere alias si non esset impromptu probatio non credo differri hoc mandatum propter fraudem que fie ri posset & pro hoc videtur glo. C. de edic. di. Adri. toll. l. ij. in prima glo. ¶ Simile de sententia q̄ man datur executioni nulla exceptione obstante nisi ex ceptio probetur i prompttu tunc. n. impeditur execu tio nisi sit presum ptio contra oppo nentem vt nota. Ber. extra de in integrum restitu. c. suscitate in glo. hoc regulare & p hoc. C. quando p uoc. non est nec. l. i. & extra de re. iu di. c. de cetero. ¶ Item retarda tur executio si op ponitur quando ē per falsos testes vel instrumēta p latuꝫ extra de fal sis. c. i. & ib. p Ber. c. si ex falsis alle ga. per totum & p Inno. extra de of fi. dele. c. cuꝫ in iu re peritus & ple nius per Ber. eo. ti. c. pastoralis & p Innoc. de testi. c. veniens. ¶ Hoc etiam monstratur euidentissima ratione quam po suit dominus Andreas de bar. C. de agri. & censi. l. si coloni. li. xi. vbi querit ipse si ago contra te inter dicto recuperande possessionis an sit audiendus. Si dicis paratus sum probare de iure meo. l. do miny vel alio hodie constat hodie agamus & dicit ꝙ non duplici ratione. ¶ Primo in fauoreꝫ spolia ti. ¶ Secundo quia in predictis casibus posita in. l. si is a quo cum concordantijs suis est summaria cognitio facienda. ¶ Et propterea sicut leuiter ag noscuntur ita leuiter impediuntur sicut cum peti tur restitutio rei vbi desideratur plena cause co gnitio extra de offi. dele. c. consultationibus & ideo non sic de facili impeditur extra de restitu. spoli. c. litteras sed in proposito summatim proceditur ad petitionem mei molestati cōtra molestatorē. Ideo ita summatim impediat per eius obiectuꝫ impro 7 ptu & hoc teneo pro vero. ¶ † Per qd videtur ip sum prohibere possidere. ff. de acqui. possessio. l. qui vniuersas. § . quod per colonus in glo. apprehendē te & in. l. Quis. § . i. in glo. magne Additio. Nea.
8 g ¶ Vocato † Non ergo videtur sufficere quod vl troneus veniat Nam vt testis videtur adhiberi vt innuit. Respondeo licet non simpliciter vt testis cū de facto suo aliquando videtur deponere ergo vl troneus non sufficit in auct. de testibus. § . si vero deducēs in glosa super verbo denunciatio &c. & de

sarii molestiam inferentis eius dicto statur quantum ad hoc tantū vt mandetur ei iudices ꝙ de fructibus respondeat reddutibus & pensione rei illius cuius se i esse dicit inquilinum par tiarium vel colonum & k q̄ stioni proprietatis & l pos sessionis terre vel domus nullo per hoc preiudicium generando Sed iure quoli bet tam super proprietate ꝙ possessioni vtriqꝫ parti in tegre reseruato necnon & iu re quod leso competit vel competere potest cōtra par tiarium colonum vel inqui linum propter m periuriuꝫ n mendacium siue doluꝫ ip sius inquilini partiarij vel coloni.

tabu.exhiben.l.ij.§.exhibere.¶ Est ergo vocãdus
colonus ⁊ hoc prout hoc verbum vocato refertur
ad precedentia.si vero refertur ad sequentia pa-
ret ꝙ est vocandus ille qui dicitur impedimentũ
prestare ⁊ siue sit presens siue per contumaciã ab
sens habet locum hec consuetudo ergo si esset cle
ricus cessante hec consue.cum non possit vocari in
ius in curia seculari.x.di.c.primo presertim si est i
grauamine.Item consuetudo laicorum non ligat
clericos extra de consuetudine.c.i.¶ Innocentius
tamen dicit eo.ti cum dilectus in fi.credimus ꝙ si
consue.non est specialiter contra aliquam ecclesiã
sed generaliter contra omnes tam contra ecclesiã
ꝙ contra alios sufficit prescriptio.x.annorum sicut
contra alios Ita contra ecclesias que opinio dura
videtur vt dixi supra in prohemio circa finem. in
glo.qui tenor.vnde dico ꝙ hec consuetudo non ha
bet locum cõtra clericos notorios quos iudex scit
non esse de iurisdictione sua secundũ materiam.ff.
si qs in ius voc.non ierit.l.ex quacunqʒ causa ⁊ de
iudicis.l.si quis ex aliena ⁊ nota Ber.extra de re
script.c.super litteris super verbo forsan ⁊c.⁊ idẽ
dico in omnibus qui nõ possunt in ius vocari si cõ
stat iudici tales esse.ff.de in ius vo.l.ij.⁊ sic non po
9 test tales vt contumaces procedi.¶ † Si cõtra ve
ro esset dubiũ vt qa clericus citatus fuit vt laicus
tunc enim si non declinauit forum in contumaciam
eius possit partiarius vel colonus fieri mandatum
secundũ hanc consuetudinẽ.nam certum est dictũ
clericum fuisse contumacem cũ debuit compare-
re ⁊ priuilegia allegare.vt di.l.ex quacunqʒ cau-
sa idem si fuit presens ⁊ non declinauit forũ vt va-
leat dictũ mandatum ar.ff.de serui.l.i.§.i.Nas ex
ipso mandato non fit preiudicium clerico quantus
ad possessionem seu proprietatem vt hic nec quan
tum ad iurisdictionem seu dignitatem nulla enim
iurisdictio exercetur in ipsum vt in sequenti glo.
dixi.Si vero declinatur forus an postea in foro ec
clesiastico seruetur hec consuetudo dixi supra in
prohemio in glo.qui tenor.⁊c. Neapo.
ABBI. Ad hoc ꝙ clericus sub nomine clerici
citatus puta cito titium clericum a iudice nõ suo
nõ comparens non erit contumax doctores in.l.ij.
per hunc allegatam.ff.de in ius vocan.
b ¶ Petitione † Non ergo petitur aliquid fieri
9 seu mandari prohibenti vel impedienti.¶ Sed an
debeat constare de impedimento vel prohibitione
videtur ꝙ sic vt in principio huius consuetudinis.
¶ Sed contra puto quia nullum decretum inter-
ponendum est contra illum qui dicitur impedire
nec sic sibi aliquod mandatum vt hic ⁊ propterea
non est inquirendum aliquid contra eum qa vbi
decreto opus non est non requiritur cause cognitio
ff.de offici.preside.l.nec quicqʒ.§.vbi decretum ⁊.
ff.de regu.iuris.l.omnino quecunqʒ cause ⁊c.secũ
dum Azo.¶ Sed contra illum qui dicitur impedi
re non est interpretandum decretum ergo nec est
contra eum adhibenda cause cognitio. ¶ Ad qd
ergo vocatur.Respondeo vt sciatur ab eo de pro-
hibitione vel impedimento ⁊ siue neget siue confi
teatur potest fieri subscriptum mandatum vt su-
bicit nisi non iustam causam prohibitionis alleget
in promptu vt supra i alia glo.dixi ⁊ propterea vo

catur.¶ Item vt videat sacramentum partiarij vt
coloni sufficit ergo allegare impedimentum vel
prohibitionem ⁊ ita loquitur in principio huius cõ
suetudinis. Neapolitanus.
10 c ¶ Cuius esse dicit † Sed quid si colonus vel in
quilinus se dicit esse colonum vel inquilinum mo
lestiam inferentis dicit tamen habuisse mandatum
ab eo ꝙ respondere deberet de fructibus impedi
mentum passo dicit impeditor non debet credi co-
lono vel inquilino nisi in hoc.s.cuius sit colonus vel
inquilinus vt hic ⁊ sic vltra interrogari non debet
⁊ si sine interrogatione dixit verbosus est. Respon
det alius aduersarius oportet te aut totum dictum
approbare aut totum reprobare alias iudex tales
inconstantiam recusabit.s.partim approbare ⁊ par
tim reprobare dicta testis.C.de testi.l.si qua⁊ fa-
cit.ff.de administra.tu.l.cum queritur ⁊ de leg.i.l.
legatarius ⁊ de procur.l.in cause primo. Respõso
⁊ de damn.infec.l.pretor in fine ⁊.C.de sententijs ⁊
interlocuto.om.iudi.l.papinianus.¶ Sed primum
verius quia limitata est fides colono sicut in serui
tute dixi supra in consu.non creditur seruienti sic
hic in tabellione cui creditur quod scripsit.Sed ꝙ
sic aptum fuerit non creditur sibi soli.C.de falsis.l.
si quis decurio.¶ Sic est in medico cui credit de
infirmitatibus alicuius nõ tamen sibi creditur de
alijs factis.C.de re mili.l.semel causarias.C.de te
sti.l.iurisiurandi.¶ Sic in interprete vero.l.ad id de
putato cui creditur circa interpretandũ.ff.de ver
bo.ob.l.i.in fi.nõ tamẽ de alijs factis quia vox vni
us vox nullius dicta.l.iure iurandi.¶ Sic dicim⁹
in curioso ⁊ irenarcha ⁊ alijs officijs ⁊ publicis ⁊
priuatis vt plene dixit Cy.in.d.l.iuriurandi.¶ Sed
quid si molestiam ⁊ impedimentum passus ⁊ eius
aduersarius veniat ad iudicium quilibet cũ colo-
no vel inquilino suo eiusdem possessionis ⁊ vnius
dicat se inquilinum vnius ⁊ alijs alterius in eadem
possessione quid fiet.Respondeo ꝙ aut quilibet di
cit se inquilinum ex conuentione tantum ⁊ tunc pa
riter vtriqʒ fiat mandatum vt hic conetur tamen
causam iudex tunc inquirere ⁊ punire periurium
¶ Si vero vnus dicit se inquilinum ex conuentio-
ne tantum.Alius vero ex conuentione ⁊ prestatio-
ne fructuum seu pensionis ⁊ tunc fiet mandatũ isti
tantum quia istis magis est conforme mandatum
hic contentum ar.ff.cõmuni.diui.l.vt fundus ⁊ hoc
cum diceret insolidum. ¶ Sic vero diceret pro
parte ⁊ tunc fieret mandatum vtriqʒ quantumcũ
qʒ vnus ex conuentione tantum ⁊ alius ex cõuen
tione ⁊ prestatione quia possunt ista mandata sine
aliqua inconuenientia simul pati.¶ Sed qd si vn⁹
diceret se colonum esse insolidum ex conuentione
⁊ prestatione prohibentis ⁊ alius colonus dicit si-
militer se colonum prohibiti ⁊ sic implicatur im-
possibile cum duo non possunt insolidum eodẽ tẽ-
pore percipere fructus eiusdem rei.Respõdeo cũ
videantur suspecti nullum mandatum faciat iudex
11 sed conetur inquirere veritatem.¶ † Sed quid si
dixit esse inquilinum vel colonum titij nomine sem
pronij.Respondeo ꝙ eius fides est limitata in hoc
tantum.s.cuius sit inquilinus vel colonus ergo nõ
creditur vltra vt in sequenti consuetudine. vno.⁊.
sunt dicta eius.s.ꝙ est inquilinus titij ⁊ ꝙ nomine

sempronij. In primo dicto statur vt hac consu. In
secundo non vt in sequenti cõsu.ar.ff.de arbi.l. cel
12 sus. ¶ † Item quid si vigore instrumenti cepi pos-
sessionem fundi tui insolutum vel aliter iure domi
nij te inuito tu vero vadis ad iudicium cum por-
tario an fiet sibi mandatum iuxta formam huius
consuet. Respon-
deo sic sed ego
potero postmodũ
prohibere parta-
rium quia cũ sũ
nouus dominus
titulo singulari si
ue ex causa em-
ptionis siue vsufr.
siue legati non te
neor stare veteri
colono .C.locati.l.
emptorem .ff.e.l.
si merces .§.i.&.l.

¶ De testimonio Rusti-
corum. Rubrica.

In causis b ciuili-
bus preterquam in ca
su in proximo capi
tulo contento & in seruituti
bus rusticis contra ciuem
Neapolis dictum rustici fi

qui fundum.C.de vsufru.l.arbores.§.i. Neapo.
13 h ¶ Questioni † Sed quid si iam est mota et pen
det questio proprietatis seu possessionis. Respon-
deo non refert sit mote vel non cum hic non distin-
guitur. ¶ Item quia questio dicit omnis inquisitio
veritatis.ff.ad sill.l.i.§.questionem & ita vere sumi
tur hic. ¶ Que veritas regulariter & vt plurimum
inquiritur post li.con.licet in casibus specialibus
inquiratur etiam ante vt extra vt lite non conte.c.i.
per Inno. ¶ Item quia ex quo hoc mandatũ non
est preiudiciale et hic expresse dicitur non refert.
fiat ante vel post questionem motam super posses-
sione seu proprietate sicut dicimus in petitione he
reditatis que hodie non est preiudicialis questio-
nibus legatorum fideicõmissorum & debitorum &
propterea non refert sit locus petitionis heredita-
tis re.vel spe.secundum glosellam.C.de rei vendi.
l.ordinary que post cuz actores quesitores dicunt
& sic questio a querendo.extra de verbo.signi.c.fo
rus in prin. ¶ Item de iure tantum tres actiones
sunt preiudiciales.insti. de actio.§. preiudiciales.
Sed hoc mandatum nullo iure vel consuetudine
reperitur iudicialis cum preiudicialis dicatur q
per modum exceptionis preponitur vel quia alijs
questionibus preiudicat.vt no.dicto.§. preiudicia-
lis vel q habet ferendam sententiam limitare.C.
de ordi.con.l.ij.quod in hoc mandato non est & sic
nihil sapit naturam preiudicialis actionis. Nea.
14 l ¶ Possessionis † Nenne loco possessoris habet
qui vtitur.ff de den.l.aquilinus regulus l fi. ¶ Nã
quo ad possessionem hoc solum querimus an ha-
beat facultatem fructus percipiendi.ff.de acc. em
pti.l.Iulianus.§.possessionem autem posses.hoc so
lum querimus an habeat facultatem fructus per
cipiendi.ff.de acc.empt.l.Iulianus.§.possessionem
autem & per culturaz dicimus possidere.ff.vt pos
ses.l.si duos.§.item videamus. ¶ Item per percep
tionem fructuum dicimus etiaz possidere.ff.de ac
qui.poss.l.qui vniuersas.§.per colonum in glo.ap-
prehendentem nomine eius &c.&.l.quantum vero
§.i.in glo.magna. Respondeo predicta iura in hoc
casu restringi seu corrigi cum dicit non generari p
iudicium possessioni. Neapo.

15 m ¶ Periurium † Non aperit an possit accusari
de periurio sed dic non posse cum sit sacramentum
necessarium ex quo defertur a iudice non ex ma-
gna causa vt repertis claris probationibus cõtra
iurantem.ff.de in litem iurando.l.fi.& quia non est
iuratum parti sed curie.& propterea ipsa curia pos
set accusare de p
iurio reperta con
tra eum veritate.
Neapolita.

dem non facit.nisi sit legiti
mus numerus testium ru
sticorum productus & tunc
16 vsq ad summam vnius ta
reni amalfie pro quolibet
rustico teste.& non vltra cõ
tra ciuẽ rusticorum ipsoruz
testimonio credatur.

n ¶ Mendatius
¶ † Punitur aũt
mendax in dam-
no quod dedit vt
no.ff.de eui.l.fun
dus in vltima gl.
Neapolitanus.
ADDI. Quo-
modo puniat mẽ
dacium vide per
Bar.in.l.fi.ff.de rei vendi plene de mendatio vide
per Albe.in dictio.in verbo mendatium Cardi. in
ter.l.§.pri.de iureiurando vbi ponunt an pro salu-
te proximi licet mentiri.

¶ De Testimonio Rusticorum. Rubri.

1 a In causis † Hec consue.est inducta in fauorẽ
ciuium & modium rusticorum vt eorum testi-
monio non credatur contra ciues Neapolis nisi in
tareno vno amalfie pro vnoquoq; rustico fallit in
casu proximo & in seruitutibus rustici & hoc in cau
2 sis ciuilibus hoc dicit. ¶ † Sed quid in criminali-
bus. Respondeo ius cõmune seruari & sic secus vt
3 hic a contrario sensu. ¶ † Sed cur magis creditur
in criminalibus si est legitimus numerus quia cre
ditur de delicto & sic de vita & membri abscissiõe
potius quam in ciuili vt hic. Respondeo quia in cau-
sis ciuilibus potest quis prouidere sibi de testibus
4 idoneis q non sic in criminalibus. ¶ † Sed quid
in rustico contra rusticũ. Rñdeo seruari ius cõe cũ
in casibus eoz vel extra inter eos non debẽt cogi
adhiberi testes ciues & quia hec ꝯsuetudo est idu
5 cta in fauorẽ ciuiũ vt dixi. ¶ † Itẽ quero qui dicit
rusticus. Rñdet Mar. in consti.regni pro sequẽtes
que est in ri.de testi.& proba.com.& baro.libro.xi.a-
lias de pugnis sublatis super verbo villanus di-
cit sicut dicit ciuis qui habitat in ciuitate sic rusti-
cus vel villanus qui habitat in villa seu in rure.
Ego vero dico q rusticus dicit q facit opus rusti-
cũ seu rurale et si in ciuitate habitet. ¶ Rustici.n.
serui ab vrbanis non loco sed opere discernuntur
ff.de le.iij.l.cũ queritur.§.i.&.l.seruus vrbanus.
¶ Sed oppono de plebe rusticana vt dixi supra in
cõsu.vbi domus & hoc nisi fuerit oriundus de ciui
tate origo.n.nõ põt mutari.ff.ad municip.l. assum-
ptio cũ similibus & nisi si in ciuitate habitet ibiq;
semper agat & cõtrahat festaq; celebret ac balne-
is spectaculis & alijs cõmodis fruatur ibidem vt
6 e.ti.l.eius.§.i. ¶ † Sed quid si equaliter in ciuita
te & in rure cõuersatur videtur respici animus ei
us.e.l.eius.§.celsus. ¶ Sed si de hoc constare non
potest dico inspici primo vbi maiorẽ partẽ ãni mo
ratur.ff.

tatur. ff. de fundo instr. l. cū delanionis. §. sabin⁹ q̄ si nō cōstat inspici vbi pascūt ⁊ colūt ex l. l. questitus §. f. l. arist vertu. et rote a quoq; ⁊ pro hoc facit. ff. de le. iij. l. si fundus ⁊. l. qui saltum. vel inspicitur vbi fa cit opus et modo dixi. Neapo.

7 b ℭ Ciuilibus † In pecuniarijs seu de re familia ri nō ā intelligas de ciuilibus teni dentibus ad eun dictam Ita expo nitur ⁊ intelligit. C. quādo ciui. ac. l. f. ⁊ ita hic qd̄ ap parer ex eo qd̄ hic dicitur videli cet vsq; ad senté tiam. Neapo.

8 a S † In supe riori prexima con su. ponitur suo fa uorabile pro ciui bus contra rusti cos ⁊ eorū fides. ℭ Diuiditur aūt hec consue. in qua tuor partes. In p̄ ma ponit casū. In secunda ponit re sponsionem gene ralem. In tertia ponit exceptionē. In quarta respō det tacite obiec tioni. Secunda pars incipit ibi. Non obstāte. Tertia incipit. Nisi rusticus ⁊c. Quar ta ibi. Verum tamen ⁊c. ℭ Casus vero ponitur hic. ℭ Quidam rusticus vel villanus pertinentiarum Neap. sine titulo possidet quandam possessionem in pertinentijs seu districtu ciuitatis neap. quidam ciuis neapo. petit ab eo rem illam ad se legitime ptinere iure dominij vel quasi ⁊ in pcessu probat vnū de subiectis quatuor. s. q̄ rusticus vel antecessores eius aliquo tempore responderunt de fructibus vel pensione huic ciui. vel eius antecessoribus ab isto ciue ad pensionem vel laborandū vel si ci uis probat per instrumenta vel per instrumēta vi cinorum tūc possessio debet adiudicari ciui petenti prescriptione aliqua non obstante nisi rusticus habeat titulum per instrumentū. ℭ Predicta autem adiudicatio possessionis nō preiudicat iuri pprietatis hoc dicit. ℭ Et noto q̄ in hac cōsu. multa iura corrigūtur vt in fine patebit. Neapo.

a SI rusticus vel b villanus: terram: fundum: vel domum: vel rem aliam immobilē tenens impediatur ab aliquo ciue neapo. dicente rē ipsam immobilē de qua impeditur rusticus vel villanus ad se iure c dominij d vel quasi spectare ⁊ ciuis ipse probat q̄ rustic⁹ ipse vel e antecessores rustici eidē petenti vel antecessoribus petētis tēpore quocunq; de re ipsa immobili f semel saltē pensionē prestitit vel semel vt domino de fructibus respondit. vel si rusticus vel antecessores sui ab ipso questionē referente g tenuit ad pensionē vel ad laborandū. vel probat per instrumenta sua siue instrumentis que dicuntur noticie

9 b ℭ Villanus † Villanus dicitur a villa quasi ex villa ⁊ sic loco rurali natus etiam si alibi sit nutritus in omnibus enim spualet causa originis. ff. de v̄bo. sig. l. is q natus ⁊. l. vrbana familia ⁊ de le. iij. l. seruus vrbanus. §. ciui. ⁊ sic villanus de vno modo. s. origine. ℭ Et hic differt a rustico q dicitur ab opere rustico vt supra prima cōsuet. dixi. ℭ Item a loco. s. rure vt in predio rustico infra de in integ. resti. l. i. ℭ † Item differt a villico q̄a cōi colligēdorum ⁊ conseruandorū fructuum in villis ⁊ agris institutus. ff. de fun. instru. l. instrumenta ⁊. l. cum delanionis. §. de villico ⁊ no. in. x. col. de feu. guardie. c. l. 2. ff. de insti. act. l. si cū villico ⁊ sic villicus quasi

10

11 ville custos. ℭ † Itē villanus potest esse nobilis si ex nobili villa ortus fuerit vt fuit vulpianus ortus ex penica splēdidissima ⁊ nobili cyriorum colonia. l. villa. ff. de censi. l. i. i pri. Sic Virgilius mantuan⁹ qui ex vico. ℭ † Sed que nobilitas potest esse in villa cum villa sit locus ruralis. d. l. is qui ⁊. l. vrbana vel est⁹ locus vbi agri coluntur. ff. ad munici. l. eius. §. i. Respōdeo potest esse villa nobilis vt castellum ff. de le. i. l. si heres. §. victor hec villa castellū dicitur vicus vt ibi no. Neapo.

inter se h ⁊ alios acta vel instrumēta vicinorū habētiū terras fundos vel domos vicinos rei de qua re ertur

12 questio Designantia in demōstrationē i seu dsignationē omniū q̄ res ipsa de qua est questio sit eius vel antecessorū ipsius qui refert rustico vel villano questionē nō obstāte k prescriptione etiā longissimi tēporis possessio illius rei immobilis adiudicatur ciui petēti nisi rusticus vel villanus l sue possessionis titulū demonstret per publica documenta tunc enim locus

13 est m iuri communi verū tamē adiudicatio possessionis ipsius iuri proprietatis n alterius non obsistit.

e ℭ Dominij. † Scilicet directo qd̄ euenit iure ciuili vel gentium ⁊ pro hoc cōpetit directa rei vendicatio in rē.

Neapolis.

14 d ℭ Vel quasi † Vt emphiteota ⁊ superficiarius cōductor vectigaliū pro quibus cōpetit vtilis rei vendicatio quos psequere secundum Azonē in summa. C. de rei vendica. in prin. ℭ Dictio enim quasi in proprietatem notat. ff. de actio. emptio. l. Julianus. §. offerri. licet quandoq; notet proprietatem vt ibi ⁊ vidimus glosam eius glosam quasi vt no. Ber. extra de dolo. ⁊ contu. c. prout super verbo vxore. Neapolitanus.

ADDI. De vel ⁊ quasi dic per Albert. in dictio. in verbo. vel ⁊ in verbo quasi.

15 e ℭ Antecessores † Et sic iste rusticus habuit rē quam tenet an antecessoribus suis ⁊ sic habet titulum successionis ⁊ tamen non excludit agentē q̄ ergo subicit nisi rusticus ⁊c. intelligitur de alio titulo q̄ successionis. Neapolit.

16 f ℭ Semel † Noto ergo q̄ per vnicam prestationem pensionis vel fructuum factam ciui per rusticum rusticus sibi ⁊ successoribus quo ad dominium ⁊ per consequens ad prestandum pensionē de cetero tenetur si dominus vult sibi relinquere ⁊ sic videtur corrigi materia. l. si certis annis. C. de pactis. ℭ Sed an pro preteritis annis teneatur rusticus soluere pensionem hic non aperit sed nō puto ipsum teneri quia hoc est suo odiosum contra rusticos ergo non debet extendi ad ligandū eos

ultra q̄ꝫ hic exprimatur ꝛ sic cū vno presumptio fit contra rusticos circa dominiū alia presumptio fit pro eis q̄ soluerint ꝛ sic videntur corrigi. l. quicun qꝫ. C. de apoth. public. Sed certe nō dico rusticos non teneri ad pensionē preteritorū temporū quia presumitur soluisse quia etiam si negarent soluisse dico eos non teneri quia ius hoc odiosum nō debꝫ extendi vt dixi ꝛ. qui in vno grauatur in reliquo releuatur. Neap.

ADDI. De hac dictione vide Alber. in dictionario in verbo semel

17 g ¶ Tenuit † Supra proxima consuetudine dixit quando prestitit pensionē hic quā do tenuit ad pensionem ꝛ sic qui non prestiint quasi proximus casus fuit quando soluit pensionem non tamen constat de cō tractu locationis hic econtra quando constat de contractu locationis non habet de solutione quia sic repeteret eundem casum. ¶ Nota ergo q̄ per cōtractū locationis preiudicat sibi rusticus in dominio ꝛ sic corrigitur. C. de loca. ꝛ con-duc. l. ad probationem. Neapolitanus

a Quicunqꝫ habens terram b propriaꝫ recipit ad laborandum vel ad pensionē in pecunia vel in victualibuꝫ prestandam terrā collateralem ipsi terre laboratoris ab c aliquo ꝛ per dantē terrā ad laborandū vel pensionē refertur quicquid dicat forte maiorem esse quantitatem terre quā dedit ad laborandum vel pensionem laboratore dicēte minorem nisi laborator ostendat d per instrumenta de quātitate terre quam laborator dicit esse suam in tantuꝫ de dicta terra seu pensione dicte terre ipsi danti terrā ad laborandum vel ad pensionē adiudicatur inquantum ipse asserit esse suum ꝛ idem obseruatur e in fundis.

b ¶ Et alios Sic corrigitur iura dicentia res inter alios acta. Neapolitanus.

18 i ¶ De signatione finiuꝫ † videnꝫ hic corrigi multa iura. Primo quia fines plebatus plebeyum vel curiaruꝫ non probantur per instrō emptionis vt. ff. de leg. l. predys. § titio. ¶ Itē q̄ res inter alios acta ꝛc. ¶ Item regula iuris cum tutu. ¶ Item de eden. l. actor. Neapolit.

19 k ¶ Prescriptione † hic corrigiꝫ materia prescriptionis. ¶ Nota ergo q̄ hec consuetudo ꝛ precedēs habet rusticos valde exosos ex quo tanta iura i eorum odium corriguntur. Neapolitanus.

20 l ¶ Sue † hic dicit qa titulus locationis vel alius per quem nō sibi ipsi sed alij possidet sibi nō potest cinatur cū habeat dominiū nominare. C. vt in rem actio. l. ij. Neapo.

21 m ¶ Juri cōmuni. † . C. de prescrip. xxx. vel. xl. an. l. siga emptionis cū materia sua. Neapo.

n ¶ Alterius Ergo quo ad proprietatē ipsius rustici preiudicat qlibet predictoꝝ quatuor probationū. Ne.

22 a Quicunqꝫ † hec cōsuetudo ponit casuꝫ. Secūdo respōdet ibi laborator ꝛc. ¶ Et aduerte q̄ nō distinguit sit ciuis rusticus vel villanus vnde sic indistincte videtur in-

ADDI. De dictione qcunqꝫ vide p Albe. in dictio. in v̄bo qcunqꝫ ꝛ qd si dicit proclama p qcunqꝫ ceperit talē bannitū habeat tale castruꝫ an si ceperit persona inhabilis ad fundū illud habebit Ja. ia in lectura q̄ꝫ in repeti. l. i. C. de sacrosan. ecclesie.

23 b ¶ Propriam † Ergo quo ad dñium. ff. de ver. sign. l. licet dñ. ¶ Secus ergo si esset fructuarius. ¶ In proprietario autem dico habere locū hanc cōsu. sicut in v̄bo suū. ff. de le. ij. l. si quos suos licet nō sit per omnia. ¶ Idē dicere suū proprium vt statim dicā. ¶ Itē per hoc q̄ dicit proprias remouet cōes quia proprium est porro p̄natū ꝛ actione remotū vt no. Arch. extra de rescrip. c. statutuꝫ. § assessorē. quod ergo ē cōe nō dicit proprium vt ibi dicitur tamen suū vt. d. l. si quos suos. ¶ † Sꝫ qd si ambo habētes rē cōem receperunt ad laborādū terrā collateralē. Respondeo habere locū hāc cōsu. qa ambo loco vnius cōductoris seu laboratoris hntur ꝛ sic vt res propria ꝛ sic ē valde ponderandū hoc verbū propriū p ea que no. Archi. vt supra in dicto. § assessorem. Neapolit.

¶ De seruitutibus Rubrica.

a Si quis habens terraꝫ non tamen viaꝫ cui terre circumcirca sunt terre aliorum vicinoruꝫ nec apparet vnde viam iter vel actū habet ad terram ipsam potest petere sibi b concedi c iter d viam vel e actuꝫ per terraꝫ vicini f per quā propinquius ire possit ad viaꝫ publicam vel viam carrariam seu que breuiori spacio

24 distet a via publica ad terram ipsam que via iter vel actum habere non apparet ex cōstitutiōe vel vsu lōgo.

c ¶ Aliquo Non distinguit ergo non refert ciues rustico vel villano. Neapolit.

25 d ¶ Per instrumenta † Sed qd si laborator non hēt instra terre sue sed probat p fines seu terminos antiquos. Respondeo sufficit nam veteres termini monumenta dicuntur ꝛ vim habeant instrumentorum. C. finium regu. l. ij. Neapo.

26 e ¶ In fundis † hic sumit fundus sm vulgare neapo. s. p domib⁹ p terra positis extra ciuit. Nea.

¶ De seruitutibus Rubri.

1 a Si quis † hec cōsuetudo prouidet nō hntib⁹ viā ¶ Et duo facit. Primo ponit casuꝫ. Secūdo respondet ibi potest petere ꝛc. Neapo.

2 b ¶ Nec apparet † Sed qd si apparet sed est destructa quē ru aq̄ vel ruina vt idē. ff. qmadmo. ser. admi. l. i. si loc⁹. § fi. Sed vt ꝫ nā destructa via publica vel priuata pōꝫ habeē accessū ad fūdū nō lꝫ mihi ire p fūdū vicini. ff. de iti. actuqꝫ priua. l. i. §. Julia. debeo. n. ipsā viā destructā reficere eo. ti. l. iij. § vlti. licet ꝛ hoc si ē priuata vt ibi. ita. n. loqtur totus ipse titul⁹. ¶ Si v̄o ē deuastat via publica tūc dñi predio rū vicinoꝝ debēt ipsaꝫ reficere quod si nō faciunt possunt ad id compelli eorum pensionarij ꝛ computent dispendium in mercede. ff. de edili. edicto.

. hedilles rc. alias est Rubrica de via publica. et si qd in ea factum esse dicatur causa tamen refectionis

3 ¶ †Sed quid si habeo fundum ad quem habetur aditus per alium fundum meum vel alienum val de remotum legauit tibi ipsum fundum adempta via. Quero an possit agere contra proximum vicinum vt hic. Respondeo non sed ademptio non valet. ff. de adimen. lega. l. iij. §. loci.

4 ¶ †Sed an in ea sit huius consue. debeat soluere pcium. ¶ Respondeo videtur q sic vt no. dicta. l. si locus. §. si. et patet ff. de religio. l. siqs sepulchrum in pn. ¶ Sed dominus Andr. in. x. col. de controuersia inuestiture. §. rursus post multas allegationes hic inde videtur distinguere aut q petit viam a vicino habet aliquod ius in eius predio vt quia vicinus est fructuarius vel feudatarius suus et tunc non tenetur soluere pcium pro via. ff. si seruit. vendi. l. y. §. ratione alias tenetur soluere precium vt in. l. siquis sepulchrum.

b ¶ Concedi. §. † Sed an iure seruitutis hic non 5 aperit sed videtur q sic nam via est ius eundi rc. ff. de seruit. ru. pre. l. i. §. via. et quia verbū concedere plenam translationē inducit. ff. de leg. iij. l. xxxi. §. i. ibi que viuus prestabam concedi volo sed ibi in vltima voluntate vbi non refert quo verbo vtatur C. co. de legare. l. omne verbū. ¶ Inter vsuos autem concedere est minus quam cedere vnde Bandinus concedo non cedo nō enim importat plenā acqsitionem rei sed quasi quodam mandatum quod morte finitur. C. de dona. l. si. sed certe ex quo debet solui precium pro habenda via dico q debet cōstitui iure seruitutis vt sic cōpellatur vicinus vendere viam iter vel actum. ¶ Item quia iter via et actus vt seruitutes proferuntur hic. ¶ Itē quia ideo hec tria proferuntur in consue. ad electionem suam qa maius precium statuitur in vno qz in alio et sic cū habeat emere potest quia constituitur sibi arg. ff. de vsufru. l. iiij. et hoc videtur verius. Neapo.

6 c ¶ Iter † Iter est ius eūdi ambulandi hominis non etiam iumenti agendi vel vehiculum. ff. de ser ui. vr. pre. l. i. §. iter est. Neapolita.

7 d ¶ Viam † Via est ius eundi et agendi et ambulandi nam et iter et actum via in se continet, dicta. l. i. §. via. ¶ Habet autem via latitudinem palmorum octo in porrectum in naufractum autē. i. vbi flexus est habet. xvi. eo. titu. l. vie latitudo. Neapolit.

8 e ¶ Actum † Actus est ius agendi vel iumentū vel vehiculum itaq qui habet iter actum non habet, dicta. l. i. §. actus siequ iumenta ducere potest et ploustrum non autem ligna. lapides vel trabes si fructibus nocet eo. ti. l. hi qui sellam. patet ergo q cōcedi debet iure. s. seruitutis cū sint seruitutes. N. ADDI. De his verbis iter via et actus vide per Albert. in dictio. in verbo iter, via, et actus.

a Si quis habet parietē in quo sit fenestra dossiua vel quælibet b alia apertura c pro aspectu d vel lumine ingrediendo, qui paries sit iuxta curtē e domū vel ortum alicuius vicini: et vicinus vult ex opposito ad aperturas que sunt in dicto pariete f edificare in suo curti vel domo sua debet per palmos canne. xii. elongare se: et catenus distare debet edific. quod construit a dicto pariete ita tamen quatenus edificium g nouum q fit fieret ex opposito h ad dictas dossitias vel etiam aperturas.

9 f ¶ Per quam † .terrā. Sed p quā partem Rñdeo cū nihil hic caueant stabo iuri cōmuni. s. q sit electio domini dūmodoqz nulla captio sit vicini. ff. de serui. ru. pre. l. si via de opportunitate. n. loci prouidere debet iudex ne vicinus magnū detrimentū patiatur. ff. de religi. l. siquis sepulchrū in prin. et. ff. de seruitu. l. si cui et de seruitu. vr. pre. l. olim puto. l. responso q enim nō mutatur quasi stare prohibetur. C. de testa. l. sancimus. Neapo.

10 a Si quis habet † Haec consuetudo loqt qñ edificiū cōstruitur ex opposito ad aperturas. ¶ Quando vero ex latere vel de superius habet locū seqns cōsuetudo qñ cōtinuatur cū ista. ¶ Unde pone casum. Habeo parietē in quo est apertura super terrā p cannas forte duas. tu vis edificare ex opposito ad parietē quero nunqd potes. Rñdeo q sic dummodo postqz ascēditur ad oppositū apture et elōges edificiū p palmos. xij. hoc dicit ne mireris si in ista positione casus immiscui aliqd de sequēti cōsuetudine qa hoc feci pro clariori intellectu. ¶ Unde q dicit apprehēdēdo parietē de suptus intellige sm seqntem consuetudinem. Neapo.

11 b ¶ Alia apertura † Puta rotā et intelligo cum cātonibus vt infra. eo. ti. cōsue. et vbicūqz. Neapo.

12 c ¶ Pro aspectu † Aspicere est ante vel aliquid pspicere sm Huic. in verbo spectio; plus enim est aspectus qz lumen. nam aspectus est ante pspicere. vt est dictum. ¶ Item sumptus seu ex inferioribus. ¶ Item ex superiori seu celo et sic implicat. ne quid ei officiatur ad gratiorem tamē prospectum et liberū. ¶ Lumē vero ex superiori seu a celo tantum. ff. de serui. vr. pre. l. intra seruitutē et. l. lumine. licet ibi dicat prospectus sed nō refert. nam et alibi dicit aspectus et est similiter ex inferioribus. C. de canone frumen. li. xi. ff. fini. regū. l. si irruptione in fi. et ppea sequens cōsue reseruat aliquod spacium quando edificatur suptus aperturas pp aspectum qui habetur ex inferiori loco. Neapoli.

13 d ¶ Vel lumine † Siue ergo pro aspectu siue p lumine seruatur hec consue. ¶ Sed an debeat habere iure seruitutis. Rñdeo sic nā lumē et aspectus seruitutes sunt dicta. l. lumen alias quo iure teneretur vicinus se elongare et pate. ex hac rubrica. Secus ergo si precario vel aliter non iure seruitu

14 tis. ¶ † Item quid in parietina. Parietina pfertur penultima pducta et est parietū ruina quasi parietes ruinosus sine tecto sm ysidoz. xv. ethi. ¶ Respōdeo videtur locū nō habere hanc cōsue. qa hec cōsue. puidet habitatoribus cū dicit pro lumine vel aspectu et sic loqtur i pariete domus iā cōstructe at si apertura ē in pariete sine tecto nec edificatoz ibi domus q lumine vel aspectu idiget. ¶ Sed certe immo hēt locū hec cō. qñ puidet ne cōseruitutes domus

fiant etiam si domus destructa é vbi fuit paries cũ apertura infra in cõsu. cõtra habẽté ꝛ pro hoc. ff. de seruit. pre. l. seruitutes. §. si sublatũ cũ ss. Neap.

15 c ℭ Domum subaudi immediate. sic enim sumit hic iuxta cũ confiné denotet ꝛ demonstret ꝛ sic apertura erat supra tectũ vel astracuʒ vicini sed inter parietem vbi apertura ꝛ domus vicini volentis ex opposito edificare sit aliquid spacium minus. xij. palmorum vie publice vel vicinalis vel locus ecclesie an habeat locum hec cõsuetudo vt debeat se elongare per. xij. palmos Respondeo non quia hic dicit iuxta curtim, domuʒ vel ortuʒ vicini ꝛ sic impliceat domi nium. ff. de religi. ꝛ sup. fu. l. ij. §. i. Item quid si illud spaciuʒ est cõmune. Respõdeo adhuc cessare cõsu. quia ex re cõmuni nõ debet deberi aliqua seruitus ꝛ sic nec luminis vel aspectus. ff. de seru. vr. pre. l. si cõmuni. Nea.

a Et si ex latere ad dictum parietem vbi dossitia vel[b] aliqua apertura est edificium vicinus habens ortum curtis vel domuʒ coniunctá ad dictum parietem edificare velit: potest edificare ꝛ in altũ extollere ipsum edificiũ pro libito voluntatis ꝛ coniungere edificium ꝙ facit ipsi parieti dum tamen ab ipsa apertura seu a latere ipsius aperture prolonget edificiũ quod facit per palmos canne[c] duos: ꝛ duas partes vnius palmi d ℭ Potest tamen vicinus habens domũ ortum vel curtim vicinam dicto parieti e in ipsum parietem[f] immittere tigna ꝛ alia onera edificij quod facit: similiter immittere in ipsum parietem vicini vbi fenestra pro aspectu habẽdo non est g ℭ Uerum si velit tectum facere quod circundat ad ipsum parietem de suptus ab ipsa dossitia. siue alia apertura que est in ipso pariete pro lumine tantum ingrediẽdo per palmũ vnum canne edificet si autẽ velit astracum facere debet de subtus ab ipsa dossitia vel alia apertura que nõ est pro aspectu habendo sed p

19 lumine tantum ingrediendo per spaciuʒ canne vnius edificare[h] soluto tamẽ precio medietatis ipsius parietis ꝛ soli: in quo dictus paries est fundatus ab ipso volente edificare ipsi cuius est paries: ꝛ soluʒ predictũ nisi forte ab ipso volẽte edificare: probetur dictum parietem ꝛ solum[i] esse cõia.

f ℭ Edificare † Sed qd si vult arbores pastinare seu ponere. Re-

16 spondeo videtur cessare con. ista quia de edificio loquitur ꝛ sic videtur habere locum sua cõmune. l. ꝙ elõgetur per. ix. pedes. ff. fi. regu. l. fi. que est lex greca licet loquatur quando edificatur vel fodetur vel plantatur iuxta agros. ℭ Sed quomodo edificium priuatuʒ fit iuxta priuatũ. vel iuxta publicũ dic vt. C. de edi. priua. l. meui. ℭ Sed certe an viridaria habeant pro edificijs lex dicit ꝙ quantum ad seruitutẽ altius nõ tollẽdo nõ hñtur pro edificijs quantum vero ad seruitutẽ ne luminibus ꝛ prospectui noceant hñtur pro edificijs. ff. de serui. vr. pre. l. edificia ꝛ l. si arborẽ. ℭ Habet ergo locũ hec cõsuetudo et in viridarijs seu arboribus. ℭ Jte. l. velo de pena. ff. ne qd in lo. pu. l. ij. §. cũ quidam. ℭ Sed quid in edificijs ligneis. Respondeo idem cum non distinguitur hic de materia edificij. ℭ Et idem in materia lapidis cum noceatur luminibus ꝛ prospectui. Nea.

g ℭ Nouum † Uetus ergo fulcire reficere vel re-

17 sarcire potest non extendendo vltra ꝙ fuit hoc eniʒ non dicitur nouum edificiũ. ff. de ope. no. nũc. l. i. §. si quis vetus. Neapolit.

ADDJ. An aũt dispositio istius cõsuetudinis habet locũ in refectione dic per Bal. in. l. si vt pponis la. ij. in fi. C. de nup. plene per dd. Alexã. in. l. i. §. sigs.

edificiũ de noui. ope. nũ. Mectu. Feli. l. c. ꝯsul. de sic.

18 b ℭ Ad dictas dossicias † Aduerte quia non dicit ex opposito ad parietes. ℭ Ponamus ergo murum valde longum ꝛ habere aperturas in capite ꝛ in fine: ego habens curtim vel ortum sibi coniunctum volo edificare ex opposito ad parietem medium inter aperturas reseruatis spacijs ad latera aperturarum iuxta formam sequẽtis consuetudinis certe possum quia cessaret verba huius cõsuetudinis ꝛ etiam ratio. s. ne lumen ꝛ aspectus impediatur ꝛ videtur casus quasi in sequẽti cõsu. Neapolit.

a ℭ Et si ex latere † Infra supra proxima cõsu. loquitur quando edificatur ex opposito ad aperturas hic autẽ loquitur quãdo edificatur ex latere ad aperturas ꝛ quando subtus. ℭ Et ideo diuiditur in duas partes principales. In prima tractat quo modo edificantur ex latere ad aperturas quantum debet se elongare. In secunda tractat quando edificatur suptus aperturas quantũ debet se elongare. In tertia parte remouet dubiũ quoddam circa vtrãqʒ partem legis. s. nunqd debet solui preciũ parietis quod apprehendit in edificãdo. Secũda pars incipit ibi verum si velit ꝛc. Tertia ibi soluto tamẽ ꝛc. ℭ Prima pars subdiuiditur quia primo ponit casum quãdo quis vult edificare a latere iuxta aperturas quãtuʒ debet se elõgare. Secũdo rñdet ꝙ p tres palmos minus tertia pars vnius. Tertio soluit tacitaʒ qõnem. s. nunqd posset immittere tigna ꝛ onera ad parietẽ vbi est apertura. Secũda pars icipit ibi. Potest edificare. Tertia ibi. Potest tamen ꝛc. ℭ Ponere ergo casuʒ longũ est superfluuʒ. ℭ Nota ꝙ hic bene terminatur questio quã supra proxima cõsu. cõfirmauit de pariete lõgo habẽte aperturas ab vtroqʒ capite ꝙ potest intus ipsas aperturas edificari relictis spacijs hic terminãtis a lateribus fenestraʒ. ℭ Dubiũ aũt qõnis est quia dicit habens huius fenestras a capitibus muri: quod p hmõi edificiuʒ mediũ minuitur mihi de seruitute: quia per vnam fenestrã ad aliã loqmur ꝛ vocamur ad inuicẽ: ita ꝙ videtur fieri contra solitũ ꝛ antiquũ sed non obstat vt statim dicam. Neapolitanus.

20 b ¶ Aliqua apertura † Sed cũ omnis apertura parietis fit vel p lumine vel pro aspectu vt ĩ pri ma cõsu.hic nõ distinguit.ergo intelligẽdũ de etra q̃s prima pars huius cõsue.f.qñ edificat a latere.
21 c ¶ Duos † Sed quare tñ modicũ spaciũ attẽ ditur a latere. Rñdeo qa seruitus luminis recipi cit suũ esse a celo. Seruitus aũt aspectus recipit suũ esse in inferioribus ⁊ sic ex solo. ff. de serui. vr. pre. l. lumen. vera aut recipit a lateribus ⁊ propte rea lex cõmunis de huiusmodi distantia laterum nihil dixit sed hec consu. declarat.
22 d ¶ Potest tñ vicinus † Scilicet q vult edificare ¶ Ergo est hec cõsu. pmissoria soluto tamẽ pcio q̃ est infra. ergo requirit sciẽtia dñi parietis ex quo debet sibi solui preciũ vel saltim offerri: ⁊ tunc aut recipit ⁊ est planũ. aut nõ recipit ⁊ tũc põt vicinus edificare ⁊ sic vr̃ inuito dño parietis cõstitui serui tus oneris ferẽdi q̃ vr̃ cõtra lue cõẽm q̃ serui tus vel constituitur inter viuos vel relinquitur in vl tima volũtate. ff. de seruit. l. si cui. vel pscribitur vt eo. ti. l. seruitus ⁊. ff. si serui. ven. l. sicuti. §. cõpetit: ⁊ sic semp requirit voluntas dñi rei cui imponit ser uitus vel expssa per cõstitutionẽ vel tacita p pre scriptionẽ aliãs nõ posset cõstitui seruitus inuito dño. ff. de serui. vr. pre. l. hoc q̃ dicit. Sed certe ista nõ est seruitus sed cõmunitatio parietis qa recipien do preciũ medietatis efficitur paries cõmunis: er go seruire nõ põt. ff. de serui. vr. pre. l. in rem cõmu nem. ff. si vsufru. pe. l. vti frui. prodest autẽ hoc scire quia si esset seruitus deberet dñs parietis ipsũ re ficere quotiẽs opus esset. ff. de serui. vr. pre. l. eum debere ⁊ si serui. ven. l. ⁊ si forte. §. etiã si nisi velle t parietẽ cedere vt ibi ⁊ eo. ti. l. sicuti i prin. Si vero paries ẽ cõis expẽsa ẽ cõis. ff. cõi di. l. si edes. Nea. ADDI. Ibi põt vide ad hoc oĩno Bal. in. l. i. in. vltĩ. col. C. que res iudi. non nocet ⁊ in auct. ven. si quis. C. de manu. libe.
23 e ¶ In ipsũ † idest ĩtus ipsũ. ff. de flu. l. i. §. flumi na puta pforãdo muru: ⁊ ponẽdo ĩtus ipsũ forã mẽ trabes vel aliã materiã ligneã vel lapideã vt hic: q̃moõ nõ perforasset vel deuastet faciẽ mu ri a parte vicini. ¶ Et ex hoc colligitẽ in eis eẽ si nõ imitatur intus ipsũ parietẽ sed supra nas q̃ est intus quo ad id quod est deorsũ dicitur supra parietẽ: ⁊ ppea debet solui medietas pcii pp onus eadẽ est ratio si est supra totũ ipsũ muri. ¶ Sec9 aũt si nõ imitteretur in parietẽ sed ad parietẽ: ⁊ tũc enĩs licet inmittur enitatur cũ pariete nõ tñ oneras parietẽ cũ nõ mittat intus vel supra parietẽ vt ĩ sra prima cõsue. ¶ De capitibus tegularũ ⁊ lacerto a strac nec facio magnã vim ĩ verbo ad q̃ qñq̃s nõ tãt existẽdũ intus vt. C. de hys q ad ecc. cõsu. l. i. ⁊ sy mõlo descẽdit ad inferos ⁊c. ¶ Et qñq̃s vero nõ. in tus esse vt. C. de hijs qui ad ita. cõfu. l. i. ¶ Et alibi eleuatis manibus ad celum vt. C. de veteri iuris. enu. l. i. in prin. ¶ Et quãdoq̃s ponitur pro supra. ff. de serui. vr. pre. l. quidam vbertus. Neapo.
24 f ¶ Immittere † Ciuili tñ mõ iuxta potẽtiã parie tis. ff. de ser. vr. l. cuius edificiũ. ¶ Itẽ iuxta alias pgruẽtias mã qdã i sermone tacite excipiunt. or. ff. de serui. l. si cui i prin. ¶ Et sic ⁊ sacim de aliquo faciendo itelligitur ciuili modo extra de iure. iur. c. quintauallis per Ber. Neapoli.

ADDI. Nota q̃ potentia muri est cõsiderãda vt fore per Cepol. in ti. de ser. vr. pre. in Rubri. de ca mino ⁊ nota etiam q̃ nõ statim q̃ murus est ere ctus dẽt pari grauamẽ sed ẽ aliqd tps expectãdũ. c. st. 48. di. Fel. l. c. eã te i ver. i fidelitas i pin. de re. i.
25 g ¶ Uerum si velit † Hic ẽ scda pars pncipalis q̃ loquitur qñ qs vult edificare subtus apturas ⁊ tũc distingue de aptura qa autẽ p luie ⁊ tũc pt edifica re p certũ spaciũ distinguendo tectũ ⁊ astracũ ⁊ ẽ ratio qa nõ impedit ppea celũ. ¶ Aut est apertu ra pro aspectu ⁊ tunc nec tectum nec astracũ pt fie ri subtus ratio aspectus vsq̃s ad solum quia talis seruitus est ex inferioribus vt. ff. de serui. vr. pre. l. lumine ⁊ sic hec consuetudo continet ius cõmune declarat tamen ipsum in spẽcie. Neapo.
26 h ¶ Soluto † Hic vr̃ corrigi. l. nec emere. C. de iu re. deli. ¶ Sed qd si dñs parietis nõ vult recipere preciũ. Rñdeo põt edificare cũ nõ stet per eũ quo minus cõditio impleat ergo haberi debet pro cõ pleta. ff. de reg. iur. l. q̃ p me ⁊ ibi Dy. ⁊ hoc si est potestatiua vt no. ff. de cõdi. ⁊ demõ. in Rubr. in gl. magn. in prin. Rub. ¶ Cõstat aũt q̃ hic ablatiu9 ab solutus facit cõditionẽ. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. plauti9 ⁊. l. a testatore ⁊ melius. ff. de statu. libe. l. si qua ita. §. si duo ⁊. ff. de vsufruc. l. cui cis agris. ergo suspendi debet edificatio donec impleat cõditio hec enĩs natura cõditionis vt in pri. gl. Rub. ff. de cõdi. ⁊ de mon. ⁊ C. de his q̃ sub mõ. l. ⁊ iõ nõ cõpetit actio sue ius nisi prius impleat vt no. ¶ Quid ergo est edificiũ ignorãte dño parietis vel sciẽte ⁊ nõ phi bẽte an debet destrui vel sufficit nunc soluere pre ciũ. Respondeo q̃ nõ debet destrui ne vrbs defor metur ar. ff. ne quid i loco pu. l. q. §. siqo nomine p hibẽte hec. n. cõsuetudo nõ est restitutoria sed est p missoria sub cõditione. soluto pcio qua cõditione recusata est phibitoria ⁊ sic est sensus q̃ pmittitur edificare si soluit preciũ. hoc est dicere q̃ si volens edificare vult soluere preciũ est pmissoria ⁊ nõ p hibitoria. ¶ Si vero nõ vult soluere preciũ põt p hiberi a domino parietis ⁊ sic est phibitoria q̃ au tẽ sit restitutoria seu destructoria edificij iam facti nõ cauetur hic ⁊ quia dñs parietis cõpellitur ven derẽt pro ista opi. videt casus. ff. de aqua plu. ar. l. labeo ⁊. ff. de mortuis infe. l. si prius in pn. ⁊. §. i. ¶ Remanet autẽ sibi actio seu cõditio ex cõsuetu dine ad preciũ contra edificantẽ nõ aũt cõtra eus cui vẽdidisset vel donasset cũ cõditio sit actio in p sonã. Insti. de act. §. appellamus que nõ sequitur fundum vt. ff. ad trebell. l. i. §. si heres. Neapo.
27 i ¶ Esse cõmunis † Clare innuit q̃ sup parietem cõem possus edificare. ¶ De iure aũt cõi secus vi detur nã supra parietẽ nõ posses edificare parietẽ vt. ff. de serui. vr. pre. l. quidã vbertus. nisi ad sit cõ munis vt edificet in eo vt in materia. habitinus. ff. cõi diui. ⁊. ff. de serui. vr. predi. l. in rẽ cõem ⁊ si ser uitus ven. l. an vnus. ¶ Et intellige q̃ possis edifi care supra parietẽ cõem vt hic. vel. ppriũ vicini vt supra prima cõsue. ¶ Quãdo paries põt edificiũ sustinere aliãs onerari nõ debet vltra q̃s pari põt. ff. de seruit. vr. predi. l. cuius edificiũ. Neapolit.

a Sed si recubãt hec cõsu. primo ponit casus. Se cundo respondet ibi. Debet quartam. ¶ No ta quod adherentia capita tegularũ ⁊ lacerti non

computantur inter onera. Neapolita.

28 b ¶ Ad parietem † Aduerte quod quatuor modis aliquod edificium coniungitur parieti. ¶ Primo quando coniungitur sed non vnitur sed sublato pariete potest per se stare: et tunc potest fieri de iure ipsum edificium de quacunque materia. ff. de serui. vr. pre. l. fistula. §.

a Sed si recumbat ipsum edificium b ad parietem vicini sine onere ipsius parietis. i. quod non immitatur in ipso pariete aliqua materia lignea vel lapidea seu quecunque alia nisi forte capita tegularum vbi sit tectum vel c lacertum vbi sit astracum debet quartam partem extimationis ipsius parietis et soli prestare ipsi habenti parietem.

a Et vbicunque fit mentio de apertura intelligitur de fistula rotum rotundum vel aperturam ad modum fenestre cum b cantonibus facte. ¶ Et vbi preceditur

32 fieri debet extimatio partis parietis vt dictum est. intelligendum est de pariete inquantum aliud edificium quod facit: appodiat se vt onera domus sue immittit a fundamento ipsius parietis vsque ad locum in quo appodiat vel onera immittit c non vltra.

pe. et ff. et tunc nihil soluitur pro precio muri quia nulla vnio fit nullum que onus imponitur: et iste casus non est expressus in ista consue. nec in precedenti sed ex mente istarum consuetudinum. ¶ Secundo sed quando coniungitur et vnitur sed non oneratur vt est in capitibus tegularum et lacerto astracis: et tunc soluitur Quarta pars ipsius precii muri: et hoc puto esse ratione vnionis vt in hac consu. ¶ Nam cum ponuntur ipsa capita tegularum vel lacertum astraci licet non imponatur onus cauatur tamen ipse murus aliquantulum vt melius applicentur et coniungantur cum muro. quod enim sic applicatur vnit. ff. de serui. vr. pre. l. si fistule et. l. fistulam in prima glo. adeo quod censetur pars eius. ff. quod vi. aut clam. l. nam si ramos in prin. et hoc siue sit affixum clauis siue calce eo. ti. nam origo † Et hoc nisi edificium ipsum quod

29 coniungitur corrumpat parietem vt si est fistula seu receptaculum aque puta pissina vel puteus vt. e. l. fistulam. vel si sunt tibuli per quos ignis ascendit ita quod eorum flamma corroderetur paries eo. ti. l. quidam libertus. ¶ Sed si de hoc damno esset dubium credo sufficere cautionem damni infecti ar. eorum que no. ff. si ser. ven. l. si quando et idem posset dici in furno quod est dictum in tegulis et hoc quantum ad ignem et cautionem ratione ignis si taliter esset nociturus ignis furni sic et ignis tibulorum. ¶ Item idem est in furno quod in tecto quantum ad capita tegularum cum etiam in furno et camino fiat concauatio muri et ponantur tegule seu lapides in ipsa concauatione muri. ¶ † Sed quid de

30 fumo furni vel tibulorum si noceat vicino. Respondeo de dic vt. ff. si serui. ven. l. sicuti. §. aristo. ¶ Tertio quando coniungitur vnitus et oneratus fit dupliciter vel immittendo ipsum seu in ipso pariete vel immittendo supra parietem de quibus duobus dixi supra proxima consuetudine in glo. que incipit. l. Imus in ipsum. Neapolit.

ADDI. Ibi fistula &c. nu. xxx. quod fistula corrumpit murum vide domi. Bartho. in titu. de serui. vrba. predio. in Rubri. de aque ductu. et ibi de fumo vide Guid. Cepol. in titu. de fumo.

31 c ¶ Lacertum † Lacertus dicitur superior et fortior pars brachii. inde lacertosus fa. sum. i. fortis secundum Gul. in verbo lacerto ita hic ponitur pro superiori et fortiori parte astraci et hoc in vulgari dicitur margo: margo enim est quilibet pars extrema cuiuscunque rei proprie tamen maris est inde margo quasi mare girans. versus tamen doctrinalis dicit Fontis margo maris litus sed ripa fluenti. i. fluminis. ¶ Lacertorum autem genera multa sunt secundum Bric. vnde dicit de lacertis. Neapolita.

a Et vbicunque † Hec consuetudo declarat superiores consuetudines circa quas duo facit. Primo circa aperturas qualiter sunt intelligendo quia quando sunt facte cum cantonibus. Secundo declarat consu. sed si ex latere in fi. vbi dicit quod debet solui extimatio medietatis parietis sed quod edificium apprehenditur quatenus hic quod non soluitur medietas extimationis totius parietis sed quatenus apprehenditur per edificium et per apprehensionem acconionatur. Secunda pars incipit ibi. Et vbi &c. Neapolit.

33 b ¶ Cantonibus † Cantones dicuntur a canto quia sicut cantus est modulatio vocis. xxi. di. clericos ita isti cantones modulationes aperturarum.

34 ¶ † Item cantus canti est secunde declinationis est lignum vel ligna curua que rotam constituunt. vnde Persius vertentem sese frustra spectare cantum. ¶ Sunt ergo cantones lapides seu ligna modulati secundum curuationem aperture. ¶ Aduerte ergo quod hic non distinguitur de materia cantonum. ¶ Quid ergo si sunt de ligno maxime quando domus est de ligno. Respondeo idem vt dixi.

35 ¶ † Item quid si apertura est modulata calce et maxime puteolana. Respondeo quod licet apertura sit modulata ab artifice non tamen recipit modulationem a cantonibus: et sic cantones ipsam non modulant quod est necesse cum cantones sunt modulationes vt dixi.

¶ Et sic intelligitur de cantonibus quam plusque apponantur modulantur ab artifice et per appositionem et edificationem ipsi modulant aperturam Neapolitanus.

ADDI. No. quod idem est si loco cantonum modulatorum sit cancella ferrea vel marmorea quia tunc non habet locum consuetudo sicut quum sunt cantones modulati secus si est cancella lignea quia tunc vendicat sibi locum hec consuetudo ita fuit iudicatum in. S. R. C. vt refert do. Math. in deci. cccxxv. est consu. Neapolitana.

36 c ¶ Et non vltra. ¶ † Innuit clare quod paries quem edificat supra parietem vicini et ipsius edificantis

ex quo soluit medietatẽ pcij parietis vicini a fundamento vsqʒ ad locũ parietis in quo incepit edificare. Neapo.

¶ De aperturis non faciendis. Rubrica.

¶ De aperturis non faciendis. Rubrica.

[a] Ubi aliquis cõstruit facit edificiuʒ in solo suo vbi alias edificiũ [b] nõ fuit iuxta [c] solum vicini nõ est sibi licitum penam tecti vel astraci dossiciam vel aliquam aperturaʒ facere in pariete quem construxit iuxta solum vicini nisi a regione vicini per palmos. xij. a remotis edificet tunc eiuʒ potest [d] aperturas facere in ipso pariete iuxta sue arbitriũ voluntatis.

[a] Si quis habet [b] domũ supra siue iuxta domuʒ ortum [c] locum vel areaʒ vicini in qua domo sunt dossicie vel alie aperture supra ipsam domum ortum locũ vel arcam vicini. si domum suaʒ velit [d] altius extollere ꝛ facere aliud solariũ siue membrum: post in ipso solario siue membro quod nouo construit [e] tot dossicias ꝛ alias aperturas facere quod habet ĩ alio solario siue mẽbro veteri que dossicie ꝛ aperture non sint [f] ampliores nec longiores veteribus aperturis ꝛ fiant in [g] directũ aliarum veterum aperturaruʒ ꝛ eodem modo ꝛ forma põt facere in quolibet solario etsi ꝙ plura solaria faciat.

1 a Ubi aliqs. ¶ † Hec ꝯsuetudo primo ponit casum. Secundo respõdet ibi: non est ꝛc. ¶ Casus est aliquis ꝛc. vt patet in textu. ¶ Nota ꝙ pẽna tecti vel astraci nec non apertura cõstruẽda in edificio noua iuxta solũ vicini requirunt distantiam. xy. palmorum ꝛ in hoc ambulant pari passu differũtur tñ qũqʒ vt dicaʒ infra in consuetudine. Si quis habet. Neapo.

b ¶ Non fuit.

2 ¶ † Sed quid si fuit ꝛ est destructuʒ. Rñdeo seruari pristinam formã nec currit aliqua pscriptio ĩ contrariũ vt infra in consuetudine contra habentẽ casalenum.

3 c ¶ Solum. ¶ † Sed quid si iuxta domum. Respondeo habeat locũ tunc ꝯsuetudo superior. Si quis habet cum sequenti. Neapo.

4 d ¶ Aperturas. ¶ † Sed qd si nõ vult facere aliquas aperturas in ipso pariete: in quantũ debet distare a solo vicini. ¶ Rñdeo ꝙ cuʒ ista distantia duodecim palmorũ sit ꝑpter aperturas ergo vbi non fiunt aperture cessat illa distantia ꝛ habet locum ius commune. s. ꝙ si vult facere materiã lapidum terminũ non excedat. si murũ vnũ pedem relinquat. Si domũ duos pedes. Si sepulchruʒ aut foueam quantũ profundũ est. Si vero putheũ relinquas vnũ passum. ff. fini. regũ. l. fi. ¶ Sed de iure. C. distingue. Aut vicina insula est publica ꝛ tũc relinquat quindecim pedes. si priuata decem. C. de edifici. priua. l. si cui ꝛ. l fi meusa. ꝛ no. ff. de seruitu. vr. pre. l. imperator seuerus. ¶ Et hic nota ꝙ ꝓpinquus ad parietem vicini in quo non sunt aperture alique qs põt edificare quia põt edificarẽ qꝛ põt ipsum apprehendere vt supra in ꝯsuetudine. Si quis habet ꝛc. q̃ntũ ad solũ vicini a quo debet distare ꝑ duodecim palmos si facit aperturas vel ꝑ vnũ pedem si non facit vt dixi.

5 a Si quis habet. ¶ † Superior ꝓxima ꝯsu. loquitur qñ quis vult edificare in loco vbi alias non fuit edificium. hic vero loquitur qñ quis edificat supra domum ꝛ sic supra edificiũ iam factum ꝛ duo facit hec consu. Primo ponit casum. Secundo rñdet. ibi põt in ipso solario ꝛc. Nea.

6 b ¶ Domum. ¶ † Quid sit domus quid sit ortus dixi supra de iure congrui consu. prima. Nea.

7 c ¶ Locum. † Locus sine edificio in vrbe dicit area in rure vero dicit ager. ff. de verbo. sig. l. fundi. §. locus est nomen generale sic. C. de communi. agro predio ꝛ loco ꝛ vtitur loco pro omnibus his tribus.

8 d ¶ Altius extollere. † Pondera hanc litteram quia due copulatiue requirũtur. s. altius extollere ꝛ facerẽ aliud solarium. ¶ Quid ergo si facit vnum vt si altius extollit nõ tñ facit aliud solariũ. Rñdeo cessare hanc consu. posset enim facere merguloss ꝛ ipsos tegere. ¶ Item quia habet totum aereʒ liberum pro lumine vel aspectu ꝙ seu quẽ habebat vnde edificando altius parietem quantũcunqʒ cum aperturis minuit sibi de aere ꝛ non auget nisi faciat parietem animo capiendi ꝛ faciendi solarium ꝙ ex qualitate murorum ꝛ aperturarũ potest apparere. nunc enim dico habere locũ hanc cõsuetudinem ne fiat fraus.

9 ¶ † Item quid si facit aliud solariũ non tamen altius extollit vt quia de vno solario facit duo. Rñdeo cessat hec consuetudo quia non altius extollit. ¶ Item quid si de duobus solariys facit vnum supra quod vult facere aliud solariũ. Quero. s. an faciat tot aperturas in solario veteri licet pridie fuissent duo solaria. Rñdeo sic quia certum est nunc esse vnum solarium cũ construitur nouum quod sufficit cum dicat hic habet non dicit habuit. Neapo.

e ¶ Tot. ¶ Notat numerum. Neapo.

f ¶ Ampliores. ¶ Nota mensuram.

g ¶ Directum. ¶ Notat situm tria ergo sunt attendenda ꝛ obseruanda.

ADDI. Amplia istam consuetudinem ꝙ sic fieri potest finestra in membro superiori in directum finestre inferioris ita fieri põt in membro inferiori in directum finestre membri superioris ita fuit decisum in. S. C. vt refert. d. Math. de affli. in decis. 224. consuetudo dummodo in illa fenestra fiat cancella ne de facili habeatur introytus vel exitus in ortum vel curtim vicini.

a Contra habentem b casalenū siue domum destructam circa seruitutes eiusdem casaleni ⁊ domus faciende aliquis vicinus c aliquas aperturas supradictum casalenū vel ꝓijciendo vel aliquid immittendo in ipsum casalenū vel aliquid in ipsius casaleni vel domus destructe preiudicium faciendo prescriptio ēt longissimi tēporis non obsistit.

a Si quis habens curtiz vel ortum iuxta parietez domus vicini in quo pariete nulla ē dossitia vel apertura. b Est tamen in ipso pariete pēna tecti vel astraci per quaz stillicidia i ipsaz curtim vel ortum decurrunt vel defluunt. velitq; habens curtim vel ortum in curti vel orto edificiū construere iuxta vicini parietez coniungendo edificiū quod facit parieti vicini. c Et velit vltra pennam tecti vel astraci edificium construere d postq̄ edificauit vsq; ad pennaz tecti vel astraci vicini ꝓpe per vnum palmum prolongando postmodum per vnum palmum vltra q̄ penna tecti
14 vel astraci vicini protēditur potest in altum extollere edificium quod facit e dum tamen supra edificium quod facit si fiat ibi astracū cōstruat parietem qui protēdatur in altū per spaciū canne vnius ad minus ad hoc vt qui edificat non possit inspicere supra vicini edificium ⁊ in ipso pariete nulla fit apertura ita q̄ aspectus haberi nō possit supra domum vicini.

10 a Contra habentem. ¶ † Hec ꝯsue. tradit vnā regulam. s. q̄ nulla prescriptio currit cōtra casalenum habentem immittendo vel aliquid circa ipsum faciendo hoc dicit. Neapo. ANDI. Amplia istam consuetudinem q̄ nō solum habeat locū in mittendo aliquas res sed etiā in eligendo cuiuscunq; casalenum erigere potest ⁊ p̄scriptio longissimi temporis non obstat ⁊ hec est cā finalis istius ꝯsuetudinis. s. quod domi. casaleni possit ipsum erigere Fely. in. c. cōsuluit de Iudeis post abbatem in. c. pisanis de resti. spo. ⁊ an hec prescriptio intelligit de centū annis Alex. ff. l. nemo potest de leg. i. Feli. in Rub. de p̄scrip. in vlt. col. ver. cōsidera secundo vbi pōit de quot annis intelligit p̄scriptio sublata p statutū pactum vel priuilegiū cui adde omnino Cepol in trac. de ser. vr. pre. in rub. de sole ⁊ aerea sed quomodo ꝓbatur prescriptio centū annorū gl. in. c. cū nobis de prescrip. dicit q̄ non potest probari. Io. An. ibi dicit q̄ pōt probari licet sit difficilis p instrumentū factū de fidelitate. Itez per ꝯfessionem partis. Item p testes si tanto tempore viuunt cū possibile est q̄ homo viuat. cxx. vt est tex. in aut. de monachi. §. si vero quez tex. nullus al. nisi barba. in auc. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. in apostil. ad Bal. ⁊ que est differentia inter p̄scriptiones longissimā ⁊ prescriptionem cuius memoria non extat Feli. in. d. ver. considera.

11 b ¶ Casalenū. ¶ † Hoc verbū non inuenitur in iure ⁊ propterea exponit se cum subdit siue domū destructam ⁊c. Neapo.

12 c ¶ Aliquas. ¶ † Accipe faciendo q̄ est infra ⁊ sic loquitur in eo qui facit aperturas post domum destructam ⁊ reductam ad casalenū. ¶ Quid ergo si habuit ante aperturas supra domū q̄ postea fuit destructa ⁊ effecta casalenum videtur posse prescribi quia actum vltime retractari non debet licet postea casus eueniat a q̄ non potuit inchoari
13 vt i regula iuris actū legitime ⁊ ibi p Dy. ¶ † Itē hoc dicit aperturas faciendo super casalenū. sed iste non fecit supra casalenū ⁊ vide pro isto dubio quod no. ff. de assig. liber. l. vtrum. C. vnde li. l. fi. ⁊ quod no. glo. ff. de tutel. l. i. §. fi. ⁊ de testa. tu. l. si quis sub conditione in magna glo. ⁊ quod no. Dy. ff. de legi. ti. tu. l. ij. illud gñale inicium est spectandū. ff. de verbo. obli. l. si filius. Item pro hoc quia quoties ꝓhibetur vsucapio intelligitur quantū ad inchoandam prescriptionē non quantū ad perficiendam iam bene inchoatam. ff. de fun. do. l. si fundus ⁊ ff. de vsucap. l. vbi lex in prin. ⁊. §. i. ⁊ vide ibi plene. Neapo.

d ¶ Lōgissimi. e De hac prescriptione dic in consil. vbi reperitur. Nea.

a Si quis habens bene. ¶ † Hec cōsue. diuiditur in tres partes. In prima ponit casum. In secunda respondet. In tertia prouidet aduersus futura scandala. Secūda incipit ibi Potest in altum extollere ⁊c. Tertia incipit ibi Dū tamē ⁊c. ¶ Et aduerte quia hec consu. facta fuit ad declarationē iuris cōmunis. ff. de serui. vr. pre. l. seruitut. ⁊. §. fi. vbi dicitur q̄ qui in area in qua stillicidium cadit edificat vsq; ad eum locum perducere edificius vnde stillicidiū cadit hic declarat illud verbum vsq;. s. per vnum palmū ⁊ in hoc est declaratoria iuris cōmunis. ¶ Hoc tū nouum videtur induci p hanc consu. q̄ taliter edificans in pariete vicini q non habet ius prospiciendi supra domū vicini tenetur facere parietē tante altitudinis. s. vnius cāne q̄ non possit prospicere supra domum vicini cuius est paries ⁊ sic tollit hec consue. occasionem scandali quod posset proinde ꝯuenire inter edificantem in pariete ⁊ dñm ipsius parietis. Neapo.

15 b ¶ Est tamen. ¶ † Sed quid si nō est sed fuit puta si ruit domus vel ipsa penna ruit vel est corrosa. ¶ Respōdeo habetur ac si esset quia sicut ꝯtra domum destructam non prescribit seruitus vt supra proxima consu. ita nec libertas ⁊ pro hoc videtur casus. ff. de serui vr. pre. l. seruitutes. §. sublatum. ⁊ ff. de vsuca. l. arboribus. §. fi. vbi dr. q̄ per agrū sterilē retinet vsufructus. Sic diruto edificio remaneat seruitus altius nō tollendi. ff. de serui. vr. pre. vel q luminibus sm tertiā casus positionē. Ne. ANDI. De hac dictiōe est tamē vide p Alderi. in dictio. in verbo est tamen.

16 c ¶. Et velit vltra pennaz. ¶ † Aduerte bene q̄

supra eius velit &c. & hic velit &c. & sic sic his ponitur velit cũ ergo edificator velit duo in grauamen
vicini vz. edificare iuxta eius parietẽ cõiungen
do edificiũ ipsum quod facit ipsi parieti & sic ipsius
parietẽ sibi cõmunicare & velit vltra pennam tecti
vel astraci edificiũ ipsum in altũ extollere debet
velle in releuamen vicini rationabiliter vnũ vz fa
cere dictũ parietẽ seu pectoratã octo palmorũ in
edificio qđ cõstruit ad hoc vt nõ habeat aspectum
17 nullũ supra domũ vicini sic grauari. ¶ † An ergo
alij ciues predicti modo nõ edificates iuxta parie
tes vicinorum teneatur facere dictã pectoratã pal
morum. viij. Responde nõ quia cessat ratio huius
consu. ff. ad l. aqui. l. illud & de iure patro. l. edige
re. §. Sanis. ¶ Preterea forma ac status antiquorũ
edificiorum custodiri debet. ff. de seruit. vr. pre. l. q
luminibus. ¶ Preterea iste consu. fuerunt facte de
expresso consensu ciuiũ vt supra in prologo. §. pre
fatis autem & sunt quedam conuentiones & pacta.
C. de decre. decur. in Rubrica lib. x. licet approba
ta per Regem vt in eo prologo patet. ¶ Sed in
conuentionibus contrahentes dant formam. ff. de
verbo. ob. l. in conuentionibus ergo formam que
scripta est in hac consu. non debemus consue. ãplius
extendere. ff. ad muni. l. conuentionibus in fi. & C. de ge
neralis abo. l. i. ¶ Sicut etiam a forma consuali re
cedendum non est. ff. de cens. l. forma. ¶ Nec a ior
ma iudiciali. vt in auct. de fide instru. §. si vero ni
bil. col. vi. ¶ Nec a forma litteratur. C. de c. l. ij. nec
a forma iuris de vsuf. l. cum allegas. ¶ Nec a for
ma prefecti pretorio. C. de off. prefec. pretorio orien
tis. l. ij. cum si.   Neapo.
18 d ¶ Postquam edificauit † hic rñdet ad casum
prepositũ & declaratiue cõe circa duo. s. quãtum
supra & quantũ ex opposito ad pennas tecti vel
astraci potest edificari q de iure cõi nõ declaratur
ff. de ser. vrb. seruitutes. §. si seruitus & §. vlt.
ADDI. De hac dictione postq̃ vide per Albe.
in dictio. in verbo postq̃.
19 e ¶ Dum tamen † Simile est verbũ ponitur in
const. regni in aliquibus. §. si autem filij sol. Dum
tñ sorores sm paragiũ debeant maritare &c. vbi
dicit glo. marini. Nota q si pater dedit filie dotem
de paragio vel frater q excluditur filia a succes.
&c. & sic implicat dicta verba dum tamen exponan
tur conditionaliter dominus tamen Andre. dicit q
hoc totum venit vetatiue & preceptiue ¶ Vetatur
n. femina succedere & precipitur masculis ipsam
dotare hec. n. sunt virtutes legis. ff. de legibus. l. le
gis virtus. Et sequitur ibi dicere oĩt q veniant in
vi conditionis vel modi. Ita dominum preferatur
masculis si mariteat vel vt maritet sororem in hoc
enim modus & conditio paris sunt esse filiam ad
hereditatem paternam vocari & vi pactionis aliter
gl quod est contra l. si quãdo. §. illud C. de inof. te.
20 ¶ † Sed videtur continere equitatem glo. predi
cta q mulier grauata in hoc q preferatur ibi mas
culus releuetur in hoc q si non dotet eam frater
sibi non preferatur. ff. de iure iuran. l. eum qui nec
est nouum. l. aliquid percipere adiciendo modum
vt certum quid fiat. Et si non fiat non habeat locus
quod precipit. C. de secundis nup. l. hac edictali. §. l.
vbi statuit lex virum posse relinquere vxori tantũ
quantum vni filiorũ ita tamen dicit litera vt pars
quarta debita filio nõ minuatur nã si minueret non
valeret q redigi seu dispositũ vt ibi dicit dñs An
dr. & ita videtur in hac cõsue. nã pcipitur dño pa
rietis vt patiatur vicinũ edificare in eo. Itẽ precipi
tur edificatori plõgare edificiũ quod facit vsq
ad vnũ palmũ sub pena tecti vel astraci soluto pre
cio & ex opposito ad ipsam pennã per vnũ palmũ.
¶ Itẽ vocat plus q̃ per vnũ palmũ appropinqua
re sub penna vel ex opposito ad pennã. Itẽ pre
cipitur sibi facere predictũ parietẽ seu pectoratam
palmorũ octo & sm hoc dictũ verbum dum tamen
ponit pceptiue attenta pdicta rõne qa dñs parie
tis grauatur in hoc qa cõpellitur communicare pa
rietẽ edificatori releuet in alio vz q si edificator
vult vltra pennã tecti vel astraci in altũ extollere
edificiũ quod facit cõpellat facere predictã pecto
ratã ad hoc vt nõ possit inspicere supra vicinũ ip
sius parietis. ¶ Ex predictis cõcludit manifeste q
nullus ciuis neapolitanus nõ edificans in pariete
vicini vt est in hac cõsue. tenet facere dictã pecto
ratam in astraco suo cum cesset predicta ratio.
21 ¶ † Sed quero in casu huius consue. an edificans
edificator teneatur facere dictam pectoratam iu
re seruitutis altius tollendi & an dñs parietis te
neatur facere dictam pectoratam iure seruitutis
altius tollendi & an dñs parietis teneatur iure ser
uitutis oneris ferendi cõsentire vicino volenti edi
ficare in pariete suo de quibus duabus seruituti
bus loquitur lex. l. ff. de seruit. vr. predio. Rñdeo
videtur q sic quia hec consu. est sub titulo de ser
uitu. & quis ad primordiũ tituli &c. C. de in possess.
lucra. o. l. l. in fi lib. x. ¶ Item quia iste consue. fue
runt facte de expresso consensu ciuiũ vt supra in
prohemio. §. pref. ais autem principe approbante
et ibi esse sunt quedam conuentiones & pacta vt
C. de decret. de cur. in Rubrica lib. xi. Sed certe
per hanc consu. nulla seruitus constituitur nec ex
parte domini parietis vt dixi supra in consue. sed
si ex latere super verbo potest tamen vicinus &c.
nec ex parte edificantis debentis facere pectora
tam seu parietem palmorũ. viij. quia seruitutũ vr
banorum prediorũ natura non est vt aliquid quis
facere debeat nisi qđ gratia seruitutis alias con
stitute. l. quoties. §. si. ad edificandũ ergo in parie
te vicini vel ad faciendũ fieri dictam pectoratam
non cõpetit actio confessoria. vel non faciendum
non cõpetit negatoria que actiones cõpetunt pro
seruitutibus realibus. ff. si seruitu. ven. l. ij. in prin.
& §. l. & l. si forsis cum si. Sed intentabitur conditio
ex hac consu. seu lege noua. ff. de condi. ex lege. l. i.
¶ Item quero vnde mensurabitur a lacerto vel a
podio vel ab astraco. Respondeo attenta ratione
huius cõsu. si est podium mensurabitur a summita
te podij ad hoc vt nõ habeat faciliter & in promp
tu aspectus altitudo. n. canne requiritur ad impe
diendum aspectum vt hic alias fieret fraus huic
legi & idem dico in lacerto ad mediũ podij facio.
22 ¶ † Sed quid in erbario an sit idem quod in po
dio. Respondeo non quia peruis reddit aspectum
difficiliorem q̃ faciliorem propter herbas ibi stan
tes & ita consueuit esse q̃ podiũ & quia ad aliud
vsum q̃ ad aspiciendum destinatum est

23 a Et idem si per duos. C † Proxima consu. loquitur qui tempus edificat subtus pennā vt ex opposito ad pēnā altius extollendo hec aūt ꝯsuetu. loqr qn edificat astracū subtus pennā non aūt ex opposito altius extollēdo & ppterea distin/ guit qa aut sit subtus pēnā minꝰ q̄ sit canna & tūc tenet facere su/ pra astracū pa rietē vniꝰ canne aut distat p cannam vel plus & tūc nō tenet fa/ cere supra parie tem qa cessat ti mor & rō aspectꝰ

24 b C Infra. † In fra ē idē qd in/ tra .ff. act. emp. l. in venditiōe ibi p aque ductū in fra domū rome ꝯstitutā &c. gl. ibi intra & alias ibi infra terrā sumit ibi sub terra. ff. de acq. poss. l. pe regre. circa pn. & vide ēt quod ibi dixi infra ri. iij. ꝯsu. si qs ꝯdu

25 xerit. C † Sz qd si distat pncipali ter p vnā cannā. Rñdeo nō tenet facere parietem qa cannā nō in cludit vt in pre/ missis iuribus. C Itē qa tūc qd iuris esset facet parietē vniꝰ can ne & pro hoc .ff. de vsufru. le. l. vxori vsumfructum ville. licet sit ar. contra quia intra vrbem includit totam vrbem .ff. de offi. prefec. vr. l. i. §. vicio. & qa intra biennium includit totum biennium .ff. de ver bo. obli. l. insulam cū similibus. Neapo.

a Et idez si per duos tres quatuor pal/ mos & vltra b infra vnam cannam velit edificare quis subtus pennā tecti vel astra ci vicini quia debet ab ipso edificio supra si astracum fa cit parietē construere in quo non sit apertura aliqua & sit ad minus spacii canne vnius vt proxime dictum est.

a Quod si non nollt ipsum edificiuz al/ tius construere quaz sit pen na dicti tecti vel astraci sed b intra si quidē edificās astra cum facere c debet interim a remotis subtus pennam tecti vel astraci parietis vi cini ipsum astracum facere quantum est spacium canne vnius q̄ si velit tectū facere d debet per palmum vnum canne suptus pennā tecti vel astraci vicini tectū facere.

a Ubi reperitur b in strumentum divi

26 a Quod si nolit. C † Pone casum qdam vult edificare subtus pennam tecti vel astraci vi cini. queritur q̄ntum tenetur distare edificium sub tus pennaz. Rñdeo si facit astracū per spaciū cā/ ne vnius. Si vero facit tectum per spatiuz palmi vnius hoc dicit hicq3 habet duas partes hec con/ suetudo. In prima ponit casum. In secūda rñdet ibi. Siquidem &c. Idem spaciū seruatur si edifi/ cat subtus aperturam supra in consuetu. si ex late

27 re. C † Sed quid si non obseruabit istud spacius. Rñdeo si facit astracū facit supra parietem vnius canne vt supra proxima si non faciat tectū reduce tur ad formam huius consue. Neapo.

28 b C Infra. C † Idest subtus hic & alibi & subter/ ra ita ponitur .ff. de acqui. possess. l. peregre circa prin. hic et in scripturis .ff. de condi. & demon. l. hijs diebus. §. quidam vel infra. l. iuxta .ff. de legat. l. vxore. §. legauerat. Quandoq3 infra adicitur tem pori extra de appell. c. preterea. Neapo. ADDI. De hac dictione infra vide per Alberi. in dictio. in verbo infra.

29 c C Debet C † Non est precisa coactio sed cau/ satiua. §. si non vult facere parietem supra astra/ cum quod con struit vt supra proxima consu. & tūc distātia cā/ ne non est preci/ se debita sz cau/ satiue distantia vero palmi de subtus & ex op/ posito ex precis/ se debiti vt su/ pra proxima & precedēti cōsu. Neapolitanus.

sionis quod neapoli notitia dicitur & continetur in ipso instrumento q̄ aliquis ipso ruz inter quos facta est ipsa diuisio habere debeat aliquā aperturam c vel seruitutem aliam in parte alteruz cōtin gentem vel quod debet clau dere aperturas ipsas vel q̄ non debeat habere aliquas

30 aperturas. prescriptio etiaz d longissimi temporis non obsistit illi ex consortibus qui iuxta tenorē dicti instru menti debet habere apertu ram vel seruitutem & cuius fauore apertura claudenda erat vel cuius fauore nō de beat habere altius aperturā Sed quo ad ea perinde ste

31 tur ipsi instrumēto ac si no uissime factum esset siue sint ipsi inter quos ē cōtemptio fratres siue alii consortes in ter quos ipsa diuisio facta ē vel eorum heredes & succes sores etiaz singulares.

d C Dz. † hec distincio palmi est precise debi/ ta adeo q̄ si nō soluat dz destrui edificium & ad hoc pōt ꝓponi conditio ex con/ suetudine. Nea.

a Ubi repe/ ritur. C † Hec consu. & totus iste titu/ lus loquitur in seruitutibus pre dialibus rusticis & vrbanis habet autem hec cōsu. duas partes. In prima ponit ca/ sum. In secūda rñdet ibi prescriptio &c. C Casus vero summarius ponitur sic possessio libertatis q̄tumcunq3 longe/ua nō inducit prescriptionē inter consortes eiusq3 successores etiam singulares aduersus seruitutes contentas in instrumento diuisionis contentas hoc dicit. C Casus vero lōgꝰ posset poni in vnaquaq3 seruitute prediali vnde gratia breuitatis obmitto sed in expositione literali aliqua dubia remouē. Et intellige hanc consuetu. & sequentem de pre/ scriptione currente post datam istarū cōsuetu. naz legem & constitutionem futuris certū est dare for/ mam negotijs non est facta preterita reuocari nisi nominatim de preterito tempore cautum sit C. de legi. l. leges & constitutiones & pro hoc videt tex. i ꝯstit. regni de prescrip. l. cōsuetudinē prauā ibi q̄ et illos porrigimꝰ q vsq3 ad hec tēpora &c. Ne.

32 b C Instrumentū. C † An requiratur curialiscum videtur q̄ sic nam instrumentū diuisionis curiali/ scum dicitur notitia vt supra de instru. confec. p cu/ riales ciui. nea. l. instrumentum vero. sed certe ibi ideo exprimitur curialiscū quia est in titulo de in/ stru. confec. per curia. & sic nō loquitur de notarijs

ſcbis. ¶ Item quia ipsũ instrumento diuisionis cu/rialiſco daf quoddã ius singulare. s. q ẽt nõ cõ/pletũ valeat qd nõ ẽ in instrũto diuisionis notarisco ſm ꝯſti.reg. minorẽ robur at hic loqf de instrũto di/uisionis simpliciter nec ẽ sub titulo de instrumẽtis confectis p curiales ꝑ quod possit debeat intelli/gi de curialisco

AMplius si in in/strumento ipso nõ continetur expresse q alicui ipsorum consortuʒ ab altero servitus debeatur licet alter b inueniatur in possessione vel quasi alicuius servitutis

tantus ergo suf/ficit q sit instru mentum diuisio nis siue ergo sit notariscũ si/ue curialiscum dicitur notitia ꝛ habebit locum hec consue.cum nec distinguaf hic nec ex titulo distinctio demonstretur sufficit er go q sit instrumentum diuisionis. ¶ Item quid si non est instrumentuʒ sed sententia iudicio ordina rij vel legati lata super ipsa diuisione. Rñdeo q non minoris auctoritatis sunt gesta actoruʒ q̃ʒ in/strumentorũ secundũ materiam. C. de re iu.l.l. gesta ꝛ dixi supra de instrumentis confectis ꝑ cu riales consue. idem in instrumento. Idẽ in instru/mento sententie late per ꝯmissarios dummodo sit aliquo legitimo modo emologata cum sufficiat eẽ

33 instrumentũ diuisionis. ¶ † Sed videtur obstare littera que dicit hic q ne ap. dicitur notitia ꝛc. cuʒ reuera cum instrumentum sententie arbitrare vel alterius iudicis non dicitur notitia ꝛ ꝑpterea ius huius cõmune sit singulare ꝛ contra statutum nõ debeam⁹ extendere ꝛ hoc videf verius. Nea.

34 c ¶ Uel Servitutẽ aliã. † Cũ totus iste titulus lo quatur in servitutibus predialib⁹ rusticis vel vr/banis. Et hic ponaf verbũ satis generale. ¶ Que ro si in instrũto diuisionis ꝯtinef vnũ ex ꝯheritib⁹ nõ debere alti⁹ tollere qñ domũ proximis suepositmo/dum ipse vel eius possessor altius extollit ꝯ deb/itaʒ servitutẽ sicqʒ possessum ẽ lõgissimo tpe an co gaf diruere. Rñdeo sic nã altius nõ extollere ser uitus vrbana ẽ. ff. si servitus ven. l. i. ꝛ sic predial/alias ergo habet locũ hec ꝯsuetudo. Nea.

d ¶ Longissimi. ¶ † Si vero expressisset longissi mi temporis sed simpliciter dixisset non prescrip/

35 tione obstante non intelligeretur de prescrip/tione longissimi temporis vt nota. in x. col. de capi. co. l. i. §. propterea. ¶ Et nota q longissimum tem pus vocat Azo. in summa de prescrip. xxx. vel. xl. annorum tempus. xxx. vel. xl. annorũ ꝛ sic corrigũ/tur illa iura que illam prescriptionez inducunt nõ autem videtur q hic corrigitur prescriptio tempo ris longissimi quod excessit memoriam hominum nunc viuentiuʒ q̃ prescriptio ꝯstituti loco habetur .ff. de aqua cott. ꝛ esti. l. hoc iure. §. duct⁹. vetustas .n. semper habetur ꝑ lege. ff. de aqua plu. arce. l. i.

36 .§. deniqʒ summa in prin. ¶ † Item habetur loco seu iure priuilegij ex certa scientia concessi ꝛ non dicitur prescriptio sed vetustas vt plene notat dñs Andreas in. x. col. de probi. Federi. §. ꝑpterea du catus q̃stiõe qua q̃rif an demanialia regni possunt prescribi vel imperij ꝛc. ꝛ no. ff. de doli exceptio. l. oĩ. §. certa. ꝛ no. per dñm Andream de bar. C. de

sum. pater. vel ius emphiteo. l. predij. l. ii. xi. ¶ Mul ti alij casus in quib⁹ cessat ꝑscriptio notantur per Ber. extra de ꝑscrip. c. cũ nõ ligat. ꝛ facit. C. noua vectigalia. l. fi. ſʒ quomodo ꝑbaf de antiquitate seu ꝑscriptione centũ annorũ. nam p instrumenta nõ qa instrumenta nõ probãt possessionẽ extra de fide in/stru. c. liter dilec.

talis possessio vel quasi etiã si per longissima tempora si ne inquietudine cõsortis vel heredum eiusqʒ etiam singu larium successoruʒ illud pos siderit vel quasi possidendo nõ prescribit.

ꝑ testes nõ pos/set probari nisi haberent. c. xx. an/nos vñ videf q sufficiat ꝑba ri ꝑ tempus cu ius nõ extat me moria qa tanto tẽpore res alie/ne prescriberen tur q̃ alias nõ prescribunf. ff. de aqua quo. ꝛ esti. l. hoc iure. §. ductus. vel q testes dicant se semper audiuisse a suis maioribus ꝛ nemo sit q viderit vel audiuerit aliud sic. n. ꝑbabitur de antiquitate .ff. de ꝑba. l. si arbiter. ff. de aqua plu. arcen. l. i. §. fi. ꝛ. l. in summa in principio. Ita no. Ber. extra de prescript. c. cũ nobis licet videatur postea ibidem tenere contrariũ. s. q sit probanda ipsa centenaria prescriptio quia sic scripta est ipsa decretalis ꝛ sic per quam dura sit vt. ff. qui ꝛ a quib⁹. l. ꝑspexerit. Sed certe vbi lex potest habere duplicem intelle ctum debemus ipsam intelligere ſm intellectum magis possibilem ꝛ nõ ſm intellectũ qui raro po test ꝯtingere. ff. de legi. ex hys ꝛ. l. nam ad ea. ꝛ in ti. de inuesti. de re. aliena. facta. §. quid ergo ꝛ qđ no. in glo. vetustati. n. debet reuerentia. C. de mili. age. non ru. l. i. ꝛ sic non corrigif hic ipse. §. ductus ꝛ alia similia iura. ff. de aqua. plu. ar. l. in summa. §. pe. ꝛ. ff. de seruit. l. seruitutes cũ si. ¶ Uel longissi/mi. s. centũ annorũ quibus prescribuntur res eccle siarũ in auten. vt ecclesia romane. centũ annorũ ha beat prescript. §. i. col. ix. ꝛ sic corrigif hic illa pre/scriptio ꝛ sic maioris virtutis videf hic instrũm di/uisionis q̃ʒ ecclesia. circa prescriptionẽ hẽt ẽt aliud in singulare instrũm diuisionis quia si est instrũm cu/rialiscum ẽt non completum facit idem supra de instru. ꝯfec. per cur. instrũm vero. ¶ Itẽ corrigif hic gl. que est. ff. si vsus. põt. l. i. §. i. vbi no. q quis hẽt vtile interdictũ q̃si vti possidetis i seruitute reali.

37 e ¶ Nouissime. ¶ † Satis est mirabile q nisi ꝑte ritũ temp⁹ trahitur absens. Singulares puta em/ptores legatarios donatarios vel similes vt dixi supra in consuetu. instru. vero. Neapo.

38 a **A**Mplius. ¶ † Memorandũ q totus iste ti/tulus loquitur in seruitutibus realibus seu predialibus circa quas mirabile ius statuitur vir tute instrumenti diuisionis. s. q contra instrumen/tũ diuisionis seu ꝯtenta in ipso nulla ꝑscriptio va/let vt supra proxima cõsue. hic vero statuif magis mirabile ius. s. q preter instrũm diuisionis nulla ꝑ/scriptio valet circa tales ſuitutes ꝛ hoc dicit hec ꝯsuetudo. ¶ Uel pone aliter casum summariũ vi delicet longeua seu longissima possessio seruitutis non cõtente instrũto diuisionis nullã prescriptionem inducit inter consortes eiusqʒ successores singula res hoc dicit. Neapo.

ADDI. De hac dictione amplius vide p Alberi. in dictio. in verbo amplius.

a Inter seruitutes numerantur b dofficie ⁊ alie aperture.

De faciendo cintimulo ⁊ paleis nō tenendis in domo. Rubrica.

39 b Inueniatur. † Scilicet post diuisionem naꝫ ante diuisionem non potuit esse aliqua possessio seu quasi alicuius seruitutis quia res sua aut cōmunis nemini seruit. ff. si vsusfr. pe. l. vti frui. ⁊ de seruit. vr. pre. l. i res cōmunē. Immo si aliena res mihi aut rei mee seruiret si efficeretur mea extinguitur seruitus. ff. quemadmodum seruit. amit. l. i. tempore aūt diuisionis potest imponi seruitus. ff. cōmuni diuidundo. §. i. ꝙ si nō est imposita vtraqꝫ pars remanet ⁊ acquiritur libera ipsis consortibus ab omni seruitute. ff. famil. herc. l. item labeo. §. i. sic. n. cū duas dominarum alterarum alteram semper liberaꝫ trasfecit vbi seruitutem imposuit. ff. de serui. vr. pre. l. ⁊ qui duos. ⁊ l. se. ⁊ in hoc concordat hec consuetudo cuꝫ iure
40 cōmuni. † Pone ergo ꝙ facta est diuisio inter consortes duos ⁊ vni est assignata domus superior habens fenestras siue cantonibus supra domos inferiores facta itaqꝫ olim diuisione ⁊ in instrumento diuisionis ipsius petit habēs domos inferiores ab habente superiores vt claudat fenestras cū nō debeat habere aliquam seruituteꝫ ex quo tempore diuisionis non fuit imposita per iura superius allegata ⁊ quia in instrumento diuisionis non continetur vt in hac ꝯsuetudine ⁊ precedenti rn̄det ille. Ego teneo rem in illa forma ⁊ essentia in qua fuit mihi assignata tempore diuisionis alienatio. n. transit cum sua causa que esset futura si res apud nos remansisset. ff. de cōtrahen. emp. l. alienationes cum similibus. Itē in cōmuni diuidundo iudicio non venit nisi diuisio rerum vel ꝙ expresse actum est. ⁊ circa que ponuntur. ff. cōmuni. di. l. in cōmuni diuidundo non aūt venit vt post diuisionē claudantur fenestre vel alia fiant cōtra formam antiquoꝝ edificioꝝ ar. ff. de serui. vr. pre. l. q luminib⁹. Itē nō teneo dictas fenestras aut doffitias etiā sine cātonibus iure seruitutis. sed iure dominij rei assignate mihi in tali re esse seu forma ⁊ sic dicit tempore diuisionis qn̄ ibi erat ipsa apertura non tamen iure seruitutis ⁊ hoc per. l. binas. ff. de serui. vr. pre. vbi res transfert libera cū onere tigni nō iure seruitutis sed dominij ⁊ hec opinio videt mihi verior ne circumueniatur ille qui forte non recepisset illā parteꝫ si sciuisset illas fenestras debere claudi. Sed quid si non apparet instrumentum diuisionis. Rn̄deo hanc cōsuetudinē non habere locū nam consue. ista ꝯiunatur cū ꝯsue. precedenti q̄ dicit vbi reperitur instrm̄ diuisionis ⁊c. vt ex predictis colligi potest etiam quia sic loquit hec consuetudo que est stricti iuris Sed ⁊ dico habere locū iura cōmunia loquentia de prescriptionibus seruitutum. Neapo.

41 a Inter seruitutes. † Quia iste ꝯsuetudines facte sunt sub verbis vsualibus ciuiū nea42 poli. vt supra i prohemio. Ideo dico ꝙ. † Doffitia est fenestra satis alta ita ꝙ non sit nisi p lumine nō aūt pro aspectu ⁊ ideo posuit hic dofficia ⁊ alia. vt per dofficiam cōprehendat seruitutē luminis ⁊ per aliā aperturam cōprehendat seruituteꝫ aspectus. nam de ambabus loquitur iste titulus ⁊ pro hoc supra i ꝯsuetu. sed si ex latere. ver. verū. Neapolitanus.

b Alie aperture. † Rotū/de quadrate vel alias angulariones seu curuationes habentes. Idem ergo si esset admodum cancelle. Neapo.

a Si velit quis b in suo c pristinum d siue cē43 timulū facere in pariete qui ei cōmunis est. ⁊ vicino nō licet immittere siue affigere trabem ipsius cintimuli siue pristini in dicto pariete.

De faciendo centimulo ⁊ paleis nō tenendis in domo. Rubrica.

1 a Si Velit. † Hec consuetudo videtur ponere quandam regulam qualiter quis debet facere cintimulū in domo sua. vel primo ponit qōnem. s. qualiter quis debet facere cintimulū in domo sua. Secundo rn̄det ibi in pariete ⁊c. Nota ꝙ in pariete cōmuni non possum imponere trabem cintimuli. trabem aūt ⁊ tigna alterius edificij sic sustinere pōt vt supra de seruit. l. sed si ex latere in fine. Neapo.

ADDI. An dispositio istius consuetudinis habeat locum si molas non posuit. d. Ale. in. l. i. ff. de acqui. posses.

2 b In suo. † Suum ēt dr quod cōmune est ⁊ tunc suum. s. p parte. ff. de leg. ij. l. si quis suos. Secus si diceret suum vt intra proxima ꝯsuetudine. Sed certe nō videt referre nam suū exponit idest
3 propriū. ff. de pupil. acc. l. i. † Sed quid si in cōmuni domo alter ex cōsortibus vult facere cintimulum inuito altero an possit. Rn̄deo aut p ipsos consortes seu patrefamiliam a quo habuerūt cāꝫ domus illa erat ad cintimulum deputata aut nō. Primo casu pōt insti. de re di. §. in cōmune vero sepulchruꝫ. Secundo non. vt. ff. cōmuni. di. l. sabin⁹.
4 ⁊ vide quod ibi no. † Sed quid i furno. Rn̄deo vt. ff. si seri. ven. l. sicuti. §. aristo. Neapo.
5 c Pristinū. † Simile verbuꝫ. ff. de impen. l. i. §. si seruum pistrino i. pistrini est pastam facere ducere seu terrere. dn̄ hoc pistrinū in locus vbi pistitur. i. molendinū vel furnus vel pistrinū dicitur quasi pilistrinū a pilo quia antea fundebāt granū. Vn̄ apud veteres non molitores dicunt sed pistores quasi pinsores a pinsendis grana vel frumēta vel terendis. nā molarū vsus nondū erat. Sed pila fundebant. Vn̄ Virgilius. Nūc certe flammis frugea nūc frangite saxo. ⁊ huic tractū est vt pistrinum dicat pena seruilis qa serui in pistrinum mittebant ligati ad iumentorū trahentes molam. Et sm hoc pistrinū videt ꝓprie dici molendinū quasi furnus. Et ita ponit Huicz. in verbo pinso. ⁊ facit. ff. de fundo instructo. l. cū de lanionis. §. ib ⁊ qd
6 ibi notatur. † Item a pistrino pistrinarij dicunt

.l.q recipiunt seruos ponendos ad pistrinū.l.molē dinā vt pistent frumentū.ff.de posi.l.i.§.si qs ser/ uū.❡ †Sed pistores sunt ipsi serui q pistāt vel fa/ ciunt panem.C.de pistoribus.l.i.li.xi. Neapo.

8 d ❡ Siue.❡ † Primo pōit verbū iuridicū ꝛ gra maticū.s.pistrinū ꝛ postea illud idē repetit ꝑ ver/ bū vsuale.s.cin/ timulū. ꝛ sic nō auget nec diuer sificat sed decla rat vt in ꝯ suetu dine dos ꝛ qua/ tra.❡ Sz videt ꝙ augeat nam pistrinū ponitur ꝑ furno ꝛ vt dī xi ꝛ sic intelliga tur hec ꝯsuetu/ do in furno ꝛ in cintimulo. Sed certe hunc intel lectum nō patit rubrica nec ꝙ de trabe. ❡ Quid ergo de furno. Rn/ deo dixi supra. i.l.i sed si recti/ bat in glosa aduerte ꝛc. Neapo.

a N On licet alicui in ciui tate in domo b sua ꝓ pria que sit coniuncta domui alterius paleas a vel fenum ꝛ ligna tenere ꝛ habere c nisi quatenus sufficiat ꝑ vsu suo ꝛ animaliū q̄ aliquis ad vsū suū ꝛ domus sue hēt d ꝛ idē est de lino in fuste nō discu so vt non possit quis in do mo sua ꝓpria coniuncta alte rius domui linū ipsū tene re vel habere e nisi illud tā tū quod ꝑuenit ex terris ꝓ prijs ipsius volentis in do mo sua ipsum linū habe. e.

9 a N On licet.❡ † Hec ꝯsuetudo ponit duas re gulas ꝛ vnaquaqz exceptio: ē sua. Prima regula est circa paleas ꝛ ligna ꝛ hic ponit excep/ tio nisi quatenus sufficiat ꝑ vsu suo ꝛ animalium suoꝝ. Secūda regula ē de lino in fuste nō discusso vt hic ponit exceptio.nisi illud tm̄ quod ꝑuenit ex terris suis ꝛc. ꝛ sic regule conueniūt.sed exceptio nes sunt diuerse Secūda regula incipit ibi Idē est ꝛc. Neapoli.

10 b ❡ Sua propria.❡ † Suū dī tribus modis.s.rō/ ne iurisdictionis prestationis ꝛ ꝓprietatis vt no.in ꝯstitutionē.digestoꝝ.in prima glo. qsiqz ꝛc. ❡ Hic vero dico suū sex modis.❡ Primo rōne ꝓprieta/ tis,cuius qs si nō possidet vendicandi ius hēt.ff. de rei vendi.l.solū.§.meū.vel si non possidet ha/ bet ius excipiendi.ff.de acqui.re.do.l.rem in bo/ nis.❡ Secundo rōne vsufruct⁹.naz licet res fru/ ctuaria non dicat fructuarij sed ꝓprietarij.ff.de leg.ij.l.fuos secundo.Rūso tamen quo ad ipsum ius fruendi suorū numero est cū vendicari possit .ff.de vsufruc.l.i.§.l.Itez potest vendi vel donari .ff.de vsufruc.l.non vtitur ꝛ se. ❡ Tertio ratione opinionis vt si paterfami.suorum numero habuit puta bone fidei possessorum.ff.de leg.ij.l.cuz sue. ❡ Quarto vsus seu habitationis cum tales habeāt ius in re.s.habitandi ꝛ vtendi.ff. de vsu. ꝛ habita/ tione.l.si habitatio. ❡ Quinto ratione administra/ tionis nam tutor loco domini habetur. ff.pro em/ pto.l.qui fundum.§.si tutor sic ꝛ peculium dicitur serui siue suum licet non sit dominus sed dicit suū ratione administrationis.ff.de peculio.legato.l.de niqz.§.qui sticchum ꝛ pamphilum. ❡ Sexto dici/ tur suum ratione cōmunionis.ff.de leg.ij.l.si quis suos.❡ Omnibus autez istis modis sumo hic suā

propriam domum cuius non ponatur nisi ad ex/ cludendum conductam de qua loquitur sequens proxima consuetudine. Neapo.

11 c ❡ Nisi quatenus.❡ † Nota ꝙ quantum ad pa/ leas fenuz ꝛ ligna ponitur hec vna exceptio.s. quā tū ad vsum suum ꝛ animaliuz que habet ad vius suum ꝛ domus sue nec ergo re fert an vēdat illa .s. palea fenū ꝛ ligna ex terris suis vel non. Neapolita.

a I N domo conducta non licet cōductori tenere vel habere paleas b vel fenū nisi quod sufficiat animalibus q̄ tenet ita tamē si ipse ꝯductor ibidē habitet

12 ꝑ se uiū si seorsu moratur nisi loc⁹ ꝯduct⁹ sit scripta vel la mia verū pōt ꝯductor stabu lari⁹ pro hospitib⁹ siue ani malib⁹ hospitū fenū vel pa

13 leā in domo ꝯducta vbi ipse ꝑsōaliter moratur habere tā tū in burgis neapoli. ꝛ alijs .s.extra muros ciuitatis ne/ apolis.

d ❡ Et idem. ❡ † Aduerte ꝙ est idez quantū ad regulā non aūt quantū ad ceptionē cū hic ponatur alia ex ceptio. Nea. e ❡ Nisi illud. ❡ † Et sic in li/ no ꝑmittit tene re et in maxima ꝙtitate nec di/ stinguit de vsu dummodo per/ ueniat ex terris suis.Sed quare aliud in lino q̄z i palea feno ꝛ lignis cū eadē sit rō periculi.Rūdeo q̄ nō pōt ita faciliter ꝓuidere in repositione lini i casali vel alibi sicut pōt d palea feno ꝛ lignis.Ne.

14 a I N domo.❡ † Supra ꝓxima consuet. tra.it duas regulas de certis rebus tenendis in domo sua ꝓpria.hic ꝺo logt i domo ꝯducta ꝛ pōit tres regulas sz ad ꝑmas duas pōit exceptiōes ad tertiā ꝺo nō.❡ Prima regula talis ē ꝙ i domo cō ductas in qua qs habitat non licet tenere paleas vel fenū excepto nisi quod sufficiat ꝑ aīalibus q̄ tenet.❡ Secunda regula est ꝙ si nō habitat in domo cōducta nullo modo licet ibi tenere paleas vel fenū excipit nisi loc⁹ ꝯduct⁹ sit cripta vel la/ mia.❡ Tertia regula ē ꝙ i burgis ciuita.neo.lici/ tū ē hospitib⁹ tenere paleas ꝛ fenū ꝑ aīalib⁹ suis ꝛ hospitū.❡ Nota ꝙ i isto titulo appellatiōe ciuita tis nō ꝯtinet i suburbia cū aliud ius statuit i ciui. vt supra ꝓxia ꝯsue. ꝛ aliud i suburbis vt hic. Ne.

15 b ❡ Vel fenū.❡ † De lignis vero ꝛ lino nō cauet hic vñ dico ꝙ ligna ꝛ linū ambulent pari passu si cut fenū ꝛ palea vt supra ꝓxima ꝯsue. ꝑter q̄z i ex ceptione lini ꝛ in lino qd̄ ꝑuenit ex terris qd̄ lici tū ē tenere nec distinguit de quātitate nec de vsu vt supra proxima ꝯsuetudine in fine. Nea.

❡ De collatione expensaruz in domo cōmuni fa/ cienda. Rubrica.

1 c S I dom⁹. † Hec ꝯsuetudo pōit duas regu/ las. Prima ē ꝙ tectū vel astracū vltimū su pra ds expēsis cōmunib⁹ reparari mediū ꝺo expē sis suppeditāis ꝛ hec ē secūda regula ꝫ dicit. Ne.

2 d ❡ Reparatione.❡ † Sed qd si ipsius tectū qd̄ indiget reparari vult mutat astracū an inferior dn̄s debeat ꝯferre vī ꝙ nō nā differt reparare ab edi ficat qd̄ ē de nouo cū sint spēs distincte i autenoe

equalitate dotium. §.hijs consequens col.vij. Reficer é pmá formá ꝛ statu retinere.ff.de sti. actiuqȝ priua.l.iij.§.reficere.ꝛ.ff.de ope.no.nun.l.I. §. edificiũ. ¶ Sed videt ɔtra qa reficiendo verbũ trahitur a sarcire edificare debere ꝛ apportare que ad res necessaria sunt.ff.de riuis.l.ij.§.deinde. Sȝ

¶ De collatione expensarũ in domo communi facienda. Rubrica.

^e^ SI domus habet plura solaria q̃ sunt dominuȝ diuersoꝝ:ꝛ tectũ vel astracũ supra qḋ aliquid aliud non sit preter aerẽ q̄ reparatiõe indigeat debet expensis cõmunibus omniũ predictoꝝ tectũ ipsum vel astracũ reparari: quod si aliquod ex alijs astracis reparatiõe indigeat debet expẽsis ꝓprijs suppeditantis astracũ ipsum astracum reparari.

¶ De locato ꝛ conducto. Rubrica.

certe illud intelligit si pterẽdo veterem formã ꝛ statũ mihi adiret q quantũ cõstinxisset euȝ de refectiõe nũ cõferat i hac ɔstructiõe attẽta rõne ꝛ mẽte ɔsuetudinis potꝰ q̃ nuda significatiõe verboꝝ. nã q facit quod est maius i effectu vt facere qḋ ẽ minus vel tantundeȝ i effectu nihil.n. ffert qd ex quis polẽtibus fi.t ꝛc. Neapo. e ¶ Suppediãtis. ¶ † Attẽta
3 ista rõne videt q si astracũ siue tectũ supremuȝ fuerit fractũ suppeditatione alicuius vel aliter eius facto q ipse tenetur. Neapo.

¶ De locato ꝛ conducto. Rubrica.

1 ^f^ SI quis cõduxerit. ¶ † Hec ɔsuetudo primo ponit regulã ad expensas quas fecit inquilinus in domo vel colonus i terra seu fundo circa ɔstructionem vel refectionem seu affixionẽ q non potest ipsas repetere a domino. Secundo dat modum tenendũ ad hoc vt possit ipsas expensas in pensionem excõputare secunda pars ibi sed si domus ꝛc. Neapo.

ADDI. An hec consuetudo habeat locũ in specularibus idest gelosiis vulgariter dictis ꝛ dic breuiter q non nam pondero hic duo primo verbum hic positum scilicet necessario vel vtiliter ex quo induitur q debet esse vna istarum causarum scilicet aut necessitas aut vtilitas secundo põdero hic cãm finalem istius consuetudinis que est vt ex cantatiõe nõ fieret damnũ domui ꝛ ideo cũ cessat ratio legis merito cessat lex.l.adigere.§.quis de iure patro.cũ simi. vnde per hec dico non habere locum in his gelosiis maxime per ea que habent per.d. Bartho. Cepol. in tractatu de seruit. vrba. pre.in Rubrica de specularibus. an autem liceat locare iudeis vide per Feli.in.c.quia de iude.

g ¶ Impensaȝ petere potest. ¶ † Hic videtur cor-
2 rigi ius cõmune.ff.loca.l.sed ad edes.§.si inquilinus hostium. Neapo.

ADDI. An autem conductor possit petere expensas factas ab ipso locatore vide textum in.l.dominus horreorũ.§.in fundo.ff.loc. ꝛ in emphiteota doctore maxime.d.Ja.per totuȝ.C.de iure emphiteotico ꝛ an habeat locum impendys rusticis Alex.in.l.colonus.C.loc.in Bal. Rubrica de iure emphite. Ja. in autẽtica q rem.C.de sacrosan. eccl. qḋ intelligeret per Bal. in.l.si quis domũ.in.fi. notabili.ff.loca.

^f^ SI quis conduxerit domum terram vel fundũ:ꝛ aliquid ibi edificauerit ɔstruxerit siue instituerit necessario vel vtiliter: seu affixerit finito conductiõis tem-
3 pore vel ante illud extollere nõ põt nec a domino siue locatore ᵍ impẽsaȝ petere põt. ¶ Sȝ si domus locata ʰ necessaria ⁱ refectiõe indigeat ꝛ ᵏ requisitus locator ab inquilino ˡ infra quindecim dies post requisitionẽ retardauerit siue distulerit reparationẽ: ꝛ ipse inquilinꝰ suis sumptibus illud reparari fecerit post ipsos dies quindecim: põt quod expẽderit ꝓ rata impẽsione debita ᵐ computare.

h ¶ Necessaria. ¶ † Sed q̃ ẽ necessaria refectio. Respondeo q refectio dicitur necessaria tribus modis. ¶ Primo quantuȝ ad ipsum rem ꝛ tunc necessaria dicit illa que non facta res peritura esset in totuȝ vel in parte ita loquit glosa posita.ff.de impensis.l.I. in principio. super verbo necessarie.ꝛ eodeȝ titu.l.necessarie ꝛ.ff.de verborum signifi.l.impense. ¶ Secundo quantum ad personam conductoris hoc est vt ipse conductor habeat necesse facere vel ex conuentione vel lege puta habere curam ꝛ diligentiam circa culturam ꝛ circa domos ne res pareant.ff.loca.l.si merces.§.si conductor omnia enim facere debet que diligentissimus paterfamilias facturus fuisset ꝛc. .l.§.qui columnam. ¶ Tertio modo quantum ad personam locatoris puta reficere fenestras ꝛ ostia corrupta ꝛ alia sine quibus cõductor habitare nõ posset.ff.loca.l.si merces.§. si vicinus.ꝛ sic intelligo hanc consuetudinem videlicet in refectione necessaria quam locator habet necesse facere. Neapolitanus.

4 i. ¶ Refectione. ¶ † Reficere autem est ad pristinam formam seu statum reducere. hoc est ne quis edificet altius latius longius vel profundius. .ff.iti.actusqȝ priua.l.iij.§. reficere.ꝛ.ff. de via pu. resti. l. I.§.I. Uerum si aliquod edificium nouũ esset necessarium fieri propter refectionem veteris ita q sine ipso nouo vetus refici non possit tunc posset ipsum nouum fieri quasi pars sit refectionis huiusmodi muniro dicta. l. iij. §. fi. ꝛ .ff.communis predi.l. refectionis. §. sed si depressum. ¶ Reficere ergo est q corruptum est in pristinum statum restaurare siue super puta tegere ˡ sicut fuit siue subtus puta subtus aquam sternere sarcire collapsa. ¶ Item aduehere vel apportare que ad id necessa. ff. de

pluuia.l.i.§.deinde ait pretor. et sic purgare piscinā vel cloacam reficere est reficiē eī et q aperiri et ꝯ pur/gat.ff.de via pub.re.l.i.in prin. ¶ Ex predictis appa ret ꝙ reficere restaurare et fulcire in idē sonare qꝫ fulcire videt equaliter differre a reficere.ff. de im/pen.l re.do.fac.l.necessarie. ibi necessaria fulcire.

a **N**On pōt dominus terre : laboratori seu partiario terram tollere quolibet tempore anni : ante b expletum mensem Augusti potest prohibere siue de nunciare sibi ꝙ nolit terras ipsam ipsi laboratori vel par tiario dimittere pro tempo re futuro: et tunc sublata m/ de vindemia laboratores et par tiarius mobiliaris habēt in terram.

¶ Itemque resi/cet sed resistue re videtur idem quod reficere.ff. loca.l.si merces .§. sed si vicin⁹. Neapolitan⁹. ADDI. An locator possit ex pellere conducto rem pp domus reficiendā doctores in.c. ppter sterilitatē loc. et an finita refectione petiit ne a conductore loc.cōpelli ad prestandum habitationem ipsi conductori ro/manus in singulari.cc.xxxij.conductori.

5 k Requisitus.¶ † Sed qd si locatoris copia ha/beri nō pōt. Rūdeo sufficit requiri ad domū coram

6 vicinus et amicus.ff.ꝙ vi.aut clam.l.aut q aliter .§.i.ff.de adulte.l.denunciare.¶ †Sed quid si non habitat vbi solet nec scitur vbi nunc habi. Rūdeo appōi forte libellū reqsitōis ad domū.ff.de dam.

7 infec.l.iiij.§.forsan.¶ †Sꝫ qd si locator ē tutor pu pilli et tutoris copia haberi nō pōt. Rū. sufficit de/nunciari pupillo.ff.de euiction.l.si dictā.§.si. Nea. ADDI. Iur si locatoris et c.qd debet facere de/bitor qñ de creditore nō pōt haberi copia Alex.i .l.de die.ff.d ver.ob.et qd sile locator eēt extraneus vide qꝫ vult.d.Abb.i.c.inter alia de senten.excō.

8 l ¶ Infra quindecim dies.¶ † Totū hoc tēp⁹ ex/pectari oportet ēt si tam modicū superfit qꝫ ꝯsi/tui nō possit vt.ff.de verb.ob.l.insulā. dies.n. para stipulationis est sicut summā.ff.de eden.l.i. §. dies et hoc subicit ibi illud reparari fecerit post ipsos dies qndecim et c.et sic expectari debet lapsus ip/sorum quindecim dierum et vide etiam supra ti. in consuetudine et idem. Neapo.

ADDI. Ibi modicū et c.ad illud videt obstare qꝫ dixit Felin.in.c.cū super de testi.cogen. ꝙ si qs citat ad ꝯparendū hora diei nō expressa ꝙ debet comparere hora qua negotiū ipsum expedire po terit vbi multis similib⁹ corroborat. Salua hūc et dicas ꝙ in casu nro sumus i casu i quo currit tē/pus a momēto ad momētū et ideo totū ē ex ponē dū quātumcūqꝫ nō sufficiēs firmū i dicto.c.cū sup.

9 m ¶ Cōputare.¶ † Sꝫ qd si iam soluerit pensio/nē vt ꝙ excōputet in pēsione futuri temporis nā cū possit ꝯputare in pensionē et nō distinguit de tē/pore vt intelligere p quo nōdum.soluta est pensio vt sic p hoc videat recondurisse vel dic ꝙ ipse in quilinus petet a locatore in ipsos sumptus acc.ex ꝯducto.ff.loca.l.dñs.§.i.et sic ꝯpēsabit eū pēsione insoluta vel petit hos sumptus a locatore non tñ min⁹ pō expelli vt patet eo.ti.l.colon⁹ i.prin. Ne. ADDI. Quo tēpore sit pensio soluendo vide.d. Abba ppter sterilitatem loc.Bal.in.l.ij.C.loc. ho die vero in ciuitate ista nra neapolitana est ꝯsuetu/do ꝙ pensio soluatur in medietate mēsis Augu

sti et habet executionē paratā qñ conductor habi/tat in domo cōducta hoc modo videlicet Magni/fice Iudex habeo domū locatā tito nō vult mihi dare pensionem rogo vt facias ꝯtra eū exeq.tūc iudex absqꝫ alio iudiciali strepitu absqꝫ litteris mandet baiulis ꝙ exequat. Et an et qui habitanti domo mea te/neat mihi ad pē/sionē quādo nō constat de loca/tione Io. And. in adic.spe.in ti. loc.§.post quaꝫ ver.porro. Bal. in.l.item querit .§.qui in plero. ff.loc. Bar.in.l. in summa.§.et sic de condic.inde. Cy.et Sali.post glo.in.l.ex certo. C.loca.glo.in.l.iuribus.C.de agri.et censi.lib.xi.Sed pulchrū est videre an teneat ad pensionem quam solitus est prestare habitans an ad illā quam solitus est percipere.d. domus vide in simi.per.d.Abba.in.c.cū cōtra de pigno.in ver. et ad hr.in glo.et ad quam pēsionē tenebitur vxor manens in domo viri cū ipsis heredibus Bal.in.l. contractus.C.loc.et in dicto.§.et sic pone igitur ꝑ/missa est habitatio alicuius domus alicui heredes ꝑmictentis volunt ipsam vendere primiore con/tento ꝙ vendatur hoc acto ꝙ teneantur tñ ad pre stationem domus pro quot annis tenebūt et ad qd dic per.d.Matth.de afflic.in deci.146.d. Ant.et c. et nota ꝙ donatis domū alicui salua sibi habitatiōe pōt sua vita durantis domum ipsaꝫ ad libitū suū locare ita fuit decisum in sacro consilio vt refert item.d.Matth.de af.in decisio.401. quidam dona/uit et c.et nota ꝙ ad hoc vt bona illata in domū cō ductam sint tacita obligata pro pensione domus requiruntur tria primo vt res sit inducta secūdo vt dño rei sciente et paciēte vt tertio vt ppetuo ibi permaneant et si vnum ex istis deficit res non est obligata ita fuit decisum in sacro consilio per.d. Pau.de cast.in.l.item quia.ff. de pac. vbi tu vide .d.Ia. vt refert.d.Mat.de af.in deci.180. Nobilis qdā et c.vbi ēt dixit p Io.fab.post are.ibi in.§.itē seruiana institu.de actio.ꝙ vestis data sutori nō sit obligata pro pensiōe domus et est rō quia deficiūt predicta requisita hoꝝ si vnū deficit res nō ē obli/gata vt ind.l.quia quod intellige nō habere locū in factura nam sartor seu menescarcus pōt reti/nere vestem vel equum ꝑ factura vel ferratura ipsi⁹ vestis vel equi Ita Bal.i.l.si.C.commo. Bar. in.l.si non inducta.C.in qui.cau pig.ta ꝯtra. et in.l.si non sortem.ff.de condic.inde.et quia illud ius qꝫ conductor habet in re illata habet ēt locator dicta .l.item quia et dicto.§.item seruiana ergo pro ip/sa mercede qꝫ consequuturus est conductor ē obli/gata res ipsa locatori et pro consequens super re ipsa bene potest exequi.an autem locatio sit vsura Azo in summa.C.de vsur.dicit ꝙ non et nihil ve/ro allegat tu tñ vide tex.queꝫ alibi non legisti ad litteram in.c.eicie s.88. distin.

10 a **N**On potest.¶ † Quodlibet tempore anni hoc nomen quilibet est signum vniuersale distri/

buriuũ sed omne est signũ vniuersale collectiuũ .ff. de leg. ij. l. si pluribus ⁊ sic nullo mense vel tempore anni potest tollere sed de mense augusti vt sequitur. Neapoli.

11 b ¶ Expletũ. ¶ † Subaudi ⁊ post inceptũ expleri, n. dicunt q̃ incepta sunt ⁊ sic suppõit inceptũ eẽ .C. de ope. pu. l.

a Conuerso laborator seu partiarius ipsam terrã assignare domino terre potest per totũ mẽsem augusti: dum tamen pensionẽ ipsam in pecunia vel victualibus cõsistẽtẽ si q̃ debet p terra ipsa soluat infra eundẽ mensem augusti.

b Quod si infra eundem mensem augusti laborator siue partiarius terrã ipsam c patrono non assignauerit ⁊ pensionẽ siue terraticũ nõ soluerit vt ẽ dictũ tenetur p sequenti anno

si. ¶ Itẽ nisi sic intelligeret sequeret ꝙ dominus posset tollere quolibet tẽpore anni cuȝ a primo die septẽbris vsq; ad penultimũ diẽ augusti eẽt antecõpletũ mense augusti.

12 ¶ † Sȝ q̃ ẽ rõ huius ꝯsuetudinis. Rñdeo rõ primi dicti eiusdẽs. s. ne dñs tollat terrã post impensos labores sumptus p partiariũ ⁊ ante fructuũ captionẽ Rõ vero secundi dicti ẽ vt seruet equalitas nã cũ partiarius põt renunciare dño terrã de mense augusti ⁊ nõ alie ad hoc vt dñs posset sibi de laboratore alio puidere sic ⁊ dñs denunciet partiario de mense augusti vt possit sibi de terra alia prouidere.

13 ¶ † Si ergo dñs denunciauit ante vel post nõ valet denunciatio ac si facta nõ eẽt sicut denunciatio noui operis q̃ debet fieri in presenti in ipso opere ⁊ sic tẽpore quo edificat. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. denunciatione ⁊ se. ⁊. l. i. §. i. Sed tu instabis non ne si dñs denunciat de mense augusti fraudabit p partiariũ in vuis ⁊ vendemia villici nã sunt modice fidei vt supra in ꝯsuetudine I can sis ciuilibus. Rñdeo ꝙ potius est admittendũ hominis lesio q̃ȝ iuris absurditas. s. inequalitas sup predicta sic est videre in alio casu. Naȝ fauore domini serui nõ torquent. nec testimoniũ dicũt ꝯ dñs .C. de q̃onibus. l. pridẽ. ¶ Sed an p eo Rñdet ꝙ nõ qa eueniret legis absurditas. s. qa nõ dicerent p vtraq; parte ita soluũt doctores. l. ꝙ fauet ⁊ dicta. l. pridẽ. ⁊ similiter adducit. l. die sabbati. C. de iudeis. Neapo.

14 a Conuerso. ¶ † Hec ꝯsuetudo tractat de tempore infra qd̃ põt laborator terrã renunciare dño ⁊ ponit idẽ tempus. s. p totũ mensem augusti dum tñ infra eundẽ mensem soluat pensionem dño. Ratio est vt dñs anteq̃ȝ labat temp⁹ laborandi posset sibi de laboratore alio puidere. Nea.

15 b Quod si infra. ¶ † Hec ꝯsuetudo supplet p̃cedentem nam ibi dicit ꝙ laborator potest refutare terrã domino infra mensez augusti dummodo soluat sibi pensionẽ infra eundem mensem. ¶ Sed quid si non refutauit soluit sibi pensionem infra eundẽ mensem qd iuris erit. Rñdeo videtur ipsam rem duxisse p sequenti anno si dominus nõ vult ipsaȝ laborare hoc dicit ⁊ aduerte ꝙ ad hoc vt videatur reconduxisse pro sequenti anno duo videntur requiri. s. ꝙ nõ renunciet neq; soluat pẽ-

16 sionem infra mensem. ¶ † Sed quid si renunciauit sed non soluit pensionem vel soluit pensionem sed non renunciauit. Respondeo cessare hanc consue. ⁊ habere locũ ius cõmune. s. ꝙ si renunciauit licet non soluit pensionez nõ renunciauit habet locũ ꝯ. tt. l. q ad certũ. Nea.

si dominus terre voluerit laborare terrã eandeȝ tenetur prestare pensionẽ siue terraticũ sicut anno precedenti tenebatur.

17 d In quocunq; autẽ casu terra ipsa ad dominũ libere peruenerit laborator ipse in vltima vindemia quã percipit. pro vt partiarius colonus vel in totũ si de terra ipsa prestat annuã pensionem terrã ipsam debet arare seu secundum vulgare neapolitanuȝ imporcare.

c ¶ Patrono. ¶ † Supra autẽ in proxi. ꝯsuetu. dicit dño vnde hic ⁊ ibi sume. dñȝ vel patronũ quicunq; habet ius locãdi ergo si est ꝯductor ⁊ alij locat qd̃ potest. ff. loca. l. si tibi aliena ⁊. l. se. ⁊. l. cũ in plures ⁊ in prin. ⁊. C. ea. l. nemo siue sit bone fidei posses. ff. eo. l. si quia domum

18 possum etiam alia exempla poni.

d In quocunq;. ¶ † Hec cõsuetudo similiter est declaratoria precedent. ꝯsue. non potest in si nihil iuris habet in terra ⁊c. per qd̃ videbat ꝙ laborator percepta vltima vendemia nihil facere tenebat qd̃ dubiũ remouetur hic quia tenetur imporcare nec est hoc habere ius in terra modo

19 potius econtra videt ⁊c. s. terra habere ius in eo.

e ¶ Imporcare. ¶ † A porca porci dicitur hic porca ẽ terra illa que eminet inter duos sulcos ⁊ propterea lex dicit sulcos idemq; porcas. ff. de aqua plu. ar. l. si vicinus. sed quod deorsuȝ ẽ dr ripa idẽ ⁊ sulcus ⁊ dicitur quasi cum porca sit terra eleuata ⁊ ita aperit ⁊ manifestat ⁊ hoc alio nomine dr crebo a crebonis quia aqua crebo per ipsam decurrit sm Guil. in verbis porca. Neapo.

20 f Et si fundum. ¶ † Hec consuetudo est glosa precedentis consuetudinis non potest ⁊ sequentis nã ibi ponit infra qd̃ tẽpus põt dñs denunciare colono ꝙ nõ vult terrã amplius sibi dimittere ⁊ ecõtra partiarius vel laborator dño ⁊ sic loquitur in terra hec autẽ cõsuetudo querit. ¶ Sed qd in fundo locato ad annuã pensionem pecunie vel alterius rei. Rñdeo ⁊ de mense madij debet hinc inde denunciari. Secundo dicit ꝙ põt talis inquilinus habitare p totũ mensez augusti. Tertio dicit ⁊ apponit huic dicto ꝯditionem. ita tñ si soluit pensionẽ infra ipsum mensem augusti. qua nõ soluta nõ habetur pro assignata si domin⁹ voluerit. ¶ Quarto q̃rit qd si in ipso fundo sunt fructus pendentes. Rñdeo distinguendo de fructib⁹. videlicet ꝙ aut sunt fic⁹ ⁊ vue seu alij fruct⁹ pẽdẽtes / aut caules vt subicit ⁊ seq̃nti ꝯsue. hoc dicit. Secũda pars incipit ibi Quib⁹ casib⁹ ⁊c. Tertia incipit ibi Ita tñ

21 Quarta incipit in sequenti consuetudine. ¶ † Et aduerte ꝙ hec consue. ⁊ sequens loquuntur in fundo. ¶ Fundus aūt quid dicitur. Rūdeo secundum usualia verba neapo. fundus dicitur domus rustica vel urbana cum terra iuxta se posita: sed de iure cōmuni similiter sumitur stricte loquēdo

f ET si fundum aliquis alicui concesserit ad annuam pensionem in pecunia vel i victualibus siue re alia consistente debet de mense madij ipsi qui fundum tenet denuntiare vel prohibere ꝙ non vult pro sequenti anno ipsi tenenti fundum ipsuz dimittere ⁊ similiter tenēs fundum debet infra mensez madiu g domino fundi presentare siue b assignare eundem quibus casibus idem tenens fundus nihilominus fundū ipsum habitare pōt usqꝫ per totum mensem augusti eiusdem anni ita tamen ꝙ ipse tenens fundum per totū dictū mensem augusti predictam pensionem soluat qua non soluta infra dictum mensem augusti fundus ꝓ ipso anno assignatus non habeatur si dominus voluerit ⁊ tenetur pro sequenti anno pro eodez fundo solitam prestare pensionem.

nam ager cū edificio dicitur fundus. ff. de verbo. signi. l. fundi in si. Sed gnāliter loquendo fundus continet rusticū vel urbanum ut ibidē ⁊ eo. ti. l. questio est ⁊ dixi supra de iure cōgrui. .l. i. ⁊ in quo casu stet dicto coloni. l. quicunqꝫ. ¶ Praue ergo intelligunt quidam hāc cōsuetudines ⁊ sequē tem ut loquantur in domibus positis infra ciuitatem neapolis. immo loquitur de fundis positis in opidis ⁊ villis de quibus ē dixi supra in quibus casibus licet auctoritate propria pignorat. l. i. ⁊ hoc ē iudicant verba hic posita videlicet ad annuam pensionem victualiū. ¶ Itez quia dicit si. ūi fuerit fructus pendentes q̄ in domibus positis in ciuitate neapolis regulariter non contingit ꝙ dent pensiones in victualibus ⁊ ꝙ sint fructus pendentes nisi esset ortus ⁊ sic non domus nisi per domū habetur aditus ut dixi supra de iure cōgrui. l. i. ⁊ iste intellectus probatur clare. quia supra in prima cōsuetudine huius tituli i principio pōit hec tria domum terram vel fundū ut species bonorū differētes ⁊ sic ibi voluit loqui de domo expressit et ibi ⁊
22 ut voluit loqui de terre similiter expressit ut hic se qt. ¶ † Quero igr̄ verū isti fundi sint rustica pdia i urbana. Rūdeo ꝙ si sint ibi facta edificia ⁊ grā habitādi sint facta ꝙ tūc sunt urbana alias sunt rustica ut no. ff. i q. ca. pignora. ꝯtrah. l. iij. §. stabilia
23 ¶ † Quid ergo i domib⁹ i ciuitate positis. Rñ. sua ri ius ꝯmune. ff. loca. l. qui ad certū tēpus. Nea. ADDI. Pone ꝙ nec dñs fundi nec conductor aliquid dixerunt in mense madij. postea de mense augusti locator dicit conductori ꝙ euacuet fundum quia vult locare alteri an si conductor vult reconducere teneatur ne dominus relocare ⁊ dic ꝙ quando vult soluere idē precium quod secūdus conductor vult soluere ⁊ tunc debet relocare nisi q̄do domin⁹ vellet ⁊ tenere ad demaniū ita fuit decisum in. S. ꝯsi. ut dicit. d. Math. in decisi. 239. dicit consuetudo ⁊c. ubi dicit ꝙ hec consuetudo
24 tantū habet locū in predijs rusticis ⁊ non urbanis. g ¶ Domino. ¶ † Sed quid si assignetur suo ꝓcuratori aut negotiorum gestori. Respondeo videtur secus quia hic dicit domino ⁊ consuetudines sunt stricti iuris. ff. ad municipa. l. cōstitutionib⁹ ergo extendi non debent. ff. soluto matrimonio. l. si vero. §. de viro. unde cum hic loquatur de domino videtur secus in procuratore. ¶ Sed contra nam per denuntiationem factam procuratori vel negotiorum gestori quis constituitur in mora. ff. de usuris. l. si quis solutioni. §. si. Quod enim fit cū procuratore videtur celeritate quadam fieri cū domino medio actu procuratoris occultato. ff. de dona. ti. iter. vi. ⁊ uxo. .l. iij. sed debitorem. credendus ē enī breui manu per procuratorē renunciasse domino ar. ff. de iure dotie. l. i. licet. §. quotiens sicut alias dicim⁹ ꝙ si tabellario tuo res tradidero tuas effici. ff. de acqui. re. do. .l. si epistolaz sic ⁊ alibi dicitur ꝙ legatur illi ꝓ quo legatur. ff. de leg. ij. l. fideicommissa. §. interdum. Non igitur extenditur lex seu cōsuetudo in casu proposito ꝑ responsionem predictam sed declaratur. s. ꝙ facta assignatione. procuratori videt facta dño quam interpretationē declaratiuam recipiunt ē ea que sunt stricti iuris. ff.
25 de mune. ⁊ hono. l. ut gradatim in principio.
b ¶ Assignare. ¶ † Sed qualiter fiet hec assignatio requiritur ne corporalis traditio videtur ꝙ sic quia sicut locator sibi prestitit frui licere ⁊ sic corporaliter tradidit. ff. loca. l. si quis domus in prin. ⁊ .l. si fundus. §. si. ita videtur econtra ꝙ cōductor tenetur locatori realiter siue corporaliter assignare ut in regula iuris nil tam naturale sed verius ē ꝙ sufficit verbalis assignatio expressa ꝑ se vel aliuz facta vel ꝑ epistolam vel testationem vel cyrographum. ff. de assigna. libe. l. assignare. Idem si testator assignaret ꝓmissis tamen verbis eo. ti. l. si seruus liber esse iussus verbi gratia in materia nostra si cōductor dixit locatori scias ꝙ ego esfracaui tibi domum vel fundum tuū facias amodo qd̄ vis vel similia vel equipolētia verba vel si assignauit seu misit tibi clauē. ar. ff. de cōtrahen. empt. .l. clauibus ⁊. C. de periculo ⁊ como. re. ven. l. ij. nihil. refert declarat quis voluntatem suaz verbis an rebus ipsis ⁊ factis. ff. de legi. l. de quib⁹ ad si. hec enim assignatio fit ne taciturnitate videat renouasse locationem nam si tacerent viderentur ꝑ taciturnitatem renouare lationem ꝑ sequenti anno si est fundus rusticus vel prout habitaret conductor si esset urbanus. ff. loca. l. item queritur. §. qui impleto ⁊. l. se. unde cum locatio contrahatur cum consensu. ff. loca. l. i. satis videtur sufficere taliter assignare ad hoc ut nō videatur pro sequenti anno consentire nec obstat prima ratio quia nil tam naturale ⁊c. quia hic per assignationem non dissoluitur locatio quia iaz fuit finita finitione temporis alias nō diceretur renouari taciturnitate ꝑ

sequēti anno vt in dicto. §. qui in pleno. si ergo assi gnatio vt declaret voluntas ⁊ dissensus 2ducto/ ris vt nō videat renouare locationē pro sequenti
26 anno. ¶ † Itē qd si nō assignauit expresse sȝ tenuit sibi res suas vel tenuit sibi clauē quā receperat a locatore. Rn̄deo videt mutasse ppositū renuncia/ tionis ⁊ tacite re cōducere. ar. ff. loca. l. cū in plu/ res. §. locator. Sed 2triū puto q₂ iam fuit ex/ presse a locatio ne dissensum ⁊ q₂ potuit sibi te nere res suas vel retinere sibi clauē dictus cō ductor non alo 2ducēdi qualiter ergo subueniet locatori. Rn̄deo recipiat sibi domū vel fundum ex quo est sibi assi gnata alias. si non recipit ⁊ pdit de certo pensio/ nē sibi ⁊ negligentie sue imputet Negligentia. n. ledit in auten. de q̄store. §. fi. col. vi. Neapo.

a Si tamen in fundo ipso fuerint aliqui fructus pendentes: nō obstante qd' i habitationē fundi dimittit i mēse augusti. Percipit ni hilominus fructus ipsos vuas ⁊ ficus ⁊ alios fructus. s. cuȝ ad maturitatē puenerint ꝙ si fuerint b caules in fūdo

ADDI. Ad hanc questionē ibi itē qd ⁊c. vide Bar. in. l. itē querit. §. q in pro. ff. loc. ⁊ in. l. si quis nec cām. §. res pignori. ff. si cupera. ꝙ intellige in predijs rusticis arbitrio iudicis q₂ si colonus ha/ bitaret per tres dies vel paulo plus post tempus non dr reconducere hodie. ⁊ Bal. i dicto. §. q in pleno. itē intellige non habere locum qñ in ipso contractu requireretur scriptura Bal. ⁊ Alex. in
27 dicto. §. qui in pleno. vbi plura alia ponit. ¶ † Sed qd si cōductor non patit sed asserit se ex alia iusta cā tenere Rn̄deo ꝙ tenet 2ductor actione ex loca to ad pensionem restituendam. C. locati. l. si q₂ con ditioni ⁊ nota. ff. eo. l. si quis domum. §. penultimo. vel rei vendicatione. non. n. solet locatio dominiū trasferre q₂ non hoc agit. ff. locati. l. non soluȝ vel per officiū iudicis vel 2ditione triticaria vt nota/ tur. C. qui legitima perso. l. momentanee. nam per actionem realē vel personalem ciuilē vel pretoriam possumus a possessionē petere. ff. de conditio. triti.
28 ¶ † Sed quomodo locator petit possessionem rei locate: cū p colonū possessionē retineat. C. vbi in rē actio. l. ij. in prin. ⁊ de acqui. poss. l. si. ⁊ si p vim vel alio modo. l. i. Respondeo ꝙ hoc est verum duran te locatione alias secus. ff. de acqui. poss. l. nemo. ¶ Vel petit possessionem ratione detentionis quā habet conductor. Neapo.
29 a Si tamen alios fructus. ¶ † Puta plantarū melones ⁊ similiter sequitur. n. hec consue. de fructibus qui ad maturitatē naturaliter venire sperantur vt dicit hec littera ⁊ sic loquit de fructi bus arbor ⁊ plantarū. ¶ Itē loquit de ipsis plan tis caulium ⁊ oleorum vt statim dicā. Nea.
30 b ¶ Caules. ¶ † Sȝ que differentia est inter cau les ⁊ olera. Respondeo ꝙ olus oleris est genus nam dicit q̄dā herba ortulana vt attripex brassica porrū ⁊ similia ⁊ ab alendo q₂ eis primū homines alerent q̄ȝ fruges ⁊ carnes ederent. ¶ Olus. n. dr cibus inde factus. ita dicit Hug. in verbo alo in fi. ab exordio. n. conditionis humane nō vescebantur carne. xxxv. di. ab exordio post diluuium deus ve ro dedit nobis olera virentia in cibū ⁊ carnē sine sanguine gene. ix. c. dummodo sit ab animalibus mundis ⁊ non de immundis Deuteronomi. xiiij. c. Sed caules ipsis dicitur a coaleo les. i. crescere ⁊ ē genus arborum vel olerum habentiū sursos a ter ra sublevatos ⁊ sic caulis dr ra/ tione iuris qui amplius ceteris oleribus coale/ scit. i. crescit ita dicit Hu. in di/ cto verbo alo i fi. nō ergo vr in telligenda hec 2suetudo de ole ribus ⁊ genere. sed contr. puto
31 cum sit eadem ratio. Neapo.

vsqȝ ad festū sancti Januarij quod est de mēse septembris ipsos caules potest collige re ⁊ percipere ⁊ non vltra.

c Conductor dom⁹ fundi vel terre nō potest domum terrā vel fun dum ipsum domino inuito e alteri locare.

c Conductor. ¶ † Si intelligimus hanc con/ sue. in conductore simplici corrigitur. hic. C. loca. l. nemo prohibetur. nisi vellet q₂ dicere ꝙ hic distinguitur per illam. ꝙ hic dicitur alteri su/ baudiatur non eque idoneo vt eo. l. nemo. ff. eo. cū plures in prin. ¶ Si vero intelligimus de condu/ ctore imperpetuū corrigitur lex posita i. x. col. qua liter olim poterat feudum alienare. c. est autē op/ tima. §. donare vbi conductor non phibet donare dummodo non in fraudeȝ nisi velles dicere ꝙ hic distinguitur s'm illam vt quod hic dicit locare su/ baudiatur. s. in fraudem. ¶ Sed verius est vt pre/ dicta iura corrigantur cū hic indistincte locatur. ¶ Itē videt hic corrigi glo. q̄ dicit ꝙ emphiteo/ ta potest emphiteosim alij concedere: ⁊ transferre tunc quoddam aliud vtile dominiū vt no. insti. lo/ ca. §. adeo. ⁊ no. in dicto. §. donare. ¶ Itē videtur similiter corrigi. C. de fun. pa. l. i. ⁊. l. vniuersi. lib. xi. vbi dicitur ꝙ possim vendere fundus patrimonia lem fisci salua lege fisci seu canone. Sed pro hac consue. facit. ff. de fideicom. lib. l. inuit⁹ in prin. vbi dicitur ꝙ seruus liber esse iussus de herede non potest alij tradi manumittendus vt sic fiat libertus alterius vbi glo. no. ar. ꝙ non potest in alium alie/ nare ius vassallagij seu feudi inuito: sic nec vassal/ lus pōt inuito alienare feudū ne forte inuitus do/ minus aliū q̄ȝ quem voluerit acquirat vassallum vt in. x. col. de duobus fratribus de nouo beneficio inuestitis. §. i.
ADDI. Ibi sic nec vasallus ⁊c. vide. d. Ja. in. §. Item seruiana inst. de ac. consul. i fac. Bal. in cōsi. 86. pponitur quomodo in. ij. volu.
32 d ¶ Inuito. ¶ † Intellige inuito non tantum qui contradicit. verū eum quoqȝ qui concessisse non probatur. ff. de procur. l. filiusfami. §. inuitum cum materia sua.
ADDI. Quis dicit inuitus habes gl. in. l. in vnū. ff. de serui. vrba. pdio ⁊ in. l. inuitus ⁊ ibi Cy. C. de procu. ⁊ an ignorantes habeantur pro inuitis glo. in. l. qui vnus. §. vetare ⁊ ibi tex. ff. de fur.
33 e ¶ Alteri. † Sȝ pone ꝙ locauit an res secūdi 2du ctoris sint obligate dño. ¶ Rñ. vt no. ff. de pigno. act. l. solutū. §. solutū. ff. loca. l. si. in lege. §. i. Nea.

¶ Rubrica qui heredes in loca succedant.

1 a Cum terra † Hec consuetudo.soluit tria du bia primum est quia successores in locatiõe succedant ⁊ dicit ꝙ descendentes secundũ est an qui succedunt possunt diuidere ⁊ dicit ꝙ nõ Terti uz est an vxor ha beat quartam in ipsis bonis sic lo catis Secundus incipit ibi. Nec possunt ⁊c. Terti um incipit ibi. Nec potest ⁊c.

b ¶ Seu fundus † Hic seu ponit
2 ampliati.sic.ff.de aur.⁊ ar.le.l.sige sta vxor ⁊.l.quin tus.§.fi.secus nõ ponitur statim. Neapolita.

c ¶ Seu conce ditur † Hic seu
3 ponitur expositi ue pro.i.sicut dixi supra in consue. dos ⁊ quarta.nã cum dare sit acci piendis facere in ff.de acc.§.sic ita ꝙ hic in ista loca tione nõ transfer tur dominiũ sed

¶ Rubrica qui heredes in loca.succedant.

a Cũ terra b seu fũ dus datur c seu cõ ceditur imperpe tuum alicui ⁊ suis heredi bus d ad laborandũ vt co lono partiario vel ad pen sionem in pecunia vel vic tualibus consistentez: here dum appellatio e tantũ ad descendentes extenditur. nec possunt ipsi descenden tes qui heredes sunt: si plu res sunt diuidere inter se f terram ipsam vel fundũ sine voluntate g domini fũ di vel terre: nec potest vxor coloni aliquam inde quar tam petere ratione quarte

ius laborandi tantũ propterea non stetur in verbo datur sed subiunxit seu cõceditur.nã cõcedere est minus ꝗ̃ cedere seu dare vnde Bãdinus cõcedo nõ cedo.ff.de donac.l.fi.⁊ sic verbũ impropie po nitur.Itez quia titulus de locatione loqtur. Nea.

4 d ¶ Ad laborandum † Ex illo verbo videtur ꝙ licet dicatur imperpetuum nõ tamen est cõtractus iste emphiteoticus ꝙ ergo cõtractus est. Respon deo locationis vt hic in rubro ⁊ in nigro: ergo non transfertur aliquod dominiũ inutile sed tantũ ius laborãdi vt hic subdicit ⁊ hic ẽ ius qd̾ d̾ laborãdia

5 e ¶ Tantum † Nec distinguit sint masculi vel fe mine in feudũ a pupillo suoꝝ heredũ ad descen dentes masculos et masculis tñ referẽ in.x. col. de alienatione feudi.c.si clientulus.§.⁊ si clientul⁹. ⁊ vide plenius ibi Sed Cy.plenius no.C.de ope. li.l.liberti.circa fi.sue lecture.

6 f ¶ Terram ipsam † Sed an intelligimus hic ꝗ̃ tum ad dominium Rñdeo nõ nam cum nullũ fuit translatũ dominium in defunctum qualis esset du bitatio an eius heredes possunt diuidere iure do minii vnde intellige terrã ipsam quo ad laboran dum ⁊ est ratio ne in plures laboratores aduersa rios distinguatur qui cũ vno cõtraxit.ff.de exerci. l.cum in plures patet ergo ꝙ laborandia nõ potest diuidi inter heredes sed an alternis annis possint diuidere.Rñdeo nõ eadem ratione.Sed an inui to domino potest vendi ius istud laborandia. Res pondeo non nam hic nõ permittitur seu admittitur

heres extraneus ẽt vniuersaliter quõ admittitur successor singularis.p.in feudũ vbi plus iure trãs fertur requiritur cõsensus domini ne inuitus alius quem voluerit acquirat colonũ vt in.x.col.de duo fra.de nobe.iu.ve.c.si duo fratres.§.l.sic est etiã in emphiteota.C.de iure emph.l.ij.Sed an alij loca re.Rñdeo vt infra in sequenti cõsue tudine dicam. Neapolitanus.

g ¶ Domini † No.ergo ꝙ licet locauerit reman sit tamen domin⁹ ⁊ nõ transtulit ali quod dominium vt hic. Item quia conceditur vt co lono partiario vel ad pensionem.

in bonis sibi a marito con stitute.

7 ¶ De pignoribus Rubri ca.

b Si quis aliquam rem mobilem alicui pigno ri obligauerit pro certa pe cunie quantitate: ⁊ dum de bitor ipse velit pignus redi mere ⁊ offerre pecuniam p qua dicit pignus fore obli
1. gatum ⁊ creditor dicat p maiori quantitate pecunie pignus esse obligatum sta tur i dicto creditoris cum sacramento ipsius de pecu nia credita vsq; ad quanti tatem valoris pignoris ob ligati.

¶ De pignorib⁹. Rubrica.

b Siquis hec cõsue. tra dit pulchrã ⁊ as peram regulam. s.ꝙ vbi est cõtro uersia inter debi torem ⁊.credito rem de quantita te pecunie credi te statur dicto cre ditoris cum sacra mento vsq; ad valorem pignoris hoc dicit sed nun quid intelligatur in defectu pbationis stat simili ter eius dicto cum sacramento de ipso valore pi gnoris ammissi vt infra primo cõsuetudine ¶ Itẽ qa incertus nõ certus locus est cõiecture.ff.de ver bo.obli.l.continuus.§.cũ ita. ¶ Itẽ quero nunquid quantũ ad illud ꝙ debitor diffidet ⁊ est per credi torẽ declarandũ sit distinguendũ. Si creditor vel burgensis prout distinguit sm cõsti.regni de fide nobiliũ.l.questionẽ iuris peritorũ.Respõdeo vide tur ꝙ sic qa nõ est nouuz vt lex noua distinguatur per veterẽ pseritim vbi distinctio est de equitate si cut autẽ offerat que distinguit sm legẽ sciendum.
2 ff.satis da.co. ¶ † Primũ debet iudicari secunduz consti.regni ⁊ postea secundũ cõsue.vt in cõsti.re gni.vt de nobilibus cõueniẽdis.l.vt vniuersis ⁊ singulis.sed certe cũ iste cõsue.sunt scripte ⁊ pro iu re fuerunt nobis cõfirmate vt in prohemio mersto tam ꝗ̃ ius nouissimũ ⁊ particulare debebit prius seruari ꝗ̃ cõsti.regni per ea que no.C.que sit lon. consu.l.ij.⁊ extra de rescrip.c.i.nec ob.dicta cõsti. de nobilibus qa illud.s.ꝙ prius cõsti.regni ꝗ̃ con suetudines intelligendo de cõsuetudine prescrip ta nõ aũt descripta que est lex: consuetudo eniz scri pta dicitur ius sed prescripta nõ dicitur ius licet habeat in se ius.l.ei.cõsuetudo inde loqtur ibi de consuetudinibus editis ⁊ factis ante illam consue tudinem.

ADDI. An hec cõsuetudo habet locũ in iudeo

videtur q sic per dicta p Feli.in.c.iudei.e.l.ij.de
iudeis.In cótrariū vr veritas de iure z primo per
illa que dixit Feli in.c.iudei.e.l.i de iude.secundo
faciūt que dixi supra in verbo.ipsis successoribus
car.xxv.Ultimo pondera hic tex.ibi cū sacramen/
to zc.q innuit q ad hoc vt credat dicto creditoris
debet iuramentū
interuenire sed re
gula est q iude⁹
nó gaudet dispo
sitione casus vbi
iuramentū debet
interuenire.Facit
ad hoc glo.in au
tē.iusiur.qd pre
sta.ab hisq ratio
quare iudeus nó
pót esse officialis
est quia iurare te
netur quod nó ca
dit in iudeo licet
alia ratio tradit
vt in.c.ex speciali
de iude.per quā
glo. dixit Bal.in
rub.ff.de iusti. z
iu.q iudeus non
pót eē tutor chri/
stiani z hoc quia
iurare tenet licet

Si creditor b dicat pi
gnus sibi obligatū se
c perdidisse z questio est in
ter creditorē z debitorē de
pignore z valore ipsius in
defectu plene pbationis fa
ciende per debitorē statur
z creditur d de predicto pi
gnore e dicto creditoris cū
sacramento ita q ipse credi
tor ipsaz extimationē pigno
ris quam debitor plene p
bat vel in defectu probatio
nis iuxta extimationē factā
per creditorē vt dictum est
sub suo iuramento prestare
debitori tenetur siue extin/

plures alie rationes redi possunt.l.fi.C. de admi
tuto.Itē facit dictū Bal.in.c.i.§.itē sacramenta de
p.a.iura.fa.q iudeus nó gaudet pñilegio.c.q̄uis
de pac.lib.vi.z hoc propter iuramentū vlt.facit de
cisio.scó.quā refert.d.Math.de afflic.in deci.214.
q iudei nunq̄ admittunt ɔtra Christianos nisi in
casibus a iure expressis z per hec ɔcludo hāc con
sue.nó hēre locū in iudeis.¶ Bene tñ dicerē q iu
deus gaudet cótra iudeū per no.p totū de iudei.
per Feli.z per illud qd dixit Feli.in.c.iudei de te
sti.q licet iudeus nó pót esse testis bene tamē erit
ɔtra alios iudeos z iurabit fm formā eorū nā vbi
limitant due rationes.s.qa cótra Christianū secun/
do qa interuenit iuramentū sufficit vnā limitare vt
dicit Feli in.c.qa de iudei per plures glo.qbus rō
nibus deficiētibus deficit lex.l.illud ad leg.aquil.l.
adigere.§.i.de iu.pa.¶ Sed pulchrū ē videre an
ob isto iuramento pstito vigore istius cósuetudinis
possit absolui Abba.in.c.cū córiugat i col.xv.vers.
cósequēter zc.de iur.iura.¶ Admictitur tñ pba/
t o in ɔtrariū Abba.in.c.pposuisti de proba. quod
intellige de pbatione que oculis ɔspicit ita intelli
git Bar.in suis apostil.ad Abba.ibi.¶ Et an sit pre
standū personis solitis periurare Abba.in.c.fi.in.
§.sane in.iiij.col.de iu.iur.z intellige de personis
habilibus ad iurandū facti.no.per glo.in.l. prima
C.de sacrosan.eccle.¶ Itē hoc iuramentū pstabit
parte petente z aduersario citato vt no.per doc.in
c.fi.de iu.iur.z in.l.admonendi.e.ti. vbi plura alia
ad materiā habens.¶ Itē pp̄ter verbū dicto cre/
ditoris zc dico q si debitor preuenit suū creditorē
q nó habet locū hec ɔsuetudo cū de creditore lo
quit z nó recipiat extensionez cum stricti iuris est

vulgaribus iuribus.¶ An habet locū, hec cósue.
in hypotheca Feli.in.c.cū aliqbus de re iud.Et an
phibitus habere bona in aliquo loco possit ibi ha
bere pignorare Feli.in.c.fi.de accu. An prohibit⁹
alienare possit pignorare docto.auctes que.C.de
cómunia de leg.l.filiusfa.§.diui.de leg.i.z qd in
ēphiteota.d. Ja.
in.l fi.in fi.C.de iu
re emphi. Et an
pign⁹possit pigno
rari z p quot vi
cibus Abb.in.c.
cū córra de pign.
z an possit vendi
solū regisro ter.
debitore dic per
tex. z ibi glo.z
Bar.cū materia
sua in.l.si cóuene
rit.ff.de pign.act.
Et an iudex pos/
sit creditori perē
ti dare pignus p
soluto z insolutū
Bald. in.l.ij. post
Cy.C.si in cau. iu
di.¶ Quotuplex
est pignus z mul
ta ad hanc mate/
riam vide per.d.

de ipsum debitorē seruare
debeat indemnē f nisi tali
modo probauerit creditor
pignus se amisisse quod d
iure cómuni damnū amissi
pignoris respiciat debitorē
verū in olbus premissis ca
sibus nó preiudicatur debi
tori z eius heredibus si pi
gnus ipsum quandocūq; g
reperiret penes creditorez
vel eius heredes vel penes
alios quominus pignus ip
suz petere h possit nó obstā
te q aliquā p ipso pignore
quod dicebatur eē pditū i
extimationem acceperit.

Ja.in.§.item seruiana institu.de actio.
3 ¶ Dicto †.Cósuetudo videtur cótra ius naz et
qui dicit incumbit pbatio.ff.de pbatio.l.ei.sed cre
ditor dicit maiorē esse quantitatē ergo ipse pbare
debet.¶ Itē videtur cótra equitatē qa non videt
verisimile q quis mutuet tantū quantū valet pi/
gnus z sic minus rationabilis hec cósuetudo non
videtur valere.ff.de leg.l.q nó ratione z.C.que sit
longa cósuetudo.Et patet in prohemio huius libri
vbi cósuetudines rationabiles fuerūt approbate.
Rñdeo licet q dura sit lex tamē ita est.ff.qui. z a
4 qui.l.prospere.¶ † Itē quero si creditor est nobilis
z pignus valet minus q̄z sibi permittatur declara/
re fm ɔstitutiones regni iure peritorū an hec con/
suetudo auferat sibi beneficiū illius cóstitutionis
regni. Rñdeo nó tamē cósuetudo sit prodita z in/
ducta ad beneficiū creditorū ergo nó debebit ei⁹
contrariū operari.ff.de códi.z demo.l.cum tale.§.
5 falsam.¶ † Itē illa cóstitutio loqui ur quando cre
ditor egit ad debitū hic qñ cóuenitur ad pignus.
¶ † Itē an hec ɔsuetudo habeat locū in vsurarijs.
9 Rñdeo nó nā hec ɔsuetudo dat tale beneficiuz fi/
dei ipsi creditori at vsurarij expellunt a cómunio
ne ecclesie z altaris donec redeūt extra de vsuris
c.cū tu.imo excómunicari possunt e o.ti.c. preterea
z ita forte videtur dicendū in quolibet creditore
cū fides reprobatur in iure. Neapolit.
7 Si creditor † hec cósuetudo dicit q si inter
creditorē z debitorē est questio de valore pi/
gnoris ammissi.primo recipitur probatio a debito
re z in eius defectu stat sacramēto creditoris. Se
cundo dicit q reperto pignore iaz ammisso potest
debitor ipsius petere satisfactionem nó obstāte pre

missa hoc dicit. Secunda incipit ibi vero in omnibus &c. Neapolita.

8 b ❡ Dicat † Subaudi & probet alias tenetur debitori ad interesse. C. de pignora. ac. l. si creditor quod hic nō corrigitur neq; hic presupponit esse eādem nisi super valore pignoris ammissi. Itē q̄a ubi vult stari dicto creditoris addicit cum sacramento & per hoc infra vers. nisi tali modo &c.

9 c ❡ Perdidisse † perditū dicit. i. quod in rerum natura esse desiit ff. de peti. here. l. de perditū & alibi dicitur futurū est enim ut heredes querāt pueros ad perdendū enim &c. Mathei .ij. c. hic autē sumitur sm vulgar usualē. Neap. secūdus q̄ perdere diciminus quoties caremus id quod habuimus & pro hoc. ff. de mino. l. in cause. §. interdū ibi ne cres suam perdat vel re sua careat &c. Interesse aūt dupliciter .s. civiliter naturaliter civiliter q̄ mutat cōditionē suā uti homo patiatur mediā aut maximā capitis diminutionē vel si res p̄pbans efficiatur publica. ff. pro soc. l. verū. §. fi. naturaliter vero per mortem ut ibidem. Neapolita.

10 d ❡ De predicto pignore † Idest pro valore pignoris nam cum de ipso valore tantū est q̄stio loquitur hec consu. Presupponitur enim ligatū & traditū creditori. ❡ Itē presupponitur perditū & sic nō loquitur cum est dubium de hijs. Neapo.

11 e ❡ Dicto creditoris † Quid debitor est q̄strus ad illud ē plus valoris pignus q̄z sit debitū in quo est creditor & sic ad hūc casum nō videt trahi seu habere locū ᵹsti. regni q̄nē iure peritorū de fide nobili. que loquitur de debito declarādo per creditorem eundem actore.

12 f ❡ Nisi tali modo † Puta probando casum fortuitum ut aggressurā latronū vel similem. C. de pig. acc. l. que fortuitus. Neapo.

ADDI. Quis dicatur casus fortuitus docto. in l. comoda. do. Ia. in. §. sed iste col. ix. insti. de actio. Ga. Cald. in cōsi. v. in ti. lo. & comodo probetur Bart. in. l. i. §. qd̄ diximus. ff. siquis cau. & que est differentia inter casum fortuitum & improvisum Alex. in. l. sed & siquis. §. quesitum qui satis da. cog.

13 g ❡ Reperitur † Sed si fuit perditum quomodo potuit reperiri cum perditum dicatur quod desiit esse in rerum natura ut supra dixi. Respondeo verum est q̄ illud quod desiit esse in rerū natura dicitur de p̄ditū sed nō solū quod ex naufragio deicitur dicitur perditū & tamen quādoq; reperitur ff. de acqui. posse. l. interdum. §. i. est ergo possibile reperiri quod perditur. Neapo.

❡ De operis novi nūciatione. Rubrica.

a Si quis impediat constructionē alicuius edificij denunciando quocū q; modo novū opus vel defensaz imponēdo vel p̄hibēdo vel aliter impediēdo & denūcians sive impediens vocatur saltim b de tertio ad tertiā diē ad iudiciū ad petitionem eius cui impedimentū p̄statur c causa citatione cōtenta d nisi veniat paratus cuz libello quē offerat edificāti vel edificari facienti in quo libello inseratur iusta cā prohibitionis seu impedimēti quā probet infra terminū quez iudices cōpetentes extimaverit assignaverint nō attē to tempore a lege statuto p̄ iudices danda est licentia edificanti vel edificare volēti quod edificet.

Idem est quis prohibeat vel impediat aliquē vel defensaz imponat alicui ne per terrā prohibentis eat vel aliquid faciat quia ipeditus pōt facere vocari in ius eo mō ut proxime dictū ē impedientē qui impediēs nisi offerat libellū inserēdo in eo iustā cām inhibitionis seu impedimēti ut dictū est danda ē licētia p̄ iudices prohibito de nō servando prohibitionem & sic contra ipsam prohibitionem venire potest. nullo pro hoc proprietati preiudicio generando.

14 h ❡ Possis † non ergo imponitur necessitas sed potestas & sic si fieri vult. pone ergo q̄ nō vult petere rem cōtentus forte extimatione q̄ habuit. Rñdeo agit creditor ᵹtra possessores quasi eam emerit debitore prestādo sibi litis extimationē quā extimationē iam prestitit que similis est emptioni. ff. pro emp. l. litis & alibi dicitur q̄ est secunda emptio. ff. de evic. l. si servum vendit⁹ §. i. & aget actiōe in rem seu rei vē. cessa sibi per debitorē quaz cedere sibi tenetur. ff. de pecl. l. q̄ debetur vel aget rei ven. cōpetentē sibi quasi fuerit sibi translatū dñm virtute pristine traditionis sibi facte tēpore oblationis & postea ratificate per ipsum debitorem recipientem litis extimationem.

15 i ❡ Extimationem † Sed ergo teneatur reddere extimationem deducto debito suo. Respondeo sic nam sufficit q̄ habet electionem petendi rem vel extimationem sibi retinendi sicut adversus predonem. ff. de peti. here. l. si rem & preciū secundo Responso. Neapolitanus.

❡ De operis novi nunciatione. Rubrica.

1 a Si quis impediat † Hec cōsu. tria facit. Primo ponit casum Secundo cōsilium dat vin partiū. s. prohibito. Tertio prohibenti necessitatem non precisam sed causativam imponit. Secunda pars incipit ibi Et denuntians &c. Tertia ibi Nisi veniat⁹ &c. ❡ Et adverte q̄ hec cōsuetudo & seq̄ns videntur tracte ex mente & ratione mentis legis diffamari. C. de inge. ma.

2 b ❡ De tertio ad tertiam † Idest ut tertio post citationem cōpareat &c. nam dies citationis & sic primus est tertius ultimo ascensive seu numerando retro & econtra ultimus est tertius primo numerādo in antea vel hec verba cōtinent sex dies quia implicant duos tertios ergo ut sex & continebit ci

tatio vt primo tertio vel secundo tertio cõpareat ⁊c. sed prima videtur verior expositio.

3 c ¶ Causa in citatione † Sed que est ista causa. Rñdeo vt dicas in citatione ꝙ cõpareat in eadez curia allegaturus iustam ⁊ rationabilem causam. Quare prohibuit tale opus faciendũ in tali loco.

¶ Communi diuidundo. Rubrica.

a Si fratres vel aliqui habẽtes res cõmunes b volunt a cõmunione discedere ⁊ non possunt cõuenire qualiter diuidant c vnus debet diuidere ⁊ alius eligere vnam de partibus diuisis. Sed ille tenetur diuidere cui plus d datur ab altero cui electio reseruatur. sicqȝ inter eos vel ipsos est e licitationi locus in hoc videlicet ꝙ ille qui plus dat alteri sicqȝ alterum in licitando vincit partez quã velit habere de partibus diuersis eligit ꝓ arbitrio voluntatis.

Hoc etiã est causa quã debet continere libellus ꝓhibentis vt sequitur ibi in quo libello.

4 d ¶ Nisi † Nisi quãdoqȝ venit expositiue. ff. de li. be. ho. exhi. l. iij. §. si tamẽ plures ¶ Quandoqȝ exceptiue vt extra de reg. ⁊ transi. ad reli. c. i. §. i. lib. vi. sm Archi. qd plene prosequitur dñs Andr. in c. i. qui successo. teneantur in lec. sua. §. hic, patet. in verbo nisi ⁊c. ꝑ Dy. etiã plene de reg. iuris. c. nõ remittit ⁊c. ¶ Quandoqȝ nisi exponitur ⁊ vide. ff. de le. iij. l. si fideicõmissa. l. si rem ibi videt poni correptiue ⁊ similiter poni videt ꝑ dñz Car. in lõgobarda de successi. l. si soror i causa circa fi. ibi sue lecture ibi forte quis naturali equitate motus ⁊c. ¶ Quandoqȝ excipit a subandito casu extra de penit. c. romana li. vi. sm expositionẽ Archi. ⁊ vide infra in cõsu. venditionis cõtractus vel dicã nisi. l. si nõ. ff. siqs eau. l. si eum. §. si. ⁊ sic notat. cõdit. ⁊ sic cũ vocatus denuntians nõ venit ad iudiciũ datur prohibito edificandi licentiam. ¶ Itẽ cũ probat causam vt sequitur hic interim ergo prohibitus debet abstinere ab edificando. ¶ Sed quid si non abstinuit. Sed nõ obstante prohibitione processit in edificio videt distinguẽ aut fuit defensa iusta causa ⁊ incidit in penaz. aut non fuit iusta ⁊ tũc nõ incidit vt in cõst. regni defensas ⁊c. Sed certe oẽs Con. Re. loquentes de defensis loquuntur qñ defensa imponitur facienti iniuriam in psonis vel rebus cõmittendo violentiaz in vi ablatiua sed hic tale edificator non est hmõi vnde videtur habere locũ ius cõe vt distinguat aut satis dedit de opere de mollendo ⁊ tunc potuit ꝓcedere in opere aut nõ satis dedit ⁊ tunc demolit qcquid edificatũ est post nunciationẽ etiã si ius habuit edificandi. ff. de oper. no. nun. l. stipulatio. §. i. Et propterea in tali denunciatione seu defensa multa debent interuenire. e. ti. l. de pupillo. §. nunciationem. ff. ꝙ vi. aut clam. l. aut qui aliter. §. i. edificatũ aũt ante defensam nõ venit in hoc iudicio sed iter dicto ꝙ vi. aut clam. vel alio. ff. de op. no. nun. l. i. §. i. cum materia sua.

5 ¶ Tempore † .S. vnius anni post annuz cesset ei interdictuz de op. no. nun. ff. e. l. pretor. §. hoc interdictum cessat. Neapo.

6 ¶ Impedienti † Sed quomodo est hoc cuz nemini liceat ire per terrã alienã imo si iuerit iniuriaz actione tenetur. ff. ꝙ vi aut clam. l. si vicẽ meã. §. si stercus. Respondeo verũ est ꝙ nõ licet ire de iure ciuili. sed de iure diuino sic vt no. C. de seruit. l. per agrũ ⁊ tunc habemus ex ista cõsuetudine ꝙ vnicuiqȝ licet ire per terram alienã vt sicut sm ius diuinũ pbã est ire per terrã alienaz ita sm hanc cõsue. vt hic loquitur cũ nõ poterat aliunde iri. vt supra de seruit. l. i. vel hic erat in quasi possessione que loquitur i eo qui erat in possessione edificãdi in ria eundi ⁊ hoc magis placet cuz referat se ad proximã consuetudinem que loquit in eo qui erat in possessione edificandi. Neapo.

ABBI. An valeat pactũ de verberando, ingredientem domũ vel vineã meã Bal. in auctẽ. sacramenta. C. si ad ver. vendi.

¶ Communi diuidundo. Rubrica.

1 a Si fratres † Hec cõsuetudo tractat ⁊ loquitur de diuisione facienda inter plures cõsortes dispares vt quia vnus habet quartam ⁊ alius vel alij habent reliquas tres partes. ¶ Diuiditur aũt hec cõsuetudo in duas partes in prima ponit questionẽ ⁊ soluit eam. In secũda similiter querit de aliqua questione que insurgit ex prima ⁊ soluit secunda incipit ibi. Sed ille tenetur In prima parte querit illud generale. Aliqui consortes volunt diuidere qualiter debent ad quod fit respõsio generaliter. s. ꝙ vnus diuidit ⁊ alius eligit ⁊ ex ista responsione insurgit alia dubitatio videlicet quis debet diuidere ⁊ qs eliget. Et respõdet ꝙ ille eligit qui licitãdo vincit hoc dicit hec cõsu. Neapo.

2 b ¶ Volunt † Sed qd si vnus nõ vult. Respondeo ꝙ velle cõpellitur cũ nemo ad cõmunionem teneatur inuitus. C. cõi diui. l. fi. ¶ † Sed qd si alter

3 est minor. Respõdeo ꝙ potest prouocari. prouocare autẽ nõ põt ad diuisionẽ. C. de predi. mi. l. penult. si socius seu consors sit ipsi minori damnosus tunc enim poterit qa quod fauore ⁊c. ⁊ facit. ff. pro soc. l. si conuenerit ⁊. l. se. Neapo.

ABBI. Nota ꝙ nullus cogitur stare in cõmuni vt hic ⁊. ff. ⁊. C. eo. ti. Istud fallit in feudalibus qa si vnus discrepat diuisio nõ fit Feli. in. c. que in ecclesiarũ in penultima col. ver. secũdo limitatur de cõstitu. ⁊ ibi habes an prohibita alienatione sit prohibita diuisio rei sue in ver. generaliter autem ⁊c.

4 c ¶ Vnus † .S. maior ar. ff. famil. her. l. si que sint cautiones ⁊ melius extra de parrochijs. c. i. ⁊ hoc de iure cõi. sed de iure baz ɔsu. seruat ꝙ hic seqt.

ABBI. Quomodo intelligitur maior filius dic per. d. Alex. in consi. liij. in iij. volu.

5 d ¶ Datur † Sed qd si nõ datur sed promittit cũ fideiussoribus vel bona cautione. Respõdet sufficit. ff. de publica. l. licitatio in prin. sed ⁊ alibi dare hoc dando cõuenire. C. de dotis promiss. l. fi. ibi sed

specialiter dotē dederit glo.dādo nudo pacto con
6 uenerit ⁊c. ¶ † Nam in dare intelligitur. qui pro
mittit ⁊ qui cōpensat.ff.de ver.signi.l.dedisse ⁊.ff.
de libe.ca.l.vel permutauit. ¶ Itē qui remittit sibi
debitū.ff.de calum.l.quādo etiā ⁊.l.⁊ generaliter
⁊.ff.de cōdi.ca.d.l.si mulier ⁊.ff. de libe.l.octauū

a **SI tamen b contingat mulierem que habet in bonis quondam mariti quartam que quarta sibi a quodam marito fuerat constituta nec supereunt c libe ri d ex communi matrimo nio per qd in plenam pro prietatē quartam ipsam ha bere debet vel cum heredi bus seu successoribus ma riti diuidere bona ipsa nul lo precio nec aliquo dato hinc inde debet mulier pri mo diuidere bona ipsa in duas partes de quibus he redes seu alij successores mariti eligunt sibi vnam ⁊ reliquam partem heredes seu successores mariti de bent diuidere in duas par tes quarum vnam mulier potest eligere iuxta votum Idem seruetur in ceteris diuisionibus e similis cō munionibus.**

§.q si sit ⁊.C.de iure dot.l.si mulier.ff.de sol.l.so luta.§.q si accep to ⁊.l.solutionis. ¶ Itē dare dici tur qui paratus est dare.ff.de an nu.le.l.ij.ff.de ver ba.obli.l.stipula tus sum damnum.
7 ¶ † Sed qd si nō cordant in quanti tate. Rñdeo inspi ci adhuc plus q est in re tempore ⁊ loco ⁊ cā Insti. de act.§.plus au tem vel modo cōditione vel qualitate debiti.ff.de le.i.l.si creditor.§.si.cū.l.se.⁊ de le.ij.l.meuius.§.l. in glo.qa quatuor modis ⁊c. ¶ Itē intellige plus etiā si modicū sit.ff.de ver.signi.l.hec adiectio plu
8 ria ⁊.ff.sig caui.l.⁊ si post tres. ¶ † Sed qd si per omnia equaliter licitent vel nullus eorū vult vel nō potest licitare carentes forte pecunia. Respon deo vocandus videtur extraneus ad licitationem C.cōi.diui.l.ij.in fi. ¶ Sed quid si nō inuenitur Re spondeo dirimetur sorte ⁊ pro hoc optime facit in ff.de leg.a.§.ex diligentiori tractatu.p.dicit sorte diuisit eis terrā i funiculo distributionis ⁊c. In p.s. lxxviij.qui incipit Attendite popule meus ⁊c. Si militer paralipomenon.c.i.in prin.⁊ plene dixi su pra de iure cōgrui.l.si ex vno vel suffragio est in ueniendus amicus ar.ff.famil.her.l.si que sunt cau tiones. ¶ Sed quid si noluit sorte diuidere vel nō vel voluit vt amicum suffragio reperire. Respon deo recurrendū ad officiū iudicis omne enī qd dubiū est relinquitur arbitrio iudicis terminandū ff.de iure deliberā.l.i.in fine. ¶ .p.cū tunc cesset hec consue.est ad ius cōmune recurrendum pro quo datur arbiter iudicio cōmuni diuidundo iudi cio.ff.famil.her.l.arbitrium.
9 e ¶ Licitationis locus † Sed quā licitationē non nunq̄ extraneus admittitur vt si alter dicat se nō habere pecuniā.C.cōmuni diuidun.l.ij. in fi.sic ⁊ alibi habet locū licitatio.ff.de publi.l.licitatio.ff. de publi.l.licitatio.C.de vectigal.l.iiij. ¶ Sed quid si aliquis eligit licitare.sed differt quod tempus sta tuatur Dicunt quidam statuī terminuz.xx.dierū quidam.xxx.vt no.C.de venire.ciui.l.i.li.x. ¶ Sed quoties potest fieri licitatio videtur q semel tantū vt e.l.no. Sed ibi de alia licitatione loquitur vnde videtur q hic pluries possit fieri naz dicitur sicq3 alterū in licitando vincit ⁊ sic vterq3 vnus alteri li citabat. Sed videtur q licitatio sit illicita cū re probetur.ff.famil.her.l.nam ad licitationē. Respon deo q licitatio in electionibus portionum non re probatur vt hic sed in retinendis instrumentis be ne reprobatur ⁊ ita loquitur ibi. Neapo.
ADDI. Nota q si tinius in licitando posuit p decem fundum primo licitanti pro nouem debet ⁊ nō secundo licitanti licet secundum plus obtulit ⁊ hec quando secundus nō esset idoneus ita Bal.in consi.super puncto in.v.volu. Berta. in tracta.de ga bella.viij.q.ij. pri cipa.licet regula riter plus offerē ti debeatur Bar. in.l.si tempora in. iij.questione.C.de iure ha.fi.lib.x. ⁊ an primus offe rens sit liberatus per sm offerentē in plus ⁊ fugien tem Bar.in.d.l.si tempora ⁊ in.l.li citatio de pub. ⁊ qd spacium die rum est statutum in subhastatione Bar.in.d.l.si tē pora ⁊ an requiritur subhastatio quando actus est inter debitorem ⁊ creditorem q pignus vēdi pos sit sine citatione ⁊ subhastatione Alex.in.l.si cōue nerit ⁊ glo.de pigno.actio ⁊ in.l.titio.§.si.ad muni Bal.in.l.fi.in.v.col.C.de iure domi.
a **SI** tamen. ¶ Hec consu.loquitur de diuisione dispari vt si vnus debet habere quartā par tem alij non vel alius reliquas tres partes. ¶ Et habet hec consu.duas partes. In prima ponit casū In secunda respondet.secunda incipit ibi Nullo precio ⁊c. ¶ Casus est planus de se. Neapolit.
10 b ¶ Contingat mulierem † .S.velle cum heredi bus ⁊c.quod est infra. ¶ Et no. q mulier diuidit primo ⁊ eligunt consortes secundo diuidunt con sortes ⁊ eligit mulier ⁊ sic est equalitas. ¶ Itē no. q qui habet minorē portionē totius rei ⁊ quotam debet primo diuidere ⁊ vltimo eligere nec est ra tione sexus.l.quia mulier nam ⁊ infra subicitur. ¶ Itē in alijs diuisionibus vt ibi diuersimode exē plificaui que exempla non respiciunt mulieres tā tum. Neapo.
11 c ¶ Liberi † Patet ex hoc q mulier tunc potest petere diuisionē bonorū quando habet quartā ple no iure ⁊ sic si habet quo ad vsumfructū tantum non videtur posse petere partē bonorū sed fructuū vt supra de iure quarte.l.i.ibi sed vbi habet liberos ex marito premortuo potest fructus auctorita te propria ipsius capere ⁊c. ¶ Sed cōtra puto naz mulier habet quartaz bonorū ⁊ in ipsis bonis ma riti licet quo ad vsumfructū si habet liberos vt ibi patet vnde cū sit vsufructuaria ⁊ eiusfructus venit in iudicio cōmuni diuidundo vt.ff.de cōmuni diui. l.si quis putans.§.pen.sicut etiā in famil.her.ff.fa mil.her.l.cōpensa.§.⁊ igitur ipsa petet quartā bono rū licet quo ad vsumfructum. Neapo.
12 d ¶ Ex cōmuni matrimonio † ⁊ sic liberi alteri us matrimonij non impediunt proprietatez nouer ce. ¶ Sed quid si fuit cōcubina ⁊ tempore concu

binatus habuit filios ex eo q nunc est vir seu mari tus videtur habere quo ad proprietatē cū nō fue rint nati ex cōmuni matrimonio sed ex cōcubinatu Sed cōtra puto eū nō sit audienda allegans turpi tudinem suā ꝛ ppea dicit lex ꝙ in turpi causa ē po tior cōditio possidentis. ff. de cōd. ob tur causam. l. pen. videtur enim legitimi. C. de naturali liber. auct. idē si qs ꝛ i auct. q. mo. na. effi. sui. §. si quis igit ꝛ. §. qua pp col. vij.

3 e ❡ Similis cōmunionis † Idest vbicunq; qs habetur quartā partē ꝛ alius vel alij reliquas tres partes vt in tabellianica falcidia vel simili. ❡ Vel pone si haberet qs sextam vel octauam vt talis primo diuiditur in duas partes de qbus cōsortes eligant sibi vnā reliquā autē diuidāt ipsi ɔsortes in duas in casu quarte vel tres in casu sexte vel in quatuor in casu octaue ꝛ sic deinceps vt semper fiant due diuisiones ꝛ due electiones prima diuisio fit in duas partes per debentes habere quartā sextam vel octauā. eligunt cōsortes Secūda diuisio fit per ipsos cōsortes in duos vel in tres vel in plures partes in casibus diuersarum portionum vt modo dixi. ꝛ eligit qui primo diuisit ꝛ hoc bene colligitur ex verbo idem seruatur ꝛc. alias enim non esset idem.

❡ De glande legenda seu fructibus legendis Rub.

a Si arbor vicini impendet supra domum: fundū: terram: vel aeram alterius: potest tam ipse in cuius terra est arbor: ꝙ ipse in cuius domum: fundum: terram: vel aeram: impedet totum qd sic impedet incidere: ꝙ si nolit incidere fructus prouenientes ex ipso ꝙ impēdet comunes sunt ei in cuius domo: terra: fundo: vel aera: impendet ꝛ illi in cuius fundo: vel terra arbor est.

❡ De glāde legenda seu fructibus legēdis. Ru.

1 a Si arbor † Haec cōstu. ponit casum ad quē respondēdo dupliciter remediū adhibet. ❡ Casus est si arbor vicini impēdet supra domū vel aeram vicini qd remediū sibi dat. Rñdeo ꝙ pōt incidere qd impendet si vult vel habeat fructus cōmunes eius qd impedit eū domino arboris pōt ēt dominus arboris incidere quod ipendit ꝛ sic sunt tria remedia. s. incidendi per se seu dominū arboris vel cōmunandi fructus hoc dicit. ❡ Colligitur ergo hic. ff. de glan. le. l. i. vbi pretor ait glandem que ex illius agro in tuū cadit quominus illi tertio quoq; die legere auferre liceat vim fieri veto ꝛc. Et sic potestas auferendi de facto datur in prima secunda ꝛ tertia die postq; cecidit licet potestas agēdi illo interdicto durat anno durantibus fructibus in rerū natura vel si dolo desierit esse vt ibi no.

❡ Nobis ex rubro ꝛ nigro ꝙ appellatione glādis omnes fructus cōtinetur ꝛ sic est etiā de iure cōi. ff. de glan. le. l. i. ff. de ver. signi. l. glādis.

2 ❡ † Sed quid si domus vel terra sit alicuius quo ad vsumfructum ꝛ alterius sit proprietas. Quero cuius erit hec cōmoditas fructū vel potestas incidendi vide tur proprietarij per verbū alterius hic positum qd dominiū denotat. ff. de relig. ꝛ sup. fu. l. ij. §. i. Sed certe immo ad fructuariū pertinent. ff. de vsufru. l. vsufructu legato. circa prin. cum materia sua ꝛc. facit qd no. ff. de heredi. vel acc. ven. venditor hereditatis in glo. si heres.

3 ❡ † Itē quero si vicinus vbi pendet incidit illud quod pendet cuius erit lignum incisum. Respondeo domini arboris. nam hic non dat nisi potestas incidendi de dominio autem non dicit ergo remanet eius cuius fuit. Neapo.

❡ De cōtrahenda emptione: ꝛ de arris dandis Ru.

a Venditionis cōtractus super bonis stabilibus est nullus. b ipso iure c nisi d arra data fuerit ab emptore: vel rei vendite possessio tradita: etiā si stipulatio interuenerit.

❡ De cōtrahēda emptione ꝛ de artis dandis. Ru.

1 a Venditionis † Haec constitu. ponit regulā ꝙ cōtractus venditionis etiā stipulatione vallatus est ipso iure nullus nisi arra fuerit data vel possessio tradita hoc dicit sed cōsu. que incipit insistu: donationis ꝛc. supra. de instīs non loquitur in vēditione sed in aliqbus casibus seu contractibus.

b ❡ Ipso iure accipe etiam si stipulatio interuenerit qd est infra.

2 c ❡ Nisi † Haec dictio nisi ponit ex quo procedit negatiua extra de reg. iur. c. non remittitur ꝛ ibi p Dy. ponit autem validitudinem contractus si interuenit arra vel possessio tradi.

3 d ❡ Arra † Videtur ergo ꝙ arra sit de substātia perfectionis huius cōtractus sic traditio vt sic det spiritū vite huic cōtractui. Sed certe nō dat spiritū vite ex natura ipsius cōtractus sed extrinsecus virtute huius consue. ❡ De iure enim cōi arra nō perficit emptionē. C. quando lice. ab emp. di. l. ij. licet sit arra emptionis insti. de ɔtrahen. emp. in pn. ff. e. l. i. ꝙ sepe in prima glo. ꝛ si venditor nō vult stare venditioni duplando arras nō tenetur vt ibi ꝛ. C. de fide instru. l. cōtractus. §. fi. sed ſm hanc ɔsue. cōpellitur stare cōtractui. ❡ Nota ꝙ sufficit hunc cōtractū perfici ex parte emptoris per arram vel ex parte venditoris per traditionē sed de iure perficitur similiter solutione precij vel traditione rei vt no. C. qñ liceat ab empt. disce. l. i. in glo. si rei ꝛc. ❡ Donatio autē dicitur perfecta etiā ante traditionem vt no. C. de iure fisci. l. i. li. x. sed illud est verum quantū ad hoc vt nō possit sine causa reuocari ita loquitur lex quā allegat in fi. de dona. §. alle. remanet tamē res in dominio donatoris ante traditionē ꝛ sic venit alliganda in obligatione postea contracta ante traditionē.

4 ❡ † Sed quid si non est data arra sed pignus. Rñdeo idē nā arra est quodāmodo pignus. C. de spo. l. arris ꝛ se. ri. l. i. in princi. sed Genes. xxxviij. c. circa fi. Josep frutis concubere da mihi arra

mihi arra boni ꝛ sed certe Ysidorus.xi.li. suarus
ethimo.c.i.in prin.dicit ꝙ arrabo dicitur bona ar/
ra quia datur pro matrimonio seu coniugio qd ē
5 boni.¶ † Itē quid si neqꝫ arra neqꝫ pignus sed
sacramentū interuenit. Respondeo de iure nostro
non est idem fm Bulgarū qui distin.aut contract⁹
nō tenet ipso iure:aut ope.exceptionis.C.si aduers⁹
ven.l.i.sed de iure cano.est sacramentum ipsum a
iurante omnino seruandū cuꝫ sine interitu salutis
eterne seruari potest ꝛ non vergat in alterius de/
trimentum extra de iure iur.c.cum contingat per
Ber.ꝛ optime per Inno.de elec.venerabile sic ꝛ
in vltimis volūtatibus sacramentū corroborat fi/
deicōmissa.que ipso iure non valent.ff.de le.ij.l.cū
pater ꝛ filius matrem.
ADDI. An talis arra data sit pro signo cōtrac/
tus vel pro parte pretij ꝛ an impediat distractum
glo.no.in ver.recuperari ꝛ ibi Bal.in.d.l.ij. paulo
post principium.C.qñ li.ab.emp.disce. Bar.in.l.ab
emptione de pac.Bal.in.l.contractus in vlti.col.in
ver.deinde venio ꝛc.C.de fide instru.ꝛ qua actiōe
repetatur Bal.in.d.l.contractus ꝛ spec.de solu.§.
v.ꝛ an probetur per simplicem confessionē Bal.in.
l.de eo nobis.C.de epi.ꝛ cle.Bar.in.l.fi.C. de epi.
ꝛ cle.Bar.in.l.fi.C.de sen.Bal.in.l.ij.ver.it.queri/
tur.C.qñ li.ab.emp.disce.Bar.in.l.stita in vlti.col.
ff.de verbo.obli.ibi sed sacramentum ꝛc.vide Ale
xan.in.con.xxi.in.iij.col.volu.iij.
6 ¶ Tradita † Infra annū vt supra de instrū con
fectis ꝛc.in cōsu.si instrumentū vbi dicit ꝙ post an
nū nō potest emptor petere rē sibi tradi ac si esset
resoluta cū ergo post annū re nō tradita vēditio sit
resoluta ergo infra ānum debet tradi possessio ad
hoc vt vēditio remaneat firma.Itē ꝙ ergo hic di
cit tradita intellige infra annū ꝛ vere. ¶ Sed qd
de ficta traditione vt si cōstituit se precario nomine
possidere. Rñdeo idē qa vbi sciēter conduco rem
meā ab aliquo hec ꝯductio loco traditionis hētur
ff.de rei ven.l.qdāꝫ mulier ꝛ est opi.Azo.ff.de acq.
poss.l.si aliquā rē in magna glo.sed videt glo ꝯtra
ria.C.loca.l.q rē vbi no.gl.ꝙ si nesciēter siue igno
ranter cōducat qs rē suā ꝙ nō ꝓpea transfert do
miniū sed ꝯcordādo istas duas glo.s.opinionē Ac.
ꝛ Azo.Cy.in.d.l.q rem multa subtilia scribit ꝛ re
fert.Sed certe salua reuerētia sua ille gl.seu opi.
nō sunt cōtrarie nā in.l.qui rē Accur.notat ꝛ bene
ꝙ per fictā traditionē etiā sciēter factā puta cōdu
cendo rē meā ab alio nō trāsfero sibi dñium quia
nō interuenit cā habilis ad trāsferendū dñiuꝫ pu/
ta venditio vel permutatio vel similis Azo.vero i
dicta.l.si aliquā no.ꝛ bene ꝙ ꝑ fictā traditionem vt
qa scienter ꝯducēdo rē meam ab aliquo trāsfero
possessionē hec aūt nō sunt cōtraria qa nihil cōe ha
bet possessio cū ꝓprietate.ff.de acqrē.pos.l.natura
liter.§.i.ꝛ in.l.qui rē cū ideo per fictā traditionem
etiā sciēter factā nō transfert dominiuꝫ quia dato
ꝙ sit tradita ficte ipsa possessio nō tamen transfert
dominiū vt e.l.qui ad probationē ꝛ est ratio qa de
ficit ibi titulus sine causa habilis ad dominiū trās
ferendū qa fuit soluta cōductio. ¶ Quādo aūt cau
sa siue titulus habilis ad dominiū transferendum
precederet puta venditio vel donatio ꝛ sequeretur
traditio ficta per locationē vel retentionē vsufruc/
tus. Dicit ꝙ transfertur possessio ꝛ dominiū.C. de
loca.l.i.ꝛ.l.siquis ꝛ.ff.de pac.l.labeo. Dico ergo ꝙ
hic sufficiat actus corporeus ficte traditionis sic
qñ res est in presentia ficte videt corporaliter tra/
di ꝑ actū corporeū corporee visionis vt no.insti. de
re.diui.§.interdū vers.huius ficte traditiōis. ¶ Pe
trus tamē videt dicere ꝙ ficta traditio est minus
plena ꝙꝫ vera vt no.ipse.C.qñ lite ab emp.disce.l.
7 ij.sed nō ꝓpea seqtur ꝙ ficta nō sufficiat. ¶ † Sed
qd si vendo vel alieno alicui rē meā ꝛ ꝯstituo me
illius nomine possidere nō specificādo pēsionario
vel alio titulo possidere. Rñdeo ꝙ aut vēdo vel a
lieno ipsaꝫ nudā possessionē:ꝛ tunc ad trāslationem
ipsius nude possessionis sufficit ꝙ cōstituā me sic
simpliciter me illius nomine possidere qa solo ani
mo possum petere illā meā nudā possessionē secus
si alieno dominiū qa nō sic possuꝫ ꝑdere dñiuꝫ so/
lo animo vt no.ff.de acq.pos.l.ꝙ nico in prima gl.
8 que sic intelligit ipsaꝫ legē in pn. ¶ † Itē qd si tibi
vendo rē meā ꝛ ꝯstituo me tuo nomine ꝑcario pos/
sidere Rñdeo qa tunc nulla possessio transfertur
quia per precariū quis.s.recipiēs nō vult aliq pos
sidere sed sibi non est cuim inductū ad transferen/
dū possessionē in aliū sed ad acqrendū sibi.ff.de ꝑ
cario.l.i. Possidet.n.sibi naturaliter e.ti.l.ꝛ hēt su/
pra etenim ꝛ hēt interdictum vti possidetis.preter
ꝙꝫ ꝯtra cōcessorē e.ti.l.4 precario ꝛ hoc nisi fiat in
cōspectu.tūc.n.trāsfertur possessio vt.d.l.clauibus.
¶ Itē trāsfert possessio qñ precariū fit in vera ꝛ
substātiali forma sua hoc est ꝙ ꝑcibus porrectis cō
cedat vēditori ab emptore ad certū vsus ꝛ cōmo/
dū ipsius vēditoris rogantis vt no.ff.de preca.l.q̄/
situm in pn.in glo.que incipit ar.ꝙ hic sic de substan
tia ꝛc. ¶ Usus autē est ius vtēdi rebus alienis sal/
ua substātia vt no.ff.de vsu.ꝛ habi.l.i.sicut ergo re
tinēdo vsūfru.transfert dñiuꝫ ꝓp necessariā ꝯseqn
tiā.C.de dona.l.qsquis ita retinēdo vsuꝫ ꝓp preca
riū ꝙ aūt ꝑcibus porrectis fit de substantia patet
ex diffinitione precarij vt in predicta glo.l. quesi/
9 tum. ¶ † Itē quia differentia est inter gratuitam
habitationē ꝛ precario e.ti.l.ꝛ habet sed Respon/
deo quia in precario vtriusqꝫ volūtas exprimitur.
s.precantis ꝛ cōcedētis ꝛ vide quod notaui supra
de instrumentis confectis ꝛc.l.si instrumento ven/
10 ditionis. ¶ † Sed an potest peti ꝙ res vēdita tra
datur. Respōdeo sic infra annū post annū autē po/
test peti preciū tantū ac si esset ipsa vēditio reso
luta ꝛ sic nulla vt dicta cōsue.si instrumenti ꝛ sic lo
quitur ibi quādo est solutum pretium. ¶ Si vero
nec pretium est solutum nec arra data nec res tra
dita est contractus ipso iure est nullus etiam ifra
annum ꝛ ita hic an ergo emptor offerens preciū
potest petere rem sibi tradi.vel venditor offerens
rē potest petere pretium. Respondeo non ex quo
contractus est ipso iure nullus ēt infra annū.vt hic
¶ Et no.hic ꝙ secundum hoc ius venditio perfici
tur rei traditione sic ꝛ donatio oblatio ꝛ permuta/
tio vt supra in consue.donationum. ¶ De iure ve/
ro cōmuni venditio dicitur perfecta tribus modis
¶ Primo quo ad hoc vt non possit contrauenire ꝛ
tunc perficitur solo consensu etiam si esset conditio
nalis.ff.de donac.l.i.§.si pecuniam etiam ante tra/
ditionem. Nam etiam donatio quo ad hoc dici/

tur perfecta etiā ante traditionem. C. de iure fisci. l. i. in glo. perfecta dicitur &c. Et no. C. quādo li. ab emptione di. l. i. & dixi supra in cōsuetudine, instrumenta donationum. ¶ Secūdo perfecta venditio dicitur quādo est pura. ff. de periculis & como. rei ven. l. necessario. ¶ Tertio cum res est tradita. ff. de acci. empti. l. si quis aliena & vide. C. de per. & co. re. ven. l. i. & propterea res integra dicitur nō soluto precio nec re tradita. C. quādo lite. ab emp. di. l. i. ADDI. An dispositio istius cō suetudinis habeat locum si soluta est tota quantitas excepto vno nummo Alexan. in cō si. 106. magnifice pretor in. iiij. volu. in. vi. col. in versi. accedat qd &c.

11 ¶ Stipulatio † Nota q stipulatio nō validat cō tractum venditionis sicut arra sacramentum & pignus & est forte ratio quia venditio cōtrahitur cō sensu stipulatio vero verbis vnde non potest dare sibi formam & vitam & hoc de simplici stipulatione

12 ¶ † Sed quid de penali videtur similiter non valere. C. de legi. l. non dubium. sed certe illa lex loqtur in his que sunt contra legem sed hec venditio dato q non interuenit arra vel pignus vel traditio rei non propterea est contra legem sed est preter legem sicut cum quis alteri stipulatur quo casu cōmittitur pena nisi adimpleatur promissio seu

13 stipulatio vt no. per doc. C. de spo. l. i. ¶ † Itē quid si interuenit arra sacramentum & stipulatio penalis. Respondeo solum in arram videtur committi sit contrauentum est. Contenti enim debemus esse pena arrarum in consue. comprehensa ar. ff. de verbo. ob. l. stipulatio facta. sed hec ratio quantum ad penam posse sustineri secundum Ugol. & Azo. q per arram videtur renunciasse ipsi interesse quod est plus. licet Bul. & Jo. contra. vt no. ff. de contra. hen. emptio. l. q sepe in prima glo. quantum autem ad sacramentum senticum auctoritate dico ipsum omnino seruandum non obstante arra vt dicto. c. quamuis &. c. cum contingat cum concor. suis. Neapolitanus.

¶ De ripa vel efrico. Rubrica.

Si duorum terre sint confines quarum vna est in eminentiori loco alia in inferiori siue in loco depresso ripa supra quam est terra que in eminentiori loco est licet sit immediate cō iuncta terre inferiori siue que est in loco depresso eius est cuius est terra i eminentiori loco existens nisi ostendatur siue distinguatur vna terra ab alia p terminos finales vel per instrumentum publicum per quod dicatur & declaretur esse eius qui inferiorē terram siue terram que est in loco depresso habet & quod seruatur in ripa idē in eo secundum vulgarem vsum loquendi Neapolis efricū dicitur habens tamen terram inferiorē siue in loco depresso potest prope ripā siue efricum cum bobus iū ctis arare terram suam & in tantū inquantū potest cum ipsis bobus iunctis arando terram suam poterit appropinquare ad ripam & efricum.

¶ De ripa vel efrico. Rubrica.

1 Si duorum † Hec consu. diuiditur in quatuor partes. In prima ponit regulā. s. q ripa pertinet ad dominium superiorem. In secunda ibi. Nisi &c. ponit exceptionem videlicet. Nisi contrarium demonstretur per fines vel instrumentum. In tertia ibi. Et quod seruatur &c. vbi extendit dictā regulam vt qd dictum est in ripa habet locum etiā in efrico. In quarta ibi habens tamen &c. Subicit aliam regulam circa appropinquationem ad ripam vel ad efricum. s. q in tantum potest inferior dominus se appropinquare ad ripam vel efricum quātū potest arrare cum bobus coniunctis hoc dicit prima regula. ¶ Concordat cū iure cōmuni. nā summitas ripaē cedit habentibus terram ipsi summatim coniunctā quatenus vergit ad planum. ff. de flu. l. penult. ¶ Exceptio autem. s. nisi per instrumenta vel finea monstretur contrariū similiter concordat cum iure cō muni. nam per fines & instrumenta ostenditur quid iuris habet in terra. ff. de acci. emp. l. ticius heres & de leg. iij. l. prediis. §. ticius.

ADDI. Pone. d. terre in exteriis probat q ripa que est inter ipsam terram inferiorem & superiorem fuit possessa per ipsum quid iuris dic q non obstante possessione ripa sit domini terre superioris nisi esset possessio antiquissima quia tunc non esset opus allegare titulum quia tunc dicta possessio antiquissima haberetur loco publici instrumenti ita fuit iudicatum in sacro consilio vt refert do. Mathe. de afflicto in deci. 237. alia cōsuetudo &c.

¶ De in integrū restitutione minor. Rubri.

A. D D I. Pone casum minor agens moritur succedit maior an restituatur dic q sic ita fuit iudicatum in Sacro consilio. vt refert do. Mathe. in decl. 221. pupillus litigabat &c. secus autem quando moritur maior & succedit minor. Et hoc quando non fuisset datus terminus cum ipsis minoribus alias secus nam tunc competit restitutio ita fuit iudicatum pluribus vicibus in diuersis causis tam in sacro consilio qz in Regia Camera summarie & in magna curia Uicarie vt refert idem do. Mathe. in deci. 212. litigabatur inter minores &c. Itē pone concurrunt simul maior & minor in vna causa ex vna parte an maior restituatur dic q si res est indiuisa alter alterius priuilegio gaudeat secus quando est diuisa ita iudicatum fuit in sacro consilio vt refert idem do. Math. in deci. 213. agit ypothecaria &c. Item pone litigat minor litigio pē denti fit maior an restituatur dic q sic nisi in maiori etate fuisset conclusum quando non posset allegari malitia restituendi idem in decisi. 210. multe persone &c. Et Nota q secundum domi. Math. in

Ista decisione. z ro. prima restitutio z secundo restitutio ex vetustu vsu primum z secundum beneficium appellatur. Item nota ꝙ heres ex capite ignorantie aduersus prescriptionem etiam quatraginta annorum pro dote matris non obstante ꝙ bona deuenerunt de manu in manum. Restituitur ita fuit iudicatum per sacro cōs. vt refert. do. Math. de affl. in deci. xxxvij. que dam altercada zc. de restitutiōe minorum habes cōstitutionem minorum in rubric. de restit. mino. de restitutione mulierum habes constitutionem mulieribus de restitu. mulie. z in consil. obscuritatem co. ti. z de restitutiōe rei pub. habes cōstitutionem benefi. cium zc. Itē nota ꝙ in alienatione bonorum minorū pupillorū octo requiruntur. Primo vt causa sit vrgēs alienandi. Secūdo ꝙ debita pupilli non possit solui ex bonis mobilibus. Tertio ꝙ hoc liqueat iudici per discussionē bonorum. Quarto ꝙ vendatur res minus damnosa. Quinto vt pro paruo debito non vendatur res magna. Sexto vt interueniat auctoritas tutoris z de inuentario ipsius constet ꝙ non sint alia bona. Septimo vt omnia ista procedant z iudicio decretū z his precedentibus sequatur decretum iudicis in dicta alienatione rei istabilis ipsius minoris Octauo z vltimo ꝙ post decretum interueniat subhastatio z si vnum ex istis requisitis deficit alienatio non tenet ita fuit discussum in sacro consi. vt refert do. Math. de afflic. in deci. 249. fuit in cōsi. zc.

a Pupillus qui vendidit vel aliter b contrahit c cum tutoris auctoritate seu cum auctoritate alicuius dati ad ipsum cōtractū eidē pupillo p dominos d platee seu tocci i quo idem pupillus habitat qui sit datus secūdū vulgare vsū loquēdi neap. di e abocator contra eum cum quo contrahit eiusqꝫ heredem vel alium habentem causā ab ipso contrahente cū pupillo recursū. f non habet nisi in subsidium g discusso dicto tutore siue abocatore z eo nō inuento soluendo ita ꝙ per res. z h bona ipsius tutoris siue abocatoris non possit prouideri indemnitati pupilli in eo enim in quo non inuenitur soluendo tutor vel abocator ad rem distractam z alienatam pupillus habere potest recursuꝫ pro ut iura cōmunia ei i pmittunt. Que dicta sunt de abocatore habent locum in predictis pupillis ciuibus siue k habitatoribus ciuitatis neap. pupillis vero l rusticis siue in rure habitantibus m in contractibus abocator datur per homines illius platee siue tocci ciuitatis neap. de qua platea siue tocco volunt ipsū pupilli Data Neapoli per manus eiusdem Bartholomei de Capua militis locothete z prothonotarij Regni Sicilie. Anno dñi. m. cccvi. die. xx. martij. iiij. indictionis regnoruꝫ nostrorū Anno. xx. feliciter n Amen.

a Pupillus † hec consue. habet duas partes prima ponit regulam. s. ꝙ pupillus alienans cum auctoritate tutoris vel abocatoris non habet recursum ad rem alienatam recuperandā nisi excusso primo tutore vel abocatore. Secundo ponit differentiam inter pupillos rusticos z vrbanos circa abocatorem sumendum. Secunda pars incipit ibi. Que dicta sunt zc. Neapo.

¶ † Pupillus proprie dicitur qui est impubes z exiuit a patris potestate vel morte patris vel emancipatione. ff. de verbo signi. l. pupillus in prin. z in inst. de le. pa. tu. §. fi. Sed contra immo pupillus dicitur etiam qui in potestate patris. C. de iure deliber. l. si infanti in fi. vbi pupillus maior infante potest adire hereditatem cum auctoritatem parentis in cuius est potestate existens neqꝫ auctore quidē patre obligatur. Respondeo ibi pupillus improprie sumitur quo ad etatem tantum non quo ad alias circumstantias pupillares z sic pupillus pro

3 impubere cum inter hec sit differentia nam quilibet pupillus est impubes sed non econtra. ff. de in litem iu. l. i. in prin. z ita videtur sentire ibi glo. dictarum legum compositarum. Neapolitanus.

ADD. Quis autē dicatur pupillus dic per Alberi. in verbo pupillus.

b ¶ Contrahit † Loquitur ergo in maiore infante alias non posset cōtrahere. ¶ Item infra in fi. dicit ipsos pupillos debere petere ergo nō potest dari huiusmodi abocator infanti sicut dicimus in curatore qui non potest infanti pro eo ꝙ debet dari petenti. ff. de tutel. l. i. qui habet. §. pe. Et propterea infanti datur tutor z non curator insti. de cur. §. fi. ¶ In duobus ergo differt hic abocator a tutore. Primo quia iste nō datur nisi in maiori infanti vt hic. Secundo iste datur ad certam rem seu contractum vt hic ꝙ secus est in tutore. ff. de testa. tu. l. certaruꝫ insti. e. §. certe. ¶ Sed an debet facere inuentarium iste abocator. Respondeo non cum ad certum contractum celebrandum datur sicut tutor vel curator datus ad litem cum non habet necesse demonstrare nec inuenire cum satis sit manifesta causa ipsa ad quā datur. ¶ De iure vero communi aduocatus datur pupillo inopi cum salario de publico. ff. de re. eo. l. magis puto. §. in primis vers. Itemqꝫ. ¶ Si vero hoc ius datur etiam diuiti ex quo habet ꝙ vendit puta possessiones non enim distinguit de rebus mobilibus. ¶ Item quia non distinguit inter pupillos diuites z pauperes. ¶ Item quia permixtim vtitur tutore vel abocatore vt hic. Neapolitanus.

4 c ¶ Cum tutoris auctoritate † Hoc intellige qñ hēt tutorē z qñ subicit cū authoritate alicuius zc. Intellige qñ non hēt tutorem vel quando habet talē qui auctorare non potest. C. qui. pe. tu. l. in locum z. ff. de tutel. l. solem. Ne. polit.

5 d ¶ Platee † Que autē dicāt platea dixi supra de iure ꝯgrui. l. i. in glo. viarū tres sunt species zc.

iste consuetudines sunt [illegible]
cives seu h'itantes.

circa finem. Neapo.
ADDJ. De platea dic per Alb. in ùbo platea
6 e ¶ Abocator † Hoc nomen tractum est ex. ff. de
re. c. l. magis puto. §. in primis et nota q tutor et a/
bocator ambulant pari passu quo ad hunc cōtra/
ctum licet differant vt dixi. ¶ Jure vero longobar
do campiones dicuntur abocatores vt no. in. x. col.
de pa. te. c. clericus. §. si miles. in magna glo. circa
medium. Neapolitanus.
f ¶ Nō haberet pupillus q est supra et subaudi si
7 est lesus alias nō posset venire contra quia vsus
enim esset iure communi. C. de magi. conue. l. i. in
glo. de in integrum resti. l. non videtur et. ff. de mi/
noribus. l. verum. §. sciendum. Neapo.
g ¶ Discussio hoc vt etiā de iure cōi. C. de magi.
cōue. l. i. in glo. sup ùbo excussis et vide ibi. Nea.
8 h. ¶ Bona † Quero hic nunquid iste textus intel/
ligatur de bonis exteris. i. positis extra districtum
ciuitatis Neapolis. Respondeo vt scias an iste cō
sue. extendantur ad bona extera distingue aut in
eis q statuūt exprimūt de bonis aut nō exprimūt
de bonis. ¶ Primo casu nō trahuntur ad bona ex
tera cū intra itinera districtū tantū habeat vim le/
gū vt dixi supra in prohemio circa fines super ver
bo districtu etc. et de success. ab inte. ɔsu. l. super ver
bo facultatē. in si. ipsius glo. dixi. e. ti. consuetu. siga
super verbo in omnibus bonis etc. et patet de iure
cōgrui cōsu. vbi domus et in multis alijs. Et pro
hoc videtur textus extra de cōsti. c. vt animarū in
si. li. vi vbi dicitur q si episcopus fecit statutū q si
quis fecerit furtuz sit excōicatus sed aliquis fecit
furtū extra diocesim nō excōicatus et sic patet q
statutū nō trahitur ad res extra diocesim. ¶ Si ve
ro in eo q statuit nō exprimit de bonis et tunc quo
ad bona est recurrendū ad ius cōe. sm quod distin
guit aut prouidet personis et bonis principaliter
tunc nō extēditur ad bona extra iurisdictionē. ff. de
tuto. et cure. da. ab his. l. pupillo et. C. vbi. pera. tu. l.
i. Ita intelligo principiū huius cōsu. videlicet q a/
bocator nō possit dari ad bona extera. ¶ Si vero
prouidē bonis nec principaliter nec expresse tunc
trahitur ad bona extera sicut dicimus q gesta de
positionū testiū valet etiam de bonis alterius iuris
dictionis. C. de donac. l. data iam pridē et est ratio
q. illa lex nō imponitur principaliter vel expresse
ipsis rebus sed illi forme illius geste eadē ratiōe
dico q ciues vel habitatores neapol. possunt per
instrumenta curialista cōtrahere neapol. etiā de re
bus extra districtū positis. nam cōsue. que de istru
mentis loquūtur nō imponuntur rebus sed perso
nis cōficientibus et formis cōficiendi Intelligo igi
tur hunc textū et etiā in bonis exteris nā licet ex/
primat res et bona non tamen exprimit vt statuat
super ipsis sed vt exponat illud verbū non inuen/
to soluendo etc. vel dic q trahatur ad bona extera
non dico ex virtute huius consuetudinis cum non
possit sed virtute iuris communis ad quod se re/
fert hec consuetudo videlicet ad legem. l. C. de ma
gi. conueni. ibi vniuersis bonis excussis etc. et sic vir
tute huius consuetudinis fiet exactio in bonis in/
fra districtus positis in exteris vero bonis fiet exa
ctio virtute iuris communis cum hoc non sit corre
ctum. Neapolitanus.
9 i ¶ Permittunt † Distingendo quia aut iste tutor
vel abocator alienauit cum decreto et tunc non est
neccessaria restitutio aut sine decreto et tūc est ne/
cessaria restitutio. C. de predijs mi. l. i. Neapo.
10 k ¶ Habitatoribus † Habitantibus domicilium
nō ergo continetur vel peregrinus. ff. de his qui
de re. vel effu. l. i. §. intra annum. ¶ Tamen notabi
liter tene. aliud est dicere habitatoribus q̄ habitā
tes quia habitatores dicuntur qui habent domicili
lium. habitantes vero qui non habitant cum serui
dicuntur habitantes. ff. quibus mo. pign. cōtraha. l.
est differentia et tamen non habent domicilium ha
bent ergo locum iste consue. inter ciues seu habita
tores ciuitatis neapo. quod est rationabile quia p
petuo habitantes ligantur. l. ciuitatis vt no. Archi.
de senten. excōmuni. c. romana li. vi. in glo. bene di/
xit et dixi supra de iure cōgrui. l. ij. et pro hoc etiam
quia qui habitat in terra alicuius debet sibi iurare
fidelitatem ratione habitationis quia ex quo habi
tat in territorio suo ab eo debet terreri cū territo
rium dicatur a terreo ita no. dominus Andre. in. x.
coll. qualiter vasallus iurare debet fidelitatē cir
ca principium et allegat glo. que est in ti. quid sit in/
uestitura. Neapolita.
ADDJ. De habitatoribus vide per Alberic.
in dictio. in verbo habita.
11 l ¶ Rusticis † siue in rure satis bene dicit hec li
tera q rusticus dicitur a rure. ¶ Itē etiā ab opere
rustico licet non sit oriundus ex iure vt dixi supra.
de iure congrui. l. vbi domus etc. et supra in quo ca
su fietur dicto coloni. l. in causis. ¶ Prediū autem
nō dicitur rusticū vel vrbanū ratione loci sed a qua
litate predij. C. de predi. mi. l. sed predid. Et pro hoc
reprehendunt moderni glo. que dicit q colonus di
cuntur in rure. Inquilinus in ciuitate vt no. insti. de
acc. §. item seruiana et. C. loca. l. emptorem quod nō
est verū imo colonus est in predio rustico. Inquili/
nus in vrbano siue sit in villa siue in ciuitate vt di
cta. l. si predium. Neapolita.
12 m ¶ In contractibus † Supra dixit ad ipsiz con
tractū et sic vnum hic vero dicit contractibus et sic
indefinite ergo vniuersaliter insti. de satisda. tu. in
prin. et sic videtur q abocator possit dari vniuersa/
liter ad cōtractus etiā futuros quod non credo q2
in principio dicit qui vendit vel aliter cōtrahit vn/
de subaudi hic cōtractibus. s. presētibus quos nūc
vult pupillus celebrare seu contrahere. Neap.
¶ Quamuis ista cōsue. sic dicet in pupillis iura
cōmunia volunt q nō valeat realis cōtractus nisi
decretū baiuli interueniat et hoc ē de sup additis.

¶ Deo Gratias Amen.

13 n ¶ Amen. ¶ † Secundū pap. i. vere fideliter aut
fiat fiat et ē hebreū et sic alleluia et in omni lingua
vniformiter pferunt. Johannes. n. refert in apo/
chalipsi se spiritu reuelāte audiuisse vocē celestis
exercitus tamq̄ voces aquaz multaz tonitruum
q̄ validoz dicentē Amen et alleluia. vn̄ sic resonāt
in celo ita pferant in terra. Guil. dicit q dr ab ea
quod est sine et mene grece quod ē defectus quia
sine defectu ita dicit in verbo mene q nō videtur
rōnabile q hebreū quod est antiquius deriuet a

greco quod ẽ posterius. vñ credo ꝙ sint totaliter
primatiua ꝛ simplicia ꝛ desuper nobis non magi/
ster vero historiarũ in euangelijs vbi agit de ele/
ctione vendentiũ ꝛ ementiũ super illo vbo rñdit
Jesus Amen amen dico vobis nisi renatus fuerit
denuo non põt vide e regnũ dei ꝛc. Dicit sic in ve
teri testamento iuramentũ erat viuit dñs in nouo
Amen amen dico tibi. Et cũ in alijs euangelistis
simpliciter dicat in solo Johanne geminatur secũ
dũ illud sic smo videt ẽ nõ nõ quasi dicat vex ꝺi
co corde ꝛ ore ꝛc. sed glo. super verbo apostol. ad
Romanos. c. i. ibi qui est bñdictus in secula Amẽ
ꝛc. dicit. i. sine fine glo. vero i decretis. ij. q. i. re vã
in fi. dicit amen. i. ita fiat. In quodam aũt sermone
de orone dominica in fine super verbo Amen in/
ueni distinctũ aut amen ponit in principio locutio
nis ꝛ tunc ponitur assertiue vt in euãgelio Johan/
nis secundo vbi christus loquit incipiens dicit amẽ
dico vobis ꝛc. Si vero ponitur in fine ꝛ tũc signi
ficat affectionem seu optationem ꝛ idem est ꝙ fiat
vt patet deutero. xxvij. vbi ponuntur. Benedictio/
nes ꝛ maledictiones in populo. faciende ibi ꝛ di
cit omnis populus Amen. Et sic in omni oratiõe
significat nostrum affectum quasi dicant fiant que
ibi petimus. Neapo.

A D D J. De hac dictione Amen dic per Archi.
in. c. sedulo. xxxviij. dist. Abb. in. c. ꝛ si Xp̃s de iu/
re iuran. in quarta col. ver. q̃ra ꝛ ibi glo. aliquãdo
ponit pro verum archi. pbe. vi. ꝛ Albe. in dictio. in
verbo. Amen aliqñ ꝓ fiat nam quod in hebreo le
gitur amen apud nos est translatũ fiat vt dicit san
ctus hieronimus in orone ad medelã. Et de ista
dictione alleluia dic per Archi. in. c. i. duo de con/
secratio. di. i. ꝛ nota ꝙ per al notatur altissim⁹ per
le. leuatus in cruce per lu. lugebãt angeli vel apo
stoli per ia. idest iactura tanti precursoris hec ha
bentur per Albe. in dictio. in verbo alleluia. aliter
exponitur vt per Archi. in dicto. c. bi duo.

A Ctum Neapoli Anno domini. 1351. die mar/
tis quinto Aprilis. iiij. indi. Regnantibus do/
mina Regina Johanna ꝛ dño Rege Ludouico p̃
sidente rectore studij venerabili patre dño Laurẽ
tio pulderico de Neapoli decretorũ doctore exi/
stente vice prothonotario Regni Sicilie viro no/
bili dño Sergio de dño. Vrsone de Neapoli mi/
lite iure ciuili professore per neapolitanum Seba
stianum nobilem de neapoli militem iuris ciuilis
professorem de illis forte generosi sancti Sabastia
ni magistri militũ imperatoris Eudiciani germi/
ne deriuatũ q ista fidei in sanctorũ historijs latine
sanatur vel de illo forsan nobili pretore Sebastia/
no descensum cui imperator zenon legem curia/
lem vendere destinauit positam de predijs curia/
liũ. C. de decur. l. neminem lib. x. vel ex illius dñi ci
uitatis de qua loqtur. ff. de annuis redditis. l. liber
to. §. lucius ibi ciuitati Sebastinoꝝ ꝛc. q̃ forte nun
cupata extitit Sebastina. ff. de censibus. l. i. circa fi.
vel illius ciuitatis ciuẽ antiquissime q̃ nunc Seba/
stia nuncupatur posita in Israel que antenus dice/
batur Samaria quã obsidione captam Anthio/
chus solo coequauit quã postea Herodes instau/
rans in honorem Augusti Sebastina greco voca/
bulo vocauit idest. Augustam ꝛ sic a Sabastia di
citur Sabastianus. i. Augusti. ita dicit Huic. in ver
bo Samaria vñ Sebastus in greco dicitur m̃sis
Augustus sm̃ Huic. in verbo Sebastus. vel Se/
bastianũ a seba hebreo vocabulo quod interpre/
tat sancio vel eloquentia vel sebastianũ a sebaste
qđ interpretat vallans vel girans. inde sebastian⁹
vallatus vel circuens ita habet ad literã in inter
pretationib⁹ ꝛ sic Sebastian⁹ latine fidelis grece
august⁹ hebraice eloquens vel vallat⁹ vel circuẽs.

¶ De iure prothomiseos.

S Ancim⁹ amodo ꝙ in omni ꝓuincia ꝛ in om/
ni ciuitate vt si quis forte ex parẽtela habeat
cõmunem domũ agrũ vel vineã vel rem immo/
bilem diuisam vel indiuisam aut ex cõmuni em/
ptione vel ex alio iusto titulo vel aliquo alio mo/
do coniunctam ꝛ voluit alienare p̃dictas res ꝓ vẽ
ditionem vel emphiteosis vel locationem nõ ali/
ter eis ꝯcedimus alienare nisi prius denuncietur
illis quos vocant ꝓ ordinem in iure prothomiseos
Inprimis vocent parentes q sunt ꝯiuncti postea
socij q similiter sunt cõiuncti post hos vocentur illi
q sunt vno seruitio ꝛ sunt ꝯiũcti ex alia parte post
oẽs istos illi q sunt ꝯiũcti tñ ẽt si sunt extranei. Si
aũt plures sunt qui habent ius ꝓthomiseos omni/
bus denunciet. ¶ Et infra. xxx. dies soluendo iustũ
p̃ciũ sine mora quantũ verus emptor sine fraude
dederit vnusquisqȝ sm̃ suã portionẽ accipiat. Vex
si infra statuta terminũ p̃ciũ iustum nõ soluerit de
cetero nõ habet ius ꝓthomiseos nisi forte quisquã
eorũ fuerit in captiuitate vel si fuerit depo. talis
vel i exiliũ missus vel si fuerit absens cã reipubli
ce vel si ex ꝓpria cã sua sine dolo ꝛ fraude. aut si
fuerit minor. xxv. ãnis. Et licet fuerint illi absentes
ex causa iusta tñ tutores ꝛ curatores eorũ vel pro
curatores vel defensores intra quatuor menses
debent venire ꝛ soluere iustũ preciũ cũ legitimis
vsuris ꝛ necessarijs expensis ꝛ accipere ius pro/
thomiseos ꝛ extraneos emptores omnimodo re/
pellere ꝛ si neglexerit hoc facere resarciant de ꝓ
prijs suis quicquid incommodi illi haberent. ¶ Li
cet. n. supra diximus ꝙ oẽs illi cogentur ad ius ꝓ
thomiseos tñ si probatũ fuerit ꝙ atroces iniurias
vel manus impias ex ꝓposito venditori vel eius
familie intulerint vel ipsius substantie grauamen
vel iacturã moliti sunt vel ecõtra ius vitã nixi sunt
vel ẽt pecuniale damnum intulerint oẽs isti nullo
modo sine venditoris voluntate ad ius prothomi/
seos veniant. Cã vero dotis vel donationis ꝓpter
nuptias vel simplicis donationis vel donatiõis cã
mortis aut ex testamento. vel ex permutatione vel
ex transactione ꝛ parentes ꝛ extranei oẽs possunt
alienare. ¶ Nisi si quis vẽdendo vel locando vel
emphiteosim dando illis qui non habent ius pro/
thomiseos simulate donauerit vel in emphite. de/
derit ꝛc. Ideoqȝ illi q habẽt ius ꝓthomis. possunt
exigere iuramentũ venditoris ꝛ emptoris. Si aũt
post iuramentũ ꝓbatũ fuerit cõtra constitutionem
istam simulate hoc egisse venditor ꝛ emptor de/
bet penã periurij sustinere ꝛ insuper venditor res
amittere ꝛ emptori preciũ ꝛ fisco applicabit. Si/
scut aũt vendat rem illã illi q habet ius prothoi/

nisi. Sed si ante iuramentū probatū fuerit hoc fecisse venditio fiet irrita ꝛ cogetur inuitus venditor vendere illis q habent ius ꝓthomi. ¶ Prohibemus insuper potentes personas accipere a minoribus sub pretextu emptionis seu donationis simplicis aut causa mortis aut ex testamento aut sub ꝓtextu defensionis nisi fuerint potentes. ¶ Potentes aūt dicimus non tm̄ illos q per se sunt potentes sed ēt p. propinquiores illis p quos possunt inferre timorem alienatoribus aut p ꝓmissionem beneficij. Siquidē aliquis ex potentiorib⁹ hoc presumpserit facere sit alienus ab illa re ꝛ extimatio nē illius rei ꝓstet fisco. Transacto.n. decennio si nō denunciatū sit nulla moueat ꝯtrouersia illis q possident ex aliquo ꝯtractu vel ex donatiōe vel ex testamento nec ab illis q habent ius ꝓthomis. nec ēt a fisco. ¶ Scriptū est.n. grecoꝝ legibus de iure ꝓthomiseos. vbi dicit̄ de termino ꝛ fine q ius ipsius hēt videlicet ꝙ illi q in circuitu sunt per finē ſm ipsam ꝓpinquitatē quā ipsi habēt sed ꝓpe sunt in venditione ꝯiuncti victoriā vsqꝫ ad quatuor menses ita tm̄ si fuerint a venditorib⁹ solemniter requisiti ꝛ nō renunciarunt emere. ¶ Itē de ipsa ꝓthomisim in alio grecoꝝ capitulo ꝯtinetur vt q habēt ꝓthomisim a tribus partib⁹ ꝛ illoꝝ potior sit venditio ꝛ vna pars nihil sibi habeat sed si habeant a duabus partibus collatione facta recipiant eā oēs sicut ꝓpinquitatē habent. Si aūt domū ꝓpe castrū habeat ipse eā habebit q per castrū habet ꝛ non illi qui ipsum prothomisim per parietem habet.

¶ Est aūt de generali ꝯsuetudine approbatum ꝙ tria sunt que prothomi. non habent.s. via publica. ecclesia ꝛ curia Federicus imperator.

ADDI. Ibi prohibemus ⁊c. an dispositio istius ꝯstitutionis habet locū quando vnus plebeus acceptisset ꝛ postea donasset nobili Barto. in.l. si quis .C. de here. ꝛ quid si pater plebeus donat alio potentiori puto consilii Feli. in.c. afferte de presum. ꝛ an ista ꝯstitutio intelligitur de prima vice tm̄ an totiens ꝛ quoties vide copiose per Feli. in.c. innouamus de treu. ꝛ pa. Alexan. in ꝯsi. xvi.i casu ꝓmisso in quarto volumine. Et an pōt personis hic prohibitis dari saltim in pignus dixi supra i ꝯsuetu. prima de pigno. Et ibi potentes ⁊c. Qui aūt sint potētes vide.C. ne li. poten. ꝛ in sum.eo. ti. ꝛ extra de alie. iudi. mutan. cau. fac. ꝛ ibi per Hol. ꝛ Hostien. ꝛ in Specu. de cessio. circa princi. versi. quod intelligo ꝛ sequen. Ex quibus aūt modis quis dicatur potentior vide Specu. in ti. de his que vi me. cau. fi. versicu. fi. Et nota ꝙ ideo prohibetur talib⁹ personis alienare ne iustitia corrumpetur qḋ fit quatuor modis. Vn̄ versus. Quatuor ista: Timor. Odiū dilectio. Sensus. Sepe solent hominū rectos peruertere. sensus vt no. glo. in.c. cūm que de elec. de lega. Et alibi dicitur ꝙ iustitia auro ꝛ muneris violatur quod cadit in potente. xi. q. iij. pauper ꝛ.i.q. iij. vendentes. Et alibi dr̄ ꝙ iustitia ꝓpter. xij. abusiones suffocatur quas no. Cyprianus i lib. xij. abusionum seculi. Et glo. in clemen.i.§. quia vero de da. mo. Et ꝓpterea facit deci. Feli i.c. ij. in. iij. col. in ver. vi. limita de testi. ꝙ licet alias pars sit citanda qn̄ testes recipiunt ad futurā rei memoriā tm̄ cessat citatio qn̄ aduersarius esset persona potentissima de qua nō speraret̄ nisi mora ꝛ hec sunt rōnes quare ꝓhibetur alienare quouis modo talibus personis potentioribus. Cetera ad materiā tam iuris cōgrui q̄ȝ iuris ꝓthomiseos vide p Excellentes patres vtriusqꝫ iuris Famosissimos interpretes dn̄m Matheū de Afflicto ꝛ dn̄m Baldum de Perusio in tractatu eoꝝ de iure ꝓthomiseos p totū. Et p hec sit finis presenti lucubrationi quā diuini humaniqꝫ ingenij correptioni subijcio. Edite p me Scipionem Januariū Neapolitanum inter. V. I. D. ac militem diuina corroborante gratia minimū ad laudem ꝛ honorē indiuidue Trinitatis gloriose ac beatissime matris Marie eiusꝫ peccatoꝝ protectricis beati Januarij oīumqꝫ sanctorum honorē ꝛ gloriā cunctorumqꝫ Ciuium vtilitatem laborisqꝫ leuamen. Actum Neapoli Anno. D. Angelice saluationis. Millesimo Quingētesimo decimo septimo. die Sabati decimo Decembris in vigilia sancti Nicolai Episcopi ꝯfanorū patris sub pontificatu Sanctissimi dn̄i nr̄i Leonis Diuina prouidentia Pape decimi. Imperantibus Catholicis Regib⁹ Regina Joanna Matre ꝛ Rege Carolo filio Regnoꝝ. Anno Tertio. Amen.

FINIS.

INCIPIT Litera Regis Roberti de qua Neapolitanus in titulo de successionibus ab intestato in consue. si moriatur gle. in ver. pronepotibus nu. ꝛ i i. car. 30. fecit mentionē que vsqꝫ ad hodierna tempora non inuenitur in nullis codicibus impressa.

ROBERTUS ⁊c. vniuersis ꝓntes literas inspecturis tam ꝓntib⁹ q̄ȝ futuris par ē i oēs liberos eadēqꝫ pietas (licet totus vir⁹ igit̄ parētis officij ad liberos ordinare sic ꝓspicit) ꝙ in singulos a sue charitatis officio nō excludit. ¶ Sane Leonardus de sancto Fraymundo miles Joannes de sue relicta quondā Joannis de sancto Fraymūdo eiusdem Leonardi pmo geniti. Et thomasius eorundē Joanne ꝛ Joannis genitus fideles nr̄i nobis exposuerunt nouiter ꝙ dicto quondā Jenne primo genito Leonardi ꝓfati sicut dn̄o placuit rebus humanis excepto memorat⁹ Thomasi⁹ superstes primo genitus remansit ex illoꝗ de iure ex probata ꝯsuetudine Regni nisi fictile ipsius Leonardi primo geniti gradū ingrediens ē post eiusdē Leonardi obitū (Si casus acciderit) in oībus suis bonis feudalibus legitime successurus. Et nihilominus Nicolaū Philippū ꝛ Petrū secūdos gētros Leonardo predicto natura ꝯcessit. ¶ Tenet ēt a nr̄a curia miles idem in iustitiariatu terre laboris ꝛ comitat⁹ mo/

illi (vt ſubdit) ſub ſuitio duoꝝ militū de ſeudo antiq̄ bōa ſubſcripta videlicet Caſtrū guardie ſancti Fraymūdi: Caſtrū Fayce: Caſtrū lunate. Caſtrū Cerreti: Caſtrū perce Regie: ⁊ Caſtrū Duſeū: cū cūctis caſalib⁹ alijs: ac iuribus ⁊ pertinētijs oībus. ¶ Cū ſit ita ꝙ dictus Leonardus in tertio parētis affectu vt cū ꝑdicto Thomaſio ſocū dicti primo geniti ſui tenenti in oīb⁹ bōis ſuis eodē iua ſucceſſiōna priuilegialiter ꝯceperit ipſa nepris ſucceſſio dictos ſecundo genitos ius ſucceſſionis priuilegialiter. Nō ꝓpterea nobis ſupplicauerūt deuoti⁹ vt dicto militi dignaremur licentiā benigne ꝯcedere ꝙ facta diuiſione ꝑ eū in duas partes dimidias de trib⁹ ſupradictis ⁊ electa ꝑ eandē Joannē ꝑ dicto Thomaſio: ſeu ꝑ ipſum Thomaſiū ⁊ ei⁹ poſteros remāſura ꝙ medietatē reliquā Terraꝝ: Caſtroꝝ bonoꝝ ⁊ iuriū oīum ꝑdictoꝝ Philippo ⁊ Petro ſecundo genitis cuiuslibet aſſignare voluerit ſub debito: ⁊ ꝯtingenti ſeruitio: ꝓ vt ꝑſonaliter: ⁊ ꝓ rata bona q̄ cuiuſlibet ꝑdictoꝝ ſecundo genitoꝝ ꝓ medietate ipſa aſſignabit ꝯtingente de toto ꝯtingente ꝓ iam dictis bonis ſeudali ſeruitio ꝑ eundē Leonardus nr̄o curie debito ꝓ trib⁹ Caſtris: bonis: ⁊ iurib⁹ ſuis oīb⁹ ſupradictis ꝑſtando in medietate ⁊ in capite eidē nr̄e curie ꝑ eoſdē ſecūdo genitos eorūdemq; heredes ⁊ ſucceſſores. ¶ Nos igit aduertentes petitionē hmōi equitatis nō abhorrere iudiciū ab humanitate nō diſcrepare Vereꝑcipue: q̄ verna ⁊ cōis ſanctio equa ꝑſpiciens circa ſucceſſionē parentū inter liberos differentiā nō indixit ꝓ ꝯſideratione quoq; ſeruitioꝝ: ⁊ fidei ſupplicātiū eorūdē ſuis in hoc parte ſupplicantib⁹ inclinati ꝙ vt ꝑferi memoratus Leonardus facta diuiſione ꝑ eūdē terris Caſtris: bonis: ⁊ iuribus ſuis ſeudalib⁹ oībus memoratis: ⁊ electa ꝑ eandē Joannā ꝑdicto Thomaſio: ſeu ꝑ ipſm Thomaſiū vel eius patrē medietas qua ſibi videt eligenda medietatē reliquā terrarū Caſtroꝝ bonoꝝ iuriū oīum ꝑdictoꝝ Nicolao Philippo: ⁊ Petro ſecūdo genitis eius ꝓ ſe ⁊ ipſoꝝ heredū ꝑpetuo dare: ac inter ipſos diuidere ⁊ diſtribuere valet ꝓportione quā de medietate ipſa reliqua eoꝝ cuiuſlibet eliget aſſignare ꝓut ⁊ qn̄ ſibi vr̄ de certa nr̄a ſcientia ⁊ ſpeciali gr̄a ꝯcedim⁹ poteſtatē ſic eq̄dē ꝙ vnuſq; ipſoꝝ ratā: quā de medietate ipſa ꝑceperit ex diuiſione ⁊ diſtributione ꝑdicta teneat ⁊ poſſideat in medietate: ⁊ in capite a nr̄a regali curia ſub debito ⁊ ꝯtingenti ſeruitio pro vt portionaliter: ⁊ ꝓ rata bona q̄ cuilibet ꝑdictoꝝ ſecundo genitoꝝ de medietate ipſa aſſignabit Leonardus ꝑdictus ꝯtinget de toto debito, ꝓpterea ſeudali ſeruitio quod terris: Caſtris: bonis: ⁊ iuribus ſeudalibus oīb⁹ ꝑ ipſum Leonardū debet nr̄e curie (vt ꝑfert) ꝑſtando ꝑ eos: vel ipſoꝝ alterū eorumq; heredū: ⁊ ſucceſſoꝝ ſuis vicib⁹ nr̄e curie ſupradicte. ipſiq; Nicolaus: Philippus ⁊ Petrus ſeu eius poſteri de ꝑdictis bonis paternis ꝓ ipſorū vita ⁊ militia vltra nō poſſint petere vel habere. medietate reliqua Thomaſio iam dicto ipſius Leonardi primo geniti vt ꝑdicit primo genito pro ſe ⁊ heredib⁹ ſuis in ꝑpetuū: quam dicta Joanna ſeu idē thomaſius elegerit remanente de qua thomaſius ipſe: ⁊ heredes ſui ſeruitiū ipſum debitū ꝓ rata medietatē ipſam ꝓportionaliter ꝯtingente de toto ſeudali ſeruitio curie debito integrabit ſuis vicibus exibendis nec ex diuiſione ipſa ſeudale ſeruitiū ꝑinde debitū minuat in aliquo: nec ꝑ dampnoſas fiſco nr̄o amicitias in vtiliter ipſeq; thomaſius primo geniti filij ex diuiſione iā dicta legitima ſibi in bonis eiſdē iure nature debita nō fraudet: nō obſtantibus lege: ꝯſtitutione: ⁊ ꝯſuetudine regni nr̄i huic nr̄e ꝯceſſioni ꝯtrarijs quas i hoc caſu de gracioſa ſpecialitate: ⁊ certa nr̄a ſciētia tollim⁹ ⁊ ipſaꝝ vigorē ſpecialis indulti ſentētia enormamus ita ēt ꝙ ſi ꝑdictos Nicolaū: Philippū: ⁊ Petrū ꝯtingat ſine legitimis liberis decedere ꝑdictoꝝ bonoꝝ medietas q̄ ex ipſa diuiſione ad eos ꝑuenerit thomaſio iam dicto remanere vt ſupra ſtandis ꝑ eundē inde ſeudalib⁹ ſeruitijs curie ſupradicte Et ſi idē thomaſius ſine filijs legitimis rebus exueret humanis dicta ſibi medietas remanens ad maiorē eorundē fratrū ſeu eius liberos: ⁊ in defectu ad reliquos Leonardi ꝑdicti filios cū eiuſdē medietatis debiti ſeruitij onere integraliter reuertat ꝑdiſtincto ſeudali ſeruitio duoꝝ militū ⁊ maiori fiſmalius ꝓ oīb⁹ dictis bonis nr̄e curie debeat: nr̄o ⁊ alterius cuiuſlibet alijs iurib⁹ ſemper ſaluis. Et volum⁹ ēt ꝙ tam dictus thomaſius q̄; ꝑdicti Nicolaus: Philippus: ⁊ Petr⁹ ꝓcuret cū ſolertia debita vl infra mēſem vnū a die facte diuiſionis diſtributionis: aſſignationis eiuſdē in antea numerandū ipſe videlicet thomaſius de ꝑdicta medietate quā elegerit de bonis ꝑdictis cū ſeudali ſeruitio eā ꝯtingente modo ꝑmiſſo. Et ꝑdicti nicolaus / Philippus: ⁊ Petrus: poſtq̄; facti fuerunt noui poſſidentes: ⁊ vnī de portiōe diuiſionis medietatis dictoꝝ bonoꝝ quā eoꝝ quilibet ꝑcipit corporalē nobis ꝑſtent homagiū accepret ꝑdictā ꝯtingens ꝓ rata ſeruitiū quod i quaternionibus nr̄e curie cōſcribat: et cuiuſlibet eoꝝ fiat priuilegiū: ⁊ alie litere oportune: Alioquin hmōi nr̄e aſſenſus ⁊ confirmatio (quo deficiente) in ꝑmiſſis nullius roboris cenſeat a tp̄e quo i Regno ꝑcipit militare ſeruitiū de diuiſione ⁊ diſtributione ꝯtractis in quaternis eiuſdē manualis ⁊ ꝑſcripta notitia ſit expedite habeat. in ei⁹ rei teſtimoniū p̄ſētes literas fieri: ⁊ pendētea Maieſtatis nr̄e ſigilli iuſſim⁹ ꝯmuniri datū Neapoli ꝑ Bartholomeū de Capua Militē ⁊c. Anno Dn̄i. M. CCCXVIII. Die. xi. Februarij. x. indictionis Regnoꝝ nr̄orū Anno. xviij.

LAUS DEO.

PResens copia priuilegij extracta ⁊ copiata eſt a quandā ꝯſtitutione extrauacanti Regis Roberti ſumpta ⁊ exemplata a q̄buſdā ꝯſuetudinib⁹ antiquis ſcriptis in carta mēbrana quondā Eximij. V. J. D. Dn̄i Joānis Antonij Carraphe de Neapoli ꝙ ꝯſeruant penes Magnificū dn̄m Dominicū Carrapham eius filiū ⁊ ad fidē Ego Notarius Damian⁹ Charola. S. Regij Cōſilij Actoꝝ ſcriba ⁊ Magiſter manu ꝓpria ſubſcripſi ſignū meū quo in inſtrumentis vtor appoſui ꝯſuetū facta prius collatione cū originali predicto meliori ſemper ſalua.

REGISTRUM.

A B C D E F G H, I K L M N O P Q R S T V.

Omnes ſunt terni: preter. V. Duernus.

Sumptibus Joannis Pauli de Suganappis de Neapoli.

Cautum eſt Priuilegio Ut in alijs.

NEAPOLI EXCVDEBATVR. ANNO DO. M. D. X XXXVI.

AVXI
LIVM
MEVM
DOMI
NO.QVI
FECIT
A
I
P
S